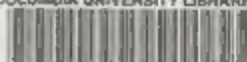

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES

0051710927

THE LIBRARIES
COLUMBIA UNIVERSITY

آشارات و اشکاه تهران

٦٤٥

جواهر الانوار

فی ترجمه مشنوی مولانا خداداد گار

محمد جلال الدین البخی الرومی

شعراً

الترجمة

والتحقيق والتلخيص للنحو ابي الحسن بن الفارسي

بقلم

عبد العزيز صاحب الجواهر

الدفتر الثالث (١)

892.88
T23
mb. 645

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مَقْدَمُهُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَوْصُوعُ النَّاسِ مِنْ حَقِّهِمْ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
بِغَيْرِهِ مَوْصُوعُ النَّاسِ مِنْ حَقِّهِمْ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
أَمَّا هُوَ وَمَنْ حَسِبَ مَوْصُوعُ النَّاسِ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
أَمَّا هُوَ وَمَنْ حَسِبَ مَوْصُوعُ النَّاسِ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
سَرَّهُ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
هِيَ تَرْجُمَهُ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
أَمَّا هُوَ وَمَنْ حَسِبَ مَوْصُوعُ النَّاسِ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
أَمَّا هُوَ وَمَنْ حَسِبَ مَوْصُوعُ النَّاسِ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
أَمَّا هُوَ وَمَنْ حَسِبَ مَوْصُوعُ النَّاسِ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ
أَمَّا هُوَ وَمَنْ حَسِبَ مَوْصُوعُ النَّاسِ كَمَا نَسَبَ تَرْجُمَهُ

وَهَذَا أَخَذَ شَوْهَدَ جَيْشِهِ أَصَادِقَهُ عَنِّي أَمَّا لَعَفَاءُ فِي
تَوْصِيْفِ حَسْبِي أَوْحَى عَنِّي وَنَسَبَ عَنِّي مَجْرُومُهُ
سَبَّحَ تَوْصِيْفِ حَسْبِي أَصَادِقَهُ جَيْشِهِ وَنَسَبَ عَنِّي

لَا تُبْعِدُ الْعِلْمَ عَنْ رُوحِي بِدَوْنِ مَنَافِعَاتِ
رَحْمَةِ الدُّوْنِ بِدَوْنِ مَنَافِعَاتِ
إِنْدَاوَالشُّكْرِ لِمَرْصَلِهِ

أخو - طهر - صدوق له يد رقة ١٨٩

پیر و در شعر است انقار

سال ششم است که اسکا. و بر شکانه مشون
مولانا با زیباترین وسایل چاپ و هزینه گران بتدریج
چاپ میسازد و نگارنده نیز در اعاد صفحه نخست از ترجمه
دفتر اول و دوم از استادان و نمایان این فن (اگر باشند)
در خواست انتقاد علمی مدلل نموده شعر پایان مجلدات بعد
در پی سی معنی مسطور سه ده ای مسافانه با کتب چینی تفهیدی
از مانند این گونه اشخاص بهیچ وجه نرسیده به سوار
کساحا خوبگری می مدرکهم بر این کتاب نفیس جز خاموشی
و یا فرموده مولانا

عامه را در عشق همحواله و طوق

کی بود پروای عشق صنع حق

پاسخ دیگری ندارد - قرآن مجید نیز میفرماید

إِنَّ هُمْ كَأَالِ أَعْمَامٍ يَلْهُوْهُ أَصْلُ سِلَاحٍ

مترجم مشوی

[Faint handwritten notes or bleed-through from the reverse side of the page.]

[illegible]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُقَدِّمَةٌ أَدَقَّتْهَا الثَّالِثُ مِنَ الْمُشْتَوِيِّ

لِحَكَمٍ^(١) حُودُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ يَقْوَى بِهَا أَرْوَاحَ الْمُتَرِيدِينَ
وَأَمْرَهُ عَلِمَهُمْ عَنْ شَيْءٍ أَجْهَلُ وَعُدَّتْهُمْ عَنْ شَيْءٍ أَظْلَمُ وَحُودَهُمْ
عَنْ شَيْءٍ أَيْبَسُ وَحَنَمَهُمْ عَنْ شَيْءٍ سَقَمُ وَتَقَرَّبَ إِلَيْهِمْ مَا بَعُدَتْهُمْ
مِنْهُمْ الْأَحْرَهُ وَتَيْسَّرَ لَهُمْ مَا عَسُرَ عَلَيْهِمْ مِنَ الطَّاعَةِ وَالْإِحْتِمَادِ
وَهِيَ مِنْ مِثْلِ^(٢) لَا بَيَاءَ وَذَلَالَةٍ تَخْشَى عَنْ أَسْرَارِ اللَّهِ وَسُلْطَانِهِ
الْمُحْضَوْصِ بِالْعَارِفِينَ وَبِذَارَتِهِ نَمِكَ^(٣) أَسْوَرَايَ أَرْحَامِي تَدْرِي
تَحْكُمُ عَنِ نَمِكَ^(٤) أَرْحَامِي لَكِرِّي كَمَا أَنَّ الْعَقْلَ حَاكِمٌ عَلَى الصُّورِ
الْمُرَائِيَةِ وَحُوسَهَا الظَّاهِرَةِ وَالْبَاطِنَةِ قَدُورَانِ ذَلِكَ الْعَمَلُ^(٥)

(١) الحكم جمع حكمة و هي لغة تطابق لاشئ عني ما هي عليه و اعلم اني
سميت عمة و عملة (٢) لانها مصير سبه لحكم (٣) و هو اقل الاول
بوارد فيه و ما حقيق الله لده البصير و قال و ما حقيق الله بقل (٤) لان نملك
الدوراي هو الثالث في علم الله المدرج تحت شئون ادب لالهة وهد العنك الدجاني
حاصل من مصر تجني سبي لمره حلقها من السواب و الارض و نظر ايها عدت ثم
نظر الى اسماء اعداب وادح و حصل منه دجان خلق منه الاحرام القدسية فسبت اليه -
(٥) فالعنك بروحي الدوراي اسوب لعقل الكل عدرة عن القول بعشرة و المنعوس
لكنة و كل منب مدر العنك اللغني المنور بالمعادير و الحركات -

الرُّوحَانِي حَاكِمٌ عَلَى الْقَلْبِ الدَّخَانِي وَ الشَّهْبِ الرَّاهِرَةِ وَ السَّرِجِ
 الْمُنِيرَةِ وَ الرِّيَّاحِ الْعَمِشَةِ وَ الْأَرْضِي الْمَدْحِيَةِ وَ الْمِيَاهِ الْمَطْرُودَةِ
 عَمَّ اللَّهُ بِهَا عِبَادَهُ وَ رَادَّهُمْ فِيهَا وَ إِنَّمَا يَقْتَضِي كُلُّ قَارِي
 عَلَى قَدَرِ فَهْمِهِ وَ يَتَكَلَّفُ أَمَّا سَتَ عَلَى قَدَرِ قُوَّةِ اجْتِهَادِهِ وَ يَتَقَي
 الْمُتَّقِي مَنَاسِكَ رَأْيِهِ وَ يَتَصَدَّقُ الْمُتَصَدِّقُ بِقَدَرِ قُدْرَتِهِ وَ يَجُودُ الْبَاذِلُ
 بِقَدَرِ جُودِهِ وَ يَقْنِي الْمَجُودُ عَلَيْهِ مَا عَرَفَ مِنْ فَضْلِهِ وَ لَكِنْ مَقْدَامَاهُ
 فِي الْمَعَارِزِ لَا يَقْصُرُهُ عَنْ طَلِبِهِ مَعْرُوفَةٌ مَا فِي الْبَحَارِ وَ يَجِدُ فِي طَلَبِ
 مَا هَذِهِ الْحَيَوةُ قَلِيلٌ أَنْ يَقْطَعَهُ الْمَمَاشِ الْأَشْغَالُ عَنْهُ وَ تُعَوِّقُهُ الْعَمَلَةُ
 وَ الْحَاجَةُ وَ تَحُولُ الْأَعْرَاضُ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ مَا يَسْرَعُ إِلَيْهِ وَ أَلَّا يَذْكُرْ
 الْعَلَمَ مُؤَثِّرُ هَوَى وَ لَا رَاكِنٌ إِلَى دَعْوِهِ وَ لَا مُنْصَرِفٌ عَنْ طَلِبِهِ
 وَ لَا خَائِفٌ عَلَى نَفْسِهِ وَ لَا مُهْتَمٌّ بِمَعِيشَتِهِ إِلَّا أَنْ يَقُودَ اللَّهُ وَ يُؤَثِّرُ
 دِينَهُ عَلَى دُنْيَاهُ وَ يَأْخُذُ مِنْ كَثْرِ الْحِكْمَةِ يَقُودُ الْأَمْوَالَ الْعَظِيمَةَ الَّتِي
 لَا تَكْسَدُ وَ تَوَرِّثُ مِيرَاثَ الْأَمْوَالِ وَ لَا تَوَارِ الْجَانِبَةِ وَ تَجْوَاهِرُ
 الْكَرِيمَةَ وَ الصِّيَاحَ لِمَهْمَةٍ شَاكِرًا مُقْصِبًا مَقْطَعًا لِقُدْرِهِ مُحَلَّلًا لِخَطَرِهِ
 وَ يَسْتَعِيدُّ بِاللَّهِ مِنْ حَسَاةِ الْخَطُوبِ وَ مِنْ حَمَلِ يَتَكَثَّرُ الْقَلْبِلُ مَا
 يَرَى فِي نَفْسِهِ وَ يَسْتَقْبِلُ الْكَثِيرَ الْعَظِيمَ مِنْ غَيْرِهِ وَ يَعْجَبُ بِنَفْسِهِ
 بِمَا لَمْ يَأْذَنْ لَهُ أَحَقُّ وَ عَلَى الطَّالِبِ أَنْ يَقْتَنِمَ مَا لَمْ يَعْلَمْ أَنَّ
 يَعْلِمَ مَا قَدْ عَالِمٌ وَ يَرْفِقُ بِدَوِي الضَّعْفِ فِي الدَّهْرِ وَ لَا يَعْجَبُ

مِنْ بَلَادَةِ أَهْلِ الْبَلَادَةِ وَلَا يَغْنَفُ عَلَى قَلِيلِ أَلْفِهِمْ كَذَلِكَ كُنْتُمْ
 مِنْ قَلِيلٍ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَنْ أَقَاوِيلِ الْمُجِدِّينَ
 وَشُرَكَ الْمُشْرِكِينَ وَتَقْصِصُ الْقَصَصِ وَتَشْبِيهِ الْمَشَبِّهِينَ وَرُؤُوسِ
 أَوْهَامِ الْمُتَفَكِّرِينَ وَكَيْفِيَّاتِ الْمُتَوَهِّمِينَ لَهُ الْحَمْدُ وَالْمُحَمَّدُ عَلَى تَبَعِهِ
 لِكِتَابِ الْمَشْهُورِ الْأَلْهِيِّ الرَّائِي وَهُوَ الْمَوْفِقُ وَالْمُقَصِّلُ وَهُوَ الطُّوْلُ
 وَالْقَسْرُ وَاسْمُهُ عَلَى عَادَةِ الْعَرَفِينَ عَلَى رُغْمِ حَرْبٍ يُرِيدُونَ لِيُطْمَئِنَّا
 تَوَرَّاتُ اللَّهِ بِأَقْوَاهِمِهِمْ وَاللَّهُ مُسَمِّ تَوْرَهُ وَتَوَكَّرَهُ الْكَافِرُونَ إِنَّا نَحْنُ
 بَرُّنَا الدَّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لِعَافِطُونَ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا
 إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 وَاصْلَوْهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَتَمِّينَ بِرَحْمَتِكَ يَا
 رَحْمَةً لِرَأْسِ حَمِيمٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَرْجُمَةُ الدَّقْتَرِ الثَّلَاثِ مِنَ الْمَشْرِعِ

- (۱) يَا ضِيَاءَ الْحَقِّ سِرَّاسِ الْهَدَى - وَ حَسَامِ الدِّينِ قَتْلِ الْهَدَى -
 بِحَيَّةِ هَذَا الدَّقْتَرِ أَتَلَيْتَ مِنْ - لَهُ ثَابِتٌ أَيْ أَطْلَعُ وَمَنْ
 مِنْكَ مَرَّاتٍ ثَلَاثًا لَا أَقْلُ - كَانَتْ أَلَمَةً فِي الشَّرْعِ الْأَحْلِ (۱)
 (۲) فِيهِذَا الدَّقْتَرِ أَتَلَيْتَ أَنْتَ - مَخْزُونِ اسْرَارِكَ افْتَحْ لَوْ مَسَّتْ -
 وَ أَتْرَكَ الْأَعْدَارَ عَلَى هَذَا الْكَرَمِ - خَذَ عَلَى عَدُوِّكَ يَا رَبِّ نَعَمَ (۲)

(۱) ای جیه بهذا الدقتر لمرتبة الطلق والنظم و أبرزه على الأوراق بواسطة القلم
 ای امراء كما أعدته منى من السنة لثبوتها لطلب لى روى لى جدى عن عثمان بن عفان
 انه دعى بأما، فأمرع على كعبه ثلاث مرات فسلطه ثم أدخل منه على لده فمضى و
 استشق ثلاث ثم عدل وجهه ثلاثا و بدبه لى امره فبين ثلاثا ثم مسح برأيه ثم عرس رجله
 الى الكعبين ثلاث مرات ثم قال قل رسول الله (ص) من بوحاً يحو وصونى هذا من
 صمى ركعير عمر له من دسه و ما كان يشوى مكفلاً لطيرة لثوب كان السمر لاول
 منه كمن عمل بالصورة و شفى كمن عسه ما معه و الثالث كمن عسه ثلاث مرات
 (۲) أعدر فتح الهمة جمع عدو و هو لدى بصير لى و سكن قلب فى الجمع ما عه
 أعدر بكر الهمة مصدر أعدر و بى هو جمع لان الساق بأه و لى لى جوى
 قال أبو عبدة يقال عدوت الجارية و العلاء أعدرها عدو اي ختها و قال بن لائى
 لأعداد اختان ثم قيل للصمام الذى يطعم فى الحضان (المعنى) و ما صدد بحق حسام
 لى رتب طمعة سنة عدوان و معج لاجلب حروية الاسر لى لظهر جواهر لى لى لى
 مساعد لى لى لى لى و زاد على ذلك ن معنى بقصة (بهل) فى
 الاصل دع و اترك لا رتب و ظم . .

- (۱) ای صبا، الحق حسام لى بىار - این سوم دقتر که ست شد سه بار
 (۲) بر گشا گنجیه اسرار را - در سوم دقتر بهل اعذار را (۱)

(۱) یعنی چنانکه در دفتر دوم تأخیر اتفاق افتاد و عذرش پیش آمد بوده است -

- (۱) قُتِرَاكَ مِنْ قُوَى الْحَقِّ تَقُورُ وَ عَلَى الْإِلَهِ الظُّهَرُ تَدُورُ (۱)
هی نیست من جنود و عروق نصبت من وهج او کالروق (۲)
(۲) ذَا سِرَاجِ الشَّمْسِ مِنْ مِثْلِهِ الصِّيَاةُ مَوْقِدُ وَالْأَرْضِ حُلَى وَالسَّمَاءُ (۳)
آیس من ریس و قطب و فیل بل من المصباح لذت الحیل
(۳) سَقَفُ هَذَا الْمَلِكِ السَّامِيِّ دَامَ هَكَذَا مَا أَخْلَى وَرَاءَهُ وَطَانُ
آیس من حیل آشد او عمد فام از من قدره حی أخذ
(۴) قُوَّةُ حَرِّهِ السَّامِيِّ مَقْدَمُ نَبْتُ مِنْ مَطْمَحٍ أَوْ مِنْ طَمَعٍ (۴)
قوة حرش دانت من اثر رؤه دری او خود و المشر

(۱) سحرة ثابته وعلى الاله سبحانه ان موبك بود كامله روحية حاصلة ان من الله
بواسطة الروح لا بسره و غير قوه حاصله من الروح سبحانه كالمروق سحره حرمان
بهم هم على آثار اسمه القوي لا عدا لا مع الله حاصه لاواع الكمال
(۲) سحره ثابته - نهست من وهج او كالروق - (۳) اي ان شعله روح
لاسل الكمال ثابته شعله لشمس است - لعهه و شراب من من مشهده الملك
اوهاب (۴) ما سرس هذه دانه مي وصف جبريل دي بود عند دي امرش
مكن (من) فقال قلت ديار قوم لوط جفناحي -

- (۱) فوتت از فوت حی میزهد بر عروقی کر حرارت می جهه
(۲) آیس چراغ شمس کو روش بود از قبله و پشه و روع بود
(۳) سقف گردون کو چسب دایم بود از طناب و استنی قائم بود
(۴) فوت جبریل از مصحح نبود بود از دیدار خلاق وجود

- (۱) قُوَّةُ الْإِتِّدَالِ لِلْحَقِّ أَتَمُّ
لَمْ تَكْ بَلْ قُوَّةُ الْحَقِّ غَدَّتْ
(۲) فَمِنْ نُورِ الْحُجُومِ لَهُمْ
غَبَرُوا الرُّوحَ وَ حَرُّوا الْمَلَكَا
(۳) إِذْ وَصَفَتْ أَنْتَ بِالْوَصْفِ الْحَمِيلِ
(۴) قَمَلِيكَ النَّارَ بَرْدًا وَ سَلَامَ
لِمَزَاجٍ لَكَ كُلِّ غَضَبٍ
- هَكَذَا مِنْ مَطْخٍ أَوْ مَطْعَمٍ (۱)
فِي دَوِي الْحَقِّ تَجَلَّتْ وَنَدَّتْ
خَمَرُوا أَيْضًا وَ فِي ذَلِكَ هُمُ (۲)
وَ بِهِ دَوْمٌ أَرَوْا الْحَمَكَا (۳)
رَ مَرْدُودٌ صَرَتْ حُرٌّ كَالْحَمِيلِ (۴)
تَرْجِعُ يَا مَنْ كَقَمِيدٍ وَ غَلَامَ
كَانَ ظُومَ أَمْرِكَ إِنْ تَأَمَّرَ (۵)

(۱) ی و است یا حمام ، مدین من الدین بدلو معافوم صفت الحق و اندهوا
بحلقه - (۲) ی اجزاء الاله بعد لركب و سره ايضا من الانوار حمروها
حر علوا و فاعوا مرسة الروح لا یی و مقام للملائكة و رفق عنهم جمال الصلوات
و شاهده جمال لدت - (۳) رجة رجة - و به دوما اذارو الفسك -
(۴) لما علمت ان الله تعالى سمه و مدین من حدها دخل لجة و معنی الإحصاء عدد
العلماء لاخيار عدها او اوقوف علی معادها و معرفه انفسها و لسان عدها حفظاً و
عدم هل الحقيقة من نصف و بخلق و بحق بها و صحت العيوب از تصفو بعد انفسها
و تصفوا بانوارها كانوا علی اثر الغسل و سب منهم - (۵) ی ما دعت محضوس
انفسه است باح لها قاد رفق و به همت و صحت بهماح ر دت فعل حران اسرار
بوحدة دعت فی معده الحلة علی سریر اموده مكات الماصه معكومة بك وطامة لامرك -

- (۱) همچنین این قوه بدل حق
(۲) جسمشان را هم ر نور آسرشه اند
(۳) چونکه موصوفی باوصاف جمیل
(۴) گردد آتش بر نوهم برد و سلام
- اَوْزِ حَقِّ دَانِ رِ طَعْمِ وَ رِ طَبَقِ
نَارِ رُوحِ وَ اِرْمَلَتْ بَكْدَشْتِهْ بَدِ
زِ آتَشِ بَرُودِ بَكْدَرِ چُونِ حَمِيلِ (۱)
اِیْ عِصَا بَرِ مَزَاجَتِ رَا غَلَامِ

(۱) مراد از آتش آتش معنوی که مراق است شیخ محیی الدین در فصوص الحکم
گفته است (ما وصفاه تعالی بوصف الاک حن ذلك الوصف سوی بوجوب لدانی) -

- (۱) فَمِزَاجُ الْكُلِّ كُلِّ عَصَرٍ
وَالْمِزَاجُ لَكَ بَالٌ سَمِي
(۲) ذَا الْمِزَاجِ لَكَ فِي الدُّنْيَا الَّذِي
فَيُوصَفُ الْوَحْدَةَ الْحَالِ أَنْتَ
(۳) أَسْمَاءُ عَرَصَةُ أَفْهَمَ نُورِي
(۴) ضِيَاءُ الْحَقِّ لِحَقِّكَ الْعَرِيبِ
وَهَمَّتْ حُلُوكُ صِلْدِ الْحَصَرِ
أَصْلُهُ كَانَ قَوِيَّ الْأَثَرِ
كُلُّ أَصْلٍ مِثْلُ أَمْلَاكِ السَّمَاءِ
يُطَبِّحُ أَهْرَةً بِالسَّعَةِ (۱)
وَرَدَ حَقِّ الْوَحْدَةِ
كَثْرَةُ صَائِبٍ مِنَ الْخَلْقِ عَرَى (۲)
مَنْ هُوَ بِرَأْيِكَ الْمَاضِي الْمَصِيبِ
حَقَّةُ أَعْلَمُهُ حَسْبُ الظَّهِرِ (۳)

(۱) ای جمعت الاوصاف الالهية و تلفت مبالغ الى الله النهاية - (۲) ليكون
لخلق لا يسكنون معه ، ای و لا وسعة لقرانه لا لك الا في رحمة - (۳) ای
ب حدی رأيت وجوده علوه عدت اعدس هذا جلالة جلوه نهاية سبب هو لك
لندی هو كاسحدر حتى حلق و هو دهن له سطر او حلق لصوره ای معنی و در کل
داك احدى حقا

- (۱) هر مزاجی را عناصر مایه است
(۱) این مزاجت در جهان مبدع
(۲) ای درینما عرصه اہم خلق
(۴) ای ضیاء الحق بحدق رأی تو
وین مزاجت برتر از هر مایه است
وصف وحدت را کنون شد ملقط
سخت سگ آمد ندارد حق خلق
خلق بخشد سگ را حلوائ تو (۲)

(۱) چونکه حیات ارواح دانی سب و مزاج در آن به حد حصار شرح شده شد
مقصود در جهان مبدع در سبب مبدع تمام ارواح است که در آن کیفیات و عناصر
متضاده وجود ندارد - (۲) مراد از سگ قبیقاسی است که قساوت او دائمی باشد -

- (۱) بِالنَّجْنِيِّ جِلِّ الطُّورِ وَحَدِّ
شَرِبَ خَمْرًا وَابْكَنَ مَ قَدَرُ
(۲) وَلِذَا شَقَقَ وَ اَنْدَكَ اَلْحَدَلِ
(۳) هِمَّةُ الْقَمَةِ مِنْ كُلِّ حَدِّ
هَمُّ الْخَلْقِ شَقَلَ اَخَقَ لَا
(۴) يَهَبُ اَخْلَقَ اَرْوَحَ وَ تَمِنَ
(۵) يَهَبُ خَلَقَ وَ قَتَ فِيهِ تَمِنَ
وَ حَنُوبَ مِنْ حِدَاعٍ حَسَدَ
- حَقَّةٌ ۖ اَعْطَاهُ ذُكَاةً وَرَشَدًا
نَ يَطْبِقُ الْخَمْرَ دَا حَا سَكْرًا
مَنْ رَأَى مِنْ جَلِّ رَقَصَ الْجَمَلِ
تَحَصَّلَ دَوْمًا اِلَى كُلِّ اَحَدٍ (۱)
مَا سِوَاهُ حُصِرَتْ تَجَلَّتْ عَلَا
كُلِّ غَضَبٍ اَنْ مَقْدَرُ يَهَبُ
صَرَتْ اَحْلَايَا اَلْحَسَبِ تَمِنَ
مَا تَفَصَّدُ سَوَى اَحْيَى اَلَا اَحَدَ

(۱) ای عسل نعمة بسورته او اذنه مودعه ، الصالح من كل حد واحد
من الناس سهل و او کس مودع صعب و اکل عصا ، التأثير مودع ، الاستعداد ،
الجهل عنه بالخلق معصور بالله تعالی وحده لا لغيره -

- (۱) کوه طور بر بالای خلق ناست
(۲) صار ذکا منه و شق اعدل
(۳) لقمة بخشی آید از هر کس یکس
(۴) خلق بخشید هم را و روح را
(۵) ن گهی بخشید که احوالی شوی
- ن که می نوشید و می ر بر نشاءت (۱)
من رأیتم من حدل رقص الجمیل
خلق بخشی کار برداشت و اس
خلق بخشید هر هر عصوت جدا
ر داء و از سعل حالی شوی

(۱) اشاره بآیه سوره آل عمران (هبنا بعضی ربه لنعبد جمعه ذکا و حر موسی

- (١) كَيْ دَا سِرِّ الْمَلِيكِ لِأَحَدٍ
لَا يُخْلِي أُنْقَدَ قَدَامَ الدَّيَاتِ
(٢) أَدْرَ ذَاكَ الْمَدِي سِرِّ الْحَلَالِ
مَنْ هُوَ كَالسُّوسِ أَتَى لَدُنْ
(٣) لِلتَّرَابِ أَتَقَى طُفَّ لَهٍ قَدْ
كَيْ يَهْدَى يَشْرَبُ أَلَمَ الدَّيَاتِ
(٤) ثُمَّ أَطَمَ لِلتَّرَابِ أَشْمَهُ
كَيْ دَا مِنْ لَسَاتِ بِالطُّلُبِ
لَا قَ تَمْدِي كَيْ دَا مِنْ الْأُنْدِ (١)
لَا وَلَا تَطْوِي سَوَى نَهْجِ الصَّوَابِ
سَمِعْتُ بِالْقُرْبِ فَارَتْ وَالْوَصَالِ (٢)
لَهُ وَالْأُنْكَ فِي الْعَالَمِ بَانَ -
وَهَبْ فِي طَبْعِهِ الرُّشْدَ أَعْدَتْ
مِنْهُ يَنْمُو عَدَدًا يَرْتَوَا الْعِلَاتِ
وَهَبْ وَالْحَقُّ عَطَى الْمَعْرِفَةِ
يَا كُلُّ فِي وَفْقِ مَا قَدْ أَحْبَبْتَ

١ - معنی بهنج (تا گونی) و می من لیسج (تا گونی) و المعنی بالمأل
وحد فان می السج می بقول لیسج السبب الی سلطان واحد من السلاطین اندین
هم محرم الاسرار و یؤید هذا ما هو - معنی تا گونی (می می لا تقول السر -
المسبب الی سلطان واحد بهذا قال فی الشطر الثانی و می لا تریق و ترمی السكر
معه الموصی عن عود السی كالتموص بل هو احد لان اسماء اعمد الله و أسماء ارسل
(٢) معنی تابه تسبیح ، القرب فارت ، الوصل - قال می السج (گوشه) مصابها
- مع و المعنی تسبیح اسرار احلال ادن دات المدی هو مثل دهر السوس و لو كان
السوس ساقه اسار و لكن ومع سکه ای وصل الی کمال الاسرار العفة و افسره الله
سای علی مدبرها و لكن احذر الغزلة علی معوی من عرف الحق کل لانه می عطاء
لاسرر لاحد خوف ان تصب غیر اهلها ام و الصحيح کما می نسخه لکاهور
و غيرها (نوشد اسرار) جلال الخ و البقی واحد -

- ١ تا گونی سر سلطان و مکس
٢ گوشه آکس نوشد اسرار جلال
٣ حدق بخشد حاک را لطیف حد
(٤) بار خاکی را بخشد خلق و لب
تا بربری قند را پیش مکس
کوچو سوسن صد زبان افتاد لال
ناخورد آب و بروید صد گیا
تا گیاهش را خورد اندر طلب

(١) وفاة الحيوان إذ كان الميت

ذلك الحيوان للآثار ، ذ

(۲) وا رب ۱۰۰۰ یص ۱۰۰۰

جہاں اُس رُوحِ دُور و بصر

(٣) حَمَلَةُ الدَّرَاتِ أَصْبَرْتُ أَنَا

وَأَمَّا بَنُو إِسْرَءِيلَ

(۴) میں نے حدودہ کا دور

کل و غیر رهن طایفه

(٥) هُوَ لِلْأَرْزَاقِ

حيث انّ الرّ من دون غداء

اَكْلُ صَا اَمِيْنُ فِي الْحَيَاتِ

قَمَّةٌ وَالْمَرْءُ رَجُلٌ وَادٌّ

و ٤٠ الأكل حار فده (١)

وزیر امور و بیت المشرق

وہیبتِ حقیقہ لاشہ دی دہا

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

کے اوتھار و روضہ شمس (۲۲)

أَمْرٌ أَشْرَقَ فِي وَضْعِهِ

و ۴ هدی و وفات حب (۳)

أهـ فطـ و رواـ

[illegible]

(۱) چون که هشت مورد دو حیوان گشت در وقت گشت حیوان در دهه، سال و آب

(۲) در حاکم آمد شد آکل شد چون جد شد در بشر روح و بصیر

(۲) در ره دبیم دهانشا حمله یار
که بگویم خوردشان گردد دراز

(۴) بردها را برگ در تمام و داکن را دایره لطیف = م او

(۵) در قها ر در قها او می دهد رانکه گسم بی غلمی چور زده

گشت حیوان و نبات و آب

چون حد شد از شر روح و مصیبت

که بگویم خورشیدشان گردد دراز

داکن را دایه لطیفه م او

رانکه گنیم بی غلامی چور زهد

- (۱) مَا لِشَرِّحِذَا الْكَلَامِ مِنْ جَنَامِ
أَفَذُ يَنْتِ مِنْ تَلْكَ الْمَطْعِ
(۲) كُلُّ هَذَا أَنَّهُ لَمَّا كَوَّلَ كَانَ
مَنْ قَى أَدْرَ أَنَّهُ الْمَقْلُ كَانَ
(۳) دِي أَلْدَا مَعَ سَ كَيْهَ نَشْرَبْ
وَأَلْدَا تَلْكَ وَ مَنْ فِيهَا سَلْكَ
(۴) دِي أَلْدَا مَعَ عَاشِقِيهَا وَ طَمَعُوا
أَهْلُ دَاكْ أَلْعَالِمِ مَحْصَمِينَ
(۵) وَأَلْكَرِيمِ دَاكْ مِنْ مَاءِ الْحَيَاتِ
- قَطْعَةً وَاحِدَةً فِي دَا الْمَقَامِ
أَلْمَيَّ عَرَتْ بِهَا السَّمْعُ السَّمْعُ
بَدْرَهُ وَ لَا كُلَّ دَلِّ وَ هُوَ (۱)
وَ هُوَ الْمَقُولُ بَارِ وَ هُوَ
كَاهِ طَارِبُ جَمْعًا دَثَرَتْ
حَالَتْ أَقِيَهُ لَا فِي وَ تَلْكَ
فِي وَصَالِ بَدْرَهُ طَمَعُوا
حَالِدُوا بَالِحِ دَامُوا وَ هِيَ
رُوحَهُ أَنْطَى وَ عَسَى الْجَدَّةُ (۲)

(۱) ی کل کل هو ما کور و الی علی الله مع الله و من علی الله
و مقول ر احد عند و هم بررقون و ر حوص ی آد لا عمره و ل علی الله و
مقول - (۲) حال ان لاتر لکریم من لاهل العالم لاوع الحیر و الشرف
و الفصائل -

- (۱) بیست شرح این سخن را مستوی
(۲) جمعه عام آکل و ما کور دان
(۳) بن جهان و ساکاش منشر
(۴) این جهان و عاشقانش مقطع
(۵) پس کریم است که خود را می دهد
- پارهای گفتم بدن دان نازدها
ناعبان را مقل و مقول دان
ورن جهان و سالک الشمس
اهل آن عالم مجلد مجتمع
آب حیوانی که ماند ن اند

(۱) لَيَذُومُ خَالِدًا قَالِبَاتٍ

ذَا الْكَرِيمِ حَاءٍ مِنْ أَلْفِ حَظَرٍ

(۲) لَوْ هُمْ أَلَفُ أَلْفِ الْعَدَدِ

كَأَخْبَالَاتٍ هُمْ مِنْ عَدَدِ

(۳) مَا هُوَ إِلَّا يَكُلُ وَالْمَا كَوُلْ كَانَ

وَكِدَا الْغَالِبِ وَ لَمَعَاؤِبْ قَدْ

عِنْدَ رَبِّ الْعِزَّةِ وَالصَّالِحَاتِ

طَفَرٍ وَالْفُورِ لَأَقَى وَالطَفَرِ

وَجِدَا لَا أَكْثَرُ كَانُوا بَعْدَ (۱)

مَالَهَا فِي الْوَأَقِعِ لَمْ تَوْجِدِ

لَهُ حَقُّ الْحَقِّ وَالْأَيُّ عِيَانِ (۲)

لَهُ حَقُّ الْعَقْلِ وَ لَرَأَى الْأَسَدِ

(۱) ای آن کاست الباقیات الصالحات و النفوس الصالحات بحسب الظاهر ألوماً
لاعداد لب اکثر فی المعنی نیست رید من الواحد علی معنوی اما المؤمنون آخوه و علماء
کثیر و حده من حيث الحقيقة لا عبرتهم ای لکرمه من حيث اصهر من انحرافات المسوطة
لاصعب لتفرقة لنتی لا تحقق لوجودها لب عدد اندیشی محل بعد و افکر قال
الله تعالی کل شیئی هالت الا دجیه کانه يقول النفوس لصائمة هم اصحاب التفرقة و جودهم
محل لخصالات العائدة و النفوس الباقیات الصالحات من حيث الصورة الوف و من حيث
المعنی واحد لا ريادة علی و اولئک یسودون هم کالعدلات بحسب الظاهر لا بحسب المعنی
کنفوس ضائمة و غایة لبس هم محل العدد - (۲) قال فی سبج اراد هذا بالمدی
العقل فکان عطفه علی (حقیقت) لیسیر بحسب المدی و المعنی باللیل و الباکون
خلق و مخلوق ان کان اکلا فی الصورة فهو ثابت له فی الحقيقة و لکان کلا فی
المعنی فهو ثابت له بالبحار و علی کلا احدی الغالب و اضعاف عمر و رأى ی ان کان
اکلا کالبهائم له خلق و لا یحسب به من العقل و لرای لای بینه غایة علی روجه
و ما اندیشی غایت روجه علی بینه سعویة العقل و الرای فهو له یحسب و لو کان له
باعتبار الاکل و الشرب خلق لکن لبس لیشق و لصعوبة روجه غایة و حلعه مدلل بالعقل
و الرای و لهذا قال (خلق یغشیه او عصای عدل را) -

(۱) باقیات الصالحات آمد کریم رسته از صدآیات و احطار و بیم

(۲) گر هزار آمد یث کس بیش نیست چون خیالاتی عدد اندیش نیست

(۳) آکل و مأکول را خلق است و مای غالب و مغلوب و عقل است و رای (۱)

(۱) مصراع ثانی تشبیل است برای مصراع اول یعنی چنانکه غالب و مغلوب عقل و رای باشد
همچنین آکل و مأکول خلق است و مای باید باشد -

- (۱) فَقَصَا الْعَدْلَ هُوَ الْخَلْقُ وَهَبَ
 كَمْ حِمَالٍ وَ عَصِيٍّ أَكَلَتْ
 (۲) وَ مَا ذَا الْأَكْلُ كُلُّ مَا أَرَادَ
 حَيْثُ تَحْيَوَانِ تَمْ تَشْتَبِهُ أَيْ
 (۳) وَ يَقِينُ كَالْعَصَا نَحْقُ مَسْحُ
 كَيْ هُوَ يَكُلُ كُلُّ مَا وَذَ
 (۴) فَالْمَعْنَى كَيْ كَالْأَعْيَانِ كَمْ
 دَارِقُ حَقِيقَةُ مَعْنَاهِ اللَّهِ كَانِ
 (۵) وَمِنْ الْخَوَاتِ إِلَى قُرْصِ الْأَمْرِ
 مِنْ عَدَاءٍ بِطَائِفِ الْخَلْقِ فَقَدْ
- وَقَفَّ مَا مَتَّهَ أَرَادَ وَ أَحَبَّ (۱)
 لَعَمْتُ كِبَلًا شَتَّ مَا عَمَلْتُ
 لَا وَ لَا أَشْكَلُ لَهَا، عَادَ
 هِيَ فِي كَرٍ وَ شَكْرٍ وَ حَسَدٍ
 لَهُ خَلْقًا.. وَ لَهُ الصَّدْرُ شَرَحَ
 مِنْ حَيْلٍ.. يَخْلُصُ فِيهِ الرِّشْدُ..
 وَ حَدَّثَ حَقًّا بِهِ الرُّوحُ أَلَمْ
 لَا سَوَاءَ مِمَّا فَضَّلَا وَ أَمْسَأَنَ
 بَسْ مِنْ حَقِيقَةِ رِيٍّ أَوْ مِنْ شَرِّ (۲)
 كُلِّ مَحْذُورٍ لَهُ خَلْقًا وَ حَدِّ

(۱) الایة فی سورہ طه (عاد حماله) ر عصیهم بعدل له من سحرهم ایها سعی
 فاعو حس فی بعه حقه موسی قلنا لا یجف ثاب الاعمی و لق ما فی بیات تلفف
 مضعوا ایما صعبوا کد سحر و لا یصح السحر حیث امی (۲) فان لشیخ
 صدر الدین الهوی فی عیون الدلای ان اکمل شئی عداً عداً لاسمه احکامها
 بشرط الظاهر البدی هو مدح لهکمه عداً لایحی الوجود و عداً لوجود حکام الایمان
 و عداً لاجوهر الاعراس و عداً لارواح غیبه و عداً للصورة المبنیه حرکاتها و عداً
 لاجسام الصورة و عداً للصورة لطیفه الاربعه لکنی وکتب منها الصورة و ارجع الی
 مالا یمینه به .

- (۱) خلق بخشد او عصای عدل را
 (۲) و اندر او فرو ن برد و انجمله اکل
 (۳) مر یقین را چون عصای حق خلق داد
 (۴) پس معنای را چو اعیان حقیقه است
 (۵) پس و ماهی تا ماه از خلق بیست
- خورد او چندین عصا و عدل ر
 در آنکه حیوانی سودش اکل و شکل
 تا خورد او هر خیالی را که زاد
 دارق خلق معنای هم حدست
 که بچند مایه او را خلق بیست

- (۱) إِنْ خَلَقَ الرُّوحَ مِنْ فِكْرٍ الْمَدَنِ
عَدَّ دَارَ رِزْقٍ لَهُ مِنَ الْأَنْدِ
(۲) بِأَنْ خَلَقَ نَفْسَ مَنْ وَسْوَسةً
وَأَوْحَى هُوَ لِلْأَحْلَالِ مَدَنِ
(۳) إِنْ خَلَقَ لِعَقْلِ وَالْفَنِّ إِدَ
فَبَدَّوْهُ الْهَضْمَ لِمَعْنَاهُ قَدْ
(۴) شَرَطَ هَذَا دَرِيسَ دِلِ الْمَرَحِ
مِنْ مَرَجٍ مَسْتَوٍ كَمَا مَعْنَاهُ
(۵) إِذَا مَرَّاجَ أَدَمَى قَدْ عَدَّ
لَفِيحِ أَنْوَالِ كَا وَ أَسْمِمْ
- أَوَّلًا يَخْلَوُ وَ يَصْفَوُ مِنْ دَرَنِ
صَارَ إِجْلَالِيَا الْخَيْرِ وَجَدَ
قَدْ حَسَى كَا رُوحِ مَوْسَمِ (۱)
سَبْ صَدَّ غَدَى خَلْفَ الرُّشْدِ
حَسَى مِنْ فِكْرٍ أَوَائِي أَذَى (۲)
كَرَ الرِّزْقِ لَا جَهْدَ وَجَدَ
وَعَدَ لَا غَيْرَ صَحَّ الْمَلَأِ (۳)
لَمَسْطَمِ كَا مَعْنَاهُ أَصْفَتْ
كُلَّ طَائِفٍ مَأْوَصَ دَنِي
تَمَّ أَوْحَى كَرِيهٍ وَ دَمِيهٍ

(۱) علی دعوی است عد رهی همی و بعضی ها بعد از آنکه لا بعد تحقق الشرط دانه بفرمان (شرط تبدیل روح مد مدن) (۲) و تذکره مد مدن می نسخه اسحق و ذکر می نسخه لکه هود (۳) ان شرط الطریقه آبی تبدیل المراج لدوائی المراج لاسای فی الشفاء الروحیه لان موت و هلال الفصح مکتوب من المراج الفصح لکه ان للاحلاق مد مدن مد مدن لوصول لی لعدلات بروحیه کذا للاحلاق انعمه موصیه لها نسخه ثمة - من مراح معج کال المات لفتحهین لکر بهن المات -

- (۱) خلق جان از فکر تن حاشی شود
(۲) خلق نفس از وسوسه حاشی شود
(۳) خلق عقل و دل چو حاشی شد از فکر
(۴) شرط تبدیل مراح آمد مدان
(۵) چون مراح آدمی گل حوار شد
- وایگاهان روزیش حلالی شود
منهال وحی احلالی شود
ناعت و بی هضم معده ررق سکر
کر مراح مد بود مرگ مدان
رود و مد رنگ و سقیم و خوار شد

- (۱) وَ لِيُزَاحُ السَّنَى أَوْ يُدَلَّأ
 دَهَبَ سَيْتَهُ دَاكُ الْحَبِيبِ
 (۲) تَرْمُ الْبَطْرُ لُطْفَرٍ هَلَسَ
 فَمَهَ السَّنَى بَطْبُ لَيْعَمَه
 (۳) تَرْمُ لُطْفَرُ لُطْفَرٍ رَصْمَا
 وَ الْقَدَاءَ لَهُ أَنْوَاعُ الْبَنَمِ
 (۴) لَوْ لَيْدِي وَأَجِدَ عَنْهُ الطَّرِيقَ
 فَطَرِيقُ مِ سَسَابِ مَرِيعِ
 (۵) حَسَتْ دَاكُ الْبَطْرِ فَدَصْرَا الْحَبَابِ
 عَنْ مَاهِ لَا أَوْفٍ مِنْ خَوَانِ
- مِنْهُ لِيَصْقُو أَصْبَحَ خَوْلَا
 لَهُ مِنْ لُشْمَعِ وَضَاءِ يَسْ
 عَوْدَ حَتَّى هِيَ بَعْدَ رَمِ
 تَمَلَا تَعْمَرُهُ بِأَرْحَمِهِ
 تَسَا كَيْ عَدْرَ تَسَا تَسَا
 تَحْمَلُ تَوَسُّعَ طَهْ وَ كَرَمِ (۱)
 تَسْمَعُ تَحْمَلُهُ فَسَا يَصْقُ
 تَمْنَحُ مِنْهُ وَ أَرِيَا وَ رِيْعِ
 لَتَضْعِيفِ ذَالَهُ جَرَّ الْعَذَابِ
 وَ رَغِيفِ وَ نَعِيمِ وَ جِنَانِ

(۱) + به ذکر همد بس می جعه الهج + ذکر می جعه لکامور -

- (۱) چوں مرغ شست و تمیزین بافت
 (۲) دایه کو طفل سیر امور را
 (۳) دایه کو شر حواره طفل
 (۴) گر به بندد راه یکک پستان بر او
 (۵) رانکه پستان شد حساب آن ضعیف
- روان رشتی + از حسن چو شمع توت
 + به دعوت خوش کند دهور (۱)
 تا به همسایه کند + را عد
 در کشاید راه صد پستان بر او
 از هر ران نعمت و خوان و رعیف

(۱) به دور بعضی پیرامون دهان که آن را پور گویند می دهان که ر به به دیو به به به
 بعضی گفند که (به دور) به گفند که و در برخی درسخ مصراع در این است چنان است (دایه گویند
 طفل شر آموز را) -

عَقِدْتُ . فِيهِ تَرَى الْحَيَرَ مَدَامُ ..
وَالْكَلَامُ تَمَّ لِتَحْقِيقِ أَهْتِدِ (۱)
فَقَذَاهُ الدَّمُ لَا عَرَّ اعْتَمُ
مَدَّ غَدَى الْمُؤْمِنِ فِي ذَلِكَ قَسْ
وَالدَّمُ يَشْرَبُ نَمْرًا مَهِينُ
يَالدَّمُ اللَّحْمَةُ مِنْهُ وَالسُّدَى
عَسَدَ الْحَقِّ عَلَى التَّهْجِ السُّوِّي
كُنْ أَوْ قَرْنِ يَصْنَعُ حَسَنُ ..
.. وَ لَهُ كَلَّ الْبِرَاعِ وَالْإِنْسَانُ ..
سَالَ مِنْهُ .. وَ لَهُ الرَّسْمُ غَفَى ..

(۱) قَتَلْنَا نَحْنُ الْحَيَاتُ بِالْفِطَامُ
فَرَوَيْدًا وَ رَوَيْدًا إِجْهَدِ
(۲) عِنْدَمَا كَانَ الْحَيَّيْ الْأَدَمِي
أَحَدًا لَطَاهِرٍ مِنْ مَدِيرِ نَحْسِ
(۳) حَبَثُ كَانَ الْأَدَمِي ذَا الْحُسْنِ
فَالْوُجُودُ لَهُ كَلَّا قَدْ غَدَا
(۴) وَ يَمَاتُ لِأَلُوفٍ مِنْ وَلِي
دِي تَدَايِيرُ بِكَلِّ زَمَنِ
(۵) لَوْ أَقُولُ ذَا أَنَا زَادَ الْبَيَانُ
مَا هُوَ أَتَقَبُّ دَمِ صُمُ النَّصَا

(۱) ی ن ه د لا بعرض من الاعطام و الاعطاع عن اللذات المحسنة و عدم
بث لب کتب حسا می بعض مکتب مسد معصوم داروغ کان عداؤک لدم مع هذا ان لدم
بعض کتب معصی و بحکم لصروره و هو لب حلال بظف و لان ب ما مؤمن اص
می رحم لدم حس معصع الی التندی حسب لشریة و الضرورت نیج المعظورات
و معصما من بحرم لبحس کذا بمعص لبحس المؤمن بالظف الحلال (۲) لم
یذکر هذا البيت فی نسخة التهجد و ذکی فی نسخة لکناهود -

اندک اندک جهد کن تم الکلام
از نجس پاکی برد مؤمن کذا
بود اورا بود از خون تار و بود
خود بهر قرنی سیاستها بدست
خود جگر چه بود که خار اخون شود

(۱) پس حیات ماست موقوف فطام
(۲) چون حنین بد آدمی خون بد غذا
(۳) چون حنین بد آدمی خونخوار بود
(۴) صد هزاران اولیای حق پرست
(۵) گر بگویم پس بیان افروز شو

- (۱) مَنْ يَطْطِمُ الدَّمَّ قَدْ صَارَ عَدَاةً لَنَا مَا أَلْفَ قُوَّةً بِسَوَاءٍ (۱)
 مَنْ يَطْطِمُ الدَّمَّ قَدْ صَارَ عَدَاةً صَارَ أَحَادًا كَثِيرَ التَّهْمَةِ
 (۲) مَنْ يَطْطِمُ التَّمِيمَةَ بَعْدَ السَّغَبِ صَارَ لَقَمًا يَأْتِيهِ الرُّوحُ أَحَبَّ (۲)
 وَ الْمَطْلُوبُ حَمِيْرٌ سُبْرًا طَالِبًا صَارَ إِلَيْهِ ظَهْرًا (۳)
 (۳) الْجَبِيْرُ أَحَدٌ فِي الرَّحِمِ لَوْ يَقُولُ لَهُ مِنْ ذِي الْكَلِمِ
 كَانَ فِي الْخَارِجِ أَيْضًا عَالِمٌ ذُو انْتِظَامٍ وَ حَمِيْلٌ دَائِمٌ

(۱) ای اطرب مؤمن ما من است فی رحم الدیا کما کان اعطاک و انقطعت
 عن دم رحم است بعد ولادتک صار عداؤک لنا حلاً لطیفاً لا مناسبة له مع دم الرحم
 و من اعطاک عن العیب صرت آکل لقمه و ما سک بهما فالعالة الثانية بالنسبة للاولی
 لطمة و الثالثة بالنسبة لثمة الصف مکلف ک اذا عطيت بسک عن الدیا و ما فيها
 فان سلطان الاولیاء برشدک و بقول (و ز طعام لقمه لقمانی شود) - (۲) و می
 - (طالب اشکار پس می شود) اشکار علی وزن دلدار هو الصمد معناه بكون طالب
 الصمد الخفی و هذا اذا لم تخرج من رحم الطبيعة و الشهوة لا تغدر علی سر حقائق
 الاسماء الالهیه فی ارضی القلوب و ما دام مثل الطريقة لم یضف منه من تناول دم
 حیض الشهوات و دواعیها لا یثرب من ثدی المعارف الالهیه شراب العیال الالهی و اذا
 لم یمرض من لب ثدی الدیا لا ماکل الطعام الرمانی و اذا لم ینهج من دلال بصره لا
 یعد علی تناول لقمه الحکمة البسوة الی لقمان و اذا لم یثرب السوی لا یعدو علی
 صید اسرار رب العلا - (۳) نسخه ثانیة - الیه یدرا - بخدا -

- (۱) ز فطام خون عدايش شیر شد وز فطام شیر لقمه گیر شد
 (۲) وز فطام لقمه لقمانی شود طالب مطلوب پنهانی شود
 (۳) گر چین کسی را بگفتی در رحم هست بیرون عالمی بی منتظم

(۱) فسبِطْ وَاِجِدْ قَدْ زَهْرًا
 فِيهِ كَمْ مِنْ نِعْمَةٍ كَمْ مِنْ اُكُولٍ
 (۲) كَمْ سَهْوٍ وَ حَسْبٍ وَ بَحَارٍ
 (۳) وَ سَمَاءٍ كَمْ سَمْتٍ اَلرَّفْعِ
 مَعَ شَمْسٍ وَ نَجْمٍ وَ مَرُ
 (۴) مِنْ شِمَالٍ وَ حَنُوبٍ وَ دَوْرٍ
 كَمْ نَسَائِيْرٍ وَ اَغْرَاسٍ بِهَا
 (۵) اَلْاَعَاجِبُ بِهَا لَمْ تُوصَفْ
 لَمْ كُنْتُ وَ اَمْ حُرْتُ تَمُوْن
 (۶) اَدَمًا تَأْكُلُ بَيْنَ اَرْقَمَةٍ
 بَيْنَ اَحَاسٍ وَ حَسْبٍ وَ عَد

(۱) سبیطه نسیه - لم تمکث بها -

هُوَ فِي غَرْصٍ وَ طَوْلِ نَهْرًا
 مَا لَهُ حَدٌّ يَشْرَحُ وَ ذُبُولٍ
 وَ نَسَائِيْرٍ وَ زَرْعٍ وَ ثَمَارٍ
 مِنْ اَنْثُوْرٍ فَوْقَ الطَّلَعِ
 مَعَ مَائَةٍ مِنْ سَهْوٍ فِيهَا زَهْرُ
 وَ قَبُولٍ وَ صَا فِيهَا تَدْوُرُ
 وَ مَرَاتٍ بِهَا اَللُّبُّ لَمْ
 اَلْمَدَانُ اَحَدَهَا لَمْ يَعْرِفْ
 بَ مِ دِي اَلطَّائِمَةِ اَلْاَقْتِحَانِ
 مِنْ مَسْمِيْرٍ شَدَائِدٍ مُوجِعَةٍ
 تَحْمِلُ الصَّيْمَةَ اَلْاَتَمَكْتُهَا (۱)

اندرو بس نعمت و بیعه ا کول
 بوستانها دغا و کشتها
 آفتاب و ماهتاب و سدسها (۱)
 باعها دارد عروسیها و سور
 تو در این ظلمت چه در امتحان
 در میان حبس اجلاس و عا

(۱) طاهر آست که مراد از سها مطلق ستاره است بطریق اطلاق خاص بر عام

- (۱) فَيُحْكَمُ حَالُهُ قَدْ أَنْكَرَا
معرضاً كَانَ وَ فِيهِ كَمَرَا
(۲) أَنْ ذَا كَانَ الْمَحَلُّ وَ الْقُرُوزُ
حَيْثُ كَانَ الْوَهْمُ لِلْأَعْمَى الْعَيْدُ
(۳) إِذْ لَهُ الْأِدْرَاكُ حِينًا مَا نَظَرَ
فَلَهُ إِدْرَاكُهُ لَمَّا كَرَّ دَا
(۴) مَثَلُ هَذَا عَامَّةٌ خَلَقَ الدُّنْيَا
آيَةً عَنْ دَاكِ الْعَالَمِ مَنْ
(۵) أَنْ هَذَا الْعَالَمُ أَسْرَرُ الْعَمِيقِ
عَالَمٌ فِي الْخَارِجِ يُؤَخِّدُ مَا
- هُوَ عَنْ دَا الْخَيْرِ.. مَا قَرَرَا..
و الْمَكَانُ لَهُ دَوْرٌ شَكْرًا..
وَالْجِدَاعُ.. تَنْهَضُ فِيهِ الشُّرُوزُ..
تَنْهَ عَنْ دَا لَهُ الْإِهْمَالُ يُرِيدُ
جَنَسَ شَيْءٍ.. لَا وَلَا دَهْشَةً خَطَرَ
أَنْدَا مَا نَسَمِعَ إِذْ دَا دَا دَا..
هُمْ الْإِتْدَالُ أَصْحَابُ الْإِهْمَا (۱)
جَلَّ قَالُوا دَكُرُوا وَضَعَهُ حَسْرُ
كَثْرَةً وَ انْصَبَقَ.. صَلَّ طَرِيقُ..
لَهُ مِنْ تَوْبٍ وَ لَا رَيْحٍ سَمَى

(۱) نسخه نایب - مثل دَا کل الوری فس من الدما -

- (۱) او بحکم حال خود مسکری بنوی
(۲) کیی محالست و مریت و عرور
(۳) جس چیری چون ندید ادراک او
(۴) همچنان کاین خلق عام اندر جهان
(۵) کیی جهان چاهیت بس تاریک و تنگ
- رین رسالت ممرض و کاهر شدی
زا که وهم کور دین معنی سند دور
نشود ادراک مسکریات او (۱)
ران جهان اندال میگویدش
هست بیرون عالمی بی نور و رنگ

(۱) کلمه دَاک برای انصاف موصوف بصفتی در آخر کلمه معنی آید مانند طریقت
و غمناک و در حال انفراد افاده این معنی میکند و در این مورد (مسکری) بصیغه اسم
فاعل برای مخالفه در تصاف « کلمه (دَاک) مقرون شده است چونکه اسم فاعل خود
بالذات دلالت بر انصاف میکند و بکلمه دَاک نیازمند نمیشد -

(۱) ذَلِكَ فِي سَمْعِ كُلِّ أَحَدٍ
 حَيْثُ أَنَّ الطَّمْعَ يَسْتَرُّ الْعَمِيقَ
 (۲) لَا سَمَاعَ يَتَمَعُّ السَّمْعُ الطَّمْعَ
 يَتَمَعُّ الْعَيْنُ إِطْلَاعًا وَنَظْرَ
 (۳) مِنْلَمَّا ذَلِكَ الْجَنِينُ فَالطَّمْعُ
 إِذْهُوَ فِي الْوَطَنِ الدَّاهِيِ الْقَدَاءَ
 (۴) هَذِهِ الدُّنْيَا لَهُ كَأَنَّ حِجَابَ
 إِذْهُوَ غَيْرَ الدِّمِّ مَا عَلِمَا
 (۵) طَمَعُ طَيْبِ الدُّنْيَا هَبِي لَكَ
 وَلَطِيبِ دَامَ فِي تِلْكَ الدُّنْيَا

مَنْهُمْ مَا دَخَلَ لِلْأَبَدِ
 وَالتَّقْلِيْبُ كَانَ عَنْ هَذَا الطَّرِيقِ
 وَكَذَاكَ الْقَرَضُ إِنَّمَا وَقَعَ
 ذَلِكَ بِسَرِّ السَّمْعِ دَاخِرًا لِلنَّصْرِ..
 لَهُ كَأَنَّ بِالدِّمِّ فِيهِ انْتَمَعٌ (۱)
 لَهُ كَانَ وَ بِهِ وَافِي الصَّمَاءِ
 عَنْ حَدِيثٍ ذَكَرَ أَزْدَادَ عَذَابِ
 مِنْ عَدَاوَةٍ دُونَهُ مَا فَيُهَا..
 صَارَ أَيْضًا بِالْمَالِ الْمُهْلِكِ (۲)
 حَاجِبًا كَانَ وَ سَرُّ الدُّنْيَا

(۱) قال ابن القيم للسر اربعة دور كل دار اعظم من التي قبلها الاولى بطن الام و ذاك محل العصر و العسق و الدم و العصبات الثلاث لثانة هذه الدار التي ثبات بها و عنها و اكتسبت فيها العبر و الشر و الثالثة دار اسروح و هي اوسع من هذه الدار و اعظم و ثمة هذه الدار اليها كسبة نفس الام الى هذه - الرابعة هي العلة - (۲) نسخة ابيات بعد البيت السالف الى حديث اكلبي ولد العبل لم تذكر في نسخة السهج و ذكرت في نسخة لکنامور -

کين طمع آند حجاي ژرف وزفت
 چشم را بنند غرض از اطلاع
 کلان غذای اوست در اوطان دون
 غير خون او می نداند چاشت خورد
 شد حجاب آن خوشی جاودان

(۱) هیچ درگوش کسی ایشان نرفت
 (۲) گوش را بنند طمع از استماع
 (۳) همچنانکه آن جنین را طمع خون
 (۴) از حدیث این جهان محبوب کرد
 (۵) بر تو هم طمع خوشی این جهان

(۱) طَمَعٌ ذَوِقِ الْحَيَاتِ ذِي النَّهْيِ

عَنْ حَيَاتِ الصَّادِقِينَ لَكَ قَدْ

(۲) حَسَنٌ إِذْ بَرَأَ الطَّمَعِ

وَلَا شَكَّ لَكَ عَطَى الْبَقِيَّةِ

(۳) طَهَّرَ الْحَقُّ لَكَ الطَّمَعِ

بِمَا تَأْتِيهِ أَزَادَ الطَّمَعِ

(۴) وَكَمَثِلَ الطَّيِّبِينَ الطَّمَعِ

مَنْ عَلَى الرَّأْسِ لَيْدَكَ الْعَمَةِ

(۵) هَذَاكَ أَلَمَ لَوْ أَنَّكَ وَرَدْتَ

مَنْ سُرُورٍ وَاسْتَيْمَنَكَ الْقَدَمِ

(۱) سفته نامه - العرع -

الْفَرُورِ مُمِيتٌ وَالدَّلَّةِ

اتَّقِدْ وَالشُّومَ حَرًّا وَالسَّكَدَ

أَنْ أَتَعْمَى وَالصَّبْرَ مَتَاعًا

وَلَكَ سَارِ لِحَبِّ الْأَسْفَافِينَ

«بَطْلًا بِمَا لَكَ مِنْ وَلَعِ

فَبِكَ وَاسْتَوَى عَلَيْكَ الْهَامُ» (۱)

حَلَّ حَتَّى تَقْدِرَ أَنْ تَصْعَدَ

رَحْلَكَ تَمَقُّقَ مَنَّاكَ الرُّقْمَةَ

وَالسَّلْصَانِ بِأَرْوَحِ قَصْدَتِ

خَارِجَةً تَجْعَلُ تَحْطِي بِالْمَعْبَةِ

ار حیات راستینت کرد دور

بر تو پوشاند یقین را بیگمان

در نوصد کوری فرایند از طمع

تا بهی پا بر سر آن آستان

از غم و شادی قدم بیرون بهی

(۱) طمع دوق این حیات پر غرور

(۲) پس طمع کورت کند بیکو بدن

(۳) حق ترا ماطل نماید از طمع

(۴) از طمع برار شو چون راست

(۵) کاندرا در چون درائی وادهی

- (۱) لَكَ عَيْنُ الرُّوحِ ضَائِتٌ وَغَدَتْ
تَنْظُرُ الْحَقُّ وَ لَلْحَقِّ هَدَتْ
وَ لِنُورِ الدِّينِ صَارَتْ نُصْرًا
وَ لِنُورِ الدِّينِ صَارَتْ نُصْرًا
- (۲) فَيَرْوِحُ بِسَمْعٍ نَضَحَ الرِّحَالُ
كَمَى مَدَا فِي كُلِّ وَقْتٍ كُلِّ حَالٍ
تَسْخُومِنَ حُوفٍ وَ تَمُتِي فِي أَمَانٍ
وَ لِكِ اسْرٍ يَبِينُ كَالْعِيَانِ
- (۳) قِصَّةً تُمَثِّلُ هَذَا السَّمْعِ
حَالًا اَعْرِفُهُ عِيَانًا لِهَيْبِ
وَ لِنُورِ الرُّوحِ فِي الْوَاقِعِ اَنْتِ
تَجِدُ تُعْرِفُ كُلَّ مَا اَنْتِ

فی بیان آکلین ولد الفیل من الحرص و ترک نصیحة الناصح

- (۴) ذَا سَمِعْتَ اَنْتِ فِي الْاِهْنِدِ بَانَ
نَظَرَ شَخْصٍ خَيْرٍ مُتَمَتِّنٍ

- (۱) چشم جانت روشن و حق بین شود
بی ظلام کفر نور دین شود
- (۲) بند مردان را بدبیرا شو بچان
تارهی از خوف و مای در امان
- (۳) بشو اکنون قصه تمثیل آن
تا بیای در حقیقت نور جان

قصه خوردندگان پیل بچه از حرص و ترک نصیحت ناصح

- (۴) آن شبیدی نو که در هندوستان
دید دایمانی گروه دوستان

وَأَفْرِ الشَّقَّةَ رَهْمًا لِيَخْضُرَ (۱)

مَالَهُمْ مِنْ زَادٍ أَوْ أَذْنَى مَتَاعٍ

مِنْ سَلَامٍ لَهُمْ فِي كُلِّ حَالٍ

فَتَحَبَّ اكْتِمَاءَهُ عَصَا جِرِّ

وَلَقَرَتْ عَرْسٌ فِي بَطْنِكُمْ

هَذِهِ الْكَرْبُ لَقَبْتُمْ وَأَنْتُمْ

أَنْتُمْ تَقُومُ لِحَبْلِ شَتَكُمْ

وَمَدَّكَ أَشْوَمُ وَأَوَيْلَ كَوْنٍ

دَانَا لَدَى تَمَضُّوْنَ بِهِ كَالْعَرِيقِ

أَنْتُمْ أَرْوَجُ نَفَا وَأَنْتُمْ

(۱) عِدَّةٌ جَلَانٍ تَأْتِي مِنْ سَفَرٍ

مِنْ طَرِيقٍ شَائِعٍ عَوْرٍ جِبَاعٍ

(۲) جَلَّشَ حُبٌّ عَلَيْهِ إِذْ ذَاكَ قَالَ

طَبَّ ثُمَّ مَلَّ نُورٍ عِطْرٍ

(۳) قَالَ أَتَدْرِي أَنَا مِنْ جَوْعٍ كَمْ

جَمِيعَ الْجَهْدِ كَمْ مِنْ كَرْهٍ لَا

(۴) أَكْرَى لَكَ نَهْ كَرَى

تَنْفَرَّاحٍ أَعْمَلُ حَبِيبٍ شَتْمُونَ

(۵) فَبِهَذَا السَّمْتِ حَالًا وَالطَّرِيقِ

يُوجَدُ قَبْلَ سِي تَصَحُّحِ سَمْعُوا

(۱) زاد بالجد له و ارد (سارا) لبرشد و دالگروه الحلق و الدوسان

لعمري عند الله و الامر بالمعروف و النهي عن المنكر و من فوبه از راه دور (اصريق البعد لكونه سافروا عن غو به حتى وصلوا لبلدهم ساسوت و مسكوا في حبس قوايلهم من غير اذواق روحانية عرياني من الوصال اسيرين في يد النفس و لهذا قال (مهر دانايش جوشيد و نگفت) .

گرسنه مانده شده بی ترک و عور

خوش سلامی شان و چون گل بر شکفت

جمع آمد درنج تان زين کربلا

تا نماند خور دتان فرزند پيل

پند من از جان و از دل بشنويد

(۱) ميرسيده او سفر و ز راه دور

(۲) مهر دانايش جوشيد و نگفت

(۳) گفت دامنم كز بجوع و از خلا

(۴) ليك الله الله اي قوم جليل

(۵) پيل هست اين سو كه اكنون ميرويد

- (۱) فَبِرَاحٍ أَمِيلُ تَقْفِي فِي نَسِينِ
كَثْرَةً مِنْ سَفَرٍ حَالًا يَصِيدُ
(۲) هِيَ فِي أَنْطَفٍ وَخَسِيٍّ وَنَمْنِ
أَكْبَرِ الْأُمِّ لَهَا فِي مَكْنِ
(۳) قَالِي أَفْرَاحَهَا تَطْوِي مَنَ
طَبَّتْهَا بِحَبِيرٍ وَصَحْبِ
(۴) وَكَأَنَّ رَشَبُ وَذَرْبِ
فَبِحَذَارٍ وَبِحَذَارٍ إِرْحَمُوا
(۵) أَوْلِيَاءَ الْحَقِّ كُلِّ يَا وَلَدِ
وَمِيَّاءٍ وَخُضُورًا كَمْ هُمْ
- اَكْمُ كَمْ كَمْ قَلْدِ يَمِيلُ
وَالْهِيَ كُلُّ مَنْ مَا يُرْدِ
مَا لَهَا مَدِّ وَ مِثْلُ فِي الرَّمْلِ
تَحْرُسُ دَوْمًا طَرْفِ وَبَيْنِ
فَرَسِحِ لَمْ تَخْشِ حَهْدًا وَسَبَاتِ
أَوْهَتْ إِذْ ذَاكَ جَدَّتْ بِالطَّلَبِ
بِأَنَّ مِنْ خَرْطُومِهَا فِي كُلِّ أَنْ
طَهَامُ الْمَسْكِينِ ذَامِبِي أَعْلَمُوا
هُمْ قَدْ لَمْ لَمْ أَنْطَفِ وَحَدِّ
لَمْ خَرَّ يَحْصُ لَمْ

صید ایشان هست پس دلخواهتان

لیک مادرشان بود اندر کین

او گردد در حبس و آه آه

الحدس الحدس ران کودک مرحوم او

عائقی و حاضری پس نا خیر

(۱) بیل بچکاسد اندر راهتان

(۲) پس طرب باد و لطیف اند و سین

(۳) از بی فرزند صد فرسنگ راه

(۴) آتش و دود آید از خرطوم او

(۵) اولیا اطفال حقند ای پسر

- (۱) اَنْتَ مِنْ تَقْصَانِهِمْ لَا تَنْفَكِرْ
فَإِلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ حَقُّهُ سَجْدٌ
(۲) قَالَ فَالْأَطْعَامُ إِيَّيْ دِي الْأَوْبَاءُ
(۳) مَا هُوَ مِنْ عَظْمٍ لَا مَسْجَارَ
ذَلِكَ فِي لَطَافِهِ فِي أَسْرِ السَّمِيرِ
(۴) مَا لِي مِنْ عَصَمَةٍ كَانَتْ لَهَا
قَاتِلَاتٌ أَنْ تُمَرَّهَ أَفْرَسُهُ
(۵) يَصْحَحُ عَدُوَّ الْجَمْعِ مَنْ كَانَ أَحْرَقَ
مَاءَ الْآفِ فِي آفٍ وَهُوَ
- اَنْتُمْ عَاثُوا اَنْتُمْ لَمْ يَنْتَصِرْ
وَلَمْ يَنْقَاتِهِمْ اَذَى الْعُضْبِ
هُمْ فِي الْغُرْبَةِ مِثْلُ الْقُرْبَاءِ
هُمْ كَالْآيَاتِ فِي قَدْرِ مَهَانِ
وَالنَّدِيمِ لِي فِي شَأْنِ حَظِيرِ
تَحْفَظُ مِنْ خَطَرِ نَمِّ رِيَا
هُوَ كَانَتْ مَا لَهَا كَانَ لِيَا
مَنْ فِي لَدَارِ الْغَشَقِ احْتَرَقَ (۱)
وَاحِدًا بِالرُّوحِ كَانُوا كَلَّهِمْ

(۱) نسخه نرسیده - صح هذا الجمع ليس احرق - من بهار العشق کالمود احترق -

- (۱) عائی مدش ا نصاشن
(۲) گفت اطعمال مراد اس اولیا
(۳) از ری امجان حواری و سیم
(۴) پشت دارد جمله عصمتیهای من
(۵) هار و هان این دلق پوشان مراد
- کو کشد کین از برای حاشن (۱)
در عربی فرد از کار و کیا
لیک اندر سر هم بار و ندیم
گوینا هستند خود اجرای من
صد هزار اندر هزار و یک تنده

(۱) بمی رجوع اشان گاهی سوی شربت سیدی که غیبت واقعی کرده باشد بلکه همواره بحضور حق هستند -

(۱) سَوَىٰ ذَٰلِكَ مَتَىٰ مُوسَىٰ قَدَرٌ

عای فرعون سَوَىٰ اَ - فَلَإِ

(۲) سَوَىٰ ذَٰلِكَ مَتَىٰ وَحْ وَحْ وَحْ

وَ طَوَّوْنَ اِهْ شَرَهْ وَ عَرَبْ

(۳) لَإِ وَ لَإِ طَ اَ كَرِيهَ مَا مَبْعَ

لَهُمُ الْاَوْطَ كَلَا وَ اَلَاذَ

(۴) عَادَتِ الْبِلْدَانُ مِّنْ تَحَكَّى الْجَبَانِ

عَصَا دَحْدَه مَبْعَ سَوَدَ

(۵) فَبَارِضِ سَمْ وَ حَرِ

فِي طَرِيقِ الْقُدْسِ فِي مَقَرِهْ

(۱) ورته کی کردی به يك جویی هنر

(۲) ورته کی کردی به يك نفرین به

(۳) بر نكندی يك دعای لوط راد

(۴) گشت شهرستان چون فردوسشان

(۵) سوی شام است این نشان و این خبر

فِي عَصَا وَاحِدَه يَلْقَى الْاَطْعَمَ

وَوَّ اَهْ جَرَّ اَلْبَلَاءُ اَلْهَائِلَ

دَعَا وَ وَاحِدَ سَاءَ اَلْعَمْدَ

تَرَقَّ فَمِنْ اَلْاَشْيَ وَ صَرَفَ

فِي دَعَا وَاحِدَ وَ هَ صَرَعَ

لَا يَوْقَى قَدْرَهْ لَا فِي اَمْرَادَ

فَرَهْ عَنِ وَصْفِهْ كُلِّ اَلْاَسَاقِ

رَجَّ هَ وَ اَمَّ وَ صَرَّ اَلْمُرْشِدَ

عَدَدَ اَنُومَهْ مَبْعَ مِنْهَا صَدَّ

شَرَّ اَمَّ عَنِ مَحْزَرَهْ

موسى، فرعون و اذیر و ذیر

روح شرق و غرب راء قات خود

جمله شهرستانان و ازمیراد

دجله آب سیه دو بین شان (۱)

در ره قدسش بیمنی برگذر

(۱) چنانکه در متن بآن اشاره مفرماید (و انکم لترون علیهم مصیبتین وباللیل
 اذلا تقفون) رواج شده که چون سمیرا کرم به توك رسد در آنجا دو چاه بود
 مشرکیں را اسمان ب يك چاه شمع نمودند حضرت فرمود کافران نبود از این چاه
 آب می گیرند و زرگمار مولا، (دجله ب ساء دو بین شان) اشاره این چاه باشد
 که بش از گداهای کاهن سیه گشته بود و از بین روی مر فرمودند باستان آب
 چاه دیگر که از آن نافه صالح می پوشد ص ۹ ج ۳ شرح صحر العنوم چاپ لکناهور

- (۱) وَ مِثْلُ لَا تُوفِرُ مِنْ وَائِي
 دي تداپیر بگای رَمَسْ
 (۲) نُو أَقُولُ ذَا أَنَا زَادَ السَّانُ
 مَا هُوَ أَقْبَسُ دَمَ صَبْ لَصَقْ
 (۳) فَالِحِصَالُ الدَّمِ صَارَتْ وَهِيَ تَعْدُ
 أَنْتَ كُنْتَ.. لَمْ تَرَى ذَلِكَ وَلَا
 (۴) أَنْتَ يَا لَا عَمَى الْعَجَبِ وَانْصَبْ
 لَا تَرَى لَا تَنْظُرُ فِي لُجْجِ
 (۵) شَعْرَةٍ فِي شَعْرَةٍ دَوْمًا نَظَرَ
 هُوَ مِثْلُ لَدَبٍ لَا عَنْ مَقْبَدِ
 (۶) قَمَرٍ يَحْرُصُ لَهُ كَانَ لَشَرِّ
 رَقْصَةُ الْعَمَرِ مِنَ الْخَيْرِ خَلَى
- عِنْدَ الْحَقِّ عَلَى التَّحْقِيقِ السُّوِّي
 كُنْ أَوْ قَرْنِ يَصْنَعِ حَسَنٍ..
 وَ لَهُ كُلُّ الْيَرَامِ وَاللِّسَانِ..
 سَأَلَ مِنْهُ.. وَ لَهُ الرِّسْمُ عَفَى..
 تَجَمُّدُ آيَضًا وَ إِذَا أَقْمَى يَرَدُ
 تَحْنِصُ لِحَقِيقِ حَلٍّ وَ عَلَا
 نَظَرًا لِيَكُنْ لَكَ الْأَمْرُ السَّيِّدُ
 عَيْرَ صُوفٍ.. هَبْ بِأَمْرِ حَتَّى
 لِكُنْ لِحَرْصِ أَسَا وَ نَظَرَ (۱)
 رَقْصِ لِنَوَاقِعِ لَمْ يَهْتَدِ
 شَعْرَةٍ فِي شَعْرَةٍ دَوْمًا نَظَرَ
 وَ مِنَ الشَّرِّ وَ مَقْرَاهُ امْتَدَى (۲)

(۱) ی کان لاسان العرس نظری مشهور بعه و ر حه بده ر نده و ندق و من حث لطفیفة
 برقص من غیر قصد و لاجل الزیاده و لصب بدور کاتب قارعه من معصده الاصلی سرور بنا سعاده
 غملا عن الاحرة - (۲) لم يذكر الاصل فی نسخة السج و ر کرمی نسخة لکامور

- (۱) صد هزاران ولیای حق پرست
 (۲) کر بگویم این بیان افزون شود
 (۳) خون شود که ها و یازان معسر
 (۴) طارقه کوری دربین و تیر چشم
 (۵) مو به مو بیند ز صرغه حرص و آس
 (۶) مو به مو بیند ز حرص خود بشر
- خود بهر قرنی سیاستها بدست
 خود جگر چه بود که خارا خون شود
 توفه بینی چون شدی کوری ورد
 لیک ر آشنای بینی غیر چشم
 رقص بی مقصود آرد همچو حرص
 رقص او خالی ز خیر و پوزش

- (۱) قَهَالَةً رَقَصَ مِذَابُ الْقَمَرِ لَكَ
وَمِنْ التَّحَرُّجِ اتَّيَدِي لِشَهْوَةٍ
(۲) قَمِي رَأْسِ الْمَسَادِينِ مُدَامَ
وَأَرْحَالٍ لَا يَسَوَاهُم رَقَصُوا
(۳) إِذْ هُمْ مِنْ يَدِهِمْ قَدْ حَنَصُوا
فَمِ الْقَمَرِ هُمْ إِذْ طَفَرُوا
(۴) مَطَرُ تَوَهُمِ كَمِ هُمْ فِي لَمَاطِ
مِنْ مِهَاجِ هُمْ أَلَا تَحَارُ قَدْ
(۵) قَمِي لَا عَصَانَ نَتِ إِنُورِ
صَفَقَتِ كَفًا وَ مِنْ مَرِّ لَصَا
(۶) أَنْتَ لَمْ تَنْظُرُوا لَكَ فِي الْأَذُنِ
أَيْصَ الْأَعْصَانُ مَعَ رَأْيِ الْوَرَقِ
- تَكْسِرُ تَسْجُلُ لَدَاءَ كَا
تَقَعُ الْقَطْطَةُ يَا دَالِقِطَةِ
رَقَصُوا حَالُوا يَوْحِدُ وَ عَرَامَ
وَي دِمَاهُمُ أَذْهُمُ قَدْ حَنَصُوا (۱)
صَفَقُوا كَفًا سُرُورًا رَقَصُوا (۲)
رَقَصُوا دَوْمًا .. لِأَنَّ قَدْ طَفَرُوا
ضَرَبُوا الْقَدْفَ .. لِيَسِرَ كَامِدٌ ..
مَحَرَّتْ بِأَحْوَجِ حَاشَتْ بِالْأَرْتِدِ
مَا تَطَرَّتْ .. هِيَ صَحْحَا وَ عَسَقِ
رَقَصَتْ .. مِمَّا بِهِ الْقَدْفُ صَمِي
لَهُمْ دَوْمًا .. بِأَمْرِ مِنْ لَدُنْ
صَفَقَتْ كَفًا يَوْحِدِ وَ حَرَقِ

(۱) ی ن شایخ اعصاب و من دهم من لئلاک دوی الاحمره برقصون و حولون علی رأس
المدان الروحانی کما برقص سن صلی علی ریح الاعلاء کلّیة اندین فلا یخو رقص اکثر المرفین عن
عنة دعوی و یکن ریح العشق الالهی برقصون فی دهم دهم یخضون امعائهم سیوف لعل الالهی لعلو
دهم دل الی (رحل لانیهم حاره ولا سمع عن کرافه) - (۲) ی لعلو من غیة کبر و غرور
أندی انهم دماء و حودهم فی حب معودهم صریوید و صغوا فرح من سرورین

- (۱) رقص ایضا آن که خود را بشکمی
(۲) رقص و جولان بر سر میدان کمند
(۳) چون رقص در دست خود دمی دهند
(۴) مطر ناشن از درون ده میزند
(۵) تو بیبی بر کپا بر شاخه
(۶) تو بیبی لیث مهر گوشش
- یسه را از ریش شهوت بر کسی
رقص اندر خون خود هرداں کند
چون جهند بر نفس بر رقصی تند
جرها در شورش کف میزند
کف دیان رقصان و تحریک صبا
بر کپا و شاخه هم کف رین

- (۱) أَتَيْتَ لَمْ تَنْظُرْ لِمَصْصِقِ الْوَرَقِ
حق سَمِعَ الْقَلْبَ لَا سَمِعَ الْيَدَيْنِ
(۲) سُدَّ سَمْعَ الرَّأْسِ عَنْ كَيْتَبٍ وَعَنْ
لَيْتَرِي مِنْ دُونِ جَهْدٍ وَصَا
(۳) عَمِيًّا عَنْ هَرِلٍ سَدَّ الْعَمَّا
عَنْ حَدِيثٍ وَجْهَهُ لَا عَرَهُ
(۴) أَدْنَى تَحْمَدٍ لَدُنَّ الْأَحْمَرِ
فَالِ فِي الذِّكْرِ هُوَ حَيْرٌ أَدْنَى
(۵) دَا أَلْمَسِي الْعَدُوَّ سَمِعَ وَنَصَرَ
رَحْمَةً الْعَقِي هُوَ الْطَائِرُ
- لَا تَقُلْ شَيْئًا وَخَضَّ فِي غُورِهِ
تَسَحَّبَ حَتَّى مَا أَرَبَ الْعَالِي (۲)
كَمْ تَسْمَعُ سِرًّا مِنْ لَدُنْ
كَلِمَةً أَسْرًا لَهُ تَأْ صَهْرُ
مَرْضَعٍ حَقِّ كَطْعَمٍ فِي أَدَا (۳)

(۱) الاصل فی نسخة لکناهور - ۶۱ الاية فی سورة البقرة (وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ
بِسْمِ اللَّهِ وَيَكُونُونَ أَوْلَىٰ بِالْإِنْسَانِ مِنْهُنَّ لَا يُقِيمُونَ) (۲) من ادب - عر نکم یوم
الله و یؤمن للمؤمنین) - (۳) ترجم للمصراع الثاني من الاصل عن نسخة لکناهور
لانه لا سب و فی نسخة البهجة - و مرصع او ماصو (۱) فی بعض نسخه (س)
جنانة الدرة و هو الصری الشوش لا ماصع لکن اعد و اعد و عر صه -

- (۱) تو بوسی برکها را کف زد
(۲) گوش سر بر بند از هزل و دروغ
(۳) پس دهان بر بند از هزل ای هو
(۴) سر کشد گوش محمد در سخن
(۵) سر بسر گوش و چشم است ان سی
- گوش دل باشد نه این گوش مدن
تا بینی شهر جان را ما فروغ
جز حدیث روی او چیزی مگو
کش مگوید درسی حق هو ادن
رحمت حق مرضع است و ماصبی

(۱) دَا الْكَلَامَ مَا لَهُ حَدٌّ وَمَدٌّ نَحْوَ أَهْلِ الْفِيلِ مِنْ يَدِهِ وَزِدْ

فی بیان قصه المتعرضین لاولاد الفیل

(۲) زَكُضَ الْفِيلُ إِلَى كَيْلٍ قَمٍ شَمَةٌ مِنْ وَلَعٍ مُضْطَرِمٍّ

وَحَوَالِي مَعْدَةِ كَلِّ نَشَرٍ دَارِ هِيَ قَلْبِ كَحْمَرِ دِي شَرِّ

(۳) أَلْعَسَى يَلْقَى بِشَوَاءٍ فَرَجِهِ بِرِي ضِيَاءَهُ مَعَ نَحْوِ

كُنِيَ تَمَّ الْفَحْرُ حِرَاحِ الْبَحْرَاءِ يَضْرِبُ أَمْعِدَهُ يَتَشَمَّى الْعَرَاءِ

(۴) مِنْ عِبِيدِ الْحَقِّ إِذْ أَنْتَ الدُّحُومُ تَأْكُلُ كُلَّ أَوْبٍ لَكَ مِنْهَا لُطْمُومُ

لَهُمْ أَعْتَمَتْ الْبَحْرَاءُ بِالْأَنْزِ لَكَ حَاءُ وَوَعْتٌ فِي الْخَطَرِ

(۵) بِضَوْوٍ وَأَحَالٍ مِنْ شَمِّ الْمَاءِ مَسْكُوعَةٌ حَمِيئَةٌ فَوْهٍ

فَمَيَّ الرُّوحُ نَحْوَ غَيْرِ مَنْ صَادِقًا كَانَ وَبِالْأَطْفَالِ قَرِينُ

(۱) این سخن پایان ندارد باز دان سوی اهل ییل بر آغازان

بنیه قصه متعرضان ییل بچوگان

(۲) هر دهن را ییل بومی میکند گرد معده هر شر بر می تند

(۳) تا کجا باید کیاب بود خویش تا زنده اندر جزا صد زخم و نیش

(۴) لطمه های بندگان حق خوری غیبت ایشان کنی کیفر بری

(۵) هان که بویای دهان تان خالق است کی مرد جان غیران کو صادق است

- (۱) اَسْفَا وَاُحْسَرْنَا ذَاكَ فَمَنْ
شعه فی القتر می فید الکفر
من معیر ماله غیر نسیر
مکت نحی و لا تند چهار
لا و لا یغندک طلب نعم
(۲) مَالُكَ مِنْ قَدَرِهِ عِنْدِي انْكَ
نم یث استر کدهی و کم
لا و لا یغندک طلب نعم
(۳) ثُمَّ يَكُنْ أَنْتَ كَالْهَيَّةِ
هم اندوس و نال ک
فَوْقَ دُشِّ كُلِّ مَنْ هَدَرَ
نم یث استر کدهی و کم
(۴) أَثَرُ ذُبُونِ عِزِّهِ أَهْلُ انْتِ
هم اندوس و نال ک
هَكَذَا فِي نُصُورِهِ تَطْرَأُ
نم یث استر کدهی و کم

- (۱) وی آن ده سستی کش بوی گیر
ی دهان در دهان امکان دهن مهان
(۲) آب و روغن بیست مرد و هوش را
چند گوید رحمتی گورشان
(۳) گرز عر و تیل را سکر اثر
باشد اندو گور منکر یا نکیر
ی دهان خوش کردن او دار و دهان
راه حیل و ت عقل و هوش را
سر عر ژان و مردشان ۱۶
گر سیمی چوب و آهن در صورت

(۱) مرد بهیم بهیم معنی معقد می سر و معقد ژان را می گوید و اگر مرد معج
میم باشد ممکن است که استماره برای من باشد ولی حلی در دبه نامت مشهور و در
برخی از نسخ - هریشان - آمده است بهی هرده است و حیل بار در دبه نامی است -

(۱) رَبُّمَا وَقْتًا قَوِّتًا ظَهَرَا
وَالْعَلِيلُ كَانَ مِنْ ذَا الْحَالِ قَدْ
(۲) ذَا الْعَلِيلُ قَالَ يَا أَجْبَارِيَا
فَوْقَ كُلِّ مَقْصِدٍ مَسْبِي مَصِي
(۳) نَحْرُ لَا نَظَرُ شَيْءٌ وَنَظَرُ
وَيْكَ لَا نِيَّ حِلِّ وَفَرْجِ حَالِ
(۴) هُوَ دَا نِي خِيَالٍ فَالْعَلَّكَ
مِنْ صَحِيحٍ ذَا حِيَالٍ قَدْ غَدَا
(۵) فَوَلَدَ بَشٍ حَبِيبٍ وَنَسُوفِ
فِي أَمَامِ ذَا الْعَلِيلِ وَغَدَا
(۶) هُوَ يَدْرِي دَائِمًا مِنْ أَجْلِهِ
عَلَى عَيْنِ حُضْمِهِ مَعَ عَيْنِهِ

صُورَةً أَيْضًا أَدْبِهِ حَصْرُ (۱)
عَبْرَ شَيْءٍ وَشَيْءٍ وَ وَاحِدُ
مَا هُوَ ذَا السِّيفِ مَصْنَعُ بِهِ
مَنْ يَهْدِي الْحَكَمَ إِلَى حَالٍ قَضَى
ذَلِكَ كَانَ وَلَكَ بَانَ الْمَثَالِ
هُوَ كَانَ وَ دَوَّالٍ وَ أَيْتَقَالَ
مَنْ هُوَ الْمَكُونُ حِفْ وَرَتَكَ
حَلَا الْأَشْيَاءُ كَمَا هُوَ هَدَى
ظَهَرَ مَحْسُوسَةً فِيهِ الْخُفُوفِ
رَتَهُ الْمَكُونُ مِمَّا قَدْ بَدَا
ذَلِكَ كَانَ وَ لَا تَحِلُّ قَعْدَهُ
بَطْنُ مَا أَوْتَدَعَ عَنْ قَعْدِهِ

(۱) هذه الترجمة بناءً على ن كنه (كه) لاوبی لكاف اعارة وساء على انها بالكاف

العربية تكون الترجمة وربما ظهر بالصوره لان علم العليل عن دالحار شيئا

زان همان رنجور باشد آگهی
جست این شمشیر بر ساران من
چه خیالست اس که بن ستارتحال
از نهیب این خیالی شد کنون
پیش بیاور و مرش مشکوس شد
چشم دشمن بسته زان و چشم دوست

(۱) هم بصورت می باید که گهی
(۲) گوید آن رنجور ای یاران من
(۳) ما نمی بسیم باشد این خیال
(۴) چه خیالست این که این چرخ نکون
(د) گرزها و تیغها محسوس شد
(۶) او همی داند که آن از بهر دوست

- (۱) ذَهَبَ حَرُصُ الدُّنَا مَتَّ غَدَّتْ
عَيْنُهُ قَدْ فُجِئَتْ صَدَّتْ لَأَلْ
(۲) مِثْلَ طَيْرٍ لَا وَفَرٍ سَوَاءٍ
مِنْ عُرُوبٍ فِي مَهْجَةٍ وَعَصَبٍ
(۳) حَوْ قَطْعِ النَّاسِ لَطِيفِ لَأَلْ
هُوَ هَرُصُ الْحَرَسِ لَرَكَبِ ذَهَبِ
(۴) وَلِحَرَّةٍ نَوَاحٍ كُلِّ دَمْنٍ
وَمَنْعِ رُوحٍ مِنْ بَهْمٍ كَا
(۵) عَمْرٍاءُ مِثْلِ كَيْسِ ذَهَبِ
حَسَبِ الدُّيَّارِ عُدَّ تَحْمِلِ
- عَمَّتْ تَرَوُ سِرِّهِ وَاهْتَدَتْ
صَبَّ لَدَمْعٍ دَمَافِي دَا الرَّمْنِ
صَبَّرَتْ عَيْنِ الْمُدْبِي مَا التَّقَاتِ
أَلَهُ قَدْ حَرَّ دَمَارٍ وَعَطَبِ
لَا بَوَقْتٍ لَهُ تَقْوَرِ قُتْرُنِ
وَقِي مَتَقَرِدِ رَهْنِ الْغَسَبِ
كَانَ رَعٍ مِنْ حَطُوبٍ وَمَجْنِ
أَنْظَرِ إِذِ الْأَمْرِ مِنْ تَقْصَانِكَ
يَوْمُكَ وَاللَّيْلِ يَمَدُّ الْطَلَبِ
عَدَدُ لَلْمَقْدِ مَتَّ وَ الرُّعْلِ

- (۱) حرص دیار دمت و چشمش تیز شد
(۲) مرغی هنگام شد چشم او
۳ سر دریدن واجب آمد مرغ را
(۴) هر دمن مرغی است خروج را
(۵) عمر او مانند همان روز است
- چشم و روش که و حور ریز شد (۱)
ر سعه کمر او و خشم و
کو بعر وقت جناب در
سگر اندر مرغ جان ایماست در
روز و شب مانند دیار اشر است

(۱) مرغی امروزی به دربار چشم می آمد ری می است که شخص گرفتار حرص و شهوت بوده است و هنگام مرگ این حرص و شهوت می ماند و چشم تیز میشود و مرغی که در آن عالم آخروی باشد بخوبی می بداند و است دوم و سوم هم تفسیر این بیت است از مفسرین (۱) حرص و شهوت بی موقع بوده زیرا که در دنیا مأمور باحتیاط حرص و شهوت بوده است به اکابر چنانکه در حدیث توبه آمده است (التوبة مقبولة ما لم يفرغ) -

- (۱) عَدَدُ اِهْدِهِ اَعْطَى الْاُ
وَنَدَاهُ اَحْصَوْفِ وَاَنْدَى
(۲) لَوْ اُحْذَبَ دَائِمًا مِنْ حَمَلِ
مَنْ عَطَاكَ عَمْدَتُكَ اِحْسَنَ
(۳) فَاِذَا فِي مَوْضِعٍ كَلَّمَكَ
كُنْ لِقَوْلِ الدَّكَرِ اَسْجُدْ وَاَقْتَرِبْ
(۴) وَبِهَيْمَتِ شَمَالٍ اَنْدَى
وَبَعِزِّ عَمَلِ الدَّيْنِ اَبَدُ
(۵) اِخْرِ الْاَثَرِ تَرَوْحُ نَاقِصَا
لَكَ كُلُّ عَمَلٍ اَثَرُ
- مَهْمِه حَتَّى لَهْ اَكْبَسَ حَلَا
كَلَّ مَا عَدَدُ صَاعِ سُدَقِ
فَوَا اَهْ لَهْ تَصْعُ مَنْ يَدَلِ
هَهْ قَدْ زَادَ شَعَابًا وَقَلَّلَ
رِضًا صَعُ فَهَوِ اسْمَى مُلْتَمَسُ (۱)
عَرَضَ تَقَى يَوْفَى مَا تَجِبُ
كَرِهَ لَا تَجْهَدُ نَعَى اَعْمَا
بَحْشُ نَ سَمِ رُوحِ وَجَسَدِ
تَهْ هَبْ تَسَبُّ دَوْمًا فَاَحْصَا
هَشْ هَشْ حَتَّى اَثَرِ

(۱) لایه می شود مرا (که من ...) لایه لایه با صفت کار به حد ...

مبدع نادیده سد هو الزمانه کلا لا نعلمه و اسجد و اقترب)

- (۱) می شمارد می دهد در بی وقوف
(۲) گریز که بستانی و نه نهی بجای
(۳) پس بیه بر جای هر دم را عوس
(۴) در تمامی کارها چندی میکوش
(۵) عاقبت تو رفت خواهی نایام
- تا که خالی گردد و آید خسوف
اندر آید کوه ران دادن ربای
ناز و اسجد و اقترب بایی غرض
حرکتی که بود در میکوش
کارهایت ایتر و ثان تو خام

- (۱) ذَا الْمَنَاءِ الْقَمَرُ حَلَّتْ وَالْمَجْدُ
نَبَسَ مِنْ حَضَرٍ يَمْدُ وَ حَشَرُ
(۲) بَلْ أَنْ تَحْمَرَّ قَمَرًا فِي الصُّفَا
دِي أَنَا تَدْفِي بَتَا فِي أَنَا
(۳) تَدْفِي مِي عَمَّ تَدْوَا انْتَرَا
کي يَهْدَا أَمْسُ بِمِثْلِكَ الْعَدَا
(۴) قَالِقَابٌ مَا سَمَتْ فِي الْمَقَرَّة
عَمْدِي الْمَعْنَى بِذَلِكَ السَّمْتِ مَا
- لَكَ صِيرَتْ بِهِ أَمُوزَ تَعْدُ (۱)
أَوْ يَتَلَمَّيْدُ وَ لَا أَيْ سَتَبُ
أَنْ تَأْتِي عَرَّةَ أَنْ تَالَعَا
لَهُ تَخْتَارُ الْبَقَا فِي الْفَنَاءِ
لَهُ مِي وَضَلْهُ تَهْوَى الْعَدَابُ
جَدُ مِنْ نَجْمِهِ نَأْيُ الرُّشْدِ
و كَدَا أَشْرَفُ مُعْصِرَةٍ (۲)
و حَدَثَ فَرْدُ وَ لَا شَأْنُ سَمِي

(۱) ای و هذا العبارة معناها لتبرك و لعبدك ظنا منك ان عبادة القمر المطلوب
منها البرقة و عدمه لا يكون محض والحد و لا يري تمدد بحدوده و احسن لا
كثرة احوال من محض و لحدود و الحدود (۲) لان ردة الفرس من محضه ای
روضة من رياض العفة و الذي هو من رياض الجنة لا يقل رة و ...

- (۱) و من عذرت کدن گور و حد
(۲) مکه حودرا برده گوری کی
(۳) حاک و گردی و مدحون عیش
(۴) گور حانه فیه و کنگره
- و سه گاه است و جو و نه لید ()
بر می او کمی دهن این می
تا دمت یابد مدره از دوش
سور و اصحاب معنی آن سره (۲)

(۱) لید حسد کی است و مراد یغا جسدین سگ ... (۲) می گوری
که فیه و کنگره دار از صاحب معنی آب سره ... به صاحب معنی آن را عبارت
می داند ...

- (۴) حالاً أَنْظِرْ ذَلِكَ الْحَيُّ وَمَنْ
قَهْلُ الْأَطْلَسِ مِنْهُ بِالنَّيْدِ
(۲) فِي عَذَابٍ مُتَكَرِّرٍ دَاثِرُوحٍ لَهُ
أَنَّهُ مَنْ مُعَذِّبٌ عَمٍّ وَ حَرَن
(۳) فَادَى الظَّاهِرِ قَشٍّ وَ رَسُوْمٍ
وَلَدَى الْبَاطِنِ مِنْهُ الْفِكَارُ
(۴) ذَلِكَ الْآخِرَ فِي الْمَرْفَعَةِ
كَانَ كَأَمْدٍ مَكَرٍ دَاكِلَامٍ
- مِسْ الْأَطْلَسِ وَ الْوَشْيِ الْحَسَنِ
حَدَّ وَ لَبَّ بِهِ يَهْدَى
عَقْرَبُ نَمِّ قَسْبٍ مَا أَنَسَهُ
كَانَ وَ مَوَى دَرِيٍّ وَ قَسِ (۱)
رَبِّ هَرَّةٍ مِّنَ الْحَجْوَةِ
فِي عَذَابٍ مُّتَكَرِّرٍ لِّأَنفُسٍ (۲)
تَمُضُّ رَشَدٌ دَابَّ بِالْأَصْمَةِ (۳)
كَانَ كَالسَّكْرِ تَتَمَّى بِالْمَقَامِ

(۱) سبعة نامة - و معنی (۲) سبعة - و معنی (۳) ای دانه
بلایه الطعاعات منعم و ظاهره من الم الضلوق سالم -

- (۱) سکر اکوون رنده اطلس پوش را
(۲) در عذاب متکرست آن جان و
(۳) در روون و طاهرش مش و سکر
(۴) وان سکی بی در آن دلق کهن
- هیچ اطلس - - - گمرد هوش را ()
گزدم عم در دل عیدان او
وار درون دشته هاش را
چون نبات اندشه و شکر سجن

() در معنی سبغ - (سکر اکوون رنده اطلس پوش را) - ای مهمه است و در
شرح بحر العلوم نگاشته - مرد - - - چنانست و معنی است می معنی اطلس پوش
که دلب و - - - می داود باید دید که هیچ اطلس پوشی و دینه دنیا دستگیر هوش
و می شود - - - دگرهای در - - - وسط - - - سکر دینه صحیح (رنده) - - - ری معجمه
است چنانکه ترجمه شده است -

عود ایضاً لحکایه ولدالفیل ونصیحه الناصح المرشد

- (۱) قال ذاك انصح الصبح - د اسمعوا مني فاعشوا
 لِيَكُونَ الرُّوحُ وَالْقَلْبُ لَكُمْ مآله من خوف الله لكم
 (۲) مع ثبات الورق للشجر - فسمعوا عدوه حذر عمر
 قَلِّمُوا السَّيْرَ لَكُمْ وَالْأَصْطِيَادَ - مع انجيل هكاه باصطهاد
 (۳) اذ ان نصح من حمدي روم - وكاه اندك نزار آيت
 و قول النصح في الاثر - كاه غير اسعد و حسن داهر
 (۴) و تتبع ارسال - حذب حتى لكم في ذي الدنا
 (۵) اخص من دم و صبح - من صبر لكم لا يقطع
 اصحو من صبح و دمع - معروف لكم بدى الجزع

(۱) املوا انتم لكم ان لا تملوا مني و هم املوا

باز گشتن بعبكايه مسافران و پير چو گوار

- (۱) گفت اصبح بشويد اس بد من - در دن و حاشان بگردد ممنوع
 (۲) ما كياه و برگها مع شويد - و رشكار پيل چكان كم رويد
 (۳) من روى كردم و گرد و صبح - حر سعادتي كى بود احكام صبح
 (۴) من بشلغ و صالت آمدم - تا رهانم من شمارا از ندم
 (۵) هيى مدد كه طمع تان ده ريد - طمع برگ از بجهانان برگد

- (۱) قَالَ هَذَا وَ لَهم بِالْخَيْرِ قَدْ
فَحَطَّهم و الْجُوعُ عَادَ الْقَوِي
(۲) فِي الطَّرِيقِ نَمَتْ هَمَّ يَطْرُوا
حَسَّ عَصَا حديدِ اموات
(۳) فَعَلِيهِ وَفَعُوا مِثْلَ نَدْبِ
اَكَاوَهَ مَرَّةً و اَبْتَلَعُوا
(۴) ذَلِكَ الْوَاحِدَ مَنْ كَانَ الرَّفِيقُ
قَالَ اِذْ كَانَ الْحَدِيثُ بِالْمَقِيرِ
ذِكْرُ كَثْرًا و بِالْمَقِيرِ اَتَقَعَدُ
فِي الطَّرِيقِ اَكْلَ الْمَقْرُولِ صَوِي (۱)
فَرَحٌ فِي هَرَجِ الْمَطَرِ
و سَمِيحٌ مَقْرَدٌ لَأَدَدُ
سَكَّرَتْ لَهُ رَدًّا وَ عَدَابُ
غَسَلُوا الْاَيْدِي ثُمَّ رَجَعُوا
هَمَّ مَا كُلُّ الْمَصْحُحِ اَرَفِيقُ (۲)
ذِكْرُ فِي سِرِّهِ كَالْاَحْمَرِ

(۱) ای قال بهم هذا و ذکره بعد از آن بود که چون است که دست و دست بکم الاسلام پس بعد از محصل و جوع و در صری عظمی (۲) همه . ابعده درها او همه ای بعد از آن وقت مع ، عده ای بعد از حکام مولا ، حامی بیا می بعات لایس و خلاصه آن عده که رک مع جماعه ، هر و اسیر السیف و کاذب و در کرم لری و صومعه ، را که در همه نماند و نه سنجیم و احاطه و شرطه عسکه بهم ادا جویم و در آن کد و وح افسان در جو او و صومع اساج و اشتد هم سبب راو فرح دل و جو و اکد و حنوا سبب و م اهل منه ابو عبدالله و هو المراد بقوله () ای همزه جو و و صعبه لای حداب دلت لافیر کان می خاطره و هو الفقر مضری و به افتخر -

- (۱) این گفت و حیر بازی گفت و در
(۲) تا که در دیدند سوی حاده
(۳) در امانند چون گر کان
(۳) آن یکی همزه جو و و سداد
گشت فحط و جوعشان در ر مرص
بور علی فریبی بوراده
باک جو درده و فرو شستند دست
که حدیث آن فقیرش بود یاد

- (۱) مَنْ شَوَاهِدَهُ دَرَكُ كَلَامِهِ
أَنَّ حَسَنَ أَطْلَعَ مُشْرِعُ أَعْيُنِهِ
(۲) مَدَّ هَدًى وَفَعُوهُ أَمْرُ حَمِيمٍ
ظَلَّ كَالرَّاعِي عَلَى حَقِّهِ الْقَطِيعِ
(۳) فَرَأَى فَيَلًا مَهِيئًا وَصَلًا
(۴) جُودَكَ أَعْرَسَ لَا يَكْرِيَاثَ
أَبْدَأَ لَمْ تَقْدِرْ مِتَّةً وَنَحْوَهُ
(۵) مَدَّ كَمَا مَدَّ هَدًى فَعَلِ
ذَلِكَ الْفَيْلُ الْمَلُوكِي الضَّخِيمِ
- (۱) مَنْ شَوَاهِدَهُ دَرَكُ كَلَامِهِ
وَهُوَ سَوِيٌّ مِنْ أَهْلِ أَطْرَافِ
ذَلِكَ الْجَامِعِ لِلتَّصَحُّحِ الْعَطِيعِ
وَلَا عَصْرَ سَاعَةٍ عَصَا
سَمِعَ مِنْهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثَلَاثَ
مَرَّاتٍ مِمَّا مَلَكَ السَّامِعُ
جُودَهُ كَمَا مَدَّ هَدًى فَعَلِ
أَمَّا كَمَا مَدَّ هَدًى فَسَمِعَ

(۱) ی و داک الناصح الذی انتشر بالقر (من) کلامه مع من شواهدهم ولد
امیر و بهر حال مولا بهر من علی (من) رسول (من) رسول الله و بعد
بعضی آن حنا مدد کما سرد ملک

- (۱) از کباش مانع آمد آن سخن
(۲) پس بیفتادند و خفتند آن همه
(۳) دید پلای سهند کی در رسید
(۴) بوی می کردند دهانش را سه بار
(۵) چند باری کرد او برگشت و رفت
- بخت تو بچشد ترا عقل کهن
وان گریسته یاسبان آن رده
اولا آمد سو عارس دوید
هیچ بونی زو نیامد ماگوار
مرد را نازد آن شه پیل زفت

- (۱) شَمْعَهُ كُلَّ الْأَعْيُنِ رَعَدُوا
 أَنَّهُ مِنْ دُونِ الْأَعْيُنِ
 (۲) أَنَّهُ شَوْءٌ أَمْرَجَ أَنْفُسَ كُلِّ
 (۳) مَدَّانٍ وَحِيدٍ وَذُو مَدَّانٍ
 وَطَعِ مَدَّانٍ
 (۴) وَصَرَفَ كُلَّ فَرْدٍ مِثْلَ عَوْنٍ
 وَ عَلَى الْأَرْضِ إِذَا مَا وَقَعَا
 (۵) تَبَّ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
 عَنْ طَرَفِي ابْنِ مَكْتَبِ كِي
 (۶) وَنَقَشَ بِذَرِّهِ الْمَاءَ
 حَيْثُ أَتَى الْمَاءَ حَيْثُ أَتَى
- شَمْعَهُ مَرَاتٍ لَمَاهُ عَمَدُوا
 حَتَّى رَأَتْهُ مَدَّانٍ
 سَاعَهُ وَطَعَهُ أَنْفُسُ قَتْلِ
 مَدَّانٍ وَحِيدٍ وَذُو مَدَّانٍ
 وَطَعِ مَدَّانٍ وَحِيدٍ
 وَصَرَفَ مَدَّانٍ وَحِيدٍ
 شَقَى كَلَّا شَقَى مَدَّانٍ
 تَبَّ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَنَقَشَ
 مَدَّانٍ لَا يَسُدُّ نَحْرَهُ مَدَّانٍ
 مِنْ تَحْتِ الْأَرْضِ عَصَبَتِ مَدَّانٍ
 مِنْ مَدَّانٍ وَحِيدٍ فَوْقَ الْأَرْضِ (۱)

(۱) سجده به جهت آن که در میان او من عریق بودی انصاف -

- (۱) مرا از هر جمعه در بوی کرد
 (۲) کر کرد پیل راده خورده بود
 (۳) در زمان اویت به کز را گرو
 (۴) بر هوا آمد حب هر نک از گراف
 (۵) این خورده خون خلق از ده گری
 (۶) مال ایشان خون ایشان دان نقیب
- وی می آمد و از آن حقه مرد
 بردارد و بکشنش پس رود
 می در آید و سودش را شکوه
 با همی رد بر دمی می شد شکوی
 در سرد خون ایشان سرد
 رانکه مال از روز آند در بوی

- (۱) اُم قَرخُ الْعَمِلِ ذَاكَ تَسْحَبُ
وَأَمْرُحُ الْعَمِلِ مَنْ عَمِدًا أَكَلُ
(۲) الْأَمْرُحُ أَعْبِلُ مَنْ قَدَا أَكَلُ
مَنْ حَصَمُ الْعَمِلِ حَرَّ الْأَنْتَمُ
(۳) فَصَحَّ الرِّيحُ لَمْ مَكْرًا أَعَدُ
عَلِمَ نَمِيلُ رِيحُ فَرَحِهِ
(۴) مَنْ إِيْرِيحُ لَحْظُ مَنْ سَمَّيْتُ أَمَلُ
كَيْفَ رِيحُ نَاسِ مَسِي
(۵) مَنْ طَرِيقُ عَمِدُ نَمُ دَرِي
كَيْفَ مَنْ أَقْوَاهُمَا حَنُّ الْأَحْزُورُ
- حَقْدُ النَّارِ مُدَامًا تَطْلُبُ
وَأَجْرَاءُ نَمُ بِالْمَوْرِ قَتْلُ
رَشْوَةً مِنْ غَيْرِ دُعْبٍ وَوَجَلُ
وَوَلَكَ أَوْلَى الدَّمَارِ وَالْإِعْمَامُ
وَبِهِ فَكَرَ حَقْدًا وَاجْتَهَدُ
وَوَدَرِي صَيَادُهُ مَعَ قَبْضِهِ (۱)
وَوَحْدُ مَنْ لَطَمَهَا الْعَمْرُ أَفْتَنُ (۲)
نَمُ يَجِدُ لَمْ يَنْدِرْ حَالِي فِي الدَّنَا
أَحْمَدُ أَرِيحُ وَ قَالَ لِلْوَدِي
نَمُ يَجِدُ مَا عَرَفَ مِنَّا الْأُمُورُ

(۱) ای قار قلب امک هم و لا بایه خود تصور کن سدا و مولانا راز راجعه العم
شهرت معسکر السكر و لعمریه لا نفس یطم راجعه صمد - = (۲) قال (ص) انی
لاجد ریح الرحمن من دل الیمن - فالدی بعد راجعه اویس القرنی من الیمن و هو فی
المدينة کیف لا یجد الراجعه الباطلة منی و منك -

- (۱) مادران پیل بچه کین کشد
(۲) پیل بچه میخوری ای یاره خوار
(۳) بوی وسوا کرد مکر اندیش را
(۴) آنکه باید بوی حق را از یمن
(۵) مصطفی چون بوی برد از راه دور
- پیل بچه خواره را کیفر کشد
هم برآرد خصم پیل از تو دمار
پیل داند بوی بچه خویش را
چون نیابد بوی باطل را از یمن
چون نیابد از دهان ما بخور

ذَاكَ غَنَاءً - وَلَهُ كَسَمٌ طَهْرًا
 أَسْمَاءُ ظَهَرَتْ - مَرَّ الرَّمْزِ
 دَاكُ مَا مَكَ نَدَى كُلِّ مَقَامٍ
 حَضَرَهُ أَلْوَنُ وَالْأَرْوَحُ هَدَتْ
 مَزْمَعًا حَتَّى يَهِيَ كَلًّا يَسِيرُ
 وَدَرُو بِالْحَزْبِ مِنْهَا وَأَلْهَمَا
 هِيَ مَثَلُ الْمَصَلِ دَوْمًا تَدْوَرُ
 كُلِّ فِي رَيْنِ مَا أَلْهَى
 أَحَدٌ مِنْهُ لَمْ تَغَيَّرْ كُلِّ
 مَظْهَرًا مَا فِيهِ فِي الْبَاطِنِ كَانَ
 ضَرْبُ الرِّيحِ لَكَ الْبِرِّ الْهَمَّكَ (۱)

(۱) وَحَدَّ أَيْضًا وَ لَكِنْ سَمَرًا
 إِنْ رِيحَ السَّيِّئِ رِيحَ الْحَسَنِ
 (۲) أَنْتَ دَوْمًا تَرَقُدُ رِيحَ الْحَرَامِ
 يَضْرِبُ قُوَى السَّمَاءِ مِنْ تَدَتْ
 (۳) وَمَعَ تَعَالُوكَ أَلْوَنُ يَصِيرُ
 تَعَوُّمَنْ لِلرِّيحِ شَمَوًا فِي الدَّ
 (۴) إِنْ رِيحَ الْحَرِصِ مَعَ رِيحِ الْغُرُودِ
 (۵) فِي الْكَلَامِ نَوْحَةً نَ مِ
 أَنَا مَا أَكُلُ تَوْمًا وَ بَصَلُ
 (۶) لَكَ ذَاكَ الْمَفْسُ خَلْعًا أَبَانِ
 وَعَلَى تَبِ الْخَلِيسِ مَعَكَ

(۱) نسخه ثابته - لك البرهتك -

بوی نیک و بد بر آید بر سما
 می زند بر آسمان سبز فام
 تا سوگیران گردوب می رود
 در سخن گفتن بیاید چون پیاز
 از پیاز و سیر تقوی کرده ام
 بر دماغ همشیمان بر زند

(۱) هم بیاید لیک پوشاند ز ما
 (۲) تو همی خسی و بوی آن حرام
 (۳) همه آفاس زشت میشود
 (۴) بوی کبر و بوی حرص و بوی آزار
 (۵) گر خوری سوگند من کی خورده ام
 (۶) آن دمت سوگند غسازی کند

- (۱) كَمْ دُعَاءٍ كَلَّهُ مِنْ رِيحِ ذَاكَ
 ذَلِكَ الْقَلْبُ السَّيِّئُ اَعْوَجَ يَمِينُ
 (۲) اُخْشُوا بِهَا حَوَابِ ذَا الدُّعَاءِ
 كُلُّ تَزْوِيرٍ وَ كَذِبٍ رَدَّ
 (۳) اَوْ اَلَيْكَ كَانَ الْحَدِيثُ اَعْوَجًا
 وَاَعْوَجَاجُ الْاَلْفِظِ ذَاكَ اِلَالَةٌ
 (۴) وَاَبُو الْمَعْنَى عَدَى اَعْوَجَ صَحِيحٌ
 مِثْلُ ذَا الْمَعْنَى لَهُ لَسَرَ قُلْ
 صَارَ مَرْدُودًا وَ لَمْ تَلَفْ مَمَّاكَ
 فِي الزَّمَانِ وَ بِهِ صُرْتُ الْمُهَيَّنِ
 كَانَ كَالْبَيْسِ يَمُدُّ وَالْزِيَارَةُ (۱)
 اَلْعَصَا كَانَ وِرَاقٌ طَرْدَهُ
 وَ اَلْهُ اَلْمَعْنَى صَحِيحًا (۲)
 كَانَ مَقُولًا وَ بِالْاَلْفِظِ حَيَاةُ
 لَفْظُهُ وَالصَّدْرُ مِنْهُ مَا اُنْشَرَحُ (۳)
 كَانَ مِنْ فُلْسٍ وَ هَاتِ وَ سَمَلْ

- (۱) دل می در سورۃ المؤمنون (مال لیس) پس مالک (اُخْشُوا بِهَا)
 اُخْشُوا می اُخْشُوا (و لا یُکَلِّوْنَ) می دفع المذات عنهم - ۱۲ علی دعوی
 ن الله لا یبصر بی احوالکم و لا الی اعمالکم بل یبصر الی قلوبکم و سائکم -
 (۳) لم یدکر فی نسخة صحیح و تردّد آه عن نسخة لکناورد -

- (۱) پس دعاها رد شود از بوی آن
 (۲) اُخْشُوا آید جواب آن دعا
 (۳) گر حدیث کثر بود معنی ستر است
 (۴) و رد بود معنی کثر و لفظت نکو
 آن دل کثر می نماید در زمان (۱)
 چوب رد باشد جزای هر دعا
 آن کثری لفظ مقبول خداست
 آن چنان معنی بیررد یک نسو

- (۱) پس در کثر کثری او وقت دعا ظاهر میشود که دعا مستجاب میشود -

فی بیان آن خطا المحایب احسن من صواب الاجانب

- (۱) دَا بَلَالُ الصَّدَقِ فِي وَفِّ الْأَدَانِ لِلصَّلَاةِ أَخْطَا مِنْهُ الْإِسَانُ
وَالْمَقْظُ حَيٌّ هِيَ دَكْرَا مَحْضُوعٌ وَ أَتَمُّ لَهَا هَرَا
(۲) قَالَ دَا حَتَّى هُمْ قَالُوا أَصْحَبُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ أَصْغُوا أَصْلَحُ
لَا يَصْحُ دَا الْخَطَا حَالاً وَهِيَ وَ لَ الْأَسْبَابِ دَا أَشْرَفُ
(۳) يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا حَيْرَ سَمِيَّ وَالْعَبِيبُ الْمُصْطَفَى الشَّهِمُ الْأَنْبِيَّ
يُعْقِبُهُ غَيْرُهُ تَتِ الْأَدَانِ فَصَحَّ مِنْهُ سَمْعاً بِسَمِيَّ
(۴) كَانَ عَيْنًا أَوَّلُ الدِّينِ أَعْيَفُ وَالصَّلَاحُ وَ بِنَا الشَّرْعِ الشَّرِيفُ
لَفْظَةً حَيٌّ عَلَى حَيْرٍ أَعْمَلُ وَ الصَّلَاحُ النَّحْسُ يَا نَبِيَّ وَ رَلُ
(۵) قَالَتِ سَمِيَّ عَصَا حَاشَ وَ قَالَ مِنْ عَرَبٍ حَمَتُ مِنْ دِي الْعَدَالِ

در بیان خطای محبان که بهتر از صواب بیگانگان است

- (۱) آن بلال صدق در بانگ نماز حی دهی حواصد از روی بیدر
(۲) تا بگفتند ای پیغمبر نیست راست این خطا اکنون که آغاز بناست
(۳) ای سبی و ای رسول کردگار یک مؤذن گر بود افسح بیار
(۴) عیب باشد اول دین و صلاح لعن خواندن لفظ حی علی الفلاح
(۵) خشم پیغمبر بجوشید و بگفت یک دو رمزی از غایب است بهت

- (۱) رَمَزًا أَوْ دَمِزِينَ يَا مَنْ أَنْتُمْ
فَلَدَى اللَّهِ شَتَّى هِيَ بِلَالُ
- (۲) أَتُرَكُّوْا التَّكْوِيْرَ حَتَّى يَسْرُكَمَ
لَا أَقُوْلُ أَنَا عَنْ نَدْوٍ وَلَا
- (۳) بِأَدْعَاءِ نَعْسٍ طَلَبَ إِذَا
رُحَّ مِنْ الْأَيَّخْوَانِ إِخْوَانِ الصَّفَا
- بِالْأَيْخَانَةِ وَكَمْ قَدْ هَمَّتُمْ (۱)
أَفْ أَنْفَ حَيٍّ حَيٍّ قَالِ
أَنَا لَا أَقْشِي أُدْبِعَ أَمْرَكُمْ
عَنْ خَتَامِ لَكُمْ فِي ذَا الْمَلَأِ
مَا لَيْتَ كُنْتُ رَهِيَةً لِلْأُدْنِ
رَمَّ دَعَاءٍ فِيهِ تَنْقَى الشِّعَا

فی بیان امر الحق تعالی موسی (ع) مان قال له یا موسی ادا
دعوتنی فادعنی بقم لم تکن فعلت به دنبا

- (۴) وَ لَهَذَا اللَّهُ مُوسَى امْرَأَ
(۵) فِي الدَّعْوَةِ يَا كَلِيمَ اللَّهِ ائِدْ
مَعَ قَمَرٍ أَنْتَ هَذَا دُنَا أَبَدْ
- أَنْ تَوَقَّتَ الْحَاجَّةَ مَا حَصْرًا
بِي حَصْبًا وَبِي أَلْمَاوِي أَتَجِدْ
مَا أَرْتَكُتْ لَا وَلَا السُّوءَ وَجَدْ

(۱) ای قال رمزا او دمیزین فی حق بلال (رض) -

- (۱) کای حساس رد خدا هی بلال
(۲) و امشوراید « من روتان
(۳) گردن داری تو دم خوش در دعا
- بهتر از صد حی حی و بل و قال
وا سگوم رآحر و آعزمان
رو دعا می حواء را حوان صفا

امر کردن حق تعالی موسی (ع) اگر مرا بخوای بدانی مرا که بدان دهان

گناهی نکرده باشی

- (۴) هر این فرمود ما موسی خدا
(۵) کای کلیم الله ما من جوینده
- وقت حاجت خواستن اندر دعا
ار دهانی که نکردی تو گناه

- (۱) قَالَ مُوسَى فَأَقِمْ دَالِ اَنَا
مَنْ مِمَّ الْغَيْرِ لَهُ قَوْل -
(۲) مِمَّ الْغَيْرِ مَتَى الذَّبَّ اَرْتَكَمْت
(۳) مِمَّ دَنَا بِهِ اَمْ تَفْعَل
مَعَهُ لَطْفًا و عُدُوا بِشَأ
(۴) هَكَذَا اَعْمَلْ اَنْ لَكَ كُلِّ قَم
(۵) اَوْ فَطِيرًا فَمَكَ وَ الشَّاطِرَةَ
- ما وَحَدَّثَ يَا اِلَهِي رَمَا (۱)
رَمَ - وَهَلْ لِلْجَوَابِ عِنْدَنَا
مِنْ مِمَّ الْغَيْرِ لَنَا دَعُ مَا ظَلَمْتُ (۲)
و اَلَمْ دَنَا قَمَّ الْغَيْرِ اَعْمَل (۳)
مَعَهُ لَطْفًا وَ عُدُوا بِشَأ
نَدْعُو فِي يَوْمٍ و اَيْتَرِ مُظْلَم (۴)
رُوْحًا صَبْرًا سَرِيعًا سَائِرَةً

(۱) نسخه ثانی - ما درست - (۲) ی در موسی - ما رب ا، لا اعلم ذك
لعم و می روایة لا املحکة قال له دعنی من مِمَّ اَعْمَل (۳) ی من مِمَّ ا
می مقلت اندک عاتلا یا ، عی موسی ی بدعو یث آخر بعصر الغیب -
(۳) و ممکن ان تكون کلمة (عذر حواء) معه لعم لعم بعنه و بكون المعنى
ن مِمَّ الْغَيْرِ اهل لعذر و لكن سابق الشئ ارامع من لاصل يدل عی ان (عذر حواء)
امر لموسی کما فی الترجمة - (۴) ردی عی حذر (رحی) دعوا الله بأمة ما عصیم
بم «اوا یا رسول الله مال لک الالسة ان دعوا بمصکم لعمی لاک ما عصمت بمساک
وهو ما عصی بلسانک الحدیث -

- (۱) گفت موسی من ندارم آن دهان
(۲) از دهان غیر کی کردی گناه
(۳) از دهانی که نکردسی گناه
(۴) آن چنان کی که دهانها منتر
(۵) نادهن حیشتن را بآک کی
- گفت ما را از دهان غیر حوا (۱)
از دهان غیر بر حوا کای اله
وان دهان غیر باشد عذر حواء
در شب و در روزها آرد دهان
روح خود را چاک و چالاک کی

(۱) چونکه موسی (ع) معصوم است مسلک بر رسید گفت اگر چه بظاهر
خطاب متوجه موسی است ولی مراد واقعی مناسب واس سؤال و جواب در این مقام است
که غیریت با عذر صور و معینات مشهود است و آن با اصطلاح صوبه فرق بد العیص است -

(۱) قُلْ شَيْطَانُهُ قَالَ اسْكُتْ

أَيُّهَا الْمُهَذَّرُ كَمْ قُلْتُ هَذَا

(۲) مَنْ عَمِيَ نَكَ دَا أَمُولُ الْكَبِيرِ

وَبِقَوْلٍ وَاحِدٍ اللَّهُ آتِي

(۳) وَجَوَابٍ وَاحِدٍ لَمْ يَرِدْ

كَمْ بَوَّحِهِ ضَلَفَ اللَّهُ أَنْتَ

(۴) كَسَرَ قَلْبًا وَرَأْسًا أَحْصَاهُ

(۵) قُلْ إِضْحِكْ لَمْ عَرَّ ذَكَرَ عَدَدَتْ

(۶) قُلْ لِي لَيْتِكَ لَمْ يَأْتِ الْحَوَابُ

أَنْ أَكُونُ أَوْ مَرْدُودُ لَيْتَ

يَا قَمِيحَ الْوَحْه د بِي لَيْسَمَ

حَرَ الْأَمْرَ وَ مَا كَانَ الْأَثَرُ

قُلْتُ اللَّهُ وَ صَرَتْ الْمُسْتَحِيرُ

لَهُ لَيْتِكَ . مَقْدُودُ دَيْتِ

(۱) مَنْ أَمَامَ النَّحْتِ فِي دَا الْمُرِيدِ (۱)

تَضَرَّتْ مَا نَتَّ مَا أُرْدَتْ

وَرَأَى الْخَضِرَ رَوْضِ الْفَرْدِ

لَمْ يَدْبُ أَتَ مَا قَدْ ذَكَرَتْ

أَنْ مِنْ دَا أَحْذَرُ يَا دَا الْإِمَابُ

لَهُ جَلُّ . وَلِيَّ حَقِّ الْعَيْنَابُ

(۱) نسخه ثانیة - من امام العرش -

(۱) گفت شیطانش خدش ای سخت روی

(۲) این همه الله گوئی از هنو

(۳) می نیاید يك جواب از پیش تخت

(۴) او شکسته دل شد و بنهاد سر

(۵) گفت هین از دگر چون وامانده

(۶) گفت لایکم می آید حواب

چند گوئی آخر ای سیارگوی

خود یکی الله را لیتك كو

چند الله میزنی با روی سخت

دید در خواب او خضر را در خضر

چون بشیمای اراپین کش خوانده

زان همی ترسم که باشم در باب

- (۱) ثُمَّ قَالَ الْحَضَرُ لِي اللَّهُ ذَكَرُ
أَنْ لَكَ أَتَيْتُ أَقُولُ وَأَسْمِعُ
(۲) أَفَلَا فِي شَعْنٍ فِدَا كُنْتُ ۱۱
فَلَا أَذْكَرُ فِدَا شَعْلُكُمْ
(۳) قَوَائِدُ دَا أَتَتْ اللَّهُ ۱۲
دَا الْحَضَرُ وَتَدَا، وَالْحَرْقُ
(۴) فَلَمَّا الْأَسْبَابُ تَلَاكَ وَالْحَيْلُ
وَمَا أَرْتَحِلُ لَكَ هَدِي تَقَابُ
(۵) حَوْفُكَ وَأَعْتَقُ فِدَا كَانُ دَمَامُ
نَحْتُ فَوَلُ كُلِّ أَمِيكَ وَكَمَا
- أَيُّهَا الْمُتَمَحِّنُ فِي دَا أَمَرُ
وَلَهُ نَقَبُ وَالرُّوحُ أَطْلَعُ
أَنْ تَبَيَّنَ وَ حَمَمْتُ الشَّأْ
طَرِيقُ الْأَطْمَرِ هَدَيْتُكَ
كَانَ لَيْتُكَ الْأَجْوَابُ الْحَسْمَا
نَحْتُ كَانَتْ قَدَا مَدَا اسْتَقُ
كَانَتْ الْحَدَثُ الشَّدِيدُ الْعَمَلُ (۱)
وَأَيُّ عَنَسَمَا أَطْلَعَا وَصَلَتْ
أَطْمَمَا أَخَاصُ ۱۳ لَكَ لَا كَالْأَنَامِ
أَنْ مِنْ لَيْتُكَ أَطْلَعَا وَ كَرَمُ

(۱) و لما کان مبداء بظناه احساناً من تعاضد علی سائر حبیبه مل لا
سوا علی اسلامکم ل الله پس علیکم ان هداکم للامان -

- (۱) گهت حصرش که خدا گهت اس من
(۲) بی ترادر کار من آورده ام
(۳) گهت آن الله تو لیتک ماست
(۴) حبیبه ها و چاره حوتمهای تو
(۵) ترس و عشق تو کمند لطف ماست
- که برو ما او سگو ای متعن
بی مت مشغول دکریم کرده ام
وان زیار و درد و سورت پیک ماست
جذب ما بود و گشاد این پای تو
زیر هر یا رب تو لیتک هاست

- (۱) إِنَّ دُوحَ الْجَاهِلِ مِنْ ذَا الدُّعَاءِ
حَيْثُ مِنْهَا الْقَوْلُ يَا رَبِّي فَمَا
(۲) فَعَلَى الْقَلْبِ لَهُ فَوْقَ الْعَمِ
كَتَبْتُ وَفِي الْحَاحَةِ عِنْدَ الْحُطْرِ
(۳) فَلَكُمْ مِنْتٌ وَمَالٌ وَهَمٌّ
يَدْعِي الْبِزَ الْكَثِيرَ وَالْجَلَالَ
(۴) وَحِمٌّ أُرَأْسُ كُلِّ عَمْرٍه
لَا يَحْسُ سِيَّءُ الدَّاءِ إِذَا
(۵) وَهَبَ اللَّهُ لَهُ مِنْتٌ الدَّاءِ

- (۱) جان جاهل زین دها جز دور نیست
(۲) بر دهان و بر دلش قفلست و بند
(۳) داد مر فرعون را صد ملک و مال
(۴) در همه عرش تنبید او درد سر
(۵) داد او را جمله ملک این جهان

(۱) از این اسامی معهود میشود که فرعون در مدت عمر خود گاهی بپاییده بود
پیش حق و در دفتر اول چنانچه گذشت که فرعون شب می‌بالد و بظاهر تناقض است ولی
تناقض می‌آید زیرا که مرید در این مورد می‌دکد و می‌گوید در دست و سر دفتر
اول مراد نالیدن او شب پیش حق بدون درد بود -

- (۱) فِي الطَّرِيقِ لَهُ نَحْجُ الْكَلْبِ مَا
 حَلِي مِنْ حَذَّةِ رَبِّ السَّمَاءِ (۱)
 (۲) مِثْلُ كَلْبِ الْكَهْفِ مَنْ كَانَ لَمْ يَحْسُ
 مِنْ عَلَى رَأْسِ حِوَانٍ لَمْ يَلَمْ
 (۳) فِي أَمَامِ الْفَارِ سَامِيِ الْهَمَّةِ
 يَشْرَبُ لَا فِي مَكْبَلٍ مِثْلٍ مَنْ
 (۴) كَمْ بَعْدَ الْكَلْبِ تَلْقَى وَحَدِّ
 هُوَ مَا كَانَ يَقْبِرُ لَمْ يَحْ
 حَلِي مِنْ حَذَّةِ رَبِّ السَّمَاءِ (۱)
 الْمَطْرِيقُ قَطَعَ دَهْرَ الْحَرَنِ (۲)
 تَرَكَ مَعَهُ بَحِي لَطْفُهُ حَذْسُ
 وَصَمِي صَارَ كَمِثْلِ الْمَلَكِ
 لَأَمْعَادِ طَلُّ مَاءِ الرِّحْمَةِ
 عَرَفَ مِنْ كَرَمِ مَعَهُ وَ مَنْ
 مَا لَهُ بَسْمٌ وَ الْكَلْبُ فِي السَّنَدِ
 دَاكٍ وَ أَشْرَبَ وَ دَاكٍ الْمَرْحِ

(۱) نسخه ثانی - رب سبی . (۲) ی بین لکب و غیره فی طریق استبرع
 لله ليس الا ازاره و حسب على تعالى له و دلت لان رعه كل مرغوب و طيب كل مطبوب
 اسير مطمع و مانع سد حاسر منه يحيى و د يحيى سعد مثلا مسونات الله تعالى را
 اعطى الله كل واحد منها بحسب حاجته من الامداد و الحوسة حصه و معه شفى ان در له
 طيب لله ان دفع عنه الحوسة بأزاره اما مع شفى سعد و ان معه سعد من الحوسة
 و ذكره عصب الله ان دفع عنه الامداد بأزاره اما مع لسعد شفى فكان مانع الكلب
 فى الحوسة صفته بحيوانيه الكلبة فاد حذسه ارضه ان من المانع فاصح بصريقه ن
 و نكي و تصرع و يد حاس و ان درنة عدله و عوائد دقة د بها سكن

- (۱) ناله سگ در رهش بی حذسه بیست
 (۲) چون سگ که می که دمرد درست
 (۳) تا قیامت میجوورد و بدش عار
 (۴) ای سگ پوست کور امان بیست
 را که هر داعب اسیر رهز بیست (۱)
 بر سر حوان شهنشاهان نشست
 آب رحمت عارده بی عار
 لک اندر پرده بی آن جام بیست

(۱) بشرح عربی دلا رجوع کند که در موجهی که در شرح بحرالمیوه صفحه ۱۴
 ج ۲ ذکر شده بهتر بنظر میآید -

- (۱) يَا أَيُّهَا الرُّوحُ فَدَا لِقَدَحٍ
 مع صبر قل متی یائی الحاح
 (۲) وَلِهَذَا الصَّبْرُ لِبَسِّ حَرَجٍ
 (۳) قَبْلَ حَرَمٍ وَصَرٍّ مَعْرِ
 حَيْثُ ابْنُ الصَّبْرِ الْمُحَرَّمِ عَدَا
 (۴) فَمَنْ أَلَاكُلْ لَعَمَلِ الْحَرَمِ فَدَا
 قَدْ عَسَى الْحَرَمُ النَّهَارَ وَالصَّهَاءَ
 (۵) مَنْ كُلَّ رِيحٍ أَسْوَلى لَعَمْرِ
 وَمَتْنِي هِيَ كُلَّ رِيحٍ وَصَعَا
 (۶) فَكُلَّ طَرَفٍ عَوْلٍ مُدَامَ
- دَاكْ مِنْ غَيْرِ جِهَادٍ وَ تَرَحَّ (۱)
 و لطریق نهندي نحو الملاح.
 بضبط و نصرت مفتاح الفرج
 أخذ من ذا الكمين لعمري
 انه في الواضع رجلاً ويدا
 نمت السم اكن و الاذی (۲)
 لسمی و مران الصفاء
 فوقه الثمن هو زهن القلق (۳)
 وذا الطود له او مرعا
 لك يدعو يا اخی جیہ بسلام

(۱) ی حدس من صعدته لصوبة الكلمة الحجة او من ما كنه العدمية
 (۱) قال تعالى في آخر سورة صبر (يا ايها الذين امنوا اصبروا و صابروا لاعداءكم
 فلا يبكوا و اشد صبراً معكم و راطبوا و عواقه لعلكم تفلحوا) -
 (۲) لان الاكل و اشرب لمكنى به عن شهوات القساية صبر الحالات الروحانية
 و لعبية اولى - (۳) نسخة ثانية - و بكل ربح لعل متی وضع ورناله لرصامي -

- (۱) جان ده از مهر آن حمام ای بر
 (۲) صبر کردن هر این نمود حرج
 (۳) دین کمین بی حرم و صبری کس نخست
 (۴) حرم کن از خورد کاین دهرین گیاست
 (۵) کاه باشد کو مهر نادی جهد
 (۶) هر طریق عولی همی خواند برا
- بی جهاد و صبر کی باشد طهر
 صبر کن کالنصر مفتاح الفرج
 حزم و اخود صبر آمد پا و دست
 حرم کردن زود و نور اسبابست
 کوه کی هر نادرا وری بهد
 کای برادر راه خواهی هین بیا

فِي الطَّرِيقِ الصَّيْقُ هَذَا الدَّقِيقُ
 مَا عَدَى قَطُّ وَلَا كَانَ الْخَبِيلُ
 يَوْفُ مِنْ ذَلِكَ الدَّائِبِ الْأَصِيلِ
 وَ طَمَومٌ لِحُبِّهِ تَنَظُّمٌ
 لَكَ حَبْنًا وَ يَهَا لَا تَقْطَعُ
 بَلْ سَمِعْتَ كَمْ رَادٍ صَمَمُ
 وَ بَلْ ضَعُفَ دَمِيمَةٌ بِرَسْمِ
 لِي وَ الْبَيْتُ وَ مَا فِيهِ حَسْبُ
 مَا هُنا مَرَّتْ فَأَمْسَلُ
 أَلَا مَنَحُومٌ مَدَامَا وَ أَكْوَلُ
 هَذِهِ أَحْمَرَةٌ وَ أَفَارُ الدَّمِيمَةُ

من قلاوزم در این راه دقیق
 بوسفاکم رو سوی این کرگ خو
 چرب و نوش دامهای این سرا
 سحر حواس می دهد در گوش تو
 حانه آن توست و تو آن می
 یا سقیم غشته بر دخام

(۱) قَدِيلٌ وَ رَفِيقٌ فِي الطَّرِيقِ
 (۲) فَأَنَا نَعَمُ الدَّلِيلُ وَ الدَّلِيلُ
 لَا وَلَا يَدْرِي الطَّرِيقُ رَحَ قَبِيلُ
 (۳) ذَلِكَ الْحَزْمُ بَآنَ كَانَ الدَّسَمُ
 فِي شَرَاءِ دِي الدَّاءِ لَا تَحْدَعُ
 (۴) هِيَ لَا دَوْقًا تَلَمُّ لَا دَسَمُ
 تَقْرَأُ يَسْعَرًا وَ مَنَّهُ تَمَجُّ
 (۵) أَتُحَلِّمُ يَا سَمِيَّ الصَّيْقُ تَبْ
 مَلِكُكَ كَانَ وَ مَلِكُكَ تَبْ
 (۶) ذَلِكَ الْحَزْمُ بَآنَ تَبْ تَقُولُ
 أَوْ تَقُولُ ذَيْفَ مُضْنَى سَقِيمَةُ

(۱) و هنگامی که همراهت باشد باشم رفیق
 (۲) من قلاوزم و تو ره داند او
 (۳) حزم آن باشد که غریب ترا
 (۴) که نه چربی دارد و نه نوش او
 (۵) که بیا مهربان ما ای روشنی
 (۶) حزم آن باشد که گوئی تخفهام

- (۱) اَوْ بِرَأْسِي رَهَةً لَّكَ تَوَجَّعَ
 اَوْ تَقُولُ نَحَالُ ذَلِكَ دَعَى
 (۲) حَتَّى إِمَّا مَرَّةً يُعْطِي الْعَسَلُ
 فَيُخْرِجُ عِدَّةً هَذَا لَعَسَلُ
 (۳) لَوْ نَتَّ حَسِينَ دِمَارًا ذَهَبُ
 هِيَ فِي السَّادَةِ لَنَحْمَ أَكَا
 (۴) لَوْلَاكَ أَعْطَيْتَ عَدِي مَ أَعْلَى
 هِيَ حَوْزُ حَسٍ وَأَقُولُ لَعَلَّ
 (۵) ذَلِكَ التَّخْرِيقُ مِنْهُ عَقْلًا
 مَا هَ الْآفَ عَقْلٍ لَمْ يَعْزْ
- وَجَعَ رَأْسُكَ وَ يَدُ الْخِرَاءِ
 وَ لَمْ يَكُنْ مَرَّةً حَذًا مَعًا
 لَوْ نَتَّ حَسِينَ دِمَارًا ذَهَبُ
 مَرَّةً مَكَ تَقَعْلُ حَتَّى لَا حَلَّ
 وَ هِيَ تَسْتَبِينَ أَعْطَيْتَ وَ ارْتَبَ
 حَفَنَتْ يَ سَمَكُ اللَّهُ بَكَ
 مَا نَتَّ عَطَيْتَ بِهَا طَلَتْ لِأَمَلُ
 قَوْلَاهَا هَاتِ قَوْلٍ وَ عَقْلُ
 وَ ذَاكَ وَ زَا لُكَ (۱)
 وَاحِدًا وَ لَكُنْ لَا شَيْءَ يَحْدُ

(۱) امر غرض جمع بر سر انگشتان لب و حنكاه لب و
 و اسباب لب و بعضی صواب ذلك اجور لب بر لب و لب و لا بعد لب و
 لب و حنكاه لب و بعضی صواب ذلك اجور لب بر لب و لب و لا بعد لب و
 لب و حنكاه لب و بعضی صواب ذلك اجور لب بر لب و لب و لا بعد لب و

- (۱) یا سرم در دست درد سر سر
 (۲) و سکه یک گوشت و هدیه لبش ها
 (۳) در اگر پندار اگر شصت و هدیه
 (۴) اگر و هدیه لبش و هدیه لبش
 (۵) زعزعه آن عقی و معرفت در درد
- یا مرا جواب لب آن خال و لب
 که بکار در تو بوشش لب
 ماهیا او گوشت در شصت و هدیه
 جور یوسید لب و گفت لبش و لب
 صد هزار آن عقی یک شمر

- (۱) کینسک و الخرج قد کان رفیق
 ان انت رامین غیر وینکا
 (۲) لک وین و لعیق دانکا
 کل دی الحارجه و الظاهره
 (۳) دلیک الحزم ادا ما هم آکا
 لن نقول هم بی قد سکروا
 (۴) طلب ینک ذیه مثل الصبر
 غیل وی مکمل یز لان
 (۵) فی الامام له طبره مت
 دا الصبر و انباء و انجیل
 (۶) ریم الظیر بان من حسیه
 و ادا ما حتمع منه الحدود
- لک مد انعم فی کل طریق
 لا ترم صد الهوی من نفسکا
 هی کانت و عذب افانکا
 من هی لبتات من سائره
 طسوا انت یما لم یکا
 ولی و اموا عدائی الضرر
 من به الصاد لظیر العبر
 یجدع فیه یحذق و یفن
 وضع وی ر کل ما اتی
 کان من دا الظیر لا غیر یمن
 کان یهوه کل نفسیه
 حرق و تقه رهن القیود

- (۱) یار تو خرجین تو ، کینسک
 (۲) وین و معشوق تو هم دات دوست
 (۳) حرم آن باشد که چو دعوت کند
 (۴) دعوت ایشان صبر مرع دار
 (۵) مرع مرده پیش نهاده که این
 (۶) مرع پسرد که حسن اوست او
- کر تو رامینی مجو جر وینسات
 وین بروینها همه آفات توست
 تو بگوئی مست و خواهان مست
 که کند صدد در مکمل نهان
 میکند این مانگ و و و حسین
 جمع آید بر دره شان پوست او

- (۱) عَيْرُ طَيْرٍ مِنْ لَهُ الْحَقُّ وَهَبَ
 كَيْ مِنْ الْحَصَةِ تِلْكَ دِي الْمَلَقِ
 (۲) عَدَمُ الْحَرَمِ يَقِينًا دَمَا
 إِمْسِيكَ الْحَزَمَ أَتَقِي أَنْ تَتْرَكَ
 (۳) حَيْثُ أَنْ عَدَمَ الْحَزَمِ الشَّقَاءُ
 دَهَبَ مِنْ يَدِكَ لَدَيْنَ وَهَبَ
 (۴) فَالْحَدِيثُ ذَا الْخُرَافَةِ أَسْمِعْ
 كَيْ لِحَفِظَ لَدَيْنَ تَعْدُو حَارَمًا
 حَرَمٌ هَذَاهُ سُمُوءًا وَرُبَّ
 لَا يَصِيرُ إِلَّا حَقُّ قَيْدِ الْفَرْقِ
 حَرٌّ وَ لَدَيْنَ قُوِيًا مُحْكَمًا
 حَارَمٌ كَنْ أَسَانُ تَهْنَكًا
 تَمْرًا أَعْطَى وَ أَنْوَاعَ الْبَلَاءِ (۱)
 وَحَمَّ الرُّؤُوسِ وَ سَقْمًا وَصَبَّ
 أَتَى فِي شَرْحِ إِبْهَادٍ وَلْتَعْبَى
 وَ تَصِيرُ الْحَمَكُ وَ الْعَالَمَاءُ

(۱) ام يدکر هذا البس می لهج + دکر می سخته لکامود -

- (۱) جز مگر مرغی که حرمش داد حق
 (۲) هست بی حزمی پشیمانی یقین
 (۳) زاسکه بی حزمی شقاوت پردهد
 (۴) بشنو این افسانه را در شرح این
 تا نکردد گنج ازان دانه ملق (۱)
 حزم را مگزار و محکم کن نوذین
 دین رود از دست و درد سر دهد
 تا شوی حازم برای حفظ دین

(۱) گنج نکات داری و جیم داری احی و گاه تا خم هری بی آن خوانند

بسی ملق و دروغ -

فی بیان غرور البدوی للحضری ودعوته له بالتضرع والالاحاح الكثير

- (۱) يَا أَخِي حَضْرِيْ مَعَ قُرْوِيْ فِي الْقَدِيمِ كَانَ ذَا وَدٍ قَوِيْ
(۲) حَيْثُ جَاءَ الْقُرْوِيْ الْبَلَدُ فَلَفَّطَا طِبَهُ قَدْ مَدَّ الْعَمَدُ
(۳) فِي مَحَلِّ الْحَضْرِيْ ذَا أَقَامَ ضَيْفَهُ كَانَ وَ مَعَهُ فِي الدَّكَانِ
(۴) كُلُّ مَا أَعْوَزَهُ لَا فِي تَمَنٍّ وَحَهُ وَجْهَهُ نَحْوَ الْمَلْدِيْ
(۵) فَلِنَحْوِ الْقَرْيَةِ الْقَرْحَةِ رَحْمَةً اللَّهُ اللَّهُ بَكَ
(۶) زَمَانُ الْخَضِرِ قَصْلُ الرَّيْعِ
- وَأَسْأَلُكَ الْوَدَّ وَالرَّوْضَ الْعَرِيْعَ

(۳) خفت کلمه الدکان لضرورة لفظة -

فریفتن روستائی شهری را و دعوت کردن او به لایه والاحاح بسیار

- (۱) ای برادر بود اندر ماضی شهری را روستائی آشنا
(۲) روستائی چون شهر آمدی هرگاه اندر کوی آن شهری ردی
(۳) دومی و سه ماه مهمانش بدی بردکان او و برخوانش بدی
(۴) هر حوائج را که بودش آن زمان راست کردی مرد شهری را بیکان
(۵) رو بشهری کرد و گفت ای خواجه تو هیچ می مائی سوده فرجه جو
(۶) الله الله جمله فرزدان یار کلین زمان گلشن است و نو بهار

- (۱) أَوْ بِفَصْلِ الصَّيْفِ وَقْتَ الثَّمَرِ
 كَتَبْتُ إِلَى خِدْمَتِكَ مَسِي الْبَطَاقِ
 (۲) إِنِّي فِي قَرِينَتَا مَعَ حَيَاكَ
 وَابَقِ شَهْرًا وَاحِدًا أَوْ أَرْسَهُ
 (۳) خُطَّةُ الْقَرْيَةِ كَانَتْ فِي الرَّبِيعِ
 مَمْنَتُ زَرْعٍ كَثِيرٍ وَ شَقِيقِ
 (۴) فَلِدْفَعِ الْعَالِ ذَلِكَ السَّيِّدُ
 (۵) وَبِسَبِي نَعْدَهُ مَرَّتَ ثَمَانِ
 قَالَ فِي أَيِّ أَوَابٍ وَ مَتَى
 وَ يُلَوِّغُ السَّيْلَ وَ الشَّجَرَ
 ائْتَدُ بِالصِّدْقِ يَا خَيْرَ الرِّفَاقِ
 طَيِّبًا مَعَ وَلَدِكَ مَعَ قَوْمِكَ
 أَوْ ثَلَاثًا فَهِيَ حَوْمًا مَمْرَعَةً
 خَضِرَةٌ زَهْرَاءُ فِي رَيْفٍ وَ رِيعِ
 حَطَفَ الْقَابِ وَ نَوَارِ عَيْقِ
 أَوْعَدَ حَتَّى تَقْضَى الْمَوْعِدُ (۱)
 وَهُوَ كُلُّ سَنَةٍ كُلُّ زَمَانِ
 تَعَزَّمُ فَضْلَ الْبِشَاءِ هَا أَنِّي (۲)

(۱) کد می نسخه لک-مورد و می نسخه السبح (وعدہ دادی شهری او را دفع حال)
 (۲) نسخه ثانیه - فہامی -

- (۱) یا شاستان یا وقت نمر
 (۲) خیل و فرزندان و قوم را بیمار
 (۳) در بہاران خطہ دم خوش بود
 (۴) وعدہ دادی حواجہ اورا دفع حال
 (۵) او بہر سالی ہمی گفتی کہ کمی
 تا بہ بندم خدمت را من کمر
 دردم ما باش خوش ماہی سہ چار
 کشت رار و لالہ دلکش بود
 تا در آمد ہمد وعدہ ہشت سال
 ہزم خواہی کرد کآمد ماہ دی

- (۱) هُوَ أَمْدَى عِلَّةً هِيَ النَّسَبَةُ
وَرَدَّ ضَيْفٌ عَلَيَّاهُ مَا لَنَا
(۲) سَنَةٌ أُخْرَى إِذَا حَانَ الْخَلَاصُ
أَقْصَدُ أَرْكَضُ ذَاكَ الطَّرْفَا
(۳) قَالَ زَوْجِي دَائِمًا فِي انْطِدَارٍ
(۴) ثُمَّ كُلَّ سَبْعَةٍ كَأَلْفِ سَنَةٍ
وَ مَقِيمٍ عَرْقَةٍ دَا الْخَضِرِي
(۵) وَ عَلَيْهِ السَّيِّدُ مِنْ مَاهٍ
كُلَّ عَامٍ لَهُ رَيْشٌ وَ حِمَاخُ
(۶) إِحْرَ مَرْفَا كَمَا شَهْرٌ مُدَامُ
وَضَعُ الْمَائِدَةَ كُلَّ صَبَاحُ

از فلان خطه بیامد میهمان
از مهمات آن طرف خواهم دوید
هر مردمان تو ای اهل بر
تا مقیم فیه شهری شدی
خرج او کردی گشودی بال خویش
خوان نهلوش بامدادان و شبان

(۱) او بهانه ساختی کمال مان
(۲) سال دیگر گر توانم وارهید
(۳) گفت هستند آن عیالم منتظر
(۴) باز هر سالی چو لکلك آمدی
(۵) خواجه هر سالی زرد و ملخ خویش
(۶) آخرین کورت سه ماه آن بهلوان

قَالَ كَمْ مِنْ وَعْدَةٍ كَمْ مِنْ حِلٍّ
 حَسْبِي وَالرُّوحُ لِي فِي كُلِّ حَالٍ
 كُلُّ تَحْوِيلٍ وَحُكْمٍ مِنْهُ قَدْ
 اِهْوَاهُ مَقُورُ الْأَمْرِ اطَاعَ
 اِهْوَاهُ يَأْتِي أَطْعَامًا وَسَهْنًا
 يَا كَرِيمَ لَطِيعٍ وَالْحَقُّ الْحَسَنُ
 لَدَيْهِمْ الْأَوْفَرُ وَالْأَرْهَرُ
 مَسَتْ أَغْلَطَ كَثْرًا عَهْدُهُ
 يُحْتَسِدُ اللَّهُ اللَّهُ تَعَالَى
 كُلُّ عَامٍ مِثْلُ مَا قَدْ كُرِّدَ
 مَعَ أَوْ عَادَ تَفُوقُ الْأَسْكَرَا

چند وعده و چند غریبی مرا
 لیست هر تحویل اندر حکم اوست
 تاکی آرد باد را آن باد را آن
 گیر فرزندان بیا بنگر نعیم
 کافه الله ذو بیا بنمای جهد
 لایه ها و وعده های شکرین

(۱) هُوَ لِلْسَيِّدِ أَيْضًا مِنْ خَجَلٍ
 (۲) لِي تَقُولُ فَلَهُ السَّيِّدُ قَالَ
 تَطْلِبُ الْوَصْلَ وَ لِيَكُنْ فِي قَدَرٍ
 (۳) كَالسَّفِينِ الْأَدَمِيِّ وَالْإِشْرَاعِ
 هُوَ حَتَّى ذَاكَ مِنْ سَائِقِ اِهْوَاهِ
 (۴) أَيْضًا الْأَيْمَانِ اعْطَاهُ بَأْسًا
 إِتَّخَذَ أَوْلَادَكَ أَتٍ وَ انْظُرِ
 (۵) هُوَ مَرَّاتٍ ثَلَاثًا يَدَهُ
 أَنْ هَلُمَّ مَسْرَةً فِي كُلِّ حَالٍ
 (۶) تَعَدَّ أَعْوَامٍ تَقْصَتْ عَشْرَةٌ
 قَبْلَ هَذَا كَمْ خُضُوعٍ أَظْهَرَا

(۱) از خجالت نازگفت او حواحه را
 (۲) گفت خواجه بهسم و جامه وصل جوست
 (۳) آدمی چون کشتی است و بادبان
 (۴) باز سوگند آن بدادش کای کریم
 (۵) دست او بگرفت سه کورت جهد
 (۶) بعد ده سالی بهر سالی چنین

(۱) صَيَّةُ السَّيِّدِ قَالُوا عِنْدَ ذَا
وَالْظَّلَالِ وَالسَّعَابِ وَالْقَمَرِ
(۲) أَنْتَ كَمْ حَقٌّ عَلَيْهِ بِالْذَّلِيلِ
وَلَكُمْ مِنْ تَعَبٍ فِي شُغْلِهِ
(۳) فَمَدَامَا رَأَى بَعْضَ الْحَقِّ ذَا
(۴) يَا أَبَانَا هُوَ كَمْ وَصَى لَنَا
أَنْ لَكَ تَخَضُّعٌ لِحُجْرِ الْقَرْيَةِ
(۵) قَالَ دَا حَقٌّ أَتَى يَا سَيَّوِيهِ
لَكِنْ اخْذُ وَأَتَى مِنْ شَرِّ مَنْ
(۶) كَانَ يَذُرُ النَّفْسَ الْآخِرَ لَا
أَخْذُ أَنْ يَمُوتَ مِنْ عَمْرَةٍ

(۱) کودکان خواجه گفتند ای پدر
(۲) حقها بر وی نونات کرده
(۳) او همی خواهد که بعضی حق آن
(۴) بس وصیت کرد و مارا او نهان
(۵) گفت حق است این ولی ای سیویه
(۶) دوستی تحم دم آخر بود

يَا أَبَانَا مَا لَنَا فِي ذَا أَدَى
أَيْضًا الرِّحْلَةَ رَلَمُوا وَالسَّمَرِ
قَدْ وَضَعْتَ كَانَ كَالْحَمْلِ الثَّقِيلِ
لَكَ أَغْيَى أَنْ تَرَى مِنْ مِثْلِهِ
أَنْ يُؤَدِّي مَالَهُ أَيُّ أَدَى
فِي الْخَفَاءِ وَلَكُمْ الْغِي
تَحَبُّ حَيًّا وَ لَوْ فِي مَرَّةٍ
تَقْدَرُ بِالْقَرْيَةِ ضَيْعًا عَلَيْهِ
لَهُ قَدْ أَحْسَنْتَ فِي كُلِّ رَمْسٍ
عَرَهُ الْحَبِّ أَنَا فِي ذَا الْمَلَأِ
أَوْ يَكُونُ النَّافِهُ مِنْ عَمْرَةٍ

ماه و ار و سایه هم دارد سفر
درجهها در کار او بس برده
واگنارد چون شوی تو میهمان
که کشیدش سوی ده لایه کنان
اتق من شرمس احست الیه (۱)
ترسم لز وحشت که او فاسد شود

(۱) صُحْبَةٌ كَانَتْ كَيْفَ السَّيْفِ قَدْ

أَوْ كَمَا شَهْرُ الشِّتَاءِ وَالْخَرِيفِ

(۲) صُحْبَةٌ كَانَتْ كَمُضِلِ الْبَرِّيعِ

تَضَرَّبَ تَأْتِي بِدُخْلِ لَا عَدَدَ

(۳) ذَلِكَ الْحَرَمُ بَانَ أَتَى تَكُونُ

كُنِيَ تَمَرٌ وَمِنْ الْأَمْرِ الْقَبِيحِ

(۴) قَالَ سَوَاءَ الظَّنِّ حَرَمٌ دَا لِرَسُولٍ

هُوَ يَا رَبَّ الْمُضُولِ شَرَكُ

(۵) كَمْ وَسِيعٌ كَانَ وَحْدَةُ السَّنَنِ

وَ بَنَى قَدَمٌ فَجَّ فَلَيْلُ

قَطَعَ فِي حَدِّهِ الْأَصْبَى وَقَدْ

كَانَ فِي السَّاعِ وَفِي رَيْعٍ وَرَيْفِ

بِالْعِمَارَاتِ وَ بِالرُّوَصِ الْعَرِيعِ (۱)

لَهُ مَعَ نَفْعٍ يَوْصَفُ لَا يَحْدُ

سَيِّءُ الظَّنِّ بَرِّيعٌ أَوْ يَدُونُ

تَهَرَّبَ لَا تَقِلْ غَيْرَ الْمَلْبِيعِ

إِدْرِ كُلَّ قَدَمٍ عَرَصًا وَطُولُ

وَصِغٌ عَلَى تَلْبِيٍّ لَا يَهْمُكَ

مُسْتَقِيمَةً هَبْ لِحَيْشِرٍ لَحَبِ

سَقَى بِلَا هَادٍ بِأَبْكَ وَ دَائِلُ

(۱) من بی هریره از مردم براس الحجة فارسی و ما راس الحجة قال الساجد

فیل و ما الرتمع دل سبحان الله و بحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر کما یو

الجامع الصغير -

همچو دی در بوستان و در دروغ

زد عمارتها و دخل بی شمار

تا گریزی و شوی از بدبری

هر قدم را دام میدان ای فضول

هر قدم دایمی ست کم راں گویستاح

(۱) صحنی باشد چو شمشیر فطوع

(۲) صحنی باشد چو فصل نوهار

(۳) حرم آن باشد که طری بدبری

(۴) حزم سوه الظن گفته است آن رسول

(۵) روی صحرا هست همواره فراخ

(١) ذَاكَ تَيْسَ الْحَبَلِ يَتَدَوُّ دَانَ

فَادَا مَنَّهُ عَدَى فِي الْخَلْقِ قَدْ

(٢) قَالَنِي كُنْتَ تَقُولُ هُوَ آتِي

قَدْ ظُرْتُ أَنَسَبَ لَمْ تَنْظُرْ

(٣) وَيَا شَاطِرَ مِنْ عَرِ كَمِينِ

فَمَتَى ذَا الدَّسَمِ لَدَانِي الْحَفِي

(٤) وَاللَّذُونَ هَذَا فِي لَارِصِ تَر

فَالرُّؤْسَ لَهُمْ انْظُرْ وَالْعِظَامَ

(٥) إِذْ إِلَى الْمَفْرَةِ مَرْتَضَى

وَالْعِظَامَ هَهُنَ انْثُلْ وَاعْتَمِرْ

(١) آن بز کوهی دود که دام کو

(٢) آنکه میگویی که کو ایستاس

(٣) ای کمین و دام و صیاد ای عیار

(٤) آنکه گستاخ آمدند اندر زمین

(٥) چون بگورستان روی ای مرتضی

تَنْ صَارَ الْفَحْ مِنْ قُلْ يَمِنْ

وَقَعَ الْفَحْ فِي الْمَوْتِ وَحَدَّ

هَذَا هُوَ مَتَّ دَانِي أَنْظَرَهُ يَعِينُ

الْكَمِينِ مَهْ وَلَتَعْتَمِرْ

و دلا صیاد الفح قرین

یو صبح بی وسط الرزع الکثیر

لَا يَنْدُبُ يَوْفَى رُتَاوَا

کچه تری منها تلولا بانتظام

انت تغدو مرة عما مضى

و اما قانت لك اسمع و ادكر

چون بتارد دامنش افتد در گلو

تشنه میدیدی به میدیدی کمین

دانه کی باشد میان کشت رد (١)

استخوان و کله هاشان را بین

استخوانشان را بپرس از مامضی

(١) در عین سخن ای کمین و دام صیادان در بدون واد بپرس از صیاد و مامضی در

این صورت بدون کمین و بدون دام صیاد

- (۱) شری فی الصّاهر تمک النبی
 کیف فی نر غرور وقعت
 (۲) انت لو عت وحذت تک لا
 و یعد . لم تجد عیه فجد
 (۳) و عص الحزم اذ عذت و الدلیل
 (۴) و عص الحزم ان فقدت والدلیل
 لا هم من غیر من کان امص
 (۵) و عی ان عور الذی الا عی وضع
 کنی د الرّحیل تک تجلس من
 سکت عمیاء قید المشره
 . و الی الظلمه عموأ هرعت
 تات کلا عمی الطریق جهلا
 و العصا نید افساک لو تجد
 ففعل العین اماناً فی الرّحیل (۱)
 و عی المبرق من کلّ سبیل
 احد منک . تخر فی الحصى
 حطوه انحطوة بینک انت ضع
 نرا و کاسر به التسمت کمن

(۱) ای همه عصای عصای الحزم و الاستدلال جدا لم تمسکها و به شاهد امور
 اوضاع احوال الاحرار عین و الا ن لکامل الذی هو سره لصر معدی او تقول
 اد ام یکن لک عین بصیره احسن عی داک لعزم و الاستدلال مقتدی عی سودها -

- (۱) تا بظاهرینی آن مستان کور
 (۲) چشم اگر داری تو کورانه میا
 (۳) آن عصای حزم و استدلال را
 (۴) در عصای حزم و استدلال نیست
 (۵) گام را انسان نه که نایبنا مه
 چون فرو رفتند در چاه غرور
 و نداری چشم دست آوردها
 چون نداری دیده می کن پیشوا
 بی عصاکش بر سر هر ره ماست
 تا که پا از چاه و از سگ وارهد

(۱) رَجُلَهُ الْأَعْمَى يَخْوفُ وَاحْتِيَاظُ صَعُ كَيْ لَا يَحْرُ فِي أَحَدٍ ط

(۲) أَتَتْ بَا مَرَّ مَن دُحِبَ وَشَ وَأَسَدٌ هُوَ عَمْدٌ دَهَبُ

تَعَدَّ فَحَصِرَ طَمَرٌ فِي لَقْمِهِ نَبْ صَارَ لَقْمُهُ نُلْجِيَةً

فی بیان قصه اهل سبا و اللذی اطعاهم نعمتهم و وعصوا شأمة

الطغیان و الکفر ان لهم و بیان فضیلة الشکر و الوفاء (۱)

(۳) قِصَّةُ أَهْلِ سَبَا فِي الْقَدَمِ أَتَتْ لَمْ تَرَ أَمْ لَمْ تَعْلَمْ

أَمْ قَرَأَتْ وَ لَهَا قَبِيرَ الصَّدَا مَا رَأَتْ وَ نَاقَتِ الْأَهْدَى

(۱) قال تعالى في سورة سبأ (فَاذْكُرُوا مَا كُنْتُمْ يَدْعُونَ) و هو من رزق ربك و شكروا لله
 بركة طيبة و رب عذوب فأعصوا فأرسل عليهم سبع أمطار (جميع غمره و هو ما يات
 الماء من ساء و غيره الى رب حديثه) و داهية عذوبة حبيب وى اهل حبيص و ائبل
 و شتى من سائر الملل اث حراهم به كفرو و هل بعدى لا اكفور ف اقصاوى
 الاثل هو الطرفه لا تهر له و وصف اسدر بالغة من حده اسق من يظن اكله و ساء
 بمرس هي لسائين - و اكل حبط اى مر شح بأضافة اكل يسمى مأكول .

(۱) کور لرزان و پیرس و احماص مو بهد ب . بیدته در حباط

(۲) ای رودی جسته در بازی شده لقمه جسته لقمه ماری شده

قصه اهل سبا و طافی کردن نعمت ایشان را و در رسیدن بشومی طغیان و کفران

و بیان فضیلت شکر و وفا

(۳) تو بخواندی قصه اهل سبا ب بخواندی و بیدیدی جز صدا

- (۱) بِالْصَّادِ مَا عَلِمَ ذَاكَ الْجَلَّ
وَالنَّهْيَ مَا أَدْرَكَ مَا مِنْ طَرِيقِ
(۲) فَلَا سَمْعَ وَ عَقْلَ صَوْتًا
أَنْتَ لَوْ تَسَكَّتَ أَيْضًا هُوَ كَانَ
(۳) لَطَمًا الْحَقُّ إِلَى أَهْلِ سَبَا
مَاءِ الْإِبَرِ أَبْوَابٍ وَ قَصْرَ
(۴) شُكْرُهُ مَا وَضَعْتَ تِلْكَ اللَّتِي
بِالْوَفَا قَدْرًا هِيَ دُونَ الْكِلَابِ
(۵) لَقَمَةً لِلْكَتَبِ فِي السَّابِ إِذَا
فَإِذَا مَا وَصَلَ الْبَابَ عَقْدَ
- نَفْسُهُ قَالَ الْجَلَّ الْمَعْنَى الْإَحْلَ (۱)
لَهُ كَانَ نَحْوَهُ بِمِثْلِ الْمَرِيقِ
هُوَ دَوْمًا وَ لَذَا مَا التَّمَنَّا (۲)
سَاكِنًا مِثْلَكَ فِيمَا بَسْتَنًا
كُلَّ أَسَابِ الْمَرَاعِ وَهَمَا
وَسَائِيهِ وَرَايَاتِ وَ أَنْصَرَّ
وَسَدَّتْ عَرَفًا دَنَّتْ بِالْحَلَّةِ
بَوَاهِ. ائْتَرَّتْ مِنَ الْجَهْلِ الْعَدَابِ
تَمَنَحُ مِنْ رَحْمَةٍ فِيمَا اغْتَدَا
لِلنَّطَاقِ - الْخِدْمَةِ مِنْكَ أَعْدَدَ

(۱) ای کذا دنت یا سالک این لم تأخذ من القصة حصه لا تقسم لك من الصوت
و الصدا لانهما مسترمان العلم بحقیقه المعنی - (۲) ای کذا دنت یا سالک ادا لم
تأخذ حصه من لایم سالعه من الحقیقه انت کالجل رشی من السمع و العقل - روی ان الله
تعالی ارسل لاهل سبا ثلاثة عشر نبیا مکدیهم

- (۱) الا صدا آن کوه خود آگاه نیست
(۲) او همی باسکی کندی گوش و هوش
(۳) داد حق اهل سبا را بس فراغ
(۴) شکران نگذارند آن بدرگان
(۵) مر سکی را لقمه نانی ز در
- سوی معنی و هوش که راز او نیست
چون حموش کردی، او او هم شد حموش
صد هزاران قصر و ابوانها و یاغ
در وفا بودند کمتر از سگان
چون رسد بر در همی بند کمر

(۱) حَافِظًا لِلْبَابِ كَانَ الْحَارِصًا
 هَبْ عَلَيْهِ بَانَ حُورًا أَوْ عَا
 (۲) كَانَ فَوْقَ الْبَابِ ذَا أَيْضًا قَرَارَ
 لِيَسْوَاهُ الْكَمَرُ وَ الْإِلْحَادَ عَمَدَ
 (۳) وَ يَلِيلٍ وَ نَهَارٍ أَوْ إِلَهَ
 نَحَلَتْ مِنْهُ الْكِلَابُ وَالْأَدَبُ
 (۴) أَنَّ هُناكَ أَنْصَرِ لِيَذَاكَ الْمَنْزِلَ
 حَقُّ تِلْكَ الْبَيْعَةِ الْقَلْبَ يَصِيرُ
 (۵) لَهُ عَضُوءًا أَنْ إِلَى الْمَأْوَى لَكَ
 لَا تَحُلْ حَقُّ تِلْكَ الْبَيْعَةِ
 (۶) مِنْ ضَمِيرٍ صَاحِبِي أَقْلَبَ وَكَمَ
 وَ لَعْنَتِكَ عَدَى فِيهِ أَعْدَاءُ

لَهُ مِنْهُ كَيْفَ أَقَامَ عَاسَا
 سَعْدَهُ فِي الْوَأَقِعِ كُلِّ الْهَمَا
 وَ مَكَانَ لَهُ مِنْهُ الْأَخْتِيَارَ
 لَهُ لَا يَلْعِيرُ بِالرُّوحِ اعْتَمَدَ
 وَرَدَ كَتَبَ عَرِيبَ فَعَلِيَّةَ
 لَهُ ذَلِكَ الْأَنْ رَامَتْ وَ لَعْنَتُ
 مِنْ هُوَ كَانَ أَثَ فِي الْأَوَّلِ
 لَهُ مَرَّهُونًا وَ كَالرَّقِ أُسِيرَ
 وَحْ وَ مِنْ جَرَسٍ وَ كَقُرْآنٍ يَكَا
 تَنِيدَ مِنْ دَ كَقُلِّ الْبَيْعَةِ
 تَشَبَّهَ مَاءَ الْحَيَاتِ فِي الظُّلُمِ
 وَ دَعَا رُوحَاتِ صَارَ الدَّوَاءُ

(۱) پاسبان و حارس در میشود
 (۲) هم بران در باشدش باش و قرار
 (۳) و در سگی آید غریبی روز و شب
 (۴) که برو آنجا که اول منزل است
 (۵) میگزندش که برو بر جای خودش
 (۶) از درون اهل دل آب حیات

گرچه بروی حور و سحنی میرود
 کفر داده کرد غیری اختیار
 آن سگانش میکنند آن دم ادب
 حق آن نعمت کروگان دل است
 حق آن نعمت فرو مگذاریش
 چند نوشیدی دوا شد چشمهای

- (۱) أَنْتَ مِنْ بَابِ دَوِي الْقَلْبِ إِلَى
كَمْ غَذَاهُ الْوَحْدَ وَالْكَرَامَةَ
(۲) مَعَ ذَاذِ الْبَابِ مِنْ حَرَصٍ يَكُنْ
دَرْتِ حَوْلَ كُلِّ دُكَانٍ مَدَامَ
(۳) مِنْ عَلَى بَابِ وَلَا يَلِ الْغَمَمِينَ
فَعَلَى كُلِّ تَرِيدٍ تَرْكَضُ
(۴) إِذْ بَرَأْنَا لَدُنْهُمْ كَأَنَّهَا
وَهَا شُعْلُ الْبَدَنِ مِنْهُ الْأَمَلُ
وَوَحْيَكَ مَنْ كَانَ وَهْنًا لِلْمَلَأِ (۱)
وَالْهِيَاحَ وَلَهَا الْحَقُّ مَدَّتْ
قَدْ تَرَكْتُ وَ لِحَرَصٍ مَسْكَا
تَسْتَلُّ أَرْزَاؤَ خَبْرًا وَأَدَامَ
دَسَمِي الْقَدْرَ الْكَرَامَ الْمُحْسِنِينَ
أَيْهَا الطَّامِعِ دَوْمًا تَهْمُضُ (۲)
سَمَنَ الرُّوحِ الْأَطْيَفِ بَالَهَا
قَطَعَ الْجَيْدَ صَارَ بِالْعَمَلِ

(۱) دوم مصراع الثانی علی مصراع الاول بی الرحمة - (۲) - (مردم ریگ)
بی الاصل مسامه دو لسان البوروت کسی نه عن بطمع -

- (۱) سعادتی سکر و وجد و یحودی
(۲) باز این در را رها کردی ز حرص
(۳) بر در آن منعمان چرب دبیگ
(۴) چربش انجادان که جان فرم شود
از در اهل دلان بر جان ردی
گر در هر دکان همی کردی ز حرص (۱)
میدوی بر هر بریدی ای مردم ریگ
کار تا امید انجا به شود

(۱) در بعضی نسخ حرص با حای مجتهد در مصراع دوم آمده بعضی تخریب است و در بعضی نسخ
چو حرص و در برخی و نسخ حرص در هر دو مصراع ذکر شده است و در مصراع دوم
چو حرص با بر بین در مصراع اول بعضی کشتن است و در مصراع دوم جانور معروف
است -

فی بیان تجمع اهل الافات علی باب صومعه عیسی (ع) کل صباح لطلب الشفاء بدعائه

- (۱) هَا هِيَ صُومَعَةُ عِيسَى الْخَوَانِ لدوي القلب سلاطين الزمان
إِصْحَ يَا مُتَمَلِّيًا بِرِكَ الْ تترك ذا الباب والماوى الحسن
(۲) فَمِنْ لَأَطْرَافٍ كُلِّ الْخَلْقِ قَدْ جمعت ليس لها حصر وعد
مِنْ ضَرْبٍ أَوْ أَشْبَلٍ أَوْ عَرَجٍ له اودى حرفه اذ حرج
(۳) وَ عَلَى الْبَابِ لِذَلِكَ لَصُومَعَةُ المسيح قد عدت مجتمعة
فِي الصَّاحِ كَيْ هُوَ عَمَّا الْخَصَاحِ يذهب في سرى لى الصاح
(۴) هُوَ مِنْ أَوْرَادِهِ لَمَّا قَرَعَ ذلك الطاهر دينا من روع
بُورَهُ عِنْدَ الصَّاحِ خَرَجَا انورى يكشف عنه العرجا
(۵) نَظَرَ صَاوِينَ مَنَّهُ قَعَدُوا بيطار بما وحدوا
فَزَادَاتِ رِافَاتِ عَلَى انت لى رهن الملا

جمع آمدن اهل آفات هر صباحی بر در صومعه حضرت عیسی (ع)

جهت طلبیدن شفاء بدعای او

- (۱) صومعه عیسی است خوان اهل دل ها و ها ای مبتلا یں در بهل
(۲) جمع گشتندی ر هر اطراف خلق از ضرب و لگ و شر و هل دلق
(۳) بر در آن صومعه عسی صواح ما بدمشان وارهاند از جناح
(۴) او چو مارع گشتی از اور دحوبش چاشکه بیرون شدی ان حوب کیش
(۵) جوق جوق ان مبتلا دیدی برار شسه بر در بر امید و انتظار

- (۱) فدعا کثراً و قال ربنا
 له نحر حاجه منه لمرض
 (۲) قال يا ذا المرض الله لكم
 (۳) اصحوا وانضوا راجعين لا تعب
 نحو غفران الاله و الكرم
 (۴) كلهم كالجمال رجلاً عقل
 ب. را اي فهم می طوعکا
 (۵) كلهم من نفس عيسى مصوا
- كل من قد جاء محتاجاً ليأ. (۱)
 شف و انجح ماله كان العرص
 اجمع قد نحر حاجتكم
 لا عدا لا سقم لا صب
 شاكرين له من و مع
 و نحن الركنه منه عقل
 لا و ممر عبر امركا
 راجعين الصحة حالاً راوا (۲)

(۱) لم يذكر عدا لهذا في النسخ - ۲۱ هذه لرحمة جاء على نسخة مكاهور
 و اما نسخة ايج - (حوش دوی و شد ما سوی جان ر عی او عسیدی بدوان)
 ی فکان جملة صاحب الاذن انه موطنه لرحمهم لمصوحه راجع هین ، لظف و سرعین
 جالب بیوتهم -

- (۱) پس دعا کردی و گفתי ای خدا
 (۲) گفתי ای اصحاب آفت از خدا
 (۳) هین روا گردید بی رنج و عنا
 (۴) جمله گان چون اشتران بسته پای
 (۵) جمله صحت یافته گشته روان
- حاجت و مقصود جمله کن روا
 حاجت این جمله گان شد روا
 سوی غماری و کرام خدا
 که گشائی زاوی ایشان برای
 از دم جان بخش عیسی در زمان

- (۱) آت کتم حرنه افات لکا
 من ملوک الدین دی الصحه ات
 (۲) کتم لک دا العرح المشی الحسن
 کتم لک بعد السقم و العنا
 (۳) فعلی رجبک یا من عملاً
 کنی بهذا یا قبیح نفسکا
 (۴) عدم شکرتک و النسیان لک
 لک انسی شریک نفسی
 (۵) قادی لا جرم ذاک الطريق
 حیث قدب الظهر اهل اقلب قد
 (۶) عملاً حصل بها و استغفر

و امتعنت السقم والداء یکا
 قد وجدت و الی البری و صلت
 صار و الروح المدی رهن الشجن
 می حوار السمد صر و الهما
 خطیلاً اعقد و تذکر و جلاً
 لا تصنع و تعطی حبسکا
 اجمع هو قد حوکت
 ذک و احمر العقیق الازلی
 اک سد ما و صلت المریق
 غیل ینک لک ضاع الرشد
 و اک کثراً مثل صوب المطر

- (۱) از مودی نوی آفات خویش
 (۲) چند آن لنگی تو رهوار شد
 (۳) ای مغفل رشته بر پای بند
 (۴) ناسپاسی و مراموشی تو
 (۵) لاجرم آن راه بر تو بسته شد
 (۶) زودشان دریاب و استغفر کن

باقی صحت از آن شاهان کیش
 چند جانت بی غم و آزار شد
 تا ز خود هم کم نکردی ای لود
 یاد نارد آن عمل نوشی تو
 چون دل اهل دل از تو شسته شد
 همچو ابری گریه های زار کن

تَصَحُّحُ مَوَدَّ سُدِّي وَالرُّهْرِ
لَكَ يَدُو مَالَهُ يَسْتَبْرُ
تَكَ مِنْ كَلْبٍ أَقْلٍ فِي الْمَلَأِ
سَيِّدًا إِنْشَدَ دَلُ وَهْدِي
أَيْضًا الْقَوْلُ بِدَاكَ تَفْصَحُ
قَلْبِكَ أَعْقَدُ قَهْوِ اسْمِي مَبْرُلُ
فَذَا كَلْبُ الْعَظَمِ هَبْ لَمْ تَسْئَلِ
صَفَا الْحَقِّ عَلَيْهِ عَاتِمَا
لِهَمَّاكَ يَرْحَعُ بِالطَّبِ
وَهُ الْقَوْرُ يَرْوَمُ وَ لَسْجَاحُ
قَدْ ظَنَنْتِي ذَا الْبَابِ خَلٍ وَ أَيْدِ
أَبَدًا لَا تَطْعُ اللَّهُ بَكَ..

(۱) کنی از منم ریاض و الحضر
و النمار النصحة تعطر
(۲) فعلی ذَا الْبَابِ ذَرَأً يَصًا وَلَا
مَعَ كَلْبِ الْكَهْفِ ذِيَاكَ غَدِي
(۳) فَالْكَالِبُ الْكَالِبُ تَصَحُّ
تَنْ عَنِ سَيِّدِ الْمَدِي فِي الْأَوَّلِ
(۴) فَمِنْ الْبَابِ الْمَدِي فِي الْأَوَّلِ
لَوْ تَرَكْتَ لَهُ حِينًا عَاقِبًا
(۵) لَهُ عَصَتْ أَنْ يَوْفِقَ الْأَدَبِ
فِي الْمَقَامِ الْأَوَّلِ يَسْمِي أَمَلَاخُ
(۶) لَهُ عَصَتْ أَيُّهَا الْكَاتِبُ الْمَدِي
مَعَ وَلِيٍّ نَسَمَةٍ كَانَتْ لَكَ

میوه های پخته بر تو واگردد
ماسک کهف آن شد سنی حواچه ناش
که دل اندر خانه اول نه بند
سخت گیرد حق گزاردی را همان
در مقام اولین مفلح شود
با ولی نصبت یابی مشو

(۱) تا گلستان شان سوی تو بشکفتد
(۲) هم بر آن در گردو کم از سگ عباس
(۳) چون سگان هم مر سگان را صاحب اند
(۴) از دو اول که خورده استخوان
(۵) می گزیندش کز ادب آنجا رود
(۶) می گزیندش کای سگ طاعتی برو

- (۱) فَعْمَى دَا أَلَابِ مِثْلَ الْحَلَقَةِ
 حَارِسًا كُنْ شَاطِرًا شَهْمًا سَمِيًّا
 (۲) صُورَةً نَقَصَ وَفَا لَا تَقِرْ
 وَ بِلَا فَائِدَةٍ حَفَرَ الدَّمَارَ
 (۳) فَاثَوَفَا جَاءَ شِعَارًا لِلْكَلَابِ
 رُحْ وَلَا تَأْتِ تَفْسَحُ الذِّكْرَ حِينَ
 (۴) حَيْثُ حَفَرَ الْعَهْدَ كَانَ وَالْوَفَاءَ
 فَإِذَا حَفَرَ الْوَفَاءَ كَيْفَ حِينَ
 (۵) قَالَا لَهُ حَلْ قَدَرٍ مَحَرَّ
 قَالَ مَنْ أَتَوَى بَعْدَ غَيْرِ
 (۶) لَا وَفَاءَ أَدْرَ ثَوَفَا لَوْ رَمَا
 فَحَقُّوقُ الْحَقِّ بِالرُّنَّةِ مَا
- يَأْتِي مَعْقُودًا خَفِيفَ الرِّقَّةِ
 بِالْمَقَامِ الْعَمْرِ فِي طَلْعِ رَأْيِي
 فِي الْمَلَأِ تَطْهَرُ قَدَمُهُ مَا سَبَرِ
 وَالْوَفَاءَ لَا تُسْنِ حَهْلًا جَهْلًا
 فِي الدَّيَالِي الْعَوْجَشَاتِ وَالْبَصَابِ
 لِلْكَلَابِ أَوْ لَهَا الْعَارُ ثَمِينُ
 لِلْكَلَابِ الْعَارُ دَوْمًا وَالْجَفَاءُ
 فَمَنْ رَصِبْتَ أَنْ هُوَ بِبِأَيِّ
 الْوَفَاءَ وَ لَهُ قَدْ ذَكَرَ
 وَنَشَرُوا فِي نِيَمَكَمَ فِي أَمْرِي
 مَعَ رَدِّ الْحَقِّ حَلْ قُورَا
 سَقَى مِنْ أَحَدٍ مَا أَنْ سَمِي

- (۱) بر همان در همچو حلقه بسته باش
 (۲) صورت نقص و پای ما مباح
 (۳) مر سگان را چون وفا آمد شعار
 (۴) بیوفائی چون سگان را عار بود
 (۵) حق تعالی فخر آورد از وفا
 (۶) بیوفائی دان وفا با رد حق

باسبان و چاک و برجسته باش
 بیوفائی را مکن بیموده باش
 رو سگان را تنگ و بدنامی مبار
 بیوفائی چون روا داری نمود
 گفت من اوفی بعد غیرا
 بر حقوق حق ندارد کس سبق

- (۱) قَمَعَ الثَّوْرَ كُنَ الثَّوْرَ وَمَعَ
 فِي مَعْلٍ الثَّوْرِ وَرَدَّ صِرْوِ صِرْ
 (۲) إِنْ حَقَّ الْأَمْرُ صَارَ بَعْدَ أَنْ
 مِنْ جَنْبِ لَكَ سَوَاهَا غَرِيمَ
 (۳) صُورَةٌ فِي جَسْمِهَا سَوَى لَهَا
 رَاحَةً مَعَ خَلْقِ صَفْوِ حَسَنَ
 (۴) أَلَاكَ دَوْمًا مِثْلَ حَزْءِ مُشْصَلِ
 ضَيْرَ الْمُتَّصِلِ ذَلِكَ فَصْلِ
 (۵) أَلْفَ أَلْفِ صَنْعَةٍ بِالْوُفْقِ قَدْ
 كَرَّمًا حَتَّى عَلَيْكَ أَمَّا
- بَارِ الثَّوْرَ.. الْتِهَابًا وَوَلَعَ.. (۱)
 فِي مَعْلٍ الشَّوْكَ شَوْكًَا وَأَنْكَسَرَ
 ذَا الْكَرِيمِ الْمُتَّعَانِ دَوَالِغِ
 تَطْلُبُ مِنْكَ لَهُ حَقًّا عَظِيمَ
 وَهَبَ فِي حَمْلِهَا.. تِسْعًا يَكَا.. (۲)
 حَمْلَهَا بَارَ لَكَ مَرَّ الزَّمَنِ
 طَرَتْ تَدِيرُهُ بِالْمُتَّصِلِ
 لَهُ بَعْدَ أَنْ يَهَا كَانَ اتَّصَلَ (۳)
 صَنَعَ الْحَقُّ وَهَيْئًا وَاعَدَ (۴)
 اتَّقَتِ الْحُبَّ وَشَدَّتْ أَرْذَا

(۱) لم يذكر في نسخة النهج و ذكر في نسخة لكتامور - (۲) قال تعالى في
 سورة آل عمران (هو الذي يعوركم في الارحام كيف يشاء) - (۳) قال تعالى
 (والله اخرجكم من بطون امهاتكم لا تعلمون شئاً) - (۴) و لكون حق الوالدة
 بعد حق لله ورد (الجنة تحت اقدام الامهات) و لهذا قال (بس حق حق سابق ار
 مادر بود) -

- (۱) نور را هم نور شو با نار ناز
 (۲) حق مادر بعد از آن شد کان کریم
 (۳) صورنی کردت درون جسم او
 (۴) همچو جرو متصل دید او ترا
 (۵) حق هزاران صنعت و فن ساخت است
- جای گل کل باش و جای خار خار
 کرد او را از جنب تو غریم
 داد در حملش ترا آرام و خو
 متصل را کرد تدبیرش جدا
 تا که مادر بر تو مهر ابداخت است

(۱) فَلْيَحْزَنْ الْحَقُّ جَلًّا بِالْقَدَمِ

كُلُّ مَنْ ذَا الْحَقِّ حَتَّىٰ وَاجِمًا

(۲) ذَاكَ مَنْ قَدْ خَلَقَ الْأُمَّ وَ مَنْ

فَقَرِينَ الْأَبِ سَوَاهَا وَ لَا

(۳) يَا إِلَهِي الْأَرْثَىٰ وَ الْقَدِيمِ

مَا بِهِ أَذْرِي وَ لَا أَذْرِي حَمِيمِ

(۴) قَدْ أَمَرْتُ أَذْكَرَ الْحَقِّ لِأَنَّ

(۵) إِذْ كَرُّ لَطْفِهِ دَاكٌ أَصْوَحُ

سَبَقَ كَثْرَ عَلَى الْأُمِّ أَلَمِ

كَانَ مَا فِيهِ اِعْتِمَادٌ وَ اِعْتِسَارٌ

خَلَقَ طِفْلاً وَ ضَرْعاً وَ أَبْنً

تَدْرُ أَنَّ لِّلشَّهْوَةِ دَا خَصْلاً

كُلُّ إِحْسَائِكَ وَ اللَّطْفُ الْعَمِيمِ

مِنْكَ عَمَّ أَشْرَفُ وَ الْوَصِيمُ

لَا يَضِيعُ حَقِّي أَيُّ زَمَنِ

مَعْتِ أَتَدْرِي فِي ذَاكَ نَوْحُ

(۱) پس حق حق سابق از مادر بود

(۲) آن که مادر آفرید و مصرع و شیر

(۳) ای خداوند قدیم احسان تو

(۴) تو فرمودی که حق را ماد کن

(۵) یاد کن لطفی که کردم آن صبح

هر که آن حق را ندارد غم بود

باید کردش قرین آن خودمگیر (۱)

آن که دانم و آن که نمی هم آن تو

زانکه حق من نیبگردد کهن

باشما از حفظ در کشتی نوح

(۱) یعنی قرین شد مادر را با پدر از خود بدان که سفتبای شهوت قرین وی

شد بلکه حق سبقت آفریدن تو یا پدرت قرین کرد -

- (۱) فَلَا تُحَدِّدُوا لِآبَاءِكُمْ
 كُمْ مِنَ الطُّوفَانِ وَالْحَطْبِ إِنَّ
 (۲) جِئْنَا بِالمَاءِ الَّذِي لِلنَّارِ قَدْ
 تَوَجَّهَ الزَّخَارُ أَوْجَ الْجَبَلِ
 (۳) قَدْ حَمَلْتُ مَا عَمَلْتُ زِدْكُمْ
 (۴) حَيْثُ حُصِرَتِ الرُّؤُوسُ فِي ظُهُورِ الْقَدَمِ
 كَيْفَ مِثِّي أَلْصَقْ يَا هَذَا أَصْبَحَ
- فِي الزَّمَانِ ذَاكَ أَصَلَ خَلْقِكُمْ (۱)
 لَهُ نَجِيَّتٌ وَحَلِيبٌ أَعْمَى
 أَشْهَ خَلْقًا بِهِ الْكَوْنُ اتَّقَدْ
 خَطْبٌ . أَتَيْتُ جَمْعَ الْجَبَلِ (۲)
 فِي وَجْهِ حَدٍّ حَدٍّ حَدَّكُمْ (۳)
 لَكَ كَيْفَ أَصْرَبُ أَرْضِي الْعَدَمُ
 أَوْ أَحْطَ الْعَمَلِ السَّامِي الرُّبْعُ

(۱) ای اعطت لاحداد احداکم و آب آیدمکم اللدین هم می عام الفب داک
 برمان آمدن من الطوفان و من موجه قال تعالى فی سورة یونس و آتاهم اما حدانا
 دریتهم فی الصک الشعون) و فی الاصلی قال هم اللدین الکبری بشر الی حملة عباده
 و سبغة الشریعه حوصهم فی بحر لعمقه و هوامهم فی بحر الدنیا - (۲) ای داک
 ارمان الباء اللدی فی حلی النار ملک الارض و احاطت بامشرق و المغرب و موج داک
 الطوفان حطبت علو لجبل و مرعفه قال تعالى فی سورة القمر : فضعنا اسباب السباء
 ماء مسهر و محروبا الارض عیوناً فالتقی الباء علی امر قد قدر () - (۳) ای حملت
 دت و وجود اجسادکم و تکرمتم عابکم و سم فی اصلاهم -

- (۱) اصل و احداد شمارا آن زمان
 (۲) آب آتش خوزمین سگرفته بود
 (۳) حفظ کردم من به کردم ردتان
 (۴) چون شدی سرپشت پایت چون بزم
- دادم از طوفان و از موحش آمان
 موج او مرا وچ که را می ربود
 در وجود جد جد جد جدتان
 کارگاه خویش چون ضایع کم

- (۱) فَبِمَ صُرْتُ فِدَاءَ مَنْ هُمْ
فِيمَنْ اطَّيَّرَ الْمَسِيَّ أَنْطَرِيْقُ
(۲) فَمَسِيَّ أَنَا مِنْ سَهْوٍ وَ مِنْ
نَعْوِي تَأْتِي لَكَ الطَّنَّ الْقَصِيْحُ
(۳) فَتَقْصِيحُ الطَّنَّ ذَا دَعَا هَذَا
فَدَحَكِيَّتِ الْخُودَ تَضْمِيْنُ تَصِيْرُ
(۴) مِنْ كَثِيْرٍ مَا صَحْبُ الرِّفِيْقِ
لَوْ لَكَ أَتَسَلُّ مِنْ قُلَّتْ لِيَا
(۵) فَالرِّفِيْقُ الْحَسَنُ فَوْقَ الْمَلِكِ
وَالرِّفِيْقُ الْمَاسِقُ الدَّائِي الصَّيْنُ

- مَنْ وَفَاءِ الْقَهْدِ دَوْمًا عُدُّوْا
دَاكِرَحْتِ، مَا هَدِيَتْ كَالْفَرِيْقِ
كُلَّ تَقْصِيْرِ الْوَفَاءِ أَمْ أَخْضُ
يَحْصُلُ لَنْ تَسَلِّكَ لَمْ تَحْصَحِ الصَّحِيْحُ
حَيْثُ تَتَّ هِيَ الْإِئْمَانُ مِنْ عَمَّاكَ
مِنْ حَلِيْلِ الْأَمْرِ وَالصَّغْبِ الْحَطِيْرُ (۱)
وَالصَّغْبُ الْحَشِيْمَةُ تَبِيْنُ الرِّفِيْقِ
رَاحَ عَمِّي وَ تَقِيَّتْ وَحْدِيَا
رَاحَ عَمَّاكَ وَصَمِيَّ مِثْلُ الْمَلِكِ (۲)
عَاسٍ مِنْ فُسْقٍ تَقَرُّ الْأَرْضِيْنُ

- (۱) كاه بقول انب معنت سوء الصر امله مع عاجز منك لانه لا يقدر على شئ
و الا سوء نظر الله سبحانه (۲) على معوى ان الاراد على عيم و ن اعجاز
لغى حدم -

- (۱) چون مدای بی وایان میشوی
(۲) مر زسهو و بی وفاییها بری
(۳) این گمان بد بر آنجا بر که تو
(۴) بس گرفتی بد و همراهان رفت
(۵) بد بیکد رعت مر چرخ برین
از گمان بد بداسو میروی
سوی من آمی گمان بد بری
میشوی در پیش همچو خود دو تو
گر ترا پرسم که کو گوئی که رفت
یار فسقت رعت در قعر زمین

- (۱) هَكَذَا أَنتَ بَقِيتَ فِي الْوَسْطِ
مِثْلُ بَارِ قَبِيتَ أَهْمِيرُونَ
(۲) يَا رَوِيقِي السُّطْلُ لَدَى طَلَّالٍ
رَهْ مِنْ فَوْقٍ أَوْ تَحْتَ مِنْ
(۳) لَا كَيْسِي طَارَ حَوْ أَلَمَلِك
لَا كَقَدَرُونَ تَقَرَّ الْأَرْضِينَ
(۴) مَعَكَ فِي أَلَا مَكَانٍ وَالْمَكَانِ
إِذْ بَقِيتَ مِنْ قُصُورٍ وَدَكَانٍ
(۵) مِنْ كُدُورَاتٍ هُوَ غَيْرُ أَصْفَا
لَكَ كَانَ وَأَوْفَاءُ أَحَدٍ
- .. مَا لَكَ مِنْ تَأْخِيرٍ فِي ذَا النَّمَطِ.. (۱)
لِجَمُودٍ تَرْجِعُ أَمْ هَيْحَانَ
دَاكَ مَنْ كَانَ هُوَ فِي كُلِّ حَالٍ
كُلِّ مَا يَنْحَسِمُ لِرُؤُوفٍ
.. وَغَدَى كَالرُّوحِ أَوْ كَالْمَلِكِ (۲)
عَ بِالْمَرْءِ مِثْلُ الْأَسْقَلِينَ
أَيُّمَ أَتَى تَكُونُ هُوَ كَانَ
حَالًا مَا لَكَ مَأْوَى وَ أَمَانٍ
أَخْرَجَ كُلَّ صُنُودٍ وَ حَمَا (۳)
وَالْحَمَا وَالْمَهْرُ كَلَّا نَمْدَا.

(۱) ای هستی می اوسط کاسار، لایق بعد ال رکب لا مدد و لا معاوۀه هن نصحن و سمعی علی عورام لا حذا علی احوال لدیها حصرة مولانا برشدک و يقول (دامن او گیری یار دلیر) - (۲) ای هو نه مالی لا یدهب جیب لعلک کیدما عسی و لا یدهب می الارس کمارون بل هو مزه عن احوالات الخساسة - (۳) علی معوی اولئک یدل الله سیئاتهم حسنت.

- (۱) تو بماندی در میانه آفتچنان
(۲) دامن او گیر ای یار دلیر
(۳) می چو عیسی سوی گردون برشود
(۴) با تو باشد در مکان و لا مکان
(۵) او بر آرد از کدورتها صفا
- بی مدد چون آتشی از کاروان
کو صبره باشد از بالا و زیر
می چو قارون در زمین اندر رود
چون سای از سرا و اردکان
هر جفاهای فرا گیرد وفا

(۱) بِالْجَفَاءِ إِنْ تَأْتَيْتَ مِنْكَ الْآذَانَا

کمی من آنقصان تهر انکمال

(۲) إِذْ مِنْ الْعَادَةِ لِلذِّكْرِ تَرَكَتْ

تک من حماء حاء و انسب

(۳) دَاكَ كَانَ آذَانَا يُعْبَى أَذْ

لا ترّم تحویلاً انحطه مدام

(۴) قُلْ أَنْ دَا الْقَبْضُ يَمُودُ السُّسْتَةُ

و الذی القلبک قد لزما

أَرْسَلْ مِنْ يَمْرُكَ مُتَّجِعَا

ترجم تحاص من اسر الصلال

أَتَتْ وَرْدًا فِي حِمَاهُ قَدْ سَلَكْتَ

قص الحزن رأیت و الغضب (۱)

أَتَتْ عَنْ عَهْدٍ مَدِيرٍ وَسَفَدٍ

و منه انور تلافی و السلام (۲)

و ترى منه الخطوب المفضلة

يَقْدُو فِي رِجْلِكَ قَيْدًا مُعْكَمًا

(۱) ای آن است اد و طبعی الذکر و استاست به روحه و اد و رک به فی

اروش ای المایه و کاب مورثة لعم اروحه حصل له اعص و به طهرت اعصی و واع

الصح - (۲) ای لا تترك الاوراد و لا تسد طریق العباد

ناز نقصان و اروی سوی کمال

بر توقیضی آید از رنج و تبش

هیچ تحویلی از آن عهد کهن

اینکه دلگیرت پاکیری شود

(۱) چون جدا آری فرستد گوشمال

(۲) چون تو وردی ترک کردی در روش

(۳) آن ادب کردن بود یعنی مکن

(۴) بیش از آن کاین قبض و تجیری شود

- (۱) و لك المعقول من ذاك القلب
 كي بدا هدى الاشارات فلا
 (۲) في المعاصي كل قصير صيرا
 كل قصير حول للمساءلة
 (۳) قال من اعرض عن ذكرى انا
 و يوم الحشر اعمى تحشر
 (۴) و اذا ما البص مال اتحد
 مر في قلبه فبض و حزن
 (۵) هو قال بعد ما القبض دا
 منك والشر الكثير البا كيا
- ظاهراً محسوس يتدو بالكرب
 عوض لا تتخذ في ذالاملا (۱)
 لازم القلب الخيال كدرا
 بعد موت و تربد المعصية
 عيشة ضنكا لقي في دي الدنا
 له و الدارين كلا يخسر
 سرق و الناصر لم يعبد
 و عدى مضطرباً مر الزمن
 قص دا المظلوم قل من للادى
 صار في مر الزمان شا كيا

(۱) ای و می داک الزمان بكون عدايت المعقول لك و المعنى عندك
 می آمد - فاشد المعنى ظاهر محسوس ای بكون عليك الروحاني في الدنيا عداً جسدياً
 می آمد و النفس سه و سه حتى لا تنسك هذه الاشارة معداً لاشتي و المشار اليه
 (در معاصي فيها دلگیر شد الخ) - (۲) الآية في اوخر سورة طه (ومن اعرض
 من ذكرى فان له عيشة ضنكا و يحشره يوم القيمة اعمى) -

- (۱) رنج معقولات شود محسوس و فاش
 (۲) در معاصی قبضها دلگیر شد
 (۳) لفظ من اعرض هنا عن ذکرنا
 (۴) درد چون مال کسانرا می برد
 (۵) او همیگوید عجب این مص چیست
- تا نگیری این اشارت را بلاش
 قبضها بعد از اجل زنجیر شد
 عیشت ضنکا و تحشر بالعمی
 قبض و دلتشکی دلش را می خلد
 قبض آن مظلوم کز شرت گریست

- (۱) إِذْ لِهَذَا الْقَبْرِ مِنَ الْإِثْمَاتِ قُلْ دَوْمًا وَعَدَى قَبْدِ السَّاتِ (۱)
 رِيحُ إِصْرَارٍ لَهُ قَدْ أَوْقَدَا بَارَهُ مِنْهُ الْعَذَابُ حَدَدَا
 (۲) صَارَ قَبْضُ الْقَبْرِ قَبْضُ الشَّجَرَةِ قَبْدًا لَا شَكَّ يَا دَا الْمِطْنَةِ (۲)
 قَدْ غَدَتْ مَحْسُومَةً تِلْكَ الْمَعَارِ عَلَمًا مَدَّتْ، وَالتَّحْتَ بِالْطَّعَانِ
 (۳) فَالْقَبُوضُ السَّحَرُ كَأَنَّ وَغَدَتْ آتَى التَّعْدِيبِ بِالضَّغْطِ نَدَتْ (۳)
 أَصْلًا الْقَبْضُ يَمَدُّ الْأَصْلَ قَدْ أَنْتَ الْعَصْنُ، وَ الْفَرْعُ أَمَدٌ

(۱) ای ادا اصر السالك على خطئه و لم يسمعه الله اشمل هواه اصراره ، در شره
 وارداد شرأ و الداد لله عسى - (۲) ای قفس القلب محسوس در قفس الطام
 لا جرم صورت تلك المعاني محسومة و صورت هذا عسى يكون قفس القلب كقبض امونة
 لابد ياخذ به عونه السلطان فتظهر المعاني اسمره مكنون محسومة طاهرة قال ، جوهرى
 المون الطهير على الامر و الجمع الاحوان و المونة لاعامة - السبح - و سر فى لترجمة
 عن المون بالشعنة - (۳) ترجم لهذا بيت عن نسخة لكاهور ونسخة لسبح (عصيا
 رندان شدست و چار ميخ - عصبه مضت و برويد شاح سج الان لسياق بقصصى مادكر
 مى نسخه لكاهور - و لعنى لقوس صورت فى لئىل سجا دآلة تعذيب و هيا محسوس
 و القفس بدن الشجرة و حد لها و البدن ست فروعا يمسى القوس للعصاة سجن معوى
 مامتنبهم الله تعالى بها و هى فى لئىل بدن شجرة العذاب تست اعصافا و تظهر آثارا
 لمن له ادنى عقل -

- (۱) چون بدین قفس التمانی کم کند باد اصرار او تشش را دم کند
 (۲) قبض دل قبض عوان شد لاجرم گشت محسوس آن معانی رد علم
 (۳) قبضها رندان شدست و چار میخ قبض بیخست و بروید شاح پیغ

- (۱) ذَلِكَ الْأَصْلُ الْخَبِيُّ طَهْرًا
عَدَّ قَبْضَ الْأَطْنِ مَعَ تَسْطِطِهِ
(۲) إِذْ عَدَى الْأَصْلُ الْقَبِيحَ دَاخِلًا
كَيْ يَدَا لَا يَسْتِ الشُّوْكَ لِقَبِيحٍ
(۳) لَوْ رَأَيْتَ الْقَبْضَ الْقَبِيحَ أَعْمَلِ
فَالرُّؤْسُ كُلُّهَا مِنْ أَعْمَلِ
(۴) لَوْ رَأَيْتَ التَّسْطِطَ التَّسْطِطَ أَمَحَ
وَ إِذَا مَا الثَّمَرُ أَعْطَى أَمَحَ
- أَيْضًا أَتَدَى مَا بِهِ قَدْ سُتِرَ (۱)
أَصْلًا التَّوَصُّفَ لِلْأَصْلِ أَعْطَاهُ
قَلَّةَ الشَّافَةِ إِقْطَعْ بِعَجَلِ (۲)
فِي حَمِي الْأَوْرِدِ وَالرُّوْضِ الْمَلِيحِ
حِينَ تَمْنَعُهُ فِيهَا أَعْمَلِ (۳)
تَمَتَّ ثُمَّ عَلَيْهِ تَدَلِي
مَاءَ الصَّنَدَرِ لَكَ فِيهِ أَشْرَحِ (۴)
بِهِ لِلْأَصْحَابِ وَالْقَشْرِ أَطْرَحِ

(۱) ای بظهر نوم سلی اسرار غمابه - (۲) ای ادا کان می فلک موجب القبس و طهرت آثار العاصی أخرجها منه عنی القود حتی لا ست می ریاض وجودک او می ریاض الاحرة شوك القاضات وظهر الکفاة به وبدل الاحلاق الذمیه بالاحلاق العسبة - (۳) روی الدسی فی العردوس عن حذیقه من لرم الاستعمار جعل الله تعالى له من کل هم مخرجاً - (۴) ای لبنا تشاهد الآثار اللطیفة عطب ماء الشکر بالطلعات و لبنا تنمو و يظهر انبازها و حوصها اعط لاحباب و الاصحاب من انوار بسط الروحانی -

- (۱) بیخ پنهان بود هم شد آشکار
(۲) چو آنکه بیخ بد بود بیخش برن
(۳) قبض دیدی چاره آن قص کن
(۴) بسط دیدی بسط خود را آب ده
- قبض و بسط اندرون بیخی شمار
تا بروید رشت خاری در چمن
را آنکه سرها جمله می روید زین
چون بر آید میوه با اصحاب ده

بقية قصة اهل سبا

- (۱) کَانَ مِنْ أَهْلِ الْأَنْصَارِ أَهْلُ سَبَا مَا لَهُمْ نَصِيحَةٌ .. وَقُلُوا أَدَا (۱)
 شَقَلَهُمْ لَبِيقُهُ الْكَفَرَانِ كَانِ مَعَ أَهْلِ الْكَرَمِ كُلِّ رَمَانِ
 (۲) فِي الْمَثَالِ كَانِ كَفَرَانِ الْيَعْمُ أَنْ مَعَ الْحَسَنِ نَتِ دِي الْكَرَمِ
 (۳) جِدَلًا تَعْمَلُ نَتِ .. وَحَصَا لِي ذَا الْأَحْسَانِ ابْتِ دَهْمَا
 أَنَا قَدْ كِيدَرْتُ مِنْهُ أَنْتَ لَمْ بِي كَذَرْتُ أَنْ سِرًّا كَيْتَمِ
 (۴) فَتَلَطَّفْ وَلَكَ الْأَحْسَانُ ذَا عَمِّي أَيْدِي وَلِي بِهِ أَدِي
 ذَا تَطَلَّبَ عَمِّي .. نَاعَمِي مَسْرَعًا وَالْهَدْيِ دَعِ لَا تَهْدِي

(۱) ای ثلاث دوم سبا گاهوا صبیحین کی عمر مابین من انصوهری لصی دهملام
 و یجمع علی صیة و صیان و قال احصا الصبا من ... وی مثل منه تصدی ی مال لی
 نعمل علی الاول صیان لا ادراك لهم و علی الذی من امن مثل و هوی دأبه کفران
 التمة مع الانبیاء و الاولیاء ..

بقیه قصه اهل سبا

- (۱) آن سبا را اهل صبا بودند خام کارشان کفران نعمت باکرام
 (۲) باشد آن کفران نعمت در مثال که کی نامحدود خود تو جدال
 (۳) که نمی باید مرا این بیگومی من بر رجم زین چه رجه میشوی
 (۴) لطف کن این بیگومی را دور کن من بخوادم چشم زودم کور کن

- (۱) وَلَمَّا أَهْلُ نَسَاهُمْ رَبًّا
شِئْنَا حَيْرَ لَمَّا حَدَّ رِيًّا
(۲) حَنُّ نَسَانَا وَ أَتَوَا أَنَدَ
لَا أَمَانَ الرَّاحَةِ وَ السَّعَةِ
(۳) فَأَبْلَادُ أَوْ دَنَتْ كُلُّ إِلَى
ذَلِكَ الْفَقْرُ وَ مِنْ فِيهِ السَّعَاعُ
(۴) (يَطْلُبُ الْإِنْسَانُ فِي الصَّيْفِ الشَّيْءَ
فَهُوَ لَا يَرَى بِحَالٍ أُنْدَا
نَطَرًا قَالُوا فَمَاعِدُ يَتَمَنَّا (۱)
لَا تُحِبُّ أَخِيرَ يَتَقَى عِنْدَا
لَا رَوْمَ لَا وَ لَا أَيْ عَدُوَّ
لَا يَسَاءَ حَسَّةً بِالطَّلَمَةِ
أَخِيرَ سَائَتْ وَ أَنْكَنَ كَمْ حَلَى (۲)
.. كُنْ وَالْقَوْلُ وَمَا الْقَلْبُ أَرَاغُ
فَإِذَا حَاةَ الشَّيْءِ الْكَرَّةُ
لَا يَصِيقُ لَا يَمِيشُ رَغْدَا

(۱) و داک ایه کان سبهم وین بشام ارمه آلا فربه عکات اسمائهم تعصده و مرأهم
و لایة الشریفة فی سورة سنا («لوا دسا ماعد ین اسوار») الی الشام احملهم معاود
لیطادوا علی معرہ مرکوب البروج و حمل الرد و الباء مطرو بالتحه (و طموا
أنفسهم معملهم احادیث و مرصده کل مرق ان فی دث لایات لکل صوار) عن سحاصی
(شکور) - (۱۲) و ما قالوا ما د لو لاسین رأ ، لقراء محتاجین الیهم لان من
کثرت نعم الله علیه کثر حیاچ اساس ایه و لکون لاسان قابلا لتفرقی و الیسی لا یجمع
محل واحد و قول لکل جدید لعد و لهد فان مفسراً لسی امری اعس و هما -
یتننی لمرء فی لصیغ لشاء مادا جاء الشا بحکره
فهو لا یرصی بحال واحد قتل الانسان ما اکفره
و الایة فی سورة عیسی دل فی مصر الحلالین لمن الکافر ما اکفره استعظام
و یجی ای ما حینه علی الکفر -

- (۱) پس سنا گفتند ماعد یتما
(۲) ما سی خواهم این ایوان و ناع
(۳) شهرها بردک همدیگر بدست
شیئا حیر ک حد ریسا
بی دمان خوب و بی امن و مراغ
ان بیامانت خوش کانتا بدست

- (۱) و لهذا السَّبَبِ النَّفْسُ لَهَا
فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ خَيْرَ لَكُمْ
(۲) شَوْكَةً ذَاتُ ثَلَاثِ شُعَبٍ
أَبْدَأُ مِنْ جُرْحِهَا لَا تَدْرِي أَى
(۳) نَارٍ تَرِكَ الشَّهْوَةَ اضْرِبْ وَيْلَكَ
بِاتْرِيقِ الْحَسَنِ الشُّغْلُ قَدْ
(۴) حَيْثُ أَصْحَابُ سَبَا الْجَدْحَزُوا
أَنْ لَنَا كَأَنَّ الْوَبَا مِنْ دَا الصَّبَا
(۵) وَ لَهُمْ مِنْ كَفَرِهِمْ كَمْ نَصَحُوا
- وَحَبَّ الْقَتْلُ نَحْكُمُ إِلَهُي
قَالَ ذَلِكَ الْحَيِّدُ مِمَّا يَكُمُ (۱)
أَيَّ سَمْتٍ تَوَضَّعَ لَمْ تَهْرَبْ
تَدْخُلُ فِيكَ وَ تَوَلِيكَ الْعَزَنُ
أَبْدَأُ فِي الشَّوْكَةِ اضْرِبْ يَدَكَ
يَذْهَبُ مِنْكَ السَّقَامُ وَالْأَذَى .
وَعَنِ الْعَمِيِّ مُدَاماً مَا أَتَتْهُوَ (۲)
أَحْسَنَ الطَّعْمِ لَنَا مِمَّا أُنَى
نَاصِحُوهُمْ فِسْقَهُمْ كَمْ شَرَحُوا

(۱) دل داک الی ای الله تعالی و الایة می سوره لقمره (و د قال موسی) للقوم
اسدین عدد العمل (یا قوم انکم طلبتم انفسکم متهاذکم العمل فتولوا الی انکم
ماقتلوا انفسکم دالکم حر لکم عدد انفسکم) - (۲) و هذا حال من یرتک المعاصی
عانه یرجع الایة علی العامة -

- (۱) نفس زانیات زان شد کشتنی
(۲) خلوصه بپلوست هر سوکش نهی
(۳) آتش ترک هوا در خلوص زن
(۴) چون ز حد بردند اصحاب سبا
(۵) ناصحانشان در نصیحت آمدند
- اقتلوا انفسکم گمت آن سنی
در خلد و از زخم او تو کی دهی
دست اندر یار نیکو کار زن
که به پیش ما و بابه از صبا
از فسون و کفر مانع می شدند

- (۱) فِدْمَانَهُ بِأَصْحَابِهِمْ قَصَدُوا
 (۲) وَإِذَا حَاءَ الْقَضَا هَبِي الدُّنَا
 بِالْقَضَا الْحَاوِي تَصِيرُ لِلْعَمَلِ
 (۳) فَإِذَا حَانَ الْقَضَا الطَّرْفُ انْعَقَدَ
 لَا تَرَى الْكَحْلَ لِعَيْنٍ لَا وَلَا
 (۴) مَكْرَهُ هَذَا الْمَارِسِ مِنَ الْقَبَارِ
 ذَا الْقَبَارِ لَكَ مِنْ أَنْ تَسْتَحْجِرَ
 (۵) رُحْ اسْمَتِ الْمَارِسِ سَمْتُ الْمَارِ
 فَعَلَيْكَ مَكْرُ دَا الْمَارِسِ قَدْ
- عَرَسَ تَدْبِرُ كَقَرِهِمْ كَمْ عَمِدُوا
 رَحِمَهُ صَاقُ بِهَا حَلَّ الْقَمَا (۱)
 حَسْطَالًا تَأْتِي لَهُ بِالسَّقَمِ
 كَيْ يَهْدِيَ الْعَيْنُ فِي وَقْتِ الرَّمَدِ
 أَنْطَبِيبُ تَنْطَرُ فِي دَا أَلْمَلَا
 قَدْ أَثَرُ وَهُوَ لَمْ يَتَذَوَّ جِهَارَ (۲)
 انْقَادَانِ تَجِدُ مِنْهُ الْمَجِيرَ
 دَعِ سَوَى ذَلِكَ تَبْلَا وَ يَهَارَ
 ضَرَبَ لَمْ تَلْقَ عَوْنًا وَ مَدَدَ

(۱) نسخه دایه ایها من الف - (۲) ای مکر الله جعلت سبباً من لاسجاء
 الهه فیکون المراد من الصار الاسباب لدسوة سمعت عن رؤیة الحق تعالی -

- (۱) قصد خون اصحاب می داشتند
 (۲) چون قصه آید شود تنگ این جهان
 (۳) چشم بسته میشود وقت قضا
 (۴) مکران غلوس چو سگیزد کرد
 (۵) سوی غلوس رو مرو سوی غلار
- تجم غس و کافری می گاشند
 ار قصه حلوا شود ریح دهن
 تا نه بید چشم کحل چشم را
 آن غبارت ر استغاثت دود کرد
 ورنه بر تو گوید آن مکر سوار

- (۱) فَأَلَا لَهُ الْحَقُّ قَالَ ذَلِكَ مَنْ
لِغَارِ الذَّبِّ بِالْعَيْنِ طَرَ
(۲) أَفَلَا يَذْرِي هُوَ أَنَّ ذَا الْعَارِ
مَعَ مَثَلِ أَعْلَمَ ذَلِكَ بِهِ وَعِنَ
(۳) فَتَقْطِيعِ الْعَمَمِ نَذَبُ الْعَمَثِ
هُوَ كُلِّ حَاسِبٍ مِنْهُ طَمَرُ
(۴) وَدِمَاغُ كُلِّ حَيَوَانٍ عَلِيمُ
تَرَكَ الْمَرْغَى أَجْصِبَ وَأَحْذَرُ
(۵) أَتَبَ رِيحِ الْعَصَبِ بِالسَّمْعِ
الْمَسَاحَتِ سَبَبِهِ وَ أَحْذَرُ
- اُكْلَ الذَّبِّ لَهُ قَدْ اَلْحَزَنُ (۱)
بِمِ حَلَامَا اسْتَعَثَّ وَ اُنْطَرُ
كَانَ لِلذَّبِّ لَهُ الذَّبُّ اَنَارُ
اَلْأَيُّ اَلْمُذْمِي سَوَاءُ لَعْمَلُ
رِيحُهُ شَمِّ وَ تَوَا مَا اَمَثُ
مُسْرَعُ يَنْهِي مَلَاذَا وَ مَعْرُ
هُوَ رِيحُ الْأَسَدِ اِمَا فَهَمُ
رَمِ مَتْنُهُ وَ اِلَى الْأَمْسِ نَعْرُ
قَدْ شَمَمَتْ وَيَلُكُ فَتَرْجِعِي
كُنْ فَمَا مِنْ مَلْجَأٍ اَيُّ تَقَرُّ

(۱) اراد بالذَّب غبار الاسباب الدنيوية اى دأى غبار الدب يعنى الدنيا فلم لم يفعل
الايين و لتفزع لله ليعصم من غبار الاسباب الدنيوية -

- (۱) گفت حق آن را که این گرگش بخورد
(۲) او تمیذ است گردد گرگ را
(۳) گو سفندان بوی گرگ را گردد
(۴) معر حیوانات بوی شیر را
(۵) بوی شیر خشم دیدنی ناز گردد
- دند گردد گرگ چون اری کرد
.. چنین دایش چرا کرد او چر
می دانند و بهر سو می حرد
می بدند نرث میگوید چرا
ما مساجت و حذر اباز گرد

(۱) من عاذ الدث ما عاذ المرق

و قد نعد نعدار يعجل

(۲) قطع دث القطيع العنة

ان عن الراعي انقل المضر

(۳) كنه ائهم راعيههم قد دث

و ثرات العنة قد دروا على

(۴) ان سرهما رخ بها عن رعا

كيف قدو ان عن كل فرد

(۵) طامعة الدث قدو لرفيق

حطت نعد صير انه دلا

ذاك صل سالكاً وعر الطريق

حاه دث المحنة الضخم الاحل

عاصبا دث به كرها اثم

له غض وهو مأوى و مفرو

و هم بالرغم ولوا هربا

عين راعيههم و خمووا الملا

احسن منك و اسمى بالصفاة

كان به الحذر دا الراي الاسد

لا يبقن نحن هب اهدى الطريق

يجذر دث رى بين الملا (۱)

(۱) على دعوى سار و لا نعد - و كلمة (ان) في الاصل في الموضعين بعض

لابق و حدير -

گرگ محبت سگ گردد آمد سترگ

که ر چوپان خرد سته اند چشم

حاک هم در چشم چوپان میرسد

چون سغ گردیم هر یک سروریم

هیرم ناریم و آن عازنی

۱. و بکشند آن گروه را گرد گرگ

(۲) بر درید آن گوسفندان را بچشم

(۳) چند چوپانشان بچواند و نامند

(۴) که برو ما خود ر تو چوپان سریم

(۵) طعمه گر کنیم و آن یار می

- (۱) فِي الدِّمَاغِ كَانَ فِي عَصْرِ قَدِيمٍ
وَالْفُرَاتِ تَهَمُّ فَوْقَ الدِّمَنِ
(۲) حَفَرُوا ثَرًّا لَمَنْ قَدْ طَلَعَ
وَقَعُوا فِي الْبُثْرِ وَالْكَلِّ يَقُولُ
(۳) قِفْرَاءَ الْيُوسُفِيِّينَ هُمْ
كَكَلَّةٍ فَرْدًا فَرْدًا وَحَدُّوا
(۴) مَنْ هُوَ يُوسُفُ ذَلِكَ أَتَقَلَّبُ مَنْ
مَنْ هُوَ مِثْلُ لَاسِيزٍ فِي الْحِجْلِ
(۵) خَبْرُ ثِيَابِي لَهُ قَوْقُ الْعَمَدِ
وَأَتْلَفَ مَوْضِعَ آتِ الْجِرَاحِ
حَاضِلِي عَصَبِ الَّذِينَ الْعَظِيمِ
يَعْقُ إِذْ دَارَتْ مَعَهُ مَنْ سَكَنَ (۱)
هُمْ دَوْمًا وَنَهْمًا عِلْمًا
إِلَى أَعْيَانِهِ إِلَى الْقَعْرِ الْوُضُوءِ
حَرِّقُوا مَا صَنَعُوهُ لَهُمْ
وَرَأَوْا عَيْنَ الْمَدِيِّ هُمْ عَمِدُوا
طَابَ لَحَقُّ لَكَ مَرُّ الرُّمْنِ
لَكَ فِي قَيْدِهِ لَيْسَ يَحُلُّ
فَدَرَطُوكَ وَهُوَ رَمَتْ النُّكَدُ
لَهُ فِي الْقَدِّ وَصَفَتْ وَالْحَضَاحُ (۲)

(۱) ای حبیبة الصداقہ فی دماغ امری سا موجودہ کاتہ بقول بحیثہ فی دماغ لا یکن
وہی لعصب البصری مع لا یکنار من حیثی بہا نفسہ معلوم لدیہ من الکفر والماصی
مہی مددہ و الا مہی جادہ و صوت الثامۃ للفرات علی رملہم و آثارہم صغر -
(۲) ی دلت قندک و روحک المسوومہ لبحرول علی عمود بدت و جعلہا سیرۃ الشہوات
و لہذا قال فی الشطر الثانی أمرضت صناعہ وقدرہ و جرحتہ -

- (۱) حبیبتی بد جاہلیت تو دماغ
(۲) ہر مظلومان ہمی کہند چاہ
(۳) پوستین یوسفان شکاوند
(۴) کیست یوسف آن دل حق حوی و
(۵) جبرئیلی را بر اسون سہ
ناسک شومی بردمشان کرد راع
در چہ افتادند و می گفتند آہ
آچہ می کردند یک یک بافتند
چون اسیری بستہ اندر کوی تو
پر و بالش را بعد جا خستہ

- (۱) فَيَسْأَلُهُ الْمَلَكُ أَنْتَ فِي الْأَمَامِ
لِمَجْلٍ الْيَمِينِ حَيْثُ تَسْجُدُ
(۲) أَمْ هَلَمْ كُلُّ لَنَا عِدَا أَعْدَا
وَهُوَ لَا قُوَّةَ لَهُ عِزُّ الْقَاءِ
(۳) إِنْ هَذَا الْمَبْتَلَى مِنْ بَلَاءِ
مِنْكَ عِنْدَ اللَّهِ لَا عِزَّ شَكَى
(۴) يَا إِلَهَ الْمَوْتِ مَنْ ذَا الَّذِي يَنْبِذُ مَنْ
لَهُ قَالَ اللَّهُ حِينَ أَفْلَا
(۵) أَطْلُبُ الْعَدْلَ لَكَ مِنْ كُلِّ مَنْ
وَمَنْ الْعَدْلَ لِي يُعْطِيَ سَوَى
- تَجْعَلُ خَيْرَ طَعَامٍ وَ أَدَامَ (۱)
يَا كُلُّ مَا فِيهِ دَوْمًا تَرْغَبُ..
وَالطَّعَامُ الطَّيِّبُ.. لَا فِي أَدَى. (۱)
لَا لَهُ. وَ بِهِ يَرْجُو الْقَاءَ
وَمِنْ الْقَيْدِ الَّذِي فِي رَحْبِهِ
. وَ لَكَ حَنْ لَدَيْهِ وَ نَكَى
شِرْسًا كَانَ لِي حَرْ أَلْمَحَنَ
يَسْجُدُ الْوَقْتُ فَصْرًا فِي الْمَلَأَ
مَالَهُ حُزْرٌ وَ لَا عِلْمٌ بِعَنْ
رَبِّي الْعَادِلُ وَ هَابُ الْقَوَى

(۱) (كهان) می الاصل بت الشس كانه يقول مع تيسر العناء الروحاني (طبعته
لطعم الحسني مثل الحيوانات كل ما تطلعه تتناوله - (۲) و می سفة اخرى كما
قال في النهج (ما را جرب و مروت) اي دسم و موت معنى العقل ن سجب المأكلا
العابية حتى لا يصدق عليه قوله تعالى (اولئك كالانعام بل هم اضل سلا) وسمى عداء القلب
و الروح ليستغرق بانوار الهدى -

- (۱) پیش او گو-سواله بر-بان آوری
(۲) که بعبور ایست مارا لوت و بوت
(۳) زین شکبجه و امحان آن مبتلا
(۴) کای خدا افغان از این گرگ کهن
(۵) داد - و و اخو اهرم از هر بیخبر
- که کشی اورا بکهان آوری
بیست اورا جبر لقاء الله قوت
میکنند از تو شکایت بسا خدا
گویدش لك وقت آمد صبر کن
دار که دهد جر حدای دادگر

- (۱) هُوَ دَوْمًا قَالَ لِي الصِّرْفَنِي
 (۲) أَحْمَدِي أَوْثَقَ مَا بَيْنَ الْيَهُودِ
 (۳) أَيُّهَا الْوَاهِبُ رُوحَ الْأَنْبِيَاءِ
 تَقْتُلْ أَوْلِيَّ تَدْعُو أَوْ تَعَالِ
 (۴) مَعَ فِرَاقٍ لَكَ كُلُّ مَنْ كَفَرَ
 ذَا الْفِرَاقِ لَا يَبْقَى الْمَصْحَابُ
 (۵) حَالٌ ذَا هَذَا غَدِي وَهُوَ الْبَعِيدُ
 كَيْفَ مِنْ دُونِكَ يَقْدُومَنْ مُدَامٌ
- فِي فِرَاقٍ وَجْهَكَ يَا رَسْمًا
 صَالِحِي قُبْدَ فِي سَحْنِ ثَمُودَ
 قُوزًا بِمَا رَحْمَةً لِي مِنْ عَمَاءِ
 وَتَحْلِي لِي لِأَحْطَى وَصَالِ
 مَا لَهُ مِنْ طَاقَةٍ أَوْ مِنْ مَقَرٍّ (۱)
 بَلْ لَهُمْ كَانَ الْوَبَالُ وَالْعَذَابُ
 وَمِنْ الشَّابِغِ كَانَ وَالطَّرِيدُ (۲)
 مِلْكِكَ كَانَ .. فَتَنِي فَيْكَ غَرَامُ..

(۱) ترجمه لهذا است عن نسخة لكهنود و غيره و هي نسخة الجمع () فرقت
 كافران و بخت تاب می گوید () بختی کتب براب () ای و من هذا است بقول لكاهن
 و یا بختی کتب براب () ای ان الكاهن هل لسمعتمو ان يكون برأ
 فكيف يكون حال الذي هو اهل الوصل-

- (۱) لو همی گوید که صبرم شد فنا
 (۲) احمدی وامنده در دست یهود
 (۳) ای سعادت بخش جان انبیا
 (۴) با فراق کافران را تلب نیست
 (۵) حال او ایست که خود از سوخت
- در فراق روی تو یاربنا
 صالحم افتاده در حبس ثمود
 یا مکش یا باز خوانم یا بیا
 این فراق اندر خور اصحاب نیست
 چون بود بی تو کسی کان تو است

- (۱) قُلْهُ يَا نَزَهَ الْحَقُّ نَلِي
 (۲) خَيْرَ الصِّرَ لَكَ الصُّبْحُ قَرِيبُ
 قَدْ أَتَى وَقْتُ الْخُرُوجِ وَالطُّهُورِ
 (۳) فَبَلَاهُمْ يَصِلُ أَصْحَرُ وَالصَّخْبُ
 فَأَمَّا مِنْ أَجَبِكَ دَوْمًا أُجَدُ
 (۴) أَنَا جِدِّي أَحْسَنُ مِنْ كُلِّ حُدُ
 هِيَ كَانَتْ فَالدَّوَاءُ الْمَرُ ابِي
 (۵) إِصْحَرُ كَثُرًا وَتَحْمَلُ وَاصْبُ
 وَرُوَيْدًا إِنْسَانٍ خَيْرُكَ
- قَالَ دَوْمًا لِبَكْرٍ أَصْرُ الْمَلَا
 مَسَالًا تُبْدِ وَأَحْذَرُ أَنْ تَضَيَّبُ
 وَدَنِي مِنْ طَامِعَةِ الصُّبْحِ السَّقُورُ
 مِنْكَ قَلِيلٌ وَازِلٌ عَنْكَ النَّصِيبُ
 طَالَمَا حَقَّكَ أَتَى لَا تُجَدُ
 لَكَ مِنْ خَلْوَاكَ هَبْ قَدْ أَوْ شَهْدُ (۱)
 فَاغْنَاهَا بِالطَّعْمِ وَالْوَصْفِ الْجَلِيلِ
 وَلِمَا أَتَيْدِي لَكَ السَّمْعُ انْصَبْ
 رَحْ وَصَرَسْمَعًا لَكَ الْطُّقُ انْمَسِكْ

(۱) لم يذكر عد ليت والى منه في السج و ذكر في نسخة لكاهور.

- (۱) حق می گوید که آری ای نزه
 (۲) صبح نزدیک است خامش دم مزون
 (۳) یک ملاشان میرسد تو کم خروش
 (۴) کوشش من به که کوششهای تو
 (۵) همین تحمل کن برو خاموش شو
- ليک بشنو صبر آور صبر به
 کاندرا آمد وقت بیرون آمدن
 من هی که کوشم بی تو تو مکوش
 داروی تلخم به از حلوی تو
 کمترک جنیان زبان رو گوش شو

(۱) قَمِنْ الْحِدِّ جَزَىٰ ذَا فَارَجِعْ أَيُّهَا الْخَلُّ الْقَوِيُّ وَ أَنْزِعْ
و انظر المكار ذاك القروي كيف من بيته جر الحضري

فی بیان بقیة حکایة ذهاب السید الحضری الی طرف القرية
بدعوة القروی

(۱) قِصَّةُ أَهْلِ سَبَا مِی رَاوِیة ضَعِ لَكَ عَنْهَا الشَّرُوحُ كَافِیة
ذَلِكَ قُلْ كَيْفَ مَضَى الْقَرْیة ذَلِكَ السَّيِّدُ بَعْدَ الدَّعْوَةِ
(۲) حِیَاطَةُ ذَا الْقَرْوِیُّ مِی اَلْمَلَقِ صَمِعَ حَتَّى لَهَ الْمَكَرُ سَقِ
وَعَدَى الْحَزْمُ لِذَاكَ الْحَضَرِی حَاطَرًا مَا فَطَنَ لِإِخْطَرِ
(۳) فَهُوَ مِنْ خَبَرٍ بَعْدَ خَضَرٍ عَادَ حَیْرَانًا وَ حَتَّى بِالْأَثَرِ
أَنَّ زَلَالَ حَزْمٍ ذَاكَ الْحَضَرِی كِیدًا صَارَ كَمَا عَكِرِ
(۴) وَلَهُ حِیَاطَةُ مِنْ ذَا طَرِبِ رَنَعَ أَوْ نَلَمَ كُلَّ ضَرْبِ

(۱) شد زحد این بازگردای بار کرد روستائی خواجه را بین خانه برد

بقیه قصه رفتن خواجه بدعوت روستائی بده

(۲) قصه اهل سبا يك گوشه نه آن بگوگان خواجه چون آمد بده
(۳) روستائی در تعلق شیوه کرد تا که حزم خواجه را کالبوه کرد
(۴) از پیام اندر پیام او خبره شد تا زلال حزم خواجه تبره شد
(۵) هم از اینجا کود کانش در پسند نرنع و نلعب بشادی می زدند

- (۱) قَرَحِينَ مَتْلَمًا رَادَ الْعَصَبِ
 تَرْتَعُ أَوْ تَلْعَبُ فِي طَرَبِ
 (۲) لَيْسَ لِمَعَادَا وَ لَكِرَ الْيَدَاهُ
 حِيلَةً وَ الْمَكْرَ كَانِ وَ تَلْعَبُ
 (۳) كُلُّ مَا كَانَ لَكَ عَنْ بَدَنِكَ
 ذَلِكَ لَا تَسْمَعُ لَكَ مِنْهُ الْحَذَرُ
 (۴) مِائَةٌ فِي مِائَةٍ أَوْ كَانَ لَكَ
 فَلَا حِلَّ الدَّهَبِ رَبُّ الدَّهَبِ
 لِقَضَاءِ يَوْسُفَ لَمَّا ذَهَبَ (۱)
 وَ هُمَا حَرَاءَةٌ عَنْ بَطْلِ الْأَيْبِ
 كَانَ لِلرُّوحِ بِهِ حَاءُ الْعَذَابِ
 بِالْوَفَا وَ الْحَذَرِ مِنْهُ يَجِبُ
 أَبْعَدَ آخَرَ فِيهِ وَصَلَا
 فِيهِ جَاءَ الضَّرَرُ كُلُّ الضَّرَرِ
 بِهِ نَعْمَ حَائِرٌ مِنْ غَيْرِ شَكِّ
 يَا فَقِيرُ لَا تَدْعُ تَلْقَى الْعَطَبِ

(۱) دلایه (برنج و بعب و اما له لعاصطون قال اسی لیجوسی ان تسلهوا)
 و حائف ن اأكله ادم و انتم عنه عافلون) کاهه بقول کم من یوسف قطعه تقدیر
 الاله امحب بقوله برنج و دم و مکل و مشرب عن طل المرشد حتی عرق می پثر
 السهو و الخطا و حبس فی شر الهوی -

- (۱) همچو یوسف کس و تقدیر ععب
 (۲) آن نه اری بلکه جاسار بست آن
 (۳) هرچه او یارت جدا افتاد آن
 (۴) گر بود آن سود صد در صد مکیر
 برنج و بعب ببرد از طل آب
 حيله و مکر و دعا باز بست آن
 مشو آن را کان زیان دارد ریان
 مهر زر مکمل ر کججورای فقیر (۱)

(۱) اِسْمَعْ ذَا فَكَمْ اَللهُ زَجَرَ

قَلَمَهُمْ قَالَ اَللّٰهِيْ نَحْرًا وَ بَرَدَ

(۲) اِذْ عَلٰى الصَّوْتِ لَطْبِلٌ ضَرْبًا

اَبْطَلُوا الْجُمُعَةَ مِنْ غَيْرِ حَدِّدَ

(۳) كَيْ يَبْذُلَا يَرِدَ الْغَيْرَ وَ اَنْ

وَهُوَ مِنْ ذَا الْجَلْبِ بِالْاَكْثَرِ

(۴) قَالَمْيُ فِي الصَّلَاةِ وَحَدَهُ

اَوْ فَمَيَّرِ اٰخِرَ رَاذِ اَقَى

(۵) قَالَ يَا مَنْ بِالصَّلَاةِ مَا رَغِبَ

كَيْفَ مِمَّنْ هُوَ بِالرَّبِّ اَتَّصَلَ

قَوْلُ اصْحَابِ اَلْمَيْمِ مَا صَدَرَ

حَابِ مَا فِيهِمْ اَلْهَدْيُ نَعْدَ

و بَعَامٍ صَيَّقِرَ كَمْ اَتَّحَدَبَا (۱)

تَلِ لَوْهَمُ اَنْ اَلَهُمْ يَأْتِي الصَّرَرُ

يَشْتَرِي اَرْخَصَ بَعْرًا وَ ثَمَنَ

بَرْجِ نَحْنُ اَهُ سَمَ شَتَرُ

مَعَ فَمَيَّرَيْنِ اَوَامَا عِنْدَهُ (۲)

اَلْخُصُوعِ ثَمَّتُوا اَكَلَ تَقَى

طَبْلُ اَمْرٍ وَ تَجَارِي ضَرْبِ (۳)

لَكُمْ مِنْ تَبَيْتِ عَنْهُ فَصَلَ

- (۱) كما قال تعالى في سورة الجمعة (و اذا راو تجارة ، لهواً بمعصوه ، بها و تركوك قائما قل ما عند الله خير من اللهو و من التجارة و الله خير الرازقين) -
 (۲) و كان الداعي معه ثمان عشر رجلاً منهم الخدعة ، الاربعة فسرت الآية (و اذا راو تجارة الفخ) -
 (۳) اي قال الله تعالى لس ترك المعصوه و استقل لركب على طريق التويخ -

(۱) این شنو که چند بزdan زجر کرد

(۲) زانکه بریاک دهل در سال تنگ

(۳) تا نیاید دیگران ارزان خرند

(۴) مانند پیغمبر بخلوت در نماز

(۵) گفت طبل لهو و بازوگانی

گفت اصحاب سی را گرم و سرد

جمعه را کردند باطل بیدرتنگ

زان جلب صرفه ز ما ایشان برند

ما دو سه دوویش ثابت بر نیاز

چوستان ببرید از ربانی

- (۱) قَدْ قَضَيْتُمْ نَحْوَ قَمَحٍ هَائِلًا
(۱) فَلَا حِلَّ لِلْبَرِّ نَدْرَ الْبَاطِلِ
وَالرَّسُولَ الْحَقَّ دَاكِرَكُوا
(۲) فَضَلَّتْ صَحْفَتَهُ لِهَوَاً وَ مَالٍ
(۳) فَرَكَ الْعَيْنِ فَلَا جَرِيصَ لَكُمْ
رَأَا الرِّدَاقَ حَيْرَ الرَّادِقِينَ
(۴) فَالَّذِي الْبَرُّ لِرِزْقٍ وَهَبَا
لِاتِّكَالَاتٍ لَكَ كَيْفَ يُضَيِّعُ
(۵) لَهُ وَهُوَ الْبَرُّ مِنْ نَحْوِ السَّمَاءِ
- ثُمَّ حَلَيْتُمْ نَبِيًّا قَائِلًا (۱)
زَرَعُوا . حَمَوَا لِمَعِيرِ الْقَابِلِ .
وَالِى مَا لَمْ يَرُدَّهُ سَلَكُوا .
إِصْحَ مِنْ خَلَيْتَ تَذَرِي بِالْحَلَالِ
لَمْ يَكِ الْمَعْلُومُ لَسْتُ عِنْدَكُمْ
.. إِنَّهُ حَقٌّ كَنْطَقِ النَّاطِقِينَ ..
هُوَ بِالذَّاتِ وَ سَدَّ السَّفَا (۲)
الْأَحِلَّ الْبَرِّ أَنْتَ لَا تَطِيعُ
أَرْسَلَ حَاءَ بِنَا الْحَدَّ سَمَى

(۱) ی قاله تعالی (و ترکوک قائما) - (۲) ترجم البیت الرابع و البیت الخامس مؤخرأ و مقدماً فی ثلاث آیات تنویراً للمعنی -

- (۱) بهر گندم نعم باطل کاشتند
(۲) صحت او حیر من لهوست و مال
(۳) خود شد حرص شما را این یقین
(۴) از پی گندم جدا گشتی از آن
(۵) آنکه گندم را ر خود رووری دهد
- و ان رسول حق را بگداشتند
هین کرا بگداشتی چشمی ببال
که منم رزاق خیر الرازقین
که فرستادت گندم ز آسمان (۱)
کی تو کلّهات را ضایع بهد

(۱) در شرح بحر العلوم ص ۳۳ ج ۲ واجع باین بیت چنین گفته (بتحقیق متفرق شدید و رعیتد سوی گندم درحالی که هائم هستید و بعد آن ایست گداشتید بیی را (من) قائم در نماز -

(۱) لَا تَكُونَنَّ أَنْتَ مِنْ بَطِّ أَقْلٍ وَسَطَ الْمَاءِ الَّذِي صَحَّ عَمَلُ
قَالَ لِلصَّقْرِ الَّذِي كَانَ دَعَاةً بِالْجَوَابِ وَ أَمَّا أَنْ عَنِ نَهَاءِ

فی بیان دعوة الباز للبط من الماء الى الصحراء (۱)

(۲) هَا هُوَ الصَّقْرُ إِلَى الْبَطِّ يَقُولُ قُمْ مِنَ الْمَاءِ لَكَ حُرٌّ الدُّبُولُ
لَتَرَى فِي ذِي الصَّخْرَةِ أَقْدَقْدَقْدَ فِتْنَتَ وَالْعَمَرُ حَبٌّ شَهْدُ

(۳) لَهُ قَالَ الْبَطُّ ذُو اللَّبِّ الْحَمِيدِ وَبِكَ يَا صَقْرَ الْعَمِيدِ وَالطَّرِيدِ
مَاءً نَا مَعْقِلَ أَمْسٍ وَ سُرُودِ تَحْنُ فِي عَيْشِ رَغِيدٍ وَ حَيُودِ

(۴) بِمَثَلِ شَيْطَانٍ أَتَى الصَّقْرَ ارْكَصُوا أَيُّهَا الْبَطُّ مِنَ الشَّرِّ انْهَضُوا (۲)
فَمِنْ الْمَعْقِلِ لِلْمَاءِ الْيَسِيرِ أَخْرَجُوا لِلْخَارِجِ الْأَمْرَ خَطِيرِ

(۱) البط طیر لیه واحد بطه قال الجوهري و لهاء فيها ليست تتأنيث بل لواحد من الجنس - (۲) کاه عدس سره بادی سکا - بحر الحقیقه و يقول ناسکال بحر الحقیقه من السلاک ایاکم و العد عن وحد الزمان کی لا تقو فی وسوسة لشیطان متبعوا عن رحمة الله -

(۱) کمتر از بط یسنی آخر در آب کوده مر باز داعی را جواب

دهوت کردن باز بطن را از آب بصحرای

(۲) باز گوید بط را که آب خیز تا به یسی دشتها را قد ریز

(۳) بط عادل گویش کای باز دور آب ما را حصن امن است و سرور

(۴) دیو چون باز آمدای بطن شتاب هین به بیرون کم روید از حصن آب

- (۱) اَنْتُمْ الْمَصْقَرِ قَوْلُوا اِدْجَع
 اَيْهَا الْقَائِدُ لِلْاَعْمَى اَرْفَع
 (۲) نَتَمَرًا نَحْنُ مِنْ دَعْوَتِكَ
 نَمَسَكَ اَدْعُوا نَحْنُ هَذَا النَّصَا
 (۳) فَلَمَّا اَلْمَعْقِلُ قَمَدٌ وَ مَحَل
 وَ لَمَّا مَا اَنْتَ اَهْدَيْتَ لَكَ
 (۴) فَاِذَا مَا الرُّوحُ كَانَتْ فَالطَّمَامُ
 وَ اِدَا مَا وَجَدَ الْحَيَّشَ اَللَّهُامَّ
- اِمِضْ اِمِضْ وَ بِنَا لَا تَقْطَعِ (۱)
 يَدَكَ عَنْ رَأْسِنَا لَا تَخْذَعْ
 اَيْهَا الْكَافِرُ فِي فِطْرَتِكَ
 لَكَ لَمْ نَسْمَعْ وَ اَنْ نَلْتَمِسَا (۲)
 قَدَكَ لَا نَطْلُبُ هَهُ أَجَلُ (۳)
 حُدَّهُ كَلَّا وَ اَرْغَوِي عَمَّا يَكَا
 لَا يَقِلُّ لَا وَ لَا عَزَّ الْاَدَامُ
 فَالْمَوَاءُ لَا يَقِلُّ وَ الْحَسَامُ

(۱) پای مرد می الاصل یعنی معین و مساعد و شمع لکن هنا تقدیر مرد پای
 ای اللمدی يكون بساعة الرجل و التمدد للسائل الاعمى بسبب ليجلب له شيئاً من الناس
 مادی به اساری الاستهزاء علیه - (۲) (نوشیم ایندم تو) می لاصل ای لا شرب من
 هتک ای نحن لا نسمع کلماتک لئلا نوسوسه لانک تريد يا كافر ان توصنا لنهلك -
 (۳) هذه الترجمة ما عني ان كلمة (ستان ترا) سكر الباء و يحتمل ان تكون الترجمة
 لا تطلب هديتك البستان بباء ان كلمة (ستان) مخففة بستان -

- (۱) بازارا گویند رود و باز گرد
 از سر ماست دار ای پای مرد
 (۲) ما بری از دعوت دعوت ترا
 ما نوشیم ایندم تو کامرا
 (۳) حصص ما قدست و قندستان ترا
 من بخواهم هدیه ات بستان ترا
 (۴) چونکه جان باشد فیاید لوت کم
 چونکه لشکر هست کم باید عام

عود الى حكاية السيد الحضري مع القروي

- (۱) وَلَكُمْ عَذْرَ ابْنِ الْحَصْرِ
وَمَعَ أَيْلِسَ الْغَوِي كَمْ عِلَلْ
(۲) قَالَ فِي ذَا الْأَبْ كَمْ شَغْلٍ مِنْهُمْ
(۳) فَيَا السَّاطَانَ فِي شَغْلٍ ظَرِيفٍ
وَالْمَلِيكَ بِإِطْطَارٍ لَمْ يَسْمَعْ
(۴) أَيْ أَمْرَ الْمَلِكِ لَا أَقْدُرُ
أَيْ لَا أَقْدُرُ مِنْهُ أَنْ أَصِيرُ
(۵) كُلُّ صُحْبٍ وَ مِسَاءٍ بِهِ حَاصٍ
يَسْتَلُّ كَيْفَ أَنَا لَا أَمْسُكُ
- الْبَصِيرُ الْحَازِمُ لِلْقَرْوِي
ذَكَرَ تَمَعَهُ عَنْ ذَا الْعَمَلِ
لِي أَوْ أَبِي ابْنِ لَمْ يَمْنَعُ
أَمْرَ الْخَافِ لِي أَمْرٌ سَخِيفٌ
مِنْهُ فِي الدَّلِيلِ أَحَافَ مَا لَمْ
أَتْرُكْ وَالنَّطَشِ مِنْهُ أَتَحَدَّرُ
أَصْفَرَ الْوَحْهَ لَدَى الْأَمْرِ الْحَظِيرِ
وَرَعِيْمٌ دَائِمًا مِمِّي الْخَالِصُ (۱)
دَيْلَهُ مِنْهُ لِقَوْلِ أَتْرُكُ .

(۱) «کاه» بقول بزل علی جذبه لطف و بیس و احسان خاص بطلب می خلاصه
نکبت امرض عن سلطان احسانه -

رجوع بهکایت خواجه و روحنائی

- (۱) خواجه حارم بی عذر آورید
(۲) گفت ایسلم کارها دارم مهم
(۳) شاه کار بازکم فرموده است
(۴) من نتانم ترک امر شاه کرد
(۵) هر صیاح و هر مساسر هک خاص
- س نهانه کرد و دیو مرید (۱)
گر بیایم آن نکرد منتظم
ز انتظام شاه شب نشوده ست
من نتانم شد بر شه روی زرد
میرسد از من هسی حوید مناص

(۱) مرید منتح میم یعنی مسرود و عاصی -

- (۱) أَأَنْتَ تَرْضَىٰ أَنَا نَحْوَ الْقَرِيَةِ
يَعْقِدُ الْعَقْدَةَ فَوْقَ الْحَاجِبِ
(۲) نَعْدُ ذَا كَيْفٍ أَدُلُّوِي الْغَصْبَا
أَوْ وَحُودِي الْحَيُّ مِنْ ذَا أَدُّو
(۳) مَا هَ عِلَّةٌ مِنْ هَذَا النَّمْطِ
مَعَ حُكْمِ الْحَقِّ مَا كُنَ الْجَبِينِ
(۴) وَلَوْ أَنَّ كُلَّ دَرَاتٍ أَلْدَا
مَعَ قِصَاصٍ لِنَسْمَا مَا أَنْ نَدَى
(۵) كَيْفَ هَدَى الْأَرْضُ مِنْ هَدَى السَّمَاءِ
كَيْفَ تُخْضِي نَفْسَهَا مِنْهَا حَذَرٌ
- أَتَبِي حَتَّى الْمَلِكُ ذُو السُّطُورَةِ
عَاسِيًا يَفْعَدُو بَعِيدَ الْجَانِبِ
وَأَرْدَ نَطَشُهُ وَ الْعَطَا
هَلْ تَرَى ذَاكَ مِثِّي يَحْسُسُ (۱)
ذَكَرَ أَيْضًا لَهُ الْعَدْرَ بَسَطَ
رُوحًا أَعْبَتَ دُونَهُ كُلُّ الْعِزْلِ (۲)
تَعْقِدُ الْمَكْرَ فَرَادَى وَ ثَنَا
كُلُّهَا كَانَتْ ضِيَاعًا وَ سُدَى
تَجِدُ الْأَمْنَ تَفُوزُ بِالْهِنَا
أَيْنَ لَا أَيْنَ لَهَا مِنْهُ مَعَرَا

(۱) ای لا علاج لی الا ان اجعل حیاتی تحت الارض مدعونه حیی بكون ما لی
فی الدنیا لِحیاتی فی العسری - (۲) سخته ناسه - بالعریات دنت کل العدل -

- (۱) توروا داری که آیم سوی ده
(۲) بدار آن درمان حشمش چون کم
(۳) زین بسط او صد بهانه باز گفت
(۴) گر شود درات عالم پیچ پیچ
(۵) چون گریزد این زمین از آسمان
- تا برابر او افکند سلطان گره
زنده خود رازین مگر مدفون گتم
جبله ها ما حکم حق نقتاد جفت
با قضای آسمان هیچند هیچ
چون کند او خویش را از وی نهان

- (۱) کُلُّ مَا يَهْبِطُ مِنْ تَحْتِ السَّمَاءِ
 مِنْ مَعْرٍ لَهُ أَوْ مِنْ مَكَمَرٍ
 (۲) وَمِنَ الشَّمْسِ عَلَيْهَا لَوْدِيمٌ
 فَهِيَ عِنْدَ بَارِهَا قَدْ وَضَعَتْ
 (۳) لَوْعَتِهَا مِثْلَ طُوفَانٍ مَدَامُ
 تَمْرُقُ السُّدُنَ طَرَفٌ تَخْرُبُ
 (۴) هِيَ كَأَنَّ مِثْلَ أَيُّوبَ لَهَا
 صَرَحَتْ فَاثَلَةٌ بِرِي أَسِيرُ
 (۵) أَتَتْ مِنَ الْأَرْضِ حَزَّةً رَاسُكَ
 بَانَ حُكْمُ اللَّهِ وَالْبَابُ أَحَدُ
 (۶) إِذْ سَيِّفَتْ مِنْ تُرَابٍ إِنَّمَا
 طَلِبَ مِنْكَ تُرَابًا تَرْجِعُ
- لَلَّاسِيطِ غَيْرُ تَسْلِيمِ فَمَا
 لَا وَلَا مِنْ مَعْرِ أَوْ مَوْطِنِ..
 تَمَطَّرُ النَّارُ تَشَبُّ مِنْ صَرَمٍ
 وَحَمَهَا ذَلَا لَدَيْهَا صَرَعَتْ
 تَمَطَّرُ فِي صَوْبِهَا كُلُّ الْأَنَامِ
 فَوْقَهَا الْمَخْرُوبُ بِمَهَا تَقْلِبُ
 سَلَمَتْ طَوْعًا وَمِنْ قَهْرِ بِهَا
 مَا تَشَائِي أَتَتْ كَثِيرًا وَبَسِيرُ
 وَبِكَ لَا تَسْعَبُ وَمَهْمَا عِنْدَكَ
 أَنْ تَسُدَّ وَ عَلَيْهِ تَحْتَمِي
 قَدْ خَلَقْنَاكُمْ جَمِيعًا فِي الدُّنَا (۱)
 لَا تَعْوَلْ وَجْهَكَ أَوْ تَجْرِعْ

(۱) لایه فی سوره لعل و ایها الناس ان کنتم فی ریب من المثل فاما خلقناکم
 من تراب تم من طعة تم من عذبة تم من مصعة محضة (مبسوطة تامة الخلقة) و غیر مخلقة
 لنبین لکم) -

نی مفر دارد نه چاره نی کین
 او به پیش آتش بسپارد رو
 شهرها را میکند ویران بر او
 که اسیرم هر چه میخواهی بیاد
 چونکه بینی حکم یردان درمکش
 خاک باشی جست از وی رو مثلب

(۱) هر چه آید از آسمان روی زمین
 (۲) آتش از خورشید می بارد بر او
 (۳) و دهمی طوفان کند باران بر او
 (۴) او شده تسلیم او ایوب وار
 (۵) ای که جزو این زمینی سر مکش
 (۶) چون خلقناکم شنیدی من تراب

- (۱) اِصْحَعْ وَأَنْظُرْ فِي التُّرَابِ قَدَرْدَعْتَ
فَقُبَاراً لِلتُّرَابِ صِرْتَ أَنْتَ
(۲) مَرَّةً وَاحِدَةً أَنْتَ التُّرَابُ
كُنْتُ عَلَى كُلِّ الْأُمِيرِينَ الْأُمِيرُ
(۳) مِنْ عَلَوٍ دَهَبَ الْمَاءُ إِلَى
ثُمَّ مِنْ اسْفَلٍ إِلَى الْأَعْلَى دَهَبَ
(۴) وَقَعَ تَحْتَ التُّرَابِ مِنْ عَلٍ
شَاطِراً عَادَ وَصَارَ السَّبِيلُ
(۵) حَبُّ كُلِّ قَمَرٍ فِي الْأَرْضِ جَاءَ
مَدَّةً بِمَا فِيهِ قَدْ كَانَ دَفِينٌ
- وَأَنَا نَزْراً وَ لَهُ لَطْماً صُنْعَتْ
وَأَنَا ذَاكَ الْغُبَارُ قَدْ انْتَرَتْ
يَتَجَدَّدُ صُنْعَةً وَ اصْمُؤْ لُباً
أَجْعَلُ الْحَكْمُ لَكَ فِيهَا يَصْبِرُ (۱)
اسْقِلْ وَ انْحَطَّ بَعْدَ أَنْ عَلَا (۲)
وَسَمَى شَأْناً وَ حَلَّ الْمَرَاتِ
يَسُ الْبَرِّ وَ نَمَدَ أَحْلَ
يَا مَا رِيَّانَ خُصراً حَصِلاً
بَعْدَ دَائِمَةِ الرُّؤُوسِ فِي الْهَضَاءِ
خَرَجَ جَاوِزَ مَقَامِ الْأَسْفَلِينَ

(۱) (جمله دیگر) می ایستاد روی غیر جنبه ای مدافعه و عده اشرافه ات الك
صنعة و عاده حتی جنبه علی جمله الامراء امیر لم نظیر من الاعتدال (آب از بالا
پائین در رود) - (۲) که مشاهده می تواریات محاسن و اولاً سول من اهل
هم به طلب بخاراً در سطح و انظر بها (گداز از بالا بریز خاک شد)

- (۱) بین که اندر خاک تغمی کاشتم
(۲) جمله دیگر تو خاک می پیشه گیر
(۳) آب از بالا به پستی در رود
(۴) گداز از بالا بریز خاک شد
(۵) دانه هر میوه آمد در زمین
- کرد حاکی و مدش در اشتبه
تا کنم بر جمله میرانت امیر
وانکه از بالا به پستی در رود
عدا آں او حوشه و جالاک شد
بعد از آن سرها برآورد از دفین

- (۱) كَانَ مِنْ شَمِّ السَّاعَةِ الثَّرَى
وَرَدَتْ لِلْأَسْفَلِ صَارَتْ عَذَاءُ
(۲) لِيُخْضَوْعَ هِيَ مِنْ نَحْوِ السَّمَاءِ
عِنْدَ ذَا مِنْهَا وَلِلْإِنْسَانِ مِنْ
صَارَتْ الْجُرَّةُ وَمِنْهَا جَمْعًا
(۲) فَإِذَا صَارَ صِمَاتِ الْأَدَمِيِّ
وَلِسَامِي الْعَرْشِ مَا فَوْقَ الْعِلَاقِ
(۴) أَنْ آتِيَا مِنْ دَا فِي الْأَوَّلِ
ثُمَّ مِنْ أَسْفَلِ بَصَرْنَا إِيْلَ
- أَصْلُ كُلِّ نِعْمَةٍ بَيْنَ الْوَرَى
سَامِي أَرْوَحِ الزَّكِيِّ دِي الصَّعَاءِ (۱)
إِذْ أَتَتْ لِلْأَسْفَلِ الشَّانُ سَمِي
كَانَ حَيًّا وَشَجَاعًا مُؤْتَمِنًا
مِثْلَمَا اللَّهُ لَهُ قَدْ وَضَعَا (۲)
ذَا الْجَمَادِ الصَّلْدُ مِّنْذُ الْقِدَمِ (۳)
طَارَ كَالْأَرْوَحِ الْأَمِينِ وَالْمَلِكِ
حِينَ بَحَى لَهَا الْوَصْفُ الْعَلِيِّ (۴)
ثَانِيًا عُدْنَا كَمِثْلِ الْأَوَّلِ

(۱) ای وعبیدل علی بن الواصع سب برقمه (۲) سبعة ثمانية صمد (۳) ای حدك العدد وهو مائة
صار صمت الاسن و سبه حصلت الطسمة السبعة لان الله جعل في كل شئ حرمه صبه
خاصة سبعة و جعل في الطدى حله ليا ان اكلنا مع لسوف و اكلة اردوا عله و ملا
الى الدنيا و ان اكلناه قدر الكفاية مع الذكر و الكهر و السمعة كل سباً لطاعات
و بهذا سب صارت آثاره على مرار ي عبو العرش صبره من الله تعالى اليه يصعد الكلم
لطيب و العمل الصالح برقمه - (۴) ای من عالم الارواح اسدى كان قبل عام لاشبح-

- (۱) اصل نعمتها زگردون تا بحاك
(۲) او تواضع چون زگردون شد بربر
(۳) پس صفات آدمی شد از حماد
(۴) كز جهان رنده اول آمدیم
- دیر آمد شد غدی جان باك
گشت حرو آدمی حی دلیر
مر مرار عرش پران گشت شاد
بار از پستی بسو بالا شدیم

- (۱) جُمْلَةُ الْأَحْزَاءِ مِنْ قَوْيٍ وَدَوْنٍ
 فِي حَرَكَتِكَ مُسْتَمِرٌّ وَسُكُونٌ
 (۲) كُلُّ شَيْءٍ وَ دَكْرٍ مُسْتَمِرٌّ
 فِي أَسْمَاءٍ وَحَمَّةٍ قَدْ قَدَا
 (۳) وَأَمَّا لَمَّا صَوْتُ الشَّعْنَاتِ
 فَرَوِيَّ عَلَى الْبَادِي
 (۴) وَمَعَ الْأَفْرِ حَرَمٍ فِي عِلَاسٍ
 مَعْرِصٍ الْأَوْتِ مِنْ ذَلِكَ السَّمَرِ
 (۵) ثَبَاتٍ حَاشَهُ أَتَدَى اعْتِقَادُ
 هُنَا كَانَ الْأَجَلُ نَصْفِ الْأَتَى
 كُلُّهُ بِالصَّنْعَةِ مَا أَنْ تَكُونَ
 أَطْلَفَ إِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ
 نَارٍ مِنْ حَرِّهِ حَمِيرٍ مُسْتَمِرٍّ (۱)
 مِنْ حَمَلٍ كَانَ مِنْهُ وَصْدًا
 فِي الْعَمَشِ شَرَعَ أَتَوِي الْعِدَاةُ
 مَعَ ضَبَائِلِ الْعُكْرَةِ وَالْعُدَّةِ
 كَانَ ذَلِكَ الْحَصْرِي دَوَّانُ النَّصَبِ
 صَارَ وَالرَّهْنَةُ لَأَقَى وَالْخَطَرُ
 وَرَأَى فِي رَأْيِهِ كُلَّ السَّدَادِ
 حَرَّةُ الْقَدَاةِ فِي الْمَأْوَى الرَّيْدِيَّ

(۱) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَ أَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْجُدَ لَهُمْ) وَلَكِنْ لَا تَقْبَلُونَ تَسْبِيحَهُمْ
 وَ قَالَ (فَسَجَدَ الْإِنْدَى بِيَدِهِ مَبْكُورٌ فِي شَيْءٍ) قَالَ يَحْمُ الدِّينَ الْكَرِي الْمَلَكُوتَ بَاطِلِ
 كُونَ وَ هُوَ لَاحِرٌ وَ الْآخِرَةُ حَوَانٍ لِأَجْمَادٍ لَعَوْلَهُ تَعَالَى (وَ أَنْ الْآخِرَةُ لَهِيَ لَعُونٌ)
 فَتَبْتَ لَ تَكُلُ دَرَّةً مِنْ دَرَاتِ الْمَوْحُودَاتِ مَسَابُ مَلَكُوتِنَا بَاطِلًا بِالسَّيْحِ -

- (۱) جمله اجر در تحرك در سكون
 (۲) دكر و تسبيحات احرای نهان
 (۳) چون نصا آهك سربحات كرد
 (۴) ماهراران حرم حواحه مات شد
 (۵) اعتمادش بر ثبات خویش بود
 باطنان کانا الیه رجعون
 عللی ائکند اندر آسمان
 روستایی شهری را مات کرد
 ران صغر در معرض آفات شد
 گر چه که ند نیم سبش در بود

(۱) فَالْقَضَا لَوْ كَانَ مِنْ قَيْدِ الْعَنَاقِ

كُلُّ مَنْ كَانَ لَيْسًا عَاقِلًا

(۲) وَمِنْ الْحَرِّ إِلَى أَنْتَرِ السَّمَاءِ

عَادَ مَنْ فَخَرَ لَهُ الدَّاهِي الدَّلِيلُ

(۳) بِهِ حَتَّى الْهَوْنُ وَالشَّيْطَانُ صَارَ

تَلَّ بِهِ مِنْ بَابِ هَارَوْتِ قَرَّ

(۴) غَيْرُ مَنْ قَرَّ إِلَى نَفْسِ الْقَضَا

كُلُّ تَرْبِيعٍ لَهُ لَا يَقْدَرُ

أَخْرَجَ الرَّأْسَ لَهُ الْبَسْرَ هَتَكَ

صَارَ أَعْمَى وَأَصَمًا جَاهِلًا

حَرَجَ الطَّيْرُ الْمَذْبِي الْحَوْ سَكَ

وَعَدَى الْخَيْرَانِ أَعْيَاهُ الدَّلِيلُ

دَاخَلَ قَارُورَةَ لَأَقَى الْبَوَازَ

وَمَا لَمْ يَلْقَ مَأْوَى وَ مَقَرَّ

بِهِ هَاتَمٌ وَمَا رَأَى رَضَى

دَمَهُ يَهْرَقُ عَمَهُ يَقْصُرُ (۱)

(۱) ای لم بخص له صرد من انعطیات طایف مالو اذا اجتمع کوکان می درجه

واحدة من برج طار كان ذلك من الشمس و القمر يسمى اجنماعا و ان كان بين الشمس

واحد من الكواكب الخمس لانه يسمى اخرقا ذلك الكوكب و اذا سادت درج کوکب

می برحین و كان اجنماعا ثالث الاخر يسمى ثندسا لان العدد بينهما يكون سددس انعطت

و ان كان احدهما رابع الاخر يسمى تربيعا -

(۱) چون قضا بیرون کند از چرخ سر

(۲) ماهیست افتد از دریا برون

(۳) ناپری و دیو در شیشه شود

(۴) هر کسی کاندو قضا اندر گریخت

(۱) تربیع در اصطلاح ستاره شناسان واقع شدن بعد میان دو ستاره نامداره ربع

دور یعنی دور شدن محل ستاره از محل ستاره دیگر مقدار سه ربع باشد یعنی نامداره بود

درجه و در نتیجه گویند هرگاه ستاره شخصی از ستاره شخصی دیگر نامدازه تربیع باشد

میان هر دو دشمنی افتد -

(۱) عَیْرَ اَنْ تَهَرَّبَ فِی نَفْسِ الْقَضَا . وَ تَرَى تَرَدُّاَ بِه حَمْرَ الْقَضَا .
مَا لَكَ مِنْ حِیْلَةٍ قَطُّ اَبَدٌ مِنْهُ تَحْیِیْكَ وَ اَعْيَاكَ الْمَدَّةُ

فی بیان قصه اصحاب ضروان (۱)

(۲) قِصَّةُ اَصْحَابِ ضُرُوْانِ قَرَأَتْ . فَلَمْ فِی طَلَبِ الْحِیْلَةِ اَنْتَ
قَدْ عَیْنَتْ وَ لَهَا لَمْ تَطْلُبْ .. وَاِلَى النِّصْحِ بِهَا لَمْ تَذْهَبْ ..

(۱) و هو اسم محل فی البس درین من صنعاء مقدار مرستی و معلوم الحیة بان
بمعلو قطب ستاهم و کرمهم من غیر رحمة الفقراء و مداحلهم لهم فی الصدقة کما حکاه
الله تعالی فی سورة القلم (انا ملوهم) اهل مكة بالخط (کما ملوا اصحاب الحنة)
یرید مستأناً کان دون صحابه مرستی و کان ارجل صالح یسادی فی الفقراء وقت انصرام
و یتروک لهم ما احطأ لبحل و الفته الريح او مد من البساط اللدی یسط بحب النخلة
میجتمع لهم شیء کثر فلما مات قال سوء ن ملک ما کان علیه ابوا صاق عینا لامر
بعضوا لیصر منها وقت الصبح حقیة عن الساکی (اد افسوا لیصر منها مصیص و لا
یشون) ای و لا یقولون ان شاء الله تعالی (فطاف علیها) ای عی اجبة (طائف)
الاه طائف (من ریک و هم بالمون) اصحت کالعریم (کالستان) اندی صرمت ثماره حیث
لم یبق فیہ شیء (فادو مصیص ان غدوا علی حرنکم) ای اخرجو (انکم صادقین)
قاططین (فطاطقوا و هم یسافون یسارون) ان لا یدخلها الیوم علیکم مسکین (و
عدوا قاترین علی مکد لا عیر (طب رأوها قالوا ان سالون بل نحن معرومون) -

(۱) عیر آنکه در گریزی در قضا هیچ حیلہ ندهدت از وی رها

قصه اصحاب ضروان و حیلہ کردن ایشان تا بی زحمت فقیران باغها

قطائی کنند

(۲) قصه اصحاب ضروان خوانده پس چرا در حیلہ جوئی مانده (۱)

(۱) شرح عربی بالا رجوع شود و در دفتر پنجم این قصه تحصیل خواهد آمد -

(۱) عَمَلُوا الْحِيلَةَ كَمْ مِنْ عَقْرَبٍ

کمی هم کم من فقیر یدفعون

(۲) فَيَكِلَ الَّذِينَ هُمْ قَدْ دَرَوْا

و لكم عمرو و تکر و خههم

(۳) دِي الْقَنَاحِ ذَكَرْتُ تَرَارَهَا

حذرأ من أن يعيط الله في

(۴) أَمَعَ الطَّيَّانِ يَسْمِي الطَّيَّانِ أُنْ

أعن القلب سیر في النعمه

(کتب لا بسم هواک من حلق)

(کتب یعقل عن طمیع قد عدا)

آیسا قد هبطا و صعدا

لَا يَسْعَ مَوْذٍ وَمَا مِنْ مَهْرَبٍ

عنه إحساناً و جوداً ینمعون

حيلة في ذلك کم فکروا

وصعوا في الوجه اتدوا حلههم

في الحماه کتمت احصارها

آمرها يعلم بأسر الحمي

يعمل فکراً و یمتار بمن

يده يجعل هل کانا سواه

(ان فی تجواک صدفاً ام ملق)

(من یماین آین مشواه غذا) (۱)

قد تولاه و اخصی عدا

(۱) الايه في سورة سكه فان تعالى (و اسروا قولكم و جهروا) انه علم

بذات الصدور الا يعلم من خلق و هو اللطيف الخبير) -

(۱) حینه میکردند کزدم پیش چد

(۲) شب همه شب می سگالیدند مکر

(۳) حقیقه میگفتند سره آن بدان

(۴) با گل اند ایسه اسگالید گل

(۱) سگالیدن اندیشه کردن - (۲) استعظام ست و مقصود آست آبا گل ما

کمی که گل می انداد سگالید و دستکاری میکند پنهان کرده از دل یعنی اینکه

اهل ضروری خواستند از حق احماه کنند این می تواند شد -

- (۱) اِسْمَعْ حَالاً حَدِيثَ التَّيْدِي
 كَيْفَ سَارَ وَرَأَى شَرَّ الْجَزَاءِ
 (۲) طَهَّرَ السَّمْعَ لَكَ مِنْ عَمَلِهِ
 (۳) ذَلِكَ الْمَقْمُومُ مَا كَانَ نَظَرُ
 (۴) وَ الْجَزَاءُ وَجَدَ عَدَّ الرُّكَّامَ
 تَسْمَعُ مِنْهُ الْحَدِيثَ وَ تَصْبَحُ
 (۵) تَسْمَعُ أَلَمَ لِمَنْ دَلَّاهُمْ
 وَجَدَ دَافَقَهُ فِي كُلِّ حِينٍ
 (۶) فَلَهُ أَمِيَّتُ أَلَمِي بِالْمَقْمُومِ
 وَبِإِصْغَامِهِ لَهُ أَفْسَحَ مِنْ حَنَانٍ
 أَنْ لِيَحْوَ الْقَرْيَةَ بِالْوَلَدِ (۱)
 . نَعْدُ الْحَاحَ كَبِيرَ وَعَمَاءَ .
 حَالاً أَسْمَعُ مَا حَرَى مِنْ هَجْرَةٍ
 فِي صَرْبِ الْقَرْيَةِ كَيْفَ طَهَّرَ
 لَكَ ذَا أَنْ رَبَّ غَمٍّ وَبَشَاكَتٍ
 سَمْعَكَ مِنْهُ فَيَحْكِي . وَقَعَ
 تَصَبَّوْا الرُّوحَ الشَّرِيفَ لَهُمْ (۲)
 مِنْ عَمَاءٍ لَهُ مِنْ مَاءٍ وَطِينٍ
 بِالْذَّخَانِ مِلْيَةً زَهْنُ الشُّجُونِ
 كَوَّةً فِي تَوْبِهَا . يَفِي الدَّحَانِ

(۱) لم يذكر هذا الحديث في نسخة المصحح و ذكر في نسخة لكاهور . (۲) اي
 ن غوم ارواحهم الشريفة وجدت مائة في قبر الماء و الطين لان روح علوة مقبورة في
 حسب في النور محتاجة للاعمال الصالحة

- (۱) گوش کن اکنون حدیث خواهرها
 (۲) گوش را اکنون ز عقلت پاک کن
 (۳) تا چها دید از بلا و از عا
 (۴) آن رکاتی دان که غمگین رادهی
 (۵) شنوی عمهای رنجوران در
 (۶) خانه پردود دارد پر می
 کوسوده چون شد و دید او جزا
 اسماع هجر آن غمناک کن
 در ره ده چون شد و دید او جزا
 گوش را چون پیش دستاش بهی
 مافه جان شریف از آب و گل
 مرد را مگشا راضفا رو ری

- (۱) سَمِعَكَ لَمَّا طَرِيقًا لِنَفْسٍ
صَارَ مَرُّ الطَّعْمِ فِي يَتِيمِهِ ذَا
(۲) اِصْبَحْ يَا رَبَّانِ وَالْأَسْ أَطْهَرُ
أَوْ لَسَمْتَ الرَّبَّ ذِي الْوَصْفِ الْعَلِيِّ
(۳) إِنْ ذَا التَّرْدِيدِ حَبْسٌ لَا سِوَاهُ
إِذْ هُوَ لَا يَدْعُ الرُّوحَ يَانِ
(۴) ذَاكَ ذَاكَ الطَّرْفَ جَرَّ وَذَا
كُلُّ فَرْدٍ مِنْهُمَا قَالَ الطَّرِيقُ
(۵) إِنْ ذَا التَّرْدِيدِ أَسْمَى عَقِبَهُ
يَا صَفَى مَنْ رَحَلَهُ مَطَائِعُهُ
- لَهُ يَغْتَدُو وَهُوَ نِعَمَ الْمَلْتَمَسِ (۱)
وَالدُّخَانُ نَاقِصًا قَلَّ الْأَذَى
وَالْقِيُودُ النَّعْمَ وَالْحَزَنُ الْكَبِيرُ
تَذْهَبُ تَطْلُبُ الْمَنُورَ الْحَلِيَّ
كَانَ وَالسَّحْنُ اللَّذِي زَادَ شَهْوَاهُ
تَذْهَبُ فِي جَانِبِ مَرَّ الزَّمَنِ
حَرَّ هَذَا الطَّرْفِ رَادٍ أَدَى
أَنَا كُنْتُ لِلرِّشَادِ وَالْعَرِيقُ
فِي طَرِيقِ الْحَقِّ جَلَّ مَرَاتِبُهُ
عَنْ سِوَى الْحَقِّ هِيَ مُوَاتِقَةُ

(۱) ای یرتاح و بعد رهاهی روی عن ابن عمر انه علیه السلام قد توصوا و
جاسوا المساکن نكوبوا من كمره اش و تخرجوا من الكبر -

- (۱) گوش تو او را چو راه دم شود
(۲) ضحکساری کن تو ما را ای روی
(۳) این تردد حبس زندانی بود
(۴) این بدین سووان بدان سومیکشد
(۵) این تردد عقبه راه حق است
- دود و تلخ از خانه او کم شود
گر بسوی رب اعلی می روی
که نیک ندارد که جان سوئی برد
هر یکی گوید منم راه رشد
ای خنک آن را که بایش مطلقست

- (۱) فی طریق مستقیم قد سری
 أنت لا تدري الطريق فأطلب
 (۲) للعرال الخطوَقف و معاف
 مریمًا حتی إلى خطو العرال
 (۳) فوق روح انور فی داللمط
 (۴) هب على النار تسیر لا تحذر
 لا لموج الزبد إذ قد سمعت
 (۵) لا تخف إذر إذ الخوف كما
 يرسل الحذر لك لما الطوق
- فاقد التزديد و التبت دري
 خطوه اير هو ثم اذهب
 ایص فی امن ادا ما المیر حاف (۱)
 تأتي حتی السرة ثم اوصال
 یا اهی تسری و ان تقی الشطط (۲)
 ان من تحر حضم کما زحر
 احطاب لا تخف انت سمعت
 مسح النعی و خلاه کما
 رسل ما وعد به صدق

(۱) ای امنیت اثر رسول الله (ص) او اثر حسمه حری من : نه يصل اوسع سعته
 لالهية و تأخذ منه والعة عليه۔

- (۱) ای تردد مرود بر راه راست
 (۲) گام آهورا سگیر و دو معاف
 (۳) ذی دوش بر اوج انور میروی
 (۴) ای ز دریا نرسونی از موج کف
 (۵) لا تخف دان چو سکه خوف داد حق
- ده سمدای بحو گامش کجاست
 تا رسی از گام آهو تا ساف
 ای مراد گر بر آرد میروی
 چون شمدی تو حطاب لا تخف
 فان مرستند چون مرستادت طبق

(۱) وَحَدَّ الْخَوْفُ الَّذِي الْخَوْفُ فَقَدْ وَحَدَّ الْغَصَّةَ دَوْمًا وَ النَّكَدَ
 دَاكٌ مِنْ لَيْسَ لَهُ طَوْفٌ هُنَا لَا وَلَا يَذِرِي السَّرُورَ وَ أَلَهَا

فی بیان ذهاب السید الحضری طرف القرية

(۲) وَ هَذَا الْحَضَرِيُّ الْأَنْزَلُ قَصْدُ التَّجَهُّزِ عَنِ الْمَسْقَرِ
 وَ لَسِمَتِ الْقَرْيَةُ طَائِرَ سَرِيعٍ مِنْهُ طَيْرٌ عَرِمَهُ اسْمُهُ الْبَيْعِ
 (۳) أَهْلُهُ وَ الْوَلَدُ هَبُوا الْمَسْقَرِ فَوْقَ ثَوْرِ الْعَرَمِ الْقَوَامَا حَصْرُ
 (۴) مِنْ مَتَاعٍ فَرَحِينِ بِمَجَلِّ رَاكُصُوا الْقَرْيَةَ وَفَقِ الْأَمَلِ
 أَنْ أَكَلْنَا ثَمَرًا الْقَرْيَةَ فَاعْطِ الْمُنْشَبِرِ خَيْرَ الْحَرَةِ
 (۵) كَانَ مِنْهُ الْمَقْصِدُ مَرْغَى حَصِيبِ بَخْلُنَا فِيهِ كَرِيمٌ وَ لَيْبِ

(۱) خوف آن کس راست کور احواف بیست غصه آن کس در کش ایضا طوف بیست

روان شدن خواجه سوی ده و به میباح

(۲) خواجه در کار آمد و بحور - صاحب
 (۳) اهل و مردمان سفر را ساختند
 (۴) شادمان و شتابان سوی ده
 (۵) مقصد ما را چرا که خوش است
 مرغ عزمش سوی ده اشب نداشت
 رحمت را بر گاو عرم انداختند
 که بری حور دیم از ده مزده ده
 یار ما آجا کریم و دلکش است

(۱) در بعضی نسخ (غصه آن کس را کش ایضا طوف بیست) و در بعضی نسخ
 (غصه آن کس را که ایضا طوف بیست) و در این نسخه مصرع دوم تمثیل است
 برای مصراع اول یعنی خوف آن کس که او خوف ندارد و چنانچه غصه برای آن
 کس است که او طوف نکرده بلکه غائب است مانند خواجه شهری -

- (۱) طَیِّبُ الْقَلْبِ مَعَ الْإِیْمَانِ
وَلَنَا غَرَسٌ الشَّجَاءِ غَرَسًا
- (۲) تَحْرُ مِنْ دِي الْقَرْیَةِ نَدْحُرُ
وَلَسَمِيتُ السَّيْدَ مِنْ ثَمَرِهِ
- (۳) بَلْ هُوَ فِي طَنَّا صَعَبُ الطَّرِيقِ
وَسَطَ الرُّوحِ أَهْ مِنْهَا الْقَمَلُ
- (۴) (مِنْ دِیاحِ اللَّهِ كَوُتُوا دِیاحِیْنَ
(إِفْرَحُوا هَوْنًا بِمَا آتَاكُمْ
- (۵) مَتَّه لَا مِنْ غَیْرِهِ إِرْدَدُ هُنَاءَ
قَدْ دَعَا وَ لَنَا رَأْمُ الْهَمَا
عَصَهُ الرِّیَّانُ إِنَّا لَا عَسَى..
لِلشَّجَاءِ الْوَاسِعِ مَا تَقْدُرُ
أَصْحَبَ أَيْضًا.. وَطِیْبُ أَثَرِهِ
يُؤْتِرُ السَّيْدَانَ وَالْكَرْمَ الْعَرِیْقِ
يَسْمَعُ مِنْهُ نَرَى الشَّائِرَ الْأَجَلَ
إِنْ دَنَى لَا یَحِبُّ الْعَرِیْقِیْنَ^(۱)
كُلُّ شَیْءٍ مَشْفِیْلُ الْهَمَا كَمَوْ
فَالرِّیْعُ هُوَ وَ الْغَیْرُ الْإِشْنَاءُ

(۱) آیه فی آخر سوره العنص و المخاطب به یهود (اد دل له قومہ) المؤمنون

من سی اسرائیل (لا تفرح اب الله لا یحب العریق) -

- (۱) با هزاران آرزومان خوانده است
(۲) ما ذخیره در زمستان دواز
(۳) بلکه باغ ایشاد راه ما کند
(۴) (عجلوا اصحابنا کی ترجعوا
(۵) شاد از وی شو مشو از غیر وی
بهر ما غرس کرم بنشانده است
از بر او سوی شهر آردیم باز
در میان جان خودمان جا کند
عقل میگفت از درون لا تفرحوا
کو بهار است و دگرهامه دی

- (۱) کُلِّ مَا غَيْرُهُ كَانَ مُلْكًا
عِدَّةً اسْتِدْرَاجًا الشَّرَّ حَكِي
هَبْهُ كَانَ التَّعَتُّ وَالنَّاحَ وَمَا
مُلْكُكَ كَانَ وَعِزٌّ وَ سَمِي
(۲) قَرِحًا بِالْعَمِّ كُنْ وَنَعْمٌ كَانَ
لِلْمَقَاءِ الشَّرَّكَ بِالْعِزِّ بَانَ
كَانَ سَمْتُ الْأَخْطَاطِ فِي الْخَطْرِ يَق
وَاحِدُ الْكَبْرِ عِنْدِي الْعَمُّ الْمَغْبِ
ذَا أَرْتَقَاءَ وَ بِهِ يَتَجَوَّأُ الْغَيْرُ يَق
لَكَ كَالْمَقْدِرِ كَانَ بَارَأْتَ (۱)
لَكِنْ الْقَوْلُ بِذَا لِلْمَصْنِئَةِ
مَالَهُ مِنْ أَثَرٍ بِالْمَرْءِ

(۱) ای علم لاهی حربه و عده و مشقت و وجهت مثل الممن ای کل ما زاد عبت فی حب الله اردنت صیحه و اوجعت لان مشقة ممکن الراحة لکن هذا الکلام منی یؤثر بالاضطرار و یذهب بهم حاسب الحب الالهی و الشفقه لایهم مشولون بحب بدعا غاصبون عن عونه تعالی فی سوره الفال (ایما العیوه الدین لمب و لہو) -

- (۱) هر چه غیر و سب استدراج تست
گرچه تخت و ملک است و نواح تست (۱)
(۲) شاه از عم شو که عم دام نقاست
ندرس ده سوی بسی ارتقاست (۲)
(۳) عم مکی گنج است و ریح نوچو کان
لیک کی در گیر داین دو کو دکان

(۱) استدراج هم تو مدیات و هم در معنایات مایوع مختلف می آید و آن عبارت است از اسکة عربی گردد در چیزهایی که آنها را کرامت خود دید در صورتی که درجه به درجه بر او از این پندار حشم متوجه میشود چنانکه شخصی در علم یا در مقام بعد کمال رسد و گدازد که خداوند و را ناس کرامت برگزیده است و متکبر شود و تا هر ندرد که آن اشتغال دورد حشم لاهی تدریج بر او روی می آرد - (۲) دت و درء صفت دانه سده است چنانکه شیخ محی الدین عربی میگوید هر که دلت و مقام کامل شود و همه صفات خود را که در آب عورت میساید مسوب بحق صاحب و خود را دلیل و مدح دید در همه حال ندگی او کامل میشود و قریب کامل بحق حاصل شده و بین دت عین ارتقاست و این اتصال بدلت بر نحو تدریج از ذات صبیحه سوی ذات قویه معراج ولی گویند -

- (۱) فَإِذَا مَا الْإِصْبَةِ أَتَمَّ اللَّعِيبُ
مَعَ حِمَارِ الْوَحْشِ هَمَّ بِالْحُمْلَةِ
(۲) يَا حِمِيرَ الْوَحْشِ فِي ذَا السَّمْتِ كَمْ
وَ بِهَذَا الْجَانِبِ يَلْقَى كَمِينَ
(۳) صَوَّبَ السَّهْمُ وَ بَانَ بِالْأَثَرِ
خَفِيَ حَدًّا وَ عَابَ الْمَطَرُ
(۴) فَالِسَهْمُ صَوَّبَتْ نَارَتْ وَ قَدْ
مِائَةُ سَهْمٍ عَلَى شَرِّ الشَّابِ
(۵) فَبَصَّعُوا الْقَبَّ خَطُّو وَجِبَا
مَا نَهَا فَتَنَحَّ لِابٍ لَا وَ لَا
- سَمِعُوا الْكُلَّ أَتَى لِتَتَبِ
صَبِرُوا الْيَمْلَ لَهُ وَ الرُّكْبَةَ
مِنْ شَرِّكِ نِيَمَهَا الْحَطَبُ أَلَمْ
شَارِبًا لِلدَّمِ تَمْرِيًّا مَهِينُ
لَيْكِنْ الْقَوْسُ الَّذِي مِنْهُ ظَهَرَ
وَ عَنِ الْيَمِينِ لِيُطْلِقَ لِسْتَرُ
خَفِيَ الْقَوْسُ وَ غَابَ لَا لِحَدِّ
صَوَّبَتْ لِشَيْبِ حَائَتْ بِالْعَذَابِ (۱)
إِذْ يَصْعَرُ الْبَطِينُ لَطْفٌ ذَهَبَا
السَّمَوَاتِ طَرِيقُ لَمْلَمَا

(۱) ای بیاد من بختیاری الشاب اشمن باطاعت فلان بصل لیک من طرف العذب

سهم الشیب -

- (۱) کودکان چون نام ماری شنود
(۲) ای خران گور این سو دامهاست
(۳) تیرها بران شده لیکن کمان
(۴) تیرها بران کمان بنها و غیب
(۵) گام در صحرای دل باید نهاد
- حمله ناخرگورهم تانکه می دود
در کمین این سوی خون آشماست
گشت پنهان از دو چشم مردمان
بر جوانی میرسد صد بیر شیب
زانکه در صحرای گل بود گشاد

(۱) أَيُّهَا الْأَصَابُ خَيْرٌ مَا مَنَ

فَعْيُونُ جَارِيَاتٍ وَ عِيَاضُ

(عَجَّ إِلَى الْقَلْبِ وَ مَرِيَا سَابِرِيَّةُ

(۲) لَا تَرْحُ الْفَرِيَّةُ وَالْفَرِيَّةُ

أَحْمَقًا وَالْعَقْلُ لَا تَوْرُ وَلَا

(۳) بِسْمِجَ يَا مُجَنَّبِي قَوْلِ النَّبِيِّ

وَإِذَا مَا الْقَرْيَةُ كَانَتْ وَطَنُ

قَدْ غَدَى الْقَلْبُ وَأَسْمَى مَوْطِنُ

و مَرْوَجٌ طَيِّبَاتٌ وَ رِيَاضُ

فِيهِ أَشْجَارٌ وَ عَيْنٌ جَارِيَّةُ

تَحْمَلُ مَنْ قَدْ عَرَّتَهُ الْعِطَّةُ

رَوَّاقِي كَانَتْ لَهَا بَيْنَ الْأَمَلِ

و بِهِ عَمَلٌ لَا تَكُ الْبَرُّ الْعَمِي (۱)

عَدُّهَا فَرَأَى بِهَا الْعَقْلُ الْإِدْفَنُ

(۱) به حدیث الشریف موطن می آید و به حدیث الشریف ایضا ساکن

الکمود که ساکن العود و لبس هذا اثر قال (هر که در دوسا بود دردی و شام) -

چشمها و گلستان در گلستان

عقل را بی نور و بی روق کند (۱)

کور عقل آمد وطن در دوسا (۲)

(۱) این آباد است دل ای دوستان

(۲) ده مروده مرد را احق کند

(۳) قول پیغمبر شو ای محتسبی

(۱) در نسخه لکنه‌هور سد از این بیت این بیت آمده است -

خواجه پندارد که روزی ده دهد این نمیداند که روزی ده دهد

در مصرع اول ده و روزی دو لطافت و ده فعل دهد ست و روزی معمر

است و در مصراع دوم روزی ده دهد ست لغت است معنی دهده روزی است - و ترجمه

عربی چنین است :-

دعم السيد ان القرية تسع الرزق و تعطى القوة

هو لا بدى من الرزقا يسع الرزق و يعطى الرافقا

(۲) من ابیات ترجمه حدیث نبوی است - (من سكن فی القرى يوماً يحق شهراً

و من سكن فی ابعری شهراً يحق دهرأ) و در حقیقت اشاره بحدیث مشهور است -

(عليكم باليمن و لو جارت و عليكم بالطريق و لو دارت و عليكم بالسکر و لو جارت) -

- (۱) کُلُّ مَنْ كَانَ أَمِيلٌ وَ نَهَارٌ
وَلِشَهْرِ عَقْلُهُ لَا يَكْمُلُ
(۲) وَلِشَهْرِ مَعَهُ كَانَ الْحَقُّ
مِنْ حَشِيشِ الْقَرْيَةِ الْمَعْطِي السُّعَى
(۳) وَ الَّذِي شَهْرًا بَقِيَ فِي الْقَرْيَةِ
وَ تَقَى فِي لَيْلٍ جَهْلٍ وَ سَابَ
(۴) مَ هِيَ الْقَرْيَةُ شَيْخٌ مَا وَصَلَ
صَرَبَ التَّقْلِيدِ وَ الْحُجَّةِ كَمْ
(۵) فِي أَمَامِ بَلَدِ الْعَقْلِ الَّذِي
ذِي الْحَوَاسِ قَدْ غَدَّتْ مِثْلَ الْحَمِيرِ
لَهُ فِي الْقَرْيَةِ مَأْوَى وَ قَرَارٌ
أَدَا - وَ الرُّشْدُ فِيهِ يَجْهَلُ
عَقْلُهُ قَيْدَ الْجُنُونِ وَ الْخَرَقُ (۱)
أَيَّ شَيْءٍ يَحْصُدُ غَيْرَ الدَّلَّةِ
ظُلٌّ غَرًّا فِي سَبِيلِ كَثْرَةِ
مَالِهِ شَأْنٌ رُبِعَ فِي الْحَبَاتِ..
يَدُهُ مِنْ دُونِ حَقٍّ فِي الْعَمَلِ
أَظْهَرَ أَفْرَزَ مَا فِيهِ أَنْكُمْ (۲)
كَانَ كَلْبًا جَلِيلٌ الْمَأْخَذِ (۳)
رُبَطَتْ عَيْنَا وَ طَاحُونًا تُدِيرُ

(۱) لای الصبیحه سارقة تروق منارة القلب وحرى علی المصی
لقروی دمه يدعو من معرفه كالحصری من مدینه المصروف ای قرنة الجهن بمجرد التفت
(۲) خراس مضطرب خراسان هو حذر المصاحف و أراد به الدائر علی المصاحف -

- (۱) هر که در روستا کند روزی و شام
(۲) تا بهامی احمی با او بود
(۳) و آنکه ماهی باشد اندر روستا
(۴) ده چه باشد شیخ و اصل ناشده
(۵) پیش شهر عقل کلی این حواس
تا بهامی عقل او نبود تمام
از حشیش ده جز آبا چه درد
دورگاری باشدش جهل و عمی
دست تو تقلید و در حجت زده
چون خران چشم بسته در خراس

- (۱) خَلَّ ذَا وَ الصُّورَةَ الْقَصَّةِ
 رَحَّ وَ حَبَّ الدَّرِ خَلَّ وَ انْبَذَ
 (۲) اَوَّلَكَ الدَّرَ مَا كَانَ طَرِيقَ
 تَوَّ بِذَلِكَ السَّمْتِ مَا كَانَ قَبْرَ
 (۳) اِنْسَبِكَ الطَّاهِرَ هَبَّ اعْوَجَّ كَانَ
 اِخْرَ الْأَمْرِ إِلَى الْبَاطِنِ سَادَ
 (۴) كُلُّ إِنْسَانٍ لَهُ الصُّورَةُ فَذَ
 ثُمَّ نَعَدَ الرُّوحَ مَنْ فِيهَا الْحَمَالُ
 (۵) نَوَّلَ كُلَّ نَمَارٍ هَلْ عَدَا
 بَعْدَ ذَا اللَّذَّةَ وَهَى بِالْآثَرِ
- خَدَّوْا مَعْنَى لِجَمِيلِ الْحَصَّةِ (۱)
 وَلِحَبِّ النَّبَرِ بِالرُّوحِ حَبْدَ
 إِصْحَاحِ وَ النَّبَرِ اتَّخَذَ مِثْلَ الطَّرِيقِ
 نَحْوُ دَا السَّمْتِ الطَّرِيقِ دَا اَعْتَبِرَ
 ذَلِكَ الظَّاهِرُ وَ الْخَلْفَ اَبَانَ
 ذَلِكَ الظَّاهِرُ وَ الْبَاطِنَ صَادَ
 كَانَتْ الْأَوَّلُ فِي وَصْفٍ يَحْدُ (۲)
 كَانَ اِسْتِيرَ عَاقِبَتُ بِالْجَلَالِ
 هُوَ غَيْرَ الصُّورَةِ فِيهَا بَدَا
 كَانَتْ الْمَعْنَى لَهُ حَاوُوا الشَّمْرَ (۳)

(۱) ای از آنکه حصه من المادف الالهية و اسمع القصة و التمتع بها یعنی قبل
 من القصة للتمتع و استمتع بقصة الحضری و اولاده - (۲) نسخه ثانیة - محدوداً بعد -
 (۳) و مثال آخر -

- (۱) اینرهاکن صورت افسانه کبر
 (۲) گربدرده نیست هین برمیستان
 (۳) طاهرش گیر از چه ظاهر کو بود
 (۴) اول هر آدمی خود صورت است
 (۵) اول هر میوه جز صورت کی است
- رو بهل دردانه کسم دانه کبر
 گر بدان سو نیست رده این سو بران
 عاقبت ظاهر سوی باطن دود
 بعد از آن جان کو جمال سیرت است
 بعد از آن لذت که معنی وی است

- (۱) فَالْجِبَاءُ أَوْلَىٰ هُمْ يَشْرُونَ
 ثُمَّ بَعْدَ التَّرْكِ بِهِ تَوَدُّ
- (۲) فَالْخِصَاءُ الصُّورَةُ كَانَتْ لَهَا
 وَ أَدْرَ تَوَاتُرًا لِكَ الْمَعْنَى طَهَرَ
- (۳) فَلَا حِلَّ لِحَقِّ دَا إِطْلَقَ مَسْ
 رَعْمًا قِيمًا بِحِمَارٍ الْحَضَرِي
- وَلَهُ بِالْحَقِّ ضَمًّا يَضْرِبُونَ
 ضَمًّا التَّكْرِيمَ مِنْهُ تَوَجَّدُ
- إِذْ وَ التَّرْكِ هُوَ الْمَعْنَى بِكَ
 وَ لِكَ الصُّورَةُ كَأَمَدٍ مَحْرُ
- وَاحِدًا حَتَّى يَهْزِلَ الْمَجْرَسُ (۱)
 دَارَ نَذْرِي مَالَهُ مِنْ حَسْرَ

ذهاب السید الحضری مع اہلہ الی القریہ

- (۴) قَمَعَ أَوْلَادِهِ ذَا الْحَضَرِي
 وَ عَلَى ظَهْرِ الدَّوَابِ رَكَبُوا
- (۵) وَ إِلَى الصَّحَرَاءِ سَاقُوا قَرِيبَ
 سَافَرُوا دَوْمًا تَصَحَّوْا قَارِئِينَ (۲)
- هَيَّاؤَا أَنَّهُ هُمْ أَنْفَرِ
 حَابِ الْقَرْيَةِ سَرَعَى دَهْمَا

(۱) قال في السمع ي اعلم ان صورتك مصدرة و محدث برت و اعلم ان معاك
 ملاح و صورتك مثل منك و المعنى مدر الصورة - (۲) المحدث الشريف المروى
 عن ابن عباس سافروا تصحوا و سمو (رواه قدس الله سره باجمعهم -

- (۱) اولاً خرگاه سارک و خرید
 (۲) صورتت خرگاه دن معیبت ترک
 (۳) مهر حق بین رازها کی یک نفس
- ترک را ران پس سہماں آورد
 معیبت ملاح ران صورت چو فک
 در خر حواجه بچسبند حوس

رفتن خواجہ و قومش بسوی دہ

- (۴) خواجہ و بچکان چہاری ساختند
 (۵) شادمانہ سوی صحرا راندند
- بر ستوران جاب دہ تاخندند
 سافروا کی تغموا بر خواندند

صَادَ كَيْحَسْرُو وَ الْمَلَكُ الْحَلِيلُ

قَمَتِي الْوَحْدَةُ لَهُ حُسْنًا سَمَرُ (۱)

اَطْلُ الْحَرْبَ وَ قَرِيْنَ الْجَادِ

مَادَةُ مَقْعُوْدِ الطَّوْدِ اَمَالُ (۲)

مِنْ سَنَا الشَّمْسِ وَ فِي الْمَيْلِ الطَّرِيقِ

اَتَمُّ الرِّاحَةِ عَزَتْ وَالْمَنَامِ.

عَادَ سَهْلَ السَّيْرِ صَفْوًا وَ مَلِجَ

ذَا الطَّرِيقِ صَارَ مِثْلَ الْحَنَةِ

ذَلِكَ الْمَرْءُ الْمَذِي الطَّقَمُ اَبَاهُ

خَطَفَ الْقَلْبَ وَ لَبَّوْحِ اَنَارَ

(۱) قِيَّاسًا لَهُ الْقَدُّ الدَّلِيلُ

وَ يَغِيْرُ السَّمَرِ قَرَضَ اَقَمَرِ

(۲) هَا هُوَ بِالْاَسْمَرِ الْيَدُوقِ صَارَ

رَ بَوَعْنًا اَلْاَسْمَرِ يُوْسُفَ اَلْاَلِ

(۳) فِي النَّهَارِ وَحَمْلُهُمْ وَ اَمَى الْحَرْبِ

عَلِمُوا بِاللَّحْمِ هَمَّ سَادُوا اَمَامَ

(۴) عِنْدَهُمْ صَغَبَ اَلطَّرِيقِ وَ اَلْمَلِجِ

مِنْ شَطْرِ عَمَّ سَفَحَ اَمْرُهُ

(۵) طَيِّبًا قَدْ صَارَ مِنْ حَنَوْنِ شَعَا

وَ مِنْ الرُّوْحَةِ دَانَهُ الشُّوْكَ صَارَ

(۱) (مردی داد) ی کامل مصدر علی - ر باحضر - یسر مسمیه و مبدیه و بصرف

کیف بشه -

بی سمرها، ماه کی حوشرو شود

(۱) کر سمرها سده کیحسرو شود

ووسفربابد یوسف حده مراد (۱)

(۲) ارسمر بدی شود مردی داد

شب ر اختر راه می آموختند

(۳) دور روی از آسمای سوخته

در شاص ده شده ره چون بهشت

(۴) خوب گشته بش ایشان ره رشت

حار از گلزار دلگش می شود

(۵) تسخ از شیرین زبان خوش میشود

(۱) بدی یدیه شطرح و مردی و در شطرح - و در ریگران شطرح معررات

که هرگاه پیده خانه ها در پیبوره و باحر حانه معادل رسد مردی میگردد -

- (۱) قَمِينُ الْمَعشُوقِ صَارَ لِحَظْلٍ
وَكَدَّ الصَّخْرَاءُ صَارَتْ مِنْ جَوَارِ
(۲) وَ لَكُمْ مِنْ نَادِرِ الْحَسَنِ تَجِدُ
بِرَجَاءِ ذِي عِذَارٍ كَالْقَمَرِ
(۳) وَ لَكُمْ حَمَالُ الظُّهْرِ جَرَحَ
بِرَحَا مَحْضُوبِهِ مِنْ لِقَمَرِ
(۴) وَ حَمَهُ الْحَدَادُ سَوَى وَالْحَمَالِ
يَسْعَدُ يَلْتَمِمْ وَحَهُ لِقَمَرِ
(۵) سَمِيدٌ حَتَّى الطَّلَامِ حَصْرًا
حَبِثٌ فِي أَقْلَبٍ لَهُ خُوطُ أَمَدٍ
- تَمَرًا السُّكَّرَ طَعْمًا يَفْصُلُ
دَارِ الدَّارِ النَّبِيَّ عَزَتْ قَرَارُ
مَنْ يَجْرُ الشُّوكُ فِي جُهْدٍ يَجِدُ
وَحَهَا اللَّبُّ أَصَاعُ لَوْ سَقَرُ
لَهُ بِالْحَمَلِ وَلَكِنْ كَمْ فَرَحَ
وَجْهَهُ ضَاهِي وَ كَالْتَجَمَ زَهَرُ
أَسْوَدٌ حَتَّى يَلِيلٍ بِالْوَصَالِ
و بِهِ يَلْقَى سُرُورًا وَظَمَرُ..
فَوْقَ دُكَانٍ لَهُ كَمْ سَمِرًا
عِرْقَةُ الرِّيَّانِ لِلْحَبِّ اسْتَعْدُ..

خانه از همخانه صحرا می شود
بر امید گلفزاری ماه و ش
بر امید دلبر مه روی خویش
تا که شب آید ببوسد روی ماه
زانکه سروی دردش کردست بیخ

(۱) حنظل از معشوق خرما میشود
(۲) ای بسا از نازنینان خارکش
(۳) ای بسا حمال گشته پشت ریش
(۴) کرده آهنگر جمال خود سیاه
(۵) خواجه تاش بردگانی چارمیخ

- (۱) تاجِرٌ فِي الْبَحْرِ وَالْمَرِّ ذَهَبُ
 (۲) كُلُّ مَنْ تَطْرَهُ حَبًّا يَصِيرُ
 بِرَحًا سِيمَاءُ حَبِّي بِاطْقِ
 (۳) ذَلِكَ الْحَارُّ نَحْوُ الْخَشَبِ
 بِرَجًا حَدَثَةً مِّنْ ضَاهِي الْقَمَرِ
 (۴) بِرَحَاءِ الْحَبِّ زِدْ مِنْكَ اجْتِهَادُ
 (۵) لَا يَمُودُ مُؤْنَسًا لَا تَنْشِيبُ
 فِيهِ عَارِيَّةٌ ذَا الْأُنْسِ كَانَ
 (۶) الْأُنْسُ آيْنٌ عَذَى مَعَ أَيْكَأُ
 مُؤْنَسٌ صَدَقًا إِلَيْهِ وَ وَفِي
- ذَا يَحِبُّ السَّمِيرَ حَدَّ طَلَبِ (۱)
 مَعَ مَيْتٍ لَهُ مِنْ عَشِقٍ يَسِيرُ
 وَمُنَى طَلْعَةِ حَبِّ فَائِقِ
 وَحَهُ الْوُحَةَ لَهُ بِالطَّلَبِ
 وَجْهَهَا حَسًّا بِهِ اللَّبَّ الْبَهْرُ
 كَتَى هُوَ مِنْ نَعْدِ يَوْمَيْنِ الْجَمَادِ
 لَكَ حَسًّا وَلَهُ الْقَمَرُ احْتِيبِ
 أَحْرًا لَمَرِّ هُوَ الْوُحْشَةُ بَارِ
 وَ أَيْكَ أَوْ سَوَى الْحَقِّ لَكَ
 كَانَ فَافْتَهُمْ ذَلِكَ السِّرَ الْخَفِيَّ

(۱) (خانه شبنی) می الاصل مصنف خانه شی ای الزوجه المعبوسه لساكه
 می البيت -

- (۱) تاجری دریا و خشکی میرود
 (۲) هر که را با مرده سودائی بود
 (۳) آن دروگر روی آورده بچوب
 (۴) بر امید زنده کی اجتهاد
 (۵) مؤسی مگرین غمی را از غمی
 (۶) اس تو یا مادر و یا کجاست
- آن بهر خانه شبنی میرود (۱)
 بر امید رنده سیمائی بود
 بر امید خدمت مه دوی خوب
 که بگردد بعد روزی در جماد
 عاریت باشد در او ان مؤسی
 گر بجز حق مونسان ترا و دست

- (۱) أَنَسُكَ مَعَ طَبْرِكَ أَوْ مَعَ مَنْ
لَوْ بَغَيْرِ الْحَقِّ رَاقَ الْعُضْدُ
(۲) أَنَسُكَ مَعَ تَذِيكَ وَ اللَّيْنِ
بِفِرَّةٍ مِنْكَ نَدَّتْ لِلْمَكْتَبِ
(۳) دَا شَعَامَ لَمَعَ فَوْقَ الْجِدَارِ
و لَسَمْتَ الشَّمْسَ تِلْكَ الْآيَةُ
(۴) فَوْقَ كُلِّ مُوَحِّدٍ لَوْ وَقَعَا
فَعَلَيْهِ يَا شَعَامَ الْعَاشِقَا
(۵) عَشَقْتُ أَنْتَ عَلَى كُلِّ الْمَدِي
هُوَ مِنْ وَصَفٍ إِلَى الْحَقِّ انْجَالِي
- لَكَ رَبِّي .. آيِنَ لَا آيِنَ ظَنَنْ ..
و الصَّيْرِ .. يَا تَرَى هَلْ يَوْجَدُ ..
مَا بَقِيَ رَاحَ بِمِرَ الزَّمَنِ
.. مَا بَقِيَ عَزَّتْ لَكَ بِالطَّلَبِ
لَهُمْ بِالشَّمْسِ صَاءَ وَ أَنَارَ (۱)
ذَهَبَتْ .. وَهِيَ إِلَيْهِ الْعَاقِبَةُ ..
دَا الشَّعَامُ وَ عَلَيْهِ لَمَعَا
كَتَبَتْ آيَصًا وَ تَصِيرُ التَّائِبَا
كَانَ مَوْحُودًا بِأَيِّ مَا حُدِ
كَانَ مِثْلَ الذَّهَبِ لَمَّا انْطَلَى

(۱) ای و ما کل دك الذي شاهد في السموات الا شعاعاً لشمس الحقيقة على
حائط وجودهم مورد به كتور العائط الذي وقع عليه شعاع شمس الدنيا و دك النشان
في الآية و العلامة و ارعت بعد ذهب جاسب الشمس ای رجعت فكما ان نور الشمس لا يدوم
لا يبقى كذلك نور الصانع الالهة لا يدوم على السكى الهالك -

- (۱) انس تو نادایه و لاله چه شد
(۲) انس تو باشیر و ما یستار نماید
(۳) آن شعاعی بود بر دیوارشان
(۴) بر هران چیزی که افتد آن شعاع
(۵) عشق تو بر هر چه آن موجود بود
- گر کسی شاید صیر حق عضد
مهرت تو ار دیرستان نماید
جانب خورشید و ارعت آن نشان
تو بران هم عشق آئی ای شعاع
آن ز وصف حق چو ز اندود بود

- (۱) حَيْثُ مَعَ أَصْلِهِ قَدْ رَاحَ الدَّهَبُ
 مِنْهُ شُبْعَانَا غَدَى الطَّسْعُ الطَّلَاقُ
 (۲) رَحْلَكَ مِنْ دَهَبٍ يَطْلَى اسْحَبِ
 مِنْ سَبَاتٍ لَمْ فِيكَ وَ أَفْنِ
 (۳) إِنَّ دَاكَ الْمَلْطَفَ فِي الْقَلْبِ مَعَارِ
 رَأْسَ مَالٍ أَلَمَّ بِمُزَيْنَةِ
 (۴) فَاِلَى الْمَعْدِنِ رَاحَ الدَّهَبُ
 أَنْتَ أَيْضًا نَحْوَ دَاكَ أَمْعَدِنِ
 وَالنَّحَاسُ بَقِيَّ لَا فِي طَلَبِ
 لَهُ قَالَ.. وَ لَهُ رَامَ الْفِرَاقِ..
 لِيَصْعَدَ لَهُ . وَفَى الْأَدَبِ .
 لَا تَقُلْ لِلدَّهَبِ الْقَلْبَ الْحَسَنَ
 كَانَ تَحْتَ الزَّيْنَةِ خَلْفَ السَّيَّارِ
 .. وَ بِهِ عَادَ لِأَصْلِ الْبَطِينَةِ
 فَوْقَ قَلْبٍ لَهُ كَانَ الطَّلَبُ (۲)
 مَنْ لَهُ رَاحَ فَرَحٌ وَ اقْتَرَبَ

(۱) روی من ای هریرة می العدم الصیر من ترس سبل لآخرة و هو لا یریدها
 و لا یطلبها لمن می لسوت و لارمن - (۲) ای الذهب من وجه النحاس سطلی
 یدهب می معدنه ای یرجع الی اصله دائریة تصویرية و المصونة اسطیلة کب ترجع الی
 اصلها انت اصلاً ارجع لاجاب داک العدم من دیت الکان وهو معدن الذهب و داک العدم
 و الطلف لاصه یرعب فانت ارجع لله و اطلب الوصول الیه و ارجع من آثار صماتک -

- (۱) چوں زری با اصل رفت و من ماند
 (۲) از زران سود صماتش پا نکش
 (۳) آن حوشی در قلبها عاریتی است
 (۴) زر ز روی قلب در کان میرود
 طمع سیر آمد طلاق او براند (۱)
 از جهالت قلب در کم گوی حوش
 زیر رینت مایه بی زینتی است
 سوی آن کان رو توهم کان میرود

(۱) لشفه لکناهور چنین است -

طمع سیر آمد طلاق او براند
 پشت بر وی کرد و دست ز وی فشانده
 بعضی چوں از حسن او که از صمات الهی آمده بود طبیعت تو سیر شده و را
 ترک کردی (دست از وی فشانده) کدیه از ترک کردن است -

- (۱) فَمِنْ الْعَائِطِ حَتَّى الشَّعْسِ رَاحَ
 أَتَتْ رَاحَ فِي الشَّمْسِ تِلْكَ مَنْ تَرُوقُ
 (۲) ثُمَّ بَعْدَ الْمَاءِ مِنْ عِنْدَ السَّمَاءِ
 حَبِثَ لِلْجِزَابِ أَتَتْ مِنْ وَفَاءِ
 (۳) أَبَدًا مَعْدَنُ ذِي الْعَمِ
 وَمَتَى الدِّثْبُ الضَّخِيمُ ذُو الْأَدَدِ
 (۴) هُمْ ظَنُّوا بَذَرًا مِنْ دَهَبِ
 مِنْ غُرُورٍ بِهِمْ لِلْقَرِيَةِ
 لَامَعَ السُّورُ بِقَرَصِ الشَّمْسِ لَاحَ (۱)
 لِلرَّوَّاحِ وَ عَلَى الشَّمْسِ تَفُوقُ
 إِسْمَلَمَ "يَا مَنْ لَهُ الدَّقُوقُ سَمَى"
 لَمْ تَرَى فَا تَرَكَوْحَ تَعَوَّالِ السَّمَاءِ..
 مَا غَدَى الدِّثْبُ فَمَا فَاعَلَمَ
 عَرَفَ الْمَعْدَنُ أَوْ فِيهِ اعْتَمَدَ (۲)
 عَقَدَ حَصًا يَفُوقُ الطَّلَبِ
 رَكَصُوا كَلًّا بِكُلِّ سُرْعَةٍ

(۱) هذه الدرجة شاه عی ان کلمه (در خور می رود) می المصراع معنی بروق و بلیق و یسکن ن تكون کلمه حور ها ایضا معنی الشمس فکون انترجمة عند (است رح می الشمس التي تروح می الشمس ی رح می شمس المرشد الذي می تروح و معنی می شمس الحقيقة والوحدة (۲) ی یا حیوان السيرة و معدن دهب السم الذي صل لنداب وصيغ العم انشی می عبارة عن الحقيقة الالهية و می لا تكون دام کرگ ی لا يكون مكرراً لاهل الدنيا و لكن متى بهم مس كل نعمة ذلك الدم الكبير من اهل الصورة او تقول الدنيا و ما فيها لا تكون معدن الدات و لكن متى بهم الدم الكبير المعن فادا وجد الدم می الفخ تناوله من هير احتراز -

- (۱) نور از دیوار تا خور می رود
 (۲) رین سپس بستان تو آب از آسمان
 (۳) معدن دنبه باشد دام کرگ
 (۴) ذو گمان بردند بسته در گره
 تو ندان خور و که در حور می رود
 چون ندیدی تو وفا از ناودان
 کی شناسد معدن آن کرگ سرگ (۱)
 می شتایندد مفرودان بده

(۱) مراد از معدن مسکن است و دام کرگ کنایه از دنیاست و کرگ کنایه از نفس است یعنی مسکن تو که ماسد ده هستی دنیا هست بلکه این دام کرگ نفس است و ترا هلاک خواهد کرد و این مسکن تو نخواهد گذاشت -

- (۱) وَ عَلَىٰ ذَا الدُّلَابِ دَارُوا رَاقِبِينَ^(۱) وَ عَلَىٰ ذَا الدُّلَابِ دَارُوا رَاقِبِينَ^(۱)
 (۲) إِذْ هُمْ دَوْمًا لَطِيرٌ تَنْظُرُوا (۲) إِذْ هُمْ دَوْمًا لَطِيرٌ تَنْظُرُوا
 تَوْبَهُ شَوْقًا وَ طَاشَ نَزَقًا وَ يَدَا الصَّرِّ لَهُمْ قَدْ خَرَقَا
 هَبْ قُوتِ الرُّوحِ وَاللَّطَفِ الْعِيمِ^(۲) (۳) فَلْيَسْجُرِ الْقَرْيَةَ كُلُّ نَسِيمِ
 مِنْ حَوَالِي الْقَرْيَةِ عَنْهَا ابْتَعَدَ (۴) أَتَقَشَّ دَوْمًا وَ كُلُّ مَنْ وَرَدَ
 سُكْرًا بِالدُّوْقِ فَاقَتْ وَ غَسَلِ^(۳) فَعَلَى الْوَجْهِ لَهُ خَلُوعًا قَلِيلَ
 قَدْ نَظَرْتُ . عَكْسَهُ فَيْكَ يَبِينُ . (۵) إِنَّ لَنَا وَجْهَ الْحَبِيبِ أَنْتَ حِينِ
 كُنْتَ مِمَّا . لَنَا فَيْكَ اتَّهَرُ . أَنْتَ رُوحَ رَوْحِنَا أَنْتَ الْبَصَرِ

(۱) حول ذا الدولاب ای القرية - (۲) لم يذكر هذا البيت في النسخ و ذكر
 فی نسخه لکنهور - (۳) نسخه ثانیه - کم علی الوجه له -

- (۱) همچون خندان و رقصان می شدند
 (۲) چون همی دیدند مرغی می پرید
 (۳) هر نسیمی کز سوده می وزید
 (۴) هر که می آمد زده از سوی او
 (۵) که تو روی یار ما را دیده
 سوی آن دولاب چرخ می زدند
 جانب ده صبر جمله می درید
 گویا روح روان می پرورید
 بوسه میدادند خوش بر روی او
 پس توجان جان و ما را دیده

رعاية و تعظیم مجنون لذاک الکلب المقیم فی محله لیلی

- (۱) مِثْلُ مَجْنُونٍ لَهُ كَلْبٌ مُدَامَ
 . بِهَوَاهُ شَبٌّ وَحْدًا وَ عَرَامَ ..
 عِنْدَهُ .. فِيهِ حُلَىٰ مَرُّ الْعَذَابِ ..
 (۲) حَاصِمًا حَوْلَهُ طَافَ وَ صَرَخَ
 وَ لَهُ بِالْعَشِقِ ذَلٌّ وَ خَضَعُ
 سُكَرًا صَفَوًا وَ حُلَايَا هَدَى
 (۳) فَفَضُولِي لَهُ الْقَوْلُ السَّخِفُ
 ذَا الْجَنُونِ مِنْكَ مَا كَانَ مُدَامَ
 (۴) قَعَمَ الْكَلْبُ مُدَامًا غَائِطًا
 يَمَسُّحُ مَقْعَدَهُ بِأَشْفَةِ
 (۵) فَمَيُوبَ الْكَلْبِ كَمْ عَدُوًّا مَا
 لَهُ تَأْتِي . وَ بَمَنْ رَدَّتْ عَرَامَ ..
 قَالَ يَامَجْنُونُ دَوِّ الرَّأْيِ الضَّعِيفِ
 لَهُ فِي خِدْمَتِهِ الْعَمَدُ غَدَا
 أَكَلَ كَانَ دَمِيمًا سَاقِطًا
 دَانِي الطَّمْعِ كَرِهَ الصِّقَّةَ
 عَلِمَ الْعَائِبُ عَنْ غَيْبِ السَّمَاءِ (۱)

(۱) ای و هذا ليس يجب لآل البيت يعلم العيب و يراه لا يقف على اسرار
 حب علام الغيوب حتى يراعي المجنون -

فواختن مجنون آن سرك را كه مقيم كوی ابلی بود

- (۱) همچو مجنون کوسگی رامی بواخت
 بوسه اش میداد و پیشش می گذاشت
 (۲) گرد او می گشت خاضع در طوای
 هم حلاط و سکرش می دد صافی
 (۳) بوالفضولی گفت ای مجنون حام
 این چه شیداست این چه می آری مدام
 (۴) بوزسگ دایم پلیدی می خورد
 مقعد خود را طلب می اسپرد
 (۵) عیبهای سگ سی او می شمرد
 عیبشان از غیبشان بوئی نفرد

- (۱) قَالَ مَجْنُونٌ لَهُ يَا غَرُّ مَنْ
فَهَلَّمَ اثْبَتْ بَعِيْثِي أَنْظِرْ
(۲) ذَا طَيْسَمٍ عَقْدَ السَّيِّدِ
حَارِسُ الْبَيْتِ الْمَيْلَى وَالطَّرِيقِ
(۳) أَنْظِرْ الْهَمَّةَ مِنْهُ فَانْعَمَانِ
هُوَ كَانَ اخْتَارَ فِي أَيِّ مَحَلٍّ
(۴) هُوَ كَلَّبَ كَهْمِي مِنْ وَجْهِهِ
نَدُّ هُوَ الْخَلُّ الْوَفِيُّ بِالْمَا
(۵) ذَلِكُ الْكَلْبِ الَّذِي فِي رَبْعِهِ
فَلَهُ كَانَ تُرَابُ الْقَدَمِ
(۶) ذَلِكَ الْكَلْبُ الَّذِي حَا قَطَنَ
أَنَا لَا أَطْعِي بِأَسَادِ الزَّمَنِ

(۱) لم يذكر هذا ليل في السبع وذكر في نسخة لكتاهود - (۲) اي وهكذا
يسمى اصحاب السوك ان يكونوا محضين للارامى باب الولي ولو كانوا في الصورة ادلاء

- (۱) گفت مجنون تو همه نقشی و تن
(۲) این طیسم سنه مولی است این
(۳) همتش بین و دل و جان را ساخت
(۴) او سگ فرخ رخ کف من است
(۵) آن سگی که گشت در کوش مقیم
(۶) آن سگی که باشد اندر کوی او
- اندر آ و بنگرش از چشم من
باسبان کوچه لیلی است این
کو کجایگزید و مسکگاه ساخت
بلکه او هم درد و هم لهف من است
خاک پایش به ز شیران عظیم
من بشیران کی دهم پش موی او

- (۱) أَنْتَ يَا مَنْ الْكَلَابُ لَهُ قَدْ
أَبْدَأَ لَا يَمُكِّنُ تَسْطُ الْكَلَامِ
(۲) وَعَنِ الصُّورَةِ يَا أَصَابَ لَوْ
فَحَمَاتٍ فِي حِمَانٍ نَصْرَةٍ
(۳) أَنْتَ بِمَثِ الصُّورَةِ لَمَّا كَسَرْتَ
وَلِكُلِّ صُورَةٍ كَسْرًا عَلِمْتَ
(۴) تَقْدُودًا بِالْهَمَةِ كُلِّ الصُّورِ
تَقْدُودًا بِالرُّوحِ كَمَثَلِ حَبِيرٍ
(۵) قَدْ اطَاعَ الصُّورَةَ ذَا الْحَصْرِ
وَقَوْلٍ تَأْيِيهِ الْقَرِيَةِ
- كَانَتْ الْأَسَادُ بِالْخِدْمَةِ عِنْدَ
صِهْ وَلَا تَسْرُ نَلْفُطِرُ وَالسَّلَامُ (۱)
تَصْرِفُوا قَلْبَكُمْ الْمَقْنَى تَرَوَا
وَرِيَاضٍ فِي رِيَاضٍ خَضِرَةٍ
إِحْتَرَقَتْ وَبِمَا رَمَتْ طَفَرَتْ
وَالسُّوْكَ فِي الطَّرِيقِ كَمْ فَهَمَتْ
تَكْسَرُ - تَعْمِي مِنَ الْجِسْمِ الْأَثَرُ
تَقْلَعُ الْعَزَمَ بَابَ خَيْرٍ
السَّبِيحُ مَالَهُ مِنْ نَحْرٍ (۲)
سَارَ وَفَقَ مَالَهُ مِنْ مَسِيَةٍ

(۱) ای اذا كانت كلاب المشوى اعنى من الاسود فكيف بالمعشوق ان يحقق فان كان
مصر صيرتك مفتوحا انظر للمعى و دع الصورة و السلام علث - (۲) السبية نفع
العين الاطاعة -

- (۱) ای که شیران مر سگانش را غلام
(۲) گر ز صورت بگفريد ای دوستان
(۳) صورت خود چون شکستی سوختی
(۴) بعد از آن هر صورتی را بشکنی
(۵) صفت صورت شد آن خواجه سليم
- گفتن امکان نیست حامش والسلام
جنت است و گلستان در گلستان
صورت کل را شکست آموختی (۱)
همچو حیدر باب خیر بر کنی
کو بدم می شد بگفتار سقیم

(۱) یعنی چو صورت تو در مشاهده باشد و ذات حق مشهود شود در تو پس
به صور در مشاهدت تو دو حق همه حا مشهود شود بعد از این هر صورتی که باب
شکست می شود و در مشاهدت بوجه صورها فنا گردد و بها حق تعالی
مشهود میگردد ص ۲۲ ج ۲ شرح بحر العلوم -

فَرِحًا سَارَ عَلَى الصَّغَبِ سَنَك
لِامْتِحَانٍ مَا دَرَى بِالْجَدَّةِ
عَلِمَ حُودًا وَ لَطْمًا وَ مَدَدَ
لَا التَّدَى وَ الْحُودُ كُلُّ مَا وَقَعَ
فَرَحَتْ مِنْهَا أَتَتْ فِي رَغْبَةٍ
تُرْكِيضَ حُوقًا عَلَيْهِ أَنْ يَضِيعَ
مَا رَأَى ذَا الْحَضَرِيِّ مِنْ هَا
وَقْتَرِ السَّوَاءِ تَعَابِي وَ الْبَلَاءِ
طَهَرَتْ لَمْ تَخْذُلْ عَنْهُ الشَّقَّةُ
فَرِيَّةٌ أُخْرَى سَوَى مَا قَدْ طَلَبَتْ
قَرِيَّةٌ فِي قَرِيَّةٍ أَسْتَ لَهُمْ
حَسَمًا أَمْ يَعْتَمُوا بِالْمَرَّةِ

(۱) وَ بِذَلِكَ أَلْمَقِ نَحْوَ الشَّرْكَ
مِثْلَ طَيْرٍ سَارَ نَحْوَ الْحَصَةِ
(۲) ذَلِكَ الطَّيْرُ أَنَّهُ الْحَصَةُ قَدْ
عَايَةَ الْبَحْرَ صَالِكِيهِ وَ الطَّمْعَ
(۳) فَالطَّيْرُ طَمَعًا بِالْحَصَةِ
سَمَتْ ذَا التَّزْوِيرِ كَمْ طَارَتْ سَرِيعَ
(۴) لَوْ لَكَ يَا سَائِلُكَ أَتَيْدِي أَنَا
أَحَدًا مِنْ أَنْ أَسُوَيْكَ بَلَا
(۵) أَوْجَزُ الْقَوْلِ هَلَا أَلْقَرِيَّةُ
لَمْ تَكِ الْقَرِيَّةُ تِلْكَ وَ انْخُضْ
(۶) قَرَبَ شَهْرِ وَاحِدٍ بِالتَّسْرِيمِ
سَبَرُوا حَيْثُ طَرِيقُ الْقَرِيَّةِ

همچو مرغی سوی دانه امتحان
غایت حرص است نی جود و عطا (۱)
سوی آن برویر پراں و دواں
نرسم ای رهرو که بیگهت کم
خود ندید آن ده ده دیگر ندید
زانکه راه ده نکو نشناختند

(۱) سوی دام آن تملق شادمان
(۲) لڑکرم دانست مرغ آن دانه را
(۳) مرشگان در طمع دانه شادمان
(۴) گرز شادی حواحه آگاهت کم
(۵) مختصر کردم چو آمد ده بدید
(۶) قرب ماهی ده ده می تاختند

(۱) مرغ حریص کنایه از اهل دیباست و دانه کنایه از لداغه دیبویه و دام بن
دنایای حالی است -

- (۱) كُلُّ مَنْ مِنْ غَيْرِ اسْتَاذِ تَبِعَ
صُحْبَهُ فِي السُّبْحِ وَالْعِشَاءِ
(۲) كُلُّ مَنْ لَا عَنْ دَلِيلٍ فِي الطَّرِيقِ
طَرِيقُ كُلِّ يَوْمٍ يَصِيرُ
(۳) كُلُّ مَنْ الْكَفَّةَ لَا فِي دَلِيلٍ
(۴) عَادَ إِذْ قَدْ دَرَّ فِي الْحَافِقِينَ
(۵) يَحْدُ الْمَالِ الَّذِي بِالْكَسْبِ حَذُّ
(۶) آيِنَ يَلْفِي مُصْطَفَائِي وَ مَنْ
كُنِيَ لَهُ ارْتَحَمُ حَلَّاقِ السَّمَاءِ
(۷) كُلُّ أَهْلِ الدُّنْيَا نَاقِلُهُ
رَفَعَ وَاسِطَةً مَا عَالَمًا
- صَنَعَةً هَبْ جَدَّ فِيهَا وَ وَلَعُ
صَارَ مَدْمُومًا بِبِلَاسِ الصَّنَعَةِ
سَلَكْتَ لَمْ يَشِيعَ تَهَجُّعُ الْفَرِيقِ
بِأَمِّ عَالَمٍ بِهِ دَوْمًا يَسِيرُ
سَارَ كَالْحَافِقَةِ هَدْيِ الدَّلِيلِ
أَدْمَى يَأْتِي لَا عَنْ وَالِدَيْنِ
أَدْرَكَ كَانَ لَمَدِي كَمَزَا وَحَدُّ
كَانَ رَوْحًا طَاهِرًا مِنْهُ السُّدْنُ
عَالَمَ الْقُرْآنِ كَانَ وَ سَمَى
عِلْمٌ وَهُوَ لِنَدْلِ الْكَرَمِ (۱)
هُوَ بِالدَّاتِ لَتَمَّ أَوْ هَمَّا

(۱) عیلم بالعلم می باشد کرمه مالی لحنه اهل الظاهر درهما واسطه ای صمیم بواسطه القلم
لیضد به اعلوم فکما ان العلم واسطه که از الرسول واسطه بین الرب والسند فهو (من) قیم لعلوم ای تطهر
بوجوده لعیب ان حکم لیلدوا بها فان من عمل ما عیلم ورثه الله علم مالم علم فتح ان معلم اهل
الظاهر مضبوط و معلم الواصل لرسالة الروح الخالق و لحریص علی الدیة کالبحضری و
ولاده محرومون من العلم و لهد قال (هر حریص هست محروم ای پسر) -

- (۱) هر که گیرد پیشه بی اوستا
(۲) هر که در ره بی قلاوری رود
(۳) هر که نارد سوی کمه بی دلیل
(۴) زانکه نادر باشد اندر حادوین
(۵) مال او باشد که کسی میکند
(۶) مصطفائی کو که جسمش جان بود
(۷) اهل تن را جمله علم بالعلم
- ریشخندی شد بشهر و روستا
هر دوروزه راه صد ساله شود
همچو این سرگشتگان گردد ذلیل
کادمی سر برود بی واسدین
نادری باشد که برگنجی زند
تا که رحمن هم القرآن بود
واسطه افراشت در نذل کرم (۱)

(۱) مراد واسطه نیست که از پیروی او علم حاصل میشود -

- (۱) دَائِمًا كُلُّ حَرِيصٍ يَا وَلَدَ
كَالْحَرِيصِينَ سَرِيحًا لَا تَسِرُ
(۲) فِي الطَّرِيقِ تَعْدَدًا كَمْ مِنْ تَعَبٍ
كَعَذَابِ الطَّيْرِ بِلَمَاءِ بَانٍ
(۳) عَادَ شُعَانًا قَلْبٌ مَرَّوِي
وَمِنْ السُّكْرِ مَفْتُونًا لِمَنْ
كَانَ مَحْرُومًا، وَتَوْبًا لَشَقْلِ جَدِّ
بِرُّ رُوَيْدًا مِثْلَهُمْ إِنْ لَمْ تَبْصُرْ
وَجَدُوا جَرًُّا عَنَاءً وَ تَصَبُّبًا
فِي الدَّرَابِ كَانَ وَهْنًا لِلْمَعْنِ
هُوَ مِنْ ذِي الْقَرْيَةِ وَالْقَرْوِي
مَا غَدَى الْأَسَاذُ لَا يَدْرِي بَقَى

وصول السید الحضری وقومه الی القرية و اظهار القروی
نفسه انه ما سمع بهم وما رآهم

- (۴) بَعْدَ شَهْرِ إِذْ هُمْ دَاكُ الطَّرْفِ
لِلدَّوَابِ لَهُمْ لَمْ يَجِدُوا
وَصَلُّوا مِنْ غَيْرِ زَادٍ وَ عَاقَفَ
مَا بِهِ الرَّاخَةُ كُلًّا فَقَتُّوا

- (۱) هر حریصی هست معروم ای پسر
(۲) اندرین ده رنجها دیدند و تاب
(۳) سیرگشته ازده و ازروستا
چون حریصان تک مرو آهسته تر
چون عذاب مرغ حاکی اندرآب
وزشکر دیزی چنان نااوستا

رسیدن خواجه و قریش بسوی ده و نادیده و ناشناخته آوردن
روستائی ایشان را

- (۴) بعد ماهی چون رسیدند آن طرف
بی نوا ایشان ستوران بی هلف

- (۱) إِدْرِ ذَاكَ الْقُرْبَى وَ انْظُرْ
هُوَ مِنْ خَشٍ وَ سَوْءِ الْبَيَّةِ
(۲) فِي النَّهَارِ وَجْهَهُ اخْفَى لِأَن
نَحْوِ بَيْتَانِ لَهُ وَ الْكَرَمِ
(۳) مِثْلُ دَا الْوَحْدَةِ اللَّذِي شَوْمُ وَ شَرِ
عَنْ عِيَّوِ الْمُسْلِمِينَ فِي الدَّيَا
(۴) قَوَّجُوهُ مِنْ شَيَاطِينِ تَبِينِ
تَنْظُرُ مِثْلُ الدُّبَابِ قَدْ حَلَسَ
(۵) لَوْ تَنْظُرَتْ وَحَمَّهَا قَوْرًا تَقَعُ
أَنْتَ بِأَلَسَتْ لَهَا لَا تَنْظُرِ
- عِصْرَةَ لَطْلَمَ ذَاكَ اعْتَبِرْ (۱)
مَا أَتَى بَعْدَ الدَّيَا وَ اللَّيْلِ
فَمَهُمْ لَا يَفْتَحُوا بَعْدَ الزَّمَنِ
.. أَوْ بِهِ يَرْجُونَ أَتَى الْيَعْمِ
كُلَّهُ الْأَوَّلَى لَهُ أَنْ يَسْتَشِرَّ
لَهُمُ الْعِرْمَانِ ذَا كُلِّ الْهَمَا
وَ عَلَى الرَّأْسِ لَهَا فِي كُلِّ حِينٍ
وَ هِيَ فِي الْوَأَقِعِ شَهْ الْحَرَسِ
فَوْقَكَ تَوَلَّيْكَ عَمَّا وَ جَزَعُ
أَوْ لَهَا أَنْظُرْ غَاضِبًا مِنْهَا أَحَدَرِ

(۱) سد لبثا و الی مالیا نصیر الیی اشاره الی شیء صغیر و کبیر ای انظر
سد مواعیده الصغیره و الکبیره او سد العم او سد المعارفه -

- (۱) روستائی بین که از بدبیتی
(۲) روی پنهان میکند ایشان برود
(۳) آتچنان رو که همه رو و شرست
(۴) رویها باشد که دیوان چون مکس
(۵) چون به بینی رویشان در توتند
- میکند بعد لبثا و الی
ناسوی ماعش به بکشایند پوز
از مسلمانان نهان اولی تر است
بر سرش ننشسته باشد چون حرس
بالمین شان چون به بینی حوش متصد

- (۱) قَبِیْمِلِ السَّحْتَةِ ذِي الْعَاصِيَةِ
 (۲) اِذْ هُمْ قَدْ سَتَلُوا النَّيْتَ لَهُ
 بِهِمْ بَارَ وَ تَوَّاهِرَعُوا
 (۳) لَهُ اَهْلُ النَّيْتِ فَوْرُ ارْتَحُوا
 وَ لِهَذَا الْاَبْجُوحِ الْحَصْرِي
 (۴) لَكِنْ اللَّحْنُ يَقُولُ حِشْنُ
 حَيْثُ فِي الْاَثَرِ وَقَعَتِ الْجِدَّةُ
 (۵) خَمْسَةَ اَيَّامٍ فِي الْمَاءِ هُمْ
 كَابَدُو فِي اللَّيْلِ رَدَّ اَوْ فِي النَّهَارِ
 (۶) فَانْوَقَوْفَ مَا اَتَى مِنْ عَقْلِهِ
 بَلْ اَتَى مِنْ اِفْتِقَارِ نَظْمَانِ
- هُوَ قَالَ تَسْمَعُ بِالنَّاصِيَةِ (۱)
 وَحَدُّوا كَالْاَقْرِبَاءِ الْوَلَهُ
 نَحْوَهُ وَ الْبَابُ مِنْهُ قَرَعُوا
 اَبَهُ حَوْفًا بِهِ اَنْ يَلْحَقُوا
 صَارَ كَالْمُحْجُوِّ وَ اِهِيَ اَلْمَكْرُ
 لَمْ يَرَقْ مِنْهُ بَدَاكَ اَلزَّمَنُ
 مَا تُعَيِّدُ لَوْ نَدَّتْ وَ اَلشَّدَّةُ
 وَقَعُوا وَ الْاَثَرُ صَاقَ هُمْ
 وَ هَجَّ شَمْسٌ وَ حَرٌّ وَ اَوَّارُ
 اَوْ اَحْمُودُ لَهُمْ بِالْخَلَّةِ
 وَ اضْطَرَّ اِرْغَمْدَابُ اَلْعَطْفَانِ (۲)

(۱) الآية می سورة العلق (لیسیم بالصاب) می لجدنه ساعیه الی النار (ناصه)
 کادیه خاطئه () - (۲) نسخه ثانیه - بالطره -

- (۱) در چین روی خشیث عاصیه
 (۲) چون پیرسیدند و خاش یافتند
 (۳) در فرو بستند اهل خانه اش
 (۴) لیک هنگام درشتی هم نمود
 (۵) بر دوش مانند ایشان پنج روز
 (۶) نی ز غفلت بود ماندن بی حری
- گفت بردان سمن بالناصیه
 همچو حویشان سوی در مشتافتند
 حواجه شد بر کج روی دیوانه و ش
 چون در آمدی بچه تیزی چه سود
 شب سرما روز خود حورشید سوز
 بلکه بود از اضطراب و بی حوری

- (۱) لِاضْطِرَارٍ بِالتَّيْمِينِ اِحْسَانٌ
وَمِنْ الْجُوعِ الْكَثِيرِ السَّعْ
(۲) فَمَدَامَا قَدْ رَأَاهُ وَ مَدَامَ
أَنْ فَلَانِ أَنَا وَ الْإِسْمَ لِيَا
(۳) قَالَ دَا كَارَ أَنَا لَا أَعْلَمُ
جَسَا أَنتَ تَكُونُ أَوْ مَرِينِ
(۴) فَبِصْنَعٍ هُوَ مَقْنُونٌ أَا
أَدَا لَا أَدْرِي مَنْ أَنتَ وَلَا
(۵) أَا عَنْ دَاتِي مَالِي مِنْ حَسْرَةٍ
هَبْ يَقْدِرْ شَعْرَةَ الرَّأْسِ لِيَا
- وَصَلُّوا طَوْعًا أَسْطَافَ الرِّمَانِ
يَا كُلَّ الْحَبَّةِ يَرْتَدِعُ
هُوَ حَيَّاهُ وَ قُلْ سَلَامٌ
ذَا هُوَ فَاللهُ اللهُ يَا
أَنْتَ مَنْ كُنْتَ وَ أَنْتَ أَقْهَمُ
طَاهِرٍ أَنْتَ إِيَّ حَالًا تَبِينُ
يَرْبِي وَ لَدَا قَيْدَ الْفَنَاءِ (۱)
مَعْوِذَ أَفْرَفِكَ بَيْنَ الْعَلَا
مِنْ وَجُودِي أَنْتَ أَدْرِي مَنْ أَنتَ
أَنْتَ أَدْرِي أَنَا مَالِي مَا يَا

(۱) هذه الايات الثثة من الاصل لم توجد في نسخة السج القوي و ترجم لها عن نسخة لکناهور -

- (۱) بالتیمین بسته نیکان اضطرار
(۲) او همی دیدش همی کردش سلام
(۳) گفت باشد من چه دانم تو کتی
(۴) والهم رود و شب اندر صنع هو
(۵) از خودی خود ندانم من خیر
- شیر مرداری خورد از جوع زار
که فلام مرا مرا اینست نام
یا یلیدی یا قرین پاکتی
هیچگونه نیستم پروای تو
بیست از هسنی سر مویم اثر

- (۱) مَا سَوَى الْحَقِّ لِي الْعِكَارَ حَبْلُ
مَا سَوَى اللَّهِ سِوَا مَا أَدْرِي أَنَا -
- (۲) قَالَ هَذَا الْوَقْتُ الْمَحْشَرُ الْمَثَلُ
وَهُوَ مُصَدِّقٌ لِقَوْلِ الْإِدْكِزِيهِ
- (۳) شَرَحَ الْقَوْلَ لَهُ إِنِّي أَنَا
قَدْ أَكَلْتُ مِنْ حَوَائِي الْأَطْعِمَةِ
- (۴) ذَلِكَ الْيَوْمَ لَكَ اتَّبَعْتَ الْمَتَاعَ
(۵) تَسْمِعُ الْخَلْقَ بِسِرِّ حَبْنَا
- وَإِذَا مَا الْخَلْقُ حَبْنَا أَكَلَا
(۶) وَهُوَ قُلْ لَهُ دَوْمًا قَمَا
لَا أَتُكْ أَعْرِفُ لَا مِنْكَ الْمَحَلُّ
- (۱) ما سواي الحق لي العيثار حبل
ما سواي الله سوا ما ادري انا -
- (۲) قال هذا الوقت المحشر المثل
وهو مصدق لقول الاديكريه
- (۳) شرح القول له اني انا
قد اكلت من حواني الاطعمه
- (۴) ذلك اليوم لك اتبعت المتاع
(۵) تسمع الخلق بسير حبنا
- و اذا ما الخلق حبنا اكلا
(۶) وهو قل له دوما قما
لا اتك اعرف لا منك المحلل

(۱) الآية في سورة هب -

- (۱) هوش من از غیر حق آگاه نیست
(۲) گفت ایندم با قیامت شد شبیه
(۳) شرح میکردش که من آنم که تو
(۴) آن فلان روزت خوردم آن متاع
(۵) سر مهر ما شنیدستند خلق
(۶) و همی گفتش چه گوی ترهات
- در دل و جانم بجز الله نیست
ما برادر شد یفر من اخیه
لوتها خوردی از خوان من دوتو
کل سر جاور الاتین شاع
شرم دارد رو چو بعت خورد خلق
می ترا دانم نه قلم تو نه جات

وَسَحَابًا صَوْبُهُ الْأَرْضَ غَمَرَّ
 سَحَّ مِنْ غَيْثٍ وَمَا عَنْ لَهَا
 وَصَلَتْ فَالْحَضْرِي ذَوَالنَّكَدِ
 قُلْ لَرَبِّ الْبَيْتِ سُرْعَانِ تَعَالَى
 حَائِبِ الْبَابِ وَرَأَى مَا حَصَلَ
 أَخْرَجَ الْأَمْرَ قَتْلَ مِنْهُ الْيَسِيرِ
 أَلَا خَلَيْتُ وَمَا فِي الْحَاظِرَةِ
 مَكْرَهُ بِعَمَلٍ وَرَحْمَاكَ بِمَا
 مِنْ أَيْ الرِّدِّ الشَّدِيدِ وَالْحَرَقِ
 حَمَمَهُ أَعْوَامَ كَانُوتِ عَدَتْ
 يَأْتِي وَالْجَلُّ أَوْفَى وَالْحَبِيبِ
 بِمَا أَلْفٍ قَاتَى لِي الْغِيَاثِ

کد سمان ز بارش شد در شکست
 حلقه رد خواج که مهر را بعنوان
 گفت آخر چیست ای جان پسر
 نرک کردم آنچه من پنداشتم
 جان مسکبم درین سرما و سوز
 در گرانی هست چون سیصد هزار

(۱) خَامِسٌ تِلْكَ اَكْتَنَطَتْ مَطَرُ
 وَالسَّمَاءُ انْتَهَرَتْ بِمَا رِيَا
 (۲) وَبِدَ الْمَدِيَّةِ لِلْعَظَمِ بَعْدَ
 ضَرْبِ الْحَلَقَةِ الْمَلْبِ وَ قَالَ
 (۳) إِذْ هُوَ فِي الْاَلَمِ بِضَرَارٍ وَصَلَ
 قَالَ يَا رُوحَ الْاَلْبِ مَاذَا يَصِيرُ
 (۴) قَالَ عَنْ تِلْكَ الْحَقُوقِ الْفَايِدَةِ
 لِي أَلَا كَلَّا تَرَكْتِ فِيهَا
 (۵) رُوحِي الْمُسْكِبَةِ ذَاتِ الْعَرَقِ
 حَمَمَةُ أَيَّامٍ مِنْهَا دِي نَدَتْ
 (۶) فَجَمَاءَ وَاحِدٌ فِيهِ الْعَرِيبِ
 وَاضْطَهاذِي الْاَلَا وَارَى ثَلَاثَ

(۱) پنجمین شب ابر و بارانی گرفت
 (۲) چون رسیدش کرد اندر اسحواس
 (۳) چون بعد العاح آمد سوی در
 (۴) گفت من آن حقها بگذاشتم
 (۵) پنج ساله و پنج دید این پنج روز
 (۶) يك جفا از خویش و از یار و تبار

- (۱) حَيْثُ أَنَّ الْقَلْبَ دَوْمًا مَا وَضَعَ
رَوْحَهُ عَوْدًا مَعَ حَبَرٍ كَثِيرٍ
- (۲) كُلُّ مَا كَانَ عَلَى النَّاسِ أَعْطَرَ
مِنْ خِلَافِ الْمَادَةِ أَغْرِقَهُ يَقِينُ
- (۳) قَالَ يَا مَنْ عَمَّتْ شَمْسُ حَبَرِهِ
لَوْ أَتَيْتُ دَمِي أَنْتَ الْحَلَالُ
- (۴) فَيَهْدِي الْبَيْلَةَ دَاتِ الْمَطَرِ
كَيْ مَتَاعًا تَبْعُدَ يَوْمَ الْحِسَابِ
- (۵) قَالَ دِي رَوِيَّةً فِيهَا اسْتَقَرَّ
فَهْمًا ذُئْبٌ وَ صَارَ الْحَارِسُ
- (۶) فَلَا حِلَّ الذُّئْبِ كَانَ فِي الْبَدِ
كَيْ إِذَا الذُّئْبُ الصَّخِيمُ دَا وَصَلَ
- قَوْقُ جَوْرٍ وَحَقًّا مِنْهُ طَلَعَ
وَوَفَاؤُهُ لَهْ فِي الصَّبِّ الْخَطِيرِ
وَالسَّلَاةِ وَلَهُمْ حَرُّ الصَّرَرِ
كَانَ ذَلِكَ نَفْثَةً فِيهِمْ يَبِينُ
فِي أَرْوَالٍ - حَرُّ نَحْمٍ قَرِيبِهِ
أَنَا صِيرْتُ - وَمَالِي مِنْ حِدَالٍ
هَبْ لَنَا رَأْيِيَّةً تَمْدُدُ الْمَقَرَّ
وَبِهِ تَخْلُصُ مِنْ شَرِّ الْعِقَابِ
فَيَمُّ السَّيَابِ فِي فَيْدِ السَّهَرِ
هُوَ مِنْهُ - كَانَ دَوْمًا جَالِسًا
لَهْ سَهْمٌ مَعَ قَوْسِ ذِي يَدِ
لَهْ يَرْمِي لَا يَرَى مِنْهُ حَلَلِ

- (۱) زانکه دل نهاد بر جور و جفاش
(۲) هر چه بر مردم بلا و شدتست
(۳) گفت ای خورشید مهرت در زوال
(۴) امشب نار از بهر ده گوشه
(۵) گفت يك گوشه است آن باغبان
(۶) در کفش تیر و کمان از بهر گرگ

جاش خوگر بود با مهر و وفاش
این یقین دان کز خلاف عادتست
گر تو خونم ریختی کردم حلال
تا بیای در قیامت توشه
هست اینجا گرگ را او پاسبان
تا زنده چون آید آن گرگ سترگ

قَالَ لِمَ جِلَّ لَأَقَاتَ - أَبْعِ مَا تَرَوْمَ -
 لِمَ جِلَّ الْخَرِ مِنْ دَا أَخْلَصِي
 فَجَلَّأَ يُعْطِي يَا دَا الْكُتَا (۱)
 .. كُلُّ مَا قُلْتَ لِي السَّمْعُ يَمِي .
 أَتَحْرُسُ مَالِي إِلَّا دَا مَرَامُ
 أَضْرَبُ السَّهْمِ أَوْلِيهِ الْأَحْلُ
 كُنْتُ فِي قَلَمَيْنِ دَا رَأَيْ وَ قَرِ
 فَوْقَ رَأْسِي مَطَرٌ تَحْنِي طِينُ
 مِنْ أَثَاتٍ زَهْدٌ خَالِيَةٌ
 وَاللَّيْذِي ضَاقَ بِلَا قُوَّةٍ أَنْزَلَ
 دَا كَبَا . بَاتُوا أَنْظَرُ لَا يُفْصِرُ ..
 دَخَلُوا فِي النَّارِ قُلْتُ الْهَابِيَّةُ

(۱) تُو بهذی الخدمه انت تقوم
 و سوی ذاقتمصل واقحصی
 (۲) قَالَ الْفُ يَخْدُمَةُ اَتِي اَنَا
 وَ بِكَمِّي السَّهْمَ وَالْقَوْسَ صَع
 (۳) لَا اَنَا اَنَا وَ الْكَرْمَ مُدَامُ
 لَوِيهِ الْيَدِ اَتِي الرَّاسَ عَجَلُ
 (۴) فَلَا حِلَّ الْحَقِّ يَا مَنْ تَبَ مَنْ
 لَا تَدْعُنِي اللَّيْلَةَ هُدًى سَحِينُ
 (۵) فَهَنَّاكَ وَ حَدَّثَ رَاوِيَةٌ
 هُوَ مَعَ أَهْلِيهِ فِي ذَاكَ الْمَحَلِّ
 (۶) كَالْخَرَادِ الْقَعْصُ صَارَ فَوْقَ نَعْصُ
 مِنْ صَحْبِهِ السَّبِيلِ خَوْفَ اَزَاوِيَّةُ

(۱) سحۃ ثابۃ - الف

ورنه جای دیگری فرمای جست
 وان کمان و تیر در کفم بنه
 کر در آرد گرگ سر تیرش دم
 آب باران بر سر و دوزیر گل
 رفت آنجا جای تنگ و بی مجال
 از نهب سبیل اندر کنج غار

(۱) گر تو آن خدمت کنی جا آن تست
 (۲) گفت صد خدمت کنم تو جای ده
 (۳) من نخسبم حارسی رز کم
 (۴) بهر حق مکن دارم امشب ای دودل
 (۵) گوشه حالی ند و او با عیال
 (۶) چون ملخ بر همدگر گشته سوار

- (۱) فِي جَمِيعِ اللَّيْلِ قَاآؤَا يَا إِلَهَ
دَالِمَا لَاقَ لَنَا لَاقٌ وَ لَاقٌ
(۲) ذَا حِرَاءٍ مَنْ هُوَ كَانَ الرَّفِيقُ
أَوْ مَعَ الْوَعْدِ الدَّمِيمِ وَالَّذِي
(۳) ذَا حِرَاءٍ مَنْ هُوَ كَانَ الطَّمَعُ
تَرَكَ أَنْ يَخْدُمَ سَامِي التُّرَابِ
(۴) يَفْضُلُ تَحْسُ التُّرَابِ وَالْجِدَارِ
عِلْمَةُ النَّاسِ وَعِيدَانِ الْكَرْوَمِ
(۵) أَنْتَ عِنْدَ رُحْلِ بِالْقَلْبِ حَيٍّ
مَنْ عَلَى فَرْقِ الْمُلُوكِ لَوْ تَسِيرُ
(۶) أَيُّهَا السَّالِكُ فِي كُلِّ طَرِيقٍ
مِنْ سَلَاطِينِ التُّرَابِ وَالْمَدَرِ
- كَلِمَتُمْ يَا مَنْ يَجِلُّ رِشَاءُ
وَلَنَا لَا غَيْرَنَا فَاقٌ وَ رَاقٌ
لِلْإِحْسَاءِ حَمْدًا أَهْلَ الطَّرِيقِ
عَمِلَ الْمَعْرُوفَ وَالصَّنْعَ السَّنِيَّ
يَا اخْتَارَ وَ حَتَّى لِلْوَدْعِ
لِلْكَرَامِ الصَّفْوَةِ أَهْلِ الدُّبَابِ
الْمُطَهَّرِينَ وَمَنْ جَاءُوا بِشِعَارِ
وَالرِّيَاحِينَ وَ كُلِّ مَا تَرَوْنِ
لَوْ تَصِيرُ قَدْ فَصَلْتَ كُلَّ شَيْءٍ
أَحْسَنَ كَانَ لَكَ هَهْنَةُ الْخَطِيرِ
لَسْتَ تَلْقَى أَنْتَ فِي كُلِّ فَرِيقٍ
غَيْرَ صَوْتِ الطُّبْلِ أَوْ قَوْلِ الْهَذَرِ

- (۱) در همه شب جمله گویان کای خدا
(۲) این سزای آنکه شد یار خسان
(۳) این سزای آنکه اندر طمع خام
(۴) خاک با کلن لیس و دیوارشان
(۵) بدهد بک مرد روش دل شوی
(۶) از ملوک خاک جز پادشاه
- این سزای ما سزای ما سزا
یا کسی کرد از برای ناکسان
ترك گوید خدمت خاک کرام
بهتر از علم و رز و گلزارشان
به که بر فرق سر شاهان روی
نو نخواهی یافت ای پیک سبل

- (۱) هُمْ أَهْلُ الْحَضِيرِ بَيْنَ الْقَرِيْقِ
مَنْ يَكُونُ الْقَرِيْقُ ذُو الْحَقِّ
(۲) ذَا حِزَاءٍ مَنْ تَدْبِيرُ الْهَى
لَهُ حَاءُ الْقَلِّ شَاءَ وَ انْتَعَدَ
(۳) إِذْ مِنْ الْقَلْبِ أَتَى حَتَّى الْبَشَفِ
لَيْسَ يَحْدِي لَا وَلَا يَشْمِي الْبَلِيلِ
(۴) كَانَ دَاكِ الْقَوْسُ وَالْهَمُّ مُدَامَ
فِي جَمِيعِ الْبَلِيلِ فِي كُلِّ طَرَفِ
بَسَّةٌ لِلرُّوحِ قَطَاعُ الْطَّيْقِ
لَا فَتُوحَ لَهُ كَمْ رَادَ حَرْقِ (۱)
مَا أَتَى صَوْتُ لَشَيْطَانٍ لَهَى
عَنْ سَبِيلِ الْعَقْلِ - بِالْجَهْلِ اعْتَقَدَ
نَدَمٌ مِنْ تَعَدُّ هَذَا الْاعْتِرَافِ
كَانَ حَتَّى الْمَوْتِ مَقْهُورًا ذَلِيلَ (۲)
فِي الْبَيْدِ مِنْهُ نَعْيٌ لَا تَمَامَ
يَطْلُبُ الذِّقْبَ لَهُ يَبْغِي التَّلَفَ

(۱) فتوح از لغت خود من القروی اللدی لاحصه له من النفس الالهی و من اللدی
لندی لا مع له ملووه عدم عنه بوجها و من اهل الروح السالکین علی جادة الشریعة
بسمة سلطان الروح (۲) ی لما دعت الدعاة من القلب بی الشعار ای خرج
لندی فی قلبه علی لسانه بعد هذا لا یسک فائدة الاعتراف «احلاده الی الارض و انشاده
مروء -

- (۱) شهریان خود ده زبان سست بروج
(۲) این سزای آنکه بی تدبیر عقل
(۳) چون بشیامی ردل شد تا شفاف
(۴) آن کمان و تیر اندر دست او
روستائی کبست گنج بی فتوح
بانگ غولی آمدش مگر بدقل
زاں سپس سودی ندارد اعتزاف (۱)
گرگ را چوپان همه شب سوسو

(۱) شعار پرده دل و ساری دل و اعتزاف از مزوف معنی روی تافتی است -

- (۱) فَعَلَيْهِ الذِّئْبُ مِثْلَ الشَّرِّ
يَطْلُبُ الذِّئْبُ وَمَا مِنْ خَيْرٍ
(۲) كُلُّ تَرْغُوثٍ لَهُمْ كُلُّ بَعُوضٍ
وَيْدِي الْمَحْرُومَةِ كَمْ قَدْ وَصَعِ
(۳) أَيْضًا الْفُرْصَةُ فِي طَرْدِ الدِّبَابِ
مِنْ ضَجِيجِ حَمَلَةِ الذِّئْبِ الْأَيْشَرِ
(۴) كَيْ يَهْدِيَ الذِّئْبُ لَا يَأْتِي الصَّرَزُ
يَتَنَفَّ بِالرَّغَمِ ذِقْنُ الْحَصْرِيِّ
(۵) وَ يُصِيفُ اللَّيْلَ هُمْ فِي مِثْلِ دَا
وَمَنْ السُّرَّةُ نَحْوُ الشَّعَةِ
- سَلَطَ بِالذَّاتِ قَيْدَ الْخَطَرِ (۱)
لَهُ بِالذِّئْبِ وَ لَا بِالضَّرَرِ
كَأَنَّ ذَنْبًا فِي الدَّمِ مِنْهُمْ يَخُوضُ
هُمْ حَرْحًا وَ الْحَيَّ بِالْوَجَعِ
مَا أَتَتْ مِنْهُمْ وَ لَا صَدَّ الْعِدَاتِ
وَمَنْ الْمُوْطِئُ دَا الصَّغْبُ الْحِطْرُ
يَجِيئُ وَ الْقَرَوِيُّ مِنْ كَذَرٍ
وَعَلَيْهِ مِنْ غُرُورٍ يَجْتَرِي
حَرَقُوا الْأَتْسَانَ رَعْمًا وَ أَدَى
دَوَّحَهُمْ كَمْ وَصَلَتْ مِنْ خَشْيَةٍ

(۱) اورد بالذات الموضع و بالرغوث القروي او نفس الامارة -

- (۱) گرگ بخود بروی مسلط چون شرر
(۲) هریشه و هر کیک چون گرگی شده
(۳) فرصت آن یسه دانستن هم نبود
(۴) تا نیاید گرگ آسیبی رند
(۵) اینچنین دندان رنسان تا بیم شب
- گرگ جویان و زگرگ او بحر
اندران ویرانشان زخمی زده
از بهیب همه گرگ هنود
روسنائی ریش خواجه بر کند
جانشان از نای می آید بلب

- (۱) بَقْتَةُ تَعْمَالُ دُثْبِ بِالْمِ
رَأْسَهُ مِنْ عَالِي الثَّلْجِ أَنَا
(۲) مِنْ عَلَى إِيَّاهُ دَا الْحَصْرِي
وَرَمَى الْحَيَوَانَ ذَلِكَ فَهَوَى
۱۳ إِذْ هَوَى الْحَيَوَانَ حَلَاءَ ظَهْرًا
صَرَبَ لَكَمْ وَصَاحَ أَسْمَا
(۴) قَالَ يَا مَنْ بِالْمَتَى مَا كُنْتَ دَا
قَالَ لَا دُثْبٌ هُوَ صَحْمٌ قَوِي
۱۵ فِيهِ شَكْلُ الدُّثْبِ فِي التَّهْرِ كَانَ
(۶) قَالَ لَا لَمَّا مِنْ الْقَرْجِ لَهُ
لِي وَكَأَمَاءٍ مِنْ الْحَمْرِ ۱۱
- صَوْتٌ خَرَقٌ بِسِ الْمَسْرَمِ .
عَاصِبًا لَيْسَ لَهُ مِنْهُ أَمَانُ
صَوْتُ السَّهْمِ يَمْزُجُ قَسَوِي (۱)
حَلْمَهُ وَانْخَطَعَتْ مِنْهُ الْقَوَى .
مِنْهُ رِيحُ الْقَرْوِي طَعْمًا
قَلَمَهُ وَالثَّبُّ مِنْهُ انْخَطَمَا
حَشَى كَأَنَّ بِهِ حُلَّ الْأَدَى
أَشْبَهَ الشَّيْطَانَ بِالْحَدَثِ الْقَوِي
شَكْلُهُ أَبَدِيَّةٌ مِنْهُ أَنَا
خَرَجَ الرِّيحُ فَلَا يُشْبِهُ
بِهِ أَتَدِي . وَمَنْ اللَّيْلُ السَّمَاءُ .

(۱) قال من لبح شست تقديم الثب لب عثره معن منها سم آفة نرمی السهم
من العوس اضموها فی الابهام + یسعدون او تر بها مع لهم من له التركیة راگز .

- ۱) «کهان شمال گرگی هشته
(۲) تیر را بگشاد آن خواجه ز شست
(۳) اندر افتادن ز حیوان باد حست
(۴) ناجوا آمدی که حر کره هست
(۵) اسرو اشکال گرگی ظاهر است
(۶) گفت ای آدی که حسب از مرجوی
- سر و آورد از فرار پشته
رد بر آن حیوان که تا افتاد پست
روستانی های کرد و کویت دست
گفت ای اس گرگ چون اهریمست
شکل او از گرگی او مضراست
می شاسم همچون کانی رمی (۱)

(۱) یاه در آبی یاه تکبر است یعنی همچون که آب از می منار است .

- (۱) قَدْ قَمَلْتَ جَحْشِي نَيْنَ الرِّيَاضِ
 (۲) فَتَمَحَّصْ حَسًّا فَأَلْزِلْ كَانَ
 لَا تُرَى لِلْمَطَرِ إِذْ فِي بَنَارِ
 (۳) يُطَهِّرُ اللَّيْلُ كَثِيرًا لِيَبْدَلَ
 نَظَرَ اللَّيْلِ لِكُلِّ أَحَدِ
 (۴) قَطْلَامٌ وَ سَحَابٌ وَ مَطَرٌ
 ذِي الْمِهْمَاتِ الثَّلَاثِ نَفْلَطُ
 (۵) قَوْلِي بَانَ كَيَوْمِ سَافِرِ
 أَنَا رِيحٌ جَحْشِي أَذْرِي الْبَاسِ
 (۶) وَسَطٌ عِشْرِينَ رِبْعًا أَعْرِفُ
 مِثْلَمَا مَن سَافِرُ الزَّادِ عَرَفُ

- (۱) کشته حر کرده ام را در ریاض
 (۲) گفت بیکو بر تفحص کن شد است
 (۳) شب غلط بشاید و مبدل بی
 (۴) هم شب و هم ابرو هم نار از روی
 (۵) گفت من به من چو روز روش است
 (۶) در میان نیست باد آن باد را
- که مبادت وسط هرگز را انقباض
 شعصه دوش در بادر محض است
 دید شب صائب ندارد هر کسی
 این سه تاریکی غلط آرد شگرف
 می شناسم باد حر کرده نیست
 می شناسم چو مسافر را را

- (۱) وَ لَهْدَا طَمَرَ ذَا الْحَصْرِ
و التَّلَاسِبَ لَهُ قَدْ حَدَا
(۲) وَ يَكْ يَا اِنَّهُ جَثَّ يَحْقُ
اَنْتَ اَقِيوْنَا وَ اِنْعَا بِالنَّعِ
(۳) بِمَهْمَاتٍ ثَلَاثٍ الْمَطَامِ
كَيْفَ لَا تَذَرِي بِيَا يَا اَحْمَقُ
(۴) فَيُصِفُ الدَّيْلَ مَنْ الْمَجْلُ قَدْ
رَفِيقٍ صَحْبٍ عَشْرٍ سَمِينِ
(۵) نَفْسُكَ صَبْرَتْ صَبَا عَارِفَا
وَعْنَى هَيْنَ الْمُرَوَاتِ التُّرَابِ

۶ مرت ترجمه هذا است فی لایاب الارسة الاحرة فی صفحة ۱۳۵ و فی السیر
الاولیین من صفحة ۱۳۶ المترجم للیت الاول و التی فی صفحة ۱۳۵ من نسخة
لكننا هو -

روستائی را گرساش گرهت
شک و آهون هر دو باهم خورده
چون بدای مر مرا ای غیره سر
چون بداند همزه ده ساله را
حاک در چشم مروت میری
در دلم گنجای بجز الله نیست

- (۱) حواصی برجست و پیامد فاشگفت
(۲) کانه طرار شید آورده
(۳) در سه تاریکی شناسی ناد هر
(۴) آنکه دند بیم شب گوساله را
(۵) خویش را عارف و واله کسی
(۶) که مرا از خویش هم آگاه نیست

- (۱) مَا أَكَلْتُ أَنَا لَمْ أَذْكُرْ لَهُ
بِهِ وَهُوَ كَانَ حَدَلًا بِهَا
- (۲) عَاقِلًا بِالْحَقِّ مَحْنُونًا إِيَّاهُ
قَدْ نَسِيتُ أَعْدَدَنِي مَنْ يَمْنَنُ
- (۳) وَ أَلَمَدِي لَمْ يَخْسُ يَغِيهِ السَّيْدُ
لَهُ حَرُّ الشَّرْعِ فِي الْقَعْدَرَيْنِ
- (۴) مَا لِسُكْرَانٍ وَ مَنْ سَحَا كُلُّ
هُوَ كَالْطَّمَلِ مَعَافٍ تَمُتُّ
- قَلْبِي ذَا الْحَيْرَةِ وَ أَلَوْلَهُ
لَهُ كَانَتْ وَهُوَ كَانَ لَهَا .
- سَعَى فِي حَالٍ بِهِ تَرْوَحُ بِيَا
بِالْمُسْتَبِطِ لَمْ يَثْ مَا أَنْ يَصْرُ .
- أَكَلُ فِي حَقِّهِ كَانَ أَلَمَدُ
مَنْهُمْ عَدُوٌّ وَ مَعْدُورًا يَبِينُ
- مَنْ طَلَّقَ لَا وَلَا يَبْعَ يَحُلُّ
حُرِّ الدَّاءِ لَهُ لَا يَنْحَقُّ

- (۱) آنچه وی خوردم از آتم یاد نیست
(۲) عاقل و محنون حقم باد آرد
(۳) آنکه مرداری خورد بستی بد
(۴) مست و سگی را طلاق و بیع نیست
- اس دل در غیر نچیر شاد نیست
در چمن بیخوشیم معذور در
شرع و را سوی معذوران کشیده
همچو طملی و مدی و معقیست

(۱) در شرح بحر العلوم گفته معصود از اس ابیات آنست کسی که عمل و دال شود از او بحکیم ساقط میشود پس از کسیکه مست عشق باشد از او تنبیه چون قطع شود ولی شکل می آید باینکه شافعی و حنفی مست را مکلف میدانند مگر گفته شود مرد مولانا مست بید باشد یا بیکه گفته شود مراد اگر مست باشد خود کفر نکند بگوید کافر نمیشود پس مست عشق چگونه معذور باشد و در بیت مذکور میفرماید - مست و سگی و طلاق و بیع نیست - باینکه اشکال می آید که مست را طلاق نیست و شراح این اشکال را ذکر کرده اند در پاسخ مدعیان که تحقیق رفع اشکال شود تاکنون نداده اند - صفحه ۳۲ و ۳۳ ج ۲ شرح بحر العلوم رجوع شود -

- (۱) سَكْرَةً تَأْتِي مِنَ الرِّيحِ الْعَمِيقِ
بِأَذْكَوَرٍ مِنَ الْحَمْرِ وَخُبِّ
(۲) فَإِذَا كَيْفَ عَلَيْهِ رَاقِ أَنْ
سَاقِطًا ذَا الْقَرَسِ صَارَ وَقَدْ
أَمْسَ يُحْمَلَى حَمَلٌ فَوْقَ الْحَمَشِ
فَارَسِهِ مَنْ لَا لَيْسَ يَقُولُ
(۳) يَتَرَكُونَ الْحِمْلَ إِذْ يَأْتِي الْعَرْجُ
(۴) فَإِذَا كُنْتَ مُعَافَا عَنْ يَسِيرٍ
أَنْ عَنْدَ تِي أَعْمَى وَ الصَّرِيرِ
لِلْمَلِكِ الْقَرْدِي اللَّطْفَ الْأَقْ (۱)
لَمْ تَكْ مِنْ مِثْلِهِ رَأْسًا وَ أَبْ
يُوضَعُ التَّكْلِيفُ سِرًّا أَوْ عَلَن
فَقَدْ فِي ذَلِكَ رَحْلًا وَ يَدُ
فِي الدُّنَا الدَّرْسُ نَكُورًا أَوْ عِشِي
.. وَلَهُ يَقْصِي شُرُوحًا وَ ذِيُولُ
قَالَ مَا كَانَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ
أَوْ كَثِيرٌ كَيْفَمَا شِئْتَ أَصِيرُ
وَعَنِ الْحَقِّ الصَّيْرِ وَالْخَيْرِ

(۱) و هند طاهر فی اعداد من مردود من درودین لایهم نوم صالون برعمون ان
نوم لله و فی الله و مصطون بهد اساس التکالیف الشرعه و یعولون (پس بر او
نعم باشد چون روا) نمرم ارجوع الی لعلی عارسی علی ترحمة الایات المثلثة
للی اولها (آنکه مرداری خورد یعنی نبید) -

- (۱) مسی کاید ر بوی شاه مرد
(۲) پس بر او تکلیف چون باشد روا
(۳) بار که نهد در جهان خرکره را
(۴) بار برگیرند چون آمد عرج
(۵) سوی خود اهی شد از حق بصیر

(۱) بومره کینه امیلس است -

- (۱) تُظْهِرُ الدُّرُوشَةَ فَخْرًا لَكَ
وَصَبِيحَ الْمَاشِيقِينَ وَانْصَبْ
(۲) اِنَّ اَنَا سَكْرَانٌ لَا اَعْلَمُ مَا
وَ لَكَ الْغِيْرَةُ كَمْ مِنْ اِمْتِحَانٍ
(۳) لَكَ رِيحُ الْجَحْشِ طَوْرًا فَصَحْ
(۴) وَلَهُ الْاَثْنَاتُ اَتَدِي هَكَذَا
هَكَذَا الصَّيْدَ الْعَرَبِيَّ اُحْدِ
(۵) مِائَةُ الْاَلْفِ اَلْفِ اِمْتِحَانٍ
اَنْ عَلَيَّ الْبَابِ اَنَا لَا غَيْرِيَا
- وَالْمَاءُ وَالسَّكْرَةُ تَبْدِي بِكَ
لِلْاِلَهِ بِمِثْلِ مَنْ مِنْهُمْ اَحَبُّ (۱)
كَانَ اَرْضًا لَا وَلَا اَدْرِي السَّمَاءَ
عَمِلْتَ سَوْتِكَ بِاَقْدِرِ الْمَهْمَانَ
وَوُحُوْدُ تَقِيكَ مِنْهُ اَتَصَحَّ
فَصَحَّ الْحَقُّقِيُّ وَاصْحَابُ الْاَذْيِ (۲)
وَلَهُ فِي الشَّرِكِ قَهْرًا تَمْدُ
يَا اَبِي مِمَّنْ يَقُوْلُ فِي الْعِيَانِ
بَصُرْتُ مَقْبُوْلًا لِبَابِ رَبِّيَا

(۱) و لهذا اشعر بخاطب البدعي الكذاب و يقول (لاف درویش الخ) -

(۲) ای بحق ندای بحمل الی ای مصوحاً می لنداس پس هل الله و می الاحرة می
رؤس الاشهاد و علی هذا جعل الصيد الوحشی امرأ و من هید لشریفة و عتقال
الاورم لالهة یبنی اللدی هو شانة لصد الوحشی مصطاده بالطلب کالمحصری المرقوم
و صاحب الحيلة و النفاق کذا بمصحه -

- (۱) لاف درویشی زبی و بیخودی
(۲) که زمین را من فدایم ذ آسمان
(۳) بادخرکره چنین رسوات کرد
(۴) اینچنین رسوا کند حق شید را
(۵) صد هزاران امتحانست ای پدر
- های و هوای عاشقان ایزدی
امتحانات کرد غیرت امتحان
هستی نفی ترا اثبات کرد
اینچنین گیرد رمیده صید را
هر که گوید من شدم سرهنگ در

(۱) قَامِحَاتًا لَهُ لَوْ كَانَ الْعَوَامُ مَا دَرَوْا مَنْ صَحَّوْا الصُّو الْكَرَامِ
 طَلَبُوا آيَاتِهِ مِنْهُ فِي الطَّرِيقِ . وَلَهُ كَمْ فَصَحُوا بَيْنَ الطَّرِيقِ .

اشاره الى معرفة مدعى الكمال صاحب الكلام و معرفة الهذر
 و الغلط من العوام (۱)

(۲) وَإِذَا الدَّرِيَّةَ كَانَ أَحَدُ يَدْعِي بِالصُّعَةِ الدَّرِيَّ عَدُ
 نَفْسَهُ السُّلْطَانُ مِنْهُ فِي الْأَمَامِ وَدَفَّ الْأَطْلَسُ فِي حَاضِ وَعَامِ .
 (۳) أُنْ لَهُ فَرَاخَةٌ فَصَلَّ تَسْعُ وَأَمَّا حَسَنُ بِطَرِيقِ مُتَدَعِ (۲)
 بِأَمْتِحَانٍ لَهُ يَنْدُو طَرَفَاتٍ بِهِمَا عِلْمُهُ وَ الْجَهْلُ يَأْتِ
 (۴) وَإِذَا لَمْ يَكْ مِنْ كُلِّ قَبِيحٍ إِمْتِحَانٌ - وَعَدَى الصُّو الْمَلِيحِ .
 كُلُّ مَنْ خُبِثَ فِي أَحْرَبٍ يَصِيرُ رُسْمًا وَ السَّيْدُ كُلُّ حَقِيرِ

(۱) لم يوجد هذا العوام في نسخة السج و يوجد في نسخة لكانهور - (۲)
 دو شاخ في لاصل محذوف دو شاخه و هما الفصان اي نظره ان و هـ . وقوفه و عدم
 وقوفه كما في الشرح الدرسى شعر العلوم و اختصه اصلاً مؤلف السج -

(۱) گرندهای عامه او را رامعان بخشکان راه جویدش نشان

اشاره به شناختن مدعی کمال را صاحب کلام و گزاف غلط از عوام

(۲) چون کند دعوی خیاطی کسی نمکند در پیش او شه اطلسی
 (۳) که سر آن را بمطابق مزاج رامعان پیدا شود او را دوشاخ (۱)
 (۴) گر سودی امتحان هر ندی هر معش دروغی رسم ندی

(۱) دو شاخ چوبی که دو شاخ داشته باشد و در گردن مجرمین بپند و بمطابق
 معش و عین کلاه درویشان و گدایان است برخی گویند مراد از دوشاخ در این
 مورد وقوف و عدم وقوف است -

- (۱) أَتَ مَرُّ حَمَّاتٍ لَوْ فَضَّاحَتْ
فَادَامَا وَجَدَ الصَّرْبَ لَأَسِيرَ
(۲) سَاكِرُ الْحَقِّ مَتَى أَنَا صَحِي
سَاكِرُ الْحَقِّ يَفْضَحُ الصُّورَ لَمْ
(۳) حَمْرُهُ الْحَقِّ عَدَّتْ صِدْقًا وَمَا
فَذُشِرَتْ الْمَدَقُ وَالْمَدَقُ شَرَّتْ
(۴) نَفْسُكَ صِيرَتْ لَطْفًا أَيْزِيدَ
رُوحٌ مِنَ الْبِقَاعِ لَا أَذْرِي الظُّرْ
(۵) فَاسِدَ الْعَرَقِ وَسُوءَ الْأَعْقَادِ
كَيْفَ يَا مَآكَرُ أَجَلَةٍ حِينِ
- أَسِرَ دَرَعًا وَ لَلْعَرَبِ طُنْتُ
صَارَ أَعْيَاهُ عَنِ الْخَصْمِ الْمُسِيرِ
بِالْدِّيُورِ وَ لَهُ الْكَرُّ أَنْصَحِي (۱)
يُصَحُّو مِمَّا بِهِ مِنْ دَوَقِ الْقَمِ
كَدِبَ حَاشَا لَهُ الْكَرُّ سَمِي
وَيْلَكَ رَا حَمْدُ لَا الْعَمْرُ طَرِبَتْ
وَجَبِيدُ كَمْ يَكُ الْعَشَقُ زَبَدُ
لَيْسَ فِي الْحُبِّ لِلْحَقِّ انْتَهَرُ
مَعَ حَرْصٍ يَكُ كَثِيرٌ وَ عَمَادُ
أَتَتْ تَحْقِيقَهُ وَ مَتَكَ لَا يَهْنُ

(۱) ای سکران عشق بحق کذب بصر، عطف من اسیر ای من الاهویه العسایة
السفلة و بأى الى الصحر و بعدرها و هذا لا يكون لان السی (من) قال سررت بدمعها
و هلك عذاب اسیر و ام سکران شراب عشق الحق لا یأتى لعمرو و لا یقید بهوسه
حتى یفصح الصور ل لا یفصح الصور فكيف بعمرو -

- (۱) خود معصیت را زره پوشیده گیر
(۲) مست حق هشیار چون شد اسیر
(۳) باده حق راست باشد نی دروغ
(۴) ساختنی خود را جید و نایزید
(۵) بدوگی و مسلی و حرص و آرز
- چون به بیند زخم میگردد اسیر
مست حق باید بخورد و هیچ صور
دوغ خوردی دوغ خوردی دوغ دوغ
رو که بشناسم تیر را ار کلید
چون کنی بهان شیدای مکر سار (۱)

- (۱) تَقَسَّتُ الْحَالِجَ مَتَّصُورًا تَصَبَّرَ
 تَصَبَّرْتُ فِي قَطِيعَةِ الصَّخْبِ الْكَثِيرِ (۱)
 تَهَبُّ دِي اَشْرَوِ اَطْطَعِ اَعْيِي
 تَدْرِی بَعْضَ الْبَلِّ لَدِی مَا اَنْدَهَشُ (۲)
 یَوْفَن اَمَسَ لَهُ زَهَرُ الْاَذَى
 تَعْدُو وَ الدَّاءُ یَجِبُ وَ الْاَلَمُ
 سَاكُو عَدَا اَقْلَ فِی اَمْرِی
 تَطْرُقُ قَطِیعُ وَ رِی مِنْ
 عَمِیرِهِ سَرَعَانِ وَ اَرْجِعْ لِلْعَلَا
 اَلْمَجَارِیُ وَ قَارَ اَلْجَاحُ (۳)
- (۲) تَقَسَّتُ مَعْنَى اَتَمَّنْتُ
 تَقَسَّتُ مَعْنَى هُمْ صَدَقَ الطَّرِيقُ
 اَوْ اَعْمَا لَا تَأْكُلُ نَبَاتٍ مِثْلَ مَرْ
 طَرِی مِنْ الْمَكْرِ لَمَسَتْ الْعَقْلَ لَا
 وَ مَتْنِ فَوْقَ لَسْمَا طَارَ الْجَتَاخُ

(۱) ی در حلاله اصراف را امتحان می دهی کلام الهی و اثبات امرات و الالعاد
 می نفس جوی و احوال - (۲) ی لا امر من عمر - العصب و می عمر بی لب
 (۳) از می الاصل هو - معنی حرف ی طر من حرف البکر + جمع مع - ما سمع
 عمل الكل لان الجتاح المجاری متی بطیر جاسپ ساء الحقیقه -

- (۱) حویش را متصور حلاجی کنی
 (۲) که در شام عمر از بولوب
 (۳) ای حری کاین از بوخر بود کند
 (۴) حویش را در دروازه کسر شمار
 (۵) باز پر از شید سوی عقل تار
- آتش در پناه باران روی
 ناد حیرت شام سم شب
 حوش ر هر تو کور و کر کند
 و حرف در برای که مغرور
 کی برد بر آسمان پر مجار

(۱) تَمَسَّكَ الْعَاشِقُ لِلْحَقِّ صَبَعَتْ

عِشْقَكَ فِيهِ وَنَسَتْ مِنْ وَلَعِ

(۲) يَا تَرَى الْعَاشِقَ وَتَمَعُّشَوْقَ هُمْ

وَيَهُمُ إِنِّينَ قَائِمِينَ اتُّوا

(۳) أَنْتَ لِمَ رَأَيْتَكَ دَوَّحْتَ سَكْرَتِ

إِن كَانَ الدَّمُ لِلْكَرَمِ الدَّمَا

(۴) رُحْ وَعَبِي اظْمَرَا مَا لَا أَعْرِفُ

عَاشِقُ زَهْرَ الْعَمَاءِ مِنْ ضَحْوَةِ

(۵) أَنْتَ قُرْبَ الْحَقِّ أَوْ هَمَّتْ أَنْ

دَا لَانَ عَنْ طَمَحٍ مَنِ الْطَمَحُ

وَمَعَ التَّمَسُّ الْمَدِّي أَسْوَدَ أَصْعَتْ

.. وَبِكَ الْمَكْرَ أَبَانَ وَالطَّمَحُ

فِي الْمَعَادِ عَقَدُوا صَفَا لَهُمْ

مُسْرِعِينَ أَلَهُمَّ الْحَكَمَ ارْتَاوْ

ثَمَلًا حَيْرَانَ بِالسُّكْرِ ظَهَرَتْ

ذَا لَمَّا أَنْتَ شَرِبْتَ بَرَمَا

لَكَ هَبْ أَوْصَافَكَ لِي تَصِفْ..

مَالِي يَهْلُولُ هَدْيِ الْقَرِيَةِ

كَتَمْتَ بَيْنَهُ دَائِيًا وَ الْمَوْثِقُ (۱)

صَمِعَ مَا تَعَدَّ هَهُ سَمَقْ

(۱) ای و تستشهد بعهده و یا قرب ایکم من حل الورس-

(۱) خویشتن را عاشق حق ساحتی

(۲) عاشق و معشوق را در رستخیز

(۳) تو چو خود را گنج و بحدود کرده

(۴) رو که بشاسم ترا از من بجه

(۵) تو توهم میکی از قرب حق

عشق نا دیو سیاهی باحتی

دو سو مدد و پیش آرد تیر

حون در کو حون ما را خورده

عاشق بخویشم و بهلول ده

که طمع گردد و ربود از طمع

- (۱) أَنْتَ هَذَا الْقُرْبُ لَمْ تَنْظُرْ لِأَنَّ
حَصَلَ فِي يَدِهِ تَكْرِمَةً
(۲) فِي يَدِ دَاوُدَ قَدْ صَارَ الْحَدِيدُ
كَالْحَدِيدِ الشَّمْعُ ذَا فِي يَدِكَ
(۳) إِنَّ قُرْبَ الْخَلْقِ وَالْمَكْرِ مُدَام
قُرْبَ وَحَى الْعَشَقُ وَفَدَى لَكَ
(۴) يَا سَيِّدِ الْقُرْبِ بِأَنْوَاعِ نَسَى
تَضَرَّبَ فَوْقَ الْجَدَلِ وَالذَّهَبِ
(۵) أَيْكُنْ شَمْسُ يَدِهِ تَنْهَضُ
ذَلِكَ قُرْبُ بِهِ لِحَفْصَاوُ تَهْ
- كَانَ قُرْبُ الْأَوَّلِيَّةِ وَالْأَمْسِ
وَسَمِعَ حَلَّ أَوْ تَعَطُّيَةً
شَمْعُ الْأَمْسِ بِهِ دَوْبُ يَزِيدُ
صَارَ عَكْسُ بِهِ كَانَ أَكْبَارُ
شَمْسُ فِي تَخْفِيفِهِ كُلِّ لَأَمَامِ
وَيَذَا تَسْمُو عَلَى الْخَلْقِ مَقَامُ
هَذِهِ الشَّمْسُ الَّذِي زَادَتْ هُدَى
وَلَهَا التَّصْفَاوُ فِي الْمَعْنَى اقْتَرَبَ
تَوَحَّدَ قُرْبُ حَصَلَ لَرَبِّ (۱)
يَذَرُ حِينًا لَا وَلَا فِيهِ أَلَمْ

(۱) ای العلی الدن وعلی الشی لعمرب و العینه لم یمن یصفاف و سائر
لاشعار -

- (۱) این معنی یعنی که قرب اولیا
(۲) آهن از داود مومی می شود
(۳) قرب حقیق و رزق بر جمعه سال عام
(۴) قرب بر انواع باشد ای پدر
(۵) لیک قریبی هست باز رشید را
- صد کرامت دارد و کار و کیا
موم در دست چو آهن می بود
قرب وحی عشق دارند این کرام
میزند خورشید بر کهسار و زر
که از آن آگه نباشد بید را

- (۱) یاس لقص و ما منه زهر
و می آسمس عن الائن هی
(۲) ایکن این لقرب یقص الرطب
(۳) ایکنی منه و ذ قصر آسمس
به قره قل فلا یشت یروی
(۴) دیک نظر یاس لقص فهل
کأن شت حر عو آسمس
(۵) عدیة مثل کاتساکر ذ
من لعقل یصل فيه الندم
(۶) ن من آسکری ادا ما شرو
دی عقول مضحک من حشره
- کأن یشمس قیراً و حصراً
حاجب کانت . قنست تخفی .
من شاراً مضحک ما ان یحب
هو من شمس الضحی اما آسمس
عذ سر یعد یس واهی اقوی
هو بالقرب الی شمس تجل (۱)
احد . هه دنی منها آسمس .
لا تکت فهو الی الروح الاذی (۱)
یحصل یتقی اصیطهاداً و لیه
خضراً العسر مداماً طربوا
شرها تنعی و لو کالقطره (۳)

(۱) لم بدک می لبح و ذکر می سعه لکهور - (۲) ای لا کن شوی
لکس حد و یجد می هه یب حاجب در مسکس و بدعی المضحک و سده -
(۳) مضحک نایه - کادره .

- (۱) شاخ خشک و ر و ب فاب
(۲) اکت دو آل قرب شاخ طری
(۳) شاخ خشک از قربت آن آفاب
(۴) دگر در کان شاخ خشک و فرد خور
(۵) ان چس مستی میاش ای می حر
(۶) مله ان مس که چون می معجورد
- آفاب ر هر دو کی درد حاجب
که نمار پجه از وی میخوری
غیر زوتر خشک گشتن گومیاب
عسر خشکی مسرد چیری دگر
که عقل اید پشیمانی حوره
عقبهای پجه حسرت میبرد

- (۱) أَنْتَ يَا مَسْكُ مَلِ الْهَرْدِ
لَوْ تَكُونُ بِحُفِّ سَكَّرٍ لَا تَدُ
(۲) أَنْتَ يَا مَنْ شَرِبَ مِنْ تَوَمٍ
لَا تَذَرُ حَوْلَ الَّذِينَ شَرِبُوا
(۳) فَيَهْدِي السَّمْتَ أَوْ ذَاكَ تَقَعُ
تَتَّ مِنْ كَتَبِي دَا السَّمْتَ مَا
(۴) أَوْ يَدَاكَ السَّمْتَ تَتَّ مِنْ حَرِي
تَقَعُ دَا حَسَا لَهْدَا تَتَّ تَتَّ
- ورد شرب قمن دی اُخْمَرِه
صَدْرَادِه کُتَمِنْ هَر اَرَشْدِ
مِنْ حَالِ اَلْمَدْحِ اَلْمَقَمِ
خَمَرِه اَتَقِ وَ مِنْهَا طَرُو
بِثَلْ سَكَّرٍ مِنْ حَمَلِ اَلْمَدْحِ (۱)
بِذَلِكَ تَتَّ دَا عَنَتِ سَمِي
فَدَوْحَدَتْ وَ بِه کَتَبِ حَقِيقِ (۲)
تَوَ ذَاكَ رَأْسِ هَر وَ تَدَتْ

(۱) ای ماسک و نه من جمع من لکرها هم احب و هو حب من و
عس و راک العجب و هو حار و هو و راجع هم هذا حب ابو حنیفه و هم
ت ادخل بذاك العجب ای لعمری الله
لعمری طریقا بمعنی الله بعد راک لوصف هر رأسا و العجب بصوره و عالم انفسانه
و باده العجب ذلك العالم المعوی فی نفس الامر ارفق و السبع و يوجد ان اردت
جاب لهلا و الروح و ان ردت شهر بصوره المعجز لان المعجز قصه العتقه .

- (۱) ای گرفته همچو کربه مومن پیر
(۲) ای بخورده از خیال حرام هیچ
(۳) می فنی این سو و ان سو مست وار
(۴) گر بدان سو راه بایی بعد از آن
- گرفتو ای می شر کمری شر کمر
همچو مستان حقایق ز هیچ
ی به این سو نیست ان سو گدا
که دیسو که بداسو سر نشان

(۱) أَتَيْتَ مَنْ دَأَسَتْ كُلًّا يَلَأْتَرُ
 حَتَّى مَوْتَ مَنْكَ أَرْوَحُ كَأَ
 (۲) دَأَاكَ حَضَرُ الرُّوحِ مَنْ كَانَ الْأَحْلَ
 لَاقَهُ وَهُوَ كَانَ لِذَوْرِي
 (۳) أَتَيْتَ مِنْ ذَوِي الْأَحْزَالِ قَمَكَا
 تَفْطَحُ فِي ضَرْفِكَ رِيحٌ مَعْرُور
 (۴) قَهْوٍ مِنْ رِيحٍ تَهْ فِي رِقَةٍ
 مِثْلُ هَذَا الْمَدَنِ لِأَحْبَابِي لَسَمَائِنِ
 (۵) قَدُوا انْقِلَابَاتٍ مِنْ تَحْتِ نَسْتَقِ
 قَمِي تَبْكُ نَهْيَ وَنَمَاءِ حَسَنِ

لَا تُرْجُ مِنْ ذَلِكَ السَّعْتِ هَذَرُ
 لَا تُحَرِّ حَقْمًا فَمَا سُكَرَا كَأَ
 تَسِي يَحْشَى لَا وَلَا يَسِي الْوَحْلُ
 مَا رَأَى شَأْنًا وَلَا قَدْرًا ذَرِي
 نَحْمَلُ حَتَّى يَرُوفُ عِنْدَكَ
 مَعْنَى تَمْلَأُ تَبْدَى سُرُور
 تُعَرِّ مَهْ حَتَّى بِالْعَرَةِ
 لَا تَقَى الْعَافِي فِي مِرِّ السَّيْرِ
 فِي أَشْأَاءِ وَبِهَا الْمَاءُ وَضَعْتَ (۱)
 تَبْكُ النَّجْجُ لَهَا ذُبُ نَفْسُ

(۱) ی که اضواء و احباب بود احباب کعبه بود انج قار الله عباد
 می سوره اعراف (و بعدا ای ما عمو من عن بعشاء هه مشور

- (۱) جمله زیستنی از آن سو که مر
 (۲) آن حصر خار که اجن بهر سدا
 (۳) کام از دوق توهم خوش کمی
 (۴) پس بیک سوره نمی گردد
 (۵) کوره ساری و برف میرشد
 چون ندی مرگ هر هجاس مدن (۱)
 شاید ر مخلوق را بشناسد و
 در نعی در خدک خود پرش کمی
 انجین فریه نمی عاف مباد
 کی کند چون تاب بید آن وفا

فی بیان وقوع ابن آوی فی حب و تلونه و دعوی الطاوسیه بین ابناء آوی

- (۱) دَخَلَ فِي حَبٍ صَنِيعٍ وَ لَبِثَ
إِنِّي أَوَى سَاعَةً فِيهِ مَكَثَ
- (۲) ثُمَّ مِنْهُ خَرَجَ وَ الْجِلْدُ قَدْ
لَوْنٌ كَلَّا بِاللَّوْنِ تَمَدَّ
- قَائِلًا لِإِخْوَتِي طَاوُسُ الْحَمَامُ
- (۳) وَحَدَّ صُوفًا حَمَلًا حَسَا
مِثْلَ قَوْسٍ قَزَحَ كَمْ لَوْنًا
- وَعَلَى الْأَلْوَانِ تِلْكَ الشَّمْسُ قَدْ
أَشْرَقَتْ مِنْ حُسْبَاهَا أَلْبَ فَقَدْ
- (۴) أَخْضَرَ أَحْمَرَ أَمَا نَظَرَا
نَفْسُهُ وَالْأَصْفَرُ وَالْأَكْثَرُ
- فَعَلَى أَبْنَاءِ أَوَى عَرْضَا
نَفْسُهُ مِنْهُ أَدَانِ الْفَرَضَا
- (۵) كُلُّهُمْ قَالُوا لَهُ مَا دَا الْخَيْرُ
يَا ابْنَ أَوَى مَا بَدَى مَا دَا صَدْرُ
- مِنْ نَشَاطٍ بِكَ صَرْنَا النِّقْلَا
عِنْدَكَ تَحْصِينَا كَالِدُ خَلَا

افتادن شغال در خم رنگ و رنگین شدن و دعوی طاوس کردن

او میان شغالان

- (۱) آن شغالی رفت اندر خم رنگ
ایدهاں خم کرد یک ساعت در رنگ
- (۲) پس بر آمد پوستش رنگین شده
که مسم طاوس علیین شده
- (۳) بشم رنگین رونق خوش یافته
آفتاب آن رنگها بر تافته
- (۴) دید خود را سبز و بور و سرخ و زرد
خویشتن را بر شغالان عرضه کرد
- (۵) جمله گفتند ای شغالی حال چیست
که ترا در سر نشاطی ملتویست

- (۱) قَائِنٌ مِّنْ آئِنِ أَنْتَ الْكِبَرُ ذَا
 (۲) جَاءَ مِنْ آبْنَاءِ أَوَى لِلْأَمَامِ
 يَا فَلَانُ كَذَبْتَ حَتَّى بِالْآثَرِ
 (۳) كَذَبْتَ حَتَّى أَنْتَ فَوْقَ الْمَنْشَرِ
 وَادْعَاهُ كَاذِبٍ هَذَا الْوَرَى
 (۴) كَمْ غَلَبْتَ أَنْ تَرَى مِنْ حَرِّ
 قَدْ أَتَيْتَ بِاللَّيْلِ مَا لَا حَيَاءَ
 (۵) لِلْبَيْتِ وَ لَا غَيْرَ الْحَرِّ
 مَعْقِلَ أَيْضًا غَدَى سَلَبَ الْحَيَاءِ
 (۶) فَالْبَيْتَاتِ الْحَقِّ هُمْ نَحْوُ هُمْ
 بِأَطْنِ الْعَالِ عَلَيْهِمْ الدَّوْءُ
- قَدْ أَتَيْتَ وَ لَمْ صَرْتَ كَمَا
 وَاجِدُ طَارِحَةً فِي دَا الْكَلَامِ
 صَرْتَ بِمَنْ فَلَهُمْ لَا فِي كَذَرِ (۱)
 تَصْعَدُ حَتَّى يَدَا يَا مَقْتَرِي
 حَسْرَةً تَقْطِبِي لَمَّا مَتَّحَ حَرِي
 وَادَا مِنْ مَكْرِكَ وَ الْحَرِّ
 فِيهِ.. وَ الْبَشَرَ الْكَثِيرَ وَ الْعَمَاءَ..
 وَ الْوَلِيَّيْنَ تَرَوْنَ وَ السَّقَى
 كُلِّ ذِي مَكْرٍ بِهِ زَادَ الْبَحَاءَ
 سَحَّوْا أَنْ نَعْنُ طَبْنَا وَ هُمْ
 لَهُمْ حَقٌّ.. لِأَنَّ يَلْقَوُا الشَّمَاءَ..

(۱) سخته تپت - صرت من اسدوا و دالوا طمر -

- (۱) از نشاط از ماگرا - کرده
 (۲) يك شفالی پیش روشد کای فلان
 (۳) شید کردی تا منتر بر جوی
 (۴) بس بجوشیدی تدبیدی گرمی
 (۵) گرمی آن انیا و اولیا
 (۶) کالضات خلق سوی خود کشند
- این تکبر از کجا آورده
 شید کردی تاشدی از خوش دلان
 نازلاف این خلق را حسرت دهی
 بس ز شید آورده بی شرمی
 بلز بی شرمی پناه هر دغا
 که خوشیم وارد روی اس بخوشد

فی بیان دهن الرجل شفته و سبلته بجلد ذنب الغنم و مجیئه
وسط الاصحاب قائلًا انا کذا اکلت نعمًا کثیرة

- (۱) قِطْعَةً مِنْ ذَنْبٍ لِلْغَنَمِ وجد مرة ذبي الشيم
کُلَّ يَوْمٍ فِي اصْحَاحِ دَهْنًا ستائيه فيقول ها انا
(۲) رَاحَ يَتِي تَلْعَبِينَ اَنْ نَا من طعام ديم رهن انا
وسط لآدي اكلت مثل من هم في التقي ومن رادوا من
(۳) وَتَشْبِيرٍ هُوَ وَفِ السَّانِ يده حر و اومي بحلال
مَرْمَرًا اَنْ سَنَنِي اَطْرُوا و في دك افيزر
(۴) اَنْ دَا شَاهِدَ صَدَقَ الْمَعَالِ و هو الآية ممي و المثال
اَنْ لَيْلًا كَبِيرَ لَدَسِهِ قد اكلت مع حلو اللقم
(۵) نَظْمُهُ هَاتِ حَوَانًا لَا طَبِيْن له اتقى الله كيد الخائين

چرب کردن مرد لافى لب و سبات خود را در بادداد پیوست دنبه و بیرون آمدن
میان حریفان که من پنیز، و چنان خورد و ام

- (۱) دسه باره باب مرد مستهين هر صاحبی چرب کردی سستان
(۲) در میان معلمان رمی که من لوت چربی خورد و ام در بچس
(۳) دست بر سلت نهادی در وید دمر یعنی سلته من سگرید
(۴) کاین گواه صدق گفتار من است و بی شان چرب و شیرین خوردن است
(۵) اشکمش گفتی جواب بی طنین که اند الله کید الخائین

- (۱) فَخَرَّكَ أَنتَ عَلَى النَّارِ لَمَّا
 ذَا السَّيَالِ الدِّبْمِ اللَّهُ قَلْعُ
 (۲) فَخَرَّكَ السَّيِّئَةِ يَا سَائِلُ لَوْ
 رَبُّمَا حَاءَ كَرِيمٍ وَ أَمَّا
 (۳) وَ لَوْ الْغَيْبِ ثَبِينَ وَ الْيَسِيرِ
 رَبُّمَا حَاءَ طَبِيبٍ وَ الدَّوَاءِ
 (۴) قَالَا لَهُ قَالَ سَمِعَا وَ دَاتِ
 يَوْمٍ لَا يَنْفَعُ قَوْمًا فَخَرَّهْمُ
 (۵) أَعْوَجَا فِي الْكَهْفِ يَا مَعْجَلُ
 كُلِّ مَا تَمْلِكُ أَظْهَرُ وَ أَسْتَقِمُ
 وَضَعِ وَ الْخَرَقِ أَوْرِي يَا
 بَنِي أَوْلَاكَ حَوْعًا وَ جَرَعُ
 هُوَ مَا كَانَ وَ لَا فِيهِ دَرَوَا
 رَحِمَ وَ السَّعْبِ سَدَّ يَا
 أَعْوَجَا تَلَعَبَ بِالْصِّدْقِ تَسِيرُ
 لَكَ سَوَى وَ بَكَ بَانَ الشِّقَاةِ
 نَاعِوَحَاجٍ لَا تَحَرِّكَ مِنْ أَدَبِ
 يَتَمَعْنِ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ (۱)
 لَا تَنْتُمْ بِالْأَهْلِ لَا تَرْتَابُكُمْ (۲)
 . ذَلِكَ كُلُّ الْأُمُورِ تَنْتَبِظُكُمْ

(۱) الآية می آخر سوره المائدة (حال حد . يوم مع الصادقین صدقهم) -
 (۲) ای یا معجلم لانتم فی الکھف اعوج و کن مستقیماً یعنی کل ما تعلمه من لادب و
 الوقر افعله فی الخلوۃ ورد علیک لسعور من البع و سررات الاجلاس قال الله تعالی می
 آخر سوره هود (فاستقم كما مرت و من باب معك و لا طموا) -

- (۱) لاف تو مارا بر آتش بر نهاد
 (۲) گر نمودی لاف رشتت ای گدا
 (۳) در سودی عیب و کژ کم ناخنی
 (۴) گفت حق که کژ حسان گوش و دم
 (۵) کھف اندر کژ محسب ای معجلم
 کان سال چرب نو بر کمدہ باد
 ک کرمی رحم آوردی بما
 یک طسی داروی تو ساختی
 بعن اصا دقین صدقهم
 آنچه دری و بما و فاستقم (۱)

(۱) کھف کژ و کھف سر کژ به یک معنی است و مفصود ای پیسنده خوب در
 پناه نداشتی و قلابی آرام مگیر -

- (۱) وَ لَوْ الْعَيْبُ لَكَ لَمْ تَطْهَرِ
 ریاوار و بیکبر و دغل
 (۲) أَتَيْتَ لَوْ تَقْدَأُ وَ حَدَّثْتَ فَالْمَعَا
 فی طریق یوحّد کم من حجر
 (۳) وَ اِدَى الْأَحْجَادِ مَنْ تَمْتَحِنُ
 امتحانات آتت فی حالها
 (۴) فَالْأَلَهَ قَالَ مَتَدَّ لِمَوْلَدِ
 یقتنون کل عام مرتین
 (۵) فَامْتِحَانٌ قَدْ آتَى فَوْقَ امْتِحَانٍ
 بامتحان اصغر لا تشتتری
 قَالَتْ كَوْتُتَ لَكَ فِي ذَا احْتَرِ
 نفست لا تقبل اسعد بالاعقل
 لَكَ لَا تَمْتَحِنُ تَحَرُّ الدِّمَا
 لامتحان لك فی هذا حصر
 فِي الْأَمَامِ وَ هُوَ دَوْمًا بَيْنُ (۱)
 تعرف فی الواقع ما دا لها
 لَهُمْ حَتَّى الْمَمَاتِ فِي غَدِ
 وَ هُمْ مَا اذْكُرُوا حَاتُوا يَشِينُ (۲)
 يَا أَبِي أَصْحَ مَا لَكَ قَطُّ أَمَانِ
 نَفْسِكَ - مِنْ أَجْرِ الْأَمْرِ أَحْذِرْ

(۱) قال فی السج و مکن ان سکون کلمه (یس) دسه امریة ای ایضا امتحانات
 رالمة فی احوالت موجوده نتعن نشاة البصار هاهنا ایضا امتحانات لهیه - (۲)
 الایة فی سورة البقرة (او لا یرون ایه یفسون کل عام مرة او مرتین) بالقطط او
 الامراس (ثم لا یروون) من مذهبهم و لاهم یدکرون) -

- (۱) ورنگوئی عیب خود باری خمشی
 (۲) گرتو تقدی یافتی مکشا دهان
 (۳) سنگهای امتحان را نیز پیش
 (۴) گفت یزدان از ولادت تابعین
 (۵) امتحان در امتحان است ای پدر
 از نمایش و از دغل خود را مکش
 هست در ره سسکهای امتحان
 امتحانها هست در احوال خویش
 یفتنون کل عام مرتین
 هین به کمتر امتحان خود را مخیر

فی بیان امن بلعم باعور من مکر الله تعالى بان الحق جل وعلا
امتحنه مراراً و منها اتی وجهه ایضاً

- (۱) نَلْعَمُ بَاعُورَ وَ ابْنِیْسَ الْمَعِیْنِ
بِامْتِحَانٍ آخِرٍ قَدْ غَدَا
(۲) اَنْ مِّنَ الْحَالِ لَهُ اَنَا سَتَرٌ
وَ لَمَّا اُحْرِقَ دَوْمًا نَافِصٌ
(۳) بِادْعَائِهِ هُوَ حُبُّ الدَّوْلَةِ
دَائِمًا يَدْعُوْا عَلٰی سُلَيْمِ
(۴) كُلِّ حَزْبٍ لَهُ كَانٌ فِي الْمَدَنِ
فِي الرَّبِيعِ هُوَ كَتَمٌ يَفْتَخِرُ
كُلُّ قَرْدٍ مِنْهُمَا الدَّانِي الْمُهِنُ (۱)
وَ لَهُ مَا كَانَ يُحْمِيهِ نَدَا
اِنْدِ يَا رَبِّ لَهُ احْزٌ بِالْاَثَرِ
صَدْرُهُ فِي لَطْفِكَ لَا تَشْرَحُ
يَطْلُبُ مِنْهُ مَائِي الْمَعْدَةِ
يَسْتَلُ الْفَرْقَةَ مِنْ تَهْمَتِهِ
خَصْمُهُ وَ الْيُسْدُ فِي مِرِّ الزَّمَنِ
فِي الْاِشْنَاءِ هِيَ ضِدُّا تُطَهَّرُ

(۱) بعد ما کان مستحای الدعوه دلاول وصل الی لاسم الاعظم و الثانی کان مهمم
البلانکه -

ایمن بودن بلعم باعور که امتحانها کرد حضرت اورا و از

آنها روی سپید آمده بود

- (۱) بلعم باعور و ابنیس لعین
(۲) کآنچه پنهان میکند پیداش کن
(۳) او بدعوی میل دولت میکند
(۴) جمله اجزای تنش خصم ویند
ز امتحان آخرین گشته مهین
سوخت ما را ای خدا رسواش کن
معده اش بفرین سببت می‌کند
کز بهاری لافد ایشان دودیتند

يَمْسَحُ وَ الْقَمْنِ لِرَحْمَةِ كَمْ

يَأْتِي وَالسَّخِطِ وَ شَرِّ الْعُطْبِ

وَ يَدَاكَ الْوَقْتُ قَبْضُ الرَّحْمَةِ

وَ اذْكُرْ الشُّكْرَ الْخَزِيلَ وَ اَنَا

لَهُ صَارَتْ وَ عَظِيمِ الزَّلَّةِ

يَدَهَا مَدَّتْ . وَ لَاذَتْ خَزَعَا

كَيْ لَمْ يَضْطَرِبْ رَحْمَ الْكَرَامِ

عَدُوَّ وَ التَّوْبِيخِ حَقِّ وَ الْإِقَابِ

لَهُ فِي الدَّارِجِ وَ الْحَصْمِ أَنْحَكَمْ

كَتَبْتَ وَ الْمَاسِقِ عَمَادَ لَطَمِ

لَكَ قُلْتُ وَ كَشَفْتُ الْإِنْمَا

(۱) اِدْعَاءُ الْمَخْرُ اعْطَاءَ لَكَرَمْ

يَقْطَعُ مِنْ اسْمَلِ بِالْفَصْلِ

(۲) قَدَمُ الْبِذْقِ اَوْ الْعَمْرُ اسْكُتْ

حَوْلَكَ اَطْرَ لَهُ اِشْرَبَ بِهَمَا

(۳) هَذِهِ السُّطْنُ رَقِيبُ السُّتْنَةِ

لَهُ رَأَتْ وَ عَلَيْهِ فِي الدَّعَا

(۴) اَنْ اِلَهِي الْمَخْرُ اِفْصَحْ لِلثَّامِ

(۵) فِدْعَاءُ السُّطْنِ اِنَّكَ الْمَسْحُوبُ

مَحْرُوقُ الْحَاجَةِ دِي مَدُّ الْعِلْمِ

(۶) فَالَا إِلَهَ قَالَ وَ عِنْدَ الصَّمَمِ

اِذْ لِي تَدْعُو اِحَابَتِ اَنَا

شاخ رحمت را دین بر می کند

و گه در رحمت بین و بوش کن

دست پنهان در دعا بدر زده

ما محمد سوی ما رحم کرام

سوزش حاجت بزد بیرون علم

چون مرا خواهی احابتها کنم

(۱) لاف داد او کرهها می کند

(۲) راستی پیش آ یا خاموش کن

(۳) من شکم حصم مبال او شده

(۴) کای حدار سوا کن این لاف لثام

(۵) مستجاب آمد دعای آن شکم

(۶) گفت حق گرفتار سقی و اعل حصم

- (۱) لِلدَّعَا خُذْ أَتَتْ صَبَا وَ أَضْرَعِ
لَهُ مِنْ غَيْرِ تَابٍ وَأَخْضَعِ
لَكَ بِالْعَقْبَى مِنْ أَيْلِسَ الْخَلَاصِ
يُوحِدُ مِنْهُ تَرَى خَيْرَ مَنَاصِ

خطف الهرة الذنب و خزی الرجل القرم

- (۲) حَيْثُ أَنْ الْمَطْنُ عِنْدَ الْحَضَرَةِ
خَلَّتِ الْعَقْسُ التَّحْتَ بِالْمَرْءِ
هَرَّةٌ حَاتَتْ بِجِلْدِ الذَّنْبِ
دَهَبٌ بِالْمَوْرِ وَفَقِ الطَّلَبِ
(۳) هُمْ خَافَ الذَّنْبَ كَتَمَ رَكُضُوا
وَهِيَ فَرَّتْ مِنْهُمْ مَا هَضُوا
فَالصَّبِيُّ لَهُ مِنْ تَوَمٍ خَطَفَ
لَوْنَهُ وَالْقَلْبُ مِنْ حَوْفٍ رَجَفَ
(۴) حَاءٌ فِي الْمُحَلِّ دَا الطِّفْلُ الصَّبِيرُ
مَدَّعِي الْمَغْرَ أَوَاقُ وَ افْتَضَحَ
قَالَ ذَلِكَ الذَّنْبُ كُلُّ صَاخِ
مَاءٌ وَحَبِ الرَّحْلِ لَدَا بِي الْحَقِيرُ
سَلَمْنِيكَ تَدَهْنُ وَالشَّعْنِ
وَلَهُ الْبَسْرُ أَمَارُ وَ شَرَحَ
مَنْ بِهِ كُنْتُ مُدَامًا فِي الرُّوَاحِ
وَلَهَا تَسْرَعُ عَنْ زَيْنٍ وَ شَيْنِ

- (۱) تودعا را سحت گیر و بی شجول
عامت برهاست از دست عول

بردن گربه دبه را و رسوا شدن پهلوان

- (۲) چون شکم خود را به حضرت در سپرد
گربه آمد پوست آن دبه ببرد
(۳) از پس دسه دویدن او گریخت
کودک او ترس عتاش رنگ ریخت
(۴) آمد اندر اجمن آن طفل حورود
آب روی مرد لاف می را سرد
(۵) گفت آن دبه که هر صبحی بدان
چرب میکردی لبان و سبیلان

- (۱) هَرَّةٌ حَاتَتْ لَهَا ، اَلْصَّدَقَةُ
 كَمْ رَكْعَتَا نَحْوَهَا وَالْجَهْدُ ذَا
 (۲) ضَحِكَ الْحَضَارُ مِنْ ذَا عَصَا
 (۳) فَدَعَوْهُ وَ لَهُ قَدْ اَشْعَوْا
 وَ نُدُورَ الرَّحْمَةِ مِنْهُمْ كَرَمٌ
 (۴) هُوَ ذَوْقُ الصِّدْقِ لَمَّا نَظَرَا
 لَا يَكْبُرُ وَ غُرُوبِ صَارَ رَقِ
 (۵) صُنْعُهُ قَدَّمَ اِلَيْكَ الصَّدَقَ اَنْدَ
 تَهْتَدِي يَتَقَى لَكَ اَلدُّكَرُ الْحَسَنُ
 حَظَفَتْهَا كُلُّهَا عَنْ مَكْرَةٍ
 اَنْدَا مَا نَمَعَ . الْاَمْرُ كَذَا .
 رَحِمَهُمْ تَوًّا اِيَّاهُ اضْطَرَّيَا
 مِنْ طَعَامِ لَهٗ كَثْرًا وَصَعُوا
 شَرُّوا فِي اَرْضِهِ رَادُّوا نِعَمَ
 اَلْمِكْرَامِ وَ لَهُ كَمْ هَرَا
 لَهُمْ وَ اَلْكَذِبُ دَاكَ لَمْ يُطَقْ
 كَيْ اَذِيْنِ اَلْعَالَمِيْنَ اَلرَّشِدُ
 حَالِدًا مَعَ مَنْ يَهٗ الصَّقْوُ اقْتَرَنَ (۱)

(۱) لم يوجد في السج و ذكر في نسخة لكاهور .

- (۱) گریه آمد ناگهانش در ربود
 (۲) خنده آمد حاضران را از شکفت
 (۳) دعوتش کردند و سیرش داشتند
 (۴) او چو فوق راستی دید از کرام
 (۵) راستی را پیشه خود کن مدام
 بس دویدیم و نکرد آن حمد سود
 و رحمتشان زود جسدین گومت
 نغم رحمت در رمیش کاشند
 بی تکبر راستی را شد غلام
 ناشوی در هر دو عالم بیست نام

فی بیان دعوی ابن آوی انه طاوس بعد ما وقع فی حب الصباغ
 (۱) فَأَبْنِ أَوْیَ ذَاكَ مَنْ فِیه ظَهَرَ
 کُلُّ لَوْنٍ وَ یَہِ اللَّبَّ بِهَرَّ
 قَالَ سِرًّا یَمِثِلُ مَرَّةً حَازِمٌ (۱)
 لَوِی الْقَتَارِ جَلَّ وَ عَلَا
 لَمْ یَرَ عَابِدُهُ مَرَّ الرَّمْنِ
 لَوْنٍ . انْطَلَفَ لَی رَقَّ وَ شَفَّ .
 رَأَسَتْ لَا تَلَوُ هِیَ أَبِی اَقْعِدْ
 وَ الْحِمَالِ انْطَرَّ وَ مَا حَرَّاهُمَا
 اِدْعُ فِی حَمْدِی سَمَحَ وَالسَّمَا
 صَرَّتْ . وَالسِّرَّ سَمَاوِی الْفَرِیْثِ .
 عُدَّتْ مَالِی مِنْ مِثْلِ بِالْجَمَالِ
 (۲) اِخْرِ الْأَمْرِ لِی انْطَرَّ وَ اِلَی
 صَمَامٍ مِنْ مِثْلِی فَرْدًا حَسَنَ
 (۳) اِذَا أَنَا کَالرَّوْضَةِ صَرَّتْ وَ اَلْفِ
 قَلِی بِالطَّاعَةِ اَعِیْدْ وَ اَسْجِدْ
 (۴) شَوَکَتِی وَ اَلْطَفِ مِیَّی وَ السَّمَا
 لِی فَخْرَ الدِّینِ سُلْطَانِ الدَّنَا
 (۵) مَظْهَرِ النَّظِیفِ الْاِبْهَمِ الْعَجِیْبِ
 لَوْحَ شَرْحِ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْحَلَالِ

(۱) (بر بناکوش) ای علی الادن و فوقها -

دهوی طاوس کردن آن شغال که در غم صباغ افتاد

(۱) وان شغال رنگ و رنگ آمد نهفت	بر بناکوش ملامتگر بگفت
(۲) بنگر آخر دو من و دو رنگ من	یک صنم چون من ندارد خود شن
(۳) چون گلستان گشته ام صدم رنگ خوش	مر مرا سعه کن از من سرمکش
(۴) کر و و فر و آب و رنگ بین	مخردیا خوان مرا و دکن دین
(۵) مظهر لطف خدای گشته ام	لوح شرح کبریائی گشته ام

- (۱) وَبِكُمْ يَا تَعَالِيُونَ أَيَا
فَتَنِي بِشُعَلِيَيْنِ الْجَمَالِ
(۲) تَعْدُ دَا حَبَمَ كُلِّ تَعْلَبِ
حَقَّقَهُ فِي حَقِّهِ مِثْلُ الْمَرَاثِ
(۳) فَاذْ يَا حَوْهَرِيَّ مَا يَقُولُ
قَالَ بِالطَّلَوَسِ وَنَجِدُ الرِّبِّيَّ
(۴) فَلَهُ قَالُوا الطَّوَاوِيسُ اللَّغْبِي
ذِي مَسْتَبِ الْوَرُودِ كَمْ لَهَا
(۵) يَمِثْلُ هَذَا الزَّهْوِ تَزْهَوُ قَالَ لَا
عَنْ مَنِي كَيْفَ أَقُولُ وَالصَّفَا

(۱) نسعة نایه - و بیکم -

- (۱) ای شغالان هین مغوا بیدم شغال
(۲) آن شغالان آمدند آجا بیجمع
(۳) پس چه خوابت بگو ای جوهری
(۴) پس بگفتندش که طلوسان جان
(۵) تو چنان جلوه کسی گفتا که نی
- کمی شغالی را بود چندین جمال
هیچو پروانه بگرداگرد شمع
گفت طلوس فر چون مشتری
جلوه ها دارند اندر گلستان
بادیه نازت چون گویم منی (۱)

(۱) منی امده می هیچ ون ما الف و در برخی نسخ هم چنین آمده استع بوب

ب الف -

- (۱) اَلَيْكَ لَحْنُ الطَّوَّاسِ صَدَرَ
قَالَ لَا ذَاكَ مِنِّي مَا ظَهَرَ
فَادَا تَمَّتْ بِطَاوُسٍ بَلَى
اَنْتَ ذَاكَ السَّيِّدُ رَبُّ الْعَالَا
(۲) جَلْعَةُ الطَّوَّاسِ مِنْ عِنْدِ السَّمَاءِ
تَصِلُ وَ الشَّرَفُ مِنْهَا سَمَى
بَادِعَاءِ اللُّوْنِ اَنْتَى تَصِلُ
اَنْتَ مِنْهَا وَ بِهَا تَتَصِلُ..

تشبیه فرعون و دعواه الالهیه باین آوی الذی ادعی الطاوسیه

- (۳) مِثْلُ فِرْعَوْنَ لَهُ الْبُحْيَةُ قَدْ
رَضِعَ مِنْ دُرٍّ اَوْ عَقِدَ اَعْدَ
لِحَمُودٍ كَانَ فِيهِ كَانِحِمَارٍ
فَوْقَ عِيسَى بَادِعَاءِ لَهُ طَارُ
(۴) فَلَا شَيْءَ التَّلَبُّ قَدْ وُلِدَا
هُوَ اَيْضًا بِالْمَقَالِ اتَّحَدَا
وَقَعَ فِي حَبَرٍ مَالٍ وَ مَقَامٍ
وَمِنْ الْاِتِّدَالِ صَارَ وَالْاُطْفَامُ

- (۱) تاگ طاوس کی گفتم که لا پس نه طاوس حواجه بوالعلا (۱)
(۲) خلعت طاوس آمد از آسمان کی رسی از رنگ دعویها را از

تشبیه فرعون و دعوی الوهیت بدان شغال که دعوی طاوس میکرد

- (۲) همچو فرعونی مرصع کرده ریش بر راز عیسی بریده از خورش
(۴) او هم از سل شغال ماده زاد در رحم مالی و جاهی او فساد

(۱) در شرح بحر لنوم صفحه ۳۵ ج ۲ نگاه کن به لفظ و العلاء و می که مرجع شوند
با لفظ دیگر بر اصق گویند -

- (۱) كُلُّ مَنْ قَدْ نَظَرَ مَلَأَ وَ حَاة
هُوَ فِي سُجْدَةٍ مِّنْ صِدْقٍ أَوْ سُرُورٍ
(۲) ثَمَلًا صِيرَ دَا الْبِرِّ الْعَدِيمِ
مِنْ سُجُودِ الْخَلْقِ مِنْ حَيْرَتِهِمْ
(۳) حَيَّةٌ دَا الْمَالِ حَاءٌ وَ تَسْمُومٌ
وَ قَوْلُ الْخَلْقِ دَاكٍ وَ اسْجُودُ
(۴) اِضْحَاحٌ يَا فِرْعَوْنَ دَعْوَى الْعَظَمِ
ثَعْلَبُ اَنْتَ وَ طَوْسٌ اَبَدُ
(۵) اَنْتَ مِنْ تَحِيٍّ الْطَوَّاسِ اِذَا
وَ عَنَى الْاَشْهَادِ كَلًّا وَ اَمَلًا
(۶) تَحِيَّتُ هَارُونَ وَ مُوسَى ظَهَرًا
قَمَلًا وَجْهَكَ وَ الرَّأْسِ هُمَا
- لَهُ خَرٌّ سَاجِدًا عَدَّةُ الْاَلَّةِ
رَادٌ مِّنْ عَجَبٍ عَرَاهُ وَ غُرُورُ
وَالْذَمِيمُ الْخَلْقِ وَالْوَعْدُ الْذَمِيمِ
مِنْ حَمُولٍ لَمْ فِي سِيرَتِهِمْ
بِهَ كَانَتْ وَ الرَّدَايَا وَ الْقَمُومُ
كَانَ كَالْثَمَانِ وَ الْاَقْعَى الْعَمُودُ
حَلَّى وَ التَّامُوسُ بَيْنَ الْأُمَمِ
لَا تَصِرُ مَدْعِيًّا وَ اَنْفِ الرِّشْدِ
تَظْهَرُ تَعْتَرِ تَلَاظِي وَ الْاَدَى
تَقْصَحُ الْخَطْبُ تَوَافِي وَ الْبَلَاءُ
كَالْطَوَّاسِ بَحْثُ بَهْرَا
حَلُوةٌ طَارَا شَأْيُ حَسْبُهُمَا

سجده اموسیان را او بخورد
از سجود و از تحیرهای خلق
وان قبول و سجده خلق ازدهاست
تو شغالی هیچ طاموسی ممکن
عاجری از جلوه و رسواشوی
پر و جلوه بر سر و رویت زدند

(۱) هر که دید آن را روحش سجده کرد
(۲) گشت مستک آن گدای زنده دل
(۳) من مار آمد که دروی زهر هاست
(۴) های ای فرعون راهوسی ممکن
(۵) سوی طواسا اگر بداشوی
(۶) موسی و هارون چو طواسا بدند

(۱) قُبْحَكَ وَ الْخِزْيَ دَوْمًا ظَهَرَا

مِنْ عَلَى رَأْسِكَ مِنْ قَوْقِرٍ لَكَ

(۲) إِذْ مَحْكًا قَدْ نَظَرْتَ الْأَسْوَدَا

رَاحَ نَقْشُ الْأَسَدِ بَنًا وَ عَادَ

(۳) أَيُّهَا الْكَلْبُ الْأَمِيَّةُ الْأَحْرَبُ

فَلْيَفَرُوا الْأَسَدَ لَا تَضَعِ

(۴) فَرْيَرَ الْأَسَدَ مِنْكَ طَلَبُ

مَعَ نَقْشِ الْأَسَدِ طَبِيعُ الْكِلَابِ

(۵) أَنْتَ يَا مُعَلَّبٌ مِّنْ عِنْدِ الْجَمَالِ

لَا تَغْزِلُ أَنَّ طَاوُسًا أَنْتَ

وَ أَتَى الْوَحْهَ الدَّمِيمَ اسْتَهْرَا

فَدَ وَقَعْتَ وَ بَدَى الْعَتَكُ بَكَ

صَرْتُ وَ الْقَدَبُ وَ مَا رَأَى الرُّدَى

كَلْبًا. الْفَصْرُ إِنْ وَالْفَسَادُ.

مَنْ يَحْرُصُ وَ يَعْلِيْ يَنْجِبُ (۱)

فَوْنِكَ فِي شَكْلِهِ لَا تَطْلُعُ (۲)

يَمْنَحَا وَ إِلَى الصَّدِيقِ ذَهَبُ

هَلْ يَكُونُ. فَسَلَكَ الْمُهَيَّجُ الصَّوَابُ.

عَيْتَ مَا قَرَبَ مِنْهُ لِكَمَالِ (۳)

صَرْتُ كَيْفَ بِالْصِفَةِ عَمَّا أَسْعَدُ.

(۱) نسخه ثانیة - یلعب - (۲) نسخه ثانیة - فلجلد الاسد - (۳) لم يوجد

فی النهج -

سرنگون افتادی از بالایت

عش شیری رفت و پیدا گشت کعب

پوستین شیر را بر خود میپوش

عش شیری و آسکه احلاق سگس

هیچ بر خود ظن طاوسی میر

(۱) زشتیت پیدا شد و رسوایت

(۲) چون محک دیدی سیه گشتی چو قلب

(۳) ای سگ گر کین رش از حرم و حوش

(۴) غره شیرت بخواهد امحان

(۵) ای شغال بی جمال و بی هنر

(۱) فَالطَّوَّاسُ لَكَ تُبْدِي امْتِحَانًا وَ بَدَأَ تَقْدُّو الدَّلِيلَ وَ الْمَهَانُ

تفسیر و لتعرفهم فی لحن القول (۱)

- (۲) فَالْأَنَّهُ لَنَسِيٍّ قَدْ دَكَرَ
 فِي الْمَثَاقِ قَالَ يَا خَيْرَ الشَّرِّ
 (۳) أَيْهِ وَأَجِدُهُ هَاسِبًا لَمَنْ
 دَاكُ مَنْ أَفَقَ لَوْ صَحَّ عَدَا
 (۴) لَوْ لَقَلَّاتٍ مِنَ الطَّيْرِ شَرَّتْ
 (۵) لَا امْتِحَانٍ لِمَنْ تَتَّ لَلْبِيدِ
 تَعْرِفُ لِمَكْسُورٍ مِنْهَا بِالطَّيْرِ
- فِي الْمَثَاقِ قَالَ يَا خَيْرَ الشَّرِّ
 لِلْبُعَاقِ الْأَهْلُ كَأَنَّا بِي الْأَزْمَنِ
 أَوْ لَطِيفًا وَ بِحَيْمًا قَدْ نَدَا (۲)
 مَنْ هُوَ كَارٍ وَمَا ذَا عَمَلًا
 فَلَهَا يَا مَشْتَرِي مَا أَنْ دَرَيْتُ
 فَوْقَهَا تَضْرِبُ حَتَّى تَهْتَدِي
 وَ إِنَّ الْعَيْبَ بِهَا كَلَّا يَمِينُ

(۱) قال تعالى في سورة العنكبوت (.. حسب اللدس في قلوبهم مرمزان لن يخرج الله
 أصعابهم و لو شاء لأزيناكم فلعرفتهم سمعهم و لتعرفهم في لحن القول (۲)
 قال تعالى (و إذا رأيت تعجبك حسامهم و ان يقولوا سمع لقولهم كما هم حسب مسددة)
 ي اجسام بلا ارواح و صور بلا معالي -

(۱) دانکه طووسان کسدت امتحان حوار و بی رونق نمایی در میان

تفسیر و لتعرفهم فی لحن القول

- (۲) گفتم یزدان مرنمی را در مثنای
 (۳) گر منافق رفت باشد فرو هول
 (۴) چون سعالین کورده هارا میجر
 (۵) میرنی دسی بر آن کوره چرا
- یک شامی بهتر از اهل مثنای
 و اشاسی مرو را در لحن قول
 امتحانی میکی ای مشتری
 می شاسی از طنین اشکسته را

- (۱) کَانَ تَوْعَاً خَرّاً صَوْتُ الْكَسْرِ
وَ كَانَ الصَّوْتُ إِذْ دَاكَ يَصِيرُ
هَادِياً مِثْلَ الْقَيْبِ فِي الْأَمَامِ
أَمْ يَسْرِي بِهِ يَتَدَوُّ الْمَرَامِ
(۲) وَرَدَ الصَّوْتُ لِأَنَّ تَعْرِيفَهُ
يَعْمَلُ الْفِعْلُ بِهِدَاً يَنْجَلِي
يَكُلُّ أَمْرٌ مَبْتَهَمٌ أَوْ مُشْكِلٌ
(۳) إِذْ حَدِيثُ الْأَمْحَاظِ وَحَهَا
وَصَلَتْ أَدْرَكَ بِهَا مَا حَصَلَ
قَصَّةُ هَارُوتَ مِمَّنِي مَعْلُ

(۱) الصوت بأنّی لمعرف ذاك المكسور كالمصدر بان مصدر فعل كذا قبل في شرح
الامثلة و اما قدم الباصي و المصادر على المصدر مع انه عمل لهذا بضر الى انها قد
يصلان فيه فقدم العمل على المصوب و قبل به اعبر جهت اصالة العمل في الفعل و لم
تتمتر جهة صالة المصدر في الاشتقاق مع ان اصرف مات عنه فلما لان علة لا ارتباط
المعنوي بين ما جمع من الامثلة امر مهم مهم امكن و لا دخل الاشتقاق فيه فاعبر لعمل
لان لا ارتباط المعنوي لا يحصل الا به و اما اعترت جهة صالة الفعل لان اصلته في العمل
منطق عليها بين المصريين و لكونهم بخلاف اصالة المصدر في الاشتقاق لانه مختلف فيها
بيهما و اذا قدم لعمل حصل الارصاد المعنوي و لا انما اسبغية لا يصر مصدرها و اذا
كانت الافعال سالبة تقتضي سلامة مصدرها و ان كان صفة مصدرها يعا ناقص و معان
ما مصدر و بعد عدة مصادر الواو من اوله مشاكه لاسمه و است و اء في آخره مسح
ان الفعل يعرف المصدر ويعبره كما ان المتفق والمترى منه معلوم يعرف و غير مصدر
وجوده -

- (۱) بانگ شکسته دگرگون میبود
بانگ می آید که سرعش کند
(۲) همچو مصدر فعل تصرعش کند (۱)
چون حدیث امحاط روئی بود
یادم آمد قصه هاروت رود

قصه هاروت و ماروت و جراتهم علی امتحانات الحق جل و علا

- (۱) قَتَلَ دَا مِثَهَا دَكْرَتُ الْفَقِيلِ مَا أَقُولُ إِلَّا هَبْ شَرْحاً طَوِيلَ
- (۲) قُلْتُ مَنْ أَتَى لَهَا مَا تَوَاجَدَ لِاسْتِمَاعِ الْوَارِدِ وَالشَّارِدِ
- (۳) إِنْ دَمَّتِ الْقَوْلُ فِي كُلِّ الْمَدِي وَأَقْعًا كَانَ وَسَامِي أَمَا حَدِّ
- غَيْرَ آتِي بِالْمَعَاوِيَقِ الْمَدِي
- (۴) جُمْلَةُ أُخْرَى غَدَتْ نَرَا يَسِيرَ هِيَ بِمَا لَهُ مِنْ شَرْحٍ كَثِيرَ
- فِيهَا الْقَوْلُ وَ إِنْ كَانَ كَثِيرَ
- (۵) فَلِهَارُوتَ وَ مَارُوتَ أَسْمَعِ مِثْلَ شَرْحِ الْقَصْرِ الْمَمِيلِ يَصِيرُ
- كُلُّمَا تَحْنُ أَرْقُةً عَبِيدَ
- أَتَتْ يَا مَنْ وَحْهَتْ إِنْ يَطْلُعِ أَنْتَ تَقْدِي مَا هُوَ مِنْ يُرِيدُ
- فَسَمِعَ الْقَلْبَ جَرَّ نَفْسِ
- لَا أَقُولُ لَكَ عَنْ سِرِّ الْحَبِيبِ
- حَتَّى يَهْدِيَ أَسْمَتُ ابْنِ وَالنَّمَسِ (۱)
- و تَرَى مِثِّي الْمَدِي عَنْكَ يَعْصِي

(۱) لم يوجد في النسخ و نقل عن نسخة لكهنود -

قصه هاروت و ماروت و دایری ایشان بر امتحانات حق تعالی

- (۱) پیش ازین زبان گفته بودم اندکی خود چه گویم و هر اراش یکی
- (۲) خواستم گفتن در آن تحقیقها تاکنون و اماندم و تعویقها
- (۳) جمله دیگر ز سبارش فلیل گفته آید شرح يك عصوی ذلیل
- (۴) گوش کن هاروت را ماروت را ای غلام و چاکر من ماروت را
- (۵) گوش دل را يك نفس این سو مدار تا بگویم ما توار اسرار بار

- (۱) سَكْرًا مِنْ رُؤْيَا اللَّهِ هُمَا
 مِنْ عَجِيبِ الصَّنْعِ لِاسْتِدْرَاجِ مَنْ
 (۲) مِثْلُ هَذَا السُّكْرِ لِاسْتِدْرَاجِهِ
 كَمْ تَجِيءُ سَكْرَةً فِيهَا يَجُودُ
 (۳) نَحْمٌ مِنْ فَمِهِ كَالسُّكْرِ دَا
 فَخْوَانٌ مِثْلُ كَمْ مِنْ سَكْرَةٍ
 (۴) وَهُمَا فِي السُّكْرِ كَانَا أَتْلَقَا
 وَضَجِيجَ الْمَاشِقِينَ كَمْ هُمَا
 (۵) فَكَمِينَ وَاحِدٌ كَانَ امْتِحَانٌ
 وَلَهُ الصَّرَصُ كَالْمِشْرِ الْجَبَلِ
- وَمَا خَيْرَ لَمَّا لَهُمَا
 مِلْكَا كَانَ وَ سُلْطَانًا يَمَنُ (۱)
 كَانَ لَا عَيْرَ قَمَلٍ مَعْرَاجِهِ
 مَا عَلَى الْمَيِّتِ بِالرُّوحِ نَعُودُ
 أَظْهَرَ نَحْمَتٍ عَنِ الرُّوحِ الْأَذَى
 وَهَبَ حَلَى طَلَامِ الْكَرْمِ
 مِنْ رَمَلٍ هُمَا قَدْ سَقَا
 أَظْهَرَا - وَالْمِشْقُ الْحَلَى بِهِمَا
 فِي الطَّرِيقِ لَهُمَا مَرُّ الرِّمَانِ (۲)
 خَطَفَ - جَرُّ الْجِمَامِ وَالْأَجَلِ (۳)

(۱) مر معنی الاستدراج کما هو معلوم علیه می میرسد ترجمه المفسر الثاني -
 (۲) نسخه ثانیة - فالکمین الواحد والامتحان - (۳) نسخة ثانیة - خطف ذلك الهضاب
 والقتل -

- (۱) مست بودند از تماشای اله
 (۲) اینچنین مستی ز استدراج حق
 (۳) دانه دامن چنین مستی نمود
 (۴) مست بودند و رهیدند از کمند
 (۵) يك کمین و امتحان دوراه بود
- وز عجایبهای استدراج شاه
 تاچه مستیها کند معراج حق
 خوان انعامش چها داده گشود
 های هوی عاشقانه میزدند
 صرصرش چون کاه که وامی ربود

- (۱) لَهَا مُنْجَا تَحْتَ وَ فَوْق
وَمَتَى اسْكُرَانِ رَبِّ الْعَرِيدَةِ
(۲) فَلَهُ الْعِيدَانِ وَالْخَنَدُ كَانَ
عِدَّةُ الْيَتْرِ وَ صَدَبُ الْخَنَدُ
كَانَ فِي جَبْدِهِمَا دَارُ كَطُوقِ
عَلِمَ مَنْ شَدَّةَ أَوْ قَيْدَةَ
وَاحِدَ امَّا وَ سَهْلًا بِالْمَكَانِ
مَسْلَكَ سَهْلٍ وَ خَيْرُ الطَّرُقِ

سکر التیس من رؤيته تیس و قفره الی الحبل المقابل

- (۳) ذَلِكَ أَنَسَى الْأَصْحَابِ
يُكْصِرُ الْإِكْلَ لَا فِي حَدَرِ
(۴) لِيَجْزِيَ أُمْلًا أَصْدَقَهُ
بَرَّتْ أُخْرَى مَا رَدَعَتْ
(۵) نَظْرًا مِمَّنْ رَمَى فَوْقَ حَبْلِ
فَرَأَى مِنْ فَوْقِ ذَلِكَ الْحَبْلِ
(۱) سَفْعَةُ نَابَةِ لِيَلِمَ اللَّبَّ -
فَوْقَ ذَلِكَ الطُّودِ سَامِي الْقَدْرِ
هُوَ كَانَ لَا وَ لَا فِي خَطَرِ
نَظَرَ حُكْمَ السَّمَاءِ فِي لَبْعَةٍ (۱)
نَقَمَةُ عَابَ لَهُ اللَّبُّ دَهَبُ
أَحَرٌ مَا عَلِمَ مِمَّنْ الْأَحْلُ
تَيْسَةً مَرَّتْ بِهِ فِي عَجَلِ

- (۱) امتحان میکردشان زیر و زبر
(۲) خندق و میدان به پیش او یکی است
کی بود سر مست راسها تا حیر
چاه و خندق پیش او خوش مسلکی است

مستی بز از دیدن بز باده و جستن او بکوه مقابل

- (۳) آن بز کوهی بر آن کوه بلند
(۴) تا حلف چینه به بیند ناگهان
(۵) بر کوهی دیگر بر آمد درد سطر
می دود از بهر خوردن بی گزند
باری دیگر ز حکم آسمان
ماده بز بیند بر آن کوه دگر

- (۱) عَيْتُهُ بِالْمَوَدِّ تَظَلَّمُ طَعَرَ
طَعَرَ السَّكَرَانِ مِنْ دَا الْحَبْلِ
(۲) ذَلِكَ الْبَعْدُ الْكَثِيرُ أَظْهَرَا
وَلَهُ بِالْوَعْدِ أَتَيْتَ أَبَانَ
(۳) وَلَهُ الْبَعْدُ الْبَدِي الْعَادِرَاعُ
كَيْ مِنَ السَّكَرِ بِهِ لِنَظْمَةِ
(۴) إِذْهُوَ يَظْمَرُ بَيْنَ الْجَمَلَيْنِ
(۵) فِيمَنْ الصَّيَادِ نَحْوِ الْحَبْلِ
مَنْ بِهِ لَازِ أَرَأَى دَمَهُ
(۶) حَلَسَ الصَّيَادِ بَيْنَ الْجَمَلَيْنِ
بِأَيْطَارِ الْبَقْضَاءِ دَا الْعَجِيبِ

ساکراً.. وَاَلْوَلَعُ فِيهِ ظَفَرُ
فَوْقَ ذَلِكَ الْحَبْلِ فِي عَجَلِ
دَانِيَا مِنْهُ لَهُ كَمْ قَصْرًا
حَوْلَهَا يَرْكُضُ كَمْ قَلَّ وَهَانَ
كَذَرَاهَيْنِ أَبَانَ بِاتِّسَاعِ
يَرْعَى يَمْرُؤُهُ بِالْمَرَّةِ
لَا يَأْمَنُ يَفْعُ جَلْمًا إِشْبِي
هُوَ مَرُّ مَعَ الْفِ وَحَلِ
وَالِي قَلْبِ الْقَصَا سَلْمَةً
طَائِشًا خَيْرٌ مَرُّ الْعَدُوِّ
.. مَنْ بِهِ التَّيْسُ الْعَصَابِي أَصِيبَ ..

- (۱) چشم او غاریک گردد در زمان
(۲) آهنگان نزدیک بنماید ورا
(۳) آن هزاران گز دوگر بنمایدش
(۴) چو سکه بجهت درخت اندر میل
(۵) او را صیادان بکه بگیرخته
(۶) شسته صیادان میان آن دو کوه
- بر جهد سرعست زین که تا بدان
که دویدن کرد بالوعه سرا
تا زمینی میل جستن آیدش
در میان هر دو کوهی بی امان
چو د پلهش خوبی او را ریخته
انتظار این قضای چلشکوه

(۱) أَغْلَبَ الصِّدْرَ لِدَا التَّيْسِ عَلَى
وَسَوَى دَا الشَّاطِرِ كَانَ لَسْرِيْعٍ
(۲) رُسْتَمًا هَبَّةَ بَرَأْسٍ وَ سِبَالٍ
إِدْرِهِ الشَّهْوَةُ لَا غَيْرَ يَقِيْنُ
(۳) مِثْلِي مِنْ سُكَرَةٍ لِنَشْوَةِ
و لِسُكَرِ الشَّهْوَةِ فِي التَّحْمَلِ
(۴) أَيْضًا السُّكَرَةُ ذِي لِنَشْوَةِ
عِنْدَ سُكَرِ الْمَلِكِ هَانَتْ كَثِيرٌ
(۵) كَسَرَتْ سُكَرَةً دَا سُكَرَةً دَاكَ
أَمْدًا يَلْتَمِعُ لِنَشْوَةِ
(۶) أَنْتَ حَنَوِ الْمَاءِ لَوْ لَمْ تَشْرَبْ
كَثْرَةً نَارِ كَمِثْلِ النُّورِ حُلِّ

مِثْلِ ذَا الْمَوَالِ فِي هَذَا تَمَلَّا
يَسْطُرُ الْخَصْمَ يَرَى الْحَطَبَ الْقَطِيعُ
كَانَ فَخٌ رَحِيلُهُ فِي أَيِّ حَالٍ
لَهُ يَصْطَادُ كَمِثْلِ الْأَسْمَنِ
يَنْقَطِعُ يَا سَاكِرُ بِالْمَرَّةِ
أَطْرِبُ - الْبِرَّ الْخَفِيَّ يَتَجَلَّى
فِي الدُّنَا مَا أَنْ تُرَى بِالْقُوَّةِ
«مَالَهَا قَدْرٌ سَخِطِرٌ أَوْ حَقِيرٌ»
«مَسْتَى مِنْهُ مَا فَوْقَ السَّمَاءِ»
أَوْ يَخَافُ يَقَعُ فِي الْهَوَا..
مَالِحُ الْمَاءِ يَطْعَمُ طَيِّبٍ
بِاطْنِ الْمَعِينِ لَهُ لَطْفٌ شَمْلُ

ورده چالا کست و چست و خصم بین
دام یا گیرد یقین شهوت بود
مستی شهوت بین اندر شر
پیش مستی ملک شد مستهان
او شهوت التغانی کی کند
حوش نباید چون درون دیده نور

(۱) باشد اغلب صید این بز اینچنین
(۲) رستم او چه با سر و سبیل بود
(۳) همچو من از مستی شهوت بیر
(۴) باز این مستی شهوت در جهان
(۵) مستی آن مستی این بشکند
(۶) آب شیرین تا نخوردی آب شور

- (۱) قَطْرَةٌ تَهْلُ مِنْ حُمْرِ السَّمَاءِ
مِنْ غَتِيقِ الْخَمْرِ مِنْ أَيْدِي السَّقَاةِ
(۲) كَتَبِي بِذَا تَعْلَمُ لِلْأَمْلَاقِ مَا
وَبِذَا تَعْلَمُ لِلرُّوحِ الرُّكْبَى
(۳) لَوْ هُمْ كَانُوا بِقُدْرَتِهِ
كُنُوزِ حُمْرِ الْعَالَمِ دَاكِرُونَ
(۴) غَيْرَ مَنْ كَانُوا نَعِيدِينَ الْأَمَلِ
مِثْلَ كَمَايَرِ تَوَارُونَ فِي الْقُنُورِ
تَقْلَعُ الرُّوحُ الَّذِي طَمَعًا سَمَى^(۱)
وَلَهُ تَقَعُدُ مِنْ دَاكِ السَّابِ
كَانَ مِنْ سُكْرِ عَجِيبٍ فِي السَّمَاءِ
أَيُّ سُكْرِ مِنْ حِلَالِ مَلِكِي
عَقَدُوا فَاذَ بَذَلَتْ الْقَطْرَةُ
تَهْ فِيهِ السَّقَاةُ شَهْرُونَ
تَطْمَنُّوا سَاثُونَ مَقَالًا وَ عَمَلِ
مَا نَهَى التَّسْكَرْدَايَ سُرُورِ

(۱) ای نوع روح الانسانی من شرب مادی و من لای الهی لعیسی اندی
اسکر نه عه و هو الی و الی و السب و من یسی الحب الالهی قطره تعلع
الشراب المادی و مدینه-

- (۱) قطره ر ناده های آسمان
(۲) ناچه مستها بود املاک را
(۳) گر سوئی در در آن می مسته است
(۴) جر مگر آنها که نومیدند و دور
ر کند جان را ر می و ساقیان
وز جلالت روحهای پاک را
هم ناده این جهان شکسته اند
همچو کفاری نهفته در قنور

تمنی هاروت و ماروت مقام بشریة و غیرة الحق تعالی

- (۱) قَبْدَتِي الْعَامِينَ صَبْرًا اِسْتَيْنَ مِنْهُمَا كَيْفَ كُنَّا
رَدَّ شَوْكَهُ بِالْأَحَدِ عَصَبًا خُذُوا مِنْ دَا عَمَاءَ وَ أَنْصَبْ
- (۲) نَعْدُ تِلْكَ السَّكَرَاتِ وَالْأَسَفِ دَائِمًا قَالًا عَلَى مَا قَدْ سَلَفَ
فِي السَّيْطِ لَيْسَا مِثْلَ السَّحَابِ نَمُطِرُ نَزْوِي السَّهُولِ وَالْأَهْضَابِ
- (۳) وَ بَدِي الْمَطَامَةِ فِي كُلِّ حَالٍ تَسْطُ عَدْلًا وَ صِدْقًا وَ كَمَالٍ
وَ عِبَادَاتٍ وَ حَمِيدٍ وَ وَدِّ وَ كَرَامَاتٍ لَهَا الْعَهْدُ عَمِي
- (۴) دَاكُ قَالًا وَ الْقَصَا دَالِ الْوُقُوفِ عِنْدَ رَحْلِ لَكُمَا فُخٍّ مَخُوفِ
كَثْرَةُ مُسْتَبِيرٍ لَا يَظْهَرُ وَ عَلَيْهِ الْعَاقِلُ لَا يَغْتَرُ
- (۵) بَصِيحٌ لَا تَرَكُّضَ لَصَحْرَاءِ أَمَلَا لَا بَدْلُمْ لَا وَ لَا فِي كَرَمَلَا
تَمْصِي أَعْمَى قَلِيلًا تَدْرِي الْخَطِرُ وَ تَرَى فِيهِ تَرْوِيقَ وَالْعَرِيقِ

تمنی کردن هاروت و ماروت مقام بشریت را و خبرت حق تعالی

- (۱) نا میدار هر دو عالم گشته اند خار های بی نهایت گشته اند
(۲) پس رستنیها بگفتند ای دروغ بر زمین ماران بدادیمی چو مبع
(۳) گفتند بدی در این بداد حاکم عدل و انصاف و عبادات و وفا
(۴) این بگفتند و قصایمی گفت ایست پیش پادشاهان دام ناپیدا ایست
(۵) هین مدو گستاخ در دشت لا هین مرو کورانه اندر کر بلا

- (۱) لِيُظَاهِرَ وَ لِيُشْعِرَ مَنْ هَلَكَ
 (۲) مِنْ طَرِيقِ كَيْلِهِ كَانَ شَعْرٌ
 حَيْثُ سَيْفُ الْقَهْرِ لِلْشَيْءِ حَقْلٌ
 (۳) فَيُضَادِي الْقَرْنَاءَ الْهَقْلُ قُلْ
 قَدْ مَشَوْا هَوْنًا عَلَى الْأَرْضِ وَمَا
 (۴) إِنْ خَافِي الرِّجْلُ فِي الشُّوْكِ الْكَثِيرِ
 أَنْ يَعْكَرَ وَ احْتِرَازٍ وَمَهْلٍ
 (۵) ذَا الْقَضَا قَالِ وَ لَيْكِنْ سَمِعْتُمْ
 (۶) لَهُمُ الْأَسْمَاعُ سَدٌ وَ الْقَبُورُ
 مِنْ وَحْدِهِ لَهُمْ قَدْ حَلَصُوا
- لَمْ تَجِدْ رِجْلَ الْمَلْذِيِّ دَوْمًا سَلَكٌ
 وَ عِطَامًا مَعَ شَحْمٍ مَدَّخَرٌ
 كَثْرَةٌ لَا شَيْءَ سَجَاءَ بِالْأَجَلِ
 مِنْ هُمْ مَنْ غَيْرِ كَثِيرٍ وَ احْتِيَالٌ (۱)
 حَسِبْتُمْ أَنْ لَهُمْ شَأْنٌ سَمِي
 لَوْ مَشَى هَلْ فِي سَوَى هَذَا يَسِيرُ
 كَانَ خَوْفًا لَهُ مِنْ خُطْبِ الْأَجَلِ
 سَدٌ فِي شَيْءٍ أَمْدٌ غَالِيَهُمْ
 غَيْرِ مَنْ مَتَّهُمْ بَدِي الْحَالِ يَكُونُ (۲)
 وَ بَيْنَ الْأَلَامِ كَلًّا مَلَصُوا

(۱) الآية می سوره العنکبوت (و عبادی اندیش سشون می الارض هونا و ردا حاصیهم
 العبادون قتلوا سلاماً و اندیش بسون لرهم سعداً و قنماً - (۲) ای هلا القضا
 قال للملائكة می هذا المسمى بقى لسان حال ولكن أدبهم رطعت می حجاب العریة والادب
 علی الحكومة و قالاً هاروت وماروت لو سطر الشيطان ما یعول ل و لهذا یعول (چشمها
 و گوشها را بسته اند) -

- (۱) که زموی و استخوان هالکان
 (۲) جمله راه استخوان و موی ویی
 (۳) گفت حق که بندگان جفت عون
 (۴) پا برهنه چون دوند در خارزار
 (۵) این قضا میگفت لیکن گوششان
 (۶) چشمها و گوشها را بسته اند
- می نیابد راه پای سالکان
 پس که تیغ قهر لاشی کردشی
 بر رمی آهسته می راسدهون
 جز بمهل و فکرت و پرهیزکار
 بسته بود اندر حجاب جوششان
 جز مرآنها را که از خود رسته اند

- (۱) غَيْرُ لَطْفٍ لَهُ مِنْ عِبَادٍ فَتَحَ
مَنْ يَصُدُّ الْغَضَبَ وَالْجَرَصَ مَنْ
(۲) فَبَلَا تَوْفِيقِ الْجَهْدِ أُنْذِ
غَيْرُ حُبِّ زَادَ الْمَصْدَرِ شَرَحَ (۱)
يَرْدَعُ غَيْرَ الَّذِي جَادَ وَ مَنْ
فِي الدُّنْيَا لَا أَنْتَى إِنَّا أَحَدُ (۲)

فی بیان قصه رؤیا فرعون مجبیء موسی و تدارک

الفکر فی دفعه

- (۳) جُهْدُ فِرْعَوْنَ كَجُهْدِ طَهْرًا
كُلُّ تَحْيِيطٍ لَهُ بِالْأَثَرِ
(۴) أَلْفَ مَنْ حَمَّ أَوْ مِنْ حَسَا
وَ كَذَا أَيْضًا بَلَا عِدَّ يُرَى
مَالَهُ التَّوْفِيقُ فِيمَا غَدَرَا
كَأَنَّ تَفْتِيقًا ذَنْبِي فِي النَّظَرِ
حَكَمَ أَوْ مَنْ لَرَمِلِ ضَرَبَا
مَنْ لَهُ قَدْ عَرَّ أَوْ سَحَرَا

(۱) لم يوجد في المعجم و يدل على سعة لكاهور - (۲) كلمة والله اعلم بالارشاد
في الاصل لم تذكر في الترجمة -

- (۱) هر عبادت که گشاید چشم را
(۲) جهد بی توفیق خود کسر را مباد
جز محنت که شاید خشم را
در جهان والله اعلم بالارشاد

قصه خواب دیدن فرعون آمدن موسی را و اندیشه کردن در ردش

- (۳) جهد فرعونى چو بی توفیق بود
(۴) از معجم بود در حکمش هرا
هر چه آن می دوخت آن تفتیق بود
و از معبر نیز و ساحر بی شمار

- (۱) مَقْدَمَ مُوسَى لَهُ قَدْ أَظْهَرُوا
 أَنَّ عَلَى فِرْعَوْنَ يَأْتِي بِالْمَدَابِ
 (۲) مَعَ مَنْ عَبَرَ مِنْ أَهْلِ النُّجُومِ
 كَيْفَ يَفْعَلُوا الْأَمْرَ فِي دَفْعِ الْخِيَالِ
 (۳) كُلُّهُمْ دَانُوا لَهُ نَحْنُ نَحْمِيعُ
 مِثْلَ قُطَاعِ الطَّرِيقِ نَقْطَعُ
 (۴) حَيْثُ لَيْلُ الْمَوْلِدِ حَالٍ فَمَنْ
 (۵) إِرْتَأَى فِي الْيَوْمِ دَا فِي الْمَجْرَهْ
 يَنْجِرُونَ الدَّسْتَ لِلْمَلِكِ وَمَا
 (۶) أَمَرُوا إِذْ ذَاكَ جَهْرًا فِي الْبَلَدِ
- وَالْمَدَامِ الشُّومِ وَالْخَطْبِ الْمَحَالِ
 نَضَعُ تَدْبِيرًا الْأَمْرَ نَطِيعُ
 بِطَرِيقِ الْمَوْلِدِ دَا نَمِيعُ
 كَانَ مَنْ فِرْعَوْنَ ذَا رَأْيٍ وَفَنُ
 نَحْنُ مِيدَانِ وَسَمِيعُ كُلُّهُمْ (۱)
 لَهُ فِي مَجْلِسِ أَسْرِ أَرَا (۲)
 مِنْ مَقَالِ الْمَلِكِ السَّامِيِّ الْأَسَدِ

(۲) بکله فتح الله المریة العریة یعنی

(۱) نسخه ثابته - بی الصح هم -

على الصاح -

که کند فرعون و ملکش را حرات
 چون بود دفع خیال و خواب شوم
 راه دادن را چو رهزن می دلیم
 رای این دیدند آن فرعون و دیان
 سوی میدان بزم و تخت پادشاه
 که منادیها کنند از شهریار

(۱) مقدم موسی نمودندش بخواب
 (۲) با معبر گفت و با اهل نجوم
 (۳) همه گفتندش که تدبیری کنیم
 (۴) تار سید آن شب که مولد بود آن
 (۵) که برون آمد آن دود از بکله
 (۶) پس فرمودند در شهر آشکار

- (۱) اَنْ يُّنَادِيَ اِحْضَرُوا يَا مَنْ هُمْ
 (۲) فِي الْمَكَانِ ذَا الْمَلِكِ كَدَّكُمْ
 وَجْهَهُ يَبْدِي وَاحْصَاءُ الْكَمِ
 (۳) وَبَنَاتُكَ الْاَسْرَاءُ مَا عَدَا
 رُؤْيَا فِرْعَوْنَ هُمْ مَا وَحَدُوا
 (۴) فِي الطَّرِيقِ اَوْ هُمْ قَدْ وَفَعُوا
 وَلَا تَحِلُّ الْمَسْعُ دَا مَلَا عَلَى
 (۵) حَكْمُ فِرْعَوْنَ كَدَا كَانَ
 لَهُ وَقْتُ كَانَ اَوَّلًا وَقْتُ امَا
 (۶) هُمْ صَوْتُ الْقَمَاءِ اَوْ سَمِعُوا
 كُنْ هُمْ لَا يُمْطَرُونَ وَجْهَهُمْ
- تَسْلُ اِسْرَائِيلَ يَدْعُو اَكْمَ
 كُنْ هُوَ لَا فِي بَقَابِ عِنْدَكُمْ
 ثَنُوبِ يَسْحُ لَطْعًا بِكُمْ
 عَسْرُ اِعَادِ لِمَرْعُونَ نَدَا
 رَحْمَةً فِيهَا اِذَا مَا قَصَدُوا
 فِي الْاَنَامِ صَدَقَةٌ وَ طَلَعُوا
 وَجْهَهُمْ نَامُوا اِتْقَاءَ اِلْبَلَا (۱)
 كُلُّ مَنْ مَدَّ اَسْرَ ذَاكَ اَلْزَمَنَ (۲)
 لَا يَرَى ذِكَّ الْاَمِيرِ مِنْ وَلَدِ
 فِي طَرِيقِ . وَ عَالِمُهُ اَطْلَعُوا
 الْمَجْدَارَ حَوْلُوا اَمْرًا هُمْ

(۱) سحرة تامة - وجههم اموا و الا ملاء - (۲) يسه على لسع ، الحكم
 و تشبه و المراد بكلمة اسر في الاصل و الرحمة هو اسراييل

- (۱) اصلا اي جمعه اسرائيل
 (۲) اشما را رو مايد بي نقاب
 (۳) كان اسيران را بحر دورى سود
 (۴) گر سادى نرى نره در پش او
 (۵) يسه اس بدكه نه بسد هچ اسر
 (۶) بانك چاوشان چودرره بشويد
- شه ميخواند شما داراى مكان
 بر شما احسان كند مهر ثواب
 ديدن فرعون دستورى سود
 مهر آن ناسه بجهندي برو
 بي كه و در كه لقاي ان امير
 تا نه بسد رو بديواري كند

- (۱) وَإِذَا مَا أَخَذَ مِنْهُمْ نَظْرًا
مَجْرِمًا عَدُوًّا وَمَا أَتَوْهُ كَانَ
(۲) لَهُمْ بِحَرَصٍ عَلَى مَا أَمْتَعَا
إِذْ عَدَى الْإِنْسَانُ بِمَا مِيعَا
وَحَهُ قِرْعُونَ وَمَا أَبْدَى الْحَدْرُ
جَاءَ فَوْقَ رَأْسِهِ فِي كُلِّ آن
مِنْ لِقَاءِ الْكُلِّ فِيهِ وَلِيعَا
أَكْثَرَ حِرْصًا يَزِيدُ طَمَعَا

فی بیان دعوت فرعون بنی اسرائیل الی میدان لاجل الحيلة

فی منع ولادت موسی (ع) (۱)

- (۳) فِي الْمَحَلَّاتِ الْمُسَادِي غَدَا
(۴) يَا أَسَارِيَ الْمَجْمَعِ اتَّقُوا وَاطْمَنُّوا
فَلِسُلْطَانِ السَّلَاطِينِ الْإِلْقَا
(۵) أَلْ إِسْرَائِيلَ لَمَّا سَمِعُوا
كَمْ عَطَاشَى هُمْ قَدْ كَانُوا لَهَا
صَاحَ جَدَلًا يَا إِنْ يَا ذَا الْوَرَى (۲)
رَاكِبِينَ سُرْعَةً مِنْهُ أَذْهَبُوا
كَانَ فِيهِ الْجُودُ كَثْرًا وَالرَّجَاءُ
هَبَّهِ الْمَشْرِى عَلَيْهَا أَطْمَعُوا
وَبَهَا فِي الْعَمْرِ زَادُوا وَلَهَا

(۱) میدان هو امرضا بنی وضع بها فرعون نحت - (۲) لم يوجد في البحر
و نقل عن نسخة لحنكاهور -

- (۱) ورنه بید روی و مجرم شود
(۲) بودشان حرص لقای ممسح
آبچه بدتر بر سر او آن رود
چون حریص است آدمی قیما مسح

- بعیدان خواندن فرعون بنی اسرائیل را برای حيلة در منع ولادت موسی (ع)
(۳) شد مسادی در محلاتها روی
(۴) ای اسیران سوی میدان که روند
(۵) چون شنیدید مؤده اسرائیلیان
ناسگ میرد کو مگوشادی کسان
گر شیشه دیس و خود دست روید
تشگان بودند و بس مشتاق آن

وَالِی الْمَیْدَانِ خَفُوا بِالْأَثَرِ
 ذَاكَ السَّمْتِ إِلَیْهِ تَهَضُّوا
 عِنْدَهُ یَرُحُونَ سَامِیَ الْحَنُوءِ
 یَنْظُرُونَ أَمَّهُ حَبِی و طِبْ
 تَطْهَرُ مَا هِیَ فِی دَعْوَاهِ
 وَلِی بَعَا فَحَصَّ آتِ قَدْ سَتَلِ
 أَطْلُبُ کَثْرًا حَبِی لَا لَعَبِ
 أَفْضَلُ أَوْلَیهِ شَرًّا وَ عَمَّا
 کَانَ هَذَا لَیْسَ لَی مَا عَلِمَا
 وَ لَی اِرَاوِیهِ لَا تَنْسَی

راه میدان برگرفتند آن زمان
 خویشین را بهر جلوه ساختند
 ناچه حاصیت دهد دیدار او
 گفت می جویم کسی از مصریان (۱)
 تا در آید آنکه می باید یکف
 هین در آخواجه در آن گوشه نشین

(۱) کَلِمَهُمْ قَدْ فَرَحُوا مِنْ دَا الْحَزَرِ
 (۲) قَبِلُوا الْحِیْلَةَ لَئِنْ رَکَبُوا
 زَیْمُو أَمْسَهُمُ الْخَلُوءِ
 (۳) کَیْ هَذَا هَمْ یَنْصُورُ الْحَبِی
 کَیْ هَمْ حَاصِیَةٌ رُؤِیهِ
 (۴) مَثَلًا دَا الْمَغَالِیَ الْحَبِی
 أَحَدًا فَمِنْ إِلَى مَقَرِّ سَبْ
 (۵) کَیْ لَی یَطْهَرُ الْکَمَّ آدَا
 (۶) کُلُّ مَنْ مِثَّ آتَی قَالَ فَمَا
 یَصِحُّ یَا حَبِی وَ فِی الْبَابِ أَحَلَسَ

(۱) زین خبر گشتند جمله شادمان
 (۲) حیل را خوردند و آن سو تاخند
 (۳) تا روند آنجا نه بینند یار او
 (۴) همچنان کلینجا مغول حیل دان
 (۵) مصریان را جمع آرید این طرف
 (۶) هر که می آمد میگفتا نیست این

(۱) در شرح بحر العلوم صفحه ۳۵ ح ۳ بعد از شیخ افضل ناسکه سامانی گفته که جامعول در اصل جامه غول است بمعنی لباس غول چه مکار و حرام زاده یعنی دیو و غول در جامه اوست از این روی در معول گویند و در غول حذف میم بهر گویند ولی شیخ عبد لطیف گفته که این لفظ بدین معنی در هر هکی یافته شده است و بنظر نگارنده مراد قوم معول معروف در وحشی گری است و س و یی معنی تکلف معص است.

- (۱) وَ يَهْدِي الْحَبِيبَةَ كُلَّهُمْ
وَ إِذَا تَسَمَّوْهُ مِنْهُمْ أَفْرَاقًا
(۲) تَتَوَمَّدُ مِنْ حَاثِ صَوْتِ الصَّلَاةِ
وَ لِدَاعِي اللَّهِ هُمْ مَا قَدَّمُوا
(۳) طَلَبَ مِنْ حَدِّعَ مِنْهُمْ سَخَفَ
يَا رَشِيدَ مَكْرَ الْإِلَهِ أَحَدَرِ
(۴) دُونَ مَدَامًا حَلَوِ صَوْتِ الْفُقَرَاءِ
كَفَى بِذَا السَّمْعِ لَكَ لَا يَمْسُكَ
(۵) وَ أَوْ السَّوَالِ كَانُوا الطَّامِعِينَ
أَنْتَ فِيمَنْ ظَهَرُوا فِي بَطْنِهِ
- جَمَعُوا التَّسْلِيمَ بَأَن لَّهُمْ
صَرَبُوا كَلًّا وَ حَاثُوا بِالْعَذَابِ
إِذْهُمْ ثُمَّ يَدْهَوُوا نَحْوَ الدَّجَاةِ (۱)
حَاجَةً مَعًا بِهِ قَدْ عَلِمُوا
خَارِجَ الدَّلَّةِ تَقِيًّا أَنْعَطَبَ
فَهُوَ التَّارَ أَتَتْ بِالْشَّرِّ
وَ الَّذِينَ أَتَوْرَدُوا قَدُوا بِرَاءِ (۲)
صَوْتِ مَحْتَالٍ وَ فِيهِ تَهْلِكُ
وَ الْأَدْلَاءُ الْإِنْمَاءُ السَّاعِينَ
صَاحِبِ الْقَلْبِ أَطْلُبُ بِالْقُرْبَةِ

(۱) ای شایسته داک و هو، لعل اتمام لحاظ صوت الصلوة لداعی الله و هو المؤمن
لم یدهموا و لم یدهموا بیداً ای حاحه ی سم بحسب اداعی الله و لم یسلوا ما کشفه الله
علیهم فأحال الله علیهم التناثر فأهلكوهم - (۲) قاله فی النهج و فی نسخة بدل نبوش
سوش ای اشرت معنی قل صوت سؤل الفقراء حتی لا یسمع سمک صوت الشیطان و سمعت
لغسایة -

- (۱) تا بدین شیوه همه جمع آمدند
(۲) شومنی آن که سوی بانگ نماز
(۳) دعوت مکارشان اندر کشید
(۴) بانگ درویشان و محتاجان نبوش
(۵) گر کدایان طامعند و زشت خو
- گردن ایشان بدین حینه زدند
داعی الله را نبردندی نیاز
الحذر از مکر شیطان ای رشید
تا بگیرد بانگ محتالیت گوش
دو شکم خواران تو صاحب دل بجو

(۱) فَيَقْعُرُ الْآبِجُرُ الْحَوْهَرُ كَأَنَّ
وَالْكَرَامَاتِ وَأَنْوَاعَ الْفَخَّارِ
(۲) أَلَّ إِسْرَائِيلَ إِذْ ذَاكَ غَلَوْا
(۳) حَاسِبَ الْمَيْدَانِ إِذْ بِالْمَكْرِ وَدُ
هُمْ وَحَمَلًا حَمِيلًا أَظْهَرَا
(۴) فَعَمِلَ التَّحْصِيْبَ مَعَهُمْ سَمَحًا
وَلَهُمْ هَذَا الْمَدِيْنُ كَمْ وَعَوْدُ
(۵) نَمْدَا قُلُوبًا لَا حُلَّ لِنَفْسِكُمْ
فَمِدَا الْمَيْدَانِ كُلِّ لَفْصَةٍ حِ
(۶) فَأَحَابَتُوا إِيَّاهُ بِالْبَحْدَمَةِ
أَوْ أَرَدَتْ حَسْرَةً شَهْرًا نَفْطَنَ

(۱) نسخه ثابته - من حکم-

(۱) در تک دریا گهر با سنگهاست
(۲) پس بحوشیدید اسرائیلیان
(۳) چون بحیلتشان بمیدان برد او
(۴) کرد دلداری و بغتشها بداد
(۵) بعد ازان گفت از برای جان تان
(۶) پاسخش دادند که خدمتها کنیم

تَيْنَ أَحْجَارٍ لَهَا الْقَدْرُ مَهَانِ
وَسَطَ الْعَدَاتِ حَلَّتْ وَالشَّارِ
وَمِنَ الْمَجْرِ زُرَافَاتٍ عَدَوَا
جَاءَ فِيهِمْ نَحْوُهُ مِمَّا أَعْدَا
كَمْ غَدَى الطَّيِّبُ حَمًا مَهْرًا
بِالْمَطَايَا وَالْهَدَايَا مَمَحَا
أَوْعَدَ أَوْ كَرَّمَا فِيهِ يَجُودُ
وَجَمِيلًا بَدَى مِنْ حَبِيبِكُمْ (۱)
إِرْقَدُوا اللَّيْلَةَ لَا تَهْوُوا الرُّوْحَ
نَمُوْعُكَ مَا نَنْ تَشَا إِلَّا مِرَهُ
فِيهِ عَمَهُ أَدَا لَا تَطْعُنَ

فخرها اندر میان شکهاست
از یکه تا جانب میدان روان
روی خود سمودشان سس تاره او
هم عطا هم وعده داد آن قناد
جمله در میدان بخصمید این شبان
گرتو خواهی بک ما ایضا سا کنیم

فی بیان رجوع فرعون من الميدان بجانب مصر سروراً

تفریق بنی اسرائیل عرسانهم فی لیلۃ الحمل

- (۱) رَجَعَ السُّلْطَانُ فِي السَّنِ الْهَهِيمِ
أَنْ يُهْدِيَ الْبَيْتَةَ الْحَمْلَ يَسِينِ
(۲) مَعَهُ حَارَّةٌ عِمْرَانُ كَانَ
مَعَهُ الْمُنْدَقَةُ صَارَ قَرِينِ
(۳) قَالَ يَا عِمْرَانُ فِي ذَا الْبَابِ نِمِ
وَأِلَى زَوْجِكَ يَا نَعْمَ الْفَتَى
(۴) قَالَ طَوْعًا فَقُلَى الْبَابِ لَكَ
غَيْرَ مَا قُلْتُكَ يَهْوَاهُ أَوْ
(۵) مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَيْضًا نَسَبًا
حَسَّةً فِرْعَوْنُ قَالَمِينَ غَدَا
- فَرَحًا حَذَلَانِ بِالْمَقُورِ الْعَظِيمِ
وَهِيَ عَنْ أَرْوَاحِهَا طَرَأَ تَمِينِ
مَأْشِيًا بِالْحَدَمَةِ بِالطَّوْعِ أَنْ
صَحْبَةً نَحْمَهُ طَرَفٍ لَا يَمِينِ
بِالْمَسَاحِ بِسِوَاهُ لَا تَلَمِ
لَا تُسَرُّ وَأَصْرَفَ هَوَاكَ تَوَاتِي
أَرْقَدَ مَالِي مَنَى إِلَّا يَكَا
لَا أَرَى شَيْئًا جَمِيلًا فِي الدُّنَا
كَانَ عِمْرَانُ وَ لَكِنْ جَدْبًا
لَهُ وَالْقَلْبَ لَهُ الرُّوحَ فَدَى

باز گشتن فرعون از میدان شهر شاد بتفریق بنی اسرائیل از زنانشان در شب حمل

که شدن حسه است دورند اردبان

هم بشهر آمد قرین صحبتش

هین مروسوی زن ای مرد سگر

هیچ تندیشم بجز دلخواه تو

لیک مرفرعون رادل بود و جان

(۱) شه شاد که بار آمد شادمان

(۲) خازنش عمران بداند خدمتش

(۳) گفت ای عمران برین در خواب تو

(۴) گفت حسیم هم درین درگاه تو

(۵) بود عمران هم ز اسرائیلیان

- (۱) کَانَ مِنْ عَمْرٍاءَ مِنْ اَعْمَالِهِ
 حَرْبَ لَكِنْ ذَا الْقَتْلِ اَعْطَيْنِ
 (۲) وَ مَتَى فِي حَاطِرِ فِرْعَوْنَ اَنْ
 مِثْلُ دَائِمٍ صَالِحٍ كَانِ وَهُوَ
 فِي اَمَانٍ صَادِقٍ اَقْوَامِهِ (۱)
 اَثَرِ وَضَعِهِ وَ الْحَالِ الْمَعْمُومِ
 وَرَدَ التَّقْدِيرِ دَا اَوْبَهُ اَنْ
 قَدَرُ قَهْرًا اَمَدٌ وَ تَمُودُ

فی بیان مجامعة عمر ان بام موسی و حمل ام موسی

- (۳) دَهَبَ فِرْعَوْنُ فِي السَّبْرِ رَقْدًا
 زَوْجُهُ حَتَّى إِذَا الْاَلِيلُ اَنْتَصَفَ
 (۴) زَوْجُهُ فَوْقَهُ حَبَابًا وَ غَرَامًا
 لَيْمَ حَتَّى اَمَدًا طَيِّبًا اَلْمَمَامَ
 (۵) قَبْلًا مِنْ شَعْبَتِهِ كَاَمَطَرٍ
 اَيْقَظَ وَ الْمَرَاةَ مِنْهُ اَطَرَ
 (۶) قَالَ عَمْرَأُ لَهَا فِي دَا الرِّمَانِ
 فَلَهُ فَاَلَتْ شَوْقِي وَ رَصَا
 وَحْدَهُ عَمْرَأُ اَلْاَطْوَعُ اَحْمَدُ
 لَهُ سِرًّا وَصَلَ تَحْتَ السَّدَفِ
 وَقَعَ وَ اَلشَّمْعُ مِنْهُ مَدَامَ
 هَجَرَ اَيْقَظَ فِي جَنَحِ الْاَطْلَامِ
 شَمْعِيهَا وَهَبَ اَلْهَدَى عَصْرًا
 حَسَنُهَا اَنَّهُ وَ اَلْعَقْلُ مَعْرُ
 كَيْفَ جَنَّتِ اَيْنَ لَا اَيْنَ الْاَمَانِ
 لِي كَانِ وَ يَهُ اَللَّهُ قَصِي

(۱) لم يذكر هذا البيت و الذي منه في نسخة اسبح -

- (۱) بمن از عمران بد و اعمال او
 (۲) خود کجادر خاطر فرعون بود
 ليک خود بد آن جرای حال او
 اسچین تقدیر چون عاد و نمود

جمع آمدن عمران بمادر موسی و حامل شدن مادر موسی

- (۳) شه برعت و ویران درگاه حقت
 (۴) زن بر او افتاد و بوسیدان لش
 (۵) گشت بیدار اوورن را دید خوش
 (۶) گفت عمران این رمان چون آمدی
 فیم شد آمد بیشتر حیه جفت
 بر جهابدش و خواب اندر شمش
 بوسه باران کرد از لب برلش
 گفت از شوق و مصای ایردی

- (۱) حرهاً للحسبِ عمران هوى
أند في الحين ذلك ما قدر
(۲) وعليتها وقع سائم ما
ثم يا مرآة قال ذا العمل
(۳) فحديد وقع فوق حجر
هديه التار من الملك و من
(۴) أنت كالارض أنا مثل المطر
إنما الحق على الشطر نج كان
(۵) يا عروس الحسر والضرع منى
ذاك مما نسا لا تعلم
(۶) ما حشى فرعون منه وحذر

- قوقها انقاد اسنطان الهوى
يردع نفسه عنها ما صر
أودع ذل بالمقدير السع
بالحقير أليك و المتبدل
وَأَدَّارًا تَشْبُ وَ شَرُّ
مَكِبِهِ تَمْتَقُمُ الْحَقْدُ يُكُنْ
لك موسى كالمبات و أزهر
(شاهد) نحن بخسر و امتحان
وقع مبتا من (الشه) اتى (۱)
و علمنا أند لا تتمد (۲)
إذ قرئت بك حل يا قمر (۳)

(۱) سخته تايه من اسنك اتى - (۲) اى دليل هد قصه الهى و لا مدخل
للبدن فى القضاء الالهى - (۳) سخته تايه - واحذر -

- (۱) در کشیدش در کنار در مهر مرد
(۲) جفت شد ما او امانت را سپرد
(۳) آهى بر سنگ زد راد آتشی
(۴) من چو ابرم نو زمین موسى مات
(۵) مات و برد از شاه آمد ای عروس
(۶) آنچه من فرعون میترسید از او
بر بیامد ناخود آں دم در نبرد
بس مگفت ای زن این کاریست خرد
تشی از شاه و ملکش کین کشی
حق شه شطرنج و ما مانیم مات
آن مدان از ما میکن بر ما سوس
هست شد ایده که گشتم جهت تو

(۱) حالاً اُحْمِي ذَاكَ كَلًّا وَارْحَمِي
كُتِي عَلَيَّ وَعَلَيْكَ فِي الْمَرْءِ

وَعَلَيْهِ أَحَدًا لَا تَطْلَعِي
لَا يَجِيءُ الْكَلِّ عَمَرٌ وَحَرْنٌ

فی بیان وصیت عمران از زوجته بعد محامضه لها

(۲) أَحْرَ الْأَمْرِ لَدَا الْإِثْرَةِ
إِذْ عَلَامَاتُ أَمَّا مِنْهُ تَبَيَّنَ
(۳) وَ مِنْ الشَّارِعِ لِلْعَلَقِ صَخَبٌ
وَعَنَى لَأَقُ مِنْ النَّاسِ الْمَقْسُ
(۴) وَثَبَّ السُّلْطَانُ مِنْ رَغَبٍ لَدَا
خَافِيًا يَسْتَلُ مَا هَذَا الصَّرَاحُ
(۵) فَمِنْ الصَّخْرَةِ مَا هَذَا الصَّخَبُ
كُلُّ شَيْطَانٍ وَحَبِيٍّ وَ مِنْ
(۶) قَالَ عِمْرَانُ لَهُ حَيِّ آلَاةُ
قَوْمِ إِسْرَائِيلَ مِنْ شَرِّ رَكَا

تَطْهَرُ تَصْصَحُ أَحْصَارُهُ
تَعْدِيًا مَحْشُورَةً فِي كُلِّ حَبِيٍّ
وَصَلَّ فِي أَعْدَلٍ وَ لَأَرْضِ فَلْبِ
حَمَّةً مُسَكَّرٍ مِثْلَ الْعَاسِ
لَهُ فِي دَا الْإِجْسِ شَرَّعَارٍ عَدَا
مَا عَلَى مَضْرَ أَصْلٍ وَ أَوَّاحُ
مِنْ صَحْبِجٍ لَهُ فَرٌّ وَ هَرَبُ
هُوَ فِي أَتْقَرٍ وَ الْعَابِ سَكْرُ
الْعَلَمَاتِ اتَّعَدِيَهُ حَبَاةُ
فَرِحُوا يَدْعُونَ فِي الْإِلَهِ لَكَا

ما بیاندازد من و تو صد حزن

(۱) باز گردان هیچ زینهادم مزین

وصیت کردن عمران جنت را بعد از محامضت آن

(۲) عاقبت پیدا شود آثار این
(۳) در زمان از سوی میدان نعرها
(۴) شاه از آن هیبت برون جست آن زمان
(۵) از سو میدان چه باسگمت و عربو
(۶) گفت عمران شاه ما را عمراد

چون علامتها رسد ای نارین
میرسید از حق پر می شد هوا
یا برهه کیس چه علمهاست هان
کز بهشش می رعد جوی و دیو
هوم اسرائیلیسد از تو شاد

- (۱) مِنْ عَطَاءِ أَمْلِكُ الْوَابِي الْحَزَلِ
رقصوادلا و عجزوا بالدعاء
(۲) قَالَ هَذَا قَدَيْكَ لَيْسَ الْمَحَالِ
هديه الاصولات اي قد ولدت
مِنْ لَطِيفِ حَلْقِهِ الصَّافِي الْجَمِيلِ
صنقوا ثشري و صبحوا بالشاء
عِنْدِي لَكُنْ فِكْرًا وَ حِيَالِ
كثيرة ما جفت منه اكثرت

خوف فرعون من ذلك الصخب والصياح

- (۳) دَا الصَّرَاحُ غَيْرَ حَاجِي أَدَابِ
فَنِي مِنْ حَرَجِ رَأْسِي أَشَابِ
(۴) وَأَمَامَا وَرَدَ نَمَّ رَحِمَ
ذَا أَمْلِكُ حَائِرًا مَبَا وَقَعَ
فِي جَمِيعِ اللَّيْلَةِ كَالْعَامِلَةِ
وَقَتِ وَضَعَ أَحْمَدُ مِنْ دِي أَعَابِنَةِ
(۵) كُلُّ أَنْ قَالَ لِي هَذَا الصَّخْبِ
وَيْكَ يَا عِمْرَانُ فِي رُؤْيَايَ ذَهَبَ
(۶) وَلِعِمْرَانُ الصَّعِيفُ بِالْحَطَابِ
مَا بَقِيَ مِنْ قُوَّةٍ حَتَّى الْجَوَابِ
لَهُ أَيْضًا يَذْكُرُ لِلْأَقْبَرَانِ
مِنْهُ بِالزَّوْجِ وَ مَا بِالْقَهْرِ كَانَ

- (۱) از عطای شاه شادی میکنند
رقص می آرند و کف می زنند
(۲) گفت باشد کین بود اما و لیک
وهم و اندیشه مرا بر کرد نیک

ترسیدن فرعون از آن بانگ

- (۳) این صدا جان مرا تغییر کرد
از غم و اندوه تلخم پیر کرد
(۴) پیش می آمد سپس می رفت شه
جمله شب او همچو حامل وقت شه
(۵) هر زمان می گفت ای عمران مرا
سخت از جا برده است این نعرها
(۶) زهره بی عمران مسکین را که تا
ماز گوید اختلاط جفت را

- (۱) رُوحُ عِمْرَانَ بِعِمْرَانَ قُرْبَ
 لَيْلَةٍ فِي أَسْرِ فِي أَمْرِ كَيْمَنْ (۱)
 وَلَهَا الْبَيْتُ الْعَظِيمُ يُشْهَرُ
 نَجْمُهُ بِالْأَثَرِ الرَّاهِي الْمَهِي (۲)
 زَهَرَ مَزْدَهراً فَوْقَ الْمَلِكِ
 وَعَيْنُهُ الرُّوحُ دَارُ وَالْمَلِكِ

ظهور نجمة موسی فی السماء وبکاء المنحمن فی الميدان

- (۳) ظَهَرَتْ نَجْمُهُ فَوْقَ الْمَلِكِ
 وَأَمَّا الْمَحْمُ تَحْلَى وَالْحَدِّكَ
 وَذِي الْحَالِ مِنْ مَرَّتِهِ
 أَتَتْ يَا عِمْرَانُ وَالْأَمْرَاطِيبَ
 قَفْ، وَأَوْصَحَ بِي فِي دَانِجَبِ
 قَالِ مَا هَذَا الصَّيْحِجِ وَالصَّجَبِ
 لَيْسَ يَتَدْرِي مَا لَكُمْ عَنْ وَلَمْ..
- (۴) طَلَعَ الصُّبْحُ لَهُ قَالِ أَهْـ
 وَنَسِيَ الْمَوْعَاةَ هَدِي وَالصَّحْبِ
 حَاطِبِ الْمَيْدَانِ عِمْرَانُ دَهَبِ
 مَلِكِ الْأَمْلَاقِ مِمَّةَ أَمِ يَمِ

- (۱) و فی نسخه فی محل کسره (حرد) (دود) ای سرعت الـ
 قال الجوهري نجم الشيء يجمع نجوماً ای ظهر و طلع .

- (۱) چون زن عمران بهمران در خرید
 تا که شد استاره موسی پدید
 (۲) هر بهمرکه در آمد در رحم
 نجم او بر چرخ گردد مدح

پیدا شدن ستاره موسی بر آسمان و فریاد منجمان در میدان

- (۳) بر ملک پید شد این ستاره اش
 کوری مرعون و مکر و چاره اش
 (۴) دور شد گفتش که ای عمران برو
 واقف آن غفل و آن باک شو
 (۵) راند عمران جاب میدان و گفت
 این چه غفل بود شاهشه صحت

(۱) كُلُّ مَنْ يَحْمُ أَوْ مِنْ حَسَا
 حَرَقَ ذَرَى عَلَى الرَّأْسِ الْأَرَابِ
 مَثَلُ أَصْحَابِ الْمِرَا تَصَوَّتْ لَهَا
 (۲) سَقَوْا أَذْقَانَهُمْ حَرَوُ الشُّعُورِ
 نَشَرُوا شَرِبَ عَلَى الرَّأْسِ دَمِ
 (۳) قَالَ خَيْرًا وَلَكُمْ يَا لَلْمَعْصِ
 نَحْسٌ هَدَى السَّهَ يَنْدِي لَدِ
 (۴) أَضْهَرُوا عَدُوَّ قَاتُوا يَا أَمِيرُ
 (۵) كُلُّ دَائٍ قَدْ عَمِيَا لَدَوْلُهُ
 لَهُ حَانَتْ وَعَلَى الْمَلِكِ يَصِيرُ
 (۶) فَجَهَرُوا نَحْمَهُ ذَاكَ الْوَلَدِ
 ذَا لَإِنَّ تَعْمِي عَنْ وَجْهِ السَّمَاءِ
 (۷) نَحْمَهُ دَاكِ السَّيِّ فِي السَّمَاءِ
 مِنْ نَكَاةٍ حَاةٍ نَالِدَمَعَ الْعَزِيزِ

(۱) هر مچم سر برهه حامه چاك
 (۲) ديش و مور كنده و بدره كاس
 (۳) گفت خيست اس چه شوست حاس
 (۴) عذر آوردند و گفتند ي امير
 (۵) اين همه كرديم و دولت سره شد
 (۶) شب ستاره آن سر آمد هيان
 (۷) زد ستاره آن پيبر بر صا

حَايِرُ الرَّأْسِ شِيَا وَقِيَا
 مَثَلُ أَصْحَابِ الْعَزَاءِ وَالْمَصَابِ
 مِنْ صَرَاحِ نَحْ مِنْ وَحْدِهَا
 مَرَقُوا ثَوْنَهُمْ دَقُّوا الصُّدُورِ
 مَلَأُوا الْأَعْيُنَ شَبُّوا ضَرْمَا
 مَهْدِي غَوَا لِمَ هَذَا الصَّخْبِ
 آيَةُ سَمَّةٍ تَمْحِي إِلَيْهَا
 فَبَدَّ التَّقْدِيرِ سَوَاتِ الْأَسِيرِ
 سَوَدَتْ خَصَمُ الْأَمَلِيَّةِ السَّلَاطَةِ
 حَاكَمَا وَتَكَلَّ مَحْكُومُ الْأَسِيرِ
 فِي الْأَحْيَاءِ سَبَّ لَهَا السَّعْدُ وَرَدَّ
 لَيْتَمَا مَثْنًا وَلَا هَذَا الْأَمِي
 زَهَرَتْ رَأَتْ عَلَى الشَّمْسِ ضِيَاءُ
 نَحْسٌ صَرَا تَحْمَلُ لِنَحْمِ الْكَثِيرِ

همچو صحت عرا پاشیده حاك
 حاك بر سر كرده بر حوں دیدگان
 بد نشانی میدهد محوس سال
 كرد ما را دست تقدیرش اسیر
 دشمن شه هست گشت و چیره شد
 كوردی ما بر جبین آسمان
 ما ستاره بارگشتیم از نكا

مِنْ هَاقٍ لَهُ الْبَدَى الْأَبْكَسَارُ
كَأَن يَأْتِي الْأَمْرَاقُ وَالْمُظْ
عَدَسِ الْوُجْهِ فُطُو كَشْ
وِ بِلَا فِكْرٍ هِ الْأَمْرُ هِر
وِ مَصِي سِرْعَاتِ فِي قَلْبِ حَرِ
كَمَرِه دَلِ وِ أُنْجِي التَّصَدِّ
عَصَبِ حَيْرَانِ مِنْ أَمْرِ مَهِي
وِ الْمُصَلَّى وَرِدِ عِنْدَ أَرْهَانِ
قَدْ حُدْنَمِ وِ لَهُ لَا مَرُ أَصْبَحِ
مَا صَرْنَمِ لَكُمْ أَلْبِ أَحْذَعِ
أَلْمَلِيكَ حُشْمِ يَا وَيَكُمِ
أَلْمَلِكُ وِ أَلْمَلِكُ شَوْهَتُمُوا
مِنْ صَمَابِ مِيهِ أَسْمَى أَلْمَدَدِ
وِ أَلْمَلِكُ نَفِيغِ فِي ذَا الزَّمَنِ

دست بر سر می برد کاد لعراق
رفت چون دیوانگان بی عقل و هوش
گفتهای بس خشن بر جمع خوانده
بردهای مارگونه راحت او
از حیات و در طمع شکستید
آب روی شاه ما را ریختید
شاه ما را غارغ آردیم از غمان

(۱) مَعِ قَسْرِ طَبَرِ عَمْرَانِ صَارَ
وِ أَلَيْدَ مِيهِ عَلَى الرَّأْسِ صَرَبِ
(۲) نَفْسَهُ عَمْرَانِ سَوَى عَصَا
كَأَلَمَجِدِ بِيهِ إِلَّا عَقِي عَدَرِ
(۳) أَعْمِيَا نَفْسَهُ سَوَى الْحَشْرِ
وِ عَلَى أَصْبَحِ أَوْ بِلَا شَدَادِ
(۴) صَبِغِ نَفْسَهُ مَغْمُومِ كَشِبِ
حُسْرِهِ أَلَرْدِ مَكُونِ أَمَانِ
(۵) قَالَ قَالَ السُّلْطَانُ لِي أَقْتَمِ جَمِيعِ
وِ لَحْمِ الْأَمْرِ مَكْنِ وِ أَنْطَمِ
(۶) وِ لِي أَلْمَلِكُ مِنْ حُدْنِ لَكُمْ
مِ وِ وَجْهِ مَبْكَكِ تَهْرِقُمُوا
(۷) وِ عَلَى الصَّدْرِ صَرْنَمِ أَيْدِ
أَلْمَلِكِ أَلْمَلِكِ مِنْ حَرِ

(۱) مادل خوش شاد همران وز نفاق
(۲) کرده همران خویش پر خشم و ترش
(۳) خویشش را اعجمی کرد و بر نه
(۴) خویشش در ترش و عمکین صاحب او
(۵) گفت شان شاه مرا بفریفتید
(۶) سوی میدان شاه را انگیزتید
(۷) دست بر سینه زدید اندر صمان

(۱) سَمِعَ السُّلْطَانُ اِيضاً دَالَهُ قَالَ
 اَلَا مِنْ غَيْرِ اَمَانٍ كُنْتُمْ
 (۲) وَفِيهِ الْفَضْلُ وَهِيَ السُّخْرَةُ
 مَعَ خُصُومٍ رَوَّحُوا اَلْمَالَ لَنَا
 (۳) كَرِهِي يَهْدِي اَللَّيْلَةَ حَتَّى اَتَهَادَ
 يَتَقَدُّونَ عَنْ سَائِرِ اَلِهَمَّةِ
 (۴) وَنِيكَ حَمُّ اَلْمَالِ وَالشَّانُ الرِّبْعُ
 هَكَذَا اَلْمَضْرُوءَةُ كَانَتْ وَاَلْعِمَالُ
 (۵) فَسَبِيحاً لَكَ قَدْ دَرَّ اَلْاَوَالُ
 حَمُوءَةٌ وَابْتَدَأَ اَلْمَلِكُ اَلْمَقِيمُ
 (۶) كُلُّ ذَاكَ اَلتَّرَفُ كَانَ لَكَ
 تَعْمَلِي لِمَكْرَةٍ وَاَلرَّأْيُ اَلْحَسَنُ

وَبِكُمْ يَا حَائِثُونَ لَا مَحَالُ
 اَصْلَبُ اَقْطَعُ نَتَأُ اَصْلَكُمْ
 قَدْ حَمَلْنَا نَفْسًا عَنْ نَكْرَةٍ
 قَدْ خَسِرْنَا وَ مَا نَمُ اَلْعَمَا
 اِلَ اِسْرَائِيلَ سِرًا وَ جَهَادُ
 سَمِثْلُ مَا اَتَيْتُمْ لَهُمْ اَبْدَيْتُمْ
 فِي سَبِيلِ اَلْعَمَلِ اَلْوَاهِي اُضِيعُ
 اِلْتِي طَابَتْ صِعَابَاتَا وَ خِلَالُ
 مَتَبِي اِنْعَرَ صُرْتُ وَ اَلْعِلَالُ (۱)
 قَرَّتْ اَلْاَسْطُطَابُ وَ اَلْمَلُ اَلْحَسِيمُ
 مِثْلُ هَذَا اَلْيَوْمَ لَا يَهْجُمُ عَلَيَّ
 وَ اَعْيِيبِي عَلَيَّ هَدْيِ اَلْمَحْنُ

(۱) لم يذكر هذا البيت في النسخ -

من بر آویرم شمارا بی امن
 مالها با دشمن در ناختم
 دور ماندند از ملاقات زبان
 این بود یاری و فعال کرام
 مملکتها را مسلم می خرید
 فهم کرد آرید و گردیدم معین

(۱) شاه هم شبید و گفت ای خائسان
 (۲) خویش را در مضحکه انداختیم
 (۳) بلکه امشب جمله سرائیلیان
 (۴) مان رفت و آب رود کار حام
 (۵) سالها ادرر و خلعت می خرید
 (۶) از برای آنکه در روزی چنین

- (۱) رَأَيْكَ دَا وَغُلُومٌ وَ نُجُومٌ
 کَلَّتْ صِرَافُهُ الْبَطْلُ حَقِيقٌ
 (۲) وَبِكَ وَالْحَسَمِ مِنْكَ إِذَا
 أَصْرِمُ الْأَدَارِ مِنْكَ أَصْنَمُ
 (۳) حَطَبُ النَّارِ أَنَا أَتَّحَمُكَ
 مَا مَصِيٍّ مِنْ طَبِيبٍ غَيْشٍ وَهَمَا
 (۴) سَحَدْتُ عَنْدهُ قَالَتْ مَنْ حَذَرُ
 إِنْ يَكُ أَدْلِسُ لَمَّا قَدْ حَذَرُ
 (۵) فَبِسْمَا نَحْنُ أَنْوَاعُ الْبَلَاءِ
 مِنْ عَجِيبٍ مَا فَعَلْنَا وَ عَجَرُ
 (۶) أَقُولُ مَنْ يَدْنَا الْعَمَلُ طَهَرُ
 طَهَرَتْ مِنْهُ وَ قَرَّتْ فِي الرِّحْمِ
- کَا یا مِنْ کَلَّتْ مَکَرٌ وَ شُومٌ
 (۱) مَا تَقُولِينَ مَحْوًا وَ حَرَقُ (۱)
 أَقْطَعُ وَ لَدَرُ فَبِكَ لَهَا
 أَجْدَعُ الْآتِفُ الشِّفَاءُ أَعْلَمُ
 . اَمْعَى دَا کَا لَا اَمُ ک
 اَلْ اَنْبِیَہِ عَزَاءُ وَ عَمَا
 یا خَدِیو مَضِرُ السَّامِی ثَرُ
 مَرَّةً وَ الْمَکَرُ فَبِنَا وَضَعَا
 نَدْفَعُ وَ اَوْهَمُ حَارُ وَ لَمَلَا
 عَمَّه مِنْ السَّخِرِ قَدُوقُ وَ نَزُ
 لَهْ وَ الْمَطْمَئَةِ فَبِی حُکْمُ بَهَرُ
 فَبِی قَضَا مَاضٍ وَ فَبِی اَمْرِ حَنِیمُ

(۱) طبل حواریب ای تا کاور الاجرم من غیر نعم -

- (۱) دایشان این بود فرهنگ و نجوم
 (۲) من شما را بر درم آتش رسم
 (۳) من شما را غیرم آتش کم
 (۴) سحده کردند و بگفتند ای خدیو
 (۵) سالها دفع بلاها کرده ایم
 (۶) موت شد از ما و حملش شد بدید
- طبل حواریب و مکاریب و شوم
 بیسی و گوش و لداش برکم
 عیش دفته بر شد باحوش کم
 گریبکی کون و ما چریب دیو
 وهم حیران و بچه ماها کرده ایم
 نطعه اش حسب و رحم بدر حرید

(۱) لَيْكِن التَّكْمِيرُ وَالْفَرَادُ عَنْ

نَحْفَظُ نَعْلَمُ عَنْهُ وَنَعْمَرُ

(۲) فَلْيَوْمِ الْمَوْلِدِ مِنْهُ الرَّصْدُ

كَيْ يَمَّا تَعْمَلُهُ هَذَا الْقَضَا

(۳) فَإِذَا مَرَّ نَحْفَظُ هَذَا الْمَرَّةَ

نَبِيًّا مِنْ كُلِّ فِكْرٍ كُلِّ عَمَلٍ

(۴) هُوَ حَتَّى نَسْمَعَهُ شَهْرَ كَرَمٍ

كَيْ يَهْدِيَ سُبُوحَهُمْ حَكَمٌ مِنْ حَبِطٍ

(۵) كُلُّ مَنْ كَانَ آيَاتِ الْقَضَا

نَعْلَمُ رُبَّمَا حَرُّ دَمِهِ

(۶) وَتَمَازُجٌ وَيُعَادِي الْأَمَازُجُ

دَمِهِ يَهْرَقُ عَفْوًا وَتَمَلَأُ

(۱) نسخه ثانیة - من علی -

ذُكُّ يَوْمِ الْمَوْلِدِ نَحْنُ عَنْ

أَيُّهَا الْمَلِكُ الْأَعْظَمُ لَمَقَرِي

نَعْقَدُ نَعْلَمُ بِالرَّأْيِ الْأَسَدِ

لَا يَمُوتُ نَحْنُ مِنْكَ الْأَرْضُ

أَقْبَلُ حَكَمًا يَمُوتُ وَهَذَا

عَبْدُكَ كَانَ لَدَى حَلٍّ وَتَقَى

عِنْدَ يَوْمًا فَيَوْمًا وَرَقَمَ

الْحَصَا لَا يَمُوتُ فِي السَّيْطِ

دُرِّ الْقَدَرِ الْحَرْبِ رَضَى

شَرِبَ بِالْعَوِيَّتِ نَلَّ فَمَهُ (۱)

وَلَهُ مَدَّةُ الْحَرْبِ رَمَانِ

يَشْتَرِي بِالْأَمْسِ الْأَخْشَرُ عَلَى

ما تکه داریم ای شاه قباد

تا نکرد موت و بجهدین قصه

ای غلام رای تو امکار و هش

تا نبرد تیر حکم خصم دوز

سرنگون آید در خون خود خورد

خون خود ریود الا مارا خرد

(۱) لیک استغفار این روز ولاد

(۲) روز میلادش رصد بندیم ما

(۳) گر نداریم این تکه مارا بکش

(۴) تا بنه مه می شردان روز دوز

(۵) بر قضا هر کو شیخون آورد

(۶) چون مکان بر لامکان حمله کند

- (۱) وَلَوْ أَنَّ الْأَرْضَ صَارَتْ لَسَمًا
مَمَّتْ مَالِحَةً عَادَتْ بِوَاوٍ
(۲) وَمَعَ الرَّسَامِ تَوَدَّامَ الصَّرَاعِ
حَمَقًا وَ لَسَانِيَّ وَ الذَّقْنِ
خَصَمَهَا وَالْفَيْثُ عَنْهَا وَ السَّامُ
رَأْسُهَا لَمَوَّبٌ مَدْبٌ وَ لِسَوَارِ
رَسَمُهُ اخْضَمُوعٌ وَأَلْبُ أَصَاعٍ
نَقَبٌ لَا قَى الْمَنُونِ وَ الْأَقْنِ

دعوة فرعون النساء النفساء جانب الميدان ايضاً لاجل المكر

- (۳) ثُمَّ مِنْ بَعْدِ شَهْوٍ تَسْمَةٍ
وَالْمَنَادِي فِيهِ بِالْمَحْرِ الشَّدِيدِ
(۴) مَرَّةً أُخْرَى الْمَادِي لِلْمَلَدِ
يَا سَاءَ مَضَرٍ مِنْ دَهْرٍ أَشْرَ
(۵) يَا سَاءَ مَعَ أَطْمَالٍ لَتْ
يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ كَلَّا إِخْرُجُوا
(۶) مِثْلَمَا فِي عَارِ الْعَامِ الذَّهَبِ

- (۱) چون زمین بر آسمان خصمی کند
(۲) نقش با نقاش چون پنجه زند
شوره گردد سر و مرغی برسد
سیلطان و ریش خود بر میکند

خواندن فرعون زنان نوزاده را سوی میدان هم جهت مکر

- (۳) بعد از مه شه برون آورد تخت
(۴) بار دیگر شد سادی سوی شهر
(۵) ای زنان با حلقه‌ها میدان دويد
(۶) آن چنانکه بار مردان وادسيد
سوی میدان و منادی کرد سخت
کای زمان از دهر می یابيد بهر
جمله اسرائیلیان بیرون شويد
خلعت و هر کس رايشان زور کشيد

فَمِنْكَ السَّعْدُ أَتَى وَ الْبُئْسَةُ
 هِيَ كَأَنَّ هَمَّةَ عَزَّ الْأَمْرُ
 هُوَ يُعْطِي وَ يُرِيدُ تَبَعًا
 طَافَتْ بِالْأَهْلِ لَوْ دَهْوًا
 كَتَبَتْ حَمَّةٌ قَدْ وَحَدَتْ
 بِضَحْوَا وَادْرَوَا ذَلِكَ الْأَمْرَ الْحَطَرُ
 حَارِحَ أَمَلُهُ تَمْدِي وَ لَهَا
 لَمَامِيثٌ وَ لَهُ تَمْدِي لَشَاءَ
 مِنْ حَدِيدٍ وَبَدَتْ لِلدَّيْدَةِ
 قَصْدَتْ لَمْ تَدْرِ الْقَهْرُ الْمَعْدُ
 وَ بِهِ دَارَتْ عَلَيْهِ اجْتَمَعَتْ
 أَحَدُوا مِنْ أُمِّهِ لَا فِي حِلْزٍ

(۱) اِصْحَبِي يَا سَوَّةَ هَذِي السَّيَّةِ
 اَسْأَلُ مَا تُرِيدُ كُلُّ مَنْ
 (۲) الْبُئْسَةُ الْبُئْسَةُ وَ الْخِلْعَةُ
 وَ إِلَى الْأَطْفَالِ أَيْضًا يَهَبُ
 (۳) كُلُّ مَنْ فِي الشَّهْرِ هَذَا وَلَدَتْ
 هِيَ مِنْ جُودِ الْمَلِكِ الْمُقْبَذِ
 (۴) دِي الْبُئْسَةُ مَعَ طِفْلٍ لَهَا
 مِنْ سُرُورٍ وَرَدَتْ حَتَّى الْخَبَاءِ
 (۵) كُلُّ مَنْ فِي الشَّهْرِ ذَا مِنْ مَرَاةٍ
 رَكِبَ وَ السَّمْبَ لَمْ يَدْرِ قَدْ
 (۶) فَالْبُئْسَةُ كُلُّهَا إِذَا جُمِعَتْ
 كُلُّ مَنْ قَدْ كَانَ مَوْلُودًا دَكَرَ

تا بیابد هر کسی چیزی که خواست
 کو دکان را هم کلاه زر نهد
 گنجها گیرد از شاه مسکین
 شادمان تا نیمه شب می آمدند
 سوی میدان غافل از دستان قهر
 هر چه بود آن نر ز مادر پستندند

(۱) عین زنان امسال اقبال شماست
 (۲) مر زنان را وصلت و خلعت دهد
 (۳) هر که او این ماه زاییده است عین
 (۴) آن زنان با طفلان بیرون شدند
 (۵) هر زن نوراد بیرون شد و شهر
 (۶) چون زنان جمله بدو گرد آمدند

(۱) قَطُّعُوا الرِّاسَ لَهُ فَلَا حَبِيَّاتٍ ذَا هُوَ كَانَ لَاقٍ فِيهِ الْخِصَاطُ (۱)
 لَا يَزِيدُ لَا وَلَا الْخِصَمُ الْآلِدُ وَأَعْسَادُ يَطْهَرُ يَنْدَوُ الْكَدُ

فی بیان مجیی، موسی للوجود و مجیی، شحنة فرعون لیست عمر آن
 و مجیی، الوحي لام موسی نان ارمی موسی فی النار

(۲) رُوحَةُ عِمْرَانَ مِنْ شَخْصَةٍ دَرَتْ وَلَدَتْ مُوسَى وَ دَامَا أَظْهَرَتْ
 ذِيهَا مِنْ دُ لُذْخَابٍ وَالْشَّرِّ سَحَبَ قُورَ وَ لَمَتْ بِالْخَطَرِ

(۱) ای مَطْعُوا رَاسِ الطَّعْنِ فَمِنْ هَذَا الْخِصَاطِ حَى الْخِصَمِ لَا اسْتِ اِی لَا یَطْهَرُ وَلَا یَرْدَادُ الْخِصَاطُ فِی الدِّسَةِ وَ کَانَ الدِّعْوُونَ سَعِیْنِ اِنْعَالِ لَشِیْعِ الْاَلَاکِ فِی مَصْرُوحَةِ حِکْمَةِ قَتْلِ الْاَسَاءِ مِنْ اَمْرِ مُوسَى اَلْعُودُ لَهُ بِالْمَدَدِ حَقِیْقَةُ کُلِّ مَنْ دَلَّ مِنْ اَجَلِهِ لِاَنَّهُ قَتَلَ عَنِی بِهِ مُوسَى قُلْ دُودُ اَلْعَصْرِی اَعْمَ اِنْ الْوُجُودِ حَقِیْقَةُ لَا سَدَدَ فِیْهَا وَ لَا کَثْرَ وَ یَحْسَبُ اَلْمِیَمَاتِ وَ اَلْحِجَاتِ کَثْرَ وَ یَحْصِی اَرْوَاحاً وَ اَجْسَاماً وَ مَعَانِی رُوحَانِیَّةً وَ اَعْرَاضاً جَسَدِیَّةً وَ الْاَرْوَاحَ مِنْهَا حَرِیَّةً وَ مِنْهَا کَلْبَةُ اَرْوَاحِ لَاسَةِ (ع) رُوحٌ کَلْبَةُ یَشْمُرُ کُلَّ رُوحٍ مِنْهَا عَنِی اَرْوَاحٌ مِنْ یَدِیْهِ فِی حِکْمَةِ وَ یَصْرِ مِنْ اَمْرِ کَدِّ اِنْ الْاَسَاءِ لَعَرْمَةُ دَاحِلَةُ فِی لَاسِیَّةٍ کَلْبِیَّةٍ کَمَا اِشَارَ اِلَیْهِ تَعَالٰی اِنْ اَرَحِمَ کَانَ اَمَةً فَاَنْتَ فِی النِّجْلِ وَ اِذَا کَانَ لِاَمْرِ کَذَلِكَ یَجُوزُ اِنْ شَعَدَ یَعْمُرُ لَارْوَاحٍ مَعَ مَنْ یَعِیْشُ لَا یَکُونُ سِوَا اِشَارَ کَانَ دَ مَطْرَتْ الْاَمَطَرِ وَ اَوْرَ اِسْکَوْرَکَ مَعَ یُورِ لُتْسَی بِالْیَهْدِ وَ الْحِکْمَةِ فِی کُلِّ الْاَهْطَارِ لَتَعُودَ رُوحَهُمْ مَعَ اَرْوَاحِ الْیُوسُوی وَ یَعُودُ بِاَلْسَةِ عَلٰی مَرْعُوبٍ وَ قَوْمُهُ مَرْوُحٌ کُلِّ مَنْ دَلَّ مِنْ الْاَسَاءِ عَنِی بِهِ مُوسَى رَجَعَ مَعَ الرُّوحِ الْیُوسُوی وَ یَعُودُ بِاَلْسَةِ عَلٰی مَرْعُوبٍ وَ قَوْمُهُ وَ مَا کَانَ الْقَتْلُ مِنْ حَقْلِ لَ عَنْ عِلْمٍ مَعْنِی بِالْاَمْرِ عَلٰی مَا هُوَ عَنْهُ وَ اِنْ کَانَ لَا یَشْعُرُ مَرْعُوبٌ بِذَلِكَ تَفْصِیلاً وَ یَشْعُرُ بِهِ اَجْسَالاً وَ لَدَلَتْ اَجْتَبَعَتْ اَرْوَاحَهُمْ وَ اَنْعَدَتْ فَظْهَرَتْ بِالْمُصَوِّرَةِ لِمُوسَوی سَتَعَادُ لَعُوقُهُمْ وَ مَدَّأ لُتْسِیهِمْ دَ کَانُوا عَلٰی الْمَطْرَةِ الْاَسْمَةِ وَ الطَّهْرَةِ الْاَرْلَةِ مَا عَمِلُوا شِیْئاً یَجِبُ بِهِ قُلُوبُهُمْ هَذَا اَعْدَتْ وَ ظْهَرَتْ ظَهَرَ مِنْهَا مَا کَانَ مِثْلًا لَهُمْ مِنَ الْکِمَالَاتِ وَ هَذَا اَحْتِصَامُ اَلْهٰی مُوسٰی (ع) -

(۱) سر بریدنش که ایست احتیاط تا بروید حصم و غرایب حیات

بوجود آمدن موسی و آمدن عوانان بنفاته عمران و وحی آمدن بادر

موسی که موسی را در آتش انداز

(۲) خود درن عمران که موسی راده بود دامن اندر چید از آن آتش زود

(۱) فَالْنِسَاءُ الْقَابِلَاتُ بِالْأَثَرِ

ذَلِكَ الْمَكَارَ لِلْمَحِصِ الشَّدِيدِ

(۲) فَلَهُ قَدْ غَمَزَتْ طِفْلًا هَا

أَنَّ إِلَى الْمِيدَانِ مَا جَاءَ وَلَمْ

(۳) مَرَأَةً تَوْحِدُنِي هَذَا الرِّقَاقُ

عِنْدَهَا طِفْلٌ وَإِذَا كَانَ فِي الْمَطَرِ

(۴) وَإِذَا مَا اشْجَعَهُ جَاءُوا سَرِيعَ

أَمَرَ رَبِّ الْمَرْءَةِ هِيَ ذَاكَ مَنْ

(۵) مِنْ خَيْرِ حُلِّ نَحْوِ الْمَرْأَةِ

كَانَ مَنْ نَسَلَ الْحَبِيلَ دَا الْوَلَدِ

(۶) آتَتْ فِي النَّمُورِ مُوسَى الْقِي سَرِيعَ

نَحْمَطُ فِي النَّارِ شَبَّ وَالدَّحَانِ

لِلْمَيُوتِ أَرْسَلَ تَوًّا أَمَرَ

عَنْ سَاءٍ وَلَدَتْ فِيهَا حَدِيدَ

يُوحِدُ وَهُمْ وَشَكَّ وَ عَمَّا

يَذِرُ فِيهِ الْمَلِكُ زَادَ عَظَمَ

حَسَهُ لَسَا رَاهَا فِي الرِّقَاقِ

هُودَا فِي كَبِيرٍ يُقَسِّرُ

هِيَ فِي السُّورِ أَقْنَهُ طَطْبَعُ

.. لِلسُّرُورِ أَوْدَعَ ضَمَنَ الْحَزَنِ..

وَصَلَ الْوَحْيُ بَانَ بِالرِّقْعَةِ

وَعَلَيْهِ النَّارُ بَرْدٌ وَ رَدُّ

كَتَبِي لَهُ نَحْنُ مِنَ الْخَطْبِ الْفَطِيعِ

.. لَا تَخَافُ فَهَوَمَاتُ فِي أَمَانٍ ..

بهر جاسوسی مرستاد آن دعا

نامداومیدن که دروهم و مشکلی است

کودکی دارد و لیکن برمی است

در نور اساحت ارامر جدا

که ز نسل آن خلیست این پسر

تا سگمداریمش اندر بازودود

(۱) آن ریان قابله در خانها

(۲) غمز کردندش که اینجا کودکی است

(۳) اندرین کوچه یکی زیبا ریست

(۴) چون هوانان آمدند آن طفل را

(۵) وحی آمد سوی زن از باخبر

(۶) در تنور انداز موسی را تو زود

مِثْلَمَا الْوَحْيُ لَهَا فِي ذَا أَمْرٍ
لَمْ تَحْلِي النَّارَ لَمْ تُولِي الصَّرَدَ
مَا رَأَوْا بَطْلًا بِهِ وَطُّ نَزْلٍ
دَلَّكَ الْأَمْرُ لَهُ عَيْبًا رَأَوْا
بَارِعُوا حُرُوجًا حَطَابًا وَ كَلَامَ
مِنْهُ يُحْطُونَ وَ نَعْمَ مِنْهُمْ
ثَابِتٌ عَوْدِي لَهُ وَ الْفَرَا
جِي تُدْرِي لَهُ كَيْ الْمُسْكَا
ثَ عَسَى مُوسَى إِلَيْهِمْ يَطْهَرُ
بِهِ مِنْ فِرْعَوْنَ يَنْفَوْنَ الْأَمَلِ

(۱) قَلَّهَ الْمَرَأَةُ أَلْقَتْ فِي الشَّرَدِ
أَبْدًا فِي بَدَنِ مُوسَى أَتَر
(۲) فَحَصَّ الشَّجَنَةَ إِلْمِيَّتِ عَمَلِ
ثُمَّ أَيْضًا مَنْ هُمْ سَرًا دَرُوا
(۳) مَعَ تَمَكُّ شَجَنَةِ فِي دَا الْمَرَامِ
عِنْدَ فِرْعَوْنَ لِكَيْ كَتَمَ دَرَهُمْ
(۴) أَيْهَا الشَّجَنَةُ ذَلِكَ الْخَطَرُ
إِنْ حَصَى فَرْدًا فَمَرْدًا حَسَا
(۵) أَيْضًا أَشْجَنَةَ كُلَّ عَذْرَا
فِي الزَّمَانِ دَا وَ يَا تَوْنَ عَجَلِ

لا تکنونی النادرأ شاردأ)
برتن موسی نکرد آتش آنر
بلا غمازان از آن واقف شدند
پیش فرعون از برای دامک چند
بیک سکو بگیرد اسدِ عرف
تا که موسی را بچوبند آن زمان

(حصت یا نار کونی باردأ)
(۱) زن یوحی انداخت موسی در شرر
(۲) پس عوانان بی مراد آن سو شدند
(۳) با عوانان ماجری برداشتند
(۴) کای عوانان باز گردید آن طرف
(۵) باز گشتند آن عوانان جملکان

محيء الوحى لام موسى ان ارمى موسى فى الماء

- (۱) ثُمَّ اَيْضًا وَرَدَ الْوَحْيُ مَا ز
اَلْقَهْ فِى الْمَاءِ لَا تُحْشَرُ مَنْ (۱)
لِلرَّجَاءِ الْوَجْهَ مِنْكَ وَجْهَ
(۲) اَلْقَهْ فِى الْبَيْلِ كَوْنِي بِاعْتِمَادِ
بِهْ اَنْبِيْ اَيْضَ الْوَحْيِ وَ مَا
(۳) لَمْهُ فِى الْبَيْلِ تَقَمُّ الْعَمَلِ
(۴) دَا اَكْلَامَ مَا لَهْ الْخَدَّاعِ
يَقْدُوْى فِى الرِّجْلِ وَالسَّاقِ لَهْ
(۵) مَا اَلْفِ طَلِيْقٍ قَنَلَا
حَصَمَهْ فِى الصَّدْرِ الْمُسَبِّتِ وَفِى
هُوَ فِى الْعَارِجِ وَالْحَدِّ اَعْتَمَلِ (۲)
بِاطْنِ الْقَصْرِ لَهْ تَمْ يَعْرِفْ

(۱) الآية فى سورة طه (ولفد مآ عبت مرة اخرى اد رجبا الى مك ان اقدمه
فى لادوت فاند به فى ايم ديلقه ليم داسل باحد عدولى وعدو له والبت عبت مصة
منى و لصم على عبي اد تشى آحت مقول من ادلكم على من يكفه درجك الى
آمت كى تفر عيسا) - (۲) كما حكاه تعالى فى سورة القصص (و قالت امرأة
قرة عين لى ولك لا تقتلوه عسى ان ينفعه فينفعه ولدا -

وحى آمدن بموسى كه موسى را در آب در فكن

- (۱) در وحى آمد كه در آتش مكى
(۲) در فكن در ببلش وكر اعنيد
(۳) مادرش ابداحت اندر رود نيل
(۴) اين سخن بيان بداد مكر عيش
(۵) صد هزاران طفل مى كشت او برون
روى در اميد دار و مومكن
من ترا باوى رسام رو سپيد
كار را مكداشت با نعم ابدليل
جمله مى پيچيد اندر ساق و باش
موسى اندر صدر خانه در ديرون

(۱) مِنْ حَمُونٍ هَ آيَنَ مَا وَحَدَ
 قَتَلَ بِالْحَبِيلِ ذَلِكَ مَنْ
 (۲) كَانَ أَقْمَى مَكَرُ فِرْعَوْنَ الْمَوْدُ
 (۳) أَكَلَ لَيْكَنَ لَهُ بِالْمَرْعَةِ
 (۴) فَهُوَ أَيْضًا وَ أَيْضًا مَكَرَهُ
 كَانَ أَقْمَى وَالْمَعْدُ الْأَقْمَى عَدُو
 (۵) فَيَدٌ مِنْ فَوْقَهَا صَارَتْ يَدُ
 فَأَيُّ آيَنَ انْتَهَتْ هُدًى إِلَى
 (۶) إِنْ تِلْكَ الْيَدُ تَحَرَّ لَا انْتِهَاءَ
 عِنْدَهُ لَا تَحَرَّ كُلُّ نَاحِلٍ
 (۷) أَوْ يَكُونُ الْمَكَرُ كَلًّا وَلَحِيلَ
 فِي أَمَامِ قَوْلٍ إِلَّا اللَّهُ لَا

(۱) من حمون ه آين ما وحد
 قتل بالحبيل ذلك من
 (۲) كان اقصى مكر فرعون المود
 (۳) اكل ليكن له بالمرعة
 (۴) فهو ايضا و ايضا مكره
 كان اقصى والمعدا الاقصى عدو
 (۵) ييد من فوقها صارت يد
 فاي آين انتهت هدي الى
 (۶) ان تلك اليد تحر لا انتها
 عنده لا تحر كل ناحل
 (۷) او يكون المكر كلا ولحيل
 في امام قولي الا الله لا

از حیل آن کور چشم دورین
 مکر شاهان جهان را خورده بود
 هم و راهم مکر او را در کشید
 این ضرور آن را بتوبیخ خدا
 تا یزدان که الیه المنتهی
 جمله دریاها چو سیلی پیش آن
 پیش الا الله آنها جمله لاست

(۱) از جنون می گشت هر جا بدجنین
 (۲) ازدها بد مکر فرعون ضرور
 (۳) لیک زو فرعون تری آمد پدید
 (۴) ازدها بود و عصا شد ازدها
 (۵) دست شد بالای دست این تا کجا
 (۶) کان یکی دریاست بی غورو کران
 (۷) حیلها و چلرها گر ازدهاست

- (۱) إِذْ يَبَايِي لَهَا قَدْ وَصَلًا
وَأَتَمَعِي وَآلَهُ أَهْدَى بِالصَّوَابِ
(۲) كُلُّ مَا كَانَ فِرْعَوْنُ يَكَا
قَيْدَ سَحْرِ الْبَشَرِ لَوْ تَسْجُدُ مَنْ
(۳) أَسْمَاءَ هَذَا الَّذِي كَانَ ذَكَرُ
وَعَلَى فِرْعَوْنَ دَاكُ مِنْ عَذَرِ
(۴) عَنْكَ لَوْ قَالُوا تَرِيدُ وَحِشَةً
لَوْ عَنِ الْفِيرِ يَقُولُونَ الْمَحَبَّ
(۵) أَيُّ تَحْرِيبِ لَكَ قَدْ فَعَلْتَ
لَكَ صَفْماً يَقْدَفُ هَذَا الْقَرِينَ
(۶) نَارُكَ أَيْضًا غَدَتِ دَاتُ لَهَبِ
إِذْ لَهَا مَا كَانَ عَوْنًا وَ مَدَدُ
- طَاطَا الرَّأْسَ غَدَى قَيْدَ الْبَلَا
ما هو قدر بیایی و الجطاب
كَانَ لَكَ غَدَتِ الْآفَعَى لَكَ
لَدَتِ مِنْكَ حَطُوبٌ وَ مَحَنُ
حَالِكَ كَانَ بِهِ النَّفْسُ تَقَرُّ
تَقْصُدُ تَرَاطُ مَا فِيكَ طَهْرُ
فِيكَ لَكِنْ هِيَ كَانَتْ قِصَّةُ
تَطْهَرُ مِنْ نَفْسِهَا تَغْيِي الْهَرَبُ
هَذِهِ النَّفْسُ الَّتِي كَمْ لَمَسَتْ
فَاتَّقِيهِ إِنَّهُ الْخَصْمُ الْمَيِينُ
مَا لَهَا مِنْ مِثْلِ فِرْعَوْنَ الْحَطْبُ
مِثْلُ فِرْعَوْنَ بِهَا الْوَقْدُ حَمْدُ

محو شد و الله اعلم بالرشاد

لیک اژدرهات مجبوس چه است

تو بر آن فرعون برخواهیش پست

ورز دیگر چون فساد آیدت

دور می اندازدت سخت این قرین

وانکه چون فرعون اوداعون پست

(۱) چون رسید آنجا بیایم سر نهاد

(۲) آنچه در فرعون بود اندر توهست

(۳) ای دویغ این جمله احوال توهست

(۴) گر تو گوید وحشت زایدت

(۵) چه خرابت میکند نفس لعین

(۶) آتش را هیزم فرعون نیست

فی بیان حکایۃ الحیات فی الذی رأى فی الشتاء حیا جامدة فظها میتة

و فيها فی الجبال واتی بها لبغداد

- (۱) اِسْتَمِعْ مِنْ اَقْلِ التَّارِیْخِ حَیْنَ
قِصَّةَ حَتَّى اِلْدَا اِلْبِرْ اَلْکَمِیْنِ
تَمَشُّقُ رَاحَةً بِالْحَصَّةِ
عَانَمَا تَأْخُذُ مِنْ دِی الْقِصَّةِ
(۲) مَا سَبَّكَ الْحِیَّةُ یَوْمًا دَهَا
لِلْجِبَالِ وَ لِهَذَا طَلَبًا
یَمْسُکُ الْحِیَّةُ فِی رُفْیَتِهِ
لِیَتَهَرَ التَّائِظَرُ فِی قُدْرَتِهِ..
(۳) لَوْ خَفِیْفَ الْمَشِیِّ کَانَ اَوْ ثَقِیْلَ
وَ حُدَّ مِنْ حُدِّی قَطَعَ السَّیْلَ
(۴) وَ اَیْدِیْنِ لَکَ دَوْمَ بِالطَّابِ
اَضْرِبْ بِمِسْکَةٍ بِجِدٍّ وَ تَعَبِ
فِی الطَّرِیْقِ الْحَسَنِ کَانَ الطَّلَبِ
(۵) لَوْ تَكُونُ الْاَعْرَاجُ وَالْاَقْلَامُ
هَادِیًّا دَلَّ بِهِ رَاقِ النِّصَبِ
مَا لَکَ مِنْ اَدَبٍ دَوْمًا بِجِدٍّ
مِثْلُ مَنْ نَامَ نِینُ حَرَعًا
لَهُ وَطَلَبَ عَمَهُ اَنَا لَا تَجِدُ

حکایت مارگیری که از دهای فسرده را مرده بغدادت و ریسماناش

پیچید و بغداد آورد

- (۱) يك حکایت بشنو از تاریخ گوی
ناری زن داد سر پوشیده بوی
(۲) مارگیری رفت سوی کوهسار
تا بگیرد او بافسوباش مار
(۳) گر کران و گرشنا بنده بود
آنکه جوینده است باینده بود
(۴) در طلب زن دائماً توهر دودست
که طلب در راه نیکو و هیراست
(۵) لک ولوک و غفته شکل و بی ادب
سوی او می غیڑ اورا می طلب

(۱) نَارَةً نَاصِبَةً أُخْرَىٰ بِالْمَقَالِ

شَمِّ رِيحِ الْمَيْثُ فَهُوَ الْمَعْنَى

(۲) لِسَبِيهِ قَالَ يَقْقُوبُ الْبَصِيرُ

حَاوِرَ الْجَدِّ وَ عَنْهُ يَقْوَا

(۳) كُلِّ حَيْسٍ لَكُمْ فِي دَا جَدِّ

(۴) قَالَ مَنْ رُوحٍ لَهُ لَا تَأْسُوا

رُوحَ كَمَنْ قَدْ صَاعَ بِهِ ثَوَلَدُ

(۵) مِنْ طَرِيقِ الْحَسِّ مَعَ ذَوْقِ الْغَمِّ

يَحْمَلُوا فَوْقَ الْجِهَتِ الْأَرْمَةِ

(۶) طَيِّبَ الرِّيحِ تَشْتِمُوا مَعْلُ

نُحُودَاكَ الْأَطْرَفِ أَمْضُوا فَأَطْرَفُ

تَارَةً نَاطِلِبَ فِي كُلِّ حَالٍ

وَلَهُ أَمْسُكَ لَشَعُورَ بِالْهَمِّ

إِفْضُوا عَنْ يَوْسُفَ فَحَصَّ الْخَيْرِ (۱)

وَ إِلَىٰ لَقِيَاهُ بِالرُّوحِ أَدْهُوا

كُلَّ سَمْتٍ وَجْهُوا كَالْمَسْمَدِ

وَيَعْبِرُ ذِكْرَهُ لَا تَنْسُوا (۲)

كُلَّ سَمْتٍ فَأَحْصَا يَحْتَسِدُ

إِفْضُوا السَّمْعَ بَوَاضِعِ مُحْكَمِ

أَهْ . وَ تَكُونُ الْفَضْلُ وَالصَّعْدُ

لَوْ إِلَيْكُمْ هَبْ مِنْ أَيْ مَجْلُ (۳)

دَاكَ تَذَرُونَ . وَ لِقَائِهِ انْعَرَفْ

(۱) الآية هي سورة يوسف (۱) خي ادھوا بحصوا عن يوسف روحه و لا تياسو

من روح الله ، لا تياس من روح الله الا القوم الكافرون (۲) (شكل مستند)

ای شکل مستند صاحب القیلة ای اسمعوا جمع حواسکم بالدفقة والنظر - (۳) علی

معوی ان لرہکم فی امام دھرکم بھجات الا معرصوا لہ -

بوی کردن گیر هر سو بوی شه

جستن یوسف کنید از حد پیش

هر طرف رانید شکل مستند

همچو گم کرده پسر رو سو به سو

گوش را بر چار راه او بید

سوی آن سر کاشای آن سرید

(۱) گه سکفت و گه بخاموشی و گه

(۲) گمت آن یعقوب با اولاد خویش

(۳) هر حس خود را درین جستن بعد

(۴) گمت از روح خدا لا تياسو

(۵) ارده حس دھان پرسان شويد

(۶) هر کجا بوی خوش آید بو یرید

- (۱) أَنْتَ مِنْ أَيْ مَجْلٍ مِنْ أَحَدٍ
تَحْوِ أَصْلُ اللَّطْفِ دَائِرَةُ رَحٍ لَعَلَّ
(۲) كُلُّ ذِي اللَّطَافِ مِنْ تَجَرٍّ عَمِيقٍ
قَدَحِ الْعِزَّةِ عَلَى الْكُلِّ ضَعِ
(۳) فَخَصُومَاتُ الْوَرَى فَاثَتْ لِأَنَّ
وَرَقٍ مِنْ كَانَ مَعْدُومُ الْوَرَقِ
(۴) غَضَبُ الْخَلْقِ لَا حِلَّ مُضِلَّ كَانَ
عَدَمُ الرِّاحَةِ قَدْ كَانَ مَعْدُومٍ
(۵) كُلُّ صَرْبٍ أَخْضَرَ عَنْ رَحْمَةٍ
أَثَاتٍ فَأَلْبِصِدَ بِالْبَصِيدِ مَيِّنَ
- لَوْ تَرَى لَطْعًا.. وَ فِي عِزِّمْ وَجَدَ..
مِنْ طَرِيقِ أَحَدٍ.. وَفَقِ الْأَمَلِ..
رَاحِرِ صَوْعٍ.. أَلَيْسَكَ الْعَمِيقُ (۱)
طَرَفَكَ لِلْأَصْلِ لَا الْفَرْعَ بِفَرْعٍ
تَجِدُ فِي دِي الدَّاءِ الشَّيْءَ الْحَسَنَ (۲)
أَيُّهُ طَوْبَى النَّجَاحِ وَ النَّسَقِ
إِنْ فَحَّ الرِّاحَةُ كُلَّ زَمَانٍ
وَحَدَّ الرِّاحَةَ مِنْ حَدَا وَحَدَّ
كُلَّ شَكْوَى فَبِشْكْرِ الْبَعْمَةِ
وَمَنْ الشَّكَّ أَكْ تَذَرِي الْيَقِينِ

(۱) السرا سرادهام کل بدل لجره، عالی الله بل المراد به معنی صل الطیف و حاکم کلک
و ما سوء طل در تل ۱ - (۲) ای خصومات الخلق لاجل الملاحه و المعطه الدیویة
من لمان و لمان و ورق عده الوریة علامة طویر السوء و عدم الوریة مطع لرجاء
عدم روی الله و ترك الملاحه الصوریة الدیویة - (۳) ای اعدی لا یذهب بحومشاق -
اریاضات لا یخلص من به انفس و الشيطان و لا یبعد فی لاجره الرقة و الراحة -

- (۱) هر کجا لطیف به بینی از کسی
(۲) این همه حوشه را در بایست زدی
(۳) حکمهای حق بهر حوبی است
(۴) چشمهای خلق بهر آشی است
(۵) هر ردن بهر نوازش را بود
- سوی اصل بطف ره را بی عسی
جر و را بگذار بر کل دار طرف
برگی بی برگی بشان طوی مت
دام راحت دایم بی راحتی است
هر گله از شکر الله میکند

(۱) قمر نحره، زنی اکل انش

و من الضید إلى الضید استیشم

(۲) فالحرؤب تأتي بالصلاح الشديد

طلب الحنه دونه انوداد

(۳) ومداماً هو اطراف الجدل

طاماً لنعیه مر از ترید

(۴) لوداد ادمی طما

لود ما له غم وجد

(۵) فها ل حیه ماتت وجد

قلته من شکنها لمدهش کة

(۶) ماسک نعیه فی انرد کبر

حیه مته ردت عظم

(۱) بوی بر از جزه تاكل ای کریم

(۲) جنگهایی آشتی آورد دوست

(۳) او همی جستی یکی ماری شگرف

(۴) بهر یاری مار جوید ادمی

(۵) ازدهای مرده بد انجا عظیم

(۶) مارگیر اندر زمستان شدید

یا کریم انریح للکل استشف

یا حکیم الروح بالملل استقیم

ماسک الحیه بالعد الاکید

وبها خال الصلاح والرشاد

فی التلوج دار رهأ للوبال

حیه کات فوق ما یرید

حیه فی مکیها کتم رعا

هو عما و ما یؤدی حد

عظمت حجه بوضه لا یحد

ملی بالرف داب باللم

صوب لویه حد بالمشیر

وحد حاه ما یبه الی

وی بر از حد ناصدی حکیم

مارگیر در بهر یاری مر جت

گرد کوهستان و در ایام برف

عم خورد بهر خریف بی عمی

که دلش از شکل او پر شد ز بیم

مار می جست ازدهای مرده دید

مَا بِكَ الْحَيَّةُ حَقًّا وَاقْنِ
 - ضَرَدَ الرُّوحَ لَهُمْ حَيًّا مُدَامَ -
 وَبِمَ لَمَعَتُونَ كَأَنَّ الْمَسْمَلِ
 قَبَسَ وَهُوَ لَدَى الصُّنْعِ أَحْلَ
 نَفْسُهُ عَنِ ضَمَمِهِ السَّمِيِّ عَمَلِ
 صَارَ مِ قَبْلِ رَهِيدٍ وَوَصِيعِ
 «ع» لَوْ يَرَعُ لَهُ السَّقَرُ لِحَظِيرِ
 نَفْسُهُ حَاطَ عَلَى الصُّوفِ أَحْقِيرِ
 مَنَّهُ حَارًّا ذَهَلُوا بِأَصْمَعِهِ
 وَلَمْ يَأْجِدْ زَادَ غَرَامِ
 مَسَكِ اتَّقَى مَنَّهُ أَرْقِيهِ
 وَلَيْتَ النَّاسَ بَعْدَ النَّصَبِ

(۱) فَلَا حِلَّ حَيْرَةَ الْخَلْقِ رَمَى
 مَسَكِ الْحَيَّةِ ذَا حَقِّ الْأَنَامِ
 (۲) أَشْهَ لِلْإِنْسَانِ بِالصُّنْعِ الْحَلِ
 عَمَلًا بِالْحَيَّةِ كَيْفَ أَحْلَى
 (۳) كَمْ عَدَى الْإِنْسَانُ مَسَكًا حَمَلِ
 حَاءَ مِنْ كَثِيرٍ مَزِيدٍ وَرَمَعِ
 (۴) مَنَّهُ الْإِنْسَانُ الْبُزْرُ الْبَسِيرِ
 أَطْلَسَا كَانَ دَمَقًا وَحَرِيرِ
 (۵) أَلْفَ أَلْفِ جَبَلٍ مَعَ حَيَّةِ
 إِمَّ كَانَ هُوَ حَيْرٌ مُدَامِ
 (۶) مَا بِكَ الْحَيَّةِ تِلْكَ الْحَيَّةِ
 سَمَتَ نَعْدَادِ أَتَى لِلْعَجَبِ

مارگیر از بهر حیرانی خلق
 کوه اندر مار چون حیران شود
 از مروی آمد و شد در کمی
 بود اطمینان خویش را بر دل و دوح
 او چرا حیران شدست و مار توست
 سوی نعداد آمد از بهر شکفت

(۱) مارگیر از بهر حیرانی خلق
 (۲) آدمی کوهست چون مفتون شود
 (۳) خویشتن نشاخت مسکین آدمی
 (۴) خویشتن را آدمی از زبان فروخت
 (۵) صدهزاران مار و که حیران اوست
 (۶) مارگیر آن ازدهارا برگرفت

(۱) لَهُ تِلْكَ الْحَيَّةُ مَرَّ فِي السَّطْرِ

لِمَعْلَى اللَّعِيبِ جَرَّتْ لِأَنَّ

(۲) أَنَا قَدْ حَثَّتْ بِالْأَقْعَى الْمَلْبِي

وَلَكُمْ فِي صَيْدِهَا الصَّعْبِ الْحَطِيرِ

(۳) قَمْدَامًا طَمَعُهَا مَاتَتْ وَ قَدْ

إِذْ لَهَا مَا نَظَرَ حَقًّا وَ لَمْ

(۴) يَهِيَ مِنْ قَارِيسٍ رَدٍّ وَ حَابِئِ

حَيَّةٍ كَانَتْ وَ مِثْلُ الْمَيْتِ

(۵) إِسْمُ هَذَا الْعَالَمِ كَانَ التَّجَادُّ

لَمْ فِيهِ الْحَامِدُ يَنْدِي الْحَمُودُ

(۶) إِنِّي حَتَّى تَطْلُعَ شَمْسُ الْمَعَادِ

لِنَرَى جِسْمَ الدَّ الْمُنْدِي السَّكُوتِ

(۱) از دهالی چون ستون خانه

(۲) کاژدهالی مرده آورده ام

(۳) او همی مرده گمان بردش و لیک

(۴) او ز سرماها و بری افسرده بود

(۵) عالم افسرده است و نام او جماد

(۶) باش تا خورشید حشر آید میان

كَمْ مَوَدَّ النَّيْتِ كَانَتْ الْكُفْرُ

يَعِجِبُ النَّاسُ لَهُ أَلْبَافَتَتْنِ

قَدْ عَدْتُ مَيِّتَةً بِالْمَرْةِ

قَدْ وَحَدْتُ الْمَوْتَ وَالرَّغْبَ الْكَثِيرَ

كَانَتْ الْحَيَّةُ عَكْسَ مَا أَعْتَقَدُ

يَذِرُ فِي السَّطْرِ مَا فِيهَا أَلَمْ

حَمِدْتُ كَالصَّغْرِ أَوْ مِثْلِ الْحَدِيدِ

ظَهَرْتُ مِمَّا بِهِ مِنْ عِلْفِ

إِذْ هُوَ أَبْدَى جَمُودًا لِأَضْطِهَادِ

أَيُّهَا الْأَسْتَاذُ دَوْمًا وَالْحَمُودُ

حَمْرَةً يَظْهَرُ الْخَشِرُ الْعَمَادُ

أَلْجَرَاكُ كَيْفَ يَسْدُو وَيَكُونُ..

میکشیدش از یو دانگانه (۱)

در شکارش سر جگر حور حورده ام

زنده بود و او ندیدش نیک لیک

زنده بود و شکل مرده مینمود

جامد افسرده بود ای اوستاد

تا نه بینی حشر جسم جهان

- (۱) إِذْهِنَا عَادَتْ عَصَا مُوسَى الْكَتِيمِ
حَيَّةٌ تَلْتَفِفُ الْأَقْمَى الْعَظِيمِ
عَنْ جَمِيعِ السَّاكِينِ وَالْجَمَادِ
خُبِرَ الْعَقْلُ لَهُ بَارَ الرِّشَادِ
(۲) أَنْتَ صَمٌّ مِنْ رَبِّ إِيْدَحَمَلْ
رَجُلًا سَوَاكَ دَا عَقْلُ أَحَلْ
وَجَبَ التَّرَبُّ جَمِيعًا تَعَلَّمَ
مِثْلَكَ وَ الْبِرُّ فِيهَا تَقَهَّمْ
(۳) هِيَ مِنْ هَذَا الطَّرِيقِ فِي مَعَاتٍ
وَهِيَ مِنْ ذَلِكَ الطَّرِيقِ فِي حَيَاتٍ
فَهَذَا كُنْ سَكُونٌ وَ هَذَا
نَاطِقَاتٍ دَكْرَتٌ هَذَا وَ ذَلِكَ
(۴) حَيْثُ مِنْ ذَلِكَ الطَّرِيقِ نَحْوًا
أَرْسَلَ بِنْتَكَ الْعَصَا كَانَتْ لَنَا
تَطَهَّرُ الْأَقْمَى الْأَقْمَى تَلْفَفْ
مَقْنَهُ وَ عَوْنٌ دَمْعًا تَدْرِفْ
(۵) لَحْنُ دَاوُدَ بِهِ كُلُّ حَمَلٍ
يَطْهَرُ يَرْقُصُ أَيْضًا مِنْ حَذَلٍ (۱)
لِلْمَجْدِيدِ الْجَوْهَرُ كَالشَّمْعِ لَا نَ
فِي يَدِ دَاوُدَ بِالطَّائَةِ بَانَ

(۱) قال تعالى في سورة الانبياء (و سخروا مع داود لعدل يسع و الضير
و اننا له العبد) -

- (۱) چون عصا موسی اینجا مار شد
(۲) پاره خاکهای ترا چون مرد ساحت
(۳) مرده زین سوید زین سویده اند
(۴) چون او آسوشان فرستد سوی ما
(۵) کوهها هم لحن داودی کند
عقل را از ساکنان اخبار شد
خاکها را حیلگی باید شناخت
خامش ایجاوان طری اگوینده اند
آن عصا گردد سوی ما اژدها
جوهر آهن مکعب مومی شود

- (۱) وَ شَدِيدُ الرِّيحِ حَمَلًا لَا يَصِيرُ
 رَا حُرَّ النَّحْرِ لِمُوسَى مِنْ طَرَفٍ
 (۱) كَامِلُ الْبَيْدِ لَهُ لَمَّا أَشَارَ
 لِأَهْبِ النَّارِ لِإِبْرَاهِيمَ كَانَ
 (۲) وَ الثَّرَى قَارُونَ كَالْحَبِّ قَدْ
 وَ مِنَ الْحَنَاتِ حُرُّ الْعَمُودِ
 (۳) وَ لَتَرَأَى أَحْمَدَ أَهْدَى السَّلَامِ
 (۴) كُلُّ ذَرَاتِ الدُّنَا تَحْتَ السَّيَّارِ
 (۵)
- اِسْتَسْمَانُ وَ بِالطَّوْعِ سِيرُ
 نطقی بِالْقَوْلِ مَاسِحَ وَ اضْطَرَبَ (۱)
 أَحْمَدُ مِنْ وَلَعٍ نَصْفَيْنِ صَارَ (۲)
 رَوْضَةُ بَالِاسِ وَ الْمُسَرَّسِ بَالِ
 حَذَبُ جَرُّ لِقُورٍ لَا يُعْجَدُ (۳)
 اِلْمَوِيَّ حَمْدُ بِالْقَبْلِ الْوَدُودِ
 وَ اِبْحِي الْجَمْلُ اَبْدَى الْكَلَامِ (۴)
 مِمَّا تَحْكِي تَبِيلِ وَ هَارِ

(۱) لایة می سوره ساء (و سلسلای اربع عدوه شهر و روح شهر) ای مدارها
 من الصباح لی الروال و من برول الی صباح سر شهر و عل تنالی می سوره اشعره
 (وجود - لی موسی بن صرب بصدك الحجر داخل مكن كل فرق كالمود اعصم)
 (۲) قال تعالى (اقتربت الساعة و انشق القمر) - (۳) قال تعالى فغصنا به و بداره
 (لارم) - (۴) لما روى عنه (من) انه من لا عرف حجراً مكة كان مسلم
 على و سيدنا يحيى سافر من اليهود و مرو لاحده كان هناك حل دل به ما يحيى
 اهرب الی حتى امك في جومي فلم يعتد عليه -

- (۱) باد حمال سلیمانی شود
 بحر با موسی سخندانی شود
 (۲) ماه با احمد اشارت بین شود
 بار ابراهیم را نسرین شود
 (۳) خاک قارون را چوماری درکشد
 استن حناہ آمد در رشد
 (۴) خاک را احمد سلامی می کند
 کوه یحیی را پیامی می کند
 (۵) جمله ذرات عالم در نهان
 بانومیکوبند روزان و شبان

- (۱) تَسْمَعُ تَبَصَّرُ نَحْنُ كُلُّنَا
مَعَكُمْ يَا أَجَنَّبِيَّيْنَ اللِّسَانِ
(۲) أَنْتُمْ إِذْ كُنْتُمْ تَحْوِ الْجَمَادِ
فَمَتَى الْمَحْرَمِ مِنْ رُوحِ الْجَمَادِ
(۳) مَنْ حَمَادِ عَالَمِ الْإِنْسِ
صَحَّةِ أَحْرَاءِ هَذَا الْعَالَمِ
(۴) لَكَ تَسْبِيحُ الْحَمَادَاتِ حَمَارِ
كُلِّ وَنُوبِشِ تَسْوِيلِ
(۵) رُوحَكَ لَمَّا قَنَادِيلًا تَبِيرِ
قَنَادِيلًا عَنَبِ الْمَطَرِ
- كَمَا نَحْنُ نَطْبِ بِوَهَا
سَكَتِ مِنَّا لَكُمْ صَاقِ الْيَاقِ
تَذَهَبُونَ وَ تَهْتَمُّ لِمَعَادِ
صَرْتُهُ أَيْ لَكُمُ يَا بَنِي الْإِشَادِ
انْقُصُوا وَ انْصُوا بِشَارِ الْخَدَسِ
يَسْمَعُوا هُوَ بِتَسْبِ عَالَمِ
يَأْىِ عَنْ طَرَفِ يَحْدَاتِ انْقِصَارِ (۱)
بِتَسْبِ يَاقِ وَ تَصَفُّوا تَرُشِدِ
بِتَجَدُّ نَحْنُ تَصْرِ السَّرِ اسْتِيرِ
و ذَعِيبِ الْخَوِ عَمَادِ وَ بَطَرِ..

(۱) و به کل ایاول مدعب المبریه و مدعب امر الله الایمن بطواهره صوم
من مدعب اوله مدعب هل لصوره من المبریه و ردأ علی الکث حث فان فی
میریه عند قوله تدالی (وان من سنی الا تسبح بعده) ای یسبح لسان اجل و به
بمن المبرین و منهم البصاری -

- (۱) ماسپییم و میریم و خوشیم
(۲) چون شما سوی جمادی میروید
(۳) از جمادی عالم جانها روید
(۴) فاش تسبیح حمادت آیدت
(۵) چون ندارد جان تو قندیلها
- یا شما نامحرمان ما خاموشیم
محرم جان جمادات چون شوید
غلغل اجزای عالم بشوید
وسوسه تأویلها نایابدت
بهر ینش کرده تأویلها

- (۱) غَرَضُ التَّسْبِيحِ أَنْتَى يَطْهَرُ
فُجَيَّالُ الْغَيْبِ كَانَ وَ الصَّلَاةُ
(۲) نَلَّ لِكُلِّ نَاطِرٍ عَمَدَ الْمَطَرِ
وَلَهُ الْقَارِيَةُ لِلتَّسْبِيحِ قَدْ
(۳) فَمِنْ التَّسْبِيحِ لَمَّا مَحَتِ
فَالذَّبِيلُ لَكَ ذَلِكَ كَالْعَقَالِ
(۴) كَانَ ذَا تَأْوِيلٍ أَهْلُ الْأَعْتَرَالِ
مَالَهُ الْوَاقِعَ لَمْ يَذَرِكَ نَظَرُ
(۵) وَ لِأَن مَآخِرَ جَ الْإِنْسَانِ عَنْ
فَمِنْ الْمَصَوِّرِ لِنَعِيبِ عَدَى

(۱) ای ان الدال علی التَّحْصِیلِ کما علیه فالتَّجَادُاتُ بِسَجِّ تَمَاجُ وَاهِیَ لَا تَأْوِیلُ -

- (۱) که عرس تسبیح طاهر کی بود
(۲) بلکه هر بیننده را دیدار آن
(۳) پس چو ر تسبیح نادت میدهد
(۴) این بود تاویل اهل اعترا
(۵) چون ر حس بیرون بیامد آدمی
دعوی درین حیل عی بود
ومت عمرت میکند تسبیح خوان
آن دلالت همچو گفتن می بود
وی آن کس کو ندارد نور حال (۱)
باشد از تصویر عینی اعجمی

(۱) می گویند مراد معتزله است به تسبیح حمدات آنکه تسبیح دیگری نیست بلکه تاویلی است زیرا که حمدات حیات ندارند و عطف و تسبیح بدون حیات سی شود و تاویل رسید که حمدات بزیان حال تسبیح میسازد نه بزبان قال چنانکه در شرح عربی هم ذکر شده است -

(١) ذَا الْكَلَامِ مَالَهُ خَسَمٌ سَعَبٌ

وَرَحِيمِهِ
أَمَّا أَجَبِيهِ

(٢) وَبِهِذَا السَّحَابِ ذَلِكُمْ مَن سَأَلَ

کے ہونی شروع ہونے کے

(٣) قَمَلِي الْحَقَاقَةُ الشُّطُّ أَحْتَمَالُ

عَمَّ الصَّوْتُ ، مِنْ شَكْلِ دَرْفِ

(٤) مَا رَأَيْتُكَ الْغَيَّةَ يَمُوتُ الْقَلْبُ

ادریٹھ سو چار

(۵) ماہِ اِلَافِ عِ اَدَمَ

صَيِّدَهُ صَارُوا وَفِي الْأَحْمَقِ صَدُورُ

(٦) قَهُمْ مُنْتَظِرُونَ وَ الْقَصَبِ

عاشك الحية في ألف قلب

وَأَمَّا عَمَّا وَعَىٰ قَالَ الرُّقِيَّةُ

لا اجتماع الخلق بعداد وصل^(١)

و هذا المخلق يأتي الأطلاع

أُخْبِرْتُ الْمَرْءَ بِهَذَا الْغَضَبِ أَدَاعٍ

باید تعداد و سرانجام

حاجہ ذوقی بیا لکچر

قَدَمَهُ الْآبُ حَرْزُ الْأَمْرِ

حَوَاتِیْہُ دُہ خَدَمُوں مَن مَسَدِ

منه اذنه ذلك عدو^(٢)

يقول حنفي الحدو، من عهد العثماني

(۱) هك مه دی الخوصه - كنهه . چادر راه . لاصل ههس عهس ههس رهه

حق و م. غدا ہی ا حمدہ ملت رجم اعام (۲) حرم ریشی سوسہ .

ہی کشیدہ تن مار را با صد زحیر

۵. بهر هنگامی که در چاره راه

شماره در شهر بغداد اوفتاد

والعبد مآدر شکاری کرده است

صیید و گشته چو او از بدویش

۵ کہ جمع آید حق منتشر

(۱) این سخن پانی درود مرگ

(۲) تعداد آمدن آں هنگامه خواب

(۳) در لب شط مرد همگام نهاد

(۴) مارگیری از ده آورده است

(۱) جمع آمد صد هزار و چاه ریش

(٦) مسطر ایشان و هم او مختصر

(۱) عَمَدَهُ يَجْتَمِعُ فِي دَا يَزِيدُ

وَبِهِ التَّوْبِيعُ كَثْرًا وَالسُّؤَالُ

(۲) مَاءُ الْاَى مَهْدَارِ سَجَف

قَدَمًا بِاَلْكَثْرَةِ فَوَى قَدَمِ

(۳) اَبْدَا لِلرَّجُلِ اَمْرَهُ

دَخَلَ النِّعَاضُ يَنْعَضُ كَالْمَعَادِ

(۴) مَا سَكَ الْحَيَّةُ لَمَّا رَأَتْ اَنْ

اَهْلُ ذَاكَ الْاَجْتِمَاعِ قَالِ رِقَابُ

(۵) اِنْ ذِي الْاَقْعَى اَلْنَبِيَّ رَمَهْرِزِ

تَحْتَ اَنْوَاعِ بَنُوْبٍ وَ سَمَرِ

(۶) وَ يَارْسَانِ غِلَظٍ وَ اَرْتِبَاطِ

(۱) نسخه: دة - للاحتياط -

(۱) مردم هنگام افزوتر شود

(۲) جمع آمد صد عزاران زانها

(۳) مرد را از زن خرمی ز ازدحام

(۴) چون همی حراقه جنباید او

(۵) اژدها کز زمهریر افسرده بود

(۶) بسه بودش نارسه ی عبیط

(۱) گلو کشیدن کنایه از شور و غوغا کردن-

اجتماع اناس منى ما يريد

يَحْسُ يَزْدَادُ مَعًا اُمَالُ

حَمَّعَ يَنْظُرُ لِلْاَمْرِ الْمَجِيفِ

حَدَّثَ هُمْ حَمَمُوا مَنَ اَلْمِ

مَنَ مَرُ خَبَرِ اَلْمَرْءِ

دَخَلَ الْخَاصُّ بِعَامِ اَلْعِبَادِ

يَرْفَعُ الثُّوبَ لَهُ عَنْهَا زَمَنُ

لَهُمْ جُرُؤًا وَ بَأْتُوْ بِاَنْقِلَابِ

حَمَدَتْ دَوَّ وَ كَانَتْ كَالْاَسِيرِ

حَاقَ كَانَتْ وَ الْاَوَّلِ دَارِ

دُ حَمِيطُ شَدَّ رَارِ اَحْتِيَاطِ (۱)

گدیه و توزیع نیکوتر شود

حلقه کرده پشت پا بر پشت پا

رفته در هم چون تمام حص و عام

میکشیدند اهل هنگامه گلو (۱)

زیر صد گونه پلاس و برده بود

احتیاطی کرده بودش آن حقیط

- (۱) بِتَمَاهُمْ هِيَ وَقُوفٍ وَابْطَارٍ
 معلی الاقعی الذی قید الوثاق
 (۲) هَذِهِ الشَّمْسُ الَّتِي الْحَرُّ لَهَا
 کلّ خلط بارد فی اجیه
 (۳) هِيَ قَيْدَ الْمَوْتِ كَانَتْ وَاحِدَةً
 ذهب الاقعی الجراک اظهرت
 (۴) مِنْ جِرَاكِ الْعَبَةِ الْمَيِّتَةِ
 بهتها الواحد عاد بالاثر
 (۵) وَمَعَ حَبْرَتِهِمْ كَمْ صَحَبُوا
 (۶) كَسَرَتْ بَنَاتُ الْقُبُودِ تَضَحَبُ
 کل سمت دھست ولم صباح
- و اتعاقب منهم - بالاختیار
 ضلعت فی حرها شمس العراق
 زاد کثراً اتدت الحر بها
 ذهب من عضوها لمره
 وحدث انصر دوما والسمات^(۱)
 و إلى الرّحیب لذهب شمريت
 و مهیب شکلهما والعبه
 الف الف نمت اذی بالخطر
 الجراک ذا الجميع هزیوا
 داله والموت اناب واعطى
 مثل ضرب القصب ووقع الرماح^(۲)

(۱) قال فی البحر و شکمت و او من معناه اصعب و الهبة و سكر ارد بها
 العصر و انوهف ای من صر بعضی حی یحطم الس و سوف العب فی حرارة الشمس
 شرعت تدهرك العبه علی نفسها - (۲) چاق چاق سم لصوت السلاح اذا ضرب علی
 الاحر فاستعمل صویت یقع بعض من شدة اضطرب الس -

- (۱) در درنگ انتظار و عاق
 (۲) آفتاب گرم سیرش گرم کرد
 (۳) مرده بود و دریده گشت و ارشکمت
 (۴) خلق را از جستن آن مرده مار
 (۵) با تحیر مردها انگیزند
 (۶) می شکست آن سدران ناسک بید
- تافت در آن مار جورشید عراق
 رفت از اعضای او حلاله سرد
 ازده در حویش جنسین گرفت
 گشت شن آب یث تحیر سدهوار
 حسیگان از جشش نگریختند
 هر صرف میرفت چاقا چاق سد (۱)

(۱) در شرح بحر العلوم ج ۲ صفحه ۴۴ نگاشته شج نصر گفته کلمه دوت و
 رفتن است و چاقا چاق آواز شکستن پندما -

(۱) تُكْسِرُ تِلْكَ الْقِيُودَ وَالْأَسْتُورَ

مَنْ هِيَ أَنْذَتْ رَبِّهَا كَالْأَسَدِ

(۲) بِالْفَرَارِ كَمْ مِنَ الْخَلْقِ أَعْمَلُ

كَأَنَّ مَنْ سَقَطَ قَوْفِلًا

(۳) مَا بِكَ الْحَيَّةُ مِنْ حَوْفِ حَمْدِ

أَتَمِّنَ مِنَ السَّهْلِ الْمُهَيَّبِ وَاجْعَلْ

(۴) ذَلِكَ الْكَشَّ الْمُنْدِي لَا عَمَى عَدَا

نَعْوَهُ الْأَحْمَقُ ذَا طَوْعًا ذَهَبَ

(۵) لَقَمَةً وَاحِدَةً ذَا الْأَحْمَقَا

وَعَلَى أَحَدِهِمْ شَرِبَ الدَّمُ كَمْ

(۶) فُسْرِيَةً تَفْسَهَا لَفَتْ عَلَى

وَبَطَامًا مِنْهُ مَا أَنْ أَكْبَرُ

(۱) بندها بشکست و بیرون شد ز زیر

(۲) در هزیمت بس خلاق کشته شد

(۳) مار گیر از ترس بر جا خشک گشت

(۴) گر که را مدار کرد آن کور میش

(۵) ازدها يك لقمه کرد آن گیج را

(۶) خویش را بر استنی پیچید و بست

تَحْرِقُ الْأَقْمَى الْمُنْبِي رَأَتْ شُرُورَ

وَلَهَا لَخِثْقُ يَشْوَهُ لَا يُعَدُّ

أَقْدَابُ عَرْمَةٍ قُلْ أَمْثَلُ

بَعْضُهُمْ مِنْ فَوْقِ بَعْضٍ جَمَلًا

وَلَهُ مَعَ اللَّهِ تَوًّا وَتَقَدُّ

أَوْفَى حُثٌّ فَخَطَبَ حُلَّ

يَقُطُّ ذُنُوبٌ وَتَعُودُ عُدَى

سَمَتْ عِرْأَيْلَ عَمَوُ الْعَطَبِ

سَوَتْ الْأَقْمَى وَبَادَ حَرْفًا

سَهْلٌ وَحَرْمٌ هُنَّ وَأَسَدٌ

عَمِدٌ رَاطِمَةٌ بَيْنَ الْأَمَلَا

كَسَرَتْ بِأَعْرَافِهَا خَلَّتْ

ازدهای زشت غران همچو شیر

از فتله و کشندگان صد پشته شد

که چه آوردم من از کهسار و دشت

رفت نادان سوی عزرائیل خویش

سهل شد خون حوری حبیح را

اسخوال حورده را درهم شکست

- (۱) مُسِكَ الْأَقْمَى قَدْ هَذَا مَنِي
هِيَ عَزْلَاءُ لَقَدْ أَلَّاهُ
(۲) هِيَ لَوْ لَهُ فِرْعَوْنَ تُحَدِّثُ
أَنْ يَوْفَقَ أَمْرُهَا التَّمَرُ جَرَى
(۳) عَمَدَ ذَا بَنِيَّانَ فِرْعَوْنَ تَشِيدُ
وَإِلْهَارُونَ وَمُوسَى بِأَلْيَاتِ
(۴) هَبْهُ لَأَقْمَى مِنْ الْقَمَرِ عَدَا
قَدْ مَوَّصَ الْأَمَلُ وَالْحَدَاةُ يُعِيدُ
(۵) وَبِكَ مِنْ ثَلَحِ الْبِرَاقِ وَتَحْدِيدِ
وَإِلَى شَمْسِ الْعِرَاقِ وَالْهَجِيرِ
هِيَ مَا تَتْ أَوْ لَهَا الْأَسْمُ أَتَى
حَمَدَتْ تَنْدِي صَعِيفَ الْحَالَةِ
وَهُ الْعِدَّةُ وَالْأَطَشُ تَعْدُ
دَائِمًا مِنْ قَهْرِهَا خَافَ الْوَدَى
وَعَلَهُ لُشْرُفٍ صِعْمًا تُرِيدُ
مِنْ طَرِيقِ ضَرْبَتْ زَادَتْ صِمَاتِ
دَوْدَةَ هَائَتْ وَبِالضَّمْفِ بَدَتْ
صَقْرًا الْأَسْنَانُ لَهُ دَوْمًا يُزِيدُ
إِسْكَ الْأَقْمَى أَوْ الْأَقْمَنُ تُرِيدُ (۱)
إِصْحَ لَا تَتَحَبَّبْ لَهَا مَا أَنْ تَسِيرُ

(۱) ی مسک حقه شک من هیچ عراق من دولت و شهره لها کاشح البارد
نضر و لا تحبها لشمس العراق ای الحرارة الجسایة المتولد منها القروح مع القفرة
و القوة -

- (۱) دست از درهاست و کی مرده است
(۲) گر بیابد آلت فرعون او
(۳) آنکه او بنیاد فرعون کند
(۴) کر مسکت این ازدها از دست نفر
(۵) ازدها را دار از برف فراق
از غم بی آلتی افسرده است
که بامر او همی رمت آب جو
راه صد موسی و صد هارون زنده
پشه گردد زمال و جاء صقر
هین مکش او را بخورشید عراق

- (۱) هَذِهِ الْأَفْعَى لَكَ مَا لَمْ تَبْصُرْ
فِيهَا الْقِيَمَةُ أَنْتَ إِنْ تَحْدُ
(۲) وَأَمْتُهُ وَ مِنْ الْمَوْتِ أَمِنْ
إِذْ هِيَ لَمْ تَكْ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاتِ
(۳) فَإِذَا مَا لَمَعَ شَمْسُ الشَّهَوَةِ
مَيِّتُ الْخَفَافِشِ ذَا مَنْ هَجَرَا
(۴) مِثْلَ مَيِّتٍ فِي الْجِهَادِ وَالْقِتَالِ
(۵) حَيْثُ ذَاكَ الرَّجُلُ الْغَرُّ الْفَقِيرُ
ذَا الْمُرِيدُ الْحَسَنُ الْحَالُ عَذَى
(۶) فَإِذَا لَا حَرَمَ كَمْ مِنْ مِثْلٍ
بَلْ هُوَ مِنْ مِثْلِ مَا قَدْ مَاتَ
- فِي حَمُودٍ مَا حَلَّتْ بِمَا تُسَرُّ
مِنْ نَحَاتٍ هِيَ فَارْصِدُهَا بِحَدِّ
وَأَتْرَكَ الرَّحِمَ لَهَا فِي الْجَحَنِّ (۱)
لَا وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ فِي دِي الْحَيَاةِ
ظَهَرَ حَاءُهَا نَاقُورُهُ (۲)
مِنْكَ طَارَ لَكَ حَرْفُ الْخَطَرِ
حَرْفُهَا فَاللهُ يُجْزِيكَ الْوَصَالَ
حَاءُ الْأَفْعَى إِلَى الْحَبْرِ الْهَجَرِ
وَأَوْفَقَ طَعْنَهُ حَالًا بِدَى
يَا عَزِيزُ حَرْفُ حَشْنٍ بِالْمَحْضِ
صَمْعٌ قَصَا وَ أَرَى بِالْشَّتَاتِ

(۱) علی صحرای امدی عدوک ظنک اللّٰتی بین جَنَبِیک - (۲) ای تِلْكَ حرارة
شمس الشهوات النفسانية تظهر علی نعلک الجامدة حیاً بها کالشمس المتروک المجل
یضرب جناحاً للطیرین ای تنصر تحت سد عمرها عانة و دویة

- (۱) تاغسردہ نی بود آن ازدهات
(۲) مات کن اورا و این شو ز مات
(۳) کلن تف خوردشید شهوت پرزند
(۴) می کشانش در جهاد و در قتال
(۵) چونکہ آن مرد ازدها را آوید
(۶) لاجرم آن فتنہا کرد ای عزیز
- لقمہ اومی جو او یابد نجات
رحم کم کن نیست او در عل صلات
ان خفاش مرده ریگت پرزند
مرده وار الله یجزیک الوصال
در هوای گرم خوش شد آن مرید
بلکہ صدچندان کہ ما گفتیم نیز

- (۱) أَفَأَنْتَ تَطْمَعُ لَأُمِّي حَتَّى
وَالْوَقَارِ أَنْدَا فِيهَا الصَّمَاءُ
(۲) وَ مَتَى مِنْ كُلِّ وَعْدٍ قَدْ ذُنِي
وَحَبَّ مُوسَى لِأَنْ مَنَّهُ يَتَّبِعُ
(۳) وَمَنْ الْأَقْمَى لَهُ الْخَلْقُ بِذَاتِ
كَانَ مِنْ رَأْيِهِ وَ تَعَاكَرَ الْحَسَنِ
أَنَّ لَهَا تَرَاوَعٌ فِي قَيْدِ الْوَفَاءِ
لَمْ يَكُنْ إِلَّا لِحُجْرٍ وَ عَمَاءِ
يَصُلُّ هَذَا الرِّجَاءُ وَ الْمُنَى
فَقُلْ دِي الْأَقْمَى بِهِ تَلْقَى الْمَرْغُ
مِنْ الْأَوْفِ هَرَمُوا خَوْفَ الْعَمَاتِ (۱)
دَا وَمَا حَصَهُ رَبُّ الْيَمِينِ .

تهدید فرعون لموسی

- (۴) قَالَ فِرْعَوْنُ يَمْ قُلْ كَذِيبٌ
مَدَّ قَتْلُكَ وَ رَمَيْتَ فِي أَوَّلِ
(۵) فِي الْأَمْرَارِ الْحَقِّ مَنَّتْ وَقَعُوا
فِي الْأَمْرَارِ الْحَقِّ مَنْ رَأَى لَعْنَمُ
أَبْ هَذَا الْخَلْقِ وَ انْجَمْعَ الْعَظِيمِ
وَهُ نَعَيْتَ فِي وَادِي الصَّلَالِ
فِي طَارِقِ وَ لَكُمْ هَذِهِ فِرْعَوُ
فَقُلُوا حَرُّوا صَطْهَذَا وَ تَدْمُ

(۱) د و م را به (ع) در امر مولا - موسی - فرعون را طعی و دل یا
فرعون می - رسول و ب ا - اس قال فرعون مکد - ا - کت حث - آیه فأت بها و لعی
عصاه فاداه فی - ن مبین - و هرم و فی تحت لأرجل جمعه و عشرون لها مهرت فرعون
بعد سقوطه من تخته -

- (۱) تو صبح دری که و وای حوا
(۲) هر حسنی را اس تنها کی رسد
(۳) صد هزاران خلق را ز دره‌ای او
- داری در وفار و در وفا
موسی اند که از درها کشد
در هر چه - کشته شد ز رای او

تهدید کردن فرعون موسی را

- (۴) که - فرعونش چرا تو ای کلیم
(۵) در هزیمت از تو اعداد خلق
حق را کشی و فکسی ریم
در هر بیت کشته شد مردم ر و لقی

(۱) فَإِذَا لَا بُدَّ أَنْ الْخَلْقَ لَكَ
فَيَصْدِرُ الْمَرَاةُ وَالرَّحُلُ
(۲) قَدْ دَعَوْتَ النَّاسَ وَالْأَمْرَ انْعَكَسَ
فَالْخِلَافُ لَكَ فِي ذِي الدَّقْوَةِ
(۳) وَأَنَا هِيَ شِرْكُ تَخْلِي إِذَا
فِي الْمَكَافَاتِ لَكَ قَدْرًا أَنَا
(۴) أَنتَ عَنْ دَا الْقَلْبِ مِنْكَ بِمَع
وَحَدِّكَ تَذْهَبُ حَتَّى غَيْرَ فِي
(۵) أَنتَ لَا تَعْتَرِبُ مَا كُنْتَ صَمْتُ
(۶) بِدَاةٍ مِنْ مِثْلِ دَا مَا أَنْ أُنِيبَ
صَحْكُهُ الْفَوْعَاءُ تَعْدُو وَالْأَحْقِيَرُ

حَسِبُوا الْخَصْمَ بِأَلْوَيْبٍ وَشَكَّ
حَقِّكَ كَرُّ إِبْهَادٍ أَعْمَلُ (۱)
و عَابَتْ وَاقِعُ الْحَالِ انْتَسَ
دَائِمُ لِرَحُلٍ وَ الْمَرَاةُ
أَتَحَفُّ لَا تَطْهَرُ بِتِي الْأَدَى
أَطْحَحُ أَوَايِكَ حَطَّةً وَ عَمَّ
أَنْ لِي تَحْدِثُ هِيَ لَا تَطْمَعُ (۲)
أَنْ لَا يَتَّبِعُ هِيَ لَا رِجْسَ شَيْءٍ
أَنْ عَالِمُ الْحَقِّ تَحْوِيلًا وَصَعَتْ
هِيَ تَعْدُو فَمُصْحَتْ وَاحْدَرِيَتْ
سَاقِطُ الْقَدْرِ وَ لِلدَّلِيلِ أَسِيرُ

(۱) نسخه ثانیة - حقدك بطی کفای المرحل - (۲) نسخه ثانیة - اذکرها -

(۱) لاجرم مردم ترا دشمن گرفت
(۲) خنق را میخواستند برعکس شد
(۳) من هم از شرت اگر پس می خزم
(۴) دل ازین بر کن که بفریبی مرا
(۵) تو بدان غره مشو کش ساختی
(۶) صد چنین آری و هم رسوا شوی

کین و در سیه مرد ورن گرفت
از خلوات مرد وزن را نیست بد
در مکافات تو دیگی میبزم
تا بحر فی پس روی گردد ترا
در دل حلقان هراس انداختی
حذر گردی صحکه عوعا شوی

(۱) مِنْ دَوِيٍّ اتَّخَذَ اصْحَابُ الْحَيْلِ مِثْلَكَ كَانُوا وَرَادُّوا بِالْعَمَلِ
اَجَرَ الْأَمْرِ ثُمَّ فِي مَضْرَبِهَا فُضِّحُوا وَاصْطَبَدُوا فِي أَمْرِهَا

جواب موسیٰ لفرعون عن التهديد له

(۲) قَالَ مَعَ أَمْرِ إِلَهِي لِلْأَبَدِ مَالِي يَشْرُكَ وَلَا أَخْشَى أَحَدَ
دَمِي تَوَّامَرُهُ دَوْمًا أَرَأَيْتَ مَالِي عَمَّ وَلَا أَهْوَى الْفِرَاقَ
(۳) يَا قَرِينُ يَا بِالرُّوحِ أَنَا شَاكِرٌ رَاضٍ وَمَالِي مِنْ عَنَّا^(۱)
أَنَا مَقْطُوعٌ بِهَذَا الطَّرَفِ عِنْدَ رَبِّي النِّعَمُ فِي الشَّرَفِ
(۴) أَنَا دَانٍ وَصَعِيفٌ وَحَقِيرٌ فِي الْوَرَى مَالِي مُعَيَّنٌ وَتَصِيرُ
عِنْدَ رَبِّي أَنَا مَحْضُوبٌ لَطِيفٌ قَدَرِي سَامِيٌ وَلِي شَأْنٌ مُنِيفٌ
(۵) ذَلِكَ بِالْقَوْلِ قُلْتُ وَبِوَاوَةٍ فِي عِدِّ سَوَاكَ بِالرَّغْمِ الْإِلَهِ
سَاقِطُ الْقَدْرِ وَمِنْ سُودِ الْوُحُوهِ وَبِئْسَتْ شَقَّةٌ لَسْتُ تَعْمُوهُ

(۱) نسخه ثابته - با قليل القتل بالروح انا -

(۱) همچو تو سالوس بسیاران بدند عاقبت در مصر ما رسوا شدند

جواب موسیٰ فرعون را در تهدید که می‌گرددش

(۲) گفتم با امر حقم اشراک نیست گر بربرد خوم امرش ناک نیست
(۳) راضیم من شا کرم من ای حریف این طرف رسوا و پیش حق شریف
(۴) پیش خلقان زار و خوار و ریشخند پیش حق محبوب و مطلوب و پسند
(۵) از سخن می‌گویم این ور نه خدا از سیه رویان کند فردا ترا

- (۱) قُلْ لَّا أَقْتُ وَاَلْقَبُ لَنفْسِي
وَأَنْتَو مِنْ دَمٍ وَأَنْلِيسَ لَهُ
(۲) شَرَحَ عِرَّ الْحَقِّ مِثْلَ الْحَقِّ مَا
إِصْحَ يَا فِرْعَوْنَ وَأَسْكُتْ وَالْوَرَقُ
لَهُ حَلَّ عِزَّةٍ دَوْمًا تَزِيدُ (۱)
أَيُّهُ . . . مِنْ عِرَاءِ السَّعَةِ .
لَهُ مِنْ حَقْمٍ . وَ عَنْ دَاك سَمَى
إِقْتَبُ . اذْكُرْ مَا أَتَتْ رَأَقُ وَحَقُّ .

فی بیان جواب فرعون لموسی

- (۳) قَالَ فِرْعَوْنُ لَهُ مَا تَدْرِي
إِنَّ حُكْمَ الْمَدِينَةِ خَصَّ بِنَا
(۴) أَهْلُ هَذَا الْعَالَمِ لِي قِيلُوا
مِنْ جَمِيعِ أَهْلَانِي يَا فُلَانُ
(۵) وَبِكَ يَا مُوسَى انْفَرَزْتَ تَفْسُكَا
إِصْحَ لَا تَفْتَرُ وَأَذْهَبْ وَبِئْسَ
كَانَ فِي حُكْمٍ لَنَا يَتَسَقُّ
هَكَذَا الْدَيُّوَانُ طُوعَ أَقْرَبَا
وَمَا أَتَدِيهِ قَهْرًا عَمِلُوا
أَعْقَلُ حَافِظِي فِي كُلِّ أَنْ
أَتَحْنُكَ عَابِ عَنْكَ جَسَكَا (۲)
نَظَرُ الْفَقْسِ لَكَ أَنْتَ حَقِيرُ

(۱) کلمه آن می نویسمین مد لومرة بمعنی لائق علی بحوری لمره لله وارسوه
و لدومین ای اقرا علامه بدلی من تدلل آدم بقوله (دسا انا طلبه اعصا) و من
بایس بقوله بدلی حکایه عن ایس (ان حر مه) فاستحق النعمة لی يوم الشور -
(۲) مر مرا بحریده مد ای اشتراکی لنام بمعنی اضاعونی - (۳) خود را خریدی ای
اعطتک بعتک - قل بدلی فی سورة طه (قل احتشد لبحرهم من دسا سحرک یا
موسی فسأتیك سحر منه عاجل یسا و سلك موعدا لا تخفنه یعن و لا انت مکاناسوی)
بکسر دونه و صمه ای وسطا بنوی له مسافة العدلی من اصرفین -

- (۱) عرت آن اوسد و آن سدگاش
(۲) شرح حق ایان ندارد همچو حق
ز آدم و بایس برمی جوان شایس
هم و هان بر بند ویر گردد و ورق

باسخ دادن فرعون موسی را

- (۳) گفت در عوض ورق در حکم عادت
(۴) مر مرا بحریده اند اهل جهان
(۵) موسی خود را خریدی هین برو
ددر و دیو حکم این دم مراست
از همه عاقلتری تو ای فلان
خوشتن کم بین بخود غره مشو

- (۱) هَا أَنَا أَتَجْمَعُ كُلَّ السَّحَرَةِ فِي الدُّنَا حَتَّى تَكُونَ الْمَسْحُورَةُ
 جَهْلَكَ أَطْهَرُ مِنْ أَهْلِ السُّلْطَانِ
 (۲) دَا يَوْمٍ وَ يَوْمَيْنِ أَنْذَرْتَيْنِ يَوْمًا أَهْلِي إِلَى
- فِي الدُّنَا حَتَّى تَكُونَ الْمَسْحُورَةُ
 وَ عَيْنِي أَوْفَى كُلِّ أَحَدٍ
 لَا يَسْمُ الْفِكْرُ وَالرَّأْيُ الْأَسَدُ
 شَهْرٌ تَمُوزُ إِذَا الْحَرُّ عَلَى

فِي بَيَانِ جَوَابِ مُوسَى لِفِرْعَوْنَ

- (۳) قَالَ مُوسَى لَيْسَ لِي مِنْ رُحْمَةٍ
 أَنَا عَبْدٌ وَ يَأْمُهَالِي لَكَ
 (۴) هَبْكَ قَرِصًا أَنْتَ تَعَاثِي
 أَنَا عِنْدَ أَمْرِهِ لَيْسَ لِي
 (۵) مَعَكَ مَا دُمْتُ حَيًّا نَقَاتُ
 أَيُّ شَعْلٍ لِي بِأَمْرٍ أَنَا
- تَا فِي دَا لَا وَلَا مِنْ قَرِصَةٍ
 لَسْتُ مَأْمُوزٌ فَأَجْزُرُ رَأْيَكَ
 مَالِي مِنْ أُنْصِرُ يَنْصُرُنِي (۱)
 مَعَ دَا شَعْلٌ وَلَا تَطْمَعُ بِرَأْيِ
 أَنَا بِالْجِدِّ وَ صَرْبٍ وَ بَزَالٍ
 عِنْدَهُ دَا لَكَ مَلِكُ الدُّنَا

(۱) سحرة ثانیة - و انا لا ناصر یصرنی -

- (۱) جمع آریم ساحران دهر را
 (۲) این نخواهد شد بروزی و دوروز
- تا که جهل تو نمایم شهر را
 مهلت ده تا جهل روز تموز

جواب موسی فرعون را

- (۳) گفت موسی این مرا دعتور نیست
 (۴) گر تو چیری و مرا خود یار نیست
 (۵) من زخم با تو بجد تا زنده ام
- بندم امهال تو مأمور نیست
 بنده فرمانم یدام کار نیست
 من چه کاره نصرت من شده ام

(۱) أَضْرِبْ حَتَّىٰ مِنَ الرَّيْبِ الْقَدِيرِ
وَهُوَ الْقَاضِي يُوفِّقُ حُكْمِهِ
يَصِلُ حُكْمُ كَمَا شَاءَ يَصِيرُ
كُلَّ حَصْمٍ فَصَلَ عَنِ حَصْمِهِ

فی بیان جواب فرعون لموسی و فی بیان مجیء الوحی لموسی
(۲) قَالَ لَا لَا الْمَهْمَةُ حَقَّتْ بِأَنْ
أَنْتَ كَيْلُ الرِّيحِ قُلُّلٌ وَالْجَيْلُ
(۳) لَهُ أَوْحَى الْحَقُّ بِالْعَوْرِ بِأَنْ
(۴) لَا تَحْفَ مِنْهُ وَهْدِي الْأَرْبَعِينَ
كَتَبِي هُوَ يَحْثَالُ أَنْوَاعُ الْجَيْلِ
(۵) كَتَبِي هُوَ يَجْهَدُ إِلَيَّ لَا أَنَا
فَالْأَمَامُ لِلطَّرِيقِ قَدْ سَدَدْتُ
(۶) أَضْرِبْ مِنْ صُنْعِهِمْ كُلَّ الْجَيْلِ
فَعَلَى الْمُقْصِرِ أَنَا أَضْرِبُهُ

(۱) می زنم تا در وسد حکم خدا
او کند هر خصم از خصمی جدا

جواب فرعون موسی و وحی آمدن موسی را

(۲) گفت نمی نی مهلتی باید نهاد
(۳) حق تعالی وحی کردش در زمان
(۴) این چهل روزش بده مهلت بطوع
(۵) تا بکوشد او که فی من خفهام
(۶) حيله هاشان را همه بر هم زنم
عشوه ها کم ده تو کم بیای باد
مهلتی ده مرو را مهراس دان
تا سگاله مکر را او ووع نوع
تیز روگو پیش ده بگرفته ام
وانچه افزایند من بر کم زنم

- (۱) لَوِ اتَّوَا بِالْمَاءِ قَالَتَا أَنَا
وَأِذَا مَا هُمْ حَلَوُ الْعَسَلِ
(۲) يَعْقُدُونَ الْحَبَّ مَا بَيْنَهُمْ
دَاك مَا لَا يَأْتِي فِي أَوْهَمِ أَنَا
(۳) لَا تَخْضِبُ أَنْتَ طَوِيلَ الذَّنْبِ
إِجْمَعِ الْحَدَّ وَالْأَفْ حَدَّه
- لَهْ أَتَيْتِي - النُّورَ أَهْدِي وَ السَّنَاءَ -
مَسْكُورًا أَتَيْتِيهِ مَرَّ الْحَنْظَلِ
وَ أَنَا أَتَّحَرْتُ كُلًّا لَهْمُ
دَاكْ صِغْعًا أَفْعَلُ لَا فِي عَمَا
لَهْ إِيْمَهْلُ قُلْ يَتَقَيَّدُ النَّصَبُ (۱)
إِصْطَمِعْ .. وَاعْمَلْ بِكُلِّ بَدْعَةٍ .

- فِي بِيَانِ اعْطَاءِ مُوسَى (ع) الْمَهَلَّةَ لِفِرْعَوْنَ حَتَّى يَجْمَعَ السَّحَرَةَ مِنَ الْمَدَائِنِ
- (۴) لَهْ قَالَ وَرَدَّ الْأَمْرَ لَكَ
لَمَحَنِي أَنَا صُرْتُ وَخَلَصْتُ
(۵) قَمْدَامًا ذَهَبَ فِي عَقِيَّةٍ
مِثْلَمَا الْكَتَبُ لِبَيَادٍ مَشَى
- مَهَلَّةٌ قَامِضٌ لِمَا لَمْ يَكَا (۲)
أَنْتَ بَشِي وَ مِنْ الْفَخْرِ مَا صُتْ
مَشَتْ الْأَقْمَى كَدَا فِي طَبِيَّةِ
خَلَقَهُ حُبًّا يَبْلُغُ وَ نُهَى

(۲) دم مصم الدار المهلة الذب للحيوان و دم دراز کبایه من الرماح الطویل
کند قال فی السج والاصح ان دم هب منع الدال معنی العسر و تكون الترجمة عندك -
لا تخطف انت طویل النفس له اضع و له قل یا مری
(۲) ای امر الله و هو قوله تعالى (موعدهم یوم الزیة) ای یوم حیدلهم (و ان یعشر
الاس ضعی) -

- (۲) آب را آرید من آتش کنم
(۲) مهر پیوندند و من ویران کنم
(۳) تو منترس و مهلتش ده دم دراز
- نوش خوش گیرند و من باخوش کنم
آن چه اندر و هم نباید آن کنم
گو سپه کرد آر و صد جلیت بساز

- مهلت دادن موسی (ع) فرعون را تا ساحرن را جمع کند از مدائن
- (۴) گفت امر آمد برو مهلت ترا
(۵) او همی شد ازدها اندر عقب
- من بجای خود ششم رستی زما
چون سنگ صیاد دانا و محب

- (۱) مِثْلُ كَلْبِ الصَّيْدِ مِنْهُ الذَّقْبُ
وَهُوَ نَحْتُ الْحَافِرِ صُلْدُ الْحَجَرِ
(۲) تَبَلَّعَ فِي نَفْسٍ مِنْهَا الْحَجَرُ
فَالْحَدِيدُ عَنْكَ إِرْبًا
(۳) وَ عَلَى التَّرَجِّ لَهَا النَّفْسُ تُشِيرُ
ظَهَرَ فَالرُّومَ وَالْكَرْخَ وَمِنْ
(۴) كَالنَّعِيرِ الرَّعْوَةِ مِنْ فَمِهَا
لَوْ عَلَى كُلِّ قَوِيٍّ فِي الْأَنَامِ
(۵) وَ مِنْ التَّخْرِيقِ فِي اسْمِهَا
رُوحُ أَسَادِ الشَّرَى السُّودِ قَضَتْ
(۶) حَيْثُ ذَلِكَ الْمُجْتَنِي مِنْ أَهْلِهِ
مَسَكَ الْخَلْقِ إِنَّكَ الْخَبِيَّةُ
- هَزَّ مَعَ صَيَّادِهِ مَا دَهَمَا
فَقَتَّتْ رَمْلًا نَدَى مِنْهُ الشَّرَرُ (۱)
وَالْحَدِيدُ أَمَّا تَعْمِي الْأَثَرُ
عَلَمًا وَ النَّارُ أُنْدَتَ لَهَا
مِثْلًا فِي الْحَالِ أَوْ مِنْهُ يَسِيرُ
عَانَدُ قَرٍّ وَ لِبَقْمَرٍ رَكْنُ
تَقْدُفِ الْقَطْرَةِ مِنْ مِقْطَعِهَا
وَقَعَتْ صَارَتْ جَدَامًا وَ حِمَامٌ
كَسَرَ الْقَلْبَ وَ مِنْ أَشْحَابِهَا
مُأَمَّا مِنْ حَاشٍ أَوْ بَاسٍ نَضَتْ ..
وَصَلَ رَامٌ حِمَامٌ فَعَلِهِ
نُيْبًا صَارَتْ غَصًّا بِالْمَرْءِ (۲)

(۱) ی مثل کلب الصیاد نعمم بحرك دله کلمه بتدل لصاحبها - (۲) نسخه ثابته - بالغلقة -

- (۱) چون سگ صیاد جنبان کرده دم
(۲) سگ و آهن را بهم در می کشید
(۳) در هوا می کرد خود بالای برج
(۴) کف می انداخت چون اشتر ز کام
(۵) زغوغ دندان او دل می شکست
(۶) چون بقوم خود رسید آن مجتنی
- سگ را می کرد ربک او زیر سم
حرد می خایید آهن را بدید
که هریچه میشد از وی روم و کرج
قطره زان بر هر که می زد شد جندام
جان شیران سیه می شد ز دست
حق او گرفت و باز او شده صا

- (۱) قَمَلِيهَا أَتَسْكَا دَوْمًا وَ قَالَ
عَمْدًا بِالْخَلْقَةِ شَمْسٌ تُضِي
(۲) مَا لَهُمْ لَمْ يَنْطَرُوا وَ اعْجَبِي
عَالَمٌ مَمْلُوءٌ فِي شَمْسِ الضُّحَى
(۳) آدَن سَامِعَةٌ عَيْنٌ تَرَى
مَنْ رِبَاطُ اللَّهِ لِلْعَيْنِ أَنَا
(۴) أَنَا مِنْهُمْ حَاضِرٌ بَيْنِي هُمْ
لِلرَّيِّعِ الشُّوْكَ كَانُوا وَ الْعَمَا
(۵) فِي الْأَمَامِ لَهُمْ كَمْ قَدَحٍ
قَدْ وَصَعَتْ مَائَةُ الصَّافِي الرَّقِيقِ
- عَجَبًا هَدَى الْعَصَا حَالًا فَحَالَ
وَلَدَى الْخَصْمِ لَنَا لَيْلٌ دَجِي
هُمْ لَدَى الْجَبِشِ الْكَثِيفِ النَّجَبِ
مَنْ بِهِ قَدْ سَكَّرَ الْعَمْرُ صَبْحِي
وَ ذَكَاءَ نَوْرَهَا أَهْدَى الْوَدَى (۱)
تَائِهٌ خَيْرٌ فِي هَدْيٍ أَدَا
.. مَا بِي كَانَ لَيْتُهُ بِهِمْ (۲)
أَنَا كُنْتُ الْيَاسَمِينَ وَ الْهَنَا
مِنْ غَيْفِ الْقُضْمِ بِأَدَى الْقَرْحِ (۳)
حَجَرٌ حَوْلَ مِنْ هَذَا الرَّقِيقِ

(۱) قال تعالى (و لهم قلوب لا يفقهون بها و لهم اعین لا یبصرون بها و لهم آذان لا یسمعون بها - (۲) علی معوی قوله تعالی فی سورة الرعد (صوان) جمع صدو و هی الضلالت بعدہا اصل واحد و تشبہ برودع (و عبر صوان معرودة) تسقی بماء واحد) - (۳) نطقه ثانیة - من رقیق خارج بالفرح -

- (۱) تمکینه بروی کرد و میگفت ای عجب
(۲) ای عجب چون می نه بینند این سپاه
(۳) چشم بار و گوش بار و این ذکاء
(۴) من ز ایشان خبره ایشان هم ز من
(۵) پیش شان مردم بسی جام رقیق
- پیش ما حورشید و پیش خصم شب
عالم پر آفتاب چاشگاه
خیره ام از چشم سدی جدا
از بهاری خار ایشان من شن
سنگ شد آتش به پیش این رفیق

- (۱) طاقَة وَرِدٍ عَقَدَتْ وَ يَهَا
 يَدَيَّ صَرَآ وَ كُلُّ وَرْدَةٍ
 (۲) ذَا نَصِيبٍ رُوحٍ مَن كَانُوا يَلَا
 إِذْ هُمْ كَانُوا بِرُوحٍ قَعَتِي
 (۳) كُلُّ مَن نَامَ الْجَدِيرُ عِنْدَنَا
 كَتِي مَسَامَتٍ يَرَى فِي الْبَقْطَةِ
 (۴) تَخْصَمُ ذَا النُّومِ اللَّطِيفِ وَالْهَنَاءِ
 وَ لَهُ الْعِكْرَةُ مَا لَمْ تَمُ
- عِنْدَهُمْ جِئَتْ وَ ذَا الشَّهْدَ لَهَا
 صِيرَتْ مِمَّا يَهَا كَالشُّوْكَ
 رُوحِ اللَّبِّ أَضَاعُوا فِي الْمَلَا
 لَهُمْ يَظْهَرُ أَوْ مِنْهُمْ أَتَى
 كَانَ يَقْظَانَا قَرِينًا لِلْمَنَاءِ (۱)
 هَذِهِ يَنْطُرُ - آتَفَ رَوْصَةٍ (۲)
 كَانَ فِكْرُ الْخَلْقِ فِي هَذِي الدَّاءِ (۳)
 حَقَّقَهُمْ يَرْبُطُ عَنْ ذِي الْيَعْمِ

(۱) ای اطلاق ما از یکون کل دم بغطای ای عن امور دنیا عدلا و لامور
 الاخرة عدلا لان الناس في عالم العورة كالنام و العافن امور الاحرة بقصدن بمشاهدته
 لعالم لئال و عالم الروح حتى يرى ما ايسا به حال بقطه مسمت ورؤيا اسرار و يكون
 مظهر الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا - (۲) نسخه ثانيا - يسمع الف هظة - (۳)
 لان لعكر ماع النوم و الاستراحة عن السر في عالم المشال - احد باعدهم ربط
 لعقوهم -

- (۱) دسته گل بستم و بر دم به پیش هر گلی چون خار گشت و لوش نیش
 (۲) آن نصیب جان بی خویشان شود چونکه با خویشند پیدا کی شود
 (۳) حفته بیدار باید پیش ما تا به بیداری به پید خوابها
 (۴) دشمن این خواب خوش شد فکر خلق تا تحسید فکرش دستت خلق (۱)

(۱) یعنی فکر در معقولات دشمن این خواب خوش است که غفلت از بیگانهگان
 باشد و بحضور نزد حق میرساند -

- (۱) حیرة تکسّ الفکرَ تَبْقَ .
تَأْكُلُ الحیرة ما یوجد مِن
(۲) کُلُّ مَرٍ بالصَّعَةِ الا کَمَلْ کان
وَ لَه بِالصُّورَةِ السَّبْقُ بَدَى
(۳) راجِعُونَ قال فی ذا المَجْزِ کان
أَنْ مِنْ اِیْرِدِ القَطِیعَ یَرْجِعُ
(۴) مِنْ وَرُودِ لَه لَمَّا ذَا القَطِیعِ
ذَلِکَ الماعِزُ مِنْ کِبْشًا غَدَا
- فَلَدَى الصَّقُوفِ سَلَاکَ الطَّرِیقَ (۱)
فکرَ اَوْدِ کَرِ تَحَلَّى اَوْ کَبَسَ
هُوَ حَلَفَ قَدَرَهُ ذَلْ وَ هَارُ (۲)
اَکْثَرُ المَعْنَى لَه لَحَلَفَ عَدَى
الرَّجُوعُ مَثَلًا تَحْکِی عِیَّانَ
وَ اِنْتَبَ لَه لَحَصَ یَهْرَعُ
یَرْجِعُ لَأَمْرٍ لِراعیهِ یَطِیعُ (۳)
الْمَقْطِیعِ الرَّاحِمِ حَلَمًا نَدَى

(۱) لان الحیرة فی الله من کمال المعرفة به و لا احد شد حیرة فی الله من العباد
(۲) ای کل من کان اکمل فی الصفة الصورية و لمره استویة و تعمد علی
الناس فهو فی المعنی حلف و وراء و فی الصورة اسبق ی لهم شرف بین بخای و تقدم
و لکن فی الرجات و اعدل انقص و فی باب السلوک دون لایهم لا یغلون من الکبر
و العجب - (۳) من عبارة الجمع - ای لما رجع المقطع من ورود الماء و امرعى
یقع من المقطع قدام المواشى الذى کان حلف المواشى - و الصبح مع من المقطع
حلف المواشى الذى کان قدام المواشى کما هو من الاصل - و منه اصلاً قوله - ای
المؤخر فی الصورة بعده فی المعنی - و الصبح ای لعدم فی الصورة بتأخر فی المعنی
فلاحظه -

- (۱) حیرتی باید که روند فکر را
(۲) هر که کاملتر بود او در هر
(۳) راجعون گفت و رجوع این سان بود
(۴) چونکه و اگر دید گله از ورود
- حورده حیرت فکر را و ذکر را
او سعی پس بصورت بیشتر
که گله و اگر در و خانه رود
پس فتد آن بر که پیش آهنگ بود

- (۱) صَارَ كَشَا ذَاكَ الْمَاعِزِ مِنْ
 اصْحَكِ الرَّجْعِيِّ وَجُوهِ الْعَاسِيَنِ
 (۲) فَمَتَى مِنْ لَمَبٍ هَذَا الْفَرِيقِ
 هُوَ اِعْ الْمَغْزَى وَالْعَارِ اشْتَرَى
 (۳) فَمِنْ حُلِّ كَسْرَتِ هَذَا الْطَرِيقِ
 فَطَرِيقٍ حَمِي قَيْدِ الْخَرْجِ
 (۴) دَا الْفَرِيقُ مِنْ عُلُومٍ حَمِي
 حَيْثُ دَاكِ الْعِلْمِ عَنْ هَذَا الْطَرِيقِ
 (۵) حَقٌّ يَعْلَمُ لَهُ كَأَنَّ الْأَصْلَ مِنْ
 كُلِّ فَرْعٍ كَانَ لِلْأَصْلِ الدَّلِيلُ
- اَخْرَجَ كَانَ وَ حَلَمًا مَمْتَحِنًا (۱)
 وَ بِهِ الْهَزْوَ اِذَا مَوْ سِيْنُ
 اَخْرَجَ كَانَ لَهُ عَزَّ الطَّرِيقُ
 وَ لَهُ لَمَعَزْ حِجَابًا قَدْ دَرَى
 قَصْدَ الْحَجِّ مِنْ اَمْعِ الْعَمِيقِ (۲)
 حَسَا كَانَ اَتَى حَتَّى الْخَرْجِ
 عَسَلَ الْقَلْبَ صَفَى الْمَرْهَ
 مَا دَرَى نَا وَ لَا يَمْنَهُ يَأُوْفُ
 دَاكِ الْجَانِبِ بِالْحَقِّ قُرْ (۳)
 نَوَاهُ الْعَائِدُ كَثُرَ وَ قَلِيلُ

(۱) کان می اخرج لایم لایموا فی الشیفة علیا رجعوا صحکت و جوههم - و صحیح
 ن هذا تقدم و الآخر الصوری و المموی اصحک لوجوه العاسیة ، ظهور مخلفه سده فقه
 شهورا به - (۲) ای ما احتار العلوم قصد دارم لطیفة و طوائف کما المدهوب
 الا لان حدک طریقاً مضیاً حساً مدهون به من اخرج ای لخرج قد لله ، مالی سیجعل الله
 بعد عمر بمرأ - (۳) ای سلوک داک الطریق لازم له علم صبه من دایب العباب ای
 من جاب الحق جل و علا و هو العلم لدای الا ای لان کل من وصل به وصل الی الله
 تعالی لان کل فرع دلیل لاصل و ما کان من لیس الله فهو عائد الی الله -

- (۱) پیش افتد آن بر لنگه پسین
 (۲) رگدانه کی شدید این قوم لنگ
 (۳) باشکسته می روند این قوم به حج
 (۴) دل ز داینها پشتند این فریق
 (۵) دانشی باید که اصلش زان سرست
- اصحک لرحمی وجوه العاسین
 مغرورا دادند و بفزیدند تنگ
 از خرج راهبست پنهان تا فرج
 زانکه آن دانش ندانند این طریق
 زانکه هر فرعی باصلش رهبر است

- (۱) فَمَتَى كُلُّ حَنَاحٍ بِالْقَدِيرِ
وَلَيْمَدَ لَدَى الرَّأْكِ السَّيِّ
(۲) فَلَمْ عَلِمْتَ قُلَّ الرَّجُلِ
صَدْرُهُ مِمَّ يَصِيرُ الطَّاهِرُ
(۳) فَإِذَا مِنْ ذَا الطَّرِيقِ لِلْأَمَامِ
وَلَدَى الرَّحْمَةِ اسْرِعْ لِلْأَمَامِ
(۴) يَا طَرِيفُ لَا جُرُوءَ السَّاقُونَ
وَلَطَرِيفُ الْمَمَرِ كَانَ الشَّجَرُ
(۵) يَا وَجُودَ الْمَمَرِ هَبْ فِدَا طَهْرُ
فَهُوَ الْأَوَّلُ كَانَ بِالْعَرَضِ
فَوْقَ عَرَضِ الشَّجَرِ لَوْ شَاءَ يَطِيرُ
يَذْهَبُ السَّالِكُ عِلْمَ لَدُنِّي (۱)
وَيْتُكَ عِلْمًا وَجِبَ بِالْعَمَلِ
يَقِيلُ بَاطِنُهُ وَ الظَّاهِرُ
لَا تَسِرْ وَ الْاَعْرَاجُ كُنْ فِي الْأَمَامِ
وَ كُنْ الْأَسْبَقُ شَأْنًا وَ مَقَامَ
مِثْلَهُمْ حِرْقُكَ الْأَسْبَقُ يَكُونُ (۲)
سَبَقَ وَهُوَ الْأَحِيرُ بِالْأَثَرِ (۳)
أَجْرًا وَ السَّابِقُ كَانَ الشَّجَرُ (۴)
لَهُ عَرَسُ الشَّجَرِ فَلَا عَرَضَ

(۱) ای لا وسیة الی الوصول ای الله الا بالعلم اندی - (۱) فارا رسول (ص)
بعضی الاخرین لساغون ای السأخرون عن الامم لساغون عسهم بالقدر و الشرف - قال
الجوهري اسطمرت الشی ای استخدمه - (۳) سبقة ثبته - فی اسطر
(۴) ای وسة وجود آدم اعانة ظهور حاتم الاسلام (ص) -

- (۱) هر بری بر عرض دریا کی رود
(۲) پس چرا عدمی بیاموری برود
(۳) پس محو پیشی اربین سولسگ باش
(۴) آخرون الساقون باش ای ظریف
(۵) گرچه میوه آخر آمد در وجود
با لدن علم لدنی می برد
که بیاید سیه را زان پاک کرد
وقت واگشتن تو پیش آهنگ باش
بر شجر سابق بود میوه ظریف
اولست او را سکه او مقصود بود

- (۱) مِثْلُ أَمْلَإِكَ السَّمَاءِ يَا زَمَانًا
 كَيْ بَدَا (عَلَّمْتَنَا) مِنْكَ الْبَدَا
 (۲) أَنْتَ فِي دَا الْمَكْتَبِ لَوْ أَنْهَا
 وَجَبَاحَ أَنْتَ مِنْ نَوْدِ الْيَحْيَى
 (۳) ذَلِكَ الْمَخْرُوبُ مَنْ يَمْنَهُ الْأَثَرُ
 فَلَا جُلَّ حِفْظِ كَيْزِ الدُّهَبِ
 (۴) وَمَنْ فِي مَوْضِعٍ قَدْ غَرِقُوا
 مِنْ قَبْلِ دَا أَنْتَ الْفَرَجُ
- قُلْ أَغْنَانِي نَحْسٌ لَا عِلْمَ لِي (۱)
 تَأْخُذُ دَوْمًا وَ تُعْطِي الْمَدَدَا
 مَا دَرَيْتَ لَسْتُ فِيهِ لَهْجَا (۲)
 مِثْلُ طَهٍّ .. السَّمَاءِ عَرَحَا ..
 عَمِي مَا أَخَذَ فِيهِ غَمْرُ (۳)
 كَانَ عَزَّ أَنْ يَرَى بِالطَّلَبِ ..
 وَضَعُوا كَنْزًا إِلَيْهِ اخْتَلَفُوا
 كَانَ تَحْتَ النَّصَبِ قَيْدُ الْخَرْجِ

- (۱) که عدل نهایی می سوره لغره (مالوا سبحانه لا علم لنا الا ما علمنا) ..
 (۲) ای بت مثل احمد (من) جراح من نور المعن ای بت مثل اسماء اللیلین تعموا
 من معلم العشق می الاول و لهذا طارو من و رحلت الحهل ای نور الشهود و سرعان
 (۳) ای که، جملک الخراب العدلی من لریاء و العخر هو المملو بدهد سرور
 العشق -

- (۱) چون ملایک گوی لا علم لنا
 (۲) گرد درین مکتب ندایی توهجی
 (۳) اندرین ویران که آن معروف نیست
 (۴) موضع معروف کی نهید گنج
- تا نگیرد دست تو علمت
 همچو احمد پری از نور حجی
 از برای حفظ گنجینه دوست
 زین قبیل آمد مرج در زیر رنج

- (۱) یورْدُ الحَاطِرُ فی هَذَا المَحَلِّ عَمْدًا حَمَّةٌ شَدَّتْ لَا تُحَلُّ (۱)
 لَکِنِ السَّایِحُ ذُو المَرَمِ الْأَسَدُ یَقْطَعُ حَبْلَ الرِّبَاطِ وَالعَقْدُ
 (۲) عِشْقُهُ الْقَارِ وَ کُلُّ شَهْوَةٍ تَحْرِقُ تَقْلَعُهَا بِالْمَرَّةِ
 مِثْمَا تُورِدُ النُّهَارُ نَالِمْسَ یَکْسُ کُلَّ حِیَالٍ لِقَدَسِ
 (۳) فَمِنْ الحَابِ ذَاکَ الْجَوَابُ أَيْضًا أَطْلَبُ حَاصِمًا إِذَا اللَّیْلُ
 إِذْ مِنْ الحَابِ ذَاکَ دَا السُّوَالِ لَکَ حَاءٌ وَ ذَکَ حَصٌّ الْمَقَالِ (۲)

(۱) ی الحاطر فی هذا المحل یعنی کثرت حشمتان معلول احدی از اسماں بخیریت و محبوبی فی مکان غیر معبود و صهرت بالاسماء و الاویاء و در انهم در دین الاموار و حریم الاسرار بالمعجرات و الکرامات حاجت قدس سره بقوله کفر یقطع هذا الرباط البالد لعدة الطوق و دود معلول و بعده من رجل سراج روحه و مرس روحه بالله اجماعه علی معنوی بالله و لاء احفاد معجوبان فی الارض ممدودین فی السماء مکنونون سبب وراثتهم للاسماء معجود لاسرار -

(۲) ای اطلب الجواب من ذلک الحجاب لان اسوال ائی یک من ذلک الحجاب و تعالی مان اما هند المکرمه طوبهم لاحی و مال لا تسمى اوصی و لا سمانی و لکن سمنی فب عبدی لمؤمن التقی العبدت فان قلت ذلک الحجاب من طریقہ و معلول لک مرشد (گویا بی گوشت دل شه رهیت) -

- (۱) حاطر آرد اس شکل ایجا و ذلک
 (۲) هست عشق آتش اشکال سور
 (۳) هم از آن سو جو جواب ای مرتضی
 کلمه اشکال را استود بیک ()
 هر خیالی را بروید نور روز
 کین سوال آمد از آن سو مر ترا

(۱) در شرح بحر العلوم ج ۲ ص ۴۷ چنین گفته است - اشکال آن است که اکثر اولیا در شهرت کمال بودند و بمر جامع میان علوم دلالت و انظار مکرمه بودند پس منع از شهرت و گردیدن گمنامی و مسح از تحصیل علوم ظاهره با نظر چگونه راست آمد و جواب این اشکال بری ظهور ترک نمودند و ای جواب ایست که اولاً هر و شهرت وجه را طلب نمی کرده بد و خود را حوار و شکسته میدیدند و خود را همواره مشوب حق در ظاهر و در باطن میداشتند -

- (۱) وَتَبَّ الزَّائِرِيَّةَ بَنَاتًا فَقَدْ
بِالطَّرِيقِ الرَّحِيبِ شَعٌّ مِنْ قَمَرٍ
(۲) أَنْتَ مِنْ دَا أَسَمْتِ مِنْ ذَلِكَ أَبَدَ
إِصْحَاحِ يَا مَنْ حَلَّ الْمَعْنَى عَدَا
(۳) وَ مِنْ الْعَابِ ذَلِكَ أَطْلَبِ
فِي وَقْتِ الْوَحْمِ بَضْعُهُ تَقُولُ
(۴) ذَلِكَ أَسَمْتِ إِذَا لَمْ أَلَمْ
فَإِذَا مَا تَمْ تَكْ فِي أَلَمْ
- وَحَدَّ رَاوِيَّةَ اسْمِي تَعْدَ (۱)
لَا بِشَرْقِيٍّ وَغَرْبِيٍّ رَهَرُ
تَسْتَلُّ كَأَسَائِلِ الْعَانِي يَجِدُ (۲)
لَمْ سَمِعْتَ الصَّوْتِ دَوْمًا وَالصَّدا
أَيْضًا الْعَاحَةِ فِي هَذَا ارْغَبِ
دَكَرَ يَا رَبِّي لَهُ قَسْرًا تَوَلَّ
بِكَ عِنْدَ الْمَوْتِ تَسْمِيهِ عِظَمَ
بِمَ لَمْ تَسْمَاهُ صَرَتْ الْأَعْمَى

(۱) ای لعبت الودی بلا راویة له راویة طرفها واسع و شملتہ من قمر لا شرقی و لا غربی ی مود دور الله عالی و مقیم بر مہ لا اعتدال مسقیم من معنویہ کاستعاصہ القمر من الشمس فان سقطت رویتن راویة من جانب لعاقی و روایة من جانب الحق و ہی الثانی لا راویة و لاحد لها اوسع من السموات و الارض و البرش و العرش -
(۲) ای انت من حد العالی یسی من طرف النفس و من ذاك العالی ای من طرف العلم و العمل مثل انعماء یا جل المعنی لای شی تطلب الصوت والصوت بان تترك قلبك المنور و تسعی فی وجه الکسب و تنور فی الاصراف و انت مهمل الاسرار و مضطر المعازف و الانوار لای شی لا توجه الی مخالفت جمیع خصوصیت و تترك ما سواه -

- (۱) گوشه بی گوشه دل شه رهی است
(۲) بو ازیں سو و ازیں سو چون گدا
(۳) هم ار آن سو چو که وقت درد تو
(۴) وقت درد مرگ آن سو می خمی
- تاب لا شرقی و لا غربی از مہی است
ای کہ معنی چه می جوئی صدا
می شوی در دکر یادی دوتو
چونکہ دردت رفت چونی اعجمی

- (۱) فَبَوَّغْتَ الْمِحْمَةَ أَتَى تَصْبِيرٌ
فَادَامَا الْمِحْمَةَ وَأَبَى تَقُولُ
(۲) دَا أَتَى مِنْ ذَلِكَ أَنَّ الْمَسْتَحَقَّ
كُلُّ مَنْ قَدْ طُنَّ بِاللَّهِ الْحَسَنُ
(۳) وَالَّذِي فِي الْعَقْلِ وَالطَّبِيعِ الْحَبِيبُ
رُبَّمَا الْمَسْتُورُ كَانَ رُبَّمَا
(۴) ذَلِكَ الْعَقْلُ الَّذِي الْحَزَنُ كَانَ
لِيَكُنَّ الْعَقْلُ الَّذِي الْكَافِي قَدْ
(۵) بَعْدَ كَ الْعَقْلُ وَ أَسْمَى حَرْفَةٍ
يَا نَبِيَّ أَذْهَبَ صَبِيحًا مُتَحَقِّرًا
فَأَيْلَا اللَّهُ يَا بَعْمُ أَنْصَبِرُ
أَيْنَ لَا أَيْنَ الطَّرِيقُ وَ لَقَوْلُ
مَا لَهُ بِالْحَقِّ مِنْ طَرَفٍ حَسَنُ (۱)
فَعَلَيْهِ أَكَلِ مَرَّ الرَّمَنُ
لَهُ كَانَ مَا أَلَمَ بِالصَّوَابِ (۲)
شَقَّ حَبًّا وَ دَابَّ رُبَّمَا (۳)
تَارَةً عَالِبَ أُخْرَى الْعَكْسُ نَانَ
كَانَ فِي أَمِينٍ مِنَ الْمَوْتِ أُنْدَ (۴)
وَ شَبَّرَ الْحَبْرَةَ أَتَمَّى ثُرُوه (۵)
لَا قُوِيًّا حَاكِيًّا ضَلَدَ الْحَجَرُ

(۱) سبعة - د - ی من ذلك المستحق - ما له بالحق ظن حسن - (۲)
ی و ذك الذي له می عقله و طه حجب ای محاب ای به عدل معاش و بس به عقل
معاد به تغد بأمور الاحرة ذك تارة مستور سبعة الدب و ده يدوق حبه لكونه ما
يقض لله و شك به انه ادائم الدقي و هذا له ذكره على الدوم ولم يخن من اعصاب
و حسن - (۳) سبعة ثابته - و شب برما - (۴) ای صاحب العقل لعزتي عذف
من الفقر و الوجع و الموت و صاحب العقل الكلبي بخلافه لانه تدارك مود آخرته ولا
يلتفت الا الى الله تعالى - (۵) خازن بالعافية العصر الصلوة -

- (۱) وقت محبت میسوی الله گو
(۲) این از آن آمد که حق را بی گمان
(۳) و اسکه در عقل و گمان هستن عجیب
(۴) عقل جزوی گاه چیره گاه بکون
(۵) عقل بعروشی و هر حیرت بخر
چونکه محبت رفت گوئی راه گو
هر که شناسد بود دائم بر آن
گاه پوشیدست و گاه بدیده جـ
عقل کلی ایمن از ریب المون
رو بخواری نه بخارا ای پسر

قَدْ خَلَقْنَا وَ لَنَا الْعِشْقُ ذَهَبٌ^(۱)
 بِمِثْلِهِا يَتَعَوَّنَ مِنَّا بِحِصَّةٍ
 فِي الْحَبِيبِ وَصْنَهُ مِمَّا بَيَّا^(۲)
 لِي ثَقِيلًا كَمِثْلِ السَّاقِيينَ
 هَذِهِ الْقِصَّةُ عَنْ حَالٍ وَعَدٍّ^(۳)
 لِصَدِيقِ الْعَارِ لَا بَاقِيَ الْأُمُورِ
 تَبْتُ مَا أَلَهُ قُلُوبُهَا قُلُوبُ مَبِينٍ^(۴)
 كَانَ وَالْخَلْفَ أَمَانًا وَالْبِشْقَاقَ
 وَالسَّمَاءَ الْمَطْلُوقَ لَا شَيْءَ سِوَاهُ
 وَمَنْ مَنِ الْمُسْتَقْبَلُ فِيهِ يَدِي

(۱) فِي لِكَلَامٍ نَحْنُ مِنْ أَيْ سَبَبِ
 وَ مِنْ الْقِصَّةِ حِصْرًا قِصَّةً
 (۲) أَوْ مَقْدُومٌ وَ سَوِّتَ لِيَا
 كَيْ يَهْدِيَ الْجَدُّ فِي السَّاجِدِينَ
 (۳) لَيْسَ عِنْدَ رَجُلٍ الْخَبْرُ تُعَدُّ
 هِيَ وَصْفُ الْحَالِ تَحْكِي وَالْحَصُورُ
 (۴) وَأَسَاطِيرُ السَّرَايَا الْأَوَّاهِينَ
 قَالَ حَرْفُ الدَّكْرِ أَمَّا الْبِشْقَاقُ
 (۵) لَا مَكَانِي بِهِ تَوَدُّ الْأَلَّةُ
 أَيْنَ مَنَّهُ الْحَالُ وَالْمَاضِي غَدًا

(۱) آن من اسطیغای صبر، حکایتی نصیر می حسن الحکایه، حسب حدیث و نبرد ما
 هو مکون من باب، علی دعوی (و ما ی لا أعد اللدی مطربی و به رجوعی) -
 (۲) لایة می آخر سورة الشعر { و توکل علی العزیز الرحیم البدی یراک حین تقوم
 و تعبت می الساجدین - (۳) ای امر د منها وصف لعل و حضور صديق
 غار اوحدايه و رث رسول لله (م) و اعلام لدس احوب اسفاس الامرة - (۴)
 الاية می سورة الاحقاف و منهم من یسمع الک و جعلنا علی قلوبهم ککة ن یفهموه و می
 تدبیر و مروی مروی کل آية لا یؤمنو بها حتی اذا حانوک یحاربون یقولون البدی کفرو
 ان هذا الا اساطیر الاولین -

کثر حکایت ما حکایت گشته ایم
 تا طلب یبیم اسرار ساجدین
 وصف حالت و حضور بار غار
 حرف قرآن را به آثار دعا
 ماضی و مستقبل و حال از کجاست

(۱) ما چه خود را در سخن آغشته ایم
 (۲) من عدم و اوهام گزدم در حین
 (۳) این حکایت دست پیش مردکار
 (۴) آن اساطیر ولس که گفت عاق
 (۵) لامکانی که در او نور خداست

- (۱) كَانَ مَاضِيَهُ مَعَ الْمُسْتَقْبَلِ
فَكَلَّا الْاِثْنَيْنِ كَانَا الْمَقْرَدَا
(۲) نَعَرَّ قَرَدًا لَنَا كَانَ الْاَنَا
وَ كَدَا سَطَحَ لِرَيْدٍ كَانَ رَيْرِ
(۳) فَمِنَ الْاِثْنَيْنِ ذَيْنِ اعْتَمِرَ
وَاحِدٌ بِالْاَدَاتِ كَانَ السَّقْفُ لَا
(۴) لَمْ يَكْ مِثْلًا لِذَاكَ دَا الْكَلَامِ
فَعَنِ الْمَعْنَى الْحَدِيدِ وَ الْخَطِيرِ
لَكَ يَلِيْسُهُ دَا وَضَعِ حَتَّى (۱)
اَنْتَ جَنَبَ اِثْنَيْنِ كَا عَدَا
وَ لَنَا يَبْنَا نَعَدَا نَسَا
فَوْقَ عَمُرٍ رَبْرًا ذَاكَ يَصِيرُ
نِسَةً الرِّيرِ نَمَتْ وَ الزَّرِ
اَكْثَرُ قَسَ مَا مَضَى وَ اسْتَقْبَلَا
بَلْ مِثَالُ لَهُ يَوْمِي الْمَرَامِ (۲)
قَصَرَ اَمْعَى الْعَمِيقُ وَ الْحَقِيرُ

(۱) و می سعه لشعر الاول (ماضی و مستقبل ای جان ار تو است) ای یب روح الماضي و المستقبل منك ای بالنسبة لك و بالنسبة الى لا مكان كل واحد من الاثنين شيء واحد تعسبه اثنين - (۲) ای الكلام المتقنه فی الايات الثلاثة ليس مثلا بل ذاك مثال فان لئلا هو المساوي في جميع المعانيات و امثال لا يشترط فيه مساوات كالقفل فانه لا يمثّل غيره و كثيراً ما سئل بالنسبة و ليس سبهما من المعانيات الا شيء واحد و هو ان معاني المعنويات تنكشف بنور الشيء كما تنكشف المعنويات بالقفل ای بالمثيل هما بالماضي و المستقبل بالنسبة لك و الابوة والسوة و العوفة و النعمية كلها مثل لاجل التعهيم حاصنها المعاني لجددة المرة من عند الله و المهم بها صوب الدارين و لعروف الشقة قاصرة و عاجزة عن اداها بحكمالها و المعنى لخارج من الحروف می المثل كالقطرة من بحر بيت بها لاجل التعهيم -

- (۱) ماضی و مستقبلش نسبت به تو هست
(۲) يك تى او را پدر مارا پس
(۳) سست زير و زير شد زين دو كس
(۴) بيت مثل آن مثالست اين سخن
هر دو يك چير بد تو پنداري كه دوست
نام وير ويد و بر عمرو آن در
سقف سوى خویش يك چیز ست و پس
قاصر از معنی تو حرف كهن

- (۱) حَيْثُ لَا سَاحِلَ لِمُهَرِّ الشَّعَةِ مَدَّ يَا مَسْتُ وَدَعَّ أَنْ تَصْنَعَهُ (۱)
 بِنَ نَحَرَ السَّكَّرِ هَذَا بِلَا سَاحِلٍ شَأْنُهُ حَلٌّ وَ عَلَا

فی بیان ارسال فرعون الرسل الی المدائن بطلب السحرة

- (۲) وَحَدَّهُ إِذْ طَلَّ مُوسَى رَحْمًا لَهُ أَهْلَ الرَّيِّ وَالشُّوْزَى دَعَى (۲)
 (۳) مَعَهُمْ قَالُوا فَتَحْنُ عَمْدَنَا سَاحِرُونَ نَهَرُوا حَقَّ الدَّاءِ
 كُلَّ فَرْدٍ مِنْهُمْ أَلْعَدُ الْأَمَامِ كَانَ بِالسَّحْرِ الْوَحِيدِ بِالْمَقَامِ
 (۴) رَأَيْهِمْ صَارَ بَأْسُ صَرَافٍ مُضَرَّ وَ أَلْمِیْتُ لَهُمْ مِنْ كُلِّ قَطْرِ
 وَ ضَوَاحِي مُضَرَّ كَلَّا يَجْمَعُ لَهُمُ السَّحْرَ لِمُوسَى يَتَمَعُ (۳)
 (۵) هُوَ فِي دَاكِ الزَّمَانِ بِفَعْلٍ كَمْ أَنَا سِرَّ أَرْسَلَ وَفْقِ الْأَحْلِ
 لِنُتَوَاجِحِي تِلْكَ تَدْعُوا السَّحْرَةَ وَفْقِ مَا مَعَهُ صَحْفُهُ فُذِّ فَرَرَهُ

- (۱) نسخه ثانیه - لا صفة للسحر - (۲) الایة فی سورة الاعراف (برید ب) بفرحکم
 من ارسکم بما دا تأمرون قالوا ارجه و احاء و ارسل فی اسمائین حاشریں پادوک کل
 ساحر علیم) و الارجاه التأخیر - (۳) نسخه ثانیه - یجمع -

- (۱) چون اب جو بیست مشکال بیمد یول و ساحل بدست ابن بحر فمد

فرستادن فرعون بمدائن بطلب ساحران

- (۲) چونکه موسی باز گشت و او میباید اهل رأی و مشورت را پیش خواند
 (۳) گفت با هم ساحران داریم ما هر یکی در سحر فرد و پیشوا
 (۴) ایچنان دیدند که طراف مصر جمع آردشان شه و صراف مصر
 (۵) او بسی مردم فرستاد آن زمان هر نواحی بهر جمع جودان

- (۱) فَكُلَّ طَرَفٍ فِيهِ عَرَفَ
تَحْوَهُ عَشْرَةُ أَتْفَارٍ عَدُّوا
(۲) سَاحِرَابٍ وَحَدَا دَائِمُ الرَّمَى
لَهُمَا السَّحَرُ نَقَبِ الْقَمَرِ
(۳) عَنْهُمَا شَاعَ مِنَ الْقَمَرِ
فَوْقَ كُؤُوبٍ عَلَنَّا فِي السَّحَرِ
(۴) وَبَشَكِلِ الْبَرْدِ كَانَا الْقَمَرِ
ذَلِكَ لَفَاً وَ بَاعَاءَ عَجَلِ
(۵) إِذْ هُمَا بِالنَّقْدِ سَارَا الْمُشْتَرَى
وَعَلَى الْوَجْهِ لَهُ كَمْ ضَرَبَا
(۶) مِائَةُ أَلْفٍ أَلْفٍ مِثْلُ ذَا
مُمِدَّعَيْنِ فِيهِ كَانَا لَا كَمْ
- سَاحِرًا مَشْهُورًا بِالسَّحَرِ وَصَفَ
كَالْبَرِيدِ سِيرَ الْأَمْرِ رَعُوا
شَهْرًا مَتَدُ الصَّاعِ صَبَا وَ قُنْ (۱)
دَائِمًا كَانَ عَظِيمُ الْأَثَرِ
حَلَبًا مِنْهُ الْعَلِيبُ عَصْرًا
رَكِبَا مَا وَحَدَا مِنْ خَطَرِ
صَبَا وَ الثَّوْبُ حَسَا نَهْرًا
لَهُمَا مَا لَمْ تَحُوفَ وَ وَحَلِ
حَسَ - بِالسَّحَرِ لَيْسَ الْقَمَرِ
يَنْدُهُ مِنْ حَيْرَةٍ وَ انْتَدَا
لَهُمَا فِي السَّحَرِ فِيمَا هَكَدَا
قَدْ رَوَى عَنْ غَيْرِهِ حَلُّوا بَقْنِ

(۱) اسم ابراهیم سید و الدی عادی - می ولایت الصید -

- (۱) هر طرف که ساحران نامدار
(۲) دو جوان بودند ساحر مشهور
(۳) شیر دوشیده زمه فاش آشکار
(۴) شکل کرباسی نموده ماهتاب
(۵) سیم برده مشتری آگه شده
(۶) صد هزاران همچنین در جادوی
- کرد پیران سوی او ده پیک کار
سحر ایشان در دل مه مستقر
در سفرها رفته بر حمی سوار
آن به پیونده فروشیده شتاب
دست از حیرت برخا بر زده
بود منشی و بودش چون روی

(۱) إِذْ لَدَيْنَ السَّاحِرِينَ وَصَلَا
 أَنْ سَرِيعاً مِثْكَمَا السُّلْطَانُ رَأَى
 (۲) إِذْ وَقَّعَ ابْنُ عَلَيْهِ وَرَدَا
 وَعَنِ السُّلْطَانِ وَالْقَصْرِ الْمَيْقِ
 (۳) مَعَهُمَا غَيْرَ عَصَى مَا وَحَدَا
 كَانَتْ الْحَيَّةُ وَالْأَفْعَى الْعَظِيمُ
 (۴) وَالْمَلِكُ مَعَ كُلِّ التَّسْكِرِ
 وَلَدَيْنِ الرَّحْلَيْنِ الْكُلُّ كَانَ
 (۵) تَرْمُ الْحَبَّةُ لِيَسْجُرَ لِأَنَّ
 خَصَّهُ مِنْ شَرِّ ذَيْنِ السَّاحِرِينَ
 (۶) مَذْ لَدَيْنِ السَّاحِرِينَ الْخَبْرَا
 زَلْ حَوْفٌ وَحُبٌّ دَلَاثَرُ

(۱) چون بدیشان آمد آن بیام شاه
 (۲) او پی آسکه دو دروش آمدند
 (۳) نرسد با ایشان بغیر یک عص
 (۴) شاه و لشکر همه بیچاره شدند
 (۵) چاره می دید بدر ساحری
 (۶) آن دو ساحر را چو این پیغام داد

خَبَرَ السُّلْطَانَ مَعَ مَنْ أَوْصَلَا
 تَسْعِدَاهُ فَلَهُ أَغْنَى الْمَرَامِ
 وَلَهُ مِنْ غَيْرِ عَوْنٍ قَصْدَا
 مَوْكِبًا حَرًّا وَحَالَاءَ الضَّعِيفِ
 قَطُّ شَيْئًا وَهُمَا إِنْ يُرَدَا
 دَائِمًا مِنْ ذَاتِ الْحَطْبِ الْحَسِيمِ
 عَجَزُوا حَارُوا بِهِدَا انْحَطِرِ
 صَاحِبَهُ يَسْكِي بِمَادِي بِالْأَمَانِ
 تَحْنَصُ رُوحُ الْمَلِكِ مَعَ مَنْ
 يَحْمَدُنَا بِهِ مِنْ حَقِّهِ وَزَيْنِ
 دَا هُمْ قَالُوا وَ مِنْهُمْ ظَهَرَا
 قَلْبَ كُلِّ مِثْمَا أَلْبَ بَهْرُ

کز شما شاهستان کنون چاره خواه
 بر شه و بر قصر او موکب زدند
 که همی گردد مارش ازدها
 رین دو کس جمله بااعان آمدند
 تا بود که زین دو ساحر جان بری
 ترس و مهری در دل هر دو افتاد

- (۱) قَمِنَ الْجَنَسِيَّةَ لَمَّا تَضَ عَرَقَهَا وَ الرُّبَطَ بِالْفُظْ عَرَضَ
عَصَا رَادَا وَ فَوْقَ الرُّكْنِ
(۲) مَكْتَبُ الصُّوفِيِّ لَمَّا الرُّكْنِ
كَانَ حَلَّ التَّمَشُّكِ بِالرُّكْنَيْنِ
حَيْرَةُ سَحَرٍ - يُجِيرُ السَّاحِرَيْنِ

فی بیان دعوة الساحرين لاییهما من القبر و سؤالهما من روحه

حقیقة موسى (۱)

- (۳) قَدَّ دَا قَالَا هَلُمِّي أُمَّا
وَ لَمَّا قَمَرَا أُمِّمَا عَرَفَا
(۴) مَعَهُمَا لِلْقَبْرِ سَارَتَا بِهِمَا
فَهُمَا صَامَا ثَلَاثَا لِلْمَلِكِ
(۵) بَعْدَ دَا قَالَا يَلْطَفُ وَ أَدَبُ
حَمْرًا أَرْسَلَ مِنْ خَوْفٍ بِمَا
وَ الدَّلِيلَ أَنْتَ كُنِي مَعَنَا
أَيْنَ كَانَ الرُّسْمُ مِنْهُ وَصَقَبُ
وَ الطَّرِيقُ لَهُ قَدْ دَلَّتْهُمَا
يَدْعُوَانِ لَهُ مِنْ غَيْرِ شَرِيكَ
يَا أَبَانَا أَلِمَكَ السَّامِيُّ رُتَبُ
لَاذَ يَتَقَبَّى النُّصْرَ بِالسَّحَرِ لَمَّا

(۱) ای ایها و صا راس صراعتها فی مکتب رکتها و قالا علی دعوی ادا تعجیرتم
فی الامور فاستنبوا من اهل القبور -

- (۱) عرق جنسیت چو جسدین گرفت
(۲) چور دیرستان صوفی راو است
سر مزانو بر نهادند از شکفت
حل مشکل را دو راو چادو است

خواندن آن دو ساحر پدر را از گور و پرسیدن از روان پدر حقیقت موسی

- (۳) بعد از آن گفتند ای مادر بیا
(۴) بردشان برگور او بنمود راه
(۵) بعد از آن گفتند ای نانا ما
گور نانا کو تو مداراه ما
پس سه روزه داشتند از پسر شاه
شاه پیغامی فرستاد از وجا (۱)

(۱) وجا بمسی ترس و اندوه است

- (۱) اَنْ عَلَيَّ رَجُلَانِ وَرَدَا
وَلَدَى الْجَيْشِ اَرَاكَا مَالًا تَر
(۲) لَهُمَا مَا كَانَ حَيْشُ وَبِلَاحِ
فِي الْعَصَا هَذِي الشَّرُّورَ وَالصَّغْبَ
(۳) اَنْتَ قَدْ رَحْتَ لِدِيَا الصَّادِقِينَ
(۴) قَاذَا مَا اَلْبَحْرَ ذَا كَانَ الْخَزْرَ
وَ اِذَا يَلَّهْ يَا رَوْحَ الْاَب
(۵) اَيْضًا اَعْطِ خَيْرًا حَتَّى لِيَا
تَضْرِبَ الدُّوْبَ فَوْقَ الْكَيْمِيَا
- صَيَقَا الْأَمْرَ عَلَيْهِ آتَا
مَاءَ وَحِهِ لَهُ أَعْيَاهَ الطَّمْرُ
عِدَّةٌ إِلَّا عَصَى عِنْدَ الْكَفَاحِ
طَهَّرْتَ وَالْمَاثَ وَالْجَيْشَ اصْطَرَبَ
هَنَكَ بِالصُّورَةِ فِي التَّرَبِّ دَفِينُ
إَعْطَا حَتَّى مُورَ الطَّمْرُ
كَانَ مَسْنُونًا عَظِيمَ الطَّلَبِ
تَسْجُدُ مِتَا الْعَوَسُ بِالْأَذَى (۱)
دَهْمَا إِنْ رِيَزَ نَعْدُوا بِالصَّمَا

(۱) المراد من الكيمياء موسى و هارون (ع) -

- (۱) که دومرد اورا، تنگ آورده اند
(۲) نیست با ایشان سلاح و لشکری
(۳) تو جهان و استان در رفقه
(۴) آن اگر سحر است ما را ده خبر
(۵) هم خبر ده تا که ما سجده کنیم
- آب رویش بیش لشکر سرده اند
جز عصا و در عصا شور و شری
گر چه در صورت جفا کی خفته
و در خدای باشد ای جان پدر
خویشتن بر کیمیا کی بر ز نیم

فی بیان جواب الساحر المیت لاولاده وحله ما اشکل علیهم

- (۱) لَهْمُ فِي النَّوْمِ قَالَ يَا بَنِيَّ
تَسِيسَ مَقْدُورًا لَدَا الْأَمْرِ الْخَفِيِّ
أَنْ أَنَا أَصْرَبُ فِيهِ أَمَّا
ظَاهِرًا غَيْرِي بِهِ مَا نَبَسًا
(۲) مَا لِي مِنْ رَحْصَةٍ أَنْ أَظْهَرَا
لَكِنْ أَيْسَرُ لِعَيْنِي أَسْعِيدُ
(۳) لَكِنْ الْآيَةُ أَتْبَدِي أَكَمَا
أَمِينِ دَا الْجَمَاءُ لَكَمَا (۱)
(۴) وَرَ غَيْبِي إِلَى ذَلِكَ الْمَحَلِّ
إِذْ تَرَوْحَانِ لِأَمْرِ مُقْتَضِلِ
عَنْ مَحَلِّ نَوْمِهِ فَلَتَعْلَمَا
عَدَّ أَنْ ذَلِكَ يَقْبَلُ تَفْهَمَا .

(۱) سقفة نایه - سحر سر در عید کما -

جواب گفتار ساحر مرده با فرزندان خود

- (۱) گفتشان در خواب کای اولاد من
بست ممکن طاهران در دم و در
(۲) داش و مطلق گفتن دستور بست
لیک راز از پیش چشم دور بست
(۳) لیکن بهمانی نشانی نا شما
تا شود پیدا شمارا این خفا (۱)
(۴) نور چشمانم چو آجا که روید
از مقام حفتش آگاه شوید

(۱) مقصود در این بیات بیان فرق میان سحر و معجزه است مابین معنی که سحر
با صنعت ساحر باقی نمی ماند بخلاف معجزه که با غفلت رسول باقی میماند برای اینکه
سحر امریست تغییلی و پند میشود بر چشم نامرئوی دیگری است چونکه واقعیت ندارد و برخلاف
حقیقت نمایان می گردد چنانکه معرمانند - (فاذا حیا لهم وصحبهم یغیب الیهم من سحرهم
ایها نسبی) ولی معجزه حارق عادتست و در طرف حق بر پیغمبر می آید و مدد مورد
واقیه است که طاقت بشریت را آن عاجز است برای تفصیل صفحه ۴۶ - ۵۱ ح ۲ شرح
سحر الموم رجوع شود -

(۱) ذَلِكَ الْوَقْتُ الَّذِي فِيهِ يَأْتِي
فَالْعَصَا بِتِلْكَ أَقْصَدِ الْخَوْفِ دَعِ
(۲) فَهِيَ لَوْ تَسْرُقُ فِي قُدْرَةٍ
وَعِلَاجُ السَّاحِرِ مِنْكَ حُضْرُ
(۳) وَ لَكَ الْقُدْرَةُ إِنْ لَمْ تُؤْجِدِ
كَانَ مَعْرِضًا رَسُولُ دِي الْجَلَالِ
(۴) وَالْأَدَا مِنْ مِثْلِ فِرْعَوْنَ إِذَا
يَقْبَلُ اللَّهُ لَهَا حَرْبًا يُبِيرُ
(۵) هَذِهِ الْآيَةُ يَا رُوحَ الْأَبِ
أَنْتَ فِي الْخَاطِرِ يَا رَبَّ اللَّسَانِ
(۶) إِدْرِ يَا رُوحَ الْأَبِ قَالِ السَّاحِرُ
سِحْرَهُ وَالْمَكْرُ مِنْ غَيْرِ دَلِيلِ

ذَا الْحَكِيمُ وَ غَمَى كُلُّ الْأَنَامِ
وَأَتْرَكَ الْوَحْشَةَ حَتَّى لَا يَبْعِي
سَاحِرًا كَانَ هُوَ بِالْمَرْءِ
وَأَنْتَ النَّصْرُ عَلَيْهِ وَالطَّمَرُ
إِصْحَاحُ إِصْحَاحٍ هُوَ بِالْأَحْدِي
مُهْتَدِي يَنْدُبُ بِالرَّشْدِ الصَّلَاحِ
تَمْتَبِي شَرْقًا وَ غَرْبًا بِالْأَدَى
ذَلِكَ الْوَقْتُ أَحْدَرُ الْأَمْرِ حَطِيرُ
أَنْتَ أَتَّعِظْتَ صَبِيحًا فَأَكْتُبُ
وَأَرْعَاهَا وَ اللَّهُ أَدْرَى بِالصَّوَابِ
إِنْ يَنْتَمِ وَأَنْتَ عَابَ الْخَاطِرُ
صَارَ لَا يُجِدِي وَ لَا تُزْرَأُ قَلِيلِ

(۱) آن زمان که غمته باشد آن حکیم
(۲) گردزدنی و توانی ساحر است
(۳) ورهه شوانید هان آن ایردست
(۴) گرچهان فرعون گیرد شرق و غرب
(۵) این شان راست دادم جان باب
(۶) جان بابا چون بحسبید ساحری

آن عصا را قصد کن بگردار بیم
چاره ساحر شمار حاضر است
او رسول دوالجلال ومهتدست
سرگون آید خدا آن گاه حرب
بر نویس الله اعلم بالصواب
سحر و مکرش را باشد رهبری

- (۱) لَكِنَّ الْحَيَّوَانُ مِنْ كَأَنَّ الْآلَةَ
 آتَيْنَ لِلدُّنْيَا هَذَا كَانَ أَرْحَامَهُ
 (۲) إِنْ سِحْرًا عَمِلَ الْحَقُّ الْمَصْحُوحُ
 وَعَلَى الْحَقِّ تَعَالَى غَاظًا
 (۳) هَبْهِ الْآلِيَّةُ يَا رُوحَ الْآلِ
 أَوْ يَمُوتَ الْحَقُّ أَيْضًا رَوْحًا
 فِي الدُّنْيَا رَاحِيَهُ وَالشَّرُّ وَقَاهُ
 وَطَرِيقُ... لَهُ بِالْحَقِّ الْيَحْيَاءُ
 كَانَ وَالْحَقُّ وَبِالْمَسْكَ صَرِيحٌ (۱)
 نَطْلُقُ السِّحْرَ وَتَحْرِى شَطَطًا
 حَقَّةً فَاطْمَئِنَّا بِطَلَبِ
 لَهُ وَالتَّحْصَمِ الْمَعَادِي قَمْعًا

فی بیان تشبیه القرآن بعضا موسی و تشبیه وفاته النبی (ص) نوم
 موسی (ع) و تشبیه قاصد تفسیر القرآن بولدی الساحر المیت الذین قصد احد اعضا
 لما وجدا موسی نالما

- (۴) إِنْ تَطْلُبُ الْحَقَّ حَلَّ الْمُصْطَفَى
 لَوْ تَمُوتُ أَتَتْ هَالِكًا كَرَامًا
 أَوْعَدَ مِنْ كَرَمٍ فِيهِ صَمِي (۲)
 أَحْفَظْ "لَمْ يَلْقَ مَوْتًا أَوْ عَمًا"

(۱) ای این اسحر را اسد بی الله تعالى کان معناه الاستدراج و السکر و دا اسد
 المعاده کان معناه لعینه و لعدع دل تعالى (و مکروا والله حمر لداکرین) لان المعبد
 اذا فعل الکفر و البغیة مکر الله تعالى به - (۲) لقوله تعالى اما نحن نولد الذکر
 و انا له لعافلون -

- (۱) لیاك حیو نی که چوپاش حداست
 (۲) جادویی که حق کند حفت و راست
 (۳) جان بابا این نشان قاطعت
 گرگ را آخا میدوره کحاست
 جادویی حواسن بران حق را حطاست
 گر نمبرد بیر حفتش را حست

تشبیه گردن قرآن را بعضای موسی و وفات مصطفی (ص) تشبیه نمودن بخواب موسی (ع)
 و قاصدان تفسیر قرآن را بآن دو ساحر چیه که قصد کسها کردند و موسی خفته بود
 (۴) مصطفی را وعده کرد الطای حق
 گر سیری تو نمیرد این سبب

- (۱) اَرْفَعُ مِنْكَ كِتَابَ الْمَعْجَرَاتِ
وَعَنِ الْقُرْآنِ بَيِّنًا مَّنْعُ
(۲) حَافِظًا فِي الْعَالَمِينَ اَنَا اَكْ
وَ بِكَ الطَّاعِنَ كَانَ اَرْقَضَ
(۳) اُحْدَلًا يَقْدَرُ فِيهِ يُرِيدُ
اَنْتَ خَيْرٌ حَافِظًا مِنِّي اَنَا
(۴) وَ اُرِيدُ لَطَمَكَ يَوْمًا هَيَّوْ
وَ عَلَى الْمَصْرِ حُمًا وَالْذَّهَبِ
(۵) وَ لَكَ الْمِحْرَابُ اَبْيَ الْمَنَارِ
قَهْرِي فِي الْحَبِ صَارَ قَهْرًا
(۶) اِسْمُكَ الْاَصْحَابُ مِنْ خَوْفِهِمْ
لِلصَّلَاةِ لَوْ اَتَوْا هُمْ يَخْتَفُونَ
- اَنَا . اَعْطِيهِ عَظِيمَ الدَّرَجَاتِ ..
لَهُ تَحْرِيقٌ وَ نَقْصٌ يَقَعُ
مِنْ حَدِيثِ لَكَ مِنْ رَابٍ وَ شَكَّ (۱)
وَ لَمْ تَنْقُصْ اَنْتَ اَنْقُصْ .
اَوْ لَهُ يَنْقُصُ مِثْلُ مَا يُرِيدُ
غَيْرِي لَا تَنْفِي فِي هَدْيِ الدُّنَا
بِسْمِكَ اَحْمَدُهُ فِي الْكَوْنِ دَوْمُ
اَضْرَبَ اَلِسْكَةَ اَوْلِيَهُ الْقُرْبِ
اَصْنَعُ اَصْدِيقُ مِنْكَ اَمْتَحَرَا .
بِرِّي وَ الْمَلْطَفُ كَانَ بِرْكَ
لَهُ اَخْفَوْا وَ كَذَبَا كَلَّهْمُ (۲)
كَى اِهْمُ اَعْدَاؤُكَ لَا يَعْرِفُونَ .

(۱) و كان (من) بعرض حتى نزل آية (والله يصمت من الدس) وقال ابن جرير
قد حسنى الله - رواه ابن حاكم - (۲) مى گویند فى الاصل مطلق گویند -

- (۱) من کتاب معجزات را رافع
(۲) من ترا انسر دو عالم حافظم
(۳) کس نتاند پیش و کم کردن در او
(۴) روشت را روز روز افزون کم
(۵) منار و محراب سازم بهر تو
(۶) نام تو از ترس پنهان مى گویند
- پیش و کم کن را از قرآن مانع
طاعنان را از حدیث راضع
توبه از من حافظی دیگر مجو
سم تو بر زر و شرف بر زم
در محبت قهر من شد قهر تو
چون نماز آرند پنهان مى شود

- (۱) وَ مِنْ الْكُفَّارِ مَنْ قَدْ لَعِنُوا
 هُمْ تَحْتَ الْأَرْضِ دَوْمًا سَيَرُوا
 (۲) أَمَلًا الْأَفَاقَ مِنْهُ وَ الدُّنَا
 عَمِيَّيَ الْعَاقِ أَا أَعْمَى أَنْدَ
 (۳) وَ تِلْكَ الْخُدَّامُ بِأَلْفَتِكَ الْبِلَادُ
 دِينُكَ الْقَاصَى وَ الدَّانِي مَلِكُ
 (۴) لِلْعَمَادِ بِدِيكَ تَحْجُ لُدَيْمُ
 أَنْتَ يَا أَحْمَدُ مَنْ تَسْخُ إِلَى
 (۵) يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَ السَّاحِرُ
 مَعَ مُوسَى الْيَظْلَ أَنْتَ وَ الزَّمِيلُ
 (۶) فَالْعَصَا الْقُرْآنُ قَدْ صَارَ لَكَ
 مِثْلُهَا التَّعْبَانِ مِنْ مُوسَى الْكَلِيمِ

دینت پنهان می شود زیر زمین
 کور گردانم دو چشم عاق را
 دین تو گیرد ر ماهی تا ماه
 نومرتس ازسخ دین ای مصطفی
 صادقی هم خرقه موسیستی
 کفرها را درکشد چون ازدها

(۱) و در هراس و ترس کفار لعین
 (۲) من سارده برکم آفاق را
 (۳) چاکرات شهرها گیرند و حاه
 (۴) تا قیامت باقیش دارم ما
 (۵) ای رسول الله تو جادو بیستی
 (۶) هست قرآن مرا ترا همچون عصا

- (۱) أَنْتَ تَحْتَ التَّرْبِ إِنْ نَمَتَ أَهْلَمَ
 كَالْمَصْبَا كَانَ مِنْ بِلٍّ وَمُخِيفٍ..
 (۲) مَا لَهُ فَوْقَ عَصَاكَ مَنْ قَصَدَ
 أَنْتَ يَا سُلْطَانِ بَنِي بَوْرٍ كَتَفِي
 (۳) فِي السَّرَابِ السَّنَ مِنْكَ رَقَدَ
 وَهُوَ لِلْحَرْبِ مَعَ الْأَعْدَاءِ لَكَ
 (۴) إِنْ دَاكَ الْفَلَسْمِيُّ وَجَمِيعُ
 قَوْسٍ بَوْرٍ لَكَ سِوَاهُ الْهَدَفِ
 (۵) هُوَ بِمِثْلِ مَا بِهِ قَالَ فَعَلَّ
 هَوَامٌ وَ لَهُ الْخَطُّ السَّعِيدُ

بقیه قصه موسی (ع)

- (۶) فَبَا السَّاحِرُ يَا رُوحَ الْأَيْ
 ظَهَرَ صَارَ بِغَيْرِ رُوقِ
 (۱) نواگر در زیر خاکی حفته
 (۲) قاصد را بر عصایت دست بی
 (۳) تن بخفته نور تو بر آسمان
 (۴) فلسمی و آنچه بوزش میکند
 (۵) آبخان کردوار آن افزون که گفت
- بَامَ مَا أَنْ شَفَّلَهُ بِالْعَجَبِ
 . مَا لَهُ مَاءٌ وَلَمْ يَتَسَبَّقِ .
 چون عصایش دان تو آنچه گفته
 تو بخسب ی شه مبارک خفتی
 هر بیکاری توره کرده کمان
 قوس بورت تیر دوزش میکند (۱)
 او بخت و بخت و افاش بخت

بقیه قصه موسی (ع)

- (۶) جان بابا چونکه ساحر خواب شد
 کار او بی رونق و بی آب شد (۲)
 (۱) فلسمی و آنچه بوزش میکند یعنی فلسمی و آنچه ردهاش طاهر شده است -
 (۲) این بیت داخل مقوله ساحر مرده است -

(۱) وَلَهُ الْقَرْعَ مَعًا قَدْ قَبَلَا
لَا يَنْفَاءُ ذَلِكَ الْحَرْبِ الْعَوَانِ
(۲) إِذْ هُمَا كَانَا لِذَلِكَ الْعَمَلِ
طَبَا مُوسَى عَنِ الْمَيْتِ لَهُ
(۳) صَدَقَ يَوْمَ الْوُرُودِ قَدْ عَدَرَ
الْمُضَوَّاجِي تَحْتَ ظِلِّ نَحْلَةٍ
(۴) تَعْدَا دَا ذَاهُمَا الْخَلْقِ عَيْنَةٍ
إِذْ هُمَا فَهُوَ هَمَّاكَ الْأَرَا
(۵) لَهُ لَمَّا ذَهَبَا قَدْ نَظَرَا
هُوَ يَقْطُرُ لَدُمَا عَنِ سَكْرَةٍ
(۶) لِدَلَالٍ فِيهِ عَيْنِي رَأَيْتُهُ
كُلَّ مَا لِلْعَرْشِ وَالْعَرْشِ بَهْرَ

و إلى مصر سريعا رجلا
من به فرعون اذى بالامان .
وردا مصر مع في عجل (۱)
فحصا بالسر لا يتنه
يتنه موسى و عن مصر ظهر
رقد لكن بغير عناية .
ان لبحو النحلة تلك اذية
اطلما منه يتبي الطلما .
تحت نخل راقدا كم بهرا
صاحي المال بقيد السكره .
ربط لكان هو في نفسه (۲)
حمل بالقدره تحت المطر

(۱) نسخه ثابته - اذ هما لليل ذاك العطير - ورد مصر بلا مكث يسير -

(۲) نسخه ثابته - في حبه -

تا بمصر از بهر آن بیکار رفت
طالب موسی و خانه او شدند
موسی اندر زیر بغلی خفته بود
که برو آن سوی نخست آن بجو
خفته کو بود بیدار جهان
عرش و قریش حمله در زیر نظر

(۱) هر دو بوسیدند گورش را و رفت
(۲) چون بمصر از بهر آن کار آمدند
(۳) اتفاق افتاد کان روز ورود
(۴) پس نشان دادندشان مردم بدو
(۵) چون بیامد دید در خرمانیان
(۶) بهر تارش بسته از دو چشم سر

- (۱) کَمَّ وَکَمَّ مَعْنٍ هُوَ عَيْنًا يَقْظُ
عَيْنُ أَهْلِ الْمَاءِ وَالْبَطْنِ الْمَرْبُ
(۲) وَ الْمَدِي بِالْقَلْبِ يَقْظَانَا بِصِيرٍ
يَقْتَحُ بِالْمَطْبِ أَنْتَ بَصِيرٍ
(۳) مِنْ ذَوِي الْقَلْبِ إِذَا أَنْتَ رَمَنْ
أَطْلَبِ الْقَلْبَ وَلِلْعَرْبِ أَغْدِرُ
(۴) وَإِذَا مَا يَقْظُ الْقَلْبَ لَكَ
فَعِنِ الْخَمْسَةِ وَ الْيَتَةِ مَا
(۵) قَالَ رَسُولٌ قَالَ عَيْنَايَ تَنَامُ
وَ مَتَى الْقَلْبُ لِي زَهْنٍ أَوْسَنُ
بِأَنْتُمْ الْقَلْبُ غَدَى لَمْ يَتَمَظْ
مَا تَرَى عَيْنَ الْمَدِي الْمَسْ تَجِبُ (۱)
لَهُ عَيْنُ الرَّأْسِ إِنْ تَرَقَّدَ كَثِيرُ (۲)
عَنْهُ مَا فِي أَجِيبَ لَمْ يَسْتَسِرْ
لَمْ تَكُنْ لَسْتَ لَهُمْ رَوْحًا وَفِي
لَكَ سَيْفُ الْجَهْدِ وَالصَّبْرِ أَشْهَرُ
حَسًّا نِمَّ حَلَقُ السَّعْدِ يَكَا (۳)
عَابَ مِنْكَ الدَّيْظَرُ يَا مَنْ سَمَى
قَتْنِي مَا مِمَّ عَنْ بَارِي الْأَمِّ
كَانَ عَنْ رَبِّ الْوُجُودِ وَالْهَمِّ

(۱) نسخه ثانیة - هل ترى غیر اللمدی النضر تجب - (۲) و هذا سر دوم لعدم
خبر من عدة ابجافل - (۳) ی - طرک من غاملاً من لغوس احسن و - طرک
من لجهات الست و می نسخه - همت و شش - ای طرک لیس غاملاً من سیر اسوات لسمع
و الجهات الست -

- (۱) ای بسا بیدار چشم و خفته دل
(۲) و اینکه دل بیدار باشد چشم سر
(۳) گرتو اهل دل نه بیدار باش
(۴) و در دلت بیدار شد می خسب خوش
(۵) گفت پیغمبر که حسد چشم من
خود چه بیند چشم اهل آب و گل
گر بخسبد بر گشاید صد بصر
طالب دل باش و در بیکار باش
نیست عائب ناطرت از پنج و شش
لیک کی خسد دلم اندر و من

- (۱) أَفَرَضَ الْحَارِسُ نَأْمَ وَ رَقْدَ
يَا قَدَى الرُّوحِ الْيَوْمَ ذِي وَمَن
(۲) يَقْطَعُ الْقَلْبَ انْتِبَهَ يَا مَعْوِي
لَيْسَ يَحْصِي وَضْعَهَا أَوْ يَسْعُ
(۳) فُهْمَا إِذْ نَظَرَاهُ أَنَّ عَلَى
حِيلَةٍ كَيْ لِقَاعِ تِلْكَ عَجَلُ
(۴) وَلِهَذَا الْإِخْتِلَافُ السَّاحِرَانِ
أَوَّلًا ثُمَّ بِكُلِّ سُرْعَةٍ
(۵) إِذْ هُمَا سَارَا رَوَيْدًا لِلْأَمَامِ
(۶) بِاهْتِرَارٍ طَهَرَتْ مِنْهَا الرَّحِيفُ
نَ كِلَا الْاَثْنَيْنِ دِينَ يَسَا
- وَأَمْدِيكَ أَتَقَطُّ الشَّهْدَ قَصْدَ (۱)
لَهُمُ الْقَلْبَ بَصِيرَ فِي الْوَسْنِ
يَا أَلْفَ أَلْفِ مَشْوِي
أَوْ عَلَى الْمَيْسُورِ مِنْهَا يَقَعُ
ظَهَرَهُ ثُمَّ كَثِيرًا عَمَلًا
بَسْرَقَانِ يَمْحِجَانِ بِالْأَمَلِ
دَرَا أَنْ حَذَقَ مُوسَى يَقْدِرَانِ
يُخْطِطَانِ بِعَصَا فِي مَرَّةٍ (۲)
وَالْعَصَا تِلْكَ كَمَنْ حَسَّ مُدَامَ
نَهَرَ حَتَّى إِذَا الْأَمْرُ الْمَخِيفُ
لَنْ يُطِيقَا أَنْ يَجْرَا نَفْسًا

(۱) اردو بالعارس النین و بالمیک لغب - (۲) نسخه ثابیه - فی لعمره -

- (۱) شاه بیدارست و حارس حفته گیر
(۲) وصف بیداری دل ای معوی
(۳) چون بیدارش که حفته است او دراز
(۴) ساحران قصد عصا کردند رود
(۵) اندکی چون پیش کردند سار
(۶) آن چنان بر خود لرزید آن عصا
- جان مدای حفتگان دل بصیر
در سکته در هزاران مشوی
هر دردی عصا کردند سار
کر پیش بانشدن و اسکه رود
اندر آمد آن عصا در اهتزاز
کان دو بر جا خشک گشتند اروجا

- (۱) بَعْدَ ذَٰلِكَ الْفُتْيَانِ هَوَلًا حَوَلَتْ
فَكَلًّا الْأَثْمِينَ مِنْهَا انْهَزَمَا
(۲) فَعَلَى الْوُجْهِ هُمَا كَمْ دَحْرَحَا
فَوْقَ كُلِّ هَوَّةٍ وَ انْهَرَمَا
(۳) وَالْيَقِينَ لَهُمَا صَارَ بَانَ
إِذْ هُمَا الْاَحَدُ لِيَلْمَنَّ السَّحْرَةَ
(۴) بَعْدَ ذَٰلِكَ الْاِطْلَاقِ وَ اَحْمَى بِهِم
لِاِحْتِضَارِ الرُّوحِ وَ النَّزْعِ وَصَلَ
(۵) ثُمَّ فِي ذَٰلِكَ الزَّمَانِ ارْسَلَا
سَثَلَ الْعَذَرِ لِدَاكَ اَزَالِ
- وَ لِيَجْتَدِ لَمْ فِيهَا حَمَلَتْ
اَصْفَرَ الْوُجْهِ وَ ذَابَا بَرَمَا
مِنْ صَبِيحٍ بَارٍ مِنْهَا ارْعَا
فَرَقَا مِمَّا اَلَمْ يَبْهَمَا
كَانَ مِنْ نَحْوِ السَّمَاءِ حَقًّا وَفَرَّ (۱)
قَدَّرَ هَذَا عَلِمَا وَ اَلْمَكْرَةَ (۲)
لِجَهَازَتِ مِنْ ذَٰلِكَ الْاَمْرِ اَلْمِهِم
مِنْهُمْ اَسْمَلَ الْحَطِيرِ وَ اَسْمَلَ
نَحْوَ مُوسَى نَادِمِينَ رَحَلَا
لَهُمَا وَ اَلْخَطَا بِالْعَمَلِ

(۱) نسخه ثانیة - صنفا و فن - (۲) نسخه ثانیة - علما قلا عسی کالمنغره -

- (۱) بعد از آن شد از دما و حمله کرد
(۲) رو در افتادن گرفتند از نهیب
(۳) پس یقین شان شد که هست از آسمان
(۴) بعد از آن اطلاق و تیشان شد شدید
(۵) پس فرستادند مردی در زمان
- هر دو ان بگریختند و دوی زود
غلط و غلطان منبزم در هر نشیب
زانکه می دیدند حد سحران (۱)
کارشان تا نزع جان کندن رسید
سوی موسی از برای هنر آن

(۱) در مباحث نقل شده که چون ساحرین سحر خود را در آورده موسی هر اسد
چنانکه دو قرآن میر فرموده - (ماوحی فی عده حجة موسی فلا لا تعجب انک انت
الاعلی) -

- (۱) اِنَّكَ رَمَيْتَا اَمْتِحَانًا وَ لَنَا
 (۲) حَسَدًا كَانَ مِنْ الْمُحَرَّمُونَ.
 وَ سَأَلَ الْعَفْوَ لَنَا يَا مَنْ يُعَذِّبُ
 (۳) عَنْهُمَا نَفْسًا عَفَى آتَا هُمَا
 وَ عَلَى الْاَرْضِ لِمُوسَى وَضَعَا
 (۴) قَالَ مُوسَى يَا كِرَامَ عَنَّا
 فَحَرَامًا صَارَتْ النَّارُ عَلَى
 (۵) يَا خَلِيلِي كَأَنِّي لَنْ اُدِي
 اعْجَبِينَ عَنْ لَعْنٍ اَحْسَا
 (۶) قَتَلَا الْاَرْضَ وَ عَنَّا دَهَبَ
- هَلْ يَحْيَى اَمْتِحَانًا تَوْنَا
 لِلْعَلْبِ مِنْ لَه الْمَلِكُ يَكُونُ.
 خَاصَّ خَاصَّ الْبَابِ لِلرَّبِّ الْاَحَدُ
 حَسَنًا صَحَّ الْبَزَاجُ لَهْمَا
 مِنْهُمَا الرَّاسَ مِرَارًا خَفَضَا (۱)
 قَدْ عَفَوْتُ وَ هَسْبًا لَكُمَا
 رَوْحَكُمْ وَ التَّنْدِ فِي دَا الْمَلَأُ
 اَكَمَا حَسَا اَنَا نَيْنَ الْتَوْدِي
 كَسَمَا مِنْ يَتْنِي لَنْ تَقْرَا
 لَا يَنْتَظِرُ الْفَرْصَةَ قَدْ نَصَا (۲)

(۱) نسخه ثانیه - ضرها - نسخه تابه - مَهْمَا الْاَرْضَ احْتِرَامًا قَبْلًا - شاکرین العفو
 عنه رحلا - بانتظار لسوح الفرصة - مَهْمَا وَ اِلَوْ قَدْ عَدَّ لَدَعُوهُ

- (۱) کما امتحان کردیم و ما را می رسد
 (۲) مجرم شاهیم و ما را عفو خواه
 (۳) عفو کرد او در زمان نیکو شدند
 (۴) گفت موسی عفو کردم ای کرام
 (۵) من شما را خود ندیدم ای دو بار
 (۶) پس زمین را نوسه دادید و شدند
- امتحان تو اگر نبود حسد
 ای تو خاص انخاص در گاه انه
 پیش موسی بر زمین سر می زدند
 گشت بردوزخ تن و جانشان حرام
 آعجبی سازید خود را ز اعتدار
 انتظار وقت فرصت می بداند

فی بیان جمع السحرة من المداين قد ام فرعون ووجدانهم الخلع منه
و ضربهم اليد على صدرهم ای التکفل فی قهر خصمه وقولهم اکتب هذا علیما
فان فینا الکفایة له

- (۱) و إلى فرعون حدثوا نسحره
(۲) اوعد لکل و قتلکم و هب
و قماشاً و اماء و عبيد
(۳) بعد ذاك قال لهم يا ساقون
(۴) فقلبيكم انثر كم من عطاء
(۵) ثم قالوا له يا احظ السميد
و عذيه تعيب منه العمل
(۶) نحر في دامن افراس الصوف
(۷) ذكر موسى صار قيد الخاطر
- لهم اعطى هدايا غيرة
لهم خيلاً و زاداً و ذهب
.. كل آن نعماً فيهم يزيد
لو بوقت الامتحان تغلبون
حرق بسر التوال و السجاء
الك يا سلطان ذو الرأي السديد
كله يسد يعرفه القشل
نحرق نحب نخضم الخنوف
ان هذي القصة في الغابر

جمع آمدن، ساحران از مداین پسر فرعون و تشریفها یافتند و دست بر سینه زدند در قهر
خصم او و گفتن این بر ما نویس

- (۱) تا فرعون آمدند آن ساحران
(۲) و عده ها شان کرد و هم پیشین داد
(۳) بعد از آن میگفت هین ای سابقان
(۴) بر نشانم بر شما چندان عطا
(۵) پس میگفتش بقبل تو شاه
(۶) ما در این فن صفت داریم و پهلوان
(۷) ذکر موسی بند خاطر ها شد است
- دادشان تشریفهای بس گران
بردگان و اسبان و نقد و جنس و زاد
گرفزون آید اندر امتحان
که بدرد پرده جود و سخا
علیه آیم و شود کارش تاه
کس ندارد پای ما اندر جهان
کاین حکایتهاست که پیشین بدست

- (۱) وَقَمْتُ فَأَلْتَذْكُرُ مِنْ مُوسَى لَآنَ
 نُورِ مُوسَى أَهِيَ النُّورُ الْحَسَنُ
 (۲) إِنْ فِرْعَوْنُ وَمُوسَى فِي الْوُجُودِ
 رَاقٍ مُخَصَّصَيْنِ دُنَى طَلَبِ
 (۳) لِمَعْنَادِ طَلَبِ مَنْ مُوسَى الْمُنَاجِ
 آخِرًا صَارَ وَاعْتَبَرِيهِ
 (۴) ذَا السِّرَاحِ وَالْقَبِيلِ ذَا يَسِينِ
 لَمْ يَكْ بِالْآخِرِ عَنْ مَكْرَةٍ
 تَسْتَرُ الْوُجْهَ وَلَا يَتَدَوُّ عَيْنَ
 قَدْ حَالَ لَكَ يَأْتِي بِالْأَمْرِ
 لَكَ كَأَنَّ مِثْلَ حَسْرَةٍ وَسَعُودِ (۱)
 فِي الْوُجُودِ لَكَ أَيَّ زَعَمِ
 أَيْسَ نَوْزِ آخِرِ أَصْحَ السِّرَاحِ (۲)
 طَهَرَ . لَمْ يَتَدَوُّ لَعْنَتُهُ .
 آخِرًا لَكَ لَمْ يَكْ النُّورُ يَفِينِ
 كَانَ مِنْ نُورِ أَيْتِكَ الْجَهَةِ

(۱) ای الای که ان نطلب سیدین المصطفیٰ فی ملک لایهما حسب حدیث و نعم ان المراد من موسی الروح الای و من هارون عمل للاماد و من انصا امرآں او امرمان والایقن والخواطر الرحمانية التي یسرون عنها روحی لایهامی و من سید اسماء نور انتوحيه و من فرعون النفس الاماره و من هارون عن لیمعاش والواسوس الشیطانیة و من السحرة الصنق واعوان النفس من لهون والشهوه و غیرها و هذه کلها فی الایمنی ما دام سالك طریق اهل لله یصادق فرعون معه و یحاصم روح سید و عقل معاده لا یعدو علی الوصول لربه وان أردت العصاة فی الایمنی نعم ان المراد من موسی الدل علی لایقین لصلوات من الوعاظ و من هارون الذي ساعون لیس علی اصلاح و من انصا امرآں برجر العفاق و من فرعون أصحاب المصیبات و من هارون احوال لشخص أصحاب الخذلان و من السحرة اهل اندسا و سیدی یزیون لباس المصیبات بالندائید والشهوات .. (۲) علی معنوی ثبت ترسل قصدا بمصهم علی . من و کذا التخصیل باق .. حسانه (ص) مثلا نفیس من نور وجهه نور شمع فالنور واحد والاضطراب متعددة وهذا کان (ن) سوال و اس بلیته دیگرست

- (۱) ذکر موسی بهر او پوشش لیک
 (۲) موسی و فرعون در هسی نوشت
 (۳) تاقیامت هست ر موسی نتاج
 (۴) این سوال و این پایته دیگر است
 نور موسی نقد نوشت ای مرد بیک
 باید این دو خصم را در خویش جست
 نور دیگر است دیگر شد شرح
 لیک نورش است دیگر را سر است

- (۱) فِي الزَّجَاجِ لَوْ نَظَرْتَ لَسْتَ تَرَى
إِذْ غَدَى الْإِعْدَادُ وَالزَّوْجَةُ
(۲) وَعَلَى الْمَوْرِ إِذَا مَا تَنْظُرُ
لَكَ فِي أَعْدَادِ جِسْمٍ مُشْتَبِهِي
(۳) فَمَنْ أَلْمَنْظُرِ يَا لُبُّ الْوُجُودِ
مَعَ مَحْوُوسٍ وَيَهُودٍ وَمَلِكٍ
- وَتَصِلُ فِي الطَّرِيقِ كَأَلْوَرِي (۱)
فِي الرَّحَاجِ وَبِهِ الْغَيْرِيَّةُ
تَمَحُّوْ مِنْ رُوحِيَّةٍ كَمْ تَطْهَرُ
وَالِي الْوَحْدَةِ لَطْفًا تَنْتَهِي
اِخْتِلَافِ الْمُؤْمِنِ حَقًّا يَهُودُ
حَاقَتْ لِكُلِّ رَايَا وَحَلِّ

فی بیان اختلاف بعض الناس فی کیفیة الفیل وشکله

- (۴) لَيْلَةً فِيلٌ يَنْسِرُ مَظْلَمَ
بِهِ قَدْ جَاءَ الْهُدُودُ مِنْ بَعِيدٍ
(۵) كَمْ مِنَ الْخَلْقِ أَتَى بِرُؤْيَا
طَالِبًا فِي أَنْ يَرَاهُ يَعْرِفُ
(۶) حَيْثُ بِالْعَيْنِ هُمْ مَا قَدَرُوا
فَوْقَ ذَلِكَ الْفِيلِ هُمْ بِالْأَمْرِ
- وَحَدٌ مِنْ قَدْرِ دَا تَمْ يَغْنَمُ
عَمَّا لَيْسَ فِي أَمْرِ حَدِيدِ (۲)
لَهُ حَيْرَانٌ بِمِثْلِكَ انْظُرْهُ
حَقُّهُ لَتَغَيَّرَ تَعْدًا يَصِفُ
أَنْ يَرَوْهُ وَلَهُ مَا تَطَرُّوا
كَفَهُمْ حُرُّوا بِمِثْلِكَ انْظُرْهُ

(۱) سحرة ثابته - می الوری - (۲) سحرة ثابته - می حق حیدر -

- (۱) گر نظر بر شیشه داری کم شوی
(۲) در نظر بر مور داری واهی
(۳) در نظر گاهست ای معر وجود
- رایکه در شیشه ست اعداد و دوی
از دوی اعداد جسم مشتبهی
اختلاف مؤمن و کفر و جهود

اختلاف در چگونگی و شکل پیل

- (۴) پیل اندر خانه تاریک بود
(۵) از برای دیدنش مرده یسی
(۶) دیدش با چشم چون ممکن بود
- عرض آورده بدیدش هود
انهرین طلعت همی شد هر کسی
اندران تاریکیش کف می سود

- (۱) ذَلِكَ الْوَاحِدُ فِي الْخَرْطُومِ قَدْ
 قَالَ كَالْمِيزَابِ بِأَيْحَقِّهِ كَانَ
 (۲) ذَلِكَ الْوَاحِدُ فَوْقَ الْأَذُنِّ
 مِثْلَهُ كَالْعِرْوَةِ بِأَيْحَقِّ
 (۳) ذَلِكَ الْوَاحِدُ فَوْقَ رِجْلَيْهِ
 قَالَ لِي مِثْلُ الْعُمُودِ ظَهَرَا
 (۴) ذَلِكَ الْوَاحِدُ فَوْقَ ظَهْرِهِ
 فِي حَوَابٍ مِنْ عَنِ الْقِيلِ مِثْلُ
 (۵) قِمْنِ الْمَنْظَرِ جَاءَ الْإِخْتِلَافُ
 ذَا لَهُ لَقَبٌ دَوَّامًا أَلْفَا
- وَقَعَ الْكَفُّ لَهُ لَمْ يَصُدَّ
 دَا لَعَلَّمِ دَانَ مِثْلِي وَنَحْوَانِ
 لَهُ حَرُّ الْكَفِّ كَالْمَقْتَحِبِ
 ظَهَرَ بِأَيْحَقِّ أَوْ كَالْمُحْتَلِ
 حَيْثُ حَرُّ نَدَى عَنْ شَكْلِهِ
 صَحْبَةُ الطُّوَلِ لَهُ قَدْ دَهَرَا
 وَضَعُ الْكَفِّ لَهُ عَنْ أَمْرِهِ
 قَالَ كَالْحَتِّ هُوَ أَحْسَبُ بِالْعَمَلِ
 بِالْمَعَالِ هُمْ وَالْأَحْرَافُ
 ذَا لَهُ نَالَهُ كَسَى دَالًا وَصَفَا (۱)

(۱) قال الشيخ عبد الوهاب لشراری فی کتابه الموارد فیصل - بوله می ویدر کم
 الله نفسه . یعنی آن تنگ کرد . بیا و کان (من) برون کلکم حمی می دانت لله و برون تفکر و
 می آلاء الله ولا تفکر و می دانه و برون الله احبب عن العقول کما احبب عن الاصد
 وان الاله الاصلی لیطلونه کما تطلونه -

- (۱) آن یکی را کف بحر طوم اوفتاد
 (۲) آن یکی را دست برگوشش رسید
 (۳) آن یکی را کف چو برپایش سود
 (۴) آن یکی ر پشت او سهاد دست
 (۵) از نظر که گفتشان شد محتف
- گفت همچون ناوداست این نهاد
 آن برو چون باد بیر شد پدید
 گفت شکل پیل دیدم چو عمود
 کف خود این پیل چون تختی دست
 آن یکی دالش لقب داد این انف

(۱) یعنی سبب اختلاف در نظر قولشان و مفاهیم مختلف آمد هر کسی قبل را بشقی
 ملقب ساخت -

- (۱) تَوَكَّفَ كُلٌّ فَرْدٍ مِنْهُمْ
مَعَ مَقَالٍ لَهُمْ دَا الْإِخْتِلَافِ
(۲) إِنْ عَيْنَ الْجَسَدِ دَيْ كَفَّ أَيْدٍ
لَيْسَ لِنَكَمٍ عَلَى كُلِّ الْجَسَدِ
(۳) إِنْ عَيْنَ النَّحْرِ عَيَّرَ وَازِيدَ
خَلَّ عَيْنَ الرِّيدِ إِنْ تَقَدَّرَ
(۴) وَبَلَّتْ وَ نَهَارَ دَا الْإِعْرَازِ
عَجَبًا أَنْتَ مُدَامًا لِلزَّيْدِ
- شَعَةً كَانَتْ تُضِيئُ لَهُمْ
خَرَجَ يَا لَوَحْدَةٍ قَالُوا اعْتِرَافُ
لَكَ لَا عَيَّرَ حَكَمْتَ دَا اعْتَقَدَ
مِنْ يَدٍ تَسْتَلِ عَوْنًا وَمَدَدَ
عَيْنُهُ يَرَى يَفْرُقُ لَا يُحَدِّثُ
وَعَيْنَ النَّحْرِ لَا عَيَّرَ انْظُرَ (۱)
كَانَ لِلزَّيْدِ مِنْ بَحْرِ هَذَا (۲)
نَظَرُ وَالنَّحْرِ نَمَ نَظَرُ أَيْدٍ

(۱) ای ابرک العین البسی تری العیر و حد العین اللتی تری الله تعالی و انظر منظره
عنی ان البحر حصرة الحق من شأنه ووجه آخر دع الکف ای مرآة انوار و انظر من عین
البهر ای عین صاحب المجاهدات لرشد - (۲) ای ان حركات الصور المحسوسة استی
هی سؤلة الازداد من بحر الحقيقة تری الکف جمیعہ ولا تری البهر و هذا امر عجیب
من انقل السیم یری الصور و حركات و یعمل عن الصور و لم یحدث لها -

- (۱) در کف هر يك اگر شمعى بماند
(۲) چشم حق هم چون کف دستت و بس
(۳) چشم دریا دیگرست و کف دیگر
(۴) جنبش کفها دریا روز و شب
- اختلاف از گفتشان بیرون شدی
بیت کف را بر همه او دست رس
کف نهی وز دیده دریا بگر (۱)
کف همه بینی و دریا نی عجب

(۱) انتقال است از لفظ کف سوی کف دریا و ظاهر آنست مراد از کف دریا این
بس جسمی است و از دریا روح انسانی بری تفصیل و اختلاف اقوال شراح سبب باین بیت
و بیت بعدی (ای تو در کشتی تن رفته بحواب) صفحه ۵۳ و ۵۴ ج ۲ شرح بحر العلوم
رجوع شود -

- (۱) نَحْنُ مِثْلُ السَّقَى النَّعْصِ لِمَا
عَيْنُنَا الْقَمِيَا وَفِي الْمَاءِ الْغَرِيرِ
(۲) أَنْتَ يَا مَنْ فِي سَمِينِ الْمَدَنِ
قَدْ نَظَرْتَ الْمَاءَ فِي الْمَاءِ لِمَا
(۳) وَلِمَا كَانَ مَاءً وَهُوَ مِنْ
وَرُوحٍ كَانَ رُوحٌ وَهُوَ مِنْ
(۴) آيِنِ مُوسَى كَانَ أَوْ عِيسَى أَحَبَّ
زَرْعَ مَوْحُودَاتِ هَذَا الْكَوْنِ فَذ
- فَوْقَ نَعْصٍ نَصْرَبُ مِمَّا بِنَا (۱)
تَسْتَنْصِبِي لَمْ تَرَ الْخَمْرَ الْكَبِيرَ
بِمَتِ مَا اسْبَقْتُ مَرَّ الزَّمَنِ
أَنْظُرْ: اسْقِي الرُّوحَ مِنْ نَحْرِ الصَّغَا
لَهُ أَجْرِي وَبِهِ جَادَ وَمَنْ (۲)
لَهُ يَدْعُو. وَ بِهِ لَطَمًا قَرْنِ.
عِنْدَمَا الشَّمْسُ انْتَبَهَى حَقًّا أَحَبَّ
سَقَتِ الْمَاءَ وَاهْدَثَهُ الرِّشْدُ (۲)

(۱) ی معنی می بحر وجوده بتحرک و من ماء رحمة مصبغی ولا یقدر علی مشاهدته لاما
میکرونی لایعین ماله محسوسات علی وجه بحر ملکوت دند و عالم الملكوت صفات الله تعالی
فکل ما ظهر فی عالم الملك من لحرکات و الاثار من عالم الملكوت و من علی الدوام
شاهد الريد ولا یقدر علی مشاهدة البحر - (۲) قال العککاء ماء اساء العقل العمل
استصرف مدد الله تعالی فی الماء و قال المشایخ لصورة الهیة لالیة علی
محرى (معنایا من الماء کل شیء حی) - (۳) ای حق اعطی شمس الحقیقة حقیقة
لحقائق ای ذل الله الاعلی لزور الموحودات و المکونات ماء اعیة لجمعی .

- (۱) ما چو کشتیها بهم بر مریم
(۲) ای تو در کشتی تن رفته بجواب
(۳) آب را آبی است کو می داندش
(۴) موسی و عیسی کجا بد کافتاب
- نیره چشمیم و در آب روشیم
آب را دیدی مگر در آب آب
روح را روحی است کومی خواندش
کشت موحودت را می داد آب (۱)

(۱) یعنی این روح اسان بیامده بود که خداوند متعال عالم را آفریده بود اگرچه
عالم که با روح اسان مابعد حشد بلا روح میباشد و از وجود روح اسان کامل گشت چنانکه
جسد مرده از روح کمال حیث است . معصود ازین دو بیت است که وجود اسان
کامل متأخر از وجود عالم است چنانکه علت غائیة در وجود متأخر میباشد

- (۱) اَدَمَ اَيْنَ عَدَىٰ فِي الْوَقْتِ ذَاكَ
عِنْدَمَا اَللّٰهُ الْعَظِيْمُ دَا الْوَتَرِ
(۲) ذَا الْكَلَامِ الْناقِصِ وَالْاَتَمِّ
وَالْكَلَامِ الْكاملِ مَنْ هُوَ مَنْ
(۳) تَوَاقُولَ لَكَ بِمَنْكَ اَتَقَدِّمُ
وَ اِذَا مَا لَمْ اَقْلُ بِمَنْهُ اِنْدَا
(۴) وَاِذَا مَا لَكَ قُلْتَ فِي مِثَالِ
قَعْنَى الْتُصَوِّرَةِ يَنْتَبِهُ يَا قَعْنَى
- اَيْنَ حَوَاءَ وَ هَلْ كَمَا هُنَاكَ (۱)
قَدَفَ فِي الْقَوْسِ وَالْاَسْهَمَ طَمَرِ
كَانَ اَيْضًا وَ الْعَرَامَ غَيْرًا (۲)
دَلِكِ الْاَجَابَ مِنْ بَسَرِ كَعْنَى
رَلِ اَيْضًا وَ عَرَاكَ الْبَدَمَ (۳)
لَكَ وَ يَلَاكَ فَاَكْمُ تَقْنَى اَتَسْكَدَا
صَوْرَةَ عَنهُ وَ حَسَمْتَ اَتَقَالَ (۴)
بَلَصَقَ الرُّبْعَ لَكَ مِنْ ذَا اَتَى (۵)

(۱) ای ماں اعطای للوحوداد و در الحالت آن وضعه می قوس الاکون و در می سهام
تعمیر و حیث تعفت ادراره العلة ثم بعد زمان کثیر خلق آدم و حواء و اولادها بعملهم هدف
قوس الکائنات و زمانهم بسهم القدر و بعد حکمه کما شاء . (۲) ای المثیل لذت
الله تعالی دره الفیل و نازة بالبحر و نازة بالقوس و دره الکعب بأبی منه راحة بحصانة
و الله عالى سره عن حصانة و کن امره من تمسک بالسربة لا لث و وداک الکلام البدی
باله حادف تفرغاً لئلا و توصفاً لمرته لیس بامناً من ذلک احباب العالی لطیف و کامل
کفوله عالى وهو الجمع الصبر و غیره . (۳) ای لانت تعنى معروفاً من معرفة الحق
تعالی ان لم اقل لك هذه التسلات . (۴) ای صديق عنك قوله بلى (۵) واما البدين
فی قلوبهم ربع مشعرون ما نشاء منه انما لسة و اربعة بأوله (الاصلال بلاحواء و الاراء
فتبقى (بسته بالمانی چون گیاه انور ژمب) -

- (۱) آدم و حوا کجا مد آن زمان
(۲) ابن سخن هم ناقص است و اتم است
(۳) و در بگویم راں بلعد پای بو
(۴) و در بگویم در مثال صورتی
- که حداد او کید اس در در کمان
و ان سخن که نیست ناقص زان سراسر است
و در بگویم هیچ اراں ای وای تو
بر همان صورت بچسبی ای قعی

- (۱) کَالْحَشِيرِ الرَّجُلُ فِي الْأَرْضِ مَدَامَ
وَأَسْكَ حَرَكَتٍ مِنْ غَيْرِ يَقِينٍ
- (۲) إِنْ أَرَادَ الرَّجُلُ لَكَ مَا وَحَدَتْ
أَوْ يَقِيًا تَقْلَعُ الرَّجُلُ مَدَامَ
- (۳) كَيْفَ يَأْذَا تَقْلَعُ الرَّجُلُ الْحَيَاتِ
ذِي الْحَيَاةِ لَكَ مِنْهَا الرِّسْمُ كَمْ
- (۴) فَمِنْ الْحَقِّ الْحَيَاتِ أَنْتَ إِنْ
ذَلِكَ الْبَطْنِ وَ مِنْ كُلِّ سَعْلٍ
- (۵) فَرَصِيعُ اللَّبَنِ لَمَّا انْقَطَعَ
صَارَ أَكْثَالَ الطَّعَامِ وَ غَدَقَ
- (۶) إِنْ حَلَبْتَ الْأَرْضَ أَنْتَ كَالْحَيَوَاتِ
لَا يَسْوَاهُ أَطَابَ فُطْنُ الْمَنْسُ لَكَ
- قَدْ رَأَيْتُ لَا تَعْبِي أَيَّ كَلَامٍ
الْهَوَى يَعْصِي لَكَ الْأَمْرَ يَسِينُ
كَمْ بِهَا تَفْعَلُ تَقْلًا فَقَدَتْ
أَنْتَ مِنْ دَا الْبَطْنِ تَنَّا وَالرَّعَامُ
- لَكَ مِنْ دَا الْبَطْنِ كَانَتْ وَالسَّمَاتِ (۱)
مَشِيكًا كَانَ بِهِ الصَّعْبُ أَلَمْ
تَطْلُبُ يَا مَعُودَ صِيرَتْ مِنْ (۲)
الْعَبِي طُرَتْ فِي اسْمِي مَحَلَّ
مَرَّةً عَنْ طَنْزِهِ مَعْدَ الْوَلَعِ
طَنْزُهُ حَادَ إِلَى اسْمِي مَقَرَّ
صَوْتِ مَرْوُطٍ فَمِنْ قُوْتِ الْقُلُوبِ
وَمِنْ الْأَرْضِ تَطْيِيرُ الْبَعْدَتِ

(۲) قال العمودي لنألي قلبك رؤية أي حاجة

(۱) نسخة دانه و نصعب -

(۳) نسخة ثانية - طرد الارض -

سر جنبانی سادی بی یقین
ما مکر باره ارا این گل در کمی
این حیات و روش من مشکست
بس شوی مستعنی از گن می روی
لوت حواره شد مرا و را می هلد
جو قطام شیر از قوت القلوب

(۱) سه پائی چون گدا اندر زمین
(۲) لیک پایت دست تا غلی کمی
(۳) چون کمی را حمانت رین گنست
(۴) چون حیات ارحق بگیری ای روی
(۵) شیر حواره چون ردایه سگسلد
(۶) بسته شیر رمیسی چون حبوب

(۱) مِنْ كَلَامٍ لِحِكْمَةِ آتَتْ أَكُلَ
 آتَتْ يَا مَنْ كُنْتَ لِتَنُورَ بِلَا
 (۲) وَكَامِثِلِ الْحَمِّ مِنْ قَوْفِ السَّمَاءِ
 نَلْ بِلَا كَيْفِيَّةٍ لَا فِي سَمَاءِ
 (۳) مِثْلَمَا نَحْوِ الْوُجُودِ مِنْ عَدَمِ
 إِصْحَحْ قُلْ كَيْفَ اثْبِتَ سَاكِرًا
 (۴) طَرَقَ لَا يُثْبِتَانِ دَا لَمْ تَتَّقِ فِي
 عَيْرِ أَنْ طَلَبَ لِيَقْطَعُ
 (۵) أَتَرَكَ الْعَقْلَ وَ تَعْدَا بِمِثِثِ
 نَسَدَ مِنْكَ السَّمْعَ أَعْدَا وَاسْمَعِ
 (۶) لَا أَقُولُ لَكَ دَا الرُّمَرُ لَا
 فِي الرِّبْعِ آتَتْ تَمُورًا أَنْدَ

فَقَوِ تَوَدَّ سَيْرَ لَمْ يَنْجَلِ (۱)
 حَصْبِ مَا قَبِلَ فِي دَا أَعْمَلَا
 تَسْرِي تَشَأَى الشَّمْسُ حَسَنًا وَضِيَاءَ
 سَمَرِ تَحْعَلُ وَفْقِ مَا تَشَاءُ
 حَشْتِ حَقِيبِ أَتْ فِيهِ الْقَدَمِ
 قَدْ أَتَتْ هَلْ تَكُونُ نَا كِرَا
 وَكَرِكَ عَنْ وَصْمِهَا لَمْ تَقِفْ
 نَكَ زَمَرًا أَذْكَرَ كَالْمَطْهَ
 عَقْلًا تَسْمَى وَعَمَى أَتَهْجِ أَسَدِكَ
 قَوْلُهُ نَحْوِ (النَّسَبِ) (الرَّحْمَةِ)
 آتَتْ نَعْدَا الَّتِي كُنْتَ الْمَمْنَعِ
 لَمْ تَرَى الصَّغْتِ أَصْحَحْ وَاسْدَ (۳)

(۱) ی هو نور مسرور ، لالمام و الاصوت و ات لائی لاکه لار طعن صعب
 یا هذا لا تقبل النور بلا حجاب لعدم اسمع ادك - (۳) نسخه ثانیه - لم تر و الصمت
 اسمی و اسد -

(۱) حرف حکمت حور که شد نور سیر
 (۲) چون ستاره سیر بر گردون کنی
 (۳) آسپهان کز بیست در هست آمدی
 (۴) راههای آمدن یادت رسد
 (۵) هوش را بگدار و آنکه هوش دار
 (۶) نبی بگویم ز آنکه خامی تو هور
 ای تو نوری بی حجب را بپذیر
 بلکه بی گردون سفر بیچون کنی
 هین گو چون آمدی مس آمدی (۱)
 لیک رمزی بر تومی خواهم خواند
 گوش را برید و آنکه گوش دار
 در بهاری تو ندیدیستی نور

(۱) مراد از بیست مرتبت احدیت است که در آن هیچ ممکن را نبوت نیست و ممکن
 از واجب هم ممتاز نیست و وجودی نیست بجز وجود حق تعالی -

- (۱) يَا كَرِيمُ ذِي الدِّمَا كَالشَّجَرَةِ
 (۲) مَدَّ لَمْ تَصْبِحْ وَ تَعَمَّ زَمَا
 ذَا لَاقَ فِي عَدَمِ الْمَصْحِ الثَّمَرُ
 (۳) وَ إِذَا مَا بَصَحَ طَعْمًا حَنَى
 تَعَدَّ دَا الْأَعْصَنَ بِزَرْحُو عَدَا
 (۴) حَيْثُ مِنْ ذَا الْحِطِّ حَانُوا فَمَه
 فَعَلَى أَبِي أَدَمَ مِنْكَ الدِّمَا
 (۵) مَحْكَمَةُ الْمَسْتِ وَ تَأْيِيبُ كَثِيرُ
 أَسْبَ مَا دَمَّتِ الْأَعْيُنُ شَعْنُكَ
 (۶) بَقِيَّ أَمْرٍ سَوَى ذَا عَيْرِ آتِ
 وَ لَكَ قَالَ بِهِ رُوحُ الْقُدُسِ
- وَ عَتَيْهَا نَحْنُ بِمِثْلِ الثَّمَرَةِ
 عَادِمُ الْمَصْحِ الْعَصُونُ مُحْكَمَا
 لَا يَلِيْقُ الْقَصُورُ لَوْ حَصَرَ
 قَبْلَ الْعَصِ بِطَبِيبِ الْأَكْلَا
 يَمْسِكُ - الْمَلِينِ وَ الصَّعْفِ نَدَا
 صَارَ وَ السَّمَدُ آتَى بِعُظْمِهِ
 بَارِدًا عَادَ وَ أَمْرًا هَوِيَّا
 بِي الدَّهَ بِالطَّعْمِ بِصِيرُ
 تَشْرَبُ دَوْمًا دَمًا مِنْ أَمْكَا
 قَوْلُهُ لَا أَقْدَرُ أُنْدِي زَمَنُ
 لَا أَلَا الْأَلْهَامَ وَ الْوَحْيَ يَمْسُ

- (۱) این جهان هم چون درختی است ای کرم
 (۲) سخت گبرد حامیها مرشاح را
 (۳) چون به بخت و گشت شیرین لب گزان
 (۴) چون ازین اقبال شیرین شد دهان
 (۵) سخت گیری و تعصب حامی است
 (۶) چیر دیگر ماید اما گفتش
- ما برو چون میوه های بیم حام
 راست که در حامی شاید کاح را
 سست گیرد شامها را بعد از آن
 سرد شد بر آدمی ملک جهان
 ناجیبی کار خون آشامی است
 ما تو روح القدس گویند بی منش (۱)

(۱) مراد از روح القدس عام ملائکه است چنانکه مراد از عقل اول قلم است و از نفس کل لوح است و دیگر ملائکه و جبرئیل مراد نیست -

- (۱) لَا وَ لَيْسَ الرُّوحُ أَنْتَ فِي أَذْنِ
لَا أَمَا لَا غَيْرِي يَا مَنْ أَرَا
(۲) بِمِثْلِهِ أَيْضًا نَوَقْتُ النَّوْمَ أَنْتَ
مِنْ أَمَامِ نَفْسِكَ أَنْتَ أَمَامِ
(۳) تَسْمَعُ مَنْ نَفْسِكَ أَنْتَ تَعْدِلُ
قَالَ فِي نَوْمٍ خَفِيًّا وَالصَّوَابُ
(۴) يَا رَفِيقِي الْحَسَنُ لَسْتُ بِمَرْدٍ
فَلَمَّا بِالْبَسْمَةِ نَحْرًا عَمِيقُ
(۵) ذَلِكَ الْمَرْدُ الصَّحِيحُ مَنْ يُعَدُّ
قَلْزَمَ عَمَبٍ وَ فِيهِ غَرَقًا
(۶) أَيْنَ لَا أَيْنَ مَحَلُّ الْبَقْطَةِ
نَسَا دَعَا أَبَدًا يَا ذَا أَلْبَابِ

(۱) ای عمل من عدم لذت و تخیل لعل المعنى معك بك حال فتذهب من عدم
نفسك لقدامك و فی عالم الدنيا الامة من عدم و لحدود بصر من عدم ولا تعتبر بعدم
الكثرة - (۲) نسخة نوبة - ذاك الحظاب (۳) نسخة نوبة - ذلك انت الضميمة
من بعد - بك تسماء انت بعد

نی من و نی غید من ای هم تو من
تو و بیش خود به بیش خود روی
با تو اندر خواب گفتند ان نهان
بلکه گردونی و دریای عمیق
فلزمست و غرقه گاه صد توست
دم مزن و الله اعلم بالصواب

(۱) نی تو گوی هم بگوش خویشتن
(۲) هم چو آن وقتی که خواب اندر روی
(۳) بشوی و خویشت و بیداری فلان
(۴) تو یکی تو نیستی ای خوش رفیق
(۵) آن تویی زلفت که آن نهصد توست
(۶) خود چه جای حد بیدارست و خواب

- (۱) نَفْسًا دَعَا أَبَدًا حَتَّى لَمَنَ
تَسْمَعُ مَا بِهِ لَمْ يَأْبَ الْإِنْسَانُ
(۲) نَفْسًا دَعَا أَبَدًا حَتَّى زَمَنَ
تَسْمَعُ مَا بِهِ لَمْ يَأْتِ الْخَطَابُ
(۳) نَفْسًا دَعَا أَبَدًا حَتَّى لَمَنَ
فِي سَبِيلِ نُوْحٍ النَّسْعُ أَتَرَكَ
نَفْسًا حَرَّ دَرَى الْإِسْرَ عَن
لَا وَ لَا جَاءَ الْبِرَاعُ وَالْيَمَانُ
أَتَتْ مِنْ دِي الشَّمْسِ مَنْ حَلَّتْ بَعْنَ
لَا وَ لَا عَن وَضَعِهِ قَالَ الْكَتَابُ
تَعَوَّكَ الرُّوحُ يَجْرُ كَالْقَنَسِ
فِي طَرِيقِ الرُّوحِ لَا الْعَقْلِ أَسْلَمْتُ. (۱)

بیان دعوة نوح (ع) ابنه و امتناعه بان امضى الى قلة حبل

يعصني و لا احمل لك منه

- (۴) مِثْلُ كَيْفَانِ الَّذِي النَّسْعُ دَرَى
قَالَ مَعَ نُوْحٍ لِي الْخَصْمُ الْمَيِّنُ
وَ أَنَا هَ حَافٍ بَيْنَ الْوَرَى. (۲)
أَنَا لَا أَرْكَبُ أَنَا فِي السَّفِينِ

(۱) ای من سببه صحنه و حادثة المرشد الالهی هو علی مشرب سیدنا نوح ثلاثا صباح الی السباحة
فی البحر المعانی و سکتش لک الاصرار لان الکتم عنها بمجرد العاوم العقبة سوء دین
ل الادب ل شمع المرشد و تترك الیدی سلم - (۲) الایة فی سورة هود (ویدی
نوح اسم و کان فی معزل یا سبی رکت معا و لا یکن مع کافرون فان سآوی الی حد
یعصی من الماء فان لا عصم الدوم من امر الله الا من رحم و حسان سبحان الموح فکان
من المفرقین) -

- (۱) دم مرن تا بشوی از دم ریان
(۲) دم مرن تا شنوی ران آفتاب
(۳) دم مرن تا دم رند مهر تو روح
آچه نامد در ریان و در بیان
آچه نامد در خطاب و در کتاب
آشنا بگذار در کشتی نوح

- (۴) همچو کعبان کاشا می کرد او
که بخواهم کشتی نوح عدو

- (۱) فَهَلُمَّ أَنْتَ وَاجْلِسْ فِي السَّمْعَيْنِ
كَفِّي يَدَايَا عَاقِلٍ تَحْلُصُ مِنْ
(۲) قَالَ لَا أَسْتَحْ تَعَلَّمْتُ أَنَا
قَدْ شَعَلْتُ فَمَنْ الطُّوفَانُ لَا
(۳) أَصْبَحَ هَذَا الْمَوْحُ طُوفَانُ اللَّيْلِ
وَبِهِ سَسَجٌ وَرِجْلٌ وَ يَدٌ
(۴) دَا هُوَ الْقَهْرُ الْعَظِيمُ وَالْحَظَرُ
غَيْرُ شَمْعٍ الْحَقُّ لَا يَنْقَى أَحَرُّ
(۵) قَالَ لَا رِجَتْ عَلَى سَامِي الْحَتْلِ
(۶) أَصْبَحَ لَا تَعْلَمُ دَا الْوَقْتُ الْحَتْلِ
غَيْرَ مَنْ كَانَ الْغَيْبُ لَهُ لَا
- لَا يَكُ . وَمَعَ أَهْلِ الْيَقِينِ .
عَرَقَ الطُّوفَانُ . مَنْ قَدَّرَ وَهِنْ
غَيْرَ شَمْعٍ لَكَ شَمْعًا ذَا سَنَا
أَحْدَرْتُ أَحَافَ كَالْمَلَأِ
لَا مَفْرُوتَهُ . وَ الْأَرْضُ عَلَاءُ .
لَا تَقُولُ وَ تَقُلُ الْعِدَّةُ
قَابِلُ الشَّمْعِ الْمَذِي فِيهَا ظَهَرُ
وَسَبَّ شَمْعِهِ لَا تَمْسُ (۱)
عَصَمَ لِي هُوَ مِنْ كُلِّ وَحَلِ
كَكَ كَانَتْ وَ نَوْرُنْ أَفْزِ
يَهَبُ أَمَّ يَغْرِدُ فِي الْمَلَأِ

(۱) ای بنجو منه من و اطب على التمسك بالشرع و يهلك باقيهم اسكت يا بني -

- (۱) هین بیا در کشتی بابا نشین
(۲) گفت نی من آشنا آموختم
(۳) هین مکن کین موج طوفان بلاست
(۴) باد قهرست و بلای شمع کش
(۵) گفت نی رفتم بر آن کوه بلند
(۶) هین مکن که کوه گاه هست این دمان
- تا مگردی عری طوفان ای مهین
من بجز شمع تو شمع افروختم
دست و پا و آشنا امروز لاست
جز که شمع حق نمی باید خمش
عاصمت ان مرا از هر گزوند
جز حبیب خویش را ندهد امان

(۱) قَالَ إِبْنِي قَدْ سَمِعْتُ دَا اَنَا
 فَطَعَمْتُ أَنَّنِي مِنْ دَا الْقَبِيلِ
 (۲) قَوْلُكَ بِالْفَصَحِ مَا طَبَّ لِيَا
 فِي كَلَا الدَّارَيْنِ مِنْكَ أَتَرَى
 (۳) يَا سَيِّ أَسْجُ مَا يَوْمَ دَلَالِ
 نَيْسَ لِقَى شَرِيكَ وَ قَرِيبَ
 (۴) قَالِي الْعَالِ قَعَلْتُ وَالطَّرِيفِ
 فِيهِذَا الْبَابِ مَا رَأَى نَسَمَتِ
 (۵) هُوَ نَسَمَتِ أَمْدَمَ لَمْ يَلِدْ
 لَهُ كَقَوْلِ الْأَنْبَاءِ لَا إِبْنِ لَا
 (۶) فَمِنْ الْأَوْلَادِ إِنْ يَسْحَبُ
 وَ مِنْ الْأَنْبَاءِ إِنْ يَلْدَلَالِ

لَكَ تَصَحَّاهُ كَانَ يَمِينًا
 وَلَكَ اتَّسَعُ فِي الْخُطْبِ الْحَبِيلِ
 بَدُ هُنْتُ تَكُونُ إِيَّيَا
 أَا وَ تَدَكَّرْتُ لَكَ لَا أَقْرَهُ
 كَانَ هَذَا يَوْمَ وَ تَرَدَّدَا الْحَدَالِ
 وَهُوَ فَوْقَ نَحْنُ عَيْنَ وَرَقِيبِ
 كَانَ هَذَا الْوَقْتُ وَالْفَصَحُ سَجِيفِ
 صَهْ وَ دَا فَوْقَ إِبْنِي الْعَمَلِ (۱)
 لَا وَلَمْ يُولَدْ وَلَا مِنْ أَحَدِ
 عَمَّ أَوْ خَالَ لَهُ الشَّانِ عَلَا
 غَنَجًا أَوْ أَنَا إِلَيْهِمْ رَعَا (۲)
 يَسْمَعُ أَوْ لَهُمْ يَنْدِي أَمْسَالِ

(۱) گيرا مالکاف العربیة بمعنی نَسَمَتِ و بازکی الاولی بمعنی لصریف و ثانیة مرکبه من د دشتی رة المعنی بالعربیة و دکی بمعنی الطاهر بالعربیة ای لیسار بمعنی لتصوت او اشکلم فی هذا الباب لیس ترکی و م بشر الی ذلك فی لہج - (۲) بابان فی الاصل بالعربیة جمع الاب کما یجمع علی آباء -

(۱) گفت من کی یمنه تو بشنودم
 (۲) خوش نیامد گفت تو هرگز مرا
 (۳) هین ممکن بابا که روز باز نیست
 (۴) اکوون کردی و این دم باز کی است
 (۵) لم یلد لم یولدست اندر قدم
 (۶) باز فرزندان کجا خواهد کشید

(۱) یعنی در دودمان پدر شنودگان - (۲) باز کی اول یعنی نزاکت و دوم یعنی ناز کدام چیزست که هیچ نیست -

- (۱) تَسْتُ يَا شَيْخُ مَوْلُودِ الدَّلَالِ
تَسْتُ بِالْوَالِدِ فِيكَ الْغِيْلَةُ
(۲) تَسْتُ رَوْحًا لَا وَلَا بِالرَّوْحَةِ
إِثْرُ كِي يَا مِرَاةَ الْفَجْ هُنَا
(۳) فَبِهْدِي الْحَصْرَةَ غَيْرَ الْخُضُوعِ
وَاضْطِرَارِ اِيَسَ بِالْمُعْتَرِ
(۴) قَالَ كَمْ مِنْ سَنَةٍ لِي يَا أَبِي
مَعَ ذَا أَيْضًا تَقُولُ مَا لَكَ
(۵) كَمْ يَدِي الْأَقْوَالِ مَعَ كُلِّ أَحَدٍ
كَمْ حَوَابٍ تَأْفِي أَنْتَ سَبَعْتَ
(۶) دَا الْكَلَامُ الْبَارِدُ مِنْكَ عَذَرٌ
سَيِّئًا فِي الْحَالِ إِذْ فِيهِ أَنَا
- مِنْكَ قَلِيلٌ حَلِي عَنْ هَذَا الْمَقَالِ
يَا قَتِي قَلِيلٌ وَ كُنْ كَالْمَسْلَاةِ (۱)
لَا وَلَمْ أَنْسَبْ لِأَيِّ شَهْوَةٍ
أَنَا فَرَدْتُ عَنْ ذَا فِي غَنِي..
وَالْمُودِيَّةُ دَوْمًا وَالْخُشُوعُ
.. لَا وَلَا يَنْتَمِعُ أَيُّ ضَرَبٍ (۲)
قُلْتَ هَذَا بَيَانٌ طَيِّبٌ
أَقْدَلْتُ بَحْهَلٍ عَقْلًا
قُلْتَ حَتَّى مِنْهُمْ مِنْ غَيْرِ حَدٍ
وَتَكَرَّرْتُ الْقَوْلَ وَلَيْتَ (۳)
سَمِعِي مَالَهُ عِنْدِي مِنْ أَثَرٍ
قَدْ قَوِيَتْ رِدَّتُ أُمًّا وَسَدًا..

(۱) گراز یکسر الکاف المعبیه التجنر و الغیلاه - (۲) سغه ثابیه - خطر

(۳) سغه ثابیه - بارد -

- (۱) نیستم مولود پیرا کم باز
(۲) نیستم شوهر نیم من شهوتی
(۳) جز خضوع و بندگی و اضطرار
(۴) گفت باها سالها این گفته
(۵) چند اریها گفته با هر کسی
(۶) این دم سرد تودر گوشم نرفت
- نیستم واند جوان کم کن کرار
باردا بگدار اینجا ای سنی
اندر من حضرت ندارد اعتبار
از می گوئی بحهل آشفته
تا جواب سرد بشودی بسی
خاصه اکنون که شدم دانا و زنت

(۱) قُلَّةً قَالَ اتَّوَّهُ مَا الضَّرَرُ
 مَرَّةً ثَابِتَةً نَصَحَ الْأَبِ
 (۲) مِثْلَ ذَا قَالَ هُوَ النَّصِيحُ الْإِطْفِيفُ
 (۳) هُوَ لَا عَنْ نَصَحَ كَنْعَانَ الْأَبِ
 أَثَرٌ فِي سَمْعِ ذَاكَ الْمَذِيرِ
 (۴) بِالنَّمَقَالِ ذَاهِمًا دَائِمًا وَقَدْ
 رَأَى كَنْعَانَ شَدِيدًا ضَرْبًا
 (۵) قَالَ تَوَحَّ أَيُّهَا السُّلْطَانُ مَنْ
 أَنْتَ أَهْلَكَتَ حِمَارِي سَيْلُكَ
 (۶) أَنْتَ لِي أَوْعَدْتَ مَرَاتٍ يَا
 مَنْ أَدَّى الطُّوفَانَ يَجُودًا وَأَنَا

لَكَ كَانَ لَوْ سَمِعْتَ وَالْخَطَرُ
 .. لَمْ يَقْرَ بَعْدَ غَوِيًّا وَعَيْي ..
 مِثْلَ ذَا قَالَ مَعَ الدَّفْعِ الْعَظِيمِ
 رَجَعَ لَا تَقْسًا ذَا الطَّلَبِ
 .. مَنْ بِحُكْمِ الْحَقِّ كَانَ الْمُتَمَرِّدِ ..
 اسْرَعَ الْمَوْجُ وَغَبَّ لَا بَعْدَ (۱)
 وَ لَهُ قَتَّتْ سَوَى إِرَابًا
 حَالِمُهُ رَأَى الْمُطْفِيفِ وَ لِمَنْ
 أَذْهَبَ جَمَلِي أَرْجُو رَحْمَكَا (۲)
 أَهْلَكَ مَعَ مَنْ لَكَ طَوْعًا رَكَنَ
 - سَأَلَمَ الْقَلْبَ بِكَ نَطَّتْ الْغَنَى -

(۱) قال تعالى في سورة هود و حال بهبه الموح - (۲) نسخة ثابته - خطب حملي -

(۱) گفت بابا چه زبان دارد اگر
 (۲) همچنين می گفت او بشد لطیف
 (۳) نی پدر او نصیحت کنعان سیر شد
 (۴) اندر کفش بدید و موح نیز
 (۵) نوح گفت ای پادشاه بردبار
 (۶) وعده کردی مرا تو بلرها

شعوی یکبار تو بند پدر
 همچنين می گفت او دفع عظیم
 نمی در گوش آن ادبیر شد
 بر سر کنعان زد و شد ربر ربر
 مرا خرمرد و سبیل بردبار
 که بیاید اهلت از طوفان رها (۱)

(۱) این بیت مصمون آیه است (و نادى نوح ربه فقال ربى ان انى من اهلئ
 و ان وعدك الحق و انت احكم الحاكمين) -

- (۱) قَالَ مِنْ أَهْلِكَ مَا كَانَ وَلَا
أَفَلَا تَنْظُرُ أَنْتَ أَبْيَضُ
(۲) حَيْثُ فِي سِتِّ دَوْدَ وَقَمَا
(۳) أَيُّهَا الْأَسْتَاذُ قَاوَلَهُ لَأَنْ
مِنْهُ هَتَّةَ لَا إِقَامًا كَانَ لَكَ
(۴) قَالَ مِمَّا هُوَ غَيْرُ دُنْكَ
(۵) لَمْ يَكْ غَيْرُ وَأَنْتَ وَحْدَكَ
مِثْلَمَا عِشْرِينَ عَدَا مَا الْمَطَرُ
(۶) كَتَمَقِيرٍ عَائِلٍ مِنْكَ الْحَيَاتِ
مَعْتَدِي مِنْكَ غَيْرِ وَأَسْطَلَهُ
(۷) يَا كِمَالُ لَسْتُ بِكَ الْمَتَّصِلُ
بَلْ الْأَنْوَعِ وَكَيْفِ وَأَعْدَالُ
- هُوَ مِنْ أَرْحَامِكَ فِي دَا أَلْمَلَا
أَسْوَدَ.. ذَا الشَّرِّ مِنْهُ يَنْهَضُ. (۱)
لَيْسَ سَنَاءُ لَكَ خَلَّ الطَّمْعَا
لَا يَصِيرُ مَوْحَا بَاقِي الدَّنْ (۲)
أَنْتَ بِحِسْبَةِ عَدُوٍّ مَوَالِكَا
قَدْ نَمَرْتَ مِنْهُ مَنْ مَاتَ بِكَ
تَذَرِي كَيْفَ أَنَا كُنْتُ مَعَكَ
مَعَ عَطْشَانِ الْحَشِيشِ وَأَمْخَصَرُ
وَأَسْرُودَ أَبِي وَفِي كُلِّ لِحْيَاتِ
أَوْ حَجَبٍ لِي مَعَكَ رَافِقَهُ
لَا وَلَا عَمَّكَ أَلِ الْمَتَّصِلُ
كَانَ أَبِي يَارَبِّ مَعَكَ الْأَتَّصَالُ.

(۱) قَالَ تَعَالَى أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ أَنَّهُ هَلْ غَيْرُ صَالِحٍ - (۲) قَالَ تَعَالَى فِي سُورَةِ
هُودٍ فَلَا تَقُومُوا مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ أَنِّي أَعِظُكُمْ أَنْ تَكُونُوا مِنَ الْجَاهِلِينَ -

- (۱) گفت او از اهل و خویشانت نبود
(۲) چونکه دندان تو کرمش درفتاد
(۳) تا که باقی تن نگردد زار از او
(۴) گفت بیزارم از غیر ذات تو
(۵) تو همی دایی که چونم با تو من
(۶) زنده ار تو شادم از تو عالمی
(۷) متصل نی منفصل نی ای کمال
- خود ندیدی تو سپیدی او کبود
نیست دندان برکش ای اوستاد
گر چه بود آن تو شو بیزار از او
غیر بود بلکه او شد مات تو
بیست چنداتم که باران در چمن
معتدی بی واسطه بی حائلی
ملکه بی چون و چه گونه و اعدال

- (۱) سَمَّكَ نَحْنُ وَ نَحْرُ لِلْحَيَاتِ
 (۲) نَحْرُ مِنْ لَطِيفِكَ أَحْيَاءُ وَأَنْتَ
 لَسْتَ مَعْلُولًا كَمَثَلِ الْعِلَّةِ
 (۳) قَبْلَ ذَا الطُّوفَانِ أَوْ يَعْدَانَا
 (۴) مِمَّا كَلَّمَكَ لَا مَعَهُمْ قُلْتَ الْكَلَامَ
 بِجَدِيدِ الْقَوْلِ وَالْحَالِ الْعَمِيِّ
 (۵) أَفَلَا الْعَاشِقُ لَيْلًا وَ نَهَارَ
 مَعَ أَطْلَالٍ زَمَانٍ وَ دَمَنٍ
 (۶) فَإِنِّي الْأَطْلَالُ بِالظَّاهِرِ قَدْ
 فَلَمَنْ قَالَ الْمَدِيحَ ذَا لِمَنْ
- أَنْتَ يَا مَنْ حَسَنْتَ مِنْهُ الصِّفَاتِ
 لَسْتَ وَسِعَ فِكْرُهُ شَأْنًا فَصَلَّتْ
 كُنْتَ مَقْرُونًا فَرِيدَ الْحِلَّةِ
 لَكَ حَاطَتْ بِهَا عَنْ لَنَا
 أَنْتَ يَا مَنْ حَادَّ لِلتَّخْلُقِ مَدَامَ
 .. وَلَهُ النُّورُ هَدَى أَهْلَ الطَّرِيقِ.. (۱)
 رَدَدَ الْقَوْلَ بِرَأَاً وَ جِهَارَ
 مَعَ أَنَارٍ تَفَعَّتْ وَ دَمَنَ
 وَجْهَ الْوَجْهِ لَهَا الْقَوْلُ أَعْدَا (۲)
 وَهُوَ بِالْمَدْحَةِ فِي الْمَعْنَى أَمْسَى

(۱) ای معطی سیاه انسان ماهی جدیداً من حیث اللغات و الحروف و الامااط و الواهب فيه حالة لطيفة قديمة دائمة یا حضرة الحق - (۲) قال ابویرید البسطامي ان اکلم الله مد ثلاثين سنة و استمع منه و لباس بصون ای کتبهم و هذه مرثة ولاية سيدنا نوح (ع) لان الکاتب فی بطرء مشاة الاصلال و الدمن بکتم معها حسب لظاهر و فی المعنی تشکلم مع الحق و لهذا قالوا لیس فی قدر غيره دبر

- (۱) ماهیانیم و تو دریای حیات
 (۲) تو نه گنجی در کدر فکرتی
 (۳) پیش از این طوفان و بعد این مرا
 (۴) با تو می گفتم نه با ایشان سخن
 (۵) بی که عاشق روز و شب گوید سخن
 (۶) روی در اطلال کرده ظاهراً
- رند مايم از لطفت اي ليكو صفات
 بي معلولي مرين چون عني
 تو مخاطب بوده در ماجرا
 اي سخن بخش تو و آن کهن
 گاه با اطلال و گاهي با دمن
 او کرا ميگويد ان مدحت کرا

- (۱) اشكر الطوفان حالاً اذ وضعت
حيث اطلالا قباحاً و لثاماً
.. لا ينداء لا ولا صوت ولا ..
(۲) انا اطلالا اروم بالخطاب
(۳) لي من صوت ليكي قبد الهما
عاشق اسمك من كان اقرار
(۴) و لدا كل يمي الجبل
(۵) لك منى اشبه الارض التي
دايماً كان قلمغار المجل
- حائل الاطلال باليت رفعت (۱)
هي كانت لم بين اي كلام
من صدا قالت كعشاق الملا .. (۲)
هي مثل الجبل تندي الحواب
اسمع الاسم لك منى انا
هو للروح و للقلب الما
حب حتى يسمع الاسم الاحل (۳)
حجرت لو حبل بالحلقة (۴)
هوراق لا لنا .. تعن اجل ..

(۱) اي لم تظهر مها آثار لمشق والحة كه شى الصوت في مدلة وادى جبل وجود لحدس -
(۲) ذكر هذا بيت لشوهر المرام وليس من ترجمة الاصل - (۳) كما تعبد النسي (من) في حر و موسي في بطور
حتى يسمع اسمك منى لان من شأن الاطلال و الحال دا قوبلت كل م تقوله بعكس عليك
و يتكرر اللفظ وكذا كل نبي و ولي - (۴) السنگلاخ في الاصل الارض المسجرة
اي العمل لقصير المدى لا تظهر منه صفة الصوت مثالها ولا تقي للعار اي ان عيب لدرهم
و البذر لا يكونون الانبياء و الاولياء في الذكر مواضعي فالمد صميم وجب -

- (۱) شكر طوفان را كنون يگذاشتي
(۲) من چنان اطلال خواهم در خطاب
(۳) تا منى بشوم من نام تو
(۴) هر نبي زان دوست دارد كوه را
(۵) آن آن كه پست مثل سنگلاخ
- واسطه اطلال را برداشتي
کز صدا چون كوه واگويد حواب
عاشقم بر نام جان آرام تو
تا منى بشود فلم ترا
موشى را شايد نه حارا در مناخ

لَمْ يَكْ مَا سَلَكَ مِثْلِي الطَّرِيقَ..
 صَوْتِ الْكَرْبِ لَقِيتُ وَالسَّلَا..
 أَوْ تُسَوِّيه بِهِ الْحَطَبُ يُعْبِطُ
 مَوِيهِ الصَّاحِبِ وَاحْصِيَةُ الْقَدَمِ (۱)
 أَحْشَرُ الْكُلِّ وَاتَى عِنْدَكَ
 أَكْرَهُ مِنْ أَجْلِ كِفَاكِ تَلَى
 لَسْتُ أَرْضَى تَحْشُرُ مِنْهُمْ أَحَدُ
 تَعْرِقُ ابْصَأْ لِي تَوَلَّى الْعِصَى
 تَعْرِقُ طَلَّتْ يَدَى الشَّرِّ بَا
 اسْحَبْ مِنْ حَكِيمِكَ وَهُوَ الْمَنَى
 هُوَ تَمْلِيلُ وَأَنْتَ الْمَطَرُ

(۱) فَأَقُولُ أَنَا وَهُوَ بِالصَّدِيقِ
 قَوْلِي وَالنَّفْسُ كَأَنَا بِلَا
 (۲) مِثْلُ ذَلِكَ الْحَبْلِ الْأَوَّلَى السَّيِّطُ
 نَيْسُ بِالصَّاحِبِ مِنْكَ لِنَقْدَمُ
 (۳) قَالَ يَا نُوحُ إِذَا رَمْتَ لَكَ
 (۴) أَنَا مِنْ تَحْتِ الثَّرَى قَلَمَكَ لَا
 (۵) لَيْتَ أَتُبْدِي حَالَهُ قَالَ أَيْدُ
 تَلَى أَنَا رَاضٍ إِذَا رَمْتَ يَنْ
 (۶) فَيُكَلِّ زَمَنِ نَتِ يَا
 حَكَمَكَ رُوحُ وَهَلْ رُوحِي
 (۷) أَحَدًا لَا أَنْظُرُ أَوْ أَنْظُرُ

(۱) و می سعه لکهاورد (ما عدم بارش کسی) ای دره بالعدم و اسده -

بی صدا مانددم و گفتار من
 نیست همدم با عدم بارش کسی
 حشر گردانم برارم از نری
 لیکن از احوال آگه میکنم
 هم کنی غرقه اگر باید ترا
 حکم تو جان هست چون جان میکشم
 او بهانه باشد و تو منظرم

(۱) من بگویم او نکردد یار من
 (۲) با زمین آن به که هموارش کنی
 (۳) گفت ای نوح از تو خواهی جمله را
 (۴) بهر کنعانی دل تو نشکنم
 (۵) گفت نمی نی راضیم که تو مرا
 (۶) هر زمانی غرقه می کن من خوشم
 (۷) نسکرم کس را و گر هم نسکرم

(۱) عاشق فی الشکر و الصبر انا

و منی مثل المصنوع اكون

(۲) عاشق الصنع الایهی عدا

عاشق المصنوع کان من کفر

صنعک المحبوب حدات الهنا

اعشق المصنوع ممتونا بدون

حسناً بالعرف و اللطف بدا

.. و علیه اللعنة عقوا اقر

فی بیان تطبیق الحدیثین الشریفین الاول الرضا بالكفر کفر والثانی

من لم یرض قضای فیه یطلب ربا سواى (۱)

(۳) سائل میثی بالامس سؤل

(۴) احدث ما جرى و النظر

الرضا بالكفر کفر دا شہی

(۵) ثم ایضا قال فی کل قضا

مئل ید کان دا عشق و حال

قال ما المکمة فی دا الخیر

قال و اقول له الحب الحبی

و حب للمسم کل الرضا

(۱) دى من العلوم ر جمع اهل لحد مبرجة تحت مشیة الله تعالى و قصاته

و رضا بعضا واجب لما عد من احدث احدثى من لم یرض قضای فیه یطلب ربا

سواى و الحال ان الرضا بالكفر کفر فان رضى عنه بالكفر المذی هو مع الله تعالى کفر

و ان لم یرض به فهو تارك للواجب ..

(۱) عاشق صنع توام در شکر و صبر

(۲) عاشق صنع حقا نافر بود

عاشق مصنوع کی باشم چو کبر

عاشق مصنوع او کافر بود

توفیق میان این دو حدیث شریف که الرضا بالكفر کفر و حدیث دیگر که من لم یرض

قضائی فیه یطلب ربا سواى

(۳) دى سؤلى کرد سائل مر مرا

(۴) گفت نكنه الرضا بالكفر کفر

(۵) در فرمود او که ایست هر رضا

زاسکه عاشق بود او بر ماجرى

این پیمر گفت و گفت وست مهر

مر سلیمان را رضا باید رضا

- (۱) أَفَلَا قَدْ كَانَ كُفْرًا وَ نِفَاقًا
 بِقِصَاصِ الْحَقِّ حَلًّا وَ الشَّقِّ
 (۲) لِي كَانَ تَوْبِهِ أَرْضِي وَ إِنْ
 دَا وَ فِيهِ صَرٌّ كَثْرًا وَ شَيْنٌ
 (۳) فَإِنَّهُ قُلْتُ قَدْ أَلْكَفَرُ الْقِصَاصُ
 صَرٌّ بِأَلْمُقْصِي نَارُ الْقِصَاصِ
 (۴) وَالْقِصَاصُ مِيزٌ عَنِ الْمُقْصِي أَنْتَ
 يَرْفَعُ الْإِشْكَالَ فِي أَلْهَائِ وَلَا
 يَنْقُصُ الْمَقْصِي حُلًّا وَ الشَّقِّ
 لَمْ يَكُنْ الْمَقْصِي كَانَ وَ أَرْضًا (۱)
 كُنْ فِي ذَا الْكُفْرِ مِثْلُ مَا قِصَى
 أَيْهَا السَّيِّدُ فِي دَا أَوْ عَمْتُ
 تَقَعُ فِي شَهْمٍ يَنْ أَلْعَلَا

(۱) ی داشت بعد مسائل با سال هذا کفر من الرضا ، انما مقتضى العدا و - معنی
 من طرف العدا والقصاص من ربه و المقتضى منكم و - قضاء حکم بعد هذا الکفر
 الذى هو فى الله آثار و قضاء لاجله فهو مقتضى لا قضاء و لا عين قضاء و - کفر
 لقصاص والكفر فى هذا الحديث لا يكون باعتبار القصاص بل هو باعتبار المقتضى -

- (۱) ی قصای حق بود کفر و نفاق
 (۲) و دره یم راضی بود آن هم ریان
 (۳) گفتمش این کفر مقتضى بی قصاص
 (۴) پس قضا را خواهی از مقتضى بدان
 اگر بدین راضی شوم باشد شقاق
 پس چه چاره باشم اندر میان
 هست آثار قصا این کفر راست (۱)
 با شکالت رفع گردد در دهان

(۱) این جواب در شیخ محی الدین در مباحث ذکر نموده و گفته که قصا عبارتست از معاد
 احکام موافق قدر است نسبت با استعداد آدمی و حق اوست تا برای قصا از صفات فعلیه حق است و رضا
 بدان مطابق فرض است اما رضا بمقتضى مطلقا فرض نیست بلکه مقتضى هر گاه از یدى مقتضى علیه
 باشد کفر و همه گناهها مقتضى شده و نه حق است رعایت مکلف بدان حرام مقتضى خواهد بود با این
 وصف رضا بعضی مستلزم رضا بعضی نه میشود چنانکه مولانا میفرماید (راضیم در کفر دان رو که
 مضایست - نه از این رو که نزاع و خبیث ماست) -

- (۱) اَلَا بِاَلْكَفْرِ رَضِيْتُ اِذَا عَدَا
 مَا رَضِيْتُ بِهِ مِنْ حَيْثُ لَنَا
 (۲) اِصْحَاحُ اِنْ اَلْكَفْرُ مِنْ حَيْثُ اَلْقَصَا
 كَاِبْرًا لِّلْحَقِّ لَا تُسَمَّى هُمَا
 (۳) جَهْلُ الْكَفْرِ اَلْقَصَا بِاَلْكَفْرِ عِلْمٌ
 وَجَدًا كَالْعِلْمِ وَ اَلْإِخْلَامُ هُمَا
 مِنْ قَصَاءِ الْحَقِّ فِي ذَاكَ بَدَى^(۱)
 كَانَ فِيهِ وَ رَاعٍ يَتَمَّا
 لَيْسَ كُفْرًا لَوْ بِهِ الْحَقُّ قَضَى^(۲)
 لَا تَقِفْ وَاعْرِفْ اَمْرًا يَتَمَّا
 هَلْ كَلَّا اَلَا ثَمَيْنِ ذَيْنِ اِنْ اَلِمَ
 كَمْ تَرَى مِنْ فَارِقٍ يَتَمَّا^(۳)

(۱) ای راضی، کفر من چه کوه قضاء الهیاً علیه تدی فی لاری و حکم و لا یكون
 عبره و لیس فی هذا قضاء حادثة و صابة و لیس راضی بکفر من هذه الجهة استی هی
 راعی و حنا لایها شفاء بدی منتج ان رضاء کفر القضاء من طرف الحق بکفر
 لا یكون کفر و تم امر بکفر باعتبار کونه منقضیاً کفر - (۲) کفر و نه من
 جهة القضاء یس کفر بل کفر فی مرتبه قضاء صفة جلاله و اعماره و اعیان الکفر
 مصادر اسم فہریة و جلالة داد بصرت لعبد الله رأیت عن کفر مظهر اجلال
 و هذه الصفة من اسمائه العسی و سی هو الکفر و القضاء و القدر بدی هو من جهة
 کونه فی مرتبة السوطة من قبل الحق و اراده علی مقتضى حتمه لیكون مظهر صفته
 العالیة و لکن یرضاء لعباده لا یوقف هـ و لا یسقر الله بکفر ای لا تقل کافر بل
 دل سائر و فہر و خالق الکفر - (۳) الختم بکسر القضاء لمعناط -

- (۱) راضیم در کفر راں رو که فصاحت
 بی ارایں رو که راع و حبث مست
 (۲) کفر و روی فضاخود کفر مست
 حق را کافر معجوان ایستامیست
 (۳) کفر جهلمست و قضای کفر علم
 هردو باک باشند آخوخلم و حلم (۱)

(۱) باز هم شیخ معنی الدین در مباحث سر این مطلب و سن کرده اند «بسیکه
 اصل معنی که ر مکلف صادر میشود بشر دانی خود مدح پسند بیکه حسن دانی دومند
 که مظهر اسماء و صفات حق اند و قسمی که در آن عارض شده است از مکلف و آورده
 آنها آمده است زیرا که در طبع خود افعال اغیار منفر و ارتکاب مرتکب مفسود شده است
 و قسمی که در آنها پدیدار شده سبی است و برای همین بدست عارضی است که تو به ر
 مکلف موع میشود و آن مدح بر کار میگردد چنانکه میفرمایند (اَوْنٰكَ مِنْ اَللّٰهِ سَيِّئَاتِهِمْ
 حسات -

- (۱) ان قبح الخط النقاش لم
 تل على النقاش يا هذا لرم
 (۲) قوة النقاش قد كانت بان
 وعلى انقش القبح كيفما
 (۳) لو قبح انا دانست بهن
 كى به ناتي السؤال والجواب
 (۴) لمضى بالمشق ذوق الكنة
 بدل مني بفسر آخر
 يكن نقش له .. ما فيه لم
 ان يرى القبح الذي فيه لم
 بقدر ايضا على القش الحسن
 رام سوى مثل ما كانا هما
 و لصنع دائما مر الزمن
 منها اقصي البيان والخطاب
 مني تا و قش الخدمة (۱)
 اضيق اذك كف الحاسر

مثل فی بیان ان الحيرة مانعة للبحث والفكرة

- (۵) مثل ذاك الرجل الفرد الشعر
 نحو حلاق له امرات قد
 له ذولوتين في الحال عذر
 وضع لالحق والتموس اعد

(۱) لان البحث في العلوم انما هو مدح لاسرار المشق اي لصار نقش الطلعات لالهة
 متدلا وغيرا لها بالاشمال الدسوية لان البحث في الغشاء وانقدر لا يحور عند
 وسعة عند الغشاء وقيل دمال عدا اهل الحال وللغرى بين اصحاب الفل وانقا واصحاب الحال
 او رد هذه الحكاية على طريق المثال -

- (۱) زشتی خط زشتی نقاش دست
 (۲) قوب نقاش باشد آنکه او
 (۳) کر گشایم بحث این را می ساز
 (۴) ذوق نکته عشق از من می رود
 سکه اروی زشت را نمود بیست
 هم تواند زشت کردن هم سکو
 تا سوال و تا جواب آید در ر
 نقش خدمت نقش دیگر میشود

مثل اینکه حیرت مانع بحث و فکر است

- (۵) آن یکی مردی دومی آمد شنب
 پیش يك آييه داری مستطاب

- (۱) قَالَ عَنْ لِحْيَتِي ابْعِدْ يَا فَنِي
وَأَنَا احْتَرْتُ عُرُوسًا مِنْ حَدِيدٍ
(۲) خَلَقَ لِحْنَتَهُ كَالْحَمَلِ
قَالَ أَنْتَ لَهُ فَرَّقَ وَاحْتَرِ
(۳) ذَا سَوَّالٍ وَلَهُ هَذَا الْجَوَابُ
(۴) يَبْهَمَا أَتَى ذَرَى الْوَاحِدِ ذَا
حَمَلٍ زَيْدٌ عَلَيْهِ الْأَنْقَمُ
(۵) ضَارِبُ الْكَفِّ لَهُ قَوْلُ أُمِّ
أَوَّلًا قُلْ لِي جَوَابًا ثُمَّ أَتَتْ
(۶) فَذَكَ الرَّأْسَ ضَرَبَتْ وَالْإِطْرَاقُ
يَسْمَا مِنْكَ سَوَّالًا أَتَشْنِ
(۷) دَالِطَرِاقُ يَا كَبِيرُ مِنْ يَدِي
- شعرها الا نصح ما فيها اتى
شعري الا نصح اذرى لا تريد
فى الامام كه ثم يعجل
لى مهم حدث بالاثير
دايت احتر وحل لدن الجطاب (۱)
صرب ما اكف زيدا للاذى
طاب فدا .. فمغن نغرام
اشن منك سؤالا يهنا
عده اصرنى انقما نو اردت
ه جاء اذهنا كاب الاولوق
وله منك الجواب مل
كك او من راسك فلتهد

(۱) ای هذا الشعر الاسود سنون وده الشعر الابيض جواب احمر دك لان لرحل
المتدين لا يمسك اعراضهم يمس من فكره لضعاف لا يكفى سم ادهرى ولا يصح غيره -

که عروس تو گزیدم ای فتی
گفت تو بگزین مرا کلری قتاد
که سراینها ندارد مرد دین
حمله کرد او هم برای کید را
پس جوابه گوی و آنکه میرم
یک ستوالی دارم اینجا در رفاق
از قفاگاه تو ای فخر کیا

(۱) گفت از دیشم سپیدی کن جدا
(۲) دیش او ببرید و کل یشش نهاد
(۳) اس ستوال و این جواب - آن کرس
(۴) آن یکی زد سبلی مرزید را
(۵) گفت سبلی زن ستوات میکم
(۶) بررقای تو زدم آمد طراق
(۷) این طراق از دست من بودست یا

- (۱) قَالَ مِمَّا بِي وَكَانَ مِنْ أَلَمٍ
 إِذَا نَاثَمُ كَيْفِي الْمَكْرَةِ
 (۲) أَنْتَ مَنْ لَيْسَ بِكَ مِنْ أَلَمٍ
 أَصَحَّ مَا كَانَتْ لِي قَدْ نَاثَمُ
 ثُمَّ أَحَدَ أَيَّ فَرَاغٍ مُقْتَنَمُ
 وَبِهِ لَمْ أَفْتَكِرْ بِالْمَكْرَةِ
 أَفْتَكِرْ فِي دَا وَبِي لَا تَلَمُ
 هَذِهِ الْمَكْرَةُ مِمَّا بِهِ لَمْ (۱)

فی بیان انه بین الصحابه قلیلا ما یوجد حافظ للقرآن الکریم

- (۳) قَلِيلًا كَانَ فِي صَحْبِ النَّبِيِّ
 هَبْ كَثِيرًا كَانَ فِي الرُّوحِ مَعَهُمْ
 (۴) حَيْثُ أَنْتَ مِنْهُمْ قَدْ مَلَى
 وَاجْتَوَدَ ضَوِيَّتُ وَنَعْنَعَتْ
 (۵) وَقَشُورُ الْخُورِ وَالْأُورِ وَمِ
 لَمَّا حُثَّ أَمَّا الْحَدُّ بِهَا
 مِنْ هُوَ الْحَاطِطُ لَذِكْرِ النَّبِيِّ
 شَوْقُهُ وَالْحَفِظُ حُلَّ عِنْدَهُمْ
 وَشَتَوَى وَأَنْتَ صَبَّحَ صَارَ الطَّرِي (۲)
 وَالنَّمَا كَالْأَلْبِي انْتَدَمَتْ
 كَانَ مِنْ فَسْقٍ أَوَّلَ بَسْمِي
 نَقَصَ أَيْضًا بَدَى اللَّطْفُ بِهَا

(۱) ای صوت الکفر و لعاقی حاصل من بدک لانه پس اصحاب اجمع هدامکر
 ولكن لعام شمر واهدا قول (حکاة) - (۲) در آکند فی لاصل یعنی املاء و کف
 ای اعلق ای املاء عقوبه و درواچه بالاسرار الالهة و سنت الکمال و صارت جلود الالفاظ
 و النعات رقيقة رائدة الصدف ثم اعدت و طهرت

- (۱) گفت از درد این فراغت یستم
 (۲) تو که بی دردی همی بدیش این
 که درین فکر و تفکر لیستم
 بیست صاحب درد را این مکر همین

در بیان اینکه میان صحابه حافظ کم بود

- (۳) در صحابه کم بدی حافظ کسی
 (۴) زانکه چون مغرش در آکند و رسبد
 (۵) قشر جور و مستق و بادام هم
 گرچه شومی بود حاشان را سی
 بوستها شد اس دقیق و وا کفید
 معر چون آکندشان شد پوست کم

(۱) رَادُّ لَبِّ الْعِلْمِ وَ الْجِلْدُ نَقْصٌ
 حَيْثُ أَنَّ لُبَّ الْعِلْمِ الْمُعْشَقُ قَدْ
 (۲) حَيْثُ أَنَّ الْوَصْفَ لِلْمَطْلُوبِ كَانَ
 فَلَهُ الْوَحْيُ وَ نُورُ الْبَرَقِ لَهُ
 (۳) حَيْثُ أَوْصَافُ الْقَدِيمِ ظَهَرَتْ
 فَبَسَاطَةُ الْوَصْفِ لِلْحَادِثِ قَدْ
 (۴) كُلٌّ مِنْ رَتْمًا مِنْ الْقُرْآنِ كَانَ
 فَسِ الْأَصْحَابِ دَوْمًا سَمْعًا

لَهُ تَحْضُضُ اللَّبِّ عَادَ وَخَاصُّ (۱)
 أَحْرَقَ لَمَّا بِهِ الْعُشُقُ اتَّقَدَّ
 صَدُّ وَصْفِ الطَّالِبِ كَمْ عَنْهُ بَانَ (۲)
 الْمُسَيِّحُ أَحْرَقَ شَبَّ وَلَهُ
 وَ تَجَلَّتْ بِصِيَاهَا بَهَرَتْ (۳)
 أَحْرَقَتْ مِمَّا بِهِ مِنْهَا اتَّقَدَّ
 حَافِظًا دَقَّ بِعَيْنِهِمْ وَ بَانَ (۴)
 حَلَّ فِينَا عَزَّ فِيهِمْ وَرَعَا

(۱) ای لما كان به العلم رائداً صار جيله نفعاً لأنه كلما زاد علم المرء منه من لمساته والباشقة حتى لا يطرق عليه لقل و لسان ولا حل هذا عاشق يحرق حبيبه الصوري ومعشوقه مرة يرفع بها نظره عن لالعات الى الاعبار والطالب يحرق سائيه الصوري -
 (۲) ای لما كان وصف له صورية ضد الصداقة والوصف المنسوب الى المطلوب ضد طالبه لا جرم كان وحى لاهى وسور الربانى حرق النبى (ص) ومختصه من ووصاف الشربة قال تعالى فى سورة الرمد (سلقى عليك قولاً بيلاً) (۳) ای لما يتجلى القديم فى لاوصاف العادة يحرق صوف حرمه وبسط هذا الحادث من الجسد را قرن له حديث بالقديم لم يبق له ثمر - (۴) قال صاحب شرعة الاسلام كان الصعابة يتعمنون عشرة يام لا يتجاوزها الى غيرها حتى يمتعون ما فيها من العسل -

(۱) معر علم افزود کم شد پوستش
 (۲) وصف مطلوبی چو ضد طالبی است
 (۳) چون تجلی کرد اوصاف قدیم
 (۴) ربع قرآن هر که را معصوم بود
 رانکه عاشق را سوزد دوستش
 وحی و نور برق سوزنده بی است
 من سوزد وصف حادث را گیم
 حل فینا از صحابه می شود

(۱) برق موصوف و نور سوزان صفت برق است و جمله مرکب تعلیلی است که اضافه شده به بی یعنی وصف مطلوبی که از طرف حق است و وصف طالبی که از سمت بشر است هر دو صداند و وحی بی برق سوزان آن تضاد است و ما اینکه وصف طالبی و وصف مطلوبی با هم متضاد اند در يك محل و طالب عین مطلوب است ازین رو حیرت آمده و وحی برق سوزان این تضاد است -

- (۱) صَوَّرَ الْقُرْآنَ مَعَ مَا مِثْلُ مَا
عَبَّرَ مَقْدُورٌ يَعْبِرُ مَدَّ
(۲) فَيُمِثِّلُ التَّكْرِرَ دَا بِحِفْظِ الْأَدَبِ
(۳) فَلَدَنِي اسْتِعْصَانُهُ لَمَّا حَمَلْتُ
جَمْعَ الْبَصِيرِ مِثْلُ مَا الطَّوِيلُ
(۴) فَالْعَصَا تَدَاتِ لِلْعُمَيَّانِ قَدْ
وَلَدَا لَعْمَانٍ صَدُوقًا يَصِيرُ
(۵) قَالَ ذِي الْعُمَيَّانِ بِالدَّاتِ غَدَّتْ
مِنْ حُرُوفِ الْمُصْحَفِ وَالْمَدْرِ
- لَهُ مِنْ مَقْنَى عَظِيمٍ كَمْ سَمَى (۱)
مَوْهَبٍ حَلَّى سَوَادِ الْحَبْلِ .
أَمْ يَكُنْ لَوْ كَانَ فَاعْرِفَهُ الْعَجَبُ (۲)
أَهْلًا وَبِهِ الْفَقْرُ وَصَلْ
مَعَ مَا دُورُ سَوَاءِ الْمِيلِ (۳)
كَأَنَّ الْمَعْشُوقَ بِالشَّوْقِ أَمَدُ (۴)
يَحْفَظُ الْقُرْآنَ كَثْرًا وَيَسِيرُ
كَتْمًا بِقِيَمِ الْمُنَى الْعَمْرَانَتِ (۵)
وَمِنْ الْإِي وَاسْمِ السُّورِ

(۱) لانه ورد در بعضی مطلق و بعضی در لی اسمی آید - (۲) لان جیب المعنی من استیلاء سكره فی معانی القرآن كان یقرأ الحمد بالهاء المعجمه و ابو الحسن اخبرنی بالهاء - (۳) ای کذا سكران فی شرب معانی القرآن فرغیته للالعاد و المعروف به خروج من عالم الصورة فی آن واحد کجمع البصر و ذاك انه اذا استغرق فی معانیه استغرق من بصره لانه فی ذاك الحال حیاحه للعاد گردد بی مدور و درر ای طویل و هما صدان و جمع البصر معین - (۴) ای کذا المعامل عدم العصبه من اسرار بطون القرآن لعاده تكون له كالمص ان ترکها ولم يرعها فسدت صوته و اما السمرق السكران معرب و به فهو هائم محزون فی بقی اسرار دلایه معانی و لا حرج علی السعدون - (۵) ای ان لم یعملوا بوجه و ان عملوا صدق عليهم قوله (ص) حمة القرآن عرءاء أهل بجه و قوله (ع) حمة القرآن أولیاء الله من عادهم عدی الله و من والاهم فقد والی الله کذا فی الجامع الصغیر -

- (۱) جمع صورت یا چهره معنی ژرف
(۲) در چنین مستی مراعات ادب
(۳) اسرار استغنا مراعات نیاز
(۴) خود عصا معشوق عیسان می بود
(۵) گفت کوران خود صادقانه بر
- بیست ممکن چو در سلطان شگری
خود باشد و ر بود باشد محبت
جمع صدین است چو گردد و دراز
کور خود صندوق قرآن می بود (۱)
از حروف مصحف و ذکر و بدر

(۱) یعنی کور هست در اسرار قرآن و تنها حافظ آن میباشد و مانند صدومی که در آن قرآن می نهشت -

- (۱) ثُمَّ صَدَّقَ مِنَ الْقُرْآنِ قَدْ
 ذَلِكَ الصَّدُوقُ مَرْدُومًا حَلِي
 (۲) ثُمَّ صَدَّقَ مِنَ الْحَصْلِ فَرَعٌ
 فَصَلَ الصَّدُوقَ بِالْفَرْقِ
 (۳) حَاصِلُ الْقَوْلِ بِأَنَّ الرَّجُلَ
 صَارَتْ الدَّلَالَةُ عِنْدَ الرَّجُلِ
 ٤ إِذْ بَالِي مَطْلُوبِكَ كَلًّا وَصَنَتْ
 طَلَبَ الْعِلْمِ لَكَ الْحَصْلُ الْقَبِيحُ
 (۵) إِذْ عَلَى مَطْلَحِ اسْمَا لَطْفًا وَفَعَتْ
 طَلَبَ التَّسْمِ نَعْدَ وَانْدَرَجَ
- مِلًّا أَحْسَنَ فِي وَصْفٍ وَعَدَّ
 مِنْ مَتَاعٍ هُوَ أَذْنِي فِي الْمَلَأِ
 مَطْلَمٌ وَ التَّوَرِيهِ مَا تَرَعُ (۱)
 وَالْأَوْعَى وَ ضَوَارِي الْحَصْلِ
 لَوْ إِلَى الْوَصْلِ أَتَى وَالْأَصْلَ (۲)
 نَزْرَةً بَارِدَةً عَنْهَا يَحُلُ
 يَا حَبِيبُ وَأَمَّا رُمْتَ انْقَضَتْ
 كَانَ . وَالتَّرَكُّ لَهُ صَارَ الْمَلِيحُ
 وَعَلَى أَفْلَاكِهَا الْإِرْحَلُ وَصَفَتْ (۳)
 بِأَرْدَا كَانَ عَنِ الثَّلْبِ خَرَجَ

(۱) آرد بعله (رد) الذي هو سمي الحصل العاط انقرآن ای صدوق مسمو به عاط
 القرآن احسن من صدوق مسمو جوده بهار الهوى وادعى الشعار- (۲) كلمة دلالة و
 كان اصعب مؤثرا و لكن بعد اوضح و صوره لكل دلال يدل الطالب على مطلوبه و قوله
 (سرد) معناه البارد واستعمل في معام انقيح (۳) لانه ما وراء الكمال الا النقص
 وما وراء الحق الا الباطل-

- (۱) باز صدوقی بر ار قرآن بهست
 (۲) باز صدوقی که شد خالی ر باز
 (۳) حاصل بدر وصل چون افتاد مرد
 (۴) چون مطلوبت رسیدی ای ملیح
 (۵) چون شدی بر نامهای آسمان
- ز آنکه صدوقی بود خالی به است
 به ز صدوقی که پرموشت و مار
 گشت دلالة به بیش مرد سرد
 شد طلبکاری علم اکنون قویج
 سرد باشد جست و جوی نردبان

- (۱) یَسُوئِ الْأَحْبَابِ أَوْ تَعْلِمَ عَيْرَ
بَارِدًا كَانَ وَ مَرْدُودًا تَمَّ
(۲) قَلَّوِ الْعَرَاتُ بِالْمَطْبِ صَمَتْ
وَمَا أَصْقَلَ بَدَى حَمَلًا وَ مَا
(۳) عِنْدَ سُلْطَانٍ إِذَا حَقَّ الْقَعُودُ
فَقَبِیحٌ لَوْ ظَلِمْتَ الرِّسُولُ
فَطَرِيقُ الْخَيْرِ يَدَا بَعْدَ حَيْرِ
حَاصِلٌ بِأَنْدَاتٍ لَا الْجَدِائِسَ
حَسِبَتْ بِالْمُورِ بِالْحَسَنِ ضَمَّتْ
رَادَهَا صَوْنٌ . لَهَا الْقَدَرُ سَمَى
فِي الْقَوْلِ لَيْتَ الْمَطْفِ يَحُودُ (۱)
أَوْ إِلَى مَالِكَةَ تَبْنِي الْوُصُولُ

فی بیان مشغولیه عاشق فی حضور المعشوق له یقرئه مراسله
العشق و مطالعتها و مشغولیت بحکایتها و فی بیان عدم قبول المعشوق لها و قوله
ان طلب الدلیل عند حصول المدلول قبیح و الاشتغال بالعلم بعد الوصول
الی المعلول مذموم

- (۴) ذَبِكَ الْوَاحِدَ مَنْ كَانَ الْحَبِيبَ
أَخْرَجَ مَالِكَةَ عِنْدَ الْحَبِيبِ
لَهُ مِمَّا أَحْسَسَ حَتَّى يَطْمِئِنَّ
قَرَأَ .. مَا حَدَّثَ مِمَّا أَرَقِيبَ ..

(۱) که حکمی الله تعالی عن حسن ادب الرسول (ص) بقوله (ما راع اسمر و ما طعمی)
ای الی النظر الی عذات السمکوت و اللاء الاعی علی یورث و مرعی ما رعد مودته
ولهذا قال (داستان مشغول شدن عاشق الخ) -

- (۱) حر برای یاری و تعلیم غیر
(۲) آیه روشن که شد صاف و جلی
(۳) بش سلطان خوش شیشه در مدول
سرد باشد راه خبر از بعد حیر
جهل باشد بر بهادن صیقلی
رشت باشد جسن نامه رسول

داستان مشغول شدن عاشق به عشق نامه خواندن و مطالعه کردن در حضور معشوق خویش
و معشوق آن را ناپسندیده داشتن و گفتن که طلب الدلیل عند حصول المدلول قبیح
و الاشتغال بالعلم بعد الوصول الی المعلول مذموم ؟
(۴) آن یکی را یار پیش خود نشاند
نامه میرون کرد و پیش یار خواند

(۱) وَلَكُمْ بَيْتٌ بَيْنَكُمُ الْمَالِكَةُ
وَالْبَيْضُ وَالنَّارُ وَالْإِنَّمَالُ
(۲) فَلَهُ قَالَ الْحَبِيبُ تَوَلَّيَا
تَحْكِي وَفَتَ الْوَصْلُ لِلْعَمْرِ الْعَزِيزُ
(۳) فِي الْأَمَامِ حَاضِرٌ مِنْكَ أَنَا
تُطَهِّرُ الْآيَةَ لِلْمُشَاقِّ لَمْ
(۴) قَالَ أَنْتَ حَاضِرٌ عِنْدِي هُمَا
(۵) بِي مِنْكَ لَمْ أَحْضُرْ مَا قَدْ نَظَرْتُ
أَيْسَ فِي ذَا الْمَسْ هُنَّي الْوَصْلُ
(۶) أَنَا مِنْ دِي الْعَيْنِ عَدْبَا وَرَلَا
وَبِدَاكَ الْمَاءُ عَيْنَ الْقَنْبِ لِي

مَالِزَايَا لِلْفِرَاقِ الْمَوْلِكَةُ
مَاهِ كَتَدَ مِنْ قَلْبِ الْوَصْلِ
هَبْدِ الْمَالِكَةِ عَنْ تَعْدِيَا
كَانَ تَضْيِيعَا وَلَسْتُ بِالْمَحِيزِ
تَقْرَأُ مَالِكَةَ أَنْتَ الْعَا (۱)
تَكْ هَدِي - وَكُنْ بِالْفَيْرِ لَمْ
اَكُنْ اسْمُتُ بَصِيْبَ حَسَنَا
أَنَا فِي عَامِ مَضَى مِنْهُ اسْتَهَرْتُ
اَنْطَرُ مِنْهُ وَشَاهَدْتُ الْجَمَالَ
قَدْ شَرِيتُ الْفَرْزَ أَنْتَ وَالْحَلَالَ..
صَفْوَةُ سَوَّيْتُ كَالنُّوْرِ الْجَلِيلِ

(۱) کلمه اری می الاصل مائی بصب الادی دون الاعلی یعنی ان لم نهی و
تموت یعنی ترک الکلام والفرام و طالع جمای لان هذه الحالة التي انت فيها ایست
علامة المشاق -

روزی و مکینی و س لاها
گاه وصل این عمر صایع کردن است
بیست این یاری نشان عاشقان
من نمی یام بصبب خویش بیست
بیست این در گرچه می بیم وصال
دیدة دل ر آب تاره کرده ام

(۱) بیتها در نامه و مدح و ثنا
(۲) گفت معشوق این اگر دور هست
(۳) من به پیش حاضرم تو نامه خوان
(۴) گفت اینجا حاضری اما ولیک
(۵) آنچه می دادم رتو بازیه سال
(۶) من ازین چشمه رلای غورده ام

- (۱) أَنْظِرُ الْعَيْنَ وَلَكِنْ مَا بَهَا
وَكَأَنَّ أَصْرُ الْأَطْرِيقِ الْأَطْرِيقُ
(۲) قُلْتُ قَالَ إِذَا لَسْتُ أَنَا
أَنْدُ فِي نَعَارِ كَمْتُ وَالْمَرَادُ
(۳) أَنْتَ بِي الْغَاشِقُ كُنْتُ بِالْآثَرِ
يُفْتَى لِنَعَارِهِ فِي الْيَدِ لَمْ
(۴) فَإِذَا كُنْتُ مَطْلُوبٌ لَكَ
فِي الْأَمَانِ صِرْتُ حُرّاً فَادْهَبِ
(۵) نَيْتَ مَعشُوقٍ أَنَا كُنْتُ وَلَمْ
فَعَلَى أَنْفِدِ لَكَ الْغَاشِقُ وَقَعَ
- أَبْدَأُ مَاءً أَتَى الْيَبَسُ لَهَا
مَاءٌ دَوْقِي قُطِعَ نَسْتُ الرِّيقُ
لَكَ مَعشُوقاً وَلَا دَوْخُ الْمُنَى (۱)
لَكَ كَأَنَّ فِي قُتُوزَادِ الْبُعَادِ
عَاشِقُ الْخَانَةِ لِي لَيْسَ مَقَرُّ
تَبْتُ بِمِثْلِ الْعَرَصِ زَالَ وَلَمْ
أَنَا مَا كُنْتُ وَمِنْ مَقْصُودِكَ (۲)
أَوْ بِغَشَقِ الْكَلِّ يَهْدَا أَرْعَبُ
أَنْكَ مَعشُوقٌ إِذَا مَا الْغَاشِقُ لَمْ (۳)
لَا عَلَى الصُّنْدُوقِ سَأَلْتُ أَرْتَعُ

(۱) اندر وقتی چشم را نگاه و منم را، لشاه العوصة اسم بلدین بیسها بعد مسافه -
(۲) ای لست عاشقی بواسطه بل عاشقی بواسطه دوری الحال - (۳) کون لدات
لالهیه بیت المَعشُوق من جهة کونها مع الحلات ومصدر الادوق معشوق یکون بلاذوق
ولیس المصنوع ویس المصنوع مثال معجم ومضون الدات ددا انملت الروح مادی حصل
بواسطه البعد من الحلات ولکنش وبت به وطهرت عیرة المَحْبُوب فیکون المَالِک معرض
اعصاب مثلاً العالم ان عن موحب علیه لاق لطائفه جمال المَحْبُوب ولاخری ترک بظاهر
منه بعد تحصیله لیشتغل بمطالعة الجمال بواسطه الریاضات فان الصمم معه ممرس لکسب الجمال
ولجاء علی الـ لک ترک الکرامات والحالات لانها عرض لائنات بها والاشغال بمطالعة
جمال الله بالتفکر فی آلاءه -

- (۱) چشمه می بینم ولیکن آب نی
(۲) گفتم پس من نیستم معشوق تو
(۳) عاشقی تو بر من و بر حالتی
(۴) پس بیم کلی مطلوب تو من
(۵) خانه معشوقه ام معشوق نی
- راه آیم را مگر زد ره زنی
من ببلعار و مرادت در قنود
حالت اندر دست نبود ای فتی
جزو مقصودم ترا اندر زمن
عشق بر تقدست بر صندوق بی

- (۱) كَانَ مَشُوقَكَ ذَاكَ مَنْ غَدَى
هُوَ مِنْكَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ
(۲) مَنْ لَهُ نُو تَحْدُ بِالْمُنْتَظَرِ
كَانَ أَيْضًا وَهُوَ أَيْضًا لَكَ
(۳) قَلَى الْأَحْوَالِ قَدْ صَارَ الْأَمِيرُ
عِنْدَ ذَاكَ الْفَقْرُ كَانَ الْفَقْرُ
(۴) تَوَالِي الْحَالِ يَقُولُ امْتَنَلَا
وَأَوِ الْأَحْسَامِ أَرْوَا حَا أَرَادَ
(۵) مَنْ هُوَ الْوَاقِفُ كَانَ الْمُنْتَهَى
إِذَا هُوَ مُنْتَظَرًا كَانَ إِحَالِ
- مطلقاً فرداً بلا حدّ بندی
لک و هو الناطق و الظاهر
لَمْ تَكْ يَلْمِزْ وَهُوَ لَمْ يَسْ
ظاهرأ کان حلیاً عند کا
هو لا الموقوف الحال نصیر
دائم و تمام عند ما مر (۱)
و ما قبل سریعاً عملاً (۲)
یعنی سوی و اهداها ارشاد
لَمْ تَكْ لَا یصل ما شهنی
یفحص عنه به شدی سؤال

- (۱) سخته نیت - عید ذاک القمر کان القمر - دائماً و العول طوع ما امر -
(۲) حال می سنج لما روی ان عصره مولانا لما عرس علیه سوادین شراری معرفه
الاکسر و قال له اهدیک دراهم لاجعلها ثمن یصلک عصب و قال سبحان الله من یصلک
بجعل لعمه و الذهب رناً لیأمنی أصحابنا شرهما و کلام همد صد مشربا عصار و دحل همد
ارادته -

- (۱) هست مشوق آنکه او یکتو بود
(۲) چون بیایی اش نه مائی منتظر
(۳) میرا حوالت می موقوف حال
(۴) چون بگویند حال را غرمان کند
(۵) منتهی نبود که موقوفست او
- مندا و منهادت و بود
هم هویدا او بود هم بین سر
منده آن ماه اشد ماه و سال
چون بخواهد جسمها را جان کند
منتظر بنشسته باشد حال جو

- (۱) حرم مند (مر حواله) مقدار است و ن (بایده مشوق و می ست) که عارف
کامل است و این بیت انتقال است سوی آن عارفی که هدف خود رسیده و رایش تعلی حاصل
شده است -

(۱) کیمیاء الحال کانت ید من یدہ او حراء صار اللحاس
(۲) لو ارد الموت خلوا انکر حور النرجس و انحرین ما
(۳) من هو الموقوف بحال عدی به وردد و طوراً نقصاً
(۴) اصبح و انصومی ان الوقت کان صافیا صار زمن وقت و حال
(۵) کل ذی الاحوال قید عزیمه حیه من نفعه بی المبیح

.. لیس بالواقف فی صنع و فن .. به سکراناً و داب بالتماس
ص و الشوک و دلمی التشر
شاء کان ثم انصا و سم
ادمی طوراً الحال مدی (۱)
و لی ما فیہ طبعاً ملص ..
فی الینالی غیر ان کل زمان (۲)
قرغ خلصه عشق الوصال
اوقت و انرای طوع حکمه
رجعت اذ کان فیہ کالتبیح

(۱) ای علی بعضی نظمیه اشریه ن علیه لاحوال ازداد شوقاً و ان رجع الی الطبیعه الشرطه بید و صدر فی انصاف بخلاف السهی ، لحاکم فی الحال ما به سکراناً به ربه فی قه و له سو و من اشرة الصوره ما به لاشیاء مقاده لامره لانه وصل لعرب لعرائس و صدر آله لبعض ندائی - ولهذا قال (و رمیت اذ رمیت ولكن الله رمی) - (۳) قال فی النهج لما روی عن حبس بن علی (ع) انه وعت فی بیته بار وهو ساجد و ما رفع رأسه ولا التفت الیها فلما اطلعت قبله له لم ترفع رأسک فی هذه الحالة قال الهنئی مشاعده النار الکبری فی هذه النار الصغری -

(۱) کیمیای حال باشد دست او
(۲) گر بخوهد مرگ هم شیرین شود
(۳) آنکه او موقوف حال آدمی است
(۴) صوفی این الوقت باشد در مثال
(۵) حالها موهوب عزم و رای او
دست جساند شود من مست او
خار و شتر نرگس و نسرين شود
که بحال افزون و گاهی در کمی است
لیک صافی فارغست از وقت حال
رنده از نفخ مسیح آسای او

عَاشِقٌ لِلْحَالِ دَوْمًا تَدُورُ حَوْلِيَا
 نَاقِصًا لِلْحَالِ وَالْوَقْتُ التَّمَسُّ
 نَفْسٌ مَعُودُ الْحَلِيلِ الْأَوَّلِ
 زَمَنًا دَا آخِرَ فِي دَاكَ بَانَ
 حَاشَ قَالَ لَا أَحِبُّ الْأَوَّلِينَ
 آخِرَ مَا قَرَّ حَالًا فِي زَمَنٍ
 كُلُّ أَرِيْهُوَ بِالتَّغْيِيرِ بَانَ
 لَمْ يَكُ وَالنُّورُ فِيهِ مَا سَقَرُ
 مَا لَهُ عَنَّهُ بِأَنَّ مِنْهُ ظَهَرَ
 هُوَ أَتَى الْوَقْتُ فِي حَالٍ وَفِي
 مُجْهَمًا فِي طَوْعِهِ كَيْفَ سَدَّكَ (۱)
 ذَلِكَ الصَّافِي وَفِيهِ احْتِرَاقُ
 فَرَّغَ كُلًّا وَلَيْسَ ابْنُ أَحَدٍ

(۱) عاشق للحال انت لا لبيا
 (۲) لرحايه الحال من كان نفس
 نفسا آخر كان الكاملا
 (۳) كان دوما والندي الاول كان
 ليس مضمونا لدى الحق يقين
 (۴) من زمانا حسنا غير حسن
 قارة ماء واخرى اندر كان
 (۵) هو زرخ فمر لكن فمر
 هو نقش القسم كن حمر
 (۶) ان صو في الصفا كان كمن
 وكمنل الالب لذوقت مسك
 (۷) وبمشق دي التجلال عرفا
 ومن الاوقات والاحوال قد

(۱) نسخه ثانيه - امي سكت -

بر اميد حال بر من مي تني
 بيست معبود خليل آمل بود
 بيست دلبر لا احب الاولين
 يك زماني آب و يك دم آتش است
 نقش است باشد ولي آگاه سي
 اين كس ني فارغ از اوقات و حال
 وقت را همچون بدر بگرم است سخت

(۱) عاشق حالي نه عاشق بر مني
 (۲) آسكه يك دم كم دمى كامل بود
 (۳) وآنكه آمل باشد و گه آن و اين
 (۴) سكه گه هي خوش و گه ناخوش است
 (۵) برج مه باشد وليكن ماه ني
 (۶) مست صامى عرق عشق ذو التجلال
 (۷) هست صوفى صفا چون ابن وقت

- (۱) غرق في نور من لم يولد
 لم يلد لم يولد الكمو الأخذ
 (۲) ربح ومثل العشق داعية اقخص
 ومدا ما عند وقت مضى
 (۳) ولمن من قبيح أو حسن
 ولمن طلبك والعشق انظر
 (۴) ولدا لا تنظر انت حقير
 يا شريف انظر الى هميكا
 (۵) قباي له انت اطلب
 ايها الطامس من منه الشقة
 (۶) ان ينس الشقة كان الحمر
 ان يقيما لك هدا لا اضطراب
 لا ولا كمو له من احد
 وحب الخالق الفرد الصمد
 بوا اندا ام تحصى
 انت صرت وبهذا تصيب
 كان في تلك لا تنظر زمن
 فهو اللب وحير النمر
 وضعف لا يلبق ان تصير
 فمي تميك عن قيمتك
 اطلب الماء وفي دك ادا
 يست حر الهوى كم شقة
 لك من ماء معين بالثر (۱)
 يأتي من ماو بعير وعداب

(۱) قاد موالهع وهى نسخة (که باب آرد بقى اين اضطراب) پسى هدا اضطراب
 يميناً بانى بنا الى الماء -

- (۱) غرقه نوری که اولم یولد است
 (۲) روحین عشقی بجو گر زنده
 (۳) منکر اندر نقش زشت و خوب خویش
 (۴) منکران که نو حقیری باصعیف
 (۵) تو بهر حالی که باشی می طلب
 (۶) خشکی لب هست پیغمی ز آب
 لم یلد لم یولد آن ایزد است
 ورنه وقت مختلف را بنده
 بسکرا اندر عشق و در مطلوب خویش
 بنکر اندر همت خود ای شریف
 آب می جو دائماً ای خشک لب
 که بیات آرد یقین این اضطراب

- (۱) إِنْ ذَاكَ الطَّلَبُ نَعَمْ الْجِرَّاءُ
فِي طَرِيقِ الْحَقِّ هَذَا الطَّلَبُ
(۲) كُلُّ مَطْلُوبٍ لَكَ هَذَا الطَّلَبُ
أَيَّةُ دَوْلَتِكَ وَاطْفَرِ
(۳) إِنْ هَذَا الطَّلَبُ كَالِدِيْثِ كَانَ
ضَرْبُ صَوْتٍ لَهُ هَرُّ الْجَبَّاحِ
(۴) هَبْ لَكَ الْإِلَٰهَ لَمْ تَوْجِدْ قَائِتَ
فِي طَرِيقِ الرَّبِّ مَا مِنْ حَاحِهِ
(۵) كُلُّ مَنْ تَنْظُرُ شَقْلًا يَا وَلَدُ
صِرْ وَمِنْكَ الرَّأْسُ بِالطَّاعَةِ صَعِ
(۶) مِنْ حِوَارِ الطَّالِبِينَ الطَّالِبَا
مِنْ طَلَالِ الْغَالِبِينَ الْطَفَرُ
- سَعِدَ مَيِّمُونَ يَا تَبِي بِمَاءِهِ
يَمْنَعُ - فِيهِ الرَّدَى وَلَمَطُ
لَهُ مِفْتَاحٌ ه تَلْقَى لَارَبَ (۱)
رَاهُ سَطْوَتِكَ وَالْعُسْكَرُ
لَصِيَّاحِ دَائِبًا فِي كُلِّ أَنْ
أَنْ قَرِيبًا لَكُمْ يَا تَبِي الصَّحْحُ
طَلَبَ أَحْمَدُ مَا اسْتَظَمَّتْ مَا فُذِرَتْ
بِكَ لَوْ سَرَتْ لِأَيِّ إِلَهِ
طَلَبَ الْجَلُّ لَهُ رَوْحُ بَعْدُ
فِي الْأُمَامِ لَهُ عِشْقًا وَوَلَعُ
تَقْدُو قَسْرًا وَتَصِيرُ الْعَالِمَا
تَرْجِعُ مِنْهُمْ أَيْ فَيْتِ الْأَثَرُ

(۱) دومی نسخه (۱) این سیاه دولت و راجات تست (سیاه العسکر -

- (۱) کین طلبکاری مبارک جنبشی است
(۲) این طلب مفتاح مطلوبات تست
(۳) این طلب همچون حروسی درصباح
(۴) گرچه آلت نیست تو می طلب
(۵) هر که بینی طالب کار ای سر
(۶) کر جور طالبان طالب شوی
- این طلب در راه حق مانع کشی است
این نشان دولت و راجات تست
می زند بهره که می آید صباح
قبست آلت حاجت اندر راه رب
بدار او شو پیش او انداز سر
ولز طلال غالبان غالب شوی

- (۱) وَإِذَا مَا تَمَلَّاهُ طَلَبَ بَأْسٌ
وَلَيْتَ لَكَ الْمَطْلَعُ مِنْهَا الْفُطْرُ
(۲) فَلَا أَتَى جَمِيعَ مَا تَجِدُ
كَانَ فِي ذَاوِلِ فِكْرٍ وَطَلَبُ
حِكَايَةِ ذَلِكَ الرَّحْلِ الَّذِي كَانَ يَدْعُو اللَّهَ لَيْلًا وَنَهَارًا أَنْ اعْطِنِي الرِّزْقَ

الْحَلَالُ بِلا جَد وَتَعَب

- (۳) وَاحِدٌ فِي عَصْرِ دَاوُدَ النَّبِيِّ
(۴) بِالْإِدْعَاءِ ذَا دَعَى يَا رَبِّهَا
(۵) حَيْثُ أَتَى لِي حَقَّقْتُ كَاهِلًا
(۶) أَعْلَى طَهَّرَ إِلَيْهِ الْفَيْرَ النَّبِيِّ
تَضَعُ الْيَحْمَلَ لِخَيْلٍ وَحِمَالٍ
عِنْدَ كُلِّ عَالِمٍ كُلِّ غَبَى
زَوْءٌ لَا فِي عَدَاؤِ قَسَمٍ إِيَّا
أَحْمَلُ الضَّرْبَ وَرَحْوًا عَاطِلًا
خَرَجْتُ مَحْرُومَةً مِنْ قِسْمَةٍ (۲)
لَا يُطَبِّقُ سَحَبَ أَحْمَالٍ يُقَالُ

(۱) ای آن طاعت مملو السليمانية ای مرده سدا سندان ع مع حمارتو، لایها وان
کات می الصورة حقيرة ولكن طلبها الله عذقه العظيم - (۲) پشت ریش ای معروح
اظهر -

- (۱) گریبکی موری سلیمانی بجست
(۲) هرچه داری تو ر مال و پیشه
مسکرا اندر حش او سست سست
بی طلب بود اول و بدیشه (۱)

حکایت آن شخصی که در عهد داود (ع) شب و روزها میکرد که روزی مرا

حلال ده بی رنج و تعب

- (۳) آن یکی در عهد داود سی
(۴) این دهها میکرد دایم کای خدا
(۵) چون مرا تو آفریدی کاهلی
(۶) بر حراں پشت ریش بی مراد
نزد هر دانا و پیش هر عی
نروزی بی رنج و دوی کن مرا
زخم خو و سست حشی مسلی
بار اسب و اشتران نتوان نهاد

(۱) در نسخه لکناهور سه بیت اضافی دارد که ظاهراً از مصنفات است -

- (۱) يَا عَمِّي لِي رَحْوًا إِذَا حَلَقْتُ
 (۲) أَنَا رَحْوِي أَوْ حَوْدِي فِي الْإِطْلَالِ
 (۳) أَيْ الْمَرْحُومِينَ نَوَامِ الْإِطْلَالِ
 (۴) كُلُّ مَنْ كَانَتْ لَهُ رَحْلٌ دَهَبٌ
 كُلُّ مَنْ قَدْ قَدَّ الرُّحْلُ أَحْرَقَ
 (۵) سَوَّقَ الرِّزْقَ بِسَيِّئِ كُلِّ حَرِينٍ
 (۶) حَيْثُ أَنَّ الْأَرْضَ لَا رِجْلَ لَهَا
 وَعَلَيْهَا يَضَعُ الْقَطَرُ هَمِ
 (۷) حَيْثُ أَنَّ الْإِطْلَالَ رِجْلًا فَقَدْ
 وَعَلَى الرَّأْسِ لَهُ رِزْقًا يُدْرُ
- مِنْ طَرِيقِ الرِّخْوِ هَلَا رَفَّتْ (۱)
 نَمْتُ نَمْتُ فِي ظِلَالِ رِزْقِ النَّوَالِ
 بِسَمَةِ أُخْرَى كُنْتُ وَنَوَالِ
 يَسْتَلِ رِزْقًا وَحْدًا يَطْلُبُ
 لَهُ قَلْبًا وَيَلَا حَدَّ ارْزُقِ
 وَالسَّحَابُ يَطْرِبُ كُلَّ الْأَرْضِينَ
 جُودُكَ السَّحْبَ يَسُوقُ نَعْوَهَا
 .. وَبَدَتْ وَرْدًا وَزَهْرًا وَحُصْرُ
 أُمِّهِ تَأْتِي إِلَيْهِ مَدَدًا (۲)
 .. وَ لَهُ تَحْلُصُ مِنْ حَوْعٍ أَشْرَ

(۱) کاهلی معناه الرخو (۲) لانه ورد فی الحديث لو توكلتُم علی الله حق توكله
 لرزقکم كما یرزق الطیر تنو وخصایا وتروح بطایا.

- (۱) کاهلی چون آفریدی ای ملی
 (۲) کاهلم من سایه خصیم در وجود
 (۳) کاهلان و سایه خصبان را مگر
 (۴) هر کرا بایست جوید رویدی
 (۵) رزق را می ران بسوی آن حزین
 (۶) چون زمین را پا نباشد جود تو
 (۷) طفل را چون پا نباشد مادرش
- روزییم ده هم ز راه کاهلی
 خفتم اندر سایه این فضل وجود
 روزی بنوشته نوع دگر
 هر کرا پا نیست کن دلسوزی
 ایردا باران سوی هر زمین
 ایر را داند بسوی او تو
 آید و ریزد وظیفه بر سرش

و بِلَا حِدٍّ وَ أَيْ حِرْقَةٍ
مَا مَسَكْتُ وَ لِي الْحَدُّ ذَهَبٌ
كَثْرَةٌ فِي لَيْلَةٍ حَتَّى الْفَهَارِ
صَبَحُوا هَزُوا عَلَى مَا قَدْ حَرَى
نَبِيٍّ أَوْ شَفِلَ بِلَا تَعَمُّرٍ وَقَعَ
مَا يَقُولُ كَيْفَ عَمُوا يَرْزُقُ
لَهُ أَعْطَى وَ يَهْدِي نَظَقًا
كُلَّ فَرْدٍ لَهُ مِنْ لَطْفٍ وَ هَبْ
وَ الْوَدِيِّ مَا جَدَّ شَيْئًا مَا وَحَدَ
وَ رَسُولَ الْحَقِّ فِي هَذَا الْأَوَانِ
مَنْ يَطْلُوعُ أَمْرُهُ الْمَلِكُ يَكُونُ
مَنْ لَهُ لَطْفُ الْإِلَهِ دَوَّ الْحَالِ

که تدارم من ز کوشش جز طلب
رود تا شب شب همه شب تا ضحی
بر طمع خامی و بر بیکلا او
یا کسی دادست شک بی هیش
هر کسی را پیشه داد و طلب
و ادخلوا الایات من ابوابها
هست داود نبی ذو فنون
که گزیدستش هنایهای دوست

(۱) أَطْلَبُ رِزْقًا أَنَا بِالْصَّدَقَةِ
حَيْثُ مِنْ حِدٍّ أَنَا غَيْرُ الطَّلَبِ
(۲) ذَا الدَّعَاءِ قَالَ سِرًّا وَ جِهَادَ
(۳) كُلَّ لَيْلٍ الْمَضْحَى الْخَيَّ الْوَرَى
مِنْهُ مِنْ قَوْلٍ سَخِيفٍ وَ طَمَعٍ
(۴) مِنْهُ يَا الْمَعْجَبِ ذَا الْأَحَقِّ
أَوْ هُوَ شَخْصٌ حَشَبْنَا حَرْقًا
(۵) فَطَرِيقُ الرِّزْقِ كَسْبٌ وَ تَعَبٌ
صَاعَةً مَعَ طَلَبٍ مِنْهُ وَحَدٌ
(۶) فَالْمَلِكُ الْفَرْدُ وَ السُّلْطَانُ كَانَ
هُوَ دَاوُدَ الْمَسِيَّ دَوَّ الْعَمُونَ
(۷) مَعَ مِثْلِ الْعِزِّ هَذَا وَ الدَّلَالِ

(۱) روزی خواهم بناگاه می تعب
(۲) مدت بسیار می کرد این دعا
(۳) حلق می خندید بر گفتار او
(۴) که چه میگوید معجب این سست ریش
(۵) راه روزی کسب و رنجست و تعب
(۶) شاه و سلطان و رسول حق کنون
(۷) با چنان عز و نازی کاندر اوست

- (۱) فِي الْوَدِيِّ اخْتَارَ الْحَبِيبَ الْمُعْجَزَاتِ
 مَوْجٌ تَحَرَّ جُودِهِ لَا فِي رَدِّ
 (۲) مَائِدَاتٍ أَحَدٍ مِنْ آدَمَ
 لَهُ صَوْتٌ كَأَن مِثْلَ الْأَرْعَنُونَ
 (۳) مِنْ كُلِّ عِطْفَةٍ بِهِ هَلْكَ
 صَوْتُهُ بِالْحُسْنِ قَدْ أَقْنَى الْعَمَلُ
 (۴) وَ يَدَا أَوْقَتِ الْمَرَأَى وَ لَا سَدَّ
 عَمَلِ دَا أَتَى بِصِغَرٍ نَحْوِ دَا
 (۵) وَ الْحَصَى وَ الطَّيْورُ بِأَنْفُسِ
 وَ كَلَّا لَا أَتَيْتِ وَ قَبَّ الدَّعْوَى
- لَهُ لَا تَقْصِي بَعْدَ وَ الْأَصْمَاتِ
 مَدَدُ عِبِّ لَمَّا تَعَدَّ مَدَدُ
 أَدَا لِحَالِ فِي دَا الْعَالَمِ
 عِزُّ دَاوُدَ وَ لَا تَعْدَا يَكُونُ
 مِائَاتٍ الرُّوحَ وَالْقَلْبَ مَمْلُوكُ
 وَ لَهُ الصَّبِّ عَلَى لَمَحَةٍ عَلَى
 خَمْعًا فِي وَعْظِهِ الْأَسْمَى الْأَسَدُ (۲)
 وَ لَهُ مَا أَتَى أَدَى
 صَاحِبُهُ وَ لَهُ لِكُلِّ الشَّمْسِ (۲)
 مَحْرَمٌ مِنْهُ مَرَأَى الْأَصْحَى

(۱) ای حاکم کون هذا الاسد معولا عن ذر امیران و انه ل آمل من شر الاسد
 (۲) هم رسال اسمی مع حسن له و مستحق مع قد تاملی فی سوره لا یاء و سحرنا مع
 داود الحال یسبح و لطر و ک جعلی ای التبحر و قد فی سده ما حبب او ی
 منه و الطیر و لنا له العید -

- (۱) معجزاتش بی شمار و بی عدد
 (۲) هیچ کس خود را ز آدم تاکنون
 (۳) که بهر وعظی بیرانه دوست
 (۴) شیر ز آهو جمع کردند آن زمان
 (۵) کوه و مرغان هم رسائل بامش
- موج بخشاش مدد اندر مدد
 کی دست آوار همچون ارغنون
 ادبی را صوت حوش کرده دست
 سوی تذکیرش مفعول این از آن
 هر دو اندر وقت دعوت معرزش

(۱) دَا وَكَمْ مِنْ مَاءٍ مِنْ مِثْلِهِ

تَوْرَهُ فِي الْوَحْهِ مِنْ غَيْرِ جِهَاتٍ

(۲) مَعَ جَمِيعِ الطُّبِّ وَاتِّمَاقِ

كُلِّ لَهُ فِي الطُّبِّ وَالتَّحْصِ قَدْ

(۳) وَ لَا تَسْخِرُ الْأَنْدَرُوعَ وَ التَّغَمَّ

مَعَ مَا كَانَ لَهُ مِنْ سَطْوِهِ

(۴) هَكَذَا مَخْذُولٌ مَطْرُودٌ أَسْمَاً

(۵) مِثْلُ هَذَا الْمَذْبُورِ دَوَّماً عَجَلٌ

يَعْلَا الدَّيْلُ لَهُ نَفْعاً وَ رِنَحٌ

مُعْجَزَاتٍ تَهْتَ مِنْ فَصْلِهِ

مَعَ جِهَاتٍ أَتَدَعِ وَصْفاً وَذَاتِ

رِزْقِهِ مَا كَانَ فِي الْخَلْقِ كَذَا

فَبَدَأَ حَصَصَ فِي حُجَّتِهِ وَحَدَّ

رِزْقَهُ مَا حَادَّ بَاتَ فِي سَفَبِ (۱)

وَ عَظِيمِ الْقُدْرَةِ وَ السَّاطَةِ

قَدَرٌ وَ عَدَدٌ وَ وَفَرٌ عِدْمَا (۲)

طَابَ لَا أَتَجَارِ وَ عَمَلٌ

يَا تَرَى هَذَا لَدَيْ سَبِّ يَصْبَحُ

(۱) روی ما اکل احد طعاماً غراً من ان یاکل من عمل یدیه و ان نبی الله داود

کان یاکل من عمل یدیه کذا می - ویر المصباح و کان آدم حراً و نوح حاراً و

دوین حاراً و ابرهیم و اوط و اذعن و صالح حاراً و داود حاداً و موسی و شعیه

و معبد رعاة کذا می نزهة الناظرین - (۲) ای هکذا مظلوم بقی مدبراً خانه کدیه

دون نفع لکاف اضرية ای دی غیر مطیع معرود من السماء -

نور دویش بی جهات و در جهات

کرده باشد سخته اندر جستجو

می نیامد با همه پیرویش

خانه کدیه دون گردون رانده

بی تحارت بر کند دامن زسود

(۱) این وصله چندین مرورا معجزات

(۲) با همه تمکین حداوردی او

(۳) بی زده نامی و رنجی دورش

(۴) ایستچین معقول و واپس مانده

(۵) این چنین مدر همی خواهد که رود

(۱) مِثْلُ هَذَا الْآتِلِ لِلْوَسْطِ
 أَنَّ هُوَ سَطْحُ السَّمَاءِ لَا فِي دَرَجٍ
 (۲) ذَا لَهُ قَالَ يَسْجُو السَّخَرَةَ
 (۳) وَالْبِشِيرُ حَاءُ هَرَوُا صَحَا
 أَيْضًا أَمَحَ يَا وَتَيْسَ الْقَرْيَةِ
 (۴) وَهُوَ مِنْ سَخَرِيَةِ النَّاسِ وَمِنْ
 أَبْدَأَ مَا قَلَّلَ مِنْهُ الدَّعَاءُ
 (۵) لَهُ حَتَّى عَرِفَ بِالْمَلَدِ
 يُطَلِّبُ الْحَسَنَ مِنَ الطَّرْفِ الْحَلِيِّ
 (۶) مَثَلًا فِي الطَّمَعِ الَّتِي الْفَقِيرُ
 وَمِنْ الْأَلْحَاحِ هَذَا وَالطَّلَبُ

حَاءُ مِنْ حَقِّ يَهْ مَعَ عَاطِ
 يَصْعَدُ مِنْ عَيْرِ عَسِيرٍ وَ حَرَحَ
 حَدَلْتُ الرُّزْقُ أَتَى بِالْمَرَّةِ
 أَحَرَ قَالَ لَهُ مِنْ لَطِيفِكَ
 أَنْتَ مِمَّا أَنْتَ مِنْ ذِي التَّحْقِيقِ
 هَرَوُهُمْ مِنْ ذَاكَ الْقَوْلِ الْحَسَنِ
 وَ انْخُسُوعَ لَا وَلَا أَتَى الرَّحَاءُ
 أَنْ بِلَا كَسْبٍ وَ أَيْ عَدَّةٍ
 هُوَ مَعْتَوَهُ لَهُ حَقُّ الْوَلِيِّ
 دَا غَدًا مَا لَهُ فِي أَهْلِهِ بَصِيرُ
 مَا أَتَى حَدَّ وَ ضَجَّ وَ طَلَبُ

(۱) ابن چنین گنجی بیامد در میان
 (۲) این همه گفتش بشهرتک بکیر
 (۳) وان یکی خدید ما را هم بد
 (۴) او ازین تشبیه مردم وین فسوس
 (۵) تا که شد در شهر معروف و شهر
 (۶) شد مثل در خام طعی آن گدا

که بر آید بر فلک بی نردبان
 که رسیدت روزی و آمد بشیر
 زانچه بانی هدیه ای سالارده
 کم نمی کرد از دها و چابلوس
 کور ایوان نهی جوید پیر
 او ازین حواشی نمی آمد جدا

هذا في بيان هجوم البقرة على بيت الداعي بالالاحاح ودخوله

في البيت قال النبي (ص) ان الله يحب الملحين في الدعاء

(۱) لَحَّ حَتَّى ذَاتَ يَوْمٍ ذَا الدَّعَاءِ	فِي الضُّحَى قَالَ لَهُ زَادَ الْكُفَاءَ
وَ الْخُضُوعَ نَفْتَهُ تَوَرَّ عَجَلٍ	قَصَدَ الْبَيْتَ لَهُ لَمَّا وَصَلَ
ضَرَبَ فِي قَرْنِهِ الْبَابَ كَسَرَ	لَهُ مِفْتَاحًا وَ قَفْلًا وَ طَفَرَ
(۲) دَاجِلَ الْبَيْتِ بِلَا أَيِّ ادِّبِ	وَ عَلَيْهِ الرَّجُلُ الْحَالُ وَ تَبِ
(۳) شَدَّ رَجْلَيْهِ وَ بَعْدًا قَطَعَا	لَهُ حُلُقُومًا وَ اِنَّا مَا رَعَى
أَحَدًا أَوْ لَهُ أَدْنَى مَهَلَةٍ	يُعْطَى أَوَّامًا مَذُونٍ فِكْرَةٍ
(۴) حَيْثُ مِنْهُ قَطَعَ الرَّأْسَ ذَهَبَ	نَحْوَ قَصَابٍ سَرِيحًا وَ طَلَبَ
يَسْلُخُ الْجِلْدَ لَهُ فِي عَجَلٍ	مَا رَأَى تَقْصًا بِهَذَا الْعَمَلِ ..

دویدن گاو در خانه دعا کننده بالاحاح قال النبي (ع) ان الله يحب

الملحين في الدعاء

(۱) تا که روزی ناگهان در چاشتگاه	این دعا میکرد و باراری و آه
(۲) گاو گستاخ اندر آن خانه بجهت	مرد برجست و قوایمهاش بست
(۳) پس گلوی گاو بیرید آن زمان	بی توقف بی تأمل بی امان
(۴) چون سرش بیرید شد سوی قصاب	تا اهاش پر کند در دم شتاب

فی بیان عذر الناظم و طلبه المدد والاستعانة من الله تعالى

- (۱) اَنْتَ يَا مَنْ قَدْ تَقَاصَيْتَ كَثِيرًا
كَالْجَبِينِ لَدَيْطِ احْمَلٍ وَاصْمِرِ
اِذْ تَقَاصَيْتَ لَهُ لَا اِتِمَامَ اَنْتَ
اَسْئَلُ التَّوْفِيقَ مِنْكَ كَمْ مَمْنَنْ (۱)
(۲) وَلَهُ سَهْلٌ وَوَقْفٌ وَطَرِيقُ
اَوْ تَقَاصَيْتُ اَبْلَ عَنِّي عَلِي
اِذْ مِنْ الْمَقْبَسِ نَقْدَ الْدُهَبِ
وَلَهُ احْلَى اَوْجٍ بِالْمُورِ السَّبِي
(۳) سَوَاكَ فِي الْمَشْيِ وَالسَّحَرِ
لِلظُّهُورِ بَاتِي اَنْ وَالْمَطَرِ
(۴) وَمَنْ اَمَرَ لَهُ رَايَا نَظَرًا
وَمَنْ اَمَرَ لَهُ رَايَا نَظَرًا

(۱) و له وصال ارجح الملح المذهب الى درجه سرعت سحر و مولانا همان
(ای تقاص گر) ای ، من و صبر کردن الصوری با دعا و دخله من اب دهه عی حس
مراده الاقامه جمعیه و وعده اوص غنوم و معارف منوی الى ست منو ، طریق لالام
و ، معاصی جعل غنوم المنوی ایضا فی فلی من حسن معاصی انصهور و الولاده له
تقاصی احسام و اتمام حد الکلام لشراف و لرفق المنوی نکات جمعیه جون فی الشهر
الاول دانه تشبه و فی اشهر لدی دام بصل و لفظة کر بالکاف جمعیه فی تقاص گر
اداة اسم الفاعل -

هذر گفتن نظم کننده و مدد خواستی از ایزد توانا

- (۱) ای تقاص گر درون همچون حبیب
چون تقاص میبکشی انعام من
(۲) سهل گردان ده بها و وقف ده
با تقاص را سهل بر ما مه (۱)
(۳) چون در مفلس در تقاص میبکشی
زر به بخشش در سرای شاه غنی
(۴) بی تو نظم و قافیه شام و سحر
ره ره کی دارد که آید در نظر

(۱) یعنی ای آفریننده تقاص در درون همچون حبیب چونکه تقاص میبکشی انعام من
کمال را که عشق است پس آسان گردان و توفیق آن را ده -

- (۱) يَا عَيْمُ الْعَظُمُ وَالْتَحْيِيسُ كَانَ
عَبْدَ امْرِئِكَ خَوْفًا وَامْتِحَانًا (۱)
(۲) اِذَا لِكُلِّ شَيْءٍ وَاسْتَبِيحَ اَنْتَ
لَهُ فَهَبْتَ وَفِي دَاكِ مَسْتَب (۲)
كُلِّ دَاثٍ مِيرْتِ اَوْ اَنْهَا
لَمْ تُمِيرْ سَجَنَتِكَ وَ اَنْهَا
(۳) كُلِّ فَرْدٍ لَهُ تَسْبِيحُ سَوْعِ
اَحْرَ سَبِيحِ فِي عَشَقٍ وَ طَوْعِ
لَهُ عَتَهْ لَا وَ لَا عَمَّ دَكُرْ
و اَحْرَ دَاكِ هَذَا لَا حَرِ
(۴) وَ اَلْتَسْبِيحِ اَلْحَمْدُ لَا دَمِي
و اَلْحَمْدُ فِي اَلْعَدَابِ عَمَّ
(۵) بَلْ هُمْ تَتَعَوَّنَ وَ ثَابِتِ الْبَيْتِ
مَنْ لَهُ عَنِّي مِلَّةٌ اُخْرَى حَرِ
- تَكَرُّرِ اَطَارِفِ لَهُ عَن دَاغِي (۳)
عَلَيْهِ اَلْحَمْدُ اَرْدَادِ هَدِي
كُلِّ فَرْدٍ مِنْهُمْ يَوْمَ اَلْتَحَلِّ
وَالْاَلْتَسْبِيحِ شَكَّ مَا اَعْتَسَرَ

(۱) ای در بوسه، امرت من حبه حبیب و خوف عارفه ایستد شایست مسیحه دوام
معدک - (۲) که گفتد و آن من شتر الا یسبح بعبد و لیکن لا یفهمون تسبیح
(۳) مسکر تسبیح الحمد کالمعزیه و مبدیه مع داک الحمد و مبدیه ساد اما علمه
بی الذکر الاول من قصه حبس الخدم و فی هذا لافتر من قصه لعدائی - تسبیح ایستد
تسبیح -

- (۱) عظم و تجیس و قوامی بی عسم
(۲) چون مسیح کرده هرچیز را
(۳) هر یکی تسبیح را نوعی دیگر
(۴) آدمی مسکر و تسبیح حمد
(۵) بلکه هفتاد و دو مائت هر یکی
- بدیده امر تو اندر ترس و بیم
دای بی تمیز و نا تمیز
گوید و از حال آن بی خبر
و آن حمد اندر عبادت اوساد
بی خبر از بکدگر اندر شکلی

- (۱) فَاِذَا مَا النّٰطِقَانِ جِهَلَا
 قَمْنِي النّٰطِقُ نَانَا وَ جِدَار
 (۲) اِذَا مَا التّٰسِيحُ لِلنّٰطِقِ اَنْ
 عَلَمَ التّٰسِيحُ لِلصّٰمِتِ مِنْ
 (۳) كَانَ لِلْجَبْرِ تَسِيحٌ يَخْصُ
 كَانَ لِلْعَجْرِ بِالْصِدِّ الْخَلَاصُ
 (۴) فَمِنْ التّٰسِيحِ لِلْعَجْرِ لَمْ
 هُوَ بِالتّٰسِيحِ لِلْمَسِيحِ جِيْنُ
 حَالُ كُلِّ مِنْهُمَا كَمْ غِيْلَا
 عَرَفَ سِرَّهُمَا يَدْرِ جِهَارُ
 مَا عَلِمْتُ كَيْفَ لِي الْقَلْبُ زَمَانُ
 اَبْعَدَ مِنْهُ يَضَعُ وَ يَمْنُ
 لَا اَعْتَزَالُ مَنْ اَمِي عَنْهُ مَلَصُ (۱)
 لَهُ مِنْهُ وَ بِهِ رَامَ الْمَنَاصُ
 يَدْرِ سِتِّي وَ لَا الْعَجْرِ لَمْ (۲)
 مَا دَرَى مِنْ اَثَرٍ فِيهِ يَبِيْنُ

(۱) ی هم الی تسبیح خاص موفق اعتقاده و هو لا جر و لا عویس و الامر
 بین ذلك علی معوی اعملوا کل مبرر لید خلق له تسبیح لله و سزوه و العجری صد ذاك
 الی له تسبیح هو نوع آخر می لید ای می الخلاص بان یقول الخالق و العبد الله
 و المهد منزلة العباد - (۲) الشی لا جر به می تسبیح العجری لانه مظهر اسمه المدل
 و العجری می الی لا اثر و لا نصیب لانه مظهر اسمه لعار ولهذا لم یفهم کل مسهما
 تسبیح غیره -

- (۱) چون دو ناطق را ز حال هم دگر
 (۲) چون من از تسبیح ناطق غافل
 (۳) هست می را یکی تسبیح خاص
 (۴) سنی از تسبیح جبری بی خبر
 بیست آگه چون بود دیوار و در
 چون نداند سحرة صامت دلم
 هست جبری را ضد آن در مناص
 جبری از تسبیح سنی بی اثر

- (۱) دَا يَقُولُ هُوَ دَوْمًا كَانَصَالَ
صَائِقًا حَيْرَانٍ فِي قَيْدِ الْحِيَالِ (۱)
مَالُهُ عَنْ حَالِهِ أَذْنَى خَيْرٍ
هُوَ لَا فِي أَمْرِ قَمٍ أَوْ عَشْرٍ
(۲) ذَاكَ قَالَ دَا مَدَامَا لَا حَسْرَ
لَهُ عَنْهُ مَا لَدَيْهِ مَا ظَهَرَ
فِي الْقَصَايَةِ اللَّهُ حَلَى وَالْقَدَرُ
أَتَاهَا ذِي الْحَرْبِ مَعَ كَرٍّ وَفَرٍّ
(۳) كُلُّ قَرْدٍ مِنْهُ ابْدَى لِحَوْهَرَا
مِنْ عَدِيمِ الْحَسَنِ حَسَنًا ظَهَرَا
(۴) فَمِنْ تَلَطَّفِ دَرِي كُلِّ أَحَدٍ
قَهْرًا أَيْدٍ مِنْ أَيْدِي وَحَدٍّ
عَالِمٍ أَوْ حَاهِلٍ وَ مِنْ دَرِي
هَكَذَا قَمٍ كُلِّ صِدْفِي الدَّانِ..
(۵) لَكِنْ أَلَطَفَ الَّذِي فِي الْقَهْرِ قَدْ
سَيَّرَ أَوْ قَهْرًا الْحَقُّ أَعْدُ

(۱) و هو در الرسول هو به دای (یا ایها المذنب) و همه المذنبین ادعیت الباء
فی این ای استغفرت شبه عدد برول الوحی عنه (قم دندر) خوف اهل محکمه دسار
ن م مؤمن و لایم لقم مسلم احضارهم لان ابندی لا حصار له الا بذر له عت و لا
خیر له من (قم الدن لا دیلا) و لا حیر له من (تم دین الله) عبد النعمة الثامنة
بالضياء و هذا مشعر بحر . لامعان اثنی فعلوها مع الاحیاء ان حیراً فحیر و ن شر
مشر و یؤن الایات و الاحداث الواردة و القصة علی معاملة الاعمال بقول و ما امر
العبد الا لیعلم صیغره لا غیره

- (۱) این همه گوید که اوصاست و گم
می خبر ارحال او در امر قم
(۲) وان همی گوید که سر را چه خبر
جنگشان ، میکند پردان از دسر
(۳) گوهر هر يك هویدا میکند
جنس از باجس پیدا میکند
(۴) قهر را از لطف داند هر کسی
خواه دانا خواه نادان یا خسی
(۵) لیک لطف قهر در پنهان شده
یا که قهری در دل لطف آمده

(۱) فی صمیر المظب فل من ذری
غیر ربائی ناحب وری (۱)
من قلب له یتروح محک
من کلا الامر کل من یقی
بجناح واحد من وکرهه
طن طناً و سواد ما لقی
هم طاروا انفسوا فی امرهم

فی بیان ان لعلم جناحین والظن له جناح واحد ومثال العلم والیقین
(۲) کان لعلم جناحین جناح
واحد المظن من ذاک المصلاخ
وقد ظن و عند الطیر ان
من علی الارائب سریه اذ صوی
طار لا اکثر قید لا کمرات
سار خیر الطیر سرعان مصر
له لوکر و ان بالممثل
(۴) بالجناح الواجد الطیر هوی
خطوتین بعد هذا او ثلاث
(۵) فی سقوط و هو صیر متمم
جناح واحد ان لا مل

(۱) سحرة - ۴ - من هد لوری -

(۱) کم کسی دید مکر ربائی
(۲) قیاس رس دوگمی می برد
کش بود در دل محبت حامی
سوی لایه خود بیت بر می برد

بیان آنکه علم را دوپراست و گمان را یک پراست ومثال علم ویقین

(۳) علم را دوپراست و گمان را یک پراست
(۴) مرغ یک پرزود آمد سرگون
(۵) امت وحیزان میرود مرغ گمان
نقص آمد طی پرواز اسراست (۱)
دار بر برد دوگمی تا مرو
" یکی پر بر امید آشیان

۱۱ یعنی علمی که ناشی از گمان رسوا (ص) آن علم را انماهی ست و دو پر
است و سوی عریان و مشاهده میرساند وی حق که ناشی از نظر عملی است یک پر
است و بمطلوب نمی رسد -

- (۱) إِذْ مِنْ الطَّنَّ نَحْيَ الْعِلْمِ أَدَارَ
بعضا حین طیر بعد آن
(بعد دا بنشی سویتا مستقیم)
- (۲) حَاحَنَ طَبْرَ مِثْلَمَا
لا یطیر لا یکنر لا یقال
- (۳) لَهُ كُلُّ أَعَالَمٍ تَوَالٍ تَتَّ
(۴) هُوَ مِنْ قَوْلٍ لَهُ مَا أُرْدَادَ حَرَّ
رَوْحَهُ الْمُفْرَدَةَ لَمْ تَزْدُوجَ
- (۵) أَوْ لَهُ الْكُلُّ يَقُولُونَ لَا سَفَ
حالا نفست حنت نامش
- (۶) هُوَ مِنْ طَعْنِهِمْ فِي نَحْبٍ مَا
هُوَ مِنْ صَفْعِهِمْ لَمْ يَكْبِرْ
- نَعْوَهُ الْوَجْهَ وَ ذَاكَ الطَّيْرُ صَارَ
یَجَاحِرُ وَاحِدَ طَائِرٍ زَمَنَ
لَا عَلَى الْوَحْهَ مِثْلًا أَوْ سَقِيمَ (۱)
طَائِرَ جَبْرِیلَ بِإِفَاقِ السَّمَاءِ
لَا يَقِيلُ بَلْ لِمَشَقِّ وَ لِحَالِ
فِي طَرِيقِ الْحَقِّ وَ لَدَيْنَ اسْتَقَمَّتْ
لَا وَ لَا الدُّورَ لَهُ رَدَّ أَثَرِ
بِهِمُ الصُّمُورُ لَهُ لَمْ يَمْتَرَحْ
أَتَتْ فِي قَيْدِ الصَّلَالِ وَالسَّدَفِ
وَرَقَ الْبَيْتُ أَتَتْ بَلْ أَقْلَ
وَقَعَ فِي أَلْوَاهِمِ حَشَاةُ كَمَا
قَسَمَهُ لَا يَأْتِيَهُ مَا أَنْ تَصْرَ (۲)

(۱) قال تعالى في سورة البكة - اعلم بنشی مکتا علی وجهی اهدی ام من بنشی
سوی علی صراط مستقیم) - (۲) و فی نسخة (ارضشان) مایع المعبدة و فی
نسخة اخرى (اطمشان) بالطاء المهملة -

- (۱) چون زطن و از ست علمش رونمود
(۲) ما دو بر بر میبرد چون جبرئیل
۳، گر همه عالم بگویندش تویی
(۴) او نکردد کر متر از گفتشان
(۵) در همی گویند او را کمرهی
(۶) او بیفتد در گمان از طعشان
- شد دو بران مرع ملک بر پر گشود
بی گمان بی فکر و بی قال و قیل
بر ره بردان و دین معسوی
جان طلاق او نکردد حشاش
کوه پنداری و تو برگ کهی
لو نکردد دردمند ز صفشان

- (۱) بَلْ لَّهُ الْبَحْرُ الْبُخْصُ وَ الْحَلَّ
 أَتَتْ مَعَ مَنْ صَلَّ قَدْ صُرَتْ أَقْبَرِينَ
 (۲) دَرَّةً وَاحِدَةً رَهْنُ الْإِحْيَالِ
 مِنْ مَقَالِ الطَّاعِينَ .. وَ الشَّاءِ
 لَوْ أَتَى لَلدُّقْ . قَالَ بِالْخَطْلِ ..
 . وَ لَكَ الشَّانُ الْحَقِيرُ وَالْمُهِينُ
 لَا يَكُونُ لَا وَ لَا يَسَامُ حَالُ
 . عِنْدَهُ وَالْقَدْحُ بِالْقَدْرِ سَوَاءُ

فی بیان مرض الادمی بوجه تعظیم من الخلق و بر غبه

حکایت میل الطلاب و حکایت المعلم

- (۳) صَنِیَّةُ الْمَكْتَبِ مِنْ أَسْتَدِهِمْ
 (۴) شَوْرُهُمْ قَرَّ بِتَعْوِيقِ الْعَمَلِ
 لَهُ يَأْتِي وَ مِنْ مَكْتَبِهِمْ
 (۵) إِذْ لَهُ عِنْدَهُ أَيْمُ الْمَرِضِ
 (۶) كَتَبِي مِنَ الْحَسَنِ وَمِنْ صَبَقِ الْعَمَلِ
 (۷) ذَلِكَ لَا قَطْرَ مِنْهُمْ دُرّاً
 أَيُّهَا الْأُسْتَاذُ مَا عَنْ .. وَ مَنْ
 أَلَمَّا حَسُوا وَ مِنْ إِذَا بِهِمْ
 لَهُ حَتَّى الْأِصْطِرَابِ وَالْوَحَلِ
 يَتَلَصَّصُوا وَ الرَّاحَةُ فِي دَا لَهْمُ
 مَا أَتَى أَنَا .. وَلَا السَّقَمُ عَرَضُ
 نَحَاسٍ كَالنَّصْحَرِ قَرَّ وَالْجَمَلِ
 أَنْ يَقُولَ لِمَ كُنْتُ الْأَضْمَرُ
 .. لَكَ حَرَّ الْيَوْمِ سَقَمًا وَحَزَنًا ..

گویدش : گریه می گشتی توجفت

یا بطن طاعان رنجور حال

(۱) بلکه گردن و کوه آید بگفت

(۲) هیچ يك ذره نیفتد در خیال

مثال رنجور شدن آدمی بوجه تعظیم خلق و رغبت مشتریان بوی و حکایت معلم

- (۳) کودکانه مکتبی از اوستاد
 (۴) مشورت کرده در تعویق کار
 (۵) چون سی آید و را رنجوری
 (۶) تا دهم از حبس و از تنگی کار
 (۷) آن یکی زیر کترین تدبیر کرد
 رنج دیدند از ملال و اجتهاد
 تا معلم در فتد در اضطرار
 که بگیرد چند روز اودوری
 هست او چون سنگ خوار برقرار
 که بگوید اوستا چونی تو زرد

- (۱) کار خیراً توک لا فی محل
 (۲) من هواه عن او حمی قلب
 صادر انت یا اخي قل مثل دا
 (۳) قلب المکتب اذ ترد
 ایها الأستاذ و الحال انکا
 (۴) و کذاک الثالث و الرابع
 حلقما یندون حرّاً و حسی
 (۵) ثلاثین صبیّاً ذا الحر
 باتفاق له فی القلب استقر
 (۶) کل قرید منهم قال انعم
 ولیدم حظک سعداً منکی
- له مم الاثر هدا حصل
 هي خیالی یبع ان بالعدل
 و اعني رده عما و ادى
 قل یكون الحیر ما ذا تعد
 کیف کان ما ث الله کا
 ایضاً الحامس کل تابعوا
 لبقام و عما فیہ یسین
 هم یقولون صحیحاً مستقر^(۱)
 وحل من مرص فیہ ظهر
 یا دکی غیماً العز اسلم^(۲)
 فوق لطلب الحق دی الوصف الرکی

(۱) نسخه نایه - ثعالب -
 (۲) کسه شادش آداة تعصیب و شاد ترجمه عن
 شادباش -

- (۱) خیر باشد رنگ تو بر حای بیست
 (۲) اندکی اندر خیالی افتد این
 (۳) چون در آئی اردو مکتب بگو
 (۴) آن سوم و آن چارم و پنجم چنین
 (۵) تا چوسی کودک تواتر این حر
 (۶) هر یکی گفتش که شادش ای دکی
- این تر یا از هوا یا از نمیست
 تو برادر هم مدد کی اینچنین
 حیر باشد اوستاد احوال تو
 در بی ما غم نباید و چنین
 مفسر گویند باید مستقر
 یاد سخت بر هابت منکی

- (۱) صِبْغَةَ الْمَكْتَبِ كُلِّ تَحْمَمُوا
 مَا نَهَمَ قَالَ وَ فَرَدَ مِنْهُمْ
 (۲) بَعْدَ هَذَا كَلَّمَهُمْ قَيْدَ الْيَمِينِ
 (۳) مَا جَرَى رَأَى الْيَسْبِي الْأَلْبَعِي
 وَ عَلَى كَلِمَهُمُ الْعَقْلُ السَّبْقُ
 (۴) إِنْ دَاكَ الْأَخْتِلَافُ فِي النِّظَرِ
 مِثْلَمَا تَيْنِ الْمُحَابِبِ الْعَرُ
 (۵) وَلِهَذَا أَحْمَدُ الْمُخْتَارُ قَالَ
- هُمْ بَعْدَ مَوْثِقٍ أَنْ يَصْعَقُوا
 لَا يَرُدُّ الْقَوْلُ يَرِي بِهِمْ
 حَمَلٌ حَتَّى مِمَّ لَا يُبِينُ
 دَا أَلْكَلِ صَارَ بِأَمْتَمَعِ
 لَهُ حَارَ وَ بِهِ أَلْكَلُ التَّعَقُّ
 يَوْجَدُ بِالْعَيْنِ فِي عَقْلِ الْبَشَرِ
 وَقَعَ فِي الشَّكْلِ مِنْهُمْ وَالْصُّورُ
 فِي الْإِسَانِ اِسْتَمَرَّ حَسَنُ الرِّجَالِ

فی بیان تفاوت العقول فی اصل الفطرة و عند المعترلة متساویة

فی اصل الفطرة والتفاوت عندهم ناشی من تحصیل العلم

- (۶) لِمَقُولِ إِذْ نَاصِلِ الْفَطْرَةِ
 اِخْتِلَافًا وَفَقَى أَهْلِ السَّنَةِ

- (۱) متفق گشتند در عهد و بقی
 (۲) بعد از آن سوگند داد او جمله را
 (۳) رأی آن کودک بگریه از همه
 (۴) آن تفاوت هست در عقل بشر
 (۵) زین قیل فرمود احمد در مقال
 که مگرداند سخن را یک و بقی
 تا که غمازی نگوید ماجری
 عقل او در پیش میرفت از همه
 که میان شاهدان اندر صور
 در زبان پنهان بود حسن رجال

در بیان آنکه عقول متفاوت است در اصل فطرت و نزد «متزله» متساویست

و تفاوت نزد ایشان از تحصیل علمست

- (۶) اختلاف عقولها در اصل بود بر وهای بسیار باید شود

- (۱) بخلاف قول اهل الاعتزال
(۲) و بها تعلیمه و التجربة
کئی بهذا الواحد من احر
(۳) باطل هذا لان الراي من
نه تجربة في مسلك
(۴) طه وكر من اطفال الصغیر
(۵) فإذ يدافع من دال الاحمر
قوله من ديدان المکر
(۶) فمطاء الله قل احسن أو
- ان له ياكل في الاصل اعتدال
يتقص شأنه يريد العربة (۱)
اعلم تبدي يعقل و امر
طفل الامر له لم يستبين
لا ولا لم يذني تذرك
دا و ما شم له لشبح الكبير
نه باطرية و الاخير
ومن العهد الكبير والسهر
اعرج يخشى سوي ما راو

فی بیان رمی الاطفال المعلم فی الوهم

- (۷) و لتهار طلع دي نصية
لهم كانت من التيب اتوا
كأهم عادوا و ملك المكرة
و لي المكتب كالأيس عدوا

(۱) ای و اذا قلت لهم ما هذا الموت قالو (تجربة و سسم) - (۲) ای

قول المعتزلة باطل -

- (۱) در خلاف قول اهل اعتزال
(۲) تجربه و تعلیم بیش و کم کند
(۳) باطلست این را آنکه رأی کودک
(۴) بردمید اندیشه را در طفل خرد
(۵) خود درون آن بد که آن از فطرت است
(۶) تو بگو دوده جدا نهر بود
- که عقول از اصل دارند اعتدال
تا سکی را از یکی اعم کند
که بدرد تجربه در مسلکی
پس تا صد تجربه بویی نبرد
تا از مرویی که جهد و فکرت است
یا که لکی راه و اراده رود

در وهم افکندن کودکان استاد را

- (۷) دور گشت و آمدند آن کودکان
بر همین فکرت ز خانه شادمان

- (۱) کُلُّهُمْ فِي الْخَارِجِ قَدْ وَقَعُوا
 كَمِي لَهُمْ فِي الْأَوَّلِ الْخَلُّ الْمُبْصَرُ
 (۲) فَهُوَ كَانَ الْمَتَّعُ لِلرَّائِي دَا
 دَوْمًا الرَّأْسُ يَجِيءُ بِالْأَمَامِ
 (۳) أَأَنْتَ يَا مَنْ قَلَدَ لَا تَطْلُبُ
 فَهُوَ مِنْ تَوْرِ السَّمَاءِ الْمَتَّعُ
 (۴) ذَلِكَ لِلْأَسْتَاذِ جَاءَ وَالسَّلَامُ
 لَمْ تَوْنُ وَحَيْهَكَ أَصْفَرُ السَّقَامُ
 (۵) وَهُوَ أَسْتَاذُهُ قَوْلُ أَعْدَرِ
 (۶) نَقَصَ قَوْلَ الصَّبِيِّ غَيْرَ أَنْ
 دَخَلَ فِي قَلْبِهِ شَيْءٌ قَلِيلُ
 (۷) جَاءَ طِفْلٌ آخَرَ قَالَ كَذَا

(۱) نسخه ندره - معی -

- بَانِطَارِ زَائِهِمْ مَا عَرَفُوا
 دَاكَ يَأْتِي يَفْرَقُونَ مَا يُسِرُّ
 وَاسِدَ حَلَالِ الرِّحْلِ كَذَا
 وَلَهَا يَقْضَى الْمَرَادُ وَالْمَرَامُ
 لَنْتَ تَقْدِيمًا عَلَيْهِ وَادْهَبِ
 مَتَّعَهُ الْحَقُّ إِلَيْهِ تَرْجِعْ..
 لَهُ قَالَ الْخَيْرُ كَانَ يَا هُمَامُ
 بِكَ دَبَّ الْحَقُّ يَشْفِيكَ مَدَامُ
 وَأَحْلَسَ إِنِّي سَأِلِمُ لَا تَهْجُرِ
 مِنْ غُبَارِ وَهْمِ أَوْشَكِ وَظَنُ (۱)
 شَيْءٌ صَارَ بِهِ شَيْءُ الْعَلِيلِ
 فِيهِ تَزْرَأُ زَادَ وَهْمٌ وَأَذَى

تا در آید اول آن بار مصر
 سر امام آید همیشه پای را
 کو بود مسع و نور آسمان
 خیر باشد رنگ و رویت زرد و غام
 تو برو بنشین مگو باوه هلا
 اندکی اندر دلش آگاه زد
 اندکی آن وهم افزون شد بدین

(۱) جمله ابشاندند بیرون منتظر
 (۲) زانکه منبع او بود است این را می داد
 (۳) ای مقلد تو مجو پیشی بر آن
 (۴) او در آمد گفت اوستا را سلام
 (۵) گفت اوستا بیست رنجی مرا
 (۶) نمی کرد اما غلام و هم بد
 (۷) دیگری هم گفت او را اینچنین

- (۱) بَقِيَ فِي نَفْسِهِ يَبْدِي الْعَجَبُ
وَهُمَّ وَالْمَكْرَ حُلَّ وَ التَّوَى
كثرة أو هم سقم و عطب ..
هكذا قتلوا به حتى قوى
- فی بیان مرض فرعون بسبب الوهم الحاصل له من تعظیم الناس
مع اطمینان خصوصاً و انهمال
آه حرت و کراهت منها اضطرب
و الاله صیرتة لمستهک
هکذا قتلوا به و الشرور
و علیها اد بالمکر احترام
اد انک داء ما قمع
وهم او حل داء کل زمان
ما رى نورا لاسمى والبصقات
من طریق لا توهم و اذ تیاع
قلته من رلی فيه امن ..
- (۲) سَجْدَةُ الْخَلْقِ نِسَاءً وَ رِجَالًا
صُرْتُ قَلْبًا لِفِرْعَوْنَ التَّمَنَّا
(۳) قَوْلُ كُلِّ وَاحِدٍ أَنْتَ الْمَلِكُ
هَكَذَا بِالْوَهْمِ .. حَتَّى بِالْفَرُورِ
(۴) بِأَلَاؤِهِمِ أَبَدَى إِدْعَاءَ
عَادَ نَصَبًا وَ لَكِنْ مَا شِعْ
(۵) أَقَّةَ الْعَقْلِ الَّذِي الْجُرْئِي كَانَ
هُوَ كَانَ مَا كُنَّا فِي الظُّلُمَاتِ
(۶) تَوَّعَلَى الْأَرْضِ وَلَوْ يَصْفُ ذِرَاعَ
قَوْقَةِ الْإِنْسَانِ يَسْرِي مُظْمِئِينَ

(۱) ماند اندر حال خود پس در شکم همچین و هم او قوت گرفت

بیمار شدن فرعون هم برهنگ از تعظیم غارت

- (۲) سجده خلق از زن و ار طفل و مرد
(۳) گهس هر يك خداوند و ملك
(۴) كه بدعوى الهی شد دلیر
(۵) عقل جزوی امتش وهم است وطن
(۶) بر زمین گر نیم گز راهی بود
- رد دل مرعوب را رجور کرد
انچنان کردش روهمی مستهک
اژدها گشت و سی شد هیچ سیر
راکه در ظلمات شد او را وطن
آدمی بی وهم این میرو

- (۱) لَوْ عَلَى رَأْسِ الْجِدَارِ الْمُرْتَمِعِ
وَدِرَاعَيْنِ عَدَى لَا تَشْكُ أَنْتِ
تَذْهَبُ بِالْعَرَضِ هَهُنَ الْمَتَسِّعِ
أَوْ حَاصِرَتِ سَوِيًّا مَا قَدَرْتَ
(۲) نَزَلَ مِنَ الْخَوْفِ الْكَثِيرِ وَالْوَحْمِ
أَنْظَرَ الْخَوْفُ الْمَدَى إِلَهُهُمْ قَدْ
وَرَحِيفَ الْقَلْبِ فِي الْوَهْمِ تَقَعُ
عَزِي بِالْفَهْمِ وَ لَرَأْيِ الْأَسَدِ

فی بیان وقوع الاستاذ فی المرض بسبب الوهم

- (۱) ذَلِكِ الْأَسْتَاذُ عَادَ لَا تَرُ
دَانًا كَسْلَانِ قَوْرًا وَ نَا
(۲) كَثَرَتْ مِنْ وَهْمٍ أَوْ خَوْفٍ حَظَرُ
فَوْقَهُ الْخَرَقَةُ مِنْ دَا سَحَابِ
بِي رَخْوٍ لَا يَطِيبُ قَرْنَهَا
لَا وَلَمْ تَخْصُ إِلَى السَّقَمِ الْمَعِي (۱)
قَصْدَهَا تَخْلُصُ مِنْ عَارِ لِيَا
سَكَرَتْ فِي دَاكِرَادَتْ وَ أَهَا
مِنْ عَلَى السَّطْحِ إِلَيْهَا مَا رَجَعَتْ
(۳) عَاصِمًا مِنْ رَوْحِهِ أَنْ حَمَاهَا
أَنَا فِي ذِي الْحَالَةِ لَمْ تَسْتَشِ
(۴) هِيَ لَمْ تَوْقُظْ عَنِ لَوْبِهَا
(۵) هِيَ بِالْإِثْرِ وَ الْخَسْرِ لَوْ
مَا دَرَتْ أَيْ كَاظَمَتْ وَقَعَتْ
(۱) نسخه ثانیة - السقم العلی -

- (۱) بر سر دیوار عالی گر روی
(۲) بلکه می آفتی ر ارد دل بوعم
کرد و گر عرصش بود کز میشوی
نرس و وهمی ر سکو سگر بهم

و نچورد شدن استاد بوعم

- (۳) گشت است محنت سستار و هم ویم
(۴) خشمگین دارن که مهر او ست سست
(۵) خود مرا آگه فکر دزدیگ من
(۶) او بحسن و جلوه خود مست گشت
بر جهید و می کشاید و گدیم
من بدین حالم پیرسید و بخت
صد دارد نارهد از نسک من
بی خبر کز نام افتادم چو طشت

(۱) حیات و آلبان من التبت فتح
 حلق دالاستاد سار البصیه
 (۲) قالت المرأة خيراً ما الحمر
 (۳) دانت الحسنة قال انت هل
 انطري من عيني من بعدوا
 (۴) انت من بعض و حقد و نفاق
 (۵) ما نظرت المرأة قالت عجب
 عنك ما فيك سوى طير و ووه
 (۶) قال يا عاهر انت عندك
 ما نظرت لي هذا الاضطراب
 (۷) غممة صماء تو صرت قما
 و هذا المرص و الحرن

عاضاً معاً به انا سمح
 باد لهم كانت بهذا الغممة
 و سريعاً عدت لا لاف خطر
 غممة كنت و اونی و الكسن
 رقة نحووا الي عبدوا
 داخل البيت لعلالي الا حترق
 يا كبير الغيب بالنت ذهب
 ما به معنى ولا شيء لغهم
 في المتاحج حننا بی نعمك (۱)
 بی ولا انصرت هذا الا كمناب
 حرماً نض نفا سی لقا (۲)
 و العذاب المیر مر الرمن

(۱) غری العاجنة - (۲) گرم بسم الکتاب المدرسه العمة والشحن .

(۱) آمد و در را به بندی مرگشاد
 (۲) گفت در حراست چون رود آمدی
 (۳) گفت کوری رنگ و حال من بین
 (۴) تو درون خانه از نفس و نفاق
 (۵) گفت زن ای حوجه عیبی نیست
 (۶) گفت ای عر تو هوزی در لعاج
 (۷) گر تو کورو کرشدی مارا چه جرم

کو دکل اندری آن اوساد
 که مدامات نیکت را ندی
 از عم بیگانگان اندر حین
 می به بینی حال من در احتراق
 و هم و طر و لاش بی معنیست
 می به بینی این تغیر و ارتجاج
 ما در این رنجیم و در اندوه و گرم

آتني بِالْعَرَاءِ حَتَّىٰ مَا يَكَا
 أَوْ أَقُولَ مَا بَكَ مِنْ غِلٍّ
 تَحْلُسُ بِرِءَاثِكَ عِنْدَ الْمَلَأِ
 وَالْعِنَادِ ذَهَبَ مِنْكَ الْحَيَا
 لِأَنَّا فِي بَكْوَرٍ وَعَشَىٰ
 أَطُتْ مِنْ دَاكِ أَنْتَ صِيحْتُهُ
 ذَلِكَ لَأَقْ لَكَ فَلْتَسْتَلِي
 وَلَهُ مَدَّتْ وَقَالَتْ بِرُمُوزٍ
 كَانَ مَمْلُوءًا بِسَارٍ وَسَعِيرٍ
 لَوْ سَكَتُ وَكُنْتُ مَا يَبَا
 يَسْتَهِي "الْكَلَّ إِلَىٰ عَيْبٍ وَشَيْنٍ"
 دَائِمًا مَذِيفَ هَبْهُ كَالْكَمِي

تا بدانی که ندارم من گنه
 دائما در محض و کیننی و عنت
 تا بغصبم که سر من شد کران
 کلی عیو زوتر ترا این می سزد
 گفت امکان نی و باطن پر از سوز
 ورنه گویم چون شود ما جری
 آدمی را که نودستش غمی

(۱) لَهُ قَالَتْ يَا كَبِيرُ هَلْ لَكَ
 تَنْظُرَ تَدْرِي بَانَ لَا ذَنْبَ لِي
 (۲) قَالَ يَا لَا تَحْصِي أَنْتَ وَلَا
 دَائِمًا فِي النَّحْصِ وَانْجِدْ أَيْمًا
 (۳) بِفِرَاشٍ وَمِي أَنْتَ فَرِش
 (۴) رَأْسِي صَارَ تَقْبِلًا رَوْحُهُ
 وَبَيْنَكَ يَا حَضْمِي فَلْتَسْتَلِي
 (۵) بِفِرَاشِ النَّوْمِ جَاءَتْ دِي لَعُجُوزٍ
 أَبَدًا لَا يَمَكُنُ ذَا وَالضَّمِيرُ
 (۶) لَوْ أَقُولُ لَتَهْمَةُ يَمْرِي إِيَّا
 لَسْتُ أَدْرِي الْحَرَّ هَذَا لِأَيِّ
 (۷) يَحْمِلُ الْعَالُ قَبِيحُ الْآدَمِي

(۱) گفت ای خواجه بیارم آینه
 (۲) گفت رونه تو رهی نه آینه
 (۳) جامه خواب مرا تو گستران
 (۴) دن توقف کرد و مردش «انگ» رد
 (۵) جامه خواب آورد و گسترده آن عجز
 (۶) گر بگویم منم دارد مرا
 (۷) مال بد رنجور گردانده همی

- (۱) وَهُوَ لَا عَمَّ بِهِ قَوْلُ النَّبِيِّ
لَوْ تَمَارَضْتُمْ زَمَانًا تَمَرَضُوا
(۲) لَوْ قَوْلُهُ مِنْ حَدِّ قَاحِبِ
لَقَبِيحِ الْفَعْلِ هَذِي الْمَرَادُ
(۳) وَمِنْ أَلَيْتُ أُرِيدُ تَطَرَدُ
(۴) مَرَأَشُ النَّوْمِ مَدَّتْ وَوَقَعَ
وَلَدَا أُمُّ وَنُوحٌ وَخَيْنٌ
(۵) فَهَآكَ الصَّنِيعَةُ فِي الْحَفِيَّةِ
(۶) يَقْرَأُونَ الدَّرْسَ أَنْ ذَا بِالتَّمَامِ
قَدْ سَجَدْنَا فَتَبَيَّحَ ذَا الْبِنَا

(۱) نص الحديث لا تمارضوا فتمرضوا -

- (۱) قول پیغمبر قبولش بمرض
(۲) گر سگویم او خیالی بر زند
(۳) مر مرا از خانه بیرون میکند
(۴) جامه خواب فکند و افتد او استاد
(۵) کودک آنجا نشستند و بهان
(۶) کاین همه کردیم و هم زندانییم
- لا تمارضتم لهذا تمارضوا
عمل دارند که خلوت میکند
هر مفعی فعل و اسوس میکند
آم آم و ناله از وی می مراد
درس می خواندند یا صدایدهان
ند سالی بود و ماند نابیم

فی بیان ایقاع الصبیان مرة ثانية الاستاذ فی الوهم قائلین له یا استاذ

ومن قرائنا القرآن یرداد وجع رأسک

(۱) ذَلِکَ الْیَطْلُ الذِّکْرِ مِنْ جَدِیدِ	قَالَ یَا صَاحِبِ دَوِیِّ الْحُسْرِ الْمَرِیدِ
قَرَأُوا الدِّسَ کَثِیرًا وَحَهِرُوا	بِهِ وَنَسَرَ الْکَمَّ لَا تَطْهَرُوا
(۲) أَذْهَمَ قَدْ قَرَأُوا دَوِیَّ لَهُمْ	قَالَ یَا اَطْفَالُ مَهْلًا مَا لَکُمْ
(۳) صَوْتُهُمَا الْاَسْتَاذُ یُودِی وَالْصَّدَاغُ	یَکْثُرُ هَلْ رَأَى هَذَا الْاَرْتِیَاعُ
اَنْ لَا یَحِلَّ دَاغٌ فِیهِ یَصِیرُ	وَاِنَّهُ یَمُحُّ لَمُحَطُ الْکَسِیرُ
(۴) لَهُمُ الْاَسْتَاذُ قَالَ صَدَقَا	فَصَدَاغِی اَشَدُّ رَدَّتْ حُرُوقُ
حَارِجَ الدَّارِ اَذْهَبُوا فِی عَمَلِ	مُلِی مِنْ تَقْدِی دَا مِنْ عَمَلِ

فی بیان خلاص الاطفال من المکتب بهذا المکر

(۵) عَظَمُوا الْاَسْتَاذَ قَالُوا یَا کَرِیمُ	یَا شَمْسَ الْاَحْقِ دَوِیَّ الْمَطْفِ الْعَمِیمِ (۱)
اَتَعَدُّ عَنْکَ الْعَمَاءُ وَامْرُسُ	وَتُتَّعَدُّ فِی کُلِّ عَرَصُ

(۱) نسخه ثانی - سعدوا منه وقالوا «کریم» -

دوباره در وهم افکندن استاذ را که ورا از قرآن خواندن ما درد سر افزاید	درد سر افزاید و کبید آوا بلند
(۱) گفت آن دیرک که ی موم پسند	مانک ما استاد را دارد زبان
(۲) چون همی خواندند گفت ای کودکان	از ردین کودرد یابد مهر مانک
(۳) درد سر افراید استارا را مانک	درد سر افروں شدم بیرون شود
(۴) گفت استا راست میگوند روید	

خلاص یافتن کودکان بدین مکر

(۵) سعدوا کردند و گفتند ای کریم	دور باد از تو دجوری و بیم

- (۱) تعَد ذالبحار ح قد صَفَرُوا
 كالطَيَّورِ حَلَقَتْ تَحْوَالِصُهَا
 (۲) عَصَا صَارَتْ تَقُولُ الْأُمَمَاتُ
 مِمَّ كَانَ الْيَوْمَ يَوْمَ الْعَمَلِ
 (۳) وَلَدَيْهَا أَعْدَدْتُ لَكُمْ
 (۴) نَمَّ يَكُ لَمَقْصِرٍ فِيهِ مِنْ قِصَاةِ
 مَرِضٍ أَسَدًا زَهْنٌ تَمَلَا
 (۵) لَهْم بِالْعَفْ مِمَّ الْأُمَمَاتُ
 مِمَّ كَذِبٌ هَوَلُونَ لَأَنَّ
 (۶) فِي الصَّبَاحِ مِمَّ أَسَدٌ دَكَمَ
 (۷) دَانَهَا الْأَحْمَالُ فَاثُ لَحُوتُ
 وَأَعْلَمِي بِالْكَذِبِ وَالصِّدْقِ أَمَا

همچو مرغان در هوای دانه‌ها (۱)
 روز کارست و شما باله‌و جفت (۲)
 این گناه از ما و از تقصیر نیست
 گشت زنجور و سیم و مسلا
 صد دروغ آرید بهر طمع دوغ
 تا به بینیم اصل این فکر شما
 بر فروغ و صدق ما واقف شوید

(۱) پس برون حسد سوی خانه‌ها
 (۲) مادران حشمتی گشته دو کعب
 (۳) هنر آوردند کای مادر تو ایست
 (۴) ر قصای اسباب اسناد ما
 (۵) مادران گفتمند مکر است و دروغ
 (۶) ما صبح آیم پیش اوستا
 (۷) کودکان گفتمند بسم الله روید

(۱) در برخی از نسخه‌ها در هوای لانه‌ها - (۲) در برخی از نسخه‌ها (دور کتاب

و شما باله‌و جفت) -

فی بیان ذهاب الامهات لعیادة الاستاد

- (۱) بی الصّاح الامّهات وَرَدَتْ
وَهُوَ مِثْلُ الدِّيقِ الْمَضْنَى الْعَلِيلِ
(۲) لِكَثْرَةِ مَا عَلَيْهِ مِنْ لَحَافٍ
مِنْهُ عَطَى وَ عَلَى اُرَاسِ الْعَصَبِ
(۳) اَوْهَ دَوْمًا يَضْعَفُ وَالْجَمِيعِ
(۴) اَيُّهَا الْاَسْتَاذُ خَيْرَ مَا طَهَّرَ
(۵) مَا عَلِمْنَا قَالَ وَحَمَاكَ اَنَا
اِصْحَ عَنِّي لِي اَسَاءَةُ اَلْجَنَابِ
(۶) فَيَسْغُلُ الْقَبِيلَ وَالْهَرِ اَنَا
وَلِيَّ فِي الْبَاطِنِ كَانَ كَذَا
(۷) حَيْثُ بِالْجِدِّ يَكُونُ الْاَدْمِي
- بیت ذَا الْاَسْتَاذِ مِنْهُ قَعَدَتْ
اِنَّمَا كَانَ مِنَ السَّقَمِ ثَقِيلِ
عَرَقَ اَيْضًا وَوَجْهَهُ بِالْجَنَابِ
اَلْفَ وَالْكَفَ عَلَى الْكَفِ ضَرَبَ
خَوَقَلْتُ وَ اَلْاَوْجِدِينَ ذَاكَ تَدْبِيعَ
فَسَمَا فِي رَوْحِ هَذَا الْخَبَرِ
مَا عَلِمْتُ بِهِ اَيْضًا رَمَا^(۱)
اَعْلَمْتَنِي صُرْتُ رَهْمًا لِقَعْدَاتِ
عَاطِلًا كَمُتْ اُرَانِي فِي اَنَّهُمَا
نَجْدًا اَوْ سَقَمِ ثَقِيلِ وَادِي
شَبَّعَ عَنْ عَيْنِهِ دَانَا عَمِي

(۱) مادر عراق ای اولاد المواعش -

رَفَقَن مَادِرَان بَعِيَاذَتِ اسْتَاذ

- (۱) بامدادان آمدند آن مادران
(۲) هم هرق کرده ز بسیاری لحاف
(۳) آه آهی میکنند آهسته او
(۴) خیر باشد اوستا این دردسر
(۵) گفت من هم بی عمر بودم ازین
(۶) من بدم غافل بشغل قال و قيل
(۷) چون احد مشغول باشد آدمی
- خدمه اسما همچو بیمار گران
سر به بسته در کشیده دوسجاف (۱)
جمله گان گشتند هم لاجول کو
جان نو ما را نبوده دین خبر
آگه مادر غران کردند همین
بود در باطن چنین رنج نایل
او ز دید رنج خود باشد عمی

(۱) سجاف پرده است -

- (۱) عَنْ سَاءٍ مَضَرٌ دَا مَعُ يَوْمَئِذٍ
فَعِنَ تَشْعِلُهَا فِيهِ الْحَرُّ
- (۲) كَمْ تَرَى تَمْرًا يَصَابِي النُّطْنَ
- (۳) يَدُهُ أَوْ رِجْلُهُ وَهُوَ الْيَدَا
- زَاوِيًا أَنْ الْيَدَ مِنْهُ الْقَرَارُ
- (۴) هُوَ بَعْدًا نَظَرَ مِنْهُ الْيَدَا
- دَمَهَا مَالٌ كَثِيرًا لَا خَرُّ
- سَمِرٌ حَرٌّ وَ لَيْسَ قَلِ اضْطَافِي
- دَهَنَتْ عَنْ نَفْسِهَا لَيْسَ تَهَرُّ
- فِي أَوْعَى السَّيْفِ لَهُ حَرٌّ وَصَلْ
- تَمَّتْ مَدَّ الْحَرِّ رَأْمٌ وَ الرَّدَى
- وَحَدَّثَ لَهُ تَدَقُّقًا وَ يَكْسًا
- دَهَنَتْ فِي حَرِّهِ نَارٌ أَعْدَا
- لَهُ عَنْهَا يَنْدُهُ الْحَرُّ سَقَرُ (۱)

فی بیان آن الحسَم المروح مثل اللباس و هذه اليد الجسمانية ردن بد الروح
و كمها لانه لا حركة لهذه اليد لا روح و هذه الرحمن الجسمانية حذاء رجل الروح
تتحرك بحركة رجل الروح

- (۵) كَيْ يَأْتِي بِدَوِيٍّ يَنْتَ اِسْدَا
- لَا يَطْلُبُ وَ سَرَّ الْأَنْفَسِ
- كَيْ تَدْنِسُ كَلَّ قُلْ مِمَّا (۲)
- لَيْسَ يَحْدُ لَا تَحْسِ
- (۱) سَجْدَةُ عَمْدَةٍ لِحَرِّ سَمِرٍ
- (۲) وَ لَيْسَ اِرْحَمَ كَالْعَرِّ وَ لَعَبٍ

- (۱) سَمِرٌ حَرٌّ وَ لَيْسَ قَلِ اضْطَافِي
- (۲) كَمْ تَرَى تَمْرًا يَصَابِي النُّطْنَ
- (۳) يَدُهُ أَوْ رِجْلُهُ وَهُوَ الْيَدَا
- (۴) هُوَ بَعْدًا نَظَرَ مِنْهُ الْيَدَا
- دَمَهَا مَالٌ كَثِيرًا لَا خَرُّ
- سَمِرٌ حَرٌّ وَ لَيْسَ قَلِ اضْطَافِي
- دَهَنَتْ عَنْ نَفْسِهَا لَيْسَ تَهَرُّ
- فِي أَوْعَى السَّيْفِ لَهُ حَرٌّ وَصَلْ
- تَمَّتْ مَدَّ الْحَرِّ رَأْمٌ وَ الرَّدَى
- وَحَدَّثَ لَهُ تَدَقُّقًا وَ يَكْسًا
- دَهَنَتْ فِي حَرِّهِ نَارٌ أَعْدَا
- لَهُ عَنْهَا يَنْدُهُ الْحَرُّ سَقَرُ (۱)

بار، آنکه در این پیرایه، لایحست و این دست آویزین دست روح است
و این پای موزون پای روح است

- (۵) كَيْ يَأْتِي بِدَوِيٍّ يَنْتَ اِسْدَا
- لَا يَطْلُبُ وَ سَرَّ الْأَنْفَسِ
- كَيْ تَدْنِسُ كَلَّ قُلْ مِمَّا (۲)
- لَيْسَ يَحْدُ لَا تَحْسِ

(۱) سَجْدَةُ عَمْدَةٍ لِحَرِّ سَمِرٍ
(۲) كَمْ تَرَى تَمْرًا يَصَابِي النُّطْنَ
(۳) يَدُهُ أَوْ رِجْلُهُ وَهُوَ الْيَدَا
(۴) هُوَ بَعْدًا نَظَرَ مِنْهُ الْيَدَا
دَمَهَا مَالٌ كَثِيرًا لَا خَرُّ

(۱) اِنْ تَوَحَّدَ لَا لَهُ لَا طَمَ

عَبْرَ رَحْلٍ وَبَدْرٍ رَحْلٍ وَبَدْرٍ

(۲) لوریت آند و ارجل وود

أَدْرِ تَبْكَ لَوَاقِعَ لَا مَدْرَهْ

(۳) اَمَّا تِلْكَ فَمِنْ قَبْلِ

قَادًا دَائِمًا لَا تَحْدُرُ وَلَا

(۴) فک: اُتروس من غیر بند

حَدَّثَنَا رَاطِيَرٌ مِّنْ أَهْلِ الْعَصْرِ

(۵) آلف حبس کر کے اس میں قند خفیف

نُورِ سَمَاءِ دِلِ اَسْمَاءِ

کتاب بیرونی و داخلی (۲)

شركة مروج بنك المجدد

١٤١٠ هـ (١٩٩٠ م) - ١٤١١ هـ (١٩٩١ م)

وَمِنْ حَجَارٍ وَطَيْرٍ عَنْ سِرِّهَا

نور الشمس على الشجر (٣)

من حرو - لرو - منه كالملا

کَلَامُ مَنْ اَدْبَنَ وَ شَعَلَ فِي اَرْصَافِ

کہ: "ہو لا فی قرار مع عصی"

تحت إشراف وزارة المعارف

عندها ذلت لهما الشئ سمي

(۱) ای بوجد لا بروح می می اشراف ابجعی و یحیی عنه یحیی فی البصر
و الباطن و عدم رؤیه غیره حس و صفت لا بروح غیر لد و برجل البصره و بدرج
اخری خاصه به لذكر و لوجود حکم لا لد و لرجل البصره تقویه بها کس لجماعیه
کند ید و برجل بروح المصوبه یعنی بالذکر و ابوجد - (۲) لد بروح فی عالم
المثل محسوس و مسموع و غیره الحق یعنی بصرفه فکرات سد و لرجل البصره بالنسبه لها
مجازاً من جهة رؤیه و نسبتا لوجود سد و برجل بروح یعنی بقاء لروح - (۳) ی ت
تحت النفس لاطقة التي نسبت بها وحده لا یحیی من حروح روح خارج لروح و الجسم
لحدادی فان بدت و اعصاوت المحسوسه آله بروح فلا بد من روال لالة روال ابدات.

(۱) روح را بوحید لله حیوٰت مت

(۲) دست و پا در حوض میخی و آفتاب

(۳) آن توئی که بی بند وری است

(۴) روح درد سی حب سی کار = کار

(۵) باش تا مرگ فسید آید روح

حسن خطیب و سب و پدی و دیگر است

ان خصوصیت دت وائش ار گزف

دیس ہند میں ابر حسم و حجاب میں وں شدن

عمر باشد در قوس بی قر (۱)

تا دجسی هفت چرخ اور دیون

(۱) این روایت از بعضی از اصحاب و از بعضی از تابعین نقل شده است

فی بیان حکایت ذلك الفقير اللذي اختلى فی الجبل وفی بیان حلاوة

الانقطاع والعزلة والدخول فی هذه الغنضة اللطيفة وهی انا حلیس

من ذکر بی وانیس من استانسى

(ترجمه البيت)

لَوْ مَعَ أَكْلٍ تَكُونُ إِذْ لَا	أَنَا فَالْكُلْ غَدَمْتُ وَالْعَلَا
وَلَوْ الْكُلْ غَدَمْتُ نَدَّ مَعِي	فَمَعَ الْكُلْ تَقُولُ وَتَعِي
(۱) كَانَ دُرُوشُ مُهَيِّمَةً فِي حِلِّ	قَلَمُهُ بِالْعَزَلَةِ تَحَقُّ حَلِّ (۱)
مَمَّةً صَارَتْ دِيمَةً وَسَمِيرَ	وَلَهُ الصَّاحِبَةُ أَتَى سِيرَ
(۲) يَذُ مِنْ الْحَاقِ حَنُوءًا لَحْمَةً	لَهُ تَأْتِي أَحَقُّ دِي بِالْمَرَةِ
هَجَرَ أَمْتَهَا عَنْ كَرَمِ	رَدَّ مِنْ رَحِلٍ أَوْ مَرَاةٍ
(۳) فَكَمَا هُنَّ عَالِمَاتُ الْحَصْرِ	عِنْدَ قَوْمٍ أَحْرَبِ السُّفْرِ
(۴) هُنَّ يَصْنَ وَكَمَا أَسْوَدَدَاتُ	عَاشِقِ وَالرُّوحِ فِي هَذَا عَمَّتْ
ذَلِكَ أَسْبَدَ طَرِيقُ أَحْيَادِ	عَاشِقِ كَأَنَّ لَهَا لَعْمَ يُرِيدُ
(۵) كُلُّ شَخْصٍ صَفْوَةٍ مَعْلُ	حَيَّةٌ فِي قَانِهِ الْقَوَا تَحِلُّ (۲)

(۱) أراد بالدرویش ابابخیر التتائی المعروف بشیخ مطهر دسین باب وستان مسیح اثناء
وسكون ابناء مریه درج مصری بشره در سج (۲) بعثت الصوفیة أهل لكشف الی
ان الجزء الاحباری السی بالکسب عبارة عن طبع الاعیان الثابتة فی العصرة العلمية
حسب معتقده دوته من لادة واشفاقة او حر او شر لان العلم بمعنی مقاوم ول فی الجمع
وهذا هو الحق الذي یصل علیه بالواحد -

حکایت آن درویش که در کوه خلوت کرده بود و بیان حلاوة انقطاع و عزالت و داخل

شدن در این مغنبت که انا حلیس من ذکر بی وانیس من استانسى

ور بی همه چو بی منی با همه

(اگر با همه چو بی منی بی همه)

حدوت اورا بود هم حواب و بدیم

(۱) بود درویشی بکمالی متمم

بود از انفس مرد و زن منول

(۲) چو ز حلق میرسد اورا شمول

سهل شد هم قوم دیگر را سحر

(۳) همچنانکه سهل شد ما را حصر

عاشقت آن خواجه بر آهنگری

(۴) همچنانکه عاشقی بر سروری

میل آن ر در دلش رداختند

(۵) هر کسی را بهر کاری ساختند

(۱) فَتَمَى التَّحَرُّبُكَ مِنْ دَحْلِ وَيَدٍ
وَمَتَى الطَّافِي الزَّهِيدِ وَالْحَمَاءِ
(۲) لَوْ تَرَى نَحْوَ السَّمَاءِ مِثْلَكَ
مِثْلَ طَيْرِ السَّعْدِ حَلَقَ وَاشْكُرَ
(۳) وَلَوْ الْمَيْلَ لَكَ الْأَرْضِينَ
قُلْ وَلَا تَجْلِسْ إِلَّا نُوْحَ أَنْدِ
(۴) قَدُو النَّبِ الْبَحِ يَطْهَرُونَ
وَأَوَّلُوا الْجَهَنَّمَ فِي الْآخِرِ
(۵) ابْتَدَاءَ الْعَمَلِ الْأَحْرَارَاتِ
كَيَّ يَوْمَ الْيَدَيْنِ لَا تَقَى الدَّمِ

يَحْصُلُ لَوْ مَالَهَا مِثْلَ أَنْدِ
يَذْهَبُ مِنْ غَيْرِ رِيحٍ وَهَوَاءِ
فَجَمَّاحُ الدَّوْلَةِ إِفْتَحَ لَكَ
وَعَلَى السَّرِيحِ وَالسَّعْدِ اعْبُرْ
تَنْظُرُ فَاَلنُّوْحَ كَثُرًا وَالْحَبِيْنُ
.. سَعْدَكَ غَابَ لَكَ الْمَعْمُ حَمْدُ
قَبْلًا الْعُقْبَى ابْتَدَاءَ يَنْظُرُونَ
صَفَعُوا الرُّأْسَ بِكَفِّ طَائِرِ
انْظُرْ اعْرِفْ مَا لَهُ بَعْدَ أَظْفَعَتْ
لَكَ .. بَعْدَ الْقَوِيَّ مَعَ زَلْقِ الْقَدَمِ ..

فی بیان رؤیة الصائغ عاقبة الامر و کلامه مع طالب استعارة المیران
على وفق ذلك

(۶) ذَلِكَ الْوَاحِدَ عِنْدَ الصَّائِغِ
إِطْنِي الْمِيزَانَ أَنَا أَرِنُ

حَضَرَ قَالَ : قَلْبِ هَارِجِ ..
دَهْ : فِيهِ عَلَى تَجَسُّنِ ..

(۱) دست و پای میل کی جنبان شود
(۲) گر به بینی میل خود سوی سما
(۳) و در به بینی میل خود سوی زمین
(۴) عاقلان خود نوحها پیشین کسد
(۵) ز اندای کار آخر را بین

خار و خس بی آب و بادی کی دود
بر دولت بر گشا همچون هما
نوحه می کن هیچ منشین از حنین
جاهلان آخر بسر بر میزنند
تا نباشی تو بشیمان يوم دين

دیدن زر گر عاقبت کار را و بر سخن وفق عاقبت گفتی با مستعیر توازاو
(۶) آن یکی آمد به پیش زرگری
که توازوده که بر مستعیم زدی

لَمْ أَجِدْ قَالَ حُرَيْتَ حَسْبَا
 عَمَّ حَدْ سَرَعَانِ يَجْرِي الْعَمَلُ
 أَبَدًا مَكْتَسَمَةً رُوحَ عَمِيَّا
 حَسْبُكَ مَا هُوَ مَحْذُوبٌ إِلَيَّ
 وَأَصْدًا نَفْسُكَ لَا تَعْمَلُ
 وَلِي نَالِسُجْرَةٍ لَا تَسْمُرُ
 أَسْمَعُ حَتَّى يَحْجُورَ وَعَنَا
 لَكَ مَا فِي خَيْرِكَ كَلَّا يُؤَلِّ
 لَا تَطْلِقُ أَرْوَحَ وَالْجَسَمِ ضَوَايَا
 عَيْنُكَ الْمَوْرُ لَهَا مَخْطُفُ
 وَرَنَةٌ صَغْبٌ دَوِيقُ بِالْأَصْدَا
 وَقَعَ فِي التَّرْبِ صَاعُ وَذَهَبُ

گفت میزبان ده بر من تسحر مثبت
 گفت من پس آن مصاحبت را امان
 حوشتن را کر مکن هر سو معجه
 تا نه پنداری که بی معیسم
 دست از ضعی است لرزان ای هلا
 دست بلرزد پس برید در خرد

(۱) قَالَ رُوحُ يَا شَيْخُ عَرَبَالَا أَا
 أُعْطِيهِ الْمِيزَانَ لَا تُبِدِ الْهَرَلَ
 (۲) قَالَ فِي الدُّكَّانِ مَا كَانَتْ أَيْ
 قَالَ هَذَا هَزُو وَالصَّحْكُ عَلَيَّ
 (۳) أَا مِيزَانًا طَلَيْتَ دَا أَقْصِي
 وَبِكُلِّ طَرَفٍ لَا تَقْعُرُ
 (۴) قَالَ لَسْتُ بِالْأَصَمِّ وَأَنَا
 لَا أَتَحَالُ أَنْ يَلَا أَصِلَ أَقْوَلُ
 (۵) ذَا سَمِعْتَ عَيْرَ أَنَّ الشَّيْخَ أَتَى
 يَا فَلَانُ يَدُكَ تَرْتَجِفُ
 (۶) وَلَكَ ذَا الذَّهَبُ دَرُّ فَتَاتُ
 يَدُكَ تَرَعُشُ ضَعْفًا وَالدَّهَبُ

(۱) گفت حواجه رو مرا عربال بیست
 (۲) گفت جاروبی ندارم در دکان
 (۳) من تررومی که میخواهم بده
 (۴) گفت بشنیدم سخن کر بیستم
 (۵) من شنیدم لیک پیری نا توان
 (۶) وان ذرتو هم مرا ضعه خورد و مرد

(۱) وَتَقُولُ تَعَدُّ دَا الْمَكْسَةَ

کمی به غلّ قتات الذهب

(۲) وَالْمَرَاتِ ذُكُوتُ وَجُمُعَتِ

(۳) يَا حَرِيَّ حَدِّثْ فِي الْإِسْدَاءِ

لمحلّ حرّ ائیس الکلام

(۴) حَالًا الْقَصَّةُ لِلشَّيْخِ الْمُرِيدِ

له کاب المومّ و لا کال مدام

أَتِ يَا مَنْ لَكَ رُوحِي مَوْتَهُ

فِي الْغَارِ أَحَدٌ بِالطَّلَبِ

قُلْتُ عَرَبًا رُومٌ مَا طَلَعَتْ

قَدْ نَظَرْتُ أَنَا مَا فِي الْإِسْدَاءِ

مَعَكَ تَمَّ جَمِيعًا وَالسَّلَامُ

مِنْ يَدَاكَ الْجَبَلِ السَّامِيِّ الْبَعِيدِ

تَبِمَ الْبَحْثَةِ أَوْضَحَ وَالْمَرَامُ

فی بیان قصه داک الراهد اللذی نذر ان لا اقطع فاکهه من الشجر

ولا اهر شجرة ولا أقول لاحد على طريق الاشارة والرمز او التصريح والكنایة

هر الشجر و انا قول ذاك اللذی رماه الهواء من الشجرة

(۵) وَمَذَاكِ الْحَدِّ كَابِ شَجَرِ

(۶) قُوْتُ ذَا الدُّرُوبِشِ كَانَ دَالِمِرِ

وَمَدَامًا أَكَلَهُ فِيهِ انْعَصَرَ

تا بجویم زر خرد را در غبار

گویم غریبال خواهم ای حری

جای دیگر روازیجا والسلام

کامدیران کهسار بودش خواب و خورد

(۱) پس بگوئی بعد جادویی بیار

(۲) چون بروی خاک را جمع آوری

(۳) من ز اول دیدم آخر را تمام

(۴) کن تمام اکنون حدیث شیخ فرد

بقیه قصه آن زاهد کوهی که نذر کرده بود که میوه کوهی از درخت بار نکند و درخت را

نیفشانم و کس را نگویم صریح و کنایت که بیفشان آن بخورم که باد افکند و باشد از درخت

من مرود کوهی آجا بی شمار

غیر آن چیری نخوردی دائما

(۵) اندران که بود اشجار و ثمار

(۶) قوت آن درویش بود از میوها

- (۱) قَالَ دَاوُدُ وَيشَ يَا رَبِّي أَنَا
 (۲) أَنَا لَا أَقْطِفُ مِنْهَا لِأَنَّهُ
 (۳) لَا أَقُولُ يَقْطِفُ غَيْرَ الشَّجَرِ
 لَا لِذَاكَ الشَّجَرِ مَنْ ثَمَرًا
 (۴) فَعَلَى الْمَذْرُوءِ لَهُ أَتَدَى الْوَفَا
 (۵) لَهُ حَائِثٌ وَلِذَا اسْتَمْتُوا أَمْرَ
 أَلَيْسَ اللَّهُ بِذَا شَاءٍ أَصْبَحُوا
 (۶) فَكُلُّ رَمَنٍ مَيْلًا أَنَا
 وَعَلَى الْقَلْبِ أَنَا كُلُّ نَفْسٍ
 () كُلِّ أَصْبَاحٍ لَنَا شَأْنٌ جَدِيدٌ
 (۷) فِي الْحَدِيثِ وَرَدَ الْقَلْبُ بِأَنَّ
- مَعَكَ اعْقُدْ عَهْدٌ يَسِيرًا
 ثَمَرًا أَتِيضًا إِلَى كُلِّ أَحَدٍ
 مَنْ لَهُ الْبَرِيحُ عَلَى الْأَرْضِ شَرًّا (۱)
 لَهُ غَضَسٌ الْحَافِ مِنْهُ كَرَرًا
 مَدَّةٌ حَتَّى مَسَاءَتِ الْقَضَا
 الْمَقَالِ وَ أَوْ الْعَهْدُ اسْتَقَرَّ
 فَوْقَهُ ثُمَّ بَدَأَ الْعَهْدُ اكْتَسَبُوا (۲)
 أَمْسَحُ الْقَلْبِ الْكَمَلَةُ وَ عَمَّا
 أَصَحُّ كَيْفًا حَدِيدًا كَأَقْسَى
 كُلِّ شَيْءٍ عَنِ مَرَادِي لَا يَحْدُ (۳)
 كَانَ كَأَرْيَشِهِ فِي كُلِّ رَمَنٍ (۴)

(۱) هذا الحديث منقول عن نسخة لكهنور و نسخة سنج (حرر آں میوه که د انداختن - من بچشم در درخت منتهش) - (۲) و لا تقوس لشئى ابنى فاعل ذلك عهد الا ان شاء الله (برات هذه الالة عند ما قال رسول الله (من) لما سألته هل مكة من حرم امير بكهف - حرم كم به عهد و لم يزل ان شاء الله - (۳) لقوله تعالى في سورة الرحمن - كل يوم هو مي شان - (۴) عن امي موسى لاشمري من القلب كمثل الريشة في الفلات تفلها الرياح ظهرا لطن -

- (۱) گفتم آن درویش یار - با تو من
 (۲) خود بچشم میوه در کل حبس
 (۳) چرا از آن میوه که ندادند و دوش
 (۴) مدتی بر بند خود بودش وفا
 (۵) زین سبب فرمود استثناء کنید
 (۶) هر زمان دل را دگر میلی دهم
 (۷) در حدیث آمده که دل همچون پرست
- عهد کردم زین بچشم در زم
 بیر عبیری را بگویم که بچش
 بی از آن میوه که شاخ فرادش
 تا در آمد امتحانات قصا
 گر خدا خواهد به پیمای برزید
 هر نفس بر دل دگر داعی نهم
 در نیامای اسیر صرصر است

(۱) فِي الْمَلَاتِ أَمْرٌ رِيحُ الصَّرَصِ
 مِثْلُ مَاوٍ عَلَيَّ فِي الْعِرْحَلِ
 (۲) لَهُ رَأْيٌ آخِرٌ لَكِنْ صَدْرُ
 (۳) وَبِمَ أَنْتَ رَأْيِي قَلَمُكَ
 (۴) كَيْ تَكُونَ إِحْرَا لِمَنْ خُلِ
 هُوَ مِنْ تَأْثِيرِ حُكْمٍ وَقَدَرُ
 (۵) فَمِنْ الطَّيْرِ الَّذِي طَارَ لَعَجِبُ
 (۶) وَجَدَ ذَا عَجَبٍ أَنْ لَوْ تَدَ
 أَوْ هُوَ مَا قَصَدَ فِيهِ هَوَى
 (۷) عَيْنَهُ وَالسَّمْعُ دَوْمًا فَنَجَا
 وَهُوَ نَحْوُ الْفَخِّ طَارَ بِالْجَنَاحِ

فِي حَدِيثِ آخِرِ الْقَلْبِ انْظُرْ
 كُلُّ ابْنِ عَيْرٍ رَأْيِ أَوَّلِ (۱)
 مِنْ مَحَلِّ ذَا وَبِمَهُ مَا طَهَرَ
 نَأْمَنْ تَعَقَّدُ مِنْ ذَا عَهْدُكَ
 كَانَ ذَا أَيْضًا صَرِيحًا وَمِثْلُ
 تَنْظُرُ الْبَشَرِ وَلَا يَجِدِي الْعَدْرُ
 لَمْ يَكْ أَنْ مَا رَأَى الْفَخَّ الْعَطْبُ
 نَظَرَ وَالْفَخُّ سَيَّانٌ قَصَدَ
 وَعَلَيْهِ الْفَخُّ بِالْقَهْرِ التَّوَى
 فِي الْأَمَامِ الْفَخُّ مِنْهُ طَرِحَا
 لَهُ عَفْوًا .. مَا رَأَى مِنْهُ النَّجَاحُ

(۱) قارغان می الاصل لمرحل وجمعه الرحل والحدث قلب المؤمن اشد غلبا من لقدر می غلباها
 ومی رواه مثل القلب ولهدا می مله كالقدر می عبد بها مكنان الماء می القدر لا يتحرك
 باحتیازه كد لعلب و لهدا ورد اللهم ن مغلب القلوب والاصبر انت قلوبك علی دينك -

(۱) در حدیث دیگری دل دان چنان
 (۲) هر زمان دل را دگر رأی بود
 (۳) پس چرا این شوی بر رأی دل
 (۴) این هم از تأثیر حکمت و قدر
 (۵) نیست خود از مرغ پران این عجب
 (۶) این عجب که دام بیند هم و تند
 (۷) چشم باز و گوش باز و دام پیش

کاب جوشان رآتش اندر قارغان
 می نه از وی لیک از جایی بود
 عهد شدی تا شوی آخر خجل
 چاه می بینی و نتوانی حشو
 که نبیند دام و افتد در عطب
 گر نخواهد ورنه خواهد می فتد
 سوی دلمی می پرد با پر خویش

فی بیان رباط فح القضاء الالهی بالخفاء وتشبیه اثره بصورة الظاهر

- (۱) تَنْظُرُ فِي الْخَرْقَةِ إِنَّ الدُّوْلَةَ
(۲) حَاسِرَ الرَّأْسِ بِحَبِّ الْمَعَادِ
مَالَهُ مِنْ مِثْلِكَ أَوْ مِنْ أَمْتَمَةٍ
(۳) مِذْكُهُ وَالْمَالُ رَاحٍ وَاحْقِرُ
فِي مُرَادٍ خَصِيصِهِ الْوَعْدُ الدِّينِي
(۴) رَاهِدًا قَدْ نَظَرَ قَالَ ابْدَلِ
(۵) إِرْصَاءِ اللَّهِ فِي الْأَدْبَارِ دَا
مَا لِي مِنْ يَدَيَّ وَلِنَدَهَا
(۶) هِمَّةٌ أَعْمَلُ لِأَنْ مِنْ ذَا أُنَا
وَلَفَيْدُ الْبَطِينِ دَانَتْهُ الْكَدَرُ
(۷) دَانَدَعَاءُ هُوَ مِنْ حَاصٍ وَعَامٍ
مِنْ خَلَاصٍ مِنْ خَلَاصٍ مِنْ خَلَاصٍ
- مَسِيدًا صَارَ أَسِيرَ الدِّلَةِ
أَحْرِقْ لَا قِيَّ اضْطِرَارًا وَاضْطِهَارَ
أَوْ قِمَاشٍ بَاعَ لَا شَيْءَ مَعَهُ
عَادَ اسْمًا - وَالذَّلِيلُ الْمُسْتَعِجِرُ
صَارَ وَالْمَذِيرُ مِنْ عَيْشِ هَبِي
هِمَّةٌ يَا أَيُّهَا الْخَصْرُ الْوَلِيُّ
وَأَقَعَ وَهُوَ لِي شَرُّ الْأَدَى
وَالِهَمَا حَلَيْتَ .. لَيْتِي ذَهَبًا ..
بِحَيَاةٍ أَعْدُوا أَعُوذُ إِلَهُمَا
أَكْثَرَ أَطْفَرُ مِنْ أَطْفِ مَذَرُ
طَلِبُ قَالَ . قَهْلُ قَتْلُ الْإِحْمَامِ .
لِي مِنَ الْأَدْبَارِ هَذَا أَوْ مَنَاصُ

تشبیه بند قضا بصورت پنهان با اثر پیدا

- (۱) بینی اندر دلق مهتر زاده
(۲) در هوای ناسکاری سوخته
(۳) جان و مان رفته شده بد نام و حوار
(۴) راهدی ببند نگوید ای کیا
(۵) کاندیری ادبار رشت اقتاده ام
(۶) همتی تا تو که من زس واد هم
(۷) این دعا میخواهد او از عام و خاص
- سر برهنه در بلا افتاده
امشه و املاک خود فروخته
کام دشمن می رود ادبار و ار
همتی میدار از مهر خدا
مال و زر و سمیت در کف داد و نام
دین گل تیره بود من بر حرم
کمال خلاص و الغلام و انخلاص

(۱) فليد و الرّجل منه اظيف
 لا على الرّس له كان غمد
 (۲) لي قيد تطب منه خلاص
 (۳) ونيك من مبد فص و محمى
 (۴) هب هو ما حهر قيد نحه
 قس السخن و من قيد الحدد
 (۵) اذ لدا الحداد بالطرق كسر
 (۶) قنع والين ليكن العجب
 كل حداد لدى تكبيره
 (۷) رؤيه داك رايا دي اعمد
 فوق حيد عقد القى النظر

(۱) دست در و پای در و سد بی
 (۲) از کدامین بند می جویی خلاص
 (۳) سد بدر فصی محمى
 (۴) گر چه پیدا نیسان در مکان است
 (۵) زانکه آهنگر هران را بشکنند
 (۶) این عجب این بند پنهان گران
 (۷) دیدن آن بند احمد را رسد

و بلا قيد معاً ما اوثقا
 لا و كين له رعى لا حديد
 اي حشر شلر منه الماص
 له لم ينظر سوى اروح الصفي
 كان بقمهر الشديدا و اعماء
 سواء كان و بالعمد يزيد
 و كد انحه و المسخن الححر
 ان ذا القيد انقيل انه محجب
 عجر كنه حل في تقديره
 احمدا راقت فحلا من مسد
 و انه في اخطى لغيب نظر

بی موکل بر سرش نی آهنی
 و ز کدامین حبس می جویی مناص
 که نه بیند آن بجز روح صفی
 بدتر از زندان و بند آهن است
 حفره گرهم خشت زندان بر کند
 عاقل از کسر آن آهنگران
 بر کلویی بسته حیل من مسد

- (۱) فَوَقَّ ظَهْرَ رَوْحِهِ تَوَلَّاهُ
 قَالَ يَا تَنْتَ يَدَا تَوَلَّاهُ
 (۲) غَيْرَ عَيْنٍ لَهُ حَمَلًا وَحَطَّ
 كَلَّهُ فِي عَيْنِهِ دَوْمًا طَهَّرَ
 (۳) مَنْ قَى عَنْهُ أَجْمِيعُ أَوْوَا
 حَيْثُ ذَاكَ كَانَ حَمَوًا وَكَانَ
- وَضَعَ الْقَهْرَ حَمَلٌ حَطَبٌ (۱)
 رَوْحُهُ حَمَلَهُ لَدَحَطَبَ
 أَحَدٌ مَا طَرَّ مَا يَحْتَضِبُ
 وَهُوَ عَمَّا عَابَ دَوْمًا وَاسْتَشَرَّ
 دَالِمًا لَنَتَهُ لَا يَمُوقِلُ (۲)
 عَمَلًا هَمَّ وَقَدْ رَادُوا قَى

(۱) و دلالت بر دعوی هومه بر پدر لکم بین بدی عدوت شدید و من عمه ابو لهب تا
 لك ايها دعوى هملت لانه است يدا بي لهب و تن ما اعني ما له و ما كسب و امرائه حمله
 الحطب (اي الشوك و السم و كانت تنه في طريق اسي) (س) (۲) من در اجمع
 اي ما عدی رسول (س) و رواة من من حمية و احبب الشهود على هم عند اصابه
 يؤلون كون امرأة ابي عيب حمله الحطب و من حمله من من مسد لا مسود ولا يكون
 لكونها تحت ابي عيب مشهورة بالز و المال و ان المراد بالحطب سبب اشتعال النار لانها
 تحلل حطب الادوار و حطب المسك التي سبب عدها في النار و يوجد في العرب و خصوصاً
 و ارسول (س) منه بالحطب مأدته منها و عند اهل الشهود حرمه و هذا البيت شروع
 في قصة ولد صاحب الدراء من اهل الظاهر جمعهم ادوا و عدل و ادوا صاحب البحر
 من البدله و احسن كآهم هو علاء ر جل الظاهر عافون لا يمدون و حبه ولا يسمعه و لا هم
 مطمئنون على حله و قال بهر لدوء في شرحه ادرسي و في تفسير السبب الحمد كود
 (كين ري هوش است و ايشان هوشند) ان تأويلهم هو ان (و مرأه حمله حطب في
 حمله من من مسد) لان اهل اصابه عفاء عداله لم يحسوس بالمدوى و نصر الحطب
 و العذر من من مسد من عذر دث اعالم العرا الحسوس لا حروى و عذر دث اعالم العرا الحسوس
 (هوش) عدم اهل (بي هوش) من عداله اعطه و الاصره ذكره في التبع .

- (۱) دید بر پشت عیان تو لهب
 (۲) حمل و هیرم را جر آن چشمی بدید
 (۳) باقیانش همه تاویلی کنند
 نسک هیرم گفت جمال حطب
 که بدید آید مرا و هر ما بدید
 کین ربی هوشیت و ایشان هوشمند (۱)

(۱) یمنی عر اد اهل بصرت چس تاویلی می کنند که مراد از هیرم سخن چس است و در حمل
 گرماری تنیفات ماسود دیوی است که مانع اند از سعادت منسی آخرت سب و این تاویل رای
 ایسکه ایشان هوشمند این حالند ته آن عالم اخروی است .

- (۱) لکن اَصَحِّ صَارَ مِنْ تَأْمِيرِ ذَاكَ
 (۲) فِي الْأَمَامِ عِنْدَهُ أَنْ لِدَعَاءِ
 وَالْفَيُودِ احْتِصَ مِنْهَا أَفْرَ
 (۳) وَالْمَدِي نَمَكَ الْأَعْلَامَاتِ نَطْرَ
 كَيْفَ لَا يَنْدِرِي الشَّقِيَّ وَالسَّعِيدَ
 (۴) يَعْلَمُ يَنْجِي بِأَمْرِ دِي الْجَلَالِ
 (۵) ذَا الْكَلَامِ مَا لَهُ حَدُّ الْفَقِيرِ
 وَأَسِيرِ الْمَدِينِ مَنْ قَدْ نَدَرَ
- ظَهَرَهُ طَائِقِينَ أَنَّ بَارِئَكَ
 هِمَّةً يَعْمَلُ لِأَنَّ مِنْ ذَا الْعَنَاءِ
 لِلْمَخْرُوحِ وَلِي الْحَالِ يَقْرَ
 دَائِمًا بِالْعَيْنِ بِالسِّرِّ احْتَسِرَ
 لَا وَلَا يَقَعْلُ كُلُّ مَا يُرِيدُ
 لَمْ يَكِ الْكَشْفُ مِنَ الْحَقِّ لِحَالِ
 ذَلِكَ مِنْ جَوْعِ عَدُوِّ وَاهِي الْحَقِيرِ
 أَنْ مِنَ الْأَشْعَارِ لَمْ يَقْطِفْ أَمْرَ

فی بیان اضطراب دلك الفقير الى قطاف الكمشري من الشجرة

ووصول تأديب الحق له على الغور من غير مهلة

- (۶) خَمْسَةَ أَيَّامٍ فِيهَا الرِّيحُ مَا
 اسْقَطَ مِنْهُ كَمْثَرِي صَرْمَا
- (۱) لِيكَ تَأْيِيرِ از آن پشش دوتو
 (۲) كه دعای همتی تا وا رهم
 (۳) آنكه بیند آن علامتها بدید
 (۴) داند و پوشد بامر ذو الجلال
 (۵) این سخن پایان ندارد آن فقیر
 گشته و بالا شده در پیش او (۱)
 تا ازین بند بهای سرون جهم
 چون نداند او شقی را از سعید
 كه نباشد كشف را از حق حلال
 از مجاهت شد زبون و تن اسیر

مضطرب شدن آن فقیر نذر کرده بکنندن امروء از درخت و گوشمال حق رسیدن بی مهلت

(۶) پنج روز و نادامروءی نریعت ز آتش جوعش عبودی میگریخت

(۱) ظاهر آنست كه این بیت مربوط بایات سابقه میباشد (بند تقدیر قضای معتمی)

یعنی از سه تقدیر آن قضای معتمی پش او دوتو گشته است -

- (۱) شَبَّ بِالْجُوعِ لَهُ الصَّرَّ نَفَرٌ
 كَمْ كَمْثَرَاتٍ رَأَى أَيْضاً صَرَّ
 (۲) وَرَدَ الرِّيحَ وَرَأَى النَّصْرَ قَدْ
 وَعَلَى أَكْلِ الْكَمْثَرَاتِ الْعَلْبُ
 (۳) قُوَّةٌ حَذِبَ الْقَصَاءَ وَالْعَلْبُ
 صَدَبَتِ الرِّهَادُ أَنْ يُوفِي مَا
 (۴) أَدَّاهُ مِنْ يَاسَعِ عَصْرِ الشَّجَرِ
 (۵) فَالْحَقِيرَ رَجَعَ مِنْ أَدْرِهِ
 أَيْضاً التَّأْدِيبُ لِلْحَقِ أَتَى
- فَوْقَ رَأْسِ الْعَصْنِ مِنْ عَالِي الشَّجَرِ
 نَفْسَهُ صَدَبَ وَيَا لَتَذَرِ أَدَّكَ
 حَرّاً لِلْأَسْفَلِ وَالطَّبِيعِ أَعَدَّ
 لَهُ سَوَى وَيَذَالْتَذَرُ ذَهَبُ
 مَعَ صَغِيرٍ رَادَ فِيهِ وَسَفَّ
 لَهُ مِنْ تَذَرِ مَعَ بَارِي السَّمَاءِ
 الْمَكْمَثَرِي قَطَفَ دَانِي لَشَرِّ
 وَيَذَاكَ الْفَسْرِ عَنْ أَمْرِهِ
 فَتَحَ عَيْنَهُ وَالْأَذْنَ لَوِي

- (۱) هر سرشاخی مرودی چند دید
 (۲) باد آمد شاخ را سرزیر کرد
 (۳) جوع و ضعف و قوت جنب قصا
 (۴) چو آنکه از امرود بن میوه شکست
 (۵) هم در آن دم گوشمال حق رسید
- ناز صری کرد و خود را وا کشید
 طبع را بر خودن آن چیر کرد
 کرد زاهد را ز نذرش بی وفا
 گشت اندر نفر و عهد خویش بست
 چشم و بگشاد و کوشش او کشید (۱)

- (۱) در نسخه لکهاور و غیرها بعد از این بیت سطره بیت دیگر آمده که در الهج
 القوی ذکر شده است و ظاهراً از منجعات است بهترین آنها بیت آخری است -
 جمع اردودن بدید اینجا مگر
 در میان آورده بی مر سیم و زور
 کلبه مرد در فارسی عدد پنجاه را گویند که چون وقت شمار به پنجاه برسد گویند
 سر رسید و چون در پنجاه رسد گویند دوبر شده و همچنین مقصود آنکه سیم و زور بشمار
 بود که در تعداد بیرون بود تا اینکه مر او را گفته شود تا برین مراد از مر شمارش
 و حساب است -

اتهام ذلك الشيخ بالسرقة وقطعهم يده

- (۱) صدقة عَشْرُونَ لِيَصَا أَوْ يَرْبِدَ
كُلُّ مَا قَدْ سَرَقُوا مِنْهُمْ
- (۲) قَدَّالَ الْمَامَّ لَشَحْنَه قَالَ
لَهُمُ الشَّحْنَةُ حَاتُّوا بِمَحَلِّ
- (۳) فِي الْمَحَلِّ ذَلِكَ مِنْ كَلْبِهِمْ
قَطَعُوا وَ الْأَيْدِي مِنْهَا الْيَمِينِ
- (۴) وَيَدَا زَاهِدًا أَيْضًا غَلَطَا
- (۵) رَمَ أَنْ يَحْمَلَ فِي الْيَمِينِ وَصَلَ
لِلْعَوَانِ عَضَةً قَالَ انْظُرْ
- (۶) ذَا هُوَ الشَّيْخُ الْغُلَانِي وَمَنْ
(۷) لَمْ قَطَعَتْ يَدَهُ ذَلِكَ الْعَوَانُ
ثُمَّ أَيْضًا جَاءَ تَحَوُّ الشَّحْنَةِ
- حَصَرُوا فِي الْجَيْلِ ذَلِكَ السَّيِّدُ
قَسَمُوا . وَ لَأَمْسَ خَالُوا لَهُمْ
عَنْهُمْ عَرَفَهُمْ وَصَةً وَ حَلَّ
وَعَيْنَهُمْ وَقَعُوا فَوْقَ الْحَصْلِ
الْمَشَالِ هُمْ مِنْ أَرْحَامِهِمْ
قَطَعُوا أَنْفُوعَاءَ أَتَدُوا الْيَمِينِ
قَطَعَتْ وَ الرَّحْلَ مِنْهُ سَعَطَا
فَارَسَ مَخْتَارًا سَارَ بِمَحَلِّ
أَيُّهَا الْكُتُبُ لَمَقُورُ الْمُجْتَرِي
كَأَنَّ مِنْ أَتْدَالِ خَلَاقِ الْبَشَرِ
تَوْبَهُ حَرَقَ وَالْحَزْنَ أَمَّا أَنْ
وَ أَلَهُ وَرَى سَارَ الْبِقِطَةِ

تهم کردن آن شیخ را با دزدان و بریدن دستش را

- (۱) بیست از دزدان بدند آجا و بیش
(۲) شهنه غماز آگه کرده بود
(۳) هم بدانجا پای چپو دست و راست
(۴) دست زاهد هم بریده شد غلط
(۵) در زمان آمد سواری بس گزین
(۶) این فلان شیخ است و ابدال خدا
(۷) آن هوان بدرید جامه تیز رفت
- بش میکردند مروتات حویش
مردم شهنه در افتادند زود
جمله ببریدند و غوغائی بغاست
بش را می خواست هم کردن سقط
مانک برزد بر هوان کای سگ بین
دست او را تو چرا کردی جدا
بیش شهنه داد آگاهیش تمت

حَاسِرَ الرَّأْسِ اِعْتِدَارًا بِاِكْبَا
 شَاهِدَ وَالْأَمْرَ مَا بَانَ اِلَيَّ
 يَا زَعِيمَ الطُّهْرِ اَهْلِي الْحَمَةِ
 هُوَ مَنْ كَانَ عَلِمْتَ كَرَمَ
 حُرْمَةِ اِيْمَانِهِ الْعَهْدَ خَفَرْتُ
 اَلْجَزَاءِ لِي فِي دَا اَدَا
 اِنَّهُ اَسِيءُ فِي دَا رَضِيْتُ
 دَاكَ نَشُوْمُ يَا نُوْمَ اِيَا
 وَحَمِيْعَ مَا اِيَا مَعَ جَلْدَنَا
 وَلِحَاكِمَ لَهُ مَا رَاَمَ يَطْبُبُ
 اَنْتَ اِلَيَّ اِحْلَ وَمَا مِنْ دَلِيلِ

که ندانستم خدا بر من گواه
 ای کریم و سرور اهل بهشت
 می شناسم من گناه خویش را
 پس یمنم برد دادستان او
 تا رسید آن شومی جرأت یفست
 بدای والی فدای حکم دوست
 تو ندانستی ترا نبود وبال

(۱) عِنْدَ ذَاالشَّجَةِ حَاءَ حَافِيَا
 اَنْ اَنَا لَا اَعْلَمُ اللهَ عَلَيَّ
 (۲) يَا حَوَادِ يَا سَلِيْمَ مَطَرَةِ
 (۳) قَالَ اَذْرِي سَبَبَ ذَا الْقَطْعِ مَا
 (۴) لِي مِنْ ذَنْبٍ اَنَا عَفَوْتُ كَثْرَتِ
 فِيمِجِي عَذْلَهُ قَدْ اَدَه
 (۵) اَنَا اَعَهْدُ حَفَرْتُ وَذَرِيْتُ
 عَامِدًا حَتَّى اَنْزِي مِنْ يَدِيَا
 (۶) يَدَا مَعَ رَحْمَتَا مَعَ لَمَا
 اِيَّهَا الْوَالِي فِدَاءَ لِلْحَمِيْبِ
 (۷) فَيَسْمَعُنِي هَدِي عَذْتُ فِي الْاَزَلِ

(۱) شجته آمد با برهنه عذرخواه
 (۲) هین محل کن مر مرا این کار زشت
 (۳) گفت میدانم سبب این نیش را
 (۴) من شکستم حرمت ایمان او
 (۵) من شکستم عهد و دانستم بدست
 (۶) دست ما و پای ما و مغزو و پوست
 (۷) قسم من بود این ترا کردم حلال

(۱) اَنتَ لَمْ تَذَرِ وَلَئْسَ مِنْ وِیَالٍ

اَمْرُهُ مَا ضَرَّ مَعَ اللَّهِ الْيَخْصَامَ

(۲) کَمِ مِنَ الطَّيْرِ الَّذِي طَارَ طَلَبَ

خَلْقَهُ اَيْضًا لَهُ الْخَلْقُ قَطَعَ

(۳) وَلَكُمْ طَيْرٌ مِنَ الْغَفَصِ وَمِنْ

فِي حَوَالِي السَّطْحِ مَحْبُوسُ الْقَفَصِ

(۴) کَمِ مِنَ الْيَحْيَا فِي الْبَحْرِ الْعَمِيقِ

(۵) وَلَكُمْ مِنْ مَنْ يَأْتِسَارُ كِنَارَ

لَهُ شَوْمُ الْخَلْقِ وَالْمَرْحُ مَصْحُ

(۶) وَلَكُمْ قَاضٍ حَمِيلُ الْجِلَّةِ

أَصْفَرُ الْوَجْهِ غَدَى رَهَنَ الْعَنَا

لَاكَ مَنْ يَذَرِي بِي فِي كُلِّ حَالٍ

كَيْفَ يَنْهَى لَا يَقْطَعُ أَوْجُهًا

حَمَّةٌ مِنْ فَرِطٍ ضَعْفٍ وَسَفْ

وَمِنْ الْخَمَصِ إِلَى الْمَوْتِ أَنْعَ

بَعْدَهُ أَلَحْتُ وَأَمِرٌ لَمْ يَنْ

صَارَ وَذُ الْحَبِّ أَنَا مَا فَحَصَ

عَادَ مِنْ حَرِصٍ عَرَى الْخَلْقِ بِصِيقِ (۱)

سَبَرِ الْبَعْفَةِ بَانَ جِهَارَ

سَحَالَهُ الْمُسْتَوْدُ لِلْخَلْقِ انْفُصَحَ

فَمِنْ الْخَلْقِ لَهُ وَالرُّشُوةِ

مَعْدُ أَنْ رَادَ سَمَوًا كَمْ ذُنَى

(۱) شست فی الاصل السارة اللنی یصاد بها السمک -

(۱) وانکه او دانست او فرمان رواست

(۲) ای بسا مرغی پرندۀ دانه جو

(۳) ای بسا مرغی ز معده و از غص

(۴) ای بسا ماهی در آب دور دست

(۵) ای بسا مستور در پرده بده

(۶) ای بسا قاضی خبر نیک خو

با خدا سامان پیچیدن کجاست

که بریده خلق او هم خلق او

بر کنار بام محبوس قفس

گشته از حرص کلو مأخوذ شست

شومی فرج و کلو رسوا شده

از گلوی ورشوتی او زرد دو

- (۱) قل بهاروت وماروت اشراف
 من عروج السماء متعاً
 (۲) وللهذا الاحتراز فعلاً
 اذ رى في نفسه عند الصلاة
 (۳) وكرر في السب ذلك الصبي
 (۴) شربه لمانه كثيراً قال لا
 مثل هذا فعل الله وهذا
 (۵) كان التدين قبل هذه
 في سلطاناً وقطب اماره
 (۶) فلاحن الحفي حاً اليد قد
- ذلك حب وعدي سداً الباب
 وشر ابل كم وقعا
 مايزيد و تحري الخلال
 من فتور له يأتى بالسبات
 عرف الامة والسر الغمي
 اشرب الماء لعالم هب حلي
 قدرة رادت له وفق الطل
 دالدا من لدر من عنده
 قف حاء سمي دينا ودين
 قطعت والباب من شكواه سداً

(۱) له شهر عينا و در حکومتها و شمره تشکی بهما من زوجها
 فله شهوة النفس و روحه فحرمها من شرب الشراب او قتل زوجها فحذوا الشراب
 و سکر و نلا زوجها و عت و ما فعت عهه المنکوب و سد عنهما باب لساء لایها
 کا و حکومت من الناس بعدان کل ليلة لساء و حسا فی شر مایل استنج -

- (۱) بلکه در هاروت وماروت آن شراب
 (۲) بازید از بهر این کرد احرار
 (۳) از سب اندیش کرد آن دولاب
 (۴) گشت تاسلی بحواهم خورد آب
 (۵) این گفته حمد او بد بهر دین
 (۶) چون پریده شد برای خلق دست
- در عروج چرخشان شد سد باب
 سد در خود کاهنی اندر ساز
 دبد علت خوردن از بسیار آب
 آبیان کرد و خدایش داد تاب
 گشت او سلطان و قطب العارفين
 مرد زاهد را در شکوی به بست

(۱) ذَاكَ الزَّاهِدَ شَيْخًا أَقْطَعَا
وَلَهُ الْحَلَقُ يَدِي الْأَفَاتِ كَمْ
لَهُ سَمَى مَنْ بِهِ قَدْ سَمِعَا
عَرَفَ الْحَقِّي سَمِي فِي الْقَدَمِ

فی بیان کرامات الشیخ الاقطع و بیان نسحه الرنبیل بیده

(۲) فِي الْعَرِيشِ لَهُ يَوْمًا قَصْدًا
يَصْمُرُ الزَّنْبِيلَ دَوْمًا بِالْيَدَيْنِ
رِائِرٌ بِأَصْدَقَةٍ قَدْ وَحَدَا
لَهُمَا لَمْ يَرِ مِنْ قَطْعٍ وَشَيْنِ

(۳) لَهُ قَالَ يَا عَدُوَّ رُوحِهِ
مَنْ يَرَى التَّحْسِينَ فِي تَقْيِيدِهِ (۱)

قَدْ تَقَدَّمَتْ كَثِيرًا مَا الْمَرَامُ
فَالِ مِنْ كَثَرِهِ وَحَدِ وَاشْتِيَاقُ

(۴) لَمْ رَكْعَتْ لِلْأَمَامِ فِي الْبَسَاقِ
قَالَ أَكْبَرُ أَتَى فِي كُلِّ حَالِ

(۵) وَلَهُ اتَّذَى انْتِسَامًا وَتَعَالَى
يَا كَبِيرُ لَا تَبْنِ حَتَّى انْحَمَمِ

دَكَ لَا تَمُدَّ بِخَصِّ لَا لِعَامِ
لَا أَمِنْ مَتَكَ حَسْبَ وَفَرِيبِ

لَا أَمِنْ مَتَكَ حَسْبَ وَفَرِيبِ

(۱) مال انجوهی العریش را بستند

(۱) شیخ اقطع گشت بامش بش خلق
کرد مروهش بس آفات خلق (۱)

کرامات شیخ اقطع و زنبیل بافتن او بدو دست

(۲) در عریش او را یکی زگر بیافت
گفت او را ای عدو جان خویش

(۳) این چرا کردی شتاب اندر سنان
پس تسم کرد و گفت اکنون بیا

(۴) تا سیرم من بگو این تا کسی
نی فریدی نی حبیبی بی حسی

(۵) تو هر دو دست خود زنبیل بافت
در عریش آمدی سر کرده پیش (۱)

گفت ر اراض مهر و اشتیاق
لیک محفی دار این را ای کما

دک لا تمد بخص لا لعام
لا امن متک حسب و فریب

(۱) در برخی ارمش حد ازان بیت این بیت یافت میشود: گر تو نام اولین خواهی روان
هین برو بوالغیر بایش خوان - شارحی گفته از منقعات است - (۲) عریش کاره که درویشان
از چوب و گیاه سازند -

- (۱) بَعْدَ هَذَا نَظَرْتُ مِنْ كُوْتِهِ
 (۲) قَالَ يَا خَالِقُ أَنْتَ الْحَكَمَةُ
 أَنَا أَجَبِيهِ وَ أَنْتَ تَطْهَرُ
 (۳) إِلَيْهِمْ إِذْ ذَاكَ كَمْ مِنْ أَحَدٍ
 (۴) هُمْ عَلَيْكَ أَنْكَرُوا أَنْ فِي الطَّرِيقِ
 (۵) أَنَا لَا أَطْلُبُ ذِيَاكَ الطَّرِيقِ
 (۶) رَحْمَةً جَدْنَا وَاطْهَرْنَا لَكَ
 (۷) عِنْدَ وَقْتِ الْعَمَلِ أَطْعَمَا لَنْ
 لَا تَرُدُّ هِيَ مِنْ تَحْوِ السَّمَاءِ
 (۸) غَيْرَ ذَا التَّكْرِيمِ قَبْلًا وَالتَّنَا
- عِدَّةٌ أُخْرَى دَرْتُ فِي حَرْفَتِهِ
 تَعْلَمُ تَدْرِي الْخَفَايَا الْحَمَّةُ
 طَوْعَ أَمْرِ لَكَ أَنِّي تَأْمُرُ
 إِذْ دَعَاكَ ذَلِكَ الْقَوْمُ الرَّدَى
 كُنْتُ كَذَابًا لَكَ تَيْنَ الْفَرِيقِ
 يَكْمُرُ ظَنًّا يَضِلُّ فِي الطَّرِيقِ
 نَحْرُ دَا التَّكْرِيمِ مَطِي يَدُكَ
 دِي الْمَسَاكِينِ الْمَتْبِي سَائَتْ نَظَرُ (۱)
 تَحْرَمُ لَطْفَ لَنَا وَالتَّعْمَا
 كُنْتُ سَلَمَتِكَ مِنْ دَانِي أَا

(۱) جنبات الدار ای دانه ی ای من محیط السماء او من طرف حلاه السماء -
 والمسی الكل واحد -

- (۱) بعد از آن قوم دیگر از روزنش
 (۲) گفت حکمت را تو دانی کردگار
 (۳) آمد الهامش که بیک چندی بدید
 (۴) که مگر سالوس بود او در طریق
 (۵) من نخواهم کان ربه کافر شوند
 (۶) این کرامت را بکردیم آشکار
 (۷) تا که این بیچارگان بدگمان
 (۸) من ترا بی این کرامتها ز پیش
- مطعم گشتند بر بر باعدش
 من کنم پنهان تو کردی آشکار
 کاندیس غم بر تو مگر می شدند
 که خدارسواش کرد اندر فریق
 در ضلالت بر گمان بد روند
 که دهیمت دست الامر وقت کار
 رو نکردند از جنبات آسمان
 خود تسلی دادیم از ذات خویش

أَنَّهُمْ تَطَوَّأُوا وَلَيْسُوا كَأَوْرَى
وَمَدُّوا وَالْبَرَّ بَانَ لَهُمْ
وَلَسَمْتُ الْحَقِّ أَيْضًا قَفَزُوا
مَتَّعِينَ عِنْدَهُ فِي كُلِّ حَالٍ
هَآوُونَ لِمَعْلُوكٍ بِالْمَرَّةِ
أَصْلُ ذَلِكَ تَرْكُيبُ هَمٍّ عَنْ تَكْرِيهِ
مِنْ قُرُوعِ الْوَهْمِ مَا حَاقُوا نَدَّ
لَا تَقِفُ فِي النَّوْمِ لَوْ تَقَطَّعَ يَدُ
أَنْتَ بِقَرَارِ نَوْمٍ مَعَ فَرْغِ
عَمَلِكَ يَصَّ يَطْوُلُ حَسْبُكَ
لَكَ شَقُّوْا عِنْدَمَا عَذَابُ الْكَرَى

(۱) وَتَحْدِيرِ وَوَهْمٍ مَا دَرِ
فَوْقَ ثَوْرِ كَوْهٍ الْقَلْبِ هَمٍّ
(۲) جَلَّهْمٍ عَنْ ذَاتِهِمْ فَدَمِزُوا
مُسْرِعِينَ شَاطِرِينَ بِدَلَالِ
(۳) تَوَّاهُمْ الْآفَ الْآفَ مَرَّةً
(۴) طَحْنِ ذَلِكَ لَهُمْ كَأَلْوَرُصَةٍ
إِذْ رَأَوْا أَمَّوْا بِهِ مِنْ كُلِّ حَذِّ
(۵) دَيْهِ أَلْدَا نَوْمٌ وَهِيَ الْطَنُ أَتَدَّ
(۶) مَا لَكَ خَوْفٌ لَوْ أَلْرَأْسُ قَطَعَ
فِي الْمَحَلِّ لَهُ مَرَّ رَأْسُكَ
(۷) وَإِذَا فِي النَّوْمِ شَقَّتْ تَرَى

(۱) ای اصل همار کتب الحماوی ویاوهم معمد صحن عند مینت معمد و لم بعدو
من قروع الوهم ای من عوارض العمل لغرضی وهی عوارض صور وهمة خیاله جماعه -

بر دریاچه نور دل بسته اند
چایک وچست و کش و بر حسته نه (۱)
حور و کوید اندرین گلزارشان
از قروع وهم کم ترسیده اند
گر رود در خواب دستی ناک نیست
هم سرت بر جاست هم سرت دراز
نی درستی چون بغیزی بی سقیم

(۱) اوسى داست کایشان رسته اند
(۲) سایه خود را ر خود دانسته اند
(۳) هاون گردون اگر صد اوشان
(۴) اصل این ترکب را چون دیده اند
(۵) این جهان خواست اندر طن مشیت
(۶) گر خواب اندر سرت سرید گر
(۷) گر به بیسی خواب در خود را دویم

(۱) همی انسان در حقیق روح است و این سخن سایه است و نقای روح موقوف بدین
سایه نه میباشد - کله کش بمعنی خوش است -

- (۱) ذَهَبَ قَعَتَ صَبِيحًا لِلْمَدَنِ
يُؤْنَهُ بِهِ وَلَوْ بِمُدَّةِ
(۲) دِي الدَّاهِيَا نَرَى بِأَصْوَرِهِ
فَالسَّيِّ قَالِ بِحَالِهِ أَسَاءَتِهِ
(۳) مِنْ طَرِيقِكَ بِالْمَقَامِ
لَهُمْ مِنْ غَيْرِ تَقْلِيدِ الْمَطَرِ
(۴) فِي النَّهَارِ إِيَّاهُمْ أَتَى مَدَامَ
فَرَعَ الْإِصْلَ وَلَا أَصْلَ يُرَى
- لَيْسَ تَقْصَانِ يَنْوَمِ لَا وَلَنْ
قَطْعُونَهُ أَلْفَ أَلْفِ وَطَعَهُ
عِنْدَكَ قَعَتَ وَ التَّمَمُورَةُ (۱)
هِيَ مَا ضَمَّتَهُ غَيْرَ دَائِمِ
دَا قَعَتَ لَمْ يَكُورِ الْعَمْرُوتُ
دَا أَتَى أَمَّا جَمِيًّا بِالْحَضَرِ (۲)
لَا تَقْلَ يَقْطَانِ تَسْتُ فِي مَنَامِ (۲)
غَيْرِ نَوْرٍ مِنْ بِهِ النُّورُ أَهْلِي

(۱) سحرة نامه - جهنت - عن جابر قال كتب مع السحر (س) بدأى رجل ابيس الوجه فقال يا رسول الله ما يدب دل من حليم اليه فقل لكم ما بين الدنيا والاخرة قال عصية عين فقال كم اهرور فسمى ذلك دهر الحب عن عوفه ثم ذهب الرمن فقال (ع) هذ حبريل أتاكم بركمكم عن الله وبرعكم في الاخرة - (۲) قوله في الاصل (و رسول) اى لا يعيد وعاديه وشهده وغيرهم اى في مدرسة لهيد - (۴) اى يا من من معه عظاماً بهراً أعضات في اليوم لا يعلل بال هند من يومه ث دائم يوم لعنه وهذه البركة في حقه رؤا تراها في منامك على فعوى الناس ليام فاذا ماتوا انتبهوا عند (من) الناس بما وجوه و ضم لهم في لغت حين يوم لعنه ماأما فكما ان الصور المرئية معتجة الى الصور منى الى حذلقها ساطة كذلك لصور محبوسة علم باطن فرع من دلاصل لا يكون عبد الدعاء وهو لود فان معجوع العلم بالنسبة الى الحق كالظلم الشخص واصل النوع النور الالهى -

- (۱) حاصل اسرار خواب نقصان بدن
(۲) بين جهان و گهر بصورت قائم است
(۳) از ره تقليد تو كردى قبول
(۴) زود در خوابى مگو كين خواب بيست
- بيست تا كينى از دوشد ياره شدن
گفت بيمصر كه حتم دائم ست
سالكان اين ديده پيدا يى رسول (۱)
سايه فرع است اصل جرمهتاب بيست

(۱) يعنى عامه مؤمنان در راه تقليد گفته پيغمبر را قبول كردند و ايمان بآن آوردند ولى سالكان اين را بكشف و بيانديدند و بدون تعيد رسول -

- (۱) يَا قَوِيَّ النَّوْمِ وَالْيَقِظَةَ لَكَ
 أَنْ يَرَى النَّائِمُ فِي نَوْمٍ أَنْ
 (۲) هُوَ ظَنُّ أَنْ أَمَا فِي دَا نَفْسِ
 مَا أَنَّهُ خَشَرٌ أَنْ كَابَ نَوْمِ
 (۳) فَلَوْ الْكَوَازِ لِلْكَوَزِ كَسَرِ
 (۴) وَكَلَّ سَحَابُهُ الْأَعْمَى حَطَرِ
 (۵) فِي الظَّارِ يُرَدُّ لَمَرَّةٍ لَأَصْبَحَ
 (۶) هُوَ بَأْشَرُ كَيْفَ وَالْجَمْرِ
 أَمَّا لَا رَحْفَ كُلِّ عَسِ
 أَذْرَابُ كَمَا هُمَا مِنْ عَمْرٍاءِ (۱)
 نَائِمٌ صَارَ عَدِي رَهْنُ الْوَسَنِ
 مَتَّ وَالرُّؤْيَا رَأَيْتُ فِي الْعَالَمِ
 ثَمَّ فِي عَمَلِهِ دَانَهُ دَوْمِ
 أَنْ يَشَأْ أَيُّهُ يَسْوِيهِ قَدَرِ
 هُوَ خَوْفٌ وَفَعَّ أَنْفَ حَطَرِ
 عَامَ عَرَصِ الظَّرِيقِ بَحِيرِ
 رَجُلُهُ وَالرُّكْنَةُ وَقْتُ الْخَطَرِ (۲)
 وَجْهَهُ مِنْ كُلِّ غَمٍّ هَلْ عَمَسِ

(۱) ای کما به بری لنام کانه نام می رومه کدا بعضه نومت ای است فی نوم
 تعبست بک عظام فصح ان مصفحت می اندیش عن النوم والنوم فی الصبح و نوم غیر
 ثلاث جمعهم فی نوم بعلقة من عروجه غلوط بهم فی الیقظة (۲) ای ن لصلحاء
 شهدون نوم الاخره و یعمدون بعمه ولا ساعون ما فم لهم فی لیس من انواع
 لا ابتلاه -

- (۱) خواب بیداری آن دان ای عصب
 (۲) او گمان برده که این دم حفته ام
 (۳) کوزگر گر کوز را شکست
 (۴) کوز را هر گام باشد ترس چاه
 (۵) مرد بیما دید عرص راه و
 (۶) با و راه پیش دردد هر دمی
 که به بید خفته کوز در خواب شد
 بیدار آن کوست در خواب دوم (۱)
 چون بخواهد از خود قائم کند
 با هزاران ترس می آید براه
 پس بداند او مفاتک و چاه را
 در برش کی دارد او را هر دمی

(۱) یعنی بیداری و خواب این جهان چاست که حفته در خواب شد که اکنون در
 خواب رفته پس این بیداری که پیش بود خواب بود و این خواب هم در خواب است -

(۱) فَلَتَنَمُ فِرْعَوْنَ تَعْنُ لَا كَمَنْ

(۲) وَقَعُوا تَعْنُ إِذَا جَرَقْنَا

وَلَا أَعْرَى يَقُوفُ تَعْنُ نَ

(۳) تَعْنُ مِنْ غَيْرِ لِبَاسِ ذَا الْحَبِيبِ

(۴) يَا عَدُوَّ اللَّهِ يَا فِرْعَوْنَ مَنْ

لَيْسَ مِنْ تَجَرِيدِ جِسْمٍ وَمِزَاجِ

هُمْ بِكُلِّ صَخْبٍ لِلْفَوْلِ رَنْ

حَرْقُ الْخِيَاطِ مَوْحُودٌ لَنَا

الْمَسُ الْخِرْقَةُ هَدْيٍ وَالْمَدْرُ

أَحْسَنُ تَعْتَقُ دَوْمًا رَطِيبُ

مَا لَهُ إِلَّا لَهَا كَمْ رَادَّ أَوْ

أَحْسَنُ شَيْءٍ وَلَا اسْمِي أَنْتَهَاجُ

فی بیان شکایه البغل للجمل ان انا کثیراً اقع علی وجهی وانت

لم تفع الا نادراً وجوابه

(۵) اِسْتَمِعْ لِلْجَمَلِ قَالِ الْغُلَّ

فِي الصَّوْدِ وَالْهَبُوطِ وَالطَّرِيقِ

يَا رَفِيقِي الْحَبِيبِ السَّامِي الْأَحْلُ

(۱) أَوْ هُوَ الْبَصِيقُ وَالصَّبْغُ الدَّقِيقُ

(۱) نسخه ثانیة - هب هو -

(۱) خبیر فرعون که ما آن را - بم

(۲) خرقه ما را بدر دوزخه هست

(۳) بی لباس من خوب را بدر کنار

(۴) خوشتر از تجرید از تن و مزاج

که بهر بانگی زغولی بیسیم

و در نه خود ما را برهنه آن بهست (۱)

خوشتر از من ی عدو ما کنار

بهست ای فرعون بی الهام و گنج

شکایات کردن استر پیش شتر که من بسیار در روی می افتم و تو نمی افتی الا بنادر

وجواب گفتن آن

(۵) گفت استر با شرای خوش رفیق در فراز و شیب و در راه دقیق

(۱) من را خرقه بشه کرده بسی ای فرعون این خرقه من را بدر یاره کن و دوزخه

این خرقه من که حقت خواهد دوحث و تن جاوید را ماسه من شهیدان خواهند در -

(١) لَمْ تَقْعْ أَنْتَ عَلَى الرَّأْسِ تَسِيرُ
فَوْقَ رَأْسِي أَقْعِ دَوْمًا كَمْيُ
(٢) وَ تَكَلَّ عَسِرَ دَوْمًا
يَسِّرَ لِي الْأَرْضَ كَمَا تَمْ وَحَلْ
(٣) قُلْ لِي وَحْمَاكَ مَا كَانَ الْأَسْبَ
(٤) كَيْفَ أَحْيَى قَالَ لِي الْغَمْرُ أَمَا
ثُمَّ أَيْضَ هِيَ مِنْ أَعْمَى طَرِيقُ
(٥) إِذْ مِنْ أَعْمَى مِنْ أَعْمَى حَمَلْ
إِحْرَ الْأَمْرَ أَنَا مِنْ أَوْفَى
(٦) لَكُنْزٍ مَا رَيْتَ أَنْطَرِيقُ
عَيْنِي لَحَقَ لِي أَيْضًا فَمَجْ
(٧) أَنَا كُلَّ قَدَمٍ مِنْ طَرِ
مِنْ عَشْرِ وَ وَفَوْعٍ قَدْ حَلَصَ

- (۱) حُطْوَةٌ أَوْ حُطْوَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثٌ
تَنْظُرُ إِلَيْهَا أَنْتَ مَا نَظَرْتَ
(بستوی الاعلیٰ لدبکم والصدور)
(۲) حَيْثُ فِي السُّطْحِ الْخَيْمُ مَحْجَا
فِي لِمَارِجٍ لَهُ أَيْضًا فِدَا عَدَا
(۳) إِنْ أَهْدَى لِحَقٍّ حَتَّىٰ أَرَىٰ يَمِينِ
(۴) يَحْبِبُ أَحْرَاءَهُ أَلَمْ تَكْ لَا حُدَّ
يَحْبِبُ أَحْرَاءَهُ كَلِّ حُدَّ
(۵) مِمَّا أَنْذَرَاتٍ هَدَىٰ فِي الْأَدَا
هُوَ أَيْضًا يَفْذَرُ لَا فِي عَدَا
- تَنْظُرُ أَنْتَ أَمَامًا بِكَتِيرَاتٍ
بِحُجَّةِ الْفَخْرِ لِدَادُومِ عَنَّتْ
فِي الْمَقَامِ وَالنُّزُولِ وَالْمَسِيرِ (۱)
رُوحًا الْحَقُّ وَفِي ذَا سَمْعَا
جَذِبَ أَجْزَاءُ بِهَا الشَّكْلُ اتَّحَدَ
سَنَّةٌ مِنْهُ بِهَا رُشْدًا يَسْبُ
عَلَّمَ الرُّوحَ لِأَجْزَاءِ الْجَسَدِ
حَدَّهَا لَمْ مَا دَرَىٰ فَلْتَهْتَدِي
حَمَمُهَا الشَّمْسُ مِنْ رَادَتْ سَمَا (۲)
يَحْطِفُ أَحْرَاكَ لِتَجْمَعَ سَوَا

(۱) لایة فی سورة هود مثل الفریس کالاعلیٰ ولاحم واهصر وسمع من ، ویاں
مثلا اهلا مکرور - ویاں تعالیٰ فی - سورة هصر وما بستوی لاعلیٰ واهصر ولا اعطیات
ولا البور ولا لطل ولا حرور وما یسوی الاحباء ولاموات ان الله سمع من شاء وما
انت سمع من فی العود - (۲) ای کما ان جامع هذه الدواب الصورية الشمس کذا
جامع هذه الدورات الدیة والاجراء بوسطة الدماء وحادیة شمس دت ابروح و او در
بوم و سفة و عر واسطة تک اعطی الشمس هذه لعدة یضم حطفت اجراءک امر عدا
ویجمعها کیف یشاء -

- (۱) تو نه بینی پیش خود اندوخته گام
(۲) چون جبین را در شکم حق جان دهد
(۳) نه چهل سالش جذب جروها
(۴) جذب احرا روح را تعلیم کرد
(۵) حاذب این درها خورشید بود
- دانه بینی و « بینی ریح دام
جذب حرا در مراخ و بهد
حق حریضش کرده باشد در ما
چون بداند جذب اجراشه فرد
بی غذا اجزات را تاند ربود (۱)

(۱) جَمْعُ الْأَحْزَاءِ مِنْهُ وَ الْأَمَامُ
رَأْسُهُ وَ الذَّنْبُ وَ الْأَذُنَانِ
(۲) لَا يَدُ وَ لَحْزَةً دَوْمًا وَضَعًا
(۳) هُ قَدْ سَوَى خَيْمَتَا وَ نَظَرَ
دَائِمًا حَاطَ عَقْبَهُ بَرْدَ
(۴) وَ دَنَى التَّحْصِيطُ لَا حِطًّا وَلَا
(۵) مَ هُ دَرَزُ يَسْ عَسَا
كَتَبْتُ لَكَ شَهَادَةً فِي يَوْمِ الْحَسَنِ
(۶) كَيْ يَدَا عِنْدَ لَمَاتِ بِهَمَامِ
كَتَبْتُ تَرَى لِقَدَرَهُ يَحْمَمُهَا
(۷) مَيْتَمًا فِي ثَوْبٍ كُلِّ مَسْ

عِنْدَكَ نَحْنُ الرُّفَاتِ يُعْطَانُ
مَعَ رَحْمَتِهِ لَكَ تَدُو عَمَانُ
فَوْقَ حَرِّهِ مَا تَشْطِي قَطْعًا (۲)
صَدَّه رُقَاعٌ مَرَّ بِالْأَثَرِ
رُقْعَةً كَمَا أَعْجَزَتْ بِتَقْدِيرِهِ
إِنَّهُ تَحْصِيطٌ صَدَّ حَصَلًا
إِفْحَ الْحَشْرِ أَطِيعَ عَمَّا أَكَا
لَا يَبِينُ تَسْنُوكَ الْهَجِ الصَّوَاتِ
لَا يَصْرِحُ حَشْرًا تَرَى تَقْدِ الْحَمَامِ
كَلِمَتَا وَ الْوَضْعَ بَعْدَ رَفْعِهَا
مِنْ قَوَاتِ كُلِّ حِشْرِ بَدَائِي

(۱) جمع از او - او را - او را -

- (۱) پس و اثر دریم احش را
(۲) دست ی و جرو هم می دهد
(۳) در دگر در صعب پاره دبی
(۴) رسد بی سوری بی وقت جرو
(۵) چشم یک حشر را بسیار بین
(۶) بی بی حمیم را تمام
(۷) همچنانکه و غیر خفتن ایمنی

آن سرو دم و دو گوش و پاش را
پاره را حمله می دهد
کو همی دوزد کهن بی سوری
همچنان دورد که پیداست درو
تا بعدد شبهات در یوم دین
تا تشریف وقت مردن را تمام
از قوای جمله حسهای تنی (۱)

(۱) یعنی دوش خفن همه حواس بی کار میشود و با این ترس فقدان این حواس نیست
چونکه معلوم است که پس از بیداری باز آید بنا بر این میباشد هنگام ترس از فقدان
این بدن یابد که مسلم است باز گشت میکند.

(۱) تَأْمَنُ أَنْتَ عَلَى كُلِّ أَحْوَاثٍ
لَمْ تَجِدْ هَبْ شَيْئًا وَتَقَسَّخَتْ
لَكَ فِي الدُّوْمِ أَصْطِرَابًا وَأَسَاسٌ
تَعْدَمُ فِيكَ جَمِيعًا رَسَخَتْ

فی بیان عدم فعل الشیخ الحبر الجرع علی موت اولاده

(۲) قَتَلَ هَذَا كَأَنَّ شَيْخَ دَوْرٍ رَشِدٍ
كَانَ كَالشَّمْعَةِ تَوْرٍ أَلَمِ
(۳) كَالنَّسِيْبِ هُوَ مَا بَيْنَ الْأَمَةِ
(۴) فَصَحَّ الْقَلْبُ لَهَا قَوْلُ النَّسِيْبِ
هُوَ بَيْنَ قَوْمِهِ مِثْلُ النَّسِيْبِ
(۵) دَاتِ يَوْمٍ فِي أَصْحَاحِ أَلَمٍ مَدٍ
(۶) لَمْ تَوْسَى الْقَلْبُ أَنْ يَخْشَ مِنْ
(۷) مَعَ طَهْرِ مُنْجَبِي طَائِفِينَ أَنْتَ
مُ عَلَى الْقَلْبِ كَيْ يَأْسَمَدُ

فَوْقَ وَجْهِ الْأَرْضِ يَهْدِي الْعَسَادُ
بَسِيتَ الرُّوحَ وَاللَّابِ سَمَى
رَوْضَةَ دَارِ تَجْدُلِ بِالْمِطْمَ
دَا لَكَ أَشْيَخُ الْأَمَامِيِّ الْوَلَى
كَانَ أَلَمُهُ وَالْحَكْمُ الْقَوِي
وَلِ أَهْلِ بَيْتِهِ يَا ذَا الرُّشْدِ
مَوْتَ أَمَّا نِكَ نَكِي وَجَن
أَنْتَ تَنْكِي لَا وَلَا حَمَتِ
لَيْسَ مِنْ رَحْمٍ وَحَبِّ تَجِدُ

(۱) برحواس خود بدری وقت خواب
گرچه میگردد بریشان و عرب

چرخ ناآردن شینم بزرگوار بر مرگ فرزندان خویش

(۲) و دشیخی و هماتی پیش از این
(۳) چون پیمر در میان امتان
(۴) گفت پیمر که شیخ روه پیش
(۵) بیت صداحی گفته شد هل بیت او
(۶) ما رمرگ و هجر فرزندان بو
(۷) تو حق گری نمی داری چرا

آسانی شمع بر روی زمین
در گشای روضه دار احسان
چون نمی باشد میان قوم خویش (۱)
سخت دل چونی بگو ای نیک خو
نوحه می داریم یا پشت دو تو
یا که رحمت نیست بر دل ای کیا

(۱) نهی حدیثی که شراح نقل میکنند الشح می دومه کالسی می آید -

- (۱) قَلْبًا فِيكَ إِذَا أَيُّ أَمَلٍ
 (۲) لِرَحْمَاءٍ بِكَ تَحَىٰ يَا إِمَامَ
 (۳) لَا تَجَلَّ وَبِیَوْمِ الْحَشْرِ إِذَا
 وَلَهُ فِي ذَلِكَ الْیَوْمِ أَمْرٌ
 (۴) فَمِیثَلِ الْیَوْمِ ذَاكَ وَالنَّهَارِ
 بَحْرٌ فِي أَكْرَامِكَ طُغَا الْأَمَلِ
 (۵) یُدَا فِي ذِیْلِكَ ذَاكَ الرِّمَانِ
 (۶) مَا أَتَى قَالَ النَّبِيُّ فِي الْعَمَادِ
 وَمَتَى أَتَقْبَهُمُ الدَّمْعُ هُمْ
 (۷) أَمَا بِالرُّوحِ شَبِيعَ لِنَعَصَاءِ
 (۸) مِنْ عَذَابٍ صُغْبَ حَهْدًا أ...

(۱) تسعة ثوبه - بدرهون

- (۱) چون ترا رحمتی نباشد در درون
 (۲) ما بامید توایم ای پیشوا
 (۳) چون بیارائید روز حشر تخت
 (۴) در چنان روز و شب بی زینهار
 (۵) دست ما و دامن تست آن زمان
 (۶) گفت پیشبر که روز رستغیر
 (۷) من شفیع عاصیان باشم بچنان
 (۸) عاصیان و اهل کبائر را بجهد

- إِذْ لَكَ فِي الْقَلْبِ رَحْمٌ مَا حَصَلَ
 أَنْ لَنَا فِي الْعَالَمِ الْعَالَمِيِّ مُدَامٌ
 رَسَمُوا التَّحْتَ لَنَا الْعَمَلُ سُدَّ
 تَشْفَعُ أَتَتْ وَفِيكَ تَتَصَرُّ
 الْإِلَهِيِّ مَا فِيهِ أَمْرٌ وَقَرَارٌ
 وَكَ تَرَحُّوْنَا مَا حَسَنَ الْعَمَلِ
 مِنْهُ لِمُجْرِمٍ قَطُّ الْأَمَانِ
 لِلَّذِينَ أَحْرَمُوا أَدْوَى عَمَادِ
 يَسْكُمُونَ مِنْ ذُنُوبٍ لَهُمْ
 كَى لَهُمُ الْقَتْلَى بِدَا الْبَحْرِ الْبَحَاءِ
 أَخْلَاصُ الْعَاصِيَيْنَ مِنْ هُمْ فِي الدُّنَا

- پس چه امیدست مان از تو کجمن
 که سگذری تو مارا در ما
 خود شفیع ما تویی آن روز سخت
 ما باکرام تو هم امیدوار
 که نباشد هیچ مجرم را امان
 کی گذارم مجرمان را اشک ریز
 تا رهانشان ز اشکجه گران
 و ا رهانم از عتاب قضی مهد

(۱) عَمِلُوا الذَّنْبَ الْكَبِيرَ الصَّالِحُونَ
 مِنْ شَاءَتْ لِي يَوْمَ الْحَسَابِ
 (۲) فَوَاللَّهِ كَحُكْمِ مَجْرِيَةِ يَرْى
 وَرَدَ عَيْرٍ لَهُ مَا كُنْتُ أَنَا
 (۳) يَا شَابَّ مِنْ بِلَا وَرِي يَرْى
 فِي قَوْلِ الْحَقِّ مِثْلَ الْقَوْسِ قَدْ
 (۴) مَنْ يَكُونُ الشَّيْخَ مَبِيضُ الشَّعْرِ
 يَا عَدِيمَ الْأَمَلِ مَعْنَى الشَّعْرِ
 (۵) فَوَجُودَ الشَّعْرِ الْأَسْوَدِ دَاك
 دَائِمًا حَتَّى لَهُ مِنْ ذَا الْوُجُودِ
 (۶) فَالْوُجُودَ لَهُ إِذْ مَا وَجَدَا
 كُلَّهُ كَانَ أَوْ الْبَعْضُ غَدَى

مِنْ بِحَالِ أَمَّيْ هُمْ فَارْعُونَ
 لَلْأَهْمِ مِثْلِي شَعَاعَاتِ الْعَذَابِ
 أَدَا مَا حَمَلُ مَنْ وَرَا
 وَارِدَا دَمِي لِي شَاءَ لَنِي
 هُوَ دَاكِ الشَّيْخِ مِنْ فَاقِ الْوَرَى
 كَانَ فِي الْكَفِّ بِهِ السَّهْمُ أَعْدَ (۱)
 كَانَ مَعْنَاهُ أَدَى أَهْلَ الصُّورِ
 دَا بِهِ عَرَفَهُ بِمَكْرِ وَاطَّرَ
 الْوُجُودَ لَهُ أَوَّلًا أَرَاكَ
 شَعْرَهُ لَهُ تَنَقَّى وَالْعَابِي يَمُودُ
 هُوَ شَيْخٌ شَعْرُهُ هَبْ أَسْوَدَا
 أَسْوَدَ وَالْأَبْيَضُ الْبَعْضُ مَدَى

(۱) ای منتهی الایة که تعبر منه آید الله که تطهر السهم من القوس لان الشیخ می رسد من لم یسیر مع وعد اهل الحقیق من می می الله -

از شفا نهایی من رود گوشت
 من بیم وارر حدایم بر مرشد
 در قبول حق چو اندر کف کمان
 معنی این موبدان ای فاعید
 تا ز همتش نماند تار مو
 گرسیم موبد او یا خود دوموست

(۱) صالخان اتم خود فارغند
 (۲) هیچ وارر روز غیر بر نداشت
 (۳) آنکه بی و ز راست شیخ است ای جوان
 (۴) شیخ که بود پیر یعنی موسید
 (۵) هست آن موی سیاه هستی او
 (۶) چونکه همتش نماند پیراوست

- (۱) إِنْ ذَاكَ الشَّعْرَ الْأَسْوَدَ قَدْ
لَيْسَ ذَاكَ أَشْعَرُ شَعْرٍ أَدْقَى
(۲) هَا هُوَ فِي مَهْدِهِ عِيسَى الْبَعِيرُ
أَنَا رَيْبَانًا شَدِيدًا فَأَمْرًا
(۳) وَإِذَا مِنْ تَقْصِ أَوْصَافِ الشَّعْرِ
لَيْسَ بِالشَّيْخِ وَكَهْلًا يَا وَلَدَ
(۴) تَوَعَّلَيْهِ شَعْرَةٌ سَوْدَاءُ مِنْ
أَمِّكَ فَالشَّيْخُ ذَاكَ لِأَلَةٍ
(۵) وَإِذَا مَا كَانَ مُبَيِّنُ الشَّعْرِ
هُوَ لَا شَيْخٌ وَلَا حَاصِلُ أَلَةٍ
(۶) أَوْ مِنْ أَلَوْصِفِ كُرَاسِ الشَّعْرَةِ
لَا مِنَ الْعَرِشِ الْأَلْهِيِّ يَمُدُّ
- صَارَ وَصَفَ الْبَشَرِ لَشَرْطٍ فَقَدْ
لَا وَلَا الرُّأْسَ بِهِ الرُّوحُ أَسْفَحَنَ
أَظْهَرَ قُلْ فَقُلْ تَرَى أَصِيرُ^(۱)
صُرْتُ وَالشَّيْخُ الْعَرَبِيُّ دَا لِرَشَادِ^(۲)
حَاصِلُ هَبْ كَانَ مُبَيِّنُ الشَّعْرِ
عَدَهُ الشَّرْطُ جَمِيعًا مَا وَحَدُ
وَضَعُهُ كَانَتْ وَالرُّوحُ دَرَنَ^(۳)
كَأَمْ عَدَنِي أَلْمَقْتُولُ يُهَادِي سَهَةً
أَوْ تَقَى بِالذَّاتِ مَعَ وَصَفِ الْبَشَرِ
كَانَ لَا أَلْمَقْتُولُ وَالْهَادِي سَهَةً
لَهُ يَنْقَى هُوَ عَنْ سَكَرِهِ
هُوَ لِأَلَوْقِ مَعْرِى يَجِدُ

(۱) لایه ای سوره مريم درآوا كيف كنتم من كان في يهدى صفا قلوب ابي عبد الله
آتاني الله الكتاب وجعلني نبيا الایة -

- (۱) هست آن موی سیه وصف بشر
(۲) عیسی اندر مهد بر دلد در
(۳) گروهی در بعض اوصاف بشر
(۴) چون یکی موی سیه کان وصف ماست
(۵) چون بود موی سیه بود او با خود است
(۶) و در سر موی ر و صفش باقی است
- سبب آن موی درش و موی سر
که جوان گشته ما شیخیم و پدر
شیخ بود که دل باشد ای پدر
سبب بر وی شیخ و مقبول حد است
و به پیرست و به خاس بر دست
او به از عرش خدا آفاقی است

فی بیان عذر الشیخ عن عدم بکائه علی اولاده

- (۱) قَالَ ذَاكَ الشَّيْخُ يَا بَعْمَ الرَّقِيقِ
 (۲) مَا بِي رَحْمٌ وَلَا حُبٌّ لَنَا
 كَلِمَتُهُمْ هَبْ رَوْحُ كُلِّ مَنْ كَمَرُ
 (۳) لِذَلِكَ الْاَبِ الرَّحْمَةُ وَالْكَرَمُ
 وَمِنْ الْأَحْبَابِ لِلنَّاسِ الْعَنَا
 (۴) ذَلِكَ الْكَلْبُ الَّذِي قَدْ عَضَنِي
 لَهُ يَا رَبِّي بَدَلْ وَافْضِلْ
 (۵) دِي ابْنِكَ لَا تَحْمِلْ أَتَمِّي الْمَكَرِدَا
 (۶) لَا تَرَى فِي الْأَرْضِ مِنْ دَالِصٍ أَحْيِي
 (۷) رَحْمَةً يَنْدُونَ وَالْحَقُّ إِلَيَّ
 دَعُوا الْحَقَّ بِأَنْ يُعْطِيَ الْخَلَاصُ
 لَا تَطْمُوْا أَنِّي لَسْتُ الشَّعِيقِ
 رَحْمَةً غَمَّتْ لَكُمْ رَأْدَا
 كَمَرُ انْتَمَعَةِ أَمَا شَكَرْ
 مَبِي أَنْ لِمَهُ دَوْمًا تَطْلُمُ
 تَعُدُّ بِالضَّرْبِ لَمْ تَلَفْ أَلِهَنَا
 أَنَا دَعَوَا لَهُ دَا الْحَقُّ الَّذِي
 بِالْخَلَاصِ لَهُ مِنْ ذَا الْمَعْضِلِ
 أَنْ مِنَ الْمُحْتَوَى رَحْمَةً وَادِي
 جَعَلْ حَتَّى هَمَّ أَنَّهُ أَمِينُ
 غَنَمَةٍ حَصَّتْ دَعَوَا حَوْفِ الْمَلَا
 لَهُمْ كَثْرًا يَمْنُ بِالْمَنَاصِ

عذر گفتن شیخ پیر فاگریستن بر فرزندان آخر.

- (۱) شیخ گفت او را مبندهار ای رهبر
 (۲) بر همه آنگار ما را رحمتت
 (۳) بر سگانم رحمت و بخشایش است
 (۴) آن سگی که میکرد گویم دعا
 (۵) این سگ را هم درین اندیشه دار
 (۶) زان یارود اولیا را بر زمین
 (۷) خلق را خوانده سوی تو گاه خلاص
 که ندارم رحم و مهر دل شفیق
 گرچه جان جمله کافر سمیت
 که چرا از سنگهاشان مالش است
 که ازین خو و ارهاش ای خدا
 که نباشد از خلاق سنگسار
 تا کند شلن رحمة للعالمین
 حق را خواهد که واقف کن خلاص

(١) فَلَا حِلَّ لِلصُّبْحِ مِنْ دَا لِسَمْتٍ قَدْ

و إِذَا لَمْ يَعْمَلُوا مَا يَرْجِي

(٢) المَعْرُومُ الرَّحْمَةُ الْحَرَمِيَّةُ

(٣) إِنَّكَ الرَّحْمَةُ الرَّحِيمُ

«هُوَ» وَالرَّحْمَةُ لِلشَّجَرِ السَّيْلِ

(٤) اِتَّصِلْ بِالْكُلِّ يَا مَنْ رَحِمَا

رحمة كريمة أنت انحر

نظر الحق في جهاد و جهاد

قَالَ رَبِّي رَأَيْتُكَ لَا تَرْجُحْ

الدهام الرحمة الكنية

وَرَأَتْ أَكْثَرَ أَكْثَرٍ وَأَلْكَتْ أَكْثَرَ أَكْثَرٍ (١)

أَعَدَّتْ الْخَلْقَ عَلَى الْخَيْرِ بَدَلًا

رحمہ حزقہ کی (۲)

منہ تہدیت و انجی عذر

(١) قوله في الأصل (رحمت حروش) أي رحمة ، بحرقة له - ران صير في له
واحدا لتمام البحر عنه بالتحريك ، هوام يكون مصي مست كـ هو مبرحم له وان كان
رحميا إلى الهمام فيكون مصي ان رحمة الحروف رحمت رحمة الخ ومحدث في بحر حذيفة
وتكاتب عين رحمة بحر الحقيق ولو صاحب مرسة مرشد الخ وهدى السبل وعدة لا يكون
هدى السبل وهدى ان كان السبل مبرم له التمة لما قبله فيكون المصي ان مفهوم واشبع
اندى هو امرأة عوم السرة رحمة بحرقة مشرب وها يرحم الخلق والكامل الهمام رحمة
كفية منه قدرتها لرحمة بحرقة اشربة واحداث حكمها واحد يكون ارحمة هاذية بحر
بحق حل وعلا السبل - (٢) ي ا رحمة بحرقة مصي ، لرحمة انكلا ي ا من
ان في مرسة العوم اصل سلكا في مرسة الاوشاد ونظر إلى رحمة الكسة هاذية رحمة
بحرقة واذهب لمر بحر ارحمة في جامة ي الى شد - ثم لثمت من - بحص الى لتمام
بعد التمام من العائب إلى المختلط فقال - تاكه جروس - او بناديد رة بحر

(۱) جهد، نهایت، ازیں سو مہر پند چون شہ گوید حد ادر رسید

(۲) رحمت خروئی بود مرغام را رحمت کبکی بود همام ر

(۳) روح - جروش فریب گشت مکمل رحمت در آلود هادی مدلل

(۴) رحمت جبروي بکل پيوسته شو رحمت کلي ر توهادي بين و رو

مَا دَرَى مَا كَانَ مِنْ أَهْلِ الطَّرِيقِ ^(۱)
 شَبَّهَ السَّحْرَ وَ دَوَّاهَ رَحْمًا
 الطَّرِيقَ أَتَى يَدْرِي وَالْأَيَّابَ
 قَدَرٌ يَذْهَبُ أَوْ مَهْمَةٌ أَتَى ^(۲)
 الطَّرِيقَ هُوَ بِالسَّحْرِ نَجَدَ
 وَصَلَ السَّحْرَ وَفِيهِ السَّحْرُ مَرَّةً ^(۳)
 لَا يُوَحِّدُ أَيْدٍ لَا فِي عِيَانٍ
 نَالِحِينَ عَمَّ مَعَ نَظَرٍ لَكَ
 دَارٌ يَحْمِيهِ مِنَ الْعَطَبِ الْمَصِيعِ
 وَلَدَكَ لَمَّا غَدَا قَيْدَ الْمَلَا
 ضَرَبَ بِالْمَدْيَةِ مَا تَوَّاهُ عَنَ
 كَانَ وَالْمَيْنِ أَيْدٍ مِنْهَا أَعْطَوْنَ
 لَمْ مِنْهَا مَا بَدَى لَوْلَا الْجَعَاءُ

(۱) مَا يَكُونُ الْعِزَّةُ لِلْبَحْرِ الطَّرِيقِ
 وَ لَهُ كُلُّ عَدِيرٍ طَوْرًا
 (۲) إِذْ طَرِيقَ السَّحْرِ لَهُ يَدْرِي يَذْهَبُ
 وَ لَسَمْتُ السَّحْرَ الْجَدُّ مَتَى
 (۳) أَوْلَا يَتَّصِلُ السَّحْرَ بَعْدَ
 بِهِ حَاءٌ مَشَامًا سَيْلٌ وَ تَهَرُ
 (۴) وَ لَوْ أَنَّكَ دَعَى السَّعِيدَ كَانَ
 (۵) أَلَمْ قَالَتْ أَنْتَ مِنْ رَحِمٍ بَكَ
 كُنْتَ كَأَلْرَأَعِي عَنِ هَذَا الْقَطِيعِ
 (۶) يَمَّ مَا كَانَ بَكَ نَوْحٌ عَلَى
 وَ لَهُمْ بِالسَّحْرِ فَصَادُ الْأَحْلَى
 (۷) شَاهِدُ الرَّحْمَةِ إِذْ دَمَعُ الْعَيْوُونَ
 لَمْ مِنْهَا أَيْدٍ وَ الْمَكَاةُ

(۱) علی : وی لا يعرف الا اهل الا لامل - (۲) نسخة ثانية - (و منه انی) -

هر غدیری را کند اشیاء بحر
 سوی دریا خلق را چون آورد
 ره برد تا بحر همچو سیل وحو
 نه از عیان ووحی تأییدی بود
 همچو چوبانی سگردانی ربه
 چونکه فساد اجل شان زد بنیش
 دید تو بی نم و بی گریه چراست

(۱) تا که جزوست او نداند راه بحر
 (۲) چون نداند راه یم کی ره برد
 (۳) متصل گردد سحر اسکاه او
 (۴) ور کند دعوت تقلیدی بود
 (۵) گفت پس چون رحم داری بر همه
 (۶) چون نداری رحم مفرزند خویش
 (۷) چون گواهی رحم شک ددها سب

- (۱) وَحَةَ النُّجَّةِ وَقَالَ يَا عَجُوزُ
 (۲) إِنَّ يَضَاهِي فَصْلَ تَمُوزَ قَلَوُ
 مَمْنَى عَنْ عَيْنِ قَلْبٍ سَبَرُوا
 (۳) إِيَّا إِذْ أَطْرَهُمْ مَتِي أَمَامُ
 (۴) أَلْطَمَ وَجْهِي وَلَوْ دَوَّرَ الزَّمَانُ
 هُمْ مَعِي كَانُوا وَحَوْلِي لَمَيُّوا
 (۵) فَالْبُكَاءُ كَانَ لَهَجْرٍ أَوْ فِرَاقٍ
 (۶) بَطَرِ أَحَدٍ إِلَى هُمْ فِي الْكَرَى
 (۷) لَهْمُ ارْتَوْ حَيَانًا قَانَا
 اسْتَرْ أَشْرَ لِلْحَسَنِ الْوَرَقُ
- أَبْدَأُ فَصْلَ الشَّيْءِ لَا يَجُوزُ
 كَلِمَتُهُم مَاتُوا وَلَوْ كُلُّ حَيَوَا
 وَأَوْ هُمْ عَانُوا مُدَامًا حَضَرُوا
 حَضَرُوا عَيْنًا وَمِنْ أَيِّ مَرَامٍ
 تَرَكَتُوا قَدْ خَرَجُوا مِنْهُ عِيَانُ
 يَا عَجُوزُ عَنْكَ دَوْمًا عَيُّوَا
 مَعَ أَعْرَائِي وَصَالٍ وَ عَنَقُ
 أَلَا فِي الْيَقِظَةِ لِي لَا كَأُورِي (۱)
 نَعَا نَفْسِي فِي هَدْيِ الْإِدْمَا
 حَمْنَةً مِنْ دُونِ حَتِي أَهْوَى الْأَرْقُ (۲)

(۱) ی بسحق بیرون ولادهم می نمودن لان الناس می التواصی بلاءون اهل البرخ
 لاجردهم می مردم عن العوس ولهمدا كان النوم احو اسوت ولكن لا حال بقطی کذا
 اراهم عیاناً لا سلاخی حاله بقطی عن حجب الشربة - (۲) ای سقط احکام حواسی
 وحوای واکوب من لستم عاشده احوال علم الدلی له عنه من سؤال لرسول (س)
 می اجسد الاولی می ترجمه قصه زید وقله ان لكل شیء حقیقة وما حقیقة ایماک یا زید
 قال هزلت نفسی عن الدنيا فاطمات نهاری واسهرت لیلی فکأنی انظر الی عرش ربی بارزاً
 وکأنی انظر الی من الجنة یسعون ویتددون ولی هل الدار یتماون وکی رواية یتدبون
 من من وکف تسعد اوراق حک من شعر ملک دعول (حس اسیر عقل باشد ای دلان)

- (۱) دو وزن کرد و بگفتش ای عجز
 (۲) جمه گر مرده یشان گر حی اند
 (۳) من چو بینم شان معین پیش خویش
 (۴) گرچه بیرونه از دور زمان
 (۵) گریه از هجران بود یا از فراق
 (۶) خلق اندر خواب می بینم شان
 (۷) دین جهان خود را دمی بهمان کم
- خود باشد فصل دی همچون تموز (۱)
 غالب و پنهان ز چشم دل کی اند
 زجه رو او را کم همچون تو ریش
 باهشند و گرد من بازی کنان
 با غریبانم و صالست و عاق
 من به ییله لری به بینم هم عیان
 برگ حس را از درخت افشان کنم

(۱) یعنی شیخ از گفته زن بصب آمد و موجه خوب دادن رو شد (دی) صبح سرما و مرد
 (خران) و (تموز) گرما و مراد بهار است یعنی خشکی اشک چشم من مانند خشکی چشم کسانی
 بیست که از قسوة قلب بر مرگ فرزندان گریه نه میکند زیرا خشکی اشک کسان از سرد مهری است
 مانند فصل دی و خشکی اشک چشم من بسبب گرمی خناب عشق حبیت است -

- (۱) يَا فُلَانُ الْحَسُّ لِلْعَقْلِ أَسِيرٌ
 (۲) كَانَ أَيْضًا أَيْدِ الْعَقْلِ أَرِيحًا
 كُلُّ شَيْءٍ لَهُ فِي ذَلِكَ أَرْتَبَطُ
 (۳) كَانَتْ الْأَفْكَارُ كَلًّا وَالْحَوَاسِ
 كَالْجَفَا وَالْخَيْسُ وَجَّةُ الْمَاءِ كَانُ
 (۴) وَيَدُ الْعَقْلِ لِذَلِكَ الْحَيْسُ قَدْ
 فِي أَمَامِ الْعَقْلِ صَافِي الْمَاءِ لَاحِ
 (۵) وَ عَلَى النَّهْرِ كَمِ الْحَسِّ وَصَعُ
 وَإِذَا مَا الْحَسُّ سَمْتًا دَهَا
 وَلَدَى الرُّوحِ أَعْرِفِ الْعَقْلَ أَسِيرُ
 فَصَحَّ الرُّوحُ وَنَهَضَى لِلْمِصْرَاطِ
 هُنَا عَرَفَهُ مِنْهَا الْمَسْطُ
 فَوْقَ صَافِي الْمَاءِ مِنْ دُونَ النَّاسِ (۱)
 سَاطِرًا . وَأَطْلَافِي مِنْهُ أَمَانُ .
 أَذْهَبَتْ سَمْتًا وَحَدَّثَهُ بِحَدِّ
 وَرَأَى مِنْهُ سُرُورًا وَارْتَبَاحُ
 مِنْ حُجَابٍ وَلَهُ الْمَسْتَرُ وَضَعُ (۲)
 طَهَرَ الْمَاءَ الْأَنْدِي قَدْ حُجِبَا

(۱) ای فی عالم باطن الحواس الحسما و الافکار العساسة علی ماء صافی ارواح
 و عقول الاکوان مثل لشیء العویر غطت وجه الماء و اذا استدت عنه طهر ماء صافی العالم
 البدی هو فی الروح الحسبی والروحی و رأى اندی حمره روحه من رصاص الحسان او حمره
 من حمر الدبران یعنی کما غطت وجه الماء بالاشاء اللتی لا قدر بها کذلک الحواس
 لدیوینة و لا افکار السطیة غطت الروح و اعلم - (۲) ی لما طرب لقلب من التسفات
 الکیوینة وصل الی القاب صعد العبد والعس الالهی -

- (۱) حس اسیر عمل باشد ای فلان
 (۲) دست سته عقل را حان بار کرد
 (۳) حسها و اندیشه بر آب صفا
 (۴) دست عقرا آن حس به یک سو می رود
 (۵) حس بس آنه بود بر جوحون حجاب
 عمل اسیر روح باشد هم بدان (۱)
 کارهای سته را هم سار کرد
 همجو حس بگرفته روی آب را
 آب پیدا میشود پیش حرد
 حس چو یک سو رفت پیدا گشت آب

- (۱) وَ يَدُ الْعَقْلِ لَوْ أَنَّهَا
 مِنْ هَوَى النَّفْسِ لَمَا أَحْسَنَ يَرِيدُ
 (۲) فَكُلُّ نَفْسٍ أَلْمَاءٌ حَاجِبٌ
 بِأَكْيَا صَارَ وَ لَكِنْ الْهَوَى
 (۳) وَ أَوِ الْقَوَى الْيَدَيْنِ الْهَوَى
 يَدِي الْعَقْلِ مَعَ لُطْفًا فَتَحَ
 (۴) وَالْحَوَاسِ الْغَايَاتِ حُكْمُ
 حَيْثُ أَنَّ الْعَقْلَ مُجْدُوهُ لَكَ
 (۵) جَعَلَ الْبَحْسَ يَنْوِمُ وَهُوَ مَا
 يُطَهِّرُ كُلَّ الْبَدَنِ لَنْعَبِ قَدْ
 (۶) وَلَدَى الْبِقْطَةِ أَيْضًا كَمْ يَرَى
 وَلَهُ الْآبَوَابُ الْآبَوَابُ السَّمَاءِ
 أَيْدَاءُ مَا فَتَحَ فِي مَائِنَا
 رُوحَنَا وَالْمَلَأَ الْهَوَى تَبِيدَ
 هُوَ وَ الْعَقْلُ لِحْزَنِ وَتَعَبَ (۱)
 صَبْحَتْ دَوْمًا عَلَى أَمَاءِ هَوَى
 رَمَلَتْ وَتَحَقَّ حَلَّ دَوِّ الْقَوَى
 «وَلَهُ التَّوْفِيقُ وَالسَّعْدُ مَنَحَ»
 لَيْتَ نَدَمَ عَيْنُ حِكْمَتِ
 صَارَ وَحَاكَمَ حَرَّ يَدِ كَأَنَّ
 م. حَتَّى لَهُ مِنْ رُوحٍ سَمِي (۲)
 نَسَبَ وَحَدَّ مَعَهُ مَا أَمَقَدَ
 رُوحًا لَنْعَبِ عَيْنَهَا كَمْ دَرَى
 فَتَحَ الْآسْرَارَ يَصَ عَدَمًا

(۱) و لهذا ورد آناکم و لهوی بسم و بسمی و ورد لولا ان اشاطت جوارح علی
 سوب بی آدم لظفروا فی مذکوب اسماء - (۲) ای صاحب اعمال چون حواس بالا نوم
 فی نوم ای برط حکمهم حتی الیه ورف لالهة والاسرار دخیفة لعبت بظهور و برمع رأسا
 من لروح ی من عاده -

- (۱) چونکه دست عقل نگشاید جدا
 (۲) آب را هر دم کند پوشیده او
 (۳) چونکه قوی ست دودست هوا
 (۴) پس حواس چیره محکوم تو شد
 (۵) حس را بی خواب خواب اندر کند
 (۶) هم به بیدری به بید خوابها
 حس فراید از هوا در آب ما
 آن هوا خدس و گویان عقل و
 حق گشاید هر دو دست عقل را
 چون خرد سالار و محسوم پوشد
 تا که عیسا ز جاب سر بر وند
 هم در گردون بر گشاید باها

فی بیان قرائة قصه الشيخ الضریر ونظره فی وجه المصحف وکونه
بصیراً وقت القرائة

- (۱) فی زمان ذلک الشیخ الضریر مصحفاً فی البیت للشیخ الضریر
(۲) طار فی شهر سور عابہ
ویم فلان ارأعدن
(۳) عجباً قل هذا المصحف لم
د الضریر الضریفی فی المکر د
ن هذا تس سواد أحد
(۴) فوحید هو والمصحف قد
(۵) انه او ان مستوف الأدب
اسک صر حتی اعلم
(۶) صر حتی دری کم من حرج

مصحفاً فی البیت للشیخ الضریر
کان صیفاً . رحله ألقى لده
د بجلال معاً والصاحبان
کان فلا عمی هو ابن یلم
دم تشویث ازید وادی
لا ولا من وحد او یوحده
عنی نت انا ممن فقد
کی انا اسئل منه والاحب
انا بالصیر المراد افهم
وحد وانصر بمفتاح الفرح

توضیح مخفی این شایخ نظر بر مصحف را از روی و بیضا شدن وقت قرائت

- (۱) دید در اسم آن شیخ مصر
(۲) پیش او مهمان شده وقت سور
(۳) گفت بجای عجب مصحف چراست
(۴) اوست تنها مصحفی آویخته
(۵) تا بپرسم فی بخش صبری کنم
(۶) صبر کرد و بود چندین در حرج
- مصحفی در خانه پیر صریر
هر دو راهد جمع گشتند چند دور
چونکه بابیان تا این درویش راست
من بیم گستاخ با آمیخته
تا بصیری بر مرادی بر ذم
کشف شد فالصبر بمفتاح الفرح

فی بیان صبر لقمان لما رای داود (ع) اصطنع حلقاً بهذه النية

تاں الصبر عن السؤال يكون سبباً للخلاص من الغم وموجباً للفرح

- (۱) نَحْوُ دَاوُدَ الَّذِي رُوِيَ حَاصِصِي
قَرَأَهُ مِنْ حَدِيدٍ حَلَقًا
(۲) فَمِنْ الْفُلُودِ كَلًّا وَالْحَدِيدِ
أَقْرَغَ الْبَعْضُ عَلَى الْبَعْضِ وَصَلَ
(۳) صِنْعَةَ التَّزْيِيدِ قَبْلًا بِالْقَلِيلِ
(۴) بَقِيَ فِيهِ بَأْسٌ بِمَنْ تَبَيَّنَ
مِنَهُ أَنْ مَا تَصْنَعُ مِنْ دِي الْحَقِّ
(۵) ثُمَّ مَعَ نَفْسِهِ قَالَ الصَّبْرُ لِي
(۶) أَتَهْتَدِي لِنَقْصِدِ إِنْ لَمْ تَسْتَلِ
إِنْ طَيْرَ الصَّبْرِ مِنْ كُلِّ الطُّيُورِ
- ذَهَبَ لُقْمَانُ حَبَابًا وَوَفَا
يَصْنَعُ بِالْحَدَقِ فَاقْتَنَسَقَا
ذَلِكَ أَلْمَنُكَ الصَّبْرُ وَأَسْعِدَ
.. مَا لَهَا بِالشَّكِّ رَاغٌ وَأَنْفَضَ..
نَظَرَ الْوَسْوَاسَ وَالْهَمَّ الطَّوِيلَ
هَذِهِ كَانَ السُّؤَالُ لِي حَقِيقُ
بَعْضُهَا بِالْبَعْضِ لَزَّ وَالتَّصَقُّ
أَحْسَنَ كَثْرًا لِأَنَّ فِي عَجَلِ
أَسْرَعَ الْبِرِّ إِلَيْكَ يَنْحَلِي
أَطِيرَ كَانَ وَادْنَى لِلْأُمُورِ

صبر گردن لقمان چو دید که داود پشیمبر (ص) ساختها می ساختند از سؤال کردن

با این نیت که صبر از سؤال موجب فریح باشد

- (۱) رفت لقمان سوی داود صفا
(۲) جمله را با هم دگر در می فکند
(۳) صنعت زراد او کم دیده بود
(۴) کین چه شاید بود در پرسم ارو
(۵) ملز با خود گفت صبر اولی تراست
(۶) چون پرسی زوتر کشف شود
- دید گو می کرد ز آهن حلقها
ز آهن و بولد آن شاه بلند
در عجب می ماند و سواش فرود
که چه می سازی ز حلقه تو بشو
صبر بامقصود زوتر دهر است
مرغ صبر از جمله پیران تر بود

- (۱) وَ إِذَا مَا تَسْتَلُّ الْأَعْدَ قَدْ
 (۲) حَوْلَ الصَّعْبِ فَلَقْمَانٌ لِآنَ
 (۳) فَرَّخَ مِنْ صَنِيعِهِ أَيْضًا وَ تَعَدَّ
 (۴) عِنْدَ لُقْمَانَ لَهُ قَوْلُ الْمَنَاسِ
 لِي فِي صِفِّ تَحْرُوبٍ وَ لَصَدِّ
 (۵) قَالَ لُقْمَانُ وَ أَيْضًا بِالْمَنَسِ
 هُوَ وَ الدَّافِعُ فِي كُلِّ مَحَلِّ
 (۶) يَا فَلَانُ الصَّبْرُ أَخْلَقَ الْقَرِيبَ
 (۷) سُورَةُ وَ الْعَصْرُ اقْرَأْ وَ اعْمَأْ
 خَلَقَ كَالصَّبْرِ قَطُّ الْأَدَمِي
- صَارَ وَ السَّهْلُ إِذَا الصَّبْرُ اتَّقَدَّ
 صَرَ دَاوُدُ فِي ذَلِكَ الزَّمَنِ
 لَيْسَ دِرْعًا لَهَا قَلًا أَعَدَّ
 دَا حَمِيلَ يَا قَتَّى عِنْدَ الْمِرَاسِ (۱)
 مَا يَهَا مِنْ جُرْحٍ أَوْ ضَرْبٍ مَعَدَّ
 حَسَنَ الصَّبْرِ الْمَلَاذُ الْمَلْتَمَسُ
 يَوْجِدُ غَمَّ وَ حُزْنَ وَ وَجَلَ
 صِيرَ أَصْحَ وَ مِنْ الْإِدْكَرِ الْمَيِّنِ
 مَاءَ الْآفِ الْآفِ كِيمِيَا (۲)
 كِيمِيَاءُ مَا رَأَى فِي الْعَالَمِ

فی بیان بقیة حکایة الشیخ الضریر وقرائته المصحف

- (۸) ذَلِكَ أَمْرٌ أَلْمَدِي ضَيْعًا عَدَى
 صَرَ الْمَشْكِلُ لِلْحَالِ بَدَى

(۱) م رجم کلمه (حکیم صبر حومی المصراع الثانی لهذه الاهتمام بها - (۲) قال تدلی وتواصرو بالعق وتواصرو بالصبر -

- (۱) و در نه پرسی دیرتر حاصل شود
 (۲) چو سکه لقمان تی ردهم در دمان
 (۳) پس رده سارید و در پوشید او
 (۴) گفتم این نیکو لباس است ای منی
 (۵) گفت لقمان صبر هم بیکودمی است
 (۶) صبر را با حق قرین کرد ای فلان
 (۷) صد هزاران کیمیا حق آمرید
- سهل اری صبریت مشکل شود
 شد تمام و صنعت داود آن
 پیش لقمان حکیم صبر خو
 در مصاف جگ و دمع زخم را
 که پناه و دافع هر جا غمی است
 آخر و العصر را آگه بجوان
 کیمیائی همچو صبر آدم ندید

بقیه حکایات نابینا و مصحف خواندن او

- (۸) مرد مهمان صبر کرد و ناگهان
 کشف گشتش حال مشکل در دمان

سَمِعَ فِي وَسْطِ اللَّيْلِ الْمُهَيَّمِ
نَظَرَ إِذْ ذَاكَ وَالصَّبَبُ الْغَرِيبُ
يَقْرَأُ الْأَعْمَى وَيَأْتِمُطُ الصَّحِيحُ
حَالَهُ فِي ذَلِكَ كَيْفَ فَعَلْ
كَيْفَ أَقْرَأَ مَا مِنْ الْإِدْكَرِ أَنْجَبُ
مَا مِنْ الْقُرْبَانِ أَنْتَ تَذَكَّرُ
لَهُ حَايَتِ يَدَا كَيْفَ الْوَقُوفُ
مَدَدَا الصَّنْعَ مِنْ رَبِّ الْيَمْنِ
رَمَتْ قَلْبَ أَنْتَ مِنْ كَمَتِ لَمَّا
أَقْرَأَ الْقُرْآنَ مَا لِي مِنْ مَجِيصُ
عِنْدَمَا أَتَمَّوْهُ ثَوْرًا وَاسْمُجِ
تَرْجِعْ عَيْنِي فِي ذَلِكَ الزَّمَنُ
أَمْسَكَ الْمُصْحَفَ أَتَمَّوْهُ عِلَا

(۱) صدقه و اللحن باليد كذا العظيم
ظفر من يومه الاثر العجيب
(۲) ان من المصحف باللحن المصحح
نقد الصبر له منه مثل
(۳) قال مع عن عمت يا للعجب
(۴) دائما كيف السطور تنظر
هل وقعت فوقه فوق الحروف
(۵) قال يا من انت عن جهل البدن
(۶) عمتا تدوي من احق انا
مسمانا انا كالأرواح حريص
(۷) لم اك الحافظ عيني امح
(۸) اقرا من غير تعقيد وان
ثابرا ايضا لكي في دا انا

حست از خواب آن عجایب را بدید
گشت بی صبر و اراو آن حال جست
چون می خوانی می بینی سطور
دست را بر حرف آن سهاد
این عجب می داری از صنم خدا
بر قرائت من حریصم همچو جان
در نودیده وقت خوابی بی گره
که بگیرم مصحفی خوانم عیان

(۱) نیم شب آواز قرآن را شنید
(۲) که مصحف کور می خواند درست
(۳) گشت آیا ای عجب با چشم کور
(۴) آنچه می خوانی بر آن اعتاده
(۵) گفت ای گشته ز جهل تن جدا
(۶) من ز حق میخواستم کای مستمان
(۷) بیستم حافظ مرا نوری بده
(۸) بازده نودیده ام را آن زمان

- (۱) قِمِّنِ الْحَضْرَةَ بِالْعَوْرِ وَصَلْ
مَنْ بِمَا أَمَلْ فِي كُلِّ تَعَبٍ
(۲) مِنْ رَحَائِهِ طَيِّبٌ مَعَ حُسْنِ ظَنٍّ
تَطْلُبُ لَطْفًا نَقُولُ إِثْبَاتًا
(۳) قَبْلُكَ رَمَزٌ تَقْصِدُ أَنْ
أَوْ لِكُلِّ مُصْحَفٍ أَوْ لِرِمٍّ
(۴) أَوْ فِي ذَا الْمَسِّ مِنْكَ انْصَرَّ
تَقْرَأُ يَا حَوْهَرُ الْبِدْقَةَ
(۵) هُوَ غَيْبٌ فَعَلَّ فِي مِثْلِ مَا
اِفْتَحَ الْمُصْحَفُ كَيْ أَقْرَأَ أَوْ
- لِي يَدَاءُ أَنتَ يَا مَرَّةَ الْعَمَلِ
وَيَا مَرَّةَ التَّحْيِ حَدَّ طَلَبِ
مِنْكَ كُلِّ تَقْرِيرٍ حَقٌّ يَأْنِ
أَنْتَ مَعَ اسْمِي مَقَامٍ عِنْدَنَا^(۱)
تَقْرَأُ الْمُصْحَفَ فِي لَحْنٍ وَفَنٍ
تَقْرَأُ فَلْتَقْدِرْ فِي أَمْرِ حَتْمٍ
أَرْحَمُ حَتَّى مُدَامًا بِأَلَا تَرَى^(۲)
مَعَ تَعْظِيمِ وَأَسْمَى رَقَّةٍ
قَالَ لِي حُلْ عِلَافَةٌ كَلَمًا
أَجْرُ الْوَعْدِ أَرَاهُ نَيْمًا

(۱) سینه را در اسمی مقام - (۲) دل می تسبیح - ن می ذاک المص ارجع
لک نصرت حتی تقرأ الجواهر المعظم بتقدير جوهرها والاصح عدی کب ترجم له ن لمراد
بالجوهر هذا الاهی المذكور وهو مادی بتقدير حرف الداء لان حد معانی جوهر ، ادرسیة
کما فی ابرهان الفاطم و غیره ارجل الرشید المسند -

- (۱) آمد از حضرت ندا کای مرد کل
(۲) حسن ظن است و امیدوی خوش ترا
(۳) هر زمان که قصد خواندن باشد
(۴) من در آن دم واد هم چشم ترا
(۵) همچنان کرد او هر آن گاهی که من
- ای بهر رنجی بما امیدوار
که ترا گوید بهر دم بر ترا
یا ز مصحفها قرائت بایست
تا فرو خوانی معظم جوهرها^(۱)
و اگشایم مصحف اندر خواندن

(۱) یعنی ای معظم جوهر سارین الف برای خطب و ندا است و معظم جوهر معبر
از باینست و احتمال دارد که الف برای اشاع است و سارین مراد از معظم جوهر معظم
انفاظ قرآنت (از شرح شیخ اضل) -

(۱) ذَا الْخَيْرِ مَنْ هُوَ لَمْ يَغْفَلْ
 ذَا الْعَظِيمِ الْمَلِكُ الْقَمَلُ مَا
 (۲) أَيْضًا الْمَلِكُ الْوَحِيدُ يَمْنَحُ
 بِمَنْ تَوَرَّ طَلَمَهُ اللَّيْلُ طَوَى
 (۳) وَلِذَا نَحْوُ الْوَلِيِّ الْإِعْرَاضُ
 (۴) يُرْسِلُ مِنْ كُلِّ مَا قَدْ مَسَكَ
 عَيْبًا أَعْطَاكَ مَا تَبْنِي أَحْرَبُ
 (۵) لِلْأَشْرِ ذَاكَ مِنْ لَا يَدُ لَهُ
 مَقْدُونُ الْقَمَرِ أَهْ قُلْنَا سَكَرُ
 (۶) لَا تَسَامَ إِعْتِرَاضُ دَهْمَا
 عِوَضًا كَثْرًا لِمَا مِنَّا وَقَدْ
 (۷) إِذْ بِالْأَنْارِ لِي التَّحَرُّقُ وَصَلْ

أَبْدًا فِي صَعْبِهِ عَنْ عَمَلِ
 شَائِهِ كَارَ بِأَرْضِ وَسَمَا
 عَيْنِي فِي الْوَقْتِ ذَاكَ يَسْمَحُ
 . وَ سُوْرَانُورُ لِلْحَقِّ قَوَى .
 لَا يَحُورُ فَهُوَ دَوْمُ اعْتِبَاصُ
 وَإِذَا مَا أُحْرِقَ الْمَاعُ لَكَ
 فَرَحًا أَهْدَاكَ فِي مَرِّ الزَّمَنِ
 يَدًا أَعْطَى وَ خَصَاءَ بِالْوَلَاةِ
 مَمْنَحُ رَادَ سُرُورًا وَ طَهْرُ
 تَعْنُ مِنَّا حَيْثُ لُطْفًا وَ هَبَا
 وَأَمَّا مَا فَقَدْ بَضَعَهُ وَجَدَ
 أَنَا دَاضِلٌ لَوْ لَبَى الْمَارَ قَتَلَ

(۱) آن خیری که نشد غافل از کار
 (۲) باز بگذشت بینش آن شاه فرد
 (۳) زین سبب نبود ولی را اعتراض
 (۴) گر بسوزد باغت انگورت دهد
 (۵) آن شل بی دست وادستی دهد
 (۶) لانسلم و اعتراض از ما برفت
 (۷) چونکه بی آتش مرا گرمی رسد

آن گرمی پادشاه کردگار
 در زمان همچون چراغ شب آورد
 هرچه بنساند فرستد زاعتیاص
 در میان مأمی سورت دهد
 کان غمها را دل مستی دهد
 چون عوض می آید از مفقود زفت
 راضیم گر آتش ما را کشد

(۱) قَبْلَ شَمْعٍ هُوَ لَمَّا لَكَ
وَالْيَسَّاحُ لَوْلَاكَ الشَّمْعُ ذَهَبَ
مَعَ الْقُضْوَى لَمْ تَبْدُ الْكُفْرَ
بِالْمَرَامِ تَبْلُ لَا فِي سَبْ

قصه بعض اولیاء الله تعالی اللّٰذین رضوا باحکامه ولا یتضرعون
الیه بتدیل حکم ولا نقولون بدل یا رضا هذا الحكم

(۲) حَالًا أَسْمَعَ قِصَّةَ الْأَلَاءِ مَنْ
(۳) مَنْ ذَوِي الْحَقِّ الْهَدَاةِ الْأَوْلِيَاءِ
(۴) فَرَقَةً ثَانِيَةً لِلْأَوْلِيَاءِ
(۵) رَبَّطْتُ هَذِي الْكِرَامَ مِنْ رِضَا
هُمْ لَمْ يَبْدُوا اعْتِرَاضَ فِي رَمَنْ
فَرَقَةً أُخْرَى غَدَّتْ أَهْلُ الدُّعَاءِ (۱)
مَزَقَتْ وَأَخْتَلَمَتْ حَالًا وَشَانُ
أَعْرِفُ مِنْ فَمَهَا وَقْتُ الدُّعَاءِ
نَسَبَتْ حَتَّى لَهَا دَفْعُ الْقَضَا

(۱) ای من اولیاء طایفه هم غیر الصائفة المدین رضوا باعصاء و قواو کل
ما ظهر من المحبوب معصوب بأهم کما یضطرون وتارة سرقون ای تارة یصل منهم بصدق
دعاء حیر فیتعوا و تارة یصل لخص منهم دعا سوء یتضرعوا ی تصرعون فی یخلق
بتصرف الله تعالی -

(۱) بی چراغی چون دهد او روشی
گر چراغ شد چه بعدن میکی

قصه بعض اولیاء خداوند متعال که راضیند باحکام حق و لایزال نکند که این
حکم را بگردان (۱)

(۲) بشنو اکنون قصه آن رهروان
(۳) ز اولیا اهل دعا خود دیگریند
(۴) قوم دیگر می شناسم ز اولیا
(۵) از وصا که هست ز اد آن کرام
که ندارند اعراضی در جهان
که همی دورید و گاهی می درید
که دهان شان بسته باشد از دعا
حسن دفع فضاشان شد حرام (۲)

(۱) در شرح بحر العلوم صفحه ۸۲ ج ۳ چنین نوشته است (شاید مراد رین قصه
قصه آن درویش است که مسئول مهلوس است و بعضی دعوی و همت اولیاء الله است) -
(۲) یعنی برخی از عرفا دعا را ترك می کنند و بعضی حق را بر میگیرند و از آن
لغت میبرند و برگذار کردن مقضی را نمیخواهند -

- (۱) بِالْحَرَامِ صَارَ دَوْمًا فِي الْقَضَا
به جاء الكفر كأن لو هم
(۲) فَعَلَى الْقَلْبِ لَهَا الْحَقُّ فَتَحَ
وَالْبِئَاسَ الْأَزْدَقَ مِنْ حَرْبِ
نَظَرُوا دَوْقًا يَحْصُ وَالرَّصَا
طَبَّسُوا مِنْهُ حَلَاصًا لَهِمْ
بَابُ حَسَنِ الطَّنِّ فَاذْدَادَتْ فَرَحُ
أَبَدُ مَا لَمْ تَسْتَ فِي زَمَنِ

فی بیان سئوال بهلول ذلك الدرویش

- (۳) سَمِلَ بَهْلُولٌ دَرَوِيشًا بِأَن
(۴) لَكَ يَا دَرَوِيشُ أَتَوْفِيهِ فَقَالَ
أَبَدِيًّا ذَهَبَ سَمِلَ الدَّاءُ
(۵) تَذَهَّبَ الْأَنْهَرُ وَالسَّيْلُ عَلَى
(۶) مَا لَهُ شَاءَ وَمَوْتَ وَحَيَاةَ
قَرِيَّةَ فِي قَرِيَّةٍ سَارًا كَمَا
كَيْفَ أَنْتَ وَهَلِ الْعَالِ حَسَنُ
كَيْفَ كَانَ مَنْ هُوَ فِي كُلِّ حَالٍ
وَفَقِي مَا رَامَ لَهُ الْمُنْتَدَى
قَصِيدِهِ وَلَا تَحْمُ تُسَبِّحُ إِلَى
قَائِدَاءَ وَهَمًّا كُلَّ الْجِهَاتِ
رَامَهُ حَيًّا بِأَرْضِ وَسَمَا

کفرشان آید طلب کردن خلاص (۱)
که پیوشد ر عی حامه کبود

(۱) در قضا فوقی می بینند خاص
(۲) حسن ظنی بر دل ایشان کشود

سئوال کردن بهلول آن درویش را

- (۳) گفت بهلول آن یکی درویش را
(۴) گفت چون باشد کسی که جاودان
(۵) سیل و جوها بر مراد او روند
(۶) زندگی و مرگ سرهنکان او
چونی ای درویش وقف کن مرا
بر مراد او رود کار جهان
اخران را آن سان که او خواهد شوند
بر مراد او دوانه کوبه کو

(۱) مراد از کفر در این مورد کفران است که ضد شکر باشد.

ارسل تقریرے توری الکبد
 ارسل تھیئتہ تجلی القوم
 سالت من فی الطریق للمریق
 آہ کاک واسیر الدرك
 میر مجری الحکم فی کلّ الملاء
 ملک و من السیما یکا
 منہ یا صادق بالقولہ
 کثر ذ اوضحه من تطبی علم
 فاضل او هو مفضول بلا
 فہم متعنا کلا قبل
 ان یہ العقل لخاص و لعام

(۱) و إلى کلّ محلّ إن یرد
 و إلى کلّ محلّ لا یروم
 (۲) فعلى الخطو له من فی الطریق
 بقى ایضاً عند الشریک
 (۳) ابد ما صحت سن بلا
 (۴) و رضاه قال ذا صح لکا
 (۵) مع تطبدا و کتم من مایہ
 ظاہر لیکن لی اشرحه حسن
 (۶) هکذا اشرحه و ان الرجال
 منہ من سمعہ لو وصلا
 (۷) فعلى نحو له اشرح بالکلام

هر کجا خواهد مرستند تهست
 مانندگان از راه هم در دام او
 بی رضا و امر آن فرمان روان
 در فرو سیمای تو پیداست این
 شرح کن این را بیان کن نیک نیک
 چون بگوش او رسد آرد قبول
 که از آن هم بهره یابد عقل عام

(۱) هر کجا خواهد مرستند تعرت
 (۲) سالکان راه هم بر کام او
 (۳) هیچ دندانى نخندد در جهان
 (۴) گفت ای شه راسب گفتی همچنین
 (۵) این و صد چندینی ای صادق و لیک
 (۶) آنچنانکه فاضل و مرد فضول
 (۷) آنچنانش شرح کن اندر کلام

- (۱) یَسْتَفِيدُ النَّاطِقُ مِمَّنْ كَمَلًا
 فِي الْخَوَانِ لَهُ أَتَوَاعَ الطَّعَامِ
 (۲) أَنْ بَلَا حَصْفٍ مِمَّنْ أَحَدُ
 كُلِّ شَخْصٍ يَفْدَاهُ مَمْرُودَ
 (۳) شَابَهُ الْقُرْآنَ بِالمَعْنَى الطُّوْنَ
 مَطْمَعًا عَمَّ الْخَوَاصَّ وَالْعَوَامَّ
 (۴) قَالَ إِذَا دَاكَ إِلَّا عَدَدَ الْعَوَامِّ
 (۵) وَالْدَّاءُ بِالْأَمْرِ لِلْحَقِّ تَطْبِيعَ
 وَرَقٌ مَا سَقَطَ لَوْ لَا التَّصَا
 (۶) فَلَسَمْتَ الْعَلَقَ لَمْ تَذْهَبْ إِذْ
- مِنْ مَن يَرَعَى الْخَوَانِ حَقْلًا^(۱)
 حَمْعَ طَيْمَةٍ وَفَقَّ الْمَرَامَ
 لَيْسَ يَنْقَى وَ مَسَاءَ يَجْعَدُ
 مِنْ عَدَا الْآخِرِ شَيْئًا لَمْ يَجْعَدُ
 لَهُ صَارَتْ سَبَبَةً وَهِيَ تَكُونُ
 أَكَلَتْ فِيهِ قَمُونًا نِطْمَامَ^(۲)
 بِالْيَقِينِ الْحَقِّ أَنَّ كُلَّ الْأَمَامِ
 وَمِنْ الْأَشْجَارِ فِي الْكَوْنِ الْوَسِيعِ
 الْمَلِيكِ السَّعْدِ دَاكَ وَالرَّصَا^(۳)
 لَقَمَةً حَتَّى لَهَا الْحَقُّ الْأَحَدُ

(۱) ی میلاوة سفرته و مادسه با انواع الاطعمة من العلوم و البصی و الکلمات الثمات
 معنومه علی صاف البشارات و الاسرار مستتمه علی انواع العلالات - (۲) احدث و
 للقرآن بطناً و اربطه بطناً الی سعة اعراض - (۳) الاية فی سورة الامام و هذه معارج
 لئیس لا یعلمها الا هو و یسم ما فی لیر و البحر و ما تسقط من ورقة الا یعساها و لا حنة
 فی طلمات الارض و لا رطب و لا یس الا فی کتاب صیب -

- (۱) ناطق کامل چو حیوان ناشی بود
 (۲) که ساعد هیچ مهمان بی نوا
 (۳) همچو فرآں که بمعنی هفت پوست
 (۴) گفت این باری نقی شد پیش عام
 (۵) هیچ برگی بر نیفتد از درخت
 (۶) از دهان لقمه نشد سوی گلو
- بر سرخوانش زهر آشی بود (۱)
 هر کسی باید غذای خود جدا
 خاص را و عام را مطعم دروست
 که جهان در امر یزدانست رام
 بی قضا و حکم آن سلطان سخت
 و بگوید لقمه را حق که ادخلوا

- (۱) لَا يَقُولُ أَدْخِلِي ذَاكَ الزَّيْمَامَ
مَنْ هُوَ الرَّغْبَةُ وَالْمِيلُ الْحِرَاكُ
(۲) فِي السَّمَوَاتِ وَفَوْقَ الْأَرْضِينَ
مَنْ حِرَاكُ لَا وَلَا فِي طَيْرَانٍ
(۳) مَنْ عَلَى الْعِيدِ لِأَوْدَاقِ الشَّجَرِ
لَا وَلَا يَنْهَى مَتَى الْمَطْطِقِ حِينَ
(۴) فِيهِدَا أَنْقَدِرْ أَسْمَعُ حَيْثُ أَنْ
(۵) يَسْوَى أَمْرٍ إِلَّا إِلَهَ لَا يَدُورُ
(۶) كَانَ لِلْعَبِيدِ الرِّضَا فِيهِ طَلَبُ
لَا لِأَحَرٍ وَثَوَابٍ بَلْ لِأَنْ
- لَبِنِي آدَمَ فِي كُلِّ مَرَامٍ
لَهُ طُوعَ الْأَمْرِ لِلْقَادِرِ ذَاكَ (۱)
ذَرَّةٌ لَا تَقْدَرُ إِنَّا بُيِّنُ
بِأَنْ طَيْرٌ طُوعَهُ فِي كُلِّ أَنْ ..
قَدَرٌ كَلًّا وَغَدَا مَا أَنْصَرُ
أَذَعْنَ أَوْ لَهُ بِالْحُكْمِ يُدِينُ
صَارَ كُلُّ الْقَمَلِ فِي كُلِّ مَنْ
إِذْ قَضَاءُ الْحَقِّ فِي كُلِّ الْأُمُورِ
حُكْمُهُ لَا بِأَضْطِهَادٍ وَتَعَبٍ
طَمَعُهُ طَابَ رَأَى الْخَلْقَ الْحَسَنَ

(۱) ای لیل و الرغبة من اعمال لغت حاکم علی جمیع الاعضاء و بجوارح فہما فی
بد لغت کالرمم فی بد لغت و بواسطتهما تدعی الاعضا ای مکان اردوہما معادان
لا امر الله تعالى -

- (۱) میل و رغبت کان زمام آدمی است
(۲) در زمینها و آسمانها ذرۃ
(۳) کہ شمرد برگ درختان را تمام
(۴) این قدر ہشوکہ چون کلی کلر
(۵) چون قضای حق رضای بندہ شد
(۶) بی تکلف نی ہی مرد و ثواب
- جنبش آن را مرام آن غنی است
بر نجنباند نہ گردد پیرۃ (۱)
بی نہایت کی شود در اطلاق رام
می نکردد جز بامر کردگار
حکم او را بندہ خواہندہ شد
بلکہ طبع او چنین شد مستطاب

- (۱) فَالْحَيَاتِ طَبِيبٌ لَكِنْ إِلَى
لَا يَذُوقُ فِي الْحَيَاتِ مُسْتَلَدٌ
(۲) كُلُّ عَبْدٍ طَاعَةٌ أَمْرٍ الْقَدِيمِ
(۳) وَالْحَيَاتِ لَهُ سَيَّارِ الْحَيَاتِ
(۴) لَا يَخُوفُ التَّعَبِ الْفَقْرُ رَامٌ
كَانَ لِلْفَقْرِ وَلَيْسَ خَوْفُ أَنْ
(۵) هَكَذَا طَبِيبُهُ فِي الْأَصْلِ وَجَدُ
(۶) زَمًا يَضْحَكُ إِذْ يَرْنُو الْأَصْلَ
(۷) عِنْدَ الطَّيْعِ لَهُ وَالْفِطْرَةُ
لَهُ فِي هَذِهِ الدُّنَا فَهِيَ تُطِيعُ
- ذَاتِهِ مَا طَلِبَ .. مِثْلَ الْمَلَأَ ..
لَهُ .. كُلُّ مَا سَوَى الْفَقْرِ تَنْدُ ..
لَهُ سَوَى الْمَسَلَكِ الْمَوْتُ الْعَظِيمُ
لَا يَكْزُرُ رَامٌ لِلْفَقْرِ الْمَمَاتِ (۱)
تَرْكُ كَثَرٍ لَهُ أَيْضًا فِي الْأَنَامِ
يَدْخُلُ فِي النَّارِ أَوْ يَلْقَى الْيَمْنَ
لَا يَتَرَوِّصُ وَتَغْيِبُ مُعَدَّ (۲)
عِنْدَهُ كَشْكْرِ مَرُ الْأَصْلِ
هَذِهِ هَلَا تَكُونُ الْأَمْرَةُ
حَكَمُهُ مَا يَأْمُرُ لَمْتَ سَرِيعُ

(۱) علی محوی قل در سلامی و مسکمی و ممانی الله رب العالمین (۲) علی
محوی فطره الله ای مطر الداس علی، لا مدخل لعلل الله می اتی معناه نه عین مطلوبه
و معنوه لیس بریاضه و سیمیه و طله بل سة من الله خاصة به -

- (۱) زندگی خواهد نخواهد بود خود
(۲) هر که امر قدیم را مسلکی است
(۳) مهر بردان می رید بی مهر گنج
(۴) ترك كفرش هم برای حق بود
(۵) اینچنین آمد ز اصل آن خوی او
(۶) آنکهان خندد که او بیند رضا
(۷) شده کش خوی و خلقت این بود
- نی بی فوق حیات مستلذ
زندگی و مردگی بیشش یکی است
مهر بردان می مرد نه رجوف و ربح
می ذبیم آملکه در آتش رود
می ربایست بی محاسب و جوی و
همچو حلوائی شکر او را قضا
نی جهان بر امر و فرمایش بود

- (۱) فَإِذَا لَمْ يَلِدْهُمُ الدُّعَاءُ يَتَهَلَّ
 (۲) مَوْتَهُ مَعَ مَوْتِ أَسَاءِ لَدَى
 مِثْلَمَا السُّكْرُ فِي الْحَقِّ قَدْ
 (۳) نَزَعَ أَتَانُ لَدَاكَ دِي الْوَفَا
 (۴) فِي أَمَامِ الشَّيْخِ حَمَاصِ الدُّعَاءِ
 نَظَرَ مِنْ مَوْهَبِ الْعَدْلِ ارْضَا
 (۵) دَابِثُ الشَّعْبِ وَالرَّحْمِ وَنَمِ
 (۶) لَهُ دَلَالَاتُ قَبِي دَاءِ النَّفْسِ
 شَبَّ وَأَشْمَعُ امْشَقْ لِحَقِّ قَدْ
 (۷) سَقَرُ أَوْصَافِهِ أَلْمَشُوكِ وَكَانَ
 مَحْرَقُ أَوْصَافِهِ بِالْمَرَّةِ
- يَا إِلَهِي دَا الْقَصَا عَنِّي أَمِلْ (۱)
 طَاعَةِ الْحَقِّ لَهُ غِيَا عَدَى
 دَحَلْ . وَالشَّهْدُ مَزُوجٌ بَوْرَدُ . (۲)
 لِبَقْطَابِ الشَّيْخِ قَدْ عَرَفَا
 لَمْ يَقُولْ فِي سَوَى أَنْ لَوْ دَعَى (۳)
 وَهُوَ شَاءَ لَهُ فِيهِ قَضَى
 يَضَعُ الْعَمْدُ الرُّشِيدُ ذُو الشَّيْمِ
 رَحْمَةً أَحْرَقَ حَيْثُ كَالْمَسْ
 أَوْفَدُ . وَالرَّحْمِ بِأَلْبَتِ فَقَدْ
 هُوَ مِنْ وَقْدِهِ فِي كُلِّ أَنْ
 مَا يُطِيقُ شَعْرَةً فِي شَعْرَةٍ

(۱) سحرة نامه - دخل واليسك مزوج بقند - (۲) ای العبد الموصوف بهله الصفة لای شیء یصرع باندعاء بأن یفوز یا ربما ارحم هذا قضاء وارصه فلا حاجة لی التصرع لان قضاء الله انی عین مصلو له - (۳) دل می آنچه اعطایف وهی انکاده قدام لشیخ البندی لا یصعب له فانه من شدة جوعه یلتذ بها کذا الشیخ الکامل یلتذ بسوت اولاده کالملتذ الجوعان بالمحاج بآکل اعصاف .

- (۱) پس چر لانه کند او ، دعا
 (۲) مرگ او و مرگ فرزندان او
 (۳) نزع فرزندان مرآن یا وفا
 (۴) پس چرا گوید دعا الا مگر
 (۵) آن شفاعت و آن دعائه از رحم خود
 (۶) رحم خود را او همان دم سوخته است
 (۷) دورح اوصاف او عشق است و او
- که یگردان ای خداوند این قضا
 بهر حق پیشش چو حلوا در گلو
 چون قطایف پیش شیخ بخوا
 دو دعا بیند رضای دادگر
 میکند آن مده صاحب رشد
 که چراغ عشق حق ابروخته است
 سوخت مر اوصاف خود را مو به مو

- (۱) قَمْتی کُل طُرُقِی عَلِمَ ذَا الْفُرُوقِی الدَّقُوقِی فَمِمْ (۱)
وَحَدَه حَتّی عَلَی دِی الدَّوَلَه حَمَل نَالَ عَظِیم السَّطَوَه

فی بیان قصه الدقوقی و کراماته

- (۲) فَالْدَقُوقِی ذَاکَ مِنْ أَوَّلِ حَالِ مَسْکَ دِیْبَاجَه فَاقَتْ جَمَالَ
دَا کَرَامَاتِ تَزِیدُ عَدَا عَاشِقًا صَارَ زَعِیمًا سَیِّدَا
(۳) وَعَلَى الْأَرْضِ سَرَى مِثْلَ الْقَمَرِ فِي السَّمَاءِ رُوحٌ مِنْ کَانَ السَّمَرِ
رَامَ فِي اللَّیْلِ بِه دَوْمًا تُسِیرُ فِي مَحَلِّ لَوَاتِی الْبُزْدِ الْیَسِیرِ
(۴) بِه ظَلَّ دُونِ یَوْمِینَ الْمَقَامِ لَهُ فِي الْقَرْیَه وَالسَّیْرِ أَدَامِ
(۵) قَالَ فِي یَمِینِ إِذَا مَا اسْکَنَ أَنَا یَوْمِینَ فَهَذَا الْمَسْکَنُ
عَشَقَهُ شَبُّ بَنی رَدَّتْ غَرَامِ بِه مِنْ ذَا لَا أَرَاهُ لِي مَقَامِ

(۱) قال العمومی طرق ملاں طروقاً دا جاء فی البذل ی متی مهم کل طروق عام
الطیفة غیر هدا لعاروق بالهم اشاف صاحب الشروق وما هو غیر الدقوقی للدی هو فی
مشریه حی اوصی بعه لهدیه الدولة وصریح علیها بداته . قال فی شرح بحرالمیوم الفهرسی
اب هذالیت من لصدحت ولیس من الشوی وقال بسم المراد من قوله مردوقی اهروق
اللی هی جمع مرق ویکون لعمی متی کل صروق عزم العروق بین هدا المرشد وعبره سوی
الدقوقی ولکن لاصح به مضعف باروق کم قاله فی السج وعنه اکثر الشارحین .

- (۱) هر طروقی این فروقی کی شداحت چون دقوقی کو در این دولت بتاخت

قصه دقوقی و کراماتش

- (۲) آن دقوقی داشت خوش دیباجه عاشق و صاحب کرامت خواجه
(۳) بر زمین می شد چومه بر آسمان شب روان را گشته زو روشن روان
(۴) در مقامی مسکی کم ساختی کم دو روز اندر دهی انداختی
(۵) گفت در یک حافه باشم گر دورود عشق آن مسکن کند در من فروز

كَانَ مِنْهُ النَّظَرُ كُلَّ الْجِهَاتِ
 ماثِل دوماً عَنِ الْخَلْقِ أَمْرَدُ
 تَرَكَ وَالْمَرَّاءَ كَانَ بِلَا
 نَابِعاً مُشْفِئاً لَهُمَا مُسْتَعَانُ
 دَاعِي الْحَقِّ دُعَاءُ الْمُسْتَجَابِ
 وَالْأَبَ وَالْأُمَّ دوماً يَفْضُلُ
 قَالَ بِالْبَسْرِ الْخَمِي وَالْحَلِي
 وَنَحِبَ حَافِظَ أَهْدِي الطَّرِيقِ
 كَتَبَكُمْ كَتَمْتُمْ وَمَنْ تَصِلُ يَا
 تَقْطَعُونَ مِنْهُ قَهراً يَفْضِلُ
 عَاطِلَا صَارَ بِهِ لَمْ يَتَمَعُ
 بَدَنَ فَالْمَحْسُ عَادَ الدُّنَى
 مَرَّةً أُخْرَى وَظَلَّ مُتَمَعِلُ
 مَا لَهُ يَمَلُّ الْأَرْابُ وَالْحَجَرُ

چشم اندر شاه باز او همچو باز
 مغرد از مرد و زن بی از دومی
 حوش شفیع و دعایش مستجاب
 بهتر از ملذذ شبنم تر از پدر
 چون پدر هستم شفیق و مهربان
 جزه را از کل را چرا بر می کنبد
 عضو از تن قطع شد مردار شد
 مرده باشد نبودش از جان خبر

(۱) یَوْمَهُ فِي السَّيْرِ لَيْلاً فِي الصَّلَاةِ
 (۲) فِي الْمَلِيكِ فَتَحَ الْبَازِي فَذُ
 لَا لِسَوْءِ خَلْقٍ قَالُوا رَحِلاً
 (۳) أَنْ تَرَى الزَّوْحِيَّةَ كَالْمَاءِ كَانَ
 لِنُورِي وَهُوَ الشَّمْعُ الْمُسْتَطَابُ
 (۴) لِمَلِيحٍ وَالْقَبِيحِ الْمُوْتَلِ
 بَحْثَانٍ وَ تَمِيلُ قَسَمِي
 (۵) أَمَا بِمِثْلِ الْأَبِ بِالْقَدْرِ شَمِيقِ
 (۶) وَلِهَذَا السَّبَّ أَحْزَانِيَا
 فَإِنَّ حُرَّةً كُلَّ مُنْصَلِ
 (۷) فَإِذَا مَا الْجُرَّةُ مِنْ كُلِّ قَطْعِ
 أَحَدٍ وَالْمَوْضُو لَوْ يَقْطَعُ مِنْ
 (۸) وَهُوَ بِالْكُلِّ إِذَا لَمْ يَتَصِلِ
 مَيْتاً صَارَ عَنِ الرُّوحِ الْخُسْرِ

(۱) روز اندر سیر و شب اندر نماز
 (۲) منقطع از خلق بی از بد خوئی
 (۳) مشغفی بر خلق نافع همچو آب
 (۴) نیک و بد را مهربان و مستقر
 (۵) گفت پیغمبر شمارا ای مهربان
 (۶) ران مسب که جمله اجرای مبد
 (۷) جزو از کل قطع شد بیکار شد
 (۸) تا نبیونند بکل یار دیگر

(۱) وَجِرَاكَأَوْ يُبَيِّنُ فَأَسَدٌ

أَوْ جَدِيداً يُقَطِّعُ عَصُو لَكَ

(۲) وَلِذَا الْكُلَّ إِذَا الْحِزَّ الْقَطِيعَ

أَيْسَ دَاكُ الْكُلِّ دَا الْكُلِّ وَمِنْ

(۳) قَطْمَةٍ وَالْوَصْلُ إِذْ أَوْحَ الْكَمَالُ

فِي الْمَقَامِ نَاقِصاً هَذَا الْمَقَالُ

ذَا لَهُ مَا كَانَ أَيْسَ الْمُعْتَمِدُ

حَرَكَ أَيْضاً كَمَا كَانَ بِكَ

دَهَبَ حَاسَةً الْكُلُّ ارْتَمَعَ (۱)

يَنْقُصُ أَوْ فَقَدَ الْحِزَّ رَمَى

وَصَلَ مَا حَادَ ثَا فِي الْمَقَالِ

مِنْ لَمْ يَقْصُدْ بِهِ غَيْرَ الْمِثَالِ

عود ثانيا الى قصة الدقوقي

(۴) فَعَلَى نَحْوِ الْمِثَالِ يَا أَسَدُ

لَهُ مَا كَانَ وَلَوْ سَاقَ الْمَقَالِ

يَا فَتَى خَلَّ وَسَقَ الْإِقْصَةَ

(۵) ذَاكَ فِي قَتَوَاهُ مَنْ كَانَ الْإِمَامُ

قَصَبَ السَّجْقِ مِنَ الْأَمْلَاقِ قَدْ

لَعَلِّي قَالَ وَالْمِثْلُ الْأَسَدُ

قَائِلٌ فِرْقَانِ أَمِنْ وَمِثَالُ

إِلْدَقُوقِي وَحَدَّ الْأُحْصَةَ

إِلْمُورِي مَنْ هُوَ الْمَقْوَى مُدَامُ

حَطَفَ مَا وَحَدَ الْفَيْرَ فَقَدْ

(۱) ودر بجنبه نیست خود او را سند

(۲) جزو این کل گرد یکسو رود

(۳) قطع و وصل او نیاید در مقال

عضو تو بیرینه هم جنبش کند

این نه آن کل است کو ناقص شود

چیز ناقص گفته شد بهر مثال

باز گشتن بجهه دقوقي

(۴) مر علی را بر مثال شیر خواند

(۵) آنکه دو فتوی امام خلق بود

شیر مثل او نباشد گر چه راند

گوی دعوی از فرشته می ربود

(۱) دَاكُ مَنْ فِي سِرِّهِ قَرِصٌ أَقْمَرُ
 حَمَطٌ حَتَّى لَّهُ الْيَدَيْنِ شُكْرُ
 (۲) مَعَ كَدَا تَقْوَى وَوَرْدٍ وَمَقَامُ
 (۳) مَا لَهُ فِي السَّقَرِ قَصْدٌ سَوَى
 (۴) نَفْسًا يَضْرِبُ ذَا قَالِ مَدَامُ
 زَيْبًا ائْتَمَلِي قَرِيبًا الْحَوَاصُ
 (۵) زَيْبًا مِنْ مِثْلِهِمْ أَفْئِدُ يَا
 لَهُمُ الزَّائِرُ مَتَى فِي الْوَسْطِ
 (۶) وَاللَّهِ لَا أَعْرِفُ يَا مَنْ حَاقَ
 فَا الْمَحْجُوبُ أَذْعُوكَ عَلَيَّ
 (۷) لَهُ قَالِ الْحَقُّ يَا صَدْرُ وَمَنْ
 لَمْ ذَا أَعِشَقُ أَمْ هَذَا الطَّلَبُ

عَلَبَ وَالْيَدَيْنِ أَيْضًا مَا قَدَرُ
 سَعِيَهُ وَالْبَيْضَةُ فِيهِ اسْمُ
 الْحَوَاصِ الْحَقُّ كَمْ رَأَى مَدَامُ
 أَنْ مَعَ عِنْدِ يَخْصُ ذَا قَوَى
 فِي الطَّرِيقِ مَا سَرَى بَارِي الْأَنَامُ
 أَتْ لَا تَحْمِلِي إِلَيَّ عَنْهُمْ مَنَاصُ
 عَرَفَ الْغَمْدُ أَيْ مَمَّا يَا
 أَتَقَدَّهْمُ مَحْمَلِي عِنْدَ السَّحَطِ
 هُوَ إِنْ رُوحَ وَالتَّحَبُّ وَاقِ
 مُشْبِقِينَ تَحْمِلُ تُؤْمِي إِلَيَّ
 عَظَمَ قَدْرًا لَهُ الْخَلْقُ الْحَسَنُ
 الْفَيْضُ مِثْلِي آتِي مَا ذَا السَّبَبُ

(۱) آنکه اندر سیر مه را ملت کرد
 (۲) با چنان تقوی و اوراد و قیام
 (۳) در سفر معظم مرادش آن بنی
 (۴) این همی گفتمی چو می رفتی براه
 (۵) یا رب آنها را که شناسد دلم
 (۶) وان که شناسد تو ای یزدان جان
 (۷) حضرتش گفتمی که ای صدر مهین

هم ز دین داری او دین رشک خورد
 طالب خاصان حق بودی مدام
 که دمی با بنده خاصی زدی
 کن قرین خاصگانم ای اله
 بنده و بسته میان و محمل
 بر من محبوبشان کن مهربان
 این چه عشقت و چه استغناست این

- (۱) حَبِيبِي إِذْ تَبَجَّدَ الْغَيْرَ لَكَ
(۲) كَانَ كَيْفَ قَدْ طَلَبْتَ لِلتَّشْرِ
أَنْتَ فِي فَنِّي الطَّرِيقَ الْطَلَبَ
(۳) هَبِيبِي فِي سَطِّ الْخَيْرِ قَعَدْتَ
(۴) أَمَلِي دَاوُدَ حَاكِيتَ أَبَدَ
نَمْعَةً فِي مَجْهِ حَلِي الطَّمَعِ
(۵) كَانَ فِي الْمَشْقِ لَكَ الْحَرَصُ الْمَخَارَ
- لَمْ طَلَبْتَ اللَّهَ لَمَّا مَكَكَ
قَالَ رَبِّي مَنْ لَهُ الْبَسْرُ طَهَرَ
وَالْخُصُوعَ فَاتَّحَ وَفَقِ الْأَدَبَ
وَسَاءَ الْكُورِ أَيْضًا قَدْ عَقَدْتَ
فَلِي تَسْعَ وَتَسْعُونَ بَعْدَ (۱)
قَامَ أَيْضًا لِي لِحَرَصٍ وَوَلَعَ
وَالْعَمَلِي فِي غَيْرِكَ الْبَحْرُ الشَّارَ

(۱) لایة می سورة (ص) وادکر عدا داود دا لایسی انه اوب اما سفرنا معه الجدل
بسمع بالعشی والاشراق والطیر محشوره کل له واب وآیاه العکمة وفصل الخصاب
وهرائتک یا الخصم اد تورور المهراب اد دخلوا علی داود فخرج منهم قالوا لا نعب
حصب (وهما مکان جاء فی صورة حصبی ومعهما مادکر علی حیل العرس لیشه داود
علی ما ومع منه وکان له تسع وتسعون امرأ وطلب امرأه شمس لیس له غیرها وتزوجها
ودرس بها) بعی بعضا علی بعض فاحکم سدا بالحق ولا شطط واهدا الی سواء السراط
ان هذا أحسن له تسع وتسعون نعمة (بعبیر بها عن المرأة) وی نعمة واحدة فقال اکفیهما
وعری فی الخطاب قال لقد عدتک سنول محبتک الی نجاه وان کثیراً من الحنطاء سمعی
عصم علی بعض الا سذبی آموا وعبدا الصالحات وقلیل ما هم وطل داود اما فتبه
فاسمعه وحر راکعاً وأبای ای نعمة وتسعون ربة فاد رأیت فی حرص من حرص لله
رنة طمع فیها وحذف مولانا التسع و ذکر التسمین لریادة الشهرة -

- (۱) مهرمن دری چه میجوئی دگر
(۲) او بگفتی یارب ای دانی راز
(۳) در میان بحر اگر بنشسته ام
(۴) همجو داوود بود نعمة مراست
(۵) حرص اندر عشق تو فخرست وجاه
- چون خدا با است چه میجوئی بشر
تو کشودی در دلم راه نیاز
طمع در آب سبو هم بسته ام
طمع در نعمة خریع هم نجاست
حرص اندر غیر تو سگ و تاه

(۱) شَهْوَةٌ حِرْصٍ الْفُحُولُ لِلْإِمَامِ
لَهُمُ الْعَارُ يَلِيقُ وَالْخَنَاءُ
(۲) فَالْإِحْصَالُ لَهُمُ الْحِرْصُ ذَهَبٌ
وَسَرَى حِرْصُ الْمُخَانِيثِ إِلَى
(۳) ذَلِكَ الْوَاحِدِ مَنْ كَانَ الرَّحْلُ
ذَلِكَ الْآخِرُ فِيهِ الْحِرْصُ قَدْ
(۴) أَمِ الْبِرُّ هُنَا كَمْ عَيْصًا
(۵) بِمِثْلِ مُسْتَسْقَى مِنَ الْمَاءِ الرِّوَا
فَعَالَى كُلِّ الَّذِي أَنْتَ تَجِدُ
(۶) إِنْ تَخِلَّ أَنْتَ عَنْ ذَلِكَ الْوَاحِدِ
(۷) مِنْهُ أَعْلَى كَانَ دَالِمًا بِلَا
أَتَرَكَ الصَّدْرَ لَكَ الصَّدْرُ الطَّرِيقُ

تَذَهَبُ مِنْ خِيَتُوا. الْوَعْدُ الطُّغَامُ
وَفَسَادُ الْبَدِينِ مَا شَأْنَا ذِي
لِلْإِمَامِ الْمَقْصِدُ الْأَسْمَى طَلَبُ
أَسْمَلٍ. بِمَا هُمْ نَالُوا حَتَّى
فِيهِ كَانَ الْحِرْصُ مِنْ مُجَدِّ يَحُلُ
كَانَ مِنْ حِزْبِي وَ مِنْ طَعْمِ بَرْدِ
أَنْ مُوسَى حَلَفَ بِحَضِيرٍ كَصَا
أَنْدَا مَا وَجَدَ أَرَادَ طَمَا
لَا تَقِفْ بِاللَّهِ لِلْعَلِيَاءِ حِدٌ..
يَصِلُ الْوَاحِدُ ذَلِكَ لَوْ وَرَدَ
حِدٌ الْمُحْضَرَةُ كَمْ جَلَّ عَلَا
فِيهِ سِرٌّ سَرْعَانِ كَيْ تَلْقَى الْعَرِيقَ..

وآن حیران شگ وید کیشی بود (۱)
ور مغنث حرص سوی پس دود
وان دگر حرص افنصاح و سردی است
که سوی خصری شود موسی دوان
بر هر آنچه یافتی بالله مثنی است
آن یکی بالاتر از وی در رسد
صبر بگنار صبر تست راه

(۱) شهوت حرص بران پیشی بود
(۲) حرص مردان از ده پیشی بود
(۳) آن یکی حرص از کمال مردی است
(۴) آه سری هست اینجا پس نهان
(۵) همچو مستسقی کز آبش سیر نیست
(۶) چون گشتی ز آن دگر نونورسد
(۷) بی نهایت حضرتست این بارگاه

- (۱) مُنِيتِي لَا غَيْرُ فِي هَذَا السَّعْرِ
صَاحِبًا أَغْدُو لِسُلْطَانِ الزَّمَنِ
(اجعل الغضر لامرئ سببا
(۲) فَمَسِيًّا كَثْرَةً دَوْمًا أَطِيرُ
ذِي السَّمِيِّ وَالْوَدَّ مِنْ سِيرِي
(۳) وَأَسِيرُ أَا يُعْبَى ثَمَا
لَا تَرِ عِشْقَ الْحَبِيبِينَ الْحَسَنَ
(۴) دَا الْكَلامُ لَا يَجِدُ عَمِيًّا
مَجْمَعُ الْبَحْرَيْنِ حَتَّى بِالْأَثَرِ
وَلِي الْبَحْرُ يَصِيرُ كَالْعَلَنِ ..
دَاكْ او امصى واحرى عفا (۱)
أَا فِي الْحَمَّةِ مَاذَا تَصِيرُ
أَا أَسْرِي دَائِمًا حَتَّى يَمِينُ
مَا أَنَا أَدْبَا . وَلَيْسَ حَسَا .
دَوْنُ عِشْقِ الْحَبْرِ مَنْ بِالطَّمَعِ دَا (۲)
لَدَقُوقِي الْخَرَّ إِحْكِي لِيَا

عود الى قصة الدقوقى

- (۵) دَا لَدَقُوقِي رَحْمَةً اللَّهُ عَلَيْهِ
(۶) أَا فِي عَامٍ وَشَهْرٍ فِي السَّعْرِ
بِالطَّرِيقِ مَا لِي حَرًّا أَنْدُ
قُلْ سَأَفْرَتُ مَدَى فِي حَافَتِهِ
كَمْتُ مِنْ عَشْقِي وَحَسْبِيَ الْقَمَرُ
بِالْأَلَّةِ جَرْتُ لَمَّا وَرَشْدُ

(۱) الابه في سورة الكهف (واد قال موسى لعنه لا روح حتى اسم مجيع لبحرين
او امصى عفا) - (۲) بسطة ندية - (هان) -

- (۱) می روم تا مجمع البحرين من
(۲) سالها بزم به پر و نالها
(۳) میروم یعنی نمی اورد بدان
(۴) این سخن پایان ندارد ای صو
داشوم مصحوب سلطان زمن
سالها چه بود هزاران سالها
عشق جانان کم بدان از عشق جان
داستان آن دقوقی را بگو

بازگشتن در قصه دقوقی

- (۵) آن دقوقی رحمة الله عليه
(۶) سال و ماه رستم سفر از عشق ماه
گفت سافرت مدی فی خافتیه
بیخبر از راه و خیران کواله

(۱) حَافِيَا مِنْ فَوْقِ شَوْكِ وَحَصْبَرِ

(۲) وَإِلَيْهَا حَيْرَانٌ صِيرَتْ أَنَا

لَا تَرَى تَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ لَا تَرَى

(۳) ذَهَبَ الْعَاشِقُ أَتَى بِالطَّرِيقِ

وَأَقْصَرَ وَالطَّوِيلَ مِنْ طَرَبِ

(۴) إِنَّ ذَلِكَ الطَّوِيلَ كَانَ وَالْقَصَرَ

(۵) سَعَرَ الْخَرَّ مِنْ نَظْفَةِ أَنْتِ

لَا يَحْطُوا لَا يَحْتَلُونَ لَا يَبْقَى

(۶) إِنْ سِيرَ الرُّوحُ فِي دَوْرٍ وَدِيرَ

جَسْمُهُ السَّيْرُ مِنَ الدَّرْسِ حَصَلَ

(۷) سِيرَةُ الْحُسْنَى حَالًا تَرَكَ

تَذَهَبُ قَالَ لِي أَلَيْسَ أَنْتُمْ

هَذِهِ الْأَرْجُلُ أَنْتِ رَمَا

مِنْ عَلَى الْقَلْبِ يَلَا شَيْكَ وَطَنَ

عَلِمَ الْقَلْبُ مَتَى يَذَرِي الْعَرِيقَ

سَكَرَ فَيَمْنُ لَهُ الْقَلْبُ حَذَبَ

صِفَةَ لِلْحُسْنَى لِلرُّوحِ الْفَسْرَ

سَفَرًا سَوَّيْتَ لِلْعَقْلِ رَحَلَتْ

فِي مَحَلٍّ كَانَ . أَوْ قَبْدَ زَمَنَ .

مَا لَهُ كَيْفَ يَفُوقُ كُلَّ سَيْرِ

أَهْ عَمْدَ الرُّوحِ بِالرُّوحِ اتَّصَلَ

وَبِشْكَالِ الْكَفِّفِ سِرًّا سَلَكَا (۱)

(۱) ای یذهب بلا کیف می سگال اسکت معنی ای جسمه لطافری دلجسم الکشف
ومی الحقیقه کالروح اللطیف

گفت من حیرانم و بی هوش و دنگ

را که بر دل می رود عاشق یقین (۱)

دل چه داند کوست مست در واد

رفتن ارواح دیگر رفتست

بی نگامی بود و منزل بی به نقل

جسم ما از جان بیاموزید سیر

می رود بی چون نهان در شکل چون

(۱) با برهنه می روی بر خار و سگ

(۲) تو معین این پایهارا بر زمین

(۳) از ره و منزل در کوتاه و دراز

(۴) آن دراز و کوتاه اوصاف تنی است

(۵) تو سحر کردی ز بطعه تا بعقل

(۶) سیر جان بیچون بود در دور و دیر

(۷) سیر جسمانه رها کرد او کون

(۱) در این بیت انتقال از سیر ظاهر بسوی سیر دل -

- (۱) لَا بِكَفِّ قَالَ يَوْمًا بِالْمَثَلِ
صِرْتُ كَالْمَشْتَاقِ شَيْءَ الْمَمْتَلِ (۱)
کفی انا فی الخلق اَنْوار لحسب
اَنْظُرَ الْقَلْبَ لِي مِنْ دَا يَطْبُفُ
(۲) کفی اُرى اَقْدَرَمَ حَوْفَ الْقَطْرِ
اَنْظُرَ الشَّمْسَ اَنْطَوَتْ فِي الدَّرَةِ
(۳) اَلَا بِالْخَطْوَةِ اَذْ حَنْتُ اِلٰى
سَاحِلٍ فَالْيَوْمَ قَدْ صَارَ بِلا
رَمَنٍ وَقْتَ الْمَسَاءِ دَا السُّمْرِ
كَانَ قَطْرًا لِي الْبَرْهَرُ

فی بیان ظهور مثال سبعة شموع فی طرف الساحل

- (۴) مِنْ بَعِيدٍ صَدَقَهُ نَوْرُ شَمْعٍ
سَمْعَةٍ اَنْصَرَتْ حُجًا وَوُلُوعٍ (۲)
فَبِذَا السَّاحِلُ اَمْرَعَتْ . لَانْ .
اَنْظَرْنَا هِيَ مِنْ صُنْعٍ وَقَنْ

(۱) کلمه وار می الاصل اُراهه تشبه تنعق آهر المشه به ای سرت در جل الروح
على ارض حقیقی می اُری می بشر ابوار حسی - (۲) ای رأیت نوراً مع بیح
رواح الابدال السبعة فی عالم الظلمات من الامی اجسامهم على ساحل بحر المکوت
ولعبو مراتب صور مناسه لشموع لالهة عال (نور شعله) .

- (۱) گهت روزی می شدم مشتاق وار تا به بیم در شر ابوار بر
(۲) تا به بیم قهرمی در قطره آفتابی درج اندر ذره
(۳) چون رسیدم سوی یک ساحل بکام بود بیگه گشته روز و وقت شام (۱)

نمودن مثال هفت شمع صوری ساحل

- (۴) هفت شمع از دور دیدم باکهاں اندرون ساحل شناییدم بدان (۲)

(۱) این ست دلالت میکند بر اینکه همه مذکور کبار دریا بوده است - (۲) مراد
از هفت شمع هفت تن که بصورت شمع با آن شده اند جمعی از شراح گویند که آنان
از ابدال بودند چنانکه شیخ محی الدین گفته ابدال هفت تراند که اقطاب هفت اقلیمند و
ایشان را با ابدال مینامد برای اینستکه قوت تمثیل و تبذیل دارند -

- (۱) شُعَّةُ النَّوْرِ بِكُلِّ شَمْعَةٍ
بِالصَّبَا حَتَّى يَمْلَأَ الْفَلَكَ
(۲) عُدَّتْ حَيْرَانٌ وَمَتَبَى حَيْرَتُ
مَوْجِ بَحْرِ الْحَيْرِ الْعَقْلِ لِيَا
(۳) قُلْتُ مَا هَدَى الشَّمُوعَ وَالْمَحْبُ
وَكَلَّا الْأَعْيُنِ الْمَخْلُوقِ أَنْدَ
(۴) ضَوْءَ الْخَلْقِ لَهُمْ رَأَوْ لَدَى
(۵) نَوْرَهَا رَادَّ الرِّبَاطِ عَجَبًا
لَهُمُ الْأَعْيُنِ يَهْدِي مِنْ يَشَاءَ
سَطَعَتْ طَائِرَةٌ بِالرَّفْعَةِ
حَرَقَتْ دَوْمًا سِتَارَ الْحَلَكِ
أَنْصَبَ الْحَيْرَةَ مِثْلَى صَبْرَتِ
عَمْرٍ مِنْ تَهْمٍ وَ سَكْرٍ بِأَ
كَيْفٍ مِنْهَا الشَّمْلُ تُودِي لَهُمْ
خَيْطَلًا لَمْ تَرِ مِنْهَا مَا أَنْفَدَ
دَى الشَّمُوعِ مِنْ عَلَى الشَّمْسِ الْهَدَى
صَارَ الْأَعْيُنِ كَلَّا حَصَا
رَطَّ مَا طَرَوْا ذَاكَ الصَّبَا .

تکوین تلك الشموع السعة على مثال شمعة واحدة

- (۶) أَيْضًا السَّمْعَةُ انْقَصَرَتْ أُنَا
نَوْرَهَا حَرَقَ حَيْثُ الْفَلَكَ
وَأَحَدًا بِالصَّوَّةِ صَارَتْ وَالسَّمَا
وَحَلَا لَبَّ الدُّحَى وَالْعَذَاكَ .

بر شده حوش تاغان آسمان
موج حیرت عقل را از سر گذشت
کین دودنده حلق از پنهان و حقه است
پیش آن شمع که بر مه می فرود
سبشان میکرد یهدی من یش

- (۱) نور شمع هر یکی شمع از آن
(۲) خیره گشتم خیرگی هم خیره گشت
(۳) کاین چه گونه شمعها افروخته است
(۴) خلق جویان چراغی گشته مود
(۵) چشم اندی بد عجب بر دیدهها

شدن آن هفت شمع بر مثال يك شمع

- (۶) باز می دیدم که می شد هفت یک
می شکافد نور او جیب فلک

- (۱) ثُمَّ أَيْضاً مَرَّةً أُخْرَى عَدْتُ
سُكْرِي وَالْحَيْرَةَ أَرْدَاداً كَثِيرَةً
(۲) نَيْنَ هَاتِيكَ الشَّمُوعِ السَّمْعِ
لَا يَطِيقُ وَصْفَهَا مِثْلُ لِسَانِ
(۳) ذَلِكَ مَنْ يَقْدِرُ فِي مَدَّةِ نَظَرٍ
فَسَيِّئاً كَثَرَةً عَنْهَا لِسَانُ
(۴) ذَلِكَ مَنْ فِي مَعْسِ قَرْدٍ مُدَامٍ
فَسَيِّئاً جَمَّةً مَا وَدَّهَا
- سَمْعَةً كَالْأَوَّلِ قَدْ عُدْتُ (۱)
مَا عَرَفْتُ سُرّاً هَبْ تَرَدّاً يَسِيرَةً
إِتِّصَالَاتٍ سَمْتُ بِالرَّفْعَةِ
وَالِيرَاعِ عَجْرًا عَنْهُ عِيَانِ
وَأَجِدُ يَدْرُكُ مِنْهَا مَا صَدَرَ
قَصْرٍ مِنْ أَنْ لَهُ يَتَدَيَّ السَّيَّاتِ
يَدْرُكُ الْعَقْلُ لَهُ يَذْرِي الْعَرَامِ
يَسْمَعُ السَّمْعُ لَهُ كَمْ قَصْرًا

(۱) سَمْعَةً ثَابِتَةً كَالْأَوَّلِ سَمْعَةً يَدْرُكُ سَمْعَةً شَمْعَةً أَيْ مَدَّةً وَصَوْلَةً لَتَحْتِی الدَّانِ مِنْ
لَتَبُوتِی لَتَبْتُ تَكَرَّرُوا دَرَجَةً لَتَحْتِی لَتَبْتُ وَ شَمْعَةً عَنِ هَذَا قَوْلُهُ (ع) قَبْلُ الدُّوَسْ شَدَّ
تَقْبِلاً مِنْ الْعَدُوِّ فِي عَدَايَا هَبْ هَبْ أَنْ تَقْبَلُ مِنْ حَتَّى تَصْعَدَ لَتَحْتِی سَبَابَ لَتَرَدُّدِ
نَظَرِهِ دَرَدَادَ الدُّوَرِ الْإِلَهِيِّ فِي وَلَهْدِهِ وَرَدَّ لَتَبْهُمُ جَمْعٌ فِي مَعْسِ يَدْرُكُ وَفِي مَعْسِ يَدْرُكُ وَفِي
مَعْسِ يَدْرُكُ وَفِي لَتَحْتِی يَدْرُكُ وَفِي شَمْعَةٍ يَدْرُكُ وَفِي دَرَدِی يَدْرُكُ وَفِي حَتَّى سَبَابَ
وَمَوْلَا، عَنْ الدُّوَقِی أَنَّهُ قَالَ سَكْرِي وَ حَتَّى فِي هَذَا الْغُصُوصِ (رَمَتْ شَدَّ) أَيْ صَارَ عَظْمًا وَلَوْ
كَتَمْتُ مَسْجِراً لَكِنْ أَرَدْتُ حَبِيرِي لِأَنَّ إِذَا نَظَرَ لَتَحْتِی لَتَبْتُ لَتَبْتُ لَا يَفْرَقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ
وَسَلَهُ وَإِنْ نَظَرَ لَتَبْتُه رَأَى سَمْعَةً أَنْوَارَ -

- (۱) مَارَ آن يَكْ مَارَ دِيكَرْ هَعْتْ شَدَّ
مِیَانِ شَمْعَهَا
(۲) اِتِّصَالَاتِی
اَلْعَمَّ آن
(۳) آتَمَكْ يَكْ دِیْدَنِ كَنْدَ اَدْرَدَ
(۴) آن كَهْ يَكْ دَمِ یَبْنَدَشِ اَدْرَاكْ وَهَوَشِ
- مستی و حیرانی من رعت شد
که نیاید بر زبان و گفتم ما
سألها نتوان نمودن از زبان
سألها نتوان شنیدن آن بکوش

(۱) حَيْثُ دَا لَا يَنْتَهِي فَأَذْهَبَ إِلَيْهِ
 (۲) أَكْثَرَ رَحْتِ أَا فِي سُرْعَةٍ
 مَا تَكُونُ دِي الشَّمْعُوعَ بِالصَّائِغَةِ
 (۳) صِرَتْ مَدْهُوشًا وَ سَكْرَانٍ بِلَا
 (۴) وَحَيْثُ مِنْ عَجَلٍ قَوْقُ الثَّرَا
 مَالِي فِكْرٌ وَ لَا عَقْلٌ يَدَا
 (۵) تَمْ أَصَابَتْهُ الْمَضْجُوعُ وَقَعَتْ
 مَالِي دَأْسٌ وَلَا رَجُلٌ يَلَا

وَلَسَا قُلْ أَا لَا أَحْصِي عَلَيْكَ
 كَيْ أَا أَنْظَرَهَا بِالرَّقْعَةِ
 مَا يَهَا مِنْ أِي رَبِّ الْكُفْرِيَاءِ
 لُبِّ الْحَيْرَانِ حَتَّى أَنْ عَلَى
 سَاعَةِ الْقَيْمِ مَقْقُودَ اللَّبَابِ
 كَمْتُ لَا أَدْرِي بِمَا لِي مِنْ أَذْيِ
 أَا مِنْ دَا الْمَجْهُوعِ فِي سَيْرِي قَدْتُ
 دِينَ سَا فَرْتُ وَ شَاهَدْتُ الْمَلَأَ

رؤية تلك الشموع في نظر الدقوقي سبعة رجال

(۶) فَأَلْشَمْعُوعَ السَّعَّةُ صَارَتْ رَجُلٌ
 وَ دَهْمٌ رَاحَ اسْقَفِ لَوْنُهُ
 سَعَّةٌ فِي الْعَيْنِ فَأَقْوَا بِالْجَمَالِ (۱)
 وَأَمَرَ الرُّقْعَةَ أَغْيِي فَمَهْ

(۱) قَالَ الدَّقْوَقِي لَمَّا أَبَيْتَ لِمَرْسِهِ لَمَسُوهُ وَبَرَكْتَ لِمَرْسَةِ الشَّرِيعَةِ رَأَيْتَ تِلْكَ الشَّمْعُوعَ
 السَّعَّةَ فِي بَطْنِي صَارَتْ سَعَةً رَجُلًا وَدَهْمٌ بَوْرَهُمْ إِلَى سَعْبِ الْعَمَلِكِ وَهِيَ أَعْلَامُ أَنْ مِنْ وَصَلِ
 لِمَرْسَةِ الرُّوحَانِيَةِ وَحَلَسَ مِنْ كَثَابَةِ الشَّرِيعَةِ فَدَرَّ عَلَى أَحْمَلٍ فِي صُورَةِ شَاهِ كَالِإِلَهَةِ -

(۱) چونتکه بابایی بداد و ادیک
 (۲) پیشتر دهنم دوان کان شمعها
 (۳) می شدم بیهوش و مدهوش و حراب
 (۴) ساعی بی عقل و بیهوش اندرین
 (۵) بار نا هوش آمدم بر خواستم
 رانکه لا احصی نناء ما عليك (۱)
 تا چه چیرست ارشاد کربیا
 تا بفراموشی ز تمجیل و شتاب
 او تمام بر سر خاک رمین
 در دوش گوئی نه سر بی باستم

نمودن آن شمعها در نظر دقوقي هفت مرد

(۶) هفت شمع اندر نظر شد هفت مرد
 نورشان می شد سقف لاژورد

(۱) بِنِ مِصْرَاعِ سَخَةِ هَايَ مُشَدَّدِ دَارِدِ (۱) (رَوَالْتِ) نَاوَاوِچَانِچِهْ دَرِ بَرَجْمِهْ اسْتِ
 (۲) (رَدِ الْيَثِ) (سَدَالِ) اِمْرَاسْتِ رِ دَرِ دَرِدِ (۳) رِهْ اِلِكْ نَاهِدْ دَوَابِیْنِ مَوْرِدِ بِنِکْ اسْمِ قِلْ اسْتِ
 بِمَنْیِ چُونِکِهْ بَايَانِ رِهْ اَيْنِ اِتِّعَادِ نَبِیْتِ بَرِکَنَاشُو - دَرِ اَيْنِ بَيْتِ بَايِنِ حَدِيثِ اِشَارَهْ مِیْقَرَامَنْدِ
 (لَا أَحْصِي تَنَاءَ عَلَيْكَ اَنْتَ کَمَا اَتَيْتَ عَلَيَّ تَعْلُکَ) -

- (۱) قَلْدِي الْأَوَارِ دِي تَوْرُ الْمَهَارِ عَكَرَأ صَارَ رَدِيَّةً كَالْمَهَارِ (۱)
وَمِنْ التَّصْلِيبِ فِيهِ وَالشَّمَاعِ كُلُّ تَوْرٍ عَيْرَهُ فَا أَصَاعِ

رجوع تلك الرجال السبعة اشجاراً سبعة مرة اخرى

- (۲) ثُمَّ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ بَطَرَ صَارَ بِالْحَقِيقَةِ فِي شَكْلِ اشْجَرٍ
وَالَّذِي مِنْ خُضْرَتِهِمْ عَيْمَى عَدَتْ خَسَنَةُ الطَّالِمِ بِالْأَسْفِدِ بَدَتْ
(۳) مَنْ كَثِيرَ الْوَرَقِ أَفْضَلُ أَسْتَرِ أَيْضاً الْأَوْدَاقُ مِنْ وَتَسِعِ الثَّمَرِ (۲)
(۴) ضُبِعَتْ دَوْمًا وَكُلُّ شَجَرَةٍ مَذَتْ الْعَصَ لَهَا مَقْعَرَةٌ
مَنْ عَلَى السِّدْرَةِ وَالسِّدْرَةُ مَرَّ مِنْ حَلَاءٍ خَرَحَتْ لِقَطْعًا وَمَنْ

(۱) و از رجال السبعة هم لا بدال فان صدرالدين المولى في مصطلحات مصوغة ان البدلاء ستة رجال بغير حدهم من موضع ويرك حسداً على صورته فيه بحيث لا يعرف احد ايه همد وذلك معنى البدل لا غير وهم على حسب ابراهيم (ع) - (۲) اي لا بد من السبعة اعصاب من شجر ردهم من ورة اعصابهم لصلابة لم تظهر وسرت عن عين الناس و ورق اعمالهم و حولهم ايضا من ورة اثمار غوهم و معارفهم بحيث بحيث حجت عن عين الحق هي غوهم شرت واعصابهم صارت حكاماً لدونهم -

- (۱) پیش آن نواز بود روز دود از صلات نورها را می سوزد

باز شدن آن هفت مرد هفت درخت

- (۲) باز هر يك مرد شد شكل درخت چشم از سری ایشان بيك بخت
(۳) راستی برگ پيدا بست شاخ برگ هم گم گشته از میوه فراخ
(۴) هر درختی شاخ بر سدره رده سدره چه بود از حلا بیرون شده

- (۱) فَتَقَرَّرَ الْأَرْضَ كُلَّ شَجَرَةٍ
وَهُوَ ذُو الثَّوَرِ وَالْحَوْتَ يَقِينُ
(۲) لَعُصُوبٍ صَحَكَ مِنْهَا الْمُرُوقُ
وَعَنِ الْأَشْكَالِ مِنْهُمْ وَالْصُّورُ
(۳) لَوْ يَقْسِرُ يَفْلُقُ ذَلِكَ الثَّمَرُ
عَرْفُهَا أَمْتَدُ وَ أَيْدَى أَثَرَهُ (۱)
فِي الْخَلَاءِ لَيْسَ تَحْتَ الْأَرْضِينَ..
وَحَمُّهَا انْحَصَرَ وَ بِالْطَّافِ تَرُوقُ (۲)
عَكْسَ الْعَقْلِ وَ لَا يَدْرِي الْحَبْرُ
نَرَقُ وَرِ مَنَّهُ كَالْمَاءِ طَمَرُ (۳)

اختفاء تلك الاشجار عن اعين الناس

- (۴) أَتَعَبُ مِنْ دَاغِهِمْ فِي الصَّحَرِ
كَمْ مَاتَ مِنْ أَوْفِ الثَّوَرِ
(۵) مِنْ صَلَالٍ فِي رِجَاهِ الرُّوحِ كَمْ
هَمُّ وَدُؤَا وَ لَمَّا فِيهِمْ أَلَمُ (۴)
وَأَسْهُولُ وَ تَيْلُ وَ نَهَارُ
عَرُوقَا وَ الْكَلُّ وَ دَا أَنْ يَرَى

(۱) لَان كل وی - راة عروق لحره دشت سکنه ووفاره دشت الارض و تاجودوا
الثور و الحوت فان لله عالمی می سوره ابراهیم را ام بر کتب ربك صرت مثلاً لکلمه مدیه)
ی لا اله الا الله (شجرة حسنة اصابتها - و مرعها فی سماء تؤتی اکلها کل حیوان
ربها - (۲) ی و عروق نیک لاشجار ای سکنهم و وفارهم سوره المروع من الاعمال
والاحوار صاحبک اوجوه و نور و وسط و لعل من همتهم (دهر و ذر) ی مکتوس لا حیر له
من حقیقه لعلیت لایه - (۳) سحبه لکاهور - (مویه که بر شکایندی عیان -
هیچو آب از مویه جسی نور آن) و - موی واحد - (۴) فی سحبه سبج - از گلیمی
سایبان میسجد - و هو غنطه و لصبح که هو معمول هب عن سحبه لکاهور میسجد -

- (۱) بیج هر یک رعه در قعر زمین
(۲) بیجش از شاخ حداد روی تر
(۳) مویه که بر شکایندی برود
زمین را گاو و ماهی شد موی
عمل از اشکالشان زیر و بر
هیچو آب از مویه جستی برق نور

مضفی بودن آن درختان از چشم خلق

- (۴) این عجب است که راشان مکتوس
(۵) رآرزوی سایه جان می ناخند
صد هزاران خلق از صحرا و دشت
از گلیمی سایه بان می ساختند

ذَٰلِكَ الْظُلَّ رَأَوْا .. ظِلَّ السَّمَاءِ ..
 مَنْ هِيَ الرَّائِعَةُ دَوْمًا تَكُونُ
 حَتَّمُ النَّابِ لِدَاكَ الْبُورُ سَدُّ
 الْمَسْهُى تَنْطُرُ . قَيْدَ الْحَطَرِ
 هُوَ لَمْ يَنْطُرْ إِمَّا فِيهِ أَعْدُ
 وَالْمَدَى لَا تَحْدُ فَهُوَ الْكَرِيمُ
 هَذِهِ الْأَثَرُ مِنْ نَضْحِ لَمْ
 حَرَّ قَهْرُهَا هَذَا الْعَمَى
 حَمْعُ الْكَنْطَوِ حَرْبٍ وَحِصَامُ
 كُلِّ أَرْبَعَةٍ نَعْدُ مَسْ
 كَانَ لِي ثَلَاثُ الْفُضُولِ أَوْ ثَمَرُ
 .. مَا هُوَ الْيَوْمَ مِنَ الْظُّفْرِ يَكُونُ ..

صد تفو بر دیده‌های پیچ پیچ
 که نه بیند ماه را بیند سببی
 لیک از لطاف و کرم بومید بی
 بخته می‌ریزد چه سحر است ای خدا
 در هم افتاده به پشما خشک خلق
 دسمم یا لیت قومی بعلومون

(۱) مَنْ بِسَاطِرٍ ضَعُّوا الْظُلَّ وَمَا
 مَاءٌ نَضَحَ عَلَى تِلْكَ الْعَيُونِ
 (۲) فَعَلَى الْأَعْيُنِ قَهْرٌ لَحِقَ قَدْ
 كَثِيَ هِيَ لَا تَنْطُرُ لِلْقَمَرِ
 (۳) يَنْطُرُ الدَّرَّةَ وَالشَّمْسَ أَبَدًا
 لَكِنْ أَيَّاسٌ مِنَ الْطَلَبِ الْعَمِيَّةِ
 (۴) وَلَكُمْ قَابِلَةٌ ضَاقَتْ وَكَمْ
 ثَمَرَتْ يَا رَبُّ مَا دَا لِحَرِّ مَا
 (۵) بِأَبْيِ التَّمَاعِ دَا الْخَلْقِ مَدَامَ
 (۶) مَعَ دَا الْخَلْقِ أَهْمُ مِثْلُ الْيَسْرِ
 قَالَ كُلُّ وَرَقٍ كُلُّ دَهْرٍ
 أَسْعَا يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ

(۱) سایه آن را نمی‌دیدند هیچ
 (۲) خشم کرده قهر حق بر دیده‌ها
 (۳) ذره را بیند و خورشید نی
 (۴) کاروانها بی‌نوا وین میوها
 (۵) سیب پوسیده همی چیده‌ند خلق
 (۶) گفت هر برگ و شکوفه و آن عصون

- (۱) وَرَدَ مِنْ سَمِيتٍ كُلِّ شَجَرَةٍ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَقْبِدُوا
(۲) وَمِنْ الْغَيْرَةِ صَوْتٌ لِلشَّجَرِ
(۳) قَدْ رَبَطْنَا الْأَعْيُنَ مِنْهُمْ إِذَا
إِذْهَبُوا حَتَّى يَهْذَأَ الشَّجَرُ
(۴) كَلَّهْمُ فَالُوا هَذَا الْمُسْكِينُ مَنْ
(۵) مِنْ قَصَائِهِ اللَّهُ مَجْبُورٌ عَدَى
مِنْ عَقْوِهِ وَارْتِيَا صَافٍ فَمَنْ
(۶) هُوَ يَنْفَى مِنْهُمْ قَبْدَ الْعَجَبِ
مَا هُوَ الْأَصْلَالُ لِلْحَقِّ الْحَقَّاتِ
- صَنَعَتْ فِيهِ بَيَانًا مُجِهرَةً
نَفْسًا وَتَوَّابًا تَسْعِدُوا
وَرَدَ بِالْعَوْرِ كَلًّا لَا وَرَدَ (۱)
أَحَدٌ قَالَ لَهُمْ لَنَسْمَتِ دَا
تَسْعِدُوا تَعْدُو حَلِيمِي الطَّعْمِ
سَكَّرَ وَالْحَقُّ صَمٌّ وَالْأَفْسُ
مُحْ دَا الْمُسْكِينِ مَنْ قُلْ هُدَى
رَتْ مِثْلَ الْمَصْلِ كَلًّا فَسَدَ (۲)
رَبِّيًا مَا الْعَالِ هَذَا مَا السَّبَبِ
إِمَّ أَنْ مَا سَاكُوا الْمَهَجَ الصَّوَابِ

(۱) الآية فی سورة القیامة (کلا لا ورر) ای لا ملاحاً (ای ریت یومئذ المنصرم) -
(۲) نسخه ثانیة - لا فسد - (۳) از معرفه الاولیاء اصعب من معرفه لاساءه بالاسیاء الشرط
فی دعویهم التحدی ولاولیاء الشرط بهم الاستدلال عاد مساوا لاساءه بقولهم ما انتم الا
شر مشبه بقولهم وما لهذا الرسول يأكل طعاما ویبشی فی لاسوق ولا یعب فی سبهم
الجهنم الى الاولیاء المستترین -

سوی ما آید خلق شور سخت
چشمشان بستیم کلا لا ورر
تا ازین اشجار مستعد شوید
از قصاء الله دیوانه شدست
وز ریاضت گشته فاسد چون پیاف
خلق را این پرده اصلال چیست

(۱) بانگ می آمد ز سوی هر درخت
(۲) بانگ می آمد ز غیرت از شجر
(۳) گر کسی میگفتشان دین سو روید
(۴) جمله می گفتند کین مسکین مست
(۵) مفر این مسکین رسودای دراز
(۶) او عجب می ماند یارب حال چیست

- (۱) مَعَ آثِفٍ رَأَى أَوْ عَقِلٍ مُدَامَ
 (۲) تَحَوَّذَاكَ السَّمْتُ مَا خَلَوْا فَهَلْ
 بِاتِّمَاقٍ مِثْلُ ذَا الْبُسْتَانِ قَدْ
 (۳) أَوْ أَمَا الْمَحْمُونُ وَالْمَحْيَوَانِ حَالِ
 (۴) أَفَرَأَيْتَ عَيْنِي بَانَ رُؤْيَا أَرَى
 (۵) مَا هِيَ الرُّؤْيَا عَلَى رَأْسِ الشَّجَرِ
 (۶) كَيْفَ لَا أَعْتَقِدُ فِيهِمْ وَتَعَدُّ
 أَنْظُرْ دَوْمًا عَنِ السَّمَانِ دَا
 (۷) لِأَحْتِيَاجَاتِ كِبَارٍ مُتَرَمَّةِ
 (۸) يَرْمَحُونَ الرُّوحَ مِنْهُمْ سَمَوْا
 دَى الْمَسَا كَيْفَ فَكَمْ شَتَّ حَرْقُ
- قَدَمًا تَوَعَّا قَتَوَعَا دَا الْأَنَامَ
 عَقْلَاءُ أَتَقَوْمُ مِنَ الْمِكْرِ أَهْلُ
 أَتَكْرَوُا عَاقِبُوا هُمُ عَمَّةٌ بِحَدِّ
 صَرْتُ وَالْمَيْسَ لِي حَرًّا أَوَالِ
 فِي الزَّمَانِ أَمْ خِيَالٍ لِي طَرَى
 أَتَهَبُ كَمْ أَكَلُ مِنْهَا لَنْفَرِ
 إِذْ لَمْ تَكْرُ مِنْ خَجِدٍ وَصَدِّ
 هُمُ يَمُرُّونَ لَهْمٍ فِيهِ أَدَى
 فِيهِمْ حَتَّى ابْصَفَ حَضْرَمَةَ
 وَاجْرُصِ وَاشْتِيَاقِ لَهْمِ
 أَلْهَا مِنْ دَوَّحَةٍ قَدْ أَلُورِقُ

- (۱) خَلَقَ كَوْنًا كَوْنًا بِاصْدِرَايَ وَعَقْلِ
 (۲) عَاقِلَانِ وَزِيرِ كَانَشِ زَاتِفَاقِ
 (۳) يَا مَنْ دَبَّوَانَهُ وَخَيْرُهُ شَدَّ
 (۴) چَشَمِ مِی مَالِ مِهْرِ لَحْظُهُ كِه مِنْ
 (۵) خَوَابِ چِه بُودِ بِرِ دِرْخَتَانِ مِی رُومِ
 (۶) بِلَازِ چُونِ مِنْ شَكْرَمِ دِرِ مَسْكَرَانِ
 (۷) بِا كِمَالِ اِحْتِيَاجِ وَ اِفْتِقَارِ
 (۸) زِ اِشْتِيَاقِ وَ حَرَمِ يَكِ بَرْگِ دِرْخَتِ
- يَكِ قَدَمِ آن سُو نَمِ آرَنده نَقْلِ
 كَشْتِه مَسْكَرِ دِينَ چَسِ نَافِي وَعَاقِ
 دَبُّو بِرَمِنْ غَالِبِ وَ چِيرِه شَدَّ
 خَوَابِ يَمِنْ يَا خِيَالِ اَنْدَرِزَمِنْ
 مَبُو هَاشَانِ مِیخُورَمِ چُونِ شَكْرَمِ
 كِه هَمِي كِيرِنْدِه زَيْنِ بَسْتَانِ كِرَانِ
 زِ آوَزُوِي نِيمِ غُورِه جَانِ سِپَارِ
 مِيزَنْدِه اَيْنِ يَمِنْوَابَانِ آهِ مَسْخَتِ

- (۱) هَذِهِ الْخُلُقُ غَدَّتْ مَكْسَرَهُ
 كَمْ مِثَاتٍ مِنْ الْوَيْ لَا تُعَدُّ
 (۲) ثُمَّ مَعَ نَفْسِي أَقُولُ يَا عَجَبُ
 مِنْ عَلَى عَصْرِ حَيَالِي وَصَفَتْ
 (۳) وَ (إِدَا سَتَيْسَ) لِلْمَصْح (الرَّسَل)
 (۴) وَ بِتَخْفِيفٍ لِتَعْنِ كَدُّوْا
 (۵) تَنْطَرُ فِي الشَّكِّ رُوحَ الْأَنْبِيَاءِ
 (۶) مَيْكَرِي الْحَقُّ وَ عَدَدُ الْحَيَا
 دَعَاهُمْ أَصَدُّ فَوْقَ اسْمِي شَجَرَهُ
 هِيَ مِنْ دَا الثَّمَرِ وَالشَّجَرَهُ
 لَا وَلَا تُحْصِرُ فِي وَصْفٍ وَحَدُّ
 أَنَا لَا أَغْفُلُ إِلَى أَوْهَمُ غَلَبَ
 يَدَيِ وَالْعَصِ وَاللَّبْ أَصَعَتْ
 أَصَحُّ (طَمَوْا كَدُّوْا) مِنْ نَعْدُ قُلْ (۱)
 قُلْ كَدُّوا النَّفْسُ تَكْ تَحْتَجِبُ (۲)
 وَقَعَتْ مِنْ وَحْدَةِ الْأَشْقِيَاءِ (۳)
 حَائِثُهُمْ بَعْدَ نَشْكِكَ حَصْرًا
 نَصْرَةُ الرُّوحِ دَوْمًا مُثْمَرَهُ

(۱) لایه می آخر سوره یوسف ۱ حی اد استیاس الرسل وهو بهم قد کدوا (بالتشديد نكدسا لا ایمان بعده و لتخفف ای طی الامم ان لرسن اخلعوا ما وعدوا به من النصر (جائهم نصرًا) وهو الذي اراده حصرة مولانا و اشار اليه بموه (این قراب خوان ۹ تخفیف کذب) - (۲) ی مرا هذه القرية الثانية وهي تخفف كدوه وارجاع ضمير طوا الى لامم فتكون ترى حيث هذه القرية محضاً فكذلك حصل للامم من نردخی وعد النصر شك ايضا حصل للدهوقی (۳) وقع في الشك والظن روح لا يبدء (ع) من اتفاق انكار لاشقياء كذا الدهوقی والداعي لحالب الاولاء في كثر الارمال وقع الشك في اتفاق واصوار الشكرين -

- (۱) در هزیمت زین درخت و این شمار
 (۲) بار می گویم عجب من بیخودم
 (۳) همین ادا ما استیاس الرسل سگو
 (۴) این قرائت خوان تخفیف کذب
 (۵) در گمان افتاد جان انبیا
 (۶) جائهم بعد لشکک نصرًا
 این خلایق صد هزار اندر هزار
 دست بر شاخ حیالی در ردم
 تا بطو بهم قد کدوا
 این بود که حویش یبمد محتجب (۱)
 راتفاق منکری اشقا
 نرکشان گو بر درخت جان برآ

(۱) ملاحظه شرح عربی و گزیدن قرئت در تخفیف کذب (کدوا وارجاع ضمیر سوی امم اشکال بر بیت مولانا مرتفع می شود -

لَهُ مِنْ ذَا الثَّمَرِ السَّامِي الْعَجِيبِ
 لَكَ تَعْلِيمِهِ اسْحَرِ مُؤَيَسِ
 مَا هُوَ مِنْ مِثْلِهِ سَارٍ وَذَهَبِ
 خَلَّتِ الصَّحْرَاءُ وَالْأَمْرُ اسْتَمَرِ
 هُوَ السَّوْدَاءُ حَزَنًا أَمْ يَجِبِ
 مَعَ اسْتِثْنَاءٍ يُرَى بِمِثْلِ الْحَصَانِ
 نَحْنُ بَسْتَاءٌ وَرَوْضًا يَرْهَرُ
 صَفَبَ اتَّعَبَى طَيْفَهُ كُلَّ فَرِيقِ
 طُلُقِ قَبْلَ مَعَ هَذَا كَيْفَ لَمْ
 هُوَ مُوجُودٌ وَهَلْ تَرْتَوَهُ عَيْنُ
 عَجَبًا قَالُصْنَعُ مِنْ رَبِّ الدُّنَا
 فَوْقَهُمُ وَالنُّورُ عَنْهُمْ قَدْ ذَهَبِ

هر دم و هر لحظه سحرآموزیست
 چونکه صحرای درخت و برتهی است
 که نزدیک شما باغ است و خوان
 یا بیابانیست یا مشکل دهی است
 چون نه بیهوده و در خود هست کو
 این چنین مهربی چرا رو صنع رب

(۱) کُلِّ هَيْئَةٍ وَأَعْطَى مَرَّكَانَ أَنْبِصِيثَ
 وَكُلِّ لَحْظَةٍ أَوْ مَسِ
 (۲) قَالَتْ الْخَلْقُ عَجِيبٌ ذَا الصَّخْبِ
 فِيمَنْ الْأَشْجَارِ كَلًّا وَالثَّمَرِ
 (۳) نَحْنُ مِنْ ذَا الثَّمَرِ مِمَّنْ نُسَبِ
 أَوْ قَرِيبًا مِنْكُمْ مَدَّ الْحَوَانِ
 (۴) مَرَّكَ الْعَيْنِ وَلَسْنَا نَمْطُرُ
 كَلِمَةً وَغَرَّ وَفَقَّرَ أَوْ طَرِيقِ
 (۵) عَجَبًا ذَا الْقَالَ وَ الْقَيْلِ وَكَمْ
 يَكُ ذَا مَعِ وَ إِنْ كَانَ قَائِلِ
 (۶) دَائِمًا مِنْ مِثْلِهِمْ قَلْبُ بَا
 لَمْ يَمِثْلِ الْخَلْقِ لَمْ هَذَا صَرَبِ

(۱) می خورد و می ده بدان کثر روزیست
 (۲) خلق گویان ای عجب این بانگ چیست
 (۳) گنج گشتیم از دم سودایان
 (۴) چشم می مالیم کاجا باغ نیست
 (۵) ای عجب چندین دراز این گفتگو
 (۶) من همی گویم چو ایشان ای عجب

- (۱) المبتدق ذاقني رهن العجب
 (۲) كان من ذا العجب حتى العجب
 امرى من بعد سلطان العظم
 (۳) يا دقوقي اعجل دهابا واصح لا
 حيث ان السمع عز و ندر
 احمد دوما و ايضا و انت
 ذلك فرق عظيم بالرتب
 ما يريد يفعل وهو الحكم
 تكلمكم كم تقول للملا
 ولما قال لك عز من امر

صيرورة الشجرة الواحدة سبعة اشجار

- (۴) ايضا السبعة تلك المتبهره
 قال اسرعت مدام اكثرا
 (۵) فبكل مسر دوما تصير
 انا من حيرتي في اي حال
 (۶) بعد هذا انا ابصرت الشجر
 رحمت بالكل فرد الشجرة
 لي الحظ سعيدا صبرا
 سبعة او فردا اللب تحير (۱)
 صرت من هذا التمايلي والاحلال
 لصلاة الجمع صما معتبر

(۱) ي رآهم كل من جمع بين الفرو والجمع من حيث التبيين متعددين و من حيث حقيقة متعددين و شاهد هم في نفس واحد و لهذا اشاعده بم يدخل من التدوين و لم يتمكن في مرتبة الذات تفردت به لعمرة مخبر عن حيرة معول اما انك و غ صرت من العبرة -

- (۱) زين تدرعها معده در عجب
 (۲) زين عجب ناآن عجب در قی است زرد
 (۳) ای دقوقی نیز تر دو هین خموش
 در تعجب ببر مانده بولهب
 ما چه حواهد کرد سلطان شکوف
 چند گونی چند چون قحط سب گوش

يك درخت شدن آن هفت درخت

- (۴) گفت و اندم بیشتر من نيك هفت
 (۵) هفت می شد فرد می شد هر دمی
 (۶) بعد از آن دینم درختان در نماز
 باز شد آن هفت جمله يك درخت
 من چه سان می گشتم رحیرت همی
 صف کشیده چون جماعت کرده ساز

- (۱) رَبِّكَ مِثْلَ الْإِمَامِ شَجَرَةٍ
وَقَعْتَ مَا بَقِيَ مِنْهُ غَدِي
(۲) فَمِنْ الْأَشْجَارِ تِلْكَ ذَا الْقِيَامِ
(۳) عَصَا حَرٍّ كَثِيرًا وَاسْمُهُتِ
قَوْلُهُ (وَالْجَمُّ) دَوْمًا وَالشَّحَرُ
(۴) هِدْبَةُ الْأَشْجَارِ لَا رُكْمَةَ لَا
مَا هُوَ التَّرْتِيبُ هَذَا بِالصَّلَاةِ
(۵) وَرَدَ الْإِلَهَامُ لِلَّهِ أَيْ
أَنْتَ مِنْ صُنْعِ لَمَّا فِي عَجَبِ
- قُرْدَةُ قُدَامَةُ كَالْقُرْدَةِ
خَلَعَهَا الْقَائِمُ بِالْفِعْلِ اقْتَدَى (۱)
وَالرُّكُوعُ وَالسُّجُودُ أَيْ مُدَامَ
فِي الزَّمَانِ ذَاكَ بِالْفَوْرِ ذَكَرْتُ (۲)
يَسْجُدَانِ مِثْلَمَا الَّذِي كَرَّ ذَكَرَ
ظَهَرَ أَوْ أَعْصَاءُ مِنْ مِثْلِ الْمَلَأِ
هَلْ دَرَى مِنْ مِثْلِهَا الصَّحْبُ الْتِفَافُ
مَنْ هُوَ الشُّمْلَةُ كَأَنَّ وَالْإِصْبَا
تَعْدُكَ بَاقٍ كَمَنْ فِيهِ عَيْنِي

صيرورة تلك الاشجار السبعة سبعة رجال

- (۶) ثُمَّ بَعْدَ زَمَنِ طَالٍ رَجَالَ
رَحِمْتَ فِي لَفْقَدِهِ لَقِيَ حُلَّ
سَعَةِ الْأَشْجَارِ تِلْكَ بِالْمِثَالِ
كُلُّهَا.. الْحَقُّ لَهَا أَهْدَى وَدَلَّ..

(۱) اى در صفت عصفه مقدمه كالامام مثل الصنم والعبادة و الإرادة واسمع والفر
والكلام شبه البعدى لان الحياة معها يصحح به الانصاف (۲) الاية فى سورة الرحمن
(الرحمن علم امرآء حق الاسان عليه ثبأت الشمس والعمير بعدد (جبريل) والعم
والشجر يسجدان (النجم ما لا ساق له من اسنان والشجر ما له ساق) -

- (۱) يك درخت او ييش مانند امام
(۲) آن قيام وان ركوع وان سجود
(۳) ياد كردم قول حق را آن زمان
(۴) اين درختان را نه زانوى ميان
(۵) آمد الهام خداى بافرود
ديگران اندر پس او در قيام
از درختان پس شكستم مى نمود
گفت النجم وشعرا يسجدان
اين چه ترتيب سارست آن چنان
مى عجب دارى ذكر ما هموز

هفت مرد شدن آن هفت درخت

- (۶) بعد دبرى گشت آنها هفت مرد
جمله دروغيه پي يزدان فرد

- (۱) أَفَرَأَيْتَ اللَّيْلَ مَذْمُومًا وَقَوْلُ
عَصَا مَنْ هُمْ كَانُوا فِي الدَّ
(۲) مِنْ طَرَفِي إِذْ هُمْ يَصْرَتُ الْفَرَاتِ
(۳) أَلَا سَلَمْتُ حَوَا أَسْلَامَ
(۴) وَالْعَلَى ذَاكَ الدَّقُوقِي الْحَسَنُ
مَا ذَرَوَا يَ عَرَفُونِي فَمَلَّ أَنْ
(۵) مِنْ ضَمِيرِي تَكُلْ نَمُورُ حَارِ
(۶) مُؤْمِنًا بِالْعَيْنِ كَمَا لَوْ جَوَابُ
(۷) لَمْ كَأَنَّ فَوْقَ دِي تَصَدُّكَ
وَبَحِيرُ نَقِيرِ حَارِ أَيْمَنِ
- ذِي الْأَسْوَدِ السَّبْعَةِ الْفَرُّ الْفَحُولُ
مَا أَهَمَّ هَلَّا لَهُمْ أَرْتَوْنَا
فَعَلَيْهِمْ لِأَحْبَرَامِ وَلَطِيبُ
ذَاكَ قَاوَا لِي يَا تَاجَ الْكَرَامِ
مَنْ كَفَّ وَهُمْ كُلُّ رَمٍ
يَنْظُرُوا لِي يَعْلَمُونَ أَلَا مَنْ
مَنْ أَلَا وَأَسْغَصُ الْأَسْغَصُ طَرِ
يَا حَكِيمِ يَا عَرِيرِ وَالْحَقَّ (۱)
هَمِي نَقَابِ أُنْدِي عَشَقًا دَكِي (۲)
وَبَحِيرُ نَقِيرِ كَيْفَ لَا يَسِي

(۱) وفی سبعم (یاسعم دند کان حار عریر) ی آخ بوی نادیدن ، من دودمه
عریر او من هو الروح عریر وفی نسخة لأصراع الدانی (چون پوشیدست ایها برتولیل)
لای شیء ، کاتب مستورۃ عت اصلاً هذه - (۲) وفی نسخة لکدهور (هر دلی کو
در بصر ن حادث است - ی شود پوشیده را چپ و راست) کل داب کان فی التمجیر مع الله
لا یستر علیه سر لیدین والتصال -

- (۱) چشم می ملام که آن شفت ارسال
(۲) چون سردگی رسیدم من ز راه
(۳) قوم گفتم جواب آن سلام
(۴) گفتم آخر چون مرا شناختند
(۵) از صومر من بداندند دود
(۶) یاسعم دند چندان دلی عریر
(۷) هر دلی کو دو تجیر ما خداست
- کیاستد و چه دارند از جهان
کردم شب و سلام از آفتاب
آن دقوقی معجر و تاج کرم
پیش ازین بر من بصر اداختند
یکدیگر را بگریزند از مرود
چون پوشیدست ایها بر ویر
کی شود پوشیده در چپ و راست

- (۱) قُلْتُ إِنَّ الْوَاقِعَ هَبْ كَيْشَعَا
 كَيْفَ هُمْ أَجْرُفَ رَسْمَ عَرَفُوا
 (۲) ذَا الْكَلَامِ مَتَى أَذْ لَحَطَابُ
 (۳) رَأَيْ قَالَتْ عَجَلًا (لَوْ نَوَلَى
 لَا تَحِلُّهُ أَبَدًا وَذَرِ بَانَ
 (۴) بَعْدَ دَا قَا وَآءَ فَبَاكُ الْمَعَى
 (۵) فَلَهُمْ قُلْ لَعَنَ لَكَ بَانَ
 (۶) مُشْكَلاتُ كَفَى رَأَى الْأَجْجَه
 (۷) مِنْ تَرَابٍ قَدْ حَمَى حَتَّى أَعْبَسَ
 مَعَ تَرَابٍ كَذِبٍ جَدْوَه
- لَهُمْ وَانْسِرَ حَقَّ عُرْفَا (۱)
 وَعَلَى لَأَسْمَ بِي قَدْ وَقَفُوا
 وَصَلَ هَدَى الْأَسْلَاطِينَ الْحَوَاتِ
 عَيَّبَ شَمَّ أَوْصِبَ حَاهِلَى
 هُوَ لَا تَقْرَأِي لِرُوحِ أَمْنَحُنْ
 يَقْدَمِي يَا حَمْدَ الرَّاكِي -
 نَا مِنْ دُورٍ دَمِ قَسِيَا (۱)
 دِي تُحَلُّ وَبَسَامِي أَصْحَفَه
 حَمْدَ مَذْوَه لَمْ يَجِبَ (۳)
 رَصِيْبَتِ مِنْ كَرَمٍ وَلا تَهْ

(۱) ی و و کاوا مؤلفه مطبوعه علی حدیث الوجود و کلمات لا عجب
 لکن بای وجه عرفتوا الاسم و عرفتوا من اسماء اجزوف رسمه و عارفان را عرفتوا
 و باح الکرم و می رسد که عرفتوا (مشکله) می رسد که عرفتوا (مشکله) می رسد که عرفتوا
 معنی (و عرفتوا) (۲) و عرفتوا من می رسد که عرفتوا (مشکله) می رسد که عرفتوا
 مثل لامامة معنی مورد می رسد که عرفتوا (مشکله) می رسد که عرفتوا
 (۳) می الاصل (خاک دژم) ای تراب معکر حقیر =

- (۱) گفتند از سوء، حقائق شکسته
 (۲) بن سخن چون آمد از من در خطاب
 (۳) گفت اگر اسمی شود عیب از وئی
 (۴) بعد از آن گفتند ما را آرزوست
 (۵) گفت آری لیست باک ساعت که من
 (۶) تا شود آن حل نصیحتهای پاک
 (۷) دانه پر مغز ما خاک دژم
- چون در رسم و حرف رسمی و اعهد
 آن شهبان در حدیث گفتند جواب
 آن رستمقاری دهن به از حاهلی
 گفتند کردن سوای پاک دوست
 مشکلاتی دارم در دور زمین
 که نصیحت روید اسکوری در خاک
 خلوتی و صحبتی کرد از کرم

- (۱) فِي التُّرَابِ نَفْسَهَا بِالْمَرَّةِ
 مَا بَقِيَ لَوْ وَرَيْحَ وَاحِبَرَارِ
 (۲) بَعْدَ ذَلِكَ الْمَحْوِ فَانْقَضَ لَهَا
 فَتَحَتْ وَانْسَطَتْ وَالْمَرْكَأُ
 (۳) فَامَّ أَصْبِهِ لَمَّا غَدَى
 دَهَتْ صُورَتَهُ الْحُلُولَا صَارَ
 (۴) هَكَذَا الرَّأْسَ هُمْ هَزُّوا بِأَنَّ
 وَمِنْ الرَّأْسِ الَّذِي هَزُّوا كَذَا
 (۵) سَاعَةً مَعَ دَا الْمَرِيقِ الْمُتَحَنِّسِ
 (۶) جِزَتْ قَالَتْ لَوِيَّ كُلُّ قَامٍ مِنْ
 وَحَى مِنْ كُلِّ تَأْوِينِ نَحَى
- قَدَمَعَتْ حَتَّى لَهَا عَنْ بَكْرَةٍ
 وَأَصْفَرَارَ لَا وَلَا أَيُّ شَعَارَ
 أَمْدًا مَا بَقِيَ مِمَّا بِهَا (۱)
 سَوَّقَتْ فِيهَا سَرِيعًا ذَهَابًا
 مِنْ وَجُودِ مَا لَهُ الْعَالِي بَرَى
 هُوَ لِلْمَعْنَى بَدَى الْمَعْنَى جِهَارَ
 أَصَحَّ قَالَا مَرَّ لَكَ مَرَّ الرَّمَرِ
 نَهَضَ فِي الْقَلْبِ حَرٌّ وَلِذَا
 غَنَى بِنْتُ كَمَنْ قَدْ رَاقِبَا
 سَاعَةَ السَّاعَةِ مَنْ أَمَّ يَسْ
 وَسَبِيلَ الرُّوحِ يَهْدَى وَالْحَجَى

(۱) ای اذا انحنى السالك بصحبة المرشد ولم يبق له من البشرية انقباض فتح جرح
 عمه و سقط على هؤلاء حبه الله تعالى ووصل الى لقاء البدوى بعد سفره من عالم الصورة -

- (۱) خويشتن در خلك كلى معو كرد
 (۲) از پس آن معو قبض او نماند
 (۳) پيش اصل خويش چون بيخويش شد
 (۴) سرچنين كردند هيں فرمان تراست
 (۵) ساعتى ۱ آن گروه مجنى
 (۶) جمله تلويها از ساعت خاسته است
- نماندش رسك و بوى و سرح و ورد
 برگشاد و بسط شد مركب يراند
 رفت صورت جنبه و معنیش شد
 تفصيل زان سرچنين كردن بهخاست (۱)
 چو مراقب گشتم و از خود جدا
 رست از تلويں كه از ساعت پرست

(۱) سرچنين كردند يعنى قبول كردن باشارت سر و بطنه -

- (۱) فَإِذَا مِنْ سَاعَةٍ أَنْتَ خَرَجْتَ
 مَا بَقِيَ كَيْفَ لَعَنَ لَا كَيْفَ لَهُ
 (۲) إِنَّ أَهْلَ السَّاعَةِ مِنْهُمْ
 أَبَدًا عِلْمٌ لِأَنَّ مَا مِنْ طَرِيقٍ
 (۳) غَيْرِ تَحْصِيرٍ فَكُلُّ أَحَدٍ
 (۴) رَبطُوا فِي عَالَمِ الْمُحْصَرِّ وَإِنْ
 تَرَكَ مَنْ هُوَ سَاطِلٌ بِوَاهٍ
 (۵) فِي الزَّمَنِ السَّابِقِ الشَّاطِرُونَ
 (۶) كُلُّ سَاطِلٍ عَلَيْهِ نَصَابٌ
 يَسُوَّى إِذْ مِنْ الرَّاغِبِ حِينَ
- سَاعَةً فِي عَالَمِ الْمَعْنَى نَهَجَتْ
 مَحْرَمًا صُرَتْ بِإِشْقٍ وَوَلَهُ
 غَيْرُ أَهْلِ السَّاعَةِ مَا لَهُمْ
 نَحْوُ ذَلِكَ الْحَايِبِ عِنْدَ الْقَرِيقِ
 عِنْدَ اسْطِطْلٍ لَهُ مُتَقَرِّدٍ (۱)
 هُوَ اسْطِطْلًا بِهِ حَيْثُ قَرْنٌ
 قَصْدٌ وَالرَّاسُ مَدَّ فِي مَاءٍ
 مَسْكُوكَا ذَيْلُ الرِّمَامِ يَسْعَوْنَ
 رَائِصٌ يَجْرِي لَهُ مَا وَحْشًا (۲)
 رَائِصٌ لَا يَقْدَرُ الْحَدَفُ يُسَيِّ

(۱) روی عن ابن مسعود انه قال ما مكتم من حد الا وعد وكن به فربه من العن وقربه من الامانة فانو وراك يا رسول الله قاب واياي الا ان الله اءسى عليه فاسم الا بأمرى لا بغير - (۲) اى على كل مرتبة من عالم الحب بعد راضى برضه ووسطه قال تعالى فى سورة والطارق ان كل نفس ايا عليها - فقه و غير ادن و دستور لا يقدر راضى و يدرك على شىء الا ما جارة واحد من ليدى هو فى حكمهم وهم مسمون عليه من الامانة ولا يقدر على الغلاص من تلك المرتبة اللتى يصلها -

- (۱) چو ز ساعت ساعى ديرون شوى
 (۲) ساعت از بى ساعتى آگه نيست
 (۳) هر نفر را بر طويله حاصر او
 (۴) از هوس گرا بر طويله مگسند
 (۵) در زمان آخر چيان چست و خوش
 (۶) منتصب بر هر طويله رابصى
- چون مانند محرم سچون شوى
 راسكه آن سو جز تحير راه نيست
 بسته اند اندر جهان جستجو
 در طويله ديگران سر در كند
 گوشه اماس را گيرند و كش
 جر بدستورى بيايد راضى (۱)

(۱) يعنى بر هر انسان يك حافظ است كه اور بر وفق مرتبه كه دارد نگاهبان است و نگاهدارد مرتبه ديگرى تجاوز نكند چنانكه در هر سوى آمده كل مير لما خلق و است مذكور باين آيه اشاره دارد (وان كل نفس لما عليها حافظ)

- (۱) أَنْتَ يَا عِيَّارَ لَوْ الْحَافِظِينَ
فَاحْتِيَارًا لَكَ لَا فِيْ حَسْرٍ
(۲) فَاحْتِيَارًا تَعْمَلُ أَنْتَ وَيَدُ
يَدُكَ افْتَحْ لِمَهْ فِي السَّحْرِ لِمَهْ
(۳) وَ يَنْكَارُ لَمْ قَدْ حَبَطًا
بِسْمِ تَهْدِيدَاتِ نَعْمًا بِيَهْ
- مَا نَظَرْتَ وَ الْبُكَرَامِ الْكَاتِبِينَ
اَنْظُرْ اَعْرِفْ مَا لَكَ فِيهِ اَفِيْدَارُ
لَكَ مَعَ رَحِيلٍ وَ عَوْنٍ وَ مَذَّ
كَتَمْتَ فِي قَيْدِ اُمُورٍ مُّرْمَةٍ
وَحْهَتْ وَ حْهَتْ لَنْ تَنْعُطُ
تُتَبِّحِي مِنْ مَكْرٍ وَ شَيْطَانِيَّةٍ (۱)

تقدم الدقوقي للامام لامله اولئك القوم

- (۴) ذَا الْكَلَامِ مَا اَنْهَ حَتْمًا اَرْكَبُ
(۵) وَ تَقَدَّمَ يَ فَرِيدَ عَصْرِهِ
(۶) كُنْ بَثْ تَزْهَوُ الدَّاءُ بِاَقْمَقْدِي
لَا اَمَامِ الْمُقْمَدِي عَنْ تُمِيرَ
- يَا دَقُوقِي وَاضِحٌ وَ اَسْرَعُ وَ اَنْهَضُ
رُكْمَيْنِ اَدَّ حَصْنٍ فِي اُخْرِهِ
فِي اَصْلَاةٍ عَيْنُهُ صَائِبٌ هَدَى
وَحَبَّ يَهْدِي اِيَّاهَا جَمْعُ الْكَثَرِ

(۱) ی جلالت و جہت می لایکار لحدود و موث و دقت نک و اکره و سبوت
تهديدات بخت و قضايت و م مکر مونه دای فی سورہ رعد (لا دعوات من من
سبه و من خدمه) و هکذا سبب فی الحقیقه ان المذبح نک بحفظه لاء نفسه من
تهديدات العس -

- (۱) حافظان را اگر نه بینی ای عیار
(۲) احیاری میکسی و دست و پا
(۳) روی در انکار حاض برده
- احیارت را پس ای احیاء
برگشادستی چرا چسبی چرا
بسم تهديدات بخت کردی

پیش رفتن دقوقي بامامت آن قوم

- (۴) این سخن پایدار ندارد بر رو
(۵) ای نگاهه بین دوگاهه برگذار
(۶) ی امام چشم روشن در صلا
- هین بهر آمد دقوقي پیش شو
تا مرص گردد از تو رود گرد
چشم روشن بند بدر بشوا

- (۱) یا کثیر یکره فی شرع ن
 (۲) هتة کان الحافظ و اشتراط
 فالایمام امیر العین السعیه
 (۳) حیث لا اعمی اختیار عن قدر
 دا لان العین اصل اجدر
 (۴) ابدا لا یقدر الا اعمی یری
 لا یكون ابدا اعمی المصیر
 (۵) ان اعمی الظاهر فیما ظهر
 ان اعمی المظهر فیما استمر
 (۶) ان هذا النجس الظاهر زال
 ان ذاك النجس الباطن زاد
 (۷) و یغیر الماء لمین احد
 یغسل حیث عیاناً طهراً
- یحمل الا اعمی الامام المؤمن
 و الفیه الورع و الداکرا
 هتة عدی خیر من لا اعمی المیه
 لا یكون لا ولا یدری العذر
 و احیاء ما به یأتی الضرر
 فی المور المحس مثل الوری
 مؤمن هتة الحکیم ذا النظر
 المتجاسات اعمی بمه المصیر
 المتجاسات اعمی بمه المنظر
 هتة یأما و الطهر استحال
 و له تاویث دام و المصاد
 مه من قدره آ اند
 نجس المصیر اندی ارا

در مامت پیش کردن کور را
 چشم روشن و گر باشد سعه
 چشم باشد اصل پرهیز و حذر
 هیچ مؤمن را مبادا چشم کور
 کور باطن در نجاسات سر است
 وان نجاست باطن افزون می شود
 چون نجاسات بواطن شد عیان

(۱) در شربت هست مکروه ای کیا
 (۲) گرچه حافظ باشد و چست و فیه
 (۳) کور را پرهیز نبود از قنر
 (۴) او پلیدی را نه بیند در عبور
 (۵) کور ظاهر در نجاست ظاهر است
 (۶) آن نجاست ظاهر از آبی رود
 (۷) جز ناب چشم نتوان شستن آن

(۱) حَيْثُ أَنْ اللَّهَ الْكَافِرِ قَالَ
 ذَاكَ فِيهِ يُعْتَمَرُ فِي السَّاطِنِ
 (۲) طَاهِرُ الْكَافِرِ فِي هَذَا السَّحْسِ
 لَهُ ذَاكَ السَّحْسِ كَانَ بَيْنَ
 (۳) رِيحُ هَذَا السَّحْسِ مَا أَنْ سَرَى
 وَمِنْ الرِّيِّ إِلَى الشَّامِ سَرَى
 (۴) بَلَّ لَهُ الرِّيِّ السَّمَوَاتِ وَرَدَ
 (۵) مَلَأَ مَا قُلْتُ قَدَرُ فَهَيْكَمَا
 (۶) مَاءُ الْفَهْمِ حَكِي حَاكِي السَّدْرِ
 كَسَرَ الْكَوْزَ بِمَنَّهُ الْمَاءُ قَدْ
 (۷) فَلِهَذَا الْكَوْزُ ضَعُفًا وَجِدَتْ
 وَبِهِ لَمْ يَتَّقِ مَاءً لَا وَلَا

(۱) ای لعواس اظهاره العوس -

(۱) چون نجس خواندست کافرا جدا
 (۲) طاهر کافر ملوث نیست دین
 (۳) این نجاست بویش آمد نیست گام
 (۴) بلکه بویش آسمانها بر رود
 (۵) آنچه میگویم بقدر فهم نیست
 (۶) فهم آنست و وجود تن سو
 (۷) این سورا بیخ سوراخست زری

بِحَسَا فِي الظَّاهِرِ لَيْسَ بِحَالٍ
 لَهُ كَانَ وَيُحْلَقُ كَابِنٍ .
 أَمْ لَمَوْثٌ هُوَ غَيْرُ الْمَلْتَمَسِ
 وَبِاخْلَاقٍ خَفَّتْ فِيهِ تَيْنِ
 كَانَ عَشْرِينَ حُطَى لَا أَكْثَرَا
 ذَاكَ الرِّيِّ وَأَبْدَى كَيْدَا
 وَدِمَاعُ الْحَوْرِ وَالرَّضْوَانِ قَدْ
 مِتْ فِي خَسِرَةٍ فَهَمَّ قَدْ ذَكَّى
 بِالْوُجُودِ لَهُ كَوْرًا لَوْ زَمَنَ
 أَهْرَقَ . . . وَجَدَ بَتًّا فَقَدْ . .
 خَمْسَةَ أَبْخَاشٍ عَظْمًا بَعْدَتْ (۱)
 نَلَجَ الْجَوْفُ لَهُ بَتًّا خَلَى

آن نجاست نیست بر طاهر و را
 آن نجاست هست در اخلاق و دین
 و آن نجاست بویش از ری تا اشام
 بر دماغ حور و رضوان پر شود
 مردم اندر حسرت فهم درست
 چون سو شکست و پرد آب او
 اندر روی آب ماند خود نه برف

- (۱) اَمْرُ غَصْوًا عَنْ هَوَىٰ اَنْصَارِكُمْ
 قَدْ سَمِعْتَ اَيْضًا الظُّفْرَ اَبَدَ
 (۲) تَطَّقْتُ مِنْ فَيْكِ الْقَهْمَ لَكَا
 (۳) اَكَلْتُ فَهْمَكَ اَنْحَاشَ اَحْرَ
 مَا هُ فَهْمُ اَصْحَرُ فَيْكِ مَدَامَ
 (۴) فَمِنْ الشَّجَرِ اِدَا لَا عَنْ اَمَلِ
 دَا اَنْكُ الشَّجَرِ اَلْجُفْمُ السَّسَمَ
 (۵) اَيْسَ مِنْ وَفْتٍ وَ وِلَاةُ اَلْمَقَالِ
 مَدْخَلِ اَلْاَعْوَاضِ وَ اَلْاَبْدَالِ لَكَ
 مَا اَتَى فِي اَلْيَدِ كَبِيرٍ مِنْ اَبْدَارِكُمْ (۱)
 لَمْ تَضَعْ لَمْ تَمَثَّلْ اَمْرًا وَرَدَّ
 اَذْهَبَ السَّمْعُ اِذَا الرَّمْلُ حَكَى (۲)
 لَكَ كَانَتْ هَكَذَا اَعْرِفَهَا اَثَرُ (۳)
 تَسَحَّبُ تَهَرَّقُهُ فَوْقَ الرِّعَامِ
 اَنْتَ مَا هُ الشَّجَرُ اَخْلَيْتَ اَحْلَ (۴)
 تَجَمَّلُ اَطْأَمِي لَه لَنْ يَدُهُمَا
 كَمْتُ اَنْدَيْتُ دَكْرْتُ شَرْحُ حَالِ
 وَ اَرَأَيْتَ اَلْيَقِيْنَ كُلَّ شَيْءٍ

(۱) و ای نسخه غصوا غصة - الایة فی سورة الورد (دل للمؤمنین یغصوا من انصارهم و یحفظوا و وجههم داک در کئی لهم ان الله حرسنا یصمون) (۲) ای معنی سالت جتیب الکلام العوام و کلام النوام و اهل النوق ای علیکم بعدم شماع کلمات لخلق عامهم ن مدح و کم صحو علیکم فهم امور الاحرة - (۳) لانهم قالوا من اراد حفظ و له فیه الحق اوب النحواس لشد طریق لوسواس فیکون مجموعاً بالاحتشاس حتی صر تکمال اهمهم من الاکیاس و لهذا حذر اهل العدل من الاسباء و الاولاء و لاحذر الغشوة عن الاغیار لبحصل لهم الاسباس بواسطة حسن النحواس - لاعمال الصالحة (۴) ای فکیف یک ان سمعت ماء فهمت عن انشاش حواسک متصلاً من عبر انشاع هل بقی لک من ماء فهمت قطرة -

- (۱) امر غصوا عن هوی انصارکم
 (۲) از دهانت بطق فهمت را برد
 (۳) هیچی سوراخهای دیگر
 (۴) گرد دریا آب را بیرون کنی
 (۵) بی گهت کر من بگویم حال را
 هم شبیدی راست سہادی تو سم
 گوش چون ریگست فهمت را خودد
 می کشاند آب فهم مضمرت
 بی عوض آن بحر را هامون کنی
 مدخل اعواس را و اسدال را

- (۱) اِنْ دِي الْاَعْوَاضِ وَالْاَتْدَالِ مِنْ
(۲) بِهَذَا تَنْصَرِفُ كَالْاَكْمَةِ مِثَاتِ
تَشْرَبُوا مِنْهُ وَمِنْهُ السَّعْبُ
(۳) اَيْضاً السَّحَرُ لَدِي الْاَعْوَاضِ قَدْ
(۴) عِيمَ هَذَا شَرَعَا الْقَصَصَا
بِاطْنِ هَذَا الْكِمَابِ وَقَدْ
(۵) صِيَاءُ الْحَقِّ وَصَاءُ السَّحَرِ
ثُمَّ يَلْدُ مِنْ مِثْبَتِ - مِي اَمِثِ
(۶) اَنْتَ يَا دُرُ فِي فِلْبِ وَرُوحِ
- اَيْنَ السَّحَرِ اَنْتَ اِمَا تَيْنِ
اَلْفَ حَيَوَانَ وَ اَنْتَ فِي الْحَيَاتِ
اَنْتَ حَذَّ مِنْ حَوْفِهِ مَا تَسْكِبُ
سَعْبَ مِنْ اَيْنَ اَصْحَابِ الرُّشْدِ (۱)
عَاجِلَيْنِ وَ هَذَا اَمْعَضَا (۲)
اَنْ يَبَالِ مَا لَهْ قَدْ قَصْدَا
وَحُسَامُ الدِّينِ مَقْضَاءُ الْفِرَارِ
لَا وَلَا الْاَرْكَانُ مَلَكَا كَالْمَلَكِ
حَدَّثَ يَا مَنْ جَعَلَ قَلْبَ وَرُوحَ

(۱) ای سحرب عوسم من عرووی لارس و محاری لایمر دن الله می یحقی اهل شیء، پس ما یحسب به فسخه فهو فی الجوده من عصاة الحق حل و علا و عیم هذا اهل الارشاد و ان ات منهم اهل من له جوس ایدول فله من سحت لغوی العروایة و الحواس جسمانية ماء بعیم و انکاسه عطا بدلها من الله بدای فهو ماء حید (۲) ی ذکر قصصاً مولیة من عصاة الدووی و الامال السمة بالحقه و کن می خوف هذا الکتاب الا مختلف - ی عبر ذم لان المراد من جمیع التحقق خلای لله بواسطة اصمغلال اشریة

- (۱) کان عوسم، وان بدلها سحر را
(۲) صد هر دان چانور دین می خوردند
(۳) در دریا آن عوسم، می کشد
(۴) قصه ها آعار کردیم از شباب
(۵) ای صباء الحق چه سالدین رود
(۶) تو سادر آمدی دو جان و دد
- از کعبه آید ر بعد خرجه
از ها هم از روش می برند
ر کعبه داند اصحاب رشد
مادی می محض درون این کتب
که ملک و ار کای چو تو شاهی نزد
ای دل و جان از قدوم تو حجل

- (۱) مِنْ قُدُومٍ لَهُ كَمْ قُلْتُ أَنَا
لَا قِصَاةٍ كَانَ قَصِيدِي هَمَّ
(۲) فَالِدُعَاءُ نَبِيَّهُ قَدْ عَرَفَا
(۳) أَتَيْتُ فَالْحَقُّ لِأَنْ يَسْتَرْ مِنْ
يَعْدُو أَهْلًا لِلْمَدِيحِ ذَا الْمَثَلِ
(۴) وَأَبُو الْمَدْحِ لَكَ مَثَلٌ حَصَلُ
(۵) كَسْرُهُ يَقْبَلُهَا الْحَقُّ الْمَعْقُوفُ
(۶) قَطْرَتَيْنِ كُلُّ طَبِيرٍ وَسَمْتِ
يَسْمُوهُ أَطْيَبُ أَحْمَلُ أُو
(۷) كَتَبِي عَلَيْهِ أَوْ حَقَّقِي مِنْ حَسَدِ
- مَدَحِ قَوْمٍ مَا مَضَى رَدَّتْ ثَمًا (۳)
أَتَيْتُ لَوْلَاكَ تَرَكْتُ أَهْمَ
بِاسْمٍ مَنْ شَتَّتَ الشَّمَاءَ وَصِفَا
مَدَحٍ فِي الْحَقِّ عَمَّنْ هُوَ أَنْ
وَحِكَايَاتِ لَلَّاسِي قُلْتُ حَمَلُ
كَانَ أَيْضًا غَيْرَ أَنْ جَهْدُ الْمَقْلِ (۲)
يَحْسَبُ مِنْ عَيْبِي لَا عَمَى الْكَفَا (۳)
عَلِمَ إِلَّا بِهَامِ ذَا أَنْ مِنْ سَمْتِ
لَهُ بِالْمَدْحِ الْحَرِيلُ وَالشَّمَا
لَا يَهَبُ كَيْ عَمَهُ مِنْ حَسَدِ

(۳) مسجع - به - من مصی - (۲) روی علی بی ه رة - به - قال - رسول الله (ص)
ای الصدقة افضل قال جهد العقل ای قليل البضاعة - (۱) ای یقل الله تعالی کسرة
حر و معلها معی ساداة ولا یصمها أَل یعدل بعد و نور عیب الاعی کفای ای کافیه
لا لا یست عرها و عی کافیه منه فی البدل و نهابة بقله وهذا جهد العقل -

- (۱) چند کردم مدح قوم ما مصی
(۲) خانه خود را شناسد خود دعا
(۳) بهر کنعان مدیح از تا مجمل
(۴) گرچه آن مدح ارتو آمده هم خجل
(۵) حق پذیرد کسره را دارد معاف
(۶) مرغ و ماهی داند این ابهام را
(۷) تا برو آه حسودان کم وزد
- قصه من زبها تو بودی راقتضا
تو بنام هر که خواهی کن تا
حق نهادست این حکایات و مثل
لیک بیندیرد خدا جهد العقل
کز تو دیده کور دو قطره کفای
که ستودم مجمل این خوش نام را
تا خیالش را بدندان کم گزد

- (۱) لَهُ مَا عَصَرَ بَخِيلًا وَ الْخِيَالَ
وَحَدَّ هَالِكًا أَيْ فِي وَثَاقٍ
(۲) لَا حَيْثِيَّالٍ لَهُ قَدْ كَانَ الْخِيَالَ
(۳) لَمْ يَكِ الْمَدْحُ لَكَ بِالرَّقْعَةِ
أَيْ قَدْ قُلْتَ الدَّقُوقِي دَهْأ
لَهُ آيِنُ الْعَاسِدُ كَانَ بِحَالٍ (۱)
بِقَاءِ نَامٍ أَوْ مِنْ ذَلِكَ رَاقٍ
دَاكِ شَعْرُ الْعَاجِبِ مِنْهُ الْهَلَالُ
خَارِجًا عَنْ خَمْسَةِ أَوْ سَمْعَةٍ (۲)
إِلَّا مَامُ الْكُتُبِ أَحَابُ الْطُلُمَا

تقدم الدقوقي للامام لا مامة اولئك القوم

- (۴) أَيْ تَحِيَّاتٍ سَلَامٍ الصَّالِحِينَ
(۵) وَتَحِيَّاتٍ وَكُلُّ مَدْحِهِ
وَطُشْتُ وَاحِدَ الْفُلَاتِ قَدْ
مَدَحَ كُلَّ الْأَنْبِيَاءِ صَارَ الْعَجِينَ
حَاطَطْتُ وَاتَّصَمْتُ الْوَحْدَةَ
أَفْرَغْتُ وَالْمَاءُ فِي الطُّشْتُ اتَّحَدَ

(۱) قال فی السج ومی نام لغار فی وثاق ی حصره لدره من حباله محفوظه من
ان یأتی علی حبال العسود من حبال العسود وند ولا یأی لیه الاکل فاسد -
(۲) لما عده من قصه رحل دعم شعرة حبله هلالا فی عهد عمر بن وائل المجلد
الثانی (۳) ای گفت مدحک خارجاً عن الخمس ولاماتک تسعة حی لا دله
اهل الانکار والعهد -

- (۱) خود خیالش را کجایاند حسود
(۲) آن خیال او بود از احتیال
(۳) مدح و گویم برون از پنج وهفت
در وثاق موش طوطی کی عسود
موی ابروی و بست آن بی هلال
بر بویس اگون دقوقي بیش رفت

پیش رفتن دقوقي بامامت آن قوم

- (۴) در تحیات و سلام الصالحین
(۵) مدحها شد جمله کی آمیخته
مدح جمله اسیا آمد عجین
کوزه هادر بک لکن در ریخته

- (۱) إِذْ عَدَى الْمَدْوَحُ قَرْدًا لَا يَزِيدُ
(۲) حَيْثُ أَنَّ كُلَّ مَدْحٍ يَرْجِعُ
وَعَلَى الْأَشْخَاصِ كُلِّهِ وَالصُّورِ
(۳) فَمَتَى الْمَدْحُ لِغَيْرِ الْمُسْتَحَقِّ
غَيْرَ أَنْ قَالُوا عَلَى الظَّنِّ لَدَا
(۴) مِثْلُ تَوْرِ شَعٍ فَوْقَ الْحَائِطِ
- وَلَذَا الْأَذْيَانُ قَرْدًا لَا تَزِيدُ
نَحْوُ تَوْرِ الْحَقِّ فَهُوَ الْمَطْنَعُ
ظَهَرَ عَارِيَةً أَيْ ظَهَرَ
هُمْ قَالُوا أَوْ إِلَى مَنْ لَمْ يَلْقَ
هُمْ ضَلُّوا وَلَهُمْ جَرُّوا الْأَذْيَانُ
ذَلِكَ الْحَائِطُ مِثْلُ الرَّايِطِ

(۱) قال الشيخ عبد الوهاب الشعراني في موارنه ما يعنى حد من الحق الا قال
بالاتحاد لا سبب المبدء بالله اعدى عندو الامر على ما هو عليه لكن مفهوم من قال به
عن امرى ومهم من قال به ما اعطاه الوقت ولجان ومهم من قال به ولا مهم به
من به مهم مختلفون في الاحوال وقد احاط الاتحاد اصحاب انصر اعقنى لان عدمهم بصير
بائن دأباً واحدة وعند محال في العمل و... صحاح لكشف قلوبهم فدلوا به لانهم يرون
دأباً واحدة لا دأبين ويحتمون الاختلاف في الحسنة وهي عدمه وبها وقع لاختلاف دأب الدأب
الوحدة قبل الصديق من سدين محطس كما دل الله تدلي فأمره وحتى سمع كلام الله -
(۲) نسخة ثرية - نحو الادى - (۳) دل في النهج وسكن (رابض) من ربط
بالتاء المشقة التخيالية دل الجوهرى رابط بسكون التاء - ملانة اد كانت قطعة واحدة
وم تكن لفقتى فعنى هذا الدور الاولى اذا طلع على حائط اسود الحسابة والتف حائط
الصور الحسابة بالربط كالنقطة - ملانة كاه حائط لصور الحسابة رأى صاحب ربط
مزين بالانوار الالهية -

- (۱) زانکه خود ممدوح هر يك كيش بيست
(۲) زانکه هر مدحى سور حق رود
(۳) مدحها جر مستحق را كى كند
(۴) همچو توري تافته بر حائطي
- كيشها زين روى هر يك كيش بيست
بر صور و اشخاص عازيت بود (۱)
يك بر پنداشت گمراه مى شود
حائط آن نوار را چون رابطى

(۱) در نسخه النهج (زانکه هر ممدوح سور حق رود) و صحیح همان است که در نسخه
لنگاهور است چنانچه از شرح النبی مذکور هویدا است -

(۱) فَإِذَا لَا بُدَّ أَنْ الْيُظَلَّ إِنَّ
ضِيْعَ فِي ظَنِّهِ الضَّالَّ الْقَمَرُ
(۲) أَوْ كَمَا فِي الْبُشْرِ عَكْسَ الْقَمَرِ
رَأْسُهُ فِي الْبُشْرِ حَتَّى وَلِذَاكَ
(۳) هُوَ فِي الْوَاقِعِ مَدَاحَ الْقَمَرِ
لَهُ عَكْسَ الْقَمَرِ وَالْوَجْهَ قَدْ
(۴) مَدَحَهُ كَانَ لِذَاكَ الْقَمَرِ
صَارَ كَقَرَأَ حَيْثُ أَنْ مَا حَرَى
(۵) فَالْجَبْرِ دَاكُ مِنْ فَرْطِ الشَّقَا
حَيْثُ أَنْ الْقَمَرُ فَوْقَ السَّمَاءِ

رَجَعَ لِلْأَصْلِ بِالْأَصْلِ قُرْنُ (۱)
حَايَا مِنْ كُلِّ مَدْحٍ قَدْ ذَكَرَ
ظَهَرَ الضَّالَّ بِغَيْرِ حَمَرِ
مَدَحَ وَالْقَمَرِ حَالِ هُمَاكَ
كَانَ لَا غَيْرَ هَبِ الْجَهْلُ أَفَرِ
وَحْدَهُ نَحْوَهُ خَالَ مَا قَصْدُ (۲)
لَا سِوَاهُ فِي غَمِيقِ الطَّرِ
عَلَطًا صَارَ بِمَكْسٍ مَا دَرَى
غَاوِيًا عَادَ وَغَرًّا أَصْحَقًا
كَانَ تَحْتَ حَالِهِ عَيْدِ غَمِي (۳)

(۱) لان الضال راى القمر بواسطه وجود فصل الجارى مكان مدح الضال منه حرب
حائط الوجود رجعت لظلال والافار لاصلها وعب القمر الحقيقى ودرغ من المدح واشتاء - ولرؤية
نور الحق فى الاشخاص والصور مثال آخر (۲) يا زچاهى عكس ماهى و نمود
(۳) اى كذا الطر لربة الدنيا راعشها ومسحها و ما ظر لاصلها فى العقبة لا
يعلم ان عشق الصانع لازم له - (۳) نسخة ناسبة - قسأ على -

(۱) لا جرم چون سایه سوى اصل براند
(۲) یا ز چاهى عکس ماهى وانمود
(۳) نو حقیقت مدح ماهست او
(۴) مدح او مه راست نی آن عکس را
(۵) کر شفاوت گشت گمره آن دلیر

ضاله مه گم کرد وز استایش بهاند
سر بچه در کرد وان را می ستود
گرچه جهل او بعکسش کرد رو
کفر شد آن چون غلط شد ماجرا
مه بیالای بود او پنداشت زیر

- (۱) وَلَوْ دَىٰ مِنْ حَبِّ ذِي الْأَصْدَمِ قَدْ
وَإِذَا مَا الشَّهْوَةُ مِنْهُ سَحَبَتْ
(۲) حَيْثُ أَنَّ الشَّهْوَةَ مِنْهُ سَحَبَتْ
فَمِنْ الْوَاقِعِ قَدْ صَارَ الْبَعِيدُ
(۳) مَعَ خَيَالِ مَيْتِكَ بِمِثْلِ الْجَنَاحِ
تَجَدُّاتٌ وَفَوْقَ الْوَاقِعِ
(۴) حَيْثُ أَنَّ الشَّهْوَةَ مِنْكَ سَحَبَتْ
أَفْرَجَ ذَلِكَ الْخَيَالَ هَرَبًا
(۵) فَالْجَنَاحَ أَحْفَظْ وَبِمِثْلِ الشَّهْوَةِ
يَذْهَبُ فِيكَ حَسْبُ مَيْلِكَ
(۶) رَعْمَ الْخَلْقِ عَمَلُ الْمِشْرِ
مَا دَرَوْنَا أَنَّ الْجَنَاحَ لَهُمْ
- حَيْرُوا كَثُرَ لَهُمْ صَاعُ الرُّشْدِ (۱)
بَادِمًا عَادَ زَهِيمًا لِلْعَصَبِ
بِالْخَيَالِ الْمِيلِ بِالطَّنِ طَابَ
وَعَنِ الْأَيْمَانِ وَاللَّطْفِ الشَّرِيدِ
كَانَ حَتَّى فِي الْجَنَاحِ دَا الْجَنَاحِ (۲)
تَقَعُ تَقْدُو سَمْعِيذِ الطَّالِبِ
سَقَطَ مِنْهُ الْجَنَاحُ وَدَهَمَتْ
مِنْهُ وَالذُّوقُ لَيْتَ طَارَ هَامٌ
هَدِيدِ حَتَّى إِكْنَى بِالْمَرْءِ
لِلْجَنَاحِ تَحْلُصُ مَعًا يَكَا
هُمْ يَأْتُونَ وَطَيْبُ السَّكْرَةِ
يَقْفُونَ مِنْ خَيَالِ بَهْمِ (۳)

(۱) المراد من الاصطدام المحارب وبعينه المعنى لا بد من العداوات - (۲) ي
ملك وبعينه يا اسير الخيال يكون جناحاً حتى بذلك الجناح تخرج على العفة باعتبار
من الجناح عطفة العفة وهذا الجناح يكون حقيقته شره جناب الوصل وبعينه وانتميل
و في سحره انهم (ما يدان بر حقیقت بر شود) - (۳) ای لا یطیرون الی الجناح لاهی -

- (۱) زین نشان خدایان بر نشان می شود
(۲) زینکه شهوت حاصلی رانده است
(۳) ما خیالی میل و چون بر بود
(۴) چون بر اندی شهوتی برت بر بحث
(۵) بر نگه دار و چنین شهوت مر آن
(۶) خلق پندارند عشرت می کنند
- شهوت رانده بشمان می شود (۱)
در حقیقت دورتر و اعاده است
ما بدن بر بر حقیقت بر شود (۲)
نسک گشتی و ان خیال ارتو گریخت
تا بر میل برد سوی جن
بر خیالی بر خورد بر می کنند

(۱) در این ست و بیت بعد مراد د شهوت خواهشست که معنی حقیقی شهوتست یعنی
کسی که صورت و دوست دارد ممکن است دوستی و چنان باشد که صورت و پرستند -
(۲) چنانکه حدادند می رمانند (ما بعدهم الا یقربوا الی الله زلی) پس حدادت این صورت
از اختیار خودست -

- (۱) اَنَا مَدِّيُونَ لِشَرْحِ النِّكَتَةِ هِدِيهِ فَاسْمَحْ لِي فِي مُهِمَّةٍ (۲)
 اَنَا حَالًا مُعْسِرٌ مِنْ ذَا سَكْتٍ بِكَلَامٍ مَقْدَهْدَامًا نَسْتُ

اقتداء ذلك القوم بامامة الدقوقي

- (۲) وَالِدُ دَقَّوْقِي ذَاكَ حَاءَ لَلْأَمَامِ
 كَأَنْ مِثْلَ الْأَطْلَسِ ذَا الْقَوْمِ كَانَ
 (۳) قَالَهُ الْمَلُوكُ بِلَاكٍ صَمَاءَ اقْتَدُوا
 (۴) فِيهِ بِالتَّكْبِيرِ أَمَّا قُرُونُ
 (۵) حَرَّحُوا مِنْ هِدِيهِ الدُّنْيَا أَعْلَمُ
 يَا إِمَامَ نَحْنُ قُرْبَانًا صَبِيرُ
 الصَّلَاةُ وَ أَهْمُ أَدَى الْأَمَامِ (۲)
 كَانِطَرَارُ هُوَ مُمْتَازًا عِيَانُ
 حَلَفَ ذَلِكَ الْمُقْتَدِي السَّامِي أَهْتَدُوا
 مِثْلَ قُرْبَانٍ هُمْ مَا قَطَّمُوا (۳)
 مَعْنَى التَّكْبِيرِ حَقًّا وَ أَفْهَمُ
 فِي الْأَمَامِ لَكَ مَعَ حُبِّ كَثِيرُ

(۱) ن دردم ی سکت - (۲) مال لبحوری الاقدس بمعنی المعو والحق ای لدلی ، المعو - وانکن المدونی عن اعلی ارضین یعنی سر در معلوم و مشاهد (۱) ی کما ذهب القرابن من عالم الله هو الله الله کبر لی عظمی معنی کذا هؤلاء بالخشوع والاحصور سواء سوى به لانه ورداد است سلام فصل صوة مودع مال السهر وردی فی لوارف و علی سائر ی الله عیبه مودع داه و هو و کل شیء سواه ویسکن ی یكون القرابن بمعنی التقی التقی لان الانعبد یقریون الی الله ولهذا قال (معنی تکبیر ایست ای امیم) -

(۱) وم دار شرح این نکته شده مهمسم ده معسرم دین تن دردم

اقتدا کردن آن قوم بامامت دقوقی

- (۲) پیش در شد آن دقوقی در سار
 (۳) اقتدا کردن آن شاهان قطار
 (۴) چونکه با تکبیرها مقرون شدند
 (۵) معنی تکبیر ایست ای امیم
 قوم همچون اطلس آمد او طرار
 در پی آن مقتدای بامدار
 همچو قربان ارحمان بیرون شدند
 کای خدا ما پیش تو قربان شدیم

(۱) قَبُولُ الدِّعَى تَكْبِيرًا عَلَنَ
تَعْمَلُ فِي دِيحِ نَفْسٍ تَسْتَعْقُ
(۲) وَكَاسْمَاعِيلَ قَدْ كَابَ الْمَدَنَ
فَعَلَى الْجِسْمِ أَنْبِيلَ لِرُوحٍ قَدْ
(۳) وَبِسْمِ اللَّهِ مِنْ حَرَصٍ وَبِ
قَتَلَ الْجِسْمِ قَبَسِيلَ فِي الصَّلَاةِ
(۴) كَالْمَعَادِ فِي أَمَامِ الْحَقِّ حَلَّ
(۵) الْحَسَابِ وَآمَدَاتِ أَوْ
مِثْلَ مَنْ هُمْ مُسْتَقِيمُونَ وَقُوفَ
(۶) لَهُمُ الْحَقُّ مُدَامًا قَالَ مَا
أَكْمُ الْمَهْلَةِ هَدَى قَدْ مَحَتْ

قُلْتُ أَيْضًا مِثْلَ هَذَا حَقٌّ أَنْ
قَتَلَ الدِّعَى لَهَا أَمْ يَفْتَرِقُ
كَالْخَلِيلِ الرُّوحُ كَانَ بِالْمَطَرِ
فَعَلْ تَكْبِيرًا الدِّعَى قَصْدُ (۱)
شَهْوَةً مِمَّا بِهِ شَوْهَةٌ قُرْ (۲)
عِنْدَ دِيحِ الْمَدَنِ تَلْقَى النِّعَاةَ
هُمْ قَدْ صَفَوْا صَفْوَةً مِنْ وَحَلْ
فِي حَضُورِ الْحَقِّ قَامُوا كَمْ تَكْوَا
فِي الْمَعَادِ أَدْنَى صَفْوَا صَفُوفِ
حَتَّمْ فِيهِ لِي مِنْ بَعْدِمَا
وَطَوَّلَ الْعَمْرِ فِي الدُّنْيَا تَمَحَّتْ

(۱) ای کاه کرب روح علی مصححانوم الشهوات الجسدية فأجابه من المصنف
بهدا اعلی ما توفی سعیدی شاء الله من (۲) ای الدن من الشهوات والعرض
صدر مقتولا فی الصلاة بسبب الله حين دد دبح وظهر من المدح بالدع السوی فی الصلاة
و بظاهره من الاهواء كالفرس شه بكسرة الدح في الصلاة بالسنة وقت لدع فان
المسجل علیه طاهر وقریان واللک لا یسجل علیه تجس -

همچنین در دبح نفس کشتی
کرد جان تکبیر بر جسم نیل
شد به سم الله بسم در مار
در حساب و در مباحات آمده
بر مثال راست حیز و مستغیر
اندرین مهلت که دادم من ترا

(۱) وقت دبح الله اکبر میکنی
(۲) تن چو اسماعیل و جان همچو خلیل
(۳) گشه کشته تن ر شهوتها و آر
(۴) چون قیامت پیش حق صفها زده
(۵) استاده پیش بردن شک در
(۶) حق همی گوید چه آوردی مرا

- (۱) عَمَرَكَ يَا دَا أُتِي بِالْمَرْءِ
 (۲) أُتِي أَقْبَيْتَ وَعَلَقَ عَيْكَ
 لَلْحَوَاسِ الْخَمْسِ أُتِي بِالْعَمَلِ
 (۳) عَيْتِكَ وَالسَّمْعِ وَالْمَكْرِ وَمَا
 قَدْ صَرَفْتَ كُلَّهَا مَاذَا اشْتَرَيْتَ
 (۴) أَنْتَ كَالْمَسْجَاهِ وَالْبَعُولِ قَدْ
 أَنَا جُدْتُ لَكَ فِي هَذَا مَتَى
 (۵) بِمَثَلِ دِي الْأَحْصَارِ مِنْ بِلَالِمْ
 تَأْتِي مَعَ كَمْ مِنْ مَثَلٍ وَالْوَفِ
 (۶) هَذِهِ الْأَقْوَالُ تَقْبِلُ الرُّجُوعَ
 صَارَ طَقِينٌ لِمَا مَنَّهُ الْحَجَلُ
- أَيْنَ أَتَيْتَ وَ قُوَّتِ الْقُوَّةُ
 أَيْنَ أَذْهَبْتَ .. وَكُلَّ عَمَرَكَ. (۱)
 كَمَنْتَ صَفَيْتَ احْسَنِي بِمَجْنِ
 كَانَ مِنْ جَوْهَرِ عَرْشِ كَمْ سَمَى (۲)
 أَتَيْتَ مِنْ تَقَعٍ وَ قَرِشٍ مَا دَرَيْتَ
 حُدَّتْ مِنْ لَطَبٍ رَحِلٍ وَ يَدِ
 هُنَّ كُنَّ .. أَوْ لَهَا أَخْطَأُ أُنَى
 مَلَأْتُ مِنْ عِنْدِ بَارِي الْيَعْمِ
 مَلَأْتُ .. وَالْحَقَّ قَدْ صُمْتُ وَ قُوفِ
 حَامَتِ عِنْدَ لَقِيَامٍ فِي الرُّكُوعِ
 أَحَدٌ رَادَ الرِّجِيفِ وَالْوَجَلِ.

(۱) کجا : رفته . معنی این صعبت حواله است و صرفها - (۲) ای العین و لادن
 و جوهر العرش و هی اموی الروحانیة العامة کالجیه و العین و انه ده ر لار دة سدرجات
 فی الروح الانسانیة صرفتها و ای شیء . - اشتریت من عرش الارض -

- (۱) عمر خود را در چه بایان برده
 (۲) گوهر دیده کجا فرسوده
 (۳) چشم و گوش و هوش و گوهرهای عرش
 (۴) دست و یاد ادمت چون بیل و کلند
 (۵) همچنین بفهمهای درد و کین
 (۶) در قیام این گفتها داود رجوع
- قوت فوت در چه مادی کرده
 پنج حس را در کجا بالوده
 حرح کردی چه حرنده یو و مرش
 من ببخشیدم ز خود آن کی شدید
 صد هزاران آید ز حضرت چنین
 وز حجالت شد دوتا انحر رکوع

(۱) اِنْقِيَامِ قُوَّةٍ مِنْ حَجَلٍ
 مِنْ حَيَاةٍ فِي الرُّكُوعِ كَمَا ذَكَرَ
 (۲) ثُمَّ اَيْضًا يَصِلُ الْاَمْرُ بِانْ
 قَوْلِهِ الْحَقِّ وَمَا مِنْكَ سَائِلٌ
 (۳) مَنْ رُكُوعٍ رَفَعَ الرَّأْسَ الْخَجَلِ
 وَحَمَهُ دَاكِ الَّذِي بِي الْعَمَلِ
 (۴) ثُمَّ اَيْضًا يَصِلُ الْاَمْرُ بِانْ
 (۵) حَمَرًا قُلْ مَا هُوَ كَالْعَمَلِ
 مَرَّةً أُخْرَى لَهُ الرَّأْسُ رَفَعَ
 (۶) مَنْ عَلَى الْوُجْهِ وَائِضًا لَهُ قَالِ
 قَالًا اَحْوَالِكَ اَحْمَرَةٍ
 (۷) قُوَّةِ الْبِرِّحْلِ لَهُ عَنْ كَرَةِ

لَهُ لَمْ تَبْقَ وَقَطَعَ الْوَحْلِ
 لَهُ تَسْبِيحًا وَالدُّنْبِ أَقْرَ
 مِنْ رُكُوعٍ اِرْفَعَ الرَّأْسَ وَعَنْ
 قُلْ حَوَادِثُ اَهُ طُوعًا يَفْعَلُ
 دَاكِ اَنْضًا وَعَلَى الْاَرْضِ وَحِلْ
 فَعَلِ الْقَلْبِ اَقْرَ بِالزَّلْزَلِ
 عَنْ سُجُودِ رَأْسِكَ اَرْفَعَ وَحَسَنَ
 اِلَيْكَ دَاكِ الْعَدَمِ مَنْ رَفَعَ الْحَجَلِ
 وَكَمُنْ اَلْحَقِ اَيْضًا وَقَعَ
 اِرْفَعَ الرَّأْسَ وَتَصَحَّحَ بِالْمَقَالِ
 اَقْصَصَ الشَّعْرَةَ اَعْدَ الشَّعْرَةَ (۱)
 دَهَبَ حَيْثُ حَطَابُ الْهَيْئَةِ

(۱) وهی سجدہ السج رکہ بخوانم کردار و عبت وجو - ایلامی اطلب ان افش

حالك وعملك منك -

در رکوع از شرم تسبیحی بخواند
 از رکوع و باسج حق بر شمر
 بار اندر رو فتد آن خام کار
 از سجود و واده از کرده حمر
 انبر افتد بار در رو همچو مار
 که بخوانم جست از تو مو بمو
 که حطاب هیمی بر جان زدش

(۱) قوت اسنادن و حجت نماد
 (۲) بار فرمان میرسد بردار سر
 (۳) سر بر آرد و رکوع آن شرمسار
 (۴) بار فرمان میرسد بردار سر
 (۵) سر بر آرد او دگر درده شرمسار
 (۶) باز گوید سر بر آر و بار گو
 (۷) قوت بای اسنادن نبودش

- (۱) مِنْهُ قَوْقُ رُوحِهِ ضَمًّا ضَرْبٌ
وَحَدٌ وَالْقَعْدَةُ أَحْجَارٌ قَعْدٌ
(۲) لَهُ قَالَ قُلْ حَلَا قَلْبًا
وَمَنْحَتُ رَأْسَ مَا لِي لَكَ آتِي
(۳) إِنِّي أَنَا الْيَمِينُ لَهُ الْوَحْدَةُ لَوْ
(۴) وَالْكَرَامُ تِلْكَ يَمِينِي بِشَعْمُوا
ذَا الْبَيْتِ مِنْ لَهُ الْخُرْقَةُ وَالْ
- وَمِنْ الْحَمَلِ الثَّقِيلِ ذَا الْكَرْبِ
عِنْدَ ذَلِكَ الْحَضْرَةُ الْحَقُّ الْأَحَدُ (۱)
نَعْمَةً أَعْطَيْتُ آتِي شُكْرًا
نَعْمَةً أَصْحَ وَأَفْقُ دِيْمًا بَدِيْنِ .
نَحْوُ رُوحِ الْأَنْبِيَاءِ دِي الْقَوَى
يَسْلَاطِيْنُ وَبِقَهْرٍ أَمْعُوا
رَحْلُ صَفَةٍ رَكْسًا قَيْدُ الْوَحْلِ

فی بیان اشاره السلام یوم القيمة من هیبة محاسبة الحق تعالی طرف

یده الیمنی وطلب الاستعانة والشفاعة من الابیاء علیهم السلام

- (۵) وَلَهُ قَالَ السَّيُّونُ دَهَبٌ
قَهْمَاكَ الْبَحِيَّةُ يَا دَا الْعَلَاخِ
عَمْتُ يَوْمَ الْحَمَلَةِ حَانَ الْعَلَبُ
مُحْكَمٌ كَانَ وَمَنْ عَيْرِ دَنَاجُ

(۱) ی بعد دك حامل الحمل المعدل من نعمة بقدر او بقدره و حصه الحق یقول
له قل لكلام الابیاء دست از دل برده ایچده بعد از برده سبلة یعنی حساب و رد بها الاعمال
الصالحه و رفت فی الاصل ایضا یعنی صدم و راد به القوة و الاحكام یقول الانباء یوم للعلاج
دهب و هو یوم الدنيا والعلاج ههت كان معك و هو بالاعمال الصالحات ألم تأت من عبد اضم
حسابك حسن شماك قبل هرك و صحتك من صحت و عاك دل هرك و هرك غث و رقیل شعتك و حیاتك قبل موتك

- (۱) پس بشیند قعده را از بار گران
(۲) نعمت دادم بپوشكرت چه بود
(۳) رو بدست راست آرد در سلام
(۴) یعی ای شاهان شفاعت كین لبیم
- حصصش گوید سخن گو نایاب
دادمت سرمایه هین بنمای سود
سوی جان انبیاء و آن كرام (۱)
سخت در كل ماندش پای و گدیم

بیان اشارتهای سلام سوی دست راست از هیبت محاسبة حق و از انبیاء (ع) استعانت

وشفاعات خواستن

- (۵) انبیاء گوید روره چاره رفت چاره انجا بود و دست افرار رفت (۲)

(۱) شرح گوید مراد از انبیاء درین بیت بچر دان نفسه محمد است زیرا كه شعت
برای و معق است برخی گوید بی گمار یش از وقوع حساب است و شفاعت پس از
وقوع حوادث بود و ذات شرعه محمد داخل بیاء است (۲) دست هزار یعی آلات كار

- (۱) يَا نَعِيسَ الطَّالِعِ الطَّيْرُ بَلَا
(۲) تَرَكْنَا قُلَّ لَا تُرْقِ مِنَّا الدَّمَا
فِي غَنَاءِ رَوْحِهِ قَالُوا أَسْكَنْتَ
(۳) إِصْح يَا ذَاوَالْعِوَابَ لَكَ قُلْ
نَحْنُ مَنْ يَا سَيِّدُ عَنَا أَيْدَا
(۴) مَا يَذَا السَّمْتِ وَلَا ذَاكَ وَجَدَ
رُوحَ ذَا الْمُسْكِينِ الْعُرْنُ إِرْبُ
(۵) ذَلِكَ الْمَا كُرْ مَا يُوتِس الْأَمَلِ
(۶) بِالْأَدْعَاءِ رَفَعَ رَبِّي الرِّحَا
غَيْرَكَ الْأَوَّلِ وَالْآخِرُ أَنْتَ
- وَقَتِ أَنْتَ لَنْ تَمَالَ الْأَمَلَا
لِلْبَسَارِ الْوَحْدَةِ الْوَلَّى نَدْمَا
لَهْلَا تَنْبَسُ يَسْتِ شَفَا
مَعَ بَارِي الْخَلْقِ وَالْأَمْرِ يَحُلْ
بَرْفَعُ أَهْبَ مِنْهُ إِبْهِي الْمَدَا
مَنْ مَعْرُفُهُ مَا قَالَ وَحَدَّ
مَاءَ قُطْعِ نَادٍ بِالْعَصَا
عَادَ مِنْ دَاكِ أَيْدَيْنِ يَحُلْ
قُطْعِ مِيبِي وَ مَالِي مُلْتَحَا
كَمْ عَمِي الْعَاصِينَ بِالْعُقُومَتِ

(۱) هکذا می رسد لکدهور دی نسخه لیس (از همه بود شد مسکین کیا)
وقال (مسکین کیا) ای الرجل المسکین -

- (۱) مرغ بی هنگام ای بد بخت رو
(۲) رو بگرداند بسوی دست چپ
(۳) همین جواب خویش گو با کردگار
(۴) نمی ازین سو می ازین سو چاره شد
(۵) از همه نومید گردد آن دغا
(۶) کز همه نومید گشتم ای خدا
- ترک ما گو خون ما اندر مشو
دو تبار و خویش گویندش که خب
ما کیم ای خواجه دست از ما بدار
جان آن بیچاره دل صد پاره شد
بس بر آرد هر دو دست اندر دعا
اول و آخر توئی و منتهی

- (۱) فِي الصَّلَاةِ دِي الْأَشَارَاتِ الدَّمِي
كَيِّ يَدَا تَدْرِي يَقِيمَا أَنْ تَصِيرَ
(۲) فَمِنْ النَّيْضَةِ وَكَانَ الْفَلَاحُ
رَأْسُكَ كَالطَّيْرِ لَا تُنْقَرُ وَمَا
لَطَعْتَ أَنْظُرَ بِكُلِّ قِطْبَةٍ
ذَلِكَ الْيَوْمَ وَمَا فِيهِ بَصِيرَ
يُخْرِجُ الْفَرْحَ بِحَقِّقٍ وَالنِّمَاتِ (۱)
لَكَ مِنْ تَعْظِيمٍ أَوْ طَوْعٍ سَمِي

فی بیان استماع الدقوقی فی الصلاة من الفلك بکاء و تصویت
الخلق لما تقرر غرق الفلك

- (۳) دَا الدَّقُوقِيْ أَمَّةٌ وَفِي الْمَرْمِ
(۴) اِنْصِلَاةٌ حَلَمَةٌ اَصْطَفَوْا فَيَا
عَمْدُكَ لَيْسَ يَحِلُّ صَارَ الْأَمَامِ
دَا الْمَرْيَقُ أَنْظُرَ لَدَا الْأَصْحَابِ الْكَرَامِ

(۱) اشاره ای اوصاف واحوال الصلاة الطائفة لان المراد من هذه الاعمال والاركان
المنصوصة ومن مخرجها المصروع والمصروع ای جزء من الصلاة المستوعب ولهذا دل فی الشطر
اشائی لا یقر رأست علی الارض کما یظهر فی لا یعصم ولا یس له ای ادعی یا حکمه
والوقار -

- (۱) در شمار این خوش اشارتها بین
(۲) بچه بیرون آر از بیضه نماز
آیندای کین بخواهد شایقین
سرمرزن چون مرغ بی تعظیم و ساز (۱)

شعیدن دقوقی در نماز افغان اول کشنی را در حال غرق شدن

- (۳) آن دقوقی در امامت کرد ساز
(۴) وان جماعت در پی او در قدام
بدران ساحل در آمد در شمار
ایست زسا قوم و بگریده امام

(۱) در بحر از بوهیره بحر شده است (بهایی حلیلی من ثلثة ان افعی افعاء الکلب
وان افترش فترش انتصب وان افتر بقر اندک) یعنی غتم مانند سگ وپیش شوم چهار
زایمانند ووباه ویرم جنبه خود را در سجود مانند تک زدن حروس - صماً باید د - که احبار
منقوله از ای هریره بود علمای و حال امامیه سختیت ندارد -

- (۱) وَالْإِمَامُ الصَّبِيُّ تَحْوِ السَّحَرِ قَدْ
إِذِ بَسَمَتْ السَّحَرُ ضَوْثًا بِالْأَمَانِ
(۲) وَسَطَ الْمَوْجِ سَمِيحًا قَدْ أَظْهَرَ
(۳) وَطَلَاءَهُ الْغَيْمِ وَانْمِيلِ السَّهْمِ
ذِي ثَلَاثِ الصُّمَاتِ مَعَ فَرْقِ
(۴) ضَرْصِ الرِّيحِ كَمَرْدِئِيلِ قَدْ
(۵) الْيَمِينِ وَ اُشْتِمَالِ قَدْ
و اُخْوَفِ هَزْأُو بِأَوَّلِ كَمَةِ
(۶) فَعَلَى الْأَرْوُسِ مِنْهُمْ بِالتَّيَاحِ
مِنْهُمْ الْكَافِرِ وَ اَلْمُحَدِّ صَارِ
(۷) فِي الرِّمَانِ دَائِهِمْ أَلْفُ حُشْوَعِ
عَقَدُوا بِالرُّوحِ وَ أَقْلَبَ الْمُدُورِ
- ضَرَبَ الظَّرْفِ بِتَمَاقًا لَا يَعْتَدُ
سَمِعَ نَادِي وَ اَلْحَيِّ بِالْحَسَنَاتِ
فِي الْقَصَاءِ وَ اَللَّاهُ رَهْنُ الْخَطَرِ
و هِيَاحِ نَحْرُ بِالْمَوْجِ الْعَظِيمِ
كَانَ مِنْ دَوَارٍ أَوْ حَوْفِ الْغَرَقِ
بِهِصِ الْمَوْجِ أَصْطَرَا اَنْ كُلَّ حَذِ
وَ دَا اَهْلُ السَّمَنِ رَحْمًا
صَحْنُو مِمَّا اِهْمَ قَهْرًا اَلْمِ
صَرْنُو اَلْاَيْدِي صَحْنُو بِالصَّبَاحِ
مُحَلِّصًا لِّلَّهِ بِالْبِ جِهَارِ (۱)
فَعْنُو لِّلَّهِ رَادُّو الْخُصُوعِ
وَالْمُتَّوِدِ اَوْ نَحْوِ مِنْ دِي الشُّرُورِ

(۱) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي سُورَةِ الْمَكِّيَّةِ (۱) وَ دَرَكُوا فِي لَعْنَتِ دَعْوِ اللَّهِ مَخْصُصَ لَهُ
لَعْنِينَ فَلَمَّا سَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرَكُونَ)

- (۱) ناگهان چشمش سوی دریا افتاد
(۲) در میان موج دید او کشتی
(۳) هم شب و هم ابرو هم موج عظیم
(۴) تند نادی همچو غررائس حساست
(۵) اهل کشتی را مهلت نداشت
(۶) دستها در توحه بر سر می زدند
(۷) ناخدا با صد تضرع آن زمان
- چون شید از سوی دریا داد داد
در صفا و در بلا و رشتنی
بس سه تاریکی و از عرفان بیم
موحها آشوبت اندر چپ و راست
معره و وینها بر حاسته
کافر و ملحد همه محطس شدند
عهدها و بندها کرده بجان

- (۱) فِي السُّجُودِ رَأْسَهُمْ عَرَّوْا وَهُمْ
 فِي الرُّمَادِ الْعَارِ بِمَا رِيَهُمْ
 (۲) بِالْعُودِيَّةِ وَأَلَوْا مَا كَلَّا
 فِي الرُّمَادِ دَاهُ هُمْ أَلْفَ حَسَاةٍ
 (۳) قَمِينَ أَكَلِ الرَّحَاءِ لِي أَقْطَعُ
 مِنْ أَحِلَالِي وَمِنْ أَمِّ وَأَبِ
 (۴) رَاهِدٌ مَعَ فَايِقِي ذَلِكَ النَّفْسِ
 مِثْلَمَا صَارَ الشَّقِيُّ الْمُتَّقِي
 (۵) بِالْأَدْعَاءِ وَبِتَأْوِيهِ كَثِيرُ
 بِحَارِ اسْوَدَ فَوْقَ الْمَلَكِ
 (۶) فَبِذَلِكَ النَّفْسِ إِبْلِيسُ عَلَى
 صَاحِبِهَا مِنْ عَذْوِ الْكَتَبِ الْكَمِ
- ما رَأَى الْقَبْلَةَ قَطُّ وَحَهُمْ
 مَنْ رَزَايَا الْخَطِيئَاتِ تَلَمَّ
 أُنْدَا مُبَادَّةً حَسَتْ عَمَّا
 نَظَرُوا فِيهَا تَرَوُقُ بِالصِّغَاتِ
 مَرَّةً مِمَّنْ يَبِي رَادَ وَلَعُ
 لِي أَوْ حَالٍ وَغَمٌ مَا اقْتَرَبُ
 وَرَعَا عَادَ كَمِ الْقَوَى الشَّمْسِ
 عِنْدَ سَجَبِ الرُّوحِ وَالصَّقْوِ الْقَيِّ
 وَأَبِي لَهْمُ الطُّودِ يُشِيرُ
 مِنْهُمْ حَاءَ وَرَادَ بِالْحَنَكِ
 كَرَّ فَرِدَ مِنْهُمْ نَيْنَ الْمَلَأِ
 عَلَمَانِ حَلَّتَا دَوْمًا بَكَمِ

- (۱) سر برهنه در سجود آنها که هیچ
 (۲) گفته بی بی فایده از سدگی است
 (۳) از همه امید بریده تمام
 (۴) زاهد و غاسق شد آن دم متقی
 (۵) در دغا ایشان و در زاری و آه
 (۶) دیو آن دم از عداوت بی بی
- روشان قبله ندید از هیچ هیچ
 آن زمان دیده در و صد زنگی است (۱)
 دوستان و خال و هم بابا و امام
 همچو در هم گم جان کردن شقی
 بر فلک زایشان شده دود سیاه
 با یک زد کای سگ پرستان هفتین (۲)

(۱) در بعض نسخ (گفته که بی فایده است این زدگی) و ظاهر آست که از سهو ناسخ بوده پس معنی هل کشی در اضطراب می کنند که لایه و تصریح ما در این وقت یهوده است ولی این توجیه صحیح نیست زیرا که مردمان کشتی بدعای دوقوی امید بجات داشتند - (۲) مضاف الیه هر دو کلمه بی بی محذوف است یعنی بین این و بین آن وجهه تماماً کنایت از مضطرب و متعجب شدن است -

- (۱) يَا دَوِي الْاِنْكَارِ يَا اَهْلَ التَّبَعِاقِ
 دَا وَ بِالْعَقِي يَكُونُ ثَابِتَا
 (۲) عَيْبِكُمْ نَمَدِ اخْلَاصُ تَدْمَعِ
 فَلَا حِلَّ الشَّهْوَةِ اِلَيْسَ يَحْصُ
 (۳) وَ عَلَى حَاطِرِكُمْ مَرَاتِنَ
 اَحَدٌ فِي يَدِكُمْ عِنْدَ اَحْطَرِ
 (۴) فَمَنْ اَلَيْسَ اَتَى هَذَا التَّدَا
 وَ سَوَى لَسَمْعِ اَجْمَعٍ دَا اَلْكَلَامِ
 (۵) وَلَمَّا قَالَ الصَّحِيحُ الْمُصْطَفَى
 مَلِكُ الْأَمْلَاكِ قُطِبَ الدَّائِرَةُ
 (۶) كُلُّ مَا الْجَاهِلُ قَدْ رَامَ النَّظَرُ
 أَلَمَّا مَعَ مَوْتِ اَدْرُو الْاِتِّفَاقِ (۱)
 كُلُّ قَرْدٍ بَعْدَ هَذَا عَاصِيَا
 رَهْمَ وَ اَقْلَبَ بَيْنَكُمْ يَفْزَعُ (۲)
 صَرْتُمْ وَ الْوَرَعُ عَنْكُمْ مَلْصُ
 لَكُمْ اَللَّهُ يَتَوَمَّ مَمْتَحِنُ
 وَ لَكُمْ خَلَصَ مِنْ سُوءِ الْقَدَرِ
 كَيْفَهُ دَوْمًا تَصْنَعُ وَ مَسَاءُ
 اِنْدَا لَا يَسْمَعُ يَدْرِي الْمَرَامِ
 مَعْدُنِ الْمَعْرِفَةِ بِحَرِّ الصَّفَا
 مِنْ يَهْ اَلْاَزْكَانِ دَوْمًا دَائِرَةُ
 لَهُ دَوِ الْعَقْلِ لِعَقَابِ نَظَرِ

(۱) حاشا فتح لعدو المشقة وكليلة مرگ وحك دعاء الهامی يقولونه عند الحسب
 على أحد وسمعون انه ناموت (۲) د بعد الفلاس من الفرق اندمغ عيسكم لاجن
 شهوة وادوي لا تدمع لاكم لاجل شهوة مكنونوا لشيطان خاص =

- (۱) مرگ و حشک ی اهل نکار و عدا
 (۲) چشمه آن تر باشد از حد حلاص
 (۳) یادمان ماند که زوری در حضر
 (۴) این همی آمدند از دیو ایک
 (۵) رست مرموده است ما را مصطفی
 (۶) گنجینه جاهل دید حواهد عاقبت
 عادت حواهد بدن این اتفاق (۱)
 که شوند از مهر شهوت دیو خاص
 دستتان مگرفت یزدان از قدر
 این سخن را شود جر گوش یک
 قطب و شاهشاه و دریای صفا
 عاقلان بینند ز اول مرست

(۱) مقصود در این است اول و دوم آنت مر فرضی هم که از غرق شدن نجات
 باید گناه خود باقیست و توبه نخواهد کرد -

- (۱) أَوَّلَ الْأَمْرِ قَهَّ الْأَعْمَالُ هَبْ
فَلَهَا الْعَاقِلُ بَدَأَ نَاطِرًا
(۲) سَبَرَ الْأَوَّلَ مِنْهَا الْأَخْرَا
(۳) عَاقِلٌ مَعَ جَاهِلٍ بِنَ لَمْ تَرِ
يَا عَمُودُ الْحَزْمُ ضَعَبٌ فَمَتَى
(۴) مَا هُوَ الْحَزْمُ الَّذِي جَرَّ إِلَيْنَا
فَسَ فِي مَسْرِ الْخَرَى نَظَرًا
أَوَّلًا غَيًّا وَ سِرًّا الرَّتْبُ
كَانَ وَ الْحَهِلُ هَذَا اخْرَا
فِي الْمَيَابِ لَكُنْ كَانَ طَرَا (۱)
وَقَعَهُ أَهْيَبُ الدُّنَى مُسْتَبِيرُهُ
حَطَفَ السَّلِيلَ لَهُ أَيْ أَيْ
هُوَ سُوءُ النَّظَرِ كَثْرًا فِي الدُّنَا
فِي الْأَلَاءِ أَصْعَبُ عَنَى الْجَدْرِ

فِي بَيَانِ تَصَوُّرَاتِ الرَّجُلِ الْحَازِمِ

- (۵) فَلَهُ التَّصَوُّيرُ إِذْ أَمَلِ
وَأَمَّ قَدْ حَطَفَ دُمًّا سَدَدَ
أَسَدَ الرَّجُلِ تَوًّا وَضَلَّ
سَارَ الْأَحْطَفَ فِيهَا أَوْرَدَهُ

(۱) فی حدیث الشریف الکس هو ، ما من احد من فی امور دنیاه ان یقهر به
قبل الموت وطمع و هدا ما مره به و حاسهوا من ان یحاسب و موت و سهر لما
بعد الموت و ابعدها اخر من مع به هواه و همون مولار ، جاهد (کر) سی واقع
غیب ای عود) -

- (۱) کاره و اندر گر عیب و سر
(۲) اوش پوشیده باشد و آخر ان
(۳) کر به بینی واقع غیب ای عود
(۴) حرم چه بود به گمانی در جهان
عاقل او دید و حر آن مصر
عاقل و جاهل به بیند در عیان
حرم را سیلاب کی بر و بود
دم بشم بیند نلای ناگهان

در بیان تصورات مرد حازم

- (۵) آن چنانکه ناگهان شبیری رسید
مرد را بر بود و در بیشه کشید

- (۱) هُوَ مَا يَتَّبِعُكُمْ فِي الْمَسِيرَةِ
أَيُّهَا الْأَسْتَاذُ لِلْبَدِينِ أَوْفَكَرْ
(۲) فَأَلَى الْأَجَامِ كَمْ تَحَنَّنَ الْأَسَدُ
وَلَمَّا أَرْوَحَ مَدَى الْعَمْرِ اشْتَمَلَ
(۳) هَكَذَا الْخَلْقُ مِنَ الْفَقْرِ الْخَدِرِ
تَحْتَ مَا بِهِ مَارِجٌ يَلْحَقُ قَدْ
(۴) لَوْ هُمْ مِنْ حَاوِي أَعْتَرَعَدُوا
كُلَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ كَبِيرٍ كَشَفَ
(۵) كُلَّهُمْ مِنْ حَدَرِ أُمِّ هَوَا
بَلَوْ حُودَ نَهْمٍ حَمَوَا فِي أَمَدِ
- تِلْكَ أَنْظُرْ مَدِيهَا قَدْ أَوْرَدَتْ
مِثْلَ دَائِتٍ بِمَا حَرُّ لَحْتَسِرْ
لِنَقْصَا حَرِّهَا الْمَوْتَ أَعْدَ
أَصْصَعَاتٍ كَثِيرًا وَ أَلْعَمَقَ
تَصَهَّرَ دَوْمًا لَهُ حَافِ الْخَطَرِ
دَكْسٍ مَقَرَّ لَهُ عَمْدًا أَعْدَ
حَاطَمِينَ وَ إِلَى لَحَقَ هَدَدُوا
هُمْ نُحُودًا عَلَى أَسْرِ وَفَقَ
فِي صَمِيمِ أَعْمٍ وَالْجَهْدِ هَوَا
وَقَمَرُ حَرَوَا حَافِقُوا أَلْمَدَمَ

فی بیان دعاء و شفاعه الدقوقی فی خلاص تلك السفينة

- (۶) فَالْدَقُوقِيُّ دَا مَا أَمْجَشَرَا
دَا دَا وَ لَعَوَاءَ مَهْ أَنْظُرْ

- (۱) او چه بدبشد تو آن بیشه سین
(۲) میگذشت شر قصاصد ریشه ها
(۳) آچنان گرفتار میشدند حلی
(۴) اگر ترسیدی از آن فقر آمرس
(۵) جمله شان از خوف عم در غل عم
و همان اندش ای استاد دین
چون ما مشغول کار و پیشها
زیر آب شور رفته تا بخلق
گنجهاشان کشف گشتی در زمین
در بی همتی فدا شد در عدم

دعا و شفاعت دقوقی در خلاص آن گشتی

- (۶) چون دقوقی آن قیامت را بدید
رحم او جوشید و اشک او ریخت

(۱) رَحْمَةً جَاشَ لَهَا الدَّمْعُ انهمز
 غَصٌّ عَنْ فِعْلِهِمْ خُذْ بِالْيَدِ
 (۲) دَوَابُّوَسَامِ الْحَسَنِ اَيْضاً بِهِمْ
 بِسَلَامٍ اَنْتَ مَن بَحْرًا وَارِ
 (۳) يَا كَرِيمُ يَا رَحِيمَ سَرْمَدِي
 (۴) مَن مَسِيءِ الطَّنِّ يَا مَن مَن كَرَمِ
 وَهَبْ لَا بَدَلًا رَأَى وَلَا
 (۵) فَالْمَطَاءِ وَهَبْ مَن قَمَلِ اَنْ
 جِيئَ الْكَفْرَانِ مَنَّا وَالْخَطَا
 (۶) عَنْ ذُنُوبٍ صَدَرَتْ مِنَّا عِطَامِ
 (۷) تَقْدَرُ بِالْإِسْرِ تَعْمَوُ مَن طَمَعِ
 نَحْرِقُ دَوْمًا وَآيِضًا ذَا الدُّعَاءِ

(۱) گفت یارب منکر اندر فعلشان
 (۲) خوش سلامتشان به ساحل ناز بر
 (۳) ای کریم و ای رحیم سرمدی
 (۴) ای بداده رایگان صد چشم و گوش
 (۵) بیش از استحقاق بخشیده عطا
 (۶) ای عظیم از ما گناهان عظیم
 (۷) ما ز حرص و آرز خود را سوختیم

قَالَ رَبِّي رَحْمَةً مِنْكَ الْمَطَرُ
 لَهُمْ يَا مَلِكُ رَبُّ السَّوْدَدِ
 اِنَّ اِنْسَاحِلِ وَفَوْقَ مَيْلِهِمْ
 مَلِكٌ فِي يَدِهِ دَوْمًا اَمْرُ
 يُعْفَى عَنْ هَذَا الْقَيْحِ وَالرُّدْيِ
 مَا سَمِعَ وَعَيْنٌ وَ نَعْمَ
 رَشَوًا عَنْ دَاكِ حَاشَا قِيَلَا
 جَدُّ اسْتَحْقَاقِ اَرْنِي بِالْعَمَلِ
 طَرِ كَثْرًا لَمَّا رَأَى اَعْطَا
 يَا عَظِيمُ اَنْتَ اَنْتَ فِي اَلْمَقَامِ
 نَحْنُ مَعَ حَرِصٍ يَدِ زِدْنَا وَلَعِ
 مِنْكَ عَلَمْنَا لَمَّا زَادَ الرَّجَاءُ

دستشان گم ای شه سکو نشان
 ای رسیده دست تو در بحر و بر
 در کنار از بد سگالان این بدی
 بی درشوت بخش کرده عقل و هوش
 دیده از ماجله کفران و خطا
 تو توانی عفو کردن در حریم (۱)
 وین دهارا هم ز تو آموختیم

- (۱) حُرْمَةُ تَعْلِيمِهَا مِنْكَ الدُّعَاءُ
(۲) تَشْعِلُ أَيْضًا بِمِثْلِ ذَا عَلَى
فِي الزَّمَانِ ذَلِكَ بِمِثْلِ الْأَمْهَاتِ
(۳) سَأَلَ مِنْ عَيْنِيهِ دَمْعٌ وَالدُّعَاءُ
(۴) السَّمَاءِ وَصَلَّ ذَلِكَ الدُّعَاءُ
ذَا دُعَاءُ أُخَرِ عَدُوَّ وَمَا
(۵) فَالدُّعَاءُ ذَلِكَ اللَّهُ صَمِعَ
وَالدُّعَاءُ ذَلِكَ ذِيكَ الْقَبُولُ
أَنْ بِمِثْلِ الطَّائِفَةِ هُدًى الصِّيَاءِ
لَعَطْفِ رَاحِ الدُّعَاءِ فِي الْمَلَأِ
أَوَدَّ لَمَسَهَا تَمَشُّقَاتِ
ذَلِكَ مِنْ لَا بِأَحْسِيَارٍ وَقَعَا (۱)
مِنْ هُوَ لَا بِأَحْسِيَارٍ ظَلَعَا (۲)
بِمَنْ كَانَ قَوْلُ حَلَّاقِ السَّمَاءِ
إِذْ هُوَ الْمُنَى كَانَ مِنْ وَلَعِ (۳)
كَانَ الْحَقِ إِلَى الْحَقِ يُوَلِّ.

(۱) من قبل و مثل هذا الدعاء في الصلاة معبد لها بأحباب قوله (آن دعای بی خود آن خود دیگر است) (۲) من الدعاء المذكور لم يصدر من الدعوى فلس منه بل هو قول الله عمن معبد للصلاة وان نظرت الى الجمعية (آن ده حق می کند چون او بدست - (۳) ای داد آن معبد در آن الدعاء و تحت لاجانه من لله و الهی لایه حق می بدیده القدسی (و زال عیدی بقراب او بدوان حتی احد و در حدی که سمع البندی بسمع به و بصره البندی بصر و بده لبی ببطش بها و دخله لبی بمشو بها و ان لاسح الاکبر و لایه من اثبات عن العبد هو الدعاء فی الله و حید یصح ان يكون الحق بده و بصره و لایه و بده مع عواء و حو رجه بهو به علم المعنی بادی بای به و هذا شجرة قرب النوافل -

- (۱) حرمت آنکه دعا آموختی
(۲) همچنین میرمت بر لعطش دعا
(۳) اشک میرمت از دو چشمش و ان دعا
(۴) آن دعای بی خود آن خود دیگر است
(۵) آن دعا حق میکند چون او بدست
در چش طمعت چراغ ابروختی
آن رمان چون مادران ما وفا
بیخود از وی می بر آمد بر سما
آن دعا رو بیست لغت داور است
آن دعا و ان اجابت از حد است

(۱) مَا عَدَى الْوَاسِطَةَ الْمَخْلُوقَ قَطُّ
لَا وَلَا يَعْلَمُ رُوحٌ وَ دَن
(۲) فَعَدَّ اللَّهُ كُلَّ بَارِحَةٍ
(۳) هُمْ رَحِيمُونَ يَصِيرُونَ لَا
مُشَبِّهُونَ مُشْتَبِهَاتُونَ الْحَرُونَ
(۴) إِصْحَاحُ دَا الْقَوْمِ طَلَبٌ مَسْتَلَا
(۵) خَالِصٌ مِنْ نَمِيسِ الشَّهْمِ الْمَطْلُ
(۶) رَعَمُوا مِنْ خَدِّهِمْ كَانُوا أَنْ
وَأَحْبَرَانِ سَدَدٌ فَوْقَ الْأَرْضِ
(۷) يُطْلِقُ أَنْصِيدَ كُلِّ نَعَبٍ
وَيَنْجِبُ وَغُرُورُ دَا الْأَمَلِ

لَهُ فِي الْتَيْنِ وَلَا مَعَهُ أَرْتَطُ
بِالْخَصُوعِ دَا - عَرِي مِنْ رَمِ
وَالْحَمِيمِ حَقِّ الْحَقِّ لِعَظِيمِ
عَوَسَ يَنْفُونَ مِنْ مَثَلِ الْأَمَلِ
يَعْمَلُونَ فِي الْأَشْجُونَ وَالْمَحْضِ
أَصْحَاحُ وَاعْتَمِدَ وَدَهَمَ قَلْبُ الْأَمَلِ
دَا كَ لَمَّا كَ وَمِنْ مِي لَمَّا كَ حَلِ
أَهْمُ أَسْعَدَ مِنْ حَقِّ رَيْسِ (۱)
صَافٍ سَهْمٍ بِتَمَّ الْأَرْضِ
رَحِمَهُ فِي عَيْرِ دَا أَمَّ يَنْدَبِ (۲)
عَمُو أَنْصِيدَ كَانُ الْأَمَلِ

(۱) ای آن که از این جهت راو سبب بخواهد استعداده دعا بهم به واسطه (۲) ای شهاب
می رسید به صورت ارجلهم لانهم بنمون از ارجلهم در آن است مصطفی لا یسروون همی سورت
عبر از شهاب یسروون دَا بخلاص من ادیانهم من جهة الاخر را او حاده گویند معروفین

(۱) واسطه مخلوق بی اندر میان
(۲) شدگان حق رحیم و رداور
(۳) مهربان بی رشوه یاری کنند
(۴) همین بجو این قوم را ای مستلا
(۵) دست کشتی از دم آن پهلوان
(۶) که مگر باروی ایشان در حشر
(۷) پا دهاند روپهن را در شکار

می خسران لایه کردن جسم و جان
جوی حق درید در اصلاح کار
مشتنان و مستعان عمجوارگان
همین عسمت دارشان پیش بالا
واحد کشتی را بجهت خود گمان
در هدف بدست تیری از هر
وان زدند روپاهان غرار (۱)

هَمْ دَوْمَ يَلْمُونَ نَذَابَ
رَحْلِكَ حَقَّ بَنَّةً وَ مَدِيرِ (۱)
يَا سَمِيَّةُ أَيُّ نَوْعِ مَطْلَبِ
دَا الْكَرَامِ مِنْ مِثَالِ مَنْ عَمَّا
رَفَعَتْ مَتَا عَمَّا عَرَفَ بِمِثْلِ
لَمَعَتْ يَمْنَى وَ يَسْرَى مِنْ طَرَفِ
نَالِدِيْنِ «أَتَى بِالْمَكْرِ أَقْرَبُ
حَيْرَ رِيْدٍ وَ كَرَّ بِضَطْرَبِ
أَلَا تَوَهِيهِ أُنْدِيَا وَلَعِ
رَالَا نَحْرَ حَهْلًا لَا نَرَى
أَبَ فِي تَعْمَرِهِ وَ أَيْتَرِ الدَّحِي
صَلَحَ نَفْسُ يَا دَا أَنْزَعِ

(۱) و لعشیر به و بهمه و طرف
(۲) و یلذت یا ثعلب من حجر
نک اولم توحید از محل نذاب
(۳) نحر مثل انقلب از محل له
(۴) و انهم یجسسون و یجیل
دو کان مع دالذاب
(۵) و یهز ادب نحر ان
نذاب فی ذاک حتی من عجب
(۶) حیرة احنی طامع من طمع
(۷) کنی یخضع ثعلب ذاب اوردی
(۸) وسط تحفره صرنا یا عتی
بدک علی سبله میز ارفع

(۱) چشم شوخ بهی السمه -

می و هاند جان مارا در کعبین
با چو سود ده چه سودای چشم شوخ
می رهاسمان ر صدگون انتقام
عشقه بازیم بادم چپ و راست
تا که حیران ماند از مازید و بکر
دست طمع اندر الوهیت زدیم
این نمی بینیم ما کاندیر گویم
دست وادار از سبال دیگران

(۱) عشقه با دم خود سازند کین
(۲) رو بهای یارا نکه دار از کلوخ
(۳) ما چو رو بهان و پای ما کرام
(۴) حیل بهار یک ما چو دم ماست
(۵) دم بجسمیم راستدلال و مکر
(۶) طالب حیرانی خلقان شدیم
(۷) تا مسمون ماست دلها شوم
(۸) در گوی و در جوی یا قلبان

(۱) إِذْ نَسْتَدِيرُ بِطَيْبٍ وَسُرُورٍ
تَعْدُ ذَيْلُ الْخَلْقِ إِمْسِكَ وَاسْتَحْبِ
(۲) يَا سَجِينَ الْأَحْمَةِ وَالْأَرْبَمَةِ
لِمَحَلِّ لَطْفِ الرُّوحِ اسْتَحْبِ
(۳) تَ يَا مَنْ لِلْجَمَادِ خَدَمًا
رَبَّنَا اتَّقَبَّلْ أَتَتْ تَجِدْ
(۴) فَالْعُودِيَّةُ لِنَحْبِ لَا تَنْ
خُصِكَ لِنَسَاطَةِ مَنْ آتَى قَامَ
(۵) وَاسْتَحْبِ أَنْ يَقُولَهُمْ مَا
وَتَرَأُ فِي غَمَقِ الرُّوحِ لَكَ
(۶) وَبَيْتِكَ يَا تَعْلُبُ هَذَا نَدَبًا
قَلَمْتُ دَوْمًا عَلَى مَنْ لَهَاقُوتُ

تَصِلُ تَقِيمُ الرُّوحِ الْحَمُودُ
لَهُمْ نَحْوَهُ الْخَيْرِ اطْلُبْ
وَأَسِيرَ نِسْتَهُ الْعَمْسَةُ
مَنْ لَكَ الْغَيْرِ فِي هَذَا أَذْهَبَ (۱)
الْحَمَارُ الدَّرُ قَدْ لَزِمَا
وَمَا أَذْهَبَ نَحْوَهُ لَا تَجِدْ
لَكَ تَمْ تَقِطُ يَدَا أَيْ زَمَنَ
وَبِمَ كَانَ نَكْتُ هَذَا الْفَرَامُ (۲)
تَقْصَعُ تَنْتَ رَنْطُتَ بَرَمَا (۳)
وَالَكِ الْمَوْتُ الرُّؤَا مَسْكَ
الْمُحْدَاعِ دَعُ وَاَوْفَ طَلَبَا
مَكَوَابِي حَسْبِهِمْ تَحْلِي الْكَرُوتُ

(۱) ای یا مقیم اندام دردم و لغوس لغمة و لعبت سته فی العالم السلی
من عبر خلاص من لضعات مشر به استحب روح عبرت اسأ الی هذا المعن الطلعب و هذا
الخطیب هنی نحو الاسهراء - در فتح لونی و سکون امین رمسی عطیف ی
المحل الطلعب - (۲) سخته ثابته - لمسکه - (۳) زهی تکر لرء المعجزة
الاولی للتحصین والثابته اسم الوتر -

بعد از آن دامان خندن گبرو کش
غیر حای دیگرن و هم نکش
بوسه گاهی یافتی ما را سر
میل شاهی از کجایت خاستست
سته در کردن حات زهی
وقف کن دل بر خداوندان دل

(۱) چون مستغنی رسی زما و خوش
(۲) ای مقیم حسن چدر و بیج و شش
(۳) ای چو خر سده حریف کون حر
(۴) چون بددوت مدگو دوست دست
(۵) در هوای آنکه گویدت زهی
(۶) رویها این دم حیلست را بهل

- (١) في لواء الأسيد الصاري الكتاب
أيها القلب لا تركض إلى
(٢) أنت يا قلب من الحق نصير
حيماً كالجزء نحو كبله
(٣) لك قال الحق دوماً فالنظر
وعلى الصورة في أن يقين
(٤) أنت قلت دائماً أيضاً أنا
أدريت القلب فوق العرش لا
لا يقل .. لو تجد بالطلاب
جميعه نشأ تكون في الملا
له متطوراً وبالقدر حطير (١)
سرت ، والقرع أتى من أصله
كان فوق القلب بيتاً لا الصور (٢)
ثم يقع فالصورة ماء وطين
إلى قلب و حدير بالثنا (٣)
في القول حل شأ وعلا

(١) ي بأن ذهب على الطريق لستفهم على حده اشرح القويم متصل الى الله تعالى
من الوصول الى الله نور وذلك النور حرم من النور الإلهي (٢) اشارة الى قوله
(ص) ان الله لا يسطر اي صوركم ولا الى اعمالكم بل يصر الى قلوبكم وبياتكم - وعن
ابن ماجة عن ابي هريرة ما هذا لم يخلص من حسن اداء و لطيف ولا يحصل بث وصول
الجزء منه - ولا يصح في الله تعالى (٣) لقب صلاح اهل القلوب ليس القلب
الصورى لشكل البدن هو قصعة لهم ل قال النبي صمد الدين القوي في اصطلاحه لقب
حور نوراني مجرد توسط بين الروح والنفس وهو الذي يوفق به الالهامية و يسهل
الحكم به من الماطقة و الروح باطنه و ظاهره المتوسط بينه وبين الجسد كما
منه في القرآن بالرحمة و الكوكب الذي والروح بالصحاح في قوله تعالى مثل نوره
كمشكاة فيها مصباح لمصباح في رحمة الرحمة كأج كوكب ذي بوقد من شعرة مبركة
دروية لا شرفه ولا عرصة والشجرة هي النفس و المشكاة اسن وهو الوسط في الوجود
ومراتب السرلات نشأة النوح المحمود في العالم - ولهد قال ابو يزيد مشيراً الى هذا
القلب وهـ حوله لو وضع في دود قلب العارف ما أحس بها -

- (١) در پناه شیر کم نید کتاب
(٢) تو دلا سطور حق آنکه شوی
(٣) حق همی گوید نظرم آن بردل است
(٤) تو همی گوئی مرا دل نیر هست
رو بهاتو سوی جیفه کم شتاب
که چو جزوی سوی کل حود روی
بیست بر صورت که از آب و گسست
دل غرار عرش باشد می به پست

(۱) فَيَطِينُ عَاكِرُ اَيْصٍ وَحَدَّ
 عَيْرٌ اَنْ اَمَاءَ هَذَا لَا اِلَهَ
 (۲) اِذْ هُوَ اَوْ كَانَ مَاءً عَلِمَا
 فَاِذَا لَا تَحْسِبُ الْقَلْبَ لَكَ
 (۳) ذَلِكَ الْقَلْبَ الَّذِي دَرِ السَّمَا
 ذَلِكَ قَلْبٌ كَانَ يَلْتَدِي اَوْ
 (۴) طُورٌ نَمَا مِنْ اَطِينٍ صَمَى
 (۵) هَجَرَ اَطِينٍ وَ لَسَجَرَ عَدَرَ
 (۶) اِنَّمَا يَدَا فِي اَطِينٍ اَسْحَى
 اَنْتَ نَحَرَ الرَّحْمَةِ الصَّمَوُ لَمَدَ
 (۷) وَيَقُولُ اَلْحَرُ بَادَتْ اَنَا
 لَكِنْ اَنْتَ تَنْدَحُ اَنَّى نَمَا

دَائِمًا مَاءً لَهُ الصَّمَوُ وَقَدْ
 اَتَوْصِي .. وَهُوَ بِالرُّكِّ حَقِيقُ
 وَقَدْ اَطِينٍ وَفِيهِ نَصَا
 فَلَمَّا اَيْصًا . وَاقْفُ مِمَّا بَكَ.. (۱)
 نَوْرُهُ مِنْ السَّمَوَاتِ سَمَى
 اَلنَّيْبِ بِهِ اَلْحَقُّ رَأَوْ. (۲)
 حَاءَ فِي الْكَثْرِ لَهُ الْقَدْرُ صَمَى
 عَفَ سَحْنُ اَطِينٍ نَحْرِيًا طُورُ
 مَنَّمَا صَارَ اَسِيرًا اَلْمَحْنُ
 حَذَرَ قَرَرُ مِنْ اَطِينٍ اَلْاَرَبُ
 لَكَ حَمًا اَسْعَبُ اَلْوِي اَلْعَنَا
 عَدَّتْ مَاءً طَمَمًا وَفَقُ اَلْمَى

(۱) نسخه نابیه - عا بکا - (۲) ای اعلی اندی دارد در حقه قدر - مؤمن

مرش الرحمن -

لیک راں آت شاید آب دست
 بس دل خود را مگو کاین هم دل است
 آن دل اندال یا پیغمبر است
 در مرونی آمده واهو شده
 رسته از ریدن گل جری شده
 بحر رحمت جذب کن مارا در طین
 لیث می لانی که من آب خوشم

(۱) در گل تیره یقین هم آب هست
 (۲) را که گر آست معلوب گشت
 (۳) آن دلجو گر آست، برتر است
 (۴) پاک گشته آن در گل صافی شده
 (۵) ترک گل کرده سوی بحر آمده
 (۶) آب مامحوس گل مایه است همین
 (۷) بحر گوید من ترا در خود کشم

(۱) لَكَ هَذَا الْمَدْحُ بِالْحَرَمَانِ قَدْ
(۲) وَبَى أَذْخَلَ طَلَبَ الْمَاءِ طَیْنُ
مَمَّكَ الطَّيْنُ لِرُحْلِ الْمَاءِ قَدْ
(۳) مَنْ يَدِ الطَّيْنِ إِذَا مَا خَلَصَا
يَقِي الطَّيْنُ وَجِيدًا وَانْتَقَلَ
(۴) مَنْ هُوَ الْمَاءُ مِنْ طَیْنٍ سَحَبَ
هُوَ حَذَبَ لَمَقْلَ بِمَكَ وَنَشْرَابَ
(۵) فَسْ عَلَى ذَلِكَ كُلِّ شَهْوَه
(۶) كَانَ أَوْ حَزَرَ فِكْلَ وَاحِدَ
اَسْكَرَ إِذَا مَا وَحَدَتْ فَالْحَمَارَ
(۷) إِذَا حَمَارَ الْعَمَّ دَلَّ نَ مَقَدَتْ

جَاءَ فَاتَرَكَ ذَلِكَ الْفِكْرَ أَبَدَ
يَدْخُلُ فِي السَّحْرِ وَالْمَوْحِ الرَّيْزِ
مَعَ بَسْجَةِ بِنْتِ أَحَدَ
رَجُلَهُ لِلنَّحْرِ كَلَّا مَلَصَا
هُوَ السَّحْرِ الَّذِي رَأَى وَصَلَ
وَلَسَمْتَ السَّحْرِ وَالسَّعْدَ جَلَبَ (۱)
الطَّيْنُ الْحَاوِ وَالصَّغْوُ الْكَلَبُ
فِي الْمَدِّ مِنْ رَقْعِهِ وَتَرَوَهُ (۲)
لَمْ يَنْ هَذِي.. يَنْحَوِ سَائِدُ.. (۳)
لَكَ أَبَدِي وَلَكَ الرَّأْسُ أَدَاوُ
لَمْ سَكْرًا قَدْ دَامَتْهُ وَحَدَتْ

(۱) می الاصل ما هو احب الماء من اصعب
(۲) سعة امة . او من موة
(۳) سعة تامة - راند -

(۱) لاف تو محروم می دارد ترا
(۲) آب گل خواهد که در دریا رود
(۳) گر رهاند پای خود از دست گل
(۴) آن کشیدن چیست از گل آب را
(۵) همچنان هر شهوتی اندر جهان
(۶) هر یکی ذانها تراستی کند
(۷) این خماری هم دلیل آن شدست
که بدان معصود مستی است بدست (۱)

(۱) سعه کنه شور (که بدان معصود مستی است بدست) ان لك المقصود كال سكرتك تسعد

- (۱) غَيْرَ مَا فِيهَا لَكَ قَدْ وَجِئَا
لَا تَسْؤَلَا وَلَا تَقْدُوا الْأَمِيرَ
(۲) رَأَيْتَكَ كَبْرًا رَفَعْتَ هَا أَنَا
(۳) غَيْرِي لَا أَسْأَلُ كَالْمَاءِ قَدْ
قَالَ لَا أَسْأَلُ إِيَّيْهَا أَنَا
(۴) قَدْ طَسَّتِ الْقَلْبَ أَنْ هَذَا أَنَا
فَإِذَا لَا شَكَّ عَنْ أَهْلِ الْقُلُوبِ
(۵) أَفْتَرَضِي أَنْتَ ذَاكَ الْقَلْبَ أَنْ
بِالْحَلِيبِ عَاشِقًا وَالْعَمَلِ
(۶) إِنْ لَطْفًا فِي الْحَلِيبِ وَالْعَمَلِ
كُلُّ مَسْرُورٍ مِنْ أَقْطَبِ السُّرُورِ
- لَا تَرَمُ حَتَّى عَلَيْكَ الْغَلْبَا (۱)
لَكَ - وَالْعَمْدَ بَصِيرَ وَالْأَسِيرَ
صَاحِبُ الْقَلْبِ وَصَلَتْ إِلَيْنَا
رَفَعَ فِي الْيَطِينِ رَأْسًا وَ مَدَدَ
مَاءَ الْقَلْبِ وَمَا لِي مِنْ عَمَّا
أَوْتِ بِالْيَطِينِ وَالْوَصْفِ الْبَدِي
يَدُكَ تَرْفَعُ لِلْجَهْلِ تَوْبُ
يَقْدُوا هَذَا الْقَلْبَ مَنْ كَانَ يَنْ
وَرَأْسِ رَأْسًا فِي الْوَحْلِ
كَانَ عَكْسُ الْقَلْبِ مِمَّةً قَدْ حَصَلَ
ذَلِكَ حَاءَ أَيْ كَلًّا وَالْحَمُورَ

(۱) کما ورد قد استعج من سلم وروق کفاما و منه افقه ما آتاه وورد من احب دنياه
اخر باخرته ومن احب آخرته اخر بدنياه -

- (۱) جز باندازه ضرورت زين مکير
(۲) سرکشيدی نو که من صاحب دلم
(۳) آن چنانکه آب دو گل سرکشد
(۴) دل نو يں آلوده را بداشتی
(۵) خود روا داری که آن دل باشد اين
(۶) لطف شیر و اسکين عکس دل است
- تا نکردد غالب و بر نو أمير
حاجت غيری ندارم واصلم
که منم آب و چرا جويم مدد
لا جرم دل ز اهل دل برداشتی
که بود در عشق شیر و اسکين
هر خوشی را آن خوش از دل حاصل است

- (۱) فَإِذَا صَحَّ بِأَنَّ الْقَلْبَ كَانَ
عَرَضًا وَالْإِظْلَ لِلْقَلْبِ مَتَى
(۲) ذَلِكَ الْقَلْبُ الَّذِي مَالًا وَجَاءَهُ
أَوْ نَهْدًا الطَّيْنِ وَالْمَاءِ الْكَبِيرِ
(۳) أَوْ حَيَالَاتٍ لَهُ جَنَحَ الظُّلَامِ
(۴) لَيْسَ بِالْقَلْبِ سِوَى ذَلِكَ مَنْ
هَلْ يَكُونُ الْقَلْبُ لِلَّهِ الْقَدِيرِ
جَوْهَرًا وَالْعَالَمِ نَالَتْ بَأَنَّ
يَطْلُبُ الْقَلْبُ وَهَلْ مِنْهُ أَتَى
عَشَقَ مَا طَلَبَ شَيْئًا سِوَاهُ
عَبَقَ فِي حَسَةِ دَوْمًا عَمَرُ
يَعْتَدُ يَنْفِي الْأَقَالِ وَالْكَلَامِ
كَأَنَّ نَحَرَ الْمَوَدِّ مِنْ لَطْفٍ وَمَنْ
مَنْطَرًا حَبِيبٍ هُوَ الْأَعْمَى يَصِيرُ (۱)

(۱) ای قلب لا بكون غير نحر لود الالهی القلب هل يكون مصور الحق وبمدها
يكون اعمى و الصدان لا بصمان لاه ان كان مكدره ب سوى الله لا يكون مرهبا
لجمال الله -

- (۱) پس بود دل جوهر و عالم عرص
(۲) آن دل کو عاشق مال است و جاء
(۳) یا خیالاتی که در ظلمات او
(۴) دل نباشد غیر آن دریای نور
ساده دل چون بود دل را عرص
نارزون این گل و آب ساه
می بر سندانش برای گفتگو
دل نظرگاه جدا وان گاه کور (۱)

(۱) برای رشد این اسب به ابیات سابقه توجیهاتی گفتند (۱) دل در این بیت بدن
است از دل در آن بیت سابق (خود روا داری که آن دل باشد این) و در بیت دیگر
جنبه معترض است من بدل و صدمه (۲) از فصل افادت طاهر مقام مصیر است و
چنین میشود که غیر از آن دل دریای نور این دل می باشد که عاشق مال و جاء است
(۳) (آن دلی که عاشق مالست و جاء) مستد است و حر آن معدومست (دل است)
بدالات است سوم (آن دلی که طالع مالست و جاء) و در باشد غیر آن دریای نور
و سطر مؤلف لاهیج و نگارنده این ترجمه این توجیه مقصود بر دیگر است ترجمه بر
بروفق آن شده است

(۱) أَن يُرَى فِي أَلْفِ أَلْفِ الْأَلَمِ
يُوحِدُ فِي وَاحِدٍ لِّطَعَةٍ وَمَنْ
(۲) فَحَنَاتِ الْقَلْبِ خَلَّ وَطَبَّ
كَيْ لَكَ ذَلِكَ أَحَدٌ كَأَحَدٍ
(۳) حُطَّ هَذَا الْوَحْدُ فَدَاحِظُ
وَلَا تُحْسِرْ وَوَحْدٌ مُدْهَبُ
(۴) مِنْ سَلَامِ الْحَقِّ حِينَ كُنْ سَلَامُ
(۵) لَا تُحْسِرْ بِشَرِّ كُلِّ أَمْدٍ
ظَهَرَ صَفْوًا مُعَدَّ وَتَمَّ
(۶) ذِيكَ ذَاكَ الْحَضُورُ وَالطَّابُّ

ذَلِكَ الْقَلْبُ وَمَنْ خَاصَّ وَعَامُ (۱)
مَنْ هُوَ ذَاكَ أَحَبُّ يَا دَاوَمِ
لَكَ قَلْبًا .. مَثَلًا عَقْلًا يَحِبُّ
مَنْ يَعْنُو تَعْنُو الْحَقُّ الْأَحْلُ
ذَلِكَ الْقَلْبُ .. وَدَادَ بَانَسَاطُ
فَتَرَ دَوَمًا .. بِهِ أَلْبُ ذَهَبُ ..
فَوْقَ أَهْلِ الْعَالَمِ الرَّحْبِ مُدَامُ
ذِيكَ كَارِ مِنْ أَلُوبِ أَمْدِي
دَلَّ فُتَبُّ هَ رَاقِي مَرْدُ
بُصْحُ هِيَ ذِيكَ مَنْ حَلَّ رُتَبُ

(۱) فان علی انا احد قنوا متقدمه و من ا احد ظاهر م مولا و احكام الدس
و شمس اس و سلطان ولد و اولادهم و اولادهم و اولادهم و اولادهم و اولادهم
واحد و متعدد قلوب اشخاص كذا و باعتبار الاصناف من لا حول برى و احد تولى و العدل به
واحد و دانا صدمه عدله الهة و من حواء نفس ل قلوب هل القلب على قلب واحد و معرفه
والاختلاف من العجائب ..

(۱) بی دل بدرد هر از آن خاص و عام
(۲) در بره دل در بهل دل را نحو
(۳) دل محیط است ازین حطه وجود
(۴) در سلام حق سلامتیا نثار
(۵) هر که را دامن در دست و معد
(۶) دامن تو آن درست و حضور

در یکی باشد کدامست آن کدام
باشد آن در به چون کوهی زو
زر همی باشد از احسان وجود
میکند بر اهل عالم رحیمیار
آن نثار دل بدان کس میرسد
همین مه در دمن آن سنگ محور

فی بیان انکار تلك الجماعة على شفاعة الدقوقي وطير انهم من محلهم
وغیوبتہم وتحریر الدقوقي بأنهم ذهبوا على الهواء ام ذهبوا فى الارض

- ۱) وَالسَّيِّئِينَ ذَاكَ لَمَّا أَن سَجَى
وَصَلَاةُ الْجَمْعِ ذَاكَ بِالْإِمَامِ
۲) نَقَضَهُمْ فَجَعَلَهُ لِلنَّعْضِ قَالَ
۳) قَالَهُ مِمَّا فُكِّلَ وَاحِدٌ
لَمْ أَكْ لَا بِأَمْعَا لَا بِالْعَمْرِ
۴) كَلَّهْمُ بِالْآخِرِ سِرًّا ذَكَرَ
۵) وَاحِدٌ قَالَ الدَّعَاءُ دَا
وَقُضُولِيَا بِهِ مِمَّا الْإِمَامُ
۶) وَاحِدٌ آخَرُ يَا رَبُّ الْيَقِينِ
- سَالِمًا بِأَلَّتِ وَفَقَ مَا رَجَى
حَصَلَتْ وَالْأَمْنِ وَأَقْرَأَ وَالسَّلَامُ
بِأَبْ هَذَا الْفُضُولُ مَنْ بِحَالِ
مِنْهُمْ قَالَ أَنَا بِالْوَارِدِ
دَا الدَّعَاءُ قَائِلًا أَيَّ زَمَنِ
وَهُوَ حَنِيفُ الدَّقْوَقِيِّ اسْتَشَرَّ
أَمْ يَكْ كَلًّا وَلَيْسَ مَعْدَا
مَنْ عَمَّا نَحَى وَلَمْ بِالْأَمْرَامِ
قَالَ أَيْضًا لِي كَذَا هَذَا يَمِينِ

انکار کردن آن جماعت و شفاعت دققوق، و پریدن ایشان و ناپدید شدن در پرده غیب
و حیران شدن دققوقی که بر هوا رفتند یا در زمین

- ۱) چون رهید آن کشتی و آمد بکام
۲) فجفجفی افتادشان با هم دیگر
۳) گفت هر يك من نکردم کون
۴) هر یکی با آن دیگر گفتند سر
۵) گفت ما نا کین امام ما زدرد
۶) گفت آن دیگر که ای یار یقین
- شد نماز آن جماعت هم تمام
کین فضولی کیست از ما ای پدر
این دعا نمی از درون نمی از بیرون
از پس پشت دقوقي مستتر
بوالعصولانه متاجانی بکرد
مر مرا هم می نماید این چنین

وَعَلَى الْمُحْشَرِ بِالْكَلِّ اعْتِرَاضٌ
 مَرَّةً أَلْقَيْتُ حَلَمِي كَيْ أَرَى
 تِلْكَ مَا تَغْيِي وَمَا فِيهَا أَلَمْ
 عَنْ مَقَامٍ لَهُمْ غَابُوا تَمَامٌ
 لَا وَلَا تَحْتَ وَفَوْقَ لِي بَيْنَ
 غَلَّتْ ذَا الْقَوْمِ سَلَاكَ السَّمَاءِ
 مَاءَ الرُّوحِ الْلطِيفِ أَقْلَمْتُ
 مِنْ عَارِ لَهُمْ الْأَصْحَرَاءُ غَلَا
 حَمَمُهُمْ فِي أَيِّ حَقِّ دَهْمَا
 كَيْفَ لَطَفَ الْحَقِّ عَنْ أَغْيَمَا
 مَمْتَرُوا كَلًّا يَوْصِفُ لَا يَبْعُدُ
 عَمْسَ وَالْمَحْمُ عَابَ فِي أَمَلِكُ

کرد بر مختار مطلق اعتراض
 که چه مسکوبید آن اهل کرم
 رفته بودند از مقام خود تمام
 چشم تیز من نشد بر قوم چیر
 نی نشان پای و نی کردی بدشت
 در کدامین روضه رفتند آن رمه
 چون پیوشانید حق بر چشم ما
 مثل غوطه ماهیان در آب جو

(۱) أَنْ قُضُولِيَا غَدَى مِنْ إِقْبَاضِ
 (۲) فَعَلْ إِذْ أَلَا مَتَى الْمَطَرَا
 مَا تَقُولُ الْأَصْفِيَاءُ دُونَ الْكَرَمِ
 (۳) لَمْ أَرِ الْوَاحِدَ مِنْهُمْ فِي الْمَقَامِ
 (۴) لَمْ أَرِ مِنْهُمْ شِمَالًا وَبَيْمِ
 أَحَدٌ عَيْبِي الْحَدِيدِيَّةُ مَا
 (۵) حَلَمْتُهُمْ كَأَوَّالِ الدَّرَارِي دَوَاتِ
 لَنْ تَرَى مِنْ شَرِّ أَنْزَحِلَ لَا
 (۶) فِي قِبَابِ الْحَقِّ جَلَّ غَيْبَا
 (۷) دَاغِيقِ صِرَتْ حَيْرَانِ
 (۸) لَهُمْ عَطَى وَعَنْ عَيْبِهِ قَدْ
 مِثْلَمَا فِي الْمَاءِ لِلْمَهْرِ السَّمَكِ

(۱) او فضولی بوده است از اقصای
 (۲) چون لکه کردم سپس نابسکرم
 (۳) يك زایشان را ندیدم در مقام
 (۴) نی به چپ نی راست نه بالا نه زیر
 (۵) درها بودند گویی آب گشت
 (۶) در قباب حق شدند آنهم همه
 (۷) در تعجیر مانده ام کین قوم را
 (۸) آنچنان پنهان شدند از چشم او

(۱) فَبَيْتٍ بَقِيَ فِي حَضْرَةِ
وَدَمْعٍ سَكَبَ شَوْهًا لَهُ
(۲) أَنْتَ قُلْتَ رَجُلٌ الْعَقْ مَتَى
مَعَ ذِكْرِ اللَّهِ ذِكْرَ الشَّرِّ
(۳) فَمَنْ مِنْ دَا أَجْمَارٍ يَا فُلَانُ
(۴) تَشْرَأُ لَا رَوْحًا الشَّمْلُ لِحَرَابِ
وَالْمَتَى أَلْتَى أَنْ يَمُوتَ الشَّرِّ
(۵) أَنْتَ مَا أَمِيسَ تَلْعِينِ بَطْرَا
قُوتَ مَنْ نَارِ أَلْ أَدَمُ مَنْ
(۶) وَمَنْ أَمِيسَ بَدَكَ بَعْسِ
أَحْرَ الْأَمْرِ مَتَى الْمَوْرَةِ أَنْتَ
(۷) يَا دَقُوقِي بَعِثِينَ هَمَا
بُصْحَ وَأَطْلَسَهُمْ يَحْدِ وَالْأَمَلِ

أَنْتُمْ الْأَعْمَادُ كَمْ مِنْ زَفَرَةٍ
عَلَّه يَنْظُرُ أَلَا وَحَهُمْ
رَمَمَ فِي الْبَطْرِ وَبَكَ أَلَى
يُورِدُ حَاشَاءَ مِنْ هَذَا زَرْيَ
أَنْتَ بِنَ أَنْتَ تَرَاهُمْ فِي الْبَعِثَانِ
أَلَا مِنْ ذَا صَارَ يَا وَابِي اللَّيْلِ
وَأَعْوَامَ حَلَفَهُمْ عِنْدَ الْمَطَرِ
قَدْ نَظَرْتُ وَبَعْدُ كُنْزَا
طَبِيعِ الشَّيْءِ الرَّفِيعِ بِي قَرْنِ
أَرْطَ أَمِينِ وَلَا تَقْدُوا الْأَحْسَنَ
تَعْرِفُ كَمْ مَرَّةً فِيهِ بَطْرَتِ
مِثْلَ نَهْرٍ وَصَ دَمْعًا لَهَا
أَلَا تَقْطَعُ فَمَنْ حَدَّ وَصَلِ

(۱) سالها دو حسرت ایشان بماتند
(۲) تو بگوئی مرد حق اندر نظر
(۳) خر آری می خشد اینجا ای فلان
(۴) کار آیین ویران شدست ای مرد خام
(۵) تو همان دیدی که ابلیس لعین
(۶) چشم ابلیسانه را یک دم ببند
(۷) ای دقوئی نادو چشم همچو جو

عدها در شوق ایشان اشک ریزد
کی در آرد ناخدا و ذکر بشر
که شر دیدی تو ایشان را به جان (۱)
که شر دیدی مر ایشان را چو آدم
گفت من از تشم آدم رطوبت
چند سی صورت آخر چند چند
هر سر امید ایشان را نحو

(۱) در حاشیه نسخه لکهاورد نگاشته: هر می خشد بسی کار عمت دیدن در اولیاء
الله کار خست که چنین اعتراض بر ایشان کند -

- (۱) اِصْحَ وَاطْلُبْ اِنْ رُكِّنَ الدَّوْلَةُ
 كُلُّ فَتَحٍ كَانَتْ فِي الْقَلْبِ عَدِي
 (۲) فَاِرْعَا يَا اَمْتُ مَنْ شَعَلِ الدُّنَا
 اَيْنَ لَا اَيْنَ كَمَثَلِ الْعَاحَةِ
 (۳) فَمَهْدَا حَسَنًا يَا مَحْتَجِبِ
 (۴) رَنَطَ مِنْ اَعْيَالِي كُلِّ مَنْ
 دَا الدُّعَاءُ لَهُ حَتَّى دَا الْحَلَالِ
 طَلَبَ بِالسَّبِّ وَالْبَلَاءِ
 فِي رِبَاطٍ دَاخِلِ الْقَبْضِ بَدَى
 كَنْ وَقَلِّ بِالرُّوحِ يَا هُدَا (۱)
 دَائِمًا فِي غَيْرِ وَقْتِ صَائِمَةٍ
 انْظُرِ الْحَقُّ الدُّعَاءُ فِي اسْتِحْبَابِ
 وَلَهُ نَطَفَ مِنْ لَطْفٍ وَمَنْ
 يَصِلُ .. وَالْقَصْدُ يَلْقَى بِالْمَثَالِ

ابضاً فی بیان حکایت ذاک طالب الرق الحلال بلا کسب ولا تعب
 فی عهد داود (ع) و استحبابه دعائه

- (۵) قَدْ تَذَكَّرْتُ احْدِيثَ الْفَقِيرِ
 اِنَّهُ فِي الْبَيْتِ كَانِ وَ اَمَّا ز
 ذَاكَ مَنْ مَرَّ لَهُ الشَّرْحُ الْيَسِيرُ
 يَضْرَحُ دَوْمًا بِوَجْهِهِ وَ انْكَسَارِ

(۱) ای و من حبیب شمل لداکن مدعاً و غن بالروح من العاحه ابن و بن وطنه
 می اطراف دنیا - کو و کو هم انکاب العریة ستهام علی طریق الخطوب امام یحیی
 ابن ابن -

- (۱) هین بجو که رکن دوت حست است
 (۲) ر همه کار جهان پرداخته
 (۳) بیک شکر اندری ای محتجب
 (۴) هر که رادل پاک شد از علل
 هر گشادی در دل ندر مستی است
 کو و کو می گو جان چون فدحه
 که دعا را بست حق بر ستعب
 از دعایش می رود نادو الحلال

باز شرح کردن حکایت آن طالب روزی حلال بی کسب و رنج در عهد داود (ع)
 و مستجاب شدن دعای او

- (۵) یلدم آمد آن حکایت کان فقیر
 روروش میکرد اسماء و غیر

(۱) وَمِنْ أَتَى اللَّهَ الرِّزْقَ الْعَلَّالَ
 (۲) لَا يَشْعُرُ تَدَّةً مِنْ حَالِهِ
 لَكِنَّ التَّاجِرَ جَاءَ وَظَهَرَ
 (۳) قُلْهُ أَيْضًا تَقُولُ أَيْزَ أَنْتَ
 مِنْ سَحَابِ الْمَضِلِّ لِلْحَقِّ إِذَا
 (۴) صَاحِبُ الثَّوْرِ لَهُ قَدْ نَظَرَا
 ثَوْرِي فِي ظَلَمِهِ صَارَ رَهِينَ
 (۵) إِصْحَاحِ قُلْ مِمَّ لِي الثَّوْرُ قَدِ انْتِ
 (۶) وَأَجِبْ يَا لَصْرُ قَالَ فَأَنَا
 مِنْ عَطَاءِ الْحَقِّ فِي نَوْحِ الْحَطِيرِ
 (۷) قَالِدُمَا ذَلِكَ الْقَدِيمُ لِيَا
 فَذَبَحْتَ الثَّوْرَ ذَاكَ وَالْحَوَابِ

(۱) از خدا میخواست روزی حلال
 (۲) بیش ازین گفتیم بعض حال او
 (۳) هم بگوئیش کجا خواهد گریخت
 (۴) صاحب گاوش بدید و گفت هین
 (۵) هین چرا کشتی بگو گاو مرا
 (۶) گفت من روزی ز حق میخواستم
 (۷) آن دعای کهنه ام شد مستجاب

سَتَلُ مِنْ غَيْرِ صَيْدٍ وَانْتَقَالَ
 عَنْ أَوْصَحَا وَعَنْ أَمَالِهِ
 حَمْسَةَ أَصْعَافٍ مَا مِنْهُ عَمْرٌ
 تَهْرَبُ مَا لَمْ تَمُتْ أَوْ حَذَا طَلَمْتَ
 صَمْتَ الْحَكَمَةِ أَرَضِحَ الْأَرَى
 لَهُ قَالَ أَنْتَ يَا مَنْ فِي الثَّوْرِ
 فَمَا لِي بِصِيرٍ وَمَعِينٍ
 وَبِكَ يَا تَمَّةُ بَصْفَ لَوْ عَدَلْتَ
 قَدْ طَلَمْتَ الرِّزْقَ مِنْ غَيْرِ عَمَّا
 وَلِخُصُوعِ الْقَلَمِ أَرَدَاكَ كَثِيرٌ
 مُسْتَعَارٌ عَادَ كَانَ يَرْقُبَا
 لَكَ هَذَا لَوْ لِي تُبْدِي الْجَطَابِ

می شکار و رنج و کسب و انتقال
 بیک تعویق آمد و شد بهج تو
 چون ز ابر فضل حق حکمت بریخت
 ای بطلمت گاو من کشته رهین
 الهی طراد انصاف اندر آ
 قبله را از لایه می آراستم
 روزی من بود کشتن نک جواب

(۱) حَاشَ فِيهِ الْغَضَبُ تَوَّاهَصُ
وَعَلَى وَجْهِهِ كَمْ مِنْ أَظْمَةٍ
بِالْأَلْبَابِ هَهُ حَقْدًا قَتَصُ
صَرِبَ الصَّرِبَ لَا فِي هَيْئَةٍ

فی بیان دھاب کل من الخصمین عند داود (ع)

(۲) حرَّه قَسْرًا لِدَاوُدَ الَّذِي
(۳) حُجَّةً تَأْمِنُهُ مِنْكَ أَتَرَكَ
وَأَتَيْتَ بِالْعَقْلِ أَرَأَيْتَ وَبَدَلْ
(۴) لَمْ قُلْتُ دَا الْكَلَامَ وَالْدَّاءُ
وَعَلَى الْمَلْعِيَةِ وَالرَّأْسِ لِيَا
(۵) قُلُّهُ قَالَ مَعَ الْحَقِّ أَنَا
وَأَنْتُمْ فِي دَا لَحْضُوعٍ مِنْ دَمٍ
(۶) فَيَقِيماً أَلَا أَذْرِي الْمُسْتَحْبَابَ
كَأَنَّ مَرْدُودًا لَكَ بِالْحَجَرِ

أَنْ هَلُمَّ أَيُّهَا الْفِرُّ الْفَبِي
أَيُّهَا الْمَحْتَالُ لِلرُّشْدِ اسْلُكْ
وَمَعَ فَتَا حَيٍّ يَدَا رَمَنْ
مَا هَوِيَ مَكْرُكَ كَرٍّ فِي حَيَاةٍ
وَيْتَ لَا تَصْخَرُ وَلَا تَهْرَأُ
كَبْرَ دَعَاؤِي يَخُوفٍ وَغَمٍّ
فَدَّ شَرْتُ رَاصِدٍ أَلَا لَمْ
لِي الدَّاءُ صَارَ فِي مَنَاطِبِ
بِصْرِ أَرَأَيْتَ وَصَهْ لَا تَهْدِرْ

(۱) او بهشتم آمد گریبانش گزشت
چند مشنی رد روش ناشگفت

روشن هر دو منیم پیش داود نبی (ع)

(۲) می کشیدش تا داود می
(۳) حجت دارد رها کن ای دعا
(۴) این چه می گویی دعا چه به مخد
(۵) گفتم من ما حق دعاها کرده ام
(۶) من بقتل دادم دعا شد مستجاب

که ما ای حدم گنج و غنی
عمل در تن آور و ما حوش آ
بر سر ورش من و حوش ای لوسه
امیدین لایه بسی خون حورده ام
سر بر بر سنگ ای مسکر حطاب

- (۱) قَالَ يَتِي احْتَمِمُوا يَا مُسْلِمُونَ
صَعَطَ هَذَا الْفَرْ وَالْقَوْلُ الْهَمْدُ
(۲) وَلَوْ أَنَّ الْعَالَمَ كُلًّا كَذَا
بِهِ جَاءَ وَاحِدًا لَا غَيْرَهُمْ
(۳) هَكَذَا تَوَّكَانَ فَالْعِيَانُ مَنْ
كُلُّ فَرْدٍ مِنْهُمْ الْحَبْرُ الْأَمِيرُ
(۴) هُمْ فِي يَوْمٍ وَلَيْسَ بِالْأَشْءِ
بِعَظْمًا مِنْ قَضِيكَ الْبَرْقُ الْكَبِيرُ
(۵) أَنْتَ مَا لَمْ تَعْطِ ثُمَّ يَعْطِ يَقِينُ
يَا مُجِئِ الْعَقْدِ الْعَقْدَةُ دِي
(۶) مَكْسَبُ الْعَمِيَالِ قَدْ كَانَ أَحْصَاوَهُ
مَعَ دَا لَمْ تَلَفْ عَيْرَ كَثَرَةٍ

ژان به بینید و فشار این مهین
یک دعا املاک بردندی بکین
محشم گشته بدندی و امیر
لایه گویان که توده مان ای خدا
ای گشاینده تو شکشا بند این
حر لب مایی بیاید از عطا

- (۱) گفت کرد آید من ای مسلمین
(۲) گر چنین بودی هم عالم بدین
(۲) گر چنین بودی گدایان خیر
(۴) روز و شب اندر دعا اندر ثنا
(۵) تا تو بدهی هیچکس ندهد یقین
(۶) مکسب کوران خود لایه دعا

صَادَقًا بِالْقَوْلِ قَلِيلًا وَلِسَانٌ
كَادِبٌ بِالْقَوْلِ عَلِيمًا وَعَمَلٌ ..
ذَا الدُّعَاءُ مَا يَحْدُ طَدَا
ذَا وَاقْتَنَى بِهِ .. أَوْ نَا أَحَبُّ ..
مَا بِهِ وَصَى وَمَا بِالْمَرْبَةِ
.. بِالْدُّعَاءِ أَحَدٌ مَا قَلِيلًا ..
وَتَكَ دَا الشَّرْعَ لِحَدِيدٍ فَاحَبُّ
عَحْلًا لِمَحْسُ يَا مُقْتَرِي
وَحَهُ وَالْقَابُ شَبَّ صَرْمُ
غَيْرُهُ فِي الْحَطِّ هَدَامًا دَرِي
قَدْ قَدَفَتْ وَكَدَا لَفَّ رَحَاءُ
نَا مَا قَلَّتِ الدُّعَاءُ دَا أَوْ نَظَرُ
قَدْ رَأَيْتَ بَهْرَتَ أَوْ وَقَعَةُ

وین فروشنده دعاها ظلم جوشت
کی کشد آن را شریعت خود بسبک
با رخص این شود ملک تر
کار را تو بارده با محسوس
واحه ما را نداند غیر تو
صد امید اندر دلم افراختی
همچو یوسف دیهیم سی حواها

(۱) قَالَتْ الْخَلْقُ فِدَا الْمَسْلُومِ كَانْ
ذَلِكَ مِنْ نَاعِ الدُّعَاءِ أَنْ تَمَّ سَتْلُ
(۲) وَمَتْنِي لِمَلِكِكَ كَانِ السَّبِيحَا
وَمَتْنِي فِي سَبْكِهِ لَشَّرْعٍ سَحَبْ
(۳) دَانَمَطَا صَارَ وَ يَمَ وَ هَمَ
جَسَّسْ دَا كَانِ عَدُوِّ أَمَلِكَ لَكَا
(۴) مَا يَ دَفَرِ يَا دَا كَسَبْ
أَرْجِعِ الثَّوَرَةَ لَهُ أَوْ فَاغْدِرْ
(۵) هُوَ دَوْمَ وَ حَمَهُ نَحْوُ لَمَا
فَائِلًا رَحِمَهُ لَ دَرِي أَوِي
(۶) وَ قَتْنِي سَبَّ دِيَاءَ الدُّعَاءِ
(۷) أَتَبَ فِي فَمِي حَائِبَ هَدَرِ
أَنَا مِثْلَ يُوسُفَ كَرَّ رَوْنَةِ

(۱) خلق گفیدان مسلمانان را فدای تو است
(۲) این دعا کی شد از اسباب ملک
(۳) بیع و بخشش یا وصیت یا عطا
(۴) در کدامین دفترست این شرع تو
(۵) او بسوی آسمان میگرد رو
(۶) در دل من آن دعا انداختی
(۷) من نمی کردم گزافه آن دعا

- (۱) یوسف الشمس را می و القمر
 (۲) سجدت عنده طوعاً قاهماً
 غیر دایم البئر و البئر آند
 (۳) لا اعتماد له غماً ما وحده
 (۴) بزمید و انقصان بعد
 اذ هی کالشمع قبل اشتعلت
 (۵) یوسه فی البئر إذا تقوا وصل
 (۶) انت سلطاناً تصیر یا بطل
- و النجوم کالعید فی الوری^(۱)
 فوق رؤیا له کم صحت سند
 هو لم یطلب وما رام وجد
 من غودیة او لوم احد
 و علی رؤیاه لا غیر اعتمد
 ... و له الطلعة مشک جنت ..
 سمعه فوراً بداء الله حل
 ذات یوم کنی نهرآه العمل^(۲)

(۱) اشاره ای الایه فی سوره یوسف (د فایوسف لایله ما انت ای ذات احد عشر که کما و القمر را بهم ای سجدت) (۲) ای ، شعاع سکون سلطاناً یوماً فی مصر حی مصری هذا لحداء علی وحوهم که دل الله تعالی فی لایة عبدا دعوا علیه قالو ، ای ابریر مصا واهل المصر و... مائة مرجاة طوف الی الکمل وصدق عیب ان الله بحری استعصم و هل هل عیتم ، فاعلمت یوسف -

- (۱) دید یوسف آداب و احترام
 (۲) اعتمادش بود بر حواب درسه
 (۳) اعتماد او سودش هیچ عم
 (۴) اعتمادی داشت او بر حواب حوش
 (۵) چون در مکده یوسف ر بچه
 (۶) که نوروزی شه شوی ی بهلوان
- پیش و سجده کسان چون چاکران
 در چه و رندان حرآں رانی بخت
 از علامی و در علام پیش و کم
 که چوشمعی می روزیدش و پیش
 رنگ آمد سمع او را آنه
 تا سالی بن جفا بر روی شان

عَیْرٌ رَّ قَیْلٌ هَذَا الْبَدَاءُ
 لَیْکَ الْقَلْبُ لَهُ بِالْأَثَرِ
 وَالْیَدُ وَرَاحَةُ نَوْرِ الرَّشَادِ
 صَادِرٌ مِنْ هَذَا الْبَدَاءِ السَّامِیِ الْإِنْفِیْقِ
 مِثْلُ نَارِ الْخَلِیلِ بِالسَّلَامِ
 لَهُ بِالْقُوَّةِ تِلْكَ حَوْلًا
 ذَوِقْ ذِیَّاکَ الْبَدَاءِ فِي السَّمَاءِ
 قَلْبٌ کُلٌّ مُؤْمَرٌ بِصَدَقِ صَمِیٍّ
 وَمِنْ حَقِّ الْخَلِیلِ لَا انْقِبَاصُ
 لَا یَحِیْ وَتَقْوَرُ الرَّشْدُ

(۱) تَصَرُّفٌ هِی وَجْهٌ هَذَا الْجَمَاعَةُ
 لَا یَسْبِقُ أَدُّ هِی الْمَطَرُ
 (۲) عَرَفَ مِنْ دَا الْبَدَاءِ الْإِنْفِیْقِ
 (۳) وَسَطُ الرُّوحِ اتَّى الْیَقْرَ الْعَمِیقِ
 رَوْضَةُ یَدِی النَّسْرِ وَعَرَامِ
 (۴) نَمَدَا کُلَّ جَمَاعَةٍ وَصَلَا
 (۵) فَرَحًا مِنْ عَمَدِهِ حَرٌّ کَمَا
 لَأَنْتَ الْمَعَادُ کَانَ هِی
 (۶) کَتَبَ لَهُمْ عِنْدَ الْمَلَاءِ الْأَعْرَاضُ
 لَهُمْ بِالْأَمْرِ وَالْمَقَرِّ أَبَدُ

لست دل شناخت قائل از اثر (۱)
 در میان جان فتادش زان ندی
 گلشن و بزمی چو آتش بر خلیل
 او بدان قوت بشادی میکشید
 در دل هر مؤمنی تا حشر هست
 نی ز امر و نهی حق شان انقباض (۷)

(۱) قائل این بانگ ناید در نظر
 (۲) نوی و راحتی و مسندی
 (۳) چاه بر وی شد بدان بانگ خلیل
 (۴) هر جفا که بعد از آتش میرسد
 (۵) همچنانکه دوق او بانگ است
 (۶) تا نباشد دو بلاشان اعتراض

() ظاهر آنست که اس وحی از حق بوده که مدت او را از حق بهعام رسانید
 و کلام حق بوده که وسف شد و درء حجاب و حجاب هم در اینجا بین یوسف
 و د و این کلام از دار خود شده به ار خارج صفحه ۱۸۰ ج ۳ شرح معر لغوم
 (۲) مرد در بلاد مکیه که مورد اختیار امر دینی باشد چنانکه در مصراع دوم
 هم بآن تصریح نموده است -

- (۱) أَقَمَّةُ الْحَكَمِ اللَّتِي مَرَأَ وَصَابَ
 سُكَّرَ بِالْوَرْدِ مَمْرُوجَ لَهَا
 (۲) كُلُّ مَنْ رَوَى يَوْمَ فِي لَأَزَلٍ
 فِي سَبِيلِ الطَّاعَةِ حَتَّى الْأَتَدِ
 (۳) نَحَبَ دَا أَمْدَلِ مَشِ الْجَمَلِ
 (۴) لَا وَلَا طَنْ وَرَهْمَ وَفَتَوْرَ
 دُورَ فِيهِ نَهَدَتْ أَنْ سَكْرَةَ
 (۵) حَمَلٌ بِالْفَوْهَ كَالْأَسَدِ
 (۶) أَسَدُهُ صَارَ قَلِيلًا بِأَمَلِ
 وَحَدِّ نَحَبِ أَمَلِ وَفَه
- تَضَعُ أَكْبَلَهَا يَنْقَى أَعْدَابُ (۱)
 مَسَحَ الْهَضْمَ الْهَذَا بَانَ بِهَا
 لِأَنْتَ قَدْ رَأَيْ حَرَّ الرُّتَلِ
 عَادَ سُكْرَانًا لَهُ اللَّبَّ فَقَدْ
 مَا كَرَأَ مَا وَحَدَ مِنْ مَلَلِ
 رَعُوذُ تَصْدِيقِهِ بِلَاكِ تَدَوَّرَ
 دَائِمَ وَالْقَبْ يُوْرِي حَرَهُ
 نَحَبَ يَثُلُ الْأَجْمَلِ وَفِي أَمْعَدِ
 وَصَلَ أَسَدُهُ أَوْ كَالْأَجْمَلِ
 شَعْرَهُ عَدَّ لَحَبَ الْفَاهِ

(۱) ی یعنی لا کون معیاداً علی الغضاب الرحماء الی می هر نالسر امطوح
 ، ورد لا یصل من انکاره الحکم الاهی بالسمع واضعه سمع و عصب و یساور و شتم ، ته
 النعیایة -

- (۱) لقمه حکمی که تلخی می نهد
 (۲) هر که خوابی دید از روز آلت
 (۳) میکشد چون اشیر مست این جوال
 (۴) کفک تصدیقش بگرد پوز او
 (۵) اشتر از قوت چو شیر تر شده
 (۶) ز آذوی باقه صد فاهه برو
- گلشکر آن را گوارش می دهد
 مست باشد در ره طاعات مست (۱)
 بی فتور و بی گمان و بی ملال
 شد گواه مستی و دلسوز او (۲)
 زیر بار ثقل اندک خور شده
 می نماید کوه بیشش تار مو

(۱) ظهراً مراد از خواب در این بیت راحت و حوشی است - (۲) کفک کف
 شیر و شیر و آب و مانند آن و پوز پیرامون همان است -

- (۱) فی آلت من کهدی الرؤیة
 (۲) ثم یك العمد المرید واد
 مائه قلب ترید شکر
 (۳) فی طریق الدین رجلاً للام
 وضع مع آلف ترید و
 (۴) مادیون لشرح د الکلا
 رجلاً تمعی لم شرح من
 (۵) حیث د المعنی انه اشرح عدی
 فاسمت مدعی انور نجب
 (۶) و بهذا الحزم ای لمجمل و
 فقیاس حص و آتیسو کان
- ما رأی فی دئی لدا بالمره
 صار فهو العمر وافی بالادی
 ترهه عامه بمقام کمر
 او وراه لا یوزن و نظام
 من یقین انه مثل من عمی
 هو رهن لك لو ات الامر (۱)
 سمع عرف سرها الس می لخص
 ما له حد و بالوسع بدی
 مرکب المقیر فی هده اربع
 بسی لا تمی و دوما اتصال
 د القیاس و انه المکر اس

(۱) ای سمع من قول (اتم شرح لك صدورك ووصف لك ودرک البلی اقص
 صدورك ودرک لك دكرت من مع سرأ ن مع الف مره) -

- (۱) در آلت، بگو چینی جوابی ندید
 (۲) و در شد اندر تردد صد دله
 (۳) پای بیش و پای بس در راه دین
 (۴) و ام درم شرح انتم يك کرو
 (۵) چون دردد شرح این معنی کرون
 (۶) گفت کورم خواند رین جرم ردعا
- امدرس دنیا شد سده و مرید (۱)
 يك زمان شکرستش و سالی گره
 می هک " صد تردد بی یقین
 و رشاهت از اتم شرح شو
 حر سوی مدعی گاوران
 بس سده قاست ای حد

(۱) مرید بفتح میم بمعنی باغی و متبرع -

(۱) و کَمِيشُ الْعَمَى إِلَى الْدُّعَاءِ
وَلَعِبْرِ الْحَالِقِ إِنِّي السُّؤَالُ
(۲) ذَلِكَ الْوَاحِدُ بِالْأَعْمَى لِيَا
مَا مِنْ رُوحٍ وَإِخْلَاصِي الْكَثِيرُ
(۳) فَمَعَى الْعِشْقِ الْعَمَى كَلَّ ابْنَا
(۴) وَهُوَ يَعْمَى وَ يُصَمُّ دَا
مُقْتَضَى الْعِشْقِ عَدَى هَذَا كَلَامُ
(۵) وَصِيرَ أَتَتْ فِي الْمَدَارِ ابْنِ
لَكَ دَرْتُ يَا مَدَارَ الْعَاشِقِينَ
(۶) مِثْلَمَا فِي يُوسُفَ الصَّدِيقِ أَتَتْ
(۷) وَ لَهُ الْمُسْتَدَّ صَارَ دَا
وَالدُّعَاءُ ذَلِكَ الْمَذْيُ لَا حُدَّةَ لَهُ

قَدْ أَتَيْتُ أَنَا أَوْ قُلْتُ الدُّعَاءُ
أَنَا أَتَيْتُ وَأَمَلْتُ لِنَوَالِ
عَدَى فِي الْعَمِيَانِ وَهُوَ مَا يَبَا
وَدَعَائِي مَا رَأَى الْمَرْزَ الْيَسِيرُ
مَسْحُ الْعَبِّ قَدْ أَلْحَى بِمَا (۱)
عَنِ سَوَى الْحَالِقِ أَعْمَى فِي الدُّعَاءِ
قُلْ لَهُ حَقِّي يُلَمُّ الْمَرَامِ
لَا تَصْعُ دُورَ الْمَوَالِ الْأَزَلِي
وَمَطَرُ الْأَضْيَاءِ الْمُتَقِينَ..
قَدْ أَرَيْتُ وَهُوَ لَطْفًا مَسَّتْ
لَطْفُكَ أَيْضًا أَرَانِي وَالسَّنَا
مِثْلِي لَمْ يَكُنْ لِعَبَا وَتَمَقَّة

(۱) دومی صفحه (مقتضای عشق) باشد این نگو. الکاف امریه و معناه: بهادرست
احسن ی هد کور مقتضای عشق دبی حسنه ی هذه العدة من اعش حب -

(۱) من دعا کورانه کی میکرده ام
(۲) آن یکی کورم ز کوران بشیرید
(۳) کوری عشق است این کوری من
(۴) کورم از غیر خدا بینا بشو
(۵) تو که بینائی ز کورانم مدار
(۶) آچنانکه یوسف صديق را
(۷) مر مرا لطف تو هم خوابی نمود

جز بخالق گریه کی آورده ام
او نیاز و جان و اخلاصم ندید
حب یعنی و بصم است ای حسن
مقتضای عشق این باشد نگو
داپریم برگرد لطفت ای مدار
خواب بنمودی و گشتش متکا
آن دعای بی حتم ناری سود

قُولِي الْبَاطِلُ عَدُوًّا وَالْعُضَا
غَيْرَ عِلَامٍ بِسِرِّ الْعَيُّوتِ
قَالَ وَجْهٌ وَجْهٌكَ مَبِيِّ أُنْدُ
عَمِي وَجْهَتِ مَا الدَّاءُ كَا
تَمَجَّرُ بِالْعَشَى تُنْدِي الْعَطَا
مَاتَ مِنْ جُوعٍ وَالْخُلُقُ الْبَدِي
الْأَسْمَا وَجْهَتِ ضَمًّا مَا كَا
ذَلِكَ الْمُسْلِمُ مِنْ حُزْنٍ وَحَدِّ
مَا لَ رَأَى أَمْنًا هَذَا فِي الْفَرَعِ
سَبِيءُ لَسَرَّ لِي أَكْتَمْتُ فِي الدَّاءِ

(۱) مَا دَرِي الْخُلُقُ بِأَسْرَارِي أَنَا
(۲) حَقُّهُمْ دَاكْ وَمَنْ سِرِّ الْعَيُّوتِ
(۳) كَانَ سَتَاراً دَرِي الْخُصْمِ الْأَلَدِ
وَقِيلَ الْحَقُّ لَمْ الْوَجْهَ لَكَ
(۴) تَابَرِيَا تَأْتِي تَلْقَى الْعَطَا
(۵) لَكَ الْقَرَبُ بِالْقَرَبِ الَّذِي
قُلْ يَا وَجْهَ الْوَجْهَ أَلَا
(۶) قَامَتِ الْأَوْصَاءُ مِنْ دَا فِي الْبَلَدِ
مَنْ عَلَى الْأَرْضِ لَهُ الْوَجْهَ وَضَعِ
(۷) لَهُ لَا تَقْضِخْ وَلَوْ كُنتَ أَنَا

ز ز می دادند گفتار مرا
غیر علام سر و ستر غیب (۱)
رو چه سوی آسمان کردی عمو
لاف عشق و لاف قریب می زنی
روی سوی آسمانها کرده
آن مسلمان می نه درو بر زمین
گر بدم هم سر من پیدا میکن

(۱) می ندانند خلق اسرار مرا
(۲) حقیقت است و که داند را از غیب
(۳) خصم گفتش رو بین کن حق بگو
(۴) شید می آری غلط می افکنی
(۵) با که امین روی چون دل مرده
(۶) غلطه در شهر افتاده ازین
(۷) کای خدا این بده را رسوا میکن

(۱) در بعضی نسخ - حق شناس است آن که داند سر غیب - سبی ۱۱ که داند سر غیب
سواى حق او حق شناس است و کسی که حق شناس - او چه داند سر غیب و بیشترین
خلق حق شناس نیست پس معذور اند -

- (۱) أَنْتَ تَدْرِي وَاللَّيَالِي الطَّوَالُ
 (۲) لَكَ أَتَدْرِي وَعِنْدَ الْخَلْقِ هَبْ
 مَا لَهَا قَدْرٌ هِيَ مِثْلُ السَّرَاجِ
 أَنَا أَنَا أَلْفُ خُصُوعٍ وَأَبْتِهَالُ
 تَذَكُّرٌ بِذُنُوبِكَ كَمَا حَقٌّ وَحَبْ
 عِنْدَكَ دَوْمًا مَسُورٌ وَأَسْلَاحُ

فی بیان استماع داود (ع) کلام کل من الخصمین و سئوال واقع الحال من المدعی

- (۳) حَيْثُ دَاوُدُ النَّبِيُّ الْبَاقِرُ
 مَا هُوَ الْحَالُ وَمَا نَبِيَّكُمْ
 (۴) مَدْعِيهِ يَا سَيِّدَ اللَّهِ قَالَ
 (۵) تَوْبِي فِي بَيْتِهِ جَاءَ دَسِخُ
 لَهُ دَسِخُ تَوْبِي أَمْرُهُ نَبِيَّ
 (۶) قَالَ دَاوُدُ لَهُ رَبُّ الْكَرَمِ
 خَرَجَ قَالَ عَلِمَانِي مَ تَحْضَرُ
 وَقَعَ مِمَّا الْإِحْصَامُ لَكُمْ
 مِنْكَ عَدْلٌ يَرْفَعُ هَذَا الْجِدَالَ
 تَوْبِي فَلَسْتُ لَهُ مِمَّ قَدْ صَاحَ
 مَا حَرَى أَحَالَ أَدَا أَعْمَلُ الْمُهَيَّنِ
 بِهِ أَنْتَ مَلِكٌ هَذَا الْمُحَقَّرُ

که همی خواندم تر صد نیاز
 بیش تو هم چون چرخ روشنی است

(۱) تو همی دانی و شبهای دراز
 (۲) پیش خلق آن اگر خود بدریست

شنیدن داود (ع) سخنان هر دو خصم و سئوال کردن از مدعی

- (۳) چو مکه داود نبی آمد برون
 (۴) مدعی گفت ای سی لله داد
 (۵) کشت گاو مرا ببرش که چرا
 (۶) گفت داودش مگو ای بوالکرم
 گفت هین چو هست این احوال چون
 کدو من در خانه و در فداد
 کدو من کشت او بین کن ماحری
 چون تلافی کردی تو مدعی محترم

اِنْتَ يَا خَجَّةَ وَالرَّاقِي الْعَلِيفَ
 يَمُصِّي وَالْمَشْكُلُ مِنْهُ يَحُلُ
 سَمْعَهُ اَعْوَامُ اَدْعُو يَا تَهَالِ
 رَبِّي رِزْقًا بِهِ لَا اَتَمُّ
 عَرَفُوا مَتَى الرَّحَالُ وَالْبِشَاءُ
 . و عَلَى عَمِّي الْجَمِيعُ وَقَفُوا .
 كَتَى اَنْ لَّا فِي عَذَابٍ وَضُرُ
 اَيْضًا اَلْحَقُّ وَقُلْ حَقًّا اَنْ
 صَاحِبِ اَلْمَرْقَمَةِ اَلْعَاسِي اَلْاَسِيرُ
 صَدَقَ فِي نَبِيِّ الرِّزْقِ اَلْعَلَالُ
 اَطْلَمْتُ نَلْ فَرَحًا مَبِي اَلْمَوْتُ

۱) ما بیکسو گردد این دعوی و کار
 دور و شب اندر ده و در شوال
 دوری حوام حلال و ی عا
 کود کان اس ما حرارا واصعد
 تا گوید بی شکجه و بی ضرر
 که چه میگفت این گدای زنده دل
 کار اندر حانه دیم ما گهین
 شادی آنکه قبول آمد فنوت

(۱) قَدْ أَصْغَفْتُ لَا تُقَلِّ قَوْلًا مُجِيفَ
 كُنِي هَذَا الْأَدْعَاءُ وَالْعَمَلِ
 (۲) قَالَ يَا دَاوُدُ كُنْتَ فِي سَوَالِ
 (۳) يَوْمِي وَاللَّيْلِ دَوْمًا أَطْلَمْتُ
 (۴) أُنْدَا صَمَوًا حَلَالًا ذَا الْبِكَاءِ
 وَلَهُ لَا أَطْعَمُ اَيْضًا وَصَمَوَا
 (۵) أَنْتَ سَلِ بِمَنْ تَرَوْهُ دَا الْخَسِرِ
 (۶) يَظْهَرُ سَلِ عَنْهُ سِرٌّ وَعَلَى
 مَا بِهِ قَالَ بَكْمُ هَذَا اَلْمُعْقِرِ
 (۷) تَعْدُ كُلُّ دَا اَلْدَعَا وَالْاِتْمَالِ
 (۸) تَوَرَّ اَنْصَرْتُ وَغَيْبِي لَا يَقُوْتُ

(۱) هین برا کدمه مگو حجت ببار
 (۲) گف ی داود بودم هم عمل
 (۳) این همی چشم در دای کای خدا
 (۴) مرد و زن بر ناله من و افسد
 (۵) تو پرس ار هر که خواهی این حیر
 (۶) هم هوید برس و هم پنهان ر حق
 (۷) عدداری جمله دعا و اس معان
 (۸) چشم من تاریک شد بی بهر قوت

(۱) قِيلَ الثَّوَرُ دَبَّحَتْ كَفِّي أَدَا
شُكْرَهَا أُعْطِيَ كَثِيرًا وَالنَّسَاءُ
أَنْ دَعَانِي عَالَمُ الْغَيْبِ الْعَظِيمِ
سَمِعَ أُنْعَمَ بِاللَّطْفِ الْعَمِيمِ

فی بیان حکم داود (ع) علی ذابح البقرة

(۲) قَالَ دَاوُدُ لَهُ اغْسِلْ ذَا الْكَلَامِ
(۳) لَكَ فِي ذَا الْإِدْعَاءِ أَنْتَ هَلْ
عَدَمَ الْحَقَّةِ وَهِيَ السَّيِّئَةُ
(۴) هِنَةٌ هَدَيْ لَكَ أُمَّ بَشْرِيَتْ
كَيْفَ أَنْتَ رِبْعَهَا لَا عَنْ ثَمَرِ
(۵) وَكَيْفَ الْكَنْسِ إِذْ الرُّزْعُ إِزْ
(۶) لَمْ يَكْ الدَّحْلُ لَكَ مَا تَزْرَعُ
بِسَوِي هَذَا عَدَا الطَّلَمُ عَلَيْكَ

حُصَّةٌ شَرْعِيَّةٌ قُلْ لِأَمْرَانِ
سَائِعًا تَذِيرِي أَنَا فِي ذَا الْعَمَلِ
أَضَعُ الدُّخْلَ فِي ذِي الْقَلْبِ
أَمْلَهَا أَنْوَارُ صُرْتُ مَا زِلْتُ
تَأْخُذُ الْعَارِثَ هَلْ كُنْتُ زَمَرُ
أَنْتَ لَمْ تَزْرَعْ فَيَا عَمِي السَّيِّئُ
تُحْصِدُ مِلْكَكَ دَاكُ أَجْمَعُ
ثَبِثْ مَجْرِي . وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ .

(۱) کشتم آن را تا دهم در شکر آن که دعای من شود آن عیب دان

حکم داود (ع) بر کشته گاو

(۲) كَعْتُ دَاوُدُ بِنِ سَخْهَارَا شَو
(۳) تَوْرُو دَارِي كَهْ مِنْ يِ حَصِي
(۴) مَحْشَلْ اِبْنِ بُوْدَتِ حَرِيْدِي وَرَنِي
(۵) كَسْبَ رَاهِمِ چُونِ ذِرَاعَتِ دَاوُءِ
(۶) آئِچِهْ كَارِي بَدْرُوِي آن آن تَسَبُّ

حجت شرعی در این دعوی بگو
سهم اندر شهر باطل سستی
ربع را چون می ستایی حادنی
تا نکاری دحل نمود آن تو
ور نه این بیداد بر نوحه درست

(۱) اِنْصِرْ وَاعْطِ الْمَسْكِينِ الْمَالَ وَلَا
وَاطْلُبْ قَرْضًا وَسَلْمَةً وَلَا
(۲) قَالَ يَا سُلْطَانُ اَنْتَ اَيُّ تَقُولُ
تَقُلُ الْاَعْوَجُ وَادَّهَبَ عَحْلًا
تَسْتَلِ الْمَاطِلَ مَا بَيْنَ الْمَلَا
عَنِ مَا دَوْمًا ذُو الطَّلَمِ تَقُولُ

فی بیان تضرع ذلك الشخص الفقير من حکم داود (ع)

(۳) سَجَدَ اِذْ دَاوُدُ قَالَ يَا حَسْبَ
رَحْمَةٍ فِي قَبْلِ دَاوُدَ الْقَسِي
(۴) يَهَا الْمَحْسَنُ اَيُّ فِي قَلْبِ
(۵) دَعَا قَسِي قَسِي فِي لَحْمَةٍ
رَادَ حَتَّى مِنْ مَجْلٍ وَلَمَّا
(۶) قَالَ رَبِّ لَتَنُوزَ صَبَحَ اَيُّومَ دَعَا
بَاخِرَاقِ الْقَلْبِ تَدْرِي الصَّيْرُ
ذَلِكَ اَقْبَدَ وَلَهُ اعْطَا الْقَسِي
مَا قَدَفَتْ وَوَرَى دَوْمًا يَبَا
ذَا الْمَقَالِ لَهُ تَمَّ وَالْبُكَاءُ
وَلَمَّا دَاوُدَ وَحَاشَ حَرَعَا
هَبِهِ الدَّعَاوَى اَيُّ الْمُهَنَّةُ ضَعُ

رو بخور و ام و ده باطل محو

که همی گوید اصحاب ستم

(۱) رو بده مال مسلمان کز مگو

(۲) گفت ای شه تو همین می گوئیم

تضرع کردن آن شخص از حکم داود (ع)

(۳) سجده کرد و گفت ای دانا ای سوز
(۴) در داش به آنچه تو اندر دلم
(۵) بین میگفت و گریه شد در های های
(۶) گفت همین مرور ای خواهان گاو
در دل داود انداز آن فرور
اندر ایکندی برادر ای مفصلم (۱)
بادل داود بیرون شد ر جای
مهلتم ده این دعاوی را مگو

(۱) در شرح بحران سوم گفته سبی در دل داود حکم شرعی به مطابق آنچه که
در کشف من عیان است -

- (۱) کَنتِي أَنَا أَذْهَبُ تَحُو الْخَلْوَةِ
أَسْتَلُّ مِنْ عَالِمِ الْبَسْرِ الْخَيْرِ
(۲) عَادَةً أَذِيرِي أَنَا ذَا الْأَلْبَعَاتِ
(۳) مِنْ صَهْ كَوَّةٍ رَوْحِي فَتَحَتْ
قَلْبِي الْوَحْيَ بِغَيْرِ وَاسِطَةٍ
(۴) أُنَادَا مِنْ كَوَّةٍ رَوْحِي هَمِي
ذَلِكَ الْوَحْيَ مَعَ الْوُزْرِ السَّنِيِّ
(۵) ذَلِكَ الْبَيْتُ الَّذِي مِنْ كَوَّةٍ
سَقَرٍ يَا عِنْدَ أَصْلِ الْبَيْرِ كَانَ
- فِي الصَّلَاةِ الْحَالُ ذَا الْمَرَّةِ
لَأَرَى الْأَمْرَ بِذَا كَيْفٍ يَصِيرُ
هُوَ مَعْنَى قُرَّةٍ عَنِي الصَّلَاةُ (۱)
فِي الصَّلَاةِ وَالْقُيُوبِ انْصَحَتْ
وَصَلَ دَوْمًا وَدَوْنِ رَابِطَةٍ
مَطَرُ الْوُزْرِ مَعَ وَحْيِ السَّمَاءِ (۲)
وَقَعَ فِي يَتْنِي مِنْ مَعْنِي
حَتَّى كَانَ قَبْلِي أَنْظُمَةٌ
كَوَّةٌ تُهْدِي لَكَ الْوُزْرَ عِيَانُ

(۱) اشاره الى قول النبي (ص) حبيب الى من دياكم لسانه واسطيه وجملت قره
عنى فى الصلاة اى شور عنى فى الصلاة وشاهدة محبوب تفر عين العجب لان الصلاة
سبب انوار البصر واهدا و (ص) وقت امره به وهه الصغرى والله ما حنى عنى
ركوعكم ولا خشوعكم و منى لاراكم وراى كه اراكه بين يدي - (۲) اى جمعى
منى هى عسى الشدة حاكمة على وحدى لدرجو بكل نفس أبى لعبد من جهة عمده
عنى هو بعبه ذاته من العبد اذا شرع فى صلاة تكمل شوجه بياى الله بروحه من
العجب و العصور لى مربة الشهود و نعالى فى حديثه لقسى وسمت الصنوع لى و
عبدى نصفين ولصدى ما سأل -

- (۱) تاروم من سوى حوت در مار
(۲) حوى دارم در مار ابن البعات
(۳) روزن حاتم گشادست از صفا
(۴) نامه و يارن نور از روزم
(۵) دوزخ است آن خانه كانى روزسب
- برسم ابن حوال از دناى دار
معنى قره عبنى فى الصلاة
ميرسد بى واسطه نام خدا
مى افتد در خانه ام ر معدهم
احمل دين اى بده روزن كردست

(۱) قَبْلَ عَاةٍ لَا تُضْرَبُ
وَلِحَقْرِ الْكُوَّةِ أَصْحَاحٍ وَاضْرِبُ
(۲) أَوْ بَلَّانَ لَا تُدْرِي أَنْتَ مَنْ عَا
عَكْسُ شَمْسٍ زَهَتْ مِنْ أَنْ تُصِيرَ
(۳) أَنْتَ ذَلِكَ الْبُورُ تُدْرِي مَنْ دَرَى
مَا هُوَ الْمَعْنَى الْكَرْمُ نَسَى
(۴) أَلَا بِمِثْلِ الشَّمْسِ شَعَتْ وَالْفَرِيقُ
أَنَا فَعَلَ الْفَرْقَ فِي وَجْهِ أَبَدُ
(۵) فِدَاهَايَ أَنَا نَحْوُ الْحَلَوَةِ
مَا هُوَ إِلَّا لِتُعْلِمَ الطَّرِيقُ
(۶) أَضَعُ هَذَا الْكَلَامَ أَعْوَجَا
مُسْتَقِيمًا يَجِدُ الْحَرْبَ غَدَى

وَيْلَكَ قُدُّومًا هَلَمْ وَأَذْهَبُ
نَكَ قُدُّومًا وَالْمُؤَرَّادُ هَبُ
أَنْ نُورَ الشَّمْسِ مِنْ حَلَى الدُّنَا
فِي حِجَابٍ وَهِيَ الشَّمْسُ تُدِيرُ
مِثْلَكَ الْحَيَوَانَ فِيهِ يَا تَرَى
أَدَمَ مَا قَاتَهُ الْبَدَا كَرَّ النَّسَبِ
دَائِمًا فِي بَاطِنِ الْبُورِ الْعَمِيقِ
لَنْ أَرَى عَنْ تَوْرٍ الْعُمَرُ اتَّحَدُ
وَالصَّلَوَةُ وَاتِّسَاعُ الصَّفْوَةِ
لَا تُورِي وَأَسِيرُ فِي نَهْجِ الْفَرِيقِ
كَتَبَ بِهِ الْعَالَمُ فِيهِ مَنَهِجَا (۱)
خُدْعَةً يَا بَطْلُ الْقَصْدُ بَدَى..

(۱) ای استاد هذه الكلمات ليسى حتى يستعمل هذا العالم على فعوى (ومضى لا يعد
الذى مطربى والله يرجعون -

نیشه در در گذدن روزن هلا
عکس خورشید بروست از حجاب
پس چه کرما بود بر آدم
من ندانم کرد خویش از بود فرق
بهر تعلیمت ره مر خلق را
حرب خدعه این بودای بهلوان

(۱) نیشه در هر نیشه کم رن پیا
(۲) یا سیدای که نور آفتاب
(۳) نور این دای که حیون دندهم
(۴) من چو خورشدم درون نور عرق
(۵) دغتم سوی نماز و آن حلا
(۶) کژ بهم راست گردد این جهان

- (۱) لَيْسَ لِي إِذْنٌ وَإِلَّا أَنْكَمْتُ
وَمِنَ الشَّجَرِ عَذْرَائِي ثُمَّ قَدْ
(۲) قَالَ دَاوُدُ عَلَى هَذَا الْمَسْقِ
(۳) وَاحِدٌ مِّنَ الثَّلَاثِ سَجْدٍ
أَفِي لَوْحِدِهِ مِثْلُ الْمَطْهَةِ
(۴) فَأَلَى نَفْسِهِ عَادَ وَالْكَلَامُ
سَدُّ سَارٍ لِمَحَلِّ الْخُلُوعِ
انْدَأ - وَانْصَبَ وَالْحَدُّ شَأْنٌ
نَارَ وَالسَّائِلِينَ يَا بَعَالِي انْجُدْ (۱)
رَأَى عَقْلَ الْخَلْقِ يَبْقَى الْمَحْتَرَقِ
قَالَ يَا دَاوُدُ مَهْلًا فِي عَصَبِ
مَا فِي شَكٍّ وَبِي مَوَاقِفُهُ
فَصَرَ وَالشَّعْفُ وَفِي الْمَرَامِ
.. وَاقْتَمَعَ الْأَوَّلِيَاءُ الصَّقُوفَ ..

- فِي بَيْنِ دَهَابِ دَاوُدَ (ع) فِي الْخُلُوعِ حَتَّى يَظْهَرَ مَا هُوَ الْحَقُّ
(۵) أَتَلَقَى الْبَابَ وَتَقْدُّ بِمَجْلٍ
(۶) لِلدُّعَاءِ الْمَسْتَجَابِ وَرَأَى
وَالَّذِي لَا قُحْرَاءَ إِلَّا تَقَامُ
سَارٍ مِنْ مَحْرَابِهِ أَلَا كَيْ الْإِخْلَ
مَا أَرَامَ الْحَقُّ غَيْمًا لَا سَوْهَ
عَلِمَ .. وَانْكَشَفَ مِثْلُ الْمَرَامِ ..

(۱) هذه الترجمة بناء على أن ال في كسبي (دجني) و (بكنجي) حكاية لمصطفى
واما در كاتا للخطيب كانه نوب محطاً لروحه لا أدنى لي في اثناء در من حالت
الحق والا مصفى السر وانبرى عذار من بحر مصفوفة ساء على داعدة البحر في انفسه

- (۱) بیست دسنوری و گرهه دجنی
(۲) همچین میگفت دود بی سق
(۳) پس گریه بش کشید از پس یکی
(۴) با خود آمد گفت را کوتاه کرد
کرد از دربی دار ایکیجی
خواست گشتن عمل حقان محترق
که ندارم در یکی ش من شکو
لب به ست و عزم خلوتگاه کرد

در خلوت رفتن داود تا آنچه حضرت پیدا شود

- (۵) در فروست و برفت آنگه شتاب
(۶) حق بودش آنچه نمودش تمام
سوی محراب و دعای مستجاب
گشت و اقام بر سرای اسقام

- (۱) بَعْدَ يَوْمٍ جَاءَ كُلُّ الْخَصَمَاءِ عَدَاوَةَ الْمَلِكِ ذِي الْقُرْبَى
(۲) عَقَدُوا صِمًا كَدَاءَ مَا نَحَرَى
وَسَرِيعًا صَارَ ذَلِكَ الْمُدْعَى
طَاعَةً كَثْرًا عَلَى مَنْ يَدْعِي

فی بیان حکم داود (ع) علی صاحب البقرة بأن حل عنها و تشنیع
صاحب البقرة علی داود

- (۳) قَالَ دَاوُدُ لَهُ اسْكُتْ وَادْهَبِ
(۴) يَا شَابُ إِذْ عَلَّمْتُكَ اللَّهُ حُلَّ
(۵) وَارْعَ حَقَّ سِتْرِهِ الْكَثْرَ فَقَالَ
أَيَّ عَذَلٍ ذَا لِي قَهْرًا تُرِيدُ
(۶) عَذَلُكَ اتَّصَرْتُ لَهُ الْجِدَارَ سَمَى
(۷) فِي الْكِلَابِ الْعَمِيِّ مِثْلَ الظُّلَمَةِ ذَا
وَلِهَذَا الْمُسْلِمُ فِي دَاهِي
سَرَّ اسْكُتْ وَلَمْدَعْ هَذَا لَعَلَّ
وَيَلِي مَا الْحَكْمُ ذَا بَعْدَ الْجِدَالِ
تَضَعُ فِي ذَلِكَ شَرْعًا جَدِيدًا
ضَوْعُهُ عَمَّ الْبَسِيطِ وَالسَّمَاءِ
مَا أَنَّى بِالْجَوْرِ هَذَا وَالْأَذَى

پیش داود پیمر صف زدند
زودزود آن مدعی تشنیع زفت

(۱) روز دیگر جمله خصمان آمدند
(۲) همنچنان آن ماجراها باز رفت

حکم کردن داود (ع) بر صاحب گاو که از سرگاو برغیز و تشنیع صاحب گاو

این مسلمان را زگاو کس بعل
دو خمش کن حق ستاری بدان
از پی من شرع نو خواهی نهاد
که معطر شد زمس و آسمان
زمین تعدی سنگ که بشکافت تفت

(۳) گفت داودش خمش کن زو بعل
(۴) چون خدا پوشید بر تو ای جوان
(۵) گفت و او بیلا چه حکمت این چه داد
(۶) رفته است آوازه عدلت چنان
(۷) بر سکان کور این استم نرفت

(۱) حَبِرَ الطُّوْدُ تَشْطَى عَمَلًا هَكَذَا التَّشْنِيعَ قَالَ فِي لَمَلَا
أَنْ هَلُمُّوا الطُّيْمَ حَارَ حَدَّهُ وَهَلُمُّوا لَسْتُ أَحْصِي عَدَّهُ

فی بیان حکم داود (ع) علی صاحب البقرة بان اعط جميع مالک
لهذا الفقير

(۲) بَمَدَّ هَذَا قَالَ دَاوُدُ لَهُ يَا عَتُودُ مَنْ غَرَاهُ السَّعَةُ
(۳) عَمَلًا اِمْتَحَهُ كُلَّ مَالِكَا بِسُوءِ ذَا عَادَ صَعَا شَغَلَكَا
لَكَ قَتَلْتَ ذَا لِكَيِّ مِنْ ذَا الْعِمَادِ لَا يَسِينُ الظُّلْمَ حَقَرًا وَالْفَسَادُ
(۴) فَعَمَلَى الرَّئِيسَ لَهُ حَلَى التُّرَابِ وَلِوَحْدِهِ شَقَى مِنْهُ الْإِثْيَابُ
أَنْ يَكُلَ نَفْسَ طَلَمَةَ تُزِيدُ .. أَنَا بِسُكَيْنٍ مَمْنَى مَ تُرِيدُ
(۵) نَمَسَا أُخَرَ فِي التَّشْنِيعِ دَا حَرًا مَقْهُورًا وَكَمَ اتْدَى آدَى
ثُمَّ أَيْضًا لَهُ دَاوُدُ دَعَى عِنْدَهُ وَالْمُصْحَ مِنْهُ رَعَى
(۶) قَالَ يَا مَنْ هُوَ أَعْمَى الْخَطِّ كَانَ حَيْثُ لَا خَطَّ لَكَ يَمْدُو عِيَالُ
طَلَمَكَ حَاءَ يَسِيرًا وَيَسِيرُ يَطْهُورُ وَلِيَّ النُّحْسِ تَسِيرُ

(۱) همچنين تشيع ميزد بر ملا کاملا همگام طلعت الصلا

حکم کردن داود بر صاحب گاو که جمله مال خود را بوی بده

(۲) بعد از آن داود گفتش کای عتود جمله مال خویش او را بخش زود
(۳) ورنه کارت سخت گردد گنبدت تا نگردد ظاهر از وی اسنبدت
(۴) خاک بر سر کرد و جامه بردوید که بهردم میکنی طلسمی مرید
(۵) یک دمی دیگر بدین تشنیع راند باز داودش به پیش خویش خواند
(۶) گفت چون بخت نبود ای بخت کور طلعت آمد اندک اندک در ظهور

أَلَمْ تَصْبِرْ لِمَا لَمْ يَكُنْ بِكَ قُوَّةٌ
وَالْحَشِيشُ أَلْيَا يَسَّ عَنْكَ يَزِيدُ
أَنَّهُ عَذَابٌ وَكَلٌّ وَلَدِكَا
الْمَدِينِ الْعَجَبُ وَاضْطَرَابُ
قُوَّةٍ أَوْ تَحْتًا يَدِي بِالْأَمَانِ
لَهُ إِذْ كَانُوا جَمِيعًا عَائِلِينَ
مِنْ الْمَطْلُومِ مِمَّنْ ظَلَمُوا
أَهْوَاهُ الشَّجَرَةِ دَوْمًا يَصِيرُ
مَنْ لَهُ النَّفْسُ الظُّلْمُ عَالِمًا
بِالْيَدَيْنِ وَلَهُ الْحَقُّ دَعَى
هُوَ كَانَ النَّفْسُ فِي السَّاطِنِ لَنْ
مِنْ جُنُونٍ بِهِ حَلٌّ كُلُّ أَنْ

(۱) قَدْ تَمَوَّطَتْ وَ نَعْدًا تَطْلُبُ
إِجْمَارٍ بِمِثْلِكَ أَلَيْتُنِ الرَّهِيدُ
(۲) يَا حَرُونَ أَتُذْهِبُ سَرِيعًا رَوْحَكَ
(۳) وَعَلَى صَدْرِهِ دَوْمًا صَرًا
رَأَيْتُ مِنْ جَهَنَّمَ كُلَّ مَكَانٍ
(۴) يَصْأُ الْحَقُّ أَتَوْهُ لَا يُؤْمِنُ
(۵) عَنْ حَقِّي أَعْمَلُ بِهِ وَمَا
حَدَّ إِذْ هُوَ كَأَنْ حَسَّ الْحَقِيرُ
(۶) مِيزَ الظَّالِمِ مِمَّنْ ظَلَمُوا
وَلَهَا أَرْتَسَ نَنَاتًا وَطَمَ
(۷) يَسْوَى دَا الظَّالِمِ دَاكَ وَمَنْ
يَرْدَعُ وَالْحَصْمُ الْمَطْلُومُ كَانَ

(۱) لاحظ نسخة لكهنور -

ای دربار ارجون تو حشر حاشاک و کاه
شدگان او شدند ای تمدحو
می بود از جهل خود بالا و پست
کر صمیر کار او غافل بدید
که بود سخره هوا هم چون خسی
کوسر نفس ظلوم خود برد
حصم هر مظلوم باشد از جنون

(۱) رنده - گاه صبر و پیشگاه
(۲) دو که مردیدن تو با حجت تو
(۳) سبک سر سینه می رود با دو دست
(۴) خلق هم اندر ملامت آمده
(۵) ظالم از مظلوم کی داند کسی
(۶) ظالم از مظلوم آن کس بی برد
(۷) ورنه آن ظالم که نفس است از درون

- (۱) هَاهُوَ الْكَتَبُ عَلَى الْمُسْكِينِ كَمْ
يَتَذَرُونَ يَصْعَ حَرْحَاً عَلَى
(۲) ذَا الْحَيَاةِ أَعْرِفَهُ يَطْعُ الْأَسَدُ
هُوَ مِنْ حَيْرَانِهِ الصَّيْدُ أَنْدُ
(۳) وَالنَّعْوَامُ قَاتِلُوا الْمُظْلُومَ هُمْ
مِنْ كَيْمِينَ كَالْكَلابِ طَمَرُوا
(۴) وَجَهَ الْوُحْهَ لِدَاوُدَ الْفَرِيقُ
(۵) يَا سَيِّئُ اللَّهِ وَالصَّفْوُ لَكَ
تَظْلِمُ مِنْ دُونِ أَثْمَرٍ وَنَسَبِ
- حَمَلِ حَتَّى يَحْبِثَ فِيهِ لَمْ
ذَلِكَ الْمُسْكِينِ يُولِيهِ التَّلَا
لَا يَطْعُ الْكَتَبُ دِي الْحَقِّ الرَّدِي
لَمْ يَصْدُ هَبْ سَغَاً فِيهِ وَحَدِّ
عَرَبُوا الظَّالِمَ أَوْ بَانَ لَهُمْ
تَحَوُّ دَاوُدَ عَلَيْهِ حَسَرُوا
دَاكْ قَالَ مِنْ عَلِيَّماً بِالشَّقِيقِ
لَا يَلْبِقُ الظُّلْمَ جَهْرًا فَاتْرُكَا
مَنْ هُوَ الدَّنْبُ الْيَسِيرُ مَا أَرَاكَ

فی بیان عرم داود (ع) علی دعوة الخلق لتلك الصحراء
وابراز السر الحفی و قطع جمیع الحجج

- (۶) قَالَ يَا أَهْلَآتِ مَهْلًا فَالْزَمَانُ
(۱) سَکِ عَازِلِ حَمَلِ بَرِ مُسْکِیْنِ کَدِ
(۲) شَرْمِ شِیرَانِ اِسْتِ بَرِ سَکِ رَا اِذَا
(۳) عَامَةِ مُظْلُومِ کَشِ طَالِمِ بَرِ سَتِ
(۴) رَوِی دُرِ دَاوُدِ کَرْدِ اَنْ قَرِیْقِ
(۵) اِیْنِ شَبِیْهِ اَرْ تُو کَسِ ظَلَمِ سَبِ فَاَشِ
- وَصَلَ اَنْ یَظْهَرَ اِلِیَّ عِیَانُ
تا تَوَانِدِ رَحْمِ بَرِ مُسْکِیْنِ زُیْدِ
کُو بَکَرِدِ صَبَدِ اَرْ هَمَسَا بَکَانِ
اَرْ کَمِیْنِ سَکَسَانِ سَوِی دَاوُدِ جَسْتِ
کَا یِ سِی مَحَبِّی بَرِ مَا شَعِیْقِ
وَهَرِ کَرْدِی بَیْگَمَاهِی رِ اِلَاشِ (۱)

وزم کردن داود (ع) بخواندن خلق بدان صحرا که راز را فاش کند و حجتها را
همه قطع کند

- (۶) گفتم ای یاران زمان آن رسید
کان سر مکدوم او گردد بدید

ذهب حارح هدي التلدة
 وانه لحال الغريب بصف.
 جمه الأعصاب دوما بصره
 رسحت كثرأ وفي أدوارها
 يأتي حق متى هذا أعلم
 تلك من كانت مدا ما مزهره
 عندها سيده الشهم الأجل
 سر هذا ولم يدر أحد
 ذلك الديوث لم يشكر زمن
 يوما أولد له ما احتسرا
 أي عبد بهم أم يعلم
 ذكر صبههم بالمره
 وكمثل العجبر قلدا قسنى

تا بران سر نهان واقف شویم
 شاخهاش انه و بسیار چفت
 بوی خون می آیدم از بیخ او
 حواصرا گشت است این محسوس سخت
 آخر از نا شکری آن فلتمان
 بی نور و نه موسهای عید
 باد باورد او ر حقهای نجست

(١) کُتِلُمْ قُومُوا لِأَنَّ بِالْعِدَّةِ
 کُتِيَ عَلَى أَسْرِ الْحَمِي تَقِف
 (٢) فی الاملاء تلك تلمی شجرة
 (٣) اوله اجمیة مع مسمارها
 ولی من عرقها ریح الدم
 (٤) قالدم صار یعرق الشجرة
 ان ذا المنحوس حط قد قتل
 (٥) فلهذا اليوم جلم الله قد
 اخر الامر کدا کان لان
 (٦) وروح السيد ما نطر
 لا ینوزوز ولا فی موسم
 (٧) والعمیدین ولا فی لقبة
 کل حق سابق بتمهم سى

(١) جيله بر حرید تا بیرون رویم
 (٢) در فلان صحرا درختی هست رفت
 (٣) سخت راسخ حرمگاه و میج او
 (٤) خون شدست اسر آن حوش درخت
 (٥) تا کون علم حد پوشید آن
 (٦) که عیال خواجه را ووزی ندید
 (٧) بی نوایان را بیک لقبه نجست

- (۱) فَلَثَوْرٍ وَاحِدٍ لِّلْحَالِ كَمْ
 (۲) ضَرَبَ بِأَلَارِضِ وَهُوَ لِلْجَبَابِ
 بسوی دالله مینه الدن قد
 (۳) کَافِرٍ مَعَ فَاسِقٍ فِی الرَّمَنِ
 هُمْ عَمَوُا حَرَقُوا وَالطَّالِمُ قَدْ
 (۴) قَبِذَ سِنْرَ وَاِمَامَ الْحَقِّ کَمْ
 (۵) اَنْ هَلَمُوا وَاَنْظُرُوْنِی کَمْ قُرُوْنٍ
 وَلَثَوْرٍ سَقِرٍ مِنْ ذَا اَنْوَرِی
- وَلَدَ سَيِّدِهِ بِمَا اَلَمَ
 رَفَعَ عَنْ دُنْيِهِ حَبَّ الْعَدَابِ
 سَرَّ وَالصَّفْحَ عَنْ دَاكْ اَعْدَا
 ذَا الْمُخَوِّفِ بِسَنَرِهِمْ بِالْعَمَلِ
 کَانَ فِی الْاَسْرَارِ لِدُرُوحِ اَمْدٍ
 وَصَعَ الطَّالِمُ مِنْ حَهْلِ اَلَمِ
 اَبِی قَتُوْرٍ سَقِرٍ هِیْکَمْ اَکُوْنِ
 اَنْظُرُوْا فِی ظُلْمِهِ اَلْکُلُّ دَرِی

فی بیان اعطاء ید ورجل ولسان الظالم الشهادة ایضا علی سر الظالم
 (۶) وَ کَمَا تَاکُ اَنْ هَا فِی الضَّرْرِ
 شَهِدَتْ کَلَّا عَلٰی مَا فِی الصَّیْرِ
 یَدُکَ مَعَ رَحْلِکَ وَالْبَصْرِ (۱)
 لَکَ مِنْ سَیِّئٍ وَمِنْ شَرِّ حَاطِیْرِ

(۱) الایة فی سورة یسین (لیوم نحکم علی اعدائهم و نکلمهم بلسانهم و تشهد ارجلهم بما کانوا یکسبون) -

- (۱) تا کنوب از مهر یت گوا این لعین
 (۲) او بخود برداشت پرده از گناه
 (۳) کافر و فاسق در این دور گزید
 (۴) ظلم مستور است در اسرار جان
 (۵) که نه ببینم که دارم شایعها
 می رید هر رید او را بر زمین
 و ربه می پوشید جرمش را آله
 پرده خود را بخود بر می درید
 می دهد ظالم نه پیش مردمان
 گاو دورخ را نه ببیند ر ملا

گواهی دادن دست و پا و زبان ظالم بر سر ظالم هم در دنیا
 (۶) پس هم اینجا دست و پایت در گذرد بر صغیر تو گواهی میدهد

- (۱) إِذْ عَلَيْكَ وَكُلَّ مِنْكَ الضَّمِيرُ
 (۲) بِهِ أَنْتَ لَا تَدْعُهُ خَلْعًا
 وَيُقَالُ شَعْرَةً فِي شَعْرَةٍ
 (۳) وَالْحَمَاءُ وَالطَّلَمُ لَمَّا ابْنَا
 قَالَ لِي إِنْ دِي جَبِيمًا وَاطْهَرِ
 (۴) حَيْثُ أَنْ شَهِدَ بَسْرَ الْحَمَامِ
 (۵) وَإِتْقَادُ الْغَصْبِ وَالْمَرْدُ ذَلِكَ
 كَتَبِي لَوَاءَ السَّرِّ فِي صَحْرَا الطُّهُورِ
 (۶) فَإِذَا تَوَكَّلْ غَيْرَ مَا ذَكَرَ
 عِنْدَ يَوْمِ الْحَشْرِ الْمَشْرِ يَسِينُ
 (۷) أَنْتَ مَنْ كَانَ أَتَى فِي عَشْرِهِ
 لَنْ تَرَى مِنْ حَاحَةٍ فِي ذَلِكَ

(۱) نسخه نایه - فالشعر داک -

- (۱) چون موکل میشود بر توفیر
 (۲) خاصه در هنگام خشم و گفتگو
 (۳) چون موکل میشود ظلم و جفا
 (۴) چون همی گیرد گواه سرلکام
 (۵) پس همان کس که موکل میکند
 (۶) پس موکلهای دیگر روز حشر
 (۷) ای بده دست آمده در ظلم و کین
 که مگو تو اعتدات و امگیر
 می کند طاهر سرت را مودو
 که هویدا کن مرا ای دست و با
 خاصه وقت جوش خشم و انتقام
 تالوای داز بر صحرا زند
 هم تواند آفرید از بهر نشر
 گوهرت پیدا است حاجت بیست این

- (۱) مَا لَكَ مِنْ حَاجَةٍ لِّلشَّهَرَةِ
بِالضَّمِيرِ السَّقَرِيِّ فِيكَ هُمْ
(۲) نَفْسِكَ يَا ظَالِمٌ كُلِّ نَفْسٍ
تَطْهَرُ أَنْظِرْنِي أَنَا هَدِي أَنَا
(۳) أَنَا جُزْءُ النَّارِ تَحَوُّ كَلِمًا
(۴) كَيْ اسْمَتِ لِحَضْرَةِ مَصِي كَهْ
حَقًّا الْعَمْرُ لَأَحِلَّ أَنْوَرُ قَدْ
(۵) هُوَ مِمَّنْ أَحَدُ آلِفِ حَمَلٍ
يَا أَيُّ النَّفْسِ كَدَاغَتُهَا غَطِغَ
(۶) وَإِلَى اللَّهِ يَوْمٌ مَا ضَرَعُ
(۷) رَيْ حَضْبِي سُرَّ وَار

در ضمیر تشبیهت واقعند
که بینیدم منم ز اصحاب نار
مر به نورم که سوی حصرت شوم
بهر گاهی کرد چندین التماس
بصفت ایست ای بدر از وی سر
یاد می نامد از او روزی بدرد
گرمش کردم زبان تو سود کن

(۱) بیست حاجت شهره گشتن در گویند
(۲) نفس تو هر دم برآورد صد شرار
(۳) جزو نارم سوی کل خود دوم
(۴) همچنین که ظالم حق ناشناس
(۵) او ازین صد گاو برد و صد شتر
(۶) نیز روزی با خدا زلوی نکرد
(۷) کای خدا خصم مرا خشنود کن

- (۱) أَنْتَ مَعَا لَهُ صَبْرٌ لَوْ أَنَا
فَعَلَى الْعَاقِلَةِ تَأْتِي الْيَدِيَّةُ
أَنْتَ كُنْتَ لَا سِوَاكَ الْعَاقِلَةُ
(۲) بِالْبَيْتِ عَفْوُ الدَّرِيبَةِ
حَجْرًا بِحَرِّ بِالرُّوحِ قَدْ
- قَدْ قَتَلْتُ حَقًّا لَا فِي الْمَا
وَلِرُوحِي فِي أَلْتِ السَّامَةِ
وَهِيَ مَلِكُ الْبَطْفِ دِيمَا أَمَلَهُ (۱)
أَيْسَ تَعْطِي النَّفْسَ تَحْلِقُ الدَّمِيمَ
هُوَ عَدْلُ أَمْسٍ مَنْ رَأَتْ أَدَى

فی بیان ذهاب الخلق للحارج جانب تلك الشجرة

- (۳) وَإِذَا مَا أَلَسَ نَحْوُ الشَّجَرَةِ
قَالَ مِنْهُ مَحْكَمًا شَدُّوا الْيَدَا
(۴) كَيْ أَنَا أَلَسَ مَعَ أَنَّهُ حَرَمُهُ
كَيْ نَوَاهُ الْعَدْلُ فِي الصَّحْرَاءِ
- حَرِّحُوا فِي وَفْقِ مَا قَدْ قَرَّرَهُ
حَلَمُهُ لَا تَسْعُدُوهُ أَيْدَا
أَظْهَرَ أَعْلَمُهُ عَنِ إِثْمِهِ
أَصْرَبَ أَوَّلِيهِ عَمَّ وَعَمَّ

(۱) ای آن قتل حقا و علی الدایفه و فی سور الانصار المایه اهل الدیون
اهل هو منهم فتحت کل دینه و تحت نفس العن و یحد من عمدهم و ان هم کن من هل
انسان عاقله فی دینه و قال فی شرحه الدر المنثور و ادبره و کل من امر هو -

- (۱) گر خط کشتم دست بر عافیه است
(۲) سبک می نهاده با استغفار در
- عافیه حاتم تو بودی در آست (۱)
این بود ز انصاف نفس ای جان حرم

بیرون رفتن خطای بسوی آذر درخت

- (۲) چون بیرون رفتم بسوی آذر درخت
(۴) تا گشاه و جرم او پیدا کنم
- گفت دستش را ر پس بدید سخت
تا لوای عدل بر صخر ریم

(۱) عافیه هم قوم و هم کسب است در شرع چیزی است که اگر من بخطا واقع
شود دست آن بر قوم و هر کسب عادل است و بر عادل نیست بحر کفره و عتق رومه و صیام
شهرین مسامح و عافیه ای جان من جر شما احدی نیست پس دینه قتل او بدید و مرا
رسوا مکن -

(۱) قَالَ يَا كَلْبُ لَهُ الْجَدُّ قَتَلْتُ
 (۲) قَدْ قَتَلْتُ السَّيِّدَ فِي مَالِهِ
 (۳) كَشَفَ وَالْمَرَأَةُ هَذِي لَكَ
 (۴) قَدْ حَمَتُ سَيِّدَهَا فَاحْتَسِرْ
 هِيَ أَوْ أَنتَى جَمِيعاً يَمْلِكُ مِنْ
 (۵) أَنْتَ عِنْدَ كَسْبِكَ وَالْعَمَلِ
 تَطْلُبُ شَرْعاً خُبَّ الشَّرْعِ وَسِرّاً
 (۶) قَدْ قَتَلْتُ السَّيِّدَ ظُلْماً وَكَمْ
 وَهُمَاكَ السَّيِّدُ أَيْضاً أَمَانُ
 (۷) فِي التُّرَابِ الْمُدِّيَةِ مِنْ حَشِيَّةِ
 (۸) مِنْ جِيَالٍ مَدِّهِشٍ ذَا الرُّأْسِ كَانَ
 مَعَهُ فَتَحَجَّرُوا الْأَرْضَ كَذَا

أَنْتَ عَمْدٌ سَيِّدٌ مِنْ دَارِجَتِ
 رَحْتُ وَاللَّهُ كَذَا عَنْ حَالِهِ
 أَمَةٌ كَانَتْ لَهُ حَتَّى بَكَ
 كُلُّ مَا قَدْ وَلَدْتُ مِنْ ذَكَرٍ
 وَارِثًا كَانَ لَهُ أَيَّ زَمَنِ
 يَمْلِكُهُ مَا يَمْلِكُ كَذَا يَقْضِلُ
 هَلْ فَعَلْتُ حَسَنًا حَقِيراً وَسِرّاً
 صَاحٍ مِنْ جَوْرِ كَثِيرٍ بِهِ أَمٌ
 طَلَبَ أَمْ تَعْطِيهِ دَاكُ بِنِ
 قَدْ دَقَقْتُ رَاحَةً السَّرْعَةِ
 فِي التُّرَابِ الْمُدِّيَةِ فِي دَاكِ الْمَكَارِ
 لِيَرَى مِنْ نَفْسِهِ سِرَّ الْأَذَى

(۱) گفت ای سگ چه این را کشته
 (۲) خواجه را کشتی و بردی مال او
 (۳) آن زنت او را کیزک بوده است
 (۴) هرچه را زانید ماده یا که نر
 (۵) تو غلامی کسب و کارت ملک اوست
 (۶) خواجه را کشتی با منم زار زار
 (۷) کارد از اثناب کردی زیر حال
 (۸) نک سرش یا کارد در زیر زمین

تو غلام خواجه زین دو کشته
 کرد یزدان آشکار حال او
 با همین خواجه جفا بسوده است
 ملک وارث باشد اینها سر سر
 شرع جسی شرع بستان رو کوست
 هم در آنجا خواجه گویان زینهار
 از خیالی که بدیدی سهمناک
 باز کلوید این زمین را همچنین

- (۱) وَ عَلَي الْمَدِيَةِ اِسْمُ الْكَلْبِ ذَا
 (۲) قَعَلْ فَعَلًا شَبِيهاً وَ صَرَدَ
 فَعَمَلُوا وَالْاَرْضَ اَمَّا حَمَرُوا
 (۳) فِي الرِّمَانِ الْحَقِّ صَحُوا بِصَحَبِ
 وَ لَهْ مِنْ وَسِطٍ رَاة
- کَتَبَ اَيْضاً هُوَ كَانَ کدا
 هُمْ اَيْضاً مَثَلِ مَا كَانَ اَمَرُ
 مَدِيَّةَ وَالرَّائِسَ مَعَهَا نَظَرُوا
 کُلِّ قَرِيْدٍ مِنْهُمْ اَبْدَى الْعَجَبِ
 قَدْ حَارَ اِطْرًا اسرارَه .

فی بیان قصاص داود القاتل بعد الزامه بالحجة

- (۴) مَدَّ ذَا يَاطَا أَبَ الْمَدْبِلِ احْضِرْ
 مَعَ سَوَادٍ وَحَبْلِكَ بَيْنَ الْوَرْدِي
 (۵) فَبَدَى اَمْدِيَّةً اَيْضاً اَمْرًا
 مَكْرَهُ يَحْلُصُ مِنْ عِلْمِ الْاَلَه
 (۶) هَبْ مُوَسَاتٍ عِدَادٍ مَجَا
 فَاِذَا مَا حَاوَرَ الْحَدَّ فَصَحَّ
- قَالَ حَدَّ عَدْلًا اَنْتَ اِنْ تَحْتَرِ
 مِثْلَمَا فِي الشَّرْحِ رُمْتَ قَدْ جَرَى
 اَنْ يَقْصَ وَ مَتَى اِذَا مَكْرًا
 اَبْدَا اَوْ لَهْ يُنْحَى مِنْ اَدَاة
 لَكَ حِلْمُ الْحَقِّ كَثْرًا صَفْحًا
 اَحَدٌ بِالْفَهْرِ مَا لَطَمَ مَنَحَ

- (۱) نام این سگ هم نوشته کارد بر
 (۲) هم چمان کردند چون شکافتند
 (۳) ولوله در خلق امداد آن دمان
- کرد بر حواحه چنین عمل صرد
 در زمیں آن کارد با سر یافتند
 هر یکی دبار ببرد از میان

قصاص داود خوئی را بعد از الزام حجت پرو

- (۴) بعد از آن گفتش بیا ای داد حوا
 (۵) هم بدان تیغش برمود او قصاص
 (۶) حلم حق گرچه مواساها کند
- داد خود بستان بدین روی سیه
 کی کند مکرش ز علم حق خلاص
 چونکه از حد بگذرد رسوا کند

- (۱) حَيْثُ أَنْ أَلِدَ مَا نَامَ فِيهِ
وَيَمِيلُ الْفَحْصُ وَالْتَقِيبُ حَذً
(۲) إِفْتِضَاءً عَذِلَ رَبِّ الْعِزَّةِ
(۳) يَرْفَعُ رَأْسًا يَأْنِ آيُنَ فُلَانٍ
بِمَثَلِ الزَّرْعِ مِنَ الطَّيْنِ الْكَثِيرِ
(۴) إِنْ غَلِي الدَّمُ كَانَ يَنْطَابُ
وَحِرَاكُ الْقَلْبِ مِنْ بَحْثِ الْحَمْرِ
(۵) حَيْثُ سُرُ فَعَاهُ قَدْ طَهَرَ
(۶) وَجَمِيعُ الْخَلْقِ جَاءُوا حَاسِرِينَ
- كُلُّ قَلْبٍ كَانَ فِي نَحْوِ حَمِي
وَإِكْشَافُ الْمُشْكِلِ الصُّبْحُ إِحْتَبَهُدْ
مَنْ صَمِيرٌ دَا وَدَا عَنْ مَكْرَةٍ
كَيْفَ مِنْهُ الْعَالُ مَاذَا لَهُ كَانَ
وَرِ دَوْمًا قَسِي بِهِ حَالُ الصَّمِيرِ
دَاكُ وَاتْتَفَيْتِيشِ وَفَقِ مَا طَلَبُ
كَانَ عَمَّا عَمِرِ أَوْ حَالًا حَضِرِ
مَعْمَرِ دَاوُدَ صَمْعًا تَهْرَا
وَعَلَى الْأَرْضِ هُوَ وَهُمْ سَا حَدِثِ

- (۱) حوون بحسبید در ممتد در هر دلی
(۲) قنصای داودی رب دین
(۳) کن فلاں چون شد چه شد حالش چه گشت
(۴) جوشش حوون باشد آن واحسنها
(۵) چونکه پیدا گشت سرکار او
(۶) حلق حمله سر برهنه آمده
- میل حست و حوی و کشف مشکلی
سر برآرد از صمیر آن و این
همچون که جوشد رگزار او گشت
حارش دلها و بحث ما جری
معمره داود شد عیش و دوتو
سر سجده بر زمینها میردند

(۱) در حاشیه نسخه لکاهور راجع بکلمه گشت در این مصراع چنین آمده گشت
نکاف بازسی یسی خشک شدن و محو گشتن و ناین معنی در کلام قدما بسیار جا آمده است
یسی چه بچه در فصل بهار ر گدازها گداز رنده و مجو شده بار جوشد جوششی حوون
ر صمایر و گشت بیه رمسی سیر ی حیاں گشتن و سر بودن ر گداز میجوشد - و بصاهر
نوحیه اور که گشت بمعنی خشک شدن باشد بدوی بردیگتر می آید

- (۱) نَحْرُ كُنَّا الْقَمِي بِالْأَصْلِ لَكَا
 (۲) قَدْ أَطْرْنَا الْحَجَرَ مَعَكَ الْكَلَامُ
 (۳) نَبِي تَقْضِي وَاتَّخِذْنِي أَنْتَ مِنْ
 مَعَ أَحْجَارٍ (ثَلَاثٍ) وَمِثَالِ
 (۴) وَلَكِ الْأَحْجَارُ صَارَتْ أَلْفَ أَلْفٍ
 وَرُقْتُ وَالْقَرْدُ مِنْهَا قَتْلًا
 (۵) وَالْحَدِيدُ أَلَيْنَ فِي يَدِكَ
 (۶) صَاعَةً الدَّارِ الْجِبَالِ مَعَكَ
 مَعَكَ كَنْفَارِي تَقْرِي الرُّوْدُ
- مِائَةُ أَعْوَبِهِ حُصَّتْ بِكَ
 قَالَ فِي غَزْوِ لَطَالُوتَ الْمَرَامِ (۱)
 كُنْتُ بِالْمَقْلَاعِ حَاءَ فِي الرَّمْنِ
 مِنْ أَوْفٍ نَدَدَ كَلًّا شَتَاتِ (۲)
 قِطْعِهِ وَالْحَصْمُ ضَمًّا تَعْدِصِفُ
 حَصْمَهُ أَزَّتْ وَجَلَّتْ عَمَلًا
 صَارَ بِمِثْلِ الشَّمْعِ إِذْ حُصَّتْ بِكَ
 أَوْتِ شَاكِرَةً مِنْ لَطِيفِكَ (۳)
 وَهِيَ كَأَمْطُورِيكَ أَنْدَكْتِ سُرُورُ.

(۱) قال تعالى في سورة العنكبوت (وفتن دود حاوت) هل كان (اشا) في عسکر حاوت مع ستة من سبه وكان داود سبهم وكان صدراً برعى لعم فأوحى الله الى سبهم انه الذي فتن حاوت وطلب من ا. ا. بعاء وقد كلمه في الطريق ثلاثه احجار وقت له بث يا نور حاوت فحسب في مغلل ورماء بها. (۲) تصحح مع احجار ثلاثه - (۳) قال في السج ای و صارت اث الحبال رسا ن طعة جمع رسية بمعنى تمصيت مدداً ، فانها معك بلسان حالة كوه شكوره فربما بث - قال تعالى (يا جبال اذبن) فامشيت امره ودرأت منك مثل المعرى روراً - هه ساء على ن رسا ن بالراء لهما - ولكن في سبه لكهور بالراء المحبة (كوهها يا تو رسا ن شد شكور) ي رسا ن معك صارت شاكرة كالمائل وساء على هذا الاصح ن شان (كوهها يا تو چو رسا ن شد شكور) -

- (۱) ما همه کوزان صلی بوده ایم
 (۲) سبک ناتودرسخ آمد شهیر
 (۳) توبه سه سنک و علاخ آمدی
 (۴) سبکبایت صد هزاران پاره شد
 (۵) آهن ندر دست تو چون موم شد
 (۶) کوهها با تو رسائل شد شکور
- ز نو ما صدگون عجیب دیده ایم
 کز برای غزو طالوتم مکبر
 صد هزاران مرد را بر هم زدی
 هر یکی مرخصم را حوحوار شد
 چون دره ساری ترا معلوم شد
 با تو میخواند چون مقری رهبر

(۱) بآة الأف غیر انقلوب

(۲) شهدت والا حکم من دي جميع

وتحيات تهب وغي الاند

(۳) روح كل المعجزات والنسا

ان ايلي احييت روحا ندي

(۴) قيل الطامم وانه ام قد

كل فرد من حديد صار عند

فمحت من مبر فيك الغيوب

ن دي حائلة ريم وريم

حمة دامت مع الحي الاخذ

دي ولا غير تگون في اند

تهب يرجع حيا سرمدی

عاد حيا وعدی حنف الرشيد

ناله ومع الحق اخذ

فی بیان آن النفس هی محل داک القاتل المدعی قتل البقرة وان قاتل

البقرة هو العقل والمراد من داود الحق تعالی او الشيخ الندی هو ناله والندی

بقوة الحق وسجدته یقل ان یكون عبدا بالرق لمعوی الا کسب ولا حساب

(۵) فمک قتل ودا حی عالم

نمت سیدها و نحا کما

(۱) سده را در چشم د. بکشاده شد

(۲) و ن دی ر ر همه کین دامت

(۳) جان جمله معجزات است - خود

(۴) کشه شد طامم جهانی ریده شد

وارتم تو غیب را آماده شد

رندگی بخشی که سرمد دامت

که به بخشد مرده را جان ابد

هر یکی از وجود را سده شد

بیان آنکه نفس آدمی بجای آن خونی است که مدعی گاو گشته بود و آن گاو گشته

هشاست و دارد حقیقت با شیخ که نائب حقیقت که بقوت و باری او تواند ظالم

را کشتن و توانگر شدن بر وی بی کسب و بود حساب

(۵) نفس خود را کش جهان را ریده کن

خو چه کشتنت او را ریده کن (۱)

(۱) در شرح بحر العلوم در این عنوان چنین نگاشته - ابد سید فهمید که مراد

در قصه سیدی در کوه بر و ر کشته گاو غفلت مدعی گاو غفلت و ار شیخ داود است

حق است زیرا که با این دانش روش سخن محل میگرد و قصه بری محض مثال است

که از آن صفت گرفته شود -

(۱) فلها استغنى فداك المدعى
نفسها السيد سوب وانكثير
(۲) ذلك انما تال المور عدى
ذلك انما تال لا تكرر عنة
(۳) ها هو العقل اسير و مدام
يشل رره بلا كد الطوق
(۴) ذلك انما روق بلا كد على
كان موقوفا على ان يمتلا
(۵) قالت النفس ليم ثوري مثل
(۶) كان نفس اسير اس السيد
نقى والنفس ثمت امة

تورا النفس لك النصح اسمع
وعد حلت لها انكثير الحظير
عقلت فادهب و اما قد بدى
لا ولا تغمز بهتيتك بيه
يشل حق و ينحى لغيره (۱)
ملا نغمي بما راق ورق
في شيء كان موقوفا بلى (۲)
ذلك المور اندي اصل الملا
حيث تورا النفس يا ذا لوعقلت
من هو العقل امير مدد
سيدا صارت امام القافله

(۱) نصح ن اقرا كمة (برحق) لاء عرسه كه في الترجمة و نساء لعريه
ايضا بمعنى ان النعمة على الطوق - (۲) اي كذا عقل العباد اذا لم يرفع الحالة
العبادة لم يحصل له لدرى العروة و لهذا شاع في ان مشاعرة لعل مع -

خوبشروا حواجه كردست و مهين
بر كشنده گاو تن منكر مشو
روزی بی رنج و نعمت بر طبق
آمكه كشته گاورا كاصل نهی است
چونكه گاو نفس باشد دشمن
نفس خوبی حواجه كشت و پیشوا

(۱) مدعی گاو نفس تست هین
(۲) آن كشنده گاو عقل تست رو
(۳) عقل اسیرست و همی حواجه ز حق
(۴) روزی بی رنج او موقوف چیست
(۵) نفس گوید چون كشی تو گاو من
(۶) حواجه زاده عقل مانده بی نوا

(۱) اَوْ تَذَرِي الْاِرْزُقَ مِنْ غَيْرِ نَعْبَ
 مَا هُوَ فِي الْاَرْضِ هَدِي وَالسَّمَاءِ
 (۲) غَيْرَ اَنْ قَدْ كَانَ مَوْقُوفًا عَلَى
 حَافِزِ الْاَرْضِ لِمَالِ الْكَزْرِ فِي
 (۳) اَنَا فِي الْمَارِحَةِ تَرَرِ الطَّعْمَةِ
 نَبْدَ قَهْمِكَ اَعْطَيْتُ الرَّمَامَ
 (۴) اَكْبَلِي تَرَرِ الطَّعَامِ الْمَارِحَةِ
 كُلُّ مَا يَأْتِي إِلَى هَذَا الْوَرْدِ
 (۵) فَمَلَى الْاَسْبَابَ لَا غَيْرَ لِمَهْ
 تَوَ مِنْ اَحْلُو الْعُيُونِ دِي الْمَطْلُ

لَا وَلَا كَسْبٍ وَلَا اَيَّ نَصَبٍ
 هُوَ رِزْقُ الرُّوحِ قُوَّةُ الْاَحْيَاءِ
 قَتْلِكَ النُّورَ وَصِدِّ دَا الْاَسْلَا (۱)
 قَتْلِكَ النُّورَ فَمَا اَعْرِفَ وَاصْطَفِي
 قَدْ اَكُنْتُ وَسَوَاهُ بِالْتِمَامِ
 لَتَمَعَايِي وَحَطَّوْتُ بِالْمَرَامِ (۲)
 قِصَّةَ لِنَقْلِ كَأَنَّ صَادِحَةَ (۳)
 هُوَ مَنْ نَبْدَ خَمِي لَا يَرَى
 نَحْنُ فَصَرَّ الْعُيُونِ الْمَطْلَمَةِ
 عَمْرًا نَحْنُ تَعَلَّمْنَا زَمَنَ

(۱) می نسخه لکهاور به صراع انانی کدا (گنج من گاودان ای کج کاو)
 (۲) کانه بهول اکنت امارحه طعاماً سد همی ، ب المعای و الا بیست لک اسرار
 امینه اندکوره ناشام - (۳) ی دولی لک اکنت السرحه برداً من الاطعمة الحسامة
 لم یکن حقیقة بل کان حکایة ولا تأثیر للطعام الصوری فی سد باب الارزق المذکور -

(۱) روزی می دمی که جیست
 (۲) لبک موقوفه بر فرمان گاو
 (۳) دوش چیری خورده ام و در نه تمام
 (۴) دوش چیزی خورده ام اما نه است
 (۵) چشم بر اسباب از چه دوختیم
 فوت ارواح است و اوراق می است
 گنج اندر گاودان ای کج کاو
 دادمی در دست تو هم لکام
 هر چه می آید ر پنهان خانه ست
 گرزخوش چشمن کرشم آموختیم (۱)

(۱) در بعض نسخ گرزخوشه است چنانچه ترجمه شده و در بعضی دیگر (که زخوش چشمن)
 بدون شرط ولی شحه یکی است یعنی اگر از پیروی اسباب کرشم حرو اسباب آموختیم پس چرا
 بر اسباب نظر بردوختیم و گفتیم که چیزی خورده ایم -

- (١) فَعَلَى الْأَسْبَابِ آبٌ أُخْرَ
لَا تُحِبُّى وَعَلَى تِلْكَ النَّظَرِ
(٢) فَلَقَطْعَ هِدْمِ الْأَسْبَابِ لَا
وَرَدُّوا وَالْمُعْجَزَاتِ لَهُمْ
(٣) خَرَفُوا الشَّجَرُ هُمْ لَا فِي سَبَبِ
(٤) وَحَدُّوا الْقَوْتَ مِنَ الشَّرِّ الدَّقِيقِ
إِنْ صُوفِ الْمَاعِيرِ الدِّيلِ سَحَبِ
(٥) حَمَلَهُ الْقُرْآنُ فِي قَطْعِ السَّبَبِ
(٦) وَبِعِزِّ الْبَغِيرِ الطَّيْرِ مِنْ
رَمِيهِ الْأَحْجَارِ إِنْثِيَّ أَوْ ثَلَاثِ
- أُنْدَا فِي السَّبَبِ مِنْكَ الْمَطَرِ
لَكَ أَلْقَى .. فَلَهُ كَانَ الْأَثَرِ
غَيْرَهَا ذِي الْأَنْبِيَاءِ فِي الْمَلَأِ
صَارُوا فِي فَرْقِ كَيْوَنٍ هَمِّ
وَبَلَا زَرْعٍ وَلَا أَيْ نَعْبِ
حَوْلَ الرَّمْلِ لَهُمْ بَيْنَ الْفَرِيقِ
مَنْ عَلَى الْأَبْرِيسِمِ رَادَ رُتَبِ
حَاءٍ وَهُوَ فِي هَلَاكِ بُولَهَبِ (١)
لَأَنْبِيلِ عُرِي حَلَقًا وَفِي
لِخْمِيسِ الْحَشِّ لَا بِكَتِرَاتِ

(١) ای مشعر ، لئوکل کیا می بوله ... (و من سوکل عنی الله فهو حسه) (و من دانه می الارس الا علی الله ورفها) (و عنی الله مستوکل المؤمنون) و راد باعسر کل می او ولی و راد بای لوب صاحب شعبة العس و لوب العسم (٢) کیا قد تعالی (الم تر کیف من رث باصحاب العمل) -

- (١) هست بر اسباب سمایی دیگر
(٢) انبیا در قطع اسباب آمدند
(٣) بی سبب مر بجز را شکامند
(٤) ریگها هم ارد شد از سمی شان
(٥) جمله قرآن هست در قطع سبب
(٦) مرغ نابلی دوسه سبک افکند
- در سبب منکر دران اهلکن بطر
معجزات حویش بر کیون ردد
بی دراعت چاش گندم بافند
بشم بر بر ارشم آمد کشان
عر درویش و هلاک بولهب
لشکر روم حش را بشکند

- (۱) کَسَرَ مَعَ عَظَمِهِ الْفِيلَ الْأَشَدَّ
حَجَرٌ صَبِيرٌ صَبِيرٌ يَضْرِبُ
(۲) ذَبَّ الثَّوْرَ الْقَتِيلَ أَضْرَبَ عَلَى
أَصْبَرَ الْحَالَ حَيًّا فِي الْكَفَنِ
(۳) مَنْ لَهُ الْخَلْقُ يَقْهَرُ قُطْمًا
دَمَهُ مِمَّنْ أَرَاوَهُ طَالِبٌ
(۴) هَكَذَا الْقَرَّانُ يَدُهُ لِيَخْتَامَ
(۵) كَشَفَ دَائِمًا كَانَ الْعَقْلُ الْكَبِيرُ
(۶) كَيْ لَكَ أَسْرُ بْنُ الْعَنْسَبِيِّ
(۷) كَانَ عَقْلُ الْعَقْلِ عَقْلُ عَقْلِكَ
مَعْدَةُ الْحَيَوَانِ يَا ذَا طَلَاتِ

(۱) کما قال تعالى (قتلنا اضربوه ببعضها) ا اضربوه بسانه او عجب ذنبها بعضی
وقال قتلى ملان وفلان لاشی عنه ومات -

- (۱) بیل را سوراخ سوراخ افکند
(۲) دم گاو کشته بر مقتول زن
(۳) حلق پیریده جهد از جای خویش
(۴) همچین ذاغاز قرآن تا تمام
(۵) کشف این نه از عقل کارانرا شود
(۶) سد معیولات آمد سعی
(۷) عقل عقلت مغز و عقل تست پوست

(۱) بالیدن صاف کړن و مراد از خون بالای خونریز -

- (۱) طَائِبُ اللَّبِّ مِنَ الْقَشْرِ الْمَلَالِ
(۲) وَالْحَلَالُ اللَّبُّ قَدْ طَابَ لَأَنَّهُ
بِمَاءِ نَرْهَانِ يُمْطِي وَتَمَيُّ
(۳) وَبِكَ عَقْلُ الْكَلِّ كَمْ مِنْ دَقْتِرِ
بَنَةٍ وَالْعَقْلُ لِلْعَقْلِ سَمِي
(۴) تَشْمُوسُ الْمَدْبُتِ مِنْ أَسْوَدِ
وَرَعٍ فِي أَرْوُحِ وَالْفَلِ بَدِي
(۵) ذَلِكَ الْآتِيصُ وَالْأَسْوَدُ بِنِ
كُدُّهُ مِنْ لَيْلِهِ الْقَدَرُ الْبَنِي
- بَاءُ مَرَّةً أَنْدَى فَالْحَلَالُ
كَانَ قَشْرُ الْعَقْلِ فِي عِلْمٍ وَفِي
قَدَمًا مِنْ غَيْرِ إِبْقَانِ أَيْ
سَوْدُ الْعَمَلِ لَصَفَبِ الْمَطَرِ
مَلَكَ الْأَفَاقِ طَرًّا وَالسَّمَاءِ
هُوَ أَوْ أَبْيَضُ أَوْ وَصْفٍ وَدِي
هُ نَوْرُ الْقَمَرِ الشَّمْسِ هَدِي
وَحْدَ قَدَرًا فَحَقُّقُ وَأَسْبِيحُ (۲)
زَهَرَتْ كَالْكَوْكَبِ بِالْظُلْمَةِ

() ای شعر و دوی او من السفة لهه ... لا باع بهما - (۲) ی
لکنت المؤءة العنی ظهر برها عند العباء والعرباء وحدث قدر وهو من بیة قدر
دی من عن اجل ابعی فی احلام کحده لدة القدر فی افة -

- (۱) مغزجوی از پوست دارد صد ملال
(۲) چو سکه قشر عقل صد برهان دهد
(۳) عقل دلترا کند یکسر سیاه
(۴) از سیاهی ورسپیدی فارغست
(۵) این سپید و این سیاه از قدر یافت
- مهر بر آن ر حلال آمد حلال
عقل کل کی گام بی اقبال دهد
عقل عقل آفاق دارد پر ز ماه
نور ماهش بر دل و جان بازگشت (۱)
زان شب قدر است کاختروار نافت

(۱) مراد از سیاه و سپید علوم عقلیه و استدلالیه و از قدر که شب قدر باشد عقل

کل است -

(١) قِيمَةُ الْهِمَيَانِ كَانَتْ بِالذَّهَبِ
 ذَهَبُ الْأَعْرَ كَانَ فِي الْعِيَارِ
 (٢) هَكَذَا بِأَرْوَحٍ قَدَرُ الْقُدْسِ
 كَانَ قَدَرُ الرُّوحِ مِنْ شُعْلَةٍ مِنْ
 (٣) وَابْنُ الرُّوحِ بَغِيرِ شُعْلَةٍ
 قَالِ الْكُفَّارِ أَنْتُمْ مَيِّتُونَ
 (٤) أَصَحِّ وَأَذْكَرُ كَلِمَاتٍ وَابْنَةُ
 تَحْمَرُ نَهْرًا لِقَرْنٍ مُدْمِنًا
 (٥) هَبْ كُلَّ قَرْنٍ لُطْفًا وَحَدَا
 أَكْرِ الْقَوْلِ لِمَنْ قَدْ سَدَمُوا

وَأَوَالِ الْهِمَيَانِ ذَا عَنَّهُ الذَّهَبُ
 .. مَا لَهُ قَدَرٌ وَلَا أَيُّ اعْتِبَارِ
 بِسِوَاهِ مَا لَهُ مِنْ ثَمَنِ
 هُمْ حَبِيبُوا الرُّوحِ فِي عِلْمِهِ وَفِي
 حَبَّةٍ كَانَتْ فُتُلٌ فِي قَوْلِهِ
 .. ذَا لِأَنَّ بِالشُّعْلَةِ لَا يَهْتَدُونَ ..
 تَمُشُّ الرُّوحُ فَهَذِي السَّاطِقَةُ (٢)
 يَصِلُ الْمَاءُ .. بِهِ يَلْقَى الْهِنَاءُ ..
 نَاطِقٌ لِلرُّشْدِ دَلٌّ وَهَدَى (٢)
 قَاصِرًا كَانَ مَعَهُمْ قَدْ وَقَعُوا

(١) كَأَنَّهُ قَدِيسٌ سَرَّهَ خَاطِبٌ نَفْسَهُ قَائِلًا أَصَحِّ وَأَذْكَرُ الْكَلِمَاتِ لِصَلَاةِ
 لِأَنَّ هَذِهِ أَقْوَمُ لِصَلَاةِ تَحْمَرُ نَهْرًا وَبِحَسَبِ مَعْلَا لِحِرَابِ الْمَاءِ حَتَّى لِقَرْنِ الَّذِي بَعْدَهَا
 يَصِلُ مَاءُ الْعَرَفَاتِ - (٢) أَيُّ نَعْمَ وَلَوْ كَانَ فِي كُلِّ قَرْنٍ قَائِلٌ كَمَا قَالَ (مِنْ) لِكُلِّ قَرْنٍ
 مِنْ أَمْتِي سَاقُونَ أَيُّ نَهْدِي بِهِ وَدَارِدٌ لَكِنْ مَوْجُ السَّالِفِينَ سَكُونٌ مَعْنِي - وَلِهَذَا خَاطِبُ
 الْعَلَقِ عَالِي سَبِيحَةِ سُورَةِ هُودٍ مَعْنَاهُ (وَكَلَّا نَعْلَمُ عَيْدَكَ مِنْ - عَالِ الرُّسُلِ مَا بَشَّرْتَ بِهِ هَؤُلَاءِكَ) -

بِی در آن همیان و کیسه اشراست
 قدر جان از پرتو جانان بود
 هیچ گفتمی کافران را میتون
 یا قرمی بعد از آبی رسد
 لیک گفت سالقان یاری بود

(١) قیمت همیان و کیسه از زو است
 (٢) همچنانکه قدرتن از جان بود
 (٣) گر ندی جان زنده بی پرتو کنون
 (٤) هین آگو کین لطفه جو می کند
 (٥) گرچه هر قرمی سخن آوری بود

(۱) اَمَّا لَا تَحْسَبْ وَتَتَوَرَّ كُ

(۲) شاهد حلیق عسی قرآن

أول شخص من

(۳) $\frac{1}{x} = x^{-1}$ $\frac{d}{dx} x^{-1} = -x^{-2} = -\frac{1}{x^2}$

من زووس

(۴) در عا و حضرت فاطمه (ع) قد

من عبد الله بن محمد

(٥) لا ولا ومضة التور

کے چھوٹے چھوٹے

(٦) اِنْ رَوَوْا حَسْبُكَ لَا نَعُدُّكَ

تاریخ

و تَزْوَرُ يَاشْكُورٌ (۱)

وَأَطْلَبْ رِزْقاً بِلَا بِي تَجْهَدْ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتابخانه جامعہ اسلامیہ دارالعلوم دیوبند

1000

وحدہ دہات

$$\frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2}$$

١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠ ١٠٠٠

[Handwritten signature]

۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰
 ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰

١٠٠

(۶) ہر فی امر سورہ لہو لہ فی الصمد لاؤ صمد ہم
و موسیٰ (و ہی عہ صمد لاؤ عہ و سورہ موسیٰ (۲) ہ و فی الصمد
الشریف آیت عہ ذی یطمعی و یطمعی

شد گواه صدق قرآن ای شکور

گر بہشت آوری جبریل سے

بی صداغ باغان بی رنج کشت

بہدشت آں دفع میں تو سیمپٹ ہوست

تان بی سفره ولی را بھر نیست

جر محمد شیخ کو داؤد تست

(۱) نبی کہ ہم تورات و انجیل و دیور

(۲) روزی بی زحمت جو و * بی حشر و

(۳) بلکه رزقی از خداوند بهشت

(٤) رابطه معنی سازد در این باب و صمد

(۵) دوی پمپ، نقش از چوب سفید یساره

(۶) ررق حانی کی پری یا سعی و جست

(۱) قمع نفس شیخ إذا نفس تری
 فهي من أهل إسن تصیر
 (۲) صاحب شور داك الوقت قد
 (۳) نفس و عقل حب عدا
 زمن الصيد إذا الشيخ النصير
 (۴) كانت النفس كمثل الحبة
 و حقه شيخ كرم
 (۵) صاحب شور إذا لم يزد
 كالحمر حشه و يسبح احبهد
 (۶) من وای لله نة تفرت
 من بطول ماء درع غدی
 (۷) مدعی شور بی نفس فصیح

حطوت هب حبه صعه وری
 لك بالطوع و تعدو كلاً سیر
 سكن قدا لدود و حد
 ث كتب نفس الی الطند
 لك كل و عشت كلاً مبر
 مع نف صنع و فربه
 منع من أها مع ددا
 تجعل موه و بی دل شد
 من طریق ساطع رشد نحد
 ذك نینا حربه
 كلاً نصیراً جمع ضاع شدی
 ادعی آورد من غیر الصحيح

(۱) کلمة الرمرد تقرأ بتیدی مع ثلاث صیات علی الزاء و الیم و الدال

(۲) ذرع می البیت جمعی الفراع -

من نفس شور آورد تو
 کز هم داود او آگاه شد
 بر سبک محبت نداشت شد بار
 روی شیخ او را زهری دیده کن
 چون خراش سبختش کن ارموی درون
 آن صد گزین کوتاه شود
 صد هزاران حجت آورد تا صحیح

(۱) نفس چون باشیخ بیتد کام تو
 (۲) صاحب بی کاو و نکا شد
 (۳) عقل گاهی غالب آید در شکار
 (۴) نفس از درهاست یا صد زور و فن
 (۵) گر تو صاحب گاوارا حواهی زیون
 (۶) چون بنردیك ولی الله شود
 (۷) مدعی گاو نفس آمد فصیح

غَرَّتْ النَّفْسُ سِوَى الْمَلِكِ الْأَسَدِ
تَقْدِرُ أَنْ تَقْطَعَ حَلَّ عَلَا..
تَمْسُكُ النَّفْسُ وَأَكْبَنُ فِي الْعَمَا
وَصَعَتْ فِي لَكَمْ شَتَّ لَهَا
أَبْدَأُ لَا تَعْتَمِدُ فِي مَوْقِفِ
لَا وَلَا فِي الْبِرِّ أَيُّ رَمَن
وَقَعَرَتْهُ بِالْمَكْرِ وَفَتَّ
حَسْبَا نَاطُوعٍ لِلْحَقِّ دَعَا
نَسِيتُ تَعْلَمُهُ بِكَرِهٍ
عَقْلُكَ ضَيِّقٌ غَرِيبٌ عِنْدَهَا
أَسَدًا غَضْبَانًا بِالْأَشْرَ بَدَى
كَدْهَبٌ وَالْكُلُّ يَلْقَى مَوْعِدَهُ
صَدَقَتْهُمْ مَعَ خَوْفٍ وَأَرْبَابَهُ

(١) مائة ألف دليل فالتلذ
قطريق الملك اليمطان لا
(٢) في اليمين السحرة والمنصحين
حججراً والسيف مصاة الشيا
(٣) فعلى ترويرها والمنصحين
لا ولا تصحب لها في لمان
(٤) للوضوء بك إلخوص أنت
(٥) كان نورانيا العقل طيب
كيف يا ذا النفس من المظنمه
(٦) حيث أن النفس في البيت ها
فعلى الباب له الكذب عدى
(٧) أبوق حتى الأسد نحو المأسده
والكلاب العمي ذي طراًهاك

ره تناند زد شه آگاه را
خنجر و شمشیر اندر آستین
خویش با او همسر وهم سر مکن
واندر اندازد ترا در قعر او
بس صدمای بر او چون غالب است
بر در خود سگ بود شیر مهیب
وین سگان کور آنجا بگروند

(١) شهر را بفرید الا شاه را
(٢) نفس را تسبیح و مصحف در یمن
(٣) مصحف و سالوس او باور مکن
(٤) سوی حوضت او برد بهر وصو
(٥) عقل نورانی و نیکو طالب است
(٦) زانکه او در خانه عقل تو غریب
(٧) باش تا شیران سوی بیشه روند

- (١) قَمَوَامُ الْبَلَدِ هُمْ جَهِلُوا
وَبُوحَى الْقَلْبِ لَا غَيْرَ أَبَدَ
(٢) كُلُّ مَنْ كَانَ لَهَا الْجَنَسُ الصَّدِيقُ
غَيْرَ دَاوُدَ الْمَدِيِّ الشَّيْخِ لَكَ
(٣) إِذْ هُوَ يُبَدِّلُ جِنْسَ النَّدَى
كُلُّ مَنْ أَجْلَسَهُ الْحَقُّ الْجَلِيلُ
(٤) كُلُّ ذَا الْحَقِّ انْتَمَى بِمَعْلَةٍ
وَبَقِيَّةٍ عِلَّةٍ الْمَعْلَةُ
(٥) كُلُّ وَعْدٍ يَدْعِي فِي الْعَالَمِ
كُلُّ مَنْ مَا لَهُ إِدْرَاكَ عَقْدَ
- حَدَّثَنَا الْمَعْنَى وَغَمَّهَا غَمَلُوا
هِيَ لَا تَقْهَرُ أَوْ تَقْلَى الرِّشْدَ
صَارَ دَوَّامًا وَلَهَا عَدَدُ الرِّفْقِ (١)
كَانَ فَهَوَ عَالِمُ الْبَرِّ يَكَا
مَا بَقِيَ فِي السَّرِّ أَوْ فِي الْعَلَنِ ..
فِي مَقَامِ الْقَلْبِ سِوَاهُ الدَّلِيلِ
مِنْ كَمِينٍ لَهْمُ الْجَمَلَةِ
عَوْنَهَا كَانَتْ بِكُلِّ فِعْلَةٍ
أَنَّهُ دَاوُدَ ذَلِكَ الزَّمَنِ
بِنِعَةِ مَعْنَى وَمَدُّ لَهُ يَدُ

(١) لما علمت ان اهل الظاهر عاوا مدعى البقرة البدى هو فى مثل كالمعنى الامارة
الاحصرة داود فانه اعان دالحها البدى هو فى البتل كعمل الكل مضاعفاً لخدمة الناس
اللدن هم فى مقام تقوى وهذا هو الشيخ داود لزمان يضال لمعنا واهابها ويصبر
مساويها ويمددا عن الصرف فى الحواس والقوى فتتفق المعنى ذلك الوقت مع العقل ..
موتها لاضطرارى فتبقى سواهاها بعمل مرتبة الا ان حرب الله هم لعالمون -

- (١) مكر نفس و تن نداند هام شهر
(٢) هر كه جنس اوست يار او شود
(٣) كو ميئل گشت و جنس تن نداند
(٤) خلق جمله علني اند از كمين
(٥) هر خسى دهوى داودى كند
- او نكردد جز بوحى القلب قهر (١)
جز مكر داود كو شيعت بود
هر كه را حق در مقام دل نشاند
يار علت ميشود عدت يقين
هر كه بى تمييز كف دروى زند

سَمِعَ الطَّيْرَ أَسَدُ الْمُصْطَهَدِ

وَمَعَهُ فِي أَشْرَافِ بَيْعَتِهِ

مَا دَرَى مَا تَلَهُ فِي دَائِمِ رَشَدِ

كَانَ فِي دَاهِرِهِ فَهُوَ اعْبَوِي

وَجَدَ فِي سِرِّهِ وَ عَانِ

طَلَّ فِي شَكِّهِ وَ نَسَّ لَأَلْمَعِي

رَعَمُوا أَنْ يَشْهَرَهُ مَا حَلَقَا

عَدُوهُ الْأَحْمَقِ دَوْمًا عَمَلَا

هَرَبَ مِنْ أَسَدٍ حَتَّى نَبْرُلَ

أَسَدٌ لَا تَرَكُصُ أَثَرُهُ دَالْعَمَلِ

فی بیان فرار عیسی (ع) لاعلی الجبل من الحمقى

حَتَّى تَأْتِرَعَهُ بَيْنَ أَلَمَلَا

لَهُ تَهْرِيقُ قَمْعِهِ أَهْرَمَا

(۱) فَمِنْ الصَّيَادِ لَعَنَ الطَّيْرَ قَدْ

دَلَّكَ السَّمْتُ سَرَى بِقَدْفِهِ

(۲) وَ الْغَوِيُّ الْقَدِّ مِنْ قَسْبِ أُنْدِ

صَحْبٍ وَ هَرَبَ مَدَّ هَنَّهُ تَعْتَوِي

(۳) عِنْدَهُ التَّاحِي وَ التَّرْبُوطُ كَانَ

فَهُوَ لَوْ كَانَ نَسْبِي يَدْعِي

(۴) بِمِثْلِ دَا هَنَّهُ تَذَكِّي مُطْلَقَا

إِذْ هُوَ الْأَدْرَاكُ دَا قَدْ جَهَلَا

(۵) صَحْبٍ وَ هَرَبَ مِنْهُ بِمِثْلِ مَرَالِ

نَعْوُهُ يَا أَيُّهَا الْحَرُّ الْمَطْلُ

(۶) هَرَبَ ابْنُ مَرْيَمَ عِيسَى إِلَى

قُلْتِ أَنَّ الْأَسَدَ رَامَ الدَّمَا

مرغ ابله میکند آن سوی سیر

هین از او بگیریز اگر چه معنویست

در عین دعوی بند او در شکی است

چونش این تمییز نمود احمق است

سوی او مشتاب می دهد دلیر

گریختن عیسی (ع) به فراز گره از احمقان

شیر گوتی خون او خواست ریخت

(۱) از سیدی بشنود آواز طیر

(۲) رفت را از قلب سدا دعوی است

(۳) رسته و هر بسته پیش او یکی است

(۴) اسیر کس در دکی مطلق است

(۵) هین از او بگیریز چون آهوز شیر

گریختن عیسی (ع) به فراز گره از احمقان

(۶) عیسی مریم بکوهی میگریخت

(۱) ذَلِكَ الْوَاحِدُ عَدُوًّا رَكُضًا
 قَالَ خَيْرًا خَلَقْتَ مَا مِنْ أَحَدٍ
 (۲) وَمَعَ أَرْكَسٍ لَهُ دُومٌ رَكُضٌ
 وَهُوَ مِنْ رَكُضِهِ وَنَحْرِي أَشَدُّ
 (۳) وَكَعْدُو فَرَسٍ وَ فَرَسٌ
 نَنْ يَقُولُ عَدُوًّا حَذَّ كَثِيرٌ
 (۴) أَرْضًا تَحْقُ قَفْ نَحْجِ نَحْرٍ
 (۵) مُشْكَلٌ مِمَّا لَمْ تَسْمَعْ كَتَبْتُ
 حَتَمْتُ لَا أَتَدُّ ضَارِي وَلَا
 (۶) قَالَ مَسْرُوحٌ كَانَ أَنَا
 أَخْلَصُ رُوحِي قَدَعْنِي لَا نَحِيرُ

(۱) آن یکی در پی دوید و گفت خوب
 (۲) به شتاب او ایچان می راحت چم
 (۳) يك دو میدان در پی عیسی براند
 (۴) گز بی مرضات حق یكلحظه ایست
 (۵) از که این سو می گریزی ای کریم
 (۶) گفت از احق گریزانم برو

حَدِيه. لَمْ يَذِرْهُ أَنْعَرَضًا .
 لَمْ كَأَطِيرِ هَرَسَتْ مَ وَرَدَ
 دَا ثَقَرِيْنَ كَتَبِي لَمْ يَذِرْ أَنْعَرَضَ
 لَهُ مَا قَالَ جَوَابَ مَا يُرِيدُ
 حَتَمُهُ سَارَ وَ كَتَمَ مِنْهُ لَتَمَسَ
 لَهُ دَدِي قَالَ . بَعَمَ لَيْسِيَرُ
 دَدِي وَبِي رَكُضَاتٍ لَا فِي حَسَرِ .
 كَرْتَهُ بِالْجَوَابِ لَوْ أَفْقَسْتُ
 حَصَّةً أَوْ خَوْفَ لَيْتَ مِنْ دَالْعَلَا
 قَدْ هَرَسَتْ ذَهَبَ فَعَلْ فَبَدَالْعَلَا
 بِي قَتَدَ وَ لَيْتَ عَدُوًّا الْأُسَيْرِ

دریمت کسی بیست چه گریزی چوطیر
 که شد خود جواب او گه (۱)
 پس بخند و جهد عیسی را بخواند
 که در بدر گریزت مشکلی ست
 بی بیت شیر و نه خوف خصم و بیم
 می رهانم خویش را بندم مشو

(۱) چم چسان در حاشه سحله لکناهور نوشته چمت صم چیم فارسی دو معنی دارد اول تنگ و چسبان و آن را چب نیز خوانند دوم چوبی باشد که در زیر عبارت اشکسته نهند تا بفتند -

(۱) اخِرَ الْأَمْرِ لَهُ قَالَ الْمَسِيحُ
مَنْ يَكُ الْأَعْمَى الضَّرِيرُ وَالْأَصَمُّ
(۲) فَلَهُ قَالَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَمَا
جَعَلَ فِي خَلْقِهِ الْأَمْوَى إِلَى
(۳) لَوْ عَلَى الْمَيِّتِ ذَلِكَ مَنْ دَفَنَ
نَعْتَهُ كَالْأَسَدِ إِذْ يَخْطِطُفُ
(۴) فَلَهُ قَالَ نَعَمْ دَاكُ أَمَا
مَنْ مِنَ الطَّيْنِ الطُّيُورَ تَعْمَلُ
(۵) فَلَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمَا
كُلَّ مَا رَمَتْ قَمِلَتْ فَالْحَذَرُ
(۶) مَعَ دَا التَّرْهَابِ مَنْ عِنْدَ لَكَ

اَوَلَسْتَ أَنْتَ وَالرُّوحُ الْمُبِيحُ
بِالصَّحِيحِ عَادَ بِالتَّبَرُّهِ الْقَمُّ
أَنْتَ ذَا السُّلْطَانِ مَنْ بَارَى السَّمَاءَ
رُقِيَّةَ الْغَيْبِ الَّذِي جَلَّ عَلَا
رُقِيَّةَ تَقْرَأُ بِالْمَوْرِ طَفَرُ
صَيْدَهُ حَشَاكَ عَنْهُ تَحْتَفِافُ..
قَالَ أَنْتَ أَنْتَ فِي هَدْيِ الدَّاءِ
يَا جَمِيلُ الطَّاعَةِ يَا مَعْضِلُ..
لَكَ يَا مَنْ دَوَّحَهُ الطُّهْرُ سَمَى
بِهِمْ كَارٍ وَ لِمَ هَذَا الْكَدَرُ
فِي الدُّنْيَا مَا كَانَ.. لَمْ يُؤْمِنْ بِكَ..

(۱) گفت آخر آن مسیحا نه تو می
(۲) گفت آری گفت آن شه نبستی
(۳) چون بخوانی آن فسون بر مرده
(۴) گفت آری آن سم گفتا که نو
(۵) گفت آری گفت پس ای روح پاک
(۶) با چنین برهان که باشد در جهان

که شود کور و کر از تو مستوی
که فسون غیب را مایوستی
بر جهد چون شیر صید آورده
فی زکل مرغان کسی ای خوب رو
هر چه خواهی میکنی از کیست پاک
که نباشد هر ترا از بنده گان

(۱) قَالَ عِيسَى قِدَاتِ الْحَقِّ مَنْ
 أَبْدَعَتْ لِلْمَدَنِ وَالرُّوحِ قَدْ
 (۲) وَبَعَثَ حُرْمَةَ الذَّاتِ وَمَا
 مِنْ لَهَا حَيَّةٌ بِالْعَشَقِ الْمَلَكِ
 (۳) إِنَّ يَتْلُكَ الرَّقِيبَةَ مَنْ قَدْ عَدَتْ
 مَدْعَى الْأَعْمَى الصَّيْرِ وَالْأَصَمِ
 (۴) مَدْعَى الطُّودِ الرَّبِّينِ وَأَجْمَلِ
 حَرَقِ حَرَقَتَهُ لِنَسْرَةِ
 (۵) مَدْعَى الْجَنَّةِ لِلْعَبِيتِ
 مَدْعَى الرَّاسِ لِلْأَشْيِ يَفْنِ
 (۶) قَدْ قَرَأَتْ ذَامِعَ الْأَفْرِ أَتَفِ
 فَوْقَ قَلْبِ الْأَحْمَقِ مِنْهُ الْبِلَاحُ

ظَهَرَتْ وَهِيَ يَصْنَعُ وَ يَفْنِ
 خَلَقَتْ وَالْحَيِّ كَأَنَّ وَالْأَحَدِ
 مِنْ صِدَاتِ لَهُ مِنْ شَأْنِ نَسَمِ
 حَرَقِ وَالرُّوحِ هَامَ وَالْمَلَكِ
 إِسْمُهُ الْأَعْظَمِ وَالرُّوحِ هَدَتْ
 قَدْ قَرَأَتْ ذَهَبَ عَمَّةِ السَّقَمِ
 قَدْ قَرَأَتْ أَنْدَكُ بَتَا بِالْقَلْبِ
 وَتَشْطَى قِطْعًا بِالْمَرَّةِ
 قَدْ قَرَأَتْ عَادَ حَيًّا فِي الدُّنَا
 قَدْ قَرَأَتْ رَجَعَ الشَّيْءَ الْحَسَنِ
 حَبِّ الْقَضِيَّتِ لَهُ ذِكْرًا وَوَصَفِ
 مَا أَتَى بَحِينًا وَلَا صَحَّ الْمِزَاجِ (۱)

(۱) له روی عن عیسی (ع) انه قال ما عجرت من احاء الموتى كما هجرت من
 اصلاح الاحق -

مدع تن خالق جان در سق
 کو بود گردون گریبان چاک او
 بر کر و بر کور خواندم شد حسن
 حرفه را بدید بر خود تا شاف
 رسر لاشی بخواندم گشت شی
 صد هزاران بار و درمائی نشد

(۱) گفت عیسی که بذات پاک حق
 (۲) حرمت داد و صفات پاک او
 (۳) کان عسوی واسم اعظم را که من
 (۴) بر که سگین بخواندم شد شکاف
 (۵) بر تن مرده بخواندم گشت حی
 (۶) خواندم این را بر دل احمق به ود

- (۱) صَخْرَةً صَمَاءَ صَارَ مَا أَعَادَ
صَارَ رَعْلًا وَبِهِ الزَّوْعُ أَبَدَ
(۲) قَالَ مَا الْحِكْمَةُ كَانَتْ أَنَّ هَذَا
(۳) وَهَذَا مَا أَثَرُ ذَلِكَ الْمَرَضِ
فَلَيْمَ مَا كَانَ فِي هَذَا الدَّوَاءِ
(۴) قَالَ دَاءٌ الْأَحْمَقُ وَالْأَبْلَى
كَانَ دَاءٌ الْعَمَى مِنْهُ الْإِتِّلَاءُ
(۵) فَالْمَلَاءُ لِلَّهِ دَاءٌ وَحَلَبُ
كَانَ دَاءٌ وَلَهُ حَرُّ الْعَصَبِ
(۶) مَنْ هُوَ الْمَكْرُوبُ مِنْهُ عِلْمًا
- حَقَّقَهُ . وَالصُّحُفُ مَعَهُ مَا أَفَادَ ..
مَا أَمَى مَا انْتَفَعَ فِيهِ أَحَدٌ
أَثَرُ اسْمِ الْحَقِّ . أَبَدَى لَا رَيْبَ أَنَّكَ ..
هُوَ هَذَا الْمَرَضُ الْكُلُّ عَرَضٌ
وَلِذَا صَارَ بِهِ لَمْ الشِّعَاءُ
هُوَ قَهْرُ اللَّهِ حَلَّ أَتَمَّهِ (۱)
لَيْسَ قَهْرٌ وَلَهُ عَزُّ الدَّوَاءِ
رَحِمًا الْأَحْمَقُ الَّذِي فِيهِ ذَهَبُ
.. لَا دَوَاءَ لَهُ فِي قَيْدِ الْمَطْبِ .. (۲)
قُوَّةُ فَهُوَ عَائِيهِ نَحْمًا

(۱) ای قول سند غیبی **مرس** **احمق** **قهر** **لله** **عالی** و **قهره** **عالی** لا علاج له و **مرس** **عمی** **بیس** **قهره** **عالی** **بن** **ملایه** و **مستعدیه** **له** **ورد** **اشد** **لناس** **بلاد** **سیون** **ثم** **اصحابون** **ول** **لله** **هناك** **مؤمنون** **وقال** **وطلوناهم** **بالهت** **وسيثاب** - **وهي** **الامراض** **و** **لاوجاع** **ازح** **مواند** **بصير** **من** **الدوب** **وسكبر** **بالاحرة** **ومع** **عن** **لعمصی** **و** **خلاص** **فی** **الدعاء** (۲) **رحم** (**رحم**) **اللدی** **هو** **مدی** **لجرح** **بالعصب** **وهو** **لراد** -

- (۱) سنگ خارا گشت وزان خویر نگشت
(۲) گشت حکمت چیست کاجا اسم حق
(۳) آن همان رجبت و س رجبی چرا
(۴) گشت ریح احمقی قهر خداست
(۵) لا ریحی ست کن رحم آورد
(۶) آنچه داع اوست مهر او کرده است
- ریبک شد کروی نروید هیچ گشت
سود کرد ایجا سود آن راسق
او شد این را وان را شد روا
دفع کوری بیست قهر آن انلاست
احمقی ریحی است کان رحم آورد
چاره بر وی نیارد برد دست

- (۱) مَا لَهُ مِنْ حَيَةٍ لَا تَرْغِبُ
مِنَّمَا قَدْ هَرَبَ عَيْسَى فَكَلِمَةُ
(۲) فَرُودِيْدَا وَرُودِيْدَا دَا الْهَوَاءِ
(۳) دِيْنَتْ يَسْرُقْ مَنَتْ حَرَكَا
مِنَّمَا مَنْ هُوَ تَحْتَ الدُّبْرِ
(۴) اِيْدَا مَا كَانَ مِنْ عَيْسَى الْهَرَبِ
وَالْعَلِيْمِ هُوَ مِنْ صَدْرِ
(۵) وَارِ الْاَوْدُقْ كَالِ الْبَهْرِ
اَيَّ عَمَّ كَالِ لَشَمْسِ النَّبِيِّ
- وَمَتَا فِيهِ مِنْ الْحَقِّ أَهْرَبَ
صَحَّةَ الْحَقِّ ارَأَيْتَ كُلَّ دَمٍ
سَرَقَ الْمَاءَ كَمَا قُلَّ بِالسَّوَاءِ
يَسْرُقُ الرَّدُّ هُوَ أُعْطِيَ لَكَ
حَجَرًا يَجْعَلُ قِسْرَ وَاقْتِمِ
ذَاكَ مِنْ حَوْفٍ وَ اِكِنْ لِلْأَدَبِ
اِمْنًا كَانَ خَلِيفَ الطُّغْرِ
مَلَأَ نَارِدَ وَأَشْنَحَ الْكَبِيرِ
كَمْ عَذَبَ مَشْرُوهَ بِالطَّلَعِ

فی بیان قصه اهل سبا و بیان حقیقت و بیان عدم تأثیر نصیحه
الانبياء فیهم

- (۶) قَدْ دَكَّرْتُ قِصَّةَ أَهْلِ سَبَا
أَنْ صَبَّاهُمْ لَهُمْ صَارَ الْوَلَا

- (۱) راحمقاں گریز جوں عیسی گریخت
(۲) ایتک ایتک ابردا دزد هوا
(۳) گریخت و دزد و سردی دهد
(۴) ن گریز عیسی بریم بود
(۵) زمهریر بر کد آفاق را
صحت احق سی خوبها بریخت
دیں چس دزد هم حق ر شما
همچو آن کو دیر کون سسگی بهد
ایں است او آن بی ندیم بود
چه عم ان حور شد نا شراق را

قصه اهل سبا و حماقت ایشان و اثر ناگرددن نصیحت انبیا بر احمقان
(۶) بدم آمد قصه اهل سبا
کردم احق صباشان شد وبا

- (۱) نَكْرَةً مِنْ أَنْفُسِ الْحَقِيقِيِّ سَمَا
 بِسْمِهَا الرِّقَّةُ لِلنَّصِيَةِ
 (۲) وَلَكُمْ مِنْ قِصَّةِ ذِي النَّصِيَةِ
 وَلَكُمْ نَصَحٌ وَبِرٌّ فِي الْقَصَصِ
 (۳) هَذَا فِي الْقَصَصِ فَأُولَا كَثِيرٌ
 (۴) فِي الْحَرَامَاتِ سَمَا فِي الْقَدَمِ
 حَمَمُهَا كَالِ كَحْجَمِ الْكَرْحَةِ
 (۵) وَلَكُمْ فِي عَظَمِ كَانَتْ وَكُمْ
 أَتَحَكَّمَتْ فِي حَمَمِهَا بِأَشَدِّهِ
 (۶) سَمَا كُنُو عَشْرَةَ تَلْدَانِ هَا
 نَقَرٌ مَعَ نَقَرَيْنِ لَا تَرِيدُ
 تِلْكَ كَانَتْ بَلَدَةً كَمْ ذَهَابُ
 تَسْمَعُ مِنْهَا مَلِيحُ الْقِصَّةِ
 تَقْلُ مِنْهَا تَرَوُّقُ الْقِصَّةِ
 لَهُمْ يَدْرَجُ حَلَى الْقَفْصِ
 تَتَّ دَوْمَا أَطْلَبُ الْكَرَّ الْحَطِيرِ
 بَلَدَةً كَانَتْ سَمَتْ وَأَعْظَمُ
 لَا يَرِيدُ أَرْوَحُ دَوْمَا مَبْهَجَةٍ
 هِيَ فِي طَوْلٍ وَفِي وَسْعٍ أَلَمْ
 وَأَمَّا الْحَجَمُ كَحْجَمِ الْقِصَّةِ
 نَحْمَهُوَ أَلَمْ تِلْكَ كَلَّهَا (۱)
 وَحَمَمُهَا لَا تَعْبَلُ قَدَحًا يَزِيدُ

(۱) المراد بالمشرة العواس الخدعة الضاهرة والحدسة الحاطة و من سه تن ای ثلاثة
 هر وفسیره می است الای (آی کی سن دورین و دبد کور) -

- (۱) آن سبا مانند بشهری بس کلان
 (۲) کودکان افسانه می آورند
 (۳) هرلها گویند در افسانه ها
 (۴) بود شهری بس عظیم و مه ولی
 (۵) بس عظیم و بس فراخ و بس دراز
 (۶) مردم ده شهر مجموع اندرو
 در فسانه بشنوی از کودکان
 درج در افسان شان بس سرو بلند
 گنج می خو در همه ویرانه ها
 قدر او چون قدر سکره بیش می
 سغت زفت و زفت اندازه پیل (۱)
 لیک جمله سه تن و فاشسته رو

(۱) سکره طرف گبی مانند کاه کوچک می سبا اگرچه شهر عظیم بود بیک در
 حقیقت تنگ بود و میباید عبرت گرفت که بی وسعت از اداره سکره بیش نیست -

- (۱) وَبِهَا الْحَقُّ كَثِيرًا مَا انْحَصَرَ
كَلِمَتُهُمْ يَتَوْنَ لَمْ يَطْهَرُوا وَقَدْ
(۲) إِنَّ رُوحًا مَّا لَهَا تَعَوُّ الْحَبِيبُ
لَوْ غَدَتْ أَلْفَ أَلْفٍ بِالْعَدَدِ
(۳) ذَلِكَ الْوَاحِدُ مِنْهَا بِالْطَّرِ
عَنْ سَلِيمَانَ عَمِي بِالْمَرْءِ
(۴) ذَلِكَ الْآخِرُ مِنْهُ السَّمْعُ كَمْ
وَجَدَ الْكَفَرُ وَمَا مِنْ حَبَّةٍ
(۵) ذَلِكَ الْآخِرُ عَرِيَانٌ وَعَوْدٌ
لَكِنَّ الدَّيْلُ مِنْ أَثَرٍ لَهُ
- عَبْرَ أَنَّ الْفَرِيقَيْنِ وَالْفَرِيقَ (۱)
كَتَبُوا مَا طَبِيعَ مِنْ عِبَرٍ حَدِّ
بِالْذَهَابِ عَجَلًا أَيْ نَصِيبُ
هِيَ نَصِيبُ الْمَدَنِ حُجْمًا تَعَدُّ
تُسَعِيدُ نَظَرَ أَتَمَى الْمَصْرَ
نَظَرَ دَوْمًا لِرَجُلٍ الْمَلِكِ
سَمِعَ كَثِيرًا هَ زَادَ الصُّمَمُ
مِنْ شَعِيرٍ دَهْمًا أَوْ دَرَّةَ (۲)
مَيْتَهُ يَطْلُبُ فِي مَرِّ الْعَصُورِ (۳)
طَالَ حَدًّا زَادَ فِيهِ الْمَلَّةُ

(۱) ای جسمانیه السیویه کالشویه والعصب والهامة ولذاته وحادیة و غیرها والقوى الروحانية کالقوى الفلکیة ولعلیة واعمسة والشوقیة و لحنه و غیره لکن بک العجبة عبارة عن ثلاثة نفر بین ای حصین بالاعمال الاخریة کدین م حصیر لا عن عوس و متلعین محصول دعواس لمشیق ای مثلین ای الدساعر منسوجین ای الاخره و مینا کابو (ب شسه روی) ی تم نعل وجوهم من قبل لای شیء کاوا هکذا و قو (حدی) کرده بحاس ناحش () - (۲) ای له حرینة و سس معه مقدار ورن شعرة دهم و ارد به الامل - (۳) اراد بطول تدبیل له حب المال و سعاه و طول الامل .

- (۱) اندرو نوع حلايق بی شمار
(۲) جان ما کرده بجانان ناحش
(۳) آن بکی س دورین و دیده کور
(۴) وان دگر بس تیز گوش و سخت کر
(۵) وان دگر عود و مرهنة لاشه تاز
- لیک آن جمله سه تخم پخته حواری (۱)
گر هزاران است باشد نیم تن
از سلیمان کور و دیده پای مور (۲)
گنج در وی بیست یک حو سبک در
لیک دامهای جامه آن درار

(۱) پخته حواری گدا را گویند - (۲) دیده کور حی حرام -

يَصِلُ دَوْمًا فَمَنْ هُمْ يَا تَرِي
 الْحَوَابِ يَا هَذَا نَعَمْ
 مَا هُمْ قَالُوا سِرًّا وَعَانِ
 قَالَ أَحْشَى الْعَمْرُ مِنْ هَذَا
 يَقْطَعُونَ وَهُوَ بِكُلِّ أَلْمَى
 قَرَّبُوا مِمَّا انْهَضُوا وَيُنْكَمُ
 صَرَبٌ أَوْ قَيْدٌ وَمَا يَجْدِي انْفِرَاجُ
 هَذِهِ الْمَشْعَبَةِ مِنْهُ الْقَدَمُ
 يَا حَمَاءَ هَذَا لَا تَقْفُوا
 قَهْمٌ بِالطَّمْعِ الدَّقِيلِ لِيَا
 لَمْ أَكْ أَمَّا تَمُونَ أَعْيَانِي الْمَدَدُ
 فِدَاؤُنَا كَمْ حَرَقُوا لَسْنَ لَهُمْ
 وَفَعَلُوا مِنْ عَدُوِّ كُلِّ سَدَّةٍ

من همی بیم که چه قومند و چه
 که چه میگویند پیدا و نهان
 که ببرند از درازی دامنم
 خیز بگریزم پیش از زخم و بند
 میشود نزدیکتر یاران هله
 از طمع برند و من ناایتم
 در هزیمت در دهی اندر شدند

(۱) قَالَ ذَا الْأَعْمَى أَنَا حَيِّثَا أَرَى
 (۲) وَلَكُمْ عِدَّتُهُمْ قَالَ الْأَصَمُ
 أَسْمِعِ الصَّوْتَ لَهُمْ مِنَ الزَّمَرِ
 (۳) ذَاتِ الْعَرِيَانِ حَرَنًا وَعَمَّا
 هُمْ مِنْ طُولِ لَدَيْلِي فِي الدَّنَا
 (۴) ذَلِكَ الْأَعْمَى تَهُمٌ قَالَ هُمْ
 تَهَرَّتْ مِنْ قَتْلِ أُنْ فِيمَا يَقَعُ
 (۵) وَالْأَصَمُ تَهُمٌ قَالَ عَمَّا
 تَنْقُلُ مِتًّا سَرِيعًا فَاعْرِفُوا
 (۶) ذَلِكَ الْعَرِيَانِ قَالَ وَيْلِيَا
 يَقْطَعُونَ وَأَنَا مِنْهُمْ أَلَدُ
 (۷) تَرَكُوا الْمَدَّةَ فِي الْخَارِجِ هُمْ
 فِي الْفَرَارِ لَهُمْ فِي قَرْيَةٍ

(۱) گفت کور اینک سپاهی می رسد
 (۲) گفت کر آری شنیدم باسکشان
 (۳) آن برهنه گفت ترسان ربن منم
 (۴) کور گفت اینک بنزدیک آمده اند
 (۵) کر همی گوید که آری مشعل
 (۶) آن برهنه گفت آوه دامنم
 (۷) شهر را هشتند بیرون آمده اند

- (۱) وَ بِتِلْكَ الْاَقْرَبَةِ ظِيْرًا سَمِيْنٌ
 ذَرَّةٌ مِنْ لَحْمٍ الْمَصْنُوعِ السَّقِيْمِ
 (۲) ذَاكَ الطَّيْرُ غَدَى مَيْتًا دَثْرُ
 حَقَّتْ مِنْهُ الْعِطَامُ لَقَمٌ
 (۳) اَكْبَرُوا مِنْهُ مُدَامًا كَالْاَسَدِ
 مِنْهُمْ مَنْ اَكَلَهُ بِالشَّعِيعِ فَذِ
 (۴) اَكَلْ مِنْهُ (الثَّلَاثُ) كَانَهُمْ
 عَظَمُوْا حُجْمًا كَقَبَابِ ثَلَاثِ
 (۵) هَكَذَا يَأْسَمُنِ صَارُوا مِنْ
 لَهُ مِنْ عَظْمٍ جَسِيْمٍ دِي الدُّنَا
 وَحَدُّوا لَكِنْ عَلَيْهِ لَا تَمِيْنُ
 كَانُ... هَبَّ بِالْحَشَّةِ عَدَّ الصَّحِيْمِ
 وَهُوَ مِنْ ضَرْبِ الثَّرَابِ وَالْكَدَرِ
 مِثْلُ حَيْطَرِ ذُوْ قَوْسٍ الْقَلَمِ
 اَكَلُ مِنْ صَيْدِهِ كُلُّ اَحَدٍ
 صَارَ مِثْلَ الْفِيلِ بَلْ مِنْهُ اَشَدُّ
 وَاَكَمُ قَدْ سَمِنَ الْعِظَمُ هُمُ
 صَبَرُوا مَا هُمُ اَذَى الْكِبَرَاتِ
 كَأَشْبَاطِ كُلِّ فَرْدٍ وَالْمَدَنِ
 عِنْدَهُ ضَاقَتْ لَهَا الْعِجَمُ ذُنَى

(۱) ای آن دنیا جبهه و طالب کلات و لدا من است ائلاته و هم اسیر من می اندازد
 و صاحب طول الامل و معب المال را بجا که اکلوا من دك الميت بعدد که اكل السم
 من اسد و كل واحد من ائلاته من اکهم به صار کثقل شعاع متبعا به و من در فهم
 اشتدوا به و غفلوا عن طاعة الله تعالى -

- (۱) اندران ده مرغ قریه یافتند
 (۲) مرغ مرده خشک در زخم کلاع
 (۳) زان همی خوردند چون ارضیه شمر
 (۴) هر سه زان خوردند و س مرده شدند
 (۵) آنچنان که مردهی هر يك جوان
 لك ذره گوشت بر وی بی ژند (۱)
 متجوهم، دار گشته چون پشاع (۲)
 هریکی از خوردندش چون پیل سیر
 چون سه پیل و س بر رگ و مه شدند
 در نگجیدی ر رفتی در جهان

(۱) مرغ مرده مال و شکوه دست - بژند اسخون دست - در سغه لکاهور
 و غره چهار بیت اصافی است که در سغه الهج است - (۲) کلاع ضم رع سیاهی
 رشی - یسغ به ای فارسی یا عربی مفتوحه و ی و عی بعد ابد رشته و تار عکوت را گویند

- (۱) مع هذا الكر السامي ومع
 فمن الفرحة انساب هم
 (۲) وطريق الموت لاجل طريق
 لم يكن المظن فهو طريق
 (۳) انظر الحق قطاراً وقطار
 ذهبوا انفس بعض منقضي
 (۴) وعلى الدب له ما ان اتخذ
 اندا لا تظهر عند انظر
 سبعة اعضاء ثم تشكوا الوجع
 سرعة بطوا مضى ما اثم
 سر ما ظهر من ذا الطريق
 لا محل له انترك حقيق
 هم من فرحة دالب جهاز
 وهو لا يظهر دوماً مخفي
 فليس لفرحة ان لم تجد
 وكم في زفاف قد عر

فی بیان شرح ذلك الاعمى الناظر للبعيد وذاك الاصم اللذى يسمع
 كثيراً و ذاك العريان اللذى هو كان طويل الدبل أى الحريص و طويل الامل
 و محب المال والجاه

- (۵) او طانت الامل غلبه موتاً
 ابدأ م يسمع و القل له
 (۶) ذلك لحرص الاعمى على
 قطر لغيب محلاً ومحل
 سمع الموت له في دي الدما
 ما رأى العمر غدى قيد الدما
 شجرة في شجرة ما ان بدى
 نورى قال وعنه ما قل

- (۱) با چپین کبری و همت ادم رفت
 (۲) راه مرگ حقیق ، بید رهبرست
 (۳) لك بیایی کردواها مسمی
 (۴) بر در او جوی بیایی آن شکاف
 از شکاف در برون جستند رفت
 در نظر ناید که آن بیجارهی است
 زمین شکاف در که هست آن مخفی
 سخت بایدا درو چندین زفاف (۱)

- شرح آن گورد دورین و آن گر تیز شنو و آن برهنه دراز دامن
 (۵) گر اهل را دان که مرگ ما شبید
 (۶) حرص ما بیناست سید موبو
 مرگ خود شبید و قل خود میدید
 عجب خلقان را بگوید کویکو

(۱) مراد از زفاف بکسرة راء شتاب رفتن است -

- (۱) عَيْنَهُ الْعَمِيَاءَ قَدَّرَ الذَّرَّةَ
 مَعَ أَنَّ عَيْبَ الْوَرَى دَوْمًا طَلِبَ
 (۲) ذَلِكَ أَعْرَضَ حَافِئُ نَفْسِهِ
 وَنَمَى لِلرَّحْلِ الْعَارِي زَمَنُ
 (۳) رَحْلُ الدُّنْيَا عَدِيمٌ مَقْلِسُ
 وَمِنْ السَّرَاقِ فِي الْوَاقِعِ كَانَ
 (۴) هُوَ عَرِيًّا أَتَى عَرِيًّا رَاحَ
 (۵) قَلْبُهُ صَارَ دَمًا وَفَتَّ الْجَمَامُ
 رَوْحُهُ قَدْ ضَحَكَ دَوْمًا عَلَى
 (۶) وَالْفَيْيُ عَيْبُهُ دَاكُ الْآرْمَانِ
 وَالدَّكِيُّ عَيْبُهُ يُضَا أَنْ
 (۷) مَثَلُهَا الْحَاثُ الْإِطْفَالُ الْحَرْفُ
- لَمْ تَرَ الْعَيْبَ لَهُ فِي مَرَّةٍ
 هَبَّ عَنْهُ وَبِالْقَدَحِ رَيْبُ
 يَقْطَعُونَ الدَّيْلَ مِنْهُ لَهُمْ
 قَطَعُوا الدَّيْلَ وَأَوَّلُوهُ الْحَرْثُ
 حَائِفٌ مِنْ خَوْفِهِ لَا يَمِيسُ
 مَا لَهُ خَوْفٌ وَحَائِفٌ لِلْأَمَانِ
 مِنْ أَسَى الدُّنْيَا رَيْبٌ وَضَمَحُ
 مِنْ نَفْسِهِ أَتَى بِيَاحٍ فِي الْأَمَامِ
 نَفْسُهُ مِنْ خَوْفِهَا بَيْنَ الْأَمَلِ
 مَا لَهُ مِنْ ذَهَبٍ بِأَلْفِ قِرْدَانِ
 مَا لَهُ مِنْ صُنْعَةٍ تَسْمَعُ وَقْتُ
 مَبْلًا دَوْمًا لَهُ الْقَلْبُ ارْتَجَفَ

می نبیند گر چه هست او عیب جو
 دامن مرد برهنه کی درند
 هیچ ورا بستاند در دزدانش است
 وز غم دنیا جگر خون میشود
 خنده آید جانش را از ترس خویش
 هم ذکی داند که او بد بی هنر
 کو بر او لرزان بود چون رب مال

(۱) عیب خود یک دره چشم کور او
 (۲) عور می ترسد که دامنش برسد
 (۳) مرد دنیا معلست و ترسناک
 (۴) او برهنه آمد و عریان رود
 (۵) وقت مرگش که بود صد بوحه پیش
 (۶) آن زمان داند غمی کش است در
 (۷) چون کنار کودکی بر از سفل

- (۱) صَاحِبُ الْمَالِ اَعْتَبِرْ لَوْ مِثْلَ حِينِ
وَلَوْ الْقِطْعَةَ مِثْلَ تَمَحُّجٍ
(۲) وَلَوْ اَلْعِلْمُ اِلَى اَطْفَالِ الدُّنْيَا
(۳) صَحْكُهُ وَالتَّوَحُّجُ مِثْلُ وَالْكَا
طَرِ الْعَارِيَةِ مَلَكًا عَلَى
(۴) رَجَفَ قَدْ نَظَرَ دُؤْيَا رَنَ
لَهُ وَالْخَوْفُ اَتَى اَنْ حَوَاقِفَا
(۵) حَيْثُ عَرَّ اِيْلُ مِنْ دَاكِ السَّمَتِ
فَعَمِيَ الْخَوْفُ الْكَثِيرُ وَالْحَدَرُ
(۶) هَكَذَا كَانَ رَجِيفُ الْعَالَمِيْنَ
(۷) فِي الدُّنْيَا قَدْ عَرَفُوا اِلَهَ الْعَالَمِيْنَ
قَالَ فِي الْقُرْآنِ اِنْ هُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ
- وَعَنِ الْاُخْرَى حَمِيْعًا عَافِلُوْنَ (۱)

(۱) فان تعالى في سورة الروم (يمدون طاهراً من الحياة الدنيا) اي معيها من
التجارة والزراعة والست والعرس وغير ذلك (وهم عن الاحرة هم غافلون) -

- (۱) گر سقانی پاره گریلن شود
(۲) چون نباشد طفل را دانش دتار
(۳) محتشم چون عاریت را ملک دید
(۴) خواب می بیند که اورا هست مال
(۵) چون زخوایش برجهاند گوش کش
(۶) همچنان لرزانی این عالمان
(۷) از پی این عالمان تو فزون
- پاره گر بلزش دهی خندان شود
گریه و خندش ندارد اعتبار
بس بران مال دروغین می طپید
ترسد از دزدی که بریاید جوال
بس زقرص خویش تسخر آیدش
که بودشان عقل و علم این جهان
گفت ایزد درنی لایعلمون

أَحَدٍ كَمَنْ مِنْ عُلُومٍ كَثْرَةً
لِي هُمْ قَدْ أَطْلَوْا وَهُوَ عَمَلٌ
مِنْ لَهُ النِّفْعَ الَّذِي صَحَّ يَعِيدُ
قُوَّةَ الْمُعْطِيلِ لِي دَوْمًا رَأَوْ
غَرِقَتْ لِلْخَلْقِ وَالرُّشْدُ فَقَدْ
أَنَا لِي ذَيْلٌ طَوِيلٌ بِالْجَلَالِ
أَحْلَصَ لَا أَحَدٌ مِنْهُمْ عَمَّا
عَمَّ نَكُنْ قَلِيلًا لَا يُلَمُّ
عِلْمُهُمَا يُجَدِّي فِي ثَلَاثِ الْعُلُومِ
جَوْهَرِ الذَّاتِ الْفَرِيدِ الْعَقْرِي
مَا دَرَى فِيهِ بِسَرٍّ وَجِهَارٍ
عِلْمٌ لَا تَعْلَمُ أَتَى تَعْوُزُ

(۱) کُلُّ قَرَدٍ حَائِفٌ مِنْ بَسْرَتِهِ
(۲) قَدْ رَأَى فِي نَفْسِهِ قَالَ الْعَمَلُ
نَفْسُهُ لَمْ يَعْنِ الْوَقْتُ الْمَعِيدُ
(۳) قَالَ مِنْ شُعْبِي لِي الْخَلْقُ تَوَا
وَهُوَ مِنْهُ الرُّوحُ الْمُعْطِيلُ قَدْ
(۴) ذَلِكَ الْغَرِيَابُ قَدْ حَافَ وَدَالَ
كَيْفَ ذَيْلِي مِنْ يَدِ الْخَلْقِ أَا
(۵) لِنَعْلُومٍ مِائَةً أَلْفَ عِلْمٍ
هُوَ الرُّوحُ لَهُ هَذَا الطَّائِفُ
(۶) هُوَ يَدْرِي ذَاتَ كُلِّ جَوْهَرِي
لَهُ دَوْمٌ عَمَلٍ مِثْلُ الْحِمَارِ
(۷) أَتَى مِنْ دَوْمًا يَجُوزُ لَا يَجُوزُ

حویشتن را علم بهدارد بسی
خود نداند روزگار سودمند
غرق بکار بست جانش تا بحلق
چون رهام دامن از چنگالشان
جان خود را می دهد آن طلوم
در بیان جوهر خود چون خری
خود ندانی که بجوزی یا عجز (۱)

(۱) هر یکی ترسان درددی کسی
(۲) گوید او که رود گدوم می برند
(۳) گفت از کارم برآوردند خلق
(۴) عور ترسان که مسم دمن کشان
(۵) صد هزارتن فصل داند از علوم
(۶) داند او حاصبت هر جوهری
(۷) که همی دامن بجوز ولا عجز

- (۱) اَمْ عَجُوزٌ تَعْلَمُ مَا لَا يَلِيْقُ
نَفْسَكَ انْظُرْ حَسْبًا اَنْتَ تَلِيْقُ
(۲) قِيَمَةٌ كُلُّ مَتَاعٍ تَعْلَمُ
(۳) اَحْمَقُ اَنْتَ الْحُوسُ وَالسُّعُوْدُ
اَنْتَ لَمْ تَنْظُرْ هَلِ السُّعْدُ لَكَ
(۴) رُوْحُ كُلِّ عِنْمٍ اَدْرِ ذِي وَلَا
اَنْ يَوْمَ الْيَدِيْنَ تَذَرِي مَنْ اَنَا
(۵) اَفَاَصُوْلُ الْبِدِيْنِ يَنْتَ تَعْلَمُ
(۶) تَنْظُرُ فِي اَصْلِكَ فَهُوَ اَحْسَنُ
ذِي اَصُوْلٍ نَفْسِكَ اَسْمَى الْاَسَدُ
- (۱) اَمْ يَلِيْقُ .. وَ يَه تَذَرِي حَقِيْقُ (۱)
رَمًا اَوْ لَا تَلِيْقُ (بَلَطَرِيْقُ)
مَا هِيَ قِيَمَتِكَ لَا تَعْلَمُ
تَعْلَمُ دَوْمًا وَلَكِنْ فِي الْاَوْحُوْدُ
اَوْ تَكُوْنُ اَقْدِرُ مِمَّا سَا
عِيْرَهَا (كَانَ «اَقْدَرُ الْمَلَأُ»)
مَنْ اَكُوْنُ الْحَزْبُ اَمْ هِيَ
اَنْتَ بَكِنْ الْحَقِيْقُ اَوْ تَقْعَمُ
مِنْ اَصُوْلٍ لَكَ .. تَقْرَأُ بِمَنْ
يَا كَبِيْرُ اَصْلَكَ تَذَرِي بِعَدُ (۲)

(۱) اراد بهذا المركب دس المحائر وهو عند الصديق فان من وصل لمرسة اسحق فهو عند اهل الله موصول ومن يعنى في بحر ولا يحور ديه كبحور يعنى في مرسة تصدق الصديق لا تعمم نفسك عند الله لا تملك و غير لائق يا من حصل الفقه للتصديق على السبيل وعلى في مرسة يحور ولا يحور - (۲) امرد الاصل في الشطر الثاني وجمعه في اشطر الاول وامرده ايضا في البيت الذي قبله نظراً الى اصل لاصول الواحد لافهم لكل شئء عنه الهادى القادر المريد ونظر الى المعنى ثلثة ومرتبه عقل الكل المجلد في لوح القضاء مفصلاً فهو من حيث المرتب اصول ومن حيث اجمع صل واحد - (۳) ترجم لكلمة (اصوليت) في الاصل في التصريح الاول بالقول (من اصول بكقراء يعنى) و مراده منه علم الكلام او اصول الفقه -

تو روایا ما روایتی بس تو نیک
قیمت خود را ندانی احمقیست
سگری سعدی تو یا دانشه
که ندانی من کیم در یوم دین
شکر اندر اصل خود کوهست نیک
که ندانی اصل خود ای مرده

(۱) این رواایان ما روایتی و لیک
(۲) قیمت هر کاله میداننی که چیست
(۳) سعدیها و نحسها دانشه
(۴) جان جمله علمها اینست این
(۵) آن اصول دین بدانستی تو لیک
(۶) از اصولیت اصول خویش نه

فی بیان وصف سرور اهل سبا وعدم شکرهم

- (۱) اصْلَهُمْ اَهلُ سَبَا مِنْ ذَا الْقَبِيحِ کَانَ اَنْ هُمْ اَمْرُوا (الْعَمْرَا الْمَسِيحُ)
- (۲) مَنْ ذُوِي الْوَصْلِ فَكَمْ مِنْ مَزْرَعَةٍ وَ بَحْنَانٍ وَ صِيَاعٍ مَمْرَعَةٍ
- لَهُمْ اَعْطِيَ يَمِينًا وَ شِمَالًا لَمْرَاعٍ اَبَالٍ مِنْهُمْ وَ الْجِبَالِ
- (۳) لِكَثِيرٍ الشَّرِّ مِمَّا يَقَعُ مِنْهُ قَوْقُ الْاَرْضِ كَالْوَدْقِ تَعَفُ
- كَمْ عَلٰی مَنْ مَرَّ قَدْ ضَاقَ الطَّرِيقُ وَ بِهِ حَارُّوا فَرِيقًا فَفَرِيقُ
- (۴) اِذَا يَنْشَارُ الشَّجَرُ سَدَّ الطَّرِيقُ لَا زَيْدًا بَدِ الشَّجَرِ صَارَ يَصِيقُ
- (۵) كُلُّ مَنْ مَرَّ وَ حَارَّ عَجِبَا حَامِلِ السَّلَةِ اِمَّا دَهْمَا
- تَيْنِ اشْحَارِهِمْ مِنْ ذَا الشَّجَرِ مَلَأْتُ سَلَتَهُ لَا عَنْ خَمَرٍ
- لَاوَلَا مَنْ اَرَادَكَ النَّمْرُ طَلَبَ شَيْئًا . وَلَا يَمْنَهُ نَظَرُ

(۱) الاية فی سورة سبا - بعد کَانَ اَمَّا فی ماککم آیه جسد عن یمن و شمال کلو
من رون دیکم و اشکروا الله سدة طنة و رب عفور فاعرصوا -

قصه غرمی اهل سبا و عدم شکرانه آنان

- (۱) اصلشان بد بود زان اهل سبا می رمیدندی ز اصحاب لقا
- (۲) دادشان چندین ضیاع و باغ و راغ از چپ و از راست از بهر فراغ
- (۳) بسکه می افتاد و از پری شمار تنگ می شد معبره بر ره گداز
- (۴) آن ثار میوه ره را می گرفت از پری میوه رهرو در شکفت
- (۵) سله بر سر بردوختنشان بر شدی ناخواست از میوه نشان

لَا سِوَاهُ حُصْنٍ كُلِّ مَنْ عَرَّ
 - وَهُوَ لَمْ يَظْلَمَهُ عَنْهُ مَا احْتَسَرَ -
 قَدْ تَدَلَّتْ كَثْرَةُ لِلسَّعَلِ
 ضَرَبَتْ وَالشَّمْرُ مِنْهَا انْتَشَرَ -
 مِنْ كَثِيرِ الذَّهَبِ حَالًا يَصِيرُ
 مِنْهُ لَا عَنْ طَلَبٍ نَوًا رِبَطُ
 عَجَسِ الْكَلْبِ يَحْلِي وَمُدَامُ
 كَانَ قَيْدَ التَّحْمَةِ حَبَّ الْمَسَاتِ -
 حَمَلَهُ الدُّبُّ وَمَنْ نَصَرَ كَيْفَ
 لَنْ يَخَافَ الثَّيْسُ أَيْضًا بِسِيرِ
 تِلْكَ لِلْقَوْمِ وَأَفْضِي بِالْقَلَمِ
 لَكَ كَأَنْتَ .. وَمَضَى عَنَّا الْمَرَادُ ..

بر شده زان میوه دامها سی
 بر سر و روی رونده می زده
 بسته بودی در میان زرین کمر
 تخته بودی گرگ صحرا از نوا
 برترسیدی هم از گرگ سترگ
 که زیادت میشد آن یوما فیوم

(۱) نَشَرَ الرِّيحُ تَهَمَ ذَلِكَ الشَّمْرُ
 كَمْ غَدَى الْمَمْنُ مِنْ ذَلِكَ الشَّمْرِ
 (۲) فَالْعَنَاقِيدُ الْكَسَارُ مِنْ عَلِ
 وَعَلَى رَأْسٍ وَوَحْهٍ مِنْ عَرَّ
 (۳) مُوقِدُ الْحَمَامِ وَالْمَرْءُ الْمُقِيرُ
 لِدِطَاقِ الدَّهْيِ فِي الْوَسْطِ
 (۴) تَحْتَ رِجْلِ لَهْ حَزَا الْأَدَامِ
 مِنْ غَدَاةٍ كَثُرَ دُثْبُ الْعَلَاةِ
 (۵) صَارَتْ التَّنْدَةُ وَالْقَرِيَّةُ مِنْ
 فِي أُمَارٍ وَمَنْ الدُّبُّ الْكَبِيرُ
 (۶) لَوْ أَقُولُ أَنَا مِنْ شَرْحِ الْبَعْمِ
 هِيَ يَوْمَ نَعْدَ يَوْمٍ بِأَرْدِيَادَ

(۱) باد آن میوه فشانیدی نمی کسی
 (۲) خوشهای زفت تازیر آمده
 (۳) مرد گلخن تاب از پری زر
 (۴) سگ کلیچه کوفتی در زیر پا
 (۵) گشت این شهروده اردزد و گرگ
 (۶) گر بگویم شرح نعمتهای قوم

(۱) وَغَدَّتْ مَانِعَةً الْقَوْلِ الْمُهْمِ
قَدَّمُوا طَوْعًا لِمَا لَدَى كَرَامَتِ

اَنْبِيَاءُ اللَّهِ اَمْرًا فَاسْتَقَمَ
وَالْكَلَامُ قَصْرًا وَخَوْفَ الْخَطَرِ..

فی بیان مجیء الرسل لتصحیحة اهل سبا

(۲) فَالْمُسَيِّونَ هُنَا اَتَمَّا عَشْرَةٌ
كَتَبَهُمْ مِنْ بَعْدِ أَنْ قَدْ حَاطُوا هُمْ
(۳) أَنْ تَقَمَّ فَالْبَيْعَةُ رَأَتْ قَائِرَ
مَرْكَبِ الشُّكْرِ إِذَا مَا رَوَدَا
(۴) وَحَبَّ فِي الْعَقْلِ شُكْرُ الْمُتَعَمِّ
(۵) يَقْنَعُ إِلَّا نَدَّ هَذَا الْكَرَمِ
(۶) يَهْبُ الرُّأْسَ وَشُكْرًا سَخَدَهُ
هَكَذَا يُعْطِي وَشُكْرًا بَدَلًا

مَعَ سَبِيٍّ وَاحِدٍ وَالْكَفَرَةُ
ارْشَدُوا الْحَقَّ اَمَانُوا لَهُمْ
مَنْ يُؤَدِّي لَشُكْرِ أَمَّ يُنْظَرُ بِمَعْنَى
خَرَكُوهُ وَلَهُ اعْطُوا الْمَدَدَا
مِثْلُ ذَلِكَ بَابُ الْقَمِّ
اَنْظَرُوا مَنْ بِهِ حَاءُ فَالْبَيْعَةُ
يَطْلُبُ وَالرَّحْلُ يُعْطَى قَعْدَةً
مَرَّةً يَرْضَى وَيَقْمُو مُفَصَّلًا

(۱) مانع آید از سبهای مهم

انبیاء بردند امر مستقیم

آمدن پیغمبران حق بنصیحت اول سبا

(۲) سیزده پیغمبر آجا آمدند
(۳) که هلاعت فزود شد شکرگو
(۴) شکر معمم واجب آید در خرد
(۵) هین کرم ببید و این خود کس کند
(۶) سر ببخشد شکر خواهد سجده

گمراهانرا جمله رهبر می شدند
مرکب شکر از نخسبد حرکوا
ور به نگشاید در خشم اند
کز چنین نعمت بشکری من کند
یا ببخشد شکر خواهد قعدۀ

- (۱) يَطْلُبُ شُكْرًا لَّهُمْ أَهْلُ سِنَا
به ابلیس و مِنْ شُكْرِ وَمِنْ
(۲) نَحْنُ لَا نَطْلُبُ نَاعًا وَنَعَمَ
نَحْنُ لَا نَطْلُبُ شُكْرًا لَّهُمْ أَهْلُ سِنَا
نَحْنُ لَا نَطْلُبُ نَاعًا وَنَعَمَ

جواب القوم للانبياء وجواب الانبياء (ع) لهم

- (۳) لَا تُرِيدُ الْاَنْبِيَا قَالُوا الْمَرَضُ
اِنَّهُ فِيهِ وَفَهُمُ الْحَقُّ قَدْ
(۴) كُلُّ تِلْكَ الْبَعْمِ مِمَّهْ تَصِيرُ
وَمَتَّى كَانَ الطَّعَامُ فِي الْمَرَضِ
(۵) يَا مُصْرُ فَلَکُمْ مِنْ نَعْمِهِ
کُلُّهَا الْمَقْفُورَةُ صَارَتْ كَدْرُ
(۶) فَذَلِكَ الْبَعْمِ الْحَضْمِ الْاَلَدُ
- کَانَ فِي الْقَلْبِ وَ لِلشُّكْرِ رَفْصُ
مَعْتِ وَالشُّكْرُ رَدَّتْهُ بِجَدِّ
عَنْهُ حَرَّتْ لَهُ الْمَوْتُ الْخَطِيرُ
بِالْمَرِيضِ الْقُوَّةُ وَهِيَ الْفَرْصُ
فِي اَمَامِ عَمِيكَ بِالْعَرَّةِ
بَانَ صَافِيهَا تَرَى فِيهِ الْقَصْرُ
جَحْتُ كُلِّ مَا عَلَيْهِ اَنْتَ يَدُ

ما شدیم از شکر و از نعمت ملول
ما نمیخواهیم اسباب فراع

(۱) قوم گفتند شکر ما را برد عول
(۲) ما نمیخواهیم نعمتها و باغ

جواب قوم انبياء و جواب انبياء (ع) ایشان را

که از آن از حق شناسی افنی است
طعمه در بیمار کی قوت شود
جمه با خوش گشت و صاف او کدر
گشت ناخوش هر چه بروی کفاردی

(۳) انبياء گفتند در دل علتی است
(۴) نعمت از وی جمله کی علت شود
(۵) چنده خوش پیش تو آمد ای مصر
(۶) تو عدو آن خوشیها آمدی

- (۱) تصعُعُ عَادَ الْقَصِيحُ كُلُّ مَنْ
قَبِيحَتَيْكَ الْحَقِيرَ وَالذَّمِيمَ
(۲) كُلُّ مَنْ كَانَ عَرِيًّا مَعَكَ
(۳) هُوَ مِنْ تَأْثِيرِ دِيَاكَ الْمَرَضِ
سَمَةٌ فِي كُلِّ أَعْضَاءِ الْبَدَنِ
(۴) وَحَبَّ الدَّفْعِ لِدِيَاكَ الْمَرَضِ
(۵) حَدَّثَنَا بَانَ وَكُلُّ مَا وَرَدَ
كَدْرًا لَوْ وَصَلَ مَاءُ الْحَيَاتِ
(۶) ذَلِكَ الْوَصْفُ الَّذِي كَيْمِيَاءُ
وَالْحَيَاتِ تَكِ الْقَتْلَى الْمَمَاتِ
(۷) كَيْمُ غَدَاةٍ مِنْ يَدِ الْقَتْلِ يَصِيرُ
أَوْ أَتَى فِي جَسَدِكَ الْمَرَضُ عَدَى
- تلك لم وعدى الخلل الحسن
صار ما صح لك حدثت السقيم
كان والمخاض الشريف عمدا
كان أيضا ومن القلب نهض (۱)
ساريا كان على من ارمن
عجلا فالتقدمه ان عرض
لك من صفو فيالغور يرد
الك صار النار طمعا والممات
موتك والسقم بك والمعاء (۲)
بدلت منه ولن تلقى النجاة
حيا العمر يرى الحير الكثير
والكثيف ولك حر الردى

(۱) لانه ورد ان في جسد بن آدم معه دا صحت صلح الجسد وادا فسلت فسد
الجسد الا وهي انقلب (۲) اراد بالصحة الموت المسمى لنقى بعض العار والعيبة
لجاهلية عاقبه الامر تذهب بقاء فلك وتكون سببا لهلاك ووحك -

شد حقیر و حوار در دیدار تو
بیش تو او پس مه است و محترم
زهر او در جمله اعضا ساری است
که شکر با آن حدث خواهد نمود
آب حیوان گر رسد آتش شود
مرگ گردد زان حیات عاقبت
چون بیامد در تن تو گنجه شد

(۱) هر که او شد آشنا و یار تو
(۲) هر که او سگند باشد با تو هم
(۳) این هم از تأثیر آن بیماری است
(۴) دفع آن علت بیاید کرد زود
(۵) هر خوشی کاید تو ناخوش شود
(۶) کیمیای مرگ و جسکست آن صفت
(۷) پس غذائی که زوی دل زنده شد

لَهُ صَارَ وَغَدَى قَيْدَ الْجَلَالِ
عَمْدِكَ مَا لَهُ مِنْ قَدَرٍ يَسِيرُ
عَرَفَ الْعَقْلَ وَبِالْحَسَنِ اتَّحَدَ
أَمَامَهُ وَالْعُدُولَى وَالْإِنصَادَ
مَعَ كُلِّ نَفْسٍ نَحَطَّتْ صِفَةُ
مُسْتَكَاثٍ كَانَتْ أَقْلُ وَأَحْسَنُ
قَدْ عَدْتُ دَائِرَةَ بِالسَّرْعَةِ
حَدَّثْتُ فِي أَعْدِيحُفُوكَ حَدَّ
إِتِّحَدْتُ تَقَى وَوَاوَا وَاتَّحَدْتُ
كُلُّ مَا تَمَسَّكَ كَثَرًا أَوْ قَلِيلًا
تَمَسَّكَ أَجْوَهَرُ الْكَافِ كَدَا
تَمَسَّكَ صَارَ لَكَ أَجْرَبُ لَمَوَانِ

چون شکار شد بر نو حوار شد
چون شود هر دم درون باشد ولا
نویس می‌دان که هر دم کمترست
معرفت را رود فاسد میکند
دوستی با عاقل و با عقل گیر
هر چه گیری تو مرض را آلتی
ور بگیری مهر دل جکی شود

(۱) کَمْ عَرِيرٍ مِنْ يَمْنَحٍ وَ دَلَالِ
إِذْ لَكَ ضَيْدًا عَدَى صَارَ الْحَقِيرِ
(۲) الصَّفَا وَالْحَبِ لَمَّا الْعَقْلُ قَدْ
فَيْكَلِ نَفْسٍ زَادَ الْيُودَادِ
(۳) وَإِذَا مَا النِّفْسُ اتَّهَتْ مَعْرِفَةُ
فِي قِيَامٍ يَدْرُ فِي كُلِّ مَسْرٍ
(۴) حَيْثُ مِنْهُ نَفْسٌ دَوَّرَ الْعِلْمَ
(۵) تَمَسَّدَ لَمَعْرِفَةِ بِنَ لَهُ تَرَدُّ
مَعَ الْأَمَانِ وَالْعَقْلِ الْيُودَادِ
(۶) مِنْ سَمُومِ النِّفْسِ ذَاتُتِ الْعَمِينِ
(۷) أَلَهُ الْإِمْرَصِ كَانَ إِذَا
حَجَرًا عَادَ وَأَوْ حَبَّ الْحَبِّ

(۱) من عربری که سار آشکار شد
(۲) آشی عقل با عقل در صفا
(۳) آشی نفس با هر نفس است
(۴) زانکه نفسش گردد علت می‌تند
(۵) گر بخواهی دوست را مردا بهیر
(۶) از سموم نفس چون با علی
(۷) گر بگیری کوهری سسکی شود

(۱) وَ لَطِيفُ الْمَكْتَةِ الْبَكْرِ إِذَا
 نَعَدَّ أَنْ تَذَرَكَهَا، أَنْطَمَعَ الْكَاشِفُ
 (۲) أَنْ أَنَا كَمْ أَسْمَعُ عَنْهُ، لَأَنْ
 لَمْ يَرَدْ بِأَعْصَدُ شَيْءٍ سِوَى
 (۳) حَنْ سَلَمًا بَأَنْ شَيْءٍ حَدِيدٍ
 فِي عَدْرِ أَيْضًا كَمَا أَنْتَ تَصِيرُ
 (۴) إِذْ مَعَ أَمْنَةٍ وَنَعْنَةٍ بِنِ
 عَنْكَ كُلِّ حَدِيثٍ مِمَّا
 (۵) كَيْ لَكَ دَأْوُ الْقَدِيمِ يَخْرُجُ
 يَمْلُؤُ مِنْ حَقَرِهِ دَمِ الدَّمِ
 (۶) حَنْ أَسْوَلُ تَلَامِيذِ الْأَمَةِ
 لَا تَحَرُّ قَلَرَمِ نِظَامِي، مَرَقُ

تَمَسُّكَ عَادَتْ لَكَ شَرُّ الْأَذَى
 وَحَدَّثَ رَاحَ لَهَا الذَّوْقُ اللَّطِيفُ
 وَتَهَّ صَارَتْ لَهَا الذَّوْقُ الْحَسَنُ
 بَلَّكَ قَلَّ مَا الرُّوحُ حَبٌّ وَهَوًى
 قِيلَ وَالذَّوْقُ لَهُ لَطْفًا يُرِيدُ
 مِمَّا شَعْنًا، وَفِي الذَّوْقِ حَقِيرُ
 قَطَمَتْ بِأَلَّتْ وَبَكَتْ لَمْ يَنْ
 أَجْدِيدُ لَعَصَ دَوْمًا عَلِمًا
 وَرَهْ غَضًا أَجْدِيدًا يَنْهَجُ
 مِائَةً عَقَّوْدُ حَفَّ بِالشَّمِيمِ
 مِمَّا عَلِمْنَا الْفَلَاحَ لَا سِوَاهُ
 قَدْ وَهَّأَ مِمَّا بَحْثُنَا فَأَنْفَرَقُ

- (۱) ورد بگیری نکته بکر و لطیف
 (۲) که من این را پس شنیدم کهنه شد
 (۳) چیز دیگر تازه و نو گفته گیر
 (۴) دفع علت کن چو علت خوش شود
 (۵) تا که آن کهنه برآرد برگ نو
 (۶) ما طیبیابیم و شاگردان حق
- بعد در کت گشت بی ذوق و کثیف
 چیز دیگر گو جز آن ای عضو
 باز فردا ران شوی سیر و سر
 هر حدیث کهنه پیشت نو شود (۱)
 شکفت آن کهنه صد خوشه ز گو
 بحر قلم دید ما را فانلق

اٰخَرُونَ اَلْفَرَقَ اِنْ لَّهُمْ .
 هُمْ اَلْقَارُورَةُ اَلْحَمَى دَرُوا
 حَسْبُ نَمَطُ لَا فِي رَاطِفِ
 مَحْرُ كَكَ وَاَحْلُ مَحْرُ
 نَعْنُ اَلْهَمْنَا اَللِّطْفِ وَتَوَالِ
 نَدْرِ اَلْقَارُورَةُ وَلَا عِيَرُ اَصْلَا
 مَثَلُ دِ اَلْعَمَلِ اَطْرِيقُ قَدْ قَطَعَ
 مَثَلُ اَقْوَلُ دَاهِ اَلْمَسْأَلِ
 اَلْأَطْرُ هَبْه اَوْحَى اَحْيَا
 تَسْأَلُ مِنْ اَحْرَبِ فِي دَا اَلْعَمَلِ
 مَنْ يَسِرُ لِحَقِّ . عَلَمًا يَفْصَلُ .

(۱) هَذِهِ الْأَسْوَنَ لِيَطْعَ هُمْ
 مِنْ طَرِيقِ الْمَصْرِ اَلْقَلْبِ رَاوُ
 (۲) اَحْنُ اِنْقَابِ مِيرُ وَاَسْطَه
 فَمِنْ اَلْمَشْخِصِ اَسْمَى مَطَرُ
 (۳) فَاطِيَاءُ اَلْعَمَالِ وَاَلْمَقَالِ
 (۴) اَلْمَعِ نَوْرِ اَلْجَلَالِ وَاَلْسَا
 مِثْلُ ذَا اَلْعَمَلِ اَلَكِ دَوْمًا تَعْمُ
 (۵) مَثَلُ دَا اَقْوَلُ رَحِيءُ اَلْأَمَامِ
 (۶) مَثَلُ اَتْنِي وَعَدَى سَوَلِ اَلدَّانِ
 (۷) عِنْدَنَا كَانَ اَلدَّلِيلُ مَحْرُ لَا
 وَاَلْنَا اَلْأَحْرَةَ كَثَرًا يَفْصَلُ

که بدل از راه سخی مسکرم
 کر فراست ما بحالی مصترم
 ملهم ما برنو نور حلال
 وان چنان فعلی دره قاطع بود
 وان چنان قولی ترا بیش آورد
 وین دلیل ما بود وحی جلیل
 دست مرد ما رسد از حق می

(۱) آن طبیبان طبع دیگرند
 (۲) ما بدل بی واسطه خوش بنکریم
 (۳) ما طبیبان معلیم و مقال
 (۴) کین چین معلی ترا مامع بود
 (۵) ایچنین قولی ترا بیش آورد
 (۶) آن طبیبان را بود بولی دلیل
 (۷) دست مردی ما بخواهیم از کسی

(۱) اِصْحَوْا وَاَتَوْا تَحْتَ شَرِّیْ مَعْلَن
وَالْدُوا مِمَّا لِمُرِدِّ نَعْدُ فَرْدُ
عَلَّةَ التَّاسُورِ مَعَ كُلِّ الْعَلَنِ
تَحْتَ نَعْطِي لَا يَفْرِوَعْدُ

فی بیان طلب اهل سبا المعجرة من الانبياء

(۲) فَلَهُمْ اَهْلُ سَبَا قَالُوا اَيَا
وَلَعَلَّكُمْ اَنْطَبَ اَيُّ الشَّاهِدِ
(۳) اَنْتُمْ اِذْ كُنْتُمْ فِدَ الْعَمَا
مِثْلًا تَرْغُونَ فِي دِي الْقَرِيَةِ
(۴) اِذْ رَمَحَ الْمَاءَ وَالطَّيْنِ مَدَامَ
فَمَتَى عَفَاءَ قَسَبِ لِحَاقِ حَبِ
(۵) اِنْ حَبَّ السُّودُ وَالْحَبَّ وَدَ
(۶) تَمَسُّهُمْ عَدُوًّا السَّيِّئِ فَلَا
كَيْدًا اَوْ دَعْوَى اَفَى السَّمْعِ نَصْعِ

مَعَشَرَ مَنْ يَدْعِي دَا بَالَرِيَا
لَكُمْ اَمْ اَيُّ نَعْمَ عَدُ
وَيْدَ اَكَلٍ مَعَ شَرْبٍ فِي لَدَا
كُنْتُمْ.. الدَّعْوَى لَكُمْ كَالْعَرِيَةِ..
دَا وَقَعْتُمْ اَنْتُمْ مِثْلَ الْاَنَامِ
اَنْتُمْ صِدْقَتُمْ سَمَوْتُوهُمْ دَسِ
سَاهَتُمْ اَنْ هُمْ عَلَى كَيْدٍ وَعَقْدِ
نَطْلِبُ مِنْ مِثْلِ هَذَا فِي الْمَلَا
ذَا الْعَقَالِ بَعْدُ فِي الْمُنْقِ نَقْعُ

(۱) هیں صلا بیماری د سور را داروی ما یک یک رکور را

معجزه خواستن قوم سبا از انبیا

(۲) قوم گفتند ای گروه مدعی
(۳) چون شما همه همین حواب و حورید
(۴) چون شما در دام این آب و گلند
(۵) حب حبه و سروری دارد بران
(۶) ما بخو هیم این چنین لاف و دروغ

کو گواه عدم طلب و ناهمی
همچو ما باشید و در ده می چربید
کی شما صد سیب رخ دلید
که شمارد حوش از بیمه بران
کردن اندر گوش و اسادن دروغ

- (۱) فَأَجَابَ الْأَنْبِيَاءُ أَنْ ذَا غَدَى
فِيهِ أَصْلَ حِجَابِ الرُّؤْيَةِ
(۲) قَدْ سَجَعْتُمْ أَنْتُمْ فِي ذَا الْوَرَى
(۳) مَا نَظَرْتُمْ فِي الْيَدِ مَا أَمَحَا
دَائِرَ الْأَعْيُنِ لَمَاعًا حَسَنَ
(۴) قَالَ أَيْنَ الشَّاهِدُ كَانَ الْمَقَالُ
(۵) لَا يَرَى الْجَوْهَرَ مِنْ حَسَنِ أَعْمَى
فَدَا تَنْتِ يَقُولُ كَمْ فَا تَ حَازَ
(۶) أَنْتَ يَا شَمْسُ تَقُولُ أَشْهَدُ
لَكَ يَا أَعْمَى تَقُولُ فِي الْوَرَى
- اَنْرِ الْعِلْمَ تَنْكَ مَا بَدَى
وَالْعَمَى كَانَتْ وَكَلَّ غَفْلَةً
مَا ادْعَيْنَا غَيْرَ أَنَّ الْجَوْهَرَ
لِلْوَرَى ذَا الْجَوْهَرُ نَحْنُ عِيَانُ
قَدْ ادْرَأَهُ مُدَامًا كُلُّ مَنْ
لَهُ دَا أَشْهَدُ أَنْ مَنْ كُنْ حَالُ
شَمْسُ الْوَرَى لَهَا حَايَ السَّمَاءِ
فَمَنْ وَحَدَّثِي الْجَدَلُ بَارِ الْهَارِ
أَيْنَ لَا أَيْنَ فَا تَنْتِ الْحَايِدُ
فَمِنْ نَحْقٍ أَطْلُبُ عَيْنًا تَرَى

مایه کوری حجاب رؤیتست
می به بیند این کهر در دست
ماش گردیدیم کرد چشمها
کو نمی بیند کهر جنس عباسست
که برآمد روز برجه کم ستیز
گویدت ای کور از حق دیده خواه

(۱) انبیا گفتند کین زین علت است
(۲) دعوی ما را شنیدیت و شما
(۳) امتحانست این کهر مرخلاق را
(۴) هر که گوید کو گوا گفتش گوست
(۵) آفتابی دو سخن آمد که خیز
(۶) تو بگوئی آفتاب کو گواه

فی بیان اتهام القوم الانبیاء و اتیانهم الحجة علیهم

- (۱) یا احوای القوم ذاقوا افتراء
و متی الدائب من زید و مکر
(۲) کل من ارسله السانسان کان
ایں کان الماء و الطین و اتین
(۳) هل اکذب المصح دورا للعمار
أبدأ نذری العوص الود من
(۴) ایں کان الود ایں لله ایں
ما هی الذرة من شمس السما
(۵) ما هی البسنة دی ما لا اتصال
کی مغلو و دماغ ینذهب
- کله و الکذب کان و الریاء
حسن الحق تعالی اکل مکر
جسته فیما به للخلق ان
حلق الا فلا هل شین کرین
کی کون منکم نحن جهاز
سر طیر السعد ناروح قر
طیر سعاد من عوص راد شین
فذرهما حل اه الشان سمی
ذا یكون ما هو هذا المقار
للنشین کلهذا ینسب

منهم داشتن قیوم انبیا را و صحبت آوردن

- (۱) قوم گفتند این همه زرقت و مکر
(۲) هر رسول شاه باشد حسن او
(۳) معر حر خوردیم تا ما چون شما
(۴) کو هما کو بیه کو گل کو خدا
(۵) این چه بخت این چه پیوندی بود
- کی خدا باب کد از رید و بکر
آب و گل کو خالق افلاک کو
بیه ر داریم هر ر هما
رافتاب چرخ چه بود دزه را
ما که در هل و دماغی در رود

فی بیان حکایة الارانب انهم ارسلوا للقیل ارنبا و قالوا قل للقیل

انما رسول قمر السماء ارسلنی الیک لاقول احذر من ماء هذه العین واجتنبه

كما قالوا فی کتاب کلیله

(۱) ما نزل هذا حديث لأرنب	ما فی الخلق بقول معجب
أن رسول القمر ود أتمر	أنا كنت ولى الأمور سقر
(۲) وأوحوش كلها فی مقصده	وقعت من خوف سرب العیة
فوق غیر ما فيها صفو ذلال	كلهم حاف وما اندى مقل
(۳) كلهم قد حرموا حادوا أو	هم عن دى العین بالامر ارتاؤ
والعجز بهم الحیة قد	دبروا قائلوا لأصبح والأسد
(۴) أرب صغرم على رأس حمل	صاح للأقيلة يدعو عجل
(۵) يائه أغرة كانت الهلال	منك الأقال الأمور تعال (۱)
لیمة المذیر دلیلی ذا نجد	بأطن العین یصدق و یجد

(۱) که ورد هذا است من لاصل فی نسخة لهج مکرر عربی لانه عن البت
السادس فی الصفحة ۵۰۴ والاصح ذکره فی معنی لب السادس المذكور كما هو
فی نسخة لکناهود وغیرها -

حکایت خرگوشی که خرگوشان پیش پیل فرستادند که بگوئیم از رسول ماه آسمان

پیش تو که ازیر، چشمه آب حور گر، پنهانکه در کتاب کلیله گفته است

(۱) این بدان مباد که خرگوشی میگفت	من رسول ماعم و ما ماء جعت
(۲) کر دمه بیلان بران چشمه زلال	جمله بحیران بدید اندر و بال
(۳) حمله محروم و رحواف از چشمه دور	حیلة کردند چون کم ود رود
(۴) از سر که تا یک رد خرگوش رال	روی بیلان در شب عره هلال
(۵) که بیا رابع عشر ای شاه پیل	تا درون چشمه بایی دین دلیل

(۱) فرسُولِ يَا مَلِكُ الْعَيْنِ
 لِلرَّسُولِ لَا وَلَا مِنْ غَضَبِ
 (۲) قَالَ هَذَا الْقَمَرُ يَا مَلِكُ
 مِنْكُمْ الْعَيْنُ لَدَا فِي جَنِّهَا
 (۳) يَسْأَلُ ذَا لَكُمْ عُمِيًّا أُعِيدَ
 قُلْتُ مَا قَالَ لَكُمْ مِنْ عَقِي
 (۴) تَرَكَ هَدِي الْعَيْنِ قَوْلُوا وَانْقَدُوا
 (۵) تَأْتَمُّوا مِنْ قَتْلِي أَيْهَ دَا
 قَمَرُ النَّمِّ مِنَ الْعَيْنِ اضْطَرَبَ
 (۶) أَيْهَا السُّلْطَانُ بِالْأَقْبَلَةِ
 لَتَرَى فِي بَاطِنِ الْعَيْنِ الدَّلِيلَ
 (۷) وَمَذِ اسْتَوْعَانَ مِنْ عَمْرِ الْقَمَرِ
 ذَلِكَ الْعَيْلُ الْمَلِكُ وَرَدَا

أَرَا لَا عَيْنٌ وَمَا مِنْ مَعْصِلَةٍ
 لَا وَلَا رَحِي وَأَيَّ نَصَبِ
 إِيَّامُوا مَا الْحَقُّ لَطَمًا حَلَلَهُ
 وَاحِدًا كَوْنُوا.. كَذَا فِي شَرِّهَا..
 أَجْزَاءَ لَكُمْ الظُّنْمُ أُرِيدَ..
 قَدْ رَمَيْتُ مَا لِي مِنْ فَرْقِي
 كَيْ يَصْرَبَ سَيْمِي لَا تَقْهَرُوا
 أَنْ يَهْدِي الْعَيْنَ رَهْءَ الدَّلِيلِ
 إِذْ رَأَاهُ الْمَاءُ فِي الْعَيْنِ طَلَبَ
 فَهَلَمْ حَصَرَ بِتِلْكَ الْعَيْنِ
 الْمَكَّ مِنْ دَا تَمَكَّتْ فِيهِ تَرِيلُ
 الْحَدِيدِ دَهَبُ الْوَقْتِ حَصَرَ
 وَتَمَكَّتْ الْعَيْنُ مَاءً قَصْدَا

(۱) شاه پیلان من رسولم یش بیست
 (۲) ماه می گوید که ای پیلان روید
 (۳) وره من نان کور گردانم ستم
 (۴) ترک این چشمه بگوید و روید
 (۵) مک نشان آنست کاسر چشمه ماه
 (۶) آن فلان شب حاضر آ ای شاه پیل
 (۷) چون توهفته از مه نو بگنرید

بر رسولان سه و در جر و بیش بیست
 چشمه آن ماست رن یکسو شوید
 گم از گردن برون انداختم
 تا دزخم تیغ من ایمن شوید
 مضطرب گردد ز پیل آب خواه
 تا درون چشمه بای آن دلیل
 شاه پیل آمد ز چشمه می چرید

- (۱) حَيْثُ تَلَّتِ الْقَلِيلَةَ الْعَيْلُ دَهَبَ
 صَارَ فِي لَمَاءِ اضْطِرَابٍ وَالْقَمَرُ
 (۲) صَدَقَ الْعَيْلُ الْمَلِيكَ بِالْخَطَابِ
 (۳) بَاطِنُ الْعَيْنِ وَلَسَا الْأَقِيلَةَ
 أَنْ لَمَاءَ مِنْ ضُطْرَابٍ الْقَمَرُ
 (۴) قَالُمِيَّوْنَ لَهُمْ قَالُوا أَسَفَ
 يَا سَفِيهُوْنَ لَكُمْ قَدْ أَحْكَمَا
 وَلَهُ الْخَرْطُومُ فِي الْمَاءِ صَرَبَ
 لَهُ فِي الْمَاءِ اضْطِرَابٌ قَدْ ظَهَرَ
 مِنْهُ إِذْ يَغْمِرُ بَانَ ضُطْرَابُ
 يَا فَرِيقَ نَقَصْتَ بِالْمَرْبَةِ
 تَحْصُلُ الْهَيْئَةُ أَوْ تَحْشَى الْخَطَرُ
 نَصْحًا الرُّوحِيَّ مِنْ حَلَى السَّدَفِ
 أَكْثَرَ اتَّقِيْدَ وَرِدْتُمْ تَرْمَا .

فی بیان جواب الانبیاء (ع) طعن اهل سبا وجواب المثل اللذی ضربوه

- (۵) أَسَفٌ كَثْرًا دَوَاءُ اسْغَمَ
 عَادَ سَمَ الرُّوحِ وَانْقَهَرَ سَحَبُ
 أَكْمُ وَالْتَرَاءُ مِنْ ذَا الْأَلَمِ (۱)
 أَلَمَ الرُّوحِ وَارْتَدَى بِالْمَقْصَبِ

(۱) آهنگ به اللف وفتح الهاء و حاء و مائه بحر و هو عود می طریقه ابر
 موضع عود در می بسوج لاجل سعه و حفظه عرس اتوب قلب رکت مع حد اسمان صابر
 و صه برکت معده سحبت روح و ب فی موضعین سیمو اتم ای ب صفت اندوه و الملاح
 فی مرضکم صابر لکم سم القهر و صاحب الروح -

- (۱) چونکه در خرطوم پیل آن شد در آب
 (۲) پیل را در کردار وی آن خطاب
 (۳) ماه رن پیلان گولام ی گروه
 (۴) اسد گفتند آوه بهد مان
 مضطرب شد آومه کرد اضطراب
 حون درون چشمه مه کرد اضطراب
 که اضطراب ماه آرد مان شکوه (۱)
 سحت بر کردای سقیمان مدانان

جواب گفتن انبیا (ع) طعن ایشان را و مثل آوردن

- (۵) ای درینا که دوا و رنج تان
 گشت زهر و قهر جان اهتج تان

(۱) پر از بدن قعه پیل و حرکوش کرده کمر مسکوبید که ماه آن پیلان
 ساده لوح هستیم که از اضطراب ماه بیم و ترس داریم -

- (۱) قَبِيلَاتُ الْعَرَبِ ذَا الْمَصَاحِ قَدْ
 حَيْثُ أَرَادَ اللَّهُ بِسَرِّ الْعَصَبِ
 (۲) مِنْكُمْ نَطَلْتُ أَيُّ سُوْدَدِ
 (۳) قَدْ سَمِيَ سَطْحُ السَّمَاءِ أَيُّ عَظَمَ
 بَيْنَمَا الْمَلِكُ الْإِنْدِي الْعَمْرَانِ تَلَا
 (۴) أَسَفَ مِمَّا عَلَى الْعَيْنِ الْفَتَى
 مَن بِهِ الشَّمْسُ تُرَى كَمَا تَدْرُ
 (۵) هَا هُوَ أَدَمُ مَعْدُومُ الْمَثِيلِ
 عَيْنِ إِبْنِ سَاسٍ مَا نَطَرْتُ
 (۶) عَيْنَهُ الْمَجْنُونَةَ تِلْكَ أَرَبِيعَ
 حُرَيْكَتٍ مِنْ دِيكَ السَّمْتِ لِأَنَّ
 (۷) وَأَكَمَّ مِنْ دَوْلَةِ حَائِثِ رِمَاتٍ
 مَالَهُ مِنْ دَوْلَةِ عَنَّةِ الطَّرِيقِ

- كَثَرَتِ الظُّلْمَةُ .. وَالْعَمَى أَمَدُ ..
 قَدْ أَعَالَ وَرَصَى بِالْعَطَبِ
 وَلَنَا السُّوْدَدُ حَتَّى الْأَبَدِ
 رَامَ بَحْرَ الدَّرِّ مِنْ قُلُوكِ الْهَمِّ
 بِالْمَجَاسِلَاتِ وَهَانَ فِي الْمَلَأِ
 زَوْقَهُ عَمِيَاءُ قَيْدِ الظُّلْمَةِ
 وَلَهَا التُّورُ أَحْمَى بِالْعَرَةِ ..
 مَا لَهُ لِحْدَى شَبَّةٌ وَبَدِيلُ
 نِيرَانِ رَمَّةٍ فِي دَاكِ دَرِّ
 نَطَرْتُ مِنْهُ أَنْجَرَفَ وَالْوَصِيعِ
 نَسَمِهِ فِيهِ وَأَوَّلُهُنَّ أَقْرَبُ
 فَرَمَاتٍ عِنْدَ مَنْ بِالْدَائِ كَانِ
 تَرْجِعُ . إِذَا كَانَ مِنْهَا لَا يَلِيقُ

- (۱) ظلمت افزود این چراغ آن چشم را
 (۲) چه رقیبی جست خواهم از شما
 (۳) چه شرف یابد ز کشتی بحر در
 (۴) ای دریغ آن دیده کور و کور
 (۵) ز آدمی کو بود بی مثل و ندید
 (۶) چشم دیوانه بهارش دی سود
 (۷) ای سا دولت کاید گاه گاه
- چون خدا بکماشت پرده خشم را
 که ریاستان فروست از سما
 حاصه کشتی ز سرکین گشت پر
 آفتابی اندرو نره نمود
 دسه ایس حرطی بی بد
 ران طرف جنید کورا خانه بود
 بیش بی دولت بکردد او ز راه

- (۱) وَلَكُمْ مَعشوق الوصف جهل
(۲) حیرت العشق والمغیر العظم
والمندی قد قلب القلب لما
(۳) حیث كان الصمم الصند لكم
(۴) طلة صاراً لكم لما انحر
وایکم للمحق لیم عقل وروح
والتموؤص المیت صار رمیل
(۵) والتموؤص الحي ثم مارا ان
(۶) أو لان المیت منحه لكم
والتموؤص الحي منخوت الاله
- حاه من متحوسر القدر غفل
دأماً الحرمان أعطى والشطط
سوء حكم لنقصا الحاربي ما
قذلة امننكم مع غمیکم
لکم لاق شریکاً والمدد
لا یلیق سره بیه یلوح
ظیر سقد وله عد المپیل
للملیک السر یأیبه ومن
کان والاثنی کثراً عندکم
کان من دالا یروق امداه

(۱) اشاره الى العلة المذكورة في سورة اشعراء (كذب اصحاب الاسكة الرسین)
وهی غصه شجر قرب مدین اد ماں لهم شمس الا نقول الى دوه ندلی (فکندوهم
فاخذهم عذاب يوم لظلة) وهی سحبه اظلمهم مد حر شدید اصابتهم فامطرت عليهم
تاراً فاحرقوا - کذا فی تفسیر الجلالین -

- (۱) ای بسا معشوق کاہد ناشناخت
(۲) این غلط ده دیده را حرمان ماست
(۳) چون بت سنکین شمارا قبله شد
(۴) چون بشاید سنکتنان انباز حق
(۵) پشه مرده هما را شد شریک
(۶) یا مگر مرده تراشیده شمس است
- بش بد بخنی نداند عشق یاخت
وبن مقلب قلب را سوء القصاصت (۱)
لعت و کوری شمارا غظه شد
چون نشاید عقل وجان هم راز حق
چون نشاید زنده هم راز ملیک
پشه زنده تراشیده خداست

(۱) یعنی معرومی ما دیده را در غلط می اندازد (وبن معتب) یعنی نصی حق
نسب را مقلب است -

- (۱) عاشقوا الصنعة والنفس لكم
 راق راس الحية منها الذنب
 (۲) لا يداك الذنب من دولة
 لا يداك الرأس أي راحة
 (۳) ذنب الحية ذاك للأبد
 وكلا دين الخليلين هما
 (۴) هكذا قول الحكيم نغزوي
 في (الأمم المتحدة) لو في سمعكا
 (۵) فيحكم القدر أنت احذر
 قد أتى شخص الجحيم رباحا
- (۱) انتم لا غير من خسر بكم
 وإلى الحسن له الحسن ذهب
 توحد حبه ولا من بعمه
 توحد حبه وأي لده
 در حول الرأس بالحسن اتحد
 وفقا راقا اكلر منهما
 والطبيب الصيقل المغموي
 حسنا نسمع ما تحكي لك
 ان فضولنا تقول قصر
 لا فقا لا أد من مد

(۱) ورد في المثل لائق لدن الهه رأس لعه لان عاده لعه و اما وصفت
 راسها عد دها بخلال الابن الكامل فاه لا برل راسه اي رحله من يصع كل شيو
 موصفه باسم ن هل سا مثل دن لعه اخذتم الدار والعه لدنوى رأس مال وتركم
 الدولة الامنية لان كم ن نسمو رأس عداكم عد ما دساكم فان به تده الى الخشاش
 للمعشئين وقال لا يعيق البكر السيء الا بأمله -

- (۱) عاشق خوشد و صنعت کرد خوش
 (۲) می در آن دم دولی و معنی
 (۳) گرد سرگردن بود آن دم مار
 (۴) آچنان گوید حکیم غزوی
 (۵) کم مضوی کی نو در حکم قدر
- دم ماران را سر مار سب کیش
 می در آن سرر حقی ولدنی
 لایق بد و در حور به آن هر دو مار
 در الهی نامه گر خوش بشوی
 در خور آمد شخص خرما گوش حر

(۱) کُلُّ مَقْضُورٍ نَاسِبٌ مِمَّنْ أَلَمَدَنَ
 (۲) وَصَفَ كُلِّ رَوْحٍ لِحَقِّ حَاقٍ
 إِذْ بَلَا شَكَّ مَعَ الرُّوحِ لَهُ
 (۳) کُلُّ وَصْفٍ لِقَبِيحٍ وَحَسَنٍ
 کُلُّ حَرْفٍ مِمَّنْ لَهُ الْحَقُّ كَتَبَ
 (۴) مَا تَرَى فِي الْخَلْقِ مِنْ قَدَرٍ وَعَيْنٍ
 مُثَلِّمًا بِالطَّوْعِ قَدْ دَارَ الْقَدَمُ
 (۵) إِصْبَعًا لَطْفٍ وَقَهْرٍ فِي الْوَسْطِ
 كَانَ مِنْ دَا الْأَصْبَعِ وَالْأَثْمَنِ
 (۶) مَرَحًا يَا قَلَمُ بِكَ أَنْظِرْ
 أَيْتَ بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مَنْ كُنْتَ مِمَّنْ
 (۷) کُلُّ قَصِيدٍ مَعَ عَزَمٍ بِكَ كَانَ
 وَلَكَ الْمَفْرَقُ فَوْقَ أَرْبَعِ

شد مناسب وصفها با جانها
 بی گمان با جان که حق بتراشدش
 شد مناسب حرمها که حق نوشت
 چون قلم در دست کاتب ای حسین
 کلام دل با قیص و سطر زین بیان
 که میان اصبعین کیستی
 فرق تو بر چار راه مجبست (۱)

(۱) شد مناسب عصوها و اندامها
 (۲) وصف هر جانی مناسب باشدش
 (۳) شد مناسب وصفها در خوب و زشت
 (۴) دیده و دل حسب بین الاصبغین
 (۵) اصبع لطفت و قهر و در میان
 (۶) ای قلم بگر بگر حلالیستی
 (۷) جمله قصید و جمشت زین صدهست

(۱) فرق در این بین معنی سر و معرق است در که در این ایات تشبیه دل مقم است و در شمار
 مقم نیست مگر بر سر و مراد از چار راه مشک و مشکون و جروت و لاهوت و مراد از مجمع
 حقیقت اسان است و مراد از دل عارف میباشد

(۱) هَذِهِ الْأَحْرُفُ مِنْ حَالِائِكَا
عَزَمْتُ وَتَمَسَخَ أَيْضاً كَانَ مِنْ
(۲) مَنْ طَرِيقِ مَا لَكَ غَيْرَ الْحُصُوعِ
وَبَدَأَ التَّقْلِيدَ كُلَّ قَدَمٍ
(۳) عَلِمَ ذَا الْقَلَمِ لَيْكَنْ عَلَى
فَعَلَى مِقْدَارِهِ بَانَ الْمَلِجِ
(۴) كُلُّ مَا قَدْ عَلَقُوا بِالْأَرْبِ
هَمْ حَتَّى الْأَوَّلِ بِالْجِيلِ

مَنْ الْمَسْحَ لَهُ فِي ذَاتِكَا
عَزَمَهُ وَالْمَسْحَ بِالْمَسْحِ
وَالِدَعَا وَالِدَلِ أَنْوَاعِ الْحُصُوعِ
مَا لَهُ مِنْ خَيْرٍ لَمْ يَعْلَمْ
قَدْرَهُ مَا رَادَّ عَنْ ذَلِكَ نَبِي
لَهُ لَا غَيْرَهُ وَالِدَانِي الْقَبِيحِ
مُكَرَّةً وَالْجِيلِ رَعْمَ الْأَدَبِ
حَلَطُوا كَثَرًا وَسُوءَ الْعَمَلِ

فی بیان انه لایلیق لاحد ان یأتی بمثل علی الخصوص فی باب الله تعالی
(۵) دَمْتِي الْأَمْسَالُ دِي لَأَقْتِ لَكَمْ
كَتَبِي لَهَا تَرْمُونَ أَسَابَ الْمَنِي
(۱) کلمه رسد می الاصل بقوله (کی رسد) معناها می البقام متی یلیق -

(۱) این حروف حالهات از نسخ اوست
(۲) جز نیاز و جز تضرع راه نیست
(۳) این قلم داند ولی بر قدر خود
(۴) آنچه در خرگوش و پیل آویختند
عزم و عزم است هم زعزم و نسخ اوست
دین تقب هر قلم آگاه نیست
قدر خود پیدا کند در نیک و بد
تا ازل را با جیل آمیختند (۱)

بیان آنکه هر کس را نرسد مثل آوردن خاصه در درگاه الهی

(۵) کی رسد تان این مثلها ساختن
سوی آن درگاه پاک انداختن (۲)

(۱) این بیت مقوله رسل است در پاسخ مثل آوردن منکران -

دانه من فی علم کل ما حصل
 آیه کاب له الرمر عام
 ویک یا اقرع ما دا تفهم^(۱)
 مثلاً تاآبی نه تحت الشار
 وخی ما کات عصا ما احمرأ
 ومع آنا عن مفرقة
 سر داک العود عمة قصرأ
 کیف تدري فهو روح القلوب
 بد عدت فالعارة نارال
 کیف قدسوت بحکم قاطع..
 مثل ثمار لکی بین الملا
 یقع یظهر ما کر کا

(۱) لاق المحصرة إتيان المثل
 الخما و الخهر انت فيه
 (۲) انت سر أي شئ تعلمه
 کی بصدع و صدر و عذار
 (۳) فالعصا موسى العصا قد نظراً
 كانت ثمار سر شمة
 (۴) مثل دا السلطان ما ما دري
 آب سر امجد هد و جدوت
 (۵) غیر موسى علط في المثل
 و المصوب مدخلا للمواقع
 (۶) فالمثال ذاك منك جملاً
 الجواب الجزء من جزء لكا

(۱) کلمة (کل) هي لاسل نرجحت على طهرها العارسة معى لاقرع و سکر ان
 تكون حرية بمعنى تعیل وکل علی مولاه -

که بلم سر وجهراو آیت است
 یا رلف ویا برج آری مثل
 اژدها بد سراو لب می کشود
 نوچه دی سراو دام و حبوت
 چون که موشی مصولی مدخل
 تا پیاسخ جرو جروت بر کند

(۱) آن مثل آوردن آن حضرتت
 (۲) نوچه دی سر چیری تاو کل
 (۳) موسی آن را که عصادید و سود
 (۴) چون حسان شاهی دادند سر چوب
 (۵) چون غلط شد چشم موسی در مثل
 (۶) آن مثال را چو اژدها کند

- (۱) ذَا الْمِثَالِ بِهِ يَلْمِيسُ الْغَيْبِ
(۲) يَمْدُو مَلْعُونًا إِلَى يَوْمِ الْمَعَادِ
حَاء حَتَّى هُوَ مَعَ تَحْتِ وَتَاجِ
(۳) ذَا الْمِثَالِ مِنْ يَوْمِ وَغَرَابِ
وَأَشْوَمِ أَمْ دَوْمِ هَمَا
- حَاء حَتَّى بِهِ الْحَقِ الْغَيْبِ
ذَا الْمِثَالِ بِهِ فَارُونَ عِمَادِ
دِفْ فِي الْأَرْضِ مِنْ هَذَا الْجَاجِ
لَكَ كَانَ يَهْمَا حَانَ الْغَرَابِ
وَتَحْوِسِ الْفِ يَتِ هَمَامَا

فی بیان ضرب قوم نوح المثل فی زمان اصطاعه السفینه

- (۴) فِي فَلَاةٍ قَعْرِ نَوْحٍ صَنَعَ
لَهُ قَالُوا هَارِثِينَ مَحَلِ
(۵) فِي وِلَاةٍ فَرَهُ لَيْسَ بِهَا
يَصْنَعُ فَلَمَّا قَمِنَ ذَا الْآبِلَةِ
(۶) ذَلِكَ الْوَاحِدَ قَالَ ذَا السِّفِينِ
ذَاكَ الْوَاحِدَ هَلْ وَاجِدَاجِ
- فَلَمَّا الْخَلَقَ عَلَى هَذَا اِطْلَعِ
مَنْ غَرُورِ هَذَا آفِ مِثْلِ
مَاءِ يَشِيرُ لَا وَلَا تَهَرُّ لَهَا
كَانَ كَيْفَ الْعَقْلُ قَدْ صَاعَ لَهُ
إِحْرَ فِي الْمَاءِ وَفَوْقَ الْأَرْضِينَ
أَيْضًا اصْنَعْ لَهُ.. فِي هَذَا السَّجَاجِ..

(۱) کما قال تعالى في سورة نوح قال ربی یردعوت دومی بولا و مہرأ قم یردہم
دعاهم الا فراوا - الآية -

- (۱) این مثل آورد ابلیس لعن
(۲) این مثال آورد فارون از جاح
(۳) این مثال را چو راع و یوم دان
- تا شود معون حق تا یوم دین
تا مرو شد در رمیب با تحت و تاج
که اربشان بست شد صد خاندان

مثل زدن قوم نوح در زمان کشتی ساختن

- (۴) نوح اسیر بادیه کشتی ساخت
(۵) در باناسی که آب چاه مست
(۶) آن یکی می گفت این کشتی بر
- صد مثل گو ر بی تسخر ساخت
می کند کشتی چه باد اسبی است
و ی یکی می گفت پرش هم بساز

(۱) هُوَ قَالُ دَائِمًا هَدِي أَنَا
هَذِهِ بِالْهَزْرِ أَوْ بِالْأَسْخَرَةِ
وَفَقْ أَمْرُ اللَّهِ . سَوِّتُ هُنَا -
أَيْدَا لَا تَقْصُصُ بِالْمَرْءِ
فِي بَيَانِ ذَلِكَ اللَّصِ الَّذِي كَانَ يَحْفَرُ وَسَأَلُوهُ مَا تَفْعَلُ نَصَفَ اللَّيْلِ
فِي اسْفَلِ هَذَا الْحَائِطِ قَالَ أَضْرِبُ طَبْلًا

(۲) اِسْتَمَعَ ذُو الْمَثَلِ لَيْلًا وَرَدَّ
اسْمُ الْحَائِطِ إِذْ ذَاكَ حَفَرَ
(۳) وَجَعِيفُ الْمَوْتِ مَضَى وَسَقِيمُ
(۴) مِتُّهُ فَوْقَ السَّطْحِ عَدُوا دَهْمًا
لَهُ قُلُوبٌ أَيْ أَيْ عَمَلُ
(۵) كَانَ حَيْرًا وَنَصَفَ اللَّيْلِ مَا
وَلِ يَا سَيِّدُ وَالطَّبْلُ أَيْ
(۶) فَمَآءِ عَمَلِ أَتَتْ فَقَالَ
قَالَ صَوْتُ الطَّبْلِ يَا رَبَّ السَّبِيلِ

لَصُ . الْمَكْرُ لَهُ كَثْرًا أَعْدُ
حَفْرَةً لَوْ يَدْخُلُ فِيهَا قَدَرٌ
سَمِعَ طَقْطَقَةً حَفَّتْ يَدَيْهِ
وَعَتِيهِ الرُّؤْسِ ذَلَّى عَصَا
أَتَتْ فِيهِ . مَا لَكَ مِتُّهُ حُصَلُ
تَعْمَلُ مَرَّاتٍ قُلُوبٌ كَيْ أَتَعْلَمُ .
أَضْرِبُ . مِتُّهُ أَعِيشُ فِي الدُّنْيَا
أَضْرِبُ لَطَبْلًا أَنَا فِي كُلِّ حَالٍ
أَتَى كَانَ أَنَا لَمْ أَسْمَعْهُ قُلُ

(۱) او همی گفت این پادشاهان حکایت
این چرخها بخوانند کشت کاست (۱)

حکایت آن دزد که حفر میکرد پرمیدنش چه میکند نیم شب در دیوار
گفت دهل می زنم

(۲) این مثل بشو که شب دردی عده
(۳) نیم بیداری که او در بچور بود
(۴) رفت مریم و مرود آویخت سر
(۵) خیر باشد نیم شب چه میکند
(۶) در چه کاری گفت می گویم دهل

در س دیوار حفره می برید
طلق طلق آهسته اش را او می شود
گفت او را در چه کاری ی پدر
تو بگو گفتا دهل زن ای سنی
گفت کو بانک دهل ای بو سبل

(۱) قَالَ مَهْلًا تَسْمَعُ يَا سَيِّدِي

صَهْبُ وَاحْشَرْنَا وَآوَيْلُنَا

(۲) . وَالْمُتَّبِعُونَ لَهُمْ قَالُوا الْكَذِبَ

بِرُّ ذَاكَ الْإِغْوَاهُ أَجَّاتُمْ

أَتَتْ ذَا الصَّوْتِ وَلَكِنْ فِي غَدٍ

لَا يَرُدُّ أَيْدَا مَا فُوتَا .

كَانَ ذَاكَ أَغْوَاهَا كَلًّا نَسِبَ

بِهِ أَيْضًا أَيْدَا لَمْ تَعْلَمُوا

فی بیان جواب ذاک المثل اللذی قاله المنکرون لانبیائهم من رساله
الارنب واعطائه الخبر لللیل من قمر السماء

(۳) سَرُّ ذَاكَ الْآرَنْبُ إِذْ قَوْا بِالْمَثَلِ

مَنْ إِيَّيْ تَقْبِسُكُمْ كَأَنَّ الرُّسُولَ

(۴) وَبَدَا الْإِنْسُ الْإِثْمِي إِذْ دَاوَتْ حَمَقُ

حَرَمِ الْقَهْرِ مِنْ مَاءِ الْحَيَاتِ

(۵) لَوْ أَنَّ الْمَثَابَ أَنْتُمْ الْمُتَقَبِّسُونَ لَنَا

قُلْتُمْ الْكُفْرَ لَكُمْ ذَا الْمَشْرِ

إِنَّهُ إِنَّمَا يُسُ الْقَضُولِي الْأَذَلِ

وَأَمَّا فِيهِ أَوْصُولُ وَالْقَبُولُ

وَعَدَتْ قَيْدَ الْجَبُولِ وَالْخَرْقُ

مَنْ بِهِ أَحْضَارُ أَوْيِ وَأَفِي الْأَحْضَاتِ

قَدْ عَكَسْتُمْ مَا بَكُمُ حَلَّتُمْ بِهَا

سَوْفَ يَأْتِي فَاسْتَعْدُوا وَاحْضَرُوا

همه یا حشرتا وا ویلنا

سر آن کژ را تو هم شاخته

(۱) گفت مردا بشوی اس مانگ را

(۲) آن دروغست و کژ و بر ساجده

جواب آن مثل که منکران گفتند از رسالت خرگوش پیغام پیل را از ماه آسمان

(۳) سر آن خرگوش دای دیو مصول

(۴) تا که نفس کول را محروم کرد

(۵) باز گونه کرده مضیش را

که به پیش نفس تو آمد رسول

و آب حیوانی که از وی حصر خورد

کفر گفنی مستعد شو پیش را

- (۱) اضْطِرَابُ الْقَمَرِ قُلْتُمْ بَانَ
خَوْفُ الْأَقْبَلَةِ الْأَرْبِ دَاكُ
(۲) يُحْدِثُ الْأَرْبِ وَالْبَيْلِ وَالْ
خَشْيَةِ الْأَقْبَلَةِ لَمَّا الْقَمَرُ
(۳) وَيَلَكُمْ يَا عَمِّي يَا بِيُونَ مَنْ
أَيْنَ ذَا مِنْ قَمَرٍ خَاصٍ وَعَامٍ
فِي الزَّلَالِ كَانَ مَعَ عِلْمِهِ وَقَدْ
وَعَدْتُ مِنْهُ بِدَهْشٍ وَأَوْتَاكَ
مَاءَ حِثَّتُمْ وَلَهَا قُلْتُمْ مَثَلُ
قَدْ عَدِي مَضْطَرَبًا لَا قِيَّ الْكَدَرُ
لَكُمْ عَابَ أَنْظُرُوا الْعَمِّي حَسَنُ (۱)
لَهُ مَقْلُوبٌ - وَهُوَ حَسَنٌ وَهَامٌ -

(۱) ای قمر الانباء لاهل ساء علی وجه التکلیف یا عمی یا من اشم بیون باصنوع غیر تامین آخر الامر ای شیء بشه اضطراب هه؛ القمر بقمر الحقیقة سدی صار معلومه الغاص والغصم لاسکم اوردنم بقمر الساء رب العزة والثناء الزلال الغاص وانعام ولم تتفکروا ان وجه المشابهة بین البطل والمثل له لازمة فمع ان القدم معرکة عکس وجود قمر السماء ماء وجود الغاص والباء مکان عکس وجود ممر الساء قائم بالغاص وانعام بناء علی قوسکم باعتقاد قیام عکس ذات قمر الحقیقة متصرف به الغاص والعام فکف بشه عکس هه القمر عکس قمر الحقیقة فان عکس قمر السماء تصرف به الباء وعکس قمر الحقیقة الطهوران الالهية متصرفة می لعمص والعمص مکات نصتکم مکوسة والا (چه ده وجه آفتاب و چه ملک) -

- (۱) اضطراب ماه گیتی و زلال که بترسانید بیلان را شغال
(۲) قصه خرگوش و پیل آری و آب حشیت بیلان و مه در اضطراب
(۳) این چه ماسد آخر ای کوران حام با مهی که شدربوش حام و عام (۱)

(۱) یعنی این رسالت رسل از حق است و چون شما تشبه کرده اید این رسالت را برسالت خرگوش از ماه پس حق را مانند ماه دانستید و این لغزش بزرگ و کوردی قاحشی است که ماه را مانند خداوند در پرستش میداند و در جمعیت رسل کوردی آنها را بین فرموده .

- (۱) مَنْ يَكُونُ الْمُجَمَّعُ مَنْ كَانَ الْقَمَرُ
 هَهُنَا مَا غَابَ وَدَوَّمَ قَدْ سَفَرُ
 مَا الْقَوْلُ مَا الْقَوْسُ مَا الْمَدَّكَ
 كَيْفَ هَذَا الْقَوْلُ قُلْتُ بِالثَّنَا (۱)
- (۲) شَمْسٌ شَمْسٍ الشَّمْسِ لَا أُدْرِي أَنَا
 لَمَّي عَنْ ذَلِكَ شَيْئًا مَا دَرَى
 مِائَةُ الْأَلْفِ أَلْفٌ بِلَدَةٍ
 غَضِبَ الْأَمْلَاقُ بِأَلْتِ هَدَمَ
- (۳) وَ عَلَى الْقَمَرِ لَهُ الطُّوْدُ لَا شَمَّ
 شَقَى الْأَلْفِ شَقَرٍ وَأَنْتُمْ (۲)
 مِنْ كَسُوفٍ لَهُ دِي الشَّمْسُ عَدَتْ
 فِي حِجَابٍ إِذْ سَاءَ وَهَدَتْ

(۱) فان قوم سا شهوه طالی بالمر و الله سالی لا مثل به سكر المم وقوم ساء
 من جمعهم لم يعرفوا س لئلا والمثال فان المثل هو السادی می جمیع اصناف و مثال
 لا بشرط فيه السماوات ولهذا قال و يصر ب الله الامثال فان الله صرب لئلا سورة
 بقوله « الله نور السموات والارض مثل نوره كمشكاة » و ای مائة بين نوره و نور الرجاجة
 والمشكاة و لربت ولا علم توصيفه الا الاسباء و حلفوهم - (۲) و هي سعة وقع لشعر
 اثاني (آفتابی چوب حرسی در طواف) خراس سكر الباء المعجمة الطاحون التي دورها
 العيون يسمى الشمس في الدوران والطواف مثل خراس حول اساطير الرسل يتصرفون
 في دورها و طوافها مطلق حكم الخلة على المستغف -

- (۱) چه مه و چه آفتاب و چه فلک
 چه عقول و چه قوس و چه ملک
 (۲) آفتاب آفتاب آفتاب
 این چه میگویم مگر هضم بخواب
 (۳) صد هزاران شهر را حشم شهاب
 سر مگون کردست ای بد گوهران
 (۴) کوه بر خود می شکاهد صد شکاف
 آفتابی در کسوفش در شفاف

(۱) یعنی آفتاب، اوجیت نور می بخشد بآفتاب سوت و آفتاب ولایت و سا بر این آفتاب
 آفتاب آفتاب ذات حقست -

- (۱) غَضِبَ الْآبْدَالِ لِلْحَقِّ السَّحَابَ
 غَضِبَ حَلَّ قُلُوبِ الْآوِلِيَاءِ
 (۲) أَيُّهَا الْأَمْوَاتُ مِنْ غَيْرِ حُوطِ
 (۳) أَنْظِرُوا مَا الْمَيْلِ بَادَاتِ وَطَيْرِ
 هِدْمِ الْأَفْيَالِ كَلًّا وَالْعِظَامِ
 (۴) فَأَمَّا بَيْلُ هِيَ أَضْعَفُ مِنْ
 (۵) أَهْلِكَ وَالصَّاحِ لَمْ تَقُلْ مَنْ
 سَمِعَ أَوْ حَرْبِ فِرْعَوْنَ أَلْعَيْنِ
 (۶) كَسَرَ أَرْوَاحَهُ فِي الْمَاءِ قَدْ
 ذَرَهُ قَطْعَ نَعْدِ ذَرَهُ
 (۷) مَنْ هُوَ أَحْوَالِ تَمُودَ مَا عَلِمَ
- آيِسَ الْأَكْوَانِ حَرَّ الْخَرَابِ
 صَفْوَةِ الْحَقِّ وَإِحْوَانِ الصَّمَاءِ
 فِي مَحَلِّ سَلْطَةِ بِلْدَانِ لُوطِ
 وَاحِدًا وَاثْنَانِ طَارُوا لَيْسَ غَيْرُ
 هَرَسُوا حَرَّ الدَّمَارِ وَالْحِمَامِ
 كُلِّ طَيْرٍ كُنَّ الْبَيْلِ الْحَشَنِ
 لَمْ يَكْ طَوْفُونَ نَوْحَ فِي الزَّمَنِ
 مَعَ أَتَّحَدُهُ وَنُوحِ الْأَمِينِ
 وَفَدِ الْمَاءِ لَهْمَ حَدِّ وَقَدْ
 أَلْهَمَ دَدَهُمُ الْقَمَرِ
 أَوْ يَأْنِ الْقَصْرِ صَرَ الْعَاجِسِيِّ الْعِلْمِ

خشم دلهای کرد عالمها خراب
 در سیاستگاه شهرستان لوط
 کوفتند آن بیلگان را استخوان
 بیل را بدرید و نپدید رفت
 یا مصاف لشکر فرعون و روح
 ذره ذره آیشان بر می گسیخت
 و آنکه صرصر عادیان را می بود

(۱) خشم مردان خشک گرداند سحاب
 (۲) بگریه ای مردگان بی حنوط
 (۳) بیل خود چه بود که سه مرغ بران
 (۴) اضعف مرغان امایل است و او
 (۵) کیست کونشنید آن طوفان نوح
 (۶) روحشان شکست و اندر آب ریخت
 (۷) کیست کونشنید احوال تمود

(۱) حَطَفَ اقْوَامَ عَادٍ قَالَظَرَ
 مِنْهُمْ فِي الْحَرْبِ كَانُوا الْقَيْلَةَ
 (۲) كُلُّ امْتَالِ الْعِيُولِ الْمَعْلَمَةِ
 تَحْتَ حَقْدِ الْقَلْبِ دَوْمًا فِي رَحْمَةٍ
 (۳) اَبْدًا مِنْ ظَلَمَةٍ فِي ظَلَمَةٍ
 (۴) مَا رَاَوْ اِسْمَ الْقَبِيحِ وَالْحَسَنِ
 نَظَرُوا لَمْ تَنْظُرُوا اَنْتُمْ لِانْ
 (۵) كُلُّ مَا رَاَوْهُمْ اَنْتُمْ كَانَا
 يَفْشَحُ الْمَوْتَ لَكُمْ اَغْيَبَكُمْ
 (۶) اَفْرَضِ الْعَالَمِ فِي شَمْسٍ وَتَوْرٍ
 (۷) اِذْ اِلَى الظُّلْمَةِ تَأْتِي مَا لَكَ
 وَمِنْ التَّوْرِ الْكَرِيمِ الْقَمَرِ

فَوْقَ اَقْيَالِ كَدَا اَفْحَ فِي الْخَطَرِ
 قَائِدِينَ كَاشِعِينَ الْمَعْصِلَةَ
 مِنْ دَكْرَانَا وَالْمُلُوكِ الظُّلْمَةِ
 حَطَفَ الْحَسَنِ يَكُونُ فِي الْمَعْنَى
 رَكَضُوا مِنْ عَوْنٍ اَوْ مِنْ رَحْمَةٍ
 مَا سَمِعْتُمْ دَا اَلْوَرَى كَلَّا اَعْلَنَ
 كَيْتُمْ فِي عَمَلَةٍ مَرَّ اَلرَّمْنَ
 لَنْ تَرَوْنَ اَبْدًا اَيْكُنْ حَسَنُ
 وَيَسِيْرُ اَلْوَرَى يَنْظُرَكُمْ
 مَلَأَ كَالْمَمْنَى اَوْ اَهْلَ الْقَمُورِ
 وَبَسْمَةِ التَّوْرِ الْعَظِيمِ دَا كَا
 اُرْتَجَتْ كَوْنُكَ قَيْدَ الْكَدْرِ

(۱) چشم بازی در چنان بیلان گشا
 (۲) آن چنان بیلان و شاهان طلوم
 (۳) تا ابد از ظلمتی در ظلمتی
 (۴) نام نیک و بد مگر شبیده اید
 (۵) دیده را نا دیده می آرید و لیک
 (۶) گرد و عالم پر بود خورشید و نور
 (۷) بی نصیب آئی از آن نور عظیم

که بدندی پیل کش اندر و غی
 زیر خشم دل همیشه در رجوم
 می دوند و نیست عونی و رحمتی
 جسته دیدند و شایا نادیده اید
 چشم تان را و اگشاید مرگ نیک
 چون روی در ظلمتی مانند کور
 بسته بودن باشی از ماه کریم

باطن نثر عمیق ما رأیت
 وسعت تزهّر من حسیرف
 کسیت وضعاً لها طاب الأذى
 تنظر والخبير أنا تصطفي
 وصل سمع المدي الله حمل
 وما قاتوا به ما زعا
 كل ابن فوق ما حقاً فرص
 كره والله أدرى بالرشاد
 صدقوا روحاً ساهوا من سبي
 يؤمنونكم من مجاري القارعة
 قل أن ينقوكم بالساهرة
 اكسروا لهم هم ما يبيح الرجا
 اترك فسمع وكن في ادب
 هندوي كن لدا الترك الردين

چه گه دارد جهاهای مراح
 چون به بیند دوی یوسف را نکو
 گوش آن سگین دلالتش کم شبید
 هر زمان والله اعلم بالرشاد
 هندوی آن ترك باش ای آب و گل

(۱) انت من قصر وضع قد انت
 أي ذنير كان بلا كوان من
 (۲) فيس الدثيرة الروح إذا
 حسماً كيف لوحه يوسف
 (۳) لعن داود بصخر و حمل
 قلته كبحر ما سمع
 (۴) قومي الانصاف والمقبل اعصر
 قواة الرحيم منك والسداد
 صدقوا رسلاً كرام يا ساء
 صدقوهم هم شمس طالعة
 صدقواهم هم ندور راهرة
 صدقواهم مصابيح الدحي
 (۵) فارسيّاً اذكر و امريني
 انت يا من كون ماء و طين

(۱) تو درون جاه رفتستی ز کاخ
 (۲) جان که اندر وصف گرگی ماند او
 (۳) لعن داودی بسنگ و که رسید
 (۴) آمرین بر عقل و بر انصاف داد
 (۵) پارسی گویم هین تازی بمل

(۱) اَصْحُوا تَصْدِيقَ السَّلَاطِينِ اَسْمَعُوا
واقبلوا في رَوْحِكُمْ هدا وعوا
فَلِذَا التَّصْدِيقِ اَفْلَاكُ السَّمَاءِ
قَبِلَتْ مِنْ دَاوُدَی رَوْحاً سَمِی

فی بیان معنی الحزم و مثال الرجل الحارم

(۲) اَنْتُمْ اِمَّا لِجَالِ الْاَوَّلِينَ
تَنْظُرُوا اَوْ لَا اِسْمَتْ لِاٰخِرِينَ
مَعَ حَزْمٍ تَدْمُونَ طَائِرِينَ
فَیْذَا لَا غَیْرِهِ الرَّائِی اَلرَّصِی
(۳) مَا هُوَ الْحَزْمُ تَنْذِیرُ اَنْ
اِحْتِیاطًا تَعْمَلُ مَعَ حَسَنِ ظَنِّ
وَمِنْ الْاِثْمِیْنِ هَدِیْنِ تَرِیدُ
مَنْ عَنِ التَّنْذِیرِ وَالْحَسَنِ یَعِیدُ
(۴) ذٰلِكَ الْوَاحِدُ فِی هٰذَا الطَّرِیقِ
سَمْعَةُ اَیْمٍ قَوْلُكُمْ بِصِیقِ
بِهِيَ لَا مَاءً وَدَمْلُ الْقَدَمِ
مُخْرِقُ وَالْمَاءُ كَالْمَارِاضِ ظَرْمِ
(۵) ذٰلِكَ الْوَاحِدُ كِذْبًا وَرَدًّا
فَبِكُلِّ اَیْلَةٍ عَیْنًا حَرَّتِ
فَیْذَاكَ الْحَزْمُ اَنْ تَحْبِلَ مَاءً
تَخْلُصُ تَبْقَى عَلٰی نَهْجِ الصَّوَابِ
فَالِ هٰذَا حِلْمٌ وَیْتَ عَدْلِ
تَنْظُرُ اَرْوَادُ فِی هٰذَا دَرَّتِ
(۶) فَیْذَاكَ الْحَزْمُ اَنْ تَحْبِلَ مَاءً
کِی یَبِیْ مِنْ اٰیِ حَوْفٍ وَحَمَاءِ
تَخْلُصُ تَبْقَى عَلٰی نَهْجِ الصَّوَابِ
مَا لَكَ مِنْ سُوءِ ظَنٍّ وَارْتِیَابِ
مِنْ کَوَاهِبِی شَاهَانِ بَشَوِیدِ
مِنْ کَرَوِیدِ آسَمَیْهَا مِکَرَوِیدِ

معنی حزم و مثال مرد حازم

(۲) یا بحال اولیتان بیکرید
یا سوی آخر بعزمی منکرید
(۳) حزم چه بود درد و تدبیر و احتیاط
از تو آن گیری که دورست از خیاط
(۴) آن یکی گوید درین ده هفت روز
تو آن دگر گوید دروغست این بران
(۵) آن دگر گوید دروغست این بران
تا رهی از ترس و باشی در صواب
(۶) حزم آن باشد که برگیری تو آب

دَاوَاۤءَ إِن لَّمْ يَكْ لِنَعْرِهُ الشَّقِي
قَدْ غَدَى الْمُسْتَخْلَفَ وَالْمُؤْتَمِنَ
وَأَتَرَ كَوَاۤءِ السَّرْدِيدِ بَنَّا وَالْعِنَادَ

مِنْ أَيْبِكُمْ إِنَّمَا ذَهَبَا
وَقَدَى دَهْنُ بَكَاءِ وَفَرَّقَ
ذَاكَ مِنْ جَنَّتِهِ دَانِي السَّمَاءِ
جَعَلَ فِي الْأَرْضِ بِالْمَكْرِ طَرْدَ
مَحْكَمَا بِالْإِدَّةِ قَدْ مَسَكَا
ضَرَبَ فِي الْأَرْضِ مَضْمَرًا خَطَلَ
مَعَ أَيْبِكُمْ دَاۤءَ الْقَرَمِ الْبَطْلُ
مَمَّةً سَمَنًا ضَعَفَ وَلْتَحَذَرُوا

(۱) فَمِ الطَّرِيقِ الْمَاءَ إِنْ كَانَ أَهْرَقَ
(۲) أَيْ الْعَدْلَ أَعْمَلُوا أَسْمَاءَ مِنْ
وَأَفْعَلُوا الْحَزْمَ إِلَى يَوْمِ الْمَعَادِ
(۳) فَمَدُّوا ذَاكَ صَغْبًا سَحَابًا
فِيهِ لِلْسَّحْنِ مِنَ الْخُلْدِ حَقٌّ
(۴) (شاه) شَطْرُ نَجِّ الْجَبَانِ قَدْ أَمَاتَ
أَنَحْرَحَ وَالْهَزْوُ الْإِفَاتُ قَدْ
(۵) وَأَيْبِكُمْ مِنْ مَرَّةٍ فِي الْمَعْرَكَةِ
وَلَهُ تَقْدِيرٌ بِحَدَالٍ بِمَجَلٍ
(۶) هَكَذَا بِالْمَكْرِ إِنَّمَا يَسِرُّ قَعْلُ
أَبْدًا يَا غَيْرَهُ لَا تَنْظُرُوا

(۱) نسخه نامة مکتب شهرنج الجبان قد جعل -

ور باشد وای برد مرد سبیر
حزم بهر روز میمادی کنید
سوی زندانش ز هلبین کشید
از بهشتش سفره آفات کرد
نامکشتی در فکندش روی ورد
ست سستش منکرید ای دیگران

(۱) گر بود در راه آب این را بریز
(۲) ای حلیفه زادگان دادی کنید
(۳) آن عدوی کرد پدرتان کس کشید
(۴) آن شاه شطرنج دل را مات کرد
(۵) چند جانشش گرفت اندر نبرد
(۶) ای چنین کردست با آن پهلوان

- (۱) قَالَمْصَوْدُ ذَلِكَ رَبُّ الْآخِنَا
 بالدهاء التناج والعز وما
 (۲) لهما سوى هك عريين
 فمسيا كثره ادم كان
 (۳) من دموع عينه التمت نبي
 (۴) كتيب النقي له تت الجبل
 ان كمثل الهك هذا الذي
 (۵) ايدي الطين احذرنا من شره
 (۶) اضرنا في راسه فهو لكم
 حيمما انتم له لم تظنوا
- من اينما خطف مع امنا
 واحد في التيت في اسمي سما
 و دليلين مدام باكين
 با كيا منه له القدر المهار
 ان لم في دفتر ناري السما
 حد قياسا له مع سوء العمل
 نصف منه وفي لارض اسجن
 سيف لا حول اصد مكره
 من كمين ينظر يلحقى لكم
 اصحوا والخصم المسين ااحدروا

- (۱) عادر و ناي مار آن حدود
 (۲) كردش آنجا رهه رار و حور
 (۳) كه رشك چشم او روئيد ست
 (۴) تو عياسي گير طاريش را
 (۵) الحدر ای گل پرستان از شوش
 (۶) كو هي بيد شما را از كمين
- ناح و بده بچالاكي ديود
 -الها بگريست آدم رار رار
 كه چرا اندر حريده لاست لت (۱)
 كه چن سرور كند او ريش را
 تبع لا حولي زيبه اندر سرش
 كه شما او را به مي بينيد هين

(۱) شايد مراد از (لا) عدم امثال باشد و حريده يعني دفتر و اينجا مراد عين است بد بر وفق استعداد خود كه ثبوت دارند پيش از وجود در علم الهي ثبوت دريد و مصراع دوم تبديل مصراع اول است و خلاصه آنست كه اشك او براي بين جاري است كه چر در دفتر اعان ثابتة مرا اين عدم امثال بود و استعداد پذيرفتن نداشتن و ممكن است كه مراد از لا لاه نهي است كه دو آيه لا تقربا هذه الشجرة آمده است يعني چرا نهي لا تقرب در جريده او ثبت شد براي توضيح صديقه ۱۳ ج ۲ شرح مصراع دوم رجوع شود -

- (۱) فَالْحُوتُوبَ الصَّائِدَ دَوْمًا نَتَرَ
 (۲) أَيْتَمًا الْعَبَّ رَأَيْتَ فَالْعَدُوَّ
 (۳) عَقْلَهُ لَا يَرْبِطُ دَاكُ لَأَنَّ
 فِي الْمَالَاتِ الْعَبَّ بِالْبَصْدُقِ أَكَلُ
 (۴) فَبِدُكُ الْعَبَّ أَيْضًا وَمَا
 كُلُّ فَحَجٍّ لَهُ رَيْشٌ وَنَحَاحُ

فی بیان و حاشیه شغل ذلك الطیر اللذی ترك الحرص و الهوى

- (۵) ثُمَّ طَيْرٌ قَعَدَ فَوْقَ حِدَارٍ
 (۶) طَرَفَهُ دَوْمًا إِلَى الْأَصْحَرَاءِ ظُرُ
 مَرَّةً أُخْرَى إِلَى فَحَجٍّ وَحَبَّ
 (۷) لَهُ ذَلِكَ النَّظَرُ مَعَ ذَا النَّظَرِ
 وَعَلَى الْعُودِ لَهُ مِنْ عَقْلِهِ

- (۱) دانه دائما صید و ریزد دانه
 (۲) تا هر کجا دانه به بینی العنبر
 (۳) دانکه هر مرغی که ترك دانه کرد
 (۴) هم بدان قانع شد و از دام جست

و خفامت کار آن مرغ که ترك حرص کرد از حرص و هوا

- (۵) دانه دار مرغی فوق دیواری نشست
 (۶) يك نظر او سوی صحرا میکند
 (۷) این نظر با آن نظر چالش کرد

(۱) چالش جنگ ویراع و مراد از صر اول سوی دانه است و از نظر تانی سوی صحراست و خیر چالش راجع بسوی مرغ است

- (۱) ثُمَّ طَيَّرَ ذَلِكَ التَّرْدِيدَ قَدْ
 (۲) قَلَعَ الصَّخْرَةَ رَامَ قَالِجِيَّاحَ
 وَنَحَرَ رَاقَ لَهُ حَتَّى الْإِمَامَ
 (۳) كُلُّ مَنْ كَانَ الْإِمَامَ الْمُقْتَدَى
 فِي مَقَامِ الْأَمْنِ وَالْحَرِيَّةِ
 (۴) إِذْ مَلِكُ الْحَازِمِينَ قَلَعَهُ
 وَالْمَقَامَ لَهُ فِي السَّتَابِ كَانَ
 (۵) فَمَنْ الْحَزْمِ رَضَى وَالْحَزْمُ مِنْهُ
 هَكَذَا التَّنْذِيرَ وَالْحَزْمُ أَعْمِلِ
 (۶) فَيَسْخَرِ الْبُرْصِ كَمْ مِنْ مَرَّةٍ
 (۷) خَلَقَتْ بِالْقَطْعِ أُعْطِيَتْ لَهَا
 أَلْتَمَّ أَيْضًا وَعِثًا قَدْ مَسَحَ
- تَرَكَ وَالنَّظَرَ ذَاكَ أَبَدُ
 لَهُ وَالْقَدْ بِمُورٍ وَاحِاحَ
 صَارَ لِلْأَحْرَارِ عَرُ بِالْمَقَامِ
 لَهُ سَوَى . وَبِهِ الْعَمْرُ اهْتَدَى
 جَلَسَ . وَافَى خَلْقُوصَ الْبَيْتِ
 حَاءَ . عِنْدَ الرُّوحِ صَارَ لَهُ .
 وَمَعَ الرِّضْوَانِ فِي أَسْمَى الْجَنَانِ
 رَضِيَ أَيْضًا فَيَا هَذَا اتَّقِيَهُ
 ..وَأَتَرَكَ الثَّرْبَ وَفِي الرُّوْصِ أَنْزِلَ ..
 قَدْ وَقَعْتَ مَا لَكَ مِنْ كَرَمَةٍ .
 ذَلِكَ التَّوَابُ نَعَمْ الْمَشْتَكِي
 قِيلَ التَّوْبَةُ أَعْطَاكَ الْفَرْحَ

زان نظر بر کند و بر صخره گماشت
 تا امام جمله آزادان شد او
 در مقام امن و آزادی نشست
 با گلستان و چین شد منزلش
 آنچنین کن گر کسی تدبیر و عزم
 خلق خود را در بریدن داده
 توبه پذیرفت و شمارا شاد کرد

(۱) باز مرغی کان تردد را گذاشت
 (۲) شاد بر و بال او بجا له
 (۳) هر که او را مقتدی سازد برست
 (۴) زانکه شاه حازمان آمد دلش
 (۵) حزم از او راضی و او راضی ز حزم
 (۶) بارها در دام حرص افتاده
 (۷) باز آن توایب لطف آزاد کرد

- (۱) إِذَا تَوَيْتُ أَنَا فِي زَوْجٍ إِلَى
 (۲) يَأْتِي نَحْنُ الْعَمَلُ ذَا بِالْأَثَرِ
 لَهُ زَوْجٌ آخَرُ أَيْضًا حَضَرَ
 (۳) إِذَا مَا التَّاهِبُ الزَّوْجَةُ قَدْ
 (۴) تَأْتِي تَسْمِي زَوْجَهَا الْمَخْ ذَا
 وَبَعَيْنِ التَّوْنَةِ وَابْهِي التَّرَابِ
 (۵) أَيْضًا التَّوَابِ تِلْكَ الْمَقْدَمَ
 إِنَّنِي قَالَ وَفِرَّ الْوُجْهَ لَكَ
 (۶) ثُمَّ لِلنَّسِيَانِ إِذَا جَاءَ الْفِرَاشِ
 (۷) جَرَّ تَحَوُّ التَّارِ قَلِيلٌ يَا فِرَاشِ
 فِي حَسَاحِ نَكَ بِالنَّارِ احْتَرَقَ
- حَسَنِي الزَّوْجُ لَهُ طِطْقًا بَلَى
 قَدْ قَرَبْنَا قَلْبُ الزَّوْجِ حَضَرَ
 وَبُوفِي الْعَمَلِ كَانَ الْأَثَرُ
 حَطَبٌ مِنْ رَوْحِهَا الزَّوْجَةُ تَقْدُ
 تَأْتِي حَتَّمْ لَكُمْ رَمْتُمْ أَدَى
 قَدْ تَرْتَمَ وَطَمْتُمْ الْمَقْدَابِ
 لَكُمْ حَلْ وَحَلَى الشِّدَّةِ
 لَا تُدْرِ لِنَسَمْتِ دَا دَعِ رَأْسُكَ
 زَوْجَكُمْ قَيْدَانِيَهَا حِ وَابْشَاشِ
 نَكَ نَسِيَانًا وَشَكَا لَا تَبْعَاشِ
 مَرَّةً أَنْظَرُ وَدَعِ مِنْكَ التَّرَقُّ

آید آن جفتش دوازه لا جرم
 چون رسد جفتی رسد جفتی دگر
 جفت می آید پی او شوی جوی
 خاک اندر دیده توبت زدیت
 گفت هین بگریزدو این سومنه
 جاتان را جانب آتش کشید
 در بره سوزیده تو بنگر یکی

(۱) چونکه جفتی را بر خود آورم
 (۲) جفت کردم این همل را با اثر
 (۳) چون دنیاید غارتی از جفت شوی
 (۴) بار دیگر سوی این دام آمدمت
 (۵) بدندان تو آب شکشاد آن گرم
 (۶) باز چون بروانه نیلن رسید
 (۷) کم کن ای بروانه نسیان و شکی

- (۱) إِذْ حَلَصْتَ شُكْرَكَ كَانَ بَارًا
نَعُو ذَاكَ الْعَبِّ مَا كَانَ وَلَا
(۲) مَا تَقُولُ الشُّكْرَ أَنْتَ بِالْكَلامِ
هُوَ يَطْبِئُكَ بِلَا حِجِّ عَدَاءِ
(۳) شُكْرَ تِلْكَ الْبِعْضَةِ اعْتَقَا
(۴) تَذَكَّرَ كَمْ فِي سَقَامٍ وَتَمَّ
(۵) رَبِّي خَلَصَنِي لَكِي مَدَّ أُنَا
أَضْعُ فِي عَيْنٍ إِبْلِيسَ الرَّابِّ
- مَيْلَكَ بَالَتْ فِي مَرِّ الزَّمَنِ
تَذَنُّوا الْفَحْجَ كَمَا تَذَوُّ الْعَمَلُ
وَأَنْتَ كَانَ الْمَرَادُ وَالْعَرَامُ
وَبِلَا حُوفٍ عَدُوٍّ وَغَنَاءِ
نِعْمَةُ الْحَقِّ يَلِيقُ عَمْرُكَ
قُلْتَ مِنْ حِجِّ دَهَائِي بِالْكَرْبِ
أَتَيْ بِالْأَحْسَابِ أَنْوَاعَ الشَّيْءِ
أَسْأَلُكَ مِنْ بَعْدِ ذَا الْفَحْجِ الصَّوَابِ

فی بیان حکایت نذر الکلاپ فی کل شتاء بانه لما یاتی الصیف
نمی یقا لاجل الشتاء

- (۶) يَجْمَعُ أَكْأَبَ الْمَطَامِ فِي الشِّتَاءِ
(۷) لَهُ سَوَى قَالَ قَدْ لَاقَى بَارًا
- لَهُ وَالرِّدِّ صَمِيرًا مِنْ غَنَاءِ
لِي مِنْ صَخْرٍ عَلَى قَدْرِ التَّنْ

- (۱) چون رهنیدی شکر آن باشد که هیچ
(۲) تا آنرا چون شلرگومی بخشد او
(۳) شکر آن هست که نان اراد کرد
(۴) چند اندر رنجها و در بلا
(۵) ناچین خدمت کنم احسان کنم
- سوی آن دهن بداری بیج بیج
دورتمی بی دم و بی خوف عدو
نعمت حق را ساید یاد کرد
گهی از دامم رها کن ای خدا
حناک اسر دیده شیطان کنم

حکایت نذر کردن سگان هر زمان تابستان چون آید خانه ما داریم هر زمستان

- (۶) سگ زمستان جمع کرد استخوانش
(۷) کو بگوید کاین قدر تنی که مسم
- زخم سرما خورد گرداند چنانش
خانه از سگ باید کردم

لَا تَبْسُطِ وَجَدَ الضَّمْعُ فَقَدْ
يَنْشُرُ طَبِيبًا يَزِيدُ قَدَهُ
كَثْرَ جِدَا يَعْظُمُ وَيَلْتَحِمُ
يَسْعُ فَالْعِظْمُ أَزْبَى دِيَا
رِجْلُهُ شَعَارٌ عِرٌّ وَعَجَبُ
نَفْسُهُ رَاقَاهُ الطَّعْنُ الدَّيْ
ثُ نَيْتٌ قَالَ وَيَلَاءُ أَسْرَعُ
مَنْ أَحْمِي لَصْعَةً نَيْتًا يَصْبُغُ
وَأَصْبُغُهُادُ الْفُلَى مِنْ ضَعِيطِ الْمِ
أَصْبُغُ نَيْتًا تَكْلَرُ رَغْمَهُ
أَيُّ يَهْ تَعْتَقُ مِمَّنِي الرُّقْمَةُ
لَيْثُ دَا الْجَرَّصُ ضَجِيمًا دَا الْعَمَارُ
دَهَبُ فِي الصَّيْفِ وَالْأَثَرُ فَقَدْ

استخوانها پهن گردد پوست شاد
در کدامین خانه گنجم ای کیا
کاهلی سری غری خود دایه
گوید و در خانه کی گنجم بگو
در هم آید خورد گردد در خورد
در رمیدن باشند استانه
هیچوسک سودای خانه از تو رفت

(۱) أَصْبَغُ النَّيْتِ إِذَا الصَّنْفُ وَرَدَ
عَرَضَتْ مِنْهُ الْعِظَامُ جَلَدُهُ
(۲) إِذَا رَأَى نَفْسَهُ قَدْ زَادَ جَحْمُ
قَالَ يَا سَيِّدُ مَا نَيْتٌ لِيَا
(۳) وَكَبِيرٌ عَادَ فِي الْأُطْلَى سَحَبُ
زَادَ فِي غَنَجٍ مَشَى عَدَا أَلْمِي
(۴) لَهُ قَالَ الْقَلْبُ رِ عَمَى أَصْبَغُ
قُلْ لِي النَّيْتُ مَتَى أَيْ يَسْعُ
(۵) يَعْظُمُ حَرَصَتْ عِنْدَ الْأَلَمِ
(۶) تَصَغُرُ قُلْتُ أَلَا مِنْ تَوْنِهِ
لِيَكُونُ فِي الشَّيْءِ الْغَنَمَةُ
(۷) حَيْثُ مِنْكَ أَوْحَعَ رَاحَ وَصَارَ
مِنْكَ فِكْرُ النَّيْتِ مِثْلُ الْكَلْبِ فَقَدْ

(۱) چونکه تا سنان نماید از گشاد
(۲) گوید او چون رمت دیده خویش را
(۳) زمت گردد با کشد در سایه
(۴) گویدش دل خانه سار ای عمو
(۵) استخوان حرص تو در وقت درد
(۶) گویی و تونه سارم خانه
(۷) چون شد در دوشدت آن حرص رمت

- (۱) قَمِنَ النِّعْمَةُ شُكْرُ النِّعْمَةِ
وَلِاسْمِ النِّعْمَةِ اِنِّي ذَهَبُ
(۲) اِصْحَ شُكْرُ النِّعْمَةِ الرُّوحُ بِهَا
قَدْ اَتَى فَيْكَ اِلَى رِنْعِ الْحَبِيبِ
(۳) بِاِنْسَاءِ حَانَ شُكْرُ النِّعْمَةِ
لَكَ حَانَاتٍ قَاصِطِدِ النِّعْمَةِ فِي
(۴) شُكْرُكَ النِّعْمَةِ سَوَاكَ الْاَمِيرُ
كُنِي بِاَلْفِ نِعْمَةٍ اَتَى الْفَقِيرُ
(۵) مِنْ طَعَامِ الْحَقِّ وَالْمَقَلِ تَصِيرُ
ذَقَّةُ الْاَبْوَابِ تَقْدُو النِّعْمَةُ
(۶) بِالْجَوَابِ الْقَوْمُ قَالُوا حَسْبُنَا
لَوْ يَكُونُ اَحَدٌ فِي الْقَرْيَةِ
- كَانَ اَحْلَى الْاَلْفِ بِالنِّعْمَةِ
لَمْعَةٌ مِنْ فَرَسِ الشُّكْرِ رَكِبَ
وَهِيَ كَالْجَبَدِ لِدَا الشُّكْرِ لَهَا
.. وَالْاِصْصَالِ مِنْ عَلَمِ رِنْعِ الرِّقِيبِ
لَكِنَّ النِّعْمَةَ كَمْ بِالْعَمَلَةِ
فَخَ شُكْرُ الْمَلِكِ الْقَرْدِ الصَّغِيرِ
وَالْقُرُوعِ تَطْلُبُ الْخَيْرَ الْكَثِيرَ
تَوَثَّرَ . وَالْمَلِكُ صَمَوًا تَصِيرُ
اِكْلًا تَبْعَانِ ذَا لَطْفِ كَثِيرَ
تَذَهَّبُ مِنْكَ تَزِيدُ النِّعْمَةَ
اِيَّهَا النَّصَاحُ مَا قُلْتُمْ لَنَا
هَبِهِ . يَصْغِي لِمَنْكَ الْقَوْلَةُ ..

- (۱) شکر نعمت خوشتر از نعمت بود
(۲) شکر جان نعمت و نعمت چو پوست
(۳) نعمت آرد غفلت و شکر انتباه
(۴) نعمت شکر کند پر چشم و میر
(۵) سیر نوشی از طعام و قل حق
(۶) قوم گفتند ای نصوحان بس بود
- شکر باره کی سوی نعمت رود (۱)
زانکه شکر آرد ترا تا کوی دوست
صید نعمت کن بدام شکر شاه
تا کنی صد نعمت ایثار فقیر (۲)
تا رود از تو شکم خواری و دق
آنچه گفتید از درین ده کس بود

- (۱) قَمَلًا الْحَقُّ لَنَا قَوْقُ الْقُلُوبِ
أَحَدًا لَا يَمْلِكُ السُّقَى عَلَى
(۲) رَسْمًا هَذَا لَهُ الرِّسْمُ ذَلِكَ
لَا وَلَا التَّعْيِيرُ فِي قَالٍ وَقِيلَ
(۳) مَاءَ عَامٍ تَقُولُ الْحَصْرُ
مَاءَ عَامٍ تَقُولُ الْمَتَّقُ
(۴) أَوْ تَقُولُ لَشَرَابٍ الْمَصْمَاتِ
أَوْ تَقُولُ الدَّرُ كُنْ وَالْمَسْلَا
(۵) يَا تَرَى الْأَوْصَافَ هَدِي وَحَدَّثَ
وَمَنْ بَا سَيْدَ الْمَاءِ الْعَسَلِ
(۶) حَائِقُ الْأَفْلَاكِ كَالَا مَعَ مَنْ
وَهُوَ مَاءٌ وَثَرَابًا مَعَ مَنْ
- وَضَعَ رَدْمًا حَطَايَا وَدَتُّوبَ
قَمَلِ رَبِّ الْعِزَّةِ بَارِي الْمَلَأِ
فَعَلَّ مَا وَجَدَ مِنْهُ أَنْفَكَ ..
تَحَدَّدَا .. وَلَهُ عَزَّ لِمَدِيلِ ..
كُنْ كَمَثَلِ الشَّمْرِ أَوْ مِثْلِ الدَّرُ
بِأَجْدِيدِ كُنْ وَرِيئًا أَيْتَقُ
كُنْ كَمَا بَ وَاعْطِ الْمَخْلُوقِ الْحَيَاتِ
أَيْهَا الْمَاءُ تَحَلَّ عَمَلًا ..
حَالَةً أُخْرَى وَبِالْفَقِيرِ بَدَتْ
حَوَالٍ أَوْ يَدَّلْ مِنْهُ الْعَمَلِ
دَلِكًا كَانَ ذَا لَطِيفِ بِمَنْ
لَهُمَا يَنْمَى بِرَأٍ جُودًا وَمَنْ

کس نداند برد بر خالق سبق
این فتوا دهد شد بگفت و گو در
کهنه را صد سال گومی باش نو
آب را گومی حل شو یا که شیر
آب کی گردد حل ای ارجمند
خالق آب و تراب و خاکیان

(۱) قفل بر دلهای ما بنهاد حق
(۲) نقش ما این کرد آن تصویر گر
(۳) سنک را صد سال گومی لعل شو
(۴) خاک را گومی صفات آب گیر
(۵) هیچ این اوصاف دیگر کون شود
(۶) خالق افلاک با افلاکیان

- (۱) لَسَمَاءُ الدَّوْرَانِ وَالصَّامَاتِ وَهَبَ وَالْمَاءَ وَالطَّيْنَ أَجْمَعًا
 (۲) وَالْيَمَاءَ فَالسَّمَاءُ أَنَّى الْكَذَرُ
 (۳) صَفْوَةَ مَاءٍ وَطِينٍ يَشْرَبِي
 قِسْمَةً قَدْ وَهَبَ أَنَّى الْجَبَلِ
 (۴) فَاسْتَبْشِرُونِ أَنَّهُمْ قَالُوا نَعَمْ
 رَأْسَهُ لَا يَقْدُرُ عَلَيْهَا أَحَدٌ
 (۵) الْأَوْصَافُ وَكُلُّ عَرْضٍ
 (۶) يَحْمِلُ عَرْضِي تَرَى الْحَجَرَ
 لَدُنَّكَ أَوْ تَقُولُ لَدُنَّكَ
 وَهَبَ وَالْمَاءَ وَالطَّيْنَ أَجْمَعًا
 يَقْدُرُ تَمْشِيَتْ أَيْ يَقْدُرُ
 فَبِكُلِّ وَاحِدٍ فِي قَدْرِ
 صَارَ كَأَنَّهُمْ وَرَى وَعَمَلٌ..
 رَدَّ أَوْصَافًا أَزَتْ بِالْعِظَمِ
 يَسْجُبُ دَامَتْ كَمَا شَاءَ أَنْدَ
 يُمْكِنُ الْمَنْفُوضُ وَقَدْ لَعَرَضَ
 لَوْ تَمُولُ كُنْ مَحُونٌ وَهَدَرٌ
 كُنْ طَرِيقُ الْكَمَالِ دَهْمًا

(۱) ای تقول لمجبر کن ذهب دولت خدا لا و بده من لا سعه دته الغدفة اما
 دولت لندرس کن دهماً حد ممکن و او کان کل من الذهب و اعطى عني حدة بکيه
 و حد بلوغ صفة عرضية يصل امرئ الدمنة لاشاء لوصفه جاء بخرج -

- (۱) آسمان را در دوران و صفا
 (۲) کی تواند آسمان دردی گردد
 (۳) قسمتی برده است هر يك را ره
 (۴) بیا گویند کاری آورده
 (۵) آورید او و صفتی عارضی
 (۶) سنگر گوئی که در شو میده است
 ب و گل را بره روئی و نما
 کی نوید آب و گل صفوت حرد
 کی کمی گردد جبهی چون کمی
 و صفتی که شان ر ب سر کشید
 که کسی معوس میگردد رصی ()
 مس را گوئی که در شو راه هست (۲)

(۱) یعنی سخن اوصاف عارضی هستند که ممکن است در آن (۲) سب
 در شدن مس که کیمیاست بدست ما نیاده اس جان ملک قابلی است که صلاح آن بدست
 رسل ممکن است -

- (۱) لَوْ تَقَوَّلَ الْحَصَى الطِّينَ اسْتَحِيلَ
لَوْ تَقَوَّلَ الْمُرَابَّ الطِّينَ صَرَّ
(۲) وَلَكُمْ أَمْرٌ صَرٌّ أُعْطِيَ الْحَيْلَ
هِيَ مِثْلُ الْفُطْرِ وَالْعَرَجِ
(۳) وَلَكُمْ أَمْرٌ صَرٌّ أُعْطِيَ وَالِدَوَاءَ
وَلَهَا الرُّعْشَةُ عَدُوٌّ وَالْصُّدَاعُ
(۴) هَذِهِ الْأَدْوِيَةُ الْأَثْلَافُ
هَذِهِ الْأَوْحَاعُ وَالْأَدْوِيَةُ
(۵) نَلَّ أَكَلُ مَرَضٍ كَانَ دَوَاءً
- عَجَزَ . أَنْ عَنْ يَرَى عَنْهُ بَدِيلٌ . (۱)
جَازَ . أَنْ يَرْجِعَ بِمِثْلِ مَا أَمَرَ
عَجَزَتْ عَنْهَا وَاعْيَى أَمْعَلُ
وَالْعَمَى دَابَّةٌ الْخَرَجُ .
قَرَبَ مِنْهَا وَرَاقَتْ الْمَقَاءُ
مِثْلًا وَأَنْقَسَ الْغَيْرُ بِنَاحٍ (۲)
صَعَّ لَمْ تَكْ هُزُواً وَخَرَّافَ
حَكَمَهُ فِي وَصْفِهَا مَحْزِيَّةٌ
إِذَا يَجْدَى تَطْلُبُ الْيَدَ حَاءَ

(۱) و دست لان لرمل و حصی اجزاء حجره فکون الحجره لها صفة دابة واما اجزاء لرمله فده لحد الماء و ملل ن تكون الصورة طيناً يكد الانسان قال تعالى في حق من كفر كانت صفاته ذنبا كالبحر والرمل (سواء عليهم أأنذرتهم ام لم تنذرهم لا يؤمنون) لان صفت الكفر هم ذنبا كما في قول في حق من كان له الكفر صفة عديمة (اما نذر من سمع الذكر وحتى رحمن) يعني فشره بعبارة واجر كرم) وقال (من) اشقى شقى في حق امه و سعيد سعيد في حق امه - (۲) نسخة دابة - (ولها اللقوة عدو صدع) سوء عمو ان اللقوة بمعنى الرعشة عريه كما في الرهطان او طمع -

- (۱) دیک را گوئی که گل شو عا جر است
(۲) و نجها دادست کان را چاره ست
(۳) رجها داده است که سر چاره است
(۴) این دواها ساخت بهر اقلای
(۵) بلکه اغلب رجها را چاره ست
- حاک را گوئی که گل شو جائز است
آن مثل سگی و عطس و عمی است (۱)
آن بمثل لقوه و درد سر است
دست این درد و دواها را گرافی (۲)
چون تجد جوئی بیدید آن بدست

(۱) عطس بهن شدن سی - (۲) مراد از دواها شریعت آوردن و ارسال رسل

میباشد -

تکرار اولئك المنكرين حججهم الجبرية

- (۱) بِالْجَوَابِ الْقَوِّمُ قَالُوا أَلَدَاءُ دَا
مِنْ دَوَاءٍ مَا لَهُ دَائِمٌ أَدَى
(۲) فَبَسِيًّا كَثْرَةُ مِنْ ذَا الْعَقَالِ
قَلَّتُمْ وَالْمُصْحَحُ لَكِنْ بِالْمَثَالِ
أَصَبَ دَا أَلَدُ كُلِّ لَحْظَةٍ
عَادَ حَلَوًا مَا لَكُمْ مِنْ عِظَةٍ
(۳) لَوْ يَكُونُ الْمَرَضُ ذَا لِدَوَاءٍ
قَابِلًا يَرْحَى لَهُ حَيًّا بِشَاءٍ
أَخْرَ الْأَمْرِ وَلَوْ كَالْقَدَرِ
عِنْدَ رَأَيْتَ ضَعْفَ بِالْقَدَرِ
(۴) لَوْ تَصِيرُ السُّدَّةُ الْمَكْبِدِ
لَا يَجِيءُ الْمَاءُ مِنْ الْأَدْرِ
يَفَاذُ مَا الْبَحْرُ كَلًّا شَرِبًا
لِمَحِلِّ أَحَرٍ قَدْ دَهَأَ

ایضاً جواب الانبياء (ع) للجبرية

- (۵) بِالْجَوَابِ الْأَنْبِيَاءُ الْيَاسُ قَبِيحُ
لَهُمْ قَالُوا وَكَمْ رَحِيحُ فَبَسِيحُ
كَرُمُ الْحَقِّ وَإِحْسَانُ لَهُ
مَا لَهُ حَدُّ قَعُوا وَانْتَهَوْا

مکرر کردن آن منکران حجت‌های جبریه را

- (۱) قوم گفتند ای گروه اس دج را
سست ران دنجی که پدیدرد دوا
(۲) سالها گفستد زیر آسمون و پند
سخت‌تر می‌گشت ران هر لحظه سد
(۳) کرد و ارا این مرض قابل ندی
آخر از وی ذره زایل شدی
(۴) سده چون شد آب نابد در جگر
گر خورد دوبا رود حای دگر

باز جواب انبیاء (ع) جبریان را

- (۵) انبیا گفتند بومیدی بدست
فضل و رحمت‌های ناری بی‌حدست

لَا يَلْبِقُ الْيَأْسُ أَوْ قَطْعُ الْأَمَلِ
يَدَكُمْ خَلُّوا وَسِرَ النِّعْمَةِ
كَانَ صَعْبًا نَعْدَ حَلِّ الْمَشْكِلِ
دَهَبَ هَارَ كَثِيرًا حَظُّهُ

وَلَكُمْ مَدُ الْظَّلَامِ تَهْلِي
صُرْتُ الْقَائِسِينَ، الْمُرُوحِ الْعَمَلِ
أَتَهْوَى لَأَفْعَالِ فِي دَا تَرْغَوْنَ
شَعْلًا تَمْلِيغِ أَمْرٍ أَحَقَّ حَلِ
الْمَعْنَوِيَةِ دِي لَيْسَتْ أَمَا
نَمَكْ، فِي تَمَعِهِ مَعِ صَرِيحِ
تَزْرَعُ تَزْرَعُ وَفْقِ مَا أَمْرُ

(۱) مِنْ نَوَالِ الْمَجْهِسِ هَذَا الْأَجَلِ
وَعَلَى السِّمِطِ لِهَذِي الرَّحْمَةِ
(۲) وَلَكُمْ مِنْ عَمَلٍ فِي الْأَوَّلِ
لَهُ كَانَ السَّهْلُ عَادَ صَعْبًا

(۳) كَانَ بَعْدَ الْيَأْسِ كَمْ مِنْ أَمَلٍ
(۴) مِنْ شُمُوسٍ تَفْرُصُ مِنْهُ الْحَجَرِ
وَعَلَى سَمْعٍ وَقَابِ تَصْرُوتِ
(۵) فِي الْقَمُولِ مَا لَنَا أَيُّ عَمَلٍ
(۶) مَعَ تَسْلِيمٍ هُوَ يَأْمُرُ
(۷) نَفْسَنَا الرُّوحَ لِأَجْلِ أَمْرِهِ
لَوْ لَنَا يَأْمُرُ دَمَلًا وَحَجَرًا

دست در قتراک این رحمت زبید
بعد از آن بکشاده شد سختی گشت
از پس طلعت بسی خورشیدهاست
نفلها بر گوش و بردل بر زدید
کار ما تسلیم و فرمان کرد نیست
بست ما را از خود این گوسدگی
گر بر سگی گوید او کاریم ما

(۱) از چنین معنی شاید نا امید
(۲) ای بسا کاری که اول صعب گشت
(۳) بعد از امید بی امیدهاست
(۴) خود گرفته ام که شما سنگین شدید
(۵) هیچ ما را با قبولی کار نیست
(۶) او فرموده است مان این مدگی
(۷) جان برای امر او داریم ما

- (۱) لَيْسَ غَيْرُ الْحَقِّ وَالرَّبُّ الْعَلِيِّ
 مَعَهُ قَوْلُ الْخَلْقِ وَالرَّدُّ لَهَا
 (۲) أُخْرَجَ تَدْبِيعُ مَا أُرْسِلَ فِيهِ
 مِنْهُ صَرْنَا الْخَصَّةَ وَحَمَّهَا وَالْفَيْحَ
 (۳) قَعْلَى ذَا الْمَنِّ تَحَى كَالْفَرِيقِ
 (۴) يَقِفُ كُلُّ مَحَلٍّ مَنْ طَهَرَ
 إِذْهُوَ فِي السَّحْنِ مَنْ تَعَدَّى الْحَبِيبِ
 (۵) مَعَهَا أَنْجَبَ الْبَدِي زَمَانًا حَصَرَ
 (۶) رَوْحَانَا فِي الْقَلْبِ مِتْنَا رَوْضَةً
 مِنْ طَرِيقِ الْمَدْوَلِ وَ الْهَرَمِ
 (۷) دَائِمًا غَضُّونَ نَحْنُ وَ شَبَابُ
- مَنْ صَدِيقٍ كَانَ مَعَ رُوحِ النَّبِيِّ
 مَا لَهُ شَعْلٌ وَلَا يَمْنَانٌ بِهَا
 مِنْ رِسَالَاتِهِ وَالصَّبَّ الْكَرِيمِ
 عِنْدَ هَذَا الْحَقِّ أَنْجَبَ الْعَالِيحِ
 مَا مَدَّهَا كَيْ تَعْدِي فِي الطَّرِيقِ
 بِالْمَلَالِ قَلْبَهُ اكْتَظَّ كَدْرُ
 الْأَوْصَالِ مَا تَمَّ أَيُّ صَبِّ
 لِيُثَارِ الرَّحْمَةُ مِنْهُ شَكْرُ
 وَ رَهْوَرُ وَ وَرُودُ عَصَةِ
 أَمَّا يَكُ الْفِرْدَوْسُ تَعَكِّي لَا إِزْمُ
 وَ جَدِيدُونَ ضَعُوهُ كَوْنُ عَذَابِ

با قبول ورد خلقتش کار نیست
 رشت و دشمن روشدیم ز بهر دوست
 تا ز بعد راه هر جا بیستیم
 کز فراق یار در محس بود
 دو تار رحمتش جان شاکر است
 پیری و پژمردگی را راه نیست
 تازه و شیرین و خندان و ظریف

(۱) غیر حق جان نبی را یار نیست
 (۲) مزد تبلیغ رسالتش از اوست
 (۳) ما درین درگاه ملولان نیستیم
 (۴) دل فرو بسته ملول آن کس بود
 (۵) دلیر و مطلوب با ما حاضر است
 (۶) دو دل ما لاله زار و گلشنی است
 (۷) دائما تر و جوانیم و لطیف

وَأَحَدًا.. لَا قُلُّ أَوْ كَثْرٌ لَنَا .
 كَانَ مَنفَكًا .. لَهُ الْجِسْمُ مَقَرٌّ .
 قَرَّ فِي الْأَجْسَامِ وَالرُّوحَ هَجَرَ
 كَانَ فِي الرُّوحِ وَتَى هُوَ قَرَّ
 مِنْ سَيِّئٍ عِنْدَ أَهْلِ الرِّقَّةِ
 وَأَحَدَ الْيَوْمِ بَلَّ كَيْفَ وَكَمْ
 وَأَحَدَ الْيَوْمِ عَدَى عِنْدَهُمْ
 رَحِمَتْ مَنْ عَدِمَ لَا فِي رَمَزٍ
 يَوْمٌ أَوْ لَيْلٍ وَلَا آتٍ يَمُومُ
 وَمَشِيبٌ وَأَنْحِرَافٌ وَأَعْتِلَالٌ
 عَيْنُهُ عَنْ جِسْمِنَا كَيْفًا وَكَمْ
 الْإِلَهِ السَّكْرُ يَنْتَلِ مَا يَنْجِبُ

(۱) ساعه و العا م كانا عندا
 حيث منا الطول لنا و القصير
 (۲) ذاك الطول و ذاك القصير
 أين ذاك الطول ذاك القصير
 (۳) فثلاث ما به مع اسمه
 صاحب تكهف لا حزن و غم
 (۴) ذاك الوقت امد يد لهم
 اذ به الارواح ايضا تمدن
 (۵) با د ا مع شهر او عام عديم
 فمضى شمع يكون و ملال
 (۶) اذ لما كانت بيستان القدم
 فلما من قدح لطف نسب

که دراز و کوتاه از ما منعکست
 و آن دراز و کوتاه اندر جان کجاست
 پیش شان یک روز بی اندوه و لهف
 که به تن باز آمد ارواح از عدم
 کی بود سیری و بیری و ملال
 مستی از سمرق لطف ابر دست

(۱) بیش ما صد سال و یک ساعت یکی است
 (۲) آن دراز و کوتاهی در جسمهاست
 (۳) سیصد و نه سال آن اصحاب کهف
 (۴) و انگهی نمودنشان یک روز هم
 (۵) چون نباشد روز و شب با ماه و سال
 (۶) در گلستان عدم چون یغودیت

- (۱) كُلُّ مَنْ مَّا شَرِبَ مِنْ ذَا الْقُدْحِ
وَمَتَى يَقْدَرُ بِالْوَهْمِ الْجَعْلُ
(۲) لَيْسَ مَوْهُومًا لَوْ الْمَوْهُومُ كَانَ
(۳) عَدِمَ بِالْوَهْمِ كَيْفَ الْمَارِ حِينَ
هَلْ رَأَيْتَ رَمًا وَحَهُ مَبِيعُ
(۴) يَا كِبَارِاضِصُوا احْمَرُّوا اَنْ تَقْطَعُوا
مِثْلَ هَدْيِ الْلَقْمَةِ حَتَّى الْعَمِ
(۵) طَرُقَ صَعْبَةً الْغَايَةَ كَمْ
وَعَلَى الْاَهْلِ لَنَا مِنْهَا الطَّرِيقُ
- لَمْ يَنْقُ لَمْ يَدْرِ فِي هَذَا الْمَرْحِ
يَأْتِي بِالْاَنْفَاسِ لِلْوَرْدِ الْاَحْلُ
ذَاكَ كَلِمَةُ مَوَاهِيَتِ فِي كُلِّ زَمَانٍ (۱)
تَأْتِي بِالْاَجَةِ بِالطَّلَبِ تَبِينُ
لَمَعَ بِالْحُسْنِ مِنْ وَحْدِهِ قَبِيحُ (۲)
اَسْكُمُ الْاَحْلَقُومَ عَنْهُ تَمَمُوا
وَصَلَتْ اَلْفَرَصَةَ فِيهَا اَعْمِي
جَرَادُهُمَا اَنْجَلَتْ عَنْهَا الْاَرَمُ
نَحْنُ سَهْلًا وَبِالْاَطْيِ الْحَقِيقُ

(۱) ای لو کان موهوم ودر که لغز الحری مثل الموهومات لندرت لکان معدوم
والحال ان شارب و ساقیه باق و مینا موجود لقیه لطلابه - (۲) و فی نسخه بدل
روی زشت حوک زشت معده ه ای و بولد من الضریح الفسح وحه حس و می
سخه بدل تابد بالدم لشاة الفویة و لون لمتوحة (۳) ای هل یقدر -

- (۱) لم یبق لم یدر هر کس کو تصور
(۲) نیست موهوم از بدی موهوم آن
(۳) دوزخ اندر وهم چون آرد بهشت
(۴) هین کلوی خود میرید ای مهان
(۵) داههای صعب پایان برده ایم
- کی بوهم آرد چهل انفاس ورد
هیچ موهومان شدی معدوم آن
هیچ تابد روی خوب از روی زشت
من چیب لقمه رسیده تادهان
ره راهل خویش آسان کرده ایم

تکرار القوم الاعتراض علی الانبیاء (ع)

- (۱) لَهِمُ الْقَوْمُ أَجَانُوا أَنْتُمْ
تَحَسَّنُوا وَالضُّدُّ أَنْتُمْ وَلَا
(۲) وَوَحَا مِنْ كُلِّ فِكْرٍ حَالِيَةٍ
وَبِمَنْ وَأَضْطَهَادٍ وَءَا
(۳) کَانَ دَوْرٌ وَاجْتِمَاعٌ وَاتِّفَاقٌ
(۴) إِنْ فِيمَا مَسْقُلٌ لِمَا كَرِ
وَالْمَلَالِ بِمَكْمٍ ظَلَمَ اجْتِمَاعُهُ
أَيْضًا كَانَ حَدِيثٌ وَتَسْمَرُ
(۵) أَيْضًا صَوْتُ مَنْ وَحْشَهُ إِنْ
(۶) أَيْضًا كَانَ مَحَلٌّ فِي الدُّنْيَا
أَيْضًا كَانَ مَحَلٌّ وَتَسْكَانُ
- هَكَمْ السَّعْدَ لَكُمْ قَدْ كُنْتُمْ
قَدْ رَجَدْتُمْ بِكُمْ تَلْقَى الْعَنَاءُ
كَانَتْ .. الْأَلَامُ عَنَاءُ غَادِيَةٍ ..
أَنْتُمْ الْقَيِّمُونَ فِي الدُّنْيَا
مَنْ قَبِيحٌ فَاكَمْ اتَّفَقَ افْتِرَاقُ
عَنْ كُنَّا السَّعَا بِالْكَذَرِ
تَذَرَعْنَا الْفَكَرَ بِالتَّوْتِ دَامَ
مَنْ نَطَّ نَعَاوٍ وَكَذَرِ
فَهُوَ الْمُسْتَكْرُ الْعَاقِي الْمَهَانِ
فَهُوَ الْعَمَلُ الْقَبِيحُ دَوَّ الْعَمَا
وَمَحَلُّ الْأَخْذِ وَالْمَسْخِ لِحَالِ

تکرار کردن قوم اعتراض را بر انبیا (ع)

- (۱) قوم گفتند از شما سعد خودید
(۲) چنان ما فارغ شد از اندیشه‌ها
(۳) ذوق و جمعیت که بود و اتفاق
(۴) طوعی مثل شکر بودیم ما
(۵) هر کجا اجتماع عم گسریست
(۶) هر کجا اندر جهان حال بدی است
- نحس مایید و ضدید و مرتدید
در غم افکندید ما را و عنا
شد ر من رشتان صد افتراق (۱)
مرع مرگ بدیش گشتم از شما
هر کجا آوازه مستکریست
هر کجا مسخ نکالی مؤخذیست

(۱) چنانچه گفتار کافران یا رسل در سوره یس آمده (مالوا ان تطیر به مکم لئن لم تنهوا لارجنکم ولیسنکم منا عذاب الیم) -

(۱) فی المال لکم و انقصه و بدلکم و انقصه
 انکم بالعم و الحر مدانه ان ذوق و اشهه و مرهم

ایضا جواب الانبیاء (ع) لهم

(۲) قَالُوا لَهم قَالُوا اَجَلْ
 مَدَامِنْ وَسَطِ الرُّوحِ انکم
 (۳) فی محلی خطر انت ادا
 و من الحجاب انش انت
 (۴) و نحب نقط ان محلی
 (۵) تَامَت لَحَبَه انت تقول
 تضرب قال مال ما کان تطبر
 و صبح الفالی عن سوء العمل
 یمنک احمر عما عندکم
 امت دو ما رقب و به الادی
 انت قمی امین منک ما رات
 و غیر الحق سوی هذا العمل
 و دانته ل انصبیح من دهول
 فی احسن السطع و ینک انظر

(۱) در مثال و قصه و مال شماس در عم الکبری شمارا مشهست

باز جواب گفتن انبیاء (ع)

(۲) انبیا گفتند در دشت و د
 (۳) اگر تو حادی خفته باشی ما حاضر
 (۴) مهربانی مرا ترا آگاه کرد
 (۵) تو بگوئی مال به چون مری
 ار میای جانان درد عدد (۱)
 ازده در عدد تو آید سر
 که چه رود او به زدرهات خورد
 مال چه بر چه به پس در روشی

(۱) همی هر دشت و د که می آید از شتاب حل شمس است چنانکه قصه در سوره
 یوس ذکر شده است (فابوا صامرکم معکم لا انا طائرکم عند الله و لکن کثرهم
 لا یعلمون) -

أَنْتَ أَصْحَىٰ .. وَعَلَى الْفَجِّ الصَّبِيحِ
 مِنْ لَدُنْكَ لَكُونْ بَعْدَ فِيهِ يُطِيعُ
 مُوَقَّظٌ .. قَدْ كَشَفَ عَنْهُ لَفْظًا
 مَا رَوَى قَوْلَ قَوْلًا بَيِّنًا
 أَنْتَ لَا تَأْكُلُ تَزِيدُ مَقَامًا
 نَكْ وَالْأَشْرَ وَأَرْبَى الْبَدَنَ
 إِي هَالَا سَبِيَّةٌ لَا تَذْهَبُ
 وَلَمْ يَنْفَعَكَ عَمْدًا تَصْرُفُ
 أَنْتَ هِيَ دَا أَيُّومَ دَعِ شَمْلًا مَعْدُ
 حَمُّ وَ تَعْلَمُ قَوْلًا وَ فَرْ
 وَلِ تَشْرِيدَ لَهُ تَذَرِي الْعَالِيحِ
 نَدَا مَا طَهَرْتُ لَمْ فِي الْعِلَافِ
 حَمُّ قَدْ أَقْطَا حَدَسًا وَ طَنْ

می رهامم میبزم سوی سرا
 کو ندید آنچه بدد اهل جهن
 که چید رخی ر رد شور و شر
 پس او ناصح را مؤتم میبزمی
 آچنان کاری مکن بدر مبیح
 یث دو باره رست ید می جری
 سخنش چون ماسد ار او در علاف
 میبکشد آگاه و ما خود از عیب

(۱) فَأَمَّا مِنْ وَسْطِ الْعَالِ الْقَبِيحِ
 أَذْهَبَ فِيكَ إِلَى الْبَابِ الرَّفِيعِ
 (۲) فَالْتَبَيُّ لَمْ كَانَ مِنْ حَمَّةٍ
 حَيْثُ عَنْ كُلِّ الْبَدَنِ قَدْ أَلْهَى
 (۳) لَوْ طَبِيبٌ أَنْتَ وَالْأَلْهَى
 بِشَلِّ هَذَا الْمَرَضِ جَرُّ الْإِلْمِ
 (۴) أَنْتَقُولُ لَمْ أَنْتَ تَصْرَفُ
 فَأَمَّا إِلَيْنَا صَبِيحُ الْإِلْمِ تَجْرُفُ
 (۵) لَوْ أَنَّكَ مَنْ تَجَمُّ قَالَ أَيْدِ
 (۶) بِأَمَّا مَرَّةٍ الْكَيْدِ لَمْ
 مَرَّةٍ أَوْ مَرَّتَيْنِ لَوْ صَبِيحُ
 (۷) فَلَمَّا هَدَى الْمَحْمُومُ بِالْجِلَافِ
 (۸) مِنْكَ تَنْقَى دَا الطَّبِيبُ مَعَ مَنْ

(۱) و میاں فال بد من خود ترا
 (۲) چون نبی آگه کسند اسد او بهان
 (۳) گر طیبی گویدت عوره محذور
 (۴) تو مگوئی فال بد چون مری
 (۵) و در معجم گویدت امروز هیچ
 (۶) صدره در بیی دروغ احتری
 (۷) این نجوم ما شد هر گر حلاف
 (۸) این طبیب و این معجم در گمان

(۱) عَنْ يَقْطُطَا وَابْكُنْ بِالْعِيَانِ
تَنْطَرُ وَالنَّارُ بِحَوِ الْمَكْرَيْنِ
(۲) أَنْتَ قُلْتَ دَائِمًا مِنْ دَا الْمَقَالِ
كَانَ وَابْكُنْ وَأَبْكُنْ دَا الْمَقَالِ
(۳) أَنْتَ يَا مَنْ لَسْتَ تَصْحَحُ الْمَاصِحِينَ
أَيَّامًا رِيحَتَ يَكُونُ مِمَّا
(۴) تَذْهَبُ وَهُوَ مِنْ لَسْطِجِهَا
(۵) لَهُ قُلْتَ اسْكُتْ وَدَعْ عَنِ الْحَزَنِ
وَقَعَ هَذَا الْكَلَامُ . وَمَصْنُوعِي
(۶) فَإِذَا مَا أَتَمُّ فَوْقَ الرِّقْمَةِ
كُلٌّ . أَنْتَ سُرُورًا وَطَرَبًا
(۷) فَلَهُ إِذَا ذَاكَ قُلْتَ يَا فَلَانُ
كَيْفَ بِالنُّوحِ الْكَثِيرِ وَالصَّخْبِ

(۱) دود می بینیم و آتش از کران
(۲) تو همی گوئی خمش کن زین مقال
(۳) ای که نصیح ناصحان را تشوی
(۴) افعی بر پشت تو بر میرود
(۵) گویش خاموش نمکنم مگر
(۶) چون زده افعی دهان بر گردت
(۷) پس بدو گوئی همین بود ای فلان

مَنْ الْحَاشِيَةِ نَحْنُ الدُّحَانُ
نَحْنُ الْحَمْلَةُ . مَنْ حَقَّقَ كَيْمِينَ
سَاكُنًا كُنْ أَدَا فِيمَا الْمَلَالِ
وَشُومَ أَمَالِ حَاءَ وَالْوَالِ
تَسْمَعُ أَمَالِ أَقْبِيحِ وَالْمُهَيِّنِ
قُلْ بِهِ الْأَفْعَى عَلَى الطَّهْرِ لَكَ
نَظَرٌ يَقْطُطُ عَنْ أَمْرَهَا
أَنْتَ قُلْ ذَهَبَ وَكُنْ صَدُوقًا حَسَنًا
حِكْمُهُ فِي مِثْلِ مَا الْحَقُّ قَصِي
حَدَّثَ الْأَفْعَى لَكَ بِالطَّلَبِ
قَدْ وَحَدَّتْ مَرُطَعًا وَذَهَبَ
أَدَا مُقَدَّرَ دَا الْأَيَّامِ كَانَ
لَهُ تَخَرَّقَ حَبِيبًا تُسَدِّي الْعَجَبِ

حمه می آرد سوی مسکران
که دیان ماست فلان شوم حال
فلان بد ما نیست هر جا میرود
و در دامی بیدش آگه کند (۱)
گوید او خوش باش خود رفت این سخن
تلخ گردد جمله شادی کردت
چون به دریدی گریبان در فلان

(۱) مثل دیگر است که ایسا از احوال آخرت چنان است که کسی مار دیده و
شمار می ترسند و در پاسخ آن می گوئی خاموش باش و مار نمکین مگر - سپس سیا
گویند خوش باش کار ما تمام شد که شما را بزد دادیم -

مِنْ عُلُورَاتٍ حَتَّى لِي يُرَى
 مِنْ عَدَابٍ أَخَوْفِي الْعَمْرَ الْقَسِيحَ
 تَطِيرُ قَاتٌ يَهْزِلُ وَ تَطُرُ
 لَكَ مُصْحِحٌ قَعَلَتْ حَسَا
 لَكَ أَصْحَى وَ يَغْنَقِرُ تَقْتَرُونَ
 مَا رَعَيْتَ الْحَقَّ هَانَ عِنْدَكَ
 لَمْ صَبِرْتَ وَ انْجَمَى كَهْرْتَ
 مِنْ هَمٍّ أَنْزَوِي حَيَّوَا وَ الرِّبَا
 لَوْ عَمَلْتَ مَعَهُ الْعَمَلُ الْمَلِيحَ
 بِعَمَلٍ بِمَنْحَاهَا أَشْمَاءَ وَ انْطَوَا
 صَرَدَا حَرًّا وَ أَوْلَاهَا لَمَحُ

تا مرا آن جدی سودی این بدی
 تو بگوئی نیک شادم کرده (۱)
 تا رهانم من ترا زین خشک بند
 مایه ایندا و طغیان ساختی
 بد کنند ما تو چو نیکوئی کسی
 که لثیمست و سارد بیکویش

(۱) اَوْ عَلَيَّ تَصْرُبُ فِي حَجَرٍ
 ذَاكَ بِالْحَيْدِ الْكَبِيرِ ذَا الْقَمِيحِ
 (۲) هُوَ قَالَ حَيْثُ أَنتَ إِلَى الصَّرَدِ
 (۳) لِي سَرَدْتُ حَيْدًا قَالَ نَا
 كَيْ أَنَا مِنْ ذَلِكَ الْقَيْدِ الْحَشَرِ
 (۴) وَإِذَاكَ الْمَصْفُ مِنْ زُمْرٍ كَا
 رَأْسِ مَالٍ أَظْلَمُ وَالْطَغْيَانِ أَنتَ
 (۵) ذَاكَ خُلِقَ الْإِثْمَامُ الْأَذْنِبَا
 عَمِلُوا مَعَكَ الْجَمْعَاءُ وَالْقَمِيحِ
 (۶) أَنتَ مِنْ ذَا الصَّرِّ الْمَنْفَسِ الْبَحْثِ
 أَثْمَتَ كَثْرًا إِيهَا لَعْمَلُ الْحَسَنِ

(۱) یا ز بالایم تو سنگی می زدی
 (۲) او بگوید راسکه می آورده
 (۳) گفت من کردم جوان مردی به بند
 (۴) از لثیمی حق آن نشاختی
 (۵) این بود حوی لثیمان دی
 (۶) نفس را زین صبر کن منحیش

(۱) یعنی باصحبم گوید برای این بگر که می گوئی آورده شدم و تو جواب باصحب و بطر
 گوئی خوب شادم کردی و در هلاک انداختی -

(۱) مَعَ كَرِيمٍ أُولَٰئِكَ الْأَحْسَانُ كَانَ

وَمِمَّا لِكُلِّ فَرْدٍ الْعَمَلَات

(۲) مَعَ لَثِيمٍ أَوْ بَقَرٍ وَحَمَلَةٍ

(۳) فَأَحْمَاءُ كَافِرُونَ فِي آيَتِهِمْ

صَرَّحُوا يَا رَحْمًا مِنْ رَحِمِهِ

لَا قَةَ ذَاكَ .. وَ فِيهِ اللَّطْفُ بَأَنَّ

لَكَ سَمَ عَوْصٍ رَقِ صَعَات

تَأْتِي عُدَا صَار زَادَ بِالْوَفَاءِ

رَدُّعُوا فِي الْبَارِ أَيْضًا مِنْ أَلَمِ

لَكَ أَجْرُهَا قَمَا مِنْ قَوَّةِ

حكمة خلق النار في ذلك العالم وخلق السجن في هذا العالم لتكون

معدن المكربین بآن اتنا طلوعا او كرها

(۴) حَيْثُ مِنْ كَانَ لَثِيمٌ فِي أَحْمَاءِ

نَظَرَ الظَّالِمَ بِالذَّاتِ غَدَى

(۵) مَسْجِدُ طَاعَاتِهِمْ كَانَ سَمَرِ

(۶) لَيْسَ إِلَّا الشُّرْكَ فَأَصُومُهُ

فَبِهِ الْحَقُّ الْعَظِيمُ كَمْ دَكَّرَ

حَبِثُ أَمْ يَنْفِ سِوَاهُ مِنْ مَقَرِ

وَهُ الْحَثُ الْمُدَى اسْرَ بَدَى

قَبْدَ رَحْلِ الْطَيْرِ مِنْ دَوْمًا نَقَرِ

مُحَسَّنُ الْأَمْسِ وَأَهْلُ النَّعْمَةِ

مَحْسُودُ الْأَمْسِ وَأَهْلُ النَّعْمَةِ

مَحْسُودُ الْأَمْسِ وَأَهْلُ النَّعْمَةِ

مَحْسُودُ الْأَمْسِ وَأَهْلُ النَّعْمَةِ

مَحْسُودُ الْأَمْسِ وَأَهْلُ النَّعْمَةِ

مَحْسُودُ الْأَمْسِ وَأَهْلُ النَّعْمَةِ

(۱) تا کریمی گر کمی احسان سرد

(۲) لثیمی چون کسی قهر و جفا

(۳) کافران کارند در رحمت جفا

حکمت در آفریدن دوزخ در آن جهان وزندان در این جهان تا مسجد هنگران

گردد که اتنا طلوعا او کرها

(۴) که لثیمار در جفا صافی شود

(۵) مسجد طاعات ایشان دوزخ است

(۶) هست زندان صومعه درد شیم

اَعْمَادَاتٍ بِمَا صَارَتْ سَقَرٌ

لَا وَلَا قَلِيلٌ تِلْكَ الْعَقَبَةُ

وَوَهْ لَكِنْ عَذَى الْقَصْدِ الْاَحْلَى

مَا حَقَّقْتَ الْحَنَ وَالْاَسْ اَنَا

اَيْسَ مَطْلُوهُ وَلَوْ حَسَّ وَحْدُ

غَيْرُهُ رَامَ اِيَّيْ اَوْ فِي لَمْلَا

لَكِنْ الْمَقْصُودُ مَنَّهُ فِي الدَّاءِ

بَصْدُ مَنَّهُ وَفَمَا لِنَعْدُ

اَنْتِ دَا اَنَا عَنِ الْمَضَرِّ هَرَبُ

قَصْدُ بَالِدَاتٍ اَيْكِنْ كُلُّ قَرْدُ

لَمْ يَكْ اِلَّا حَرِ بِالشَّهَةِ

(۱) حَيْثُ كَانَ الْقَصْدُ مِنْ حَقِّقِ تَشْرِ

مَعْنَدُ مِنْ حَرِّ اَهْ اَرْقَهْ

(۲) كَانَ اَلَا تَسْرُ فِي كُلِّ عَمَلِ

(۳) هِدْمِ الْجِدْمَةِ يُفْرَقُ حَسْمَا

فِي الدَّاءِ غَيْرُ اَعْمَادَاتِ اَمَدِ

(۴) فِي الْاِكْمَامِ هَمَّتْ دَا اَمْرٌ وَلَا

لَهْ ضَيَّرَتْ اَلْوَسَدُ اَمَكَمَا

(۵) لَمْ يَكْ ذَاكَ وَعِلْمًا وَرَشَادُ

(۶) لَوْ صَنَعْتَ السَّيْفَ مَسْمَارًا تَنَحَّيْتَ

(۷) هَبْ مِنْ الْاِنْسَانِ عِنْدَهُ وَرَشَدُ

اَهُ كَانَ مَعْنَدُ حَصْ

شد عبادگاه کردن کش سر

ايت رو مقصود اين حدس دست

حر عبادت بيس مقصود از جهل

گر وائش نالاش کسی هم ميشود

علم بود و ديش و ارشاد و سود

در گريهي ر طهر دهر را

بيك هريك آدمي را معديست

(۱) چون عبادت و د مقصود از شر

(۲) آدمي را هست او هر کار دست

(۳) ما حلقه الحن و الاس بن را بچوان

(۴) گرچه مقصود از کتاب آن من بود

(۵) ليك از او مقصود بن نالاش سود

(۶) گر نو ميچي ساحتی شمير را

(۷) گرچه مقصود از بشر علم و هديست

(۱) معبد مرید سخی اکرمیہ معبد مرید دی اسقمنہ

(٧) فَأَلَيْتُمُ اضْرِبْ لَكِي رَأْسَاهُمْ يَحْصَعُونَ .. أَدُلُّ يَدُو بِهِم

الْكَرَامِ اعْطِ لِكَيِّ جُوداً هُمْ
يَكْرِمُونَ الْقَدْلَ يَحْتَلُونَ لَهُمْ

(٣) وَلَيْدًا لِحَقِّ مَعَادِ الْمُحْسِنِينَ
حَدَى فِي أَعَالِمِ شَيْمَاءَ وَرَيْنَ

سَقَرًا سِوَىٰ لَئِكَ وَالْجَحِيمِ ۖ وَلَئِكَ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ

(٤) فَبَيَّنَتِ الْمَقْدَسَ الْبَابَ الصَّغِيرَ صَنَعَ مُوسَى لِكَيْ قَوْمَ الزَّحِيرِ

(٥) يَخْضَعُونَ الرُّءُوسَ إِذْ كَانُوا هُمْ عَمِي حَمَارِينَ مِمَّا يَوْمَ

لَهُمُ الْبَابُ الصَّغِيرُ ذَا سَفَرٍ وَحُصُونٌ وَخُشُوعٌ وَعِبَرٌ

(١) هكذا فإن بعض القراء في تفسير قوله تعالى (ادخلوا الباب سعياً)

(۱) معبد مرد کریم اکرمته معبد مرء لئیم اسقته

(۲) مر لثیمان وا ، یوں "ا" سر ، ہند ۔ مر کریمان وا ، بندہ تا ہر دھند

(۲) لا جرم حق هر دو مسجد آفرید

(۴) ساخت موسی قفس در باب صغیر تا فرود آرند سر قوم زحیر

(۵) زانکه چهاران بدنه و سر فراز
دو زخ آن باب صغیر است و نیاز

(۱) یعنی مقصود از افریدن شرع علم و هدایت سوی خداوند است ولی هر يك جدي عبادت دارد و متفرع برست ساری من خواهد شد (لا حرم حق هم دو مسجد آفرید) ما برای رسیدن در تعبد حبابه حق را دگمه و زنجیر در تحلیف جهمیه حق را هم یاد می کنند و این عبادت و ذکر طبعی است به تکلیف و مشاهده در بحیثیت جنت اعلی و اتم است از مشاهده در بحیثیت جهنم بحیثیت اختلاف استعدادی که دارند به

فی بیان سبب تسخیر الله الجبارین لصورة الملوك كما اصطنع

موسی (ع) باباً صغيراً علی راسه وصور القدس لاجل ركوع جبارین بنی اسرائیل وقت مجيئهم داخل الباب كما قال تعالى فی سورة البقرة واذ قلنا للملائكة الایة (۱)

(۱) هكذا الحق يتعبر وعظم

(۲) صنع الباب لصغير كفي بدا

يسجدون لهم اذ من عداة

(۳) فهو البشر في قدس وای امحل

اسم دا امحر - قد صار الامر

(۴) لا يلقون منك الحضرة

قصص نسكر ارطب املا

(۲) (واد قلنا لهم) بعد خروجهم من التيه (ادخلو هذه القرية) بيت القدس

(فكلوا منها حيث شئتم رغداً) واسعد ر سعده (وادخلوا الباب) ای بها (سعداً ومولوا حطه) ای ان تعط خطایان (لتعمر لكم خطایاكم وتزید المحسنين) -

بیان آن که حق تعالی صورت ملوک را صفت مسخر کردن جباران که مسخر حق نیند

«اختامت چنان که موسی (ع) باب صغير ساخت بر راسه، قدس جهت رکوع جباران

بنی اسرائیل که در وقت آمدن فروتنی کنند که (وادخلوا الباب سجداً وقلوا حطه)

(۱) ان چنان که رکوعت واستحواس

(۲) اهل دنیا سعده ایشان کند

(۳) ساخت سرگمن داسکی معراشان

(۴) لایق آن حضرت پاکی سید

ار شهاب باب صغيری ساخت هان

چونکه سجده کریار دشمنان

ام آن محراب میر و پهلوان

بشکر پاگان شما حالی سید

- (۱) قَالَ كَلَابُ تَذَكُّرِي الْوَعْدُ لَهَا
لَكِنِ الْعَارُ الْكَثِيرُ لِلْأَسَدِ
(۲) فَلَا مِيرَ الْهَرَّةُ كَأَنَّ عَلَى
كَانَ مَنْ ذَا الْعَارِ حَتَّى يَحْذَرُ
(۳) مِنْ كَلَابِ الْحَقِّ كَانَ خَوْفُ دِي
(۴) مِنْ شُمُوسِ الْحَقِّ كَانَ وَكَأَنَّ
رَبِّي الْأَعْلَى وَ لَأَقِ اللَّهَ دِي
(۵) وَ مَنَى الْعَارُ الْأَسْوَدُ الْوَعْدُ
حَاوِبِ الْغِزْلَانِ صَافُو الْبِيرَةِ
(۶) أَيُّهَا اللَّهَاسُ لِقَدَرِ الْجَبْرِ
أَنْتَ أَكْتَبَهُ وَلِي السَّعَةِ

(۱) أَتَدُلُّ لَعْنَةُ الشَّيْطَانِ بِالْأَمْرِ لَأَنْ الْمَقْصُودُ مِنْهُ الْقُدْرَةُ -

- (۱) آن سگان را این خدایان خاضع شوند
(۲) گربه باشد شجاعت هر موش خو
(۳) خوف ایشان از کلاب حق بود
(۴) ربی الاعلاست و در آن مهان
(۵) موش کی ترسد و شیران مضاف
(۶) دو به پیش کاسه لیس ای دیگکلیس
- شیر را عارست کو را بگروند
موش که بود تار شیران ترسد او
خوفشان کی ز آفتاب حق بود
و بادی دوزخور این المهان
بلکه آن آهویگان مشک آب
تش خداوند و ولی نعمت نویس

- (۱) اُسکَت . اِقَمَعْ وَیَکْ بَیْ هَذَا الْقَلِيلِ .
 غَاضِبًا یَعْدُو الْأَمِيرَ وَدَرِی
 (۲) حَاصِلُ هَذَا الْكَلَامِ يَا کَرِیمُ
 کَیْ لَکَ هُمْ یَحْضُرُونَ الرِّقْعَةَ
 (۳) وَلِهَذَا کَانَ أَهْلُ الْمَعْمَةِ
 (۴) مَا کَرِیمُ الطَّعْبِ کَانَ الْأَمِيرُ
 کَانَ ذَاکَ الشَّاکِرُ الْمُخْبِرُ الْبَصِيرُ
 (۵) قَمَعَتِ الشُّکْرَ سَمْلَکَ وَنَمَمَ
 یَسْتَتِ الشُّکْرَ . وَلَا عَیْرَ فَمَا
- لَوْ أَقُولُ أَنَا عَنْ شَرْحِ طَوِيلِ
 أَيْضًا الْحَالَةَ هُدًی . فَبِی الْوَدَى
 اِعْمَلِ الْمَسِيءَ مَعَ كُلِّ لَئِيمٍ
 . وَیَقِیمُونَ بَتْلَکَ الْعَمَةِ
 شَاکِرِینَ کَانَ أَهْلُ التَّمَعَةِ
 ذُو الْأَقْبَاءِ الذَّهَبِ وَالْحَقِیرُ
 ذُو الْعَمَاءِ الدَّارِ السَّامِیِ الْقَیْرِ
 یَسْتَتِ بِلَ الْغَلَاءِ وَالسَّقَمِ
 تَجِدُ شُکْرًا فَبِی سَقَمٍ نَمَى

قصه عشق الصوفی علی سفره خالیه

- (۶) ظَنَرَ الصُّوفِیُّ یَوْمًا سَفَرَهُ
 مِنْ سُرُورٍ دَلِیلِ طِیْشًا وَنُزُقٍ
 فَوْقَ مَسَامِرٍ تَدَاعَتْ اُکْرَهُ
 مَزَقَ اثْوَانَهُ الدَّاقَ حَرَقَ

- (۱) س کس از شرحی مگویم دوودست
 (۲) حاصل این آمد که بد کن ای کریم
 (۳) این سبب بد کاهل محبت شاکرند
 (۴) هست طاعی بگلر زرین قفا
 (۵) شکر کی روید داملاک و نم
 حشم گیرد میر و هم داند که هست
 با لئیمان تا نهد کردن لئیم
 اهل نعمت طاعیند و ما کرند
 هست شاکر حسته صاحب عبا
 شکر می روید ز بلوی و سقم

قصه عشق صوفی بر سفره تنی

- (۶) صوفی بر مسج وری سفره دید
 چرخ سرد حمامه هارا می درید

- (۱) صَرَحَ ذُو بَعْمَةٍ مِّنْ قَدَا
بَتَّةً وَالْدَّاءَ ذَا كَانَ الدَّوَاءُ
(۲) حَيْثُ فِيهِ السَّقَمُ زَادَ وَالْحَرِيقُ
(۳) وَ صَوْبِ كَحْكَمِي وَ صَحْبُ
مَدَّةً سَكْرِي حَبَرِي وَ مَعْوَا
(۴) نَمِ لِمِ الصَّوْفِي دَارِبُ الْمَصُولِ
سُقْرَةُ فَنَدَ عُلِقَتْ لَيْسَ بِهَا
(۵) قَالَ رَحَ رَحَ أَنْتَ تَقْشِ مَا وَحَدَ
(۶) لِمَ تَكُ الْعَاشِقُ عَشَقُ الْعَذْرَا
كُلُّ مَنْ قَدْ صَدَقَ قَبْدُ أَوْ حُودُ

- (۱) باسک می رود که بوی می و
(۲) چونکه درد و سوز او سار شد
(۳) کنگختی و های و هوئی میزدند
(۴) بول مصولی گفت صوفی که چیست
(۵) گفت زور و نقش بی معیسی
(۶) عشق یار بی بان غدای عاشق است

(۱) شیخ فصل گفته کج کج و از حده صوفی است و صل گفته کج کج در و در
هرت از رین می آید در صحیح بخاری آمده که جرّای صده آورده شده بود پیمبر (ص)
و امام حسن هنگام کودکی یک دانه زعفران و در دهان خود گذارده پیمبر کج کج فرمودند
و از دهان امام حسن بیرون آورده و بعد فرمودند (لا تأکل من محد هذ)

- (۱) نَسَّ الْعَشَّاقُ شَعْلَهُ وَوَجُودَهُ
كَانَ الْعَشَّاقُ مَعَ نَسِّ لَهُ
(۲) مِنْ حَسَّاسٍ مَا لَهُمْ دَوْرُ الْوَدَّ
مِنْ يَدِهِ مَا لَهُمْ حَارُّو الْقَصْرِ
(۳) فَالْفَقْرُ ذَلِكَ مِنْ رِيحَاتِ حُسْنٍ
قُطِمَتْ مِنْهُ الْيَدُ وَهُوَ أَيْدٍ
(۴) صَرَبَ عَشَقٌ بَيْنَ الْقَدَمِ
وَهُوَ نَفْسٌ وَ وَدَّ كَعَدَمِ
(۵) وَمِنْ أَلْطَفِ أَرْصَعِ الْطَعَامِ
كَانَ لَلْبَحْرِ الْأَمْدُ الرَّاغِبَةِ
- لَا وَلَا لَقَعَ تَهْمٌ مِنْهُ يَعُودُ
رَأْسُ مَالٍ هُوَ عَشَقٌ وَوَلَهُ
كَرَّةٌ دَارُوْ يَطْبُ وَهَذَا
نَسْبِقُ وَ لَهُمْ حَقُّ لَعَبِ
شَيْءٌ يَتَمَتَّى وَ رُوحٌ قَسَّ
صَرَ لَوْحٌ مِنْ طَلَبٍ وَحَدِّ
لَهُمْ لَعَطَرٌ مَتَدُ الْقَدَمِ
بِحَدِّ كَانُوا لَا كَتَبَ وَكَتَبَ
عَرَفَ الدُّوْقُ دَرِي مِنْهُ الْعَرَامُ
مِنْ طَعَامٍ أَوْ أَدَامٍ فَأَيْحَةُ

(۱) نسخه ناسه - شه حری و حری ناسه -

- (۱) عاشقان را کار نبود یا وجود
(۲) بالایی و کرد عالم می پرند
(۳) آن فقیری کو ز معنی بوی یافت
(۴) عاشقون اندر عدم خیمه زدند
(۵) شیر خواره کسی شناسد ذوق لوت
- عاشق را هست یا سر به سود
دست می و گوز میدان می پرند
دست پرینده همی زمییل بافت
چون عدم یا شعرک و نفس واحدند (۱)
مربری را بوی باشد لوت و یوت (۲)

(۱) شعل، نسوی عشق حقیقی که عاشق دلبسته است و مرد در خود وجود امکان
موهم که در توهم می زند که این وجود معبر وجود حق است سعادت می -
(۲) یعنی در مقام الله حسیه زدند و چون مدتی الله شدید همه نفس را نفس واحد
بینند و ذات حق را موجود مانند و پس ذوات خود را مانند عدم یابند در حق و چنانکه
اعدام تمایز ندارند ایشان سر چنان هستند لوت بضم لام طعام لذیذ و یوت بضم پای فارسی
از توابع است

(۱) وَ مَتَى الْإِنْسَانُ مِمَّ الْجَنُّ شَمَّ

حَشَّ شَمَّ حَقَّقَ مِنْهُ قَدْ عَدَى

(۲) ذَاتَ الْجَنِّ يَبْنُكَ الرُّاحَةُ

تَدَكُّ ثُمَّ يَحْدُ مِنْ لَفِّ رَطَلٍ

(۳) دَالِدَ مَاءِ الْبَلِّ لِنَقْطِ الدُّوَا

(۴) بَارَ مَاءَ فَلَا رَيْسَ مِنْ

وَأَمْرَعُونَ وَ مَنْ عَوْنًا غَدَى

شَمَّ مِنْ حَقِّقَ لَهُ فِيهِ أَنْشَمَّ

صَدَّ حَقِّقَ لَهُ نَاعَكَسَ يَدَى

يَحْدُ دَوَا كَطَبِّ فَرِيحَةِ

بَطْمَامِ طَبِّ فِي أَيْمَنِكَ حَلِّ

بَلِّ نَسْطَا وَ مَنْ عَدَى سَمَى

سَبَّ نَحْرَ تَخْلِيْقِ وَ عَجَسَ

لَهُ كَانَ مَبْرُ حَرَّ رَدَى

فی بیان خصوصیه یعقوب و دوقه من و حه ، و سوف کاس شراب

الحق تعالى و استعنامه ریح الر حسی بر ریح یوسف و حرمان احوه یوسف و غیر هم منها

(۵) قَدْ وَجَّهَ يَوْسُفَ قَصْدِي م

حُصِّنَ مِنْهُ وَ مَتَى دَأْبُ وَص

(۱) آدمی کی بر روی او

چونکه خوی اوست ضد خوی او

(۲) باید از بوی آن پری بوی کش

تو نیایی آن ر صد من لوت خوش

(۳) پیش قطی خون بود آن آب نیل

آب باشد پیش سبطی جمیل

(۴) حاده باشد بحر ز اسرائیلیان

عرقه که باشد ز هر عوں و عوان

مخصوص بر بودن یعقوب (ح) و گشیدن حاتم حق از روی یوسف و گشیدن بوی حق

از بوی یوسف و حرمان برادران و غیر هم از این هر دو

(۵) آنچه یعقوب از رخ یوسف بدید

حاج آن بد آن حوں کی رسید

- (۱) دَا اَيْشَقِ رَوْحَهُ فِي الشَّرِّ فَاذْ
 دَاكَ مِنْ حَقْدِ لَهُ الشَّرِّ حَمَرُ
 (۲) وَلَهُ السَّفَرَةُ مِنْ حَمَرِ حَلَبُ
 عِنْدَ يَمْقُوبَ لَنْ اَلْمُشْبَهِي
 (۳) وَاَوْحَهُ حُورٌ وَحَهُ مَا عَمِلَ
 وَلَدَا فَاِنَّ الرَّسُولَ ذُو الْحُصُورِ .
 (۴) فَغَذَا الْاَرْوَاحَ كَانَ وَالطَّمَامُ
 (۵) كَانَ لِلْاَرْوَاحِ قُوَّتًا وَغَذَاءُ
 فِيهِ جُوعٌ يَوْسُفَ مِنْ ذَا وَصَلُ
 (۶) ذَاكَ مَنْ كَانَ قَمِيصُ يَوْسُفَ
 اَبْدًا مَا شَمَ رِيحُ الثَّوْبِ مِنْ
- وَقَعَ اَلْحَزَنُ وَالْاَوْحَدُ اَقْدُ
 وَ اَعْمَاءُ حَلَمًا لِلْخَطَرِ
 عِنْدَ اُحْوَابٍ وَلَكِنْ اِمْتَلَتْ
 لَهُ كَانَ مَا لَهُ مِنْ شَبَهٍ
 اَبْدًا مَا اَطْرَقَ عَنْهُ فَضْلُ (۱)
 لَا صَلَاةَ اِلَّا بِالْاُطْهُورِ
 عَشَقَ جُوعٌ لِهَذَا فِي الْاَنَامِ
 دَا اَيْمُقُوبَ اَرْكَى ذَوَا صَمَاءِ
 لَهُ رِيحُ الْخَرِّ مِنْ اَيْبِي الْمَحَلِ
 اخَذَ يَرْكُضُ .. لَيْسَ يَصْطَلِي ..
 يَوْسُفَ .. وَاسْرَ مَنَّهُ لَمْ يَنْ

(۱) ی کذا ایشق سب الطهارة فکما ان الطهارة سب دون الصلاة سوجه
 بحور لعة ورؤة بحور فيها کذا ایشق مطهر و معرق لحدس اوسح الافکار العاصدة
 و موصل لشهادة رب اله احد .

- (۱) این ز عشق خویش در چه می کند
 (۲) سفره او پیش این از نان تهی است
 (۳) روی ناشسته نه بیند روی حور
 (۴) عشق باشد لوت و بوت جانها
 (۵) جوع یوسف بود مر یعقوب را
 (۶) آن که بستد پیرهن را می شتافت
- وان بکین از بهر او چه میکند
 پیش یعقوب است بر کومشاهی است
 لا صده گفته الا بالطهور
 جوع ازین رویت فوت جانها
 بوی «ش مرسد از درد جا
 بوی پیراهان یوسف می نیامت

(۱) والَّذِي قَدْ كَانَ عَنْهُ بِالْمَعِيَدِ
إِذْ عَدَى يَعْقُوبُ فَأَرْجَحَ اسْتَشْمَ
(۲) وَلَكُمْ مِنْ عَالَمٍ بِالْعِلْمِ مَا
ذَلِكَ كَانَ حَافِظَ الْعِلْمِ الْحَصِيبِ
(۳) فِيهِ الْمُسْتَمْعُ شَمًا يَحْدُ
(۴) الْعَوَامِ حَائِثِ ذَلِكَ لِأَنَّ
مُسْتَمَارَّ هُوَ مِثْلَ الْجَارِيَةِ
(۱) فَلَدَى الْغُفَاسِ تِلْكَ الْجَارِيَةِ
بَقِيَتْ فِي كَمَةِ بِاشْتِرَافِي
(۵) قَطْطَاءُ الرَّرِيقِ بِالْحَقِّ الْحَضَرِ
وَلِكُلِّ أَحَدٍ مَا مِنْ طَرِيقِ

مَا فَرَسَحَ مَكْمُوقًا قَعِيدُ
لَهُ فِيمَا بِهِ مِنْ أَظْفَرِ الْمِ
لَهُ مِنْ حَظَرِ كَأَنَّ لِي يَعْلَمُ (۱)
بِهِمَا كَأَنَّ لَهُ الْجَهْلُ الْقَصِيبُ
هَبْ عَدَى الْمُسْتَمْعُ كَانَ يَحْدُ
فِي الْيَدِ الْتَوَاتُلُ الصَّافِي الْحَسَنُ
فِي يَدِ الْغُفَاسِ كَانَتْ جَارِيَةٍ
مَا لَهَا نَفْعٌ وَ لَيْسَتْ بِأَقِيَّةِ
تَرْهَةً ثُمَّ نَصَبَتْ بِالْأَثَرِ
وَسَمِعَتْهُ يَوْفِي مَا أَمَرُ
نَحْوُ سَمْتِ آخَرٍ وَهُوَ حَقِيقُ

(۱) ای ليس عاشقاً لعل من علمه للراء والهمة كيهود ذلك العالم حافظ لعل
وليس حبيباً له ولم يعلم ان حشنة العلم العمل -

چونکه بد یعسوب می یوفید او
حافظ علمت آن کس بی حسب
گرچه باشد مستمع از حسن عام
چون دست آن نحاسی جاریه ست
در کف او از برای مشتریمت
هر یکی را سوی دیگر راه بی

(۱) وان که صدرسنگ در سو بود و
(۲) ای بسا عالم رداش بی نصیب
(۳) مستمع ز وی همی باند مشام
(۴) راسته بیراهن بدشش جاریه دست
(۵) جاریه پیش نحاسی سرسرمست
(۶) قدمت حق ست روری حواه بی

عند ذاك الباع والرؤوس المضير
 قطع - من ذاك المرشد يعيق -
 من خيال صمم الرؤوس انان
 خلق فيها اعداب قد اقر
 من درى من عدم ما جعله
 ماله من عمل في الارل
 له لا يعلم الروح الخيال
 ليصد الحري منه وامل
 وطريق كل وهم وحيال
 وركن الروح انا ما قصد
 قدما - او منه باليكر دى
 وبك مرصادا - ومنذ القدم

(۱) فخيال واحد حلو يصير
 وحيال واحد شاء الطريق
 (۲) ذلك الله الذي الستان كان
 وهو ايضا من خيال اسقر
 (۳) وطريق الرؤوس والباعات له
 مركز البار وماوى الشغل
 (۴) ان عين لقاب اذ في المحال
 طرق من اي ركن ومنحل
 (۵) لو راي مطلقه بالاحتيال
 ساء منه اعمل سد لاند
 (۶) ومتى الجاسوس قد خلى هنا
 لو عدى الباب سد العدم

يك خيال زشت راه اين زده
 واو خیالی دوزخ و جامی گداخت (۱)
 پس که داند راه کلغنه‌ای او
 کز کدامین رکن جان آید خیال
 بند کردی راه هر ناخوش خیال
 که بود مرصاد در بند عدم

(۱) يك خيال نيك باغ آن شده
 (۲) آن خدای کز خیالی باغ ساخت
 (۳) پس که داند راه گلشنهای او
 (۴) دیده بان را دل نه بیند در محال
 (۵) گر ببدنی مطلعش را و احتیال
 (۶) کی رسد جاسوس را آنجا قدم

() بعد آن حدی مبداء است و موصوفت و ست نای هر آن ست و بعد پس که
 مراد حرف فاست رائد است و بری اینکه متد متضی می شرط است -

- (۱) ذَلِيلٌ قَصِيلٌ لَهُ إِثْبَتٌ مُتَّكِمٌ
 يَا رَفِيقَ الْمَتَكِ لِلْأَعْمَى كَذَا
 (۲) ذَلِيلُهُ أَحْكَمُ لَهُ مَعَ أَمْرِهِ
 كَانَتْ التَّقْوَى لَهُ الرُّوحَ وَمَا
 (۳) ذَلِكَ الْوَاحِدُ فِي رَوْضٍ كَثِيرٍ
 ذَلِكَ الْوَاحِدُ كَانَ جَنَّةً
 (۴) بَقِيَ دَا عَجَبًا مِمَّنْ تَنَى
 بَقِيَ دَا عَجَبًا فِي حَبْسٍ مِّنْ
- مَثَلِ أَعْمَى - تَوَلَّى ذَلِيلٌ لَّرَمَا ..
 مُتَّكِمٌ كَبِيْرٌ يَنْجُو مِنْ شَرِّ الْأَذَى
 حَسُّ الْحَطَرِ الَّذِي فِي .. عَمْرِهِ
 غَيْرَهَا يَذَرِي بَارِضٍ وَسَمَا
 وَطَيُّورٍ عِنْدَ تَهْرِيرٍ .. اجْرِيرٍ
 بِمَدَابِرٍ لَا يَمَالُ قَرَاهُ
 لَهُ هَذَا الدَّقِيقُ لَطْفًا وَمَنْى
 كَانَ هَذَا مِمَّنْ حَاطَتْ دِي الْبَحْنُ

(۱) دل تمالی می سورة الواقعة (و کتم روحاً صاحب د بیسته ما اصحاب الحسنة
 واصحاب احشامة ما اصحاب المشامة والساقون اساقون) وهم الاساء ای تأتون الى سدیا
 ویتعجب کل من الامر -

- (۱) دامن فصاحتش بکف کن کوروار
 (۲) دامن او امر و درمان ویت
 (۳) آن یکی در مرغزار و جوی آب
 (۴) او عجب مانده که دوق آن ز چیست
- دمن اعمی این بود ای شهریار (۱)
 بیست بختی که نهی جان ویت
 وان یکی بهدوی او اندر عذاب
 واین عجب مانده که این در حس کیست

(۱) نفس در سبوح تست که چیری در دست باید وار این لازم می آید که تغلیه
 د هرگونه تصرف نفس باشد و شاید مراد از دست آمدن آن باشد که در قدرت و آید
 و از محس نهادن دمن بگردد بر خلاف بی هنگامی که میباید پیش وی نهاده اند
 قاص میگردد -

- (۱) اِصْحَ لِمَ فِي الْيَبَسِ أَنْتَ هُنَا
كَمْ عَيُونٌ .. لِسُرُورٍ وَهَذَا ..
اِصْحَ لِمَ مُصْعَرًا الْوَجْهَ .. مَدَامَ
وَهَذَا أَلْفَ دَوَاءٍ لِلسَّقَامِ ..
(۲) صَاحِبِي اِصْحَ وَ هُنَّ فِي الرِّيَاضِ
وَالرَّهْوَرِ وَ عَلَى صَافِي الْغِيَاصِ
قَالَ يَا زَوْجِي دَعْنِي لَا أُطِيقُ
أَنَّكَ أَتَيْتَنِي وَلَيْتِي قَيْدٌ وَ ثِقَلٌ

حکایت الامیر و غلامه اللذی کان حریصاً علی الصلوة وله انس کثیر

عظیم المناجات

- (۳) فَأَمِيرٌ كَانَ فِي وَقْتِ السَّحَرِ
مَعُورَ الْحَمَامِ .. مِنْ خُهِدٍ حَصَرِ
صَاحَ يَا سَقَرٍ اِزْفَعْ رَسَكَ
وَتَبْقُظْ قُمْ مَعَا أَمْرُكَ ..
(۴) قُمْ وَمِنْ (التَّوْنِ) خُدْ طِيئًا وَطَاسَ
مَعَ مَبْدِيلٍ وَ مَلِي مِنْ لِبَاسِ ..
كَبِي إِلَى الْحَمَامِ اْمْصِي مَعَكَ
أَنْتَ يَا مَنْ لَا ضَرَارَ لِمَلَكَا

(۱) همین چرا خشکی که اینجا چشمهاست

(۲) همشبا همین در اندر چمن

همین چرا زردی که اینجا صد رواست

گوید ای جان من بیارم آمدن

حکایت امیر و غلامش که نماز باره بود و انس داشته بود در نماز به مناجات عظیم

- (۳) میر شد محتاج گرمابه سحر
(۴) طاس و مبدیل و گل از التون سگیر
انگ زد سقر هلا بردار سر
نا سگرمانه رویم ای سگبر (۱)

(۱) التون بفتح سکون لام و نون مشاء هومی کبیرک در حرید و نام حرم طعاشده

است چنانچه در شرح الشروح شیخ افضل ذکر شده است -

- (۱) سَقَرٌ قَامَ وَفِي ذَاكَ الزَّمَنَ
 مَعَهُ مَقْتَرِنًا أَتَى دَهَبَ
 (۲) فِي الطَّرِيقِ مَسْجِدَ كَانَ الْأَذَرُ
 وَاسْمُ سَقَرٍ نَيْنِ الْمَلَأَ
 (۳) بِالصَّلَاةِ سَقَرٌ كَانَ وَلَعِ
 قَالَ .. إِذْ ذَاكَ يَلْطَفُ وَأَدَبَ ..
 (۴) عِنْدَ ذَا الدُّكَانِ أَنْتَ رَمَا
 فَرَصَنِي بِهِ أَوْدِي (أَمْ يَكُنْ)
 (۵) خَارِجَ الْمَسْجِدِ إِذْ جَاءَ الْإِمَامُ
 مِنْ صَلَاةٍ وَدَعَا سَقَرٌ
 (۶) دَاخِلَ الْمَسْجِدِ قَدْ ظَلَّ الْأَمِيرُ
 (۷) قَالَ لَمْ لَا تَخْرُجْ يَا سَقَرُ
- مَسْكٌ طَائِفًا وَبِمَدْيَلًا حَسَنَ
 دَهَبَ طَوْعًا مُجِيبًا لِنَطْلَبِ
 لِلصَّلَاةِ بَارَ فِي ذَاكَ الْأَوَانِ
 صَحْبٌ مَعَهُ وَصَوْتٌ وَصَلَا
 كَثْرَةً كَمَا بَدَأَ الصَّغِيرُ الْوَرَعُ
 يَا أَمِيرِي يَا مَنْ الْعَمْدُ أَحَبُّ
 رَحْمَةً بَصُرَ لِكُنِّي يَا ذَا أَنَا
 أَقْرَأَ هَلْ أَنْتَ فِي هَذَا تَمَنُّ
 مَعَهُ الْقَوْمُ .. لَهُمْ تَمَّ الْعَرَامُ ..
 نَحْيَ حَتَّى الضُّحَى لَا يَطْهَرُ
 بِبِطَارٍ سَقَرُ الْطَرَفِ يُدِيرُ
 قَالَ لِي لَا يَتْرُكْ لَا أَقْدَرُ

برگرفت و رفت تا او دو بندو
 آمد اندر گوش سفر در ملا
 گفت ای میر من ای شده نواز
 تا گذارم فرص و حوام لم یکن
 از بار و از دعا فارغ شدید
 میر سفر را زمانی چشم داشت
 گفت می بگذارم ای دو قوم

(۱) سفر آن دم طاس و مدیل مگو
 (۲) مسجدی برده بد و نانگ صلا
 (۳) بود سفر سخت مولع در ساز
 (۴) تو برین دکان رمایی مصر کن
 (۵) چون امام و قوم برون آمدند
 (۶) سفر آنها ماند تا نزدیک چاشت
 (۷) گفت ای سفر چرا نائی برون

- (۱) یا کثیرَ الْفَنِّ اِصْرُ یا مُضییَ
 لَا وَلَا بِالْعَاوِلِ فِی اَذْنِی
 (۲) فَالْأَمِیرُ سَمِعَ مَرَاتِ حَصْرَ
 رَمَا حَتَّى هُوَ بِالْأَنْطَارِ
 (۳) فَحَوَاتِ سَقَرِ کَانَ بَانَ
 (۴) یَشْرُکُ کِی اُخْرِجَ قَالَ اَحَدُ
 مَنِ لَکَ حَنَفَ عَنِّی مَنِ لَکَا
 (۵) قَالَ ذَاکَ مَنْ یَقْهَرُ قِیْدَا
 هَوَیِّ فِی الدَّاحِلِ اَیْضَا اَنَا
 (۶) ذَاکَ مَنْ لَیْلَهُ اِخْلَ قَهْرَا مَنَعَ
 وَلَیْلِ الْمَخَارِجِ اَیْضَا مَنَعَ
- سَوْفَ اَتِیْکَ فَلَسْتُ بِالْمَطْیِیَ
 قَوْلَاکَ اَمَهْلِی قَبِیلَ الزَّمَنِ
 وَلَهُ نَادِی کَثِیرَا وَانْتَظَرُ
 عَجْرَ کَثْرَا وَانْدِی اِلَّا بِکَسَارِ
 یا کَبِیرُ هُوَ حَتَّى الْحَالِ لَنْ
 مَا نَقِی فِی الْمَسْجِدِ مَعْنِ وَرَدَ
 اَقْعَدَ لَمْ اَذْرِ مَا کَانَ بَکَا
 لَکَ فِی الْخَارِجِ عَنِّی اَبْعَدَا
 قَبِیدَ اَتَقْدِی عَنکَ هُمَا
 اَنْ تَجِیَّ وَ لَکَ الْوَصْلَ قَطْعَ
 اَنْ اُجِیَّ وَلَیْلِ الْوَصْلَ قَطْعَ (۱)

(۱) نسخه ثابته - فهو لی للمخارج قد معنا - ان اجیه واصلی قطعا -

- (۱) صبر کن نك آدمم ای روشنی
 (۲) هفت نوبت صبر کرد و ناک کرد
 (۳) پاسخ این بود می نگذارم
 (۴) گفت آخر مسجد اندر کس نماید
 (۵) گفت آنکه بسته است از برون
 (۶) آنکه نگذارد ترا کآنی درون
- نیستم غافل که در گوش منی
 تا که عاجز گشت از تیباش مرد (۱)
 تا برون آیم هنوز ای محترم
 کیت و امی داد اینجا کیت نشاند
 بسته است او هم مرا از اندرون
 می بگذارد مرا کایم برون

(۱) تیا بکسر تی مویه و سکون تحیه و پای موحده سخن را دفع کردن و انتظار کردن و سعی بی سون جدا خواهند سعی می و جدا باش و یا بر این دو لفظ میشوند -

(۱) ذَاكَ مَنْ رَحَلَكَ فِي ذَا السَّعْتِ قَدْ
هُوَ فِي ذَا السَّعْتِ أَيْضاً عَقْدَا
(۲) لَا يَخْلِي الشَّجَرَ لِجَارِحٍ أَنْ
يَدَعَ مَنْ لِلرَّابِّ نَيْسَا
(۳) إِنْ أَصَلَ الْحَوْتَ مِنْ مَاءٍ وَمَنْ
وَهَا الْحِيلَةُ وَالتَّدْبِيرُ قَدْ
(۴) هَا هُوَ الْقَقْلُ عَظِيمٌ مَا فَتَحَ
فِي تَسْلِيمٍ لَهُ أَضْرَبَ وَالرِّضَا
(۵) لَوْ مَعَاتِيحاً فَرَادَى وَثَمَا
فَيَفِيرُ الْكُتْرِيَاةَ مَا لَهَا

مَعَ أَنْ تَصْعَ بِالْقَهْرِ صَدَّ
رَحَلُ هَذَا الْعَمِدِ قَهراً قَبْدَا
تَذْهَبُ الْأَسْمَاءُ كَلَالاً لَا وَلِيَّ
يَدْخُلُ الْكُلَّ لِأَصْلِ دَهْمَا..
طِينِ الْحَيَوَانِ بِالْأَصْلِ قُرْنِ
بَطَلَاتُ تَكْرُرُ عَنْ صَدْرِ وَرَدَّ
لَهُ عَيْرُ اللَّهِ حَلَّ ذُو الْمَمَحِ
يَدُكَ.. وَأَضْرَبَ عَلَى مِرِّ الْقَضَا
لَكَ صَارَتْ كُلُّ ذَرَاتِ الدُّنَا
أَبْدَاً مِنْ فَاتِحٍ يَدْرِي بِهَا

(۱) آنکه بگذرد که زین سو بانهی
(۲) ماهیان را بحر بگذارد برون
(۳) اصل ماهی از آب و حیوان از گل است
(۴) قفل دشت است و گشاینده خدا
(۵) ذره دره گر شود معنایها

او بدین سو است پای این رهی
خاکیان را بحر نگذارد درون
حیله و تدبیر ایضا باطل است
دست تو تسلیم زن و اندر رضا
این گشایشی هست جراز کبریا

مراد از ماهی که عین او مستند و جویای ذات الهیه است و بحر کنایه از ذات حق است
و خاکی آست که فطرت استعداد قرب ندارد و مراد مولانا آست ماهیانی که در مرسته
مطوبیت و اعیانست عشق بودند از ذات حق بیگدارند و آیهائی که در مرسته مصوبیت و اعیانیت
خالی از عشق و استعداد بودند از لدائمه جسیایه هم بیگدارند و اصل ماهی آب است که
کدایت از حقیقت جامعه است بری اسماء و صفات بر وفق استعداد خود -

- (۱) بِذَبْسَيْتَ لَكَ تَدْبِيرًا تَرِيدُ
تَجِدُ مِنْ شَيْخَاكَ الْحَظَّ السَّعِيدَ
(۲) ذَاكَ لَمَّا أَنْ نَبَيْتَ لِنَفْسِكَ
دَكْرُوكَ الْعَمْدَ عَدْتَ وَلَكَا
(۳) اْعْمَقُوا لَوَأْنَتِ رَمْتِ أَنْ تَصِيرَ
حُرًّا الْقَلْبُ لَكَ الْحَيُّ الْغَيْرُ
فَكَانَ الْعَمْدُ كَى الْعَمْدِ بِجَدِّ
وَكُنَّ الْعَمْدُ كَمَا شِئْتَ تَجِدُ

فی بیان یأس الانبیاء من عدم قبولهم لدعوتهم لقوله تعالى
حتى اذا احتیاس الرسل

- (۴) مَتَّعَهُمْ قُلُوبُ النَّبِیُّونَ وَكَمْ
نَصَحَ أَوْ بَطَّ فِيمَا أَلَمَ
(۵) ذَا وَدَاكَ وَكَمْ نَحْرُ أَحَدٍ
بَارِدًا إِلَیَّ بِالضَّرْبِ الشَّدِيدِ
تَضْرِبُ حَتَّى مَسَى فِي الْقَبْرِ
تَمَحَّجُ دَضَحُوا "وَهَلْ مِنْ مَخْلُصٍ"
(۶) فَبِعِرَاكَ الْخَلْقِ كَانَ بِالْقَصَا
وَبَوَعِدَ بِهِ الْعَمْدَ قَضَى
حَدَّةَ السَّيْرِ وَمَا مِنْ قُوَّةٍ
فِيهِ مِنْ حَرٍّ وَرَى فِي الْمَعْدَةِ

- (۱) چون فراموش شود تدبیر خویش
بایی آن بخت جوان از پیر خویش
(۲) چون فراموش خودی بادت کند
بنده گشتی و آنکه آزادت کنند
(۳) گر تو خواهی حری و دل زندگی
ندگی کن شده کی کن سدگی

نومید شدن انبیاء (ع) از قبول و نپذیرفتن منکران قوله تعالى اذا احتیاس الرسل

- (۴) انبیا گفتند در خاطر که چند
میدهم این را و آن را وعظ و نهند
(۵) چند گویم آهن سردی زغی
در دمیدن در نفس هین تا یکی
(۶) جنبش خلق از قضا و وعده است
نیزی دندان ز سوز معده است

- (۱) نفْسُ الْأُولَى عَدَتْ سَاقَتْ عَلَى
فَمِنْ الرَّأْسِ تَصِيرُ السَّمَكَةُ
(۲) لَكِنْ أَذِرْ ذَلِكَ أَيْضاً وَالْجَمَارُ
حَيْثُ قَالَ الْحَقُّ بَلَغَ وَجِبَا
(۳) أَنْتَ لَا تَعْلَمُ مِنْ هَذَيْنِ مَا
(۴) مَنْ تَكُونُ فَإِذَا فَوْقَ السَّمِينِ
لَكَ ذَلِكَ الشَّعْلُ رَهَى الْإِتْكَالُ
- نفسِ الثَّانِيَةِ . فِي ذَا الْعَلَا .
شَيْءٌ لَا الذَّنْبِ . إَعْرِفْ مَسْلَكَةَ (۱)
مِثْلُ سَهْمٍ سَقَى بِفَيْرٍ إِنْطَازَ
تَذْهَبُ قَوْرًا تَلْبِي الطَّلَا
كَمْتُ فَاجْهَدْ وَبِكَ حَتَّى تَعْلَمَا
تَصْعَ الْجَحْلُ . فَمَا الْأَمْرُ يَسِيرُ .
تَدْعُ . خَيْرًا يَكُونُ أَوْ وِبَالَ .

(۱) النفس اولی می من الكل لانها مؤثرة فی لموس العربیة سمعت علی لبس
الثبیه کما یة عن الاحوال المستغثة فی النفس الکلیة وعقل الكل من المقدرات الالهیه و
ظهورها فی النفس الانسانیة لان الجبرء معنوب الكل و تأثر هذه النفس من تلك النفس
لان السمكة تنثر من رأسها لا من ذنبها کذا اشتقاوة من آثار المستغث فی اللوح منبج و
الضلالة والهدایة من جانب الله تعالی بتأثیره -
من الرأس يصير لا الذنب
شأ الدعوت اذا وائی العصب

- (۱) نفس اول رايد بر نفس دوم
(۲) ليك هم می دان و حر میران چو تیر
(۳) تو می دی کزین دو کیستی
(۴) چون می بر پشت کشتی مار را
- ماهی از سرگنده باشد می زدم
چونکه بلع گفتم حق شد ناگریز
جهد کن چندانکه بیسی چیستی
مر توکل میکنی آن کار را

(۱) گنده مفتوح گاف فارسی بمعنی بوسیده و معبر - مراد از نفس اول همین ثابت
و از نفس دوم عین خارجی که محل عین ثابته است و در وصف و احوال مدح دی ظل و
روح است - است سابق بین ما آمدی اسب از قبول دعوت از نفس و حکم حق بود و
ای بیت از نظر اعیان ثابته میگردان اسب و خلاصه آست که میگردان بر وفق اعیان ثابته
خود استمداد قبول دعوت بدانند پس اعیان ثابته پشان از اول فاسد شده اند و از اول کار
نیکوگی کفر و آشکار موصوف گشته بد چنانچه مادی که متعبر و فاسد میگردد از جانب سر
گنده میگردد نه از طرف دم -

أنت في دا السقر . قيد الحزن
 .. هكذا قس كل أعمال الدنيا ..
 من أنا السر لي لم افهم .
 از کس و السحر بالجمال الرزين
 أم به الميت كنت والغريق
 الحزن أعدو فيه أم هنا
 ورحاء يا بسر واهي كمن
 .. أو به اعلم كيف اي المصير
 لك مع لا ولا ديك اضطرار ..
 كان في القبر بشير وزين
 كالزجاج قلته بالكسر كان ..
 ضرر من كل شيء قد حلى

عرقه اندر سفر یا ناجی
 من بخواهم ناحت مرگشتی ویم
 کشف گردان کر کدامین عرقه ام
 بر امید حشک همچون دیگران
 زسکه در عیست سر این دو دو
 در طلب بی سود دارد بی زبان

(۱) أنت لا تعلم من دین قس
 أغریقا كنت أم حلف الهما
 (۲) لو تقول أنا ما لم أعلم
 أنا لا أطلب أن تجوالسمین
 (۳) هل أكون الناجي في الطريق
 فلي اكشف ما به كنت أنا
 (۴) أنا في هذا الطريق مع طر
 فيه من قبلي ساروا لا أسیر
 (۵) أبدأ لا يأتي من دا الا تعار
 حيث أن السر لدوحهین دین
 (۶) تاجر في طبعه كان الحسان
 ما له في الطلب مع ولا

(۱) تو می دانی که از هر دو کتی
 (۲) گر بگوئی تا ندیم من کیم
 (۳) من درین ره ناچیم با عرقه ام
 (۴) من بخواهم رفت این ره با گمان
 (۵) هیچ دارد گانی باید ر تو
 (۶) تاجر ترسنده طبع و شیشه جان

- (۱) تَلَّ مِنَ الْمَحْرُومِ كَأَنَّهُ وَالِدٌ لِّدَلِيلٍ
يَجِدُ الْمَوْرَ الَّذِي كَانَ الشُّغْلَ
(۲) حَيْثُ كُلُّ شُغْلٍ كَانَ وَالْعَمَلِ
كَأَنَّهُ شُغْلُ الْبَدَنِ مِنْ كُلِّ عَمَلٍ
(۳) فَيَقْرَعُ الْبَابَ دَسْتُورَ هُمَا
حِلَّ قَرَعِ الْبَابِ عَمَّا بَادَهَاتِ
صَرَرًا وَافِي غَدَى الْعَمْرِ عَدِيلُ
أَكَلَ كَالْمَوْزِ شَبَّ وَاشْتَعَلَ
قَائِمًا قَوَّوْهُ عَسَى دِي وَاعْلُ
أَفْضَلَ أَسْمَى رَحَاءَ وَأَمَلُ
لَمْ يَرِدْ غَيْرَ الرِّحَاءِ وَالْمَعَى
إِحْتَبَهْدُ وَاللَّهُ أَدْرَى بِالصَّوَابِ

فی بیان ان الایمان مقلد للحواف والرجاء

- (۴) فَلِكُلِّ صَنَعَةٍ قَوْلٌ أَمَلُ
هَبْ كَمَثَلِ الْمُمْرِلِ بِالْعَقَةِ
(۵) فَهُوَ يَنْدُكَابُ فِي وَفْتِ انْصَاحِ
رَحَاءِ الرِّدْقِ يَنْصَبِي وَاعْلُ
وَالرَّحَاءُ الدَّاعِي كَأَنَّهُ وَالْأَمَلُ
لِذَوِي الصَّنْعَةِ تَعْدُو الرُّقَّةُ
يَذْهَبُ يَقْصِدُ كَسْنًا وَانْجَاحُ
مَالَهُ فِي غَيْرِ هَذَيْنِ أَمَلُ

- (۱) من ریان دارد که محروم است و حواری
(۲) چونکه بر سوکت جمله کارها
(۳) بیست دستوری در بعضا قرع باب
بور او باید که باشد شعله حواری
کار در اوس گرس بایی درها
جز امید الله اعلم بالصواب

بیان که ایمان مقلد خوف است و رجاء

- (۴) داعی هر پیشه امید است و بوی
(۵) بامدادان چون سوی دکان رود
گرچه گردشان در کوشش شد چودوک
بر امید بوی و روزی می رود

کَیْفَ تَمِیْضِی .. تَعَوَّدُ کَانَ لَکَا ..
 یَقْوِی .. اِلَّا عِتْقَادِ .. وَ اَلْخَیْرِ
 مَا کِتْسَابِ الْقَوْتِ لَا فِی کَسَلِ ..
 وَ یَبْدُلُ اَلْجَدَّ مِنْکَ وَ اَلْتَمَبَ ..
 فِی الْاِمَامِ عِیْرَ اَنْ کُلَّ رَمَانِ ..
 اَنَا فِی الْاَجَدِّ وَ وَاوِی الْعَمَلِ ..
 قَدْ اَمِنْ دَاکَ کَمْتُ فِی حَذَرِ ..
 یَا مِیْسِی .. اَلطَّنْ دَوْمًا مَسْکَا ..
 وَ اَنْ اَتَدِی کَثِیْرَ الْخَطْرِ ..
 اَنْتَ لَمْ تَمْطُرْ وَلَا تَدْرِی الرِّشْدَ ..
 تَمْطُرُ فِی اَیِّ نَفْعٍ وَ نِیْمَاءِ ..

خوف حرمان هست تو چو بی قوی
 چون نکردت سست اندر جستجوست
 هست اندر کاهلی این خوف بیش
 دارم اندر کاهلی امروز خطر
 دامت میگیرد این خوف زبان
 در چه سودند سا و اولیا (۱)

(۱) اِذْ رَجَاءُ الرِّزْقِ مَا کَانَ یَکَا ..
 خَوْفِ حَرَمَانِ بِکَ کَیْفَ تَصِیْرُ ..
 (۲) خَوْفِ حَرَمَانِ لَکَ فِی الْاَزَلِ ..
 لِمَهْ لَمْ یَجْعَلْکَ رَحْوًا بِالطَّلَبِ ..
 (۳) فَتَعَمَّ قُلْتُ لِی اَحْرَمَانُ کَانَ ..
 (۴) اُکْثَرَ ذَا الْخَوْفِ کَانَ اَمَلِی ..
 اَزِیْدُ فِی الرَّحْوِی کَثْرَ الْخَطْرِ ..
 (۵) فَلَمَهْ فِی عَمَلِ الْبَدَنِ لَکَا ..
 ذَیْلَکَ الْخَوْفِ لِهَذَا الضَّرَرِ ..
 (۶) اَوْ لَا هُنَّ سَوَقًا هَذَا اَتَدِ ..
 لَا وَلَا لِلْاَنْبِیَا وَ الْاَوْلِیَا ..

(۱) بوک روری سودت چون مبروی
 (۲) خوف حرمان ازل در کسب لوت
 (۳) گوئی آری خوف حرمان هست بیش
 (۴) هست در کوشش امیدم بیشتر
 (۵) پس چرا در کار دین ای بدگمان
 (۶) یا بدیدی کاهل این بارار ما

(۱) ربط این بیت به بیت سابق چنین است که دو بیت سابق ارشاد فرموده اند که در مردی چرا بر آمد کار بیکی اکنون میفرماید که بر شده آمد سود باشد و این اشتباه است زیرا که اهل مدار دین بدیدی که چه قدر سودگرند -

- (۱) قَمَسَ الدُّكَانَ ذَا إِذْ ذَهَبُوا
اَظْهَرَ وَجْهًا لَهُمْ فِي أَيِّ سَوَاقٍ
(۲) قَالَ حَيْدُ لَهُمْ الْخُلْخَالُ صَارَ
وَكَذَلِكَ التَّحَرُّ حَمَلًا لَا يَدَى
(۳) وَاحْدَيْدُ لَهُمْ كَالشَّمْعِ لَا رُ
- قُلْ قَائِي مَعْدِنٍ يُطَلَّبُ
أَحْدُوا نَفْعًا لَهُ أَوْصَافُ يَرُوقُ -
طَائِفَةٌ فِي كَهْمِهِمْ أَنَّى يَدَارُ
لَهُمْ - أَنَّى تَشَاءُ طَوْعًا عَدَى
وَأَهْوَاءَ الْمَسَدِّ وَالْمَحْكُومِ كَانَ

فی بیان الحدیث الذی قاله الرسول (ص) ان لله اولیاء اخفیا

- (۴) وَفَرِيقٌ تَحَرَّ قَيْدَ الْحَمَاءِ
وَمَتَّى بَيْنَ الْأَوْدَى بِالْشَّهْرِ
(۵) دَا جَمِيعًا هُمْ عَيْنُ أَحَدٍ
(۶) لَمْ تَقَعْ أَيْضًا لَهُمْ فِي الْحَرَمِ
مَعَ دَا مَا نَسْمِعُ الْأَنْدَالَ حِينَ
- كَثْرَةً فِي الْأَرْضِ بَاتُوا فِي السَّمَاءِ
هُمْ بَاتُوا اسْتَنْتَرَوْا بِالْمَرْءِ
فَوْقَ مَا كَانَ لَهُمْ مِنْ سُودٍ
كَمْ كَرَامَاتٍ وَكَمْ مِنْ عِظَمٍ
إِسْمُهُمْ سِرُّهُمْ كَيْفَ يَبِينُ

- (۱) دین دکان رفتن چه کان شان روسود
(۲) آه آن را رام چون خلخال شد
(۳) آه آن را رام همچون موم شد
- اندین بازار چون بستند سود
محر این را رام چون حمال شد
باد آن را بده و محکوم شد

بیان آنکه رسول (ص) فرمود ان لله اولیاء اخفیا

- (۴) قوم دیگر سخت پنهان می روند
(۵) این همه دارند و چشم هیچ کس
(۶) هم کرامتشان هم ایشان در حرم
- شهره حلقان ظاهر کی شود
بریفند برکیاشان هیچ نقش
نامشان را شنود اندل هم

- (۱) أَقْلًا تَدْرِي بِمَا لِي مِنْ
وَهِيَ تَدْعُوكَ هَنَمٌ تَحْوِيَا
(۲) فَجِهَاتُ الْعَالَمِ أَلَيْسَتْ جَمِيعَ
وَبِكُلِّ طَرْفٍ أَتَتْ عَطْرَتُ
(۳) لَوْ كَرِيمٌ لَثَّ فِي الْمَارِ تَعَالِ
وَأَتِ الْبَارِ وَإِيَّاكَ تَقُولُ
مَوْهَبَاتٍ وَ عَطَايَا لَمْ تَنْسَ
.. كُلُّ هَذَا الْعَالَمِ فِي طَوْعِيَا ..
مِنْ عَطَاءٍ وَمِنْ اللَّطِيفِ الْمَدِيعِ
كَانَ إِعْلَامًا لَهُ بِهِ انْتَهَرَتْ
قَالَ سُرْعَانُ أَحِبُّ لِي الْمَقَالَ
أَحْذَرُ تُحْرِقُنِي بِعِنْدِ الدُّحُولِ

فی بیان حکایت رمی آنس (ص) المندیل اللذی اعطاه الرسول (ص) له

فی التور المملو بالنار ولم يحرق

- (۴) أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ بَانَ
وَرَدَ صَيْفٌ عَلَيْهِ .. مُؤْتَمِنٌ

- (۱) یا سی دانی کرمهای خدا
(۲) شش جهت عالم همه اکرام اوست
(۳) چون کریمی گویدت آتش در
کو ترا می خواند آن سو که بیا
هر طرف را بنگری اعلام اوست
اندرا رود و مگو سوزد مرا

حکایت مندیل در تور پر آتش انداختن آنس (ص) و نا سوختن آن

- (۴) از آنس فریاد مالک آمده است
که به مهمانی او شخصی شده است

(۱) در نسخه لکهاور (این دو بیت زیر بر نسخه النسخه اضافه دارد و معتدل است
که در ملحقات باشد) کو د آتش برگس و سرس کند - و ز مدش غچها سر برزند - در حقیقت
آتش از هبت چو دست - کافرد ستار خوان ایست - و لفظ ما در این بیت دوم
مخفف مء است که معنی آب باشد یا اینکه ضمیر متکلم مع البر باشد صفحه ۱۴۴
جزء شرح بحر العلوم رجوع شود -

- (۱) قَالَ مَنْ بَعْدَ الطَّعَامِ قَدْ تَطَرَّ
 (۲) أَصْعَرَ ذَا دَرِّ كَثْرٍ وَقَالَ
 (۳) فِي الْوُطَيْسِ مَسَاءُ دَاتِ الْأَدَبِ
 (۴) قَدَوْتُ بِالْمَوْرِ مَبْدِيلَ الْخَوَاتِنِ
 حَائِرًا مَمْتَطِرًا مِمَّنْ لُدَّ حَارِ
 (۵) سَاعَةً مَرَّتْ وَمِنْ هَذَا الْوُطَيْسِ
 طَاهِرًا أَيْضًا مِنْ كُلِّ دَرِّ
 (۶) لَهُ قَالَ الْقَوْمُ يَا مَنْ هُوَ كَانَ
 لِمَنْ لَمْ يَغْرَقْ وَأَيْضًا بِاللَّطِيفِ
 (۷) قَالَ مِنْ كَثْرَةِ مَا حَيْرَ الْأَنَامَ
 دَايِدِينَ وَالْقَمِ مِمَّنْ مَسَحَ
- آسَ مَبْدِيلَةَ الْعَارِي كَدَّرُ
 أَيُّهَا الْعَادِمَةُ إِلَيْهِ حَالِ
 فِي وَطَيْسِ شَبَّ لَارًا وَلَهَبِ
 وَالصِّيُوفُ الْكُلُّ مِنْ دَايِدِينَ كَانَ
 يَطْهَرُ وَالْمَنْ فِي ذَلِكَ أَرْمَانَ
 مَحَائِلُ وَهُوَ كَالْمَلَقِ الْوُطَيْسِ
 عَارِيًا لَطِيبِ وَاللَّطِيبُ أَقْمَرُ
 صَفْوَهُ الْأَصْحَابِ بِالْمَزِيهِ إِنْ
 عَادَ دَايِدِينَ وَوَهَا حَا نَطِيفِ
 أَحْمَدُ كَانَ مَبْدِيلِ الطَّعَامِ
 قَدَهُ الْحَقُّ بِدَايِدِينَ مَسَحَ

دید آس دستار خود را در دمام
 اندر افکن در تنورش یک دمه
 آن زمان دستار جوان را هوشمند
 انتظار خود کندوری بدند
 پاک و اسبید و از آن اوساخ دور
 چون مسورید و منقی گشت بر
 پس بمالید اندرین دستار خوان

(۱) او حکایت کرد که بعد طعام
 (۲) چرکن و آلوده گفت ای خادمه
 (۳) در تنور پر ز آتش در فکند
 (۴) جمله مهمانان در آن حیران شدند
 (۵) بعد یک ساعت بر آورد از تنور
 (۶) قوم گفتند ای صغایی عزیز
 (۷) گفت زانکه مصطفی دست و دهان

- (۱) أَيُّهَا الْقَلْبُ الَّذِي خَفْتَ الْعَذَابَ
مَعَ مَنْ مِثْلَ دِي أَيْدٍ مُقَرَّرَةٍ
(۲) التَّحَمُّدُ إِذْ كَمُنْ دَا انْشَرَفَ
وَبِثَ رُوحُ الْمَشِيقِ أَيُّ قَمُوحِ
(۳) إِذْ تُرَابُ الْكَفِّهِ وَالْحَجَرِ
صَرَاجِدِ اثْ يَا رُوحُ التُّرَابِ
(۴) تَعَدَّ يَا خَادِمَةَ قَاوَا اتَّذِ
(۵) كَيْفَ أَنْتَ لَهُ بِالْقَوْلِ سَرِيعِ
(۶) مِثْلَ مَبْدِيلِ الْخَوَانِ دَا الذَّمِّينِ
(۷) قَدْ رَمَيْتَ مَا هُوَ الْمَبْدِيلُ كَانَ
(۸) إِلَيَّ الْبَقِي نَفْسُكَ الْفَيْتُ أَنَا
مِنْ جِبَادِ اللَّهِ كَمْ فِيهِمْ أَتَمَلُ
- و خَشِيتَ النَّارَ فِي يَوْمِ الْحِسَابِ
كُنْ وَ بِالْعَمْرِ لَهَا مَقْطِعًا
مَمَحَتْ وَاللَّطْفَ أَهَدَتْ وَالتَّرَفَ
يَهَبُ.. أَيُّ سَنَا فِيهَا يَلُوحُ
قَلَمٌ سَوَى وَ أَعْطَى ظَمْرًا
إِلْدَوِيلِينَ. أَطْعَمَهُمْ فِي الْحِرَابِ
لَا تَقُولِي الْحَالِ مِمَّنْ لِأَحَدٍ
قَدْ رَمَيْتَ هَكَذَا بِالْبِرِّ الْبَدِيعِ
كَيْفَ يَا سَيِّدَةَ فِي النَّارِ حِينَ
تَوْبَتِ النَّارِ لِي قَالَ زَمَانُ
لَا عِقَادِي الْكَامِلِ بِالْأَمْنِ
لِي مَعَ حَسَنِ رَجَاءٍ بِالْعَمَلِ

با چنان دست و لبی کن اقتراب
جان هاشق را چها خواهد گشاد
خاک مردان باش ای جان در نبرد
تو نگوئی حال خود با این همه
گیرم او بر دست در اسراو پی
چون فکندی اندر آتش ای سنی
تورو اندر عین آتش بی ندم
از عباد الله دارم بس امید

(۱) ای دل ترسیده از نار و عذاب
(۲) چون جمادی را چنین تشریف داد
(۳) مرگلوخ کعبه را چون قبله کرد
(۴) بعد از آن گفتند با آن خادمه
(۵) چون مکنی زود آن ارگفتوی
(۶) این چنین دستار حوان میمنی
(۷) میزری چه بود اگر او گویدم
(۸) اندر افتم از کمال احتیاج

(۱) قَتَلَى الْإِكْسِيرَ ذَا مَنْ تَدْرَا
دُونَ صِدْقِ الْمَرَاةِ صِدْقُ الرَّحْلِ
(۲) ذَلِكَ الْقَلْبُ الَّذِي لِلرَّجُلِ
لَوْ غَدَى فَهُوَ مِنَ الْكَرْشِ أَقَلَّ

نَفْسَكَ أَضْرِبْ يَا أَخِي مُبْتَدِرَا
أَتَدْرَا مَا كَانَ . بَلْ عَنْهُ يُجَلَّ
دُونَ قَلْبِ الْعَرَاةِ بِالْعَمَلِ
مَا لَهُ مِنْ ثَمَرٍ هَاهُنَا وَهَلَّ

فی بیان امداد الرسول (ص) لسریة العرب من العطش وقلة الماء
وتقریر الهلاك لهم والجمال والناس قدلت ألسنتها من قلة الماء

(۳) ذَاكَ الْوَادِي الْمَدْيِي بِهِ الْعَرَبُ
لَهُمْ حَمَتٌ لِقَطْعِ الْمَطَرِ
(۴) قَيْرَوَانٌ وَسَطُ الصَّحْرَا بَقِيَ
(۵) نَتْنَةُ ذَاكَ مَغِيثُ الْعَالَمِينَ
(۶) مِنْ بَعِيدٍ ظَهَرَ غَوْنًا نَظَرُ
فَوْقَ حَرِّ الرَّمْلِ فِي صَمْبِ الطَّرِيقِ

تَزَلَّ مِنْهُمْ فَرِيقٌ وَالْقَرَبُ
وَوَغْدَى رَهْنُ الظَّمَا وَالْخَطَرِ
يَدْعُو بِالْمَوْتِ لَهُ مِمَّا لَقِيَ
أَحْمَدُ الْمُخْتَارُ نُورُ الثَّقَلَيْنِ
قَيْرَوَانًا زَادَ عَدَا وَكَسَرَ
الْعَظِيمِ الرَّحْبِ فِي عَسْرِ وَصِيقِ

(۱) ای برادر خود بر این اکسیر زن
(۲) آن دل مردی که از رن کم بود

کم نباید صدق مرد از صد زن
آن دلی باشد که کم زاشکم بود

قصه فریاد رسیدن حضرت رسول (ص) کاروان عرب را که از تشنگی و بی آبی
دور مانده بودند و دل بر مرگ نهاده شتران و غلظ زبان بیرون انداخته
(۳) انصرون وادی گروهی از عرب
(۴) دو میل آن بیابان مانده
(۵) ناگهان آن منیث هر دو کون
(۶) دید آنجا کاروانی بس بزرگ
خشک شد از قحط بارانی قرب
کاروانی مرگ خود بر خوانده
مصطفی پیدا شد از ره بهر عون
بر تپه ریگ و ره صعب و بزرگ

ذَلَّلْتُ وَالْخَلْقَ بِمَا غَالَهُمْ
مَسْكِينٍ الْبَقِصُ مَقْصًا عَرَفَ .
نَحْوُ هَدْيِ الْكَتِّبِ بِالسَّرْعَةِ
فَرْنَهُ قَدْ وَصَعَ فِي عَجَلِ
بِهِ يَتَنَوَّى بِحُكْمٍ وَأَدَى
تِلْكَ نَعْدَ سَاعَةٍ بِالطَّلَبِ
كَأَنَّ عِنْدَ اسْوَدَ يَأْتِي عَجَلِ
مُدَّتْ كَالْحِمَّةِ كَانَتْ نَعْدَ
نَحْوُ هَذَا الطَّرْفِ رَأَى أَنْتَظِرْ
هُوَ قَالَ لَهُ ذَلِكَ بِالسَّنَا
وَلَهُ الْخَلْقُ كَيْسَلِ السُّكْرِ

(۱) مِنْ ظَلَمًا أَلَسَمَهَا الْغَيْرَ لَهُمْ
وَقَعُوا فَوْقَ الْحَصَى كُلِّ طَرَفِ
(۲) رَحْمَةً قَالَ لَهُمْ كَمْ مَرَّةً
(۳) إِذْهَبُوا فَاغْتَدُّ فَوْقَ حِمْلِ
(۴) تَقْصِدُ سَيِّدَهُ الْحِمْلُ ذَا
(۵) أَتَيْتِ الطَّلَبُ نَحْوُ الْكَتِّبِ
(۶) أَنْظَرُوا مَا قَالَهُ فَوْقَ حِمْلِ
وَلَهُ أَوِيَّةً بِالْمَاءِ قَدْ
(۷) قَلَّةً قَالُوا لَكَ فُحْرُ الشَّرِّ
(۸) قَالَ لَا أَعْرِفُهُ مَنْ ذَا أَنَا
مَنْ غَدَى الْوَحْهَ لَهُ كَالْعَمْرِ

خلق اندر ریگ هر سوریخته
چند ناری سوی آن کنان دوید
سوی میر خود بزودی می برد
سوی من آرید یا فرمان مر
بعد یک ساعت بدیدند آن چنان
راویہ پرآب چون ہدیہ بری
این طرف بحر الشریح لوری
گفت او آن ماہ روی و قند خو

(۱) اشتراک شان را رسان آویجہ
(۲) رحمت آمد گفت ہن روتر روید
(۳) کہ سیاهی بر شتر مشک آورد
(۴) آن شتران سیه را با شتر
(۵) سوی کتب آمدند آن طالبان
(۶) ندید میشد سیه با اشتری
(۷) بس بدو گفتند می خواند ترا
(۸) گفت من نشناسم او را کیست او

(۱) فَبِأَنْوَاعٍ يُعَذِّبُ عَرَفُونَ

قَالَ لَا مَا أَشَقَّ ذَاكَ بِوَي

(۲) فَعَرِيه هُوَ السَّحَرَاءُ

(۳) لَا أَحْيَاءَ هُنَاكَ الْأَطْرَفِ

(۴) وَصِبَاحٍ وَشَيْعٍ كَبِيرٍ

فِي أَمَامِ الْمُصْطَفَى قَالَ أَتَهْلَوُا

(۵) فَمِنْ الْقُرْبَى بَلَّكَ الْكُلَّ قَدْ

(۶) شَرَبُوا رَأَوْهُ مِنْ قُرْبَى

(۷) حَسَدًا شَبَّ هَلْ مِنْ رَوْه

(۸) دَ مِنْهَا أَطْلَى مِنْ قُرْبَى

نَظَرَ كَمْ رَوَاتٍ وَهَرَبَ

وَجَدَتْ فِيهِ وَكَمْ هُمْ وَصَفُونَهُ

سَاحِرٍ السَّحَرُ لَهُ قَدَا هَوَى

نُصِفَ شَرِّ النَّاسِ مِنْهُ الْطَّلَبُ

سَحَبُونَهُ وَهُوَ فِي لَهْفٍ

إِذْ هُوَ قَدْ سَحَبُوا مِثْلَ الْأَسِيرِ

مَاءَ يَصَا مَا تَرِيدُونَ أَحْمِلُوا

أَهْلُ وَالْعَمِيرِ مَعَ كُلِّ حَذٍ

مَدُّوا عَمْتُ الْأَسْمَاءِ مِنْ عَيْرَتِهِ

حَدًّا هَدَّ نَظَرَ كَمْ هَاوِيَةٍ

فَرَدَهُ هَلْ تَحْدُ فِي مَرَّةٍ

مَدْبُوبَاتٍ وَالْقَتَابِ مِنْ دَا مَا أَصْطَرَبَ

گفت مانا او مگر آن ساحراست (۱)

من پیام جاب او نیم شیر

او فغان برداشت در شمع و آب

گفت نوشید آب و بردارید نیز

شراب و هر کسی در آب خورد

اگر گردون خیره ماند از مشک و

سرد گردد سوز چندین هاویه

گشت چندین مشک پر بی اضطراب

(۱) نوعها تعریف کردندش که هست

(۲) که گروهی را زبون کرد او بسحر

(۳) کش کُشاش آوردند آن طرف

(۴) چون کشیدندش به پیش آن عزیز

(۵) همه در آن مشک و سحراب کرد

(۶) راویه پر کرد و مشک او مشک او

(۷) این کسی دید است کز يك راویه

(۸) این کسی دید است کز يك مشک آب

(۱) مانا معنی بصیر و مثل و مانند آمده است و معنی همدان و گدومی و بدوری

نیز گفته اند (برهان قاطع) -

(۱) صارتِ القَرَّةُ بِالذَّاتِ السَّتَارِ

مَوْجَ قَصِيلِ اللَّهِ طَوْعَ أَمْرِهِ

(۲) فَمَنْ الْغَلْبَى الشَّدِيدَ مَا صَدَرَ

وَالْهَوَاءَ ذَاكَ أَمْرِدِ الْمَاءِ

(۳) نَلَّ مَبْرَسَ سَبَبٍ عَنْ دِي الْجَحْكَةِ

كُوْنِ أَمْرٍ وَ مَنَّهُ أَتَتْ

(۴) وَإِلَى الْأَسْبَابِ أَنْتَ بِذَنْطَرْتِ

وَعَلَى الْأَسْبَابِ مِنْ حَقْلِي بَكَ

(۵) فَمَنْ الْأَسْبَابِ عَمَّنْ أَسْبَابِ

وَلَدِي الْأَسْتَارِ مِنْ ذَا مَا لَا

(۶) وَإِذَا الْأَسْبَابُ وَلَّتْ وَعَلَى

رَبَّنَا يَا رَبَّنَا كَمْ مَرَّةٍ

مَنْهُ لِلنُّوحَةِ - وَبِرَّأٍ وَحَهَارِ

يَصِلُ مِنْ أَصْلِ طَائِمِي نَحْرِهِ

رَجَعَ الْمَاءُ هَوَاءَ الْأَثَرِ

عَادَ وَطَلَّ السَّقَطُ مِنْ بَدَاهِ

حَارِحَ كَانَ وَ مِنْ مَخْصِ الْعَدَمِ

وَلَدُونَ سَبَبٍ فِدَا أَتَتْ

مَتَدَكَمْتُ أَطْعَمَ عَنْهَا عَدْرَتِ

قَدْ حَقَّقْتُ بِكَ تَمَلُّعًا عَنْ عَسَاكَ

سَبَبُ أَنْتَ عَمَّتِ الْطَلَابِ

صُرْتُ دَوْمَةً عَنْ سَوَاهِ عَابِلَا

رَأَيْتُ كَمْ تَصْرَبُ بَيْنَ أَعْمَلَا

قَاتَ صَيَّقَتْ النَّهْيُ بِالْمَرْقَةِ..

می رسید از امر او از بحر اصل

وآن هوا گردد ذی سردی آنها

آب رویانید تکوین از عدم

بر سبب از چهل برجسته

سوی این دو پوشها زان ماعلی

رسانا و رسانا مسکی

(۱) مشک خود روپوش بود و موج فصل

(۲) آب از جوشش می گردد هوا

(۳) بلکه بی اسباب و بیرون ذی حکم

(۴) تو ز طفلی چون سببها دیده

(۵) با سببها از مسبب غفلی

(۶) چون سببها رفت بر سر میزنی

(۱) لَنْ قَالَ الرَّبُّ رُحْ نَحْو السَّبَّ
 (۲) قَالَ إِذْ ذَاكَ أَنَا مِنْ بَعْدِ د
 وَنَحْو السَّبَّ وَالْمَكْرَدَاك
 (۳) لَهُ لَوْ (رَدُّوْ لِمَادُوا) شَفَاكَ
 كَانَفِي التَّوْبَةِ وَالْمَهْدِ الضَّعِيفِ
 (۴) لَكِنْ إِنِّي ذَاكَ لَا أَنْظُرُ
 رَحْمَتِي وَابْعَثْ كَاتِبَ حَبَاحِ
 (۵) وَلَقَدْ قَسَحَ عَهْدَهُ لَا أَنْظُرُ
 حَيْثُ أَتَيْتَ لِي فِي هَذَا الْمَسْ
 (۶) بِنَ عَجِيبٍ فَعَلِيهِ ذِي الْقَافِلَةِ
 مَا هُوَ يَا أَحْمَدُ هَذَا وَمَنْ
 (۷) فَصَبِّرْ أَقْرَبَهُ أَتَيْتَ الْعَطَاءَ
 عَرَا أَعْرِقْتَ مَعَ كَرْدِ وَمَنْ

(۱) رب میگوید برو سوی سبب
 (۲) گفت زین پس من ترا بسم همه
 (۳) گویدش (ردوا لعادوا) کار تست
 (۴) لیک من آن تنگرم رحمت کنم
 (۵) تنگرم عهد بخت بدهم عطا
 (۶) قافله حیران شد اندر کار او
 (۷) کرده دو پوش مشک خرد را

كَتَفَ صُنْعِي تَذَكُّرُ يَا لَلْعَجَبِ
 الْكَدُومًا أَنْظُرُ رَغْمَ الْإِدَى
 مَا أَنْظُرْتُ . لَنْ أَرَى شَيْئًا سِوَاكَ .
 قَالَ يَا مَنْ أَتَيْتَ دُومًا فَعَلَاكَ
 قَوْلُهُ وَالْعَمَلُ مُوْهُوْنٌ سَحِيفٌ ..
 أَرْحَمُ وَ لَحْزَمُ لَطْفِ أَعْمَرُ
 وَعَلَى الرَّحْمَةِ يَدْتُ وَالنَّجَاحُ
 وَلَكِ لَحُودٌ مِثْلِي أَعْمَرُ
 قَدْ دَعَوْتُ لَكَ كُنْتُ أَلْمَأْسَمُ
 حَبِيرَةٌ وَأَفْتُ وَقَالَتْ دَاهِيَةٌ
 حَقَّقْتَ الْخَرُّ الْخَصْمُ بِالْمَنْ
 الْفُوحُوه قَدْ جَعَلْتَ بِالْعَطَاءِ
 طَمَعُوا فِي الْفَقْرِ دَاخُودًا وَمَنْ

چون ز صنعم یاد کردی ای عجب
 سگرم سوی سبب وان دمدمه
 ای تو اندر توبه و میثاق سست
 رحمتم برسد ر رحمت نم
 ر کرم این دم چو می خوانی مرا
 یا محمد چیست این ای بحر خو
 غرقه کردی هم عرب هم کردوا

فی بیان ملا'قربة ذاك الغلام الاسود من جانب الغیب بالمعجزة
وجعله (ص) العلامة الاسود ابيض باده تعالى

(۱) يا علام القربة الحال كما	أنظر اعرف ما حرى من امر كما
كفى بهذا من قسح و حسن	لا تكون شاكيا من ان من
(۲) ذلك الاسود من رهايه	حار والكوكب من يعبه
(۳) طهر من لا مكابر ومطر	في الهواه العين تهيم كالمنظر
وله القرنة قد صارت سائر	وجه داله الفيص سرا و حمار
(۴) ويداك المطر الاسوار قد	حررت حتى عن لبحس انعمد
ومعين الغيب من الغيب حل	تسهي ارقعه اظعا وصل
(۵) والعلام له في ذاك النفس	ملا العيين ماء فاحس
وله السيد ... والمقام	... صريحا انعام

مشك آن غلام از غیب پر آب کردن بمعجزه و آن غلام سیاه را سپید رو کردن
بذن الله تعالى

(۱) ای علام کمون تو پر من مشك خود	تا مگردی در شکایت بک و ند
(۲) آن سیه حیران شد از برهان او	میدمد از لا مکان ایمان او
(۳) چشمه دید از هوا ریران شده	مشك او رو پوش میض او شده
(۴) ران مطر رو پوشها هم بردرد	تا معین چشمه عیبی رسید
(۵) چشمها پر آب کرد آن دم علام	شد فر موشش ر حواحه ور مقام

(۱) يَدُهُ وَالرَّحْلُ فِي رَحْبِ الطَّرِيقِ

فَمِنْ الْعَشِقِ « الْإِلَهِ الزَّلْزَلَةِ

(۲) ثُمَّ لِلْمَصْلَحَةِ أَيْضاً سَحَبَ

وَإِلَى شَخْلِكَ رَحْ يَا مُسْتَفِيدَ

(۳) لَيْسَ وَقْتُ الْعَبِيرَةِ ذَا فِي الْأَمَامِ

ذَا الرَّمَا فِي الطَّرِيقِ لَشَاطِرَا

(۴) فَايْدَيْنِ لَهُ فَوْقَ وَجْهِهِ

تَهُمَا دَوَّماً كَمَنْبَلٍ مِنْ عَشِقِ

(۵) أَحْمَدُ ذَاكَ الزَّمَانَ قَدْ أَمَرَ

(۶) لَهُ فَالْزَيْجِي ذَاكَ أَسَى الْحَشْرِ

لَيْلَهُ « الْعَايِسُ ذُو الْمَوْنِ الدِّيْحِي

(۷) يُوسُفِيَّ عَادَ عَجَدَ وَدَلَالُ

تَقِيَتْ . وَ السَّيْرَ فِيهِ لَا تَبْطِيقُ

قَدَفِ فِي رَوْحِهِ « وَالْوَلَوَلَةَ ..

حَسَنَةً مَعَ نَفْسِكَ إِنْ بِالطَّلَبِ

وَأَشْعِي أَمْرًا لَهُ قَبْلًا تَرِيدُ .

أَنْكَ تَأْتِي الْحَبِيرَةَ فَأَتِ الْمَرَامِ

مُسْرَعَةً لَا تَسْقُ فِيهِ الْعَهَائِرُ

أَحْمَدُ حَتَّى لَمْ يَرْطُ شَوْقُهُ

قَتَلَ الرُّوحَ وَالْقَلْبَ عَنِ

يَدِهِ الْعَطِيَّةِ الْعَيْنِ أَمَرَ .

أَتَيْتُ عَادَ « لَهُ الْقَلْبُ الْخَشِ

صَارَ مِنْهُ الْيَوْمَ وَالْمَدِيرُ الْمَصِي

قَالَ رَحْ لِلْقَرِيَةِ حَالًا وَحَالُ

زلزله امکند در حبش اله

که خویش آید روی مستعد (۱)

این زمان دوره در آجالاک و چست

بوسهای عاشقانه بس بداد

آن زمان مایید و کرد او فرخشی

همچو بدر و روز روشن شد شبش

گفتش اکون دو بد و اگوی حال

(۱) دست و پایش ماند از رفتن براه

(۲) باز بهر مصلحت بازش کشید

(۳) وقت حیرت بیست حیرت پیش تست

(۴) دستهای مصطفی بر دو نهاد

(۵) مصطفی دست مبارک بر رختی

(۶) شد سپید آن زسکی و زاده حبش

(۷) یوسفی شد در جمال و در دلال

(۱) درخش در معراج اود سعی سوی دطرف و جانب (برهان قاطع) -

دائماً يَتَقَدَّرُ رَجُلًا وَيَدَا
ضَيْعٌ مَعَ مَا أَتَى مِنْ أَتَابِهِ .
مِنْ حَوَالِي الْقَبْرِ وَأَيْنَ قَدْ أَتَى
.. يَحْذَرُ إِذْ ذَاكَ قَوْتُ الْمَوْعَدِ .
بَقِيَ حَيْرَانٌ لَا يَدْرِي الْحَسْرَ
طَبَسَ مِنْ عَمْدِهِ بِالْمَرَّةِ
دِي لَدَا الْأَوْصَافِ كَلَّا حَاوِيَةً .
أَتَى وَلَّى لَمْ مَتَى لَا يَمِينُ
لِي بِأَتَى لَمْ عَلَى الْمَدْرِ يَزِيدُ
صَرَبٌ مِنْ وَجْهِهِ مِنْ دَا أَتَقَدَّرُ .
أَهُوَ ضَاعَ وَ نَامَ زَمَانًا
وَلَهُ حَرَقٌ قَهْرًا وَ قَتْلُ

(۱) قُلْ لَهُمْ وَهُوَ كَسْكَرَانِ عَدَى
فِي الرُّوَاكِ يَدُهُ مِنْ رَحْلِهِ
(۲) تَقَدَّرُ دَا مَعَ فَرَاتَيْنِ أَمَلَمَا
عَجَلًا سِرْعَانِ نَحْوِ السَّمَدِ
(۳) قَتْلُهُ السَّيْدِ مِنْ تَعْدٍ نَظَرُ
وَمِنْ الْخَيْرِ أَهْلُ الْفَرِيهِ
(۴) قَدَّرُ دَا الْحَمَلِ وَالرَّأَوِيهِ
وَالْعَلَامِ دَاكَ رَحِيَّ الْحَيِّ
(۵) ذَلِكَ الْوَاحِدُ يَدَّرُ مِنْ بَعِيدِ
وَعَلَى نَوْرِ الْمَهَارِ الْوَرْدِ قَدْ
(۶) لَمْ لَا أَتَى مَضَى الْمَعْدِ أَمَا
أَمْ لَهُ بِأَصْدَفِهِ الْيَدُوكُ وَ صُلُ

بای می شناخت در درس ر دست
سوی خواجه از فواحی کاروان
از تحیر اهل آن ده را بخواند
بس کجا شد دهه رنگی جبین
می زنده بر نور روز از دوش نور
یا بسو گرگی رسید و کشته شد

(۱) او همی شد بی سرو بی پای و مست
(۲) پس بیامد با دو مشک پر روان
(۳) خواجه از دوشش بدید و خیره ماند
(۴) راویه ما اشتر ما هست این
(۵) این یکی بدریست می آبد ز دور
(۶) کو غلام مدمگر سرگشته شد

(۱) ای الأمام إذ أتى قل فمن
(۲) قد تولدت فأين عبديا
لو قتلت له أظهر لا تسل
(۳) قال لو كنت قتلت له لك
أنا في هذا الدم بالرحل لي
(۴) أين عبدي راح قال ذا أنا
(۵) أصبح ما ذا قلت أين عبديا
(۶) أصبح لا تنجو له قال أنا
مع ذلك العبد فردا بعد فرد
(۷) من زمان أنت لي فيه اشترايب
(۸) كنهه حتى يدلك في الوحد
بأن من شديزي الصصح اليق

أنت تركي أحب أم في اليمن
ما فعلت فالصحيح قل ليا
حبيته لا تبد مكرأ ودعل
كيف أتى كيف ممن قدملك
أتى لا اتحد سوة العمل
يد فضل الله أعطسي السا
فغير اصدق لي من عبديا
كل سر لك كان في الدنيا
بالمام اوصح احصي بعد
أنا بالخال اقول ما دريت
تعلم أتى هو هب بالسعود
ولي السعد اتحلى واتلق (۱)

(۱) ، شديز من (معناه لسی الامام لان كنهه شب النمل ودير سمي اللون الاسود
واللون الترابي وادلت كانوا بسون لعرس الاسود بحرو (شديز) واقبل كلمه شديز
في الترجمة على جانبها لان شديز كسرى او خسرو كان معروفاً عند العرب وذكره الثعالبي
في المصنف والنسب -

(۱) چون بيايد پيش گفتش گيستی
(۲) کو غلام را چه کردی راست گو
(۳) گفت اگر کشتم تو چون آمده
(۴) کو غلام من بگفت ايک منم
(۵) هي چه ميگوئي علاء من کجاست
(۶) گفت اسرار ترا ما ان علام
(۷) دان رماني که جردني تو مرا
(۸) تا نداني که همام در وجود

از من ردي و يا تركيستی
گر بگشتی واه حيت مجو
چون بيای خود درن خون آمدم
کرد دست فصل يردان روشنم
هي بجواهي دست ار من جز براست
جمله وا گويم يکايک من تمام
ما تا کنون باز گويم ما جرا
گر چه از شديز من صحتي گشود

- (۱) هُوَ صَارَ لَهُ لَوْنٌ آخَرُ
فَمِنْ الْأَرْكَانِ كُلِّ وَالتُّرَابِ
(۲) عَارِفُوا الْأَجْسَامَ بِالْقَوْرِ أَمَا
شَارَبُوا الْمَاءَ شَاوُوا بِالرُّتَمِ
(۳) عَارِفُوا الْأَرْوَاحَ مِنْ كُلِّ عَدَدٍ
فِي جِصَمٍ مَا لَهُ كَيْفِيَّةٌ
(۴) فَكُنِ الرُّوحَ وَالرُّوحَ اعْلَمْ
لِلْمُجِيبِ نَاطِرًا يَصْرُ بِالْمِرَاسِ
- لِكِ الرُّوحِ الْمَطِيفِ الظَّاهِرِ (۱)
فَرَّغَ وَالدُّنَى صَمَوُ وَابَابُ
ضَمُّوا . وَالصُّورَةَ رَأَوْا سَا (۲)
تَرَكُوا الْكُوزَ هَمَّ وَالْقِرْبَةَ
فَارْعَوْنَ غَرَقُوا مَرَّ الْأَتَدُ
لَا وَلَا كَيْفٌ . وَلَا كَيْفِيَّةٌ .
مِنْ طَرِيقِ الرُّوحِ وَالْحَبِّ افْهَمْ
لَا تَبْصُرُ إِنْ الدَّلِيلَ وَالْقِيَاسَ

(۱) و لستو شام، سر افته و مر سه ان لا عشيها للمهود و بعون لهم قال لی دی
(قل الروح من امر ربي) و لا يمكن التمييز عنها و يكون مخصوص بالاجساد المركبة
من العناصر (۲) قال العلامة العارفون للجسم هم القاطنون في مرتبة الصور على القور
يضيقوا لانهم لا يخفون عن التدن والتغير او تقول العارفون للجسم عقاله يعيرون ماء
الحقيقة كاهل المر لانهم معيرون بالحالات الجسمانية لا قدرة لهم على النظر الى اساء
الدرل من عين لعب والشارون لماء الحيات المعوى الناظرون لبعض الالهى يركون
المرية والغاية و الكور ولا يسطرون بالاحصاء انتهى هي محل ماء الروح - (۳) ی کی
مصاحف الارباب المشاهدت لتسم الروح ولا تكن في مرتبه اهل القدس لانهم احوال الشياطين
لان الانسان مراتب ثلاثة صفة حيوية و صفة شطانية و صفة ملهوتية -

- (۱) رنگ دیگر شد و لیکی جان پاک
(۲) تن شناسان زود ما را گم کنند
(۳) جان شمایان از عدها فارغند
(۴) جان شو و از راه جان جان را شناس
- فارغ از دست و پاوار کان خاک
آب نوشان ترک مشک و غم کنند
غرقه در بای بیچوسد و چند
یار بینش شو نه فرزند قیاس

(۱) ودر آس آسلك عقل وملك

و لا حل اجمعة في صورتين

(۲) ذالان الملك و العقل قد

تبع الواحد لما في اصطحاب

(۳) ب هه الملك له الصاح

ب دا عقل صاح تركا

(۴) كل فرد منهما من غير شك

كل فرد منهما اوجه الجمع

(۵) فكلا الاثنين عقل و ملك

و كلا الاثنين من آدم قد

(۱) چون ملك با عقل يك - ر ر شده اند

(۲) آن ملك با عقل چون يك گوهر اند

(۳) آن ملك چون مرغ مال و پر گرم

(۴) لا جرم هر دو ماصر آمدند

(۵) هم ملك هم عقل حق را واجبی

واحدأعدا - و بالوفی ملك

طهرا - اثبات هما في الطرين

وحد الاثبات بالجوهر فرد

له مثل الرأس كالأ و الدب

ملك كالطير طار المتصاح

ة و الرقيق قد مسكا

كان غون الاخر ما ان ملك

وحد الا حیر كان الرميل

اوجد الحق بلا ريب و شك

سجدا والعون كالأ والمدة

هر حركت هر دو صورت گشته اند (۱)

در بی هم همچو دنیا و سرانده

وین خرد بگذاشت پر و فر گرفت

هر دو حوش و پست هم دیگر شده

هر دو آدم را معین و ساجدی

(۱) در کتاب شرح معانی آمده (و کات لملکة نفس نوری آدم) مراد

بصهر آست که جمعت منک که حسب در اس عمل شده و طاهر گشته لیک هر دو بهو

تعیین گرفت یکی در عالم ملائکه و دیگر در عالم انسان -

بأبداءٍ وإلى مرةٍ الآخره ..
 اصمراً ذوماً عداًه وحسد
 طر فر إليه ما ركن
 طر حر ادته وسجد
 بورت منه باثور السما
 غير طين ان ترى ردت غمی
 ركن في الثلج اعياء الفرا
 بقرا الا حبل واهل الجود
 تقدر تذكر هب حل اثر ..
 تصرف با ربط او ترمر
 قریه كان وروح سامیه ..
 كوابا كان والله حد

وده آدم را عدو وحسدى
 وان كه نور مؤمن ديد او خيد
 وين دورا ديدند ندیده غير طين
 چون شايد در جهود انجمن خواند
 كى توان بر ربط زدن تويش كر
 هاى هوتمى كه بر آوردم س است

(۱) ان إبليس مع النفس اتحد
 ومع آدم في الأول قد
 (۲) ذاك من آدم بالخلق المدن
 واللدني آدم ثورا متقد
 (۳) ذاك الآثار عين لها
 ذاك الايمان عين لها
 (۴) ذاك البيان الحال ظل كالبصار
 حيث ما لاق لان بين اليهود
 (۵) ومتى الشيعة منح عمر
 ومتى عند الاصم تقدر
 (۶) ليكن إما احد في رايه
 ما ذكرت من ضحيج و صخب

(۱) نفس و شيطان بوده ز اول واحدی
 (۲) آنكه آدم را بدن ديد او رميد
 (۳) آن دودیده روشنان بودند ازین
 (۴) این بیان اکنون چو خر در گل بیاند
 (۵) كى توان با شیعه گفتن از عمر
 (۶) ليك كرده سكوشه ك كس است

(۱) مُسْتَحَقُّ الشَّرْحِ ضَحْرٌ وَ حَصْرٌ نَاطِقًا كَانَ عَلِيمًا ذَا خَصْرٍ
وَلَهُ شَرْحٌ دَوْمًا مَعَ تَنَوُّتٍ وَرُسُوخٌ مِنْ شَيْءٍ لَا يَفُوتُ

فی بیان آن کل ما اعطاه الله تعالى وخلقه من السموات والارض

والاعیان والاعراض خلقه لاستدعاء ذوی الحاجات ولو لم یکن احتیاج
لذاک الشیء لکان خلقه عبثاً والعبد نفسه یحوجه تعالیٰ لبعطیه لانه یقول
فی آخر سورة المل (امن یجب المضطر اذا دعاه) فالاضطرار شاهد الاحتیاج

(۲) فَالدُّعَاءُ الْمَرْبِیُّ وَالْآثَمُ كَانَ أَنْ كَانِطَقُلُ دَا مِمَّا أَلَمَ
(۳) تَدَّ یَطْقُ فَالْحَزُّ بِهَا یَسَوَاهَا طَقَ دَوْمًا لَهَا
حُزُّ جُزِّهِ لَكَ قَوْلًا فِي الْخَمَاءِ مَسَكٌ یَطْقُ فِيمَا سَلَمَا

(۱) ای دیک انداء والوجع السوب لمریم کان کذا طعلا نکلم فی المهد
قالت یا لشیء مت قل هذا وکنت ساء مباد فادها من تعنها أن لا تعزى قد حمل روت
تعنت سربا - ی سهر ماه وهری الیک بعلح الخمه - وکالت ناسه - تساط علیک رطفا
جیا - الایة -

(۱) مستحق شرح را سنگ و کموح ناطقی گردد مشرح نارسوخ

بیان آن که حق تعالی هر چه داد و آفرید از سموات و ارضین و اعیان و اعراض همه
باستدعای حاجت آفرید خود را محتاج چیزی بیاید کردن تا بدهد اش
امن یجب المضطر اذا دعاه اضطرار گواه استحقاق است

(۲) آن نیار مربی بوده است و درد که چنان طفلی سخن آغاز کرد
(۳) جرو او بی او برای او نگفت جزو عزوت گفت داور در بهمت

(۱) یعنی مترس را تا صد زبان بر اسرار غیبی واقف نتوان کرد و بیارمند از
حجر و مندر استفاده میگیرد و ناطقی گردد - حرر سنگ و کلوخ مشرح صفت ول و نارسوخ
صفت تابی برای ناطق است مبنی مشرح و سان کیده و نارسوخ یعنی معکم -

(۱) يَدُكَ وَالرَّحْلُ يَا عِنْدَ الْكَأ

فَلَايَ رَمِي رَحْلًا وَ يَدُ

(۲) وَ إِذَا لَمْ تَكُنْ بِأَشْرَحِ حَقِيقَ

قُوَّةِ التَّاطِقَةِ فَمَنْ نَطَقَ

(۳) كُلِّ مَا قَدْ تَتَبَعُوا لِمَنْ

يَحْدُ الْمُحْتَاجُ مَا كَانَ يَحْدُ

(۴) قَدْ رَأَى اللَّهُ السَّمَوَاتِ رَأَى

(۵) أَيْمًا الدَّاءِ مَكُونُ قَدَوَاءِ

أَيْمًا الْقَرَّ غَدَى كَانَ الْغِنَى

(۶) فَقَلِيلًا أَطْلُبِ الْمَاءَ أَطْلُبِ

كَبِيْرٌ مِنْ تَحِيَّتِكَ أَوْ قَوْفِكَ

(۷) فَطَقْتُ التَّيْقَ لِحَقِّقُومِ رَ

شهادا . قالا ما كان بكا ..

تسمع يتمسك . من دون حد ..

لا ولا يقول عن ذلك تيق

ظرك و غفت . تعد الا رق .

هو محتاج لكي لطفه و من .

محض عنه . فمن حد يحد .

فیرفع حاجته . من داوری

عنده كان و حص بشيء .

عنده ما بعد منه دبی ..

عطش . بحر و التار اذهب ..

يسمع الماء و روي حرکا (۱)

هو لم ولد منی . يا دا استیس (۲)

(۱) سجع ثانی . کی بد من موث مع حکه
(۲) سجع ثانی . فالرصیع
اسی بحقوقه ان

مسکری ا چپ دست و پا بهی

باطفه باطق ترا دید و بجهت

تا نیاید عادی چندی که حسب

از برای رفع حاجات فرید

هر کجا فیری بوا آنجا رود

تا بحدت آب ر بالا و پست

کی روی کمر ریستان شد و

(۱) دست و پا شاهد شوندت ای رهی

(۲) در ماشی مسحق شرح و گفت

(۳) هر چه روئید ر پی محتاج رست

(۴) حق تعالی اگر سموات آفرید

(۵) هر کجا دردی دوا بجا رود

(۶) آب کم حوشمگی آور بدست

(۷) تا مراد طاعت با کما

- (۱) يَنْزِلُ الدُّرَّ مِنَ الثَّيِّدِ اَذْهَبِ
 كَثْرَةً حَتَّى يَهْطِئَ بِهٖ اَنْطَامِيْ يُصِرُّ
 (۲) بَعْدَ دَامِنْ صَوْتٍ زُبُورِ الْهَوَا
 يَا كَبِيْرُ تَسْمَعُ اَلْمَاءَ اَلْتَّيْمُ ..
 (۳) عَنْ حَيْشٍ لَمْ يَقُلْ حَاحُكَ
 (۴) تَحْوُهُ تَسْجُبُ اَنْتَ لَا دَا
 تَحْوُ زَرْعٍ يَاسِرٍ حَتَّى يَجِدَ
 (۵) اُخْرَ رَزْعٍ لِرُوحٍ مِنْ مِثْلِهِ اَسْتَمِرَّ
 كَانَ مَاءُ الرَّحْمَةِ اَطْفَ وَ يَرِي
 (۶) كَيْ سَقَاهُمْ رَبُّهُمْ يَأْتِي اَلْخَطَابُ
- لَعُوْا لَهُ وَ لَسَلْ تَعْبُ
 وَ رَهِيْنُ لَمَّارٍ وَ خَبْرُ اَلْهَجْرِ
 صَوْتِ مَاءِ اَلنَّهْرِ رَادٍ بِاَلْصَّفَاءِ (۱)
 شَرِبَ اَلطَّاهِرُ بِالرُّوحِ تَصِيْرُ
 تَمَكُّ اَلْمَاءِ وَ وُسْعُ خَهْدِكَ
 تَبْوِيْ اَلْمَاءِ تَحْرُ زَمَانُ
 تَصْرَهُ وَ اَسْمَرُ مِنْهُ تَحْدُ
 اَلْفُ تَفْ حَوْهَرٍ عَرَّ اَثَرُ
 مِنْ هُوَ اَلْمَدْوُ مَاءُ لَكُوْثَرُ
 رَدُّ طَمِّ وَ اَللّٰهُ اَذْرِيْ بِاَلْصَّوَابِ

(۱) ای من صورت رسول الهی، صفت صوت لایه ششیه را که می اسمع صوتا برعه
 سدی هو من لرسول الله معظم املاکة او من رسول لهو، و هو لسحاب اسمع ای
 لبعصر علی ماء الجبل و سمع لها و سمع صوت ماء و منه من کلامه صوت ماء نهر لعره
 علی معوی هو المدی يرسل الرياح شر من بدی رحمة

- (۱) رو بدین بالا و پستیها برو
 (۲) بعد از آن از بانگ زنبور هوا
 (۳) حاجت تو کم نباشد از حشیش
 (۴) گوش گیری آب را تو میکشی
 (۵) زرع جانراکش جواهر مصر است
 (۶) تا سقاهم ربهم آید خطاب
- تا شوی تشنه و حرارت را گرو
 بنک آب جو قیوشی ای کیا (۱)
 آب را گیری سوی او می کشیش
 سوی زرع خشک تا باید خوشی
 از رحمت پر زرب کور سب
 تشنه باش الله اعلم بالصواب

فی بیان اتیان الامراة الکافرة بالطفل الرضيع الى النبی (ص)

و اطلقه اخیسی (ع) بمعجزات الرسول

- (۱) مراة کافرة من فرقه
وردت نحو النبی تمسح
(۲) حصرت عند النبی فی حمار
(۳) عمره قال النبی فعاثک
(۴) یا رسول الله ام د اصمی
من لك فی السعیر قل بشهد
(۵) من لك یا ایها الطفل الصغیر
لك قد صار اللسان یبصر
(۶) قال فالحق لی قد علما
ذا الکلام لی انا مع جبرئیل
- عرفت ایضا بکل سوعة
له بینه تعلم سرا کمن.
حماها طفل لها شهرین صار
سلم لله وقد جثا ابیک
عصا وابت له اسکت یحیی
انت فی هذا قصه لا تعد
علم ذک حمی کحریر
تطلق عما یروون فی اکثر
ثم تعد جبرئیل قهما
فی البیان بصرت انما ورسیل

آمدن زنی کافره با طفل شیرخواره نزدیک «صطافی» (ع) و اطلق شدن طفل

چون هیسی بمعجزات رسول (ص)

- (۱) هم رآن ده مک زنی از کافران
(۲) پیش پیغمبر درآمد با حمار
(۳) گفت کودک سلام الله علیک
(۴) مادرش از حشم گفتن همین حموش
(۵) این کیت آموخت ای طفل صغیر
(۶) گفت حق آموخت آن که جبرئیل
- سوی پیغمبر دوید شد در منجان
کودکی دو ماهه را در کنار
یا رسول الله قد جثا ابیک
گفت میکند بین شهادت را بگوش
که زبانت گشت در طلعی جریر
در بیان با جبرئیل من رسیل

(۱) قَالَتْ أَتِن هُوَ دَا قَالَ عَلَى
 (۲) أَتُظِرِّي فَوْقًا عَلَى الرَّأْسِ اث
 وَلِي مَعَ مَاءِ الْفِ دَلِيل
 (۳) لَهُ قَالَتْ تَنْظُرُ أَتَنْتَ بَلَى
 (۴) شَعْ قُوقُ رَأْسِكَ وَصَفَ الرَّسُولُ
 رَحْمَةً بِالْعَرَةِ اتَّقْدَبِي
 (۵) فَأَلْ رَسُولُ أَيُّهَا الْبَطْلُ الرُّصِيعُ
 (۶) كُنْ لَكَ قَالَ لَدَى الْحَقِّ الْعَزِيزُ
 وَلَدَى صَمِّ الْمَخَانِيثِ الطُّغَمَاءُ
 (۷) مَنِ الْعَزَى وَحَقِّ مَنْ لَكَ
 أَنَا بِالْكَلِّ بَرِيءٌ وَنَظِيفُ

(۱) گفت که گفتا که بالای سرت
 (۲) ایستاده بر سر تو جبرئیل
 (۳) گفت می بینی تو گفتا که بلی
 (۴) می پیامزد مرا وصف رسول
 (۵) پس رسولش گفت ای طفل رضيع
 (۶) گفت تا هم پیش حق عبدالعزیز
 (۷) من د عزى پاك و بيزار و برى

رَأْسِكَ لَمْ تُرِهِ أَتَنْتَ بَلَى
 جَبْرَائِيلُ قَاتِمٌ يَا وَيْلَكَ
 بَلَى.. وَفَقَ الْأَمْرَ لِحَقِّ الْجَلِيلِ
 قَالَ مِثْلُ الْبَدْرِ عَمْرًا كَمَلًا
 مِنْ عَلَوِي عَلَّمَ مِنْ ذَا السَّمَوَاتِ
 وَ مِنْ الْعَمَلَةِ ذِي آيَقُطْنِي
 لَهُ قَالَ مَا اسْمُكَ قُلْ وَالْمُطِيعُ
 بِاسْمِي الْمُرْتَسِمُ عِنْدَ الْعَزِيزِ
 ذِي غَدَوَاتِ الْعَبْدِ لِلْعَزَى مُدَامُ
 إِصْطَفَى الْأَرْسَالَ فِيهِ خَصَا
 وَمَلُولٌ مِنْهُ بِالْخُلُقِ شَرِيفُ

می نه بیی کن سالا مسطرت
 مر مرا گشته بهد گونه دلیل
 بر سرت تابان چو بدر کاملی
 زان علوم می دهاند زین سفول
 چیست نامت بازگو و شو مطیع
 بهد عزى پیش این يك مشيت حيز
 حق آنكه دادت آن پیغمبری

(۱) فُصِّي عَمْرُهُ اشْهُرَيْنِ كَانَ
 قَالَ دُرْسُ الْمَالِغِ الْعَالِيَةِ مَنْ
 (۲) وَمِنْ الْجَنَّةِ فِي ذَاكَ الْمَسْرِ
 وَ دِمَاعِ الطُّفْلِ مَعَ مَهْ لَه
 (۳) وَمَعًا وَلَا هُمَا خَوْفُ السَّقُوطِ
 كَالرَّهْرِ الرُّوحِ أَوَّلَى وَمَا
 (۴) ذَاكَ الْوَاحِدُ مَنْ كَانَ لِأَيَّةِ
 مَاهِ مَرَّةٍ صَدَقًا صِرَا
 (۵) ذَلِكَ الْوَاحِدُ مَنْ كَانَ لِأَيَّةِ
 فَلَهُ بِالطُّوْعِ طَيْرٌ وَ سَمَكٌ

- (۱) کودکی دو ماهه همچون ماه بدر
 (۲) پس جنوط آن دم زحمت در رسید
 (۳) هر دو می گفتند از خوف سقوط
 (۴) آن کسی را کفش معرف حق بود
 (۵) آن کسی را کفش خدا حافظ بود

مِثْلُ بَدْرِ التَّمْرِ فِي خَيْرِ الْيَاقَانِ
 كَانَ صَدْرُ الْفَضْلِ وَالْخَلْقِ الْحَسَنِ
 وَصَلَ بَعْدَ حَنْوَطٍ مَلْتَمَسِ
 شَمِّ - وَ رَدَادِ عَرَامَا وَوَلَهُ
 أَنْ عَلَى رَاتِحَةِ هَذَا الْحَنْوَطِ
 مَا بِهِ غَيْرُ السَّرُورِ وَ الْهَنَاءِ
 عَرَفَ الْحَمْدُ وَ النَّاسِي تَسَاءُ
 لَهُ أَمَى مَرَّةٍ مَا طَلَمَا
 حَنْوَطٌ مِنْ كُلِّ مَنْ رَامَ إِدَاءَهُ
 حَرَسَ أَيْضًا وَ مَا شَاءَ مَذَكُ

- درس بالغ گفته چون اصحاب صدور
 تا دماغ طفل و مادر بو کشید
 جان سپردن به بر این بوی جنوط
 جامد و نامیش صد صدق و نه
 مرغ و ماهی مرو را حارس بود

فی بیان خطف العقاب خف السبی (ص) و دها به فی الهواء وسقوط
حیه سوداء منه

- (۱) وَ بِذَا الْحَالِ هُمَا صَوْتُ الصَّلَاةِ سَمِعَ أَحْمَدُ مِنْ تَحْتِ الْأَجْهَاتِ
(۲) طَلَبَ الْحَاءُ الْوُضُوءَ حَدْدًا أَنَّهُ بِالْعَاءِ الَّذِي كَمْ بَرْدًا
(۳) يَدُهُ وَالْوَحْهَ وَالرَّجْلَيْنِ قَدْ غَسَلَ وَاللَّبْسَ بِالْحَبِ قَصْدًا
خَاطَفُ الْخَفِّ لَهُ الْخَفُّ خَطَفٌ
(۴) فَلَمَّا حَوَّلَ الْحَبَّ دَا الْحَبَّو الْخَطَابُ يَدُهُ مَدَّ لَهُ الْحَبُّ الْعَقَابُ
(۵) خَطَفَ مِنْ يَدِهِ فِيهِ دَهَبٌ كَأَهْوَاءِ فِي الْهَوَا ثُمَّ اقْتَبَسَ
أَسْوَدَ سَالِحٍ مِمَّنْ وَفَعَا
(۶) حَبَّةٌ سَوْدَاءُ مِنْ دَا الْحَبِّ قَدْ وَقَعَتْ مِنْ ذَلِكَ اللَّطْفِ الْمُتَمَدُّ
(۷) فَالْعُقَابُ التَّاصِعُ صَارَ رَجْعُ بَعْدَ بِالْخَفِّ وَ قَالَ يَوَاعُ

ر بودن عقاب موزه رسول (ص) را و بردن در هوا و نگون کردن و از موزه مار

سیاه رو افتادن

- (۱) اندرین بودند کلوازلای مصطفی بشنید از بانگ ملا
(۲) خواست آبی و وضو را نازه کرد دست و رو را شست از آن آب سرد
(۳) هر دو پا را شست و موزه کرد رای موزه را بر بود است موزه رای
(۴) دست سوی موزه برد آن خوش خطاب موزه را بر بود از دستش عقاب
(۵) موزه را اندر هوا برد او چو باد پس نگون کرد و از آن ماری فتاد
(۶) در فتاد از موزه یک ماری سیاه زان عنایت شد عقابش یک خواه
(۷) پس عقاب آن موزه را آورد بار گفت هینستان و رو سوی نماز

- (۱) خُذْهُ وَأَمْسُ الصَّلَاةَ لِأَضْطَرَّارٍ
 أَنَا كَسِرَ الْعَصَ مِنْ سَامِي الْأَدَبِ
 (۲) وَيَلْ ذَاكَ مَنْ بَسُوهُ الْأَدَبِ
 وَعَلَى وَفَقِ الْهُوَى الْفَتَوَى يَقُولُ
 (۳) قَالَ رَسُولُ شُكْرِهِ أَتَدَى وَفَالِ
 (۴) وَالْوَفَاءَ كَانَ دَا أَنْفَ حَطَفَ
 عَيْمِي أَهْمَتِ عَيْمِي وَ أَنَا
 (۵) هَبْ كُلَّ غَيْبِ اللَّهِ لِمَا
 فَيَبْلُغُ الْفُحْطَةَ أَقْلَبَ شُغْلٍ
- قَدَّارَ كَتَّ الْأَدَبَ وَالْإِفْكَارَ
 أَمْسَكَ بِوَالصَّفِّ الْقِي وَالنَّصَبِ
 قَدَمًا يَتَّقِلُ لَا عَنْ سَبَبِ
 لَا لِأَثَامٍ يَكُونُ دَانِ مَصُولِ
 دَا حَمًّا تَحْنُ رَأْيَا وَ مَلَالِ
 وَالْحَضُورَ ذَهَبَ مَيْمِي أَنْحَرَفَتْ
 بَصَرَتْ فِي أَمَمِ الْكَثِيرِ وَالْعَمَا
 عَامَ . أَتَوَقَّفُ عَنْ بَرِّ الدُّنَا .
 هُوَ فِي نَفْسِهِ . وَالسَّتَرُ اسْتَدْلُ .

- (۱) از ضرورت کردم این گستاخی
 (۲) وای کو گستاخ بانی می بید
 (۳) پس رسولش شکر کرد و گفتم ما
 (۴) مورد برمودی و من درهم شده
 (۵) گر چه هر عیبی خدا ما را بود
- من را ادب درم شکسته شامی (۱)
 بی ضرورت کش هوای فتوی دهد
 این جفا دیدیم و بود این خود و ما
 او غم بردی و من در غم شدم
 دل در آن لحظه بخود مشغول بود (۲)

(۱) شکسته شامی کنیه او بگون سازی است زیرا که شاخ شکسته بگون سار می باشد - (۲) برخی ر شرح گفته اند می درین وقت در شریعت بودم این روی مرا عقلت مند و بعضی گفته اند معنی است چنین است که دل بخود مشغول بود که نفس دل ر مشاهده می کرد و داب با احدی و جمیع اسما و صفت در دل است و بسبب استغراق درین مشاغل توجه بسوی بعضی اکتوان بود -

- (۱) قَالَ حَاشَا عَقَلَهُ تَتَدَوُّ بِكَ
 رُؤْيَايَ لِلْغَيْبِ ذَاكَ عَكْسُكَ
 (۲) كَأَنَّ أَيْضًا رُؤْيَايَ لِلْجِبِ
 فِي الْهَوَاءِ لَيْسَ ذَا مَنْ قُدْرَتِي
 (۳) عَكْسُكَ يَا مُصْطَفَى الْعَكْسِ الْمَهِرِ
 دَائِمًا وَصَاءً الْكَوْنِ يَهْدِي
 وَكَذَا الْعَكْسُ الدَّجَى الْمَطَامِ
 قَاتِمٌ دَوْمًا وَطَيْسٌ مَفْحَمٌ
 (۴) عَكْسٌ عِنْدَ اللَّهِ نُورِيٌّ عَدَا
 كُنْهُ الْحَقِّ دَلٌّ وَهَدْيٌ
 عَكْسُ ذَلِكَ إِلَّا حَسْبِيَ الْعَمِي كَلَّا
 كُنْهُ بِالذَّاتِ مَدْنُومٌ مَهَانٌ
 (۵) عَكْسُ كُلِّ أَحَدٍ رُوحَاتُ
 إِعْلَمُ أَنْظُرْ أَثَرًا فِيهِ أَرَدْتُ
 كُلِّ جَنْسٍ تَطَلَّبُ فِي حَالِهِ
 إِحْسَنُ اعْرِفْ حَالَهُ فِي قُرْبِهِ

فی بیان وجه اخذ العبرة من هذه الحکایة ومعرفة الیقین ان

مع العسر یسراً

- (۶) هَذِهِ الْقِصَّةُ يَا رُوحُ عَدْتُ
 أَكْ حَيْرَ عَمْرٍةَ فِيمَا نَدْتُ

- (۱) گفتم دور از تو که غفلت از نورست
 دیدم آن عیب را هم عکس نیست
 (۲) مار در مورد که بسم در هو
 نیست از من عکس نیست ای مصطفی
 (۳) عکس نور بی همه روشن بود
 عکس ظلمانی همه گلغش بود
 (۴) عکس هدایت همه نوری بود
 عکس بیگانه همه کوری بود
 (۵) عکس هر کس را مدارای جان بین
 بهلوی جسی که خواهی می بین

وجه عبرت گرفتن از این حکایت و یقین دانستن (ان مع العسر یسراً)

- (۶) عبرت است این قصه ای جان مر ترا
 تا شوی راضی تو در حکم خدا

- (۱) کَیْ یُحْکِمُ اللهُ تَرْضَى کَیْ تَصِیرُ
 إِذْ تَرَى وَاقِعَةً بِالْصَّدَقَةِ
 (۲) فَمِنْ الْخَوْفِ بِهَا الْفِرَیْ یَصِیرُ
 تَصَحَّحْتَ بِنَمْعٍ وَ حَرَزْ
 (۳) حَيْثُ أَنَّ الْوَرْدَ لَوْ مِثْلُ الْوَرَقِ
 اِنْدَامًا تَرَكَ الضَّحْكَ وَ اَنْ
 (۴) فَاَنَا مِنْ شَوْكَةٍ قَالَتْ بِعَمَّةٍ
 وَمِنْ الشَّوْكِ اَنَا الصَّحْكَ لِي
 (۵) بِالْقَصَائِدِ كُلِّ مَا صَاعَ لَكَ
 (مَا التَّصَوُّفُ قَالَ وَجَدَانِ الْفَرَحُ)

قد نیت مالی به ادی

- چون به بینی واقعه تا گمان
 تو چو گل خندان که سود و زیان
 خنده نگذاورد نکرد منشی
 خنده را من خود رجا آورده ام (۱)
 تو یقین دان که خریدت از بلا

(۱) من الشوک انا بالضحک فا

- (۱) تا که زیرک باشی و نیکو گمان
 (۲) دیگران کردند زرد از بیم آن
 (۳) دانکه از کل گرفتو برگش میکنی
 (۴) گوید از خاری چرا افتم بزم
 (۵) هر چه از تو یارو کرده از قضا

(۱) ربط این بیت به ست پیش مدین وجه است که دو بیت سابق گفته که از
 مرکبین برگ از گل حده را میگذاورد و در این ست بریر آن می کند که از کدن برگ از گل
 اگر چه خار بودار میشود لکن گل می گوید که از خار چرا دل ترکم در آنکه بر حده
 که میکم از خار ست

- (۱) مَنْ تَلَاوِ وَ لَهُ إِذْ أَلْقَابُ
 مَنْ يَدِي الْخَلْقِ الْحَمَلِ خَطَا
 (۲) كَيْ مِنْ الْحَبِيبِ يَنْجِي رَجُلَهُ
 (گفت لا تَأْتُوا عَلَى مَا فَاتَكُمْ)
 (۳) فَالْأَلَا ذَلِكَ الْبَلَاءُ الْعَظِيمُ
 نَمَعَ كَمْ مِنْ مَصْرَافٍ كِبَارُ
 الْقَعَابِ دَالَهُ قَتَانُ الثَّيَابِ
 ذَلِكَ الْحَفُّ كَمَا قَدْ سَامَا
 يَا صَمِي عَقْلٍ عِشَارُ مَالَهُ
 إِنْ أَتَى السَّرْحَانُ وَارْدِي شَأْنَكُمْ (۱)
 دَفَعُ وَأَصْرَرُ ذَلِكَ الْمَرَامُ
 حِكْمَةُ الْخَلْقِ حُلُّ الْقِتْدَارِ.

استدعاه شخص من موسى ان يعلمه لسان البهائم

- (۴) وَلَمُوسَى رَجُلٌ هَدَى شَبَابُ
 (۵) وَ الْبَاسَانُ كَيْ نَصُوتُ لِحَبْوَانِ
 (۶) أَحَدٌ فِي دَيْسِي فَلَا تَسْهَ
 قَالَ الْخَبْوَانُ عَلَّمْنِي الْخَطَابُ
 وَ السَّاعِ الْمَمْرَةُ لِي فِي رِمَانُ
 إِيْسِي أَدَمُ حَوْلُ الْأَطْلُطَةِ

(۱) الاية فی سورة العنکبوت ما جاء من مصیفة فی الارض و لا فی السمک لا
 فی کتاب من قبل ان یسرقه ان ذلك علی الله یرسل کلاً یمسوا علی ما فانکم ولا تفرحوا
 بما آتاکم والله لا یحب کل مغتال فخور -

- (۱) آن عقابش را عقابی دس که او
 (۲) تا رهاند پیش را در رحم مار
 (۳) کان بلا دمع براهای برگ
 در رهود آن موره در ران بیخ خو (۱)
 ی بحث علی که باشد بی عشار
 وان زبان مع زبانهای سترک

استدعاه نمودن شخصی از موسی (ع) آموختن زبان بهائم را

- (۴) گفت موسی را یکی مرد جوان
 (۵) تا بود کر ناگه حیوانات و دد
 (۶) چون زبانهای بی آدم همه
 که بیاموزم زبان جانوران
 عبرتی حاصل کنم در دین خود
 در پی آست و بان و دمدمه

(۱) ر غناب و ریح و بلا که برایش در رهود موره رخ داد همان عقابی دس
 که موره را برهود بری دمع بلا پس ریح س بلا ریح بالای عظیم را دمع کرد -

وَجَمَّ أَحْرًا كَثْرًا أَوْ أَقَلًّا
مَنْ تَدِيرُ لَهُمْ وَفَقِ الْأُمُورُ
وَكَرَّكَ أَحَبِّي وَدَعَهُ مَدْمَسُ

لَهُ وَ الْأَحْبَرُ وَ أَهِي الْأَحْبَرُ
عَشْرَةً مَعَ يَقْطِعُهُ مَا أَنْ تَحْبُ
وَ حَرْوْفٍ لَا تَرْمُ مِنْ مَعْرِفَةٍ
صَارَ وَ الْحَرْصُ رَأَى فِي ضَمِّهِ
أَكْثَرَ حَرْصًا عَلَى الْأَمْرِ الْمَسِيرِ
لَمَعَ حَتَّى مِنْ التَّيْلِ الْحَدِيثِ
وَحَدَّ لَشَيْئَةٍ قَدْرًا رَكْنِي

لَا يَبْقَى اللَّطْفُ مِنْكَ يَا حَوَادِ
أَتَتْ أَوْ تَمُتُّ فَايَسُّ كَانَ

باشد از تدبیر هنگام گذر
کاین خطر دارد سی در پیش و پس
هار کتاب و از مقول و حرف و لب
گرم تر گردد همی از منع مرد
هر چه چیزی بود چیز از تو بیافت
لایق لطفت نباشد ای جواد
یاس باشد گر مرا مانع تو می

(۱) كَثَرَتْهَا وَ الْمَاءُ وَ الْحَزْ لَعْلُ
كَانَ لِلْحَيَوَانِ فِي وَتَيْتِ الْعَوْرُ
(۲) قَالَ مُوسَى لَهُ مِنْ هَذَا أَمُوسُ

وَلَكَمْ مِنْ حَظَرٍ فِي الْأَوَّلِ
(۳) وَمِنْ اللَّهِ الْعَظِيمِ بِطَلَبِ

مِنْ كِتَابٍ وَ مَقَالٍ وَ شَمَةِ
(۴) وَ الْأَحْرُ الرَّحْلُ مِنْ مَنِيهِ

وَ كَذَا الْأَنْسُ الْأَمْعُ يَصِيرُ
(۵) قَالَ يَا مُوسَى فَلَمَّا النَّوْرُ ذَلِكَ

كُلُّ شَيْءٍ كَانَ شَيْءًا مَكَانًا
(۶) وَ هِيَ أَحْرَمٌ عَنْ هَذَا لَمَرَادُ

(۷) مَا بَ الْهَقِّ تَعَالَى دَارْمَانُ

(۱) بوی که حیوانات را خرد دیگر

(۲) گفت موسی رو گذر کن زین هوس

(۳) عبرت و بیداری از یردان طلب

(۴) گرم تر شد مرد راں معش که کرد

(۵) گفت ای موسی چو نور تو بتافت

(۶) مرا محروم کردن زین مراد

(۷) این زمان قائم مقام حق تو می

دَا تَعْلَمُ اَنْ لَّهٗ اَنْلِيسَ اَرْحِمَ
 لَهٗ اَوْ عَلِمَتْهُ .. وَاَفِی الْخَطَرِ .
 نَزَعَ مِنْ قَلْبِهٖ لَاۤ اَقْبَى الشُّرُودَ
 نَحْنُ اَنْبِیَی الْوَحْهٖ مَبَا كَرَمَا
 یَجِدُ یَا رَبِّی الثَّوْبَ الْغَمَّ
 لَا یَلِیْقُ الْقُدْرَةُ الْاُولٰی اَلَا سَدَّ
 رَاسَ مَالٍ فَهَوَ كَرُّ الْمَتَّقِی
 حَاۤءَ اَلتَّقْوٰی لَدٰی مَنْ مِنْهُ یَدُ
 . وَ یَهْلُزُ یَكُوْنُ بَاقِی .
 سَبَّحًا اَلْاِصْبَعُ قَدْرًا ذُنٰی
 تُرِكَ لَا یُوَحِّدُ اَلْمَرْءَ

سخره کردنش مگر دیو رحیم
 و در نیاموزم دلش بد میشود
 رو نکردیم از کرم هرگز دعا
 دست خایه جامه ها را بر درد
 عجز مهتر مایه برهبر کار
 که بتقوی ماند دست نارسان
 که ز قدرت صبرها پیرو شد (۱)

(۱) قَالَ مُوسٰی رَبِّی الْمَرْءَ السَّلِیْمَ
 (۲) سَخِرَۃً سَوٰی فَاَکَمْ جَاۤءَ الضَّرَرُ
 وَ اِذَا مَا تَمَّ اَعْلَمَۃَ الْحَضَرُ
 (۳) قَالَ یَا مُوسٰی لَهٗ عَلِمَ فَمَا
 (۴) عَنْ دُعَاۤیْ اَبَدًا قَالَ اَلنَّدَمُ
 (۵) خَرَقَ وَ اَلِیْدَ عَصَ کُلُّ فَرَدُ
 اَنْ یَكُوْنُ اَلْعَرُّ الْقَصَۃَ وَ اَلْمَقِی
 (۶) وَ لِهٰذَا الْفَقْرُ فَحَزِی اِلَّا تَدُ
 تَمَّ اَصْلُ اَلْمُبْقٰی کَانَ وَاَفِیَا
 (۷) وَلِیْدًا کَانَ اَلْعَمِی وَ اَلْعَمِی
 حَبِیثٌ اَنْ اَلْاَصْرَ عِنْدَ الْقُدْرَةِ

(۱) گفت موسی ربی المرء السلیم
 (۲) گر بیاموزم زیانکارش شود
 (۳) گفت ای موسی بیاموزش که ما
 (۴) گفت یارب او پشیمانی خورد
 (۵) نیست قدرت هرکسی را سازوار
 (۶) فقر زین رو فخر آمد جاودان
 (۷) زان غنی و زان غنی مردود شد

(۱) پیرو بر درن فرسود سعی ملامت باشد و سعی ودع نیز آمده است

- (۱) فَيَعْقِرُ وَيَغْفِرُ كُمْ وَجَدَ
 مِنَ آيَةِ الْفَسْ مِنْ بَاحِرِصْ قَدْ
 (۲) فَمِنْ الْفَمِ أَتَتْ كُلُّ مَنِي
 وَبِمَاكَ أَلَدَةُ لَانِبَسِ صَارَ
 (۳) كُلُّ أَطْيَبِ أَلَهُ الْأَطِينِ الْأَمَلِ
 لَهُ هَضْمُ الْكُرِّ بِالْوَرْدِ قَدْ
 أَمَّا الْإِنْسَانُ وَ الشَّرِّ فَقَدْ
 مَلَيْتَ وَ الْفَمِ أَنْوَاعَ الْكَتَدِ
 لِلْمَقْضُولِي الَّذِي حَبَّ الْعَنَا
 صَيْدًا تَوَلَّتَهُ وَالْأَ وَ دَمَارَ
 كَانَ ذَاكَ الْعَايِزُ الْوَاهِي الْعَمَلِ
 مَزَجَ مَا حَصَلَ «هَبَّةٌ وَ جَد»

أَتَيَانِ الْوَحْيِ إِلَى مُوسَى مِنَ الْحَقِّ تَعَالَى بِأَنْ عِلْمَهُ الشَّيْئِي الَّذِي

بِمَتَدْعِيهِ أَوْ عِلْمَهُ الْبَعْضِ مِنْهُ

- (۴) لَهُ قَالَ اللَّهُ إِمْنَعَهُ يَلْبِقُ
 وَ الْبَيْدَ أَمَّا لَهُ افْتَحَ بِاخْتِيَارِ
 (۵) الْفَعْوَدِيَةِ كَأَنَّ الْأَحْيَاءَ
 بِسَوِي دَا فَمَقْهَرٍ وَ اضْطِرَّارِ
 هُوَ فِيمَا طَلِبَ كَانَ حَقِيقِي
 كَبِمَا شَاءَتْ وَمَا مِنْ اضْطِرَّارِ
 مَلْحًا الشَّانَ لَهَا زَادَ اعْتِبَارِ
 دَارَ هَذَا الْمَلِكِ لَا بِاخْتِيَارِ

- (۱) آدمی را عجز و فقر آمد امان
 (۲) از غم آید آرزوهای فضول
 (۳) آرزوی گل بود گل خواره را
 از ملای نفس بر حرص و غمان
 که بدان جو کرده است آن صید عول
 گل شکر نگوارد آن بیچاره را

وَحْيِ آمَدِنِ از حَقِّ تَعَالَى بِمُوسَى كِه بِيَاْمُوزِشْ بَچِيزِي كِه اَسْتَدْعَايِ كُنْدِ

بِا بَعْضِي از آن

- (۴) گفت یزدان که بدم بایست او
 (۵) اختیار آمد هدایت را نیک
 برگشتا در اختیار این دست او
 ورته میگیرد بناخواه این فلک

(۱) كَانَ مِنْهُ الدُّورَانِ لَا يُأْخِرُ
 حَيْثُ أَنْ الْأَخْيَارُ فِي الْجَنَّةِ
 (۲) هَذِهِ الْأَشْيَاءُ كُلُّ سَجَّةٍ
 مِنْ عَذَى الْعَذْرَى وَالسَّيِّحِ لَهُ
 (۳) فِي الْبِدْمَةِ صَعِ السَّيْفِ أَوَّلُ
 فَهُوَ إِمَّا الْعَارِي يَفْدُو الْعَمِيقِ
 (۴) حَيْثُ كَرَّمْنَا نَبِيَّ آدَمَ صَارَ
 نَصَبُهُ الزَّنُورُ صَارَ لِلْمَثَلِ
 (۵) وَكَامِلُ الْخَلِّ مَنْ أَمِنَ كَانَ
 وَكَامِلُ الْحَيَّةِ مَنْ كَمَرُوا
 (۶) حَيْثُ أَنْ الْمُؤْمِنُ سَامِي السَّاتِ
 صَارَ وَالرَّيْقُ لَهُ كَانَ الْحَيَاتِ

لَا ثَوَابَ وَلَا جُزْءَ وَزَجَرُ
 كَانَ مَقْبُولًا لِرَجْوِ أَوْ ثَوَابِ
 دَائِمًا لِدَاتِ طَعْمِ صِرَاحَتِ
 نَسِ دَا نَفْعَ لَهُ حَرِّ الدَّلَّةِ
 لَهُ مِنْ عَجْرِ هِ حَتَّى يَبِي
 أَوْ يَكُونُ الْخَلِّ قَطَاعُ الطَّرِيقِ
 لِاخْتِيَارِ فِيهِ لَا عَنْ اضْطِرَارِ
 نَصَبُهُ الْحَيَّةِ صَارَ لِلْمَثَلِ
 مَعْدُ لِلْمَثَلِ بِاللَّطَفِ بَانَ
 مَعْدُ السَّمِ هُمْ مَا ظَهَرُوا
 أَكَلِ حَتَّى كَمَلِ بِالْجَنَّةِ
 وَالْإِسْمَاءُ وَبِهِ وَافَى لَمَحَاتِ

(۱) گردش او را نه آخر و نه عقب
 (۲) حمله اشیا خود مسح آمده
 (۳) نبغ در دستش به از عجزش سکن
 (۴) را که کرما شد آدم را اختیار
 (۵) مؤمنان که غسل زبور وار
 (۶) را که مؤمن خورد بگزیده سات

کاخندار آمد هر وقت حساب
 است آن تسبیح جبری سودمند
 تا که عاری گردد او یا را هر
 بیم ز نور غسل شد سم مار
 کاهن خود کان رهبری همچو مار
 تا چو بخلی گشت ربق او حیات

- (۱) اَيْضًا الْكَافِرُ حَلَالًا شَرِبَ
 مِنْ غَدَاهُ السَّمِ اَيْضًا كَانَ فِيهِ
 (۲) اَهْلُ الْاِهَامِ الْاِلَهِ وَ الثَّنَا
 اَهْلُ تَسْوِيلِ الْهَوَى سَمِ الْعَمَاتِ
 (۳) اِنْ دَا التَّصْدِيقُ كَلًا وَ الثَّنَا
 لِاخْتِيَارٍ وَ اِحْفَظِ وَ انْتَبِهْ
 (۴) حَمَلَةُ الْعَسَاقِ اِدْوِي اَسْحَرُ هَمْ
 كَلَهُمْ نَامُتِّقِينَ الزَّاهِدِينَ
 (۵) حَيْثُ اَنْ اَقْدَرَهُ وَ اَلْحَدَّ عَدَّ
 اَصْحَحْ حَتَّى الْاَحْلَ لَا يَسْتَرِدَّ
 (۶) رَأْسُ مَالٍ تَفْعَلُ قُدْرَتُكَ
- مِنْ صَدِيدٍ وَ غَدَى اَلْعَلَوِ الْعَذِبِ (۱)
 طَاهِرًا وَ الْجَسُّ لِلْجَسْرِ شَيْءٌ
 صَبَرُوا عَيْنَ الْحَيَاتِ وَ الْهَمَّ
 صَبَرُوا بِالذَّاتِ هَانُوا وَ الصَّغَاتِ
 وَ الْمَدِيحِ كَانَ فِي هَدْيِ الدَّاءِ
 تَذَكَّرَ لَا يَقْضِدُ شَيْءٌ سِوَاهُ
 حَمَلُوا وَ اَمْتَمَعُوا عَمَّا لَهُمْ
 صَبَرُوا لَلَّهِ دَوْمًا عَانِدِينَ
 دَهْمًا فَالْعَمَلُ ثَمًّا كَسَدُ
 رَأْسِ مَالٍ لَهُ اَلَمُوتِ اَسْتَعِذْ
 اَصْحَحْ وَفَتْ الْقُدْرَةَ اِحْفَظْ لَكَ

(۱) قار تمالی فی سورة ابراهیم واستمعوا وحاب کل جبار عید من ورائه بهم بدخلها
 و بقی من ماء صدید) و هو ما نسل من خوف من الار مع الفج و الدم -

- (۱) باز کافر خورد شربت از صدید
 (۲) اهل الهام خدا عین الحیات
 (۳) در جهان این مدح و شایان و دهی
 (۴) حمله رندان چونکه در رندان روند
 (۵) چونکه قدرت رمت کاسد شد عمل
 (۶) قدرتت سرمایه سودت هین
- هم ز فویش ره ر شد در وی بدید
 اهل تسویل هوی سم الیمات
 را اختیارست و حفاط و آگهی
 متنی و راهد و حق خواه شدند
 هین که تا سرمایه بستند اجل
 وقت قدرت را نگهدار و سب

- (۱) وَامِينِ الطَّرْفِ أَلَكِ ابْنِ آدَمِ
 رَاكِبًا كَانَ عَارِ الْأَحْيَارِ
 (۲) بَعْدَ هَذَا لَهُ مُوسَى مِنْ وَدَادِ
 (۳) أَصَمَّ وَجْهَتْ سَوَى فَاتْرُكَهَا
 مَسَحَ دَرَسًا مِنَ الْمَكْرَاعِدِ
 مِنْ عَلَى سَابِحِ كَرَمْنَا أَعْلَمِ
 فِي يَدِ إِدْرَاكِهِ دَوْمًا يَدَارِ
 صَحَّ دَوْمًا لَكَ قَالَ الْمَرَادِ
 وَبِكَ هَذَا الْهُوسِ الْمَيْسُ لَكَ
 وَبِكَ سَرَّعَانِ مِنَ الْحَقِّ أَحْدَرِ

فی بیان قناعت ذلک الطالب

تعلیم لسان الدیک والدجاج والاور والبط و لسان الکلب من موسی (ع)
 و اجابة موسی له

- (۴) قَالَ نَطَقَ الْكَلْبُ عَلَمِي مَنْ
 مَعَ نَطَقِ الطَّيْرِ الْبَيْتِ وَ مَنْ
 (۵) قَالَ مُوسَى أَصَحَّ عَلِمْتَ أَنْتَ قَدْ
 (۶) مِنْ كِلَا الْأَتَمِيرِ دِينَ الْأَمْبَحَانِ
 فِي الصَّاحِ وَقِفْ مُنْتَظِرِ
 كَانَ فِي الْبَابِ مُدَى الْعَمْرِ نَسَكِرِ
 دَا حَاحِ كَانَ عَلَمِي رَمَسِ
 ظَهَرَ عِنْدَكَ نَطَقَ كُلِّ فَرْدِ
 كَانَ فِي أَسْبَكَةِ الْبَابِ زَمَانِ
 يَسْمَعُ الْمَطَقَ لَهَا وَ طَهْرَا

- (۱) آدمی بر خنک کرمناسوار
 (۲) بلاز موسی داد پنداورا بهر
 (۳) ترک این سودا بکوازحق بترس
 درکف درکش عنان اختیار
 که مرادت درد حوامه کرد چور
 دیو دادست برای مکر درس

قانع شدن آن طالب بتعلیم زبان مرغ خانگی و سگ و اجابت کردن

موسی (ع) اورا

- (۴) گفت باری نطق سگ کو برد دست
 (۵) گهت موسی هین نودای در رسید
 (۶) بامدادان از برای امتحان
 نطق مرغ خانگی کاهل پرست
 نطق این هر دو شود بر تو پدید
 ایستاده منتظر بر آستان

- (۱) أَتَيْتِ الْخَادِمَةَ بِالسَّفَرَةِ
وَقَعْتَ قِطْعَةً خَيْرٍ مِنْ
(۲) خَطَفَ الدِّيكُ لَهَا مِثْلَ الرِّهَانِ
(۳) رَحَّ عَلَيَّاهُ جَنَّتْ بِالظُّلَمِ قَدَوْتُ
وَأَنَا مِنْ أَكْلِي الْحَبِّ مِنْ
(۴) قَالِمٍ وَ شَعِيرٍ وَ حُبُوبٍ
تَأْكُلُ لَكِنْ أَنَا لَا أَقْدُرُ
(۵) تَأْكُلُ دِي قِطْعَةَ الْحَبِّ الْمُنَى
أَنْتِ دَا النَّرَرَ الْقَلِيلَ لِلْكَلابِ

جواب الديك للكلب

- (۶) بَعْدَ ذَا الدِّيكِ لَهُ قَالَ أَسْكُتْ
فَلَمْ يَكُنْ عَنْ ذَلِكَ اللَّهُ الْعَوِضُ

- (۱) خادمه سفره بیاشانند و فتاد
(۲) در بود آن را خروسی چون گرو
(۳) دانه گندم تو توانی خورد و من
(۴) گندم و جو را و ماتی حبوب
(۵) این لب نانی که قسم هست آن

جواب خروسی

- (۶) پس خروسی گفت تو در غم محور
که خدا بدهد عوض زمین ده دگر

(۱) بِإِنْ هَذَا الْفَرَسَ الْمَيِّدَ

تَأْكُلُ شَيْعًا قَلِيلَ حَزَنًا

(۲) لِيَكْلَابِ الْعَيْدِ مَوْتَ الْفَرَسِ

(۳) لَا يَكْسِبُ وَغًا لَمَّا اسْتَمَعَ

وَلَدَى الْكَلْبِ نَهْدًا لَدَيْكَ صَادَ

(۴) ثَانِي يَوْمٍ كَذَا الْبَدَيْكَ خَطَفَ

وَعَالِيهِ الْكَلْبُ إِذْ ذَاكَ الشَّفَا

(۵) قَالَ يَا مَكَارَ كَمْ كَذِبَ تَقُولُ

(۶) قُلْتَ أَنْتَ سَقَطَ إِلَيْكَ الْفَرَسُ

أَنْتَ عَنْ نَجْمِ السَّمَاءِ أَعْمَى الْبَصَرُ

(۷) لَهُ قَالَ ذَلِكَ الْبَدَيْكَ الْحَبِيرُ

(۱) اسب این خواجه سقط خواهد شدن

(۲) هر سگ را عید باشد مرگ اسب

(۳) اسب را هر وقت چون شیدمرد

(۴) روز دیگر همچنان ثان را بود

(۵) کای خروس عشوه ده چندین دروغ

(۶) اسب کش گفتی سقط گردد کجاست

(۷) گفت او را آن خروس ناخبر

سَقَطَ إِلَيْكَ أَنْتَ فِي عَدَا

أَنْتَ فِي دَلِكِ وَأَفِ رَزَقًا

وَأَفِ الرِّزْقِ وَلَمْ يَنْتَمِسْ

بِأَعْيُنِكَ الْفَرَسَ الْمَرْءَ فَرَعُ

أَصْفَرُ الْوَجْهِ بِخَوْفٍ وَأَيْكَسَارُ

بِقِطْعَةٍ حَذَرٍ كَمَنْزِلِ مَا سَفَا

فَتَحْ يَا دَيْكَ مَعْدُومُ الْإِصْفَا

ظَالِمَ أَنْتَ يَا تَوْرَ حَهْوَلُ

تَعْدُو أَيْسَ دَاكِ عَزَّ مَلَمَسُ

مَلَّتْ أَيْسَ الْبَصَرُ مِنْكَ وَالْطَفَرُ

فِي مَجْلٍ أَحَرَّ يَأْتِي بِسِيرُ

روز فردا سیرخور کم کن حزن

روزی وافر بود بی چوید و کسب

پیش سگ شد آن خروس را روی ورد

آن خروس و سگ بر اولب برگشود

طالعی و کادی و بی فروغ

کور اخترگوی و معرومی کجاست (۱)

که سقط شد اسب او جای دگر

(۱) بی جان و بوجل کوری ماند که اسب رمی و آسمان را بی بند دعوی

دین ستارگان می کند -

هُوَ بَاغُ الْقَرْسِ النَّفْعِ النَّفْسِ
 وَقَعَ فِي عَيْرِهِ خَافَ الْحَطَرِ
 فِي عِدِّ دِي نَعْمَهُ كَلَّا وَقَطْ
 عَجَلًا ذَا النُّفْلِ رُغَّ وَالْمَحِيصِ
 فِي الرِّمَانِ ذَاكَ النَّفْعِ الْقَمِ
 ذَاكَ أَكَلْتُ مَغْصِرٍ وَمَلَّالِ
 كَدُّهُ نَظُنُّ وَنَزْمُ سَرِي
 غَيْرَ أَنَّ فِي عِدِّ شَرِّ الْعَمَلِ
 وَبِدَا مَاتَ مَاتَ دَا الْغَلَامِ
 فِي أَمْرِ أَفْكَتِ وَالْعَدْنِي أَمِيرِ
 وَنَحَى مِنْ صَرِيرٍ إِنْ التَّمَاعِ

آن دیاں اندخت او مردگران
 مرگن را باشد آن است دست
 یادت از غم و ز دیاں آن دم محبوس
 ی امیر کا- ان نا طل و کوس
 لیک فردایش غلام آید مصاب
 بر سگ و حواصده ریزند اقربا
 رست از خسران و رخ را بفروخت

(۱) سَقَطًا صَارَتْ لَهُ تَفْتُ الْقَرْسِ
 وَنَحَى مِنْ صَرِيرٍ دَا- الْأَصْرُ
 (۲) لَكِنْ أَدْرَعُهُ نَعْمَهُ نَقَطْ
 (۳) بِذِكْرِ الْأَبْدِيِّ عَدْتُ ذَا الْحَرِيصِ
 وَحَدَّ مِنْ صَرِيرٍ حَفَّ وَ عَمَّ
 (۴) وَ يَوْمَ ثَالِثٍ لِبَدَيْكَ قَالَ
 يَا أَمِيرَ الْكَافِرِينَ فِي الْوَدَى
 (۵) قَالَ هَبْهُ الْبَقْلُ بَاغِ الْمَحَلِ
 (۶) يَجِدُ الْعَدُّ لَهُ يَلْقَى الْعَمَامِ
 نَشَرَتْ أَوْحَامَهُ الْخَضِرَ الْكَثِيرَ
 (۷) سَمِعَ هَذَا وَ ذَاكَ الْعَبْدَ بَاغِ

(۱) اسیر را بفروخت چست او از دیاں
 (۲) لیک فردا استرش گردد سقط
 (۳) زود استر را فروشید آن حریص
 (۴) روز ثالث گفت سگ با آن خروس
 (۵) گفت او بفروخت استر را شتاب
 (۶) چون غلام او پیبرد نانه
 (۷) این شنید و آن غلامش را فروخت

(۱) فَوْقَ خَدَّيْهِ وَ شُكْرًا وَ قَرَحَ

فِي ثَلَاثِ وَاقِعَاتٍ فِي الزَّمَنِ

(۲) مَذَاسَانَ الدِّيَكِ وَ الْكَائِبِ أَمَا

وَ رَتَبْتَ الْعَيْنَ مِنْ سَوَاءِ الْقَصَا

فِي بَيَانِ خَجَلِ الدِّيَكِ عَدَا الْكَلْبِ بِسَبَبِ كَذِبِهِ بِالْمَوَاعِيدِ الثَّلَاثَةِ

(۳) فَأَلَى كَيْفَ أَتَيْتَ مِنْ كَذِبٍ وَ مَكْرٍ

(۴) لَكَ غَيْرَ الْكَذِبِ مَا طَارَ مَدَامَ

نَ كَذِبٍ نَحْنُ نَعْتَدُوا مَوْهَبِينَ

(۵) نَحْنُ يَا هَذَا الْمَرِيْقُ الْإِنْدِيُوْكَ

رُقَاءُ الشَّمْسِ أَيْضًا نَطْلُبُ

لَهُ كَيْفَ أَظْهَرَ دَوْمًا أَنْ صَحَّ

وَ نَجَّى مِنْهَا تَعْلِيمٍ وَ فَنَ

قَدْ تَعَلَّمْتَ حَطَوْتَ دَالِهَاتِهَا

قُدْرَةَ إِي وَ بِهَا الْحَقُّ قَصَى

فِي بَيَانِ خَجَلِ الدِّيَكِ عَدَا الْكَلْبِ بِسَبَبِ كَذِبِهِ بِالْمَوَاعِيدِ الثَّلَاثَةِ

تَذَكَّرُ مِنْ عُشَاكَ دَوْمًا وَ كَرَّ

قَالَ حَاشِي وَ حَسْبِي وَ حَسْبِي فِي الْآنَامِ

أَوْ عَدِيًّا أَرَيْتَ وَ الشَّكُّ يَمِينِ

مِثْلَ مَنْ أَتَى صَدَقًا بِالسَّلَوُكِ (۱)

وَقَدْ أَلْبَسَ إِلَيْهِ نَدَبَ

(۱) قَالُوا وَ اعْلَمُوا مَا فِي ذَلِكَ مِنْ لِحَافَاتٍ مَعْرِفَةً وَقَالَ اللَّيْلُ يَسْطُرُ أَمْوَاطَهُ عَلَيْهِ

تَقْطِطُ لَا يَكَادُ يَخَادِرُ مِنْهُ شَيْئًا سِوَاهُ طَالَمَا قَصَرَ -

(۱) شکرهای می کرد و شادیم که من

(۲) تاردم مرع و سگ آموجنم

خجل گشتن، خروص پیش سگ بسبب دروغ شدن سه و هده

(۳) چند چند آخر دروغ و مکر تو

(۴) گفت حاشا از من و از جس من

(۵) ما خروسان چون مؤذن راستگو

(۱) در عر از سعه الهج پیش در این بیت بیت در آمده -

(رود دیگر آن سگ محروم گفت کای خروص ژاژ جاگو طاق و جت)

- (۱) فَمِنْ الْبَاطِنِ لَشَمْسُ الْحَرَمِ
 ..وَأَرْوِيَا الشَّمْسُ عَمَّا مَا مَنَعَ
 هُمْ عَلَى تَرَارِ خَلَاقِ السَّعَادَةِ
 فِي الصَّلَاةِ نَرَى اللَّهَ اَمْتَارًا (۱)
 فِي السَّفِينِ لِلصَّلَاةِ رَأْفَةً
 فِي الْأَذَابِ وَقَعَ فِي دِي الدُّنَا
 قَوْلًا مِنْ غَيْرِ تَعْيِينِ الرَّمْنِ
 قَدْ نَاجَى .. وَ قَتَلْنَا نَرْمَا .
- (۲) حَارِسُو شَمْسِ النَّهَارِ الْأَوَّلِيَّةِ
 (۳) وَقَمُّوا فَلَا تَصِلْ مِنَّا لِلْأَذَابِ
 بِهِ لِلْإِنْسَانِ حَادٌ تُحْمَةُ
 (۴) لَوْ يَغْيِرُ وَفَتْ السُّهُو لَنَا
 (۵) سَبَّ الْقَتْلِ لَنَا صَارَ لِأَنْ
 بِالْعِلَاحِ حَيْمَمُوا مَا الدُّمَا

(۱) ای صلوات لاجل صوب الصلاه ای لادان اهدان الله لادمی می بشاردی شهباً
 للصلوة علی معوی لا تسو .. دیکت همه بدعو ای لصلوه کد الاولیاء هداهم الله للباس
 ببتادارکو اصول و دقات الطاعات فهم بشبه لتبعة من الله هدیه (لاحظ الشرح بعدی) .

- (۱) باستان آسمان از درون
 (۲) باستان آفتاب اولیا
 (۳) حد ما را حق بی مانگ نمار
 (۴) گر تا همگام سهوا از ما رود
 (۵) گفت «همگام حی علی العلاح
- گر کسی بالای ما طشتی بگون
 در بشر واقف ز اسرار خدا
 دار هدیه آدمی را در چهار (۱)
 در آدان آن مقتل ما میشود
 خون ما را مسکند خوار و مصالح

(۱) چهار دو معنی دارد اول ما را گوید که خروس میبندد و مقصود در این
 مورد چنین میشود که اصل ما را عطف فرموده در جمیع برای مانگ مبارک همگام که
 آدم بر روی آمد و دوم معنی کشتی است چنانچه ترجمه شده است و مقصود در این بیت
 آنست که اصل ما را در کشتی درسد و سوح هدیه فرمود برای مانگ مبارک زیرا که
 بوح را هر نوع کشتی باشد پس جهت خروس را بر شدد و مؤسان کشتی
 وقت فجر را از آواز خروس می شناختند .

- (۱) قَالَتِي الْمَعْصُومَ كَانَ مِنْ عَاطِ
 (۲) عِنْدَهُ ذَلِكَ عِنْدَ الْمُشْتَرَى
 (۳) كَثْرَةً مِنْهُ هُوَ قَدْ هَرَبَا
 حَسَنًا أَنْ أَهْرَقَ مِنْهُ الدَّمَ
 (۴) ضَرَرٌ فَرَدَّ لِأَلْفِ ضَرَرٍ
 جِسْمُنَا مَعَ مَا لَنَا أَرْوَاحُنَا
 (۵) قَالِيسِيَّاسَاتُ لَدَى الْأَمْلَاحِ أَنْ
 تَهَبُ الْمَالَ وَ تُشْرِى رَأْسَكَ
 (۶) لَمَّا بِي هَذَا الْفَصَاءُ الْعَجَبِي
 مَا لَكَ مِنْ عَادِلٍ هَرَبْتَ
- دَاكَ دِيكَ الْوَحْيِي الْوُحُوحَ وَقَطَّ (۱)
 مَاتَ صَارَ الْمُشْتَرَى فِي صَدْرِ
 مَا لَهُ لَكِنْ لَدَا أَفْهَمَ طَنَمَا
 بِأَجْزَاءِ نَقْدَ مَاتَ نَدَمَا
 دَفَعَ صَدَّ عَظِيمَ الْخَطَرِ
 تَمَدَّى فَلَا رَوَاحَ قَدْ غَوَتْ لَدَا
 تَنَسَّطَ الْعَدْلُ فِي دَا تَقْشَرُ
 وَ تَنْدِيرُ تَحْيِي تَفْسَكَ
 صُرْتُ نَبِيَّتْ كُنْتُ لَمْ تَعْلَمِ
 حَذَبَ فِيهِ وَفْقَ أَحْكَامِ السَّمَاءِ

(۱) و هذا فيه رد على العلوية من الفرق الخدعة الذين قالوا اني جبريل المرسلة
 لعيسى فطاط و سمعا ليعبد (من) و فيه ن الالساء و لاولاء معصومون عن ضبط ثم رجع
 لبقعة فقال (آن غلامش مرده ييش مشتري) -

- (۱) آنكه معصوم آمد و يك ار عبط
 (۲) آن غلامش مرد ييش مشتري
 (۳) او گريزاييد مالش را و ليك
 (۴) يك ريان دفع زيانها مي شدي
 (۵) پيش شاهان در سياست گمنامي
 (۶) اعجبي چون گشته اندر فضا
- آن حروس جان وحي آمده ضبط
 شد ريان مشتري آن بكسري
 خون خود را ريخت اندرياب يك
 جسم و مال ماست جاها را هدي
 مي دهی تو مال و سر را مي خري
 ميگريزاني در داور مال را

بخار الديك عن موت السيد

- (۱) عَيْرٌ نَ هُوَ حَقٌّ وَ يَفِينُ فِي عِدِ يَهْتِكُ نَوْحًا وَ حَسِينُ
يَظْهَرُ وَارِثُهُ إِذْ ذَا طَلَبُ يَذْبَحُ قَوْدًا بِهِ يَبْغِي الْقَرَبُ
(۲) قِيمَ الْيَتِيمِ لَهُ الْمَوْتُ يَرْبِدُ يَذْهَبُ فِي عِدِ الْقَوْتُ يَزِيدُ
(۳) وَفَى مَا تَأْمَلُ كَثْرًا وَ الْمَحَاتِ بِالْمُخَوَّابِ وَ مَنْ الْخُزْرِ الْمَحَاتِ
فِي الْمَحَلَّاتِ لَهَا خَاصٌّ وَ عَامُ يَجِدُ قَصْدَكَ تَبْغِي وَ الْمَرَامُ
(۴) لَحْمَ قَوْرِ هُوَ ابْتِغَاءٌ قَدْ عَزِيَّ مَعَ قِطْعٍ حَبِزَ تَعَدُ
رَأَيْتَ لِلْكَلَابِ وَ لَعَنُ سَأَلُوا تَشْرُ فِي مَرِّ الرَّمَنُ
(۵) إِنْ مَوْتُ أَمْرَسَ وَ الْمَغْلُ كَانُ وَ الْفَلَامُ إِذْ إِذَا الْمَرْءُ الْمَهَانُ
وَ الْبَلِيدُ أَتَاهُ سُوءُ الْقَصَا وَ إِذَا أَبْدَى السَّرُورُ وَ الْإِضَا

خبر کردن غروب از مرگ خواجه

- (۱) لیک فردا خواهد او مردن یقین گاو خواهد کشت و او را در حنین
(۲) صاحب خانه بخواند مرد و رفت روز فردا که امیدت لوت رفت
(۳) پاره‌های نان و لالک و طعام در میان کوی پادشاه و عام (۱)
(۴) گاو قرصی و پاهای تنک بر سگان و سائلان ریزد سبک (۲)
(۵) مرگ اسب و استرو مرگ غلام بد قضادان بهر این مغرور و خلم

(۱) لالک سمی دله و حورده طعام که در سفره دمی میباشد و حورده های نان
را نیز گوشت که پخته دهند - (۲) منی کله تنک یا کاف عربی در برهان قاطع
و شرح بحر العلوم و شرح سزوری اگر چه ذکر شده است ولی مراد باریک و نرم
و مانند آن باشد -

- (۱) مِنْ عِبَادِ الْمَالِ مِنْ خَوْفِ الضَّرَرِ
 أَهْرَقَ الْمَالَ لَهُ قَدْ كَثُرَا
 (۲) دِي الرِّيَاضَاتِ لِمَهْ لِلْمَقْرَأَةِ
 (۳) كَانَ لِلْأَرْوَاحِ فَالَسَاكَ إِنَّ
 لَهُ كَيْفَ الْبَدَنِ سَوَى السَّقِيمِ
 (۴) فَهُوَ لَوْ لَمْ يَنْطَرِ لَرُوحِ الْمَدْلِ
 (۵) أَيَّ وَقْتٍ حَرَكَ مِنْهُ الْيَدَا
 فَهُوَ اللَّهُ هُوَ اللَّهُ وَ مَا
 (۶) أَوْ وَلِيَّ الْحَقِّ خَلَقَ الْحَقُّ قَدْ
 (۷) وَالْأَصْيَاءُ الْمَطْلُوقُ فَهُوَ الْغَيْبِ
 وَالْفَقِيرُ وَ مَتَى قَالَ أَمَقِيرُ
- لَهُ قَرَأَ وَالْذَّمَّ مِنْهُ هَذَرُ
 وَ بِهِ نَالِ الرَّدَى وَالْخَطَرَا
 حَيْثُ لِلْجَسَمِ الْمَلَا هَذَا التَّقَا
 هُوَ لَمْ يَنْطَرِ قَاهُ لَمْ يَمِنْ
 هَاكَأَ يَدْعُنِ الْمُخْطَبِ الْحَسِيمِ
 لَهُ أُعْطِيَ فَيُثَارِ الْعَمَلِ
 مِنْ بَلَا فَائِدَةٍ أُعْطِيَ الْيَدَا
 غَيْرُهُ اللَّهُ هُوَ بَارِي السَّمَاءِ
 مَسْكُ صَيْرُ نُورًا مُتَقَدِّمًا
 وَحَدَّهُ الْغَيْرُ الْحَقِيرُ وَالْدُّنْيَا
 خَذَ بَعِيرُ عَوْضٍ هُنَا الْيَسِيرُ

مال افزون کرد و خون خویش ریخت
 کان بلا بر تن نقای جانهاست
 چون کند تن را سقیم و هالکی
 تا نه بیند داده را جاش بدل
 آن خداست آن خداست آن خدا
 نور گشت و تابش مطلق گشت
 کی فقیری بی عوص گوید که گیر

(۱) از زیان مال و درد آن گریخت
 (۲) این ریاضتهای درویشان چراست
 (۳) تا نقای خود نبیند سالکی
 (۴) دست کی جنبد مایثار عمل
 (۵) آن که بدهد بی امید و سودها
 (۶) یا ولی حق که خوی حق گرفت
 (۷) کوضی است و جز او جمله فقیر

مِنْهُ تَعَاثُرًا يَرُوقُ فِي النَّظَرِ
 يَنْتَبِ حَلِيًّا بِأَلَا تَقَعِ زَمَنُ
 فِي الدُّكَ كَأَكِينٍ عَلَى رَنَحِ الْيَوْضِ
 عَرْضُوا فِي بَاطِنِ الْفَلَيْبِ الدَّيْنِي
 وَاحِدٌ لَنْ تَسْمَعَ مِنْ دِي الْأَنَامِ
 أَجْرًا لَا تَمْسُكَ رَدْنًا لَكَ
 حَلِيٍّ فِي دَا الْوَرَى مِنْ طَمَعِ
 لِي هَذَا يَا أَخِي أَصَحِّ وَالسَّلَامِ
 يَا قَدَرْتُ أَطْلُبُهُ كَمْ زَادَتْ نَاءَ
 وَمَحَلًّا إِبْتَهِي عَزَّ وَجَلَّ
 قَبْلَ الْغَالِقِ أَيْضًا وَالسَّلَامِ
 لَهُ كَلَّا قَدْ سَمِعْتُ مِنْ غَرَامِ

او بیازگنده را ندهد ز دست
 برد کاهها شسته بر بوی هوش
 وانسرون دل هوشها می‌تند
 که نگردد آخرت آن آستین
 يك سلامی ای برادر والسلام
 خانه خانه جا جا و کو و کو
 هم پیام حق شنیدم هم سلام

(۱) فَلَوْ أَنَّ الْيَطْلَلَ أَنَا مَا نَظَرَ
 وَفَتَى مِنْ يَدِهِ الْخَصَاةُ مِنْ
 (۲) كُلُّ دِي الْأَسْوَاقِ مِنْ هَذَا الْغَرَضِ
 (۳) حَاسُوا أَلْفَ مَتَاعٍ حَسْبِ
 (۴) هُمْ عَلَى الْأَعْوَاضِ دَارُوا فَسَلَامَ
 أَبَدًا يَا زَحَلِ الدَّيْنِ . رَكِي
 (۵) فَسَلَامًا وَاحِدًا أَمْ تَسْمَعُ
 أَبَدًا مَا بَانَ مِنْ حَاضِرٍ وَعَامِ
 (۶) فَسَلَامَ الْحَقِّ حَلَّ لَا سَوَاءَ
 خَلَعَهُ نَيْتًا وَنَيْتًا وَ مَحَلَّ
 (۷) مِنْ فَمِ الْإِنْسَانِ مِنْ حَلَوِ الْمَشَامِ
 كَانَ وَالْطَّيِّبَ صَفَوًا فِي الْأَنَامِ

(۱) تا نه بیند کودکی که سبب هست
 (۲) این همه بازارها بهر این غرض
 (۳) صد متاع خوب عرضه می‌کنند
 (۴) يك سلامی بشوی ای مرد دین
 (۵) بی طمع نشنیده‌ام از خاص و عام
 (۶) جز سلام حق تو هین آن را حق
 (۷) از دهان آدمی خوش مشام

- (۱) وَ سَلَامٌ مِّن بَقِي أَيْضًا عَلَى
 أَتَمَّعُ بِنَفْسِهِ بِأَرْوَحِ لِيَا
 (۲) وَلَئِن مِّنَ السَّلَامِ بِالسَّلَامِ
 حَيْثُ إِنَّ الدَّارَ فِي رَحْمَتِهِ
 (۳) مَيِّتَ فِي نَفْسِهِ بِأَرْوَحِ صَارَ
 لَهُ مِنْ دَا قَدْ عَدَّتْ فِي شَمْسَتِهِ
 (۴) فَالْحَيَاةُ كَانَ مَوْتُ الْبَدَنِ
 كَرَّ فِي الْجَنَّةِ الْخَلَاءِ وَالْبَقَاءُ
 (۵) وَصَحَّ الْأَذْنُ إِذَا الْمَرْءُ الْخَبِيثُ
- أَمَلْ ذِيكَ دَوْمًا فِي الْمَلَأِ
 أَطِيبَ كَانَ وَكَانَ سَكْرًا بِهَا
 كَانَ الْمَحْقُوقُ وَغَرَّ بِالْمَقَامِ
 أَوْ قَدْ أَزْبَى عَلَى الْأَمَةِ (۱)
 حَمًا الْأَسْرَارَ لِلْحَقِّ حَمَارَ
 «مِنْهُ دَوْمًا يَنْزِلُ الْوَحْيُ عَلَيْهِ»
 بِالرِّيَاضَاتِ وَكُلِّ الْمَحْنِ
 هِيَ الْوُجُوحُ بِهَا يَنْقَى الصَّمَاءُ
 سَمِعَ مِنْ دِيكَ ذَلِكَ الْخَبِيثُ

(۱) ی لاں در التوحید اشعیا می ابراء وجوده ای می عضده حسی می فی الله
 و می الله و قد اهتم الله ملائکته و اسمائه و اولیائه ما هو فی عبده القديم متفرد علی
 حسب قوۃ تعزدهم و لهد سبی ما اوحی الی جبرئیل مرسل به و حیامتوا نوراً و نورا و حیلا
 و دیورا و قرآناً و صحف و ما وخی الی ارسول و جیا غیر منو حدیثاً و ما وضع فی
 صوب الاولیاء لهماً و حکمة و عما بدینا و بیضا و متجاً و کشفا و ما کانت للذی دماغه
 حسن راحۃ العنق لا لکونه (مردن تن در ریاضت و بدگی ست) -

- (۱) وین سلام باقیان بر بوی ان
 (۲) زان سلام او سلام حق شده است
 (۳) مرده است و خود شده رنده بر
 (۴) مردن تن در ریاضت و بدگیست
 (۵) گوش سپاده بدان مرد حیث
- من همی نوشم بدل خوشتر و جان
 کاتش اسیر دودمان خود زده است
 زان بود اسرار حفش در دو لب
 دبع این تن روح و پایبد گیست
 می شود او از حروشت این حدیث

فی بیان اسراع ذاك الشخص نحو موسى (ع) بالتثنيه

و الامان لما سمع من الديك حر موته

- (۱) هُوَ لَمْ يَمِيعْ هَذَا وَ كَضَ مَسْرِعًا مِنْ ابِ مُوسَى مَا عَرَضَ
(۲) لَهُ يَسْدِي وَ حَمَهُ فِي التَّرَبِّ كَمْ مَرَّعَ مِمَّا بِهِ خَوْفًا أَلَمْ
قَاتِلًا رَحْمَاكَ فِي كَلِمٍ
(۳) قَالَ إِذْ هَبْتَ مَسَّكَ بَعْ وَ أَحْلَصَ حَيْثُ أَسَادًا عَدَوْتَ وَ أَمِصْ
(۴) مِنْ أَذَى الْبُزْ وَ نَطَّ وَ أَنْصَرَدَ إِبْنِي فَوْقَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْخَطَرِ
وَ حَمَلِ الصَّرَّةَ نَعِ الْكِيَا سَكَا تَمَلَّا ضَمَقِينَ . وَ قَرَّ مَا أَكَا .
(۵) ذَا الْقَضَاءِ أَنَا فِي جَوْفِ اللَّيْلِ قَدْ رَأَيْتَ نَارِي مَا أَمَّ يَسْ
وَ لَكَ الْيَوْمَ عِيَانًا فِي الْيَمَرَاتِ طَهَرَ . أَيْ لَدَيْكَ أَسْمَاتُ .

دویدن آن شخص به سوی موسی (ع) بزندها بودن از خروس

خبر مردن خود شنید

- (۱) چون شنید اینها دوان شد نیز و نعت
(۲) دو همی مالید در خاک او رسم
(۳) گفت رو فروش خود را و بزه
(۴) بر مسلمانان ریدن اندر تو
(۵) من درون حشت دیدم این قصه
بر در موسی کلیم الله رفت
که مرا مرید رس زبانی کلیم
چونکه اسبا گشته بر چه ز چه (۱)
کبسه و هیباها را کن دو تو
که در آیه عیان شد مر مر

(۱) موسی موسی (ع) بطعن گفت او را که چنانچه اسب و غلام خود را بفروختی همچنان خود را بفروش و درین حلاس شو چون بشاد گشته در مکر و فریب پس باستانی خود را از چاه هلاک بیرون بیاور -

(۱) مَا يَكُونُ الْآخِرُ فِي الْأَوَّلِ
 مَنْ مِنَ الْعِلْمِ خَلَى الْأَوَّلَ قَدْ
 (۲) ثُمَّ أَيْضًا ضَرَعَ يَا حَسَنًا
 رَأْسِي لَا تَصْرِبِ الْوَحْهَ لِيَا
 (۳) مَالِي مَا لَأَقِ مَتِي صَدْرًا
 إَعْطِي حَسَنَ الْجَزَا عَمَّا لِيَا
 (۴) قَالَ سَهْمٌ وَ مِنْ الْقُبُورِ طَعْرٌ
 (۵) لَا يَمُودُ عَيْرٌ أَنِّي اسْتَلْتُ
 أَنْ مَعَ الْإِيمَانِ فِي دَاكِ الرَّمَانِ
 (۶) حَيْثُ إِلَّا بِإِيمَانٍ رَحْتَ الْحَيِّ أَتِ
 (۷) حَالُ رَبِّ الدَّارِ فِي دَاكِ النَّفْسِ
 لِاضْطِرَابِ شَبِّ بِالطُّسْتِ أَتَوَا

(۱) عاقل اول بیند آخر را بدل
 (۲) باز داری کرد کای نیکو خصال
 (۳) از من آن آمد که بودم ناسزا
 (۴) گفت تیری جست از شست ای پسر
 (۵) لیک در خواهم و نیکو داوری
 (۶) چونکه ایمان برده باشی زنده
 (۷) هم در آن دم حال برخواجه بگشت

نَظَرَ الْعَاقِلُ بِالْقَلْبِ الْجَلِيلِ
 نَظَرَ فِي الْآخِرِ الرُّشْدَ فَقَدْ
 بِالْحَصَالِ قَالَ يَا رَبَّ الشَّأْ
 لَا تُطِجْ.. وَاسْتَرْ الْعَيْبَ بِيَا..
 أَتَتْ.. مِنْ لَطْفِكَ كَمْ كَثُرًا..
 لَا يَلْقَى.. وَ اكْشِفِ الضَّرَّ بِيَا..
 يَا بَنِي.. وَ إِلَى الرَّأْسِ إِنْ غَدَرَ
 مِنْ مَلِكٍ عَاجِلٍ كَمْ يُفْضِلُ
 تَهْبُ.. تَسْعُدُ مِنْهُ بِالْإِيمَانِ..
 حَيْثُ بِالْإِيمَانِ رَحْتَ قَدْ خَلَدَتْ
 عَيْرٌ وَ الْقَلْبُ مِنْهُ كَالْقَمَسِ
 مِنْهُ لِنَقِيءَ.. لَمَّا مِنْهُ رَأَوْا..

اندک آخر بیند از دانش مقل
 مر مرا بر سر مزین پروو محال
 ناسزایم را تو ده حسن العجزا
 نیست ست کلید آن وای پس سر
 تا که ایمان آن زمان با خود بری
 چونکه با ایمان روی پاینده
 تا دلش شورید آوردند طشت

كَانَ لَا مِنْ سُوءِ هَضْمِ الطَّعَامِ
 اِنَّكَ مِنْ نَمْعِ بَدَنِ الْقِيَّةِ اَحْجَمًا
 بَيْنَهُ وَ السَّاقِ .. لَمَّا حَبَلًا
 تَصَحَّ مُوسَى مَا سَمِعْتَ فَلَاذَى
 كَانَ قَوْلًا ذَا ضَرْبٍ فَاعْرِفْ
 مَالَهُ مِنْهُ لَشَأْ رَادَّ بِصَاءِ
 لَاقٍ وَفِي الدَّرَكِ وَالْعَكْرِ بَكَ

(۱) قَاتِلَابِ الْعَوِيَتْ هَذَا وَالْجَمَامِ
 اَيُّهَا لَتِيَّ الْمَعِيَسِ الْحَطِّ مَا
 (۲) دَهْتِ اَرْبَعَةً فِيهِ اِلَى
 (۳) فَوْقَ ظَهْرِ السَّاقِ خَلَى فَاِذَا
 لَكَ وَتَ النَّفْسُ فَوْقَ الْمَرْهِفِ
 (۴) قَمَرِ اَرْوَحِ اِنَّ السَّيْفَ اَحْيَا
 يَا اُحْيِ هَذَا لَكَ لَاقٍ لَكَ

قی چه سودت دارد ای پخته غلام
 ساق می بایلد او بر پشت ساق
 حوشش بر تبع فولادی دنی
 آن تست این ای برادر آن تو

(۱) شورش مرگ است لی هیضه طعام
 (۲) چرکس بردند تا سوی و دی
 (۳) پند موسی نشنوی شوخی کنی
 (۴) شرم ناید تیغ را از جان تو

دعاء موسى (ع) لذا الشخص ان يذهب من الدنيا مع الايمان

- (۱) اَلْمَنَاجَاتِ بِذَلِكَ السَّحْرِ
وَ لَهُ الْاِيْمَانُ لَا تَأْخُذُ وَ كُنْ
(۲) فَعَلَ سَمَوًا وَ سَوَاهُ الْاَدَبِ
(۳) لَهُ قُلْتُ اَلَيْتُمْ هَذَا لَا يَلِيْقُ
دَفَعَ الْقَوْلَ لِي ظَنُّ الضَّعِيفِ
(۴) فَعَلَى الْاَقْمَى لَهُ حُلَى الْيَدِ
يَدُهُ الْاَقْمَى سُورِي . وَالْحَمَادُ
(۵) لَا اَقْ سِرُّ الْغَيْبِ تَعْلِيْمًا اَمِنْ
كَانَ مَقْدُوْرًا عَنْ الْقَوْلِ يُطَبِّقُ
(۶) غَيْرُ طَيْرِ الْمَاءِ لِلْبَحْرِ الْعَصْفِ
- حَاةَ مُوسَى اَنْ لَهُ رَبِّي اَعْمُرُ
مُحِبِّا فِي عَمَلِكَ وَ اَعْمُرْ
وَ غُلُوًّا مَا دَرَى بِالْفَضِيحِ
اَلْكَاسِ اَنْتَ فِيهِ بِالْحَقِيقِ
وَأَتَى فِي رَأْيِهِ الْوَاهِي الضَّعِيفِ
دَاكُ مَنْ كَانَ اَعْصَا لَوْ وَصَدَّ
.. حَوَّلَ الْحَيَوَانَ وَفَقَّ مَا اَرَادَ..
اَنْ دَرُ الشَّمَةِ كَلَّ رَمَنْ
كَتَمَهُ قَلْبًا . كَسَلَا رُ الطَّرِيقِ
لَا يَلِيْقُ فَافْهَمِ الْمَعْنَى الدَّقِيقِ

دعا کردن موسى (ع) آن شخص را تا با ايمان رود

- (۱) موسى آمد در مناجات آن سحر
(۲) پادشاهی کن برو بخشاکه او
(۳) گفتش این علم نی در خوردتست
(۴) دست را بر اژدها آن کسی زد
(۵) سر غیب آن را سزد آموختن
(۶) درخور دریانشه جز مرغ آب
- کای خدا ايمان از او مستان مبر
سهر کرد و خیره دومی و غلو
دفع بتهارید قولم را و مست
که عصا را دستش اژدها کند
که تواند لب ز گفتن دوختن
فهم کن والله اعلم بالصواب

(۱) بِالضَّوَابِ اللَّهُ أَكْرَمُ قَدْ عَدَا
هُوَ لِلشَّعْرِ وَ نَطَأَ مَا غَدَى
وَ غَرِيقًا عَادَ حَدَمَتَهُ الْيَدَا
يَا وَدَّودَ مِنْكَ زِدَّهُ مَدَدَا

أجابه الحق تعالى لموسى (ع)

(۲) قُلْهُ قَالَ نَعَمْ عَنْهُ أَدَا
(۳) شَيْئًا أَحْيِيهِ وَلَوْ شِئْتَ أَدَا
(۴) لَكَ أَحْيِيهِ الْحَالُ مُوسَى دِي الدَّ
لَهُمْ أَمْسَتْ الدُّنْيَا بِكَ فَقَدْ
(۵) فَمَجَلْ إِنْ مَاءٍ دَا لَأَنْ
وَرُحُوعُ الْمُسْتَعَارِ وَحَمَا
(۶) فَعَلَيْهِمْ رَحْمَةُ رَبِّي أَشْرَ
مَمْتُ فِي نَيْتِ الْخَمَا مَمْتِطِرُونَ

قَدْ عَمَوْتُ أَنْتَ لَوْ ذَا الرُّمْنَا
كُلَّ أَمْوَاتِ التُّرَابِ فِي الدُّنْيَا
قَالَ لِلْمَوْتِ تَبَسُّرٌ وَالْمَاءُ
سَقَرَتْ دَامَتْ بِعَمْرِ لَا يَحْذُ
أَمْ يَكُ دَبَا الْقَرَارِ فِي زَمَنٍ
فَادَا لَا نَعَمَ فِيهِ ذَهَابُ
هُمْ حَالًا قُلْ يَوْمَ الْمَحْشَرِ
مِمَّا قُلْتَ لَدُنْيَا مُحْضَرُونَ

(۱) او بدریادمت و مرغابی نبود
کشت غره دستگیرش باودود

أجابه کردن حق تعالى موسى (ع)

(۲) گفت بخشیدم باو ایمان نعم
(۳) بلکه جمله مردگان خاک را
(۴) گفت موسی این جهان مردن است
(۵) این فنا جا چون جهان بود نیست
(۶) رحمتی افشان بر ایشان هم کنون

و در تو خواهی این زمان زندش کم
این زمان زنده کم بهر ترا
آن جهان امگیر کانجا روشن است
بارگشت هاربت پس سود نیست
در نهانخانه دنیا محضرون

- (۱) کي پدا تڌري پاڻ کان الضرر
هو مع الروح اذ فيه الخلاص
(۲) فالرياضات ادا بالروح الك
حيث لخدمته سلمت البدن
(۳) والرياضات لك لا اختيار
(۴) واعطيا ذالصدق شكرا اذ لكا
ذي الرياضات له اشكر فهو من
- لَكَ فِي جَسْمٍ وَمَالٍ لَوْ صَدَدُ
مِنْ وَبَالٍ لَكَ تَأْتِي وَالْمَنَاصُ
أَشْرَ وَأَعْلَمُ بَأَنَّ مِنْ غَيْرِ شَكٍّ
رُوحَكَ تَخْتَصُّ مِنْ سَجَرِ الْمَحَنِ
لَوَاتَّ قَالِرَأْسَ ضَعْفَ بَانِكْسَارٍ
حَقَّكَ أَطْعَى لَا حَبْدَ بَكَ
أَمْرُكَ حَرَكُ أَتَّ لَمْ تُدَنَّ

فی بیان حکایة تلك المرأة التي ولدها لا يعيش فبكت و تضرعت

للحق واتي جواب منه بان عدم حياة ولدها سبب الرياضة والجهاد لها

- (۵) إِنَّ تِلْكَ الْمَرْأَةَ مِنْ وَلَدَتْ
لَهُ دَوْمًا عَنْ شُهُورٍ سِتَّةٍ
وَأَدَا هِيَ كُلَّ عَامٍ فَقَدَتْ
لَا يَرِيدُ عُمُرُهُ فِي مَرَّةٍ

- (۱) تادمی که بیان جسم و مال
(۲) پس ریاضت را بخان شو مشتری
(۳) و ریاضت آیدت بی اختیار
(۴) چون حق داد آن ریاضت شکر کن
- سود جان اشد رهايد از وبال
چون سپردی تن بجان خدمت بری
سر سه شکرانه ده ای کامکار
نومکردی او کشیدت زاسر کی

حکایت آن زن که فرزندش نمی زیست و بنالید بحق جواب آمد که این

عوض ریاضت و بجای جهاد و مجاهده آنست

- (۵) آن رسی هر سال زائیدی بسر
پیش او شش ماه بودی هرور

- (۱) عَمْرُهُ إِمَامًا شَهُورًا ارْتَمَتْ
بِهَلِكِ الْمَرْأَةِ حُبًّا بِأَيْتِهَالِ
(۲) تَسْمَعُ أَشْهَرَ حَمَلِي وَاتَّرَحَّ
نَفْتِي أَسْرَعَ مِنْ قَوْسٍ قَرَحَ
(۳) لِرَحَالِ اللَّهِ مِمَّا مِنْ وَحَمِ
(۴) هَبْهِ الشَّكْوَى أَمَانَتْ فِي الْقَمُورِ
ذَهَبُوا وَالنَّارُ فِي الرُّوحِ لِبَا
(۵) حَزَنَتْ حَتَّى لَهَا فِي آيَةِ
بِالْقَاءِ وَ أَلْهَمَا وَ الْخُصْرَةِ
(۶) قُلْتُ بُسْتَانًا أَنَا لِلنَّعْمَةِ
وَبِهِ الْأَصْلُ لِكُلِّ نَمَّة
- أَوْ أَقْلٌ بِخَطُوبٍ مَوْجَعَةٍ
وَحَصُوعِ رَبِّي يَا ذَا الْجَلَالِ
لِي شَهْرَانِ وَ شَهْرٌ لِي الْعَرِخِ
تَذَهَبُ هَلْ دَا لَغَيْرِي قَدْ سَمَحَ
الْمُدِيرُ الْمَرْأَةَ تَلَّتْ حَزَنُ
لِي عَشْرُونَ صَبِيًّا كَالْمُدُورِ
أُصِرِمْتُ مِنْ حَرِّ أَمَّ بِيَا
قَدْ رَأَتْ أَنْ سَعِدْتُ فِي نَحْتِ
وَأَصْبَحَا رَادَتْ بِغَيْرِ ضَمَّةٍ
مَنْ عَرَتْ بِالْحَلْقِ عَنْ كَيْفِيَّةِ
مَجْمَعِ الْمَاعَاتِ.. أَسْمَى نَزْهَةِ

ناله کرد آن زن کافکان ای اله
بستم زوتر رو او قوس قرح
این شکایت آن زن از درد نذیر
آتش در جان او افتاد تفت
باقی سبزی خوشی بی ضنتی
کاصل نعمت‌هاست و مجمع باغها

(۱) یا سه مه یا چارمه گشتی تباه
(۲) نه مهم بارست و سه ماهم قرح
(۳) پیش مردان خدا کردی نفیر
(۴) بیست فرزند این چنین در گور رفت
(۵) تا شی بنمود او را جنتی
(۶) باغ گفتم نعمت بی کیف را

- (۱) وِ سَوَى دَلَّتْ (لَا عَیْرَ رَأَتْ) ما مَحَلُّ الْكَرَمَةِ مَا أَنْ زَهَتْ (۱)
 إِذْ لَوْرَ اَمِیْبَ قَالَ لَهِ حَلْ
 (۲) لَمْ یَلْکَ ذَلِکَ مِثْلًا بَلْ مِثَالُ کَانَ حَیْرَانًا لَهُ دِیْحًا یَشْمُ
 (۳) حَاصِلُ الْقَوْلِ فَمَلَّکَ الْعَرَاءُ خَرَجَتْ عَنْ یَدِ الْمَسْکِیَّةِ
 (۴) عَیْرَتْ قَصْرَ رَأَتْ بِهِ کُتِبَ مِلْکُهَا لَأَقْ لَهَا وَهِيَ الْحَبِیْبُ
 (۵) نَعْدَ دَا فَالُوا وَهَدَى التَّعْمَةُ حَلْ مِنْ مِی رُوْجِهِ صِدْقًا لَعِبَ
- ما محلُّ الکرمۃ ما آن زهت (۱)
 آن المشکاه کان بالمثل
 ذلک حتی الندی من ذا یحال
 یعرف المشکاه الماع یام
 طرت داک عرتها السکرۃ
 بالتجانی ذاک منها الطیبة
 اسمها منه ذرت آن قد حسب
 اللذی راق له الوصف یطیب
 و النوال الفیق و الرخصة
 غیره بالحد منه ما صلب

(۱) قال تعالى می حدثه القدسی اعددت لصدی الصالحی ما لا عین رأت و لا اذن سمعت و لا خطر منی قلب شر و سوء علی هد نکوب ثمار الجبۃ غیر مکفه و معرفتها می هذه المرسة لغوام و العوض ما لا عین رأت لعدیث و لهد العده قل می الشصرا الثانی صت باغ ای کرم لان الله تعالى فان لور المیب (چراغ) و هو نور العلة الرسلۃ بالریث من عالی می سوره اسور (الله نور السوات و الارض مثل نوره کمشکاه) -

- (۱) ورنه لا عین رأت چه جای باغ
 (۲) مثل نبود آن مثال آن بود
 (۳) حاصل آن زن دید آن را مست شد
 (۴) دید در قصری نیشته نام خویش
 (۵) بعد از آن گفتند کاین نعمت رواست
- گفت نور عیب را بردان چراغ
 تا برد بو آنکه او حیوان بود
 زان بجای آن ضعیف از دست شد
 آن خود دانستش آن محبوب کیش
 کو بجایبازی بجز صادق خواست

- (۱) تَدْرُمُ الْجِدْمَةَ كَثْرًا وَالْقِيَامَ
 كُنَى بَدَا تَأْكُرُ مِنْ هَذَا الطَّعْمِ
 (۲) حَتَّى أَنْتَ رَخْوَةٌ فِي الْإِلْجَاءِ
 كُنْتَ فَاللهُ الْمَصْرُ وَالشَّعْطُ
 (۳) نَدْلًا أَنْطَلَكَ دَاكُ عِنْدَ دَا
 رَبِّي قَالَتْ فَلَمِي هَذَا الْأَدَى
 بِأَنَّا عَامٍ لِي أُعْطِيَ وَ أُرِذُ
 (۴) هِيَ فِي الْبُسْتَانِ ذَاكَ لِلْأَمَامِ
 وَ الدَّمُ أَهْرَقَ مِيتِي صَفْعًا بِجَدِّ
 (۵) أَنْطَرْتُ أَوْلَادَهَا بِهِ حَمِيمٍ
 كَثْرَةٌ لَمَّا أَنْتَ تَنْفِي الْمَقَامِ (۱)
 عِنْدَ دَا قَالَتْ فَمَتَّى قَدْ أُضْمِعُ (۲)
 لَمْ يَضْعُ مِنْكَ وَمَنْ كَانَ بِلَا
 عِبْنِي الْغَيْبِ فَمَا تَبَيُّ الْأَمَلَا
 لَمْ يَكُ الْإِنْسَانُ لَدَعَيْنِ بِنَا
 مَا بَدَى قَصْدٌ وَمِنْ أَتْفِ لَكَ
 كَثْرَةٌ سَأَلَ الدَّمُ حَتَّى بَدَا
 رَوْحُكَ مِنْ شَرِّ حُمَى وَأَذَى

(۱) و صدق عليها قوله تعالى في سورة الطور (و لندين آمسوا و اسفتم برشتم) -
 (۲) ای قات من سرورها منتهای لی الله تعالى با رب ولادی عاویا عی و لم یعو
 عنک عی و عوی ماعدکم سعد و ما عند الله بان لای الندی بلا عی العی (کتابه عن عی
 البصيرة) هو لم یکن انسان العین (یعنی کاملاً)

- (۱) خدمت بسیار می نایست کرد
 مررانا بر حودی ذین چاشت حوررد
 (۲) چون تو کاهل بودی اندر الحیا
 آن مصیبتها عوش دادند جدا
 (۳) گفت یارب تا بعد سال و غمروں
 ین چیسیم ده برتر از من تو حورں
 (۴) اندر آن باع او چو آمد پیش پیش
 دید در وی جمله هر ریدن حوش
 (۵) گفت از من کم شد از تو کم شد
 بی دو چشم عیب کس مردم شد
 (۶) تو نکردی قصه و ازین دوید
 خون افزون تا ز تب جاست رهید

- (۱) تَخْضَعُ اللَّبَّ لِكُلِّ فَرْ
قَشْرًا أَدْرَ الْبَدَنُ الْبُ الصَّدِيقُ
(۲) أُجِرَ الْإِمْرُ لَهُ لَمَّا نَطِيفَ
نَفْسُ إِنْ كُنْتَ مِنْ ذِكِّ الْمَسْ
- أَحْسَرُ مِنْ قَشْرِهِ بِالْأَثَرِ
لَهُ كَأَنَّ مِنْ بِهِ حَارَّ الْعَرِيقِ
وَحَدَانِ أَدَمِ الصَّمَوِ لَطَرِيقِ
أَطْلَبَ الْآبُ فَعَمَّ الْمُدْتَمَسِ

فی مجیی حمزه (رض) الی الحرب حاسراً

- (۳) حَمَزَةٌ عَمَّ النَّبِيَّ الْمُصْطَفَى
فِي الشَّبَابِ وَرَدَ الْهَيْجَا مُدَامَ
(۴) أُجِرَ الْعَمْرُ إِذَا الْصَفَّ دَحَلُ
(۵) كَاشِفًا عَنْ صَدْرِهِ عَارِي الْبَدَنِ
(۶) قَذَفَ سَارَ أَمَامًا وَأَمَامَ
- مَنْ لَهُ الْحَقُّ عَلَى الْخَلْقِ أَصْطَفَى
دَارِءٍ يَنْهِي قِتَالًا وَخِصَامَ
حَاسِرًا سَكَرَانَ لِلْحَرْبِ نَزَلُ
نَفْسُهُ فِي الصَّفِّ السَّيْفِ نَفَنُ
لَهُ قَالَ الْخَلْقُ يَا حَبِيبُ هُمَامُ
كَاسِرُ الصَّفِّ يَا تَمَلَّكَ الْمَعُولُ

- (۱) مغز هر میوه به است ز پوستش
(۲) مغز سری دارد آخر آدمی
- پوست دامن ترا و مغز آن دوستش
یک دمی آن را طلب گرزان دمی

در آمدن حمزه (رض) در حرب بی ذره

- (۳) در جوانی حمزه عم مصطفی
(۴) اندر آخر حمزه چون در صف شدی
(۵) سیه در و تن برهنه پیش پیش
(۶) حلق پرسیده کای عم رسول
- ی دره میشد مدام بدر و غی
می دره سرمدت در عزو آمدی
در مکندی در صف شمشیر خویش
ای هزار صف شکن شاه فحول

قَدْ قُوتَ بِهِ لِدَكِرِ عَاشِ
يَهْكَدَا تَرْمِي عَلَى الْمَعْرَكَةِ
أَتَتْ إِذْ كُنْتَ عَظِيمَ السَّطْوَةِ
وَأَنَا عَاشِ مَا حُبُّ لَدَا
مَنْبُوتِ شَفَا مِيرَا حَبِيبِ
حَاشَا لِي أَنْ أَعْرِضَ عَنْكَ
وَمَنْ كُنْ شَوْفَ السَّهْمَةِ
مِنْ هَذَا دَعْوَى قَدْ أَجْرَفِ
عَسَاوِيَّةَ عَدُوِّ فِي حَرِيَّةِ

(۱) فَا لَا مِنْ حَسْبِ اللَّهِ رَمَى
لَكُمْ الْأَنْدَى فِي عَهْدَةِ
(۲) فَا مَا حَكَمَ بِقُوَّةِ
حَاشَا لِي أَنْ أَتَفَقَّعَ مَعَ ذَلِكَ الْأَدَدِ
(۳) شَأْنُ إِذْ صُرْتُ مَقْدَمَ حَبِيبِ
حَبِيبِ مَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
(۴) مَنْ تَشَفَّعَ مِنْ شَأْنِ حَسْبِ
(۵) دَعْوَى حَسْبِ عَدُوِّ
مَا عَسَاوِيَّةَ حَسْبِ مَنْ عَدُوِّ

حزب حمرة (رض)

حَسْبِ حَمْرٍ مَوْتٍ وَدَعْوَى
وَمَنْ مِمَّنْ جَلَّ عَقْوُ تَنْهَبِ
فِي هَذَا الْبَلَدِ الْفَائِي الرَّدَى

(۶) عَمِي شَأْنُ حَمْرٍ هَلْ
(۷) وَمَنْ مِمَّنْ جَلَّ عَقْوُ تَنْهَبِ
(۸) عَمِي لَكَ حَمْرٍ حَمِيدِ

تَهْلِكُهُ خَوَانِدَى زُ بِيَعَامِ خَدَا
تُو نَعِي رَفَقِي سَوِي صَفِ بِي رَزَه
پُردهای لَا آهالی میری
کی بود تمیز تیغ و تیر را
بِشَوْرَ بِلَا رَا

(۱) نِی تُو لَا تَلْفُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى
(۲) چُونِ جَوَانِ بُودِی وَزَفَتِ وَسَحَتِ زَه
(۳) چُونِ شَدِی پِیرِ وَضَعِیفِ وَمَنْحِی
(۴) تِیغِ حَرَمَتِ مِی نَدَارَدِ پِیرِ رَا
(۵) زَبَنِ نَسَقِ عَمِ خَوَارِ گَا بِي خَرِ

جواب حمزه (رض)

مَرَكْ مِیْدِیمِ وَدَاعِ اِهِنْ جَهَن
بِیْنِ اَزْدَهَا بَرَهْتِ کِی شُودِ
بِیْسَمِ بِي شَهْرِ دَعْوَى رَزَه

(۶) کَفَتِ حَمْرَه چُونِکِه بُودِمِ مِنْ جَوَانِ
(۷) سَوِی مَرْدَنِ کَسِ بَرَهْتِ کِی رُودِ
(۸) لَیْکِ اَزْ نُوْرِ مُحَمَّدِ مِی کُنُوْ

(۱) لَسْتُ بِمُحْتَجِحٍ حَالًا نَظَرُ
بِلَايِهِ فِي مَجْدٍ مُعْكَرِ
(۲) خَيْمَةً فِي خَيْمَةٍ مَدَّتْ رَوَاقُ
أَشْكُرُ مَنْ لِي مِنْ هَذَا السَّاتِ
(۳) وَالَّذِي الْمَوْتُ يَرَاهُ التَّهْلُكَةَ
نَهَى لَا تَلْقُوا الْبَدِيئَةَ مَسَكِ
(۴) وَالَّذِي الْمَوْتُ لَهُ عَنَّا غَدَا
سَارِعُوا مِنْهُ لَهُ جَاءَ الْخَطَابُ
(۵) ثُمَّ لَرَأَوْنَ مَمُوتٌ تَحْدَرُ
(۶) الصَّلَا يَا نَاطِرِي اللَّطْفَ اقْرَحُوا
(۷) وَسَفَّ يَدَيَّ كَلَّ مِنْ حَرِّ
دَقَّتْهُ مَوْتٌ كُلُّ مَنْ تَحَارُ

(۱) من است که در حال احتیاج باشد

(۲) خیمه در خیمه پهن

(۳) و آن که می بیند چنانچه بداند

(۴) من که در این دنیا

(۵) احتذر ای هر که بیدار

(۶) الصلا ای لطیف بیدار

(۷) هر که یوسف دید جان کردنی فدا

خارجِ اَحْسَنِ بُؤَدٍ يَبْهَرُ
لَمِيبَتْ تَمَكَّرَ الْكَمَرُ اَحْبَرُ
طَبَّ فِي طَبِّ شَدَّ وَثَاقُ
اَيَقَطُ تَهَنَّى مَاءِ الْحَصَا
نَسَبَ عَسَى يَجِدُنِي اَمْعَرُ
وَعَنْ اَحْرَبِ وَحَرَّاهَا سَدَّ
فَرَحَ ابْنِ تَوْنِ كَأَشْمَسِ بَدَا
سَمَتْ فِي مَوْجٍ تَهَجَّحَ حَوَابِ
بَعْدُو فَاظْهَرُ مَسَكُ عَدَرُ
سَلَا يَا بَطْرِي تَقَهَّرُ اقْرَحُوا
رَوْحَهُ قَدَى بَهْ اَلْطَقَرُ
عَنْ هُدَاهُ بَعْدَ الرُّشْدِ هَجَرُ

بر همی بینم ز نور حق سپاه

شکر آن که کرد بیدارم ز خواب

نهی لا تلقوا بگنید او بدست

سارعوا آید هر او را در خطاب

العجل ای حشر بیدار سارعوا (۱)

لَسْتُ بِمُحْتَجِحٍ بیدار ارحوا (۲)

هر که گر گشت دید بر گشت از هدی

(۱) ناوعوا برتر شود و احساپ کنید از مرگ - (۲) الصلا آوازی است که

وقت احصار طعام میکنند یعنی آواز صیامت -

(۱) موت کئی احد ۵۰

فندی من خاصہ حصہ ارقب

(۲) فیدی اُرسی اُو و حمال

وادی لر اچھی حمدۂ عارف

(۳) من الموت فحاشا

کتاب من تفسیر (۱۰۰) - ۱۰۱

(٤) فَمِنْ وَجْهِكَ لَا وَجْهَ لَكَ

کابل مشق الذوحه محبوب ویر

(٥) سَمْتُ مَبْتُ حَمَمٌ وَ فَمٌ

گٹھ ما "نصیرہ" کا

(7) د ولسوالۍ په مرکز کې

1990

١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥٦ ٦٥٧ ٦٥٨ ٦٥٩ ٦٦٠ ٦٦١ ٦٦٢ ٦٦٣ ٦٦٤ ٦٦٥ ٦٦٦ ٦٦٧ ٦٦٨ ٦٦٩ ٦٧٠ ٦٧١ ٦٧٢ ٦٧٣ ٦٧٤ ٦٧٥ ٦٧٦ ٦٧٧ ٦٧٨ ٦٧٩ ٦٨٠ ٦٨١ ٦٨٢ ٦٨٣ ٦٨٤

وَلَدَىٰ مِنْ أَفْئِدَةٍ أَكْثَرُ

رَأَيْتِ الْمَرْءَاتِ زَادَتْ بِالْجَلَالِ

مَدَنِيَّةٌ وَبُيُوتٌ وَأَوْصِيَاءُ بَدَتِ

تَرْكُنْ خَوْفَكَ ذَا وَالْإِنْكَسَارَ

ذَٰلِكَ وَالْأَسْرِ قَهٗ ۚ ۝ ١٤٠ ۚ

كَانَ قَالِرُوسُ لَكَ كَلِّمَ

۱۰۰۰ ۱۰۰۰ ۱۰۰۰ ۱۰۰۰
 ۱۰۰۰ ۱۰۰۰ ۱۰۰۰ ۱۰۰۰

١٠٠

و فرستاد، و کتاب

ذی سبب و شکر و هدای و عین

لَهُ أَنْتَ النَّاسِجُ فِيهِ الْخَيْرُ.

پیش‌دشمن دشمن و برودش دوست

بیض زندگی آینه هم زندگی است

ترست از خویشت ای جان‌هوشدار

محکم دلائل سے مزین متنوع و منفرد موضوعات پر مشتمل مفت آن لائن مکتبہ

انجمن تخصصی مدیریت بازرگانی ایران

1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 26

(۱) مر کھ ۲۰۰ پسر ۱۰۰ گوست

(۲) پیشہ در ہے قییدہ احوالہ کی است

(۳) آن کہ می ترسی و هر گز اندر قرار

(۴) روی رشت تست نه رخسار هر گ

(۵) از تو دستت از نکبت از بدت

$$d_1 = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} \right) = \frac{1}{2\sqrt{2}} \quad (7)$$

(۱) رد حدیث مده است (ائمہ ہی عمالکم مرد اکم) . برای التفصیل ملاحظہ

۲۳۳ شرح ملا هادی سبزواری رجوع شود -

(۱) اِکَرُ فَعَلَ شَيْهًا مَجْرًا
 د + تَتَّ كَلَّ جَدْمَةً
 (۲) اَمِي رَمَلٌ حَرَّ دِي الْاَخَرِ اَعْمَلُ
 عَرَسَ رَمَلٌ د هَدَ حَوَهْ
 (۳) قَوَّهَ دَا و عَمَّ و عَرَسَ
 و سَحِيحٌ م مَضَا كَاهُ
 (۴) مِ مَحِيٍّ اَوْ اَمَّ اَتَمَّهْمَ
 (۵) لَهُ حَاتَتْ قُلَّتْ اَنْ قَوْمًا اَنَا
 (۶) اَمَّا وَتَعَبَ د قَوَّ حَدَّ
 اَنْتَ اَذْنَتَ زَرَعْتَ يَالَا
 (۷) ذَا اَلِزْنَا قَدْ قَعَلَ صَارَ جَرَاءُ
 وَلَ هِي مَا نَصَرَبَتْ اَحَدَ

ت + يَتَّ بِالْاَمْرِ شَيْئًا سَوَاءً
 مَعَطَ شَيْهًا و اَوَّهِي مُدَّةً
 م + سَنَةً اَلَّ دَا اَلْمَثَلُ
 ق و عَرَقَ كَسَرَ بَطْلَهْرُ
 كَاهُ سَعَمَهُ هَدَا و طَقَّقَ
 فَعَجَرَ هَدَ وَاَذَا فَعَمَهُ
 قَدْ دَعَى اَتَقَدَّوْمَ مَتَّ لِبَحْثِهِ
 حَرَّ اَتَمَّهُ هِي هَدَى اَنَا
 قَدْ شَكَلَ اَحَرَّ دَا شَدَّ
 حَمَمَهُ اَتَمَّهُ سَنَبَ كَالْتَمَرِ
 مَدَّ حَدَّيْهِ و اَحَدَ اَلَاةَ
 اَتَوَدَّ نَهَ لِي جَدَا

(۱) لَبَكْ بَوَدَ فَعَلَ هَمْرَنَكْ جَرَا
 (۲) مِ مَحِيٍّ اَوْ اَمَّ اَتَمَّهْمَ
 (۳) اَنْ هَمَّ سَحِيٍّ وَ زَوْرَا سَتْ وَ عَرَقَ
 رَمَلٌ د هَدَ حَوَهْ
 (۴) تَوَهَّمِي كَوْنِي كَه مِّنْ اَزَادَهَامَ
 (۵) مَدَّ اَتَمَّهْمَ اَتَمَّهْمَ اَتَمَّهْمَ
 (۶) اَوْ زَنَّا كَرَدَ وَ جَرَا صَدَّ چَوَبَ بَوَدَ

هیچ خدمت نیست همرنگ عطا
 کار عرس وین جوهرست و پایدار
 وین همه سیم و زراست و طبق
 کرد مظلومت دعا در محنتی
 بر کسی من تهمت نهادهام
 دانه کشی دانه کی ماند به بر
 نوید و من کی ردم کسی را نمود

انصاه و منی قل . حکم
 بهما آترق کارص و سماء
 انصاه بت ترمی . به حل .
 وار ولا الحة لدا ررق
 لك من تلك العصا يا ذا الادب
 او زمانا قصب السكر قد
 او ركوع زرع المرء يعود
 والركوع .. وله يتدوا الشهود .
 طر حجة من كريمة
 .. ومن الحب يا فيه فلق ..
 يشه الطير ولا انا حكي
 لم تك الماء كالأشياء بدت

دردی مانند هوا را ای حکیم
 چون بیفکندی شده شخص سنی
 را عصا چوبست این اعصاب تو
 هیچ مانند نمی شکر مرفند را
 شد سجود او در آن عالم بهشت
 مرغ حنت ساختش رب الفلق
 گر چه نطفه مرغ بادست و هوا

اقمی حجة حكت . كلم
 زما قد اننه الداء تدوة
 (۱) والیمی . نت لدا بی محل
 (۲) حول لشخص اسی فالرفق
 ماءك ذلك ميم ذا العجب
 (۳) هل زمانا انشه الماء الولد
 (۴) انشه السكر من م سجود
 حجة في العالم ذاك السجود
 احس حمد الحق طار من فيه
 صر بالمرء رب الفلق
 (۵) لم بك المسيح والحمد لك
 هب هوا نطفة الطير عدت

(۱) مارکی مانند هوا را ای کلیم
 (۲) تو بخای آن عصا آب می
 (۳) یارشد یا مار شد آن آب تو
 (۴) هیچ مانند آب آن فرزندی را
 (۵) چون سجودی یارکوعی مردگشت
 (۶) چونکه پدید از دهانش حمد حق
 (۷) حمد و تسبیحت نماند مرغ را

- (۱) إِذْ بَدَىٰ مِنْ يَدِكَ بَدَلُ الزَّكَاةِ
 رَجَعَتْ هَذِي الْأَبْدُ فِي الْعَالَمِ
 (۲) نَهَرُ مَاءِ الْخُلْدِ مَاءَ صُرَا
 (۳) وَذَلِكَ وَالْحُبُّ ذَوُّ الطَّاعَةِ
 سُكْرًا وَشَوْقُ نَهَرِ حَمْدِ
 (۴) هَذِهِ الْأَنْسَابُ مَا كَانَتْ تَدْرِي
 مَا دَرَى كَيْفَ فِي قَدَرِ
 (۵) هَذِهِ الْأَنْسَابُ مَا رَعَتْ
 نَبْضَ الْأَمْرِ يَتْلُ لَانِ
 (۶) فَبِكُلِّ طَرَفٍ تَنْتَبِهُ
 وَإِيَّتِكَ أَصْفَى كَيْفَ عَدَا
 (۷) قَالَتِي أَلَا إِذْ فِي مُرْكَ
- وَنَعَطًا سَحَابُ طَبَرِي وَتَسَابُ
 ذَاكَ مِنْ لَطْفِ الْإِلَهِ تَعَالَى
 صَارَ نَهَرُ لَيْسَ تُحْدِ حَكِي
 عَدَدُ نَهَرٍ قَسَلٍ فِي أَسَاعِفِ
 طَرَفٍ عَرَفَ قَدْرًا فِيهِ صَقَرَتْ
 نَسَبُ الْأَنْسَابِ تَنْتَبِهُ وَحَدِّ
 فِي مَحَلِّ تَنْتَبِهُ مِمَّا وَصَعَا
 طَوَّعَ قَرِيبًا تَنْتَبِهُ تَنْتَبِهُ
 بِمَعَادِ تَنْتَبِهُ تَنْتَبِهُ
 كُنْتَ مُخْرِجًا قَرِيبًا وَتَنْتَبِهُ
 هَكَذَا تَنْتَبِهُ تَنْتَبِهُ
 كَلَّ بِهَذَا الْمَسْئَلِ تَنْتَبِهُ طَوَّعًا

دست این دست از طرف محل دست
 حوی شیر خلد مهر تست وود
 مستی و شوق تو حوی خمرین
 کس نداند چوش جای آن نشاند
 چار جو هم مر مرا فرمان نمود
 آن صفت چونی چنانش میکی
 مسل آن در امر تو آید چیست

(۱) چون زد دست دست ایثار و زکاة
 (۲) آب صیرت حوی آب خلد شد
 (۳) ذوق طاعت گشت حوی اسکین
 (۴) این سببها آن اثرها را رساند
 (۵) این سببها چون فرمان تو بود
 (۶) هر طرف خواهی رواش میکی
 (۷) چون می تو که در فرمان است

- (۱) عَجَلًا يَوْكُضُ فِي الْأَمْرِ لَكَ
مَنْ لَهُ صَبْرَتَ مَرَهُونًا زَمَنَ
(۲) إِنَّ تِلْكَ الْصِفَةَ فِي ذِي الدُّنَا
هَذِهِ الْأَنْهَارِ أَيْضًا جَارِيَةٌ
(۳) هَذِهِ الْأَشْجَارُ تُحَرِّى أَمْرًا
(۴) مَبِثَّتَ يَتَمَرَّتَا هَذَا
فَهَاكَ لَكَ دَانَتْ أَمْرًا
(۵) مَعْنَى مَحْذُومٌ لَهُ مِنْ
صَارَ ذَلِكَ فِي التَّصْمِيرِ
(۶) إِذْ لِيَحْفِدَ بِكَ نَارًا فِي الْقُلُوبِ
رِسْ مَبِثَّتَ دَانَتْ وَحُظَبِ

- (۱) می دود در امر تو فرزند تو
(۲) آن صفت در امر تو بود این جهان
(۳) آن درختان هر قراقرصان دارند
(۴) چون بهر سبب ایستادن صفت
(۵) چون دست درختم بر مظلوم است
(۶) چون درخشم آتش تو در دلها ردی

- که در حرارت آن آتش می دود
هم در امر تست این جواهر روان
کان درختان از صفات بیاورند (۱)
پس ناصر تست آنها آن جرات
در دهن داشت و رفعم است
مایه دار جهنم آمدی

- (۱) تَارُكَ لَمَّا هُنَا لِلنَّاسِ قَدْ
 (۲) أَحْرَقَ النَّاسَ لَكَ التَّارِلَانَ
 وَلَدِمْنَهَا عَلَى النَّاسِ الْحَرِيقُ
 (۳) قَالَ كَلَامَ ذَلِكَ مَنْ كَالْحَبَّةِ
 لَكَ عَادَ الْحَبَّةِ وَالْمَقْرَبَا
 (۴) قَدْ جَعَلْتَ الْأَوْلِيَاءَ يَانتَظَارُ
 (۵) لَكَ صَارَ صَاحِبًا وَعَدَّ عِدَّ
 إِنْتَظَارُ حَشْرِكَ جَاءَ فَأَه
 (۶) فَبِذَا الْيَوْمِ الطَّوِيلِ ، حَارَ
 وَلَطَى الشَّمْسُ وَفِي نَفْسٍ لَكَ
 (۷) أَنْ لَكَ أَهْلَ السَّمَاءِ يَانتَظَارُ
 بَذَرَ وَعِدَ فِي عِدَّ نَهَجِ الطَّرِيقِ
 أَحْرَقَتْ مَا وَلَدَ مِنْهَا أُنْدُ
 تَقْصِدُ النَّاسَ فَسَكَ أُنْدُ مِنْ
 صَرَمَتْ سَارَتْ عَمَى ذَلِكَ الطَّرِيقُ .
 لَكَ وَانْقَرَبَ وَفِي الشَّرْه
 تَدُكَ حَرٌّ . وَ آخَى طَبَا .
 فَاِنْتَظَارُ الْحَشْرِ . لَيْلًا وَنَهَارًا .
 مِثْ وَ تَعْدَ عِدَّ لِلْأَيْدِ
 مِثْ مِنْ يُحِثُّكَ يَا دَامِنْ أَدَاة .
 مِثْ حَسَبِ نَمَكْتُ زَهْرَ السَّوَارِ
 دُونَ مِنْ حَرِّ شَمْتِ بَسَا
 قَدْ حَقَعْتَ وَ زَرَعْتَ إِنْقِرَارًا
 أَسْكَ . مُقْتَبِعًا فِيهِ الْفَرِيقُ .

آنچه از وی زاد مرد امروز بود
 نازک از وی زاد بر مردم روند
 مار و کزدم گشت و میگیرد دست
 انتصار سحیرت گشت پ
 انتظار حشرت آمد وای تو
 در حساب و آفتاب حار گداز
 نجم و را را روم می خامی

(۱) آتش اینجا چو آدم سوز بود
 (۲) آتش تو قصد مردم می کند
 (۳) آن سخنها چو مار و کزدمست
 (۴) اولیا را داشتی در انتظار
 (۵) وعده فردا و پس فردای تو
 (۶) منتظر مانی درین روز دراز
 (۷) کاسان را منتظر می داشتی

أَصْحَاحٌ وَأَقْتُلْ ذَا السَّيْرِ بِالْخَيْرِ

جس . نسطادك الله سكا

ولهدا لمرکاب سقر .

ورک اطفی نارنا نحن الشکور

.. ققیبح هو والرشد أضعت ..

سیرت ما وحدت فی د انجماد

نک اذ یسار ما حر ابطاء

ت وز تدین دوه اجد

فسمو هی کلا طهرت

ت فوق الماء یصا واصق

لا تحف .. ونام صار والمرء ..

(۱) یحفظک و الفصبت بذر السیر

کس به فهو عدا الفح لکا

(۲) قتل هدی تار النور انحصر

قن یا مؤمن حر یسود

(۳) لو بلا نور لک نجان صفت

بارک الحنة کانت فی رماد

(۴) اصح کانت باصطاح فی عطا

(۵) غیر نور تدین ما ته تنظر

حيث ان النار ذي من صيرت

(۶) ماء النور لک اعلم و اری

اذا وحدث الماء و تار تدر

هین بکش این دوزخ را کی فتح است

(نورک اطفی نارنا نحن الشکور) (۱)

آتش زنده است و در خاکستر است

نار را ندشد بعین نور دین

کاشی پنهان بود یک دور فانی

چونکه داری آب از آتش مترس

(۱) مخم تو مخم سیر دوزخ است

(۲) کشتن این نار بود جر نور

(۳) گر تو بی نوری کنی حلمی بدست

(۴) آن تکلف باشد و روپوش هی

(۵) تا نه بینی نور دین ایمن مباش

(۶) نور آبی دان و هم بر آب چس

(۱) عَنبَ الْمَاءِ عَنَى الدَّرِ لَهَا

كَانَ تَسَلُّ الْمَاءِ مَعَ الْمَاءِ

(۲) يَطْبُورُ الْمَاءِ تَمَكَّ إِذْ هَبَ

كَمْ لَمْ تَسْحَبْ فِي مَاءِ أَحْيَاتِ

(۳) إِنْ طَيَّرَ الْمَاءُ مَعَ طَيْرِ التُّرَابِ

حُسَا اتَّصَدَّ بِذَوِّهِ مِثْلَ مَاءِ

(۴) كَلَّ قَرْدٍ مَعَهُمَا مَعَ ضِيهِ

فَاخْتَبَطَ الْوَاحِدُ شَيْءَ الْآخِرِ

(۵) مِثْمًا لَوْ تَوَسَّهَ قَدْ وَجَدَتْ

مِثْمَهُ مَعْقُولَةً لَيْكِنْ مِمَّا

(۶) فَيَكَلَّا الْإِثْنَيْنِ فِي سُوقِ الضَّمِيرِ

أَحْمَدَ مِنْ حَقِّ إِذْ حَلَّقَهَا

نَحْرُوهَا .. يَفْرَحُ فِي تَوَائِهِ ..

عِذُّهُ أَتَمُّ بِالْمَاءِ رَغَبِ

.. قَلَّ أَنْ تُحَرِّقَكَ نَارُ الْمَمَاتِ ..

وَإِحْدَا كَأَنَّا وَلَيْكِنْ فِي الْمَنَابِ

مَعَ دُفْرِ أَنْ سَكُونًا سَوَاءِ ..

سَوَقٌ .. حَزَّ عَدَى مِنْ كَيْفِ ..

مِنْهُمَا كَانَ يَكَلَّ بَاصِرِ

مَعَ وَحْيٍ لَا تَسْأَلُ أَنْ عَدَتْ

حَوْلَهُ الْفَرْقُ كَثِيرٌ لَهَا

بَصِيرِ دَلَالَتَيْنِ كَأَنَّ يَأْمُرِ

(۱) آب آش را کشد این سخن

(۲) سوی آن مرغابیان روزی چند

(۳) مرغ خاکسای مرغ آبی هم تنند

(۴) هر یکی بر اصل خود رسیده اند

(۵) هیچگاه که وسوسه و وحی آید

(۶) هر دو دلالان بازار ضمیر

می بسوزد نسل و فرزندان او

تا آنکه در آب حیوانی کشند

لیک صدانند و آب و روغنند

احتیاطی کن بهم مانده اند

هر دو معقولند لیکن فرق هست

رحمت را می سبند ای میر

- (۱) مَدَحًا الْأَمِيَّةَ تَصْرِفُ وَ
كُنْتُ لِلْقَبْرِ وَبَيْتٍ مِنْ دَرَوُ
تَعْرِفُ الْفِكْرَةَ كَأَنَّهَا قَدْ
فَرَّقَ بَيْنَ الْفِكْرَتَيْنِ «الرُّوحُ دَلُّ» (۱)
(۲) وَبَيْنَ الْفِكْرَتَيْنِ تَوَدَّعَ
قُلْتُ لَهُ لَا حُدُودَ لَا تَرْكَبُ
تَتَلَمَّعُ تَعْنِي لَوْ هُوَ وَاطْنُ
لَا وَلَا تَعْلَنَ ، لِهَذَا الْعَدَسُ .

اعمال الحيلة لدفع الغن في البيع والشراء

- (۳) قَالَ ذَاكَ تَصْحَابِي تَبْسُ
فِي السُّوْعِ أَنَا عَرُ وَغِي
(۴) وَقَرَيْنَ الْعَسْ مَكْرُ كَيْلٍ مِنْ
يَشْرِي أَوْنَاعَ فِي مَرِّ لَزْمَنِ
لِي كَأَنِّي سَجَرٌ وَغَرَّحْتُ الطَّرِيقَ
بِ يَشْبِي مَا لَحَقْتُ بِالْفَرِيقِ

(۱) نسخه نایب - تنقد العکرة -

- (۱) گر تو صرف دانی فد باشد
فرو دانی سرت و دلاوت چو دانی
(۲) و دانی بی دو دلاوت رکمال
لا حلاله ثوی و مشاب و مرر (۱)

حيلة دفع هشور، شدن، در بیع و خرید

- (۳) آن یکی یاری پندم را میگفت
که هم در بیعها و در خرید
(۴) ملر هر کس که فروشد یا خرید
همچو سحرست و در دهم می برد

(۱) اشاره بحدیث سوی قال رجل بسی (من) انی جدد فی السوْع فقل دانی ف من
لا حلاله وی اجنار (حلاله معنی حدیثه و فروب آمده است و سحرست معنی مستعد -

- (۱) قَالَ فِي تَعْرِيه تَحْشَى لَعْرَازٍ
 (۲) بِشَرْطٍ يَأْذَا تَأْتِكَ يَقِينُ
 (۳) كَانَ تَعَجَّبْتُ بَعْدَ انْكَسَابِ
 شَمْسِهِ فِي الْأَوَّلِ تَقْدُّ كَتَلُ
 (۴) هُوَ بِأَلْفِ شَيْءٍ تَحْشَى فِي
 (۵) مِثْنَهُ أَيْضًا شَيْءٌ دِي نَسْطُ
 بِأَلْمَائِي وَحَدَّتْ فِي مَنَةِ
 (۶) غَيْرَ دَا فِي أَمْرِهِ كُنْ مَكُونُ
 مَاءُ أَلْفِ نَسْطٍ وَ قَتَلُ
 (۷) قَبِيلًا وَقَبِيلًا دِ انْهَامُ
 أَرْبَعِينَ سَةِ مَرَّتْ يَصْرُ

- فِيهِ تَوَقُّنٌ وَ يَوْمًا إِحْيَا
 كَانَ لِمَنْ حَمِنَ لَا يَنْبَسُ اللَّعِينُ
 تَقْدِيرُ النُّقْمَةِ مِنْ خُضْرٍ نَتْنُ
 هَكَذَا بِمَقْصِي دَوْمٍ قَعْلُ
 عَقِبَهُ الْمَسِيدُ لَرَّاكِي الضَّعِيفِ
 مَعَ أَفْلَاكِ هِيَ انْكَوَرُ تُحْصِطُ
 طَلَقَ أَيَّامٍ عِدَادٍ بَسْتَةٍ
 قَادِرًا كَانَ ضَرْوَبًا وَ قُورُ
 نَحْرُجُ مِنْ دَوْمٍ تَرْدِيدِ وَ شَتُ
 حَاقَ الْإِنْسَانُ حَاشِي فِي تَمَامُ
 رَحَلًا بِحَقِيقَةِ تَهْ أَجْدِيرُ

شرط کن سه روز خود را احتیاج
 هست تعجیل از شیطان لعین
 بکنند و آنکه خورد ای مفتنی
 هم سوئیش عقل مستقد
 تا به شش روز این زمین و چرخها
 صد زمین و چرخ آوردی برون
 تا چهل سالش کند مرد تمام

(۱) گفت دریغی که ترسی از غرار
 (۲) که بائی هست در رحمان بعین
 (۳) پیش سگ چون لقمه نان افکنی
 (۴) و نه می بکنند ما را خرد
 (۵) با تائی گشت موجود از خدا
 (۶) ورنه قدر بود تو کن فیکون
 (۷) آدمی را بدو اندک آن همام

- (۱) وَلَوْ الْقَادِرُ كَانَ فِي مَسْ
 أَنْ يُطِيرَ مِائَةَ شَخْصٍ الْمَسِيحِ
 (۲) قَادِرٌ أَنْ يُجِبِيَ التَّوْنِي بِلا
 (۳) خَالِقُ عِيسَى الْمَسِيحِ أَفَلَا
 يَحَقُّ صَفَ صَفَ مَا قَعَلْ
 (۴) فَاتَّابِي دِ تَعَسِبَ كَمَا
 تَالْتَابِي تَابِي مِنْ عَبْرَ تَكْسَارَ
 (۵) هَا هُوَ التَّوْرُ الصَّغِيرُ مِنْ حَرَى
 (۶) لَا وَ لَا تَبِ مَعُودَ وَسُرُورَ
 دَالْتَابِي لَتَصُفَ وَ لَدَوْنِ
- وَاحِدٌ مِنْ عَدَمِ .. ثُمَّ تَسْمَسُ ..
 فِي دَعَاءِ وَاحِدِ مَثَ مَسِيحِ
 مَهْمَةً وَ مَذِهِ بَيْنَ لَمَلَا
 قَدَّرَ لَا فِي تَابِي دَا أَمَلَا
 دَالْتَابِي فِي تَابِي وَ تَحَلَّ (۱)
 كَانَ زِ سَطَطَ لَوْ كَا
 .. تَسْتَلْ مَا فِيهِ أَمْرُوحَ عِبَارَ ..
 دَائِمًا لَا حَسَ فُطْ ي
 بَوَلَدَ مِنْ دِ تَابِي فِي لَمْرُورَ
 كَانُظْمُورَ ، عَدَّتْ لَوْنَةَ

(۱) نسخه نساخه - بحقی صفا و صفا

- (۱) گر چه قادر بود داسر د عس
 (۲) عیسی قادر بود کر بد دعا
 (۳) خالق عیسی به نتواند ده او
 (۴) یں تابی از پی تعسم سب
 (۵) جو یکی کوچک که دایم می رود
 (۶) رس تابی راید فال و سرور
- از عدم یتر کند پسخاه کس
 بی توقف بر جهاند مرده ر
 بی توقف مردم رد تو بتو
 که طلب اهنه داید بی شکست
 بی محس گردد به گنده میشود
 این تابی میصه دولت چور طیور

- (۱) يَا عَيْدُ فَمَنْ تَطِيرُ عِدَا
هَبْ مِنَ الْبَيْضَةِ دُومَ طَهْرًا
(۲) إِنْ بَقِيَ حَتَّى أَنْ لَكَ أَجْرًا كَا
لَكَ فِي لَعْنِي طَوْرًا يَبْدُ
(۳) نَصَةُ الْحَيَةِ هَبْ فِي شَه
(۴) فَالطَّيْرُ يَنْبَغِي مَدُّ وَ نَسْرُهُ
بَدْرُهُ انْصَحْ صَاهِبَ وَ كَدُّ
(۵) وَ كَذَا الْأَوْرَاقُ كُلُّ فِي الشَّجَرِ
لَكِنْ الْأَثْمَارُ مِنْهَا كُلُّ قَرْدُ
(۶) هَكَذَا الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ قَدْ
غَيَّرَ أَنْ كَانَتْ يَرْبِعُ مَقْرَدُ
- شَهْ أَنْصَهْ فِيهَا بَدِي
مَالَهُ شَهْ يَهَا.. أَتَى يُرَى..
تَعْدُو كَالنَّصْرِ.. تَرَى أَعْمَالُكَ..
يُظْهَرُ مَا لَكَ زَحْرًا يُوحَدُ..
نَصَةُ لَعْنُورٍ.. دَا شَهْ
وَ كَذَلِكَ بَدْرُهُ الْإِسْفَرَجَلَةُ
يَا عَزِيزُ الْفَرَقُ أَيْضًا قَدْ أَلَمَّ
وُجِدْتَ لَوْنًا وَ ضَمًّا فِي النَّظَرِ
كَانَ وَءَاخِرُ زَمَانٍ وَحَدُّ
أَشْهُ الْفَقْرُ يَنْصَحُ وَ اتَّحَدُ
.. كُلُّ دُوحٍ حَيْثُ يَمَّا تُعَدُّ

- (۱) مرغ کی ماند به بیضه ای عنید
(۲) باش تا اجرای تو چون بیضا
(۳) بیضه مار از چه ماند در شه
(۴) دینه بی ندانه سبب نیر
(۵) برکها هم رنگ باشد در نظر
(۶) برکهای جسمها مانند اند
- گر چه از بیضه همی آید پدید
مرغها زایند اندر انتها
بیضه کنجش در دورست
گر چه ماند فرقها نیز ای عزیز
عنودها هر يك بود نوعی دیگر
ليك هر جانی برمی زنده اند

- (۱) بِأَسْوَأَ الْحَقِّ فِي نُسُوبِهِمْ
كَأَن دَا دَوِي وَ دَا الْآخِر
(۲) هَكَذَا فِي الْمَوْتِ كُنَّا بِاتِّحَادٍ
نُصَفْنَا الْخَاسِرَ قَبْدَ الْيَذَلِ
دَهْوُ الْوَاحِدُ دَاكَ مِنْهُ
مُعَوَّرُ كَيْدَرُ مِنْهُ الْخَاطِرُ
نَهَبُ مِنْ دَوِي خُتَبٍ وَ تَصَادُ
خُفُفَ لَرَّابِحُ قَدْ الدَّوَالَةُ

فی بیان وجدان بلال (رض) الوفاة بالسرور

- (۳) إِذْ بَلَّالٌ ضَعُفَ مِثْلَ الْهَلَالِ
(۴) زَوْجُهُ صَاحَتِ يَوْجِدِ وَاحْرَبَ
(۵) وَتَشْرِيفِي الْإِحْزَالِ حَرَبَ
تَشْرِيفِي تَعْتِمِدُ الْمَوْتِ
أَنْ تَوْنُ الْمَوْتِ فِي وَجْهِ بَلَّالٍ
فَلَّالٍ قَالِ لَا لَا وَاطْرَبَ
مَنْ تَحَايَ قَدْ وَحْدَتِ وَ انْكَرَبَ
فِيهِ مِنْ عَشْرِ وَطَبِ كَمْ سَمِيَّ

- (۱) حق در باره بلسان سرور
(۲) همچون در محبت بلسان میرویم
آن یکی در ذوق و دیگر در مصد
هم در حسرت و بعضی در حرویم

رفاة یافتن بلال (رض) با شادی

- (۳) چو بلال رضع شد همچون هلال
(۴) جفت و زیدتی دلف و حریف
(۵) و کمون در حریف بودم و رست
رویک سرک افشاد و روی ازل
پس ازل گفت بی بی و ص
بوجه ای مگر چو پیش اسب چسب

- (۱) قَالَ ذَا دَوْمٍ وَ مِثُّهُ لَحْدٌ قَدْ
تَرَجَّسُ مِثُّهُ وَ آسٌ وَ شَقِيقٌ
(۲) قَسَدٌ الْوَحِيهِ وَ عَسَاهُ الَّذِي
(۳) صَدَفَتْ مِثُّهُ الْقَمَالُ كُلُّ مَنْ
قَدْ رَأَاهُ الْأَسْوَدُ وَلَا أَسْوَدُ
(۴) مَنْ هُوَ الْإِنْسَانُ لَمْ يَتَطَّرْ غَدَا
مَنْ هُوَ الْإِنْسَانُ لَمْ يَنْعَبْ لِمَرَاتٍ
(۵) مَنْ هُوَ الْإِنْسَانُ لَمْ يَكُنْ
غَيْرَ تَسْبِيحٍ بَعِيْبٍ نَسْطَرِ
- كَانَ فِي عَيْنٍ حَرِيقٍ وَ يَوْقَدْ
تَوْرٌ ۰۰ ضَوْعٌ ۰۰ لَمِثُّ الْعَبِيقِ ۰۰
مِثَّتْ تَالْوَرِ ۰۰ تَوْرُ الْوَحْدَةِ ۰
أَسْوَدَ لَقَبَ عَدَى قَدْ الْحَزَنُ
يُؤْبِئُ الْعَيْنَ لِمَهُ دَوْمًا غَدَا^(۱)
أَسْوَدَ الْوَحِيهِ ۰ طَرِيقٌ مَا أَهْتَدَى ۰
كَانَ لَتَدِيرِ ۰۰ بَدَتْ وَ صِفَاتٌ ۰۰
يُؤْبِئُ تَدِيرِ ۰۰ وَ يَدْرِ مَا يَكَا
رَادَ ۰۰ عَنَّا أَحْسَنِي مِثُّهُ ظَهَرَ ۰

(۱) لاحد الشرح المارسی

- (۱) این همی گمت و رخس در عین گفتا
(۲) تب و و چشم بر ۰ ۰ ۰
(۳) هر سیه دل خود سیه دیدی و را
(۴) مردم نادیده باشد روسیاه
(۵) خود که بیند مردم دیده ترا
بر کس و کسر گ و لا ۰ می شکست
می گواهی داد بر گفتار او
مردم دیده سیه آمد چرا (۱)
مردم دیده بود حر دآت ماه
در جهان جز مردم دیده فرا

(۱) می مردم دیده که و بر نورس و ر چه گونه ۰ ۰ ۰ گف همچس
بلان که معنو ۰ ۰ نورس چه گونه ۰ ۰ ۰ شد صفحه ۱۶۰ ج ۱ شرح بحر العلوم و صفحه
۲۲۶ اسرار الحکیم سروداری رجوع نمائید -

- (۱) إِذْ لَّهُ فِي الْحَقِّ لَمْ تَنْظُرْ أَحَدٌ
وَأَدَا مِنْ غَيْرِ دَا الْإِسَارِ قَدْ
وَأَدَا كُلِّ سَوَاهُ هُمُ اثْنُو
- (۲) فِي صِفَاتِ الثُّنُوءِ تَمَعِّنَ مَنْ
- (۳) زَوْجُهُ قَالَتْ أَيَا سَامِي الْإِحْصَالِ
- (۴) زَوْجُهُ قَالَتْ لَّهُ عَنَّا غَرِيبٌ
- (۵) عَنْ قَبِيلٍ وَ أَحَدٍ فَقَالَ
رُوحِي إِلَهُهُ مِنْ دِي اَعْرَبِيَّةِ
- (۶) لَّهُ قَالَتْ وَحَمَّتْ نَسِي
- قَالَ فِي حَقِّهِ مِنْ حُصُولِ الْإِلَهِ
- (۷) حَقِّقَهُ مِنْ يِهِ حُصُولِ مِثْكَ
- سَوَى إِبْسَارِ عَمَّتِهِ أَنْدَ
وَصَلَ مِنْ لَوْنِهِ . النَّطْفَ وَحَدَ .
فِيَدَ تَقْيِيدِ وَثِيَّتْ مَا رَأَوْ
عَظَمَ بِالْصَّغَةِ حَلَّ يَفْرُ
بِرَاقُ قَالَ لَا لَا دَا لَوْصَالِ
هَذِهِ نَسْتَهُ وَاتَهَمِي تَعِبَتْ
وَمَلِكِ لَا لَا . نَسِي عَكْسِ دَا الْفَعْلِ .
نَدَهَبُ لِيَوْطُرُ وَ تَقْرُبُهُ
عَنْ وَرَمَاهُ فِي هَذَا الْوَرَى
(مَقْعَدُ صِدْقِ بِي زَادَ تَمَاهُ)
وَصَدَتْ نَوَ تَنْظُرُ الْأَعْيُنُ لَكَ

پس بغیر او که در رنگش رسید
در صفات مردم دیده ببند
گفت نی نی الوصالست این فصال
از تیار و خویش هائب می شوی
میرسد خود از عربی در وطن
گفت اندر حلقه خاص خدا
گر نظر بالا کنی نه سوی پست

(۱) چون بغیر مردم دیدش ندید
(۲) پس جز او جمله مقلد آمدند
(۳) گفت حفتش الفراق ای خوشحال
(۴) گفت حفت امشب غریبی می روی
(۵) گفت نی نی بلکه امشب جان من
(۶) گفت رویت را کجا بینیم ما
(۷) حلقه خاصش بتو پیوسته است

- (۱) لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فِي دِي حَقِّهِ حَقَّقَهُ
يَسْتَمِ فِي حَقِّهِ حَقَّاهُ قَدْ
(۲) رَوْحُهُ قُلْتُ قَدْ كُنْتُ أَنَا
قَتَلَهَا قَالَ تُصْرِي بِمَقَرِّ
- يَنْمَعُ حُورٌ يَرْبُ الْعَزَّةَ
مَعَ أَنْصُ السَّيِّئِ وَتَقْدُ
حَرِيبُ . النُّورُ لَهُ عَادُ تُسَدِّقُ .
أَسْحَابُ أُنْدُ لَا تُنْظَرُ

حکمة عودالبدن حراباً بالموت

- (۳) أَابَدَ آدَمَ حَسْرَ الْبَعْنِ
حَالاً النَّسْلُ لِرُوحِي فِي الْعَلَا
(۴) أَنَا كُنْتُ السَّائِلُ فِي نَبَدِ
مَيْكَ عَدْتُ وَبَيْنَكَ بَدِي
- كُنْتُ فِي الْأَرْضِ رَهْمَ الْأَحْسِ .
مِنْهُ كُلُّ شَرٍّ وَ الْأَعْرَبُ قَتَلِي (۱)
مَنْ هُوَ كَأَشَدَّ بَصَقَ وَ أَذَى
فَضُرُّ . تَقْضَرُّ بِهِ كَمَثَلُ حَقِيقِ .

(۱) ای کتب من آدم ، برود لی لا من حسن کتاب حی . ملا سینه روحه الارض
شریف و عرب و ... بعد از محوس بعد از بعثت و شرقت اولادی معونه الی
هو تبار روحی الی ... که علی من حبس الالهه حی ملا به اشرف و عرب
و وصفت الی مقصودی .

- (۱) سیرین حلقه العالم
(۲) کف و ... حلقه ...
- پور می داد چو در حلقه کس
شکست ... دیگر مدکر بعبع

حکمت ویران گشته بر بزرگ

- (۳) مَنْ چو دم بودم او حسن در
(۴) مَنْ کد بودم دین خانه چو چاد
- پیر شد ا نمون من جدم شرق و غرب
شاه گشتم قصر دید بهر شاه

(۱) لَيْسَ لَطِيفٍ الْقُبُورَ كَمْ تَلْبِقُ

أَنْ يَكُونَ الْقَرْمَاوِي وَمَكَانٌ

(۲) نَيْتِي عَن هَدَى لَدَا

كَاسَلَطِي هُمْ فِي لَا مَكَانَ

(۳) دِي الدَّ تَمَسَّيَ لَحْلَالُ

(۴) هِيَ الْأَصَوُّ لَوْلَا نَصَقُ

وَحَمَّةٌ مِنْ عَمْرِ فِيهَا نَحْسُ

(۵) فَيَوْقُتُ تَوَمَّ عَيْفُ

كَتَفٍ مِنْ دَاكُ تَمَكَّيَ فِي سِرُورِ

مَا تَمَعَتِ التَّتْ حَقِيقُ

هُوَ كَافِهٌ فَتَهُ الْقَدْرَهَا

بَدَ صَبَقَةُ رَدَّتْ عَنَا

ذَهَبُوا مَا طَبِئُوا فِي تَحَالٍ كَانِ

صَهَبَتْ كُفْرًا وَبَانَقِي بَيْتَالُ (۱)

مَهْدُ نَوِيْنِ فِيهَا وَتَحْرِيقُ

طَهَرُ . إِنْ قَامَ لَهُ لَقَدْ تَنَى

طَرُ لِرُوحِ تَنِي فِي قَلْبَتِ

فَدَعَدَتْ دَوْمًا وَزَنَقِي وَخُورًا

(۱) و می سخته بک ر ساء سوجه اسخته معنی می است می المعو سخته عمو
وسم بل معنها لله مای لاهل المعی سعد له و در لدا حه انکافر و سخن امومن
و اما مثل سومن حه خرج همه کبر روم کان می سخن فخرج منه بعض معنی می
الارض و یفسع فیها -

مردم را حانه مکان گوری می است

چهره شهاب و سمد در لامکان

طاهرش زلف . بمعنی تدمک تر

چورده تاشدهر گدوز وی بش ریست

در مکان به گریه حار چون تاشده

(۱) قصرها چون مرشها را مائس است

(۲) ایست را تدمک مداین جوی

(۳) مردگان را این چهار بنمود و

(۴) گر بودی تدمک این معدن ریست

(۵) در دمن خواب چون اراده شد

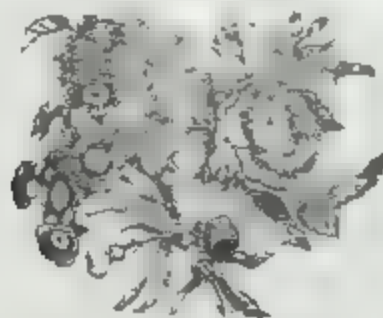
- (١) خَفَصَ الطَّالِمُ مِنْ دَانِهِ الدَّاءُ
 ذَلِكَ الْمَرَّةَ الَّذِي قَدْ شَجِنَا
 وَتَسْمَاءُ بِي لَأَنْ لَيْسَ يُحِيطُ
 ضَمَّتْ .. سَاكِبُهَُا زَادَ صُرَاخُ .. (١)
 صَبَقَ كَرَاهٍ .. حَكِي سَمِ الْجِنَاطِ ..
 كَلِمَةُ عَبْدٍ .. وَشَرُّ خَيْرِهِ ..
- (٢) ظَهَرَ مِنْ فِكْرَةِ الْحَسَنِ الْمَسْطُ
 وَضَمَّهَا حَذْفُكُمْ وَقْتَ الْمُنَاخِ
 (٣) صَارَ ذَلِكَ الْوَسْعُ لِلْعَيْنِ الرِّبَاطُ
 صَنَعَهُ كَانَ نَكَاةً فَخَرَهُ

(١) ای لمانخ لعمال سعده للاحسن و کبی نه عن مناج من الموب و ذهب
 الاحسن عامه نفع و رد مناج لوم فان عدم لوم وسع من هذا العالم -

- (١) طالم در طعم صیغ بار رست

 (٢) بین زمین و آسمان اس وراج

 (٣) چشم بند احد وراج و صحت نمک
 حنده او لریه و حشر حنده نمک

فی بیان تشبیه دنیا بالحمام الظاهر بالسعة وفى المعنى

الصیق و تشبه الموم بالموت الذى به الخلاص من هذا الصیق

- (۱) مِثْلُ حَمَامٍ صَرَى صِيقًا سَكَا
وَدَيْتَ مِنْ حَرِّهِ ۰۰ الْحَمَامُ هَبَّ ۰۰
- (۲) بِإِلَى الْحَارِجِ مَا لَمْ تَذْهَبْ
فَادَا فِى بَعَةِ الثَّتِ سَكَا
- (۳) أَوْ يَقْفِرُ نَسَبِ رَحْبِ أَطْرَبِ
(۴) ذِيكَ الثَّقَرُ الْوَسِيعُ تَصَفَّ
- (۵) صَارَتْ الصَّحْرَاءُ يَتَكَ كُنْ مِنْ
هُوَ فِى الصَّحْرَاءِ يَتَكَ كَأَشَقِّقْ
- تجد من حَرِّهِ الرُّوحُ سَكَا
۰۰ کَانَ دَاعِرَ صَ و طُولُ وَ شَعْبَ ۰۰
- قَتَلَتْ تَمَّ نَسْرُوحَ مِنْ نَصَبِ
ی مَعِ ۰۰ وَ أَعْمَا سَمِ سَكَا ۰۰
- عَوَى نَسْرُوحَ حَقَّ صِيقِ
عَاد ۰۰ وَ لَسْتُ حَى لَدَحَى الْمَقْدَامُ ۰۰
- قَدْ رَأَاكَ مِنْ بَعِيدٍ وَلِ أَنْ
يُتَجَّ نَوْرَهُ عَصَبِ إِبْقُ

تشبیه دنیا بگرمابه ظاهر برآمدن و بعضی تنگی و تشبیه غراب مرگ که

خلاص است از این تنگی

- (۱) همچو گرمابه که تسخیده بود
سک آنی جانت پخسیده بود (۱)
- (۲) یا بروں دئی نه شکاید دل
پس چه سود آمد فراخی مرل
- (۳) یا که کهش تنگ پوشی ای غوی
در میان فرخی میروی
- (۴) آن سادس فرخی تنگ گشت
بر توریدان آمدن صحراء و دشت
- (۵) هر که دید او مرا از دور گفت
کو بران صحراء چو لاله تر شگفت

(۱) تسخیده تپش کرده شده و پخسیده تافته شده از غم و غصه

- (۱) هُوَ لَا يَدْرِي بِأَن كَانَتْ مَقَامَةً
لَكَ صَحْتٍ وَ تَسْتَنِي إِيَّاهُ
(۲) تَوَكَّلْ إِخْرَاجَكَ الْخَفِّ وَمَنْ
تَتْرَكَ الرُّوحَ لَكَ الْيَتَامَى
(۳) يَا فَلَانُ النَّوْمُ مِنْكَ الْأَوَّلِيَاءُ
(۴) يَمِ لَدُنَا الرُّؤْيَا رَأَوْ فِيهَا هُمْ
وَهُمْ فِي الْعَدَمِ سَارُوا وَمَا
(۵) كَانَ تَسْتَصِفُّ وَ رُوحٌ فِيهِ
فَلَهُ قَدْ خَرِبَ حَتَّى يَصِيرَ
- اُتَتْ فِي الدَّخْلِ رُوحٌ مَقَامَةً
كَانَتْ فِي الْعَدَمِ مَعَهُ وَرَدَعُوهُ
زَمَانًا كَانَ لِأَن قَبَدَ السَّدَنَ
مِنْهُ قَدَرُ الْوُسْعِ فِيهِ كَكَ حَذِ
مِثْلَ صَحْبِ الْكَهْفِ تِلْكَ الْأَصْفِيَاءُ
حَبْثٌ لَا تَوَمُّ هُنَاكَ لَهُمْ
مِنْ نَابٍ .. دَرَسٍ وَ سَمَاءٍ ..
سَمْعٌ مَمْلُوحٌ .. نَاحِلٌ شَيْبَةٍ ..
فَصْرٌ سُنْطَرٍ .. نَهْ أَنْحَقُ نَيْبٍ ..

- (۱) او نمیداند که تو چون طالمان
(۲) خواب توان گفتش بیرون کردن است
(۳) اولیا را خواب ملکست ای فلان
(۴) خواب می‌بندد و بعد خواب می
(۵) خانه تنگ و بدون جان چنگلور
- از بیرون در گلشنی جان در فغان
که رمایی جان از د ارس سب
همچو .. صاحب شهاب صاحب
در عدم در می روند و باب لی
کرد .. بران تا کند قصر ملوک (۱)

(۱) چنگلورک فتح جیم فلوسی و سکون نوی و کاف فارسی و لام مصوم
و واو حیوان یا اسان که دست و پایش تاراست باشد و هنگام نشستن هر دو دست را
بر زانو نهاده

- (۱) اَكْتَمُ فِي الرَّحْمِ مِنَ الْحَبِيرِ
تَسْعَةُ أَشْهُرَ هَذَا لَا يُقَالُ
(۲) لَوْ عَلَى أُمِّي وَضَعُ الْحَمْلِ لَمْ
يَكُنْ فِي ذَا السَّجْنِ مَا تَرَى نَحْنُ
(۳) أُمُّ طَبِيعِي مِنْ عَدَا فِي مَوْتِهَا
تَحْمِلُ دَوْمًا لِأَنَّ فِي دُحْمِ
(۴) كَرِي بِصَعْرَاءَ زَهَتْ خَضْرَاءُ الْحَلَلِ
إِصْبَحَ وَافْتَتَحَ رَحِمًا هَذَا الْحَمْلُ
(۵) أَلَمْ أَلْهِمُ الْوَضْعَ عَلَى نَحْوِهِ
فَهُوَ كَسْرُ السَّابِ لِلتَّسْعِينَ عَدَا
- تا حادثه فاده آحمّل یقین.
ری مهمه و بی عیبی الحیال
نت بی قید عده و آله
کاتحس امکث مر الزمن (۱)
و شد بد الآخر فی وضعها ..
حاصل من عمر یسمو محمل (۲)
ربع عمر رغبت هده تحمل
موی حذلک و الأمل
هده صغیر کان کاتدراته
بحیر .. و به فتتح نداء ..

(۱) آری بدان سمعه سوار و سوار سمعه سوار اسم الفارسه و ده ها
سمعه لبغه و لایه (۲) بی به علی صریح سمعه و صغه اندکی برده لعلاس و وصف خطمه
شیره لا لا سمع بر صورت و سكون حواج و ده سبب بخروج حیل من من اسم
و یجو من طلعات بدنه -

- (۱) چنگلوکم چون چنین اندر رحم
(۲) گر نباشد دره ره بر مادرم
(۳) مادر طبعم ز دره مرک حویث
(۴) تا چره ان بره در صحرای سوز
(۵) دره زه گر رنج آبتن بود
- به مهمه گشتم شد این نفلان مهم
من درین زندان میں اذیم
مسکند زه تا زه بره رهش
عین رحم و لبس د شب دره گمر
بر حنین اشکستن زندان بود

- (۱) بکتِ الحامیهُ تیر المناصُ
 ۰۰ لی بالوضع ۰۰ الحسنُ بالحلّاس (۱)
 (۲) صاحبکاً نان فکل الأمهات
 حیوان و جماد و نبات
 (۳) تحت هذا القمیت قدراً ففرد
 کنها عما له لعیز أعد
 من عطاء عیلات غیر من
 (۴) ما یبیت لعیز مرات عم
 کابلاً کان تبها دا فطر
 فمتی کان طویل اللجیه
 ذلک الکویح عه و بهم
 غلبه عن ینیه فی مره

فی بیان ذاک اللذی کلما کان غفلة وغما وظلمة ورحاوة

حملة مرالدن اللدی هو ارضی و سطلی لی و لت

- (۵) صاحب ثقت ابدي لا عهد
 ک ما من حال اقمه بهم
 انت با عتی عن حال اکا
 ما فهمت انت تدری ما سا

(۱) سوره احصیه و و کتاب حقه سورع مدله و یکی جلاص حسن اروح من
 رحم الدن و الوصول الى ارض الحقیقه حفظ عظیم و صماء کثیر

- (۱) حامله اریز رد کایس مدس و آن حسن حمدان شهینش آمد حلّاس
 (۲) هر چه زیر چرخ هسمد قهار ار جماد و ار بهمه و نبات
 (۳) هر یکی ار درد عری هفت حر شاهی که بیه و کامند
 (۴) ایچه کوسه دد ار حه کسان بلعه ار حه خورش کی داد آن

بیار آن که هر چه هم و خفت و گاشی و ناریکیست همه ار تر است که ارضی

است و سطلی لی و لت

- (۵) ایچه صاحب دل مد حال تو تو و حال خود مدی می عمو

- (۱) أَتَتِ الْعَفْةَ مِنْ حَرِّ السَّدَنِ
صَارَ لَأَنَدٍ وَمِنْ غَيْرِ حَذَلٍ
- (۲) فَأَدَامَا الْأَرْضَ مِنْ حُبِّ الْقَتْلِ
- (۳) لَا وَلَا لَلَّ فِيهِ نَى مَحَلٍّ
كَانَ بِالْأَرْضِ وَ لَسَ يَمُتَرُ
- (۴) قَالَ دُخَانٌ مُوَضَّرٌ نَحَطَبُ
عَبْرَهُ لَسَ مِنْ تَدَرٍّ بَرٍّ
- (۵) فِي تَحَطُّبٍ وَأَلْفَطٍ أَوْ هُوَ وَفِي
- فَدَ مِنْ تَدَرٍّ تَوَجَّ رَمَسٍ
نَظَرُ لَأَسْرَرٍ فِي نَى مَحَلٍّ
نَهَضَتْ أَمَّ بَقِ طَلَّ بَى وَ بَتَّ
تَلَّ أَوْ دَلَّ وَمَا صِلَاً تَحَلَّ
هُوَ وَالْأَفْدَلُ فِي الْأَرْضِ طَهَرُ.
- كَانَ نَفَ مَائَةٍ مِنْ سَبِّ (۱)
لَمَعَتْ رَسَتْ بُرَاهِي تَطْنَعُ
كَرَ لَمَعَتْ تَهَ الشَّلَّ رَاقِعُ

(۱) ای که نصف ، نصف ، نصف ، ...
استحبابی است که ...
و اصل اسوره به لسان الکامل

- (۱) عملت ...
(۲) چور رمین ...
(۳) هر کجا ...
(۴) دود پیوسته هم ...
(۵) وهم اقتد در خطا و در غلط
- ... اسرار ...
... سیه باشد ...
... در ...
... مستحکم بود ...
عقل باشد در آسایشها فقط

(۱) در نسخه لکاهور مصراع دوم حسی است (بی شب و بی سایه ماند بی دلک)
یا دال و لام و کاف و دالک و دلوک معنی ذوال غتاب است - (۲) استیجاب طلب
روشنی کردن و روشن شدن -

- (۱) فی الإصابات و لا غیر یصیر
 کأن یحسب فحسب الروح من
 (۲) حمرة و حه طعین لدم
 (۳) و یحریک لها غیر نفی
 حصل من قوه تستعیر
 (۴) و هو فی واقع لا غیر ر
 یکن اهل یفسر غیر لغه
 (۵) ذیت لست لکدی من لکشور
 فین العلة دوما و الطیب

(۱) کی کند بعد از آنکه حلاصه در آن باشد و نه در آن که بود و نه در آن
 لا یسور من قید العمل و الإصاب -

- (۱) هر چه از آن باشد حلاصه در آن است
 (۲) روی سرح از کثرت خونها بود
 (۳) روی سفید و حلاصه در آن بود
 (۴) در حقیقت حلاصه در آن است
 (۵) غیر که پوستها را در حلاصه
- حلاصه در آن است
 روی زرد از جنبش صفرا بود
 حلاصه در آن است که در آن بود
 بیست حر عده بیست در پوست
 طبعه و بیست از چاره بیست

مَرَّةً أُخْرَىٰ هَذَا الْعَالَمِ

فَصَبَّحَ دُخَانَهُ لَا فَي وَحَلَّ

لَهُ دَبَّ لَا وَلَا تَسِي رُشْدُ (۱)

لَمْ يَصِلْهُ ضَرْرُ أَتَى بَدَتْ

مَعَ عُرْوَسٍ يَصْدُقُ مِثْلُ تَسْقُ

كَانَ وَلَا فَلَاحَ قَهْرٍ تَرَقَّ

لَا مَكَانَ لَهُ لَا رُحَى وَصَوْنُ

(۱) فَاذَا مَا وَنَدَّ نَسْ آدَمَ

مَنْ عَسَى يَمُوتُ كَمَا الْعَمَلُ

(۲) لَا يُصِيبُ أَهْلَهُ لَا فَي تَدَّ

وَمَنْ تَعَبَهُ مَنْ خَرَّ عَذَبُ

(۳) طَارَ كَأَشْمُسٍ بِسَامِي لَا فَي

(۴) كَانَتْ خُصُورُهُ تَلَّ فَوْقَ لَا فَي

لَهُ كَالْأَرْوَاحِ صَارَ فَوْقَ عَقْلُ

(۱) لَا لَفَلَسَهُ دَلَمَ لَوْحَهُ هَ سَي عَدَّ وَ عَمَّ لَوْجَدَ نَدَّ أَهْلَهُ عَمَّ وَ عَمَّ
مَرَحَمِي سَهْوِ لِي وَ حَبَّ أَوْجَدَ هَمَّ مَصْهَبُ هِي الْعَمَلُ الْأَوَّلُ وَ هِي مَصْهَبُ هِي عَمَّ لَعَدَّ
وَمَنْ أَهْلُ نَدَّ وَ لَمَوْعَدُ هُوَ عَمَّ مِثْلُ مِثْلُ وَ لَا سَبَّ وَ هِي عَمَّ
لِي أَهْلُ عَمَّ وَ لَوْ هِي مَعْنَى هَ هِي عَمَّ وَ لَمَوْعَدُ هُوَ عَمَّ مِثْلُ مِثْلُ
لَعَمَّ لَا فَي دَدَّ مَوْلَدُ هَ لَعَمَّ وَ هِي مِثْلُ مِثْلُ وَ عَمَّ مِثْلُ مِثْلُ
رَجُلُ رَوْحِهِ عَسَى مَعْنَى دَسَّ لَا وَ لَا مَكَانَ عَمَّ لَا فَي هَ مِثْلُ فَاذَا تَلَّ
حَالَهُ كَلَّمَا (مِثْلُ يَرُدُّ چُونِ آفتَابِ اَمَرِ اَقَى) -

بَانِي حَوَّ وَ فَوْقَ عَمَّهَا مِثْلُ (۱)

عَمَّ حَرَمِي نَدَّارَدَ كَمِ (۲)

مَعَ عُرْوَسٍ صَدَقَ وَ صَعُوتُ دَرِ تَسْقُ (۳)

بِي هَكَانَ بَانِي چَوَّارُوحِ وَ هِي

(۱) چُونِ دَمَّ مَرَحَمِي دَمَّ

(۲) عَمَّتِ اَوَّلِي مَعْنَى بَانِي

(۳) مِثْلُ يَرُدُّ چُونِ آفتَابِ دَرِ اَقَى

(۴) مِثْلُ مَعْنَى بَانِي چَوَّارُوحِ

(۱) دَدَّ وَ بَرَوَ آهَمَدُ ارْ شَكَمَ مَادَرُ وَ دَدَّ بَانِي بَرَوَ مِثْلُ ارْ شَكَمَ صَعَبُ
وَدَدَّ اَمِثْ اَشَارَةُ سَبَّ سَبَّ مَعْنَى سَبَّ ارْ سَعْمَرُ كَرَمَاسُ سَبَّ مِثْلُ مِثْلُ لِسَوَاتِ مِثْلُ
بَوَدَّ مَرْتَبِ (۲) عَمَّتِ اَوَّلِي ذَاتِ حَقِّ رَا كَوَيْدُ وَ عَمَّتِ اُخْرَى عَمَّ مَعَالِ -
(۳) مِثْلُ مَعْنَى بَرَدَ وَ آهَمَدُ اَمِثْ سَخْتِ عُرْوَسِ وَ مِثْلُ چَلُونِ بَانِي

(١) بَلْ لَنَا كُنَّ الْقَوْلُ بِالْظُلَالِ لَهُ فَوْقَ رَجُلِهِ فِي كُلِّ حَالٍ

كَابْطَلَالِ تَقَعُ تَسَعُهُ

(٢) كُلُّ مَنْ قَدْ عَلِمَ النَّصَّ يَدِينُ بِهِ لَمْ يَحْتَدِ كَانَ يَقِينُ

عَاقِبُ وَ لَهُ مَا بَطَرُ (٢)

(٣) وَإِذَا فِي صَوْدِهِ وَ وَاحِدُ

فُهُكَ بِالنِّقَاسِ تَهْرُ

(١) هان رسول الله (ص) لما بعث معاذاً الى اليمن قال يم تعضى قال يكتب الله قبال

من لم يجد من رسول الله (ص) في وجهه من جهده رأى فقال (ص) اكتب الله الحديث - فاذا تابع كان واعى من جهده له من حدة من حدة لرحم ولا يحاج الى مرشد - (٢) اي - و دليل ثبت يكون عقول صلا لكان و نحن هم عقول نعوهم و ارى و الامور لديه و عهد حجة موهبة بعد عمت بالسه لصاحب عقل الكل بترلة النياس و عقله بترلة النص -

(١) بل عقول ماست سايه اي عمو می فتد چون سايه در پاهای او

(٢) مذهب هر ده که باشد - شناس دران صورت بیدیشد و بیس

(٣) چون بیاید نص اندر صورتی از قیاس آنجا نماید عربی

فی بیان تشبیه النص المطلق مع القیاس^(۱)

- (۱) وَحِیُّ رُوحِ الْقُدُّسِ نَصٌّ یَقِینٌ دره فهو من الحقّ الثمین
وَقِیاسٌ لِعَقْلِ حُرِّیٍّ عَدُّ تحت هدا کار شاه وند
(۲) أَحَدُ الْعَقْلِ مِنَ الرُّوحِ وَالْقَوِیُّ وَالذَّكَاءُ أَنْوَاعُ الْهِنَا^(۲)
وَمَنْعُ رُوحٍ لَهُ تَحْتَ مَضَرٍّ صَارَ أَوْ فِیهِ أَثَرٌ مِنْهُ أَقَرُّ
(۳) لِكِنْ رُوحٌ غَمِیٌّ لِعَقْلِ لَا تَرِ نَصْعُ بِالْأَثَرِ هَذَا قَدَرُ
یَنْصَعُ الْعَقْلُ لَهُ أَنْدَبَرٌ لَا غَمَرَهُ الرُّوحُ .. حَتَّاهُ دَالْعَلَا ..
(۴) أَتَى مَا مِنْهُ رُوحٌ حَسَنٌ فَسَمِعَ بَوَاقِیَّ صَدُورِهَا^(۳)
فَوَقَّتْ الرُّوحُ قَانِیَّ مَخْرُجِی فَمَكَتْ طُوفَانٌ بَوَاقِیَّهَا

(۱) ارد، تشبیه السیر، الحسنة (۲) ی الروح الامری لیسو می سکون
تحت نظر عقل الحرری و کشف به ی و لا صاحب عقل، نص القدس، انوار و
الامره لی لومة لی المعینه ی اینه لی لمره و ویدو لمره لروح عقل
انصار (۳) ی ن مدعی ن بدلائه بوحیه و رهت اروحه لشی حسیه
و نوابک من طوفان العواث بواسطة ارتدادک -

تشبیه نص مطلق با قیاس

- (۱) نص وحی روح قدسی دل یمن و ان قیاس عقل حروری تحت یمن (۱)
(۲) عقل از حاکم کشت مالدیه و هر روح او را لی شود زیر نظر
(۳) لیث جان در عقل تأثیر می کند در اثر آن عقل تأثیر می کند
(۴) روح و را صدقی در درود روح کویم و کوکشی و طوفان روح

(۱) ظاهر آیت که مرد و وحی کشف است به وحی دربر و روح قدس روح و
صوب عارف است و از حدس عقل حروری که مطلق در فکر خود را عقل قائم میکند

- (۱) تَرَّ الرُّوحُ لَهُ مَقِيلٌ يَرَى
بَنَ نَوْدٍ لِّلشَّمْسِ عَنِ قُرْصِهَا
(۲) وَدُ الْآسَاثُ فِي قُرْصِ قَمَرٍ
(۳) حَوْ قُرْصِ شَدَفٍ دَوْمٍ لَا
رَامَهُ أَفْطَلُ نَسَلٍ وَ هَارِ
(۴) وَ تَدَى قُرْصِ كَانُ لَمَحَلٍ
قَمَرٌ أَشْجَرٌ هَدَبٌ شَرْبِ
(۵) لَا الْغُرُوبُ لَهُ لَا الْبَحْرُ
مِنْ وَرَقِ سَادِ مُصَدِّ حَتَّى
- رُوحًا الْقَمَرُ وَلَيْكِنْ مَا تَدَى
كَتَبَ بَعْدًا كَانَ عَنْهُ مَا أَنْهَى^(۱)
وَيَنْوِي لَهُ شَبٌّ وَارْتَقِعْ
كَانَ هَدَبُ شَرْبِ سَافِلٍ مِنْ
لَا يَدُودُ أَفْطَلُ قَمَرٌ لَحِقَ قَارُ
وَعَرَّجٌ فِيهِ قَمَرٌ حَلَّ
تَدَى شَدَفٍ لَهُ قُرْصِ يَمِينٍ^(۲)
فَطَمَعُ مِنْهُ لَطَرِيقُ الْبَدَهَبِ
دَاكُ رَادِ كَانُ بِنَ مَا أَنْهَى

(۱) ای لاجل فدایه عرس در وصال عرس شمس و عول حتی می ورده صدر
حاسب عرس لشمس مرد دل و عذر فدایه عرس بحر وصال عرس اشمس و علیه
(۲) رنگه این وری که سبز ساد است - (۲) شرفی لامه یعنی شدن ی لصوره
و الذهب و الانتفا و الزوال و بحی التصبر و التوقف ایضاً -

- (۱) عطر تر در روح در دلد و لعل
(۲) دل بقرصی سالی چه شیدش
(۳) اسله این وری که در ساف است
(۴) و بلکه در قرص دارد ش و ح
(۵) بی سجد به به جو بی عره
- بور حور و قرص حور دور ست بیک
با ر نورش سوی قرص افکند شد
نیست دائم رور و شب او ای ست
عرفه آن بحر باشد دائما
یارهید و و و اق سیمه لب

- (۱) اقصی الاملاک کان مثل د
 ضمه لو بعد جهد و ادى
 (۲) بذل لوم من ثراب و حبق
 و تر و ما له يطبق
 (۳) و و ان ثور بشمس صر
 ن شعاع حدد منه من
 (۴) کان شعاع است دوم
 و مى جهات منه من حرق
 (۵) لکن الحیات کانت فی الحل
 و بهذا التجر سما کا بهی
 ضمه لو بعد جهد و ادى
 و تر و ما له يطبق
 و و ان ثور بشمس صر
 ن شعاع حدد منه من
 و لکن الحیات کانت فی الحل
 و بهذا التجر سما کا بهی

(۱) لایم و لو اسعد لایم من بحر و لایم و من هو من لایم لایم
 هم على اسعد و از شمس اسعد و چه جعون از حقد و شره

- (۱) بیچس که صبر ملازم
 (۲) رانده خلی بر شد قد
 (۳) کر بد حال دلم تد ح
 (۴) دائم اندر آب کار ماهی است
 (۵) لیث در که مارهای پریان
 و به شمس ملازم
 و و شد قد
 و دلم تد ح
 و اندر آب کار ماهی است
 و مارهای پریان

(۱) أَشْهَ تَكَرَّادَ عَمْرٍ حَسَنٍ
يَحْسُ اشْمَعُ وَتَعْنُو وَتُرَابَ
(۲) عَادَ لَوْ تَقْرَضُ كَفَ طَابَ
فَاتْرَسُولَ لَمْ تَسْمَعُ أُنْدَ
(۳) قَائِمُو دَاالْسَرُّهُمُ مِنْ تَقْصِيرِ
(۴) عِنْدَهُمْ فِي عَذَابِ اسْرَافِلِ هُمُ
طَسُّواالْحَدْنَةَ مِنْ تَهْلُ مَا
(۵) قَدْ مَا تَرَفُّوْا آذِيَهُ
مِنْ رِسَالَاتِ نَهْمُ كَفَ تَسْرُ
(۶) وَتَمْنَى مَا تَمْنُوْا بِهِ هُمُ
لَا يَصِيرُ لَرَكْعَ وَتَسَاحِدَ

مِنْ اشْكَرَارِ بَدْرٍ تَسْبِي
مِنْ شُعَاعِ كِرْدِ الشَّرِّ التَّالِبِ (۱)
وَمَلُولَ وَاحِدٌ فِي الْجَانِبِ
بِهِ اَرْسَبَ مِمَّا وَحْدَا
رُسُلَ مُسْتَمِعًا دَامُوا يَصِيرُ
خَوْدَ مَعَ كِبَرِ الْعَمْرِ لَهُمْ
كَالسَّلَاطِينِ وَ اَصْحَابِ الْهِنَا
تَحَلَّ لَمْ تَجِيْ مِنْ نَابِيَهُ
تَاكُلُ اَوْ تَجِدُ مِنْهَا الطَّقَرُ
اَوْصَلُوا لَوْ كُنْتَ تَتَ لَهُمْ
شَاكِرًا مَا حَوَلْتُ حَامِدًا

(۱) نسخه ثابیه - المذاب -

حاک از تاب مکرر زرشود
از رسالت بار می ماند رسول
مستمع خواهند اسرافیل خو
چاکری خواهند اراهل جهان
از رسالت شان چه گونه برخوردی
تا نباشی پیش شان راکع دو تو

(۱) شمع از برق مکرر برشود
(۲) گرهزاران طالبند و یک ملول
(۳) این رسولان صمیران رارگو
(۴) نخوتی دارند و کبری چون شهان
(۵) تا ادبهاشان بچاکه قادری
(۶) کی رساند آن امانت رابتنو

(۱) وَ مَنِي كَان لَهَا كُل دَب
 إِذِينَ الْأَيَّانِ فِي الشَّارِبِ مَبْع
 (۲) مَا هُمُ السُّؤَالُ كُنْ حَذَمَهُ
 (۳) قِيلُوا لَكِنْ بَعْدَ فِي الصَّغِيرِ
 بِمِثْلِكَ شَرِّ عَنَّا الصَّدَقَةَ
 (۴) رُسُولًا يُرْسِلُونَا
 فِي مَتَوَلِّينَ لِنُظَرَ وَكِيدَ
 (۵) سَعْدَ الْأَكْثَرِ دَاوُدُ وَهُوَ
 مِنْ عَمَلِ الْحَسَنِ تَبَارَكَ عَزَّ وَجَلَّ
 (۶) وَ سَحَوِ حَدَّ أَهْلِهِ لَوْ سَا

صَارَ مَقُولًا وَ حَتَّى مَطْلَبُ
 وَرَدُوا وَ الْمَقْلُ سَامِي الْعَبْعِ
 مَبْتَأُ مَنْ رَوَّرَ فِي مَبْتَأِ
 هَبْ يَكْ أَرْغَمَهُ كَلَالًا تَصِيرُ (۱)
 وَأَمَّا لَا تُمَاكْ ظَهَرَ أَلْفَهُ
 حَقَّطَ خَرِ كَمَا تَمَّتْ مَتَمَّسَا
 أَبَدَ لَا سَعْدَ أَسْعَفَ الْبَعْدَ
 مَنْ هُوَ حَتَّى أَعَادَ فِي لَدَا
 أَنَّهُ حُجَّوْدَ حَقَّطَ تَوَرَّ سَمْسُ
 نَ الْأَوْجَ تَقَاتُ مَتَمَّسَا

(۱) ای لایحه معموله لا محضه فی له نفس لایستد بر نصدا اسرها نمی آید
 لای الله می عطفه لایستد لایستد بر صدقه سلفه لایستد صدقه عده -

- (۱) هر دوشش کی همی بد مسد
 (۲) بی گدایانند که هر خلعتی
 (۳) لیث دایو رعیتها ای صغیر
 (۴) ادب خود را می رسد سعاد
 (۵) فرخ او بر کسی که اسیر شده
 (۶) گرم دین اندوزی را چنان
- نمده بشن بر بهان بلند
 از تو دارند ای هرور همتی
 صدقه سلفه نیست و مگیر
 در میان مگر و بد چنان
 پیش بدر خلعتی نش چید
 که کند آهنگ روح آسمان

(۱) صَدَرَ وَغَبِنَ لَهُ عَنْ عَيْبِهِ
وَكَمَثِلِ اسْمٍ كَانَ لَا حَصْرَ
(۲) وَبِذَا مَا تَقَدَّمَ غَابَ عَنْهُ
(۳) أَصْرَهُ الْبَارِ وَ لَا يَتَمَوَّاعُهُ
نَظَرَ لِحَرِّ لَهُ وَ تَوَهَّجَا
حَارًا مُعْبِرَةً كُلَّ عَمَلِهِ
أَحْرَقَ وَ الْيَاسَ دَوْمَ صَرِي
وَلَا فِي أَلَدَمِ الْبَارِ بَنِيَّة
عَمَلِهِ مِنْ عَدَمِ وَ دَوَّ الْقَدَمِ
وَرَأَى فِي أَلَدَمِ مَا تَحَدَا

فی بیان فهم کل حیوان رانحة عدوه و حذر منه و بیان الخسارة
نمی هو عدو الذي لا يمكن الحذر منه و لا الفرار منه و الامكان من مقابته

(۴) تَعْرِفُ صَوْرَ وَ رِيحَ الْبَلَدِ
(۵) عَمَّا قَدْ نَدَرَ تَحْصِيَةً
فَرَسٌ هَبَّ هَوًى حَسْبُ تَعَدَّ
كُلَّ حَوْبٍ دَرَى بَنِيَّة
بِعَلَامَاتٍ وَ مَا مِنْ تَقَرَّ
لَهُ مِنْهُ دَائِمًا فِي حُدُورِ

(۱) چشم را غیر و غیر و دهانه
(۲) گر پشیمانی برو عیبی گفت
(۳) چون پشیمانی برآمد از عدم
همچو تش حشمت و ترر سوخته
آتش اول در پشیمانی زدند
چون به بیند که می صاحب قدم

شناختن هر حیوانی مری عدو و خیریش را و حذر کردن و خسارت آزانگی
که عدو کسی بود که از او حذر نمیکنی و فرار نمیکنی و مقابله نمیکنی

(۴) اسب داند رنگ و بوی شیر
(۵) بن عدو همیشه را هر جانور
که چه حیوانست لا نادر
خود داند از دشمن و از ارم

- (۱) فِي السَّهَارِ الْوَاضِحِ الرَّاهِي مُبِيرٌ
يُخْرِجُ فِي لَدُنْهِ بَغْيٌ مَا يُرِيدُ
(۲) وَبَدَأَ الْحَقَّاشُ بِالْحَرَمِ كَانَ
بَدْوً شَمْسٌ ذِي الْخُسْرِ لَعَبٌ
(۳) قَهْوٌ لَا يُجِبُّ قُرْبًا وَجِرَاحٌ
لَا وَ لَا مِنْهُ الشُّورُ وَالْذُّعَاءُ
(۴) هَذِهِ الشَّمْسُ تَقْفَا مِنْهَا إِذَا
(۵) عَايَهُ لَطْفٌ وَمِنْ وَ كَمَالٌ
وَمِنْ الْحَقَّاشِ وَلَا مِمَّا
(۶) قَعْدُوا نَوَاحِدٌ وَ رِفَافٌ
مِنْهُ جِبْ أَمَكُنْ تَعْدُوا الْأَسِيرُ
- عَرَّ حَقَّاشِ آءَ أَنْ يَطِيرُ
مِنْ شَعَادِ الْجَبَلِ وَالْحَرِيدِ
أَكْثَرُ مِنْ غَيْرِهِ دَلٌّ وَهَانُ
وَبَصِي صَارَ الْعَدُوُّ وَالرَّفِيفُ
وَأَنْهَا تَدَى جَلَادًا وَ كِفَاحُ
يَجْلِبُ الْهَجْرَ إِلَيْهَا وَالْشَّقَاءُ
تَلْوِي لِحَقَّاشِ لَا يَلْقَى أَذَى
كَانَ مِنْهَا وَ سُمُوًّا بِالْجَلَالِ
مِنْ كَمَالٍ مَانَعًا كَانَ لَهَا
حَدَّ عَمَى قَدْرُ حَتَّى نَوَاحِدٌ
تَمَّ كَالْحَقَّاشِ عَقْلًا لَا تَصِيرُ

- (۱) روز خفاشک نیارد بر پرید
(۲) از همه محرومتر خفاش بود
(۳) نمی تواند در مصافش زخم خورد
(۴) آفتابی کو بگرداند خفاش
(۵) عایه لطف و کمال او بود
(۶) دشمنی گیری بحد خوش گیر
- شب بیرون آید چو دزدان حرید (۱)
که عدو آفتاب فاش بود
نی بنفرین قاندش مهجور کرد
از برای عصب و قهر خفاش
ورنه خفاش کجا مانع شود
تا بود ممکن که گردانی اسیر

أَنْدَبُ أُحْرِبُ وَبَأْتُ بِأَجْهَرُ
بَعْتُ بِأَلَدُ زَادَتْ أَفَا

كَفْتُ دَوْرَ حُجْرِهِ بَقَمَرُ

مَعَ عَدُوِّ الشَّمْسِ قُنْتُ وَأَسْبَدُ
نُورُهَا دَسْتُ بِهَا شَمْسُ أَسْمَدُ

تَرَحُّفُ لَشَمْسٍ وَكُلُّ نَحْمَا

أَبْ عَدِيبٍ قُنْتُ جَسَكَا
وَبَأْدَرْتُ لَكَ شَتَّ هَبَا

بَعَرْتُ أَبْ بِهَا تَقْمِي دِي
بُفْتُ هِي تَقْمِي رَمِي

(۱) قَبُو انْقَطَرَهُ لَسَحِرِ كَبِيرُ

تَلَهَّةٌ عُدْتُ وَ مِنْهَا لَدَقَا

(۲) مَكْرَهُ سَمَنَتَهُ لَمْ يَغْدِرُ

(۳) بَحْرِقُ نَوَاءِ الْعِيَابِ دَاأَا

يَا عَدُوَّ شَمْسٍ شَمْسٍ كَبِيرُ

(۴) يَا عَدُوَّ الشَّمْسِ مَنْ مِنْ نَظْمِهَا

(۵) لَسْتُ لِلشَّمْسِ عَدُوًّا تَلَسَكَا

أَيُّ غَمٍّ كَانَ لِلنَّارِ الْعَطَبُ

(۶) أَعَبَ هَلْ تَقْصُ لَدَا إِدَا

أَوْ يَقْهَرُ وَاضْطِهَادُ وَحَزَنُ

اللبسته و ریش خود بر می کند

چسبیده حجره قدر چون بر درون (۱)

ای عداو آفتاب آفتاب

می بلرزد آفتاب و اخترش

چه غم آتش که تو هیرم شدی

بیا در درد و عقهات پر غم شود

(۱) فطره با قلم که استیزه کند

(۲) حیلست او از سیالشی ننگش

(۳) باعدو آفتاب این بد عتاب

(۴) ای عداو آفتابی کز هر روش

(۵) تو عداو او نه حصم خودی

(۶) ای عجب از سوزش و کم شود

- (۱) رَحْمَةُ شَيْءٍ كَرَحْمَةِ آدَمَ فَوَيْلٌ لِّلْعَالَمِينَ رَحْمَةُ عَزَّ وَجَلَّ دَائِمَةٌ
 فَمَرَّاحُ الْأَحْمَرِ فِي آدَمَ كَانَ مِنْ سَيِّئِ وَخَرِبٍ فِي لُحُوحِ بَابٍ
 (۲) رَحْمَةُ الْمَخْلُوقِ بِالْعَمَلِ قَدْ وَصَفَتْ رَحْمَةَ لُحُوقِ الْأَحَدِ
 (۳) تَطَلَّتْ مِنْ عَمَلٍ وَهِيَ عَمَلٌ فِي رَحْمَةِ هَدَى وَفَهْمٍ (۱)
 مَا لَهَا كَرَمُهُ فِي لَوْحِهِ لَكِنْ عَزَّ وَجَلَّ فِي رَحْمَةِ تَمَّ

فِي بَيَانِ الْفَرْقِ بَيْنَ الْعِلْمِ بِالشَّيْءِ وَالْعَمَلِ وَالتَّقْلِيدِ وَبَيْنَ الْعِلْمِ

بِالشَّيْءِ، بِالصَّاحِبِ

- (۴) تَمَّ رَحْمَتُهُ فِي دُنُوهِ سَوَّاهُ آثَارُهُ أَكْبَرُ دَرِي
 أَكْبَرُ سَاهَةِ نِي دَرِي عَزَّ وَجَلَّ مِنْ حَبِيبِ دُنُوهِ

(۱) فِي الْعَمَلِ لَا لَيْسَ لَا نِي فِي وَهْمٍ مِنْ عَزَّ وَجَلَّ رَحْمَةُ الْمَخْلُوقِ وَاحِدَةٌ
 مِنْ آدَمَ رَحْمَةُ اللَّهِ فَسَمِعَ آدَمَ عَزَّ وَجَلَّ وَفَعَلَ رَحْمَةُ اللَّهِ لَا لَيْسَ لَا كَسَبَ
 مَخْلُوقٌ لَكِنَّ الْأَمْرَ وَالدَّوَاءَ مَعْدُومَةٌ الدُّوَى، وَحَدَّثَ وَفَعَلَ لَا سَدَلًا وَرَهًا

(۱) رَحْمَتُ نِي رَحْمَتِ آدَمَ بُوَدَ كَهْ مَزَاجِ رَحْمِ آدَمَ غَمَ بُوَدَ

(۲) رَحْمَةُ الْمَخْلُوقِ سَدَّ نَحْوَهُ رَحْمَتِ حَقِّ رَحْمِ وَنَحْوَهُ سَدَّ نَحْوَهُ

(۳) رَحْمَتِ بِي چُونِ چُونِ بِي آدَمَ آدَمَ بِي چُونِ چُونِ بِي آدَمَ

فَرْقِ هَذَا، دَانَسْتَر، بِي چُونِ بِي رَحْمَتِ وَتَقْلِيدِ وَدَانَسْتَر، سَاهَتِ آن بِي چُونِ

(۴) طَاهَرِ سَتِ آدَمَ مَوَدَّ رَحْمَتِش لَكِنَّ نِي دَرِي حَرِ آدَمَ مَوَدَّ

(۱) کُلُّ مَا هِيَ اِتِ اَوْصَافِ الْكَمَالِ

(۲) اَحَدٌ مِ عِيَالٍ نَدِ

بِسَوِي فِي نَقُولِ طَمَحٌ قَدْ

(۳) وَمِ مَهْمَا ذَوْقِ لِحْمِ

(۴) شَهْتِ مَهْمَا حَوِي مِ

مَشْهُ عَاقِبِ سَوِي حَافِ مِ

(۵) كَمِي بِهَذَا الْيَطْفَلِ ذَاكَ بِالْمِثَالِ

(۶) وَدِ وَ فِ اِدْرِي مِ عَدِ

(۷) بِ تَقْلِ لَمْ اَدْرِ لَوْ اَنْ اَحَدِ

بِسَوِي اَحَقُّ دِ وَهُوَ مِ

بِسَوِي لِأَثَارِ آرِ وَالْمِثَالِ

مَدِي حَمَتِ وَلَا الْمَقِي قَصْدِ

مِ اَحْوِي وَكَاتَمِدِ يُعَدِ

عَدِ هِ مِ كَاتِ مَطَاعِ

مَعَتِ نَسَبِ مِ طَمَحِ حَتِي

كَمِ كَانَطَمِ وَفِي هَذَا قَطَبِ

تَدْرِي بِالْمَاهِيَةِ مَعَ عَيْنِ حَالِ

لَمْ يَكْ اَنَا وَلَا قَهْرُ يَزِيدِ

فَالْهَلِ تَعْرِفُ نَوْحًا مَنِ يُعَدِ

كَانَ نُورُ الرُّوحِ صَفْوًا مُؤْتَمِنِ

(۱) جمع ماهیات اوصاف کمال

(۲) احدی ماهیت در عیال نداشت

(۳) کسی بود ماهیت ذوق جماع

(۴) لیک نسبت کرده می حبش

(۵) تا نداند کودک می

(۶) پس اگر گوئی بدانم دور نیست

(۷) پس که بود و بود روح را

کسی نداند جز آثار و مشر

چرا که گوئی هست چون حلوا ترا

مثل ماهیات حلوائی مطاع

یا تو آن عاقل که تو کودک وشی

گر نداند ماهیت با عین حال

در سگوئی تو بدانم دور نیست

پس که بود و بود روح را

لَسْتُ أَدْرِي مَا لِي عَنْهُ الْحَرَّ
أَشْهُرُ ذَكَرًا وَاسْمِي بِالْأَثَرِ
كُنْتُ حَيْرٌ وَأَمَامَ طَيْبٍ
مِنْهُ فِي الْبُكَرِ صَرِيحٌ مَا حَرَى
صَادِي تَعَمُّرٌ يُؤْتِقُ شَهْ
لَكَ عَنْ نُوحٍ عَشَا ثُمَّ يَقِفُ
مِنْ دَرْبٍ لَأَتِيَاءُ لَأَمْنَا ..
.. مِنْهُمْ التَّوَصُّفُ رَاقٍ لَوْ أَتَى ..
أَعْرِفُ اسْرَافِيلَ آدَمَا أَتَى
صَدُو أَيْضًا لِيَذِيكَ الْعَرَامُ

(۱) اِنْ تَقُلْ كَيْفَ اَنَا ذَاكَ الْقَمَرُ
فَهُوَ مِنْ شَمْسِ النَّهَارِ وَالْقَمَرُ
(۲) كُنْتُ طِفْلٌ حَيْثُ فِي الْمَكْتَبِ
(۳) قَامَ فِي مَحْرَمِهِ لَأَسَافَةً
(۴) قَصَّ مَا صَبَّحَ فَصَبَحَ نَتِ لَهُ
و و النَّاهِيَةُ لَمْ تَكْشِفْ
(۵) وَ دَا قُنْتُ مِمَّنْ نُوحٍ نَا
مِثْلُهُ يَدْرُونَ فِيهِ يَا قَتِي
(۶) مَنَّهُ مَحَا لَأَبِيلَ مَسِي
(۷) لِنَعْوِصِ الْعِلْمِ فِيهِ ذَاكَ كَلَامُهُ

هست از خورشید و مه مشهورتر
وان امامان جمله در محرابها
قصه‌اش گویند از ماضی فصیح
گر چه ماهیت شد از نوح کشف (۱)
همچو اولی داند او را یافتی
یقۀ کی داند اسرافیل را
که بهایت ندانیش ای فلان

(۱) گر بگوئی چون ندانم کال قمر
(۲) کودکان خرد در کتابها
(۳) نام او جو شد در عراب صریح
(۴) راست کودکانیش تو از روی وصف
(۵) و در مگوئی من چه دم نوح
(۶) مور لنگم من چه دانم قیل را
(۷) این سخن هم راست است از روی

(۱) در بعضی نسخ (راست گو دانیش از روی وصف) یعنی اگر تو گوئی که آن
نوح را مانند قمر ندانم پس راست مگوئی مدعی و در روی وصف و است بر نسخه
روی مرد مسکند که است مذکور بعد مسند صفحه ۱۶۶ ج ۲ شرح بحر العلوم رجوع
سازید -

(۱) فَعِنِّ الْمَاهِيَةِ الْإِدْرَاكُ إِنْ
كَانَ دَلِيلَ عَمُومٍ مُظْهِرٍ
(۲) فَمِنْ مَاهِيَةٍ مَعَ كَيْفٍ مَا
عِنْدَ عَيْنِ كَامِلٍ مُدْرِكٍ
(۳) فَعِنِّ الْفَهْمِ لَيْسَ الْحَقُّ أَنْتَ
أَدْعَى تَسْتَعِينُ بِهِ مَعَهُ فِيمَا
(۴) حَسْتُ ذَلِكَ لَمْ يَكْ عَنْ مَعْرِفَةٍ
إِنْ ذَاتُ الْحَقِّ مَعَ وَصْفِهِ

بحر عقیق عامه و ادریس
لا نقل و خطایه چقدر
کتاب من در ماهیه است
دیده است و در ماهیه است (۱)
مع دانه و ماهیه است
که بعد خود را بداند
حرف و ماهیه است
در ماهیه است

(۱) ماهیه را در ماهیه است و ماهیه را در ماهیه است
الایر را در ماهیه است و ماهیه را در ماهیه است
و لاشبهه ماهیه را در ماهیه است و ماهیه را در ماهیه است
عینی را در ماهیه است و ماهیه را در ماهیه است
مردان را در ماهیه است و ماهیه را در ماهیه است
سید را در ماهیه است و ماهیه را در ماهیه است
باوصاف را در ماهیه است و ماهیه را در ماهیه است
لاشبهه ماهیه -

(۱) بحر ادراک ماهیات عموم
(۲) در ماهیه ماهیات و ماهیه
(۳) در وجود از سر حق و ذات او
(۴) چو آنکه آن محیی به ماهیه و ماهیه
حالت عامه بود عطلق مگو
در ماهیه ماهیه ماهیه (۱)
دورتر از فهم و استعمار تو
در ماهیه ماهیه ماهیه

(١) اِكْبَى لَعَلَّ قَوْلُ اتَّحَدَّ

لَا يَتَّوِيلُ مَحَلِّ بِسَبَرٍ

(٢) وَنَتَّ أَقْطَبُ قَوْلُ دَلَا

مَا هُوَ كَأَنَّ يُوَقُّ حَكَا

(٣) وَأَفْعَاتُ لَتْ حَدَا فُجِحَتْ

(٤) وَلَكَ كَأَنَّ مَحَالاً مِنْ شُجُونٍ

دَمْعٌ مِنْ كَرَمٍ وَتَنَّةٌ لَا

مَشْكَالاً كَانَ عَمَقَ دَا دَى

بَسْمَعٍ مَنَّهُ لَّهُ حَتَّى تَبَسَّرَ (١)

ضَيْفُ احْدَالٍ نَ وَاهِي الطَّرِ

لَهُ سَنَهُ وَاحْدَالٍ دُ لَكَ

فَلَا فِي الْآوِيلِ مَا وَضَحَتْ (٢)

عَذْرُهُ ذُ خَافَسَ عَنَّا الشُّعُونُ

نَحْفَافٍ حَسَنٍ شَا وَ نَلَا

(١) اِكْبَى : كَرَّمَ وَ اَكْبَى : كَرَّمَ وَ اَكْبَى : كَرَّمَ وَ اَكْبَى : كَرَّمَ
لَعَلَّ : لَعَلَّ وَ لَعَلَّ : لَعَلَّ وَ لَعَلَّ : لَعَلَّ وَ لَعَلَّ : لَعَلَّ
قَوْلُ : قَوْلُ وَ قَوْلُ : قَوْلُ وَ قَوْلُ : قَوْلُ وَ قَوْلُ : قَوْلُ
اتَّحَدَّ : اتَّحَدَّ وَ اتَّحَدَّ : اتَّحَدَّ وَ اتَّحَدَّ : اتَّحَدَّ وَ اتَّحَدَّ : اتَّحَدَّ
لَا : لَا وَ لَا : لَا وَ لَا : لَا وَ لَا : لَا
يَتَّوِيلُ : يَتَّوِيلُ وَ يَتَّوِيلُ : يَتَّوِيلُ وَ يَتَّوِيلُ : يَتَّوِيلُ وَ يَتَّوِيلُ : يَتَّوِيلُ
مَحَلِّ : مَحَلِّ وَ مَحَلِّ : مَحَلِّ وَ مَحَلِّ : مَحَلِّ وَ مَحَلِّ : مَحَلِّ
بِسَبَرٍ : بِسَبَرٍ وَ بِسَبَرٍ : بِسَبَرٍ وَ بِسَبَرٍ : بِسَبَرٍ وَ بِسَبَرٍ : بِسَبَرٍ
(٢) وَنَتَّ : وَنَتَّ وَ وَنَتَّ : وَنَتَّ وَ وَنَتَّ : وَنَتَّ وَ وَنَتَّ : وَنَتَّ
أَقْطَبُ : أَقْطَبُ وَ أَقْطَبُ : أَقْطَبُ وَ أَقْطَبُ : أَقْطَبُ وَ أَقْطَبُ : أَقْطَبُ
قَوْلُ : قَوْلُ وَ قَوْلُ : قَوْلُ وَ قَوْلُ : قَوْلُ وَ قَوْلُ : قَوْلُ
دَلَا : دَلَا وَ دَلَا : دَلَا وَ دَلَا : دَلَا وَ دَلَا : دَلَا
(٣) وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ وَ وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ وَ وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ وَ وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ
لَتْ : لَتْ وَ لَتْ : لَتْ وَ لَتْ : لَتْ وَ لَتْ : لَتْ
حَدَا : حَدَا وَ حَدَا : حَدَا وَ حَدَا : حَدَا وَ حَدَا : حَدَا
فُجِحَتْ : فُجِحَتْ وَ فُجِحَتْ : فُجِحَتْ وَ فُجِحَتْ : فُجِحَتْ وَ فُجِحَتْ : فُجِحَتْ
(٤) وَلَكَ : وَلَكَ وَ وَلَكَ : وَلَكَ وَ وَلَكَ : وَلَكَ وَ وَلَكَ : وَلَكَ
كَأَنَّ : كَأَنَّ وَ كَأَنَّ : كَأَنَّ وَ كَأَنَّ : كَأَنَّ وَ كَأَنَّ : كَأَنَّ
مَحَالاً : مَحَالاً وَ مَحَالاً : مَحَالاً وَ مَحَالاً : مَحَالاً وَ مَحَالاً : مَحَالاً
مِنْ : مِنْ وَ مِنْ : مِنْ وَ مِنْ : مِنْ وَ مِنْ : مِنْ
شُجُونٍ : شُجُونٍ وَ شُجُونٍ : شُجُونٍ وَ شُجُونٍ : شُجُونٍ وَ شُجُونٍ : شُجُونٍ
دَمْعٌ : دَمْعٌ وَ دَمْعٌ : دَمْعٌ وَ دَمْعٌ : دَمْعٌ وَ دَمْعٌ : دَمْعٌ
مِنْ : مِنْ وَ مِنْ : مِنْ وَ مِنْ : مِنْ وَ مِنْ : مِنْ
كَرَمٍ : كَرَمٍ وَ كَرَمٍ : كَرَمٍ وَ كَرَمٍ : كَرَمٍ وَ كَرَمٍ : كَرَمٍ
وَتَنَّةٌ : وَتَنَّةٌ وَ وَتَنَّةٌ : وَتَنَّةٌ وَ وَتَنَّةٌ : وَتَنَّةٌ وَ وَتَنَّةٌ : وَتَنَّةٌ
لَا : لَا وَ لَا : لَا وَ لَا : لَا وَ لَا : لَا

(١) اِكْبَى : كَرَّمَ وَ اِكْبَى : كَرَّمَ وَ اِكْبَى : كَرَّمَ وَ اِكْبَى : كَرَّمَ

(٢) وَنَتَّ : وَنَتَّ وَ وَنَتَّ : وَنَتَّ وَ وَنَتَّ : وَنَتَّ وَ وَنَتَّ : وَنَتَّ

(٣) وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ وَ وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ وَ وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ وَ وَأَفْعَاتُ : وَأَفْعَاتُ

(٤) وَلَكَ : وَلَكَ وَ وَلَكَ : وَلَكَ وَ وَلَكَ : وَلَكَ وَ وَلَكَ : وَلَكَ

فی بیان الجمع و التوفیق بین النفی و الاثبات لشیء واحد

النسبة و اختلاف الجهة (۱)

- (۱) نفی دالّیّ اشیء من فرد بعد
لاختلاف وجهه انفسه قد
(۲) فی نفسیه کمال ما زمنت
ذبات نفی و اثبات نفی
(۳) انت بذات قد زمنت بد نقاب
ما زمنت انت بد نقاب
(۴) قوه بین آدمه حدی بعد
مع ثباته حدی بعد
کانت لا یثنی فی وصف واحد
بد زمنت بد صحیح تو دریت
و هذا الاثنان زمت ثبات
فی اندیش که مدت ثبات
نفسه تحقق نامی سطوره
من ثراب حصه آبی نهد

(۱) ماده اول بر فرد واحد ماعدا و در حکمها حق می دانند معرفه
و ح من وجه و عدم معرفه و وجه و عدم معرفه من وجه و عدم معرفه من
وجه و لاجل جماع اشیاء نفی و اثبات در هر دو وجه است -

- معجم و تشریح بیان در و اثبات یک پدر از رویه ذریه و اختلاف جهت
(۱) نفی آن یک چیز و اثبات به ذات
(۲) ما زمنت در جهت از نسبت است
(۳) آن تو افکندی که بر دست تو بود
(۴) زور آدم زاده را حدی بود
چون جهت شد مختلف نسبت دو ثابت
هم اداس است و هر دو مثبت است (۱)
به نفسی که وقت حق نمود
مشت خاک اشکست لشکر کی شود

(۱) نفی ثبات برای آنکه زمنت معبر (ن) رمی و مع شده و نفی -
برای آنست که نفس این رمی و شک اشک را حق است و معبر بین آنست چه است
که نفی از معبر برای آنکه ماعدا دو حقیقت بوده و اثبات نیست ثابت است -

(۱) اَيْضاً الْمَفْتُوحُ دَا اِلَاةٌ حُدَّ وَ قِسْ فِيهِ اَحْتِلَافُ التَّبْسِيهِ
و کذا نوح به بدی و لا ندی به لا خلاف حصلاً^(۱)

مسئله فناء و بقا، اندرویش الکامل^(۲)

(۲) فَاِنَّهُ قَالَ فَقَبْرُ مِي نَسْ مَوْحُودٌ مَدَّ وَ قَبْرُ
و اَفْقَرُ بَلْ نَتُّ دَاكُ مَبْر وَ نَتُّ عَرِّ مَدَّ وَ مَبْر
(۳) مِسْ نَهْ دَاكُ مَعِي وَ مَبْرُ (هَو) دَاكُ قَدَّ
(۴) وَصْفُهُ الْمَعْدُومُ فَاِنْ كَانْ مَسْ مَقْدُومُ شَمْعُ شَمْعُ
فِيهِ يَدَلُّ اَسْمُ نَحْ يَوْحَدُ وَحَد مِي حَسَابُ هَكَدُ عَرِّ قَدَّ حُدَّ
(۵) ذَاتُهُ مَوْحُودَةٌ حَتَّى اَنْ يَوْحَدُ اَنْطَلُ بَا اَنْطَلُ مَسْ

(۱) ی هم دج من وجه اند و مَسْ لا مَدَّ من وجه الجمع و اَمَامَهُ لا
بود اسم فاعله - (۲) ای ی دَا مَسْ مَدَّ مَعْرُوفِ اَسْمُ اَلْمَعْدُومُ لِسْ اَنْطَلُ مَسْ
مَدَّ مَطْرُقَهُ لا مَعْرُوفِ اَلْمَعْدُومُ مَسْ حَسَابُ جَمْعُهُ لا مَدَّ وَ لا مَبْر وَ
کُلْ مَسْ حَيْثُ الظَّاهِرُ مَوْجُوداً يَسْ قَبْرُ مِي اَلْمَعْدُومُ

(۱) هم نیست کبر مَسْ مَعْدُوم دَا مَدَّ ی نوح و

مسئله فنا و بقای درویش کامل

(۲) کَفَّ قَائِلٌ دَرِ جِهَانِ دَرْدِشِ نِسْت وَ رَنَهْ درویش دَا درویشِ نِسْت
(۳) هَسْبُ اَوْ رَوِي نَهْ اِي دَاثُ وَ نِسْتِ گَشْدَه وَ صَف دَا دروِصَفِ هَو
(۴) چُونِ رَدَّهْ شَمْعُ پَرِشِ قَدَّ نِسْتِ نَاشِدَه سْت دَا در حَسَابِ
(۵) هست باشد ذات او قاتواکر بَرِ نَهْ یَنَبِهْ بَسُوزِدَه زَانِ شَرِ

- (۱) یحرقی سب من دلی شری
 کایت مقومه خست سدا
 (۲) نت لوفی ماتی من عس
 (۳) فیه طعم لحنی منه تقد
 (۴) زایداً وقته حتی صرع
 فی وحوذ اسم منه الوحوذ
 (۵) د ویاں تنافصین لیس
 عیار لعشقی هد و عتب
 (۶) ن تضر لعاشقی لا فی د
 بضع فی کفه ایمن من
- من وحوذله نه یبق الاثر
 ماخضت اشمس وفتها انما
 نه فی اوقته حل حل
 ن تدقه ن نرته یجد
 فی امیر شمع منه فرغ
 سیر بالمره من تعود^(۱)
 کان فی معرفه الرب الاصل
 لا صرع اعزیه ترک الابد
 بعض و نفس منه ناعب
 مدت فیه نه تقدیر یرون

(۱) ای لا بقدر العاشق علی معرفة معشوقه من ک الوحوذ .

- (۱) نیست باشد روشنی نهد ترا
 (۲) درد و صد من شهد يك اوقیه خل
 (۳) نیست باشد طعم خل چون می چشی
 (۴) پیش شیرین هوایی بی هویش شد
 (۵) یں عیس باقص در کار
 (۶) حس عاشق بی حس می چه
- از د شد حس او را و
 چن در فکندی درووی کشاد
 هست نه فیه فروں چن بر اش
 همیشه بر هست و روپوش شد
 جوشش عشق سب نه از برک ادب
 خویش را در کفه شه می دهد

يَقِيدُ السُّدَّ وَ يَنْفِي ظَهْرُ
رَجَعَتْ مِنْهُ الْمِيَاهُ كَالْحَيَّةِ
وَالْهَوَا مِنْ فِيهِ لِلرُّوحِ انْتِصَارُ
هَكَذَا النَّارُ اللَّاتِي سَبَتْ ضِيَاءُ
رَجَعَتْ وَ الْبَاغُ مِثْلَ الْجَنَّةِ
فِي الْهَلَاكِ سَقَطَ مِنْهُ الْوَرَقُ
لِلْأَحْيَاءِ كَرَامٍ فِي لَسَانِ
دَلْهَاقِ الْمَرْكَمِ شَتَّ شَرُّ
رَحِمَ كَثْرًا مِنَ الْوَحِيدِ نَقَدَ

(۱) و متی الصبر الكثير قدرا
(۲) دي الاراضي بالهراق المالحه
(۳) حولت بأت ينتر واصيرار
وحياة عاد تت و ونا
(۴) لرماد ذري بالمره
صار تبث المرض اصفر فرق
(۵) والنهي الدراك من مبر الفراق
(۶) قومه المكسور صار فسقر
وغدت معرقه الصقاف قد

صبر کی تاند خلاعت را نشاند (۱)
آب ر و کنده و تیر شود
تسی ح کسری گردد ه
رود ر و ا بر ک او اند حرم (۲)
همچو تیر انداز اشکسته گمان
بید از فرقت چنان لرزان شده است

(۱) کمت تاب فرقم رهن پس نماند
(۲) از فراق این خاکها شور شود
(۳) باد جان افزا و خم گردد وبا
(۴) باغ چون جنت شود دارالمرض
(۵) عقل دراک از فراق دوستان
(۶) دوزخ از فرقت چنان سوزان شده است

(۱) یعنی صبر جدا شدن را می تواند نشاند - خلاعت کده شدن از عشق

(۲) حرم فساد دو بدن و دو عقل و مریض و مشرف بر هلاک

- (۱) أَنَا عَنْ ذَاكَ الْفِرَاقِ كَالشَّرِّ
 (۲) وَاحِدٌ مِنْ مِائَةِ أَلْفِ نَفْسٍ
 لَهُ قَدَرٌ حَسْبُ قُلِّ دُورٍ بَعْدَ
 (۳) كُلِّ مِائَةِ سُرُورَةٍ فِي تَدَا
 (۴) إِبْكَارِ ذَاكَ لُزْمَانٍ مُجْمَعٍ
 كَمَ بِهِ سُرُورٌ وَ تَقْشِيرُ طَعْرِ
 (۵) مِثْلِ أَنْفِ نَظَرٍ نَتَّ عَمَهُ
 قُلِّ نَظَرٍ يَطْمُرُ عَمَّ طَظْمَرِ
- بَلْعَادٍ مَا أَقُولُ بِالْأَثَرِ
 نَتَّ عَنْ شَرْحِ الْحَرِيقِ وَ الْقَسْرِ
 رَبِّي سَيِّئٌ رَبِّي سَيِّئٌ بِلَانْدِ
 فَالْفِرَاقُ لَكَ عَنَّهُ وَ الْعُنَا
 مَا سُرُورَتِ بِهِ تَقْوَى كَالْزَيْجِ
 عَنْهُمْ كَالْزَيْجِ فِي السَّيِّدَاتِ
 لَا تَصْعَقُ قُلُّا وَلَا تَجْتَنِعُ إِلَيْهِ
 أَنْتَ عَنْهُ .. وَ لَهُ الْعَمَرُ أَهْمَرِ ..

- (۱) گر بگویم از فراق چون شرر
 (۲) پس شرح سوز و کم رس
 (۳) هر چه از وی شاد گردی در جهان
 (۴) زانچه گشتی شاد پس کس شاد شد
 (۵) از تو هم بچهد تو دل بروی همه
- تأقیامت يك بود از صد هزار
 ربی سلم ربی سلم گوی و بس
 از فراق او بیندیش آن زمان
 آخر از وی جست و هم چون باد شد
 بیش از که بچهد .. به نحوه

لَهُ بَانَ.. وَ يَحَارُّ الدَّابُّ .
 طَهَرَتْ فَأَقَتْ بِحُسْنٍ لَا يُحَدُّ
 الرَّجِيفُ الرَّعْبُ فِي أَحْشَائِهَا
 وَالْفَسَادُ حَشِيَّتْ.. وَالْهَائِوِيَّةُ .
 حَمْرَةٌ هَامٌ وَ حَارٌّ وَ لَهَا
 يَدُهُ كَالنِّسْوَةِ نَهَتْ قُطْعُ
 نَتَتْ وَرَدٌ مِنَ الْبَطِينِ نَمَى
 رَأْسُهُ تَوًّا وَ مِنْهَا قَدْ طَلَعَ
 دَهْنَتْ دَوْمًا وَ قَالَتْ بِالْكَهُولِ
 وَ يَهْمُ مِنْ بَاقِي الشَّرِّ أَعُوذُ .
 عَوْدَتْ عِنْدَ الْفَرَارِ وَ الْخِصَامِ
 وَحَلَّهَا مِنْهُ لَهُ تَدْرِى النِّعِيرُ

(۱) قَبْرَ الْأَرْضِ حَبْلٌ لَا قَبْ
 مِثْمًا الشَّمْسُ مِنَ الْمَشْرِقِ قَدْ
 (۲) مَرِيَمَ عَرَسَ فِي أَعْصَانِهَا
 حَيْمَ إِذْ هِيَ كَانَتْ عَارِيَّةَ
 (۳) صُورَةَ لَوْ يُوسُفَ يَرْتَوِ لَهَا
 وَ لَشَوْقٍ هَاجَ فِيهِ وَ وَلَعُ
 (۴) فِي الْأَمَامِ نَتَتْ مِنْهَا كَمْ
 كَحَبَالٍ وَ مِنَ الْقَتَبِ رَفَعُ
 (۵) مَرِيَمُ مِنْ ذَلِكَ الْأَمْرِ لَمَهْوَلُ
 أَثْبُ بِالْحَاقِيقِ جَلَّ الْوُدُ
 (۶) حَثَّ ذِي الظَّاهِرَةِ حَبَا مُدَامَ
 تَرَجَعُ الْأَنْسَابُ لِنَقَبِ تَبِيرُ

همچنان که شرق روید آفتاب
 کو برهنه بود و ترسید از فساد
 دست از حیرت بریدی چون رنجان
 چون خیالی کو بر آرد سر زدل
 گفت بحکم در پناه ایزدی
 در هزیمت رخت بزدن سوی عیب

(۱) از زمین بر دست خویی بی نقاب
 (۲) لرزه بر اعضای مریم افکند
 (۳) صورتی که یوسف اردیدی عیان
 ۱. هر چه که پیشش بروئید او را گل
 (۵) گشت مریم بیخود و در بیخودی
 (۶) زانکه عادت کرده بود آن پالنجیب

- (۱) إِذْ غَدَّتْ بَاطِرَةٌ مِّنْكَ الدُّنْيَا
شَدِيدَتْ بِالْحَزَمِ وَالْعَرَمِ الْمَيْمِ
(۲) لِيَكُونَ حَصْنُهَا وَقْتُ الرَّدَى
(۳) مِنْ طَرِيقٍ لَّمْ يَحْذِجْ حَصْنًا أَشَدَّ
وَلَهَا اخْتَارَ يَقْرِبُ الْقَتْلَةَ
(۴) لَهَا تِلْكَ الْعِزَاتُ إِذْ رَأَتْ
(۵) مِنْهَا الْأَكْسَادَ حِطَّتْ بِالسَّهَامِ
حَلَقَةً فِي الْأَدْنِ صَارَتْ
- لَا قَرَارَ لَهُ رَهْبًا رَدًّا
عِنْدَ تِلْكَ الْحَصْرِ الْقَصْرِ الرَّبِيعِ
أَرْلُو الْحَصْمَ لَهَا قَدْ قَصَدًا
مِنْ لَوَادِ الْحَقِّ لَمْ تَنْظُرْ أَنَّ
تِلْكَ بِنَاكُمْ سَمَى بِالرَّقْعَةِ
مِنْ هِيَ الثَّبَّ حُسْنِ احْرِفَتْ
وَمِيبُكُ الدُّنْيَا وَاجْشِ الْهَامِ
بِهِ أَمْلَاكَ التَّهَى كَمْ وَلِهَوَا

- (۱) چون جهان را دید منگی بی قرار
(۲) تا بگاه مرگ حصی باشد
(۳) از پناه حق حصاری نه دید
(۴) چون بدید آن عمره‌ای عقد سو
(۵) شاه و لشکر حلقه در کوشش شده
- حازماده ساخت در حصرت حصار
که باید خصم راه مقصدش
یورتی که نزدیک آن در سر کرد (۱)
که ازو می شد حاکم ها تیر دوز
حسروان هوش بیهوش شده

(۱) یورتی که حصم نام حصه و کاف دوزی جای چوکی و برخی بصر معای بود و حاده کرده اند و در بعضی نسخ مرتکه است و شاید مخفف یورتی است که برای وزن شعر خوانده میشود در شرح بحر العموم صفحه ۱۷۰ ج ۲ و در شرح سروری صفحه ۲۴۰ چنین ذکر شده است یورتی که اسم مشتة تعب و راه مهمله و ته مشتة فوق مترلی که یورتی آن دژ که احبار کرد - در فرهنگ برهان لقاطع این کلمه هم ذکر شده است -

(۱) کتب مابت آلف سلطان برق

(۲) من ماب آلف ندر زهره

دهت منها قتل کنه

(۳) ما اقول انا قد حاط لیا

له باتب محل النفس

(۴) قدحان تار کنت و الدلیل

قد عدا به قد ذکر و

(۵) قدیل الشمس ما کان تذ

(۶) ما یكون الطل حتی بالذیل

منک فخر و کم عطی یس

لا تحر قف و لقدرة

و زاهد طمرت من وله

و محل النفس لحاری یا

أحرق . لآ آلف من شمیس

نا رخ قائمک ذک لجیل^(۱)

أطل ما هو عه عرو

عبر نور الشمس من فافت یسجد

یقدو الشمس کفاد دا لذل

(۱) منزل روحه نفسه منزلة الکلام القلی اعلاماً انه من فیض الله و اثره ناه عی

ان لسان عباره عی لعی من عی وجود رب و کبر قدره به عی لیا من حجاب
عی وجود اشار و مد عی بسط و احسن عی و سلاجه و سکف عی حقه سجده
و تعالی -

(۱) صد هزاران شاه مملوکش برق

(۲) زهره بی بر زهره را تادم زند

(۳) من چه گویم چون مرا بر دوختست

(۴) دود آن تادم دلیم من برو

(۵) خود نباشد آفتابی را دلیل

(۶) سایه که بود تا دلیل او بود

صد هزاران بند را داده بدی

نقد کلش چون ببیند کم رسد

و مگم را همکه او سوخته است

دودش آن شه باطل ما عسروا

جز که نور آفتاب مستطیل

این بسستی که دلیل او بود

د الحلال فهو بالتدات مسق

أفرح - حد يتل و هار

ركب الريح و طار لا يحده

لضار العليك لم يجد

من راس لطريق لهم

حس الوقت في نحل يكون

و عوى و لاس نوع افرح

مثل صقر و الطيور سقا

صوب و المفقر بالحد قد

بالشرع الواحد ذاك ابد

(۱) آن لها صار بما دل صتق

(۲) كل إدراك على طهر حمار

كل إدراك هو كالتهم قد

(۳) فإذا ما يهرب من أحد

و إذا ما يهرب من أحد

(۴) كل إدراك يجري لا يكون

و من مداب و ما وقت افرح

(۵) ذات واحد و هو حقه

ذالك الواحد مثل السهم قد

(۶) ذالك الواحد كالتهم استمد

حمه او ذات پس . سافست

اوسوار باد پزان چون خدنگ

ور گزنفد او بگيرد پيش ره

و من مداب وقت حام ني

و من مداب وقت حام ني

وان دگر اندر ترجع هر زمان

(۱) اين حلال در دلات صافست

(۲) حمله ادراکات پر حرهای لشک

(۳) گر گزيرد کس نيابد در .

(۴) جمله ادراکات را آرام ني

(۵) آن یکی و همی چو بازی می برد

(۶) و ن . گر چون کشتی با بادبان

- (۱) كَانَ فِي التَّرِيدِ إِمَّا مِنْ يَبِيدَ لَهُمْ صَيْدٌ يَبِينُ كَمْ تَزِيدُ
 (۲) حَمَلَهُ كُلِّ الطَّوْرِ ذِي إِذَا شَهَ النَّوْمِ إِلَى كُلِّ خَرَابِ
 (۳) مَا يَطَارُ مَكْنُونًا أَعْتَمَهُ فِتَحَتْ حَتَّى يَفْشَ وَدَلَالِ
 (۴) إِذْ هُوَ يُطِي قَالُوا مِنْ مَلَالِ
 (۵) فَالْصَّلَاحُ هُمْ حَتَّى صَاعَةِ
- لَهُمْ صَيْدٌ يَبِينُ كَمْ تَزِيدُ
 لَمْ يَمِنْ حَارُّوا وَضَلُّوا فِي أَدَى (۱)
 لَجَّوْا زَادُوا اكْتِثَابًا وَ هَذَابِ
 انْعَمَتْ وَاجِدَةً أُخْرَى لَهُمْ
 ذَلِكَ الْقَصْدُ يَبِينُ بِالْمِثَالِ
 عَجَبُ ذَلِكَ الْقَصْدُ كَانَ أَمْ حِيَالِ
 يَحْدُونَ قُوَّةً مِنْ رَاحَةٍ (۲)

(۱) ای که در بهر سه سوی من نور لا یو صدمه یافت و لروح - (۲) و در آن ارواح بعد از ظهور لطیفات الهیه و بعد از حیر و عود بشر بعضی نفوس مود و الارواح بحیثیه سائمة مفصص عنهم الحجاب لاجل راحة النفوس و الارواح حیوانه فان سرور و عواطف الحنی و الاستار بمضمون مراد بالدرج تعلی هذا کان لاسرار علی سلك غیر الحکمه مثلاً (اگر سودی شب همه حجاب در آید) -

- (۱) چون شکاری می نماید زن ز دور
 (۲) چونکه باید شود حیران شود
 (۳) منتظر چشمی بهم یث چشم مار
 (۴) چون بماند تیر گوید از ملال
 (۵) مصلحت آست ب یث ساعی
- جمله حمده می فرایند آن طيور (۱)
 همچو حمدان سوی هر ویران شدند
 تا ده پید کردند آن صیدی بسر
 صید بود آن عجب ب خود حیال
 فوتمی گیرند و دور از راحمی

(۱) سروراری صفحه ۲۴۰ - جمله و در بحیم و حمده دوم بقاء مبدیه یعنی ملا نور خدا میجوهد روح آدمی برسد حی مشرك او نور صوری مسدود و محله شد ب و بر کعبه و حیل آن را ثبت کند الخ -

كُلُّهُمْ مِنْ طَمَعٍ فِيهِمْ مُدَامَ
 حَرَفُوا النَّفْسَ وَ مِنْ حَرَسِ هُمُ
 لَهُ قَدْ أُعْطِيَ حَرِيقًا وَ حَزَنَ
 كَمِ هُمْ مِنْ حَرَصِهِمْ فِي سَاعَةٍ
 حَتَّى يَا سَالِكَ إِحْدَرَ قَلْبَكَ
 إِذْ بِذَلِكَ التَّسْطُ وَالْقَدِيلُ زَمَانُ
 وَاعْتِبَارٌ وَقَفَهُ قُلُودٌ
 بَانَ فِي السَّنَانِ لِلشَّمْسِ وَشَبَّ
 بِهِ حَتَّى لَهُ فِي مَرَّةٍ
 ذَلِكَ الْيَاسُ وَ الرَّثُ الْعَيْقُ

(۱) فاداً ما التل كان فالام
 (۲) من حراك و اهيز از بهم
 و كيمر انهوس اكل اللد
 (۳) يطهر التل ككبر لرحمة
 (۴) يحضون قيو القصر لكا
 (۵) تحرو فهو نضاح يك نان
 لك خرج لزمه نخرج دخل
 (۶) ان قص انصف نودم لتهب
 (۷) احرفت منه عن كره
 لا يعود منه رتبا يسو

همه را سوختندی ز اهتراز

هر کسی دای بدن را سوختن

تا رهند از حرص خود يك ساعتی

آن صلاح تسخاتش دل مشو

خرج را دخی بیاید ز اعتداه

سورش خورشید در بستان شدی

که در گرتازه نگشتی آن کهن

(۱) گر بودی شب همه خفگان ز آز

(۲) از هوس و از حرص سود اندوختن

(۳) شب پدید آید چو کنج رحمنی

(۴) چو بکه قصی آیدت ای راهرو

(۵) زانکه در خرجی در آن بسط و کشاد

(۶) گر هماره فصل تابستانیدی

(۷) همیشه را سوختی از بیخ و س

(١) وَشَيْئًا دَاكُ هَبْ كَأَنَّ تَقْوُسَ

وَهَبْ تَصِفْ صَحْوَكَا ٥

(٢) فَوَدَّ مَا حَدَّثَكَ الْقَصَصُ نَظِيرَ

(٣) وَحَيْثُ لَا تَعْبُدُ مَكَمَّ

رَأَى فِي كُنْدِ أَعْمِ الْمَرْحُ

(٤) كَأَحْمَارِ لَعَنُ لَطْفِ عَدَّتْ

فِي حِسَابِ الْأَحْرِ عَنِ تَبَسَّ

(٥) دَاكُ فِي الْإِسْطِيلِ قَدْ كَانَ الْعَلَفُ

مِنْ يَدِ الْقَصَابِ خَافَ وَ طَارَ

(٦) هَذَا صِفَ مَرِّ لَاحِ

وَلَا حِلَّ لِحْمًا لَمَرَّ قَدْ

وَحِبْ لَمْشَقِ صَارَ مَالْفَوْسَ

كَأَنَّ بِالتَّظَاهِرِ الْإِكْرَ أَحْرَقَا

فِيهِ نَطَ وَ كُنْ لَعْنُ الطَّرِي

ضَحَّتْ الْأَضْمَالُ ذُو النَّبِ يَتَمَّ

نَزَلَ فِي رَقَّةٍ . أَتَرَوْا تَصَحَّ

تَعَرَّ لِإِسْطِيلِ حَسَبَ مَا أَهْدَبَ

تَبَسَّ تَطَرَّ مَا عَنْهَا يَبَسَّ

نَظَرَ فِي الْآخِرِ هَذَا الْعَلَفُ

.. وَ بِهِ حَارَ مُدَامًا وَافْتَكَّرَ (١)

بِهِ ذَا الْقَصَابِ قَدْ جَادَ وَمَنْ

وَضَعَ .. يَوْمَ الْعِسَابِ وَ أَعَدَّ

(١) دَاكُ هَبْ تَصِفْ صَحْوَكَا وَ لَكِنْ فِي نَسْخَةِ سَهْوَ هُوَ «

تَعَالَى ..

صيف خندانست اما محرقست

تازه ياش و چين ميسكن بر چين

هم چگري را باشد و شادي زشش

چشم عاقل در حساب آخرست

و اين رفصاء آخرش بيبند تنف

بهر لحم حا بر اوئي بهد

(١) شَرِش رَهَبَ رَوَى مَعْنَى

(٢) چو كه قهبر آيد تو در وي بسط بين

(٣) دودمان حساب دودمان ترس

(٤) چشم كودك همچو خر در آخرست

(٥) او در آخر چرب مي بيند علف

(٦) اين علف تلخست كمين قصاب داد

- (۱) رُحٌ مِنْ حِكْمَةِ يَا دَا الْعَفَا
لَا لِأَجْلِ عَرِضٍ نَالٍ لِمَقْطَعِ
(۲) قَدْ فَهِمْتَ الْخَضِرَ يَا عَدُوَّ آتِ
لَكَ قَدْ قَالَ كُنُوا مِنْ بَرِيَّةِ
(۳) إِنْ يَرَوْهُ يُحِبُّ فِي لَمَرَّتِهِ
(۴) أَيْدَا مَا مَسَكَ حُلُقُومَكَ
فَقُمْ آخِرُ فُتٍّ مِنْ أَكْلِ
(۵) قَمِ أَتَدْرُ لَا يَبْسُ أَنْسَنَ
(۶) تَأْكُلُ مِنْ نَعْمٍ شَرَحَ خَمْرٍ
كُنْ أَسْمَعَ الْحِكْمَةِ أَهْرُتَوِي

(۱) ای عسل من عسل لدار بدمه دلمه لا بدعوه لا بدع لایهم و خندو می
عدم صلحه صلحه مصلحه بهم و کذا ان لم کتب سر الارز و المصونه و جعنه من لایساء
و لکم و شرحه بعد لایسار دلمه بدم کلمه لا اردب مامه سمعها من لحکم ساری
لعروی می ایی بانه -

- (۱) روز حلمات خور غلب کان احد
(۲) فهم ان کردی به حکمت ای می
(۳) رزق حق حکمت بود در ماست
(۴) این دهان بستی دهانی بار شد
(۵) گرز شیر دیو تن وای ماری
(۶) تن خوشی شرح کردم بیم جام
- ای عرس دادست ر محسن عطف
ریچه حق کفایت کلو من رره
کان کلو گیرت نباشد عاقبت
کو خورنده لقمهای راز شد
در مظالم او بسی نعمت خوری
از حکیم عربون بشو تمام (۱)

(۱) برك خوش کنده از بخشیم جام است چه بر کان گوشت . سم جام گذارند
و مهرای می سارند و میگویند که هر که گوشت مهر بود بودتیم . (حاشیه
سخن لکنفور) -

(١) فِي الْبَحْرِ نَامَةٌ تُفْرِحُ الْمَتِينِ

وَحِكْمُكُمْ أَتَمُّ دَاكُ لَشَهَرِ

(٢) أَنْ كُلَّ لَعْمٍ وَدَعِ حُصْرَ الْبَيْدِ

أَكْرَ الْعَمِّ أَتَمُّ الْبَطْنِ قَدْ

(٣) إِنْ قَدْ تَفَرَّجَ مَا أَنْ حَسَى

كَانَ هَذَا الْفَرْجُ جُرْحًا وَدَاءَ

(٤) إِنْ رَأَيْتَ الْعَمَّ لِلصَّدْرِ أَتَمُّ

مِنْ عَمِّ أَرْثَوَةٍ تَنْظُرُ الدَّمَشَقُ

قَالَ عَنْ هَذَا إِمَامُ الْعَارِفِينَ

.. وَالسَّنَائِي الَّذِي جَلَّ أَثَرُ..

عَمُّ زَادَ .. وَلَهُ الرَّادَ أَنْبَدُ..

أَكَلَ السُّكَّرَ .. وَالْعَمُّ قَدْ

تَمَّ تَسْلُفَ عَمِّ وَ لَا

مَرَهَبَ دَا الْعَمِّ كَانَ وَ دَوَاءَ

لَهُ تَابَعُشَقُ وَ بِالْعَمِّ أَرْعَبَ

كَيْ لَا تَعْرِفَ كَيْمَ قَدْرِ وَ سَقَى (٢)

(١) ورد في الشلح لسبحه دمن اسم مكان له بحر في دمشق من رأس البروه

بدمشق فان دمشق من البروه و هو جن بحر مشرف عليها رى حصة اى كد

من دماست بحر بحلب لاجره من علي ربه انصاعا لال عبد و ملائكة في الدب

مبدل بحالي اللوحات -

آل حكيم عب و بحر لعارفين

(١) در ابي نامه كود شرح

لله عاقل عم خورن كوداه شلر

(٣) عم حور و نا سم افرايان محور

من ورح رحمت و من عم مرهمست

(٢) عند ساد ميوه باع عمات

سر ربه نظر كن در دمشق

(٤) عم چه من در كمارش كن دمشق

طَرَّ حَقًّا وَ لَمَّعَتْ دَهَبٌ
 طَرَّ عَاشِقٌ دَوْمًا وَ وَحْدَ
 . مَسْ مَعَ حَمَلٍ أَحْمَارِ الْحَرَمِ
 نَحَبٌ كَالْأَسَدِ . أَهْوَى نَحَبُ
 تَطَرَّوْا زَادَ الْخِصَامُ هُمُ
 مِنْ سِوَاهُ وَلَهُ تَدْنَى شَقَفِ
 حَرَّةٍ مِنْ مَالِهِ نَقْدٌ وَ دَنَى
 ذَا وَ ذَا أَعْطَاكَ جُهْدًا دِرْهَمًا

 تَعَبَتْ قَدَرَكُمُ كَثْرَ مُدَامِ
 نَكَتَ صَارَ رَافِعَ الْكَرَّةِ

(۱) قَانَبِيْبٌ حَمَرٌ دَوْمٌ فِي نَحَبِ
 وَ مِنْ لَمْعَدَوْمٍ وَ تَلَّاسِيَّةٌ قَدْ
 (۲) كَلَّ حَمَلٌ لَهُ أَحْرَبٌ وَ قَمِ
 أَنْتَ لَا تَسْحَبُ لَهُ لِحْمَلُ
 (۳) أَحَبْتُ مِنْ ذَلِكَ الْمَا مَعَ هُمُ
 كَلَّ فَرْدٍ مِنْهُ أَحْمَلُ حَطَفِ
 (۴) أَحْرَبُ الْحَقُّ قَدَرُ آسِ
 بَتَ عَطَى الْأَحْرَبِ كَثْرَ مَعْدِ
 (۵) كَثْرَ تَمَرٍ مَعْتُ تَحْتِ وَ قَالِ
 (۶) لَيْسَ ذَلِكَ الْعَالُ بِالْإِدْبِ مَادِ
 مُؤَسَّسَ انْقَرَّ نَدِيمُ الْفَرِيَةِ

عاشق ' معدوم شی بسند همی
 تومکش تا من کشم حملش چو شیر
 حمل را هر يك ز دیگر می ریزد
 این دهد گنجی است مزه آن مسو
 با تو باشد آن نباشد مرده و یک
 مؤنس گور و غریبی می شود

(۱) عاقل از انگور می بیند همی
 (۲) جنگ می کردند حمالات پریر
 (۳) زانکه ران رنجش همی دودند سود
 (۴) مزد حق کو مزه آن بی مایه کو
 (۵) گنج زری که چو خسمی ریزد و یک
 (۶) پیش پیش آن حیات می بود

مَتَّ .. وَ يَأْمُرُ أَنْ يَؤْتَى الْغَنَى
 سَدَأَ تَعْدُو شَرِيفَ الْمُحَنِّدِ
 وَحَهُهُ أَفْشَرُ بَحْسِي كَمْ تَهَرَّ
 نَظَرَ رَأَيْتُ نَالَ مَا أُرَادَ
 كَانُ فِي دَا تَصَدَّ عَنِ الْبَصَابِ
 لَكَ فِي كَفِّ الْيَدِ أَنْظُرْ قَدْ دَرَيْتُ
 وَرَدَ تَسَطُّ .. وَمَا قُلْتَ يَبِينُ ..
 دَائِمًا أَوْ يَسْطُهَا دَوْمًا نَدَا
 .. لَيْسَ لِي أَمْرٌ أَكْبَرَ أَمْرُصِ
 عَمَّ مَعَ مَكْتَبِ كُلِّ زَمَانِ
 كَانَتْ حِينَ أَطْلَعَ أَمَامَا
 لَهَا كَانُ .. فَأَمْرٌ قَدْ حِينِ

(۱) قَبِيضُومَ أَمُوتَ فِي هَذَا عَقَسِ
 كَمِ مَعَ لَمَشَقِ قَدِيرِ شَرْمِدِي
 (۲) حَذَفَ سِرَّ لَاحِيَهَادِ قَدْ تَصَرَّ
 أَحْمَرُ كَالْحَسَارِ إِنْشَرَدَ
 (۳) وَدَى تَحْتَهُدِ تَعَمَّ امْرَأَتِ
 (۴) صَدَّهْ يَبْدِي دَا أَوْصَقِ تَتَّ
 نَ مَعَ نَقْصِ يَنْكَفَ يَبِينِ
 (۵) قَادَ دَا الْقَصَصِ يَنْكَفَ عَدَا
 (۶) كَانُ مَثَلُ لَمَشِي قَدْ تَمْرَضِ
 وَمِنْ أَوْصَقِ دَبَرِ بَاغْمَحَانِ
 يَمَامَا قَدْ وَجَدَ مُنْتَظِمَا
 لَرَمَا تَحَالُلِ دَابِ وَ لَمَامَا

ناشوی با عشق سر آمد حواحه باش
 روی خود گلنار و زلفین مراد
 کاندین ضد می نماید روی ضد
 بعد قبضی مشت بسط آید یقین
 یا همه بسط او بود چون متلا
 چون پر مرغ این دو حال او را مهم

(۱) بهر روز مرگ این دم مرده باش
 (۲) صبر می بیند ز پره احتیاد
 (۳) عم چو آئینه است پیش محضه
 (۴) این دو وصف از پنجه دست ببین
 (۵) پنجه را اگر قفس باشد دایما
 (۶) زین دو وصف کار و مکسب منتظم

قول روح القدس لمريم (ع) انارسول الحق لانضطربى

و لا تترى عى

- (۱) حَيْثُ أَنْ مَرِيماً دَامَتْ زَمَنٌ
(۲) كاضطراب شمتك فوق السبط
ضوت زى امين احضاه
(۳) راسك من امه احضره
(۴) من كداهه محرمون صهرو
و شاع تصعد من شبهه
(۵) من على راس السماء للاحتم
(۶) انا سبعا و فيه ذواته
هناك نقش القديس ورد
- اضطراب وعدت قيد لمحض
مطهر الخود تعبط
لا كوي متي هي نوره
لا تحرى لا ولا في مراه
فداه كان هد الذكر
شعنه نور زكى في صفه
من و خودى تهرين هي عده
فى و مفرى هي عده
عده دى سند دى بعد

گفته در روح القدس لمريم (ع) سر در زرقم آلوده و بان از سره سر

- (۱) چونکه در مضمطر شد يك زمان
(۲) نامك بر وى زد نمودار كرم
(۳) از سر افرازان عرت سر مكش
(۴) اين همى گفت و دباله نو و ياك
(۵) از وجودم مى گيرى در عدم
(۶) خود بنو بنگاه من دو بيسى است
- همچنين كه بر زمين آن ماهيان
ده حد حصرتم از من مراه
از چنين خوش محرمان خود در مكش
ار لبش عى شد پيايى بر سعاك
در عدم من شام و صاحب علم
يكسواره نقش من پيش مستى است (۱)

(۱) بگه معنى محل و مكان و در شرح سرواى صفحه (۲۴۰) ذكر شده است.

- (۱) مریم قَسَمِ بِنْتُ سَطَر
فَانْهَلَالُ اُفِ اَقْسَبِ اَحْيَالُ
(۲) فَاِذَا مِنْ قَسَمِ حَاءِ اَحْدَالُ
كَانَ وَ اُتِيَ مَحَبِّ تَهْرِيْنُ
(۳) هُوَ عَرَّ ذَا اَلْعِيَالِ اَلْبَاطِلُ
(۴) كَاذِبٍ مِنْ تَوْدِ رَيْي وَ اَلْسَا
لُ حَوِي وَ اَمَرِ اَلْاَحْيَالِ
(۵) لَا تَقْوِي اَنْتَ عَمْرِي اَلْاَحْيَالُ
صَحِّحْ مِنْ لَا حَوْلَ فِي دَلِ اَلْاَحْيَالِ
(۶) اَصْبِي وَ اَقْوَبْ لَا حَوْلَ
- فَاَنْ تَقْسَحَ عَجَبُ كَمْ تَهْرُ
اَنَا صَا .. تَهْرُ مَيِّ اَلْمَنَالُ (۱)
و بِهِ خَلَّ قَمَقَكِ بِالْمَنَالِ
لِكَيْفَ صَدْرُ اَهْلَاءِ وَ قَرِيْبِ
عَارِضِيٍّ مَثَلُ صُحْبِ اَهْلِ
مَثَلُ صُحْبِ صَادِقِ اَنْدُو اَنَا
لَا تَدُوْرُ اَلْمَرْوُضَاءُ حَبِيْبُ
لِي لَا حَوْلَ .. فَمَا هَذَا اَلْعَنَاءُ
قَدْ وَقَعْتَ .. وَ بِهِ نَبُ لَشَرَفِ
تُوْرُ لَا حَوْلَ اُنْدِي خَلَّ صَا

(۱) ... هَلالِ حَسْبِ صَدْرُ ... مِنْ حَسْبِ حَسْبِ اَنْ لَا ... وَ مِنْ كَسْبِ اَلْاَحْيَالِ
ادخل القلوب و اصل اليها -

- (۱) مریم ... کہ نفس ...
(۲) چون حیالی ...
(۳) ... حیالی ...
(۴) ... چون صحیح ...
(۵) ... لا حول ...
(۶) ... مرا ...
- هم ... هم حیال ...
هر ... می ...
که ... چون صحیح ...
...
... لا حول ...
... پش ...

- (۱) مَن هُوَ قَدْ سَقَّ الْقَوْلَ اَنْدَ
 اَنَا نَقَشُ الْاَلْبَنَاءَ فِي الْقَدَمِ
 (۲) لَكَ كَانَ لِحَصْرِ آبِ اَعُوذُ
 (۳) لَمْ تَكُ مِنْ اَوَّلِ قَدَحٍ مِنْ
 فِي حُضُورِ الْحَبَّاتِ وَجَهَلْتَ
 (۴) فَالْحَبِيبُ نَتِ اَعْيَادُ اَنْدَ
 (۵) تَحْمِلُ وَالْعَمَّ مِثْلُ اَنْحَادُ
 نَحْنُ اَوْصِرُّ اَلْمُصَوِّصُ اَلْمَشَقَّةِ
 (۶) مِثْلُ دَا لَعَلَّاقِ بِمَسْكَ اَلْعِيْرِ
 نَحْنُ اِذْ كُنَّا بِلَا عَقْلِ لَنَا
 (۷) مِثْلُ هَذَا اَللَّطْفُ مِنْ كَابِ بِي سَادَ
- تَنْحِيثِ مَنِي بِالْحَقِّ الْاَحَدُ
 اَنْ دَا اَلْمَنْجَاءُ مِنْ اَلْاَرَامِ
 فَمِنْ مَنِي وَاِنْ نَقَشُ اَعُوذُ
 عَدَمِ لَعْنِ مِنْ مَنِي مَن
 لِطَرِيقِ اَلْعَشِقِ وَ لَرَسْمِ عَقَبَتِ
 تَرْغَمِ تَقَرُّحِ اَسْمِ اَلْكَدِ
 مَن هُوَ اَللَّطْفُ لَنَا صَدَّ الْاَذَى
 عَمَّ كَالِ لَ وَ اَلْمَوْثِقَةِ
 مَن هُوَ اَلْمَصْنَعُ مِنْ مَنِي لَامِزِ
 صَدَرِ زَجَرِ بِي اِنَّمَا الْعَا (۱)
 نَحْنُ دُكُنَّا كَقَرَعُوْنَ شَارِ

(۱) نسخه ثابته - و عاد غلنا -

- (۱) و همی کبری بیاء از من حق
 (۲) من بیاهم من که محضوب بود
 (۳) افعی بیور در او ناشدحت
 (۴) یار را اعیار ینداری همی
 (۵) این چنین بحی که لطف بار داشت
 (۶) همچنین مشکمن که لف مبر داشت
 (۷) همچنین لطعی چو بینی مبر د
- مَن هُوَ قَدْ سَقَّ الْقَوْلَ اَنْدَ
 اَنَا نَقَشُ الْاَلْبَنَاءَ فِي الْقَدَمِ
 لَكَ كَانَ لِحَصْرِ آبِ اَعُوذُ
 لَمْ تَكُ مِنْ اَوَّلِ قَدَحٍ مِنْ
 فِي حُضُورِ الْحَبَّاتِ وَجَهَلْتَ
 فَالْحَبِيبُ نَتِ اَعْيَادُ اَنْدَ
 تَحْمِلُ وَالْعَمَّ مِثْلُ اَنْحَادُ
 نَحْنُ اَوْصِرُّ اَلْمُصَوِّصُ اَلْمَشَقَّةِ
 مِثْلُ دَا لَعَلَّاقِ بِمَسْكَ اَلْعِيْرِ
 نَحْنُ اِذْ كُنَّا بِلَا عَقْلِ لَنَا
 مِثْلُ هَذَا اَللَّطْفُ مِنْ كَابِ بِي سَادَ

- (۱) کالده صار ائدم قال
 وَاِنَّ يُوْسُفَ مَتَّ اَعُوذُ
 (۲) اَتَتْ اَلْمَطَرُ بِدَاكُ حَبِيبُ
 اِدْلَهْ يُصْدُ قَصِيرُ هُوَ صَار
 (۳) تَحْمَهُ مَعَ شَجَبِهِ مَا عَثَرَ
 فَحَمَهُ اَتَدَى وَلَا عَثَرَ يُفَقُّ
 لَا تُقْ لَا تُهَرِّقُ صَحْبُ رَمَدُ
 صَرَبُ دُتَّ عَابُ اَتَدَى لِحُجُودُ
 مِنْ سَمَى بِاَحْبَبُ اَحْبَبُ بِطَبِيبُ
 حَمَّةُ رَفَعَةُ تَسْمَى بِالْاَمَارُ
 هُوَ دَاكُ عَثَرَ اَتَدَى لِمَطَرُ
 لَا يُقْ كَثُرَ اَتَدَى تَقُوقُ

فی بین عمره دالمک الوکیل علی الرحرع الی بخارا من سبب عشقه
 کالرجل الذی لایبالی

- (۴) قَبِشْعُ مَرِیْمُ مَشْمَلُ
 (۵) قَبِلَا صَارَ عَدَى کَمَرُ وَقْتُ
 وَحَثَثَ یَا قَبَلُ مِنْ صَدْرِ حَمَلُ
 دَعَا وَدَا مَعَا وَفُ صَارِی شَمَلُ
 وَقَعَ فِی مَحْمَرِ کَمَرُ یَقْدُ
 مَسْ عَوَجَهْ اَتَدَى اَتَدَى الرَّمَلُ

- (۱) حَمَلُ حَمَلُ کَمَرُ مَرِیْمُ مَشْمَلُ
 (۲) مَرِیْمُ مَشْمَلُ کَمَرُ مَشْمَلُ
 (۳) حَمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ
 حَمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ
 حَمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ
 حَمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ مَشْمَلُ

عمر کردن آن را که از او شنیده است که در سر آنکه بسیار آلا با او را

- (۴) شمع مریم را بهل آفروخته
 (۵) سحت بی صبر و درشتی سر
 که بخارا میروند آن سوخته
 و چون در جبال کس می گویند

- (۱) ادی بخاری متع غلیر قس
 که دك اجنه فی صنع و قس
 (۲) بخاری هو ان تدخ
 کی بهد بخاری فی انوری
 (۳) فی بخار فیه حر و مد
 تنس تقی من دیرین بسوی
 (۴) اسعد عاش من دوه و حد
 و دیمه عاش من منه فست
 (۵) فرقه صدر جهان و قوی
 سنتت کاکه کلا رب
 که دك اجنه فی صنع و قس
 فی بدی عند شجر مفصل
 باحیقار لا توحه مد
 من هو مشککه سیمی لاسد
 صفة مع دلة قسی قوی
 فیه تحصنه ککر فست
 عسه ردی و هان کالتحت
 مد عند فی روجه مه قوی
 قطعت رادته ارا و کرب

(۱) ار در بعض بخار عند سحر و ان به شش عرب لاسی و نه سب الله و حننه
 می تصرف به سحر و من به شش و نه سب الله و حننه و نه سب الله و حننه
 لوجود -

- (۱) این بخارا متع دانش بود
 پس بخارا نیست هر کاش بود
 (۲) به شجر و نه سب الله و حننه
 نه بخاری در بخار سگری
 (۳) هر بخاری و نه سب الله و حننه
 به بخاری در بخار سگری
 (۴) ای حدت و نه سب الله و حننه
 به بخاری در بخار سگری
 (۵) فرقه صدر جهان در خان او
 به بخاری در بخار سگری

(۱) دشی سیمی لگد کوسدن و سخت گاه ردن و در حسی سخ با ثناء به نفعه
 آمده است که سیمی بخش و چناع باشد ولی صحیح که با سبی باشد -

(۱) قَالَ أَيُّهَا أَهْلُ مِصْرَ هَذَا

(۲) فِي طَرِيقِ أَحَرِّ عَتِيقِدْ

فِي نَمَاءِ ذَلِكَ الصَّدْرِ الْخَسَنِ

(۳) وَأَقُولُ إِنَّ رُوحِي فِي لَمَاءِ

خَبِيٍّ وَرَأْسًا قَطْعَ كَأَمَّةِ

(۴) لَوْ أَنَّ قَمَرِ نَحْنِ الْقَبْلِ

فَصَلَ عِنْدِي مَحَلًّا حَرًّا

(۵) أَنَا مِنْ أَلْفِ أَلْفٍ مَرَّةً

يَسْوَكَ لَنْ أَرَى عَيْشِي أَنْ

(۶) عَيْنِي نَامَتِي خَرَّ الشُّوْزُ

(تَعْنِي) أَرْضِ دَمْعِي قَدْ كَمَى

(عَدَبَ) عَيْنِي أَلَسَ مَرْحَمًا

كَافِرًا لَوْ عَدْتُ شَكًّا وَرَبَّكَ

وَهَاكَ أَرْجِعْ لَا أَجِدُ

مِنْ مَكَرٍ تُحِيرُ كَأَنَّ وَالْمَنَ

بِثْ حَتَّتْ يَطْسِرُ وَ سَلَامٌ

مَتِي أَتَدُلُّ لَكَ مِنْكَ الْبَاطِلَ

أَعْدُو قَدَامَكَ وَالْمَتَّ الدِّينَ

مِنْكَ الْأَحْيَاءُ كُنْتُ الْقَاهِرُ

كُنْتُ حَرَّتْ بَعْدَ فِكْرَةٍ

وَمَا يَحْنُو وَ يَحْنُو مِنْ كَذِّ

بِرَكْبِي نَا أَقْتِي تَمَّ السُّرُوزُ (۱)

يَشْرِبِي يَا نَفْسُ وَدَا قَدْ صَفَى (۲)

بِقَمَّةِ رُوحِ نَارِ يَحْضِ الْأَصَا (۳)

کافر او گشتم دگر ره بگروم

پیش آن صدر بدو اندیش و

ژنده کن یا من پیر ما را چو میش

که که شاه رند گاه حای دگر

بی نو شیرین می بیم عیش خویش

(۱) کَمَى بِرَحِيمِ هَمَا حَرِّ رُومِ

(۲) رُومِ أَحَا بِمَمِ بِيْشِ

(۳) نَمِ وَأَمَمَ بِبِيْشِ حَرِّ حَوِشِ

(۴) أَلَسَ مَرَّةً بِبِيْشِ أَيْ وَهَرِ

(۵) مَعْرُومِ مِنْ هَرِّ رَأْيِ بَارِ بِيْشِ

(۱) سخن لعل سهی که احیاء موی کند به کی می شیب

(بقیه پاروئی در صفحه ۶۸۵)

- (۱) قَالَ يَا أَهْلَابَ جَرَّتْ قَا وَدَاعِ
 نَحْوَ ذَلِكَ السَّيِّدِ الْقَصْدِ الْمُطَاعِ
 (۲) أَنَا فِي كُلِّ زَمَانٍ وَ نَقَسِ
 نَحْوَ ذَلِكَ السَّمِيتِ أَمِيزِي يُولَعِ
 (۳) حُبُّ لَه الْقَلْبِ عَلَى كَالْحَجَرِ
 رُوحِي دَوْمَ نَحَارِ قَصْدِ
 (۴) مَسْكَنُ مَحْوِي و الْبِلَدِ
 فِي إِمَامِ الْعَاشِقِ حُبِّ الْوَطَنِ
 نَحْوَ ذَلِكَ السَّيِّدِ الْقَصْدِ الْمُطَاعِ
 تَحْرِقُ قَصْرِي كَمَشْوَوِ الْقَسْرِ
 هُنَّ عِنْدِي كَأَلْ شَيْءٍ قَدْ وُقِعَ
 صَبْرُ نَقَاسِي صَدْدًا وَ لِحْطَرِ
 وَ بَهَا حُبُّ نَفْسٍ وَ لَكَا
 لَمَسْكِ وَ هُوَ لَمَقَمَدِ
 كَانَ وَالْإِيمَانِ فِي مَرِّ الزَّمَنِ

- (۱) گفت ای یاران روان گشتم وداع
 سوی آن صدری که میرست و مطاع
 (۲) دمی دم در سوز بریان می شوم
 هر چه بادایان آنجا میروم
 (۳) گر چه دل چون سنگ خارا می کند
 جان من عرم بخار می کند
 (۴) مسکن یار است و شهر شاه من
 پیش عاشق این بود حت الوطن

(۲) معنوی اسمی معنی در - ای علمی معنی و ن اعلی دمع و جنبه (دمی و
 کفی) بعدی تحلیل است معنی فرو روی دمی از خود را برای اسکه شد مر بر
 کافی است - و شراب من ی من در حب دوستی را بطوریکه بر فرا گیرد (۳) معنی
 بار گشتی ای عهد من سوی من خوش آمدی و بگو چری است که خوشو ساختی مرا
 ای ناد صبا -

فی بین سؤال المعشوق من عاشقه الغریب السیاح فی زمن

عرتك ای بلدة العطف و اعمر و اكثر ناسا و اعظم نعمة و افرح منظرأ

- (۱) قَالَ لِلْعَاشِقِ مَعْشُوقُ قَاتَتْ
بِ قِي دَلْعَرِيهِ كَمْ قَدْ بَطَّارُ
- (۲) مَنْ يَلَادُ حُبَّهُ يَ مَذْ
تَلَبَّ مَهْ و تَرُوحُ حُدْ
- قَالَ ذَاكَ التَّدْمِنُهَا يَطْلُبُ
مَنْ يَدُ حُلِّ الْحَبْلِ و الْحَبِيبُ
- (۳) أَسْمَا سُلْطَانًا مِنْهُ الْيَسَاطُ
مَدْدُورُ صِفَةِ سَهْ حَبِيطُ
- (۴) كَارَ فَانْصَحِرْ و سَمَا
تَوَسَّيْ مَائِي تَدْرُ أَلْسَمُ
- وَحْدُ نَحْتَهُ وَ وَرْدُ رَهْرُ
هَمَّة نَمَرُ لِيَارُ أَنْ يَكْدُرُ

پرسیدن معشوق از عاشق هر چه در دل دارد که از شهر ما کدام شهر در شتر بافتی

و آنکه در دهانه من در پرستش تو در آگوشان

- (۱) گفت معشوقی عاشق کی رفت
و به کدام شهرهای من شهر رفت
- (۲) پس گفت معشوق در آب خوشتر است
کعبه ن شهری که در وی دلبر است
- (۳) هر که با او باشد شه به نام
هست صحرای بود اسم الحبیط
- (۴) هر که با دوست رنجی باشد چو مرد
حسرت سوار چه که باشد دگر چاه

(۱) در نسخه نگاشته است معشوق از معشوقه پرسید که از کدام شهرهای من به کدام شهر رفتی

فی بیان منع الاحياء الوكيل عن رجوعه الى بخارا و بیان تهدیده

و بحوققه و ما جواب الوكيل لهم ای لا خوف ولا ابالی

- (۱) اصبح قال له يا من لا
حر کار المال غفلاً
فانت تقضي فكاره كسب من
دی نام آجر الامر استس
(۲) فالامام انظر سفي و نور
لك و الروح ليجهل و ادعاء
كالفراش لك لا تحرق حصر
مت محو دأ ال تسير
(۳) ليخارا المحسن و السائله
لا تقي انت و سامي مقصده
(۴) فهو منك ليعقد لتعديد
عاب و محسب منه يريد
و مند هو م و ع و ع
ك انك لم يه اهدى و تعجب
(۵) و انت منه قد سأل
هو ك س قحقت في لئ

«منع فردر، دوستان او را از رجوع کردن، بخارا و تهدید کردن»

و پاسخ لایبالی گفتن او

- (۱) گفت او را ناصحی کای بیخبر
عصا بدست گرفته ای، هر
(۲) و مکرر پس رفته و پیش
همه پرهیزانه مسوالت میس
(۳) چون بخارا میروی به
لا و حصر و بدین حجت
(۴) او همی جوید ترا با پشت چشم
او تو آهن همی خایند ز خشم
(۵) میخندد او تیر از بهر تو کاره
و مکت و جفت ست و سالت

(۱) کُحْرَابٍ مِنْ ذَقِيقٍ فَالْمَنَاصِرُ
وَالطَّرِيقُ كَتَفَتْهُوَ الْمَخْصِرُ
(۲) لَوَعْنَتِكَ عَشْرَهُ نَوَاحِرٍ وَكِلَ
(۳) تَطَهَّرْ عَنْهُمْ فَتَوَلَّاهُ مِنْ أَحَدِ
(۴) مِنْ أُمَمٍ وَ وَرَاءَ نَكَ قَدْ
هُ سَوَاءٌ ذَلِيلًا وَ سِيرِ
(۵) كُلُّ مَنْ كَانَ ذَلِيلًا قَوَّيْلًا
يَسُوِي ذَاكَ يَكْتَلِبُ طَعِيَهُ
الْفَعْلَى الرُّوحَ لَهُ قَدْ قَعْدَ
رَنَطَ أَيْضَ عَمَى شَخْصِيَهُ

إِذْ وَجَدْتَ اللَّهَ أَعْطَاكَ الْخَلَاصُ
بِاخْتِيَارٍ مِنْكَ لِلرُّوحِ تُسَيِّ
وَكُلَّ فَالْعَقْلُ وَ الرَّايُ النَّبِيلُ
لَمْ يُوَكِّلْ بِكَ بِمَمَّ كُلُّ حَدِّ
سُدَّ فَالْعَشْقُ الْحَبَى الْمُتَقَدِّ
ذُ الْوَكِيلُ مَا رَأَى ذَاكَ الْبَذِيرُ
بِهِ مُسْتَوْرٍ لَهُ الْبَقْلُ يُجْبِلُ
مَنْ قَدْ قَبْدَ وَفَقِ وَسَعَهُ
عَمَصَ مِنْكَ لِبَشَى حَرَّ الْكَدَا
وَسُودَ نَوَاحِرِهِ . مَعَ رَيْبَتِهِ ..

(۱) چون رهیدی و خدایت راه داد
(۲) بر تو کرده کون موکل آمدی
(۳) چون موکل نیست بر تو هیچ کس
(۴) عشق پنهان کرده بود او را اسیر
(۵) هر ذلیلی را موکل محضی است
(۶) خشم شاه عشق بر جافتن نشست

موی زندان میروی چون فشان
عقل بایستی کز ایشان کم زهی
چه بسنه گشت بر تو پیش و پس
اگر موکل بر معنی دید آن مدبر
ورقه او در بندگی طبعی ز چیست
بر عوانی و سیه رویش بست

ذَاكَ فَتَوَجَّهْ مَعِ صَاحِبِي
 مَعَهُ قَدْ وَجَدَ دَلِيلِي
 هَهُنَا قَدْ كَانَ وَجْهًا فِي خُطَا
 هُوَ فِيهِ رُوحٌ وَرُوحِي
 مِنْ عَمِي رُبُّهُ دَرِّي وَرَبِّي
 يَحْدُ لَأَمِنْ وَ سَمِعَ يَرْبُدُ
 وَ لَأَمِنْ مَسْكُ شَهْمِ لَأَحْسَنُ
 رُبُّ عَمِي وَ رُبُّ دَرِّي
 مَسْكُ مَرَامِ نَحَابِي
 مَوْجِدُ رُبُّ رُوحِ رُبِّي

۱) يَقْصِرُ ذَاكَ رُبُّ صَاحِبِ أَصْرَبِ
 دَامِ شَخْصَهُ مِنْ هَمِّ هِي عَقَا
 ۲) كُلُّ مَنْ تَنْظُرُ يَمِضِي فِي خَرَزِ
 ۳) فَمَعَ الشَّخْصَةُ يَمِضِي لَوْ دَرِي
 ۴) عِنْدَ سُلْطَانِ السَّلَاطِينِ التُّرَابِ
 كَمِي مِنَ الشَّطَّانِ ذِي السَّاسِ الْعَيْنِ
 ۵) أَنْتَ مَنْ عَنِ تَمَنَّا كُنْتَ الْآقِلِ
 تَنْظُرُ إِذْ لَمْ تَرَ ذَاكَ الْوَكِلِ
 ۶) عَدَبَ مَقْرُورًا لَقَدْ وَ حَاجِ
 دَ حَاجِ نَا وَ لَقَدْ سَجَدَ

۱) زان عوانان نهان افغان من
 ۲) گر چه تنها با عوانان می روه
 ۳) من سید سلطان
 ۴) ای یمنی یمنی یوسف
 ۵) راں دیدی آن موکل را تو کور
 ۶) پتر و بالی کو شد سوی و بال

(۱) میزند او را که همین او را بر
 (۲) هر که بیی در زبانی می روه
 (۳) گر از او واقف بدی افغان زدی
 (۴) ریختی بر سر به پیش شاه حاک
 (۵) میزدیدی خودش را ای کم و مور
 (۶) غره کشی زین دروغین پتر و بال

- (۱) مَنْ حَبِيبٍ مَسَكٌ مِنْهُ أَحْضَاغٌ
عَمِلَ دَ لَوْثٌ بِأَطْيَبِ قَدْ
(۲) لَسْتُ تَهْدِيْدَكَ بِأَقْسَى إِلَيَّ
(۳) أَشْرَبُ أَغْشَاوُ فِي كَيْلٍ دَمٍ
لَسْتُ مَوْتُ الْعَاشِقِينَ بِالْعَدَدِ
(۴) هُوَ مِنْ رُوحِ الْهَدَى قَدْ وَحَدُ
(۵) هُوَ دَسٌ بِمَاتِي كُلِّ آتٍ
عَشْرَةُ أَغْثَالِهَا الْبَذَرُ الْمَجْدُ
(۶) لَوْ أَرَأَقُ دَمِي ذَاكَ الْحَبِيبُ
خَافِيًا أَرْكُضُ بِالرَّجْلِ إِلَهَ

- (۱) پر سبک دارد ره بالا نند
(۲) تو ممکن تهدیدم از کشتی که من
(۳) عاشقان را هر زمانی مردنی است
(۴) او دوسد جان دارد از جان هدی
(۵) هر یکی جان را ستاند ده بها
(۶) اگر مریدم حور من آن دوست در
چون کل الوشد گرانیه کند
تشنه زارم بحون خویشتن
مردن عشاق خود يك نوع نیست
وان دوسد را می کند هر دم فدا
از سی حور عشره مشها
بی گویان جان نه دشمنم و

- (۱) اَنَا حَرْتُ مَمَاتِي فِي لَحَابِ
فَحَبُودٍ وَ سُرُورٍ وَ مِنْهُ
(اَقْتَدُوْنِي اَقْتَدُوْنِي بِاَقْتَاتِ
(بِاُمِّرِ الْحَدِّ يَا رُوْحَ اَللّٰهِ
(بِىْ حَسْبِ حَتِّهِ يَشُوْى لَحْشًا
(۲) فَارِسًا قُلْ وَ نُوْى عَرَبِي
(۳) وَجَدَ اَلْفَ لِسَانٍ آخِرِ
اِنْ يَطْرُقَ اَلَا لُئْسَ كُلُّا تَجِيْرُ
(۴) فَانْكَلَمَ اَحْمَدُ بِدِخْطَابِ
عَبِيٍّ لَا عَرَهَ كَرِيٍّ دَا
- اِنْ حَوْتُ نَابِسٍ هِدِي لَحِيَابِ
دَائِمُ الرِّفْعَةِ فِي مَلِكٍ عَقِيْمِ
يُنْ فِي قَبِيْ حَادٍ فِي حَاتِ
اَحْتَدِ بِوَحْيٍ وَحْدِي بِاَقْدَمَا
تَوَشَّيْشِي عَمِيْ عَمِيْ مَشِي
اَلْفُ فَالْعَشْقُ ضَارِي اَللَّهْ
بِرِيحٍ دَلَالٍ نَحْسٍ نَاهِي
عَرَسُ لَا تَدْكُرُ عَنْهُ لَسَرُ
قَدَّيْ اَتَجَوُّوْا وَ اَللّٰهُ لَصَوَابِ
وَاسْتَمِعْ مَا لَكَ قَالَ حَسَنًا

چون رهم زين زندگی پايندگی است

عشور ر حواء صد ر نای به گریست

این زیانها حمله حیران میشود

گوش شو والله اعلم بالصواب

(۱) آرمودم مرگ من درزندگی است

(۲) پارسی گوگر چه تازی خوشتر است

(۳) بوی آن دلبر چو پیران میشود

(۴) بس کتم دلبر در آمد در خطاب

(۱) حَسْتُ شَاشِقٍ - خد
مِرْغَى مَشِيقَةِ اُدُوسِ دَرَمِ
۱۲ اَوَّيْبُ شَاشِقُ هَدٍ قَدْ اَهَبَ
۱۳ لَا اِلَا سَدُّ دُحَنِ حَبِيبِ
۱۴ اَهْمُ يَدْفِرُ مَعَ دَرَمِ كَدِ
۱۵ سَاكُونُ هُوَ وَ مِرْ كَرِ دَعْمِ
۱۶ دَائِمًا لِقَرَشٍ مَعَ دَمِيَةِ الْخَبِيبِ
دُورِ مَرَرٍ وَ تَوَزَّهْ

قَهْوَةً (كَالْعَبَارِ) يَالْطَّعْمِ اَنْظِرِ (۱)
و مِرْ تَدْرِسِ حَسِي كَرِ نَفْسِ
سَعْدَرِ قَهْوِ دَرَمِ دَا طَبَّ
دُسِ تَعَشَوِ دَا لِقَشَوِ الْفَصْبِ
وَجْهَهُ مِرْ دَرِ مَعَيْنِ وَ طَابَ
نَفْسِ اَنْقَرِدُ دَا فِی سَرِ دَهْمِ
اَهْمُ تَدْرِسِ تَهْمُ طَوْرًا عَرِيبِ
نَظَرَاتِ مَعْجَبِ لَا سَمِيشَه (۲)

(۱) حَسْتُ شَاشِقٍ - خد
مِرْغَى مَشِيقَةِ اُدُوسِ دَرَمِ (۱) حَسْتُ دَرَمِ اَوَّيْبُ شَاشِقُ هَدٍ قَدْ اَهَبَ
۱۳ لَا اِلَا سَدُّ دُحَنِ حَبِيبِ
۱۴ اَهْمُ يَدْفِرُ مَعَ دَرَمِ كَدِ
۱۵ سَاكُونُ هُوَ وَ مِرْ كَرِ دَعْمِ
۱۶ دَائِمًا لِقَرَشٍ مَعَ دَمِيَةِ الْخَبِيبِ
دُورِ مَرَرٍ وَ تَوَزَّهْ

(۱) حَسْتُ شَاشِقٍ - خد
(۲) كَرِ چَه اَيْنِ عَاشِقِ يَحَارَا هِي رُودِ
(۳) دَا لِقَشَوِ الْفَصْبِ
(۴) حَامِشَنَه وَ مَرَرِ تَكَرَّارِشَانِ
۵۱ دَا لِقَشَوِ الْفَصْبِ وَ چَرِخِ مَرَرِ

کوچه عتارون کند سرد و درس
می بدرس و نی باستا می رود
میر و درس و سقش روی و دست
می رود تا عرش و تخت یارشان
می بداند است و باب و سلسله

(١) تَوَعَّلَ عَنْ مَنَافِعِهِ بِيَكَيْسٍ قَدْ
 لَهُ كَثْرُ الْحَقِيقِ فِي لَا كَيْسٍ مَا
 (٢) وَدَّ مَا تَقَسُّ لَجَمْعِ زَمَنٍ
 تَزَعُّ هَذَا قَسَمِ نَدٍ
 نَقَلَ شَخْصٌ قَاتَتْ قُلَّ أَحَدٍ
 لَهُ مِنْ وَشَعٍ عَنِ أَوْشَعٍ سَمِي (١)
 وَ تَعَدَّتْ نَتَى يَأْكُتْ
 وَهْ دَرِ نَحَارًا وَدَدَا (٢)

(١) قال في القافية و ان طر السارق صرة خارجة او طر
 من نكس و احد سدره مصع و ن رجل يد في نكس و احد
 لدرهم مصع و احد من لحر و هو امر سحر عني و لا يسهل (و ان)
 عني و ن حر و حاج سحر و سني لفس مصع (و د) ي سق (صرة
 صرة من) عني (نكس) هو دهنه مصع (و سرق من لاس صرة و حملا لا
 مصع) لان انا و عني و لرمي له مصع و تصعد (و شق احسن سرق منه
 او سرق جوالقا به متاع و ديه يصفه او ياتيا عليه او نقره او اذن يده في صندوق
 امر و حنه و سه دهنه مصع) و هذ ن سبب عن مسئة الكس من عاشق
 بعد من نكس لا امر يدي عليه فعول يك عبود به و سراره لا دهنه الاكاس و لا
 وحب عني امس مصع و من نكس و و لا في الاكاس مجرور ن كن من
 حده هه لخصه ابر (٢) و ن وقع عني لجمع من عاشق و معشوق مشعر
 سارده و ن في نوبير لا يسهل لجمع هو نكس مصع لصلاح الموقفة عني مولي به
 لجمع و ن في معناه عني نكس مطلق لا نكس مصع و حده مصع نكس لال و
 سارده متدخل به لخصه لستاره و نكس مصع و نكس نكس نكس نكس نكس
 و ن و لا نكس به عني حده و هذ لا صرة عني مصع لال مصع نكس لال
 و معشوق مصع نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس
 مرادهم مث يده نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس
 لوصول معشوق و معاشه لا حده به كان الوكس فده صدر جهن نكس نكس نكس نكس
 للجمع و نكس و نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس نكس
 لوصار قال لفقده و لا نكس به عند الحاجة -

(١) مسئة كد از پیرمرد کس در ا
 (٢) کردم خلع و مبارای می رود
 نوبیگند کنج حق در کسبه
 بد جبین ذکر بغارای می رود

- (۱) کُلُّ شَيْءٍ رَكُودٌ حَاصِلَةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
- (۲) وَأَخَذَتْ بِطَلْعِ كُلِّ صِمَةٍ أَشْبَحُ أَوْحَهُ لَكَ حَيْثُ بَصَعُ فِي حِدَارٍ عُصَّةً مَعَهُ فَقَدْ (۳)
- (۴) عَقَّدَ مَثَلُ هُ فِي تَحْنُودٍ مِنْ خَيْرِ بَرِّقٍ بِالْعُودِ مَدَّ قَصَبَ (۴)
- (۵) مَعَ حِمَالٍ إِلْحِيبٍ مِّنْ عَذَى مِمَّنْ الْأَحَارِ وَبِمَنْزِلٍ وَاحِدٍ (۵)
- وَاحِدٌ بِالْفَتْحِ وَتَحْدٌ (۳)
- عَصَا مَا وَاحِدٌ وَذُ فَقَدْ

(۱) کُلُّ شَيْءٍ رَكُودٌ حَاصِلَةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 رَكُودٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)
 حَاصِلَةٌ لَمْ يَكُنْ فِيهِ حَيَاةٌ وَهَبْ دَلَّ لِأَنْ مَاهِيَةٌ (۱)

- (۱) دگر هر چیزی دهد خاصیتی
 (۲) در بخارا در هنرها بالعی
 (۳) از بخارا عصه را بداشت
 (۴) هر که در حلقه شش و هفت
 (۵) با حمال جان چو شده همکامه
- زاسکه دارد هر صفت ماهیتی
 چون بخارا روئی را فارعی
 چشم بر خورشید بیش می گماشت
 روز دانشها تجوید دستگاه
 باشد ز اخبار و دانش تاسه

(۱) فَعَلَى الْعِلْمِ مُدَامًا غَلَبَتْ

وَلِذَا الدُّنْيَا مُدَامًا لِلْعَوَامِ

(۲) حَيْثُ ذِي الدُّنْيَا هُوَ دَوْمًا رَوَّ

رُؤْيَاهُ وَالْجَسَدُ دَوْمًا طَلَسَتْ

طَلَسَتْ هُوَ تَصَوُّو فِيهَا الْمَرَمَ

عَبْدُ الْعُقَى لَهُ دَتَّ دَرَوَّ

فی بیان وضع وجهه داک العبد العاشق جانب بخاری

(۳) دَتَّ الْعَاشِقُ مَرَمَهُ نَدَمَ

قَلْبُهُ كَمْ خَفِقَ نَوْحُهُ عَجَلَ

(۴) فَخَصِيَ صَعْرًا بُخَارًا كَالْحَبْرِ

(۵) مِثْلَ شَيْءٍ خَفِيَ لَمَّا دَالَ

مِثْلَ بُسْتَانٍ مِنَ الْيَضْحَكِ كَمَنْ

تَرَ التَّمَعُ وَ خَرًّا وَظَلَمًا

لِبُخَارِي وَجَّهَ اَزْدَادَ وَجَلَ

بَعْدَهُ لَمَّا اَبْحَثُوا يَصِيرَ

عَبْدِهِ صَعْرًا يَنْتَكُ وَالْمَقَالِ

قَطَفَ لَا وَرَدَ وَاسْتَقَى يَفِي

۱ همی دت جود عالمه ۱

۲ همی دت دس

(۱) دید بر دانش بود غالب قرا

(۲) زانکه دنیا را همی ببیند عین

در نهادن آرا بدو عاشق صوری بخاری

در بیان سوی محار کرم و تیر

آب حیجول پیش و چون آب گسر

(۳) رو بود آن عاشق چه بار و مر

(۴) ریگت هامون پیش او هم چون حریر

(۵) را ببیند پیش و چون لبس

همی دت حننه و چو گلستان (۱)

(۱) گلستان را معنی دوه در که در دو معنی است معنی گلستان فارسی و

معنی گلستان فارسی را شب خوبه و ممکن است که در مصرع دوه در معنی گلستان فارسی و معنی گلستان باشد

- (۱) فِي سَمَرْقَنْدٍ كَمْ قَدْ خَسِيَ
مِنْ خَدَارِ أَشْمِهِ مَهْ يَ
سَكَّرَ وَفَتَّ وَصَارَ الْمَدْفَعُ
(۲) الْخُدَارَى تَقَعُ كَمَا تَتَبَا
(۳) اِحْتَضَطَّتْ بَنَرُ بِي دَوْمِ الْا
صُرْتُ مِنْ دَاوُدَ صَفَّ بَعَالِ
(۴) يُحْدَرُ تَمَكُّ بِدَ كَالِ لَسُوْدِ
(۵) فِي سَوَادِ اَلْعَمِّ لَ وَ حَرِجِ
حَرَّ مُمِدِّ مَهْ تَقَعُ قَدْ
(۶) قَعْلَى رَاسِهِ وَ الْوَجْهِ اَبَدِ
هُمْ عَنِ مَاءِ لَوْرِدِ حَيْه
(۷) فَوَاحِدُ هُوَ اَسَا طَر

- (۱) در سمرقندست چند اما لبش
(۲) ای بخارا عقل افزا بوده
(۳) بدر میجویم از آنم چون حال
(۴) چون سواد آن بخارا را دیدم
(۵) ساعتی افتاد بیهوش و خدار
(۶) بر سر و رویش گلایی می زدند
(۷) او گلستان نهایی دیده بود
- بحر ۱ بود و شد مدغم
لیک از من عقل و دین پرورده
صدر می جویم دین صف نعل
در سواد عم بیاضی شد پدید
عقل او پرید در بستان راز
از کلاب عشق او عافل بدد
عارف عشقش خود بریده بود

- (۱) هَارُونَ لَا تَحْسَبْ سَطْلًا قَدْ
كُنِيَ مِنْ أَرْوَاحِ نِكَ عَشْرِ سَيِّئِينَ
(۲) فَجِدَارًا وَ جِدَارٍ فِي وَسْطِ
(۳) مِنْ عَمِي أَقُولُ أَكْ وَ أَحْسِ
وَالسَّيِّئِ أَنْتَ كُنْتَ مَعْمَدُ
(۴) قَدْ غَدَرْتُ وَ زَحَرْتُ وَ فَرَرْتُ
(۵) مَعَ أَلْفِ جِنَّةٍ مِنْ ذَا اللَّيْلِ
مِنْ هُنَا حَرَكْتُ هُنَا مَعْنَى
- سَنَ مِنْ عَصَبِ نَكَتَ يَحْدُ
نَحْبُ حَقْدَهُ نَعْمَ كَمَلُ
دَمِكْ لَا تَكُنِ دُونَ عَقْطِ
شَحْنَهُ صَدْرُ خَهْنِ وَ دَوِي
سَدَ نَسَدَ نَحْرَ أَسَدَ
وَ حَقِيقَتِ كَفَ مِنْ عَدَاكَ
مَدْعَرَبَتْ وَ لَكَ أَلْسَالُ حَيِ
بَلَّةُ وَ أَفَاكُ دَوْمًا أَمْ أَهْلُ

- (۱) که تیرامی حوید آن شد حسد کن
(۲) الله الله در میان خون خویش
(۳) شحنه صدر جهان بودی و راه
(۴) غدر کردی و زجر را بگریختی
(۵) از بلا بگریختی با صد حیل
- نَدَ حَالُ نَدَ نَدَ نَدَ
نَدِیَهْ کَمْ کُنْ بَرْدَمْ وَ اَعْسُونْ خَوِشْ
نَدَمَهُ نَدَ نَدَ مَهْدِسْ وَ نَدَ (۱)
رَسْتَهْ بُوْدِیْ بَازْ چُوْنِ آوِیْخْتِ
اِبِلْمِیْ آوَرْدَتْ اِیْنَحَا یَا أَهْلُ

(۱) مهندس اندازه کننده در عاموس ذکر شده که مهندس مشتق از همدارست معرب
بدازه - سپس زای معصنه را سین بدل کردند و یوا ته در لغت عرب زای معصنه پس از
دان پیامده است -

(۱) آب من نشت کان من عَصَا

وَقَصَصَ لَمَقَاتٍ وَ عَافٍ قَدْ

(۲) زبَنُ حَسَنٍ مَكُونُ الْأَسَدِ

يُرَى لَا يَنْتَهِي مَتْنُهُ دَهَنُ

(۳) كَمْ مَاتَ مِثْلَ دِي مَكْرٍ قَصَصِ

(۴) أَنْبِيَاءٍ وَ الْأَشْدُّ كَمْ مَاتَ

بِأَقْصَا تَرْطُفٍ وَ سَمْعُ كَانُ

رَدُّ لَا تَرْصِي وَ فَاوِ عَطَا

صَدِّ الْأَحْمَقِ عِرَا مُتَعَدِّ

دَلُّو لَا مَرُ أَعْمَالُ قَدْ طَنَبُ

قَالَ نَحْنُ أَقْصَا صَاقِ الْأَعْمَا

طُرُقِ أَوْ مُخْلِصٍ فِيهَا الْجَعَا

تَنْ لَا تَنْ رِي مَتْنُهُ لَأَمَانُ

(۱) آب من نشت کان من عَصَا (۱)

(۲) زبَنُ حَسَنٍ مَكُونُ الْأَسَدِ

(۳) كَمْ مَاتَ مِثْلَ دِي مَكْرٍ قَصَصِ

(۴) أَنْبِيَاءٍ وَ الْأَشْدُّ كَمْ مَاتَ

(۱) آب من نشت کان من عَصَا (۱)

(۲) زبَنُ حَسَنٍ مَكُونُ الْأَسَدِ

(۳) كَمْ مَاتَ مِثْلَ دِي مَكْرٍ قَصَصِ

(۴) أَنْبِيَاءٍ وَ الْأَشْدُّ كَمْ مَاتَ

(۱) دق بمعنی طعن و طنز است -

فی بیان قول العاشق للعذال الملیمین المهددین

- (۱) قَالَ مُسْتَسْقَى ، مَا بِي سَحَبٌ
(۲) وَ أَزَادَ قَتْنِي يَصْدُ فَمَلٌ
(۳) تَوَهَّ آفَ آفَ لَيْفَ مَرْدِ
(۴) تَوَهَّ وَزَمَ بَطْنِي وَ مَدَى
(۵) قَتْنِي دَاكُ فَيَا آبُ سَا
(۶) قَتْنِي لَطَرِي بَطْنِي قَتْنِي قَتْنِي
(۷) لَوْ مَوْتُ أَا قَتْنِي لَمَا
(۸) أَا مَاءُ التَّهْرِ فَيَا كَتْنِي مَحَلٌ
(۹) يَأْتِي أَا يَا لَتْنِي كَتْنِي سَدٌ
- و هَبْ كَرِي بِي أَمَاءُ طَلَبُ
وَحَدَّ لَمَّ سَقَمٍ مِنْ مَاءٍ وَ حَلُ
هَمْدُ وَ حَرَبُ بَا مَرْدِ
نُ عَشَقُ أَمَاءُ مَرَّ الْأَبْدِ
وَمَ مَبِي أَحْوَالُ النُّطُونِ
كَانَ حَرُّ جَارِيَا فِي بَطْنِيَا
أَبُ مِنْ مَوْجِ مَاءِ مُدَقِّقِ
مَسْطَابُ وَ لَهَا لَمَ سَا
نَقَرُ وَ لَحْدُ مَنِي عَحَلِ
عَنَّا أَحْرَبُ مَدَّ أَيْمِي الْأَمَلِ

جراب گفتن عاشق، عازلا را از تهدید کنندگان، را

- (۱) که من مستسقی به کشد
(۲) هیچ دستم به کشد
(۳) که بیاهست مرا است و شدم
(۴) گویم، آنگه که پیرمست و بطون
(۵) حیگ شگم گوید و موج آب
(۶) من بهر حائی که بیم آب جو
- ؟ چه هم مدد م نه هم م کشد
که دو چند در من لیدهاست و حراب
عشق اب ز من بخواهد کشد کم
کاشکی محرم رو من بودی درون
کر میرم هست مر کم مستطاب
بشکم آمد بودی من حای او

۱. صَنُّ عِشْقٍ لِي هُوَ حَلٌّ
 به احسی مشقه رهن انهام
 ۲. مِثْلُ الْأَرْضِ أَوْ مِثْلُ الْجَبِينِ
 دمو لا رتوی بالمره
 ۳. أَنَا مِثْلُ الْأَرْضِ أَوْ مِثْلُ الْجَبِينِ
 دمی شرف باقیین دین
 ۴. مَا دَجَى اللَّيْلُ وَ مَا جَنَّ الظَّلَامُ
 نایم من امراجل غری فدام
 ۵. أَنَا تَدْمَانُ لِأَن مَكْرًا جَعَلْتِ
 و عصب الامر منه امست
 ۶. قَدْ قَرَّرْتُ مَا رَغِبْتُ لِي الْأَدَبُ
 قد قردت مارعت لیر الادب
 ۷. رُوحِي الْكَرَى يَكْ لَا يَأْطِلُ
 روحی الکرى يك لا ياطلى
 ۸. وَلَهُ الْعَاشِقُ ثَوْرٌ وَ حَلٌّ
 وله العاشق ثور و حل

(۱) قَالَيْدٌ كَالْدِفِّ وَ النَّطْنُ كَطَلٍ
 اضرب كالورد لدماء انا
 (۲) لَوْ أَرَادَ دَمِي الرُّوحُ الْأَمِينُ
 قطره شرب بعد قطره
 (۳) أَنَا مِثْلُ الْأَرْضِ أَوْ مِثْلُ الْجَبِينِ
 عاشقا ما دمت شغلي ذا انا
 (۴) مَا دَجَى اللَّيْلُ وَ مَا جَنَّ الظَّلَامُ
 كالخصي لندام تلاً و نهاز
 (۵) أَنَا تَدْمَانُ لِأَن مَكْرًا جَعَلْتِ
 عن مراد له كما لعصب
 (۶) قَدْ قَرَّرْتُ مَا رَغِبْتُ لِي الْأَدَبُ
 قلته لعصب سوق غي
 (۷) رُوحِي الْكَرَى يَكْ لَا يَأْطِلُ
 عید قربان هو السامي محل

۱. صَنُّ عِشْقٍ لِي هُوَ حَلٌّ
 حرم عشق من همجور من
 ۲. مِثْلُ الْأَرْضِ أَوْ مِثْلُ الْجَبِينِ
 تا که عاشق گشته ام این کارام
 ۳. أَنَا مِثْلُ الْأَرْضِ أَوْ مِثْلُ الْجَبِينِ
 رهوت شب حور حورم ماسد رنگ
 ۴. مَا دَجَى اللَّيْلُ وَ مَا جَنَّ الظَّلَامُ
 از مراد حشم او یگر یختم
 ۵. أَنَا تَدْمَانُ لِأَن مَكْرًا جَعَلْتِ
 عید قربان اوست عاشق گاو و میش

(۱) دست چون دَف و شکم همجون دهل
 (۲) لَوْ أَرَادَ دَمِي الرُّوحُ الْأَمِينُ
 (۳) حورم دمو و چون حشم حورم
 (۴) شب همی جوشم در آتش همجو رنگ
 (۵) من پشیمانم که مکر انگیزختم
 (۶) گوبران بر جان مستم حشم خویش

فَهُوَ نَبِيٌّ وَ تَقْدُّ الْأَخْلَ
وَبِي تَمْطِي حَقَّةً حَمْدَهُ
غَيْرَ هَبِّ وَ صَبَّ وَ مَقْ
صَبْرٌ تَحْيِي الْعِطَاءَ لَدَّرَهُ
أَمْسِي مَاتَ وَ صَارَ كَأَنَّ
هُ مِنْ قَهَرٍ هَا وَ هَا حَصْنٌ
صَبْرًا وَ صَوَّةً وَ أَمْرًا رِبَا
تَمَّ مِنْ عَدُوٍّ مُؤْتَمِرٍ
صَارَ حَتَّى تَمُوتَ قَدْ دَرَّ (۲)

(۱) فِدَا مَا آتَوْزْ نَامِ أَوْ كَلَّ
(۲) سُبْحَنَ أَغْرِبِي لِمُوسَى الْقَرَّةَ
خَرُّ خَرَوِي حَشْرُ كَلَّ عَاشِقٍ
(۳) إِدْرِ قُرْبَانَ لِمُوسَى الْقَرَّةَ
أَقْلُ حَرْثُهُ عَادَ لَحَابِ
(۴) يَنْهَضُ لَمَّ دَانِ مِنْ مَحَلِّ
فِي خُطَابٍ بَقِضَهَا فِي بَقِضَهَا
(۵) مِنْ حَمْدَتِ صَرْبِ نَامِ
يَمُتُ وَالْحَيَوَانَ رُمْتُ بِالْأَثَرِ

(۱) ی که آن عدم معنوی است موقوفه علی روح انچه که در حدیث از روح
امیه حدیث موقوفه علی روح مرده است از این روایت
من بعد از آن برهان بود که از روح است و صواب است و از روح است
علی حیوان و انسانی و محبت می وجود و حدیث مرده بعد از روحی است

(۱) گاوا اگر خسد و گر چیزی خورده
(۲) گاوا موسی دان مرا خان داده
(۳) گاوا موسی بود قریان کشته
(۴) بر جهد آن کشته ز آسایش زجا
(۵) از جمادی مردم و نامی شدم
مهر عید و دین او می پرورده
خز و جزوم حشر هر ازده
کمترین جبهه حیات است
در خطاب اصر بود بعضی
وز نما مردم بحیوان سر زدم (۱)

(۱) رای آگهی شرح فارسی و عربی است مذکور صفحه ۲۱۳ و ۲۲۴ شرح

• لامادی سپرواری نیز رجوع نمایند -

- (۱) قَادَاً لِلْعَدَمِ عُدَّتْ الْعَدَمُ
وَأَصَقَتْ إِيَّاهُ رُجْعُونَ
(۲) مَوْتَهُ أَدْرِي مَا سَنَّهُ تَقَعَتْ
إِنْ مَاءَ لُحُوبٍ فِي الظَّلَامِ
(۳) وَتَيْكَ كَأَتَمِّ مَوْتٍ بَيْتٌ نَدَا
مِثْلَ مَسْتَقْبَلِ لَمَّا اسْتَهْرَقَتْ
(۴) مَوْتُهُ بِأَلْمَاءِ يَلْمَاءِ الْيَطْلَابِ
(۵) أَيُّهَا الْمَاشِقُ مَنْ قَلْبًا جَمَدَ
هُوَ بِالرُّوحِ مِنَ الْأَحْيَاءِ قَدْ
- فَقُلْ كَالْأَرْغَمِ تَوَدِيرُ نَهْ
وَأَلَمْ يَنْهَ إِلَهُ مَا كَوْنُ (۱)
أَمَدٌ فِي وَصْفِهِ مَا مَرُوفٌ
لَا إِسْوَاهُ كَانَ مَوْحُوداً مُدَامُ ..
طَرَفَ التَّهْرِاتِ أَنْ تَعْدَا
حَرِصٌ مِنْهُ أَقَامَ مَا أَبْتَعَدُ ..
سَيَرَّ وَاللَّهُ أَدْرِي بِالصَّوَابِ
لَا لِسِ الْخِذْعَةِ مِنْ خَوْفٍ وَجَدُ (۲)
مَرَّ حَافَهُمْ بِمَا أَعَدَّ

(۱) ای کون عدم ... و هو لعله ... بهم الذخیر ... العدم ... لا ارجعون
و هو لعله ... و حده ... فلا موعود ... ی ... راجعون یعنی بقول لای العدم ...
لای می ... لای ... بهر ... و عدم ... بالصواب ... و ... لای راجعون -
(۲) نسخه نایبه - الخیره -

- (۱) پس عدم کرم عدم چون ارجعون
(۲) مرگ ... که ... اتفاق مست
(۳) همچو بیمور ... رویین طرف خو
(۴) مرگ او آمست و به جویدی ا
(۵) ای مسرور ... عشق ... نکس ...
- دیده ... کار ... راجعون
... حیاتی ... و ... صدمست
همچو مستحق حریف و ... خو
می خور ... و الله عدم بالصواب
گو ... هم ... حای ... می رند (۱)

(۱) در بعضی نسخ میگوید به آمده است ... راجعی گفته مرده است ... و سگی
صفت تن است یعنی تن نمیشود است که از تنگ یافته شده -

- (۱) کُتِبَ لِي عَارَ انْتِصَارٍ أَنْظِرْ إِلَى
 كَمْ مَرَّتْ مِنْ نُؤُوفٍ تَرَوُا
 (۲) فَذَرَايَتِ سَهَرٍ فِي سَهَرٍ هَرَبٍ
 وَمَتَى الْمَاءُ مِنَ النَّهْرِ الْفَرَارِ
 (۳) وَضَمَّهُ فِيهِ فَتَى تَذِيقُ الْقَاءِ
 بِأَقْبَحِ لَهْجَةٍ أَوْ لَهْجَةٍ
 (۴) قَعْنَى أَلْحَنَ لَهُ رُوحٌ بِأَ
 رْسِي مِنْهُ قَرَّبَ وَبَا
 سَقَى عِشْقٍ لَهُ سُلَّ فِي الْمَلَأِ
 لَهُ أَرْوَاحاً .. وَفِيهِ يَشْرَوُا ..
 دَرَمًا الْقُدَّةَ .. وَالْكُؤُوبَ الْغَرِيقَ
 رَامَ .. فِي النَّهْرِ لَهُ كَانَ الْقَرَارُ ..
 وَجَدَّتْ مِنْهُ لِيَذَا مِنْهُ الْإِلْقَاءُ
 تَتَبَّعَتْ بِشَيْءٍ لَا كَتِفَ وَكَتَمَ
 نَا عَنَّتْ أَنْتَ عَذْرِي (۱)
 كَتَمْتَ طَائِبِي فِيهِ أَعْنَا ..

(۱) و فی سحرة عذری را که رو نگذاشته به من لعلجه ای بدمه لیدی هرب
 منه می بگوئی طار لعله بدمه عیار داری و خضری لفرار منه و دمه و لالعذار به
 منه بدمه لعله بهب خوف الموت و لافاء و علف عسی علی عن وصلة لعبه اعدر
 لاحر مرر من لعه -

- (۱) سوی سح عشق ای شک و س
 (۲) جوی دمی که در جوی رور
 (۳) وصف او فانی شد و داتش بقا
 (۴) خویش را بر سطل او آویختم
 صدها از حال دیگر دست در
 آب را از جوی کی باشد گریز
 زین سپس نمی شود بی بدلغا
 عفر آن را که ازو بگریختم

فی بیان وصول ذاك العاشق لمعشوقه لما غسل يده من روحه

ای فرغ منها

- (۱) وَ كَيْفَ الْكَرَّةِ سَارَ عَلَى
سَمَتِ ذَاكَ الصَّدْرِ مِمَّنْ لَمْ يَنْوَرِ
(۲) وَ يَوْجِهِ وَقَعَ كَأَنَّهُ رَانِ
سَارَ ذَاكَ لَمْحَطُفِ قَتَبِ الْأَمَانِ
(۳) سَارَ فِي كَفِّهِ سَنَفٌ وَ كَمَنْ
إِدْهُوَ عَشْقُهُ أَسْكَرَانِ كَانَ
(۴) حُمَمُهُ أَجْنَفِ رُؤُوسِ فِي هَوَا
(۵) أَنْ هُوَ يُحْرِقُهُ وَيَشْفِي
يَقْلِبُ فِيهِ كَمَا كَانَ لَرَمَانِ
(۶) كَأَلْفَرَاشِ الشَّرِّ نُورًا تَنْظُرُ
وَجْهِهِ وَالرَّائِسَ مَجَادًا إِلَى
مَوْقِدِ قَتَبِ بَيْرَانِ الشُّعُونِ
خِضْلِ الْأَرْدَانِ حَقَائِقِ الْحَنَانِ
يَمْسِي نَحْوَ سَنَدِ صَدْرِ جِهَانِ
يَمِشُّ الْمَوْتُ يَحْنُ لِلْيَمَحِ
بِهِ وَ الْمَوْتُ أَمَّ طَلَبَ وَ هَلْ
وَضَعُوا حَافِوُ بَقْصِ وَ حَمَلُ
حَالًا الْأَبْلَهَ هَذَا الْأَحْمَقُ
قَمَلِ بِأَسْئَلِ تَحِطُّ الْمُهَانِ
نَفْسُهُ مِنْ حَقِيقِ زَوَى بِالْشَّرِّ

و میدان آرد عاشق به مشرق خریز دست از محال سر دست

- (۱) همچو گویی سجد کن بر رووس
(۲) نارخ چون دهن شش رو
(۳) هم کفن هم تیغ اندر دست او
(۴) جمله خفاں مستظر سر در هوا
(۵) این دمان این احق یک لخت را
(۶) همچو پروانه شرر را غور دید
حائب آن صدر شد با چشم تر
رفت آن بیدل سوی صدر جهان
چونکه بود او عاشق سر مست او
کش بسورد یا بر آویزدور
آن نماید که زمان بدبخت را
احمقانه در فتاد از جان برید

(۱) عَيْتَرْتُ أَنْشَقَ نَسْ شَمْعُهُ

قَصِيءٌ فِي صِيَاءٍ فِي صِيَاءٍ

(۲) هُوَ مِنْ شَمْعٍ إِلَى التَّارِ نَسِي

يُظْهِرُ تَارَ وَطَبَّ وَ هَذَا

مِثْلَ ذَلِكَ الشَّمْعِ فَأَقَ طَعَهُ

هُوَ وَالْطَّفُ الْعَيْمُ وَالصَّفَاءُ

عَكْسُهُ كَانَ لَهُ الشَّانَ سَمِي

كَلَّهُ لَا يُحْمَدُ مِنْهُ الشَّانُ

فی بیان وصف ذاك المسجد المهلك للضيف وفي وصف ذاك العاشق

من نحو لا ابالي طالب الموب الذي صار صيفا فيه

(۳) يُحِبُّ لَيْسَ بِهِ الْقِصَّةُ دِي

مَسْجِدٌ فِي حَايَ زِي يَعْدُ

(۱) نَسَهُ مِنْ حَوْفِهِ فِي نَسِهِ

(۵) كَيْفَ مَا يَهُ عَدِي عَرِيبُ

(۶) كَالْمَحْمُومِ نَفْسِكَ مِنْ دِي اَعْمُ

إِسْمَعُ وَالْحَصَّةُ مِنْهَا حُدُ

حَدَّ آمُ يَفَّ لَوْ بِهِ رَقْدُ

هَذِهِ مَا هُنْتُ بِالْعَرَةِ

دَهَبَ فِي الصُّحُوفِ فِي الْقَبْرِ يَعِيبُ

حَسْبُ وَالصُّحُوفُ حَاءُ قَافِهِمْ

روش اندر روش اندر روش نیست

می نماند اش و حمله حوشی است

(۱) لَكِ شَمْعٌ عَشَقَ جَوْنُ شَمْعِ نَسْتِ

(۳) اَهُ عَكْسُ شَمْعَاهَا نَسِي نَسْتِ

و در آن مسجد که همه را کشم و در آن عاشق مرگ بگری لا ابالی

که در آن مسجد میمان شد

مسجدی بد بر کنار شهر ری

که به فریادش شدی آن شب بتمیم

صبح دم چون احضرا در گور رفت

صبح آمد خواب را کوتاه کن

(۳) دِهْ حَکَايَ تَوَشَّ لِي نَسْتِ

(۴) هَمَّجَ کَسْ دَرِ دِهْ نَحْتِ شَبَّ ذِ بَمِ

(۵) سَرِ کِهْ دَرِ دِهْ عَرِيبِ عَوْرَ دِهْ

(۶) حَوَسِسَ رَا بِيَكْ اَز اِيْنِ آگَاہِ کُنْ

- (۱) وَالْكَرَى قَصَرَ لَكَ كُلُّ أَحَدٍ
يَقْتُلُونَ الضَّيْفَ فِي سَبَفٍ مَقْلٍ
(۲) هُوَ سَجَرٌ وَطَبَشٌ وَضَدٌ
(۳) ذَلِكَ الْآخِرُ قَالَ ضَعُ عَلَى
(۴) أَنْ هُنَا يَاضِيفُ لَا تَأْتِ الْيَّامُ
يَسُو دِيكَ يَأْتِي وَكَمِينُ
(۵) ذَلِكَ الْآخِرُ قَالَ يَصْعَوُ
عَافِلًا تَمَّ إِذَا حَاءَ أَنْطَرِيَقُ
- قَالَ فِيهِ كَمْ شَيْطَانٍ يَحْدُ
ذَلِكَ الْآخِرُ قَالَ فِيهِ نَلْ
لَعَدُوا أَرْوَحَ وَأَحْسَمَ مَعْدُ
نَاهُ نَقَشَ حَيًّا فِي الْمَلَأُ
دَعُ هَذَا لَوْ لَكَ رُوحٌ وَأَحْسَمُ
كَانَ فِيهِ وَكَانَ يَأْتِي نَقِشُ
فَعَلًا لَقُلْ مَدَامَ وَافْعُو
لَهُ لَا تَقْطُوعُ هَبْ فِيهِ حَقِيقُ

- (۱) هر کسی گفتی که پربانند تند
(۲) وان دگر گفتی که سحرست و طلمس
(۳) وان دگر گفتی که بر نه نقش فاش
(۴) شب محسوب اینجا اگر جان بایدت
(۵) وان یکی گفتی که شب قفلی نهید
- دال موما کسا دایع کد
لین رصا و شد عده حدی و احسم
ریش کای میهمان دشت عماش
ورنه مرک یسح لیس کش بدت
عافلی کاید شما ره کم دھید

مجيء الضيف الى ذاك المسجد المهلك للضيف

- (۱) قَبِوْقِيَتِ اللَّيْلُ ذَا الضَّيْفِ الْعَرِيبِ حَاءٌ وَهُوَ سَامِعُ الصَّوْتِ الْقَجِيبِ
(۲) ذَاكَ كَانَ قِلَاجِلِ الْإِمْتِحَانِ قَدْ نَسِيَ مُنْتَحَصًا مَا فِيهِ أَنْ
حَثَّ كُلُّ الرَّجُلِ كَانَ الْأَجَلِ رُوحُهُ لَا تَحْدَرُ لِأَمْرِ الْحَدَلِ
(۳) قَالَ كِرْشُ مَعَ رَأْسِ هَبَالِي نَقَصَا هَبَ إِنْ كَثُرَ رُوحِيَا (۱)
(۴) حَتَّى قَدْ نَقَصَ قُلُوبُ لِسْتَدَنْ إِمِصْ وَتُصَوِّرُهُ نَادِيْنَ قَمَرْ
إِنْ أَتَى الْفَيْشُ نَدَى لَيْسَ بِالْمُعَوِّزِ لَيْسَ الْمُعْتَمِدُ
(۵) ذَمَّحْتُ كُنْتُ مِنْ لَطَبِ لَإِلَهِ نَفَخَ الْحَقِّ أَيْضًا لَا سِوَاهُ
صِرْتُ لَنَا الرُّوحُ عَنْ نَائِي الدَّنِ نَقَصَلْ.. أَتَى نَقِصَ ذِي الْبِنَنِ..

(۱) شکسته ای کرش و دراز بالراس و لکرس اردج ی درس نقصان الروح اجماعی
فان نقصانها لا بطر اعلی نقصان ایهامی -

آمدن مهمان در آرزو مسجد مهمان، کثر

- (۱) آن یکی مهمان در آمد وقت شب کوششیده بود آن صیحه عجب
(۲) از برای آزمون می آرمود زانکه پس مردانه و جان باز بود
(۳) گفت کم کیرم سر و اشکبه رفته کیر از گنج جان یک خبه
(۴) صورت تن گو برو من کیستم نقش کم نماید چو من بافیستم
(۵) چون نفخت بودم از لطف خدا نفخ حق باشد ز نای تن جدا (۱)

(۱) اشاره بآیه دسوره حجر - فاذا سوته ونفخت فيه من روحي فقعوا له ساجدين..

- (۱) صَوْتُ تَفَحٍّ لَهُ حَتَّى دَا الطَّرْفَ
(۲) تَرَكُ الْحَوَهرَ دَا- اِدْ ذَكَرُ
اَسْمُ يَا صَادِقُونَ اِذْ ا
لَمْ تَفْعَ حَتَّى يَصْبِقِ دَا الصَّدَفَ
فَمَيُّوا تَمَوْتَ مِنْ دَوِي حَذَرِ
صَدَقَ الرُّوحَ لِي قَدِي هُا^(۱)

فی بیان لوم اهل المسجد الضیف العاشق علی نومہ هناك

و تهدیدهم له

- (۳) تَهْ قَالَ اَقَوْمٌ اُصْحَ لَا تَهْ
(۴) مَبْلُكُ اَمَوْتَ كَكَسِبِ فَمَرِيبِ
اَنْ جِيعَ مَنْ هَتْا نَامُوا الزَّوَالِ
(۵) لَسَ هَذَا بِقَفَى كَهْ مَرَارِ
کَوْنِ لَا يَهْرُسُ مَا اَلَمْ
اَنْتَ لَا تَدْرِي بِحَالِ مَا يَطْلُبُ
وَحَدُوْ وَ اُوْرَزْ لَا قُوْ وَ تُوْدُلِ
فَدَرْيَا سَعَى هَذَا بِعَيْتَرِ

- (۱) الایة فی سورہ الجمعة (و من ا یوم لیس حدو ن رعمکم و ساء من
دون الله فتینوا الموت ان کتتم صادقین -

- (۱) ایضا ما کتتم فی این طرف
(۲) چون حوالہ موت کتب ای صادقین
تا بعد از کوهرا را بنگین صدق
صادق جان را بر فاشم برین

برایات گرد در اهل مسجد بهمان عاشق را از شب محنت در آنجا و تهدید

کردن مرد را

- (۳) قوم گفتندش که هس اینجا محب
(۴) که عربی و سیدی و حاکم
(۵) اتفاق بیست ما این بارها
تا بگوید در سات همجو کس (۱)
که در اینجا که حفت حدو و
دیدهایم و جمله اصحاب بهی

- (۱) کس نعم کنجاره یعی قتل و عن کنجف و کلمه جانان کتابه از عذرائیل است

(١) مع كل ذي النهي ذا المسجد

وَبِهِ حَالٌ يَصِفُ أَمَلٌ قَدْ

(٢) فَمِنْ أَوَّحِدٍ حَتَّى أُلَمِّاهُ

لا تَقْبَلُ مِنْ يَدَيْهِ شَيْءٌ

(٣) إِذَا رَأَوْهُ فَانْهَوْا إِذَا رَأَوْهُ فَانْهَوْا

دَلَّتْ لُفْسُ عَدَى جِدْ أَمُول

(۱) زاهد تصحیح شد و بی افزود

(۱۵) نت کا جدید کتب میں ورد

لَا تُدِيهِ قَمِي عَقْلٍ وَ عَدْلٍ

مِنْ لَهُ فِي لَيْلِهِ لَوْ قَصِدَا

حَاثُهُ الْمَوْتُ سَبَّ لَا يُرَدُّ

کار معلوم لنا بالروية

[illegible]

كَانَ نَصْحَهُ وَهُوَ يَا نَصِيحِي

عند من نعمة فيه تقول

في عمول الجائز قد الفساد

کان د لخص لا عذر مراد

بدا لا تسمى بكنيت أهل

(١) انما هو الحياء في المصنف والحياء في هذا على وزن المماور اي دخل في ووجهها

و هل هي المعتم ظلو لا ای جان -

(۱۱) هر که در حدیث شریف باشد، شریف

(۲) اویسیکی

(۳) گشت امانت و تصدیق

(۲) نصیحت استی ۳۰ ۴۵

(۵) لیج. حیدر آباد یہ ملکیت حیدر آباد

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۔ کسی شخص سے

[illegible]

۱۰۸ عبدولی خان : مرگ و پستی

من مائیت مگر ، غنی و د

جواب العاشق للناصحين واللائمين

- (۱) قَالَ يَا نَصَاحُ لَمْ أَتَدْمُ أَنَا
(۲) أَنَا كَسَلَانٌ وَضَرْبًا أَكْثَلُ
لَا تَرُمُ عَاقِبَةً مِنْ كَاسِلُ
(۳) كَاسِلٌ لَا يَمُتَلُ مَنْ كَانَ انْوَرَقُ
كَاسِلٌ لَسْتُ أَنَا بِي وَالْحَمَاءُ
(۴) كَاسِلٌ لَا يَمُتَلُ مَنْ بِالْكَفِّ قَدْ
كَاسِلٌ وَثَابَ مِنْ دَا الْحَصْرِ قَدْ
(۵) أَنَا لَسْتُ لَكَاسِلٌ مَنْ صَرْنَا
بَلْ مِنْ الْكَوْبِ وَ يَمُنُّ يَنْسَمِي
(۶) أَصَارَ لِي الْمَوْتُ لَدِيدٌ قُبِيدُ
مِنْهُ الطَّيْرُ تَجِبُنُ التَّقْصَا
- قَدْ شَبِعْتُ أَنَا مِنْ هَبْدِي الدُّنَا
أَطْلُبُ لَصْرَبُ قَاتَتْ لَأَحْمِلُ
فِي الطَّرِيقِ قَهْوٌ غَيْرُ وَصِيلُ
طَلَبُ بِالسَّرْهَامِ وَ عَيْقُ
مُسَيَّبِي مَا بِي سَوَادٌ مِنْ مَرَامُ
حَصَلَ الدَّرَهَةُ وَالْمَالُ أَعْدُ
عَسْرٌ كَلَّا عَنِ الدُّنْيَا أَسْعَدُ
فَوْقَ دُكَّانِ السُّؤَالِ طَيِّبَا
هُوَ بِنَكْوٍ يَطِيرُ وَ لَسْمِي
كَانَ مِنْ بَنِي الدَّارِ كَمْ طَابَ بِيَا
تَرَكَ طَارَ وَ بِنَهُ حَصَفُ

جواب گفتن عاشق ناصحان و ملامت گویان را

- (۱) کف و بی ناصحان من بی نده
(۲) مسلمانم و خم حوار و خم حواء
(۳) منسی ام بی کو بود خود بر ک جو
(۴) منسی بی کو بکف پول آورد
(۵) آن به کو بر هر دکانی ندهد
(۶) مرگ شیرین گشت و مهم روی سر
- چهار رند که سیر آدم
عفت کم حوی مس برآه
مسلم لا اناسی مرگ جو
مسلمی چسی کریں پل بگردد
ن چند از کون و گانی بر رند
چون قصه هشم برین مرغ و

- (۱) إِنَّ ذَاكَ الْقَفْصَ مَنْ كَانَ فِي
نَظَرِ الطَّيْرِ لَهُ مِثْلَ الشَّجَرِ
(۲) فَمِنْ الْخَارِجِ كَمَا مِنْ دِي الطُّورِ
دَائِمًا مِنْ لَا أَبَالِي الْقَفْصَا
(۳) ذَلِكَ لَطِيفُ الْحَيِّ فِي الْقَفْصِ
مَا نَقَى كُلَّ وَلَا شَرُّ لَهُ
(۴) رَأْسُهُ مِنْ كُلِّ نَفْسٍ يَخْرُجُ
(۵) يَقْبَعُ قَلْبَهُ وَ الرُّوحُ بِذِ
وَلَهُ ذَا الْقَفْصِ الثَّابِتُ فَتَمُوتُ
(۶) لَا كَمِثْلِ الطَّيْرِ ذَاكَ فِي الْقَفْصِ
مِنْ عَمَى أَطْرَافِهِ كَالْحَدِيقَةِ

- عَيْنِ ذَا السَّيِّدَانِ أَوْ ذَا الرَّقِيفِ
وَالسَّائِبِينَ وَ تَوَاجِعِ الْحَصْرِ
حَوْلَ هَذَا الْقَفْصِ وَهِيَ السُّرُورُ
قَرَأُوا وَ الْكُلُّ طَيْبًا رَقِصًا
مِنْ سُورٍ بِهِ مِنْ غَيْرِ خُتْمٍ
لَا وَ لَا مَصْرَ دَهَاهُ الْوَلَّهُ
كَيْ لَقِمَهُ لَرْحِي وَهُوَ تَمْرُجُ
تَخْرُوجُ طَبِّ دَوْمًا كَذَا
مَا يَكُونُ الطَّيْرُ هَذَا بِالْفَرْحِ
كَانَ لِلْآخِرَانِ دَهًا بِمُغْصَصٍ
هَرْدُ دَرْتِ وَ قَدْ الرِّقَّةُ

- (۱) مرغ می بیند گدستان و شعر
خوش همی خوانند ز آردای قفسی
نی خورش ماندست بی سر و قرار
و حد این در ریا بود
آن قفس را در کشائی جون بود
کرد بر گردش بحلقه کریکان

- (۱) آن قفس که هست عین باغ در
(۲) حوق و معان بر من نبرد قفس
(۳) مرغ را اندر قفس زان سبزه زار
(۴) سر و هر سوراخ بیرون می کند
(۵) چون دل و جانش چنین بیرون بود
(۶) بی چنان مرغ قفس در اندام

- (۱) قَمِي دَا أَحْوَفَ بِهِ وَ لَحَزَ
 (۲) لَتَجْرُوحَ نَمْلٌ تَفْ قَفْصِ
 وَجَدَ دَوْمًا وَمِنْ هَذَا الْقَفْصِ
 مَن عَدَى الْأَضَقَّ طَوْ وَ حَنْصِ (۱)

فی بیان آن حالینوس و لحکماء اللذین هم بمشرب جالیوس و عشقهم

مقبور علی هذه الدبا لان معرفة حالبوس ناتی ماسة لعمل الدبا

و لم تناسب عمل الاحرة و لیت هی معرفة مسحة مبطونة حتی

تروح فی ذلك الموقف فلا حرم یرى فيه مع العوام مساویاً و الامر

یؤمنده له وحده و لم یبق لحالبوس و اناعه فی ذلك اليوم اماره

- (۳) مَثَلٌ ذَا قَدْ قَالَ حَالِیْنُوسُ مِنْ
 مَهْرًا كَانَ یَعْنِ وَ قَفْ

- (۴) مِنْ هَوَى هَذِي الدُّنَا مِمَّ الْعَنَى
 لَهُ كَأَتْ وَ تَرْوَرُ وَ أَلْهَى

- لِی یَصِفَ رُوحَ نَفْسِی وَ الدُّنَا
 تَطَرُّ مِنْ ذَرٍّ تَعْلَى أَلَا

(۱) و می بگویم (و هم حواص) حالبوس حصص (ی بصب ذلك الامر

من الحصر) می گویم (و هم حواص) حالبوس حصص (ی بصب ذلك الامر

- (۱) لَمَّا رَأَى رَأْسَ حَوَافٍ حَزَنَ
 أَرْوَجَ قَفْصِ مَهْرٍ شَدَّ

- (۲) أَوْ هِيَ حَوْهٌ كَزَيْنَ تَنْكِيْنِ قَفْصِ
 مَدَّ قَفْصِ يَاشَدُ يَكْرَدُ أَيْنَ قَفْصِ

عشق جالبینوس برین حیاة دنیا برد که خبر او اینجا هم بکار می آید هنری
 نه ورنه است که در آر باز او بکار آید لاجرم اینجا خود را باهرا هم یکسان
 می بیند و الامر یقیناً مثله امیری او نمی ماند

- (۳) آن چنانکه گفت حالبینوس راد
 « هوی این جهان و او هر د

- (۴) اصم که می نمود نیم جان
 که و کس استری نیم جهان

(۱) قَطَّارًا حَوَّلَهُ مِنْ هَرِيرٍ

طَيْرُهُ الْأَيْسَ صَارَ عَنْ مَطَّارٍ

(۲) وَهُوَ عَنِ الدُّنْيَا هَدِي الْقَدَمِ

(۳) يَرِ دَوْمٌ كَالْحَبِيرِ فَأَكْرَمِ

(۴) رَاحِمِ اسْطِنِ فَالْطُّفْ حَمَلِ

(۵) آهَ ظَهَرَ الْأَمِّ سَوَى أَنْ إِذَا

بِهِ وَلَسَمَهُ لِي يَا نَعَصَ

(۶) أَوْ بِدَاكَ لَسَدَ الشَّيْءِ الْوَحْمِ

(۷) أَنْظُرْ أَوْيِي كَسْبِ الْإِبْرَةِ

أَنْ أَنَا مِنْ خَارِجِ لِلرَّحِمِ

نَظَرَ قَدْ حُصِفَتْ بِنَصْرِ

مَالِهِ فِي غَيْرِ ذِي الدُّنْيَا قَرَارِ

قَدَرَايَ وَالْمَحْشَرِ الْمَحْفِيِّ لَمْ

سَجَبَ وَهُوَ مِنَ الشَّعْبِ الْهَزَمِ

وَحَمَهُ لِمَصْدَرٍ وَهُوَ الْمَحَلِّ

أَنَا مِنْ دَا السَّيِّدِ مَنْ لَا أَدَى

هَلْ أَرَى دَاكَ الْمَقَامِ وَالْطُّبِّ

يُوجَدُ بَابٌ وَ مِنْهُ فِي الرَّحِمِ

مِنْ طَرِيقٍ لِي يُرَى فِي مَرَّةٍ

أَنْظُرْ أَرْتَوْ لَيْتَكَ الظُّلَمِ

مرعش آهس گشته بودست از مطار

در عدم نادهده او حشری نهان

می گریزد او سپس سوی شکم

او مقر در پشت مادر میکند

ای صاحب بینم بنده این مقام

کی نظاره کرده می اندر رحم

که زیبرون رحم دیده شدی

(۱) گریه می بیند بگرد خود قطار

(۲) یا عدم دیده است غیر این جهان

(۳) چون چنین کش می کشد بیرون کرم

(۴) لطف رویش سوی مصدر میکند

(۵) کما کر بیرون بهم زین شهر و کام

(۶) یا دزی بودی درین شهر و خم

(۷) یا چو چشمه سورتی را هم بدی

- (۱) فَالْحَبِيبُ دَاكٌ عَنْ دَا أَمَاءٍ
مَثَلُ حَالِيئُوسَ عِبَرٌ لِحَرَمٍ
- (۲) هُوَ لَا يَدْرِي الرُّطُوبَاتِ النَّبِيَّ
مَدَدًا كَانَتْ أَتَتْ مِنْ عَالَمٍ
- (۳) مِثْلَمَا الْأَرْكَانُ هِذِي الْأَرْبَعَةُ
يَمَاءٌ عَوْنٌ لَهَا مِنْ بَلَدٍ
- (۴) فَبِإِذٍ فِي تَقَقُّصٍ قَدْ وَحَدَ
فَمِنْ اسْتِثْنَاءٍ وَاحِدَةٍ دَا
- (۵) تَطَّرَ رُوحٌ لَيْسَ فِي الْحَصَرِ
وَالْفِرَاعِ نَمَّةٌ مِنْ دَا تَقَقُّصٍ
- (۶) فَبِحَالِيئُوسَ وَ الْعَالَمِ هَذَا
وَ كَمِثْلِ الْقَمْرِ فِي الْفَلَكَ
- عَافٍ أَيْضًا لِحَبِيبٍ دَا
لَهُ كَانٌ وَ نَمَّةٌ يَنْهَرُ
قَدْ عَدْتُ فِي الرُّحَمِ الْعَرِ
حَارِجٌ تَنْطَرُ بِأَمْرِ الْأَزْمِ
فِي الْإِدَا فَمِنْ بَدَتْ مَحْصَمَةٌ
لَا مَكَانَ قَدْ أَيْ بِاتْمِدٍ
مَاءٌ أَوْ حَا وَ وَافِي عِدَدًا
تَمَعَ وَ الْقَوْبُ صَارَ وَ الْقَدَا
وَ لَسَاتِيْنِ لَدَى وَقْتُ تَقَقُّصِ
لَا تَرَى فِيهِ الْعَنَاءَ وَ الْفَقْصَ
تَرَكُّوْا قَدْ قَرَّغُوا مِثْمَا لَهَمْ
بَزَّغُوا .. شَقُّوْا بِتَارِ الْحَدَاكِ ..

همچو خالیئوس و دمحرمی
آن ممد ر عالم بیرونی ست
صد ممد دارد ر شهر لامکان
آن رناع و عرصه در تافست
رین قص در وقت قلاان و فرع
همچو ماه اندر فلکها نارعد

(۱) ن حبیب هم عافست عالمی
(۲) او مدد آن رطوباتی که هست
(۳) ن چنان که چار عنصر در جهان
(۴) آب و دانه در فصل گرفته است
(۵) حایهای اسید بیسمد داح
(۶) پس ر خالیئوس و عالم فارعد

(۱) وَ لِحَابِسُوسِ كَانِ رُكْلَامِ
 فَبَعَثَ سُوَسٌ مَّ كَانِ نُحُوَابُ
 (۲) دَا جَوَابُ ذَلِكَ الْوَاحِدِ مِنْ
 حَسْبُ رَأَيْتُكَ سَوْرَ تَقْصُفِ
 (۳) إِنْ طَيْرٌ رُوحِهِ الْفَارَ غَدَا
 غَرَجُوا مِنْ هُرْدٍ قَدْ سَمِعَا
 (۴) وَلِإِذَا السَّيْبِ الرُّوحُ الْوَطْنِ
 هُوَ مِنْ دَسْمِ نَدِيَا وَمِنْ
 (۵) أَفْهَدُ نَقْصِ قَدَمِي
 وَ يَوْفَى نَقْصِ عَيْنِ وَصْفَا
 (۶) نَهْ تَنْتَ حَرِيفِ مِنْ كَرِهْ
 وَ يَهْدُ تَنْتَ حَرِيفِ رَأْعِي

تَفَرَّدَ . . . فِيهِ قَرَامُ
 لِي وَلَا هَذَا الْبَطَابُ وَالْعِتَابُ
 فُلٌ مِنْ دَسْمِ قَوْلِ الْبَدَا رَمِي
 . . . كَانِ مِنْ نَقْصِ فَرَقِ
 نَصْرَ نَقْصِ ذَا كَانِ بَدَا
 وَ . . . حَرِيفِ وَ يَهْدُ حَرِيفِ
 وَ . . . حَرِيفِ وَ يَهْدُ حَرِيفِ
 كَانِ مِنْ دَسْمِ نَدِيَا وَمِنْ
 نَقْصِ قَدَمِي وَ يَوْفَى نَقْصِ
 وَ يَهْدُ تَنْتَ حَرِيفِ رَأْعِي
 حَرِيفِ مِنْ كَرِهْ وَ يَهْدُ حَرِيفِ
 وَ يَهْدُ تَنْتَ حَرِيفِ رَأْعِي

-
- (۱) حبابسوس کانی رکلَام
 (۲) داس جواب ذلک الواحد من
 (۳) هردا حوین هوس ش سراج حو
 (۴) دال سدا حاس من یدا و ا
 (۵) هم حریف سراج دانی کریف
 (۶) پدشم نیه د د د د د د
- من حوین هم حریف سراج
 دوسوس داس د سراج
 چه شید گ د د و عرجو
 ندین سراج داس داس و
 حوین سراج دانی کریف
 داس سراج داس داس

- (۱) حَتَّ أَنْ تَقَبَّ دَوْمَ مَعْدَا
فَأَطْرَبُ أَنْجَاهُ لَنْ
(۲) قَبُولِ أَهْكَوْغَ خُصْعِ مَدَا
مَعِي كَالْشُعْرِ مَدَا
(۳) رَهْدُ شَعْرِ مَدَا
كَالْشُعْرِ مَدَا
رُكُصِ رَاوَنَهْ مَدَا
قَدَّ عَدِي مَدَا
(۴) حَتَّ لَنْ مَدَا
لَكَ يَدْعُوا دَائِمًا لَمَحْكَمَةً
(۵) مَهْنَةً تَطْلُبُ مَهْنَةً إِلَهَرَبْ
وَسَوَى ذَاتِ مَدَا
- اَنْ خُورَجَا يَدِي مَيَّا وَقَا
يَجْدُ مَجْعَسَ مِنْ قَدَّالْدَنْ
كَمَدَا وَاوِي وَالْمَدَدُ
مَدَا مَسْطَطَ لَنْ دَهْمَا
مَدَا نَدَّتْ شُحُوْغَ وَعَصَصْ
فَضِي دَوْمَا وَشَقْمَا وَوَحْمَ
لَنْدَوَا طَالِبًا لِلْعَافَةِ
مَدَا حَتَّ كَبَرِ وَتَدْبَلْ
مَدَا لَنْ دَعِيْلَا
مَدَا مَدَا مَدَا
مَدَا يَجْدُ مَدَا مَدَا
مَدَا عِيْدِي مَدَا

- (۱) از لای حیمة کی افراشی
(۲) از لای حیمة کی افراشی
(۳) از لای حیمة کی افراشی
(۴) از لای حیمة کی افراشی
(۵) از لای حیمة کی افراشی
(۶) از لای حیمة کی افراشی

و العلاجات به تلقى الشفاء
 رُفَعَتْ تَضَرُّبُ وَفوق الْحِجْرِ
 فِي صَاحِ فَأَيْلًا وَاعْجَا
 آخِرَ الْأَمْرِ سَنَحِي بِالْفَعْلَةِ
 لَكَ مِنْ مَنِّ شَدِيدِ طَلَبِ
 يَصُلُ وَ لَحْظَرُ يَرُودُ كَا
 نَوَقَ سَارَ حَبَشَ فِي الْفَلَسِ
 قَتَعَ كَانَ قَوِي الْعَثَرِ
 يَهْرَبُ يَحْدَرُ مِنْ مَوْعِدِهِ
 لِلْقَضَا مَا طَلَبِ إِلَّا أَذَاهُ
 سَمِعَ ذَلِكَ أَمْرًا مِنْ صَفَا تَرَلْ
 وَ لَهُ لَوْ قَعَ جَفَ لَا تُزِيدُ

(۱) طَلَبُ الْمَهَلَةِ قَدْ كَانَ الدَّوَاءُ
 ذَلِكَ فَوْقَ حَرْفَةِ لُتْدَرِ
 (۲) آخِرَ الْأَمْرِ يَحْيِي عَصَا
 فَتَكَمُّ مِنْ مَرَّةٍ مِنْ مُهَبِ
 (۳) مَا كَبِيرَ الْحَبِيدِ الْقَدَرِ طَلَبِ
 قُلْ أَرَأَيْتَ إِنْ مِثْلُ الدَّائِمِ نَكَا
 (۴) وَ لَيْدِي فِي الطَّلَعَةِ مِنْهُ الْفَرَسِ
 مِنْهُ نَوْرٌ قَبِيهِ الْمَاءِ
 (۵) فَمِنْ أَشْهَادٍ مَعَ مَقْصِدِ
 حَسْتُ أَنْ أَشْهَدَ دَاءَ دَعَا
 (۶) حَتَّى عَنْ هَذَا وَ سَوَقَ يَجْعَلُ
 هُوَ نَكَّ أَلَمَّةَ فِي الْمَسْجِدِ

۱. رومی بر حرفه تن درها
 چو باشد مهلت، حق شرم دار
 پس، آن که ن چنان رودی دسد
 در آمد، آن نور در بشار کی
 کان گو سوی قصه حیو بندش
 گو بسجده، آن شب مهملان

(۱) حسن مهلت روا و چاره
 (۲) غایت یقین صاحب جسم ۱۰
 (۳) عند خود ارشده بجوای ای پر حسد
 (۴) وان که در طلعت برود در کی
 (۵) مدگربرد از کوا و مقصد
 (۶) وین کلمه کی حتماً راجع به

لوم اهل المسجد للضيف

- (۱) لَهُ قَالَ الْقَوْمُ رَحَّ ذَا الْجَلْدَا
كَى يَدَا ثَوْنِكَ وَ نَوْحَ لَكَ
(۲) مَرَّ يَبِيدُ لَكَ سَهْلًا يَظْهَرُ
وَنَصْرًا يَنْحَرُ لَأَمْرٍ يَصِيرُ
(۳) فَكَأَنَّكَ مِنْ رَحْلِ قَدْ صَدَّ
وَبُوقَتِ الْأَلْبُورُ وَ لَحَطَ
(۴) قَتَلَ وَقْتَ الْحَطَرِ سَهْلًا غَدَا
مِنْ خِيَالٍ لِلْقَبِيحِ وَ الْحَسَنِ
(۵) فَإِذَا مَا بِأُطْنِ الْحَرْبِ دَخَلَ
فَوَدَّكَ لَمَرَّ صَفٍّ وَ حَطَرِ
- لَكَ لَا تُبْدِي وَ تَرَحُّو سَدَّ
لَا يَصِيرُ لَرَهْنٍ يَدُونُ حَتْفِكَ
وَيْكَتَ فَتَنْظُرُ حَسَمَ مَا تَقْدُرُ
كَثْرَةُ صَفٍّ بِهِ غَزَا لَمِيرُ
تَقَهُ مِنْ قَوْلٍ مَا رَعَى
مَنْجَاءً رَأَى وَ مِنْهُ مَا حَصَرَ
فِي قُلُوبِ النَّاسِ دَوْمًا مَا بَدَى
وَلَهُمْ زَانٌ عَلَى مَرَّ الزَّمَنِ
فِي الزَّمَانِ لَكَ عَادَ ذَا الْعَلَى
وَعَلَى التَّنَمُّ لَهُ فَاقَ لَصَرَّ

علامت کردن اهل مسجد میهمان را

- (۱) قوم گفتندش مکی جلدی برو
(۲) آن ز دور آسان نماید بر مکر
(۳) پس کسا کاویحت خود را از نخست
(۴) پیشتر از واقعه آسان بود
(۵) چون در آید اندرون کارزار
- تا نکرده حمامه و جانت کرو
که یا آخر سخت باشد رهگذر
وقت پیچاپیچ دست آویز هست (۱)
در راه حاکم بیت و ...
آن زمان کردند بر آن کسی کارزار

(۱) دست آور بر ورن مسافر آنچه در راه آورد و آن را وسهله ده
و سعی در آویختن دست درگیری دین و آن را پشت و پناه خود ساختن و سکیه بر آن
کردن (برهان قاطع) -

(۱) حَتَّ سَتَ الْأَسَدُ أَبْرَحَ لَكَ
 صَبْرًا لَأَحْسَنَ لَدُنَّكَ عَمَلًا
 (۲) وَمِنْ الْأَنْدَالِ مَنْ كُنْتَ لَعَنَهُ
 آمِنًا إِيَّاتِ فَإِنْ دُثِّكَ
 (۳) مَنْ مِنَ الْأَنْدَالِ كَانَ مِنْ يَصْرٍ
 حَوْلَ احْمَرَّ بِهِ خِلَا مَدَّةِ
 (۴) لَكِنْ أَنْتَ سَاكِرًا كُنْتَ وَقَدْ
 أَسَدًا قَاصِحٍ زَمَانًا وَفَوْقَ
 (۵) فَالْإِلَهَ قَالَ فِي أَهْلِ الْبَلَدِ
 نَسَبُهُمَا نَسَبُهُمْ شَدِيدٌ
 (۶) فَهَمَّ مَا نَسَبُهُمْ مِنْ بَرِّحَالٍ

(۱) چون به شیر می بینم هذه توپای پیش
 (۲) ورز ابدالی و عیشت شیر شد
 (۳) کیست ابدال آن که او مبدل شود
 (۴) سبب است شیر اندکی و نسل
 (۵) نام حق و نسل او رسد
 (۶) حد بیان هم دیگر مرده اند

شیر پنداری تو خود را همین مران (۱)
 ناسم ما بینهم بآس شدید (۲)
 درغرا چون عورتان خانه اند

(۱) شیرگیر یعنی تیم مست و مست - (۲) اشاره بآیه کربنه (ناسم
 یهم شده ناسم همه و ناسم می دل ناسم نوه لا یغنون -

فَأَنبِي وَنَدَّ لَعَبَ الْأَحْلَى
 يَا قِيَّ تَبْتُ أَيَّ حَرَّةٍ
 كَرُو رَعُو دَسْتُ بَهْ
 هَمْ كَانُو وَ أَمَارُ هُوُو
 وَ دَقْتُ كَرُو وَ خَرَبْتُ حَسْبُ
 وَ دَقْتُ بَكَا وَ تَعْمَلُ
 هَمْ خَرِي تَقَرُّهُ بَعْدُ
 عَجَبْتُ كَيْفَ بَعْرُ مِنْ حَصَّةٍ
 بَت كَانَتُونِي حَصَّةٍ وَ دَا
 عُدِمَ مِنْكَ ادِّعَاكَ فَأَسَدُ
 شَاهِدًا مَتَكَ فَخَلَى الْقَضَا
 بَت كَرُو كَرُو مَنْ حِدَ يَحْدُ

(۱) کبسانه تنب کاووا دلمل
 قال من قبل الوعى بالعدة
 (۲) یوسف صحنه تحرب هم
 و یوسف تعنی تحرب هو
 (۳) هم وقت الغزو کاشف تطوی
 (۴) ستمه کان کمال نقص
 طیب الضرب قوخر ابره
 (۵) دامن طیب عمر قصه
 (۶) عند وقت الفیل فالعشق عدا
 لك كالشاهد لنا الشاهد
 (۷) قلو ان القاضي ذا طدا
 فتمه لبحه عط كى نجد

اشخاص روسی قبل الحیره
 و فحش و حداد چون اعمام و
 وقت که در فرقه‌های جوان پسر
 پس بک سبب بهی شد حبس و
 که بعد در وقت صیقل حفا
 چون که حسن نیست به دعوی ساه
 بوسه صاف به تو گنج

(۱) گفت پیغمبر سپهدار نحیو
 (۲) وقت لای عز و عستان کف به
 (۳) وقت ذکر عز و شمشیر ددار
 (۴) وقت اندیشه دل اوزخم جو
 (۵) من عجب دارم ز جوای صفا
 (۶) عشق چون دعوی حفا دیدن گواه
 (۷) چو گواه جو هد به قاضی به

(۱) دَا لَحْمَهُ لَشَسْ مَعَكَ ا وَ لَقَدْ
 (۲) وَجَدَ فَوْقَ لِبَاسِهِ لَوْ صُرِبَ
 فَعَلَى ذَاكَ الْبَاسِطِ مَا صُرِبَ
 (۳) وَ دَا مِ الْقَرَسِ قَدْ صُرِبَ
 هُوَ فَوْقَ الْقَرَسِ لَمْ يَصْرِبْ
 (۴) كَيْ مِنْ لَسْكَاتٍ تَحْوُو حَشَرَ
 لَهُ تَخْتَارُ لِأَنَ خَمْرًا يَصْبِرُ
 (۵) نَكَ قَالَ أَنتَ كَمْ هَدَ لَسْ
 (۶) كَتَفَ لَهُ حَشَرَ مِنْ لَهْ فَقَالَ
 قَهْ نَبِي صُرِبَتْ بِلَ ا
 (۷) قَدْ صُرِبَتْ أَمْتُ ا لَسْ
 مَوْتِ دَاكَ لَحْقِ مَوْتِ لَحْمِهِ

بَلْ مَعَ لَوْ صَفَ الْفَصَحِ هَيْتَ قَدْ
 ذِكْ لَمْرُهُ اَعْصَا هَبْ فِي عَصَبِ
 وَ لَعَادَ صُرِبَ اَنْدَى تَنْصَبَ
 حَقْدُ وَ لَعَدُو مِنْهَا طَلَبُ
 نَبْ عَنِ نَسْكَسْ كَهَا وَالْحَسْبُ
 تَشْرِبُهُ تَغْصِبُ السَّحَرِ بَمَنْ
 وَ لَهْ اَسْدِيلُ يَبْنَى بِتَمِيرِ
 وَ عَمِيرِ تَصْرِبُ اَلْقَهْرُ عَطْمُ
 لَهُ يَا زَوْجَ الْحَبِيبِ بِالْخَمَالِ
 فَوْقَ شَطْرِ وَ فِيهِ كَيْفَا
 وَ تَقُولُ كَبْ طَبْ مَوْتُكَ
 طَابَتْ لَا مَوْتُكَ نَتِ اَلْعَرَادِ

(۱) آن چنانچه با تو نباشد ای پسر
 (۲) بر بعد چوبی که آن را هرد زد
 (۳) در مرمر سب را ر کینه کس
 (۴) نارسکسک و ارهد خوش بی شود
 (۵) گفت چندان آن میثعل که رازدی
 (۶) لصب و لصبی ردمی خاندوست
 (۷) مادر او گوید ترا مرگ تواند

بلکه با وصف بدی اندر تو در
 بر بعد او را نزد بر گردد
 آن نزد بر اسب زد بر سکسکش
 شیر و زندان کمی تا می شود
 چون فترسیدی ز قهر ابروی
 مرمر دیوی ردم کو بدوست
 مرگ آن خو خواهد و مرگ عسار

(۱) ادَّالْقَرِيقُ التَّارِكُونَ لِلْأَدَبِ

لِمُرْحُولِهِ مَاءٍ وَ الرِّجَالِ

(۲) قَسْرُ الْحَرْبِ لَهُمْ عَذَابُهُمْ

وَمَحَابِثُ وَ مَقَابِسُ هُمْ

(۳) أَقْبِلَا أَسْمِعْ نَقُولُ تَهْدِ

وَيُصِيفُ لَعْنَتٍ مَعَ مَسَالِ دِي

(۴) حَيْثُ زَادُواكُمْ خَبَالًا قَدَدَ

تَمَازُغٍ صَحْبِ صَدَفِ حَوْلِ

(۵) لَوْ هُمْ مَعَكُمْ يَكُونُوا بَرَقَةً

صَيَّرُوا كَالْتِسْلِ لَا تُبْ هُمْ

مَنْهُ بَرَوَا وَ بِهِ خَافُوا النَّصْبَ

أَهْرَفُوا هَدَوْا صَدَفَ وَ حِلَالَ

أَرْجَمُوهُمْ وَ وَهَتْ أَحْوَالُهُمْ

رَبِّهِمْ نَدَوُا لَا سَعْدَ لَهُمْ

و نَبْدَى صَوْتِ رَبِّهِ قَسْرَتِ

لَا تَرَجُ وَ تَالَيْهَا أَوْصَفَ لَبْدَى

لَا لَهُ وَ رَنَ وَ حَبَّ كَدَرُ

عَنْهُمْ عَرَضَ عِنْدَ مَرُئِشْكَالِ (۱)

فَالْقَزَاةُ وَ الْخُودُ الْأَقْوِيَاءُ

جِنَاءُ بِالتَّبَاقِ مِثْلُهُمْ

(۱) آیه فی سوره البقره بر حق السعید است : و حادو کم + رادو لم لا محلا

و لا وضوا حلاکم بمعونکم بعه + ناکه مساعون بیه + لیه علی العظامه)

ب مردی + ب مردا بخت

ب چینی خیر + محبت ماندن

یا چینیها در صفا هیجا مرو

کز رفاق مست بر گردان ورق

عاریس بی مهر همجور که شوند

(۱) آن گروهی که ادب نگریختند

(۲) عادلان از وی وا رانندند

(۳) لاف و غرّه و ژاژ خارا کم شنو

(۴) رانکه رادو کم خبالا گفت حق

(۵) که گر ایشان ما شما همزه شوند

(۱) مَعَكُمْ هَلْفٌ سَوَوْا قَتْلَهُ

يَهْرُوتُونَ وَلِقَبِ الْهَلْفِ قَدْ

(۲) قَلِيلُ الْحَبْدِ مِنْ غَيْرِ لَقَرِ

تَحْسُنُ مِنْ أَنْ مَعَ هَلِ الْهَلْفِ

(۳) إِنْ لَوْرًا قَلَّ مَحْوَلًا يَرْوُقُ

(۴) لَوْ عَدَى الْمَحْنُوطِ هَلَمَّ فَمَتَّ

وَحِدًا شَيْئُهُ قَضَيْتُمَا

(۵) وَلَمْ حَوَسِي تَهْ لَقَبُ نَدَ

عَاشَ عَنْ حَالٍ يَدَاكَ تَعَالَمَ

وَاحِدًا وَ يَشْدُو مِنْ تَعْدَهُمُ

كَرُّوْ . حَائُوْ رُغْبِ لَا يَحْدُ .

دُ . وَمَنْ كَانَ سَدِيدًا بِالْطَّرِ .

تَحْشُرُونَ وَ تَرَوْنَ لِأَقْرَابِ

طَمَعُهُ تَمُوزُ أَكْبَرُ وَ يَفُوقُ

نُورُهُ مَرَّ وَ حَمُوْ مُنْجَبِ

كَانَ دُ . بِ يَحْدُ قَتْلَهُمَا (۱)

حَائِقًا كَانَ لِأَنَّ بِالشَّيْءِ قَدْ

كَانَ فِي شَيْءٍ وَ وَهْمٍ دَائِمِ

(۱) ای که معذور احسن و او را که می سوره سجد بود سوره حلا من الشيطان

من گرفتارند و در صفت بشکند

نه که با اهل اتفاق آید حشر

به ز بسیاری به تلخ آمیخته

نفس را آن افتاد که همس می اند

می رند در شگ . حال آن حال

(۱) حویشتر با شام هم صفت کند

(۲) پس سپاهی ندکی بی اس نفر

(۳) هست بادام کم خوشی پیخته

(۴) نفع و شیرین گر صورت پیشانی بد

(۵) کبر ترسان بر بود کوار کمر

ما دَرِی و الحَطَاو یَلْقَی نَجَلاً
 عِلْمِ الْوَاقِعِ طَرّاً جَهلاً
 ما دَرِی کَیْفَ یَسِیرُ لَا حَذَرَ
 سَاوَمَعَ قَلْبِی وَرِی نَاراً وَ قَمَ
 مِنْ ضَرِیقِ لَمَ یَکُ قَدْ الْأَدِی
 یَعِی یَحْدَرُ اِنْ بَشَرِی زَمَانِ
 قَلْبُهُ الْیَقْظَانُ اَنْتِی مَا یُلِمُ
 طَیْرُ عَالِیَ مَعَ نَفِیهِ
 مُنَاقِبِ لَا تُرَافِقُ اَیَّ حَالِ
 اَوْفِی . تَحْسَنَ نَالِ یَهُمُ
 تَکُونُ مَعْرِدَ مَرْتَسَا
 دَعَا مَسْهُ و فَتَحَرُّو

(۱) فی الطریق یتدهو و منزل
 فی الطریق منه نمی یلا
 (۲) و طریق حث من راه تسیر
 نه بالتردید کثر و لاله
 (۳) اکل من قال نه یسمدا
 هو من خوف له ذاک المکان
 (۴) و طریق تو به جینا عیلم
 من ضعیف یتدخل فی سمیه
 (۵) فاذا مع من هم مثل الجمال
 بدوقت افسان و خوف هم
 (۶) فکثیراً ما هم قروا لکا
 هت سحر بایل هم اظهاروا

(۱) در راه می یهد نمی دلی

(۲) چون راه ده مسافر چون راه

او گفت از بیم آنها وقف و ایست

کی رود هر های و هو در گوش او

رائکه وقت ضیق و بیم اند افلان

که جدا از ای سحر اطلب

(۱) می رود در راه بداند منزلی

(۲) چون راه ده مسافر چون راه

(۳) هر که گوید های این سوره نیست

(۴) و در بداند راه دل با هوش او

(۵) پس مشو همراه این اشردلان

(۶) پس گیرند و مرا تنها هلد

- (۱) من الأعداء . يُسْرَى وَيُبَيِّنُ
 بَطَرُ الشَّيْطَانِ صَفْوًا عَسْكَرًا
 (۲) ذِي جُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا أَلْفَ قَدْ
 رُوحُهُ مِنْ حَوْفِهَا دَوْمٌ عَدَتْ
 (۳) حَرْحَةً رَحْنَةً كَفَّ وَ قَالَ
 مَعَهُ أَنْظِرْ حَشَى اللَّهِ عَوْنِ
 (۴) لَهُ قُلُوبٌ حَارِبٌ مِنْ كَسْرِ
 وَحْمَةٍ أَتَى فِي مَبْنًى دَا
 (۵) قُلُوبًا حَالًا زُو حَرْبٍ وَ كَرْبِ
- فِي حَوَائِجِ طَرِيقِ مُؤْمِنِ
 عَدُو حَرَارِ رُغْبِ نَهْرِ
 ضَرَبَتْ حَتَّى سَالَحًا وَ عُدَدِ
 سَتِ بَارِ يَأْتِشْحُونَ تَقْدَبِ
 عَسْكَرًا جَرَارِ كَمْ زَادَ جَلَالِ
 مَالِي إِمضُوا أَرَى مَا لَا تَرُونَ
 فِيهِ بَشَائِكُ وَ زَادَ أَقْوَامِ
 لَمْ تَقُلْ كُنْتُ لِي شَرِّ دِي
 قُلُوبًا لَا تَرُونَ جَعْدِشِشِ أَعْرَبِ

- (۱) من اعداء . بَيِّنْ حَالَاتِ مَبْنًى
 (۲) جنود . لَمْ تَرَوْهَا أَلْفَ قَدْ
 (۳) پان خون و پس لسیله میبارفت
 (۴) لعن حارث ای . فدشدر هین
 (۵) گف ای . ده من همن بسم حیر -
- سوی عجب مؤمنان اندر ره
 کس حیر و ز بیم ، نسلده
 نه همه بسم سپاهی بس شکفت
 وی چرا تم می شکفتی ایچیس (۱)
 گف ای بسی جعدشیشی تر -

(۱) بعبر سرائه بری اسکه شيطان بصورت سه فیه آمده بود . و نامبران او در سر نه
 میده بستند و در رخی را که پ آمده که بوحب گفته (ب سرائه لعنیه) (اجره)
 و ممکن است که گفته رهای مذکور من حارث و شيطان واقع شده باشد

(۱) اَنْتَ يَا مَنْ كُنْتَ عَادِئًا
فِي الزَّمَانِ ذَاكَ دَعَوَى وَجَلَّالٍ
(۲) كُنْتَ فِي لُبَارِحَةٍ قَوْمًا اَنَا
كُنْتُ لَكُمْ فِي كُلِّ اَيَّانٍ نَصْرًا
(۳) اَلَا مَيَّنْ وَاَنْتَ نَحْشُ نَهْمٍ
فِي اَرْوَاحٍ دَا مَيِّهٍ وَ حَقِيْقَةٍ
(۴) حَتَّى حَتَّى اَنْصَرُ دَا اَمَّ اَنْكَ
وَحَبْسٍ ثَرْحَبٍ وَ نَحْطَبٍ
(۵) وَ مَدَا حَرْثٍ دَا مَعِ اَنْ
(۶) دَا تَعْبَانِ حَادِثٍ حَقْدٍ وَ عَصَبٍ
اِذْ لَهْ مِنْ قُوِيَةٍ فِي اَنْتَ سِرَّةٍ

مَا تَطَرَّتْ غَيْرَ دَا لِكِي عَدَا
فِي اَرْوَاحٍ دَا قَبْلُ وَ جَدَّالٍ
يَهْ فُتِنْتُ بِسَبْرِ لِنَفْسٍ
تُنْبِي مَعِ قَبْحٍ وَ تَدُو قُدْرَةَ
سَبِّ فِي نَارِ حَيْهِ الْقَرَمِ اَلْهَمَامِ
كَانَحَايَتٍ وَ لَا شَيْءَ تَصْبِرِ
نَفْسٍ وَ اَنْتَا مَمْسُكَا
نَحْضٍ حَرْثٍ وَ سَا حَرْثِ اَلْعَطَبِ
وَهَذَا مِنْ عِيَابٍ قَدْ حَرَى
يَلِدُهُ مِنْ يَدِهِ بَعْضُ سَخَبِ
وَحَقِّ كَثْرٍ وَ صَعْقُ وَ اَلْتَمِ

- (۱) سرشته کسی را که در آن زمان
(۲) در همی آمدی که در آن زمان
(۳) در رستم خیمه های آن در آن
(۴) در رستم خیمه های آن در آن
(۵) چون که حارب را سرود گفت این
(۶) دست خود جسمی را در و کشید
- ان من لای بود بی وفای
که در آن فتح و نصرت و مدد
وین من در دورد و ناچس و مهین (۱)
تو نموی رفیقا ما همی شدیم
عاشق شمعگی شد این لعین
چون ز گفت عشق درد دل رسید

- (۱) صَرَبَ الشَّيْطَانُ فَوْقَ صَدْرِهِ
 (۲) دِي الْمَسَاكِينِ انْدَمَ مِنْهَا بُرُوقٌ
 حَرَّتْ اِنْسِي بَرِيئِي مِنْكُمْ
 (۳) لَهُ دَقُّ اَصْدَرٍ تَفَادُ و قَر
 (۴) فَكَلَا الشَّيْطَانِ وَالنَّفْسِ هُمَا
 (۵) بَانَتِ الصُّورَةُ شَتَّى كَمَا
 وَاحِدًا كَانَا لِاَجْلِ الْحِكْمَةِ
 (۶) نَتَّ حَصَّ مَلُ د عِي يَسِرْ كَا
 (۷) كَان. وَ الْيَدَيْنِ. فَبِي حَرِّ نَفْسِ
 ثُمَّ لِنَشْفِ بَرِّ هَارِدُ
- ثُمَّ قَرَّ مِنْ شَدِيدِ مَكْرِهِ
 اِذْهُوَكُمْ عَالَمٍ فِي ذَا الطَّرِيقِ
 فَاِنْ لَا دَقُّ شَتَّ عَمَّا
 اِذْ عَلَيْهِ هَجَمَ رُعْبُ الظَّفَرِ
 بَدَنَ قَرَّ وَ لَكِنْ لَهُمَا
 مِثٌّ وَ نَفْسٌ رَامِيَةٌ هُمَا
 صَهْرُ نَفْسٍ لَهَا لُصُورَد
 مَعَ الْعَقْلِ عَدُوٌّ رُوحًا
 تَحْمِلُ كَالْقَصَبِ تَعْمِيَةً نَفْسِ
 لِكَمْ لَهُ كَانِ طَائِفًا

- (۱) سینه اش را کوفت شیطان و گریخت
 (۲) چونکه ویران کرد چندین عالم او
 (۳) کوفت اندر سینه اش و انداختش
 (۴) نفس و شیطان هر دو یک می بودند
 (۵) چون فرشته و عقل کایشان یک بودند
 (۶) دشمنی داری چنین در سر خویش
 (۷) یک نفس حمله کند چون سوسمار
- خون را سحر از من مکر حق
 پس بگفت انی بری منکم
 پس گریه اش چو هیبت و خش
 در دو صورت خویش را بنموده اند
 هر حکمتها را دو صفت شد
 مایع عقل و جسم حق خویش
 پس سوزاخی گریزد در فرار

بهر صف صوف و صروب .

له زوی ما یریح

عن نفوس تناس ثمة انهم

سفی به به الکر ورد .

کحنوس القفید تنس قل

و لایک نه من اب ربان

له به حناس می اید کر اعراف

مائل و تشه منه نصر

نحتی من خوف صناد عس

وحد القرضه منه للادی

ه حر احمه منه القنس

(۱) هو حالا له فی القنس نفوس

زاسه من کل ثقب یروح

(۲) وسمه ایس له کنما

لشعوب ذی غدا الخناس .

(۳) د نه کان احنوس به مثل

مثل رنس انقصد کان بدها

(۴) و لذلک الله ذا ایس وصف

حت رنس القنفذ ذاک الحقیر

(۵) رنس ذک قنفذ کل رنس

(۶) مثل هذ قل حتی ذ

خارج لرنس بدا لمار لعطب

سر زهر سورج می آرد درون

و اندر آسوراج رفتن شد حنوس

چون سر قعد و را آمد داشت

که سر از خار پشک را نماید

مسمم ز بیم صباد درشت

و بچمین مگری شود مارش درون

(۱) ای سوراخها درون شود

(۲) و پیمان کشش دیو از نفوس

(۳) ای نفوس چون حنوس قعد است

(۴) ای حنوس دیو را حناس خواهد

(۵) می بین که در سرش خار پشک

(۶) تا چون فرصت یابد سر از درون

- (۱) وَحَدَّثَ تَوَلَا أَنْ النَّفْسَ الطَّرِيقَ
 قَتَلَى كَارَ قُطَاعَ الطَّرِيقِ
 (۲) لَا قِتْصَاءَ الشَّخْنَةِ ذِي وَهْيَ مَنْ
 قَدْ شَرَّ لَطْمَعٍ وَ لَاقَةٍ
 (۳) مَنْ عَوْرَ أُبَيْرِذْ صَرَّتْ حَبَابَ
 (۴) وَ قَهْرٍ ثَقْدَ وَفَى صِرْبِ
 اِسْتَمْعَ اَعْدَى عَدُوٍّ عَسَا
 (۵) وَنَكَ لَا تَسْمَعُ ضَرْحَ وَ صَحْبَ
 فَكَ يَسِرْ بَكْوَرٍ فِي اَلْمَدَدِ
 (۶) قَمَّتْكَ اِلْسَاءَ وَ مَدَدِ
 (۷) صَبْرَ سَهْلًا هُوَ نَى عَجْرَ
 هُوَ مَنْ يَسْجِرُ لَهُ كَمَ مَادَ
- قُطَاعَ مِنْ نَاصِبٍ هَبَّتْ عَمَقُ
 مَنْ نَدَّ تَعْمُوْرَ اَوْ مَكَ تَسْقُ
 شهوه كَكَتْ عَدَى لُتْبُ رَمَ
 سَجَسَ اَلْجَزَعِ وَ عَاَهَ
 سَدَ حَتَّى اَعْوَانِ اَلْعَذَابِ
 مَنْ حَدَثَ صَحْدَ تَصْبَحَ لَا يَسْ
 مَنْ حَسَسَتْ عَدَى ذَوِّ لَكَ
 اَتَقْدُوْ ذَا وَجَدَ اَلْحَرْبِ
 وَ اَللَّجَاجِ قَدْ اَتَلَقَى اَلرَّشَادِ
 وَ اَلْجِصَامِ ذَا اَلْعَذَابِ اَلْسَرْمِيْدِ
 وَ اِسْوَى اَلْمَوْتِ سَهْلًا عَطَبَ
 ضَمِيرَ مِنْ يَنْثِلُ ذَا يَأْتَقْدَرُهُ

دهرناں را بر تو کی دستی بدی
 دل اسیر حرص و آرو آفتست
 تا عوانان را بقهر تست راه
 بین جنیکم لکم اعدی عدو
 کو چو ابلیس است در رنج و ستیز
 آن عذاب سرمدی را سهل کرده
 او ز سحر خویش صد چندان کند

(۱) گر نه نفس از اندرون راحت زدی
 (۲) زان عوان مقتضی که شهوتست
 (۳) زان عوان بتر شدی دزد و تماء
 (۴) در خیر بشنو تو این پند مگو
 (۵) لمطرق بی عدو مشو که بر
 (۶) بر تو اواز بهر دنیا و نبرد
 (۷) چه عجب گر مرگ را آسان کند

- (۱) فَكُنْ بِأَنْصَةِ الشَّجَرِ حَلَّ
ثُمَّ يَصْ حَلَّ ذَلِكَ الْحَلِّ
(۲) عَمَلُ الشَّجَرِ كَمَا مَثُ الْقَصْرِ
فِيكَ يُصْرُ مَثُ قَبْ
(۳) سَاعَةِ مَثُ الْحِمَارِ لِأَدَمِي
يُظْهِرُ كَالْأَدَمِي دِي الْيُوسَاءِ
(۴) مَثُ ذَا السَّاجِرِ فَبْتَ أَنْتَ سِرْ
(۵) فَبِدَاكَ الْعَالَمِ مَثُ وَحْدِ
عَنْدَهُمْ سَجَرٌ وَ نَسَجَرٌ هُمُ
- تَسَّةً بِأَعْظَمِ مَثُ لَحَلِّ
حَقَّةً كَالْأَسَّةِ أَوْ بِأَقْلِ
يَنْفُجُ مَالَهُ كَانَ الْمُنْتَسِ (۱)
مَا هُوَ الْوَاقِعَ وَ الْمَعْنَى غَلَبَ
يُظْهِرُ آخَرِي الْحِمَارِ الْأَعْمَى
.. قَلْبَ الْوَاقِعِ مِنْهُ بِالْمَرَمِ
(إِنْ فِي الْيُوسَاءِ سَجَرًا مُسْتَمِرًّا)
سَاحِرُونَ وَحَدُّو رَادُّو هَدَى
مَسْجُودٌ نَسَجَرٌ.. لِحَلَالِ لَهُمُ

(۱) ای من لیسر هذا هو ... سنج ... ان احویری و افسر و حد لا عاص
و اراد به سفت لانه شنه سنج و عو ... من سفت و حد عا لری سفت و العاااا
می البعد السوحر و الحبة سفت لانه ادا اکر ... دل می لعلایی می بوله مالی (و من
شر لعلایی) السوحر سفت (می سفت) الیی بعدها می لعلی سنج لیا شیه تقوه
من غیر دین -

- (۱) سحر کاهی را بصنعت که کند
(۲) کار سحر ایست کو دم میزند
(۳) آدمی را خر نماید ساهتی
(۴) ایچیس سحر درون تس س
(۵) اندران عالم که هست این سحرها
- باز کوهی را چو کاهی می تند
هر نفس قلب حقائق می کند
آدمی سارد خری را و آیتی
(آن فی الیوسا سحرأ مستمر)
ساحران هستند جادوی گشا

- (۱) فَبَدَّلَ إِلَيْهِ مَنْ قَدْ سَأَلَ
 لَيْسَ لَكَ تَرْيَاقٌ فِيهِ يَا وَلَدُ
 (۲) فَكَذَّبَكَ التَّرْيَاقُ قَالَ طَبِّ
 فَمَنْ السَّمِ إِلَيْكَ أَقْرَبُ
 (۳) تَكَذَّبْتَ هُوَ سِحْرٌ وَ آخَرُ
 لَكَ قَالَ أَنَا سِحْرٌ أَدْفَعُ
 (۴) فَالْتَبَسَ قَالَ إِنَّ فِي الْبَيَازِ
 قَوْلَ ذَاكَ الْبَطِلِ الْقَرْمِ الْعَسْرِ
- وَمِنْ ذَلِكَ التَّبَعِ وَ آتَى
 سَتَ... ضَمًّا صَالَاً وَ رَشَدَ...
 حَتَّى مَتَّى وَ بِي الْعَمْرَأَتِ
 مِنْهُ أَفْعُ... لَوْ تَقَرَّبَ...
 نَتَ كَانِ وَ بِهِ تَلْقَى الْعَذَابَ
 سِحْرُهُ عِنْتُ... فَبَدَّلَ أَفْعُ
 هُوَ السِّحْرُ وَ قَوْلُ نَحْوِ كَانِ
 مِنْ حَيْثُ نَطَفَهُ لَدَتْ أَفْعُ

تکرار العذاب بصیحتهم لضعیف المسجد

- (۵) بِسَجٍّ رَتَّ سَجْدَ وَادُّتْ
 تَتَّ مِنْ هَذَا جُضُوبِ الْمَسْجِدِ
- أَنْ تَكُونِ الْفَحْرَ صُلَاً وَ أَتْرَكَ
 وَ لَنَا لَا تَقْتِهِمْ فِيمَا بَدَى

- (۱) اندوان صحرا که هست این زهر تر
 (۲) گوشت تر یاق از من خوشتر
 (۳) گفت او سحرست و ویرانی تو
 (۴) گفت پیغمبر که ان فی البیاز
 رَوْنَمَسْت نَرْدُو... ی پسر
 که ز زهرم من بتو بر دیک تر
 گفت من سحرست و دفع سحر او
 سحر و حق گفت حوسس بیسوا

کرد و گردی، باز را به بهار، مسجد

- (۵) همین مکن جلوی بروای بوالکرم
 مسجد و ما را مکن رین منهم

(۱) قَالُوا قَدْ قَالَ حَقًّا مِنْ عَدُوِّ

(۲) يُوقِدُ وَهُوَ دُوٌّ أَنْ حَقِّ

بَدَعًا أَمْسِجِدْ وَهُوَ عَدُوٌّ

(۳) وَ هَذَا عِنْدَ أَتَمِّ الْبَصَرِ

إِسْمُهُ مَشَاوُهُ سَقَّحَ عِنْدَ

(۴) قَمَسًا نَهْمَهُ لَا أَصْبَحُ

حَشْتُ مِنْ مَكْرٍ قَدِيرٍ مَا سَا

(۵) بَصَحَ وَأَمْسَرَ لَا يَبْرِيْثُ جَدِّ

بِرَأْسِ حَمَّةٍ كَوْنٍ لَا

(۶) حَشْتُ كَمْ مِنْ مَدْبُوثٍ مِمَّنْ

وَرِجَالُهُمْ تَقْوُوا نَحْ حَسْرَةٍ

فِي عَدُوِّ أَوْ عَتَا مِنْ شِقَّةٍ

وَالْأَيْ ذَلِكَ تَحَرُّبٌ مِنْ حَقِّ

سَالِمٍ طَمَحَ لَهُ حَرْبُ الرَّدَى

هُوَ هُوَ أَمْسِجِدْ دَقْدَقَ وَقَعِ

وَرَدِّ سَحْوٍ هُوَ مَقَامُ نَمِّ

وَقُوِّي لِرُوحٍ وَأَقْبَبَ وَغَى

مِنْ أَمْرِ وَفَصْلُ زَحْمَاكَ سَا

وَنَحْبٌ لَا تَطْطَحُ أَدِّ

بَدْرٍ كَتَالٍ كَمْ زَادَتْ عَلَا

وَنَحْبٌ لَا تَطْطَحُ أَدِّ

شَعْرَهُ فِي شَعْرِهِ عَنْ سَكْرِهِ

تَشِيْرَ مَا رَدَّ فَرَدَّ دِي

بِهَادٍ مَسْجِدٍ وَ سَالِمِي (۱)

چونکه نام است مسجد و حید

که نام ایمن را مکر دشمن

که نشان پیروز کیوان را بگر

روشن خود می کند و یک لخت لخت

(۱) که نکند دشمنی بشنم

(۲) که سحر را در عالمی

(۳) که بهاد قند مسجد بود

(۴) یعنی در مذهب سحر و جادو

(۵) همین برو جلدی مکن سودا میز

(۶) چون تو بسیار آن بلاقیده را

(۱) تا ساسن نگو فشردن و نخه کردن حتی دشمن تو نفس تو است که دوطرفی

تو واقع -

(۱) بَصَحْ رُحٌ وَ ثَقِلَ وَ ثَقِلَ لَكَ قَصِرَ خَدِرٌ أَنْ جَهْدَ مَسْكَ
فِي الْوَنَالِ تُمِدُّ مَعًا لَا مَعِ مَصِيرٌ سَابِعٌ مِنْ دَائِمَةٍ

فی بین قول المسافر لهم الحواب و مجيئه لهم بالمثل ان حارس
الزرع الذي يدفع صوت الدف والطبل اراد ان يدفع الحرس من الزرع
وكان هذا الحمل حاملا لتأريه السلطان محمود و يصرون عليها
و هي على طهره (۱)

(۲) قَالَ يَا خَمَارِي سَتِ أَنْ مَنْ شَدَّ دَائِي تَوَلَّى فِي الدَّاءِ
مِنْ بَلَا حَوْلَ ضَمَمِ عَصِي يَتَدَوَّى وَ أَحْيَى جَيْلِي سُكْرِ
(۳) فَصَبِي خَرَسَ زُرْعَ صَوْبِ فِي صَنْ وَ طُغُورٍ صُحْبِ
(۴) دَفَعَ حَتَّى مِنْ زُرْعِ طُغُورٍ طُغُورٍ خَرَسَ خَافَ تَوُورٍ
فَوْقَهُ وَ زُرْعَ صَدَا فِي مَارٍ مِنْ مَرَجٍ قَصِرَ مَا لَا فِي هَوْرِ

(۱) د ای و احدی صوت دف و طبل و همه من کل زرع که لای
لی السعد العام لا یهدب کلام اهل السطة -

(۱) هیں رہا کوہاں دے میں و قال حارس اے میرے صاحب دل درویش

جواب گزشتہ ان ارادہ را در مثل آرزو روح کردن حارس گزشتہ
در آگاہی دہاں از کتب اشعار را گوئیم و بعد از (۱) از زردی (۱)
(۲) گفت ای خمار من تو ای کہ (احوالی ضعیف و بیم
(۳) نمودی کہ حارس کسی بدی و سبکی در دفع مرغان می دانی
(۴) تا رسیدی مرغ راں طبلت را گشت گشت از مرغان بدی خوف گشت

(۱) و می بختہ کوس معبودی را بر می داشت و در و شب بر پیش کوس

می رود

(۱) حَسْتُ أَنَّ أَمْرَكَ مَحْمُودٌ مِنْ
 (۲) صَرَبَ مَعَ فَسَقٍ نَحْمُ الْأَثَرِ
 (۳) وَ هَذَا حَمَلٌ طَلَا حَمَلٌ
 (۴) فِي مَامٍ حَشْشَ سَلَا وَ يَهَارُ
 فَوْقَهُ عِنْدَ الرُّحُوعِ وَ الطُّلُبِ
 (۵) وَ يَدُكَ ارْزُوقَ قَدْ حَاءَ حَمَلٌ
 صَرَبَ فَوْقَ طَلَا كَرَى يَدُ
 (۶) عَافِلٌ قَالَ لَهُ لَا تَصِرْ
 مِنْ حَادِي طَلَا حَشْشَ كَبِيرِ
 (۷) مَا هِيَ طِفْطِقُهُ تَبَ تَضَى
 قَدَرِ عَشْرِينَ مِنْ طَلَا

حَادٍ فُسْطَاطٍ عَظِيمٍ دَا لُزْمَنٍ
 شَهْ حَرَارِ دَا قَوْرٍ حَطِيرِ
 كَلَّ نَحْيِي كَيْدِيكَ فِي الْعَمَلِ
 صَوَّبَ ذَلِكَ الطُّلُبِ مَا حَشْشَ سَارِ
 تَرْجِيحِ صَرَبِ تَوَّوْ مَا تَصَحَّبِ
 دَاكُ فِي حَالِ الطَّيِّ يَحْمَلُ
 نَحْمُ سَرَّ نَهْ شَقِي الْأَدَى
 طَلَا قَهْوِ مَرِ لَحَقِبِ
 حَقَقَهُ عَدَدِ مَفَافِ وَ تَسْبِرِ
 عَدَدِ حَشْشِ وَ الْقَرَمِ الْقَوِي
 يَمِيكَ طَلَا حَرَمِ شَكِي

(۱) چونکه سلطان شاه محمود کریم
 (۲) در سپاهی همجو سعاد سر
 (۳) آشنای ید کو یدی حمال کوس
 (۴) باد که کوس و طبل مروی روز و شب
 (۵) اندرون سردع در آمد آن شتر
 (۶) عافی گفتش مرن طبل که او
 (۷) پندش و چه تو سم "تو طبل"

بر گنر زده آن طرف خیمه عظیم
 آنیه و فیروز و سفیر ملک کیر
 حبی در سره همچه خروس
 میراندی در رجوع و در طلب
 کودک آن طبل که یزد در حفظ بر
 حسی طبل است و در آتش جو
 ده لصد عظمی سلطان دست لعل (۱)

(۱) سوزنده و چور سب که در عیب و کسب بر یکدیگر رسد تا مرغان
 در دغ و کش برسد

(۱) عاشق گشت : قرآن لا و محفل توبه طبل سلام

١٧. رُوحِي الطَّعْطَقَةُ الْهَيْدِيدُ د
قَدْ رَأَيْتُهُ الْأَعْيُنُ هَيْدِي سَلَاةُ
هي من كَيْتِ أَمْدِي كَارِ كَسْدُ
هو كِلَالًا سَوَاهُ وَ مَعَاةُ (١)

(۳) يَا اٰوْدَاءُ فَلَسْتُ اَنَا مِنْ
سَكَنِي اَنَا فِي دَاخِلِهَا وَفِي

(٤) "أَمْ يَتَّبِعُونَ لِلْإِسْمَاعِيلِ ذُرِّيَّتَ عَرِيبٍ مُّزْجِجَةً أَجْدَافَ قُلُودٍ فَقَدْ نَسُوا حَاشِيَةَ السُّبْحِ كَتَبَ الْخُزْؤَانِ أَجْلَاقَهُمْ فِي صُحُفٍ مُّطَوَّاتٍ رُّسُودٍ قُلْ هُوَ الَّذِي يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَكُمْ فَاسْتَعِينُوا رُبَّكُمْ إِنَّكُمْ أَتَيْتُمُوهُ خَالِدِينَ"

(۱) افس تشهوه شد و شد
 قل نعالو . قسبعت و انا
 (۲) کای من قد نظر عوف
 (۳) نه فدی روح و کن
 کی دا ما شمع
 (۴) بانتظار حسن صافی
 و ناه هو تبدل
 (۵) و د ما ناه نج کیر
 عشفه تارد می رنج
 (۶) پیدا مع ذاک می جر و وجد
 لم یو اکثر ربعا و مبد

قد فرغت قال یتروح لنا
 معرض عن کای ما هی دی الدما
 عطا فهو سرب لغرض
 عرو لاسو و فی قید الادی
 تبدل بعد ترفع
 و لایر من شمع طاب
 عطا کیر و الیبر
 می لایر و حد من دا بصیر
 عشفه تارد می رنج
 پیدا مع ذاک می جر و وجد
 لم یو اکثر ربعا و مبد

(۱) مال کف حرم
 بالعطیة من یقین بالعلف
 زود در باز عطا را زین فروش
 تا چو سود افتاد مال خود دهد
 تا که سود آید ببدل آید مصر
 سر که در عشقش از کالای خویش
 کالهای خویش را ربح و مزید

(۱) دردم از طمطراق و از ریا
 (گفت پیغمبر که جاء فی السلف)
 (۲) هر که بپند مر عطا را صد عوم
 (۳) جمله در اول لیسند
 (۴) زر در انامها نشسته منتظر
 (۵) چون به بید کاله در ربح پیش
 (۶) گرم ماندست یا آن کو ندید

- (۱) هَكَذَا قُلْ بِالْعُلُومِ وَالْحِرَفِ
 (۲) لَمْ يَرَ أَكْثَرَ مِنْهَا مَا لَفِقَ
 دُومَ أَرْوَحَ غَرِيزٍ إِنْ وَحَدَ
 (۳) صَارَ بِسَاءِ أَرْوَحَ مَوْهُوَ حَقِيرَ
 حَتَّى وَالْأَرْوَحَ الْبَطْلُ عَدَتْ
 هُوَ مَا تَبَ تَبَعِ عَقْلٍ فَقَدْ
 (۴) إِنْ دَا الْتَصْوِيرَ دَا أَحْسَلِ كَانَ
 قَبْهَدِي أَيْمَنَ تَبَ قَدْ
 (۵) وَ مِنْ الْإِطْفِئَةِ أَرْوَحَ أَمْحَالِ
 وَحَدَتْ تَفَرَّعَ مِنْ جِسْرٍ وَ مِنْ
 (۶) لَسْتُ أَلْقَى مُحَرَّمٍ حَتَّى
 فَسَكَتُ أَمْحَالِ هَسْبِي بِشَاوِ
- وَاقْنُونُ حَثَّ مِنْهَا مَا شَرَفَ
 مَا هُوَ لِأَحْسَنَ مِنْ رُوحٍ تُحَدِّ
 أَحْسَنُ مِنْهَا عَنْهُ تَمَّ تُرِدُ
 لَيْمَةً مَبْنِيَّةُ الْيَطْفُلِ الصَّغِيرِ
 هَكَذَا كَانَتْ لَهُ بِمَا تَبَ
 حَتَّى دُومًا لَهَا أَرْوَحَ وَجَدَ
 لَيْمَةً مَا دُمْتَ يَطْفُلًا بِأَمْتَحَانِ
 كُنْتَ مُحَرَّمًا بِهَا أَلَمْ تَقْدِ
 لِلْقَرَارِ إِنْ تَجَدَّ ذُوقَ الْوَصَالِ
 كُنْ تَجَبُّبٍ وَ تَصَوُّرٍ قَدْ
 دَكَّرَ لَا هِيَ هِيَ زَمَانِ
 لَا قَوْلَ اللَّهِ دَرَى الْوَفَاقِ

- (۱) هیچکدام علم و هنرهای حرف
 (۲) تا به از جان نیست جان باشد عزیز
 (۳) لعنت مرده بود جان طفل را
 (۴) این تصور وین تخیل لعنتت
 (۵) چون طفلی رست جان شد در وصال
 (۶) نیست محرم تا بگویم بی نفاق
- حرف بدی مروں بها در شرف
 چون به آمد نام جان شد چیر لیر (۱)
 تا نکشت او در بزرگی طفل را
 تا تو طعلی پس بدانت حاجت
 فارغ از حسن است و تصویر و خیال
 تن زدم والله اعلم بالوفاق

- (۱) تَدْعُ أَمْالُ عَدُوٍّ وَ تَدْعُ
بِهِمْ . فِي قَوْلِ اللَّهِ اشْرَى
(۲) وَالنُّوحُ كَثُرَ هَذَا احْسَبْ
حَسْبُ فِي تَشْكُ قَبْ و لَيْسَ
(۳) وَ عَجِبْ ذَلِكَ طَرُ كَا
لَا يَطِيرُ سَمْبُ تَسَابِ لَيْسَ
(۴) كَلَّ مِنْ طَرُ يَقِينَا يَا وَلَدَ
(۵) قَادَا مَا أَلْعَنَ حَاءَ فَاحْضَا
وَ لَهُ الْعِلْمُ مُدَامًا يَنْفَسُ
- يَقْنَاءُ يَهْرَأَابُ . لَيْسَ ..
أَلْهَمَ الْحَقُّ اشْرَى مِنْ دَاوُدَ (۱)
كُنْ وَ أَيْ وَأَنْتَ رَأَى الْقَبْ
وَقَدْ تَتَّ وَ يَنْظُرُ قَرِينِ (۲)
أَحْقَرُ هُوَ آه سَا
لَمَرَى مَا لَكَ مِنْ رَجَاءِ لَيْسَ
رَأَى تَرَدَادُ حَاضِرُ وَ قَدْ
لَهُ وَالْقَوْدُ وَ أَيْ وَ لَحَاحُ ..
طَبِيبٌ .. حَسْبُ مَقَامُ لَأَسْفِينِ ..

(۱) لای می سوره سوره . الله شری من سوره سوره و مولود ان لهم
لحیة صمدی . می سوره سوره (۲) بعد لایره) و سوره ای این لیس
لحیة الالهیة . (۳) ی سوره سوره ای من لایره لایره . لا سوره لایره
سوره می سوره لایره ای من سوره سوره لایره و لایره و لایره .

- (۱) حال و تن برف و بران فد
(۲) برفم دان بران و بخت
(۳) وین عجب طیبست در ای مهم
(۴) هر گمان تسمه یقین ست ای پست
(۵) چور رسد د علم پس برپا سه
- حق حریه ش که لله شری
له وئی در شک یقینی نیست
که نمی پرد به دست یقین
میرد اندر تراید سوره پر (۱)
مرفین را علم او یون شود

(۱) با معنی طاقت و قوت و قدرت را نیز گویند (برهان قاطع)

(۱) فَاَلَيْسَ اَنَا وَالطُّرُقُ اَفَوْقَ

(۲) اَبَدًا لَا يَتَّوِي اَلْعَنَوِيْ لَهُ

يِي بَانَ حِرَّتْ عَمَّا نَاصِرَه

(۳) اِذْ اَرْوَحُ اَنْ يَنْتَبِذَ صُغ

رَحِمِي لَا اُرِيحُ كَالْعَمِي لَا

(۴) فَالْمَسِي الْحَقُّ مَعَ الْوَرْدِ دَكَا

مَعَ قَبِي دَكَا وَهُوَ حَقْل

(۵) كَلَّ مَا قَدْ ضَرَبَ اَلْحَقُّ عَنِي

كَلَّ مَا لَمْ يَحْسَ مِنْهُ وَ اَلْتَفَقَ

(۶) دَاكْ مَن قَدْ كَانَ قَبْلَ تَقْصَبْ

دَاكْ مَن مِنْهُ سُرَابُ وَحَدَّ

(۱) از کمان و از یقین بالاتریم

(۲) چون هاسم خور و حلوائ او

(۳) پاهم کساح چون حبه روم

(۴) آنچه گل را گفت حق خندانش آید

(۵) آنچه زدی بروفتش راست کرد

(۶) آنچه نمی را کرد شیرین جان و دل

رُئِي بِاَتَّوْمِ فِيمَا لَا يَرْوُقُ

فَمَيَّ اِذْ كُنَّ وَالْوَتَه

اَنْدَ الدَّهْرِ لَيْلِي نَاطِرَه

رَحِمِي فِي مَرَجٍ لَا فِي قَرْعِ

دَهَبِ الشَّارِبِي رَادَّ عَلَا

وَهُ أَصْحَكَ دَوْمَ وَاسَرَ

مَادَّ كَالْوَرْدِ فِي تَبْصِيحِ اَحْل

حَوِطَه وَ لَقَدْ مِنْهَا عَدَلَا

اَكَلْ صَوْعَ اَلْبَيْسِكِ اَلْعَبَقِ

حَقْلَ وَ اَرْوَحُ حَمَوَ لَمْ شَرَبْ

شَهْ رَسَمَ (حَكَلِ) مَعَهُ اَلْحَدَّ

ور علامت بر نمی کرده سرم

چشم روشن گشتم و بینای او

یا به لرزایم نه کورانه روم

بر دل من گفت صد چندانش کرد

و چه از وی بر لب و سرین بخورد

و آنچه خاکی یافت زوتش (چگل) (۱)

(۱) چگل بکر در و نسی و سکول نام سرب در کس که مردم به
عدت خوش رو می باشد و در سربداری همه بصر دارند (برهان قاطع) ..

- ۱ اداك مَرَطَرُ نَحَابَ قَد
(۲) وَ كَيْتِلُ الْجُنَّارِ صَنَعَا
بَاهِ سَحَرٍ وَ مِنْ لَمَعَدِ
(۳) مَتَحَ وَتَ مِنْ رَبِّ دُرُوحِ
عَمَرَتِ الْأَعْيُنُ نَتَّكَتُ
(۴) وَهِيَ قَتْنِي سَهْ صَوْتِ
عَاشِقَ بَدَشَكْرِ سَوْتِي وَ قَدِ
(۵) عَاشِقُ دَاكِ دِي مِنْ كَلِّ
رُوحِ دِي رُوحِ مَعَ لَعْنِي نَدِ
- حَمَلِ وَ نَوَاحِي الْبُطْطِ كُودِ
مِي نَسَبِ نَسَبِ وَصَعَا
حَقَرِي الْمَهَبِ مِنْ مِّنْ
صَدَقَةُ أَدْفَتِحِ حَقِّ صَوْنِ
مَنْ مَلِ نَدَتِ رَلَّةَ
وَالِي الْبُودِيَا قَلَمِي تَسْتِ
حَمَلِي سَكْرِ يَكْبَ وَ قَدِ
نَهْ كَلِّ لَهْ دَلِ وَ دَانِ
عِنْدَ مَرَجَانِ لَهْ قَرْدِ تَقْدِ

- (۱) چه بره چه برسد صاحب
(۲) هر تار را به دست مسوول
(۳) چون در زرداه خانه باز شد
(۴) هر که در دهر و سودا نشاند
(۵) عاشق هم به هر چه آید است
- چو به نیکو به و گیسار است
و از دانه ای که در جبهه
غمزه‌های چشم تیر انداز شد
تا به شهر حاشی در
عند به حاشی و قدر شعر حاشی

(۱) در حقیری را به دست و در ناکی می شد عصبی مسوس به هر طبعی کرده به
که گیسار بوده و حسی مسوس به هر که می کرد و در به هر چه می خواست
در سودا که در هر حال و حسی که به آنجا رسد

- (۱) مَ تَقُولُ وَا لَوْ كُنْتُ هُنَا
 قَدْ تَقُولْتُ فَكَا لِمَا اَنَا
 لَسَرُّهُ اَخْمَدِي التَّارَ صَطْرَب
 لَا وَلَا اَلْقَى اَرَبَا كَا وَا رِيَاب
 (۲) فَبِمَه سُرْق و هُو اَمَحَر
 حَفَظ بِالْقَلْبِ صَدَا اَلِم اَنَا
 (۳) لَا اَكُون و هُو ظَهْرِي كُلَّ مَنْ
 ظَهَرُهُ بِالشَّمْسِ دُوَحَر لَمَنْ
 كَانَ صَدَا الْوَجْهِ لَا خَوْفٌ وَلَا
 مِنْ خَيْرٍ نَه فِي هَذَا اَمَلَا
 (۴) يَمَثَلُ وَجْهِ الشَّمْسِ مِنْ غَيْرِ حَذَر
 وَجْهَهُ صَارَ اَعْدُو لَوْ سَقَر
 (۵) مَحْرِقًا وَالْيَسْتَرُ بِالنُّورِ هَتَكَ
 فِي لَدَا كُنْ بَعْدَ قَدْ مَكَتْ
 وَجْهَهُ فَدَكَانَ صَدَد و هُو مَرَد
 بَدَدَ حَشَشٍ لَسَا لَطِيحٍ يَحْدُ

- (۱) من به دلم و با هم هجده
 نیست در آتش کشی ام اضطراب
 (۲) چون بدردم چون حطوط محراب
 چون تاشم سخت رو پشت من اوست
 (۳) هر که از خورشید باشد پشت کرم
 سخت رو باشد نه بیم او را نه شرم
 (۴) همچو روی فلان
 کشت روشن حصم سور و پرده در
 (۵) هر پیغمبر سخت رو بد در جهان
 يك سواره کوفت بر جیش شهان

- (۱) لَمْ تَدُورْ وَحَافَهُ مِنْ حَدَرٍ
وَحَدَهُ قَرَدًا عَمَى أَكُوبِ حَدٍّ
- (۲) حَجَرٌ يُوَحِّهِ صَدْدٌ وَأَحَدُ
أَجْرًا فِي صَنْعَةِ اللَّتَانِ قَدْ
- (۳) فَمِنْ اللَّتَانِ ذَا الْبَطِينِ الْيَمْسِ
وَيُصْنَعُ اللَّهُ جَلَّ وَ قَدَرُ
- (۴) وَ لَوِ الْأَغْنَامُ عَنْ حَيْدِ الْعِصَابِ
فَقَتَى الْقَصَابِ مِنْ كَثَرَتِهَا
- لَا وَلَا مِنْ حَرٍّ فِي حَظَرٍ
صَرَبَ وَالْحَشَى رَدَّ وَالْعَدَدُ
- نَظَرَ لَا يَحْدُرُ ذَاكَ تَزِيدُ (۱)
صَارَ هَذَا حَجَرٌ صَدْدًا وَ قَرَدُ
- عَمَدٌ صَرَبٌ قَرَدٌ مَمْنَعٌ
صَارَ صَدْدًا مُحْكَمًا ذَاكَ الْحَجَرُ
- خَرَجَتْ زَادَتْ لِيَجْمَعَ فِي كِتَابِ
خَافَ وَ نَدَى مِنْ عَدَّتِهَا

- (۱) رو نگردانید از ترس و غمی
(۲) سنگی باشد سخت رو و چشم شوح
(۳) کان کلوخ از خشت زن يك لختند
(۴) گوسفندان گر بروند از حساب
- يك تنه تنها بزد بر عالمی
می رسد حساب چهل پر کلوخ
سنگی از صنع خدائی سخت شد
زابهو هیش کی برسد آن قصاب

- (۱) کُذِّبَکُمْ رَاغِي النَّبِيَّ الرَّاعِيَّ
 (۲) هُوَ كَانَ قَبْلَ الْحَرْبِ الْحَذَرِ
 لِيَكُنَّ الْحَافِظُ مِنَ حَرٍّ وَ بَرٍّ
 (۳) وَ عَلَى بَرٍّ يَقْهَرُ لَهُ يَصْغُرُ
 (۴) كَانَ قَوْقَ كُلِّهَا الْحِطُّ الْجَعِيدُ
 كُلُّ آتٍ لَوْ لَكَ غَمًّا أُحِلَّ
 (۵) بِأَلْسِنَا وَ أَلْفَمَ آتِيكَ لِأَنَّ
 هُمْ كَانُوا السَّيِّئِينَ أَكْثَمُ
- تَشَهُ وَ خَطُّ سَرَبُ سَرِيعاً (۱)
 تَرِ الرَّاعِيَّ لِيَسْرِبَ وَ الْخَطَرُ
 تَدَ وَ حَرِّ وَ لَأَمْسَ اَعَدَّ
 اَدِيرَ مِنْ حُبِّ تَلْخُلُو مِلْجِ
 قَالَ فِي سَمْعِي كَلَاماً وَ يُعِيدُ
 تَبْ لَا تَعْمَ وَ لَوْ رَرِ فَسَلَّ
 تَحْفَظُ عَنْ غَلِيٍّ سَبْ كَسَمُ
 عَمَ بِنْتُ تَلَبَّ لَا تَعْمُ .

(۱) و بوی آمدن لیسب بر روی من ایستاد بصر کنکه اء و کلمه منور می
 رسد و اء راغ می دهد و هو منور می رسد و اء راغ می رسد و اء راغ می رسد
 عن رهت و العادم راغ می ما خدمه و هو مستول عن رهت

- (۱) کلمه راغ نبی چون راغی است
 (۲) از ربه چوینا فترسد و فترسد
 (۳) گرزند ناسکی رقه او بر ربه
 (۴) هر زمان گوید بگوشت بخت تو
 (۵) من ترا عمکین و کریان زان کنم
- خلق مانند ربه او ساعی است
 لیک حاضشان بود از گرم و سرد
 داس ز مهرست آن که دارد بر همه
 که ترا عمکین کنم عمکین مشو
 تا کت از چشم بدان پنهان کنم

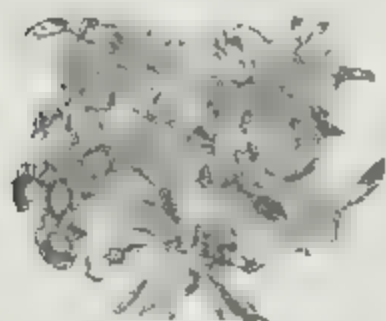
- (۱) اَرْجِعْ بِالْقَمِ مَرًّا خَلَقًا
(۲) اَعْنُ سَأَلْتُ ثَرْدًا اَقْلًا
أَتِ اِي عَدُوٍّ وَ مَرْمِي رَأْيِي
۱۳ حَسَنَةً تَفَكَّرُ حَتَّى لَا
۱۴ يَبْوَئِي الْوَجْعُ مَكَ تَدَارُ
مَعَ رِي بَارِدٍ مَثَلُ مَا
(۵) اَنَا اَيْضًا اَقْدَرُ لَا يَنْتَظَرُ
لِيُوصَالِي وَ السَّيْلُ اَظْهَرُ
۱۶ كَيْ مِنْ الدَّوَارِ دَوَارٍ لِرَمَزٍ
فَوْقَ رَأْسٍ كَثِيرٍ وَصَلِي تَضَعُ
- کمی بعداً تندتر و خفیه‌تر
تست صیادی و طلائی ندی
تند لا تزل تحف لدا
تصل فی طسی مع بعدا
تست فی لایه قس لصحت
قد سمعت ما عزاله من عا
لک تر تعطی صریقه افرار
لک حتی تست خوی تغدو
تخلص الرجل لک لا فی حزن
رحمتی لا کثر من دا تسمع

- (۱) تلخ گردانم ز غمها خوی تو
(۲) بی توصیادی و حویلی می
(۳) حیلۀ اندیشی که در من درسی
(۴) چاره می‌جوید بی من درد تو
(۵) من توانم هم که بی این اسطار
(۶) نه ازین گرداب دوران ورهی
- تا بگرده چشم بداز روی تو
سده و افکنده رأی سنی
در فراق و حستن من بی کسی
می شنویم دوش آه سرد تو
ره دهم بنمایه راه کددار
بر سر گنج وصالم پیانمی

(١) لِكَيْ يَنْدَهُ كَانَتْ وَأَحْلَاهُ لَوْصَائِهِ مِنْ يَدِهِ تَأْتِي الْحَيَاءُ
 قَدَرُ شَقَّةٍ وَعُغَاءٍ لَمَرٍّ وَالْعَنَافِيهِ وَ أَنْوَاعِ الْحَطَرِ
 (٢) ذَلِكَ الْوَقْتُ مِنْ لَمَدِهِ نَتَّ وَالْأَحْدَاثِ وَ مَنْ مَعَكَ سَمَكُ
 تَأْكُلُ بِمَا يَصْطَفِ لَعَرَبِهِ بَصُرَتْ قَدْ التَّعَبِ وَالْكَرْبَةِ

(١) ليك شیرینی و لذات مفر هست بر اندازه رنج سقر

(٢) آنکه رشت و رجوع را بر حوری در هر چه می آید محسوس بری

فی بیان تمثیل قرار المومنین و صواب اضطراره و در آخر از الله عزوجل
سایر العوالم فی قلبان القدر و در رانده حصار القدر و در رانده حصار القدر

(۱) أَنْظِرِ الْحَمِيمَ فِي الْقَدْرِ وَصِعْ
كُنْفُ طُ وِ أَلَى الْأَعْيُ رُفِعْ
قَلْبِهِ النَّارُ حَاقَتْ بِالْقَلْبِ
دَهْرٌ قَدْ قَلَّ صَرَا وَاصْطَرَبَ

(۲) عِنْدَ وَقْتِ تَعْنِي وَكَانَ زَمَرِ
مَوْقِدِ الْقَدْرِ فِي أَلْفِ شَجَرِ

(۳) تَخْرُجُ الْحَمِيمُ فِي تَوْحِ
لَمْ يَلِي فِي النَّارِ أَوْ ذُبَّتْ عِلْنُ

وَأَمَّا كَيْفَ عَلَى تَرْكُوسِ
وَأَمَّا كَيْفَ عَلَى تَرْكُوسِ

(۴) رُبُّهُ اسْتَبْتِ عَلَيْهِ مَعْرِفَهُ
حَرَّتِ أَنْ لَا وَقَاتِ مَضْمَنَهُ

طَبِيبٌ يُعْبَى وَمَتْنٌ وَفَرِ
لَمْ يَلِ أَنْ تَمَسَّ دَوَقَهُ نَصْحُ

(۵) أَمَّا لَا أَغْنِيكَ مِنْ حَشْتِ الْأُ
كُنْتُ مَكْرُوهًا وَتَبِيعِي أَمْرِيَا

تَسْوِي وَالدِّيُّ بِكَ تَخْرُجُ
تَسْوِي وَالدِّيُّ بِكَ تَخْرُجُ

تمثیل گریختن مؤمن و بی حسری او در بلاء با اضطراب و بی قراری

نحوه و دیگر حوائج در خوش دنگ و بر سر دیگ تا بیرون جبهه اردنگ

(۱) بگر اندر نخودی در دیگ چون
می جود و لا چود و لا چود

(۲) هر زمان بخود بر آید وقت خوش
بر سر دیگ و بر آید صد خروش

(۳) که چرا آتش بمن در میرنی
چون خریدی چون سلویم می کنی

(۴) میرند کفگیر کدبانو که فی
خوش بخوش و بر مچه ز آتش کنی

(۵) زان نحوشتم که مکروه می
بدان با کبر و دود و چو شنی

(۱) کَمَى عَدَاءُ تَقْدُو الرُّوحَ الْحَسَنَ

(۲) وَالنَّالَاءُ لَمْ يَكُ الْمَاءُ الصَّيْبُ

قَدْ شَرِبْتَ فَلَا جِلَّ النَّارِ ذِي

(۳) سَقَتْ رَحْمَهُ لَقَهَرُ دُ

(۴) مَنْ دَوَى الرِّحْمَهُ دُ لَمْ يَنْتِ

حَسْتُ لَمْ تَنْتِ دُ كَانَ يَدِيبُ

(۵) لَوْ لَكَ مِنْ ذَاكَ مَنْ قَدْ عَمِلَا

لَمْ يَكُ إِلَّا لِأَنَّ مَا تَقْدُرُ

تَخْلُطُ ذَا الْإِمْتِحَانِ لِلْحَزَنِ

أَنْتَ فِي تَسْتَنَانٍ مُحْصَرَةٍ صَبْرُ

شَرِبَ ذَلِكَ الْمَاءُ فَأَصْحَرُ سَيْدُ (۱)

يَقْدُو أَهْلُ الْأَمْسَاجِ وَالْأَدَى

لَحْمُ وَ حَسْتُ سَبْرُ لَدَى

فَ يُسَدُّ دُ عَشْقُ حَسْبُ

تَقَاصِرُ كُنْ فَهَرُ وَ صِلَا

رُؤُوسِ أَهْلِ كُنْكَتُ نُؤُورُ

(۱) نسخه دوم، فالصبر حد

(۱) تا عدا کردی پیامبری محان

(۲) آب می خورده‌ی به بستان سبوتتر

(۳) رحمتش سابق بدست از قهر زان

(۴) رانکه بی لذت بروید لحم و پوست

(۵) زان تقاضا گر بیابد مهرها

بهر خواری نیست این امتحان

بهر این آتش نیست این ابخور

تا ز رحمت گردد اهل امتحان

چون فرویدچه گذازد عشق دوست

تا کتی ایشار آن سرمایه‌ها

(۱) بعد یاتی تطف لبعدر ما

أَذْفَعْتُ لِقُلِّ وَالْمَهْرَ طَافَرْتُ

(٢) لك : حمصی قالت في ترجمہ :

صَفِّكَ صَارَ لَيْلًا فَحَسَى

(٣) المَعْدُ الصِّفُّ بِالْفَرْ أَكَا

(۴) مع ایشارہ ک حسی محل

مَعَهُ بِكَ وَكَانَ الْقَوْمُ

(٥) فالحاصل : أنت الأجنبي

رَأْسُكَ ضَعْمَ فَلَكَ الذَّبْحُ وَأَيْتُ

كَانَ فِيهِ وَكَانَ فِيهِمَا

وَالْمُحَاسِبِ لَكُمْ وَالصَّامِتِ فَطَرَفٍ.

قد رعت حُرَّت في ريف و ريف

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَارِثُهُ عَنْ

ثُمَّ لِنُسْطَافَ يَحْيَىٰ ذَاكَ

عنه حصدها : بي محلى

حَصَدَتْ نَعْمَها مِنْ كَرَمِ

في ماء الأندية في عجل

شیء * می و نك اقل ارادت (۱)

(۱) الایہ می سورہ الصافات یا نبی امی ادری می السام انہی اذہک فانظر ماذا تری

قال : يا رسول الله ! قد سمعت من بعض من عندك (اني بعد الاموات) و
 بعد الموت ارى سرادقه عليه (و قال ذلك جبري و امر انكس على حنقه فمضى فمضت
 حنقه من الغدوة و الهه) و يا رسول الله ! يا رسول الله ! قد سمعت من بعض من عندك

(۱). اخصاف پید بر ای سدر و کدبانگری فصل و بر جستی زخو

(۲) جو کور چرخی درها ربيع مهمن ۱۰ شد ميلونى دار

(۳) تا که مهمان باز گردد شکر ساز
 پیش شه نوبه در شرتو :

(۴) تا بحای نعمت عظم رسد حمله نعمتها بردیر تو حسد

(۵) من خدایم به پسر پیس بجایک سر بقیه انی اُرانی ادبجک (۱)

کدپلکری هی عمل و بر جستی زحو

در پنج ماهه آن به شدت بیلگون دار

میش، شب، نو، و، شر، تو،

حملہ نعمتہا بردیر تو

سر بقہ انی اُرانی ادبھک (۱)

(۱) بَندِ قَهْرِ یِ بِنْتُ الرَّأْسِ صَعُ
 کَیْ لَکَ الْخَلْقُومَ حَالاً أَقْطَعُ
 (۲) أَقْطَعُ الرَّأْسَ وَلَکِنْ مِنْهُ مَنْ
 هُوَ مِنْ قَطْعٍ وَ مِنْ قَلْبٍ رَحِ
 (۳) لَکِنْ الْمَقْصُودُ کَلَّا لِلْأَزَلِ
 کَانَ تَسْمُ لَکَ وَابْتَادَ
 (۴) غَیْبِیَّ حَمَضَ فِی مَدَوْنِی حَتَّ
 (۵) هَکَ مَسْرُوراً وَفِی سَمَرِ دَاکِ
 وَرَدَهُ سَمَرِ رُوحٍ وَ تَقَرَّ

ثابت بقب لا ادسی خزع
 من اسماعیل.. فهو الا تقع.
 کان هذا الرأسُ ذاك الرأسُ من
 احباب و نقی کان لحرری
 ایها الضلیل و الحق الاجل
 لک.. تسلیماً قهراً و شدا
 لا وجود من لا ذل شد
 فدحکت من من لظفر غراک
 اس قهراً حسیف و ظفر.

-
- (۱) سر به پیش قهر نه دل بر قرار
 (۲) سر بهرم لیک این سر آن سر نیست
 (۳) لیک مقصود اول تسلیم تست
 (۴) ای نخود می جوش اندر آبلا
 (۵) اندر ان بستان اگر خدینه
 برم حیف اسماعیل وار
 کن بریده گشتن و کشتن بریست
 ای مسلمان بدیدت تسلیم جست
 تا نه هستی و نه خود ماند ترا
 تو کل بستان جان و دیده

- (۱) هَبَّ عَنِ السَّانِ مَعْمَاءُ وَطَائِفُ
لُقْمَةُ عَدَبٍ وَفِي لَحْيٍ دَحْنُ
(۲) قُوَّةٌ كَبِيرٌ وَعَدَّةٌ وَفَكْرٌ
(۳) أَسَدٌ فِي لَاحِظٍ وَاللَّهُ اب
فِي صِفَاتٍ تَهْ سِرْعَانِ دَهَبُ
(۴) هَمْسُ الشَّمْسِ تَتَبُّ وَتَتَبُّ
تَهْ صِرَتْ عَصَا فِي حَتَّى مَك
(۵) فَعْنَى سُورِهِ حَرٌّ وَمَطَرٌ
فِي صِفَاتٍ مُسْتَطَابٍ مُسْتَطَابٍ
(۶) كُنْتُ حَرّاً صَابَ مَسَاوِ فَاكْر
- قَدْ بَعَثَ . تَقْشَرُ مِثْلَ لَا يَبِينُ .
وَأَلَى مَرَاتِهِ أَعْنَتْ وَصَلَتْ
لَمْ كُنْتُ فَكْرٌ قَدْ الطَّافُ
مَنْ صَبَّ تَهْ فِي يَدَيْهِ نَسَبَتْ
وَأَهْ فِي عَرَفَهُ لَا تَطْلُبُ
وَالسَّحَابُ وَهِيَ لَا تَسَابُ لَكَ
قَدْ سَمَوْتَ وَ لَكَ الشَّانُ سَمَكَ
بِحَسْبِ حَالٍ تَدَهَبُ لَا فِي حَظَرِ
وَأَشْسِرُ وَ نُحُومٍ بِالْعَدَابِ
وَكَلَامٍ وَ نُجَيْهَاداً وَ ظَرَّ

- (۱) گرچه ارباع و آب و گل شدی
(۲) شو غذا و قوه و اندیشه
(۳) از صفاتش رسته و الله نخست
(۴) ز ابر و خورشید و ز گردون آمدی
(۵) آمدی در صورت باران و تاب
(۶) جزو شمس و ابر و اجتماعا بدی
- لقمه گشتی و اندر احیا آمدی
شیر بودی شیر شو در بیشها
در صفاتش باز و چالاک و چست
پس شدی صاف و دگرگون بر شدی
میروی اندر صفات مستطاب
نص و فعل و قول و فکرها شدی

- (۱) صَارَ مِنْ قُوَّةِ النَّبَاتِ الْحَيَوَانِ
 (۲) اَقْسَوْنِي يَا إِقَاءُ اِذَا لَنَا
 هَكَذَا نَقَعُ قِصْدُكَ مَاوَرَدُ
 (۳) اَصَارَ قُوَّةُ سَمَكٍ قُوَّةً وَ فَعَلَ
 كَيْ يَهْدِي يَفْرَجُ خَوَالِصُكَ
 (۴) هَكَذَا لَطْعَمَةُ بَشَرٍ اَنْشَرُ
 مِنْ حِمَامٍ رُفِقَتْ وَالرُّوحُ قَدْ
 (۵) ذَاكَ الْكَلَامُ وَ حَتَّى تَرْجِعَهُ
 فِي مَقَامٍ غَيْرِ هَذَا تُذَكِّرُ
- مِنْ حَيَاةٍ صَدَقَ مِنْ دَلِيْلَانِ
 كَانَتْ مِنْ عَدَدِ لَمَمَاتٍ وَ اَلْفَا
 اِنْ فِي قَتْلِي حَيَاةٌ مَعْتَمِدُ
 مَعَ صَدْرِ لَهْ لَتَجِيءُ مُدَلِّ
 قَسَّ عِنْتَهُ كُلُّ مَنْ صَدَقَتْ سَمَكُ
 وَ عَدَدُ قُوَّةٍ بِهَا حَقُّ اَطْلَقَ
 صُرَبًا وَ اَمَامَكَ وَارَتْ اَحَدُ (۱)
 وَبَسَعَتْ فِيهَا شُئُونُ جَنَّةٍ
 وَ لَهَا الْبَرُّ حَمِيْقٌ يَطْهَرُ

(۱) ی که المرید خود را از حور مرشدان در راه حلاله می‌کند . از کلام
 المرشد معلوم می‌شود که المرید در این راه از اولاد است که باید به
 به که اشرف مرشدان و لیدر عالم است (یور . یعنی چونکه در هر حور شریف)

- (۱) هستی حیوان شد از هر که نبات
 راست آمد افقش با ثبات
 (۲) چون چنین رسید حور بعد از
 راست آمد از او علی حیات
 (۳) حور . فعل . صدق شد قوت ملک
 تا بدین معراج شد سوی ملک
 (۴) همچنان که طعمه شد قوت بشر
 از حمدی می‌شد و شد حور
 (۵) این سخن را ترجمه پنهانوری
 گفته آید در مقام داوری

- (۱) بَصُلْ لِرَكْبٍ مُدَمٍّ إِنْفَسَتْ
 (۲) وَ يَتَوَدُّ ذَيْبٌ وَ ذَهَبٌ حَسَنٌ
 (۳) لَا كَمَثَلِ الْفَخْرِ مُرًّا بِاضْطِرَارٍّ
 لَيْتَ قُلُوبٌ كَتَبَ لَكَ مِنْ كُلِّ مَرْ
 (۴) عِبْتُ حُمْدُ مَا زَا
 مع نرد آتخرج منه زال
 (۵) مِنْ مَرَاتٍ إِذَا الْقَلْبُ الْكَ
 مِنْ مَرَاتٍ إِذَا كَلَّا تُصِيرُ
 (۶) فَأَرَا صِرَتْ إِذَا مَا الْخَلْقُ قَدْ
 فِي الزَّمَانِ ذَاكَ حُلُوءًا كَالْفَسَلِ
 كَيْ هُوَ يَتَجَرَّ مِنْ قَتَاك
 بِأَحْبَرِ طَنَّةً حَتُّوا بِقِ
 دُ احْدِيثُ الْمَرْ مِنْ ذَلِكَ مَرَّ
 اَعْلَى تَنْقُ وَتَ مَا نُصِرَ
 تَنْ نَحْيُ وَ الْخُودُ آتَا
 مَا مِنْ سَقَمٍ أَوْ دَاءٍ عَصَالِ
 صَارَ مَمْلُوءًا دَمًا زِدْتَ بِكَ (۱)
 خَارِجًا مِنْ فَرْحٍ بُشْرًا تَطِيرُ
 أَهْرَقُوا فَبِكَ وَصِرْتَ لِلْآبَدِ
 لَكَ ذَوْقُ الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَصَلِ..

- (۱) کاروان دائم ز گردون میرسد
 (۲) پس پرو شیرین و خوش با اختیار
 (۳) زان حدیث تلخ می گویم ترا
 (۴) در آب سرده انگور افسرده رهد
 (۵) تو ز تلخی چونکه دل پر خون شوی
 (۶) فارغ آئی گر نتو ریزد خد
 تا تجارت می کند واهی رود
 نی به تلخی و کراهت دزد وار
 تا ز تلحیها فرو شویم ترا
 سردی و افسرده گی بیرون نهد
 پس ز تلحیها همه بیرون روی
 آرومان شیرین شوی همچون غسل

تمثیل حسر المؤمن الابتلاء لما یكون واقفا علی مفعله سر الابتلاء و حقیقتہ

- (۱) لیس کلب الصيد من كان بلا
طوق النبی الغلظ فی الملاء (۱)
سر غیر من هو لا دوق له
ذلک الجحش یا مینه (۲)
(۳) طنتا غمی فکونی غوما
بمثل مقدار و انقرفه
(۴) انب بالصر و کاعل
و و سمنی کی فی لوم لا
(۵) کی تا اعطی روحی القندان
- طوق النبی الغلظ فی الملاء (۱)
ما له فی القلب عشق و و له
قال لما هکذا لی العده
جده انت فید عتی سا
ضربی کما انت من مقرفه
فوق رسی ارضع حنی و انما
نظر هند و سنانا حلی
کی لداک جحش حسر و الحان

(۱) کلب امی لاصوی له سر و لفسه لان لاصوی مضمونه فی رده و سحفه
و اراده ی کداند کی بضم فی رده عده لافور هو صوی لعدده و لرامه و اسر
للعج بحس سی عده لافور و عده من حل بسده (کداند)

تمثیل عذاب شدار، جوار، پتورا در سر و شدت بلا و آفت و آیشود

- (۱) سگ شکاری نیست اورا طوق نیست
خام و خوشبیده حر بی دوق نیست
(۲) آن نحوه گفت از چنین استایستی
خوش بخوشم یاریم ده راستی
(۳) تو دین خوشش چو عمار منی
کفچلیرم زن که بس خوش میزنی (۱)
(۴) همجو یم در سرم و حم و داء
تا به نیم جواب هند و سنان و داء
(۵) ن ده خود ر در دهم در خوش من

(۱) کفچلیر چچه بر رگ سوخ و ار در گوید و آن در کفگیر خوانند - در
سب ساق (میرید کفگیر کداند که می) در میزلی از سج (میزند کفگیر) آمده
و کفگیر کفچه را گوید که سوراخ سوراخ باشد و حیوانات در کف از روی شره گیرند و
کفچار نیز گویند

(۱) من طریع اجد فامرء صار
بالتی الطایع و الشر آثار
مثل قید و اسیر فد نظیر
له فی الیهد رباص و حصر
(۲) فاداعی ای هتیر نظر
فی المنام العرب آندی و الکرد
وله افتال له یسمی د
امر زاد شقاقا و اذی

فی بیان عذر ربه البیت لبحصر و حکمت مسکها له فی الغلیان

(۳) له کتبت کت فکت و
مکت من من عدا ما
(۴) کتبت حربه لارض کت شرک
کتی بجهاد و رعیت
صرب مقمولا و فکت قول
و ی حق شهود و الوصول

(۱) را که سال به سال به

همه به جور بین بانی شوم

(۲) بین چون و حواش بندها را

پیدا میسوزان را

و در گشتی گذاران بجهاد و حکمت در حرم داشتند کذبانی بظن را

(۳) رسی بود که پیش

من چه بود و خبری بهمین

(۴) چون پیوستم چون دلی

پیدا بشود و در حوری (۱)

(۱) در دو جلد کتبه و در جلد دوم به مصر عجل آمده است و در جلد چهارم از جلد

دری (۱) و در جلد دوم به مصر عجل آمده است و در جلد چهارم از جلد

کتبه و همراه عروس آورد و بعد مراد و لب و سکه جبار بر او نوشته که در

آتش دیک و معده جوشیدم صفحه ۱۴۱ ج ۳ شرح بحر العلوم -

- (۱) قَیْمَانَا قَدْ غَلَّتْ فِي الزَّمَنِ
(۲) قَمِنَ الْقَمِیْنِ ذَیْنِ الْقَحَاسِ
(۳) بَعْدَ اسْتَاذَا لَكَ صِرْتُ كَذَا
وَلَدَا مَهْ رَكَصْتَ لَنْصِیْ
(۴) مَقْیُوبِیْ فُرُوحِ اِذَا طَهَرْتَ
ثَانِیَا اِغْلِیْ وَخُلِقَ الْحَیْوَانُ
(۵) كَمَا نَدِ الْاِتْرَاقِ مَرَدِ الْمَكَانِ
(۶) اِذَا مِ الْقِرَآءِ كَمَا لَقِی الصَّلَاةُ
وَبِهَذَا الرِّسَنِ كَمْ مِنْ فَرِیْقِ
- وَ زَمَانَا بَعْدَ فِي قَدْرِ الْبَدَنِ
قُوَّةُ الرُّوحِ عَدُوْتُ بِأَمْرَاسِ
فِي الْجَمَادِ لَكَ قُلْتُ اِمَاذَا
مَقْصُوعِ عِلْمِ وَ صِفَاتِ كَمَا تُشِيرُ
مَرَّةً ثَانِیَةً مَا اِنْ قَدَرْتَ
خَرُ مِنْ الْحَقِ اَطْلُبْ كُلَّ مَا
لِاِنْتِهَاءِ تَصِلُ تَقْلُبُ النِّجَاةُ
مَعَشَرُ وَالْيُوزَرُ وَافِی وَالْوَالُ
وَقَعَ فِي الْبِشْرِ اَعْبَاءُ الطَّرِيقِ

- (۱) مدتی حوشیده ام اندر زمن
(۲) قمن دو حوش قوت حسبا بدم
(۳) در حمادی کفتمی زان میدوی
(۴) چون شدی تو روح پس باره کر
(۵) لر خدا میخواست تا زین نکنها
(۶) زانکه از قرآن بسی کمره شدند
- مدتی دیگر درون دهک تن
روح دشمن پس بر استادم
تا شوی علم و صفات معنوی
جوش دیگر کن ز حیوانی کدر
در نه لغری و رسی در منتهی
زان رسن قومی درون چه شدند

(۱) عَنْوَدُ اِنْدَا لَلرَّسَنِ اَتَا يَكُ دَنَبِ يَهْدِي بِمَحِي
حَيْثُ اَنْتَ مَا لَتْ دَوَّقُ الصُّعُودِ لِنَعْتُو كُنْتَ فِي قَدِّ لَوْحُودِ

فی بیان تنعمه قصه مسافر داک السجد و بیان ثباته و صدقه

(۲) قَرِيبُ لَمَبِدِ دَاكُ وَ مَنْ عَالِي لَهْنِهِ كَانَ فِي رَمَنْ
قَالَ هَدِي النَّعْمَةَ فِي الْمَسْجِدِ دَا اَنَدُ فُهَوِ اَسْمَى مَقْصِدِي
(۳) اَيُّهَا الْمَسْجِدُ وَ كُنْتَ كَرِئَالًا اَنْتَ رَوْحُ عُنْدِ
(۴) اَكْمَنَةُ وَصَلَةُ حَاجَاتِهِ اصْحَحْ اَنْتَ عَدِي مُحْتَارِ
وَلِي دَعِ كَيِّ يَلْقَى الرَّسَنَ مَنْ مَتَّصُورُ ضَبَبِ اَمْعَنِ
(۵) اَعْدُو اَوْ كُنْتَ بَصِيحَ حُرْمَتِ لَا اُرِيدُ عَوْثُ فِي نَارِ لَحْمَلِ

قصه تنعمه بهماران مسجد و بیان ثبات و صدق او

(۱) ... مسجد ... می ...
(۲) ... شهر ...
(۳) مسجد ... کر ...
(۴) ...
(۵) ...

- (۱) خَرَّئِلُ أَذْهَبَ فَإِنْ أَحْرَقُ أَمْ
 أَصْبَرُ بِالْأَحْرَقِ تَفْجِدُ وَعَقُ
 تَحْفَظُ كَالْأَمْرِ كُنْتُ بَلْ أَشَدَّ
 كُنْتُ مُعَادَةً لَهَا أَهْوَى السَّ
 كُنْتُ أَحْرَقُ بِالْقَصْرِ تَبِينُ
 تَعْمُ أَرَى هُوَ حَاءَ النِّفْ
 عَادَ كَأَنَّ مَعْمُورَ السَّامِي رُتَبُ (۱)
 حَادٍ حَاءَ لُحْدُودُ وَ رَشْدُ
- (۲) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 (۳) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 (۴) إِنْ رُوحَ الْحَيَوَانِ بِالْعَلَقِ
 (۵) أَمْ مِثْلُ لَحْطَبٍ نَوْ لَا أَعْطَبُ
 عَامِرًا مَعْمُورًا أَذْهَبَ أَيْدِ

(۱) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 لَحْطَبٍ نَوْ لَا أَعْطَبُ

- (۱) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 (۲) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 (۳) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 (۴) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 (۵) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ

(۱) خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ
 (جول) دَمَ لِسَةٍ وَ عَلَى الْكَلِمَةِ (رَدَّ) بِاللَّامِ الْمَعْنَى مَكُونُ كَلِمَةٍ (ر)
 دَمَ لِسَةٍ وَ كَلِمَةٍ (آدَر) مَعْنَى لِسَةٍ وَ كَلِمَةٍ (جول) أَوْدَ سَعْبًا وَ رَجَبًا
 خَرَّئِلُ هَكَذَا عَوْنٌ وَ مَدَدُ كَلِمَةٍ لِي تَحْفَظُ مِنْ بَارِ تَعَدُّ

- (۱) إِذْ رَأَى سَارَ دَى رِيحِ السَّمُومِ
 شَقْلَهُ النَّارِ تُكُونُ بِالْعُومِ
 (۲) هِيَ تَنْسُدُ عَنْ تِلْكَ وَ يَقْبِ
 فِي الْاَثَرِ عَنْهَا ذُومًا مَبِينِ
 وَ النَّسَاءُ وَالطَّلُ فَوْقَ الْاَرْضِ
 كَانُ مِنْهَا وَ لَنَا صَارَ قَرِينِ
 (۳) فَإِذَا لَأَحْرَمِ الصَّلَاةِ
 نَسْ يَتَقَى لِأَصْطِرَابِ قَدْ وَحْدِ
 (۴) وَ سَرِيعًا تَرْجِعُ نَمَقَاتِ
 ثَابِدًا قَدْ كَرَمَ لِرَمِ
 فِي يَطَامِ وَحْدَ قَرِ قَصِيرِ
 طُلُكٌ فِي نَفْسِ نَسْ يَصِيرُ
 (۵) نَفْسِ آخِرِ الْعَكْسِ طَوِيلِ
 حَسْتُ فِي يَطْلُ الشَّمَا تَسْتَحِلِ
 أَحَدُ يَلْقَى الْعَكُوسِ وَ ظِلَالِ
 رَحَفَ لِلْأَمْهَاتِ الْمَثَلِ

- (۱) مان سورااست ن آتش بدی
 یرو آتش بود می عن آ
 (۲) عین آتش در اندام بعد نفس (۱)
 پریو در اندام است اندر همین
 (۳) لایحرم پریو بیاد امطار
 سوی معس بر میگردد شتاب
 (۴) قدمت تو بر قرار آمد بسار
 ساهات کوتاه دمی حکم درار
 (۵) راسته در پرتو بیاد نس بیاد
 عکسها و گشت سوی مهات

(۱) معنی عین آتش در حدت است و سطح مجسّم آتش که تماس صحیح مقرر حدت است
 جدی آتش است و بنا بر این ظرفیت ظک برای آتش مسلم است.

(۱) صَحِّحَ مِنْكَ لَقَبَهُ مُدَالِفَتَهُ شَفَقَتَهُ فَتَحَتْ وَ الْمُحْتَمَتَهُ

فی بیان ذکر خیال قاصرین الفهم القبیحین

(۲) قُلْ أَنْ تُخْصِ هَذِي الْقِصَّةَ تُعْرِفُ لِمَعْنَى لَهَا وَ الْحِصَّةَ

مِنْ ذَوِي الْقُومِ وَ أَصْحَابِ حَسَدِ

(۳) أَلَا تَنْصَبُ مِنْ هَذَا سِي

عَصَبِ حَاطِرِ دِي الْقَبْرِ لِسَبَبِ

(۴) وَ حَكْمُ عَزَّةٍ دَاكٍ سَبَبِ

حَبِيبِ أَنْدَى بِسَالَا مَعْبُودِ

(۵) وَ مِنْ أَهْرَابٍ غَيْرِ الْقَابِلِ مَا

دَا غَضِبَ ثُمَّ يَكُ مَتْنُ هَمِّ

(۱) احسن دهان به مدافعتش لب کشاد حشمتش را الله اعلم بالارشاد

دگر خیال حاضرهمان به اندیشان

(۲) پس ای من کال قصه نامجلس رسد دود گندی آمد از اهل حسد

(۳) من معنی رجم ایمن بیس انگد خاطر سده دلان را پی کند

(۴) خوش به آن کرد آن حلیم عربوی بهر محجوبان مثال معبوی

(۵) که در آن به سسد غیرهال این عجب بود را اصحاب صلال

- (۱) مِنْ شُعَاعِ شَمْسٍ مَنْ دَانُوهُ قَدْ
مَيِّتَتْ فَأَلْقَيْنِ يَلَا عَمَى نَد
عِزَّ حَرٍّ لَمْ يَجِدْ مِمَّا الْبَصَاءُ
و ظَلَامُ الدُّلِّ بِالْحَقِّ سَوَاءُ
(۲) مَنْ رِيَّ صَعُ كَالْتَرَاهُ
قَدَّتْ طَاعِنَةٌ بِالْصَدْفَةِ
(۳) رَأْسَهَا أَتَدْتُ بِأَنَّ ذَاكَ الْكَلَامُ
بَقِيَ نَ امْتَنَوِي بِأَحْرَامِ
كُلُّهُ التَّقْلِيدَ كَانَ وَالْقَصْرُ
لَلْبَسِ خَلَّتْ مِنْهُ الْحَبِصُ
(۴) قِصَّةُ مَا فِيهِ نَحْبُ مَعَسَرِ
لَا وَلَا لَا سَرَارُ خَلَّتْ فِي النَّظَرِ
كَتَبِي لِذَلِكَ السَّبَبِ مِنْهَا الْأَوْلَاءُ
فَرَبِّ تَرَكَضُ وَالزَّنْفَرِ شَاءُ

- (۱) کر شعاع افشای پر د نو
غیر گرمی می نماند چشم کور
(۲) حر دطی ناکاه ر حر حانه
سر بروی آورد چون طعنه (۱)
(۳) کاین سخن پس است بمعنی مشغول
قصه پیغمبر است : پی روی
(۴) نیست ذکر و بحث : امر بلمس
نه دوست و لیا رسو سمع

(۱) حرطه در برهان ماصع و غیره بمعنی عا آمده و بمعنی حقیق مستعمل است ولی ترجمه است مذکور بر وفق تفسیر مصباح جوهری والبع القوی شده که بمعنی گفتار باشد زیرا که در اسبج چنین گفته (حرطی) العبصار الطی (حری کدرو) اللدی هو (کصاجر) (گفتار) فان الجوهری لصح سبت بذلك لحکم بطلها کانه بقول علی العمود طعان حقی عظیم البطن اخرج رأسه من به منظر لمرأه قاتلا (کاین سخن است اسبج بمعنی مشغول)

- (۱) مِنْ مَقَامَاتٍ بِهَا التَّسْلِيمُ قَدْ
 (۲) شَرَحَ وَحَدِّثَ بِهِ عَنْ كُلِّ مَقَامٍ
 مَا بِهِ كُنِيَ مِنْهُ دُونَ ثَقَبٍ يَطْرُقُ
 (۳) إِذْ كُنْتُ لَهُ حَاوٍ مِثْلَ دَا
 (۴) أَنْ أُسَاطِيرُ هُوَ مَعَ قِصَصِ
 عَمَقَتْ وَفِي تَحْقِيقِ رَفِيعِ
 (۵) نَشَأَ إِطْقَالُ كُنْ فَهَمَزُ
 عَمْرٍ أَمِيرٍ كَانَ مَقْبُولًا مَسْجُوعِ
 (۶) فِيهِ ذِكْرُ يُوسُفَ مَعَ خَعْدِهِ
 ذِكْرُ يَعْقُوبَ وَمَا كَثُرَ وَقَعِ

- وَحَدَّ حَتَّى الْقَدَاءِ فِي الْأَحَدِ
 شَرَحَ أَوْ مَثَلِ حَلِّ عَرَامِ
 حَاجِرٍ وَ إِلَى الْحَقِّ يَصِيرُ
 طَعَنَ كَقَارٍ فِي هَكَذَا
 قَدَمَتْ لَيْسَ بِهَا مِنْ حَصَصِ
 قَدْرُهُ دَابِ لَه الشَّارِ وَصَعِ
 لَه مَا فِيهِ إِذَا هِيَ بَقَرَتُونَ
 وَهُوَ الْمَرْدُودُ كَانَ وَالْقَسَحِ
 مِنْ نَوَى كَثْرَةٍ مِنْ وَحْدِهِ
 مِنْ نِكَاهٍ مَعَ رُلْحَاوِ الْوَلَعِ

پایه پایه تا ملاقات خدا
 که به پروردگار برسد صاحب دلی
 من چنین طبعه دارد از کافران
 نیست تحقیقی و تعمیقی مدد
 نیست حر امر پسند و ناپسند
 ذکر یعقوب و رُلحا پر عیش

(۱) از مقامات تسلیم تا فنا
 (۲) شرح و حدیث به هر مقام
 (۳) چون امام الله باشد هم مراد
 (۴) که اساطیر است و افسانه نرزد
 (۵) لودکان خرد فهم من می گسند
 (۶) ذکر یوسف ذکر رلف پر حش

(۱) دو نسخه لکناهور و سجای مدور چند سب نسخه دارد بر نسخه نسخ القوی
 که راجعه شده است ممکن است در نسخه

- (۱) وَ مِنَ الْقُرْآنِ قِطْعًا رَایعًا
 اَخْدُ لَمْ يَلَفْ كَانَ صَائِعًا
 مَا سِوَى اللَّهِ الَّذِي عَرَّ النَّظِيرَ
 لَهُ وَ الْمَثَلُ هُوَ كَانَ الْحَبِيرَ
- (۲) فَمَنْ لَقُرْآنَ آتَتْ مَا ظَهَرَ
 بِأَنْتَى لَا تَرِ اسْسُ نَظَرُ
 (۳) آدَمَ طَنَ وَ لَا عِزَّ نَعْدَ
 ظَاهِرُ الْقُرْآنِ كَمَا كَانَ آتَدَ
- مِثْلُ شَخْصٍ آدَمِيٍّ سُبُتَتْ
 رُوحُهُ مِنْهُ النُّفُوسُ طَهَّرَتْ
 (۴) عَمَّ وَ الْحَالُ الْفَرْجُ مَرَّ
 لَوْدَى الدَّرُ كَرَّ أَسِ الشَّعْرَه
 تَهْ يَرِ الْحَالُ لَهُ عَنِ نَاطِقَه
 مَا ذَرَى مَا أَحْضَرَ عَنْ كَامِنَه
- فِي بَيَانِ أَنْ ذَهَابَ الْأَنْبِيَاءُ وَالْأَوْلِيَاءُ إِلَى الْجِبَالِ وَالْعَارَاتِ لَمْ يَكْ لَاحِفَاءُ
 أَنْفُسِهِمْ وَلَا حِلَّ الْحَوَافِ وَالنَّشْوِيشِ مِنَ الْخَلْقِ بَلْ لَاحِظِ ارشادِ الْخَلْقِ وَ التَّحْرِيشِ عَلَى
 الْانْقِطَاعِ مِنَ الدُّنْيَا بِقَدْرِ الْإِمْكَانِ

(۵) مَنْ يَقُولُ الْأَوْلِيَاءُ فِي الْجَبَلِ
 نَزَلُوا حَتَّى هُمْ فِي دَالْعَمَلِ

- (۱) بطن چهارم از نبی خود کس ندید
 جز خدای بی نظیر و بی ندید
- (۲) تو ز قرآن ای پسر طاهر مبین
 دیو آدم را نه بیند جز که طین
- (۳) ظاهر قرآن چو شخص آدمی است
 که نقوشش ظاهر و جاش حمی است
- (۴) مرده را صد سال عم و حال او
 یک سر موئی نه بیند حال او
- بیان آن که رختی انبیا و اولیا در کوهها و فارعا جبه پنهان کردن خویش نیست و
 بجبه خروف تشویش خلق نیست بلکه جبه ارشاد خلق است و تحریض بر انقطاع از دنیا
 بقدر امکان

(۵) آن که گوید اولیا مر که روند
 تا چشم مردمان پنهان شوند

- (۱) عَنْ عُبُودٍ الْخَلْقِ يَخْفُونَ أَجَلَ
 قَدْ سَمَى جَرُّوا يَذَاكَ الْقَدَمَا
 (۲) وَأَدَا مِمَّ هُم كَاوَا أَجَلَ
 فَهُمْ مِنْ أَلْفِ بَحْرِ وَجَبَل
 (۳) مَا لَهُمْ مِنْ حَاجَةٍ تَحْوَاهُمْ
 تَحْوَاهُمْ حَتَّى أَبَادَ مِنْ تَعَبِ
 (۴) ذَلِكَ الْجَبِي هَبْ بِطَاهِ
 فَمِنْ الْعَصِي تَنْ آدَم
 (۵) فَتَدَى لَعْلَقِل دَالِحِي مِنْ
 مَا مَرَّةِ أَحْمَى هُوَ كَانَ
- فِي الْوَرَى الْقَدْرُ لَهُمْ أَلْفَ جَلْ
 مِنْ عَلَى سَابِعِ أَفْلَاكِ السَّمَاءِ
 طَلَبُوا ثُمَّ اخْتَفَوْا فِي ذَالْعَمَلِ
 وَقَمَّوْا فِي ذَلِكَ السَّمْتِ الْأَجَلَ
 إِنَّ مَهْرَ الْفَلَكِ جَدَّ طَلَبِ
 بِمَا تَعَبَ وَ مِنْهُ مَا اقْرَبَ
 كَانَ تَحْتِ يَضِي سَاوَرِ
 كَانَ اخْفَى مِنْهُ فِي ذَالْعَالَمِ
 أَضْمِرَ ابْنُ آدَمَ رَبُّ الْفِطَنِ
 وَ عَنِ الْعَصِي كَمْ بِالْفَرَقِ نَ

- (۱) پیش خلق ایشان فراز صد که اند
 (۲) پس چرا پنهان شو و که خو بود
 (۳) حاجتش نبود بسوی که گریخت
 (۴) لا بعد هر آن پری پنهان بود
 (۵) نزد عاقل آن پری که مضمحل است
- کام خود بر چرخ هفتم می نهند
 در صد پنهان و که را سه بود
 در پنهان صد بعد ریخت (۱)
 آدمی پنهان تر از پریان بود
 آدمی صد بار خود پنهان تر است

(۱) یعنی کسیکه بی صف دردد اور حاجت گریخت سوی کوه بری پنهان کردن
 هوش بسبب ریا که بری او فتنه سازد و بد که به سد حی اسکه کرده فتنه از بسیاری
 دوبار خود صد بار عمل ریخت یعنی عاجز شد و مرید

قَهْرُهَا الْكَوْنُ يَصِيرُ بِالتَّمَامِ
 فَجْهُ لَا تَفْجُرُ أَنْ تَهْمُ
 لَا تَرَى حَرْفَ وَضُوءٍ بَدَى
 نَظْرُهَا تَهْتَبُ مِنْهُ لَأَرْه
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ
 تَهْجَاتٍ وَهَبَتْ كَأَمْجَدِ

(۱) فَصَى طَاهِرُهَا كَرِ مَاءَ
 لُقْمَةً وَاحِدَةً تَمَّا لَهَا
 (۲) أَنْتَ مِنْ رُفْقِهِ عَسَى أَنْ
 ذَلِكَ مَوْتَ بَدَى مِنْهُ تَهْمُ
 (۳) أَنْتَ مِنْ رُفْقِهِ عَسَى أَنْ
 ذَلِكَ أَنْظَرَ أَنْ لَهُ الْمَتَّ قَدْ
 (۴) أَنْتَ وَجَدَانِ الْعَصَا لَا تَنْظُرُ
 (۵) ذَلِكَ أَنْظَرَ كَيْفَ شَقٍّ مِنْ بَعْدِ
 اسْوَدَاً ضَعُ قَدْماً نَحْوَ الْأَمَامِ
 (۶) مَنْ بَعْدِ لَنْ تَرَى عِزَّ عَدَا
 لِلْأَمَامِ فِي الْغُبَارِ الرَّجُلَا

(۱) سبطه ثبته - و لحر أخضر -

دو يك لعمده كه بكشد
 ان بين كره را كشت موت
 آن نگر كه مرده برجست و نشست
 آن بين كه بحر أخضر را شكاف
 يك قدم در پیش نه منكر سپاه
 آنديكى پیش آ بين در كرده مرده

(۱) طاهرتر چوبى وليكن پیش او
 (۲) تو مبین ز آفسون عيسى حرف و صوت
 (۳) تو مبین ز آفسونش آن لهجات پست
 (۴) تو مبین مر ان عصا را سهل يافت
 (۵) تو ز دورى دیدند چتر سپاه
 (۶) تو دهى مى بى بى عيسى كره

- (۱) قَالَعَارُ مِنْهُ حَتَّى لَا أُعْبِدَ وَ الرَّحُولَةُ مِنْهُ بِالنَّارِ
(۲) تَقَعُ لَا حَالَ مَنْ قَاصِي الصَّحَارِ ذَاتِي مُوسَى لَهُ الطُّورُ بِهَارِ
مَنْ قُدُومُ صَارَ رَقَصَ وَلَعُ .. بِالْحَتَّى أُنْذِكَ وَحْدًا وَ تَقَعُ

تفسیر قوله تعالى يا جبال اوبي معه و الطير (۱)

- (۳) وَحَهُ دَاوُدَ مِنْ نُورِ نَهْ شَعَبَ لَا حَالُ فِيهَا الْوَاهِ
(۴) هَاجَ حَتَّ حَقَّةً مِنْ دَاخِلِ مَعَ دَاوُدَ قَرِيبًا بِالْعَمَلِ
صَارَ وَلَا إِثْمًا مِنْ عَشْقِ لَمِيكَ كَرَاهَا حَتَّ قَسَبِ مُتَهَمِكَ
(۵) يَا حَالُ أَوْبَى لَا مَرَّ وَرَدَ فَكَلَّا الْإِثْمِينَ بِالْبَحْرِ اتَّحَدَ
وَ كَلَّا الْأَنْسَى فِي ظَرَرِ لَعَا وَاحِدًا صَارَ .. وَفَرَدَا فِي الْهِنَا

- (۱) دیهار کرد و روشن کرد کوهها را مردی و بر کند
(۲) چون بر آمد موسی را اقصای دشت آواز طو و مقدمش رقص گشت

تفسیر قوله تعالى يا جبال اوبي معه و الطير

- (۳) ای داود از فرش تبار شده کوهها اندر پیش بالا شده
(۴) داود .. و .. گشته همه می هر دو مطرب هست در عشق شهی
(۵) یا جبال اوبی امر آمده هر دو هم آواز و هم پرده شده

(۱) ای ایالات و بعد آید در امتداد جبال اوبی (ای اوجمی) منه و ..
من شیء الا یسبح بحمده الیه یجمع الکلم الطیب ..

- (۱) يَا غَرِيبُ مُقَرَّدٌ عَنْ صَحْبِكَ
شُعْلَةُ نَارِ الْهَوَى قَدْ حَرَبَتْ
(۲) نَدْمَاءُ تَطْبُؤُ وَ الْمُطَرِّينَ
فَلَكَ الْأَنْجَالُ لُطْفًا ذَا الْقَدِيمِ
(۳) مُطَرِّينَ وَ مُضَيِّنَ لَهَا
لَتَكُونِ فِي لِأَمَامِ مِنْ فَرَجِ
(۴) كَرِي بِذَا تَعْلَمُ مِنْ دُونِ شَفَةِ
إِذْ لِيَمْلِكِ الْعَصَلُ جَارَ الْآلَيْنِ
(۵) نَعْمَةُ أَجْزَاءِ صَافِي الْجَسَدِ
أَذَرِ الْجَسَّ لَهُ قَدْ وَصَفُ
- لَا أَسَا تَحُدُ مِنْ قَسِيكَ
رُوحَكَ فِي حَيِّ قَدْ لِهَيْتَ
لَكَ قَالُوا وَ يَكُونُوا صَاحِبِينَ
أُورِدَ تَعْدُو السَّمِيرَ وَ الْقَدِيمِ
حَمَلُ قَالَتْ مَا شَأْنُكِ يَا
لَكَ حَمْرًا تَشْرَبُ مَلَأَ الْقَدَحِ
وَ بِلَا لِسَانٍ قَدْ انْمَعَرَفَهُ
لِلدُّوبِيِّ كَمْ نَسْرَ لَا يَسِينُ
دَاكُ كُلِّ لَسَانٍ إِلَّا تَدُ
وَ لَهَا يَسْمَعُ فِيهِ اتَّصَلَتْ

- (۱) ای غریب و مرد بی مونس شده
(۲) مطربان خواهی و قوال و ندیم
(۳) مطربی و قوال و سرناتی کنند
(۴) تا بدانی ناله چون که رواست
(۵) نعمه احزای آن صافی جسد
- آتش شوق از دلت شعله زده
کوهها را پشت آرد آن قدیم
که به پشت باده پیمائی کنند (۱)
بی لب و دندان ولی را ناله است
هر شبی در گوش حشش میرسد

(۱) مَرَّ لَهُ حَالِسٌ لَمْ يَسْمَعْ سَمْعَ
 يَا ضَعْفَى رُوحُكَ لَمْ تَكُنْ الْعَمَى
 (۲) مَاءَهُ قَالَ وَ قَدْ نَظَرْتُ
 مَرَّ لَهُ حَالِسٌ مِنْهَا اِرْجُحَهُ
 (۳) اَيْتٌ فِي نَقَبِ يَدِهِ مِنْ سُؤَالِ
 (۴) تَبَيَّنَ مِنْ لَا مَكَارِ الْمَقَامِ
 وَلَهَا الْاَذَانُ تَسْمَعُ وَ مِنْ
 (۵) مَا أَصْبَحَ فَرَصَ بَيْنَكَ سَمْعِ
 فَالْمِثَالُ لَهُ لَمَّا قَدْ نَظَرْتُ

هُوَ مِنْ شَوْبِ عَرَّةٍ وَ وَجَعُ
 صَدْرِي فِي عَمِيهِ قَالَ تَعْمُ
 لَهُ فِي الْقَسْرِ دَرِي مَا يَدُكُ
 دَأْ مَا شَأْنُ وَ هَيَّ فَاجْعَلْهُ
 وَ حَوْبَ مَا جَاءَ فَجَلَّالُ
 لَكَ كَلَّا تَسْمَعُ تَدْرِي الْمَرَامُ
 بَيْنَكَ تَدْرِيهَا الْقَابِلُ مِنْ
 تَبَيَّنَ مِنْ سَمْعِ وَ عَنْهَا فِي ضَمَّةِ
 تَمَّ مَا صَدَقَتْ وَ طَهَّرَتْ

۱. حدك حارس کو ندیدم گزیدم

همسپیدی و سرده هیچ دو

سرسد ا لاهکان تا ممرات

گر سرده یک تو زرد گوش ا

چون مثالان دیده خون دگروی

(۱) همیشیاں سمود و سبو

(۲) به گزیدم در نفس چون صد گفتند

(۳) صد سؤال و صد حوار اندر دلت

(۴) بشموی تو بشو آن گوشه

(۵) گسرم ای کز خود تو را بشموی

فی بیان جواب الطاعن فی المشوی من قصور الفهم

(۱) نَهَا الطَّاعِنُ نَتَّ كَتَبْتُ مِنْ نَحْجُ لُقُرُنْ مِنْ طَعْنٍ وَهَرُ

(۲) تَجْرِجُ ذَا لَيْسَ ذِيَاكَ الْاَسَدُ مِنْ هُوَ رُوحُ اَنْتَ مِنْهُ اَنْدُ

تُحْيِصُ اَوْ مِنْ يَدِ الْقَهْرِ لَهُ يُحْيِصُ يَمَانُكَ اَنَّهُ

(۳) لَمَعَادُ صَوْتِ اَقْرَانِ هَرُ هَرِيوُ جَهْلُ قَدِّي مَرَّاقِ

(۴) قَدْ طَسَمْتُ قَدْ كُنْتُ مَعْصَصُ وَ دُورَ الْاَقْرِ دَوْمُ وَ لَمَعْصَصُ

جواب طاعنه زننده بر مشوی از قصور

(۱) نَهَا الطَّاعِنُ نَتَّ كَتَبْتُ مِنْ نَحْجُ لُقُرُنْ مِنْ طَعْنٍ وَ هَرُ

(۲) تَجْرِجُ ذَا لَيْسَ ذِيَاكَ الْاَسَدُ مِنْ هُوَ رُوحُ اَنْتَ مِنْهُ اَنْدُ

(۳) لَمَعَادُ صَوْتِ اَقْرَانِ هَرُ هَرِيوُ جَهْلُ قَدِّي مَرَّاقِ

(۴) قَدْ طَسَمْتُ قَدْ كُنْتُ مَعْصَصُ وَ دُورَ الْاَقْرِ دَوْمُ وَ لَمَعْصَصُ

(۱) نَهَا الطَّاعِنُ نَتَّ كَتَبْتُ مِنْ نَحْجُ لُقُرُنْ مِنْ طَعْنٍ وَ هَرُ

کری که مکی که این حد و ... در صورتی که این حد و ... بر هر یک از این که مشوی

مستند است ... در هر یک از این که مشوی ... در هر یک از این که مشوی ... در هر یک از این که مشوی

ج ۳ شرح بر لغوی در رجوع باشد

- (۱) قَدْ زَرَعْتُمْ اَنْتُمْ الطَّعْنَ اَبَدَ
 دَا نَظَرْتُمْ اَنْ حَمَمَ شَكَدَ
 صِرْتُمْ الْغَابِينَ عَدْتُمْ وَالْقَصَصَ
 وَ اَنْ الْحَالِدَ مِنْ دَمٍ حَدَصَ
 (۲) فَكَلَامُ الْحَقِّ بِالذَّاتِ اَنَا
 قَائِمٌ بِرَأْيِ بِي سَامِي اَمَّا
 نَا قُوْتُ الرُّوحِ لِلرُّوحِ كَمَا
 نَا يَأْقُوْتُ الزَّكَاهُ مَرَّ سَمِي (۱)
 (۳) فَمَلِكُكُمْ نُورٌ شَمْسِي وَ السَّنَا
 وَقَعَ مِنْ كَرَمِ الْكِرِّ اَنَا
 (۴) تَسْتِ بِالْثَّانِي عَنِ الشَّمْسِ اَنْظُرْ
 لِي مُدَامَا اَنْتَ مَدَّ الْأَعْصِرَ
 هَا اَنَا الْيُسُومُ بِي مَاءُ الْحَيَاةِ
 دَلَا اَنْحَى الْعَاشِقِينَ مِنْ مَمَاتِ

- (۱) خود بدین آیه طعمه می برد
 که شما قایم و افسانه پدید
 (۲) من کلام حقم و قائم بذات
 قوت حاصل و یاقوت کاه
 (۳) نور خورشیدم فتاده بر شما
 لیک از خورشید نا گشته جدا
 (۴) نک من یسوم آن آب حیات
 وارهانم عاشقان را از ممات

(۱) ی و ن صفت معنی قولهم ان کلام الله حاتم و الدات ی مد الله تعالی قوت هم مازاد و
 معنی اصقار الدمه لانه عرس و اما از دهان کلام الله پس بذات خری عرس و اما
 و اما هو صفة دائمة بذات الله لا یبطل عرانه اصلا کالقوة النطقه فی دلت لاسان لا یعدو
 دلت لاسان صلا و لهذا یحکی مولانا عن القرآن و يقول انا نور و عد روح لروح ای
 روح لروح لحيوانه و لصفة لربه صلاب و یسمی بی من کان فی مرتبه لروح العالی
 من للاحلاق الدمه و ادهوت مرکبی ای جوهر نصف لآخره -

(۱) اَنْتُمْ لَوْ لَمْ تُنْهَوُ الطَّغْنَ دَا مِنْكُمْ لَمَنْ لَمْ تَرْمُوْكُمْ
لَا دَا قِ اللّٰهُ فَوْقَ قَبْرِكُمْ حُرْعَةً مِنْهُ يَكُوْنُ دُحْرِكُمْ
(۲) اَفَلَا تَحْجِدُ وَاَقْوَلًا اِنْحَكِم دَاكُ اِنْحَدُ لِنَطْمِنُ السَّقِيَّةُ
تَسْتَأْتِنِي الْقَبْرُ يَمْرُ وَا اَسْمِعْ طَعْمَ وَا قَدْحَ فِي اَمْلَا
فی بیان ضرب الحکیم المثل فی تفسیر مهر الفرس من شرب الماء
بسبب تصفیر السائس

(۳) يَا نَحْطَابِ مَا هُوَ فِي اَفْرَسِ اِنْدَا وَا مَهْرُ فِي كَلِّ نَهْرِ
(۴) يَشْرَبَانِ اِمَاءَ دَاكُ نَهْرِ كَلِّ نِ هُوَ قَوْمًا يَقْضِرُ
(۵) لِنَحْمُولِ اَنْ لَا نَصْحُوْ وَ اَشْرُو مَا نَصْصَعُ دَاكُ نَدْهَبُ
مَنْهُ اِنْمَهْرُ وَا لَمَهْرُ خَدَا نَرُشُ مَا نَ .. يَرِي فِيهِ لِحْظَرُ

(۱) اگر چنانچه اگر نه سبب می باشد

(۲) اگر نه سبب می باشد

مثل ردن در دست، کرده اند از آب سرد در دهان شوییدن سائس.

(۳) ای نوحه فرمودست و اندر خطا.

(۴) می شوییدن هر دم سبب می باشد.

(۵) از شوییدن بکرده می رسد.

(۱) در سعه لکهور این سبب است (مگر چنان که در سبب می باشد) حُرْعَةً
گورن حق ریختن و سبب وصف گور چنان که معوله قرآن است که اگر از طبع
شادی طاعان بوی ناخوش طعن می انگشت پس از مرگ هم سبب می باشد و جرعه از
آب چاه بر گورستان ریخته می شد پس مرده سده که می داد گور است رنده می کشید.

- (۱) اُمُّهُ قَدْ سَنَّتْ مِنْهُ اَي
 (۲) تَتَرَّ اَنْتَ عَنِ السَّعْيِ احَب
 دَالْفَرِيْقُ يَصْفُرُ دَوْمُ
 (۳) مَدُ قَتْنِي رَحَفَ مِنْهُ اَمَحَلُ
 (۴) بِالصَّبَاحِ قَالَتْ اَلْأُمُّ وَمَا
 يَمِثِلُ ذَا فِي الْأَرْضِ يَمْتَنُ فِي الْعَمَلِ
 (۵) يَا عَزِيزُ أَصْلَاحُ وَجَدَ الْعَمَلُ
 فُهُمْ سَرْعَانِ مِمَّا يَهُمُ
 (۶) حَسْبُ صَاحِقٍ اَوْقَاتُ مَا لَمْ يَمُرْ
- مَهْرُ بَيْتٍ فِي كُلِّ آيٍ قُلْ لَنَا
 ذَلِكَ الْمَهْرُ وَقَالَ بِالْجَوَابِ
 بِاتِّفَاقٍ صَوْتُهُمْ أَخْشَى الْعَنَاءِ
 تَرَكَ الْخَوْفُ لِي دَوْمًا وَصَلُ
 نَفَتِ الدُّنْيَا وَمَا تَدُو السَّمَاءُ
 هُمْ زَادُوا وَجَدَلًا فِي مَحَلِ
 لَكَ يَمُّ مَا اسْتَطَعْتَ عَمَلًا
 تَسْفُونَ لَدُنِّي كَلَّا تَهُ
 دَهَبَ مِنْ قَبْلِ أَنْ أَتَى تَصِيرُ

- (۱) مادرش پرسید کای نرزه چرا
 (۲) گفت کزّه می شخولید آن گروه
 (۳) پس دلم میلرزد ارجا می رود
 (۴) گفت مادر تا جهان بودست این
 (۵) هین تو کار خویش کن ای لرجمند
 (۶) وقت تنگ و میرود آب فراخ
- می رمی هر ساعتی زین استغ
 ز اتفاق با نیک شان دارم شکوه
 ز اتفاق نعره خورم می رسد
 کار افرایان بدید اندر زمین
 رود کایشان ریش خود بر میکند
 پیش و ر کز هر گره ی شح شح

دَاقِبَا تِي وَ فِي مَرِّ الْأَتَدِ
 يُسْحِبُ ثَمَاءً لَا فِي ثَسَاتِ
 نَحْنُ مِنْ هَرِّ لِنَطِيقُ الْآوِيَاءِ
 ثَسَاتِ عَاقِلُ مَنْ شَبَّ طَبَا
 ثَسَاتِ أَمْ تَنْظُرُ نَهْ ثَسَاتِ تَعْمَا
 وَ هَرِّ هَرِّ وَ لَوْ فِي مَرَّةٍ
 وَ هَرِّ هَرِّ هَرِّ هَرِّ قَدْ حَرِي
 نَعْمَدُ لَشَغْلُ بِهِ كَأَنَّ زَمَرِ
 مَا وَ كَرِ لَكَ حَتَّى تَمَسَّحُ (۱)
 اِذْ رَأَيْتَ تَقَبَّتْ وَ تَقَبَّتْ
 مَهْ فَرَأَقَبْتُ اِذْ دَاكُ يَحْدُ

(۱) اِرْبَا مِنْ هَجْرِهِ وَبِكَ اَسْتَد
 هُوَ مَمْنُونَا عَدَى مَا اَحَدَهُ
 (۲) دَائِمٌ يَمُوتُ وَ تَرَدُّدُ صَفَاءِ
 تَشْرَبُ مَاءً اِلَى حَضَرِ مَمِي
 (۳) وَ اَوَّانُ اِمَاءٍ مِنْ قَرِ اَلْمَمِي
 فَيَسْمَتُ اَشْهُرُ حَتَّى اَجْرَةٍ
 (۴) اَصْبَرْتُ اِذْ تَسْتَسْمِعُ فِي الْوَرْدِي
 لِيَرْمُ تَقْبُذُ اَلْعَمِي وَ ن
 (۵) تَقْبُذُ لِهَرِّ دِحْجِ قَرْنِهِ مِنْ
 (۶) وَ تَرَى فِرَاتُكَ فِذْ تَقْبُذُ
 مُسْتَدِلًّا صَبَرْتُ تَقْبُذًا حَمْدُ

(۱) ای مرده هست ملا هم من به احباب ای ما، مضمی بعضی لا و نه، للندی هو
 مشاة ما، لعدو و بعضی اری و نه هست من ما، لعدو الندی هو ما، لعدو و لا سر
 ملووا و قبیلا ای تشاهد آثار کلکاتهم.

ب کس تر و بعد از تو سات
 می خوریم ای تشنه عاقول یا
 سوی حو و سودر حوی زن
 کور را تقلید باید کار بست
 تا گراں باشی بو مشک خویش را
 ست از تفهید حشک آنگاه و

(۱) شهر گاری ست بر ب حیات
 (۲) اب حصر ر جوی بطنی و لما
 (۳) کر نه بینی ب نورانه بهر
 (۴) چون شنیدی گندری حو ب هست
 (۵) حو و و بر مسک آب اندیس
 (۶) چون آید ای شوی نه مستند

(۱) فِيمَاءِ النَّهْرِ هَبْ كَانَ عِيَانٌ
 إِذْ رَأَى الْقَلَّةَ مِنْهُ تُقْلَتُ
 (۲) أَنْ مِنَ النَّهْرِ آتَى فِي الْقَلَّةِ
 وَ مِنَ الْمَاءِ الْكَثِيرِ الْحَالَ قَدْ
 (۳) حَسْتُ لِي كُلَّ هَوَاءٍ حَطَفًا
 (۴) وَ الْهَوَاءُ إِلَيَّ لَمْ يَخِطَفْ أَجَلُ
 حَيْثُ هُمْ مِنْ ثِقَلٍ أَوْ مِنْ قُوَّةِ
 (۵) رَجُلٍ الشَّرِّ آتَى بِمِثْلِ السَّفِينِ
 مِنْ هَوَاءٍ أُعْوجَ لَأَفَى حَذَرُ
 (۶) مِنْ هَوَاءٍ أُعْوجَ لِلْعَاقِلِ
 فَمَدَامَا مِنْ ذَوِي الْمَرْسِيِّ الرَّزِينِ

مَا رَأَى الْأَعْمَى وَلَيْكُنْ لَهُ بَأَنٌ
 تَقْدَرُ حَقَّتْ إِذَا مَا يُقْبَسُ
 مَاءٌ إِذْ قَوْمًا غَدَى فِي حَقَّةِ
 نَمَسَتْ لَا تُقَلِّ إِلَّا كَذَّ
 قَتَلَ ذَا وَ الْحَالَ لِي الثَّقَلُ ضَعْفَى
 حَطَفَ الْحَقْفَى أَنَا مِنْ ذَا أَهْلُ
 مَا هُمْ مِنْهُ حَتُوا بِالْمَرْءِ
 مَالَهُ مَرْسَى وَلِذَخُوفٍ قَرِينُ
 هُوَ مَا حَاءَ وَمَا وَافَى مَقَرُّ
 كَانَ مَرْسَى الثَّقِيلِ خَيْرٌ كَأَفْلِ
 تَرْسِي الْمَرْسَى هُمْ نَعَمَ الْمُعِينُ

لست دانم چو سبوح کرده گری
 کاین سبک بود و گران شد ز آب زلفت
 یاد می فر بایدم ثقلم فرود
 زانکه نبودشان گرانم و قوی
 زانکه کثر بیاید می حذر
 لشکری در ویزه کن از عاقلان

(۱) گر نه بیند کور آب جو عیان
 (۲) گر ز جو اندر سبوح آبی هرفت
 (۳) سبوح هر مادی را در می ربود
 (۴) مر سبیهان را رباید هر هوا
 (۵) کشتی بی لشکر آمد مرده شر
 (۶) لشکر عقلست عاقل را امان

- (۱) هَوَآذٌ مِنْ مَخْزَنِ دُرٍّ يَتِمُّ
 فِي عُنَابِ الْخُودِ وَاللُّطْفِ الْعَمِيمِ
 (۲) حَطَفَ الْأَمْدَادِ لِيَتَّقَلَ فَمَنْ
 يَمِثْلُ دُرٍّ لَا مَدَادَ دَالِقَتِ أَمِنْ
 وَامْتَنَى فَنَأَى مِنَ الْقَبْرِ طَفَرُ
 أَيْضًا الْعَقْلَ أَضَاءَتْ وَالْبَصَرَ
 (۳) إِذْ مِنَ الْقَبْرِ عَنَى دُرٍّ الْعَيْنِ قَدْ
 حَسَى النُّورِ إِذَا الْقَبْرِ الْعَمْدُ
 وَفَضَى قَالَمِي مِنْكَ عَاطَنَ
 مَائِهَا نُورٌ يُعْصَى نَاطَنَ
 (۴) أَوَّلَى الْأَنْوَارِ لِيَتَّقَلَ وَفَضَلَ
 دَمًا دَالِقَتِ بِالشَّمْسِ اتَّصَلَ
 فَأَلَى الْعَيْنِ أَتَى النَّصَبِ
 جَادَ مِنْهَا وَبِهَا الرُّؤْيَا تُصِيبُ
 (۵) فَإِذَا عَقَمَ بَانَ الْمَاءُ مِنْ
 مِثْلِ دُرٍّ قَوْلَ الذِّكْرِ الْحَسَنِ
 نَارَكَ فِيهِ هُوَ صَدَقَ السَّمَانُ
 مَعَ وَحْيِ الْقَلْبِ كَانَ فِي الْجَنَانِ

- (۱) او مندهای خرد چون در ربود
 (۲) رهن چنین امداد دل پرفتن شود
 (۳) زانکه نور از دل برین دیده نشست
 (۴) دل چو بر انوار عقلی پر بزد
 (۵) پس بدان کاتب مبارک ز آسمان
 از خزینه در آن دریای جود
 بجهت از دل چشم هم روش شود
 تا چو دل شد دیده تو عاقل ست
 زان نصیبی هم بندو دیده دهد
 وحی دلها باشد و صدق بیان

- (۱) تَحَنُّنٌ مِثْلَ الْمُهْرِ ذَلِكَ شَرِبَ
 لَهُ تَحَوُّ دَيْتِ الْوَسْوَاسِ مَن
 (۲) إِنْ تَبِعْتَ الْآتَاءَ فَطَرَقَ
 ظَمَنُ كَيْلِ الْخَلْقِ عُدَا الْهَوَاءِ
 (۳) تَابَعُوا لِحَقِّ أَتَدِينُ سَكُوتُ
 قَمِي لَسْمَعِ عَلَى صَوْرِ الْكَلَامِ
 مَهْرٌ وَاصٍ أَبْصَحَ نَهْشَ
 طَعْنٌ لَا تَطْرُقُ يَوْمَ
 لَهُمْ سُبُتٌ وَ الْخُودُومُ كَمَا تَقَرَّبُ
 مَهْرٌ مَعُ بَطِيرٌ كَالْهَمَاءِ
 مَن تَطْرُقُ وَ سَوَاءٌ تَرْكُوتُ
 وَصَمُوا تَقَرَّبُ نَدْوُ حَطَابِ

فی بیان نقیه قصه ضیف المسجد اللذی یدوت

فیه الضیف المسافر

- (۴) تَعْدُ قَلْعَتِ دَيْتِ أَمْرٌ لَا سَدَّ
 أَنْ يَدَاكَ الْمَسْجِدُ مَهْرٌ
 أَرَاكَ أُنْدَمَ مَطْعَمٍ وَ لَا سَدَّ
 لَهُ مِثْلُ يَوْمِ نَعَارٍ صَدْرُ

- (۱) مَحْوَالِ كَرِهَهُمْ أَنْ جَوَّزِيهِمْ
 (۲) بِمِرْوِ بِيَعْمَرَانِي دَهْ سَبَرِ
 (۳) أَنْ خَدَاوَمَدَارِ كَهْ عَصِي نَرْدَهْ اَنْدِ
 سَوِي لَسْمَعِ طَاعِنِ سَكْرِيهِمْ
 طَعْنَهُ أَنْ طَعَانِ هِمَّ نَدْوِ شَمَرِ
 كُوشِ مَرِ بَسَكِ سَكَاكِ كَمِي نَرْدَهْ اَنْدِ

بقید قصه بهمان مسجد بهمان گش

- (۴) باز گو کان پاک ناز شد
 اندر آن مسجد چه بشنود و چه کرد

- (۱) رَقَدَ فِي الْمَسْجِدِ آيَنَ الرِّقَادِ
 عَرَفَ دَوْمَ فِيهِ سَمِي
 رَجُلٌ هِيَ بِحَرِّ عَشْقٍ وَ سُهَادِ
 وَ هُوَ لَعَرُفٌ مِنْهُ أَتَى
 (۲) إِنْ تَوَمَّ الْعَاشِقِينَ بِأَلْمَلِ
 شَهْ نَوْمَ طَوِيلٍ وَ السَّمَكِ
 (۳) فَصَفَّ نَسْلَ لَحْنٍ وَ سَلَا
 (۴) أَنَا أَيْ أَيْ مِ مِ مِ
 حَمْسَهُ مَرَّاتٍ وَ نَفَّاتٍ أَرَبَ
- تَحْتَ دَوَارٍ مِنَ الْقَمَرِ اتَّصَلَ
 دَائِدٌ فِي السَّحَرِ وَ دَوْرُ الْفَلَکِ
 مَوْحِشٌ لَمْ يَسْتَعِدَّ عَجَلًا
 رَأَيْتَ ذَا الدَّخْنِ مِنْهُ وَصَلَا
 مَطْلَعُ مِنْهُ وَ شَبَّ وَ صَطَرَتْ

- (۱) حفت در مسجد حق ، خواب کو
 مرد عرفه گشته چون خسبید بهو
 (۲) خواب مر و ماهی باشد هم
 عاشق در در عرفات عنی (۱)
 (۳) نیم شب آوار با هولی شنید
 کایم آیم بر سرت ای مستفید
 (۴) پنج بار به خمی او سحت
 می رسیده دل همی شد لحت لحت

(۱) ای خدا که مرده و ماهی در دریا حور می خواند عشق بر در عرفات

فی بیان تفسیر آیه و اجلب علیهم بخیلک و رجلک (۱)

- (۱) آت آد لندیر عزم نالعمل تستعی بالجد فایس عجل
(۲) لک فی الطایر صاحب ک دغ دالطریق و له لا ترعر
یاغوی افکار تعدو سیر تعب الذر و شه لغای تصیر
(۳) قعی الاحباب تائی و الفقیر ترجم تدم اذ داک کثیر
(۴) آت من صوت لا یس انعی تهرب نحو الضلال من یقین

(۱) لایه می سوره ی اسر تن و دل و د فب للمنکه سعوا لادم فسعدوا
الا انیس من السعد لیس حلقه من حد من ارسک هذالقی لرمب علی لئس حرتی الی نوم
انعمه لاحسک (ی اسناصلی) درسه لا قلا من اذهب من سعث من جهم جراه کم
حره موفور واسفور من اسعص منهم عسوث و احب عسهم عسث و رجلب و شار لهم
می الامور و لاولاد وعسهم و ما سدهم الشصار الامور ان عدوی لیس لک عسهم
من سلطان و کفی بربک و کلاب

تفسیر آیه و اجلب علیهم بخیلک و رجلک

- (۱) تو چو عزم دین کمی یا حمید دیو ناسگت پر دین اندر سعاد
(۲) که مرو ریز سو سیدیش ای عوی نه اسیر ریح درویشی شوی
(۳) بی تو کردی دیران وانی جور کردی و پشیمانی حوری
(۴) تو ربیم ناسگت از دیوالعیس واگریزی در ملالت از یقین

- (۱) اَنْ طَرِيقَ نَدِيرٍ اَطْوَاهِ عَدَا
 (۲) قَسَا اَهْمُهُ كَاتٌ فِي اِجْمَالٍ
 يَحِلُّ بِحِرْكَ حَتَّى اِصْبَاحٍ
 (۳) ثُمَّ مِنْ خَوْفٍ لَكَ فِي الرُّوحِ بَانَ
 (۴) مَتَى تَقَسَّ سَوِيَّةً وَ كَمَ
 تَعْقِدُ اَنْ رَحْبَى مِنْ خَوْفٍ
 (۵) ثُمَّ اَيْضاً صَاحٍ مِنْ مَكْرٍ عَلِمْتَ
 (۶) وَ اخْشَ سَمَفَ الْفَقْرِ اَيْضاً تَهَرَّبُ
 (۷) فَسَتَ لَهُ بِ اُصْوَتٍ تَعْبِيرٍ
۱. اَوْ سَمَدٌ عَدِيْ مَا سَمَدُ
 تَنْظُرُ الْمَوْتَ يَسْبُ وَ شَمَالُ
 لِهَاقَهُ وَ زَادُوا بِ اِصْبَاحِ
 يَصَا الدَّسَ تَرُومَ وَ زَمَانِ
 مِنْ سِلَاحٍ نَتَّعَمُوا وَ حَكَمِ
 تَعْدُ لَأَشَى وَ تَوِي عَرْمَا
 كَرِهَ حَفَّ بِهَ دَعَا وَ اَلَاكَ
 مِنْ طَرِيقِ بَرٍّ لَا تَرْغَبُ
 عَمَلَهُ فِي مَنِّ دَانِيَلِ نَسِيرِ

- (۱) که هلا فردا و پس فردا مراست
 (۲) مرا که را بی ده و ر چپ و راست
 (۳) در سرمه های کمی در بیم حال
 (۴) پس سلاح از علم بندی و حکم
 (۵) باز مانگی برزند بر تو و مکر
 (۶) باز بگریزی در راه روشنی
 (۷) سالها او را به با یکی بسته
- راه دین پیوم که مهلت پیش ماست
 میشد همسایه را تا مانک حساست
 مرده ساری خویش را یک دم
 که من از حوقی بیدم پان کم
 که بفری و باز کرده از تبع فقر
 آن سلاح علم و فن را بشکنی
 در چنین طلعت نمود افکنده

- (۱) مُلْقِيَا مِثْلِكَ الرِّدَاءَ حَذَرَا
 (۲) قَبِدْتُ ذَا الْحَلَقِ مِنْهُمْ مَسَكْتُ
 رُوحَهُمْ آيَةً مِنْ كُلِّ نُوْرٍ
 (۳) رُوحَهُمْ آيَةً صَوْتُ اللَّعِيْنِ
 هَكَذَا الْهَيْئَةُ مَتَى إِلَهُ هُمْ
 (۴) هَيْئَةُ الْبَازِي عَلَى ذَاكَ الْحَجَلِ
 أَدَامَا كُلَّ مَنْ ذِي الْهَيْئَةِ
 (۵) حَيْثُ أَنَّ الْبَازِي مَدُّ وَجَدَا
 لَا تُقْ صَدِّدُ دُرَابَ عَمَكُوتِ
 (۶) عَمَكُوتُ ذَلِكَ الشَّطْرَانِ كَانُ
 فَاذِرْ صَعْمًا وَذَا خَطْبِ خَلِ
- هَيْئَةُ صَوْتِ الشَّيَاطِينِ الْوَرَى
 كَمَرَةً حَتَّى يَهَيِّمَ قَدْ تَرَكْتُ
 مِثْلَهُ الْكُفَّارُ مِنْ أَهْلِ الْقَبُورِ
 ذَلِكَ لَمَّا تَلَّهَيْتُ مِنْهُ تَبَيَّنَ
 بِسُوءِ مَا دَا عَدْتُ مَعَهَا لَهُمْ
 مَنْ نَحَبُ بَانَ مُرْتَضًا عَمَلِ
 لِلدُّبَابِ سَاطِعٍ مِنْ قِسْمَةِ
 تَسْ صِنَادُ دُرَابِ أَدَا
 وَخَدَهُ فِيهِ عَشْشُ وَقُوتِ
 فَوْقَكَ نَبْتُ الدُّبَابِ وَالْمُهَارِ
 لَا عَمَى سَامِي الْعُقَابِ وَالْحَجَلِ

- (۱) عیب در دیک شمشیر خنجر
 (۲) تا چنان بومید شد حاشا ز نور
 (۳) به شکوه در دیک آن معبود
 (۴) هیئت بار است بر کبک نجیب
 (۵) دامنه بود در صبا مگس
 (۶) عسکریوت دیو بر چون تو ذیاب
- سده کرد و گرفتند خلق را
 که روان کافران و اهل قبور
 هیئت باسک حدائی چون بود
 مریدان دست در هیئت دست
 عدوان هر مگس گرد و س
 کر و می دارد به سر کت و عقاب

- (۱) صَحَبُ الشَّطَانِ رَاعِي لَأَشْقَاءَ صَحَبُ الشَّيْطَانِ حَامِي الْأَوْيَاءِ
 (۲) كَيْ يَذِيرَ صَحْبِي مَنْ هُمَا تَسْعِدِي الْخِلَافُ هُمَا
 فَطَرُهُ مِنْ تَحْرِ الْخَنُو هُمَا مَعَ حَرِّ مَرِّ لَمْ تَمُزْجَ تَدَا (۱)

فی بیان وصول الصوت المسموع الى الطلسم بصف اللیل

لقصص المسجد (۲)

- (۲) حَالًا أَسْمَعُ قِصَّةَ قُصُوبٍ شَدِيدٍ دُنَاكَ دُوَ طَمَعٍ حَامِي تَسْعِدِ
 أَزَلَّ الْمُتَجِدِّ مَا حَتَّى مَحَلِّ هُمَا حَادِثَةُ مِثْلَةِ الْوَحَلِّ

(۱) در علم ادب، لکدی و عسکر و ... و می شود لغره (همه عرب قرار) من الاخلاق الحسنة ربانة (و بعد معنی آماج) من الاخلاق الدنسة الجوعنة (و حصن اسمها بر رجا) لغره و هو عاب لان لا يحمي روح و يحمي النفس و صحتها (و حقا محظوظ) ی خبر ما معناه علی الروح و فی بخلان خبر لا يحمي الجسد الاخر كانه يعون لا يحمي لاجاء ارأى (الامثال السبعة) (۲) القصص هو شيء ليس هو

محمدا

- (۱) دنگ دیوانه و شمسیت ب دنگ سلطان باستان اویاست
 (۲) تا دهمرد بدیو دنگ ده قصه در بحر خوش و بحر شو

و حیدر، نادگت طلسمی دم شب بهمان دهیخت (۲)

- (۳) بشو کبو قصه آل دنگ سخت که برقت ، جاردان آل نیاک سخت

(۱) لغت نان معنی دارنده و محافظ است چون دشمنان پس مراد محافظ از راه نافر ملکت است و معنی صاحب هم آمده است من ۲۵۱ شرح سروازی - (۲) طلسم بچه جادویی موهوم شکل عجب در مصر می بیند و ببر شکلی و جادویی مهیب که بر سر گنجد و در من عینه کند و ر کب فی معنوه شده که قصه از اجرای رسمی و آسمانی است - (شرح معنوه)

- (۱) قال كيف تحذر منه هذا
 قمتة ثم يحذر الطل آتة
 (۲) يا ططول خلقت لا في قلوب
 كشف الصرب على العود أبت
 (۳) فاعماد لعند حار من بلا
 مثل اهل لعند حجر كالورود
 (۴) حالاً أسمع قصة ذا الطل من
 كان قدز لدوة (لاش طهي)
- كان طلل العيد ما فيه أذى
 وصل الصرب غدى دوم عتمة
 خطك من عيد روح تكروب
 وحده لعند الندي طلاً فقد
 دى طلل نه الحوف حتى
 ضجت ندي الرو و السعود
 صوت كف يصع و نهن
 حب كثيراً به حار نهن

(۱) و می سعه دول ر کله اجه بن ا د اعونه در می الممه ، بمعنی
 اصدوم ، رد ، شور ، می سمع بهد و هو من انطسم کف صوت و داک عاشق
 امور ی یوم یصح فی لعند سور د ادوله ، لعند لعند یصح سور د لدوة می القدر
 فکون معی روله ب شور د العند مع الحار لسی می من لوازم لعند عه اهل موز و انهر
 (حم کنه) () لسی معی (شور) می اعطاء طله (لاش) و می عارسة
 مستعرة الوم تقریات

- (۱) گفت چون ترسم چو هست آن طبل عید
 (۲) ای دهل های تهی و بی قلوب
 (۳) شد قیامت عید و بی دینان دهل
 (۴) بشنو اکتور این دهل چون بازگردد
- تا دهل ترصد که زخم او را رسید
 قسمتان از عید جان شد زخم چوب
 ما چو اهل عید خندان همچو گل
 دیک دول ما چه گونه می پرد

صَوْتَ ذَلِكَ الطَّيْلِ قَالَ مَا فِزَعُ

و نه و نه هو الملى لا ترعب

تر حف قتب اتجبت حلق علا

هم لثوب الروح كانوا الا فقيرو

فجح الميث بعزم فسورى

داغ ا شهم ان ميث حصر

كر و نذهب قسم فقسمة

ص داك انذهب احد سمي

يرتج ساء يولا اتي هرق

قام حتى اسحر عروما نرند

(۱) ذَلِكَ الْمَرْءُ السَّيِّدُ إِذْ سَمِعَ

كَيْفَ طَلَّ الْعَبْدُ قَسَى رَهَبُ

(۲) وَمَعَ الْبَغْسِ لَهُ أَصْحَقَالٌ لَا

فَقَبَحُوا الْقَبْ مَعْدُو مَوَا سَقِيرُ

(۳) حَانَ ذَلِكَ الْوَقْتُ بِمِثْلِ حَنْدَرِ

(۴) أَوْ أَقْدَى نَدَى ثُمَّ طَفَرِ

(۵) تَوَكُّوْا أَرْضَ أَنْتَ دَلِطْبَنَ

(۶) كَلَّ سَمْتِ ضَبٍّ مِنْ كَثْرَةِ مَا

خَشِيَ ذَلِكَ الْفَتَى أَنْ يَلْطَرِيقُ

(۷) بَعْدَ هَذَا الْأَسَدُ الضَّارِي الْعَتِيدُ

گفت چون ترسد دلم از طبل عید

مرد حان بددلان بی نفیس

حملك کیرم یا پیردازم بدن

حاصریم ایشک اگر مردی بیا

ر رهمن ریرند هر سه قسم قسم

که بگیرد زور ز پری راه در

تا سحر که زره بیرون می کشید

(۱) چونکه بشنود آن دهل آن مرد دید

(۲) دلت با خود هست ملر از ده کرد

(۳) وقت آن آمد که حیدر وار من

(۴) بر جهید و با سنگ برزد کای کینا

(۵) در زمان شکست و در آن طعنه

(۶) ریخت چندان زور که ترسید آن پسر

(۷) بعد از آن برخاست آن شیر عتید

(۱) حَارِجَ الْمَسْجِدِ حَرْ ذَا مَدٍّ

مَرَّةً كُفْرِي نِي أَتَوَلَّى

(۲) كَمْ كُتُورٍ وَضَعَتْ ذَاتُ مَرِّ

رَغَمَ ذَلِكَ الدَّاهِبِ حَنَّةً وَمَرِّ

(۳) إِنَّ هَذَا الدَّهْبَ الظَّاهِرَ فِي

وَرَدَ فِي قَلْبِ كُلِّ مَنْ عَدَّ

(۴) كَسْرَ لَا أَفْعَالٍ فِي نَفْسِ أَحَدٍ

(۵) وَضَعُوا فِي التَّذِيلِ فِي دَائِمِ

دَائِرُ فِي حَاطِرِ إِبْطِلِ حَاطِرِ

وَنَ فِي الْأَرْضِ وَرَى وَ دَهَبِ

وَنَ كَمَاسِ وَ كَمَاسِ مَنْ طَلَقَ (۱)

رُوحَهُ قَدَى وَ عَرَمَ مَا وَهَى

حَاشَ كَانِ وَ لَا تَدْرِ مَنْ

حَاطِرِ مَنْ أَتَى مَنْ تَصْطَفِي

دَهَبَ حَلِ لِهَ الدِّينِ فَدَ

وَنَ نَبَ دَهَبِ حَتَّى أَجْهَزَ

أَوْ تَقُولُ نَتِ أَسْمَ لِدَهَبِ

عَرَمَ فِي مَكَرَ مَنْ مَا حَصَرَ

(۱) نسخه ثانیة - و بکارات و کم من طلق -

(۱) دهن میگرد و همی آمد نزد

(۲) کعبه سپید از حدی این

(۳) این در ظاهر محط آمدست

(۴) کودکان اسلالم ، مشامد

(۵) اندر آن نوری چه گهائی نام در

(۱) و این حرف مراد عادلانه می بر عهد کوری و نه سستی ملامت کنندگان

سپهر آمد و خلاف مراد + محقق گفت -

(۱) تَلْ هُوَ قَدْ كَانَ ذَاكَ مَدَهَب
سَرْمَدِ سَوَّهَ مَا كَتَد

(۲) هُوَ ذَاكَ الذَّهَبُ الْإِبْرِيْزُ مَنْ
حَوَهْرًا وَ اللَّمَعُ وَ الْآلِقَا

(۳) هُوَ ذَاكَ الذَّهَبُ مَنْ فِيهِ قَدْ
نَصَاءَ عَن قُرْصِ لَمَر

(۴) شَمْعٌ مَسْجِدُ دَاكُ وَ لَمَر
نَهْهُ عَدَى أَدَى خَمْعِ مَرَش

(۵) فَاحْجَا حَقْرُ مَهْ بِي
وَلَهُ الرَّمِيْ أُنْبَى الْمَبْنُونُ إِذْ

(۶) مَثَلُ مُوسَى كَانَ دُو حَقْطُ سَمْعِ

مَنْ يَضْرِبُ الْحَالِقِ حَلَّ أَصْرَتْ
فِي مَن مِّنْهُ الْقَبِيلُ وَ أَحْدَا..

وَحْدَ دُنْدَهَبِ أَطْلَقَ وَ مَنْ
مِّنْهُ دَوْدُ مَضَى وَ أَتْلَقَا
وَحْدَ اعْتَبَ لَعْنَى مِّنْهُ يَحْدُ
نُورَهُ لَا نُورَ بِالْصُّوْعَمَرُ.

شَهْ كَانَ هُوَ مَنْ يَشْتَقِ وَرَى
هَكَانَ مَسْجِدُ وَ تَمَاشِ

صَمْعٌ فِي حَضَرِ لَمْعَا
مِنْهُ مَسْجُودُ وَ صَلَا يَتَحَدُّ..

نَازِي رَ بِي النُّورُ يَزِيدُ (۱)

(۱) دل بعلی (و هر آنک حدت موسی زدی بر من لامله امکو می آید)
را می دیکم من (ی سعه می راس سعه او عو) و آمد علی لار هدی .

کو نگردد کاسد آمد سرمدی

نوه بر سید کی و آب یاف

عند آید بر فعد در روشنی

خویش بر آب آب پیر وانه خو

س مبارک آمدن انداختن

کاسی دند و سونی بر درخت

(۱) بل زر مضروب ضرب ایزدی

(۲) ساری آید را آب تاب یاف

(۳) ال ی کو دل رو کرد عفی

(۴) شمع بود ان مسجد و پره نه و

(۵) سوخت پیر را دل در ساحتش

(۶) همچو موسی و ن مسعود بخت

- (۱) حَزَبٌ لَدُوْحَةٍ تَبْكُ فَتَحْنَأُ
 طَرٌّ أَرَأَى وَهُوَ تَدَبَّتْ عَدَى
 (۲) رَجُلٌ الْحَوْبِ يَدُ مِنْكَ الْمَطَرِ
 (۳) اُ عَلَامٌ هُوَ كَانَ أَنْتَ مِنْ
 أَبْطَلُ أَطْنُ لَكَ شَوْكٌ وَأَزْ
 (۴) فَهُوَ دُوْحَةُ مُوسَى وَ لَصْدَاءُ
 فَهِنَّ وَ دَعَهُ نُورًا وَ لَا
 بَابٌ تَمَّ تَرَادُفٌ وَ أَلْهَتَا (۱)
 ذَلِكَ النُّورُ نَدَى النُّورِ هَدَى
 نَظَرٌ رَحِمْتَ بَابٌ بَارَ الشَّرُّ
 عَسَلَتْ تَنَبَّى وَ فِكَ قَدْ كَمَنْ
 فِيهِ مِنْ ذَالِجَانِبِ النَّفْسِيِّ صَادُ
 مَلَأَ أَوْ لَكَ كَانَ فِي حَمَاءِ (۱)
 تَدْبِعُهُ النَّارُ اللَّثْمِي عِنْدَ الْمَلَأُ

(۱) صفا ن ها بودی ن موسی بی ن رب جامع صفت (ای صفت لکوس
 من سرك الاقدس) (۲) فهو یعنی الولی و المرشد

- (۱) چون شباهت برو موهو و
 (۲) مرد حق را چون به بیبی ای بحر
 (۳) تو را خود می آئی و آن در نو است
 (۴) او در حس موسی است و پر صفا
 بار می پداشت ن خود نور بود
 تو که صفت روی بر ن بار شش (۱)
 ن و خار طری باطل این سوا است
 نور حواص نارس محوای ناری بیا

(۱) برخی از شرح گفته اند شرح معنی اوصاف شره است و صفاه بار به بشر
 م به اصفاه صفت شخصی و خود شخص یعنی به گمان داری که هر مرد حق و صاف بشر
 مدعی است زیرا که در مصراع و ن است سوم مرد حق و در تحت بر صفا گفته پس صفا
 اوصاف است و در مصراع دوم مضمومند که آن صفا را با ن بار حواص که و صاف
 لیه است نه بار که و صاف شره است صفاه ۱۸۹ ح بر شرح چراغ بود بر رجوع
 شود - سزواری هم در این خصوص چیزی نه نگاشته است -

- (۱) أَفَلَا كَانَ فَطَامَ ذِي الدُّنَا
لَكِنِ السَّلَاحَ مَهْ دَهْتُوا
ظَهَرَ نَارًا وَكَمْ أَبْدَى الْعَنَاءَ
وَبَدَى النُّورَ الَّذِي هُمْ طَبِئُوا
(۲) قَادِرٌ أَنْ السَّمْعُ لِنَدَسِ آتَدَ
عَالِيًا كَانَ لَهُ النُّورُ اتَّقَدَ
(۳) لَسَ دَامَسَ مِثْلَ يَرْبِ أَخَرِ
ذَا يَكُونُ النُّورَ وَصَاءَ زَهَرِ
وَالْحَسْبُ يُحْرِقُ دِلَاءَ سَمِ
صُورَةَ نَارًا وَ وَرَدَ الزَّائِرِينَ
(۴) ذَا كَيْتِلِ النُّورِ لَكِنْ مُعْرِقُ
ذَلِكَ مِنْهُ قَسَتْ بَا تَنْقُ
فِي زَمَانِ الْوَصْلِ شَكْلُ الشُّعْلَةِ
لَطِيفُ . آتُورِ سَامِي لِرِقْعَةِ
تَهُ حَلَّ وَهُوَ نُّورَ لِحَاصِرَتِي
كَانَ نَارُ لُغْدَاءَ لِعَابِدِينَ

- (۱) نئی نظام این جهان ناری نمود
سالکان رفتند آن خود نور بود
(۲) پس بدان که شمع دین بر میشود
این نه همچون دیگر آتشها بود
(۳) این نماید نور و سود یار را
و آن بصورت نار و گل رَوّار را (۱)
(۴) این چو سارنده ولی سوزنده
و آن که وصلت دل افروزنده
(۵) شکل شعله نور پاک سار وار
حاضراں را نور و دوران را چو نار

(۱) مرداد زوار پیسه بصیرت است صفحه ۲۰۲ اسرار الحکم سرودی

ملاقات ذاك العاشق مع صدر جهان

- (۱) قَالَتُخَارِي ذَاكَ آيَضًا ضَرَبًا
فَوْقَ شَعْرِ سَيْمِهِ وَالْتَمَا
وَ مِنْ الْعِشْقِ بِهِ ذَاكَ الْكَتْمَ
عَدَّ سَهْلًا وَ بِهِ الدُّظْفَ وَحَدَّ
(۲) اَهُ دِ الْمُحَرِّقِ تَحْوِ عَمَلِكَ
دَهَبَ تَوَّأَ يَتَلَبَّى الْمَلِكِ
(۳) ذَلِكَ صَدْرُ جِهَانٍ قَدْ حَطَرَ
تَهُ حُبَّ وَ لَذَا عِنْدَ السَّحَرِ
مُلُ يَا وَحْدَ حَالٍ مِنْ سَ
هَامَ كَيْفَ يَنْتَهِي أَطْيَرُهُ لَنَا
(۴) فَعَلَّ ذَنْبَ هُوَ حَرِي حَطَ
لَهُ اَلْقَيْنَا وَ اَلْكِنْ مَاخَسَّرَ
خَاطِرُ الْمُجْرِمِ يَتَا فِي كَدَّرَ
(۵) حَسْبَ رَحْمَتِ هَبَ مِنْ حَذَرِ
لَهُ فَنَا وَ عَلَى الْغَفْوِ اَتَكَلَّ
عَيْرَانٍ فِي الْحَدَرِ اَتَفَ اَمَلُ

ملاقات آن عاشق با صدر جهان

- (۱) آن یغاری نیز خود بر شمع زد
کشد بر ر عشق آسان و کند (۱)
(۲) آه سو دامن سوزی که به دل شد
در به صدر جهان مهر آمده
(۳) گفت ما خود در سحر که کای احد
حال آن آواره ما چون بود
(۴) او گدھی کرده و ما دیدیم لیک
رحمت ما را نمیدانست فیک
(۵) خاطر مجرم و ما ترسان شود
لک صد امید در ترسش بود

اِنَّا مَن كَانَ يَخُوفُ وَ رَحِمَ
 ذَهَبَتْ دُومًا اِلَى قَدْرِ بَرْدٍ
 مِنْ عَلَى الرَّاسِ لَهُ الْمَاءُ يَصِيرُ
 وَ يَحْمُ عَنْ قُبُوبِ اِحْدَاهِ
 كُلُّ اَقْعَةٍ عَنْهُ تُصْعِقُ
 لَهُ عَطِي شَرُّهُ لَا قَبْلَ بَعْدِ
 رَحْمَتِ هُوَ وَ زَحْلُ حُلْ
 نَسَتْ مِنْ مِيبِهِ قَدْرُ بَرْدٍ
 مِثْلَهُ يَنْمُو . . . مَا قَدْرُ
 وَ يَكِلْ مُوَجِدِ ذِي اَثَرِ

(۱) قالو فتح نسو لجال احص
 (۲) مبي كتف احص النار قد
 لا الى قدر من العنى تكثير
 (۳) آه بالعلم احص الامس
 (۴) ارفع يحوف فحاط رفع
 دائما في الموضع كل اخذ
 (۵) مثل عرف الدوحه سر رحل
 ولذا الاوراق من عود خيش
 (۶) و يوفق البريق ذياك الورق
 في النفوس و الهوى الشجر

آن که ترسد من چه ترسانم ورا
 بی بدان که حوشی از سر میرود
 خائفان را ترس بردارم ز خلم (۱)
 هر کسی را شربت اندر حور دهم
 زان درود بر که از چوب سحت
 در درخت و در نفوس و در سبزه

(۱) من بترسانم و قبح و یاوه را
 (۲) بهر دیکه سرد آدر میرود
 (۳) آیمس را من بترسانم بعلم
 (۴) پاره دوم پاره در موضع بهم
 (۵) هست سر سرد چون بیخ درخت
 (۶) در حور آن بیخ رسته برکها

- (۱) قَدَمَكَ مِنْ نَعْرِ مِنْ شَجَرٍ
مَدَّ فَوْقَ الْفَلَكَ صَلَا تَنْتَ
(۲) اِذْ مِنْ لِعَشْقٍ عَلَى مَنَظَرِ الْعَلَكِ
كَفَ لَا يَنْتَ سِرًّا وَ عِيَانِ
(۳) لَهُ عَفْوٌ لَدَنْ فَوْقَ قَلْبِهِ
اِذْ اَنَّى مِنْ كُلِّ قَسْبٍ مَنَقْدُ
(۴) فَتَقَى اَنْ مِنْ الْقَسْبِ اِلَى
لَا كَيْفَ لَسَدَنْ مِنْ هَمَا
تَلَوْنَاوْ لِنَطْفِ سَامِي الْاُتْرَ (۱)
فِي السَّمَاءِ قَرَعُهُ الرَّا كِي تَنْتَ
تَمَّ قَدْ تَنْتَ رَاقِ الْعَلَكِ
فِي خَانِ حَبِيبِكَ صَدْرُ جِهَانِ (۲)
صَرَبَ مَوْحًا وَ حُبُّ قُرْبِهِ
تَحُو قَسْبٍ مَمَّ نُورٌ يُؤْخَذُ
قَسْبٍ لَمَقْدُ كَارٍ فِي الْعَمَلِ
تَعْدَا نَ اِفِرَاقُ اَلْهَمَا

(۱) الاله في سودة براسم انه تر كيف سرور الله مثلا كلمة طنة كشجرة صه
صدا ثابت و فرعها في السماء نومي كنها كل حين اذن رها (۲) و في سعة برمتج
له العارسة و معها لخاص ي لست من شجر الوداد ي لاعمار لخاص عت على
لعت عصا سجرة الاعمار ي وصل الى اعطك حناح تأسر لاعمال والعش والبيعة

- (۱) ر هت برهست دشجر وه
(۲) چون برست از عشق بربر آسمان
(۳) موج میرد ر دلش عمو كنه
(۴) كه در د ن در یقین دورن بود
اصلها ثابت و فرع في السماء
چون نروند در د صدر جهان
راكه ز دل ت در آمد روره
بی جدا و دور چون دو تن بود

- (۱) لَمْ تَكُنْ الْمَسْرُوجَةَ مُتَّصَةً
 لَيْكِنْ التَّوَرُّ مُدَامًا لَهَا
 (۲) لَيْسَ يُلْقَى عَاشِقٌ قَدْ طَلِمًا
 وَ لَهُ الْمَعشُوقُ دَوْمًا مَا طَلِمَ
 (۳) غَيْرَ أَنَّ ابْعَثْ فِي الْعَاشِقِ قَدْ
 وَ إِدَامًا الْعَشْقُ فِي الْمَعشُوقِ فَر
 (۴) إِذْ يَهْدِ الْقَلْبَ بَرَقَ الْحَبِّ بَانَ
 (۵) حُبٌّ إِذْ فِي قَلْبِكَ ضَعْفًا بَدَى
 فَبَلَا شَكٍّ لَكَ الْحَقُّ وَجَدَ
 صَائِسٍ تَابِ الْمُنْفَصَّة
 كَانَ مَمْرُوحًا وَ كَالْفَرْدِ هُمَا
 وَضَلْ مَعشُورٍ وَ فِيهِ رَعْدُ
 لَا وَ لَا فِي حَبِّهِ أَنْ رَعْدُ
 أَضْعَفَ كَالْوَارِ أَحْمَمَ وَ هُدَى
 حَبِّ سَوَى مَدْحِ لَا تُر
 وَ مَصَا فَاغْنِي بِدَاكِ الْقَلْبِ كَانَ
 لَكَ حُبُّ الْحَقِّ وَ ارْدَدْتَ هُدَى
 حَصًّا ۖ أَعْطَاكَ سُعُودًا وَ رَشَدَ

(۱) متصدا نبود مسال دو چراغ

(۲) هیچ عاشق خود نماند وصل جو

(۳) عشق معشوقان خوش و غریبه کند

(۴) اندر آن دلجو مستی میدان که هست

(۵) هست حق را بی گمانی مهر تو

(۱) متصدا نبود مسال دو چراغ

(۲) هیچ عاشق خود نماند وصل جو

(۳) لیک عشق عاشقان تر و کند

(۴) چون درین دل برو مهر دوست حسب

(۵) در دل تو مهر حق چون شد دو تو

(۱) مبالغه معشوق گشتن آب و مانند آن (۲) در چه کسان می عشق عاشقان در

نی لاغر کند ماند چه کسان و عشق معشوقان در غریبه کند - (۳) کلمه این درین مصرع

به عاشق است و آن در مصرع دول به معشوق است -

(۱) أَبْدَأُ صَوْتُ لَتَصْفِقِ الْبِدْ
 مِنْ يَدٍ وَاحِدَةٍ مِنْكَ يَلَا
 (۲) فَإِذَا مَا الظَّامِي حَنَّ الْأَ
 اِيضاً الْمَاءُ يَحِرُّ أَيْنَ كَانَ
 (۳) إِنَّ هَذَا الظَّمَا فِي رُوحَا
 تَحْنُ مِنْ آخِلِهِ شَوْقًا وَ عَنَّا
 (۴) حِكْمَةُ الْحَقِّ الْقَدِيرِ ذِي لَنَا
 صَيَّرَ الْوَاحِدَ مِنَّا الْآخِرَا
 (۵) فَمِنَ الْحَكِيمِ الَّذِي قَدْ ذَكَرَا
 هُمْ رُوحٌ تَعْدُ رُوحٌ عَشْفُوا
 (۶) كُلُّ زَوْجٍ طَلِبَ فِي الْعَالَمِ
 وَ يَتَحَقِّقُ كَيْتَلِ الْكُتُبَا

(۱) نسخه ناسخ و م عموا

(۱) هیچ بانگ کف زدن ناپید بند
 (۲) نشانه می نالد که کو آب گوار
 (۳) جذب آب است در عطش در جان
 (۴) حق به حکمت در قضا و در قدر
 (۵) جمله اجرای جهان را حکم پیش
 (۶) هست هر حقی از عالم تحت خوا

مَا أَتَى لِلخَارِجِ مِنْ أَحَدٍ
 يَدُكَ سَائِدَةً فِي دَالِمَا
 تَيْنَ كَانَ لَمَاءُ عَدُوٍّ حَتَّى
 شَارِبُ الْمَاءِ قَهْلًا لِي مَانَ
 كَانَ حَذْبُ الْمَاءِ بِالْحَبْلَا
 هُوَ فِي شَوْقِهِ مِنْ أَحَدَا
 فِي تَقْدِيرِ الْقَدْرِ أَنْ كُنَّا
 عَاشِقَ كَانَ أَنَّهُ نَاطِرِ
 كَلَّ أَحْزَاءُ الدُّنَا مَا أَنْ يُرَى
 رُوحَهُ دُونَ كَيْفَ هُمْ حَقِيقُوا (۱)
 رُوحَهُ حَبِّ يَتَقَدَّبُ هَائِمِ
 كَانَ وَالْأَيْسَرِ أَدَامَا الطَّلَمَا

از یکی دست تو می دست دگر
 از هم می دلد که کو آب حواری
 ما از آن او و او هم ز آن ما
 کرد ما را عاشقان هم دگر
 حمت حمت و عشق حمت حویش
 راست همچو کهر باده و در گاه

- (۱) فَأَلْسَمَا قَالَتْ لِذِي الْأَرْضِ مَدَامُ
أَنْ مَقْطُوسٍ كُنْتُ وَأُحْدَدُ
(۲) فَالْسَمَا عِنْدَ دِي لَعَلَّ رَحُلُ
لَهُ بِذَلِكَ دَمْتُ هَدِي كَمْ
(۳) أَدِيهَا لَمْ تُقِ حَرِّ فَنِي
إِذْ بِهَا مَا بَقِيَ رَطْبٌ وَظَلٌ
(۴) فِي السَّمَاءِ السُّرُجُ لِرُؤْيُ مَدَدُ
بُرُوحِهَا الْمَائِي الْأَرْضِ بِنِ
(۵) وَلَهَا الرُّجُ الْمَوَائِي السَّحَابُ
كَمِي بِذَا كَلُّ بُحَارٍ نَحْنُ
(۶) نَرُوحُهَا النَّارُ حَرُّ الشَّمْسِ قَدْ
مَتَلُ مَقْلَابٍ بُوْحِهِ وَ نَظْهَرُ
- مَرْحَا مَعَكَ ا وَقَقِ الْمَرَا
أَنْتِ وَالْحَدُّ كَيْمِي يَرِيدُ
و السَّمْتُ نَمْرَاةٌ كَانَتْ فَكُلُّ
هُوَ رَنْتُهُ وَشَبُّ وَ نَسِي..
رَسَلُ حَرًّا وَ كَمْ شَبُّ بِهَا
عَمِي أَعْطَاهُ وَ أَزَلْتُ حَسْتُ قُلُ
لِثُرَابِ الْأَرْضِ أَعْطَى وَالْمَدَدُ
بِنِهَا مِنْ يَطْبُ حَقَّةً عَدَا
سَوَقُ فِيهَا بِهَا جَرُّ الرِّكَابُ
يَسْتَحِبُّ بِنَهَا يَصْنَعُ حَسَنُ
كَانَ مِنْهُ وَمِنْ النَّارِ أَتَقَدُّ
عَدَبُ لَحْمَرَاءِ فِي حَقْدٍ وَ فُهِرُ

- (۱) آسمان گوید زمين را مرحبا
(۲) آسمان مرد و زمين زن در خرد
(۳) چون بماند گرميتي بپرستد او
(۴) بريح خالي حاك رسي ر سيد
(۵) بريح بادي ابر سوي او برده
(۶) بريح آتش گرمي خورشيد ازو
- با توام چون آهن و آهن رها
هرچه آن انداخت اهن مي پرورده
چون نماند تری و نم بدهد او
برج آبي تروش اندر دعد
تا بخارات و خم را پرکشد
همچو قاه سرج و آتش پشت و رو

(۱) فِي الزَّمَانِ الْفَلَكُ مِثْلَ الرِّجَالِ
 (۲) دَارَ حَوْلِ الْكَسْبِ دِي لَارْصُ غَدَتْ
 مِنْ تَدَايِيرِ الْوَلَادَاتِ يُدِيرُ
 (۳) قَالَسَمَا وَالْأَرْضَ آيَقْنَ عَقْلَا
 (۴) فَكَلَا الْوَدَيْنِ ذَيْنَ لَوْهَمَا
 فَيَلَمَهُ كَالزَّوْجِ قَدْ كَانَا مَمَا
 (۵) يَسُوِي الْأَرْضِ اللَّثِي أَمَا تَلِيَقُ
 وَ مِنْ الْمَاءِ وَ مِنْ حَرِّ السَّمَاءِ
 (۶) وَ لَذَا الْآثَتِي تَعْبِلُ لِنْدَكَرُ

حَارَ نَعِي الْمَرَاتِ فِي كُلِّ حَالِ
 رَنَّةَ التَّسْتِ وَ كَتَمَ قَدْ أَوْحَدَتْ
 وَ الرِّصَاعَ مَا بِهِ اللَّابِ يُحَرِّ
 حَسْتُ فَعِلُ الْعَقْلَا عِبَلَا
 لِي يَدُوْقَا لُطْفَ كُلِّ مَتْمَا
 زَحَفَا الْعَصْرِ يَنْقَضُ وَ دَعَى
 فَعَمَى يَنْتُ وَرَدُ وَ شَقِيقُ
 قُلْ إِذَا مَا وُلِدَ مَا نَعْمَا
 لِيَكُونَ كَأَيْلَا مَا قَدْ صَدَرُ

همچو مردان گره صکب بهر زن
 بر ولادات و رضاعتی می نهد
 چونکه کار هوشمندان می کند
 پس چرا چون جفت در هم می خیزد (۱)
 پس چه زاید ز آب و تاب آسمان
 بود تکمیل کار همه کر

(۱) هست سر بردار واک اندر دهن
 (۲) دین دین کذب و بیهوا مسند
 (۳) پس زمین و چرخ را دان هوشمند
 (۴) گرفته از هم این دو دلبر می روند
 (۵) بی زمین کی گل بروید ارعوان
 (۶) بهر آن میلست در ماهه بفر

- (۱) مِنْهُمَا مِ دِ اُنْشَى وَ ذَكَرَ
 بِطَنُ عَالَمِ مِ دِ مَدَمُ
 (۲) عَمَهُ مِ كَلِ حَزْ، يَصْعُ
 كَرَى يَهَذَا الْاِتِّحَادَ لَهْمَا
 (۳) قَمَعَ اَللَّيْلُ اَلنَّهَارَ بِاِعْتِنَاقِ
 لَهْمَا فِي الْوَاقِعِ زَادَ اِتِّفَاقِ
 (۴) قَتَدَى صَهْ اَنْ وَ هَا
 كَرِ لَا اَنْبَارَ حَوْلَ وَ مِعِ
 (۵) كَلِ قَوْدَ مَهْمَا لَا حَرِ
 اَسْمَا مَعِ كَتَبِ مَهْمَا
 عَمَهُ حَتَّى لَا يَكُ وَ اَنْ
 اَتَّحَدَ اَوْ مِمَّنْ اَلطَّامُ
 حَوِ حَرَّ وَ دَوَّ بَصْعُ
 خَصْلُ تَوَدَّ دَوَّ يَهْمَا
 هَكَدَ صُورَهُ كَانَ اَفِرَاقِ
 طَلِبَ الْوَاحِدُ لِثَانِي اَلتَّلَاقِ
 مِ صَدَنِ وَ حَضَنَ جِهَارِ
 وَاِجْدِ دَارًا يَنْقَلِبُ وَ اِلِغِ
 طَلِبَ مِثْلَ الْقَرِيبِ اَلنَّاصِرِ
 وَ يَبِينُ كَالَيْلَا مَا لَهْمَا

تا بقا باید جهان زین اتحاد

ز اتحاد هر دو تولیدی ژهد

مختلف صورت ها اتفاق

لیک هر دو یک حقیقت می‌تند

از پی تکمیل فعل و کار خویش

(۱) میں ایدر مرد وزن حق زان نهاد

(۲) میل هر حروی بحر وی می‌نهد

(۳) ش چمیں ا و ا ا ا ا ا ا ا ا

(۴) دروشت طهر دو ص و ا ا ا ا ا ا

(۵) هر یکی خواهان د گروا همجو خویش

(۱) إِذَا يَلَاتُ الْيَلِ غَدَى الطَّعْمُ يَلَا
تَحِي وَ رَاحٍ مِنْ الْيَوْمِ حَتَّى
فَإِذَا مَا يُخْرِجُ وَقْتُ النَّهَارِ
تَوَلَّى لَمْ يَدْرِ غَدَى لِنَفْسٍ صَدْرُ

فی بیان حذب کل عصر لجسه المحتس فی ترکیب الادمی

(۲) فَأَتَرَبِ لُتَرَبِ تَتَد
قَالَ خُفَّ نَارًا فِي الزَّمَنِ

قُلْ تَرَا الرُّوحَ وَتَرَا
كَالْقُصَارِ فَلَكَ الْأَصْلُ أَنَا

(۳) حَسْبُكَ أَنْتَ وَحْدَكَ لَكَ
عَمَّا دَرَى أَنْ تَقْدُو وَطَنُ

رَأَيْتُكَ تَرَا رُوحَ طَهْر
حَوْضِ خُفَّ نَارًا رُوحَ صَبْر

(۴) فَنَقَمَ قَالَ وَكَيْفَى
مَوْئِي تَحِلْ وَمِي وَبِ لَعَب

هَبِّي وَهَبْتُ دُونَكَ مَوْئِي
هَبِّي كَيْفَى حَوْضِ تَحِلْ

(۱) اِذَا يَلَاتُ الْيَلِ غَدَى الطَّعْمُ يَلَا
تَحِي وَ رَاحٍ مِنْ الْيَوْمِ حَتَّى

حذب کل عصر لجسه المحتس فی ترکیب الادمی

(۲) فَأَتَرَبِ لُتَرَبِ تَتَد
قَالَ خُفَّ نَارًا فِي الزَّمَنِ

(۳) حَسْبُكَ أَنْتَ وَحْدَكَ لَكَ
عَمَّا دَرَى أَنْ تَقْدُو وَطَنُ

(۴) فَنَقَمَ قَالَ وَكَيْفَى
مَوْئِي تَحِلْ وَمِي وَبِ لَعَب

طَبِيبُ أَمَاءٍ بِهِ دَوَاءُ رَغَبٍ
وَأَخُو مَنْ عَرَسَتْ فِي رَمَانٍ
دَائِمًا قَالَتْ لَهُ فِي الْعَلَنِ
إِسْلُكَ أَرْجَعْ نَعُونًا أُولَى الْكَأِ
دَائِمًا فِي الْبَدَنِ حَلَّتْ غَرَضُ
مَاهَا مِنْ دَسَنِ مُعْتَصِرٍ
وَهُوَ تَرْدِي تَدْرِجٍ يَنْ
مَعْصِيهِ يَنْقُصُ مَنَّهُ نَطْلَعُ
عَمَدَتِ أَرْحَنُهَا مُجْمَعَةٌ
مَوْبُ وَ سَفِي وَ حَوْر وَ عَمَا
وَبَقَاكَ عَدْنُ مَنْ شَرِه
حَدَبِ الْأَصْلِ لَهُ فِيهِ سَنَ

(۱) سَلَاةُ الْبَدَنِ نَقْصُ الرُّطْبِ
قَالَ عَبْدُ حَوَالِيَا سَلَاةُ
(۲) كَرِهَ سَارَ جَرَّ سَدَنَ
تَبَّ مِنْ سَارَ صَرِيحٌ صَدَاكَ
(۳) وَجَدَ السَّارِ وَ سَتَعُونَ مَرَضُ
حَصَنَتْ مِنْ حَدَبِ كُنْ عَصْرُ
(۴) مَرَضُ يَتَوَسَّعُ تَحْرِيبُ نَدَنَ
كَانَ بِهِ كُلُّ الْأَصُولِ نَدْفُ
(۵) دِي الْأَصُولِ كُنْصُورٍ رَغَبِ
وَلَهَا لَا رَحْلًا هَ هَتِ سَوِي
(۶) كَتَلُ فَرْدٍ رَحْمَةً عَنْ غَيْرِهِ
ظَيَّرَ كُلَّ عَصْرِ طَارَ يَقِينَ

این دی ۱، غریب سدی ه
که، ناری از سال حوین کیر
لذ کششهای عناصر بی رمن
نه عناصر همدا را واهه
مر که، در حوری و عمت پا کش
مرح ه، سطر یقین پرو در

(۱) نری من را بگوید آنها
(۲) ریه من اعمی حاد نه
(۳) هست هفتاد و دو علت در بدن
(۴) علت آنها تا من را شکست
(۵) چار مرغ بد، عناصر سده پا
(۶) پای شان را و این که چه در

- (۱) حَذَّهٗ هَذِي لَا أَصُولَ يُفَرِّوْنَ
 (۲) مُرَصِدٌ فِي جِسْمِهَا حَتَّىٰ يَلَانَ
 يُحْرِقُ نَارًا وَ طَبَّرَ كُلَّ حَرَّةٍ
 (۳) حَكْمَةُ الْحَقِّ تَقْدِرُ دَعْلُ
 (۴) كُلُّهَا بِالصَّحَةِ قَالَتْ أَلَا
 تَشْهَدِينَ قُلَّ أَنْ يَأْتِيَ الْأَجَلُ
 (۵) حَتَّىٰ أَنْفَىٰ كُلِّ حُرُوفٍ زَنْهَقُ
 كَانَ لِلرُّوحِ الْغَرِيبِ «لَا الْبَدَنُ»

- كُلَّ أَنْ يَالِدِهَابٍ وَ الرُّحُومُ
 ذِي التَّرَاكِبِ يَعْلَمُ وَ يَقْنُ
 صَدْرٌ مِنْ أَصْلِ لَهُ مِنْ غَيْرِ نَارًا (۱)
 تَمَعُ أَجْمَعُهَا حَتَّىٰ لَا حُلَّ
 نَارًا لَا حَرَّةٍ نَسَبَ لَا حَلَا
 نَسَبٌ يَحْدَى طَبَّرَانِ مَحَلَّ
 طَبَّرَ مَعَ ضَبِّهِ كَفَ الْفِرَاقُ
 وَ وَجَدَ لَا الْقَوْرَ مِنْ رَبِّ الْيَمْنِ

(۱) سقّه- ثابته بعه بره

- (۱) حذبّه این اصلها و فرعها
 (۲) تا که این ترکیبها را بر دود
 (۳) حلیست حق جامع بدین
 (۴) گوید ای اجرا جان مشهور نیست
 (۵) چونکه هر جزوی بحیثیت ارتفاق
- هر دهر را در دهر در جسم
 هر - ه - جزوی باص خود بدین
 جمع شان دارد بصحت تا اهل
 در دهر پیش را در دهر بدین
 چون بود جان غریب اندر فراق

فی بیان ابجداب الروح لعالم الادواح وطلها و میلها لمقرها
و انقطاعها عن احراء الاحسام اللتی هی قید لرحل بازی الروح

- (۱) قَالَ الرُّوحُ اَحْرَاءُ
فَدَعَرِيسَ عَرَبِيٍّ كَانَتْ تَمُرُّ
مِنْ سَقْنَتِهِ وَ تَمُرُّ بِالْقَرْشِ
تَدَا عَرْشُهُ قَرَفِي صَهْرٍ
(۲) اِنْ مِثْلَ الْبَدَنِ تَحَوَّ الْخَضِرُ
و مِدَادَ حَرَسٍ مِنْ دَمِهِ
(۳) اَصْلُهَا مِنْهَا وَ مِثْلُ الرُّوحِ كَانَتْ
عَدَابَ وَ حَيٍّ كَلَّ آلَ
و لَمَّا كَانَ وَ مِنْهُ هُوَ
(۴) كَانَتْ مِثْلُ الرُّوحِ تَحَوَّ الْحِكْمَةُ
و لَعْنَتِهِ وَ الْعَرِيَّةُ لَحْمُهُ
كَانَتْ مِثْلَ الْبَدَنِ فِي الْكَرَمِ وَ اَلَا
حَقْلٍ وَ السُّتَانِ مَعَ رَوْضٍ وَ ظِلٍّ
(۵) كَانَتْ مِثْلُ الرُّوحِ دَوَّمَ بِالْشَّرَفِ
و اَمَلَا وَ لَكَسَبَ اَسْبَابَ الْعَنَفِ

در مورد شدن مساوی در سائیم از ارواح و تفاحای از و در او بعضی حور و در سقنات و در

از احراء احسام که کرد با او مار در رحلت

- (۱) گوید ای احراء یست فرشیم
غریب من تلخ تر من عرشیم
(۲) میل تن در سبزه و آب روان
زبان یوه که اصل او آمد از آن
(۳) میل جان اندر حیات و در حی است
رانکه جان لامکان اصل وی است
(۴) میل جان در خدمت امت و در عنو
میل تن در باغ و راعست و کروم
(۵) میل جان اندر ترقی و شرف
میل تن در کسب و اسباب علی

(١) مِيلُ ذَلِكَ الْعَشَقِ دَوْمًا وَ الشَّرَفُ

و بعد ا قال فی حقیقت

(۲) حاصل نامہ و کتاب طاب

(۳) وہ کان آو ہول شہر د

جندو صومر

(٤) کُلُّ حِوَانٍ مَاتَ وَ حُمَادٌ

کَنْزٌ مِّنْ کَانَ مُرَادًا کَنْزٌ مِّنْ

کارِ سخاوت و انصاف میں شغف

و بحور قه لمعنى طيب^(١)

روح مطلوب له بالراغب (٧)

صَارَ مِنْ غَيْرِ انْتِهَاءٍ وَكَذَٰلِكَ

كتاب المثنوي ذي السَّق (١)

آدمی و فی، موس و د، د

لَا مُرَادَ لَهُ حَبِّ وَالْأَمْسِ

(۱) لایۃ فی سورۃ المائدہ مضاف الی ذلک قوله بحکمهم و حکمو (۲) و فی

و عدل خود عدل بی عیب عنه و بی سخط و روای ای عالیّه -

(۱) میل و عشق آن شرف ہم سوی جاں

(۲) حاصل آن که هر که او طالب بود

(۳) گر بگویم شرح

(۴) آدمی حیوان سے بھی بہتر ہے

زین وحب را و بھون را بھوں (۱)

حاجی مطلوبی برو راعی بود

مثنوی، هشتاد تا کلام شود (۲)

هر مرادی عاشق هر بی‌مراد

(۱) سرواوی در صفحه ۲۵۳ سراد ایضا است به شرح ذیل که عروسی

یگانه است . (۲) در عدد سچ (هشتاد و نه) آمده و در هر دو نسخه

مرد تنها کثرت است مر جود نه ر سارحان مشوی بگاسه که لعد (ن) در کتب

قدما مجلسی گنبد اسماعیل شده است - شرح قصه - در شارحر شوی سل از فرهنگ

جهانگیری نوشته که (تا) مخفف نای است و معنی تخته کاغذ است -

حَوْلَ طَرِيفِ أَمْرٍ إِذِينَ هُمْ
 دَأْمَرُ دُونَ وَ فِيهِمْ زَعِيمُوا
 صَفَّ حَبِ الشَّيْنِ عَشِقُوا
 عَشِقُوا الْحَدِيثَ حَتَّى تَهُمَّ
 خَرَقَ حَبْرَ دَوْمٍ لُهُمْ .
 سَهَرَتْ دِي الْكَهْرِبَاءِ فِي أُنْدِ
 سَبَكِ يَنْوَضِي حَذْوُ حَنْهَدِ
 زَادَ بِهِ جَرَّ سَمِي
 هُوَ صَدْرٍ سِدْرٍ صَدْرٍ جِهَانِ
 مِنْ سَمِ سَمِ سَمِي وَالشَّهْنِ
 مَشَقَّ رَوْ لَهْ مَتَا نَدَى

وان مرادان حرف آنها میکنند
 میل معشوقان خوش و یافر کند
 عشق عاشق جان او را سوخته
 گاه می کوشد در آن راه دراز
 نافت اندر سینه صدر جهان
 رفته در مخدوم و مشفق شده

(۱) فِيهِ مِنْ نَفْسٍ مَرَادًا لَهُمْ
 دَأْمَرُ دُونَ هُمْ قَدْ حَذَوُ
 (۲) عَرَّ نَحْبَ مَنْ قَدْ عَشِقُوا
 (۳) حَسْبُ كَثْرًا فَعَشِقُوا مِنْ هُمْ
 عَشِقُوا مَنْ قَدْ عَشِقُوا رَوْحَ هُمْ
 (۴) وَشَكْلَ عَاشِقٍ زَادَ عِنِّي
 كَرَّ يَسَّ طَرِيفَ رَحْبَ قَدْ
 (۵) حَتَّى هَدَّ عَشِقُوا مِنْ ذَلِكَ قَدْ
 أَمَعَ الثَّوْرُ لَهُ فِي كَلِّ
 (۶) وَصَدْرُ الْمَشْقُوقِ دُونَ وَ جَرَّ
 رَاحَ فِي مَخْدُومِهِ مِنْهُ غَدَى

(۱) بی مرادان بر مرادی می تفند
 (۲) لیک میل عاشقان لایعز کند
 (۳) عشق معشوق در روح و روحه
 (۴) کهریا عاشق بشکل بی نیاز
 (۵) این راه را عشق آن تشنه دهان
 (۶) دود آن عشق و غم آتشکده

- (۱) و ساموس له و لعظم
 (۲) اَسْتَحْيَ اَنْ يَسْتَلَّ مِنْهُ الْجَنَانُ
 حَبَّ وَالسُّلْطَانُ ذَالْلَطْفُ مَنَعُ
 (۳) بهت عقل و زاد عجا
 و بان الجذب من ذاك الطاف
 (۴) اترك الحرة عن خوف
 (۵) كان فيه الله اذرى ذالك كلام
 دلش صاحب دود سحر
 (۶) من هويا مقتني قد سحبا
 دار من بسماك ان صر

(۱) كان من لكسر سمون حمر ، ساموس لعصبه و عصبه و من عجب ساء لمره
 اجمعه السحرة من قبائل شتى اى عرضه و وقاره بعد استحي ان ينفعه منه -

- (۱) مثل ساموس ، بوس ا
 (۲) رحمتش مشتاق آن مسكين شده
 (۳) عقل حيران كايں عجب او را كشيده
 (۴) ترك جلدي كس كه رين نا واقى
 (۵) اين سخن را بعد از اين مدفون كنم
 (۶) كيست آن كت ميكشد اى مقتنى
 شرم مى آيد كه واحديد ازو
 سلطنت رين لطف مانع آمده
 يا كشتن زان سو بدين جانب رسيد
 لب به به بند الله اعظم بالخفى
 ان كشنده ميكشد من چون كنم
 ر كه مى رگ روت كه ده

- (۱) نَفْسًا آتَتْ أَهْتِمَامًا لِلْصَفَرِ
 نَصْرًا وَهُوَ لَكَ لَا عَنْ حَرِّ
 وَأَتْبَعَهُمُ دَاكٌ مِنْ هُدًى تَسْبِ
 أَوْ هِيَ أَيْتُهُ صَنَعَ مُتَمَسِّ
 مِنْ عَزَمٍ وَمَا فِيهِ تَقَى..
 أَمْسَرَ كَثْرَةً كَمْ حَسُنَتْ
 دَرَسٌ كُلُّ يَرْوَمُ سَوَقَهَا
 مِنْ مَرْدٍ عَقْدَ أَوَّلَاكِ شَيْنِ
 قَتَلَتْ كَمْ مَرَّةٍ قَدْ كَسَرَا
 كَرٍ وَلَحْظٌ مِمَّا أُعْذِ
 حَمَاحٌ أَلَّهُ لَا تَمُرْ طَهْ
- (۲) لَمْ يَجْلِبْ آخِرَ دَوْمًا سَحَبِ
 كَلِّ سَمْبٍ رَاجِعٍ حَتَّى أَفَرَسَ
 (۳) تَحَدُّ حَرٍّ مِنْ أَمْدَسِ
 (۴) وَ هُدًى قَرَسَ مِنْ فُطْبِ
 قَهْ يَ دَوْمٌ عَمِبَ نَ قَوْقَهَا
 (۵) هُوَ مَبْتُكُ تَمَبِ قَوْنِ يَشْتَرِ
 وَلَكَ لَا هِيَ مُرَادٍ ضَيَّرَا
 (۶) إِذْ هُوَ إِرَاقِي سَدَدِ لَتِ وَدِ
 كَيْفَ مَا صَحَّ وَجُودُ مَنْ كَتَبَ

- (۱) عَرِيضَتِ مَسْكَمِ سَمَرِ
 (۲) رَدَّكَ بَادِ سَمَرِ نَ اَلَكَمِ
 (۳) سَبَّ رَدَّ سَارِ اَلِ مَدَّ بَ سَبَّ
 (۴) اَوْ دَلَّتْ رَا بَرْدُ وَدِ سَوْدَا بَ بَسْتِ
 (۵) چُونِ شَكْسَتْ اَوْبَالَ آن رَأَى بَحْسَتْ
- می کشاند هر ترا جای دگر
 تاخیر باند ز فارس است خام
 ده می... ده و دس بر روی است (۱)
 بر... د... د... د... د... د... د...
 چون نشد هستی بال اشکن در دست

(۱) در دست سار می ریزد مانند خون خاکسار... مر... در دست ریزد و سار می...

(۱) فَلَهُ لَمَّا الْقَضَاءُ قَطْمًا حَتَّى تَذِيرُكَ عَنْهُ رَقْمًا

فَبِمَنْ مِثْلَهُ الْقَضَاءُ قَوِّكَ لَا يَصِحُّ . وَ يَصِيرُ قَدْ كَا

فی بیان فسخ العرائم و نقضها ای انعکاسها لیعلم الانسان بان

المالك و القاهر فی جميع الامور هو الله تعالى و تارة لم

بفسخ عریمته و ینفذها و یوصله لمراده لیعلم علی

طبعه ثم یکسر عریمته لیكون له تنبیه علی تنبیه ان

مصرف الامور هو وحده -

(۲) عَزَمْتُكَ وَ الْقَضَاءُ فِی نَفْسِ الْأُمُورِ دَامَ الْأَمْرُ صَحِيحًا لَا تَطْهُورُ

(۳) كَيْ لَا يَدَا قَتْلُكَ يَتَوَى مِنْ طَمَعٍ أَنْ يَهْلِكَ بِأَمْرِ شَوْقٍ وَ وَلَعٍ

مَرَّةً ثَابِتَةً لِحَقِّ كَسْرِكَ لَمْ تَكُنْ الْبَتَّةَ الْقَهْرَ أَقْرَ

(۱) چون قصدها بر حقست و تدبیرش بر حقست

چون شد بر او قضای و درست

فسخ عرائم و نقض نفسها بجهت تأخیر کردن آدمی را از آنکه مالک و قاهر اوست

و گاه گاه از او را فسخ ما کردند و نافذ داشتند باطاعت او را بر هضم کردن دارد

تا باز هر چه را بخواهد تا تنبیه بر تنبیه بود

(۲) هر چه و قصدها در ماحرا گاه گاهی هست می آید ترا

(۳) تا بطمع آن دلت نیت کند بار دیگر نیت را بشکند

- (۱) وَ إِذَا مَا هُوَ بِالْكَثْرِ حَصَلَ
قَسَتْكَ الْاِيسَ كُنْزٍ وَ لَأَمَلُ
(۲) اَوْ يَهْ يَذُرُ الرِّجَاءَ مَا زَرَعَ
اِنَّهُ عَارِي وَ مَقْهُورٌ اَلَهُ
(۳) وَ دَوَّ الْعَقْلَ لَانْ لَا مِیْ مُرَاد
تَهَجُّوْ فَالْخَصْرُ مِنْ ذَا هُمُ
(۴) فَدَلَّسُ اُحْمَةً فَقَدْ اَلْمُرَادُ
بِالْصُّغُوْنَا بِ اَسْمَعُ مِنْ عَدِی
(۵) هَبْ لَكَ كَلِّ مُرَادٍ رَحْمَهُ
فَإِذَا ذَا الْوَاحِدُ حَسْبُ اَلْمُرَادِ
- مِنْ مُرَادٍ مَا لَكَ اَنْدَى اَلْقَتْلُ
هُوَ اَنْیَ وَاحِدُ النَّاسِ حَصَلَ
قَتْنِی بَارَ لَدَيْهِ وَ اَطْلَعُ
.. مَا هُوَ بِاَلْشَّانِ لَوْلَا فَضْلُهُ..
هُمُ کَاوُنَا وَ اَسَلُ لِتُرْشَادِ
وَ خَدُّوْنَا بِاَلْمَحْصَرِ عَنْ مَوْلَاهُمْ
کَانَ وَ الْحَمَّةُ حَقَّتْ لِنِعَادِ
حَسْبُ بِالْحَقِّ بِالْصُّغُوْتَدِی
کَسْبَرَتْ عَنی کَثِیْرًا وَ صَلَّه
لَهُ کَانَ وَ بِهِ یُنْقَى اَلرَّشَادُ..

- (۱) ور نامی بی مراد است
(۲) ور بخاریدی مع غورس
(۳) عاقلان از بی مریدی خویش
(۴) بی مریدی شد فلا ور بهشت
(۵) کر مر دات همه شکسته یاست
- دل شدی بومیدامل کی دشی
کی سدی پید برو مقهوریش (۱)
بحر کشمیدار مولای خویش
حقت الحمة شو ای خوش سرشت
پس کسی باشد که کام او روست (۲)

(۱) غور بهج یت چشم کور کردن و بهجتش نک چشم باشد و هم برهه و در بی
یت بهج و در هب و مراد از غور بهجت دشت - (۲) یعنی هر گاه که مر دات همه
نادوانی رود پس موجودی هب که مراد او حاصل است (صفحه ۳۰ ج ۲ شرح بحر العلوم) -

- (۱) قَكَمَ دَلَصِدُقُونُ كَبَرُوا
 كَرُ اَيْنَ دَاكُ كَسْرُ الْعَاشِقِينَ
 لَهُ دَوَقًا . وَ بِهِ قَدْ دَعَرُوا .
 هُوَ سَدَاتٌ وَ مَا بِهِ نَسَبٌ
 كَسَرَتْ مَنْ عَشِقُوا لَا لَا اِتِلَا
 كَبَرُوا . اَلْفَرَقُ بَهَا سَنَ جِهَارُ
 لَا صَطِرَارٍ قَسَدُوا قَدْ هُمُ
 اِنْ اَهْلُ اَمَقِلٍ مَوْ لَهْ هُمُ
 لَهُ يُعْزَى الْعَاشِقُونَ هُمُ قَدْ
 اِتْيَا كَرَهَا بِمَامُ الْعَاقِلِينَ
 فِي بَيَانِ نَظَرِ الرَّسُولِ (ص) اِلَى الْاَسْرَاءِ وَ تَسْمِيهِ وَقَوْلِهِ عَجَبْتَ

من قوم بجرون الى الجنة بالسلاسل والاعلال

- (۵) قَالِسِيْ وَحْدَ حَقْمَا اَسْرَ
 دَهْنُوا كَلَا هُمُ زَدُوْ هَصَرُ

(۱) ای که هیچ دردی ، اصر و سر حقیقتی بسم و در عجب من قوم بجرون

- (۱) پس شدن اشکسهاى بن حصار
 (۲) عاقلان اشکسته اند از اصر
 (۳) عاقلان سداى سداى
 (۴) ایتها کرها مهار عاقلان
 (۵) نظر گردن پیغمبر (ص) با اسیران و بسم کردند و گفتم که عجبست من قوم بجرون

الى الجنة بالسلاسل والاعلال

۱۵- بد جمع بدلى حوق اسيد كه همى بردند و يشان در نصر

(۱) سهر بدلان عدی مهار بدلان در عالج سحر آمده چنانکه سروروى در
 صفحه ۲۵۳ اسرار الحكم برگزیده -

- (۱) إِنْ ذَاكَ لَا سُدَّ عَمْرَ طَارِ
 (۲) فِي الْخَفَاءِ وَحَهُوَا دَوْمًا إِلَهَ
 حَرْقَ سَنَانَهُ مِنْ عَصَبِ
 (۳) مَا لَهُمْ مِنْ قُدْرَةٍ فِي ذَا الْقَضْبِ
 هُمْ فِي سَلْسَلَةٍ قَهْرٍ شَدِيدِ
 (۴) وَ يَهُمُّ مَنْ وَكَلُوا نَحْوَ التَّلْدِ
 (۵) مِنْ مَخَلِّ لَكُمُ فَوْزٍ لَا قَدِ
 (۶) سَنَدٍ يَشْمَعُ هُمْ فَاوْ مُدَامِ
 وَهُوَ إِنْ عَالَمَ حَقُّوْمَا وَ حَقِّ
- هَمُّ فِي قُدْرَتِ هَمُّ مَهْ لَسَطُ
 كَلِّ مُرِدِّ مَهْمُ نَالِ عَسَهُ
 شَمْسَهُ عَصَبِ لَا فِي أَدَبِ
 مِ يَشْدُونَ أَدَقَّةً كَرَّتِ
 عَشْرَهُ رَحَالِ كَاتُ تَلِ تَزِيدِ
 مَحْمُودِهِ وَ رَحَرِ لَا يَحْدُ
 يَسْلُ لَا دَهَبِ لَا دَوْعَطَةُ
 حَمَهُ أَعَالِمِ كَانِ وَ سَلَامِ
 تَقْطَعُ مَا رَحِمَهُ آءِ وَ فِ

- (۱) دیدشان در بند و آگاه سر
 (۲) تا همی حائیه هر یک عصب
 (۳) دهره می آید عصب که دم دید
 (۴) مسکندشان به گل سوی شهر
 (۵) می فدائی می شنیدی می نری
 (۶) رحمت عالم همی گویند او
- می خط کردند در می بر ریز
 رسول صدق دندها و لب
 سده در درخیز قهر ده می بد
 مسرد و کافرستان شان بفر
 بی شفاعت می رسد از سروری
 عالمی را می برد خدو و گلو

(۱) ذَهَبُوا مَعَ أَلْفِ انْكَارِ هُمْ
 (۲) بِالْمَسْكِ خُفَّةً قَالَ فَكَمْ
 تَقَى تَذِيرًا فَقُلْتُ دَا الرَّحْلُ
 (۳) تَحَى آلَافِ رَحَالٍ كَالْأَسُودِ
 (۴) صَفَاءٍ وَ عَرَاهِ هَكَذَا
 أَوْ مِنَ الطَّالِبِ وَ التَّحَمِ لَنَا
 (۵) قَلَّهِ الطَّالِبُ مَذَا الطَّالِبُ
 (۶) خَرَّ بِالسُّلْطَانِ مِنْهُ شَقْلُهُ
 قَدْ عَلِمْنَا السَّحْرَ نَحْنُ فَلِمَ

فِي الطَّرِيقِ الْقَدَحُ دَوْمًا مِنْهُمْ
 مِنْ تَذَايِيرِ عَمْنَا نَحْنُ نَمِ
 صَحْرَهُ صَمًا عَلَى الصَّخْرِ تَحَى
 مَعَ انْكَارِ أَوْ ثَلَاثًا لِلْجُودِ
 مِنْ خَطَا نَحْنُ بَقِينَا فِي إِذَى
 أَوْ سِحْرِنَا فَرَانَا مَا هُوَ حَالًا بِنَا
 مَزَقَ السُّلْطَانُ بِنَا .. سَاطِعًا ..
 لَوْغَدَى بِالسَّحْرِ دَوْمًا كَلَهُ
 .. أَفَادَ .. أَمْ تَرَمْنَهُ سَمَةً ..

(۱) با هزار انکار می رفتند راه
 (۲) چاره ها کردیم دو اینجا چاره نیست
 (۳) ما هر دای مرد کار آلف رسلان
 (۴) ای سپید درآمده بهم از کج رویست
 (۵) بحث ما را بر درید آن بحث او
 (۵) کار او از جادویی گر گشت و رفت
 هر لب طعنه زنان بر کارشاه
 خود دل بر مرد دم از خار بهیست
 با دوسه عریان و مست از بیم خان
 بار از حشرات با خود خار و بیست
 تحت ما شد سر نگون از تحت او
 جادویی کردیم ما هم چون گرفت

(۱) آلف از رسلان سرکی شر دلیر برای اسکه آلف می دیر و رسلان می شر آمده است

تفسير هذه الآية ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح

في بيان تفسير الآية - ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح - جاءكم الفتح با طاعون قلمم الذي هو
عدا و من محمد (ع) ابا الحق اعطاه يارب الفتح و النصر و هذا الكلام قلتموه من ذلك
السبب حتى الذي سمع كلامكم نظر انكم بالاعراض طالير الحق و الان اعطينا النصر
لمحمد ثم روا صاحب الحق

(۱) فمن لا يؤمن بالله
(۲) ما استقمنا فلنا اقطع ما عدى
نصره اعط و له لتصر سن
قد سئنا لو لنا الحق دى
حق لصادق بالقول دى
من بدى يا ليد شيت و اخذل

و راجع آية ۱ - ۲ من سورة الفتح

ای طاعون می گنند که از ما و محمد ان که حق است لایع و صرتش ده و این بدان
می گنبد تا گمان آید که شما طالب حقید و هر چه را که بخواهید
را نصرت دادیم تا صاحب حق را یابید

(۱) رتبان و او خدا و خواستیم که بدی و کر ناراستیم
(۲) و الله حق و راست است و ما و او نصرتش ده نصرت او را حق

(۲) الآية في سورة الفتح ان سمعوا بعد جاءكم الفتح و ان شئوا فهو خير
و ان يعودوا بعد ان سمعوا فكم فكم شئ و لو كثر و ان الله مع المؤمنين -
(۱) اشاره بآية كريمة (۱) فانو لهم - كل من هو الحق من عندك فامطرنا عس
حجارة من السماء او يثينا عذاب اليم -

(۱) فَكَثِيرًا دَالِدُوعًا وَ الصَّلَاةَ

(۲) وَ اِمَامَ اللَّاتِ لَوْحًا غَدَى

فَعَنَّهُ الْعَبَّ صِيْرَ

(۳) اِذْ رَاَيْنَا اَنَّهُ قَدْ بَصُرَ

نَحْنُ مِنْهُ الطَّلَمَةَ حِرْنَا جَمِيعَ

(۴) دَالِكِ النَّحْرِ اَلَا كَرِ لِحَوَاتِ

طَاهِرًا نَارِ اَرْتَسَمَ

(۵) مَ دَلِكِ اَمَكْرِ مِ اَفْكَارِهِ

(۶) رَجَعُوا قَالُوا مِنْ الْاَدْبَارِ قَدْ

لِيَكُوْنَ مُتَسَقِمَةً وَ صَوَابَ

قَدْ عَيْنًا عِنْدَ عَرَى وَ مَنَابَ

قَدْ تَصَرَّ اِطْلَا لَوْ دَا بَدَى

عَدَلْتُ الْقَاصِي يَشَا مَا رَمَا

كُلِّ اَرِ وَهُوَ نُورُ سَقَرَا

.. كَيْفَمَا شَاءَ لَهُ الْاَمَرُ طَبِيعَ ..

اَنْ جَمِيعَ مَا طَلَسْتُمْ بِالْخِطَابِ

مُسْتَقِيمِ اَلَكُمُ رَاَوْ اَلْعَبَّ

وَدَا اَوَّ وَاِنِّي اَكْبَرُ هُوَ

نَسَتْ دَفْكَرَ وَارْدَدْنَا كَدَّ

هُوَ فَاِنْقَسَبَ وَصَفُوا وَ سَابَ

س. لات و پیش هزی و منات

ور نناشد حق دیون هاش کن

ما همه طلعت همه از نور بود

گشت پیدا که شما ناراستید

کور می کردند و مع از فکر خویش

که صواب و شود دانا دست

(۱) این دعا بسیار کریم و صلات

(۲) (۵۱) اگر حق است و بد نیست

(۳) چو در که دادیم از منصور بود

(۴) این جواب ماست کاتجه خواستید

(۵) بار آن اندیشه را از فکر خویش

(۶) کلین تفکر ما هم از ادبار دست

عَبَّ وَتَدَهَّرَ كَيْفَ سَكَبَهُ

حسرتی بی‌انتهای کینه من مودد

قَدْ حَطَبْنَا وَ لَتْنَا الْقَوْزَ طَهَرَ

غُلِبَ بَأْنُ بَضْفِیْ فِی الْعَدَدِ

کار و دایره من سستی نه رخ

نه نه غلبه من لیس من دهن

و حَدَدُ سَابِ مِنْ خَبُورِ

مَنُورِ قُلْ یَنْدُ یَنْدُ یَنْدُ

نه لا خور و نه نه نه نه

نه نه نه نه نه نه نه نه نه

کار نه نه نه نه نه نه نه نه نه

کار نه نه نه نه نه نه نه نه نه

(۱) مَا یَصِیرُ لَوْ لَدَ کَمَا مَرَد

(۲) غَلِبَ سَوَى لِكَلِّ أَحَدِ

قَدْ سَعِدْنَا وَ مَرَارًا نَطْفَرُ

(۳) ثُمَّ قَالُوا هُمْ یَصِ هَهُ قَدْ

اُسْ مِثْلُ اَلْعَبِّ بِمَا اُفْجَحُ

(۴) حَتَّ اَنْ الطَّالِعِ اَنْفَدَ وَهَبُ

فِی الْعَفَا ثَعَتِ اَلْبَدِ اَلْفَ مُرُودُ

(۵) فَهَوِ اَسْ کِیْمَلِ مِنْ هَمِ

حَتَّ لَا عَمَ بِدَاكِ اَعَبِ

(۶) فَوَسْمُ اَلْمُؤْمِنِیْنَ اَلْهَمِ

غَیْرَ اَنْ فِی الْمُؤْمِنِیْنَ اِلَّا نِکِسَارُ

هر کسی را غالب آمد روزگار

پارها بر وی مطهر آمدیم

چون - بسته بود در پشت دست

داده شد شادی پنهان زیر دست

گونه هم بودش در آن فی پیچ پیچ

لیک در اشکست مؤمن خوب است

(۱) خود چه شد گر غالب آمد چند بار

(۲) ماهم از ایام بخت آور شدیم

(۳) باز می دهنم گر چه در شکست

(۴) زانکه بخت لیک او را در شکست

(۵) کو باشکسته نمی مانست هیچ

(۶) چون نشان مؤمنان مغلوب است

(۱) لَو كَسَرْتَ الْمِسْكَ وَالْعَسْرَ أَنتَ

عَالِمًا مِنْ نَفْحِ رِيحَانِ مَلَأَ

(۲) وَإِذَا مَا أَنتَ بِمَرْقِينَ الْجَمَادِ

تَكْرُرُ بِالْصَّدَقَةِ كُلِّ نَدِيَارِ

(۳) تَمَلَّأَ لِرَأْسِ سَنَةٍ حَشْتُ دَلِ

فِي الْحَدِيثَةِ (۱) مَدْعَهَا قَفْلُ

دَوَّاتُ يَا فَتَحَ طَلُّهَا

صِرَتِ رَأَدَتْ سُرُورًا أَهْدَاهَا

(۱) و دات ، لرسول (ص) می لست سارسته من لپهره رانی به مدخل مسجد

اعزام مع بعض صحابه معمر بن ابی صفیه محضروا لداره کعبه و حرمو لعمره همد

همه سمع الکفار و کان لسی (ص) درلا بالحدیثه ارسنوا له عروه اسفوره فارغضروه همد

به مراده از باره لا لغیر همه برموده و درسل لپهر عثمان و عده لامر ابی سعید و مرجم الرسول

مع ابی سعید مکهراً فتزل سورة الفتح (انا فتحنا)

(۱) اگر تو مسلمان و عمیری باشی

عالمی و فیح و ریحان پر کنی

(۲) و هر شکستی که از سر این حر

جاده ۱۳۴۰ پر گمده کردی تا سر

(۳) وقت بر کشد حدیثه در

به لست انا فتحه رد و هل

فی بیان سر رجوع الرسول (ص) بلا مراد و لا حضور فجعل الله
تعالی لقب عدم المراد فتحاً و او كانت انا فتحنا فی الصورة علقتا
و لكن فی المعنی فتحاً مثلاً و لو كان فی الظاهر كسر بافجة المسك
كسر الكن فی المعنی حراً و اظهار المسكیته و تكمیلاً لفوائده

(۱) من الدوة قد جاء المحتر نه اذهب فلك هذا تظهر

مراد که ای مراد یار گزین، مرا از سیدی حق تعالی لقب آر، فتح
کرد که انا بمعنا حضرت طهر، در و معنی فتح چنانکه شکستز مانده
مشك بطاهر شکست است و معنی دست کردن مشک

اورا و تکمیل فوائد اوست

(۱) نهش پیغمبر رسول که رو و مع این مهر عمکین مشو

(۱) رای سکه پیغمبر کرم در ماه دهمده به صد عمره به مکه رهبر شدند و در
دوالخلقه حرام به به چون حدیثه رسیدند دشمن مع کردند و اصحاب جنگ را خواستند
پیغمبر (ص) عثمان را به مکه فرستاد که مردمان آن را آگاه کند تا سکه ری جنگ نمی
آید سکه سپا برای دارة عمره است در بن محسن هم خبر داد که عثمان کشته شده است
پیغمبر و اصحاب بعت خواست اصحاب بعت کردند در این حال هم پیغمبر (ص) دست خود
بر دست دگر نهاد و گفت که بن هم دست عثمان است و عثمان کشته شده است در این
موقع بر آیه (لقد رحمی الله علی المؤمنین و یاخوتک بعت لشجرة) باز گردید و
صلح بدین شرط شد که اسیر عمره نکند و سال آینده عمره را بگذرد و پیغمبر و
اصحاب از احرام را انداخته و هدیه که همراه بود دخی کردند و بدهی بازگشت نمودند
در اثنای راه این آیه نازل شد (انا ضعتنا لك فتحاً مبناً)

- (۱) لَوِ مَنَعَا لَا تَكُ فِي حَرْبٍ
 هُمُ الرُّوضَةُ تَبْكُ الْمُقَعَّةُ
 مُسْرِعًا قَوْقُ الْأَصِيرِ مَا وَقَعَ
 حَوْثًا قَدْ سَنَمْتُ مَعَ صِغَةِ
 .. أَتَجَزَّ الْحَقُّ لَهُ مَا قَدْ وَعَدُ ..
 أَنْظِرِ الْمُفْتُونَ دَوْمًا وَالْعَشِيقُ
 أَكَلِ سَمِّ الْعَنَّا وَالْخَطِرُ
 أَكْرَحَبُ الرَّأْيَاوِ أَمْحَضُ (۱)
- (۲) حَرِّ الْأَمْرِ لَهُ نَظَرٌ بِذِي دَحْمِ
 (۳) مَتَّ كَمْ مِنْ فِتْنَةٍ كَيْ يَقَعَهُ
 وَ لَكَا نَعْمَ مِنْ لَعْنَةٍ مَرْدُ
 (۴) ذَاكَ أَوْ مَا كَانَ تَتِ دَاهِرِي
 (۵) مُلَاعِبَةً كَمِيلُ سَكْرٍ
 وَ كَيْفِيلُ الْجَمَلِ شَوْكُ الْحَزَنِ

تک فلان قلعه فلان بقعه تراست

ر روضه و بر بصیر روی چه رفت

شد مسلم و از غنائم تعبا

یرغم ورتجند و مفتون و عشیق

خار غمها را چو اشتر می چرند

(۱) کاندیرین خواری بنفقت فتحباست

(۲) بنگر آخر چونکه واگردیدت

(۳) فلما هم کرد آن و بقعهها

(۴) ورنباشد آن تو بنگر کین فریق

(۵) دهر خواری را چو شکر میخورند

(۱) در غالب نسخه های مشوی لفظ روضه بصاد آمده است ولی صحیح با طاء است
 و نسخه بصاد که در بهود حسر بوده بک عروقه روضه و مسوک شدن اموال و
 روضه بصاد در عروقه حسر و شکر در روضه حسر بوده شاید بصر مولانا تنها مان
 شعری بصاد در روضه حسر صفحه ۲۰۳ ج ۲ شرح بحر لغوی رجوع شود.

- (۱) وَلَعَيْنٍ لَغْیٍ دَا لَا اِنْفَرَحَ دَانْدُو عِنْدهُم مِثْلُ الدَّرَجِ
 (۲) فَيَقْعَرُ تَيْسَرُ سَرَّوَا هَكَدَ اِنْ مُدَامًا هُمْ يَحْوَفُ وَاَذَى
 (۳) اَنْ يَّالُوَالْتَحَبَّ وَنَاحَ زَمَنُ بِمَا اُحْصَوْتُ ذُو نَوْحِهِ الْحَسَنُ
 حَسَنٌ مَعَ اَحَدٍ قَوْقُ سَمَا لَا تَحِبُّ الْاَرْضَ كَالْعَظْمَا

فی بیان قوله (غ) لا تفضلونی علی یوس بن متی

- (۴) قَاتَسِيْ قُلْ مِعْرَحِيْ عَدَّ مِ سَمِيْ مِنْ یُّوسَ مِعْرَاحَ مَحْدُ
 (۵) هَبْ يَّيْ لَاوْ اَمْرُوْجَ نَسَمَ نَهْ تَحِبُّ لَا رَصِ لَاوْ مَا سَمِيْ
 حَشْ قُرْبُ لُجُوقِ حَالِ اَنْ مَدَّ بِحَسَبِ وَ اَلَهْ وَصَفْ وَحْدُ

(۱) بوی عین لغی دایه فرح این ساقای پیش اشار چو درج

(۲) فیه قعر تیسر سروروا هکد نه عی برسد تحب و کلام

(۳) اَنْ یالوالتحب و نوحه زمن هر که در دست ی زبر زمین

تیسر این بوی که امروج نسم (سر) فرمود لا تفضلونی علی یوس بن متی (۱)

(۴) گفت یوس که معراج مرا بیست در معراج یوس اجتناب

(۵) آن من در چرخ و آله باشد در ده فرسخ بر دست از حبیب

(۱) هنگامی که این آیه در شد (و سر کما سر و لوالعزم من لزل و لا

لکن کصاحب لحوث) برحق یو هم کردند که یوس (۴) صاحب عزم و صبر بوده که

بصبر فرمود (لا تفضلونی علی یوس بن متی) یعنی فصاحت در عزم و صبر نه در معصیت و فصاحت

(۱) تَبَسَّيْتُ بِآتِي تَقَرُّبُ مِنْ رَادِّ سَمَوُ

بِآن قَرَبِ الْحَقِّ مِنْ جَنَسِ الْوُحُودِ

(۲) لَا كُورُ لَعَدَمِ أَنَا مَحَلُّ

تَبَسَّيْتُ تَعَجُّلُ وَ بَعْدُ بِلَعَدَمِ

(۳) مَسْعَلُ كَنْزِ الْأَلِ لَهُ فِي الْعَدَمِ

بِالْوُحُودِ لَعَدَمِ أَنَا عِيَهُ

(۴) حَاصِلُ قَوْلِ بَانَ دَلَّابِكْسَارُ

لَسْمِ مَثَلِ مَا بَانَ مِنْ ابِكْسَارُ

(۵) فَرَحُورُ عِنْدَ ذُلِّ وَ تَلَفِ

(۶) إِنْ زَادَ عَدَمِ الزَّادِ لَهُمْ

وَلِذَاكَ الْقَرُّ وَ الدُّلُّ غَدَى

بِلَدَهَابِ لَذُوْ أَوْ عَوُ

شَاهُ الْأَمْرِ بِهِ يَدْرِي السَّعُودُ

لَا لِأَعْلَى لَا لِأَدْنَى مِنْهُ بَلْ

لَا وَلَا تَأْخِيرُ وَ وَقْتُ تَلَمَّ

مَنْ هُوَ الْمَقْرُورُ كَانَ وَانْعَلَمَ

مَا هُوَ أَشَدُّ لَهُ أَنَّى فِيهِمْ

لَهُمْ يَا سَيِّدُ وَالْأَيْدِحَارُ

بِدَاحِاهُ حُدَّتْ ذَلِكَ بَوَارُ

مِثْلَانَهُمْ عِنْدَ سَفَرِ وَ شَرَفِ

كَانَ اقْطَاعَ وَ دَوْمَ مَبْكُهُ

لَهُمْ فَقْرًا وَ نُورًا وَ هُدَى

فربحق از جنس هستی رستن است

بست را نی زود نی دورست و دهر

عره همی چه دانی بست چیست

می نماید هیچ با اشکست ما

همچو ما در وقت اقبال و شرف

قمر و حواریش افتخار است و علوت

(۱) فَرَبُ نَهْ بِالَا نَهْ يَسْتِي وَتَنْتَسْت

(۲) بَسْتُ أَ چِه حای دَلَا اءَ بَ رَیَر

(۳) کَار کَاهِ گَنْجِ حَقِّ دَو قِیَسْتِی مَسْت

(۴) حَاصِلُ اِیْرِ اشْکِستِ اِیْشَرِ ی کِبِ

(۵) آنچنان شادید در ذل و تلف

(۶) بِر کِه یی بِر کِیِ هَمِه اقْطَاعِ اَوْسْت

- (۱) ذَاكَ الْوَاحِدُ قَالَ لَوْ كَذَا
فَبِمَا لَمَّا رَأَى فِي الْقَبُودِ
(۲) فَهُوَ لَمَّا مُنْذَلًا كَانَ الْقَرْحُ
لَا وَ لَا مِنْ دَلَمَانِ غَبَقُهُ
(۳) قَدْ كَفَّ بَقَرُ الْخَصْمَةِ
(۴) أَظْهَرَ فِي الْفَتْحِ هَذَا وَالْطَّفَرُ
وَعَلَى الْأَسَدِ الْمُحَوَّلِ هَذَا
(۵) قَدِمَ أَمَّ نَسْ نَمَنُ
(۶) قُلْتُ مَا أَسْتَرْتُ لَوْ لَا أَنْ غَدَى
أَهْلُ ذَاكَ الْعَالَمِ حَبِوَالْحَسَنِ
- ذَالْقَرِيدُ كَانَ مَا فِيهِ آذَى
صَحَكَ ابْدَى سُورًا وَ سَعُودُ
ه مِنْ د سَحْصَحْ اَد مَا سَحْجْ
كَانَ فِي عَقْ فَحَسْبُ عَشْقُهُ
مَرْح كَفَّ خَدَّالْوَاقِعُ
زَوْجُهُ اسْرَت كَبَرُ دَقْدَرُ
وَحْد قَنَد و دَرَا وَ هَذَا
بَسُوِي الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا يَلِيقُ
هَكَذَا الضَّيْحُ لَهُ يَمَّ بَدَى
وَ الْقَبِيحُ اشْفَقُوا لُطْفًا وَ مَنْ

- (۱) آن یکی گفت او چنان است آن هرید
(۲) چو بکه او مبدل شدست و شادیش
(۳) پس بقر دشمنان چون شاه شد
(۴) شاه شد حانش که بر شیران تر
(۵) پس بد نستیم کو آزاد نیست
(۶) وریه چون خنده که اول آن جهان
- چون بخندید او چو ما را بسته دهد
بست بر سر و برین نرس
چون ارین فتح و ظفر بر باد شد
بافت سان صرت و فتح و طفر
جز بدبیا و لحوش و دلشاد نیست
بر بد و نیک اند عشق مهرین

(۱) دِي بِحَقِّهِ دَكَرَتْ طَيُّ بِيَدِي تَقْصِيهَا مَعَ تَقْصِيهِ أَتَدَّتْ بِيَدِي
(۲) فِي لِحْدَتِ أَهْ حَتَّى مَنَ بَهَا وَكَأَنَّ لَا يَسْمَعُ أَقْوَلَهَا
وَسَمِعَ أَتَمَّكَ ذَاكَ نَصْع ذَلِكَ أَقْوَلُ وَيُنْدِي مَا أَطْنَعُ

فی بیان اطلاع الرسول (ص) علی طعنهم لشهادته

(۳) مَنَ بِهَا قَدْ وَكَلَهَا نَسْمَعُ ذَاكَ الْكَلَامَ لِلْمَلِكِ مَا رَفَعُ
غَفَرَانِ فِي سَمْعٍ مَنَ مِّنَ أُنْدِ كَانَ رَاحَ عَجَلًا فِي الرَّمْلِ
(۴) رِيحٌ تَوْبُ يُوسُفَ مَنَ حَرَمًا لَهُ مَا شَمُّ الشَّدَى مَا أَلَمَمَا
(۵) وَهُوَ لَهُ يَغْقُوبُ شَمُّ مَمْتَمًا دِي شَمُّ طَلَسُ رِافِقُ اسْمَا
مَرَّ أَوْحَ حَافِظًا نَتَبَ لَا سَدَ أَتَدَّ مَا سَمِعْتَ صَدَّتْ رَشَدُ

(۱) این مملکت در زیر ران آن اسیران با هم اندر بحث ران

(۲) و موئل بشود ران چه د این سخن در آوس آن سلطان بهد

آگاه شد از پیشبر مصر) از طبر ابشار بر شغبات او

(۳) گر چه بشید آن مو کت آن سخن رفت در کوشی که بد آن من لسن

(۴) وی پسران یوسف را دید آن که حیف و دیو و یعوش بشید

(۵) این سلاطین بر عمان اسیر بشود آن مر اوج عیب دان

(۱) مکن حد معنی از آن لحنه ووه گوی و گراف گوی

- (۱) أَحْمَدُ فِي نَبِيهِ لَمْ أَتَكَلَّ
(۲) وَأَمَّا عَمَّهِ دَارٌ فَالْحَيَوَى أَكَلِ
لَا الَّذِي كَانَ طَوِيلَ الْأَصْعِ
(۳) ثَائِبُ النَّجْمِ الشَّاطِئِينَ طَرَدَ
أَتَرَكَ لَتَجِدَ مِنْ حَمْدِ خَدَّ
- لَهُ جَاءَ الْبِرُّ عَفْوَاً وَحَكْمُ
دَلَّكَ مِنْ بِالْوَزْقِ مَهْوَحاً حَمْدُ
وَمِنْ الْمَطْفِ بِهَا لَمْ يُصْرَعِ
حَارِسٌ صَارَ وَ كَمْ قُلْ بَعْدُ
سَرَّاءُ عَمْرٍ تَسْمَعُ فِيهِ وَنَدُ

فی بیان جواب الرسول (ص) الاسراء

- (۴) قَا رَسُوْلُ سَمِعَ دَاءَ نَكَاةٍ
(۵) كَمْ مَكَتْ فِي الْحَرْبِ وَ هُمَا مُسَوْرُونَ
لَيْسَ قَتْلُ الْقَبِيْةِ بِالنَّهْمِ
- تَهْمٌ قَالُوا لِمَ جَعَلَ الْقَرَامُ
وَرَمَمُونَ حَمَمَةً ذُرُورُ
لِلرِّجَالِ عِنْدَنَا وَ نَهْمُ

- (۱) آن محمد خفته و تکیه رده
(۲) آن خورده حلوا که روزیش است بار
(۳) نجم ثاقب گشته حارس دیو ران
- آهده سر کرد او گردان شده
آن نه کاژگشتان او باشد دراز
که در دیو ر حمده سرستان

جواب گفتن رسول (ص) اسیران را

- (۲) پس رسولان گفتند و فهم
(۵) مرده اند ایشان و پیوسیده و فتا
- گفت آن خفته نبودم از نبرد
مرده کشتن نیست مردی پیش ما

- (۱) أَنْظُرُ الشَّيْءَ عَمَّا تَنْظُرُ
 سرِّ العالَمِ مِمَّ يَظْهَرُ
 كَلِمَةً لَا آدَمَ فِي دِي نَدَا
 كَانَ لَا حَوَاءَ تَلَّ وَحْدِي نَا
 قَدِ نَصَبَ نَكَرَةً بِحَسَكَا
 قَدْ نَصَبَ نَكَرَةً بِحَسَكَا
 قُبِدْتُ وَالرَّأْسُ مَنكُوسٌ لَكُمْ
 دَنَى وَ الْقَلْبُ تَبَ كُمْ
 مَنُودٌ بِحَادِ السَّمَا لَا فِي عَمَدِ
 مَا عَلِمْتُ الْكُلَّ مَا زَادَ أَبَدُ
 (۲) وَقَتَ ذَرَاتٍ أَلَسْتُ لَكُمْ
 قُبِدْتُ وَالرَّأْسُ مَنكُوسٌ لَكُمْ
 (۳) مَنُودٌ بِحَادِ السَّمَا لَا فِي عَمَدِ
 (۴) فَلِئِنْ أَشَاءَ مِنْ مَاءٍ وَ طِينِ
 (۵) قَدْ نَظَرْتُ فَحَدِيدًا أَوْ لَطِيفِ
 أَظْهَرَ أَتَصَرْتُ فِي أَقْدُبِكَا
 (۶) قَبِدَ قَهْرٍ سَبَرٍ سَمَاءُ نَدَا
 أَيُّ قَهْرٍ هُوَ فِي الظَّاهِرِ قَبِدَا

- (۱) بنکریم سر عالمی بینم بها
 (۲) من شمارا وقت ذرات أَلَسْتُ
 (۳) از حدوث آسمان بی عمد
 (۴) من شمارا سرسکون می دیدم
 (۵) نو ندیدم تا کنم شادی بدان
 (۶) بسته قهر خمی و اینکه چه قهر
 آدم و حوا نه رسته از جهان
 دیدم یا بسته و منکوس و پست
 آنچه دامنه بدم آفرین نشد
 پیش از آن که آب و گد پدیدم
 این همه دیدم درین اقبال تار
 فندمی خوردید و بدوی درج زهر

(۱) تَكُونُ وَ يَه اسف اندر ج

كثرة لومته خصم برعد

(۲) مع نشاط ذلك نسف القمع

مسك الأدنس منك في اجفا

(۳) فانا لم أقبل لغرو لان

(۴) أمك هدي ادا عدي عدي

فسي دي حقة الله له

(۵) لست كلبا كني لشعر العيت

من ذلك لندي نسف مترج

شرب ميه نه ندي لحسد

قد شربت اكر الموت فجمع

كدر عشت لكم ذوق صفي

صفر نقي ادا قهرا زمين

حقة نسن رخص ندي

ناحريص اعدو ما فيها يهم

فمع عسي نا بالحنة

(۱) لرحمة شعر علا لرأس ي لب ه لكب حتى احد دولة هل لب
اندس هم سانة لاموات من بدولة لصوره عده شعر علا رأس ل لب نفس (ع)
هي الموتى -

جوس بوش حن حسد ايدرو

مرگنا حصه گرمه هردو گوش

نا طغر يابم فرو کيرم جهان

بر چنين هردو چو باشم حريص

نيسم آم که نا رندش کم

(۱) به چنين فسي پر ار دهر عدو

(۲) ب نشاط ان دهر ميگرديد بوش

(۳) من جيلردم عرا ا سور

(۴) نا بر جهان حيقه است و هردو رخص

(۵) سلك بيم نا برچم مرده نسف

(۱) چا حسد آند فسي حه حسد ايد (۲) دو سج چين است ولي رهري ماه
صح سب س وري من ۲۵۴ (۳) گمه اش که د همه سج سب ردد اس سرودي
من ۲۵۴ - مرچه کاکل و آچه بر سره مي بندد از ديسدهاي ايرش و ما شم و ن
دم گاد وحشي که و د گرمه بر بيره مي بندد من ۲۰۴ ج ۲ شرح بحر اعيان -

- (۱) کي له آحي لږ، صف اخرو -
 (۲) کي لکم آحي من موت نا
 تته لا اقطع حتى احشر
 (۳) بل اداکم من حلاقه نا
 (۴) يحصل لبعثکم تحو و بن
 کم دي الحمة دب کم
 (۵) انا کانسکران دوما اذفع
 (۶) في لهب النار ما قنعا لکم
 (۷) کل قرید منکم الآخر قد
 و الى الا فقی تسوقون الفرس
- اَنَا مَزَقْتُ صُنُوفًا وَضُرُوبًا
 تَدَا حَقُومٌ عَدَدِ الدُّنَا
 أَحَدُهَا مَعَ كَرٍّ وَفَرٍّ
 قَطَعَ حَتَّى قَطَعَ دِي نَهَا
 كَالْفَرَّاشِ مِنْ خُمُولٍ قَدْ كَيْمَنَ
 نَحْمُونَ وَبَيْنَ جَهْلِكُمْ
 فِي يَدَي لَكُمْ لَا تَقْمُوا
 حَنُومَهُ كَانَ تَذَرُ تَجِسُّكُمْ
 نَدَبَ قَالَ لَهُ حَدٌّ وَحَدٌّ
 لَكُمْ الْمَوْتُ تَرُونَ الْمَلْتَمَسُ

- (۱) زان هميکردم صفوف حدک چا
 (۲) من معي برم کلوهي سر
 (۳) زان همي برم کلوي چند تا
 (۴) کرشما پرونده ار و چهر خود
 (۵) من همي رانم شما را همچو مست
 (۶) آن که خود را محبها پنداشت
 (۷) يك دگر و حد حد معخو بود
- تا وهانم مر شما را از هلاک
 تا مرا باشد کر و فر حشر
 زان کلوها عالمي بايد رها
 پس آتش مي کشيد اين جمله کيش (۱)
 در افتادن در آتش باد و دست
 تخم منخوسي خود ميکاشتيد
 سوي اژدها فرس مي رانديد

(۱) دو بعض نسخ چس س (ش آتش مي کشيد اين جمله کيش) (۲) جمله چد عرب
 گويد حد حده معي سمي و کوشش دارد و در باب اسباب محاري ست يعني که باعقاد
 خود مدح مي کرده بد بکندگر را نکوشش در امور شرعه و حد سمي بخت و طالع و شان
 آمده و سار بر بر و فصل عس عس و بوزو بود خواهد بود و اول صبر است سروري

(۱) قَهْرًا رُمِّمُوا عَنْ قَهْرٍ كُلٍّ وَ يَقَهَّرُ سَعِيَّ لَدَهْرٍ عَدَا
قَدْ قَهَرْتُمْ قَالِدِي رُمِّمْنَا

فی بیان آن الطاغی فی عین القهر مقهور و فی عین منصوریتہ مأسور

(۲) لَعْنِي وَصَلَ ابْنُ الدَّهْبِ سَحَبَ فِي الْحَالِ وَهُوَ مَا ذَهَبَ
وَيْهِ قَدْ شَغِلَ الْوَالِي وَرَدَّ تَقَهُ بِتَهْ وَ زَوَلَاهُ السَّكْدُ
(۳) لَوْ هُوَ ذَاكَ لَزَمَانَ هَرْنَا وَ لَعْنِي تَرَكَ وَ الدَّهْمَا
فَقِنِي كَانَ لَهُ وَ ابْنُ السِّدِّ تَقُلْ . يَحْرِي عَلَيْهِ أَيُّ حَدِّ
(۴) لَهُ قَهْرٌ ابْنُ مَقْهُورٍ عَادَ حَسْبُ قَهْرِهِ فِي دَابِ
(۵) رَأْسُهُ قَدْ قَطَعَ قَالِدَتِ لَهُ فَوْقَ السِّدِّ وَ الدَّهْبِ
شَرَكًا صَارَ لَهُ حَتَّى آلِهِ يَصِلُ الْوَالِي وَ يَحْرِي مَا عَنَّهُ

(۱) قهر می کردند اندر عین قهر خود شد مقهور قهر شر دهر

بیان آنکه طافو در بین تاجری مقهور است و در عین منصور مأسور

(۲) دزد قهر حواجه کرد و زر کشید او در آن مشغول خود والی رسید
(۳) گرز حواجه آن زمان بگریختی کی برو والی شهر انگیزختی
(۴) قاهری درد مقهوریش بود زانکه قهر او سر او را ربود
(۵) غالبی بر حواجه دام او شود تا رسد والی و پستاند قود

عَلَيْكَ فِي الْحَرْبِ دَوْمًا تَلْعُدُ

مَاذَا سَوَىٰ تَهْمٍ رَأَى الْكَرْبُ

سَجَبٌ وَ لَشَدَّةٌ وَ الْفَرْقُ

خَفِ ذَالْهَارِبِ وَأَتْرَكَ رَكْضًا

لَا تُصِيرُ فَهَوَانًا لِلشَّرْكَ

فِي لِرَحْمِ حَمَّةٍ مِمَّا حَرَى

صَدْرٌ تَسْرُورًا لِأَن دَوْمًا أُنِي

وَعَلَيْهِ رَجَعَ ذَاكَ الظُّفْرُ

لَهُ نَدَى وَ بِالْعُقَى أَحْتَرُ

وَهَبَ كَحَلًا لِحُسْنِ فَمِهِ

(۱) أَنْتَ يَا مَنْ كَانَ قَوْقَ الْخَلْقِ قَدْ

(۲) مَا احْصَيْتَ فَأَتَقَا ذَاكَ لَهْرَبُ

كَيْ تَهْمٌ بِالرَّغْمِ قَبْدَ الْخَلْقِ

(۳) تَعْدُ وَ سَجَبٌ عَلَى حُجْهِكَ

(۴) كَيْ يَذَا الْمُنْخَرِمَ مِمَّنْ هَذَاكَ

حَرَمِي أَنْتَ سِرٌّ دَا تَعْدُ تِي

(۵) فَيَهَذَا الْغَلْبِ الْعَقْلُ مَنِي

بِالْفَسَادِ.. وَ لَهُ جَرَّ الْخَطَرُ

(۶) فَجَدُّ الْمَسْرِ عَقْلٌ شَا

ذَاهُ حَافَةُ مِنْ كَحْبِهِ

سرد و علی آغشته

اتر بر حمله می برد کشار

در سر آن ناکه تو نگردی منخرم

حمه بسی بدار آن اندر رحم

چون درین غالب شدن دید او فساد

و هب کحل بر او کرد و کحل خویش

(۱) ای که تو بر خلق چیره گشته

(۲) آن بقاصد منهزم گردست شان

(۳) هین عدس در کش پی این منهزم

(۴) چون کشتانند بدین شیوه تمام

(۵) عقل زین غالب شدن کی گشت شاه

(۶) تیز چشم آمد خرد بینای پیش

(۱) قالنسي قال أهل الجنة

في الحُصُونِ لَهُمْ حَاءُ الْعَدَبِ

(۲) كان دأ من سوء ظن لهم

لا أنقص لا لفتح قدسهم

(۳) فيما عطاء التريد في الكُمُونِ

(۴) سيعو رفع الد عس عدى

صاراً فرض لخالص المؤمنين

بأفئون لهم و الصعة

كهم لضعف في لفر ذهب

و كمال الحزم قوما بهم

لا لضعف دينهم ميا بهم

حكمة لولا رجال مؤمنون

كافراً ملئون بالشرك بدى

من هم نارهم بن الكافرين

(۱) في العدد ع (س) و لا آخر ك ه ا ح ه كل ضعف ضعف و ا ح ه

عس افه لافه الحدي و الضعف عو الذي بدار الضعف - (۲) فوه سكر افه لافه

و الزا سببه فصل احد لشش و راده لافه - دوى ا ه لافه كان ابي (س)

في الحدي مع عس حجة انا هم سون مو لكفار بصد عس وقت الصبح من قبل جس

اسم فأسروهم نه عتفهم الرسول ك و هالى في سورة الفتح و هو الذي كفت بهم

عهم سطن مكة من بعد ان اطهر كم عليهم - الاية -

(۱) كفت يعمس كه هسند ار فو

(۲) از كمال حرم و سوء لظن خویش

(۳) در فوه د در شمد در كفو

(۴) دست كوتاهی ر كفار لعس

(۱) فوه افزون و ساوی

- (۱) لِلْحَدِيثِ أَقْرَأُ مَا حَرَى
وَهُوَ أَيْدِيكُمْ كَفْ أَعْرِفِ
(۲) هُمْ رَأَوْ أَنفُسَهُمْ دَ عَسَوْ
(۳) هُمْ أَنْصَ وَ ذَا أَسْئَلَسَنَ
أَنْ سَأَ لَكُمْ بِالْصَدَقِ
(۴) أَرَأَيْتَ مَا أَصْحَبْتُ أَسْئَلَسَنَ
أَصْحَبُ نَعَوِ الرِّيَاضِ وَالْوُرُودِ
(۵) عَصَبُ أَمِنْ هُمْ قَدْ غُفِلُوا
مِنْ مَأْبِ مَا لَهَا زَهْرُ الْقُودِ
(۶) مِنْ حَوَايِ سَقَرِ أَسْئَلَسَنَ
سَخَبَ لِنَحْيِهِ دَبِ أَعْبُودِ
- وَحَمِيعَ لَأَتِي مَا دُكِرَ
وَعَلَى مَا قِيلَ قِسْهُ وَصِفِ
أَنْ لَفَحَ الْكَبِيرُ قَدْ غُلِمُوا
لَكُمْ لَا تَصْحَبْتُ وَ تَقْصِصُهُ
قَدْ قَصَصْتُ فِي قُبُودِ لُرَحْفَةِ
مَعَ عَارٍ وَ زَرْبِ تَقْصِصُهُ
وَلَهُ غَطَى سُورُودِ أَسْمُودِ
عَنْ نَحْيِ أَرْبَافِهَا أَوْ حَمَلُوا
أَبْرَ صِ بَتَى مَسْكُودِ أَسْمُودِ
أَتَقَلَّتْ بِالْأَصْحَبِ وَالْأَصْلَافِ
.. لَكُمْ أَبْفِي السُّرُودِ وَالسُّقُودِ

- (۱) قصه شاهد حدیثیه جمع
(۲) نیز اندر عالی هم خویش را
(۳) راں نمی حدم من ا حیران
(۴) راں همی حسمه که درخبر و ع
(۵) ی صحت کر آتش بی ریمور
(۶) ار سو دودج بر بصر کمر
- لغای ا نام تمام را
دید او مطلوب نام کبریا
که مردم ناگهان شکستار
می کشم سوی سروسا و آمل
سسه می ارم تا با سینه در
می کشم تا نا بهشت جاود

(۱) کُلُّ مَنْ قَدَّ فِي هَذَا الطَّرِيقِ
 مِثْلُ مَنْ هُمْ قَدَّوْا لِمَحْضَرِهِ
 (۲) کُنْهُمْ فِي قَدْرِ بَيْتِ السَّنَسَةِ
 فِي الطَّرِيقِ دَا سَحْهَد و عَاء
 (۳) سَحَّوْا هُمْ فِي الطَّرِيقِ دَا كَمَنْ
 غَيْرَ مَنْ هُمْ عَرَفُوا بِرَ الْعَمَلِ
 (۴) احْتَمَدَ حَتَّى لَكَ التَّوَرُ صَبْر
 مَعَ كُلِّ حِدْمَةٍ مَبْلَك كَسَر
 (۵) فَاَلَى التَّكَاثُفِ تَقَهَّرَ شَدِيد
 اَدْنَاهَا الْعِيْرَ عَمَتْ عَن رَ نَ بَی

مِنْ قَبِيحٍ أَوْ جَمِيلٍ مَا يَلِيقُ
 سَحَّ يَنْفِي دَوَّعُ الْقُرَّةِ
 بِالرَّزَايَا وَ الْخُطُوبِ الْمُعْضَلَةِ
 دَحَّوْا بِالرَّعْمِ غَيْرَ الْأَوَّلِيَاءِ
 هُمْ أَهْلُ الْحَرْبِ كَانُوا وَالْغِيْرَ
 هُمْ يَنْطَوِعُ سَارُوا فِي مَهَلٍ
 لَا مَعِ حَتَّى اتَّسَدُوا وَالْمَسِيرِ
 تَسَهَّلُ... يَصُولُكَ الْأَمْرُ الْعَظِيمِ...
 تَدَهَّبُ الْأَطْفَالُ لِلدَّرْسِ الْمُفِيدِ
 كُلُّ تَقَعَّرٍ بِالْعُلُومِ لِلتَّوَرِ

همچون سینه محضرت می کشد
 میروند این ره بغیر دولیا
 جز کسانی واقف از اسرار کار
 تا سلوک و خدمت آسان شود
 زآنکه هستند از فوائد چشم کور

(۱) هر مقلد را درین ره بیهوش و بد
 (۲) جمله در ونحیر بیم و ابتلا
 (۳) می کشد این راه را پیکار و ار
 (۴) جهد کن تا نور تو رخشان شود
 (۵) کودکان را میبری مکتب یزور

(۱) مراد از معبد غیر عارف است یعنی هر معبد که است در عمل باشد یا بدو عمل

باشد در گشت آنها سوی حق است و هر دو در رجاء است و هم معبد

- (۱) إِذْ هُوَ قَدْ وَقَفَ لِمَكَتَبِ
 ذَكَرَ الرُّوحُ لَهُ مِنْ طَرَفِ
 عَصَا يَمْكُتُ حَتَّى نَصَرَ
 لَهُ تَوَّابًا وَبَحَاحَ الْأَمَلِ
 لَهُ فِي الْكَيْسِ وَفَقَّ حَصْلًا
 عَادَ يَهْوَى الْمَكَتَبَ حَتَّى السَّحَرِ
 يَصُلُ حَتَّى يَبْتَثُ السَّاعَةَ
 يَأْتِي وَدَوَّامِيكَ هُمْ سُمِدُوا..
 نَسَا طَوْعًا مِنْ قَدْ زَهْدًا
 لِنَحْسَبِ وَحْدَهُ الثَّانِي وَهَبْ
 هَدَمَ.. مَا رَعِبَ بِالصُّورَةِ..
- (۲) إِذْ هُوَ قَدْ وَقَفَ لِمَكَتَبِ
 بِالرُّوْحِ تَفْتَحُ الْإِطْفَاقِ يَسْرَ
 حَاطِلًا نَبْرًا تَقَعُ الْعَدَلِ
 (۳) وَ دَامَا دَانَا قَدْ حَمَلَا
 ذَلِكَ الْوَقْتُ كَيْلَصَ فِي السَّهَرِ
 (۴) يَجِدُ حَتَّى لَكَ تَقَعُ الطَّاعَةِ
 يَنْطَلِعُ عَشْتُ الْحَسَدِ
 (۵) أَتَيْنَا كَرِهًا مِنْ قَدْ قَمَدَا
 (۶) بِالصَّفَاءِ خَيْرَ ذَا الْإِظْفَرِ حَبَّ
 قَسَمَ وَالرُّوحِ يَتَسَوَّرُهُ

جانش از رفتن شکفته می شود

چون ندید ر مرد کار خود هیچ

آنکهی بی خواب گردد شب چو در

مر سطمیان آنکهی آمد حسد

أتینا طوعا صفا برشته را

وان دگر دل داده بهر این ستیر

(۱) چون شود و وف بمکتب میرود

(۲) میرود کودک بمکتب بیج بیج

(۳) چون کند در کیسه دانگهی مستعز

(۴) جهد کن تا مرد طاعت در رسد

(۵) أتینا کرهًا مقلد کشته ر

(۶) بی محبت دایه بیست ر بهر شیر

- (۱) فَيُحَسِّنُ طَبِيرَهُ الْيُطْفُلَ الْحَرَّ
 (۲) لَا وَ لَا فِي الْقَبِّ حُبُّ الْأَحَرِّ
 وَ تَهَا مَا شِقْ كَانَ مَا عَرَضُ
 (۳) فَجَبَّتْ أَحَقُّ حَوْدَ وَ مَلَّ
 (۴) قَرَأَ دَاكَ الْبَدَى نَحْوُ كَانَ
 عَرِيٍّ مِنْ غَرَضٍ آتَيْنِ غَدَى
 (۵) لَوْ هُوَ مِنْ مِثْلٍ ذَا أَوْ مِثْلٍ ذَاكَ
 لَهُ جَذْبُ الْحَقِّ نَحْوُ أَحَقِّ قَدْ
 (۶) لَوْ مَحَبَّةٌ نَحْوُ عَرِيٍّ حَقِّ حُبِّ
 (۷) دَائِمًا أَوْ أَنْ لَيَقِينِ الْحَقُّ حُبِّ

- مَا تَهَ عَرِيٍّ لِحَسْبِ مَا طَرُ
 دَاكَ لِنَطَرِ مُدَامَ بَاطِرِ
 اِيَّ تَرْدِيدِ هُ الْعَشَقُ الْقَرَرِ
 دَفَرِ لِنَقْصِدِ دَرَسَ دَالَمَلِ
 حُبِّ لِلْحَقِّ وَ سِرًّا وَ عِيَانِ
 فَهُوَ كَالْمَقَامِ أَمْ مَانَدَى
 إِذْ بَدَى الطَّالِبِ حُبِّ بَارِيَاكَ
 حُبِّ عَنْ كَمَا كَانَ أَعْدَى
 فَمَنْ مِّنْ خَيْرِهِ نَالَ لَطْفِ
 لَا سِوَاهُ وَ لَهُ حُصْنُ لَطْفِ

عیر شیر او را ازو دلخواه نی
 بی عرض در عشق یکرایه بود
 دفتر تقلید میخواند درس
 که ز امراض وز غلظتها جداست
 حنف حق او را سو حق جاذب است
 کی ینال دائماً من خبره
 لا سواء خائفاً من یشه

- (۱) عیال حسن او آنکه بی
 (۲) و و در حود عشق دایه بود
 (۳) پس محب حق بامید و بترس
 (۴) و آن محب حق بهر حق کجاست
 (۵) گر چنان و گر چنین چون طالب است
 (۶) گر محب حق بود لغیره
 (۷) یا محب حق بود لعینه

- (۱) حَافَا مِنْ نَدْوٍ لِأَشْرِ ذُرٍّ لَهَا ذَالَطَبُ كُلِّ زَمَانٍ
 فَدَأَى مِنْ دَلَّتِ أَسْتِ وَ مِنْ ذَلِكَ الْمَحْبُوبِ مَنْ فِيهِ مَنْ
 فِي بَيَانِ حَذْبِ الْمَعشُوقِ لِلْعَاشِقِ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُ الْعَاشِقُ (الْخ)
 (۲) قَدْ وَرَدْنَا لَهَا أَنْ صَدَّرَ جَهَانَ هُوَ وَلَا الْعَاشِقُ ذَلِكَ كَارٍ
 (۳) فِي الْجَمَاءِ حَادٍ كَيْفَ عَدَى لَا يَصْنَعُ مِنْ فِرَاقٍ وَحْدًا
 أَنْ لَسْتُ السَّبَّ يَقْتُو تَابَ نَطَبُ أَوْصَلِ كَتَبَ صَاوِيَا
 (۴) حُبُّ مَنْ هُمْ عُسْفُو قَدْ سَتَرَ حُبُّ مَنْ هُمْ عَشَقُوا دَوْمًا يُرَى
 مَعَ أَلْفِ طَلٍّ كَانَ وَ صَخَبَ ... وَ بِهِ تَمَاجُجٌ مَاحٍ وَاضْطَرَبَ
 (۵) قِصَّةٌ كَانَتْ هُنَا لَا أَتَى كَثِيرَ ... وَ لَكُمْ رَاقَتْ بِهَا اللَّطْفُ فَزِيرَ
 عَيْرَ أَنْ ذَلِكَ الْبَخَارِيُّ لَهُ صَارَ الْعَاجِزَ أَقْبَى قَرَارَ

(۱) هر دو را این جستجوها زان سرست این گرفتاری دلران دلرست

بجذب معشوق عاشق را من، حبت، لا سلام العاشق، و لا یبرجوه و لا یضطر بهانه و لا یطهر من

ذلك الجذب افر فی العاشق، الا الضرب المروح بالباس مع دوام الطلب

(۲) آمدیم اینجا که در صدر جهان گر نبودی جذب آن عاشق نهان

(۳) ناشکیبا کی بدی اواز فراق که دوان باز آمدی سوی وثاق

(۴) میل معشوقان نهاست و ستیر میل عاشق با دو صد طبل و نفیر

(۵) یک حکایت هست اینجا ز اعتبار یک عاجز شد بحاری ز انتظار

(۱) قَدْ تَرَكْنَاهَا لِأَنْ فِي الطَّلَبِ

(۲) يَنْظُرُ وَجْهَ الْحَبِيبِ وَالنَّجَاةَ

حَشْتَنْ رَوْنَمَه وَجْه نَحَس

(۳) كُلُّ مَنْ يَشْقُوقُ لَوْنَهُ الظَّارِ

لَسَّ مَقْشُوقَ لَانِ مِنْهُ الْمَرَّ

(۴) أَتَيْهَا لَسْكَارُنْ بِالْمَشْقِ لَعْنِ

لَوْ بِذَلِكَ الْعَمَلِ مِنْكَ وَصَلِ

(۵) قَبَسَامُ لَبْدُو فِي لَأَيْمَانِ صَارِ

(۶) وَصَلِ تَمُوتُ تَرَاوُ حَسْبَا

هَكَذَا يَا رُوحَ لَيْسَ الْكَمِيلَا

كَانَ حَتَّى هُوَقْلَ الْعَطَبِ

يَعْدُ نَحْصُ مِنْ حَوْرِ الْعَمَاتِ

عَدُّ مَاءِ لَحْمَاتِ كَمْ تَطِيبُ

لَا يَحْدُ الْمَوْتُ قَهْرًا وَالْحَطَرُ

عَدَمٌ وَ لَوْدُو لَا مِثْرَ

كَانَ ذَلِكَ الْعَمَلُ أَنَّ الْأَحْلَ

طَبِ كَانَ وَ حَتْوُ كَالْعَمَلِ

يَاشَابُ دَامَ وَ مِثْ حَهَارِ

لَوْ لَكَ لَأَيْمَانُ تَتَ زَمَا

كَانَ رُوحَ وَاطَبُ يَحْدُ عَاجِلَا

تا که پیش از هر که بیند روی دوست

زانکه دید دوست است آب حیات

دوست نبود که نهمیوستن بهر که

کاندراں کار ورسد مرگت خوش است

آن که اید خوش تر امر که در آن

نیست کامل رو بهو اکمال دین

(۱) ترک آن کردیم گو در جستجوست

(۲) تا دهد از مرگ باید او نجات

(۳) هر که دید او باشد دفع مرگ

(۴) کار آن کارست ای مشتاق مست

(۵) شد بشو صدق ایمنی ای حور

(۶) گر شد یمن بوای حال چتر

- (۱) لَكَ إِكْمَالًا لِيَدِينِ كُلِّ مَنْ
كَانَ فِي الشَّقْلِ لَكَ مَرَّ الزَّمَنِ
عَاشِقًا بَلَمُوتٍ فَوْقَ قَدِّكَ
لَا يَكْرَهُ هُوَ كَانَ يَخْلُكَا
(۲) ذَلَّةَ الْكَرْهِ مَضَى قَامُوتُ دَاوُدَ
أَنَسَ فِي الْوُفَاعِ مَوْتًا وَرَسَاكَ
صُورُهُ لَمَوْ يَقْدُ وَتَقَالِ
كَانَ مَعْنَى ارْفَعِ وَالْحَلَاةِ
(۳) حَشْتَنَ الْكَرْهِ رَحَ أَمُوتُ قَدْ
حَوْلَ نَقْدَ وَ أَظْفَا لَا يَحْدُ
وَإِذَا صَبَحَ نَزَّ مَوْ مَعِ
حَاءَ مَا فِيهِ سَوَى رَنَجٍ وَتَقَعِ
(۴) فَالْصَدِيقُ نَحَقُ مَعِ مِنْهُ قَالَ
تَتَلِي كَتَبَ أَنَا فِي كُلِّ حَالٍ
نَظَرُ لِعَاشِقٍ ذَاكَ لَمْ تَنْتَرِ
لَكَ كَتَبَ وَتَسْمَعُ حَالًا
وَلَمْ تَلْهَشْ بِخَلٍّ مِنْ مَسَدٍ
رَتَقَ حَرْ لَمْ مَ أَنْ قَصْدُ

در دل تو بی گریه دوست دوست

صورت مرگ است و تقلال گرد نیست

پس دوست آید که مردن رنج شد

که تویی آن من و من آن تو

بسته عشق او را بجل من مسد

(۱) هر که اندر کار تو شد مرگ دوست

(۲) چون گریه کرد آن خود مرگ است

(۳) چون گریه کرد مرگ مردن نفع شد

(۴) دوست حق ست و کسی نشد و

(۵) گوشه دار اکنون که عاشق می رسد

وصول البحاری العاشق بخدمة صدر جهان

- (۱) قَهْوَلْنَا صُورَةَ صَدْرِ جَهَانَ بَطَرَ قُتَّتْ شَوْقِ وَ حَانَ
 اَنْ طَيْرَ الرُّوحِ مِنْهُ لَبْدًا نَزَلَ طَارَ عَدَى رَهَقَ الْقَدَا
 (۲) مِثْلُ عُودٍ يَأْسِرُ ذَلِكَ الدَّنَّ وَقَعَ كَالْمَنْتِ مَرُّ الزَّمَنِ
 صَارَ مِنْ فَرْقِ اِسَى الطَّغْرِ لَهُ مَا بِهِ اُبُّ و لَا يَسْتَه
 (۳) لَهُ مَاءُ الْوَرْدِ مَا اَنْ صَعَّوْ وَ اَنْحَوْرُ و عَيْنِهِ وَ صَفَّوْ
 اَبْدًا مِنْهُ حِرَاكُ مَا ظَهَرَ بِالْحَطَابِ لَهُ نَشْتُ مَا ذَكَرُ
 (۴) اِذْ لَهُ الْوَجْهُ كَيْسَلِ الزَّعْفَرَانِ طَارَ الْمُنْطَانُ لُطْفَ وَ حَنَانِ
 لَهُ حَالًا اَزَلَّ عَنْ مَرَكَبِهِ حَنَهُ كَانَ مُجِبَ طَنِهِ
 (۵) قَالَ فَاَلْعَاشِقُ مَعْشُوقَ سَتَلْ فَاِذَا الْمَعْشُوقُ مِنْهُ قَدْ وَصَلْ

رسیدن بخاری عاشق در درگاه صدر جهان

- (۱) چون دید او چهره خدمت جهان اولی پیریش و تن مرغ جان
 (۲) همچو چوب خشک فنا آن تن سرده شد ز فرق سرتا ناحش
 (۳) هر چه کردند بحور و آب کلاب بی جسم و بی آمد در خطاب
 (۴) شاه چون دید آن مرغ روی او پس فرود آمد ز مرکب سوی او
 (۵) گفت عاشق ده دست می جوید تن چه دلخه معشوق ما عشق گروت

- (۱) ذَلِكَ الْعَاشِقُ رَاحَ الْحَقُّ أَنْتَ
عَاشِقُ كَوْنِ حَقٍّ وَفَقْدِ سُنَّتِ
مَا بَقِيَ مِنْكَ يَقْدِرُ الشَّعْرَةُ
وَقَسَتْ كُنْتَ عَنْ تَكَرُّدِ
(۲) فِي أَمَامِ النَّظِيرِ ذَلِكَ قَتْنِي
مَادُّ مِنْ مِثْلِكَ قَدْ أَلَمَّ
لَيْسَ ذَا يَا سَيِّدُ إِلَّا لَنْ
قَدْ عَشَقْتَ قَسَتْ عَشَقْتُ عَنْ
(۳) فِظْلَالُ أَنْتَ وَالشَّمْسُ عِشَقْتُ
وَبَهَا هَمَّتْ مُدَامًا وَغَلَقْتُ
فَأَيُّ الشَّمْسِ بِظِلَالٍ إِذَا يَصِلُ
عَدَلًا فِيهَا وَتَتَرَجَّعُ

طلب العوضه العدل من حضرت سليمان من جور الهواه

- (۴) فَمَنْ أَلَسْتَ مِنْ زَوْجٍ وَوَرَدَ
لِغَوْصٍ وَاحِدٍ عَدَلًا قَصْدُ

- (۱) عاشق حقیقی و حق است کو
چون همه سو از توانا مو
(۲) صد چو تو فایست پس آن حد
عاشقی در نمی خون حواجه مگر
(۳) سادگی و عاشقی در آفتاب
شمس آمد سادگی را کردن شتاب (۱)

داد منور استن پشه از باد به حضرت سلیمان

- (۴) پشه آمد حریفه از گیاه
در سلیمان می شد در حوّه

(۱) چهار سب در سغه لکهور بعد از سب اضافی حذف میشود که در نسخه
النهیج اتقوی ذکر نشده است -

- (۱) مِنْ سَلِيمَانَ وَقَالَ الْعَدْلُ آتَتْ
وَالشَّيَاطِينَ وَمَا يَغْزِي إِلَى
(۲) فَبَعْدَ لَكَ طَيْرٌ وَ سَمَكٌ
ضَامٌ وَالْعَدْلُ لَكَ مَا طَلَبَهُ
(۳) أَعْطَا عَدْلًا لَا تَنْحَرُ الْعَا
فِي السُّتَارِ وَالرُّوحِ تَحْسَنُ
(۴) مُشْكَلَاتٌ كُلٌّ مَنْ كَانَ ضَعِيفٌ
(۵) قَدْ غَدَى فِي ضَعْفِهِ ضَرْبُ الْمَثَلِ
نَحْنُ بِالضَّعْفِ وَفِي كَسْرِ الضَّعْفِ
(۶) لِلْمَسَاكِينِ وَطُفْرٍ بِالضَّعْفِ
مُنْتَهَاهُ قُدْرَةُ كَيْفِ الرَّتَبِ

- يَا سَلِيمَانُ عَلَى الْيَحْنِ نَشَرْتُ
أَدَمَ النَّسَبِ مِنْ دَالِمِ
حِفْظِ مَنْ ذَا الَّذِي تَحْتَ الْفَلَكِ
.. أَوْ لَهُ لَمْ يَقْصُرْ أَرْنَهُ
عَرَسَ فَنَدَا لَنَا الْقَمَرُ دَسِي
مَا لَمْ يَنْفَسْهُ مَرَّ الرَّمْ
بِكَ تَحَلَّيْ أُنْعُوضُ دَا السَّحَابِ
شَهْرُهُ طَارِبٌ سَا تَيْسُ لِمِثْلِ
وَنَتِ الشَّهْرُهُ فِي قُصْدِ السَّحَابِ
أَتَتْ يَدَا مِنْ يَمِينَاهُ الْبَطَافِ
مُنْتَهَاهَا نَحْنُ نَقْصُ وَ كُرْتِ

- (۱) کای سلیمان معدلت میگستری
(۲) مرغ و ماهی در پناه عدل تست
(۳) دوده در دهان ابرم
(۴) مشکلات هر ضعیفی از تو حل
(۵) شهره ما در ضعف و اشکسته پری
(۶) ای تو در لطیف قدرت منتهی

- بر شیاطین و آدمی زاده و پری
گفته آن گم گشته کش فصلت بهجت
ی نصیب باغ و گنزاریم ما
پشه باشد در ضعیفی خود مثل
شهره تو در لطف و مسکین پروری
منتهی ما در کمی و گمراهی

وَلَا تَعِدُّ عَنْهُ حَدًّا فِي يَدِنَا
 هِيَ قَدْ كَانَتْ يَدَ اللَّهِ لَنَا
 طَالِبَ الْأَيْصَافِ وَالْعَدْلِ لَنَا
 فَلْوَاقِصِحْ مِنْ لَكَ الطُّغْمُ يُرِيدُ
 مِنْ بَرِيحِ لُسْنَةِ الدَّيَّانِ الرَّقْدِي
 حَرْحٌ .. فَطَمَحَ كُنْ مَا بَكَأ ..
 كَانَ مَنْ فِي بَيْحِنَا عَلَى وَشْنِ
 ذِيكَ النَّوْمِ .. وَتَعْدِلُ الْخَصَائِفُ ..
 يَطْلُبُ أَنْ لَطْمِمْ يَقْدُرُ
 كَانَتْ لَطْمَةُ لَطْمِمْ إِنْ أَلَمْ

دست نگه ای دست تو دست حد
 داد و تصاف از که میخواستی بگو
 طم کرده است و حر شده دست و رو
 گو نه اندر حبس و در و بحر ماست
 پس بعهده ما که طم می پیش بر
 طم و طمعت بود ص و عصد

(۱) أَنْتَ مِنْ ذَا لَقَمٍ عَدْلًا إِيَّانَا
 يَا مَنْ أَنْتَ الْيَدُ مِنْكَ فِي الدُّنَا
 (۲) فَسُئِمَارُ لَهُ قُلْ يَا
 مِنْ الْأَيْصَافِ وَالْعَدْلِ تُرِيدُ
 (۳) مَنْ هُوَ الطُّغْمُ دَاكُ تَعْتِدِي
 لَكَ حَرْ طُغْمٍ وَ الْوَحْهَ أَكَا
 (۴) عَجَبًا فِي عَهْدِنَا الطُّغْمُ آيَرُ
 (۵) مَا لَهُ لَمَّا وَلِدْنَا الطُّغْمُ مَاتُ
 فَإِذَا فِي عَهْدِنَا مَنْ يَقْدُرُ
 (۶) حَتَّى حَاءَ الْوَرُ وَالطُّغْمُ ائْتَمُ

(۱) داد ده من را من عم از حد
 (۲) پس سلیمان گفت ای تصاف جو
 (۳) کهست و طم که از حد برو
 (۴) ای عجب در عهد ما طم که دست
 (۵) چو بکه در دم طم از روز مرد
 (۶) چون بر آمد و طمعت بیست شد

(۱) عَصُدٌ وَ الْأَصْلُ هَلَّا تَنْظُرُ

حَادِمًا أَوْ هُوَ فِي كَسْبٍ وَصِيدٌ

(۲) صَلُّ طَبْمِ الطَّالِمِينَ فِي تَوْرَى

هَآ هُوَ الشَّطْرَانُ فِي الْقَدِّ شَدِيدٌ

(۳) كُنْ فَمَا كَانَ الْمَلِكُ مِنْ ذَاكَ لَنَا

(۴) لَيْسَ مَا لَا تَشْكُو حَتَّى الْأَذِجَةِ

لَمْ تَصِلْ حَتَّى السُّهَى وَالْفَلَكَ

(۵) كَيْ يَهْدِيَ الْعَرْشَ مِنْ نُوحِ الْيَسِيمِ

لَا نَصِيرُ أَرْوَحُ فِي دَا طَبْمِ أَنْ

(۶) وَلَ إِذَا فِي كُلِّ مَلِكٍ مَتْنَهَا

كَيْ عَمَى لَا فَلَكَ يَا رَبِّي تَد

لِلشَّيَاطِينِ قَتَعُ يَطْهَرُ

بَعْضُهُ شَدُّ بِأَصْفَادٍ وَقَدْ

كَانَ بِشَطْرَانِ دَا الْخَلْقُ دَرَى

شَدُّ كَمْفِ أَنْطَمَ يَا هَذَا يُرِيدُ

مَنْحَ حَتَّى لَوْرَى مَتَا بِنَا

لِنَعْدُو وَ لِنُدْمُوعِ الْآسِجَةِ

زَمْتُ مِنْ ذَاكَ لَا بَرِّيكَ

حَرَنَ لَا تَرْحَفُ حَتَّى لَسَقِمِ

لَا وَلَا تَشْكُو بِسَرِّ وَعَانِ

قَدْ وَصَفْنَا وَ أَحْمَا الطَّلَا

تَصِلْ حَسَا وَلَا تَشْكُو أَحَدَ

(۱) يك شياطين كسب و خدمت معصيت

(۲) صل طلم طالعين از ديور بود

(۳) كن ممت از دمه ها را كي فلك

(۴) ما لا تاشكو بر سديد ديورها

(۵) يا سرور عرش را ناله يسيم

(۶) دل نهديم از معالكت معصيت

بر خراش بسند يا صفاد و ديد

ديو در سددت اُستم چون نمود

تا سالد حلق سوي آسمان

تا بگردد مضطرب چرخ و سبي

تا بگردد از سم جان سقيم

تا سايد بر فلکها پيري

- (۱) اَللّٰهُمَّ اَنْتَ يَا مَطْلُومُ لَا
وَجَدَ سُلْطٰنٌ مِّنْ دِيْنَتِهِ
(۲) فَاَتَمَّوْضُوهُ قَدْ قَالَ
وَاَعْتَبْ يَدِيْ اَطْلُمُ فَتَحْ
(۳) تَحْنُ مِنْ طُلُمٍ لِّغْيِ الْاَضْيَارِ
وَالْدَمِ تَاْكُلُ مِنْهُ مَعَ شَهْمِ
تَنْظُرُ دَحَالًا اَنْتَ بَقِيَّةً
اَسْمَاءُ يَنْسُبُ وَ لَوْثُهُ
مِنْ دَحَالِجِ يَدِيْ حَرُّ اَعْمٰ
ضَلَّتْ تَعْدِلُ حُكْمَهُ تَوَسَّعَ
قَدْ وَفَعَا وَ بَوَّعَ اَعْدَابُ
اَبْطَلَتْ اَنْصِدَ مَا مِنْ مَعْرِفَةٍ

فی بیان امر سلیمان (ع) العوضه المتظلمه باحضار

خصمها لادیوان الحکم

- (۴) قَسَمْتُمَا اَاْ خُنُوْا لِدَوِيْ
لَا قَ اَمْرَ اَحَقَّ بِالرُّوْحِ حَبِيْرُ
قَالَ يَا حُفْصَ يَمْرُودَ الْعَوِيْ
سَامَهُ مَتْنَهُ كَبِيْرُ وَ اَنْسَبَرُ

- (۱) منکر ای مظلوم سون اسماء
(۲) ثمت پسه بود من سب و
(۳) ما را طلیم او به منگی بداریم
نامی شاه و ی در طار
لو دوست صلم را در کشاد
ب سب و به خون محویرم

امر گردن سلیمان، (ع) پسه متظلم را باحضار خصم و دیوان محکم

- (۴) پس سلیمان گفت ای دینا دوی
من حق داد که از جان بشوی

- (۱) قَالَ لِي الْحَقُّ قَبْلِي مَنْ عَدِي
 أَنْتَ مِنْ خَصْمٍ وَلَا خَصْمٌ مَعَهُ
 (۲) فَكَلَّا لَخَصْمِي لَوْ رَفِيَ تَحْصُورُ
 (۳) فِي أَمَامِ الْحَاكِمِ الْخَصْمُ إِذَا
 أَصَحَّ كَثْرًا فَلَا خَصْمَ أَحَدٍ
 (۴) أَنَا مَا لِي قُدْرَةٌ عَنْ أَمْرِهِ
 أَمْسُ وَلِخَصْمِهِ أَنْ حَبِصَ عِنْدِي
 (۵) لَهُ قَالَ قَوْلُكَ لِرَّهَانٍ كَالِ
 خَصْمٍ لِيَجُزَّ وَتَقْدَرُ حَكَمُ
 (۶) ذَلِكَ السُّبْطُ لِي يَجُزَّ لِي
 دَالِ التَّعْوِضِ الْمُتَقَرَّدِ حَتَّى هَذَا

- صَاحِبَ تَعْدِلْ وَ لِمَنْ هَدَى
 خَصْمٌ مِنْكَ يَقُولُ أَنْ تَسْمَعَهُ
 مَنْ حَصَمَ لِحَقِّ لَمْ تَدُلْ طُهُورُ
 مِائَةً تَوَجَّهَ أَبَانَ وَ أَدَى
 تَأْخُذُ الْقَوْلَ لَهُ عَنْهُ أَغْدِرُ
 رَجَعَ لَوْحَهُ وَ لَا عَنْ دَكْرِهِ
 كَيْ أَنَا أَتَمَّصِي وَ أَبْدِي رَأْسًا
 وَ الصَّحْبِ الْيَدُوقِ وَ يَقَعُ بَانَ
 هُوَ كَانَ .. أَحْضَرَهُ أَنْتَ عِنْدَكَ ..
 صَاحٍ مِنْ ظَلَمَ لَكَ مَدَالِضًا
 يَحُو لَئِنْ تَسْكُمَا قُصَى أَنَا

- (۱) حق من گفتست من پیش من
 (۲) تا نیاید هر دو خصم اندر حضور
 (۳) خصم تنها گیر بر آورد صد نمیز
 (۴) من نیارم رور فرمان تاخفت
 (۵) گفت قول تست برهان درست
 (۶) بامگ زد آن شه که ای ماد صبا

- مشو خصم من پیش من
 حق نیاید پیش حاکم در ظهور
 هان و هان بی خصم قول او مگیر
 خصم خود را رو بیاور سوی من
 خصم من بامست و او در حکم تست
 بامگ زد آن شه که ای ماد صبا

يَا جَوَابَ لَهُ مِنْ حَزْنٍ وَ كَلْ
حَصْرَ سَرَعَانَ لِلْأَمْرِ خَضَعَ
تَرَكَ الرِّيحَ وَحِيداً فِي الْمَكَانِ..
مَوْضِعَ مَهَبِ عَارِ وَ شَيْءٍ

حَكْمَ احْتِاقِ أُنْثَى كَمَا
مِنْ وَحُودِ لُؤْلُؤِ نُوْحَةٍ (۱)
ی قرارِ ممه و ناتی
و ی نئی شئی دهنا
دام من اب الا له اعنیه
تجلی الطاب نه صار لا

(۱) اصبح قبل حصمت نت و قل
(۲) و العدو ادفع مد ریح سمع
و لمعوض قر فی دال انما
(۳) فسماع نه قال لاین
ذلك نف کی مع تنک

(۴) قال یا سلطان فسموت
(۵) سود من نفس منه نئی
فهو من صغی لعمار حب
(۶) مثل هد کان من اناحه
اد نه کان لایه وصال

(۱) و صبح ، کوب ، رحه ، المراج ، لای مکد ، بومی ، لای هو صر ، سود ، من
دخانه لای من بیه ، بیه علی ان (این رود من) یعنی ذا بومی انا

پسج حصم و کن دفع سو
شده دگرفت ، م ، ره کرم
اس نا نه هر دو من اتم قصا
خود سیاه بی زور من اده دست
کو بر آورد از نهاد من دمار
چون جدا ید شود جوییده لا

(۱) هیں مقار سو و حصم و که
(۲) نا ، چو ، سمع م ، بر تم
(۳) پس سمعار کهت ی پیه که
(۴) کهت ی شمر که م ، ره ، دست
(۵) او که آمد من کجا یام قرار
(۶) همچنین خونای در که حد

- (۱) وَ لَوْ اَلْوَصِيَّةُ دَى كَانَتْ نَقَاءً
 قَدْ غَدَى ذَاكَ اَلنَّقَاءُ فِي لَفَاءً
 (۲) فَالْبَطْلُ الطَّالِبَاتِ اَلنُّوْرَ اِنْ
 (۳) وَ قَتَّ كَلَّا مَنِ اَعْقَلَ يَرَدُ
 كَلَّ مَا فِي نَكُوْنُ . . . كَانُ
 (۴) ذِيكَ اَلِهَلِيْثُ عِنْدَ لُوْحِهِ
 كَانُ مَعْدُوْمٌ وَ اُخُوْدٌ فِي عَدَمِ
- فِي نَقَاءِ عَرَضٍ فِي الْاِيْتِدَاءِ
 لَهَا الرُّتْبَةُ لَسْتُ بِالسَّوَاءِ
 طَاهِرٌ تَوَرَّ عَنْهَا لَمْ يَسْ
 حَسْبُ كَانَ مِنْ اَنْ اَرَأْسُ بَرَا
 هَاكَ اَنْتَبِ اَلَا وَجْهَهُ
 كَلُّ مَوْخُوْدٌ تَوَجَّهَ وَ يَوَجَّهَ
 هُوَ بِالذَّاتِ عَجِيْبٌ مَا اَلَمْ

- (۱) گرچه من وصیت نفا را غایت
 (۲) سیهائی که بود حور و نور
 (۳) عقل که ما چه شد سر به راه
 هاک آید بین وجهی هست و نیست
- بیست و نوا اندر هاست
 هست کرد چو کشته برش ظهور
 که شیء هاک لا وجهه (۱)
 هستی در بیستی خود طرفه نیست (۲)

- (۱) هستی سر زنده عقل و آفریده و حور حق تعالی مانا باشد عقل کی مسود
 معروف کند و در حد سطح گشته (سر) کسر پس حور زده مشهور یعنی عقل کی باشد
 حور باشد - دهنده او صفحه ۲۰۸ ج ۲ - بحر امور مزجوع شود (۲) مراد رهنم عن موجوده
 و این هست اعتدال است ؛ این پس رتبه او فایده و معنی مضاعف دوم است آن
 هستی که در سستی که حالت می آید هرگاه و چو سب می شود عاقل بقای حق
 می ماند و این عجب است پیش متقیدان عقل -

فی بیان تطیب المعشوق خاطر العاشق له حتی بقیق العاشق و بر جمع

- (۱) فهمد آن محضر کنی القول
 حش ان اقمه من د وصال
 (۲) قدیلاً و قدیلاً نسان
 (۳) کرم فی سمیه تلت ضحت
 ثیر حش ک اندن فتح
 (۴) زوخت من فرقی اما عدت
 یذ لها مئی لاهل و صلا
 (۵) ت یا من طر ح و رد
 قمع حس ک من دهشیه
- من یدر قد د هست آمنت و صول
 کبر و آست حیرن قال
 حر من دهشیه صدر جهان
 قال من سئل أصبح بالذهب
 منه خدعه شئت لتعیر أصبح
 صطراب ک کتاب کة نبت
 و منه مئی فیت عجل
 فی فرقی وادی حر و و حد
 ت و رجع تات فی او خد

فراسخ، در سرود هاشم، بهر نر، سرور دانا، بهر فی بار آید

- (۱) آن بی محضر ده شد روست
 (۲) می کشد بی هشی اش در من
 (۳) ناسک در در گوش اوشه کای گدا
 (۴) حش تو کاسر وراقم می طیب
 (۵) ای ندیده در وراقم گرم و سرد
- چون قدم آمد رسیده شد شکست
 دد دده لرم صدر جم ان
 ر شر اوردمت دمن گشت
 چه که و بهار رسیده چون رسید
 ن خود ا بخودی و بار کرد

(۱) در سعه بکدهود بیس ر ر ست آینه است (بر گروش سر نهاد بر
 کند بر و خش میکرد اشک عم شاد)

صَيَّرَ الْإِنْسَانَ لَقَطْعِ الْقُضُولِ
وَجَهْلٍ نَسِيْدِي مَا رُوْمَ .

مَنْهُ الْأَرْثُ مِنْ غَيْرِ وَحَلْ

سِدَا مِنْ حَبِيْبِهِ حَرٌّ نَأْيِ

حَبِيْبِهِ سِرْعَانِ عَنْهُ اتَّعَدَا

فِي قَسَمَتِ طَائِفٍ قَدْ أَلَمَ

فَضَبَ سَتَقِ وَفَارَ بِأَشْرَفِ

ظُلُمَةٍ صَارَ الرَّشَادُ فِي الْقُومِ

قَالَ يَتَهُ ذَهَبَ لَا يُلْتَمَسُ

نَسِيْدِي آخِرَ مِنْ نَقْدِ لُقْنَا

(۱) ن قصص العشر من شرح تظول

یطلاب دالمريد بطاوه

(۲) جاهل و هو بد نصير احسن

(۳) اسدا من حبيه حر منى

له علم او دراه الاسدا

(۴) طايه و نفس و روح صبه

و من لعدل حذر قد حطاف

(۵) جهته الاسد صدر نقوه

(۶) مسك منه نسيدي نفس

نسيح اوقت له هدى ا

رس مرون حوئی معلومت جهول (۱)

می کند حر کوس شبیری در کنار

کر دستم و دیدی شیر و

طلم پس کر عدلیها که می برد

طلم او مر عدلیها باشد رشاد

الکچن این که من هم بخشمش

(۱) کرد قصص عشق انسان جهول

(۲) جهولست و اسیری مسدا شکار

(۳) کی کنار آمد کشیدی شیر را

(۴) طالعت او بر خود و بر جان خود

(۵) جهول و مر علمها را مسدا

(۶) دست او گرفت کاین رجه و دشمن

- (۱) حَتُّ هَذَا لَدُنَّ اَمْسُ نَا
 صَارَ حَيًّا قَهَّوْ كَانَ رُوحِيَا
 (۲) اَنْ يِّي قَدْ وَحَّه لُوحَه نَا
 لَه فِي دِي اَرْوَح اَهْلًا لِنَسَا
 اَحَقْل اَرْوَح اَمْدِي لَطَف نَا
 مَحْ يَنْطَرُ حُودِي وَ نَهَا .
 (۳) اَنْ رُوحًا لَمْ يَكْ يَأْتَحَرَم
 لَا يَرَى وَجَهَ اَلْحَبِيبِ الْمُنْعِمِ
 عِيْرَ ذَاكَ اَرْوَح مَرْ رَعِ اَلْحَبِيبِ
 تَه اَصْل. وَ لَه يَمْنَى طَلِبِ..
 (۴) اَنْ كَالْقَضَاب مَرْدَا عَشَق
 اَتَفَخُ حَتَّى يَنْزِرَ حَادِقِ
 يَتْرُكُ اللَّبَّ اللَّطِيفَ ذَاكَ مَا
 لَه مِنْ فَرْ بِه لَعَزَمِي
 (۵) قُلْ يَا رُوحُ وَ مَا مِنْ هَرِيَا
 مِنْ بِلَايَ وَ اَيْنَا دَهَا
 نَحْسُ اِلْمُوَصَّلِ فَتَحْنَا اَنْبَا لَا
 تَمْنَعُ سُرْعَانِ يَحْتَا اَلْصَلَا

- (۱) چون بمن رنده شود این مرده تن
 جان من باشد که رو آرد بمن
 (۲) من کنم او را اریں جا محشم
 جان که من بخشم به بیمد بخشم
 (۳) جان نا محرم نه بیند روی دوست
 خرممان جان حاصل وار کوی و ست
 (۴) در دم قضای وار این دوست را
 ناهند آن معر معرش پوست ر (۱)
 (۵) گفت ای جان رمیده از بلا
 وصل را ما در گشادیم الصلا

(۱) معنی ده خود را در بدن این عاشق ندیم ما نگهدارد آن معر معر او بدن خود را

(نثر) نه منح چیری بیکو و ندیم که دیدش چشم خوش آید ..

۱) تَ يَا مَنْ فَمْتُ سَكَرٌ وَ قَا
 اَنْبَ يَ مَنْ لَكَ قَدْ كَانَ الْوُحُودُ
 ۲) مَعَكَ هَذَا الرَّمْلُ كَانَ مَا
 نَتَ اَسْرَارًا قَدِيمَاتٍ حَدِيدِ
 ۳) حَيْثُ مِنْ دَالِمَسِ نَتَ شَهْدِ
 وَ عَلَى صَفْحَةٍ مِنْ نَحْرِ سُرِ
 ۴) فَلَا حِلَّ سُرِّ فِي فَوَاهِ حِلِ
 اَدِّ يَفْجَحُ حَنْتُ مِنْ دَلِ
 ۵) اَدِّ صَلَاةِ الْوَصْلِ بَانَحِ حَمِيهِ
 مِثْلُ مَيْبِ بِالْحَرْبِ شَرَّ شَرِّ
 ۶) عَنْ ثَرَابِ اَيْسِ بِالْاَدْبِ وَ مِنْ
 لَيْسَ بِالْاَيْشْرِ مَحْضَرُ الْوَرَقِ

ای . هست ما همواره هستیست
 ریهای کهنه می گویم شنو
 بر لب حوی بهار بر می رعد
 بهر راز برعل الله ما بشا
 ند از اندک مرده حبیبین گرفت
 سیر پوشد سر بر رد و فنا

۱) تَ يَا مَنْ فَمْتُ سَكَرٌ وَ قَا
 اَنْبَ يَ مَنْ لَكَ قَدْ كَانَ الْوُحُودُ
 ۲) مَعَكَ هَذَا الرَّمْلُ كَانَ مَا
 نَتَ اَسْرَارًا قَدِيمَاتٍ حَدِيدِ
 ۳) حَيْثُ مِنْ دَالِمَسِ نَتَ شَهْدِ
 وَ عَلَى صَفْحَةٍ مِنْ نَحْرِ سُرِ
 ۴) فَلَا حِلَّ سُرِّ فِي فَوَاهِ حِلِ
 اَدِّ يَفْجَحُ حَنْتُ مِنْ دَلِ
 ۵) اَدِّ صَلَاةِ الْوَصْلِ بَانَحِ حَمِيهِ
 مِثْلُ مَيْبِ بِالْحَرْبِ شَرَّ شَرِّ
 ۶) عَنْ ثَرَابِ اَيْسِ بِالْاَدْبِ وَ مِنْ
 لَيْسَ بِالْاَيْشْرِ مَحْضَرُ الْوَرَقِ

(۱) ای خود ما بحدود و مسیت
 (۲) ای و ای لب این رمل ما بحدود
 (۳) زامنه ر لب از این دم می رعد
 (۴) گونی بی گونی درین دم در گت
 (۵) چون صلاهی وصل بشیند گرفت
 (۶) بی کم ر خاکست کر عشوه صد

- (۱) لَسْ مِنْ مَّاءٍ لَبِیْ الْأَقْلَ
يُوسُفَيِّينَ هُمْ بِالطَّلَعِ
(۲) مِنْ هَوَاءٍ لَا يَقْلُ إِذْ وَصَلَ
صَارَ طَاوُوسًا وَ طَيْرًا حَسَنًا
(۳) لَسْ بِأَقْدَرِ الْأَقْلَ مِنْ حَلْ
وَلَدَ وَالنَّاقَةُ قَدْ وَلَدَتْ
(۴) خَلْقِي مِنْ ذَا كَيْلِهِ لَسْ الْعَدَمُ
عَالَمًا قَدْ وَدَّ بَلْ كَلَّ آر
- مِنْ حَطَابٍ بَلْ تَحْقِ الْأَحْلَ
مِنْ شَمْسٍ وَلَدَ بِالرَّفْعَةِ
أَمْرٌ كُنْ فِي الرَّحِمِ لَسْ عَجَلٌ
لَحْنَهُ كَلَّ الْعُقُولَ فَتَنًا
خِجَرُ نَاقَةٍ قَلَّ الْأَحْلَ
نَاقَةُ أُخْرَى وَ تَحْقِ نَدَتْ
ذَلِكَ مَنْ أَصْلًا غَدَى مُنْذُ الْقَدَمِ (۱)
يَبْدُ أَيْضًا بِا يَنْدِي عَمَانُ

(۱) لم يرد بالعدم العدم المطلق لانه متبع الوجود بل اراد به العدم الاضامى وهو الاعمال ذبلة وفساد فان لها معنى من اعمده و فاسده لاسماع مر كن فكيف لا يكون بمعنى لسمعه لمعقول معنى و الاعداد فهو ليس من لغو بحسبى ندادا عيب هـ (مر حبيب و ر چند و حه شاد)

- (۱) کم ز آب نطفه نبود کر خطاب
(۲) کم ، نادى بى که شد را بر کر
(۳) کم و کوه سنگ نبود کنز ولاد
(۴) زين همه بگنتره آن مايه عدم
- يوسفان رايند رخ چون آفتاب
در رحم طاووس مرغ خوش سخن
ناقه کان ناقه ناقه زاد را
عالمى را و برايد دم بدم

(۱) ولاد بکسر ر دى - دعر را در دوم کوه سنگ و ناه وى معمول اوست و ماعل
رد وى ناه دوم و ناه سوم معمول و ست حاصل آن که کوه سنگ ناه را در که آن
ناقه بيز ناه ديگر زاد -

(۱) قفر ابدی رحمہ و فرح مرہ او مرتب من مرح
 خونه دار و من شکر وقع ساحل هاج هاج و ولم
 فی بین أفاقة العاشق العذیم اللب و توحه بالشاء و الشکر

(۲) قال یا عفاة لعل و من أنت بدروح المطاف المؤمن
 شکر ان ثاب قد حب من حید قاف و عدا لم اس
 (۳) یا من اسرافل يوم المحشر أنت لعلشک مطف العقری
 یا من أنت لعلشک لعلشک و یا طلیب العشق تقب و بنا
 (۴) اول ما تقصد من حبه ی تعلی ن انا بالسرعة
 ادر اطلب فوق کونی تسمع تسمع می . تقمی

(۱) من جهید و من طیب و شاد شد . ک دو چرخ بد سعید اندر فتنه

یا سحرش آدر ، عاشق بهرش و درو آدر ، دانا و شکر

(۲) کف ی عفاى حق حار را مطاف شکر ده ر آمی ار نوه قام
 (۳) ای سرور فیهنگه عشق ی نو عشق عشق وی دلخواه عشق
 (۴) اولین حسرت که دهی به من گوی خواهم ده بهی بر دورم

- (۱) هَكَذَا يَصْفُوهُ تَدْرِي حَالًا رَافِقُ كَلِّ نَوْرِي أَقْوَامًا
 (۲) اِسْتَمِعْ كَمَ مِنْ أَلْفِ مَرَّةٍ أَيُّهَا الصَّدْرُ الْقَرِيدُ الصَّقَوْتِي
 يَرْجَاءُ أَنْ إِلَيَّ أَنْتَ زَمَنُ تَسْمَعُ عَقِيدِي طَارَ وَافَقَتُنِي
 (۳) فَسِتِمَاعُكَ وَالْأَصْغَاءُ دُنِي وَابْتِسَامَاتُكَ.. جِئَا عَرَاكَ.
 (۴) مِنْ هِيَ الرُّوحُ تَرِيدُ فَاتَّعَرِيدُ إِي وَ الْمُقْصَارُ . مَا مَنَّهُ أَرِيدُ
 اِنْدَا مَا سَتَرْتُ يَدْعُوقُ مِنْ رُوحِي اسْمِي بِأَطْلُ الْأَقْسِ

- (۱) گر چه میدانی بصوت حال من
 (۲) صد هزاران بار ای صد فرید
 (۳) ای سماع یو و آن اصغای تو
 (۴) آن نبوشیدن کم و بیش را
 همه پرور کوس در اقوال من (۱)
 ارزی گوش تو هوشم پرید
 و آن تسمبای حال افرای تو
 عشوه جان بد اندیش را

(۱) در همگی سجع مشوی (بصوت) یا نه، معجمه احد الفای آمده است و بی در حاشیه سجع لکهور آن را (بصوت) و عن معجمه احد الفای تک کرده و چپ نگاهشته (اصغاء بکسر هیره و صد مهله و عن معجمه گوش فرا دشن دودن و من کردن و نظر نگارنده صحیح است که ، عن معجمه شد برای آنکه مناسب سجع سجع است و در است سومس هم چپ میفرماید (آن سجعی تو و آن اصغای تو) (۲) در سجع لکهور کلمه (نبوشیدن) و بی فارسی به بعضه آمده است و بی در عاب سجع دیگر (نبوشیدن) یا یاد دو نقطه تک شده ترجمه مذکور هم بنا بر سجع لکهور میباشد ولی نظر نگارنده (نبوشیدن) که سجعی شستن و فاشد ، باشد و سجع مناسب بر می آید و بنا بر این ترجمه (من هبی الروح برید فالمرید - ای و نقصان ما منه و به شد کلا سجع من عشوة - روحی الدبی سجع الفکره - و در نصف در هر دو ترجمه مذکور معنی یکی است و اختلافی ندارد -

- (۱) رَابِعًا إِذْ أُحْرِقْتُ لِي الْمَرْزَعَةُ
نِسَّةَ الْحَامِصَةِ تَرَامُهُ
(۲) خَامِسًا مِنْ حَرِّ هَجْرٍ وَفِرَاقٍ
مِنْ حَوَاسِي الْحُسْرِ صُرْتُ فِي صَرَرٍ
(۳) سَادِسًا وَجْهَكَ يَا رُوحَ الْحَيَاتِ
قُتِلْتُ أَنْ يَصْنَعَهُ عَمِي أَلَمٌ وَد
(۴) سَابِعًا مِنْ أَمْرِ لَمْ أَدْرِ فِد
مِنْ أَسِي كَمَا دَمَ هَذَا أَمْنَكَ
تَعَذُّكَ عَادَتْ بَوَارَ تَعَقُّمَةٍ (۱)
مَا عَنَّمْتُ مِنْ حَطِيرِ الْوَاقِعَةِ
بِتِ مَا صَدَّرَ جِهَارٍ وَاشْتِاقٍ (۲)
تَعَذُّكَ . حَرَّتْ عَتَاءٌ وَكَتَدَرُ
إِذْ قَعْدَبَ فَمِنْ أَلَمَتِ الْجِهَاتِ
مَطَارَتْ أَرَسَتْ جَرَّ وَتَوَقَّدَ
صَلَّ بَكَرَى لَيْسَ الرُّشْدُ فَقَدْ
كَبَى دَوْمَ وَهَاجٍ وَارْتَكَبَ

(۱) ای ای که حرفت مرزعه و حوری و ... را اضم الحامصه من لراعة ای لا امر من
لمراد الحامصه مرزعه من الحامصه لسمه ... کلام الکهار ثلث ثلاثة ای لم یس
فی من اوم و لا ک شی، (۲) من هدی ... ای ... و حوس بر عاکها) لا يوجد
دست شده فی نسخه اسحق لغوی و حده و وجد فی اکثر نسخ الاخر و قد ترجم لها ما هو مذکور

- (۱) رابعاً چون سوخت ما را مرزعه
(۲) خامساً از هجرت ای صدر جهان
(۳) ششم درشن جهان بی روی تو
(۴) سابع از امر ندوم صالحه
می تمام خامسه از رابعه
۱ حواسی حمسه بودم در دیان
گوشتا نازد بر من عم دو نو
حوس همی گریه فلک بر باله ام

(۱) ایما آنت تری فوق الطريق

قیقینہ تعلم ان قد حری

(۲) قولی رعداً عدی هذا اصحب

کئی علی الارض له یرحی المطر

(۳) اما ما بین مقل و کما

انما ناکب و قائل

(۴) من العین لی القلب وقع

یا ملک انظر من العین لیا

(۵) قال هذا و الکما هذا تحیف

رقه ندی کما و حسن

(۶) فهو من قلبه کم من صخب

حواله اهل بخاری حلقا

(۱) نسخه ثابۃ باطوا علیہ الصدقا

(۱) هر کجا یایی تو خون بر خاکها

(۲) گفت من رعد است بین ما ک و حسن

(۳) من میان گفت و گریه می تنم

(۴) می قند از دیده خون دلشها

(۵) این بگفت و گریه در شد آن نحیف

(۶) از دهن چندان بر آمد های و هو

من دیر و تسئل عنه القویق

دلمه من عسب فوق الثری

و تحصن انسحاب قد طاب

و یوی الاروض دوما والره

د هل الت و حیران اکا

نت ادری ما کون فاعلا

دما احمر بوحد و ولم

ما هو الواقع .. رحماک یا

أخذ حتی التوضیع والشریف

مثله .. ما ان ابان ذایس

ظهر و تلمذه و ح قمت

جمعوا شدوا عنه الحقد

پی یری باشد یقین از چشم

بر خواهد از نمارد بر من

با بگویم یا بگویم چون کلم

بین چه افتاده است از دیده مرا

که پرو بگریست هم دهن هم شریف

حلقه کرد من رحای گریه او

- (۱) وَصَحَّتْ وَ مَقَلَّ وَ كَلَّهَ
 فصعاب و کساراً دَهَلُوا
 (۲) مِثْنَهُ سُدَّهُ دَمْعاً كَالْمَطَرِ
 مثل یومِ الْمُحْشَرِّ فِیهِ الْمَسَاءُ
 (۳) وَأَسْمَاءُ فِی ذَٰلِكَ لَحَسْبُ نَقُولُ
 اَنتَ بِنَ كُنْتَ اَيُّوْمِ الْمُحْشَرِّ
 (۴) دَهَلُ لَعَنُوْا وَلَیَّ حَالٌ
 مِنْهُ هُوَ قَدْرَدَ نَهْنَةً وَ عَجَبٌ
 (۵) فَكَيْبَ الْمُحْشَرِّ هَذَا اَمَلُكَ
 قَرَأَ حَتَّىٰ يَدَايُوتَ اَهْلًا
 كُنْهَهُ خَارُوْا بِحَالًا وَ سَاءَ
 كَلَمَهُمْ لَمَّ يَغْلَمُوْا مَا فَعَلُوْا
 تَهَمَّتْ وَاسْتَهَ حُزْنَ وَ كَمَرٌ
 وَ اَحَالَ حَسَبُوا صَحُوْا سَوَاءً
 تَنَسَّطَ بِاَسْهَابٍ وَ دَهْوَلُ
 مَا نَظَرْتَ فَلَهُ الْيَوْمَ اَنْظُرِ
 ی هَذِیْنِ الْفِرَاقُ وَ الْوِصَالُ
 مِنْهُمَا .. وَالرُّوحَ وَاللَّبَّ سَلَبُ..
 قَرَأَ كَمْ هَاجَ مِنْهُ وَ ارْتَشَتْ (۱)
 مَرَقَتْ اُمُّ النُّحُومِ وَ تَهَا

(۱) ی اعدت من حاله در آن کتاب اعیانه ای سامعه را بحیره می رسد و شوم و
 هر چه حرف بسپارد بحیره غم می آید و اعدت شمر می شود استعوی السماء يوم
 اعیانه ی بی در آن اعدت کتاب هوراعیه من احوال عاشق مرق نام جسته و هدا عرب
 و اعرب منه (دو عالم عشق و میگنگری) می عجب السح (یا محره بر دریده نامهر)
 و لکن الصبیح (بر دریده جامه را) کما شرحه فی النهج -

- (۱) خیره گویان حیره گریان حیره خند
 (۲) شهر هم همرنگ او شد اشک ریز
 (۳) آسمان می گمت آن دم یا زمین
 (۴) عقل حیران که چه عشق است و چه حال
 (۵) چرخ بر خوانده قیامت نامه را
 مرد و زن خرد و کلان حیران شدند
 مرد و زن درهم شدن چون رسته خیر
 کر قیامت را بدینستی سپین
 که هراق او عجب بر ی وصال
 تا محره بر دریده جامه را

(۱) مطرب العشق كذا وقت السماع

أَنْ رِباط كَانَتْ لِرِقَّة

(۲) فإدأ ما العشق حرّ لَعْدَم

(۳) كَسَرَ الرِقَّة وَ السَّطَّة

مِنْ كِلَا ذَيْنِ الْبَحَائِرِ اسْتَمَرَّ

(۴) فَالْوُجُودُ لَيْتَهُ كَانَ الْإِلْسَانُ

يَرْفَعُ عَنْ كُلِّ مَوْجُودٍ بَيْنَ

(۵) أَتَيْتَ يَا مَنْ تَوْحُودِ النَّفْسِ

إَدِيرَ عَنْ ذَاكَ حِجَابًا آخَرَ

صَرَبَ وَ الْبَسْرَ يَتَعَشَّقُ إِذَاع
و ضِدْءُ كَانَتْ لِمَنَكِيَّة
رَحْنَهُ الْعَقْلُ بِهِ فِي الْقَدَمِ
عِلْمَتْ قَلًّا.. وَ لَيْسَتْ حَسَنَةً
دَوَّمَ الْعِشْقُ وَ أَنَا مَا ظَهَرَ
وَجَدَ حَتَّى السُّتُورَ فِي الْعِيَانِ
مَا بِهِ الشَّكَّ رُبْلُ الْبَاقِينَ
مَا تَقُولُ إِذَا مَا تَسْئَلُ
تَهْ تُسَدِّلُ وَ كُنْتَ سَاتِر

(۱) ای صاحب عشق ای الوجود ای الکلام الصوری المصاف ای الوجود المعادی
ما هست من سرالوجوده اهلش و بکر و حد و حصره است ذاک العریف و لسان عینی سر لرؤساقه
درست حجاباً آخر و وار ذاک المعنی اللّٰهی اقبته عین السر

(۱) مطرب عشق این زند وقت سماع	بندگی بندی و خداوندی صداع (۱)
(۲) پس چه باشد عشق در بای عدم	در شکسته عقل را آنجا قدم
(۳) بندگی و سلطنت معلوم شد	زین دو پرده عاشقی مکتوم شد
(۴) کاشکی هستی ربانی داشتی	تا ز هستان پرده ها برداشتی
(۵) هر چه گوئی ای دم هستی از آن	پرده دیگر بدو بستی بدان

(۱) معنی مطرب عشق که عشق است وقت سماع می گوید بندگی خداوندی است و خداوندی که صرف است صداع است و عشق فنا را می خواهد و در بیت بعد می فرماید (آهت ادراک فار هستی است) پس در دل هستی چه گونه پرده برداشته میشود و این مانند شش حواس بخون است که از این شش خون دایم میشود

حَالٌ أَوْ قَالَ وَمِنْ ذَا مَا بَدَى
 دَلَم تَعْبُدُ . صَهْ سُدْ فَا...
 حَشْتُ كُنْتُ وَ أَقُولُ مَا سَمِعُ
 نَسِيْتُ أَتَحِبُّ رَهْمَ الْفَقِصِ
 نَأْتُهُ أَمْتُ وَ لَسْتُ بِالْوَرَعِ
 يَمُتْ بِأَرْوَحِ أَتُكَلِّمُ الْفَقْلُ أَنْحَرَفِ .
 لَا تَقْصِدُ لَا تَرَهُ مِنْ مُنْجَسِ
 أَطْلُبُ الْبِرَّ لَهُ لَنْ تَقْهَمَا .
 تَفْجَحُ . صَفْتُ كَيْرًا مَا لَمْ .
 فَوْقَ مِزَابٍ تَكُونُ بِالْمِثْلِ
 شَمَّةٌ حَاءُ الْبِسَانِ الْبَلْسَانِ
 حَشِيَّةٌ . مَدَّتْ يَدَيْهَا بِالْأَدْعَاءِ

(۱) آفت آدراکِ ذَاكَ أَبَدًا
 فَمَحَالٌ وَ مَحَالٌ نَ دَمَا
 (۲) مَعَ مِنْ هُوَ حَشْتُ الْمَحْرَمَا
 مَسْلُورٌ وَ نَهَارٍ فِي الْقَفْصِ
 (۳) أَتُكَلِّمُ سَكْرَانٌ كَيْرٌ وَ وَبِعِ
 نَسِيْتُ أَمْسَ عَلَى آيِ طَرَفِ
 (۴) ضَحِ وَأَصْحِ وَافْتَكِرْ مِنْكَ الْقَفْصِ
 أَوَّلًا طَ سَرِيفٌ مَحْرَمِ
 (۵) عَاشِقٌ أَتُتْ وَ سَكْرَانٌ وَ قَمِ
 تَعَطَّى فَاللهُ اللهُ الْفَعْلِ
 (۶) حَشْتُ مِنْ بَرِّ الدَّلَالِ لَهُ آوِ
 حَمِيلُ السُّرِّ فَالْتَدِي السَّمَاءِ

حورِ بحورِ شمسِ محاسنِ و محال

روز و شب اندر نفسِ درمی دهم

دوش ای جان بر چه پهلوی خفته

اولا بر چه طلب کن محرمی

الله اشتری بر بردبان

با حورِ السُّرِّ حورِ سما

(۱) آفت آدراکِ آن حالست و قال

(۲) مَعَ مِنْ هُوَ نَبَاشِ مَحْرَمِ

(۳) سَحَبِ وَ مَسْتُ وَ بِيحُودِي وَ اَشْمَتِ

(۴) هَا وَ هُنَّ هَشْدَارِ بِرِ نَارِي دَمِي

(۵) عَاشِقٌ وَ مَسْتِي وَ يَكْشَادِ دَهَا

(۶) چورِ دراز و باز او گوید زبان

(۱) مَا هُوَ سِرٌّ يُّظَنُّ وَ يَصُوفُ
 سَهَا حَتَّى إِذَا مَا الْكُلُّ أَنْتُ
 (۲) قَبْدَا سَمِي لَهُ سِر زَمَن
 رَافِعَا كَالْمَبِيرِ قَالَ
 (۳) زَعَمَ نَقَى اذْنِي مَسْكَ
 كَيْفَ أَنْتَ لَهُ رُمْتَ تَسْتَرِ
 (۴) قُبْتُ رُحْ هَيْتَ نَقَى تَطْهَرِ
 (۵) تَطْهَرُ قَالَ وَ لَوْ فِي الْكَوْ كَارِ
 كَالْشَرَابِ أَنَا فِي النَّادِي الصَّغِيرِ

اُرْ لَوْ قَدْ نَهَا دَوْمًا يَتُوفِ
 تَسْمُرُ إِلَّا طَهَرَ صَارَتْ وَصُرَتْ
 سِرُّ لِرَاسٍ لَهُ مَدَّ عَيْنِ
 دِ فَرَى تَسْمُرَتْ فِي الدَّ
 قُلْ أَحَقُّ مَا لَمْ يَكَا
 وَ بَثَّ تَسْمُرُهُ إِذَا مَا تَقْدَرُ
 أَنْتَ لِي كَالزُّوجِ إِمَّا تَسْتَرِ
 بَدَنِي ذَا قَبْدٍ يَسْجِنُ وَأَمْتِحَانُ (۱)
 ضَرَبَ خُفْرَ مَا فِي سَبَرِ

(۱) لعب همه لحد ابعده في لاسي كور و است لفسري ي هو امش
 ولو كانت في هذه معنونه في نور لاسي كور و سمر كالتبر و في لبحس

(۱) ستر چه در يشم و پينه آذرت
 (۲) چون بدوشم « مرس پمپل شم
 (۳) رغم انغم گيردم او هر دو گوشت
 (۴) گوشتش رو گر چه بر حوشيدنه
 (۵) گوشت او محبوبس خب اين تنم

تا همه پوشيش او پيدا تر است (۱)
 سر بر آرد چور علم كايك هم
 كاي مدمع چوش ميوشى بپوش
 همچو جان پيدائي و پوشيدنه
 چون مي اندر بزم خنك مي زنم (۲)

(۱) هر گاه مرد ار عشق هم عشق عذرى باشد چنانكه صاهر سب سر در عشق دوت
 مراد ميشود تا سكه احاطه مدهم موافق كند و گر مرد ر عشق معشوقى است كه دت حق
 سب سب بر اس اصابه سر سابه سب (۲) بدش جان دوش و پوشش و عطا كنه
 و عطف اوست

- (۱) لَهُ قُلْتُ قَبْلَ أَنْ تَعْدُو أَسِيرَ
 (۲) لَا تَجِيْ قَالَ مِنْ كَاسٍ لَطِيفِ
 وَأَنَا حَتَّى صَلَاةِ الْمَغْرِبِ
 (۳) فَإِذَا وَقْتُ الْغُرُوبِ لِي وَصَلِ
 عُدُّ فَوَقْتُ مَغْرِبِي مَا وَصَلَا
 (۴) وَ لِهَذَا الْعَرَبِ إِسْمُ الْمَدَامَةِ
 شَارِبُ الْحَمْرَةِ حَمْرًا شَرِبَا
 (۵) خَمْرَةَ التَّحْقِيقِ عَالَهَا أَنْدَ
 وَ لَهَا الصِّدِّيقُ كَانَ بِالْحَقَاءِ
- اَمِصْ حَتَّى سَكَّرَ الْعَشْقُ الْحَطِيرَ
 نَالِي الشَّرْبِ . عَدِي ضَعُفًا ضَرَفَ
 لِنَهَارِ الْجَلِّ . قَبْدَ الْطَرَبِ
 يَسْرُقُ كَأْسِي لَهُ قُبْتُ عَجَلِ
 كَأْسِي حَتَّى مَدِّي بِلَطْلَا
 وَصَعُو لِنَحْمَرَهُ حَتَّى مَدَامَ
 مَنَّهُ لَمْ يَشْعُرْ وَ زَادَ طَرَا
 عَشَقُ الْعِشْقِ بِهَا الْعَمْرُ أَنْقَدَ
 سَاقِ . كَمَنْ يَهَرُّ مِنْهَا لَصَفَاءِ

- (۱) گویش از پیش که کردی گرو
 (۲) که دیدار حام لطیف آشام من
 (۳) چون بیاید شام و درود حام من
 (۴) زان عرب بهاد نام می مدام
 (۵) عشق جوشد دود تحقیق د
- تا شاید وقت مستی برو
 بار زهرم تا بهار شام من
 شویم و ده که بامد شام من
 رنجه سیری بیست می خورده مدام
 و چون ساقی بهار صدوق

- (۱) مرد از آشام مرگ ست که و صامتی سب و با صامت کبری سب می
 عشق گوید که سب مطیف آشامی من بار رود هم که بر ضهور من پیش مد مرگ
 و با صامت کبری سب و بعد د ن صص مشوه صفحه ۲۱۳ ج ۲ شرح بحر المعجم - (۲)

- (۱) فَأَذَا أَنْتَ بِتَوْفِيقٍ حَسَنٍ
كَانَ مَاءُ الرُّوحِ حُمْرًا وَاللَّدُنْ
(۲) حُمْرَةً تَوْفِيقُهُ اللَّهُ إِذَا
قُوَّةُ الْحُمْرَةِ لِلْأَبْرِيقِ قَدْ
(۳) سَافِيَ إِذْ ذَلِكَ الْمَاءُ رَجَعَ
أَبَدًا لَا تَعْرِضُ يَا دَالِشَاتِ
(۴) شُعْمَةُ السَّاقِي سَاءَ الْعَسْبِ
أَنْ أَتَدَى عَمَاءَ وَ رَقَصَ
(۵) ذَلِكَ الْغَرَّ بِدِ الْغَمِيِّ شَدَّ
- تَطْلُبُ الْعِشْقُ بَعْدَهُمْ وَ يَفْرَ
لَهُ الْبَرَقُ عَدَى لُطْفًا وَمَنْ
مَا أَرَادَ الْعَمَّ حَتَّى وَالْأَذَى
كَتَرَتْ صَارَتْ بِكَرًا لَا يَحْدُ .
أَيْضًا السَّكَرَانُ كَالْمَاءِ انْصَرَعَ
صَحَّ هَذَا اللَّهُ أَذَى بِالصَّوَابِ
ذَهَبَتْ مِنْ ذَا لَنَا فِي طَرَبِ (۱)
وَالْقَوِي عَادَ مَنْ نَقَصَ حَصْصَ
أَنْ كَتَمَاءَ الْعَسْبِ هَذَا الْحَبِيبِ

(۱) رد یا شیره شرب الروح و لو کات اعمه من اشیره الصوره و هی ماء العنب و من

الشیره المعنویه و هی ماء الروح

- (۱) چوں بخواستی تو سوفق حسن
(۲) چوں بخواهد می توفیق ر
(۳) آب گردد سافی و هم هست آب
(۴) یرتو سافست کاند شیر و دقت
(۵) اندرین معنی یرس آب حمزه را
- داده آب حن بود ببریق تن
قوت می شکست ببریق را
چوں مگو: لله اعلم بالصواب (۱)
شیره مرجوشید و رفصان گشت رفعت
که چنن کی دیدد بودی شیر و را

(۱) یعنی چوں بریق نمی شکست آب که حان است عس سافی گردد و عین مست و این تمایز

موهوم برخیزد

(۱) قُلْ مَتَى أَنْتَ رَأَيْتَ قَبْلًا فِكْرَةً عِنْدَ خَمِيعِ الْمُقْلَا

أَنْ مَعَ مَنْ دَارَ قَدْ كَانَ الْمُدِيرُ طُوعَ أَمْرٍ لَهُ يَجْرِي وَ يَسِيرُ .

فی بیان حکایة العاشق اللذی فراقه طویل و امتحانه کثیر

(۲) فَشَابَ مَرَأَةً حَبَّهَا فَبَسْ كَيْتُ رَادَ فِيهَا وَ لَهَا

وَالزَّمَانُ لَهُ بِالْوَصْرِ أَتَدُّ لَمْ يَجِدْ فِي حُبِّهَا لُبَّ قَقْدَ

(۳) عَشَقَهُ لِلْمَرَأَةِ كَمْ مِنْ عِقَابِ لَهُ فَوْقَ الْأَرْضِ حَتَّى وَ عَذَابِ

وَلَيْلَهُ الْعَشَقُ لَهُ مِنْ أَوَّلِ حَقَقَدَ الْعَاشِقُ فِيهِ يَتَنَبَّي

(۴) وَلَيْلَهُ الْيَشَقُ الدَّمُ مِنْ أَوَّلِ مُهْرَقَ صَارَ . . بِغَضْرِ يَتَنَبَّي

مَنْهُ يَلْقَى . . وَ يَغْزُ طَمَاسُ مِنْهُ يَلْقَى . . وَ يَغْزُ طَمَاسُ .

(۵) قَرَسُولًا إِذْ لَهَا أَرْسَلَ عَادَ دَالرَسُولُ الْمَايَعَ مِمَّا أَرَادَ

(۶) وَ لَيْسَمَتِ الْمَرَاةَ كَاتَهُ لَوْ كَتَبَتْ أَرْسَلَ نَائِمُهُ

(۱) بی تمکیر پیش هر دنفه ست آن که نا گردیده کرد سده ست

حکایت آن عاشق دراز حیران بسیار امتحان

(۲) یک جوانی بروی محبوبی دست می ندادش روزگار وصل دست

(۳) پس شکنجه کرد عشقش بردهش خود چرا دارد ر او عشق کین

(۴) عشق ر دل چرا خوبی بود تا گیرد آن که بیرونی بود

(۵) چون عرسادی رسولی پیش در آن رسول از رشک گشتی راهرو

(۶) ور سوی او بشمی کانهس نامه را تصحیف خواند نا پیش

- (۱) صَحَّفَ ذَلِكَ الْكِتَابَ وَ الْقَصَا
بِالْعَمَارِ كَيْدَرِ ذَلِكَ الْقَصَا
(۲) رُقْعَةً لَوْ فِي جَنَاحِ الطَّيْرِ قَدْ
كَانَ فِي الرُّقْعَةِ لِنَطِيرِ الْخَنَاحِ
(۳) سَدَّتْ نَيْفَةً كُلَّ الطَّرِيقِ
(۴) كَسَرَ الرُّمَحُ أَنْيْسُ الْإِيكْسَارِ
كَانَ فِي الْآخِرِ هَذَا الْإِنْتَظَارِ
(۵) رُبَّمَا قَالَ نَلَاءٌ لَا دَوَاءَ
رُبَّمَا قَالَ لَنَا كَانَ حَسَاءَ
(۶) رُبَّمَا لَرَسَ لَهُ تَشْرَأُ أَنَانِ
رُبَّمَا مِنْ عَدَمِ يَتَشَأُ اسْتَلَّ

- (۱) در صبا را بیک کردی در وفا
(۲) رقعہ گر بر پر مرغی دوختی
(۳) رهمای چاره ر غیرت به دست
(۴) بود اول حونس غم انتظار
(۵) گاه گفתי کاین ملای بی دواست
(۶) گاه هستی زو بر آوردی سری

- (۱) حَبْثُ ذَا لَوْضَعٍ عَلَيْهِ بَرْدًا
عَيْنُ مَاءٍ الْإِتِّحَادِ الْغَيْبَانِ
(۲) إِذْ مَعَ الْإِقْدَرَةِ فِي الْقَرْنَةِ
قُدْرَةُ الْإِقْدَرَةِ مِنْهُ سَرِيعُ
(۳) مُتَبَلِّغُ الْفِكَرِ لَهُ تَصْفَى
وَلَمْ يَكُنْ فِي النَّبْلِ سَارُوًا كَالْقَمَرِ
(۴) كَمْ مِنْ السَّعَاتِ أَضَتْ بِالنَّارِ
كَمْ مِنْ الْخُلُقِ لَهُ الرُّوحُ حَلَّى
(۵) لِنَقُورٍ أَذْهَبَ وَأَنَا أَجْلَسُ
وَبِهَا نَسَاكَيْنِ الدَّائِقَيْنِ
(۶) لَكِنْ إِنْ لَوْنُ لُتْرَابٍ لَهُمْ
لَيْسَ بِالْوَاحِدِ كَانُوا وَالرَّتَبُ
- وَلَهُ الْأَسْبَابُ كَلًّا قَدَا..
ظَهَرَتْ بِالْجَرِّ وَحْدًا وَامْتِحَانُ
وَفَقُّ لَمْ يَرَأَى كَرْنَةً
وَصَتُّ لَمْ يَكُنْ مُبْطَعُ
يَهْ يَهْ يَسُّ يَهْ النُّطْفُ صَفَى..
لَهُ صَارَ الدَّلِيلُ فِي السَّفَرِ
صُورَةً وَاحِدَةً حَرَسًا لِنَسَانِ
عَاسٍ لَوْحُهُ تَرَاهُ فِي الْمَلَأِ
نَسَمًا فِي لَفْظَةٍ لَا تَسِ
تَنْظُرُ اعْرِفْ مَا لَكَ مِنْهُمْ يَسِ
وَاحِدًا تَنْظُرُ فِي الْحَالِ هُمْ
أَهُمْ لَمَنَارَتُ يَوْفَى مَا وَهَبُ

- (۱) چونکه بر وی سرده گشتی این نهاد
(۲) چونکه بایی برگی در عربت بساخت
(۳) خوشهای فکرتش بی کاه شد
(۴) ای بسا طوطی گویای خمش
(۵) رو بگورستان دمی خامش نشین
(۶) لیک اگر یک رنگ بینی خاکشان
- حوش کردی گرم چشمه اتحاد
برگ بی برگی سوی او بتاخت
شیروان را رهنما چون ماه شد
ای بسا شیرین روان رو ترش
آن بغموشان سخن گو را بین
نیست یک سان حالت چالاکشان

- (۱) فَيَسْمَعُ وَ يَسْمَعُ وَحْدًا
 ذَلِكَ الْوَاحِدُ لِنَعْمَ نَسِيرُ (۱)
 (۲) أَيْ شَيْءٌ نَعْلَمُ لَوْ لَا الْكَلَامُ
 حَثَّ أَنْ حَالَهُمْ عَلَيْكَ نَسِيرُ
 (۳) تَسْمَعُ ذَلِكَ الضَّجِيجَ وَالصَّخْبَ
 مِنْ مَاءٍ صَوَّغَتْ بِالْأَسْرِ جَبِينُ
 (۴) نَقْشًا الْوَاحِدُ كَأَنَّ وَاحْتَفَافِ
 وَالتَّرَابُ الْوَاحِدُ بِالْإِتِّصَافِ
 (۵) هَكَذَا لَأَصْوَاتُ آبِصَ بِالْعَدَدِ
 الْكِرِ الْوَاحِدُ مَمْنُونُ كَرَبِ
 (۶) تَسْمَعُ صَوْتَ الْحَوْلِ فِي الْجُرَاتِ

- كُلُّ مَنْ يَحْيَى وَ كَالْقَرْدِ عَدَى
 ذَلِكَ الْآخَرُ فِي بَشَرٍ كَثِيرُ
 تَسْمَعُ مِنْهُمْ يَلْمُ بِالْعَرَامِ
 وَبِمَا دَامُوا لَهُ لَمْ تَحْتَبِرْ
 وَ مَتَى حَالَتُهُمْ ذَاتَ الْعَجَبِ
 تَنْظُرُ مَسْتَوْرَهَا مِنْكَ يَسِينُ
 هُوَ بِالْأَضْدَادِ تَبَا مَا تَتَلَفِ
 أَيْضًا الْأَرْوَاحُ مِنْهُمْ بِإِحْتِلَافِ
 وَاحِدًا كَأَنَّ وَمَا أَسَاوَتْ أَبَدِ
 وَاحِدُ مَمْلُوءُ فَتَحَا وَ طَرَبِ (۱)
 تَسْمَعُ لَحْنَ الطُّيُورِ وَ الْخَطَابِ

(۱) سبعة ناسه - ویک واحد می بود الکر

ذک الامر و هنا للطلب

- (۱) شحم و لحم زندگان یکسان بود
 (۲) تو چه دانی تا تنوشی قالشان
 (۳) بشنوی آن قهوی و هری را
 (۴) نقش ما یکسان بصددا متصف
 (۵) همچنین یکسان بود آوازا
 (۶) دیکه اسیدن بشنوی اندر مصاف

- آن یکی فمکین دگرشادان بود
 زانکه پنهانست بر تو حالشان
 کی به بینی حالت صدتوی را
 خاک هم یکسان روانشان مختلف
 آن یکی پر درده و آن پر تازها
 بانکه مرقان بشنوی اندر مطاف

- (۱) فِي الْمَطَافِ الْوَاحِدِ ذَلِكَ لِيَحْقِدَ
وَاحِدٌ أُنْدَى نَشَاطٍ وَ طَرَبٍ
(۲) كَيْلٌ مِمَّنْ كَانَ نَعْدًا مَا عِنْدَهُ
عِنْدَهُ الْأَصْوَاتُ تَمَكُّ كُنْهَا
(۳) فَيَصْرِبُ لِفَاسٍ تَمَكُّ اشْحَرَهُ
مِنْ نَسِيمِ السَّحَرِ أَوْ بِالنَّصَا
(۴) فَمَنْ يَقْدِرُ لِنَدَى بِالْأَرْثِ قَدْ
حَيْثُ أَنْ يَقْدِرُ يَقْنِي لَوْ سِيرًا
(۵) غَلْمَانٌ وَ عَذَا كَيْلٌ حَدَّ
عَنِّي صَدَقٍ عَنِّي تَزْوِيرٍ مَدَامَ
- آخِرُ مَنْ رَضِيَ أَوْ حَبِ يَحْدُ
وَاحِدٌ تَنْدَى عَاءٌ وَ غَطَبُ
لَهُمُ الْحَالَاتِ يَمَكُّ أَوْ قِيمُ
وَاحِدًا كَانَتْ وَلَا فَرَقُ لَهَا
تَنْدَى تَحْرِيكًا وَ أُخْرَى الْعُثْمَرُ
تَنْدَى تَحْرِيكًا وَ تَشْرًا وَ كَمْ
بَقِيَ كَمْ غَطَبٍ مَنَى وَرَدُ (۱)
رَأْسُهُ لَمْ يَنْدَوْ قَبْلَهُ مَنَى
مَنْ قَالَ أَنْ يَطْطِبَ وَ رَعْدُ
وَ رَأَى فَالْحَزَنُ وَادِرُ الْعَرَامِ

(۱) ای لرؤسی کثراً من لیس بری اصلاح طبت معه سلاحهم دوستی ای لخصاً
معك و هه بر باد و لاحصاه من برور البرورس فان معطی لرأس اندی لایتم سر اصله
كان تستره حیاهنا لرؤیة سلیمی القلب

- (۱) آن یکی از حقه و دیگر و ارتباط
(۲) هر که دور از حالت ایشان بود
(۳) آن درختی حسد و زحم نبر
(۴) من غلط گشتم و دیگر مرده دیگر
(۵) جوش و نوش هر کست گوید با
- و یکی ز سرخ و دیگر شط
پیشی آن آورده بدست بود
و آن درخت دیگر و باد سحر
را که سر پوشیده معجوشید دیگر
جوش صدق و جوش برور و

- (۱) تَوِیْرُوحٍ مِّنْ دَوِیِ الْوَحْهٖ اَکَا
 تَمَّ ثَلَاثُ رَافِعَةٍ مَّقَا یَکَا ..
- فَاقْضِ وَاْتِ بِدِمَاغٍ بِاَلْبَدِ
 عَرِفَ الرَّافِعَةِ کَیْ تَهْتَدِی
- (۲) بِاَلدِّمَاغِ ذَاکَ مِّنْ دَاَرِ عَلٰی
 ذٰلِکَ التَّسْتَانِ وَالرُّوحَ حَلٰی
- عَیْنٌ مِّنْ کَانَ یَبْقَوْتُ اَتَمِّی
 هُوَ یَضَا نَوْرَ صَدِّاَلَمِّی
- (۳) اَصْحٰی قُلْ عَنْ حَالِ ذَاکَ مِنْ جُرْحِ
 قَلْبُهُ وَالدَّمِ مِنْهُ کَمْ سَفْحِ
- عَنْ بَخَارِی قَدْ بَعْدَنَا یَاوَلَدِ
 تَمَّ الْقَصَّةَ وَاذْکُرْ مَا وَرَدِ

(۱) الایة فی سورہ یوسف در توجہ الی لاجد ربیع یوسف لو لا ان تعبدون عبدا
 لرجله البشر (یهود بالقسم) الفاء علی وجه درید صیر - و من هذا السر ارباب
 اعطوب من لشیخ بسون المرید حرمہم لتعود بركة لعرفه الی ارواح المریدین فیہم
 عہم اعمی اندی حصن من لہذا و لہذا حصص عہ و حسان الدین صہلا و قاللا (ہین
 بگو حوال آن حصہ جگر

- (۱) گر نداری یوزخان روشناس
 رو دعا می دست آور ہو شناس
- (۲) آن دعا می کہ بر آن گلشن نقد
 چشم یعقودن ہم روشن کند
- (۳) ہین بگو احوال آن خستہ جگر
 گر بخاری نور ما ندوم ای پسر

فی بیان وصول العاشق لمعشوقه و بیان ان الطالب بطاقته لو جد
وحد صدق رسول الله (ص) الخ - (۱)

- (۱) دالقی سَمْعَ اقوامِ عدی فاحص من کثرة ما اجتهدا
(۲) من خیال الوصل عاد کالحال و من لحق اذا کان لطلائ
من علی الرأس لعید فخذ آخر الامر بما دام وخذ
(۳) قالسی الا کرم قال فمن قرع باب و لو طال زمن
له من داس بالحقی ظهر رأس اساه بما عه احسر

(۱) لایة فی سوره الزلزاله من عمل متعب ذره حیرا یره و من عمل مثقل ذره
شرآ یره - (۲) هد لست عن لسان المدة الالهی ی عی لا سطر سر تبت السعی و
توکل علی فی جمیع امورك و العمد لله اولاً و آخراً -

یافتن عاشق معشوق را و بیان آن که بجوینده یابنده بود
که من طلب شیعا و جد و حد صدق رسول الله (ص) من عمل
مثقال ذره حیرا یره

- (۱) کال جوان در جستجو مدد طلب حال حیا و صر گشته چون حیا
(۲) سایه حق بی سر بنده بود عاقبت جوینده یابنده بود
(۳) گفت پیغمبر که چون کوئی مری عفت را و بر برون آید سری

(۱) وَ إِذَا أَنْتَ مَقْلٌ أَحَدٍ
 آجِرِ الْأَمْرِ قَوْجَهُ أَحَدٍ
 (۲) وَ التُّرَابُ أَنْتَ لَوْ كُلَّ زَمَنٍ
 آجِرِ الْأَمْرِ إِلَى مَاءٍ سِيرٍ
 (۳) حُمْلَةُ الْمَسْرِ دَرَوَا هَبْ أَلْكَ
 كُلَّ مَا تَزْرَعُهُ فِي يَوْمِكَ
 (۴) لَوْ صَرَّتِ الْحَجَرُ فَوْقَ الْحَدِيدِ
 ذَا وَ مَا كَانَ فَإِنْ كَانَ أَعْمَرُ
 (۵) وَ الَّذِي مِنْ حَطَرٍ أَوْ آيٍ نَحَاتِ
 عَقْلُهُ لَا يَنْطُرُ إِلَّا لِمَا
 (۶) قَبْلًا أَنْ فُلَانًا زَرَعَا
 وَ فُلَانًا صَدَقَ حَازَ الصَّدَقَ

(۱) نسخه ثابته له اراق المی..

تَحْلُسُ.. الْغَيْرُ لَكَ لَمْ تَحْدِ..
 تَنْطُرُ.. مِنْكَ أَتَى.. فَاجْهَدِ..
 تَقْلَعُ مِنْ يَسْرِ.. أَذَلَّتِ الرِّسْ
 تَنْتَهَى.. الْمَوْرَدُ تَنْخَلِقُ يَصِيرُ
 لَمْ تُجِدْ قَهُمْ مَا قَالُوا لَكَ
 لَهُ كُنْتَ حَاصِدًا فِي عِدَا
 مِنْهُ لَا تَخْرُجُ نَارَ فَالْعَبِيدِ
 نَادِرًا كَانَ كَانَ لَمْ يَعْلَمِ
 مَا لَهُ الْقَبَسَةُ كَانَتْ فِي الْحَيَاةِ
 نَادِرًا كَانَ عَنِ الْعَبْرِ عُمَى (۱)
 حَاصِلًا مَا رَفَعَ مَا انْتَعَمَا
 مَا بِهِ الْحَوَهِرُ.. كَمْ زَادَ اسْفَ..

عاقبت بینی تو هم روی کسی
 عاقبت اندر روی در ب پاک
 هر چه می کاریش روی بد روی
 این باشد و در نباشد در دست
 فکرم عقلش مگر در نادرات
 و آن صدف برد.. صدف گوهر نداشت

(۱) چون بشینی بر سر کوی کسی
 (۲) چون ز چاهی میکنی هر روز خاک
 (۳) حمله داند این اگر تو نگروی
 (۴) سنگ بر آهر روی آتش بحسب
 (۵) آن که روی نیستش بخت و نجات
 (۶) کان فلان کس کشت کرد و بر نداشت

- (۱) تَلْعَمُ نَاعُورَ وَأَسْسُ لَعِينِ
 (۲) أَتَدَأُ مَا نَفَعَتْكُمْ مِنْ مَاتَ
 تَحْيِي فِي حَاطِرِ دَلِيتَ مِنْ
 (۳) قَدِيرِ أَحَدٍ مِنْ وَهْدِ
 وَ مَنِي فِي قَسَةِ آءِ وَضَعِ
 (۴) كَمْ مِنَ النَّاسِ لَهُ الْقَلْبُ قَرَحِ
 حَقَّقَهُ عَادَ لَهُ الْعَلَقُومَ قَدْ
 (۵) قَامَصَ بِأَدْبَارِ أَتَصَا أَتَ لَا
 بِمَثَلِ دَاهِيِ الشَّرِّ وَ أَمُوتِ زَمَرِ
 (۶) قِمَاتِ مِنْ أُلُوفِ لِلْعَادِ
 يَجِدُونَ الْقُوتَ لِلرُّوحِ لَعَمِ
- لَهَا كُلَّ عِبَادَاتِ وَ دِينِ
 لَأُلُوفِ الْأَنْبَاءِ وَ الْهَدَى
 هُوَ قَدْ سَاءَ بِفَكْرِ وَ بَطْنِ
 ضَامَةٍ لِنَقِيبِ حَرِّ الْمَطَا
 عَيْرُهُ الْأَذَارِ أَوْلَاهُ الْفَرْعِ
 نَ هُوَ قَدْ أَكَلَ لُحْمَ وَضَعِ
 مَسَكِ وَلَا كُلِّ وَذَانِ قَدْ
 تَأْكُلِ الْخُبْزَ لِأَنَّ بَيْنَ الْعَلَا
 لَا تَقَعُ تَتَّقِ رِيَاءَ وَ مَحْنِ
 يَكُونُ الْحَبِيرُ أَوَاءَ عِدَادِ
 يَنْشُطُونَ وَ يَرُوقُ بِعَنُومِ

- (۱) بلعم ناعور و ابلیس لعین
 (۲) صد هزار اسب و هروان
 (۳) این دورا کیره که تاریکی دهد
 (۴) بس کسان که نان خوره دلشاه ازو
 (۵) پس تو ای ادباده رو هم نان مخور
 (۶) صد هزاران خلق نانها میخورند
- سود ناعوشان عبادتها و دین
 ناید اندر خاطر آن بدگمان
 مددش ادبار جز او کی نهد
 مرگ او کرده بگیرد در کلو
 تانیفتی همچو او در شور و شر
 زور می یابند و جان می پرورند

- (۱) أَنْتَ فِي الدُّنَا يَا دَمْنِي
عَمُّهُ لَوْ لَمْ تَكُنْ أَلْمَحْرُومُ مِنْهُ
(۲) دِي اِنْدَا بِالْشَّمْسِ مَعَ نُورِ الْقَمَرِ
دَاكِ مِنْهُ الرِّاسُ فِي الْبَشْرِ حَقُّ
(۳) اَنْ اِنْدَا حَقَّ عَدِي اَيْنَ الْاَصْءَا
اُرْفَعِ اَوَّاسٍ مِنْ اِبْشَرِ الدَّحِي
(۴) حَمَلَهُ الْعَالَمُ مِنْ غَرْبٍ وَ شَرْقٍ
اَنْتَ مَا اَنْ كُنْتَ فِي الْبَشْرِ فَلَا
(۵) اَتْرَكَ الْبَشَرَ لِأَيُّوَانِ الْكُرُومِ
- قَدْ وَقَّعْتَ وَ لَكَ آتِي آتِي
وُ وُذْتُ اَنْتَ لَا تَسْبِيهِ
مَلَاتِ دَوْمًا لَهَا اَلْصُّو سَقَرُ
نَهْ اَدْبِي مَا زَايَ غَيْرَ الْفَسَقِ
يَا دَتِّي لَطْمَعٍ مِنْ رَاذِ عَمَاءِ
تَمَّ اَنْظُرْ لِيَتْرَى النُّورَ الْجَلِي
دَتِ النُّورَ زَايَ فِيهِ اَتَنَقَّ
يَشْرُقُ فِيكَ عَيْنُكَ مَا اَتَحْنِي
زَحْ وَ قَدَلْ حَرْبُكَ فَالْجُ شُومُ

- (۱) تو مدار نادر کجا احاده
(۲) این جهان پر آفتاب و نور ماه
(۳) که اگر حقست پس گو روستی
(۴) حمله عالم شرق و غرب آن بوریات
(۵) چه ره کس رو نابوان کروم
- کبر نه محرومی و ناله رده
او بهشت سر فرو برده بجه
سر رچه بر در و بسکری دبی
تا تو در چاهی بخواهد نور نداشت
لم سمیر امجا بدن کالنج شوم (۱)

(۱) اللج شوم مثل آمده است گوید رسیده با حشر خود هرون الرشید عدسی شطرنج می
باحب و شرف کرده بودید هر که غالب شور هر حکمی که خواهد در بد بر آنکه مات شده باشد و در
هادرین غالب شد او را گفت که رهه شود رسیده قبول نه میکرد با سکه او را با جبار برهه شده و
و بسیار مجدد شطرنج با حشر و شرط سابق را بر شرط کردند رسیده غالب آمد و هرون مات شد
هرون کسری دست باز داشت مظهر بوده رسیده هرون و مدح محصور بود که با کسر جماع
کنده هرون قبول کرد و کسر حاصه شد و مأمون در رانند پس از مرگ هرون امین بد کی حبهه شد
و بعد مأمون او را شکست و حاشش هرون گردید هسگمی که حشر کشش امین در رسیده رسامین دیده
گفت (لیس الله ایلج) که گر لچ سی کردم هارون با کسر جماع سی کرد و مأمون رسیده میشد
و از آن تاریخ این مثل شد (اللج شوم لیس الله اللج)

- (۱) أَصَحَّ وَبِكَ لَا تَقْلُ هَذَا فَلَانَ
والحراد رزعه قد اكلا
(۲) فَأَا لَمْ أَرِ فِي دَالْمَحَلِّ
وَأَا لَمْ أَشْرُ الرِّ يَدِي
(۳) وَاللَّيْ لَمْ يَتْرَكَ الرِّزْجَ وَلَا
مِنْ عَمَى عَيْنِكَ أَسَارَ وَ كَمْ
(۴) حَسْتُ مِنْ سَنُوهِ أَسَابَ طَرَقَ
(۵) وَحَدَّ الْحَدْوَةَ يَوْمًا وَ الْمَسَى
تَحَوُّ بُسْتَانٍ كَشْتَمَعَ وَ صَاءَ
(۶) وَ بَدَاكَ الْفَسْرَ مَرَّ يَنْتَسَبَ
يَا إِلَهِي رَحْمَةً فَوْقَ الْعَسْرِ
- دَرِغَ فِي سَنَةِ غَرَضِ الرِّمَانِ
وَلَهُ الْقَمْعُ بِهِ مَا خَصْلًا
مَنْ بِهِ خَوْفٌ كَثِيرٌ وَوَحَلٌ
بِمَنْ أَهْلِي مَا يَنْ مِنْ مَدَدٍ
يَتْرَكَ الشُّغْلَ زَمَانًا كَمْ مَلَأَ
هُوَ بِالْحَاصِلِ لِرَزْجٍ .. أَلَمْ
آخِرَ الْأَمْرِ لَهُ السَّعْدُ أَتَلَقَّ
خَافَ مِنْهُمْ طَقَرٌ تَحْتَ الْفَلَسِ
وَحَدَّ مِنْ عَشْقٍ .. أَرْدَادَ صَفَاءَ ..
صَمَعُ قَالَ يَذَلُّ وَ آدَبُ
مَنْكَ حَتَّى التُّورَ اعْطِي لِلْعَلَسِ

- (۱) هیر مگو کایک فلانی کشت کرد
(۲) پس چرا کارم کاینجا خوف هست
(۳) وانکه او سگداشت کشت و کار را
(۴) چون دری میگوید او از سلونی
(۵) حسرت را بیم عسر شد و ناع
(۶) گفت ساریده سب از آن نفس
- در فلان سالی ملخ کشتش محورد
من چرا افشام این گندم ر دست
پر شد کوری بو سار را (۱)
غافب درنافت روزی حیوتی
بار خود را رفعت اشمع و چراغ
ای خدا بو رحمتی کن بر عسر

(۱) وَلَكُمْ مِنْ سَبِيلِ لَا يُقْبَلُ
وَالِي نَحْتَهُ مِنْ نَابِ سَقَرِ
(۲) قَلِيدًا ذَالْعَمَلِ أَنْتَ السَّيِّئُ
كَيْفَ أَنَا لَا أَدْرِي قَرَدًا الشُّوْكَةِ
(۳) يَهْبُ لَحَقُ الْحَاحِثِينَ لِمَنْ
وَيَقْعَرُ لِيَرْ أَيْضًا يَقْصَحُ
(۴) لَا تَرَأَيْتَ قَوْقُ الشَّجَرَةِ
أَنْتَ لِي أَنْظُرَ فِيمَنْ مَنَاحِ الطَّرِيقِ
(۵) أَنْتَ أَقْبَى الشَّرْحِ هَذَا وَالْمَقَالِ
كُلُّهُ فِي الدَّقْتَرِ الرَّابِعِ قَدْ

أَنْتَ صَيَّرْتَ وَفِيهِ تَبِعِم
بِي رَحْتَ وَحَسِبْتَ بِالْطَّفَرِ
لَهُ صَيَّرْتَ أَنْتَ بِالْعَصَبِ
دَلَّةً وَاقْتُ رَحْتَ مِنْ شَوْكَةِ
رَحْلُهُ قَدْ كَسَرْتَ لُطْفًا وَمَنْ
بَانَ الْأَحْرَةُ صِفَةً يَنْسَحُ
أَنْتَ أَوْ فِي قَعْرِ يَشْرِ مَذْمُورَةٌ
أَنَا وَالْكَشَافُ فِي غَسْرِ وَصَقِ
تَوَارَدْتَ يَا أَخِي لَا فِي مَلَالِ
ذِكْرٍ أَطْلُبُهُ كَمَا رُفْتُ يَجْدُ...

- (۱) تا شناسا تو سببها کرده
(۲) بهر آن کردهی سبب این کار را
(۳) در شکسته یای بخشد حق پری
(۴) تو مبین که بر درختی یا بیطاء
(۵) گر تو خواهی باقی این گفتگو
- از در دوزخ بهشتم برده
تا بدانم خوار من یک خار را
هم ز قعر چاه بگشاید دری
تو مرا بین که منم مفتاح راه
ای اخی در دقتر چارم بحو

بجریعون الحق تعالی و منه طبع الاصل والترجمة للدقتر الثالث من مشوی مولانا)
قدس الله روحه الراکي عن نسخة حطبة بفالب كبير محفوظة في مكتبة الجامعة (دانشگاه)
وتمتاز المسحة المطبوعة ناصفة تعالیک اخر عریة و فارسیة طبع ترجمة الدقتر الثاني منه
مستمر علی بق طبع ترجمة الدقتر الاول والثاني مدد و اول الاصل
دی حسام الحق حسام الدین موتی
که گشت از من به نور مشوی

فهرست از مجله دفتر الثالث در کتابخانه

رقم الصفحة

- (١) قصة المختبر حم
٣١
٢٢-٤
(ب) مقدمة لياظم
(ج) فافية مطلع الفعتر الثالث
٣٠ ٢٢
(١) في بيان شين ولد الامير من حرمته و مر في نسخة المصحح
٣٦-٣٠
(٢) في بيان قصة المختبر حسين لاولاد العيل
(٣) عون ايضا بحكاية المسافر من اولاد العيل و مسجده المصحح امرش
٤٣-٣١
(٤) في بيان ق حصا حجاب حصي من صور الاحاد
٤٥-٤٤
(٥) في بيان من الحق تعالى موسى (ع) ان قال له موسى اذا دعوتني فدعني نعم
٤٧-٤٥
لم تكن فعتى به ديباً
٥٧-٤٧
(٦) في بيان قول الامير عوله بن علي قول الحق ما لي عيوك
٦٦-٥٨
(٧) في بيان عرو بن محمد بن علي بن ابي اسحق بن ابي بكر
٦٩-٦٦
(٨) في بيان قصة الامير بن علي بن ابي اسحق بن علي بن ابي بكر

لهم و بيان فضيلة الشكر والوعا

شماره صفحه در این شماره ترجمه است

- (۱) قصه خوردن گاو پیل بچه از حرس و ترك نصیحة ناصح
(۲) بقیه قصه متعصبان پیل بچهگان
(۳) در این محاکمات مدعیان و مدعیان
(۴) در بیان خطای مدعیان که عتق در صواب نگاهداران است
(۵) امیر (درد حق تعالی موسی (ع) از مراد حیوانی بدستائی خود که در آن گیاهی مدعیان را نشانی
(۶) در بیان آن که الله گفتس نیازمند عین لبیک حق است
(۷) فریفتن روستائی شهری را و دعوت کردن و به لایه و الحاح بسیار
(۸) قصه غریب و طعانی کردن بعد از شایسته و در رسیدن بشوخی طعین و تهنیت و بیان قصصیت

شکر و وف

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المثنوی

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان تجمع اهل الاول علی باب موعده عیسی (ع) للصحاح
۸۳-۷۰ لطلب الشفاء بدعائه
- (۲) بقية قصة اهل سبا
۹۴-۷۰
- (۳) فی بیان نقشه حکایه دهار السيد الحصري الي طرف امریه بدعوة القروي
۹۸-۹۴
- (۴) فی بیان دعوة لمار لسط من الماء الي الصحرا
۹۹-۹۸
- (۵) عود الي حکایه السيد الحصري مع القروي
۱۰۷-۱۰۰
- (۶) فی بیان قصه صاحب صروان
۱۱۲-۱۰۷
- (۷) فی بیان دهاب السيد الحصري طرف امریه و الي اعيانها
۱۱۹-۱۱۲
- (۸) دهاب السيد الحصري مع هبة الي الله و
۱۲۶-۱۱۹
- (۹) رعاية و تعظيم محبوب ادا اهل المقيم فی محله لیس
۱۳۲-۱۲۷
- (۱۰) وصور السيد الحصري و هبة الي القريه واطهر لورون نفسه انه ما سمع
۱۴۹-۱۳۲ بهم و ما رأهم

شماره صفحه بر این شماره ترجمه است

- (۱) جمع آمدن اهل اول به صحاحی در موعده حضرت عیسی (ع) جهت طلبیدن شفاء بدعای او
۸۳-۷۰ بقية قصة اهل سبا
- (۲) بقية قصة اهل سبا
۹۴-۷۰
- (۳) بقية قصة رفتن خواجه بدعوت روستائی
۹۸-۹۴
- (۴) دعوت کردن بار بطن را از آب صحرا
۹۹-۹۸
- (۵) رجوع حکام و خواجه و روستائی
۱۰۷-۱۰۰
- (۶) قصه کردن اصحاب صبره و حیلته و این ایسا نای حجت و فقر و ناعی و طاف کردن
۱۱۲-۱۰۷
- (۷) رورون شدن خواجه سوی و به بهای
۱۱۹-۱۱۲
- (۸) رفتن خواجه و قومش سوی
۱۲۶-۱۱۹
- (۹) بواختن محبوب آن ملک که مقيم کوی لیس بود
۱۳۲-۱۲۷
- (۱۰) رسیدن خواجه و قومش سوی و و نادیده و ناشه ختنه آوردن و بعد بی نشان
۱۴۹-۱۳۲

فهرست ترجمه دفتر الثالث من العشرة

رقم الصفحة

- (۱) اشاره إلى معرفه مدعى الكمال صاحب الخلاه ومعرفه الهدى والعلماء من اعموم ۱۵۶-۱۵۹
 - (۲) فى بيان وقوع اس آوى فى حب و بوقته دعوى الطاوسيه بين ساء آوى ۱۵۸-۱۵۷
 - (۳) فى بيان دهن لرحل شعيه و سيمه بحد دس العلم و محييه سيمه الامهات و الايام كذا اكدت بمعاث كثيره ۱۵۹-۱۶۱
 - (۴) فى بيان امر بنعم دعوى من ملك الله تعالى بالحق و علا امده مراراً ۱۶۲-۱۶۴
ومنها ابي و حبه بيمه
 - (۵) خطف لهره الذهب و خرى الرجل القرم ۱۶۴-۱۶۵
 - (۶) فى بيان دعوى ابن دوى انه قدوس بعد ما وقع فى حب لقس ۱۶۶-۱۶۸
 - (۷) تشبيه فرعون و دعوى لالهيه به لوى اللدى دعوى طاوسيه ۱۶۸-۱۷۱
 - (۸) تفسير و لتعرفهم فى لحن القول ۱۷۱-۱۷۲
 - (۹) قصه هاروت و ماروت و حرابهم على معذبات الحق جل و علا ۱۷۳-۱۷۵
 - (۱۰) سكر تيس من رؤيه تسمه و فقره لى الحمد لمقام ۱۷۵-۱۷۸
 - (۱۱) تمى هاوت و ماروت مقام لمشرية و غيره لحن تعالى ۱۷۹-۱۸۱
- شماره صفحه بر ابر شماره ترجمه است
- (۱) اشاره به شناخت مدعى کمال صاحب خلاصه کرامات عظام عموم
 - (۲) افتادون شعر در خم رنگ و رنگش شد و دعوى طاوسى کردن و بيان شعالان
 - (۳) چرب کردن مرد لاهى سميت خود را در نامدان پوست ديمه و سرون مدس ميان حرمهاس که من چنين و چنان خورده ام
 - (۴) يمن بودن بلم باور که متحابا کرد حضرت و در آيم رو سپيد آمده بود
 - (۵) بردن گربه دنيه را و رسوا شدن پهلوان
 - (۶) دعوى طاوسى کردن و شعال که در خم صاع افاد
 - (۷) تشبيه فرعون و دعوى ألوهيت بدان شعب که دعوى طاوسى ميکرد
 - (۸) تفسير و لتعرفهم فى لحن القول
 - (۹) قصه هاروت و ماروت و دليري ايشان بر متحابات حق تعالى
 - (۱۰) مستى بز از ديدن بز ماده و جستن او بکوه مقابل
 - (۱۱) تمى هاوت و ماروت مقام بشریت و صورت حق تعالى

فهرست ترجمه‌های آیه‌ها در قرآن

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان قصه رؤیا فرعون محیی موسی و بندگی لعل فی دفعه ۱۸۱-۱۸۲
- (۲) فی بیان دعوت فرعون بنی اسرائیل الی امیدان (احد الحنفه فی مجمع ولاده موسی) (ع) ۱۸۴-۱۸۲
- (۳) فی بیان رجوع فرعون من امیدان بحساب مصر و افسار بنی اسرائیل عس بنائهم فی لیلة الحنفه ۱۸۸-۱۸۹
- (۴) فی بیان محامده عمران ام موسی و حمد ام موسی ۱۸۹-۱۹۱
- (۵) فی بیان وصیه عمران زوجته بعد محامده لها ۱۹۱-۱۹۲
- (۶) خوف فرعون من ذلك بعد و صبح ۱۹۲-۱۹۳
- (۷) ظهور رحمه موسی علی السماء و عاى المحمدين فی امیدان ۱۹۳-۱۹۹
- (۸) دعوت فرعون لسماء السماء ح امیدان یضا (احد الامار ۱۹۹-۲۰۱
- (۹) فی بیان محیی موسی لوجوده و محیی شحمه فرعون بیت عمر و محیی لوحی لام موسی بان ارهی موسی فی النار ۲۰۱-۲۰۳

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) قصه خوف فرعون من موسی و دفعه کثیر در ردش
- (۲) امیدان خوف فرعون بنی اسرائیل و بنی حنفه در وضع و لذت موسی (ع)
- (۳) بازگشت فرعون از امیدان بنی اسرائیل و بنی حنفه در شب حمد
- (۴) جمع آمدن عمران بعد از موسی و حامل شدن مادر موسی
- (۵) وصیت کردن عمران حنفه را بعد از مجامعه آن
- (۶) ترسیدن فرعون از آن که
- (۷) پیدا شدن ستاره موسی بر آسمان و عزتو محمده
- (۸) خوف فرعون از بنی حنفه و عزتو محمده
- (۹) وجود آمدن موسی و آمدن عونا بنی حنفه عمران و وحی آمدن مادر موسی که موسی را در در آتش انداز

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المثنوی

رهم الصفحة

- (۱) محی^۱ الوحی لام موسی ان ارمی موسی فی الماء ۲۰۶-۲۰۴
- (۲) فی بابل حذاه الحیات فی رأی فی اشاء حیه جمده طها مسته ولقاها فی الحمار و اتی به ۲۲۳-۲۰۷
- الی بعدا
- (۳) تهدید فرعون موسی ۲۲۵-۲۲۳
- (۴) جواب موسی لفرعون عن الهدیه له ۲۲۶-۲۲۵
- (۵) جواب فرعون لموسی ۲۲۷-۲۲۶
- (۶) فی بیان جواب فرعون لموسی و فی من محی^۱ الوحی موسی ۲۲۹-۲۲۸
- (۷) فی بیان عطاء موسی الهدیه له عن جمیع السحرة من اعدا ۲۲۹-۲۲۷
- (۸) فی بیان رسال فرعون لرسول لى البدای طلب السحرة ۲۴۵-۲۴۳
- (۹) فی بیان دعوه السحریین لیهما من لفر و مؤلها من روجه حممه موسی ۲۴۶-۲۴۵
- (۱۰) فی بیان جواب السحر الممت (اولاده و حله ف اشحن علیهم ۲۴۹-۲۴۷

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) وحی آمدن یحیی موسی که موسی را در آب افکند -
- (۲) حکایت مار کبری که دلهای فرسوده را مرده پیداشت در رسمه نهان پیچید و بعد داورد
- (۳) تهدید کردن فرعون موسی را
- (۴) جواب موسی فرعون در تهدید که می کرد
- (۵) پاسخ دادن فرعون موسی
- (۶) جواب فرعون موسی و وحی آمدن موسی
- (۷) مهبت دادن موسی (ع) فرعون را تا ساحران را جمع کند از اعدا
- (۸) فرستادن فرعون بمدا ین بطلب ساحران
- (۹) خودن را دو ساحر پند را از کور و پرسیدن از روان پدر حقیقت موسی
- (۱۰) جواب گفتن ساحر مرده با فرستادن خود

فہرست ترجمہ دفتر الثالث من المثنوی

رقم الصفحة

(۱) فی بیان تشبیہ القرآن بعباد موسی و تشبیہ وفاء لسی اس (موم موسی (ع) و تشبیہ قاصدی
تبعییر لقرآن و لدی الممت ساحر الدن قصدا احیاء الصالح و خدا موسی دائماً ۲۵۴-۲۵۷
(۲) بقیہ قصہ موسی (ع) ۲۵۷-۲۵۷

(۳) فی بیان جمع لسخرة من المذابن قدم فرعون و خدایہم الخلع منہ و مریہم الید علی صدر
ای التسلل فی قہر حصہ رفقہم ثبت ہذا عینا فان فیما الخفیہ لہ ۲۵۸-۲۶۰
(۴) فی بیان خلاف بعض الناس فی کیفیہ القہر و شدتہ ۲۶۰-۲۶۹

(۵) بیان دعویٰ نوح (ع) بعبادہ و امتناعہ من اعطی الی قلبہ حبس بعضی و لا حمل لک عند ۲۶۹-۲۷۸
(۶) فی بیان تطبیق العبدین لشریفین الذین الرضا بالخیر لہ و لثانی من لم یرض بقصی
فلیطلب رباً سوی - ۲۷۸-۲۸۱

(۷) مثل فی بیان ان الخیرۃ مددہ للبحث و العذرہ ۲۸۱-۲۸۳

شمارہ صفحہ برابر شمارہ ترجمہ است

(۱) تشبیہ کردن قرآن را بعباد موسی و وفاء مصطفی (ص) تشبیہ نمودن بغواب موسی و قاصدان
تعبیر قرآن بن دو ساحر بچہ کہ قصد عباد کردند و موسی جنتہ بود
(۲) بقیہ قصہ موسی (ع) ۲۷۸-۲۸۱

(۳) جمع آمدن ساحران و مذابن پیش فرعون و شریفیہا بافس و دست بر سبہ ردن در قہر
خضم و گفتن این بر ما نوحس -
(۴) اختلاف در چگونگی و شکل قیل ۲۸۱-۲۸۳

(۵) دعوت کردن نوح (ع) پسر و سر شمس او کہ بر سر کوه روم و چارہ کم و مت تو شکم
(۶) توفیق میان بین دو حدیث شریف کہ الرضا الکفر کفر و حدیث دیگر کہ من لم یرض بقصی
فلیطلب رباً سوائی - ۲۸۳-۲۸۵

(۷) مثل اینکه حیرت مانع بحث و فکر است

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المتن

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان آنکه میان صحابه حافظ قرآن کم بود
۲۸۷-۲۸۳
- (۲) فی بیان مشعوبه شدن عاشق معشناه و مطاعه کردن در حضور معشوق خویش
۳۰۰-۲۸۷
- (۳) فی بیان هجوم الفقرة على سيد داعي الحاج و رجوعه في بيت قال لبي (س) ان الله يحب
الملحين في الدعاء
۳۰۱-
- (۴) فی بیان عذر لعلم و طبعه له و الاسماء من به عالی
۳۰۶-۳۰۲
- (۵) فی بیان ان علم حرجین و تعین له حجاج و حب و من العلم و بعض
۳۰۸-۳۰۶
- (۶) فی بیان مرس الادمی بوجه تعظیم من الخلق و در عه حکایت من الطلاب و حکایت لمعلم
۳۱۰-۳۰۸
- (۷) فی بیان تفاوت العقول فی اصل الفطرة و عدم المعاملة مساوية فی اصل الفطرة و تفاوت عندهم
ناشی من تحصیل العلم -
۳۱۱-۳۱۰
- (۸) فی بیان رمی لاطفال لمعلم علی الوهم
۳۱۳-۳۱۱

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) در بیان آنکه میان صحابه حافظ قرآن کم بود
- (۲) داستان مشعوب شدن عاشق معشناه و مطاعه کردن در حضور معشوق خویش
- (۳) دویدن کاه و در خانه عا کتبه بالحاج قال لبي (س) ان الله يحب الملحين في الدعاء
- (۴) عذر گفتن نظم کننده و درخواست از ایزد توانا
- (۵) بدن آنکه علم و دین است و کما را يك يرت و من العلم و بعض -
- (۶) مثال رجوع کردن آدمی در تعظیم خلق و دعوت مشتریان بوی و حکایت معلم
- (۷) در بیان آن که عقول متفاوت است در اصل فطرت و برد معترضة متساویست و تفاوت برد
یشتن از تحصیل علم است
- (۸) در وهم افکندن کودکان استاد را

فهرست برگزیده دفتر الثالث، من المثنوی

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان مریض فرعون بسمت لوهیم الحاحد له من تعظیم لیس ۳۱۵-۳۱۶
- (۲) فی بیان وقوع الاسناد فی لوهیم بسمت لیس ۳۱۷-۳۱۵
- (۳) فی بیان یقع نصیبان مره ثانیة الاسناد فی لوهیم فانیین به ید سدد ومن قرائنیا لمر آید و جمع راسک ۳۱۸
- (۴) فی بیان خلاص لاصول من لمکتب بهد المکر ۳۱۹-۳۱۸
- (۵) فی بیان دهاب الامهات لعبادة الاستاذ ۳۲۱-۳۲۰
- (۶) فی بیان ان احسب للروح مثل لیس وهدیه بید احساسه ردد بد لروح الخ ۳۲۲-۳۲۱
- (۷) فی بیان حکایت دلک اعقیر اللدی احملی فی الحمد الخ ۳۲۳-۳۲۲
- (۸) فی بیان رذیة الصانع عاقبه لامر و کلام مع طالب سماعه المیران غبی وفق داک ۳۲۶-۳۲۵
- (۹) فی بیان قصه دلک الراهد اللدی بذر لا اقصع فاکبه من الشجر الخ ۳۲۸-۳۲۶
- شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) بیمار شدن فرعون هم بوهیم از تعظیم خلق
- (۲) رنجور شدن استاد از وهم
- (۳) دوباره وهم و غممن سعاد الله و اوله و اوله جو بدن ها در دس او یید
- (۴) خلاص یافتن کودکان اس مکر
- (۵) رفتن مادران بعباده استاد
- (۶) بیان آن که روح را تن چون لیسست و تن دست اسمین دست روح اسب الخ
- (۷) حکایت آن درویش که در کوه خلوت کرد الخ
- (۸) دندان درد گرفت عصب کار ر به بر سطح و فی طلب کس ما مستعین تر دو -
- (۹) قصه راهد کوهی که بذر کرده بود که صوب کوهی رحمت با سلم الخ

همه من فریخته دفتر الثالث، من (الدفتر ۵)

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان رباط فتح لقصه آللهی بالجماء و تشبیه مره بصوره اظهر
 ۳۲۲-۳۲۹
 (۲) فی بیان مضطرب دلالت الفهر الى قضاة الکمری من اسجود الحج
 ۳۳۲-۳۳۳
 (۳) اتهم ذلك الشيخ بالسرقة و قطع يده
 ۳۳۴-۳۳۸
 (۴) فی بیان کرمات الشيخ لاقطع و بیان سجده الرئيس منه
 ۳۳۸-۳۴۰
 (۵) فی بیان سب حره سحره فرعون علی قطع اليد و رحل منهم
 ۳۴۰-۳۴۴
 (۶) فی بیان شکایه الله سبحانه انما کثیرا افع علی وجهی و سلم تقی الانار اوجو منه
 ۳۴۴-۳۴۷
 (۷) فی بیان اجتماع جرعه عریضه مسح بدنه تعالی بر ذی کمال من عس عریضه
 ۳۴۷-۳۴۹
 (۸) فی بیان عدم فعل الشيخ لحر الحرع علی موت اولاده
 ۳۴۹-۳۵۲
 (۹) فی بیان عدم السمع عن عدم مکانه علی و ادب
 ۳۵۲-۳۵۸

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) تشبیه بد قصصا بصورت پنهان یا اثر بد
 (۲) مضطرب شدن آل فقیر بدر درده بحدس امرو و درجت اح
 (۳) متهم کردن آن شیخ را با دودان و بریدن دستش را
 (۴) کرامات شیخ اقطع و زبیل یافتن او بدو دست
 (۵) سب جرأت ساحران فرعون بر قطع دست و پا
 (۶) شکایت کردن امیر پیش شتر که من مصدر بر روی می هم و نه نمی می لا شمار و جواب

گفتن آن

- (۷) جماع جراحه عریضه بعد از مردنش اذن الله تعالی و در همان بدام هر کس شدن پیش
 چشم عریضه (ع)

(۸) حرع یا کردن شیخ بر کوار بر هر کس فرودان خویش

(۹) عذر گفتن شیخ بر ناگروستن بر اولادش

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المتن

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان و نه قصه لشیح السیر و نظره فی وجه المصحف و توبه بصیراً وقت لقائه ۳۵۹
- (۲) فی بیان صر نعمان لما رای داود (ع) اصطح حنفاً بهذه لیلہ در النسر عن السؤال بکون سببا للخلاص من القم و موحيا للفرج ۳۶۰-۳۶۱
- (۳) فی بیان بقیة حکایت الشیخ العزیز و قرأته المصحف ۳۶۵-۳۶۱
- (۴) قصه بعض اولیاء الله السیر رصوا باحکامه و لا یترعون الیه بتبذیر حلم و لا یقولون بدل یا ربنا هذا حکم ۳۶۵-۳۶۶
- (۵) فی بیان سؤال بهلول ذلك الدعوی ۳۶۶-۳۷۲
- (۶) فی بیان قصه لدقوقي و کراهته ۳۷۲-۳۷۴
- (۷) عود ثانیاً الی قصه الدقوقي ۳۷۴-۳۷۶
- (۸) فی بیان طلب موسی من الحصر (ع) اسر مع کمال اسموه اقله ۳۷۸-۳۷۹

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) قصه حیدر شیح سیر مصحف از و و و یما شد وقت قرئت -
- (۲) صر کردن نعمان چون داود (ع) حلقها می ساخت از سؤال کردن تا بن بیت که صر از سؤال کردن موحی فرج است
- (۳) بقیه حکایت نابینا و مصحف خواندن او
- (۴) قصه بعض اولیای حد و بند منع از هر مسند با حکام حق و لایه بکنند که این حکم را بکرد -
- (۵) سؤال کردن بهلول از درویش را
- (۶) قصه دقوقي و کراماتش -
- (۷) باز گشتن بقیة دقوقي -
- (۸) سر طلب کردن موسی از حصر (ع) تا کمال معرفت و قره -

فهرست ترجمه دفتر الاول من الثماني

رقم الصفحة

۳۸۱-۳۷۹	(۱) عود الى قصة الدفوقى
۳۸۳-۳۸۱	(۲) فى بيان طهو مثل سمعة شموع فى سبى لاجل
۳۸۴ ۳۸۲	(۳) تكوين تلك الشموع لسمعة مثل مثل سمعة و خدم
۳۸۵-۳۸۴	(۴) و به تدث الشموع فى نظير دقوقي سمعة حن
۳۸۶-۳۸۵	(۵) رجوع يدك لرجال السمعة اشجار سمعة مرة و ن
۳۹۲-۳۸۶	(۶) احتماء تدث الاشجار ردى من الناس
۳۹۳ ۳۹۲	(۷) صيرورة الشجر بواحدة سمعة سحر
۳۹۸-۳۹۳	(۸) صيرورة تلك الاشجار السبعة سمعة رجال
۲۰۴-۳۹۸	(۹) تقدم الدفوقى فى لاهم لأمم و لذت قوم

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) باز گشتن بقصه دقوقي
- (۲) نمودن مثال هفت شمع سوى ساحل -
- (۳) شدن آن هفت شمع بر مثال يك شمع
- (۴) سودن آن شمعها در نظير دقوقي هفت مرد
- (۵) باز شدن آن هفت مرد هفت درخت
- (۶) معنی بودن آن درختان از چشم خلق
- (۷) يك درخت شدن آن هفت درخت
- (۸) هفت مرد شدن آن هفت درخت
- (۹) پيش رفتن دقوقي با خدمت او قوم

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المثنوی

رقم الصفحة

- (۱) عدد ۰ دلت انقوم شماعه الدقوقي ۴۱۶-۴۰۸
- (۲) فی بیان اشاره السلام بوم الفیقه من هبته الحق طرف بده لیمی و طلب استعانة و الشماعه من الاسماء (ع) ۴۱۶-۴۱۲
- (۳) فی بیان اسمع الدقوقي فی الصلوة من الفلک بکاء و بصوت لحدق لم یمرر عرق لملک ۴۱۸-۴۱۲
- (۴) فی بیان تصورات الرجل الحازم ۴۱۹-۴۱۸
- (۵) فی بیان دعاء و شماعه لدقوقي فی خلاص دلت السمعة ۴۱۹-۴۳۲
- (۶) فی بیان انظار دلت الجماعه علم شماعه الدقوقي و طیرانهم من محدثهم و تحیر الدقوقي بادهم ۴۳۵-۴۳۲
- (۷) دعا فی بیان حثایت دلت طالب لرودی لخالص بلا نسب و لایف فی عهد داود (ع) و استعانة دعائه ۴۳۶-۴۳۵

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) اقتدا کردن آن قوم بامامة دقوقي
- (۲) بیان اشاره بسلامتی دست راست و همت محاسنه حق و از بیاه (ع) استعانت و شفاعت خواستن
- (۳) شبیدن دقوقي بکار فعل اهل کشتی در حال عرق شدن
- (۴) در بیان تصورات مرد حازم
- (۵) دعاء و شفاعت دقوقي در خلاص آن کشتی
- (۶) بکار کرده آن جماعت در شماعه دقوقي و پیریدن ایشان و ناپدید شدن در پرده غیبت و حیران شدن دقوقي که بر هوا رفتند یا در زمین -
- (۷) بار شرح کرد آن طالب لرودی خالص بی نسب و رنج در عهد داود (ع) و مستجاب شدن دعاء او

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المتن

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان دهب ثل من الحصین عند (ع) ۲۳۶-۲۴۶
 (۲) فی بیان شماع داود (ع) کلام کل من الحصین و سؤال واقع الحال من المدعی ۲۴۶-۲۴۸
 (۳) فی بیان حکم داود (ع) علی ذبح البقره ۴۴۸-۴۴۹
 (۴) فی بیان تصرع ذاک لسخن لفقیر من حکم داود (ع) ۴۴۹-۴۵۲
 (۵) فی بیان دهب داود (ع) فی بخله حتی یظهر ما هو انحق ۴۵۲-۴۵۳
 (۶) فی بیان حکم داود علی صاحب البقره من حی و تشیع صاحب اسقره علی داود ۴۵۳-۴۵۵
 (۷) فی بیان حکم داود علی صاحب البقره ان اعط جميع مالک لهذا الفمیر ۴۵۵-۴۵۶
 (۸) فی بیان عزم داود علی دعوه اهلک لملک الصحرا و ابرار السر الحفی و قطع جميع الحصح ۴۵۶-۴۵۸
 (۹) فی بیان عظمه و رجل و لسان لطالم لشهادة ابضا علی سر الطالم فی الدیب ۴۵۸-۴۶۱
 (۱۰) فی بیان دهب لحنو للخراج جاب نبت الشجره ۴۶۱-۴۶۳

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) رفتن هردو حصم پیش داود نبی (ع)
 (۲) شنیدن داود سخنان هردو حصم و سؤال کردن از مدعی
 (۳) حکم داود بر کشتن گاو -
 (۴) تصرع کردن آن شخص از حکم داود (ع)
 (۵) خلوت رفتن داود تا آنچه حقست پیدا شود
 (۶) حکم کردن داود بر صاحب گاو که از سر گاو برخیز و تشیع صاحب گاو
 (۷) حکم کردن داود بر صاحب گاو که همه مال خود را بوی بده -
 (۸) عزم کردن داود بخوندن خلق بدان صحراء که راز را فاش کند و محتبها را همه قطع کند
 (۹) گوهی دادن دست و پا و رس طالم بر سر طالم هم در دنیا
 (۱۰) بیرون رفتن خلق بسوی آن درخت

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المتن

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان قصاص داود لقائش بعد لراعه بالوجه ۴۶۳-۴۶۶
- (۲) فی بیان اهل البیت فی محل ذلك القدر المعنی فی البقرة ان قابل البقرة هو لعقل و لم ی
من داود الحق تعالی او الشیخ الخ ۴۶۶-۴۶۷
- (۳) فی بیان فرار عیسی (ع) لاعمی احد من الحمی ۴۶۶-۴۸۲
- (۴) فی بیان قصة اهل سبا و بیان حقیقتهم و بیان عدم تأثیر نصیحة الانبیاء فیهم - ۴۸۲-۴۸۷
- (۵) فی بیان شرح ذلك الاعمی المفسر لمعبد و رای لاعمی لمدی سمع کثیرا و ذکره لعمیال
المدی هو کان طویس اندیشی الحریرس و حیدرین (ع) و محب نماز و لحام ۴۸۷-۴۹۱
- (۶) فی بیان وصف سرور اهل سبا و عدم شکرهم ۴۹۲-۴۹۴
- (۷) فی بیان محی الرسل لنصیحة اهل سبا ۴۹۴-۴۹۵
- (۸) جواب القوم للانبیاء و جواب الانبیاء (ع) لهم ۴۹۵-۵۰۰

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) قصاص داود خونری را بعد از الزام حجت بر او
- (۲) بیان سکه نفس آدمی بجای آن حیوانی است که مدعی کوه گشته بود و آن گاو کشیده و غفلت
و داود حقست یا شیخ
- (۳) گرفتن عیسی (ع) بر فراز کوه از احمقان -
- (۴) قصه اهل سبا و حماقت ایشان و اثر ناکردن نصیحت انبیا بر احمقان -
- (۵) شرح این کور دور بین و آن که نیر شنو و در همه دراز می
- (۶) قصه خرمی اهل سبا و عدم شکرانه آنان
- (۷) آمدن پیغمبران حق بنصحت اهل سبا
- (۸) جواب قوم انبیا را و جواب انبیا (ع) ایشان را -

فهرست ترجمه دفتر الثالث من العشر

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان طلب اهل بیت از معجزه من انبیاء ۵۰۰-۵۰۲
- (۲) فی بیان تهم القوم لانیاء انبیاءم الحجة علیهم ۵۰۳-۵۰۲
- (۳) فی بیان حکایت از دست بهم انبیاء العین ، رساله فقهیه فی العین ، رسول و رساله رسیده است
لیست لا قول لث حذر من ماء هذه العین ، خمسة کما فی کتاب کتبه ۵۰۳-۵۰۵
- (۴) فی بیان جواب الاسماء (ع) اعلم اهل بیت و حجاب العین اللدی صریح ۵۰۵-۵۱۰
- (۵) فی بیان انه لا یبق لاحد ، یدعی بمش علی لخصوس فی باب الله تعالی ۵۱۰-۵۱۲
- (۶) فی بیان صریح قوم روح لعین فی ، انطباعه السقیم ۵۱۲-۵۱۳
- (۷) فی بیان ذلك اللعین اللدی کان حصر و مألوف ما تعین ، نصف لیس فی هذا لحاظ من صریح
صلاً ۵۱۳-۵۱۴
- (۸) فی بیان حور و دث لعین لندی فقهیه ، خبریون لانیائهم من رساله لاری و اعتدائه الحصر
للغیل من قمر السماء ۵۱۴-۵۲۰

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) معجزه خواستن قوم سبأ از انبیا (ع)
- (۲) متهم داشتن قوم انبیا را و حجت آوردن
- (۳) حکایت حر دوشی که حر گوش پیش پیل فرستاد که بگو من رسول الله ، تمام پیش تو
نه ریس چشمه اب حذر کن چنانکه در کتاب گفته است
- (۴) جواب گفتن انبیاء طعن ایشان را و مثل آوردن
- (۵) بیان ، که هر کسی را برسد مثل آوردن خاصه در درگاه الهی
- (۶) مثل زدن قوم روح در زمان کشتی ساختن
- (۷) حکایت از درد که حصر می کرد پرسیدش چه می کنی نیم شب در در سدیو ر گفته من می ریم
- (۸) جواب آن مثل که متکرر گفته ، رسالت حر گوش پیغم پیش را از ماء اسمن

هر من ترجمه الدفتر الثالث من المتن

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان معنی الحرم و مثال الرجس الحرام ۵۲۰-۵۲۳
- (۲) فی بیان و خامه شعر ذلك الطير الذي ترك الحرام من الحرم و اهوى ۵۲۳-۵۲۶
- (۳) فی بیان حکایت بدر الکلاب فی کذل شاء لقما بنی الصف تبی بیتاً لأجل القضاء ۵۲۶-۵۳۲
- (۴) تکرار و تلك المنكرين حجبهم الحريم ۵۳۲-
- (۵) ایضاً جواب الانبياء (ع) للحرمة ۵۳۲-۵۳۶
- (۶) تکرار القوم الاعتراض على الانبياء ۵۳۷-۵۳۸
- (۷) ایضاً جواب الانبياء (ع) لهم ۵۳۸-۵۴۲
- (۸) حکمة خلق النار فی ذلك اعلم و خلق السحر فی هذا العالم لمكون معبد المنكرين من اثنا طوعاً و کرهاً ۵۴۲-۵۴۴

شماره صفحه بر اثر شماره ترجمه است

- (۱) معنی حرم و مثال مرد حازم
- (۲) و خامه کار آن مرغ که ترک حرم کرد و حرم و هو
- (۳) حکایت بدر کردن سگان در رستم که نرسان چون آید حده ساریم بهر رستم
- (۴) مکرر کردن آن منکران حجتی حیران را
- (۵) باز جواب انبياء (ع) جریس را
- (۶) مکرر کردن قوم اعتراض را بر انبياء (ع)
- (۷) باز جواب گفتن انبياء (ع)
- (۸) حکمت در افریدن دوزخ در آن جهان و رفتن درین جهان تا معبد مشرک گردد که اثنا طوعاً او کرهاً

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المشوه

رقم الصفحة

(۱) فی بیان سبب سحر الله الحارین تصویر لعموک لها اصطنع موسى (ع) بان سحرأ علی ریح و سور لقدس لاجل ر نوع حارین بنی اسرائیل وقت محبتهم داخل الیاب كما قال

۵۲۷ ۵۲۵

الله تعالی فی سورة البقره (و دقت لعلکله الایه

۵۵۰-۵۴۷

(۲) قصة عشق الصوفي علی سفره خالیه

(۳) فی بیان خصوصیت یعقوب و دوقه من وجه یوسف کس اب اخو عالی و سبب عامه ریح

۵۵۵ ۵۵۰

الرحمن من ریح یوسف و حرمان اخوة یوسف و سببهم

(۴) حکایت الامین و علام امدی کال حرماً علی الصلوة و نه من ثثیر به طیم المواجه ۵۵۹-۵۵۵

(۵) فی بیان الازیاء من عدمه هم لبعوثهم بقوله تعالی حی و سبب الریس ۵۶۲-۵۵۹

۵۶۴-۵۶۲

(۶) فی بیان ان الایمان مقید للخوف و الرجاء

۵۶۵ ۵۶۲

(۷) فی بیان الحدیث لیس فی قلبه الرسول (ص) ان الله اولیاه صفا

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

(۱) بیان لکه حق تعالی صورت عموار سبب سحر کرب حاران له سحر حق بیست و سجد

ست چند سجد موسی (ع) سبب صفر ساختن بر ریح قدس جهت ر نوع حاران من سبب لیس

و در وقت آمدن سرور احمد له وادخولک سجداً الایه

(۲) قصة عشق صوفي بر سفره تنه

(۳) خصوصیت بودن یعقوب (ع) چشیدن حام حق از روی یوسف و کشیدن بوی حق از روی یوسف

و کشیدن بوی حق از روی یوسف و حرمان برادران و غیر هم ریح در

(۴) حکایت امین و علامش که نماز دره بود و تن داشته بود در نماز به حاجات عظیم

(۵) بومید شدن امین (ع) از قبول و پذیرش ممکنان قوه تعالی (اد ستائن الریس)

(۶) بیان آن که ایمان و رجاء مقلد خوب است

(۷) بیان لکه رسول (ص) فرمودند ان لله اولیاه صفا

فهرست ترجمه دفتر الثالث من المتنوی

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان حکایتی برمی آنس (رس) الممدیدین اللدی اعطاء الرسول (ص) له فی لتطور المعلول بالمار ولم یحرق
 ۵۶۵-۵۶۸
- (۲) فی بیان حکایتی امداد الرسول (ص) لسریة العرب من العظس و قبة العاء و تقرير لاهلک لهم
 ۵۶۸-۵۷۲
- (۳) فی بیان ملاً قرينة ذلك «العلام الأسود» من جانب لعيب بالمعصرة و حمیه (ص) لعلام الاسود
 ایض بأذنه تعالی
 ۵۷۳-۵۸۰
- (۴) فی بیان ان کل ما اعطاء لله تعالی و خلقه من السموات و الارض و لاعیان و الاعراس حقه
 لاستدعاء دوی لحاجات الخ
 ۵۸۰-۵۸۲
- (۵) فی بیان اتیان الأمراء لکافره بالعص الرصیح بی لسی (س) و بطقه نعیمی (ع) معمرات
 الرسول
 ۵۸۲-۵۸۵
- (۶) فی بیان حطاف العقاب حفا لسی (س) و دعائه فی الهو و سقوط حبه سوراء منه
 ۵۸۶-۵۸۸

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) حکایت ممدید در نور پر آتش بداخس آنس (رس) و ما سوخمن آن
- (۲) قصه فرهاد رسیدن حصرت رسول (ص) کاروان عرب را که از تشنگی و بی آبی دور مانده بودند و در مرمر که مهاده شتران و حلق زدن بیرون انداخته
- (۳) مشک آن علام از عیب پر آب که در معصره و آن علام سیاه را رو سپید کردن دادن الله تعالی
- (۴) بیان آن که حق تعالی هر چه داد و آفرید از سموات و ارضین و اعیان و اعراس همه با استدعای حاجت آفرید الخ
- (۵) آمدن زن کافره با طفل شیرخواره در دیکه مصطفی (ص) و ناطق شدن طفل چون عیسی بمعجزات رسول (ص)
- (۶) رمودن عقاب مورد حصرت رسول (ص) را به بردن در هوا و نگرور در آید و از مار سده بیرون افتادن

هر من ترجمه الاخر الثالث من المتن

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان وجه حد العبره من هند الحکابه و معرفه اسمین من مع العبره بسر ۵۸۸-۵۹۰
- (۲) استدعاء شخص من موسی (ع) ان يعلم لسان السهائم ۵۹۰-۵۹۳
- (۳) تهر لوحی لی موسی من الحق تعالی بن عمه اسمی لندی یسند عبد و علم ۵۹۳-۵۹۶
بموسى
- (۴) فی بیان قصه ذلك الطائر سقیم لسان الدیك و سحاح و لاور و لظه و لسان لکلب من موسی (ع) و حبه موسی ۵۹۶-۵۹۷
- (۵) جواب الدیك لکلب ۵۹۷-۶۰۰
- (۶) فی بیان شخص لدیك عبد لکلب سبب لدنه الموعود التائه ۶۰۰-۶۰۳
- (۷) احضار الدیك عن موت السید ۶۰۳-۶۰۷
- (۸) فی بیان سماع دیک الشخص حو موسی بالسرید والأمار لما سمع من لدیک ۶۰۷-۶۰۹
حسن مودة

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) وجه عبرت گرفتن رین حکایت و بهمن د بستی (ان مع العبره بسر)
- (۲) استدعاء نمودن شخص از موسی (ع) آموختن زبان بهائم را
- (۳) وحی آمدن در حق تعالی بموسی که بیاورش چهری که استدعای کند یا بعضی از آن را
- (۴) قانع شدن طالب تعلیم زبان مرغ های حاکمی و سگ و اجابت کردن موسی (ع) و را
- (۵) جواب خروس سگ را
- (۶) خجل گشتن خروس پیش سگ بسبب دزوع شدن سه وعده
- (۷) خبر کردن خروس از مرگ حواحه
- (۸) دویدن آن شخص بسوی همسای (ع) در بهار چون از خروس خبر مردن خود شنید

فهرست ترجمه‌های دفتر الثالث من المتن

رقم الصفحة

- (۱) دعاء موسى (ع) لذاته الشخص ان يذهب من الديار الى ايمان ۶۱۰-۶۱۱
- (۲) جواب الحق تعالى لموسى (ع) ۶۱۱-۶۱۲
- (۳) في حكايت نمك لمرأة اللبي ولها لايمش فسدت و... للحق و أتى جواب منه بان
عدم حياة ولها بمثابة الرياضة والجهاد لها ۶۱۲-۶۱۶
- (۴) في محي حمرة (رمز) الى الحرب حاسراً ۶۱۶-۶۱۷
- (۵) جواب حمزة (رمز) ۶۱۷-۶۱۸
- (۶) اعصار الحبيد دفع العس في البيع و لشر ۶۱۸-۶۲۷
- (۷) في يوم وجد ن بلال (رمز) الوفاة بسرور ۶۳۱-۶۳۴
- (۸) حكمة عود البدن خراباً بالموت ۶۳۴-۶۳۶
- (۹) في بيان تشبيه الدنيا بالحمام الطاهر دسمه وفي المعنى الصيق و تشبيه النور بالموت البدني
به الخلاص من هذا الصيق ۶۳۶-۶۴۰
- شماره صفحه برابر شماره ترجمه است
- (۱) دعاء موسى (ع) ان شخص... ايمان از دست رود
- (۲) اجابت كردن حق تعالى موسى (ع)
- (۳) حكايت آن... كه فرزندش نمي‌رستد و بالبدن حق جواب آمد كه اين عوض رياضت و محي
جهاد و مجاهده آنست
- (۴) در آموختن حمزه (رمز) در حرب مي‌رزد
- (۵) جواب حمزة (رمز)
- (۶) حيله دفع معيون شدن در بيع و شراء
- (۷) وفات ياقن بلال (رمز) با شادي
- (۸) حكمت ويران گشتن تن بر رك
- (۹) تشبيه زيبا و نكره و بطاهر فراغت و معني ننگ و تشبيه جواب بر رك كه خلاص است از اين ننگي

هر من در مجمة دفتر الثالث من العشرى

رقم الصفحة

(۱) فی بیان ذاك الذى اذا كان عليه . عما . طمعه . رجاوه حمده من لادن لدى هو رضى و

۶۴۴-۶۴۰

سعى بى ولك

۶۴۸-۶۴۵

(۲) فی بیان تشبيه النص المطلق مع القياس

۶۵۱-۶۴۸

(۳) آداب امر دينى و المستمعين عند فتن احكامه من سنان لشيخ

(۴) فی بیان فهم كل حيوان . تجد سدوه و حده منه و بيان حارة لى هو رضى و

۶۵۲-۶۵۱

الحذر منه و لا لفر منه . لا مكان من معاصيه

(۵) فی بيان الجمع و تفریق بين المعنى . لاسات سنى . احد لشده . اختلاف الجهد

۶۶۴-۶۶۱

(۶) مسئله فناء و بقاء اندرويش الكامل

(۷) فی بیان قصه و كيد صدر جهان لدى اسم و من خوفه على راحة هرب من بحارا تم عشقه و

۶۶۶-۶۶۵

رجعه لى بحار و سحبه اليه لال مر لينا سهل على لعشاق

شماره صفحه بر ابر شماره ترجمه است

(۱) بيان آنكه هر چه تم و عطش و ناهي . بار داشت همه از ين ست كه رضى است و سعى

لى و لك

(۲) تشبيه نص مطلق با قياس

(۳) آداب رعيت و مریدان و شنودگان در وقت جوش حكمة از زبان شيخ

(۴) شاحص هر حيوان بوى عدوى خویش را . حذر كردن و حصار آن كس كه عدو كسى بود

كه ازو حذر و فرار و مقابله ممكن نى

(۵) جمع و تفریق ميان دوى و ثبات . شجیر از روى سست و اختلاف جهت

(۶) مسئله فنا و بقاى درویش كامل

(۷) قصه و كيد صدر جهان كه متهم شد و ر بحار گر محبت از بیم جان بار عشقش كشید كه كار

جهان سهل باشد عاشقان را

هر جز، ترجمه الما فخر الما فخر الما فخر الما فخر

رقم الصفحة

(۱) فی بیان قصه ظهور روح القدس بصورتی در آن فی وقت سری و عسل مریم و استخوانها
تعالی ۶۶۶-۶۷۸

(۲) ظهور روح القدس مریم (ع) از رسول بحق (تعمد می و لا سرری نمی ۶۷۸-۶۸۲

(۳) فی بیان عزم آنکه لو آنکه علی ترجمه می بخار من مست عشقه ۵ ترجمه لندی ۶۸۲-۶۸۵
لا یبالی

(۴) فی بیان سوا و معنوی و عاشقه لمری و ج فی بیان غریب ای بنده الطیف و المعرو
اکثر نسا و اعظم نعمه و فرح معن ۶۸۶

(۵) فی بیان معن (حسد) لو که من آنجا که ای محب و تحو و در بیان جواب او که من لاهم می
لا خوف و لا ابالی ۶۸۷-۶۹۲

(۶) فی بیان وضع وجه دایک معشوق حساب حد ۶۹۶-۶۹۸

شماره صفحه بر این شماره ترجمه است

(۱) پدید شدن روح القدس بصورت آدمی بر مریم وقت همگی و عسل کردن و ناله کردن
مریم حق تعالی

(۲) گفتن روح القدس مریم (ع) من رسول حقم شفته و بهار من مشو

(۳) عزم کردن آن و کبر و عشق که رجوع کند به بخارا لا یبالی و

(۴) پرسیدن معشوق از عاشق غریب خود که رشهره کدام شهر خوشتر یافتی و اینگونه تر و معشوق تر
و پر نعمت تر و دلگشتر

(۵) معن کردن دوستان او را رجوع کردن به بخار و بپند کردن و پاسخ لا یبالی گفتن او

(۶) رو نهادن آن بنده عاشق سوی بخارا

فهرست ترجمه‌الدفترا الثانی من العنوی

رقم الصفحة

۷۲۰-۷۱۵

(۱) لوم اهل المسعد للصيف

(۲) في بيان قول الشيخ فريش هدموا حرب احمد فاني اعدوكم و ادعو قبلي لمعدونتم

۷۲۸-۷۲۱

و في بيان هر ده عند ملاقات الصفيين

۷۳۵ ۷۳۸

(۳) تكرار هذان نصيحتهم لصف المسعد

(۴) في بيان قول المسافر لهم نحوب و محبة لهم و لمثل ن حارس الرزع الذي يدفع صوت

الدف و الظير اراد ان يدفع الحمن من الرزع و كان قد حمل حمالا لقارة السلطان محمود

و يصرون عليها و هي على ظهره

(۵) في بيان تمثيل فرار المؤمن من للاء بسب صدا اعداءه صرعه بعدم فرار الحمن مع

سير الحوئج في عيال القند و فور به حارج المدر و يصير على رأس القند حمن يحس منه ۷۵۱-۸۵۷

(۶) تمثيل سر المؤمن على الللاء لما يكون وقد على مسعد به الاسلاء حقيقته ۷۵۸

شماره صفحه بر اير شماره ترجمه است

(۱) ملامت کردن اهل مسعد مهمان کش

(۲) گفتن شیطان فريش را که بحدک حمد (س) آید که من تاريها کم و فسله خود را بباری

خوانم و گریختن او در وقت ملاقات صفيين

(۳) تكرار نصيحت هاذلان بمهمان مسعد

(۴) حوب گفتن مهمان پشت را و مثل آوردن بدفع کردن حارس پشت بديگ دوف : کشت

اشري را که کوس محمودی را بر پشت او زدندی

(۵) تمثيل گريختن مؤمن و بي صبري او در للاء باصطرب و بي فري خود و ديگر حوئج در

جوش ديگ و بر سر ديگ تا بيرون جهد از ديگ

(۶) تمثيل صابر شدن بر امتلاء چون سر سر سمعت بالا واقف شود

فهرست ترجمه‌الدفتر الثالث من العشرى

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان عذر نبی صلی الله علیه و آله و سلمت مسکنه له فی (طبرستان) ۷۵۸-۷۵۹
- (۲) فی بیان تفسیر قصه مسافر دایک المسجد و بیان نجاته و صده ۷۵۹-۷۶۱
- (۳) فی بیان ذکر خیال و تخیل لایم القیاس ۷۶۱-۷۶۸
- (۴) فی بیان تفسیر الحدیث للمی (س) ان للقرآن طهراً و بطلاً ۷۶۷
- (۵) فی بیان احوال اهل بیت و الاولیاء لای لجمال و العزات لای لاجتماع اسمهم و لاجل الحوی
الحوی من الحق بل لاراد لخلق و التحریر عن الانقطاع من لای بعد الامکان ۷۶۸-۷۷۰
- (۶) فی بیان تشبیه صورت الاله فی تشبیه صورت الامام الاسباب بصورته عاصی موسی و رفیع عیسی ۷۶۱-۷۶۲
- (۷) تفسیر قوله تعالی یا حیان اوی بی معه الطیر ۷۷۲-۷۷۳
- (۸) فی بیان جواب لطائف فی مشنوی من قصورهم ۷۷۵-۷۷۶
- (۹) فی بیان صریح الحکیم لعل فی تفسیر مهر الفرس من ثلث اسماء حسب تفسیر ۷۷۷-۷۸۲

شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

- (۱) عذر گفتم که بود موجود و حکمت در حوش داشتن کدبانه موجود
- (۲) بقیه قصه مهمان مسجد و ثبات و صدق او -
- (۳) ذکر خیال قاصر همان بداندیش
- (۴) تفسیر خبر مصطفی (س) ان للقرآن طهراً و بطلاً
- (۵) بیان آن که رفتی اسما و اولیا در کوهها و غارها جهت پنهان کردن خویش یا جهت خوف و
نشویش و خلق نیست بلکه جهت ارشاد خلق است و تحریر بر انقطاع از دنیا بقدر مکان
- (۶) تشبیه صورت اولیا و تشبیه صورت کلام اولیاء بصورت عاصی موسی و صورت عیسی
- (۷) تفسیر قوله تعالی یا حیان اوی بی معه والطیر
- (۸) جواب طعنه زنده بر مشنوی از قصورهم
- (۹) مثل ردن در رمیدن کمره سب از آب خوردن سب سوت کشیدن صاحبش

فهرست ترجمه دفتر الثالث من العشوي

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان قصه الصیف لمسجد اللدی یعوت فیہ الصیف لمسجد ۷۸۳-۷۸۲
- (۲) فی بیان تفسیر و اجبت علیهم بخیلک و رجلك ۷۸۷-۷۸۴
- (۳) فی بیان : صوں بصوت المنسوب الی الطلمسم صفت اللیل بصیف المسجد ۷۹۳-۷۸۷
- (۴) ملاقات ذالک العاشق مع صدر جهان ۸۰۲-۷۹۴
- (۵) فی بیان حدث لیل عصر لحسنه لمحسن فی ترکیب کلامی ۸۰۴-۸۰۲
- (۶) فی بیان اجذب الروح لعالم الارواح و بنسها و مینها لمقها و انصافها عن حر و الاحسان اللتی هی قود لرجل یاذی الروح ۸۱۰-۸۰۵
- (۷) فی بیان فسخ العرائم : بقصه یی انصاف لمعم لاس بن مالک ، له هرابع ۸۱۲-۸۱۰
- (۸) فی بیان نظر لرسول (ص) الی لاس ، تمتعه ، قوله : اجبت من قوم یخرون فی لجمه بالمالک ۸۱۲-۸۱۰

شماره صفحه بر آبر شماره ترجمه است

- (۱) بقیه قصه مسجد مهمان کش
- (۲) تفسیر آیه و اجبت علیهم بخیلک و رجلك
- (۳) رسیدن بانکه طلمسمی نیم شب بمهمان مسجد
- (۴) ملاقات آن عاشق با صدر جهان
- (۵) حدث هر عصری حسن حوت که در ترکیب آدمی محتس شده است
- (۶) ملحدب شدن روح عالم ارواح الخ
- (۷) فسخ عرائم و نفس قصه جهت دامن کردن آدمی است . آنکه مالک و هر دست و گاه گاه عزم و فسخ نا کردن د این جهت است تا سمع او را بر عزم کردن دارد و اور تمیبه باشد
- (۸) نظر کردن پیغمبر با سیران و تمسم کردن او الخ

فهرست ترمیم دفتر انباء شریعتی

رقم الصفحة

(۱) تفسیر هذه الآية (ان تسمعوهما فقدت) لم یصح (ما طاعوا) قسم البندی هم هم من محمد

بما حق الله و رر الحق و لصره و عدالته قلموه من ذلك السب حتى البندی سمع
الاسلم نظر لهم بالاعراض حائس الحق و لا عتیمه مصره امحمد لمروا صاحب

۸۱۵-۸۱۸

الحق

(۲) فی بیان سر رجوع رسول امراء و لاصحه و جعله الله لی بعد عنه الممر فتحاولوا

ب فمحا فی الصورة سمع و لای فی المعنی فتح مثله بان فی لایها کسر اوجه لمساك

۸۱۹-۸۲۱

کسر الحسن فی معنی حمر

۸۲۱-۸۲۲

(۳) فی بیان قوله لا تفصلونی علی یوسس من می

۸۲۲-۸۲۵

(۴) فی بیان اطلاق الرسول علی طعهم سبیه

۸۲۵-۸۳۰

(۵) فی بیان جواب الرسول (من) الاسراء

۸۳۰-۸۳۷

(۶) فی بیان ان لای علی فی عین القهر مهور و فی عین منوره مهور

شماره صفحه بر ابر شماره ترجمه است

(۱) تفسیر آیه ان تسمعوهما فقد حاکم الفصح طاعوا من کفست که ا ما و محمد آله حق

ست فتح و نه تش نه و در بر سب می گفتند که من داشتند خود بر حق اند

و طالب حق اکنون بی عرض محمد (من) منصور شد

(۲) بیان آنکه بمراد ب کشتن رسول (ع) و حدسه حق تعالی لقب ان فتح کرد که انا فتح

لک فتحاً مبسماً بصورت علق بود و بمعنی فتح چنانچه شکست داده بمعنی دینی است

(۳) تفسیر این خبر که مصطفی و مود لا تفصلونی علی یوسس من می

(۴) آگاه شدن پیغمبر بر طاعنان بر شمانت او و درک مقاصد آن رسولان

(۵) جواب گفتن رسول (من) اسراء را

(۶) بیان آنکه طاعی در عین قاهری در مهور است

فهرست ترجمه دفتر الثالث، فی العشوی

رقم الصفحة

- (۱) فی بیان جذب عاشق معشوق و من حیب (یعنی) معشوق، لایر حو ولا یحظر سألہ و یتظهر من رات لحدث امر فی العشوی الا بحوف المخروح بالباس مع دوام الطلب ۸۳۹-۸۳۷
- (۲) و مومن معشوقی العشاق بحکمہ صدر جهان ۸۴۱-۸۴۶
- (۳) طبع المعوصة العبد من حصرت سليمان من جور الهواء ۸۴۱-۸۴۵
- (۴) فی بیان امر سیمین المعوصة المظلمة باحتما حصمها نديوان الحکم ۸۴۵-۸۴۸
- (۵) فی بیان طبع المعشوق حطير عاشق له حتى يعق معشوق و مرجع ۸۴۹-۸۵۵
- (۶) فی بیان افقہ العشاق العديم اللب و توجهه بالثمة واشكر ۸۵۵-۸۶۷
- (۷) فی بیان حکایت عاشق الذي فراقه طويلا و امتحانه كثير ۸۶۷-۸۷۲
- (۸) فی بیان «صبر» عاشق معشوقه و بیان «الغالب» طاقته لوجوده و جند صدق رسول الله ۸۷۳-۸۷۸
- شماره صفحه برابر شماره ترجمه است

(۱) جنب عاشق معشوق را بهیشتیکه نمیداند الخ

(۲) رسیدن بخاری عاشق در بندگی صدر جهان

(۳) دادخواهی پشه در دست نان حصرت سیمین (ع)

(۴) مر درون سلیمان پشه مظلم را با حصرت حصم محاکمه

(۵) دو حبس عشق معشوق بهوش خود را از بهوش نا آید

(۶) بهودی یافتن عشق بهوش و روی آوردن به دعا و شکر

(۷) حکایت آن عاشق دراز هجران بسیار امتحان

(۸) یافتن عاشق معشوق را و بیان سخته حویقده یا منده بود که من طلب ششاً وجد و حد صدق

رسول الله (س) من يعمل مثقال ذرة خيراً يره -

فهرست از هم رؤس المطالب الملمة المندرجة

فی الشرحین السری و الناصح

الملک الدخانی والملک الروحانی (مقدم مولانا)

- (۱) السنة النبوية التثلیث بالوصف
- (۱) شفاء مؤلف المصحح فی تفسیر (عدد ر) • ثلثه (ب) • فی المذاهب الثانی فی قوله
- (یر کشا کنهینه اسرار را در سوم دفتر بهل اعداد را)
- (۵) صحیح البیت لاتی کما فی نسخة لداهور لا کما فی نسخة مدیح • فان المعنی بالمحل واحداً (۵)
- (۹) (کوش آن پس پوشد سرار حلال • دو چو سوس صدرین فادان) • معنی پوشد (پوشد)
- (۹) ای تسمیع
- شفاء مؤلف المصحح فی تفسیر بیت (آکن و ما کن را حقیقت و بی عدل • معلوم را عقلت
- (۱۲) وری)
- (۱۳) فان صدر الدین القموی فی أبعاد البیّن لذل شیء عدد • الخ
- (۲۰) قال ابن القيم للنفس اربعة دور • الخ
- (۲۶) تفسیر قوله (کشت شهرستان چون فرد و مشار • حقه آب سیه ره بین شان)
- (۲۸) تفسیر قوله (رهس و جودن بر سر میدان کسد • چون جهند از نفس بر نفسی تمد)
- (۳۱) معنی مرر فی قوله (بر سر هر ژاژ خا و مرز شان)
- (۳۶) تفسیر قوله (بنگر اکوون رنده • طلس پوش را • هیچ طلس دست گیرد هوش را)
- (۳۸) منشأ حکایت اولاد الفیل
- (۵۱) تفسیر قوله (آن کشیدن ریر لب اوار را • یاد کردن مبدء و آعد را)
- (۵۲) تفسیر قوله (ناله سگ در رختن بی جذبه بیست • زانکه هر راعب اسیر رهبری است)
- (۶۶) تفسیر الایه فی قصة اهل سبا (لقد کان لسبا)

پهر من اشم و تو من، المصطلحات الهندية في الشرحين العربي والفارسي

تفسير لستين اولها (فتن دل شد لآخرم گشت محسوس آن معانی و در
(عمم) (۸۲)

تفسير و نه احر کسی کاند فصاحدر کبر بخت حور اور طبع بر بیهی در بخت (۱۰۶)

تفسير الالة (نمودهم که بلووا اصغر الجنة) هي قصد صاحب صروان (۱۰۲)

معنی (سدر اح في قوله) هر چه سر و سب استراج تست (هر چه تعجب و عجب است و تاج تست) (۱۱۴)

تفسير قوله (صور حور چه) ششمی روحی صورت آن را شکت مدحی (۱۲۹)

تفسير قوله (اهل سر و حمه علم) عدم و سطره و شت در بدا (۱۳)

تفسير لآيات التي اولها (ان له مرداری حور معنی) سید سرخ اور سوی معدو ان (شید) (۱۴۶)
والاخر و عمم معنی علم الشافعية و لاجعية و معجیه -

(تفسير قوله) که بیراب را ملحق فرخ و امجان پند شود او را و شاخ (۱۴۹)

تفسير قوله (بک می اند که نر بخت) هم جو مصدر و معنی نر بخت (۱۷۲)

حلقة فتن الالاء، ملاحی قول محی الدین من عربی فی لغوی (۲۰۱)

شده مؤلف المہج فی تفسیر قوله البیتین للدين (چونکہ واکرید، الله و و پس فتد ان
بر که پیش آهنگ بود) (۲۳۳) و (۲۳۴)

التفسير العربي و الفارسی لقوله (حضر آرد من شکار بدجاء لك بگسند اشكال و أسور
بیک) (۲۳۷)

تفسير لستين (کوشه ی، کوشه دل شد رهی ست تاب لشرقی و لاعربی و معنی است (۲۳۸)
هم و آن سو جو که وقت درد تو می شوی در ذکر یار می دو تو)

لغرق بين المثل والمثال (۲۴۱)

تفسير قوله (چا کرانت شهرها گیرد و جاء دین تو گیرد و ماهی تا بعد) (۲۵۱)

المراد من موسى لعص والعدو والمد و و عون الح (۲۵۹)

هم من أهم رؤس المطالبات النظرية في الشعر معجز الفري والبارسي

تفسير قوله (گفتمش این کفر مقصی بی قصاص هست تارفتا بین کفر است) و بقول شاعر
محمی الدین فی الفتوحات (۲۷۹)

تفسير لآیات لثلاثة بعد ذلك لميت أيضاً اللهي اودها (رسم در شعر را این رو ده قصاص

۱۴۰ این رو ده تراغ و حب و سب) و بیایا الشیخ محمی الدین فی الفتوحات (۲۸۰)

تفسير قوله (وصف مضمونی چو صدق طالی است و حی نور برق سوزنده می است) (۲۸۴)

تفسير قوله (ی تقاص کرد روز همجون حین چوب تقاصا می کنی اتمام اس) (۳۰۲)

تفسير قوله (ین همه گوید که و صالست و که بی حس از حال و در امر عم) (۳۰۵)

تفسير لآیات لثلاثة التي اولها (دید در پشت عیار تو هست تنگ هیرم کهب حمار خطب) ۰

۲۰ این اقوال اس امر نه ایی است حماد الخطب الخ (۳۳۱)

معنى كلمة (مر) بالعند الفارسي

سبب حسن هاروت و هاروت فی پش یایل (۳۳۷)

تفسير قوله (رور در جو بی مگو کان جو ب نیست - یه فرغ ست اصل حر هتد نیست) (۳۴۲)

قصة حياة عمر بن و حياة حمارة بعد مائة عام (۳۴۷)

تفسير قوله (رحمت خروى بود مر عام ر رحمت کنی بود همام ر)

تفسير قوله (هل صروقی اس فروقی بی شدخ چو دفعی کور در سن دولت شدت) (۳۷۲)

تفسير قوله (همچو ب و دم بود بجهه مراست طمع در محله حریم هم بحاست) (۳۷۶)

تفسير قوله (از سن پشمار دیگر هفت شد حسنی و حیر بی من رفت شد) (۳۸۳)

قال صدر الدين انقوى في مصطلحات الصوفية ان سذلاء سعد جال الخ (۳۸۵)

تفسير قوله (ر سکه خون مدهد جگر يك بر سن نیست کیشهار سن روی جگر بک کیم نیست) (۴۰۵)

قال قول عدد لوهاب الشعر اوى في موازنة ر الاتحاد ۲۶۵

قال صدر الدين المصوى القمد بمصطلح الخ المصوى لصورى الخ (۴۲۹)

الاعوان في مد هذا لميت (دل نه شد غیر اس دریای نور دل نظر گاه خد و ر گاه کور) (۴۳۰)

(تفسير قوله (نادر دامت ان سبگها تا ندای بغداد از سبگها) (۴۳۰)

فهرست از مهم و رؤس المطالب الفامية العندرجة فی الشریعین العربی و الفارسی

- تفسیر قوله (دم ما ان را سر هارست کیش) و معنی المثل لاق لذت الحبة رأس الحبة (۵۰۸)
- تفسیر قوله (ای چه هاند احو ای کوران حدم با مهبی که شدر موش حس و عام) (۵۱۵)
- تفسیر قوله (که رشک چشم او و نیدست که چرا اندر حریده لامت شت) (۵۳۱)
- تفسیر الایات الاربعة اللمی اوها (و عدها داده کان را چاره نیست آن مثل سگی و وطس و
عمی است) (۵۴۸)
- معنی کلمه کخ کخ و نقل احدث عن اللمی (س) منها (۵۸۸)
- تفسیر قوله (ماهان را بحر سدر در برون حیدر را بحر سگدار درون) (۵۹۰)
- تفسیر قوله (مسی و راند بر بعد دم مهبی او سر کیده ناشد بی دم)
رابطه هذالیهت الثانی بالیهت اللدی قبله و هما
را سده از کل کر تو بر دس بر شمی خنده سگدار دکرید مشی
آوید از خدای چرا اقم نعم خنده را می خود را حار آورده م (۵۸۹)
- معنی چم رفی سمات اللمی و تفسیره (ص ما حق بی باسک سدر داد هدیه آدمی ر در چهار) (۶۰۱)
- تفسیر قوله (هر سبه داب خود سبه دیده و مردم دمه سبه آمد چرا) (۶۳۲)
- تفسیر دین الیمین (چون بار آدمی راده بر پای خود بر فرق عشتا نهاد) (۶۴۳)
- علت اولی نیاشد دین او علت جزوی ندارد کین او (۶۵۷)
- تفسیر قوله (ر که ماهدت و سر سر بر پیش چشم کاملا باشد نهان) (۶۵۷)
- معنی (یورتگه) ای قوله (ا) پناه حق حصاری به دند یورتگه نزدیک آن دژ بر گزید) (۵۶۹)
- تفسیر قوله (چون شکای می نمایندش در دو حمله حمله می فرایند آن طیور) (۶۷۲)
- تفسیر قوله (ترب حوشی کرده م من نیم حدم و حکیم هر بوی بشو تمام) (۶۷۵)
- (عم چو بیسی در کدش کش بعشق از سر ربوه نظر کسی در عشق) (۶۷۶)
- تفسیر الایات الاربعة اللتی اولها (در شان آشوب و چرخ و زلزله می دیداتست و دار معصه)
و فيه معنی اسریدات و الدور و السلسل و مسنة الکیس و الحلق و المبارت (۶۹۳) (۶۹۴)

متناظره بود و در تفسیر، تفاوت انوی و عرفانی اسرار الحکم ملاحظه می شود و سر و آری بر دفتر
اول و دوم و هر ۴ مثنوی در آنجا که ترجمه شده است با اشاره می دارد اختلاف نسخه

ترجمه و نسخه اسرار الحکم

(۱) از دفتر اول که ترجمه شده است

ترجمه (۲۵) مثنوی (۷) بند گستاخی کسوف
آفتاب - اسرار ۱۶ یعنی از گستاخی غیر بود که
در قدام شمس ایشان چه کسوف شمس بعلو له
عر است میان اعمار و شمس در وقت اجتماع هر
دو در برج واحد

ترجمه (۳۱) مثنوی (۴) - خود غریبی در جهان
چون شمس بیست شمس جان باقی است کورا
امس نیست اسرار ص ۱۸ - پس عجیبی معنی نمائند
که توان شمس طاهر گرفت اگر چه مصرع دوم
چین با شد که شمس جان باقی است کورا امس
بیست چه ماست بین مصرعین معنود است و بر
غرامت محصور بیست شمس ظاهر و غریب باعتبار
احصاء در هر هر فلکی و فلکی دارد الخ
مرحوم سیروازی تناسب میان مصرعین نمیداند
در مثنوی که در حقه مدکور با سبب خوبی حدس
و حدس گویا معنای را امس می اند

ترجمه ۴۷ مثنوی (۷) پیش شاهنشاه بردش
خوس یازده سوزد بر سر سح طرار اسرار
ص ۱۹ طراز شهر بیست در چین که مشک خوب و
صورت خوب بساز دارد و انوری گوید : دل ما
که در دست خوبان خدایان ما تره تر از

ترجمه (۱۵) مثنوی (۵) ترک اشیا مراد
مثنوی (سرار صفحه ۱۲) مراد مثنوی (سب)
نوت صحیح است به قنوت که در هر سب است -
در صورتیکه قنوت بطور بر صحیح است بلکه
از لحاظ اغراق شاعرانه و قنوت قلب که قرآن
کریم هم آنرا به سبب تشبیه فرمودند در این
مورد سر و آری را کلمه مورد مناسب

ترجمه (۱۹) مثنوی (۳) میرسد از دور مانند
هلال نیست بود و هست بر شکل خیال - اسرار
ص ۱۴ - شرحی برای شکل خیال بچند شکل
نگاشتنده - و با شرح مری اسبج القوی که ذکر
شده هم موافقت دارد -

ترجمه (۲۴) مثنوی (۱) - مابعد دج در عین
و دامن - اسرار ص ۱۶ - دامن و دامن مراد
درد گیری معروف ترجمه ۲۴ مثنوی (۱) - چون
گداین دله ها برداشتنده - دله طعامی که برای
کسی نگاه دارند و در قاموس گوید دله اسمی
است برای چیزی که ردی را میدهد به سبب
حویش - در برهان قاطع مینویسد دله در عربی
طعامی گوید که مردم فرومایه از جانی بیورند
و برند

طرحه جوانان طراز و معنی نقش و ریت و کارخانه
شکر سازی در خورستان آمده و باین سه معنی
مناسب است شبیه در اول و سیم -

برجه ۴۲ مشوی (۱۴) کف کوی و لند -
و گند از سر بل گفت و کوی غاهر (اسرار
ص ۱۹) غاهر یعنی محبه و نای مناه عو و بعضی
جای فاقاف صیغه کرده اند محله است از سرفند
و یعنی شهر ترکسان حس جبر که سرواغا
سیار خوب شود هم آمده ازرقی گوید - پری
ندارد رنگ شکفته گل سرخ پری ندارد نالای
سرو غاتری.

ترجه (۴۴) مشوی (۳) - ویده اهل کرم گنج
روان - اسرار ص ۱۹ (گنج روان) گنج فاروی
که بر زمین فرو رفت چایچه در فرهنگ است و
مسور که مصنف ساخته و در ۱۳۰۰
اه در فرهنگ برهان قاطع گنج فارون را ذکر
نه کرده است

برجه (۴۸) مشوی (۱۴) شکلی -
ناتسری - حرفم بروی - در ۱۳۰۰
ص (۱۲۰) بعضی چس معنی ۵ ده که شکلی مکرر
داشت تا این بد داوری شده و اینجا دو سراسر
که شاه عشق بکنیری داشت و او عشق بر درگر
و چس شوق و کلام از باب تثنی امر محالست امه
برجه (۵۱) مشوی (۵) - (بو مکوم -
شه مار نیست) اسرار ص ۳۰ (مار) بیای موحده
بعضی رحمت است اه ولی ترجمه بروفق نسخه
النهج شده است که کله (یار) باشد بایه مناه
و بعضی معین و صیر است - و بنظر می آید که
نسخه اسرار الحکم اصح است -

ترجه ۵۹ - مشوی (۸) جولقی سر برهنه می
گفت با سر بی موس و حب اسرار
ص (۲۱) جولقی چو زورق خاومت پس معنی
جولقی خار کش باشد و اگر مخفف جولقی باشد

معنی حاصل - که جو یو معرب جوان -
بدیهی است این تقریر ایشاه بردگی است زیرا
که ناروش سخن و اسات بعد که در آنها مفرماید
(کو چو خود پنداشت صاحب دلق را) توافق
ندارد برای اینکه گذشته از اینکه در لغت عرب
جولقی یعنی خار کش یا حمال پیامده است و
بعضی جو - و رنگ - فروش را کرده
میایمی این خار کش یا حمال در این مورد صوفی
و صاحب دلق و سر برهنه هم باشد و آن عاده
سی - بنظر دور می نماید ولی صحیح است که
در پارسی صفحه ۶۰ از همین ترجمه اول بنقل
از النهج القوی ذکر شده است که الجولقی هو
السر و بحدی و اندرون و مویون عد
لس یخلق لحیه و حواجه الخ - و در حقیقت
جولقیه مرقه خاصی از صوفیه است

برجه ۶۹ مشوی (۳) روی هر یک می نگرمی
ار رس بو که کوی و رحمت و شناس -
اسرار ۲۵ (بو که گردی) بو مخفف بوده باشد
سیار آمد و گذشت اه در برهان قاطع می نویسد
(نوک) نعم اول و سکون ثانی و کاف مخفف بود
که و باشد که باشد - کله تثنی است و در عربی
عی و لعل گوید و بعضی مکرر هم هست خود
این بیت نیز یعنی تثنی است چایچه ترجمه شده
ترجه (۷) مشوی (۶) شر پشیم از برای گد
کد بومند - لب حه کد - - مردم کد
تکدی مکاف عربی اه صحیح است که (گد)
مکاف فارسی است - برهان قاطع می نویسد - گد
فتح اول و سکون ثانی یعنی گدا باشد که گدائی
کنند است و گدائی را بیر گوید -

برجه ۸۳ مشوی (۱) سن ستاره آتش را آهن
چپید وین دل شوریده پذیرفت و کشید - اسرار
۲۵ ستاره های آتش خاطر ملکیه است که از عالم
بالا نزول میکند و روشهایی که از اعمار صالحه

حد ۲۲۶ مثنوی (۱) که بوسه شهن
از هواست باز نامه انیما را گریاست - اسرار ۴۵
از همه بی عری نهج اد - از همه به وری
کارنامه مدی - ر حسن ا حشب و برزگو
باشد و مت نهادن بر کسی و پروانه و مردمان و
رضا و وخت دادن باشد بدین خانه سلاطین و
بی ر شومعه و وید س و عجر هم مده
است (برهان قاطع)

ترجمه ۲۲۹ مثنوی (ه) جان دیدانی و بردیکی
- که چون سو بر و - دنگی جو هم
اسرار ۴۵ چایچه شیخ رئیس در وصف نفس می
فرماید - محبوبة عن کل مقلة عارف و هی اللتی
سرفت و لم تبرخ الخ

ترجمه ۲۳۴ مثنوی (ه) هر نفس می میشود
رسد و مای حیر و بوسه اسرار - اسرار
۴۶ مکمل می گوید - نفس لایقی در میان
و حکما می گویند العالم متغیر و نفس حکما در
جو هر ع - هر اجسام و بوی و صانع بعد و
تبدل قائمند و از کلیات عرفاست - لا تکرر فی
التجلی - و شیخ شبیری می گوید - بهر جزوی
ز کل کل نیست گردد کل اندر دم ز امکان نیست
گردد جهان کل است و در طرفة العین عدم گردد
و لایقی زما بین الخ

ترجمه ۲۴۱ مثنوی (۱) بوالشیر کو علم
الاساتاک است صد هزاران علمش اندر هر رگ
است - اسرار ۴۷ - تات ایضا بتا مشاة فوق و
کاف فارسی یعنی بن چون تات درخت و بمی
روش و هر دو مناسب است و اما یک بیای فارسی
معنی درجه و یک نردبان تکاف عربی است و
تعبیه با رگ نمیشود و بمی یک مخفف منصف
بیک و بیوک ترکی معنی بزرگ خوانده اند -
۱ این بیان همه تکلف و اصح (نگ است) چنانچه
ترجمه شده و در پاوردی نیز تفسیر این کلمه

اینو جامپ عالم و عادل بود در نامها اسرار ۴۳
مراد بوسه و صاف معونه روحانه میل حو
و بواع آن پس صورت در جامه است و حیوقو
روح که حی بالذات است در جامه بگنجد و اگر
جامه بجاء معصیه باشد بقریه نامه جایز است و
اگر جام بجو سم سرزدست مثل عکس روی
تو چو در جام افتاد - عالم - یعنی وجود کثیفی او
و اگر نام بجوایم وجود لغضی عالم و عادل در
سمپای لقصه مراد خواهد بود -

ترجمه ۲۱۸ مثنوی (۷) لوح حافظ لوح معطولی
شود روح او از روح معطولی شود - اسرار (۴۴)
یعنی حافظ او لوح معطولی شود چنانکه در میان
حکما معروف است که عقل عال خزانه عاقله است
و روح معطول در اعصاب نفس کف فلک ملاق
میشود چون قلم بر کل - روح او از روح معطولی
شود - اول بضم را و ثانی مفتوح را جناس معروف
است - وی اصح آنست که ثانی هم بضم است
و بمی لروح الامین و جبرئیل باشد چنانچه
روش سخن اقتضا دارد و پس از این بیت هم
میفرماید - چون مصمم بود غفلش ز ابتدا - الخ
و مراد جبرئیل و الروح الامین است

ترجمه ۲۴۴ مثنوی (۴) بوسته به بود گفتای
رنگ رنگ چون دره بر آب نبود کش در رنگ
سر ۴۵ چون دره تنهدم مهمه بر معصه رنگ
از درین بوذن رسیدن بمعنی رنگ کردن که
از آست رنگ دز و اینها رنگ مداد و مثلش
مراد است بطور پوشتن بر آب و اما تنهدم
معصیه بر مهمله که اراده شود عدم در رنگ تخصیص
است بلا محصص مگر باعتبار ترکب گمها و در
هم تکلف دارد - چون سخته انسج و عرها نوعاً
(چون دره بر آب نبود کش در رنگ) بهمان
بجو هم ترجمه شده ولی نسخه دوم آورده نیست
معنی است -

هم شاره شده است

ترجمه ۲۸۶ مثنوی (و) چون محمد پاک شد
از باد و در و کفار و کج و خاله بود
سر ۵۰ مثالیهون حکم فرموده اند که هر
وجودی دو وجه دارد وجهی الی الله و وجهی الی
الماهه الامکانیه که عرفا از آن جهت سخن و عیب
به غیر کند وجود بدر کمال خود سازد
همین امور اعتباریست و وجه اول جهت توانایی
و وجه دوم جهت ضایع است

وجود دارد و مضاف بدرد که حق در همه جا
وجود دارد چه اول حقیقت وجود منسوب بحقیقت
و با هم منسوب برید دارد الخ

ترجمه ۳۱۵ مثنوی (۴) سیل چون آمد بدین
حرکت به چون آمد دروغ کشت گشت
اسرار ۵۳ مرحوم سروازی مرین بیت از لحاظ
حسن و قبح که عرفا به در آوردند
ناسبی ندارد سخنی داده است بدان کتاب رجوع
شود -

ترجمه ۳۵۱ مثنوی (۱) صحنی من مرغ بر در
منازل بر حریفان و با و در سر ۵۶
ساز من هزار دستان من و گر مرکب باشد با
زیرک با معنی محل است چون غمگسار با معنی
محل است چون غمگسار یا معنی صاحب و دارا
چون به سر آمد به سر آمد که حسن دند و
نظمی سازند به می باشد و صحیح همانست که در
با و رقی است و از الهج القوی نقل شده ساز اسم طبر
نقل له بوری و هو اسود اللون فلیط یعطیض
حسن الصوت - و در برهان قاطع هم میویسد -
ساز پرنده ایست سیاه و خویش آواز که خالهی
سعد و بزه دارد و مرغ ملخ خوار نوعی از آن
است الخ -

ترجمه ۳۵۵ مثنوی (۲) حرف و گشت و صوت را
بر هم زبم اسرار ۵۲ چه در عالم معنی نه همین طلی مکان
و طلی زمان و طلی لسان است کی طلی عوالم
صورتست بشرا شرها طرح کونین و طلع طلیس
باشد به سر گاه جلال راه باشد -

ترجمه ۳۵۵ مثنوی (۳) (ا) آدمی کر وی
میعادم نزد حق و غیرت بیریه (ما) دم برد
اسرار ۵۷

ترجمه ۳۶۳ مثنوی (۳) هر که معراب نمازش
گشت عن سوی ایمان و فتنش میدان توشش
اسرار ۵۸ میدان توشش - میشود از دانش باشد

ترجمه ۲۹۵ مثنوی (۱) (۲) مرغی در ره
چون شد در قفس گشت حق بر جان من و خواند
و قصص - غمها کال بدرد جسم و گوس -
من و خواند همی به عشق سر ۵۱ مثنوی
گفتیم که وجود سابق جانها بطور کثرت نبود
بلکه اعیان ثانی در مراتب علییه بوجود واحد
موجود بودند چه مکرر جانها اندان است و در
ثبات سابقه اندان نبود - اما من اول مراد از
آن تجلی حق است با اسماء تشبیه پس آن اعیان
ثانی معاصر اسماء تشبیه حق بودند و من
ثانی یعنی حق در اسماء جلالیه و ثنونه است الخ -
ترجمه ۲۹۸ مثنوی (۴) لفظ جبرم عشق دایمی
صر کرد زانکه عاشق بست جس جبر کرد -
اسرار (۵۲) یعنی لفظ جبر را کسی باید بگوید
که عشق حقیقی مصداق با داشته باشد که سبب
همان عشق از طلب واد کمال سایه و اگر عشق
درو باشد جبر را در غیر موقع استعمال کرد الخ -
در شرح عربی مذکور در یا و رقی همین مطلب
را بیان کرده است -

ترجمه ۳۰۳ مثنوی (۱) محل ما و محل حق هر
در بین محل ما را هست دان پیدا است این اسرار
۵۲ چنانکه وجود ما هر دو بین که باید وحدت
در کثرت و کثرت در وحدت دید پس چنانکه زیاد
وجود دارد و مضاف بدرد که حق در همه جا

ترجمه ۴۶۴ مثنوی (۲) دو شکار یثنه جان دار
 - هیچ چو حور سحر جان دار باش اسرار ۶۶۶
 (دو شکار یثنه جان دار باش) صافه شکار به
 یثنه مادی ملاسه است و یثنه است و ک
 باشد که مرغ شکاری است باشد هم حوست -
 ترجمه ۴۹۸ مثنوی (۲) نای حق را بپنده
 خوش دم نکرد بهر آس آمد پی اهرم نکرد -
 اسرار ۶۷ اهرم اگر فارسی باشد چوبی است که
 هریه و آن گویند یعنی بهر اس بضم و موافقت
 ماله می مدد بهر آس نکرد همره آمد
 برای جفا یاد و میشود که این چوب کدیت
 از آدم جلف قلبا الطبع باشد و اگر اهرم عربی
 - - - - -
 بهر موافقت آمد و از پیری که هم و هم ساخته
 و اما اهرم یعنی اهرمن بامده -

ترجمه ۵۰۲ مثنوی - - - - -
 پرش بر سر - - - - -
 ترش یا یعنی ترش آتش چه یا در حالت ترکیب
 سابق یعنی آتش باشد چون کنوبا و سرکه باو
 اسفند با و اینها را معرب می کنند در طلب عربی
 اسفنداج و سکیاج و هو این گویند -

ترجمه ۵۶۹ مثنوی (۴) بنکه ده سر - - -
 از شش جهات تا ساید در میان عاصعات - - -
 ۶۹ عاصعات باد تند مراد مولانا از نقل قولین
 که جمع و دفع است تمثیل است از برای دفع
 اساس متبر که قابل را و دفع با قابل و اما قول
 محققین حکما این است و نه آن بلکه نقل از
 جمیع جهات مایل بر کر عالمند و اعتماد بر مرکز
 عالمند و اعتماد بر مرکز دارند -

ترجمه ۶۰۱ مثنوی (۱) ی خدا جان را بو
 نها آن مقام کاندو و بی حرف میروید کلام -
 اسرار ۹۷ - آن کلامی است که حق را با روح
 سط و با جان و جان را با دل هست که حکم

و هر سب که بهج میم و کسر و - - -
 که مصافحه شی - این تکلف و اشته را اسکه
 سجد سر را چنان بوده (سوی سال رفسه مدانی
 سر) ولی صبیح همان سب - - -
 عوی و سجد لکهاور - - -
 معصود شان پیش شفا سعی قبح و دشت باشد
 و - - - -

ترجمه ۳۷۸ مثنوی (۴) ع - - -
 خود را در مزاد صد فضی بدسوی او رو نهاد -
 سراد ۵۹ مزاد برای معبیه نوعی از بازی است
 کلمه مزاد بر دو معنی گفته میشود (۱) نوعی از
 بازی است که در برهان قطع آن را تفصیل نگاشته
 و گفته عربان آنرا تدبیر نادان بی نقطه بر
 درن تفتیح خوانند (۲) در عربی سعی زیاده
 کردن قیمت آن - - -
 دیگری بدو داده دیار بر ساید و همچین و ترجمه
 مذکور بر خلاف رأی سزوازی بر وفق معنی
 - - - -

ترجمه ۳۹۸ مثنوی (۵) همین دلای می سرها
 بر زبید وین خیال و وهم یکسو افکنند - اسرار
 ۶۰ چنانچه میرالمؤمنین (ع) دو نزد سوال از
 حقیقت فرموده معر اسوهوم و صحو العلوم

ترجمه ۳۹۹ مثنوی (۱) ای همه پوسیده در
 کون و فساد جان باقیان بروئید و بزاد - اسرار
 ۶۰ اشارت است بکلام حضرت مسیح (ع) ای یلج
 مشکوت لیسون من بم یومه مرید

ترجمه ۴۱۰ مثنوی (۱) ای حیرا آتش اندر
 به تو من تار بل تو شود این کوه لعل - اسرار
 ۶۱ لعل در آتش بهدین کتابه از بی تابی و بی
 فراری در محبت است -

ترجمه ۴۱۴ مثنوی (۳) عین و جان هر دو
 بهانند و سترگر گردوشی خواندم عیم میگم
 اسرار ۶۲ - اذا تم المشرق هوائه و سر -

عوس مولها لا اله الا الله

ترجمه ۶۷۵ مشوی (۶) آینه هستی چه باشد
 مسی مسی رگو گر اسه بسی اسرار ۸۰
 حتی اینکه آینه صورت ظاهره هم صورت تبارود
 چه آینه آلت لحاظ است نه ملحوظ بالذات که
 اگر ملحوظ بالذات باشد آینه بخواد بود مثل
 اینکه هرگاه ملاحظه کنی که این آینه بنور است
 یا آنگیزه یا آن مرآت خیالات یا حسن مشترک با
 غیر اینها حجاب میشود از رؤیت و درک معکوس
 و همچنین معکوس هرگاه هستی استقلالی دام
 شود بلکه همه هستی عاکسند پس همه عکسها
 که در بیت المرآت زلیخا بود هستی یوسف بود
 ترجمه ۷۰۵ مشوی (۱) گاه جیش میکند
 که در دس گاه سبش میکند گاهی حسن
 اسرار ۸۶ - یعنی جان این نفس راماده حروف
 مقطعه میکند در مقاطع و همچنین ماده حروف مرکبه
 اش میکند گاه حرف صلح میشود گاه حرف
 صلح میشود گاه حرف عدس میشود پس حسن
 مسی یکی حسن است و این همه اطوار کو باگون
 دارد که حروف مسی و دو گانه باشد بیست و هشت
 عربی و چهار فارسی پنج و ژ و گه باشد چون
 مرکب میشود بن همه کتب موند شوند و این
 همه کتب مولد شوند و این همه تأثیرات و سطیحات
 در عالم و عالمیان ازین سی و دو حرف -
 ترجمه ۷۵۵ - مشوی (۲) ده حسن است و هفت
 اقدام دیگر آنچم اندر گفت ناید می شمر - اسرار
 یعنی بر سیل مثل این هفده را گفتیم و لاخوانام
 و جتود نفس ناطقه و فرمان برداران دل حصری
 نیست و از آنجمله حوی و طبایع در مقام و قوای
 سانی لح -

ترجمه ۷۷۰ مشوی (۶) همچو پرهای عقول
 اسرار که سی دروستان بدو سال اسرار ۸۷
 همچو پرهای عقول انبیان که یکی عقل علی

جان را نفس ناطقه می گویند حصه حسی که ناطق
 بالحق من الحق باشد

ترجمه ۶۵۱ مشوی (۴) بگنر مدحیلات
 از عدم ران سبب باشد خیال اسباب غم اسرار
 ۷۹ مراد از عدم کلیات است که وجودیت که
 نه سر دارد نه بن و عالم خیال عالم جزئیات است
 حد که حسن رند محدود است و حال عمر و نه
 دلك همه محدود و هر کلی وجود است نامحدود -

ترجمه ۶۵۲ مشوی (۱) باز هستی تنگ تر
 بود از خیال زان شود روی قبر همچون هلال
 اسرار ۷۹ یعنی چون عالم هستی طبعی تنگ تر
 است از عالم مثالی پس وضعی که موجب شکل
 هلالی است جمع - بود و وضعی که مود شکل
 است چه منشأ تغییر و حرکت است بخلاف عالم
 خیال که هلال را بدر و بالعکس میکند و این
 تنگی که شکل هلالی یا شکل بدی سازگار نبود
 سبب زمان برد و اما تنگی که جهان رنگها دارند
 نه هم - موضوع جمع - بود سبب شکل است -

ترجمه ۶۵۲ مشوی (۳) عدس بگو اسرار لب
 و عدد حجاب ترکیب حساب می کشد - اسرار ۷۹
 پس ممکن چون زوج ترکیبی بود از وجود و تعین
 و نفس و مس و دیگر سی سارده هر آینه یکی - رد
 و واجب الوجود که وجود صریحت و ترکیب از
 وجود و غیر وجود ندارد احاطت و وسعت وجود
 - رد (حساب - کتب حساب می کشد) چون مدد
 و مدرك باید ناهم مناسب باشد و موضوع حواس
 باید مزاج و مترج از عناصر داشته باشد پس
 محسوسات ایشان هم باید از کیفیات عناصر باشند

ترجمه ۶۶۰ مشوی (۲) چونکه خرمی در
 عشر و بداشت و چنان سعه بر آن حرم گذاشت
 اسرار ۷۹ عشر ده مك و اینجا زکوة مراد است
 و چون عالم را تشبیه بقصر کرد مراد بر زکوة
 زکوة عوس است و در احادیث است که زکوة

اعلی که اول ماحض الله النعم و قاف قلب ابومس
عرش الله الاعظم . و کوه قاف تعبیر لعالم مثال
همه است .

ترجمه (۱) مسوی (۲) سحره حسن بدین
اعتزال - اسرار ۹۸ - اهل اعتزال که آنها را
به معبوده گویند و گویند اسرار حق و عمل
خود است و قدرت مستغله دارد و حدادات اور
خلق کرده و قوای اور حقیق کرده و امر آنها
را مانع توفیق کرده .

ترجمه ۱۷ مشوی (۱) چشم حسن راه است
منهپ اعتزال دیده غفست یعنی در وصال اسرار
۹۸ و اینکه حسن منهپ اعتزال دارد بسبب آنست
که کثرت در نزد حسن و حیل اصبر است و اینکه
دیده حسن سرور و جلال است و به وحدت
در هر حق سائر برده و به وحدت

ترجمه ۲۳ وی (۲) آن و سرور و وجه
دل شناس اسرار ۹۹ چنانکه در حدیث است :
من قلب الاوله عینان - آن دو چشم عدم بدأت و
صفات و اعمال خدایست و علم متعلق به عمل است
ترجمه ۲۷ وی (۴) جسم من چون سرور
از ذوالجلال غایب هستی است بی حد و حیل -
اسرار ۱۰۰ - خانه هستی مست حقیقت هستی
است در همه ساری از همه عاری الخ -

ترجمه ۶۰ مشوی ۵ - گر گشت اندیشه تو
گلشنی در بودجاری توهیه گلشنی اسرار ۱۰۳
من این حد و عالم و معبود است که - در
معجزات حکما را آید -

ترجمه ۶۱ مشوی (۵) آن که دو گفت و سه
گفت و بیش ازین متفق باشد در واحد یقین -
اسرار ۱۰۳ - نه واحد عددی که ثانی و
ثالث ثلثه و حامن خسته باشد بلکه آن واحد
یوحید همه که وجود محض نام است

ترجمه ۶۷ مشوی (۱) گر یکی کوئی تو در

دارد و پرهیز مختلف دارد مظاهر عقلش و عقل
علی ندارد و یکی عقل علی دارد خاصه و یکی
بری دارد که در مصای ملکوت اسفل میرد و
ملکوت در ملکوت علی و یکی در عروج و یکی
در لاهوت -

ترجمه ۷۹۰ مسوی (۱) و (۲) صفحه ترجمه
۷۹۱ آن یکی ماهی عینی است عیان و یکی
بازنگ می بیند جهان صفحه ۹۰ اسرار و باور قی
عربی ترجمه که از لایح لغوی من شده و صفحه
۲۶۲ شرح بحر العلوم رجوع شود که در توجیه
اختلاف دارند -

از دفتر دوم که ترجمه شده است

ترجمه ۱۲۱ مشوی (۶) حاضه حورشید کمالی
کل سریت رود و شب کردار اوروشن گریست
اسرار ۹۷ کل سریت بفتح بین جمله و کسر
مخفف سر هر دو جابر است -

ترجمه ۱۳ مشوی (۱) مصمم شمس تی کر
اسکندی - اسرار ۹۷ مصمم شمس تی می مصمم
شمس شو و متعلق و متحقق باشد -

ترجمه ۱۴ مسوی (۲) ای سرور رحمت حبا
سوی شیب - اسرار ۹۷ - خطاب با روح است و
رحمت به پادشاه برین دو صورت یکی به روح حسن
و یکی به صورت سرور و دوم صورت در حد و حیل
میردن و مدنی صرفه کلیه از آنها عقل کردن
ترجمه ۱۴ مسوی ۴ مشوی ۴ گاه کوه قاف
که علقا شوی اسرار ۹۸ سیار بود که از جوهر
معدنی که و را بزبانی روح القدس و بزبانی
سروش و بزبانی ناموس و بزبانی عقل فعال و
بزبانی دیگر نامهای دیگر خوانند صفات تمیز
کنند - گاه کوه قاف قدرت علیه است
مثل حقیقت و اولویه چنانکه علی (ع) فرمود قلعت
در حیرت رانده لا قوة سرفه و قاف همه

و آستان و مادان بلکه جمع اینها بها آورند چون آبها و آتتها و بادها -

ترجمه ۱۲۸ شوی (۵) همچو گای نیمه جلدش سیاه نیمه دیگر سفید و همچو ماه - اسرار ۱۰۸ مقام روح الله از انسان است در احبار است خدا را ملکی است نبش از برف و بیتی از آتش و روحانیت تو نیز چنین است بیم عالی اسان کامل که روحانی است نور و نور وادی قدس است و بیم سافل که جسم و جسمانی و طبع افسرده متعبد است

ترجمه ۱۶۷ شوی ۲ - هر عرس کل رحمت باز آمده نیست - اسرار ۱۱۸ پس باید دانست که بین عرصها از حرکات و سکات و اقوال و بیات است چون بگردان و جوی می شود بار بر روی نفس و ملکات میشوند در اخبار مربوط به هی العلة معان غراسها قول المؤمن سبعان الله والعبد لله -

ترجمه ۱۶۷ شوی ۴ این عرسها هر شده لور دیگر حشر هر فانی بود کون دیگر - اسرار ۱۱۸ یعنی همین امراض اما اتم و اقوی چه در طرف مظهریت لعاف و چه در قهر و هر صورتی در هر شاه املش معصومه سبلی حاصبت شاه سابق را میکند در حدیث شاه لایحق را میگرد کون دیگر - یعنی کون دسوی منس میشود بکون برزخی از کون برزخی مندل میشود بکون اخروی پس رایل میشود مگر ذنوبیت و برزخیت و اخروی و برزخی و دسوی در اصل معصومه در وجود نفادت بدیده و تعارف نفس و کمال در شیه و حدیث است لاج ترجمه ۱۹ شوی سگر اندر نه بودی عرس

سر از ۱۱۹ سما تحقیق که نفس مایقه جسمانه الجنوت و روحانیه البعاست در اول طبع است چنانکه مثال درده اندر ای اسکالات نفس معجمی که مسح و محم و مقل و لور سسط شاه الله

میدان او کرد بر مسگرد از چوگان و - اسرار ۱۰۴ کرد بر مسگرد کوی چون حرکت دوری کنته نسیمی از آن بجهت مخالف متحرک متحرک است نسیمی دیگر بصر او متحرک است نه کسی میباشد که اور برسد و او در مدد شده باشد بحباب مظلوم این بحسب صورت است و بحسب معنی و بحسب اثر است نفوس بر و نفوس معبود یعنی اگر چوگان قدرت او در قوس نزول دور افتادی برگردد باز در قوس صعود و گردد بر کشتن اشارت یافتن و معارج وجودات دوریت -

ترجمه ۷۵ شوی (۶) گفت یا رب این چه دور رحمت است آن گذشت از رحمت اینجا رویت است - اسرار ۱۰۴ اسرار و است اسرار چه حضرت حیم فرمودند - در بی معنی رأی شد - پس موسی چون طالب رویت بود آرزو مند این دور به محمده شده حضرت فرمودند لو کان موسی خیالاً و سه لا انباهی -

ترجمه ۹۵ شوی (۷) حاکم بر سر استخوانی را که آن جامع این سگ بود از میدان جان - اسرار ۱۰۵ از میدان جان گویند پادشاهی را سگ نازی شکاری بود قلاده زرین دو گردن چون شاه بود مسدود شکر صورت سر رفته آن سگ در دست می گرفت و آن سگ از بی می دید روزی آن سگ در عین رفتن پایش کشیده شاه فرمود به پیتد چه واقع شد عرس گردید در بین راه استخوانی دیده و پایش کشیده فرمود رفته را گسختند و در گد سب و لای قلاده بیرون نه گردید که چون بخود آید از مقامات قریب یاد کنند -

ترجمه ۱۰۴ شوی (۸) کامسان بون و سماع است و ولد - اسرار ۲۰۷ کامشانی باید کامشه باشد خاصه آن که آن را کز جمع غافل آفرینند چون در درون و درون و درون و درون و درون و درون

و بی توجیه مؤلف النهج القوی که دریاورقی ذکر شده سی سودمند بر نظر می آید

ترجمه ۲۰۱ مثنوی ۲ این غرضها از چه دانید
از صور - اسرار ۲۰ از صور علمیه ما و آنها از
صور غیبیه نفوس فلکیه و مراد دیگر صور عقلیه
عقول کلیه است .

ترجمه ۲۰۵ مثنوی (۴) پس کلاه تن کج
ساکن شود چون سر رشته میرش می کشد - اسرار
۱۲۰ کلاه تن از قبیل اصفه ذهب الماء و ذهب
لاصل است و کلاه اگر چه یعنی کلاه است
که ریشمانی است که بر چرخه پیچند لیک خود
چرخه بسبب محرك که صیرر پس باشد و محرك
عمر و محرك حق است .

صحه ۲۱۴ یادرفی فارسی صغه دوم - نکر
غیرت يك نمود از آتش است کز لطافت چون
هوای دلکش است تا آخریت سوم - اسرار ۱۲۱
چون هوای - پنی آتش صرف دیده نمیشود چون
کرد آتش که اگر دیده میشد حایل بود میان دیده
و افلاک و است دیده بودند و سپ که دیده
میشوند بعد مزج اینهاست باجسام کثیفه معاوره
ترجمه ۲۱۶ (۴) کار آن دارد که پیش از تن
ندست بگذر از آنها که بو حادث شده است -
اسرار ۱۲۲ دست محض بوده است شارب
بسر قدر یعنی ما علیه الله من کل عین ناست می
لازل میا نطع میها من احوالها اللتی علیها
یظهر فیما لا یرال و قد قل من اطلع علی سر
القدر اسرار من الکذب والنمب فی الدنا -

ترجمه ۲۸۸ مثنوی (۱) مشرق او ست درات
و بی بر آمدی فرو شدات و سر ۱۲۳
یعنی تا نسبتی هست مشرقی و مستشرقی و ناشی
بر آن هست نه در توجیه محض که التوحید اسقاط
الاصافات و فرمود سبب ذرات چه آنها را ناو

ست است که آجا که اوست ست است پس
اشیا را ناو ست است که ناگریرند از او و ست
بالذات ناو و او را نسبت ست ناها (شرح
نهج القوی ع در ناورمی عی ۴ صحه سود
درا که این توجیه بی سودمند نظر می آید)
ترجمه ۲۶۵ مثنوی (۱) حاک بر بادست و بازی
مکند کرسی را بدست می کند سر ۱۲۸
معنی عدم صورت و عاده معنی عدم است و سکیم
دارد نا و همه صور طلال عدم معنی اندکی یعنی
الح

ترجمه ۸۷۱ فی بیان صفة العوجی الخ اسرار
۱۶۸ جوجی بضم جیم اول یا حاء معصمه دراون
و جیم عربی یا فارسی در ثانی و یاد است و مسوب
ناج و روسی حه جوج سر دو بعد و مسوج
گوشی خروس و تیری طاق و ایوان و غیر آن
آمده

ترجمه ۷۲۹ مثنوی (۲) آن پیشانی و باب
دست از او شک بر آئینه رنگ پنج شود اسرار
۱۷۶ سب کسر از محض شب ۲۰
یکی از معانی اندرون است یعنی رنگ نادرین
بر پنج و تاب و میشود یعنی پنج لا باشد و
محض ۲۰ حه حب آب که حه عدم مستند بر
بهاست ندارد چون حرکت مستدیره و دارم محصه
جه بهاب حر که سبک است و بهاب خطافعه
و اینجا فرجه نیست و گفتیم پنج عدد مستدیر است
چه عدد مستدیر است که عین ضرب اودر خود
در حاصل ضرب مساوی شود و هر اودر جمع شود
بالقا ما بلع چنانچه گوئی پنج در پنج ست و پنج
و بیست و پنج در بیست و پنج ششصد و بیست و پنج
و هکذا پس لازم معنی پنج لا یعنی بی نهایت مراد
ست -

ترجمه ۸۰۴ مثنوی ۵ مدخل الطرب
حدای صداست مصی لعلر سیمایی کجاست

لأولئك (ع) که چون نور افلاکون باشد که
است العالم کره والارض قطعه والافلاک قس
والحوادث سهاموالنواکد اهداف والله موالر
می فاین البصر - هر مود ففرو الی الله -

ترجمه ۱۰۰ مثنوی ۲ - گر سوی را اعی
میروی - اسرار ۱۹۷ - اشارتست محدث ان الله
کنوزاً تحت العرش مفتاحها ألسة الشعراء -

ترجمه ۱۲۲ مثنوی (۲) هر که را در مرده سودانی
بود - اسرار ۱۹۸ - چون غسال و حفر و شاش و
امثال اینان -

ترجمه ۱۲۴ مثنوی (۲) در بر ریست ماده ی ریسی
است - اسرار ۱۹۸ زیر ریست - اشاء الله تعالی
مد کری آنچه را ایش معصی داده ام که شده
همه مظاهر اسماء و صفات حقیق و مظهر فانی در
حقیق صوره است یخ - سر روشن شد که
زیر ریست اسماء و صفات ماده ایست که ذاتی آست
بی رسی - الخ

ترجمه ۲۳۶ مثنوی ۲ - همچو احمد پریار
بود حقی - اسرار ۲۰۳ - پری یعنی مینوای
در ترجمه مذکور بر وفق شرح التلخیص القوی شده
که (ری) سعی حجاج و - گرفته ست و بفر
همس معنی هم و اسامه و و حضرت محمد با سال
مناسبت میشود -

ترجمه ۲۷۰ مثنوی (۱) در جهان هجوع
درخت ایرای کرام ما بر آن چون میوه های نیم
جام - اسرار ۲۰۶ این سات بیان آست که روح
برعت و شوق سوی حق سفر می کند و اختیار
ترك این نفس طبیعی می کند و ناخیر عقلی مرگ
را می بستند گو ز دغست حیالی و بل موهومی
باشد و چون روح سفری دید در پیش داردورفته
رفته عقل استکمال می یابد پس بی اعتنا میشود
مرس و خانه یس حرات میشود از عدم ملات
عقل محیر این است که بسمل سفر ماند موه ف

سر ار ۱۸۳ - حادی مصاف بعدای معنی بعد
حادی منظوم ساخته در ذکر طیور و اسم آن را
مطلق لطیر گذارده حدادی و عکسی است از
مطلق الطیر حقیقی اشاء و تلمیحی بسطق الطیر
شع عطار بیر دادند او بظن می آید اصح همان
است که در دربی فارسی بر سر کر شده است
و از تلمیح بسطق الطیر شع عطار و خادای به دارد -

از دفتر ص ۴ که ترجمه شده است تا

ترجمه ۹۱۸

ترجمه ۹ - مثنوی ۴ - باز حاکی را ساخته
حقیق و لب - اسرار ۱۸۹ - پیاده ها یعنی تعصبا
س - اس - شد و ک - موحده شد س
مشارع باشد و باز معانی سیار دارد معنی مناسب
است اینجا مثل قوت و حوراک و حاصل درخت
و حمل حیوانات و معنی پرده هم آمده و مناسب
است

ترجمه ۱۲ - مثنوی ۳ - غالب و مطلوب عقل
اشد و رای - اسرار ۱۸۹ عاقل عقل و رای و
برع معقول کلی را از ماده و عوادی غربیه و
تجد صرف و ب معقول در وجود معقول و بحسب
وجود متعدد میباشد بخود و اتحاد حقیقی است و
موتیمی فانی میشود وجود معقول در وجود عاقل
و این فنا مراد مولوی است از غالب و مطلوب و
در چنین هر جوهر مادی و مجرد معنوی را عقل
و ری فانی میکند در قاهر و هو الفخر موق عاده -

ترجمه ۹۱ - مثنوی ۱ - بش و گو - لهر
وی - اسرار ۱۹۵ - فاس معنی زهران معده
است - هن اتمك حدث ضف ابراهیم البکریمی
صحاء بعجل مسین الخ

ترجمه ۱۰۶ مثنوی ۴ - هر کسی کاندل فیت
اسر گر بخت اسرار ۹۶ اقلیح است بقول امیر

محض و مرضی بحث است و نقص و نفیر در آن
 پس گمانی نماند (عبدالله بنی لا یروون الله)
 و مقصی که عالم تقدر و عالم خلق است در آن
 هر دو در دنیا و آخرت یافت میشود در عالمی
 (قل اعوذ برب الفلق من شر ما خلق)

ترجمه ۲۸۰ مشوی ۳ - کفر جهلست و قضای
 هر علم هر دو بحث است امر علم و حکم سر
 ۲۰۷ قضای کفر علم می علم حد است و حد و
 علم خدا و باقی صفات او محبوب و معشوقند و
 اشارتست بتعقیق و تقریر مطالب بتفرقه اعتبار
 علم و عدم علم و عدم معبود ملا علم کفر
 کمال تمت و صفت تمت و اما کفر نقص عظیم
 و صفت تو بیت و همچنین علم معجز و مدر و
 شجر و قر و ماین تقریر به بر علم حضوری که
 سماعت عیان و سماعت علم لامر جمیع علم الله
 است هر چیز از آنست که علم الله است نور است
 و حیر و مرضی و سابق بر جمال غیر از جهت
 معلومیت و اگر نفسی باشد در جهت معلوم است
 ترجمه ۲۸۷ مشوی (۳) - ذشت باشد چستن نام

و رسول - اسرار ۲۰۸ نام و رسول بطلب
 ترجمه ۳۱۴ مشوی (۲) نرس و دهمی را سکو
 سگر بفهم اسرار ۲۰۹ یعنی ازین علم موثر عمل
 را بفهم چه این مثال عدم عملی است که علت
 معلوم است چون تصور سقوط بر سر دیوار عالی
 که علت سقوط خارجی میشود بی معاونت داعی که
 تصدیق بعملی باشد و حکم که خدا را فاعل
 یا الغایه دانند که علم او منشأ معلوم است در
 ممکنات بی فرض که فعل الله معلل بافراس پس
 و نفس علم او بتیتر منشأ علم است بر این آ
 میگیرند و همچنین علم اسباب فعل منشأ میل و
 اراده میشود بی واسطه بلکه بسجود تصور فعل
 و تصدیق فایده فعل و شوق مؤکد حاصل میشود
 حواه فعل میسر شود یا نه و همچنین بصورات

که خداوند شمس و مریخ صاحب دارد و خوب
 رسیدند و شمس شدیدی مسود بر سر خورشید
 چون کامل شد غیبی گردید از رحم و خون آشامی
 بلکه از مبد و مابد اینها

رحله ۲۶۸ مشوی (۲) هیچ در دینی که
 جواب اندر روی تو و پیش خود به پیش خود
 روی - اسرار ۲۰۶ - که تمام آنچه در آن وقت
 در آن می کسی هر روز که باشد همه جور
 با بر تحقیق که اتحاد مدرک با مدرک است
 مخاطب و مخاطب و متبع و متبع و غیر ذلك
 یکی است ولی بعد از این مگر محقق در هر
 واحد

رحله ۲۷۲ مشوی (۱) - علم مود - سر که
 ساز - اسرار ۲۰۶ مولود پیرا در سر - یعنی
 حالی کردن از غیب - اه ترجمه مذکور و منتهی است
 در سکه کلمه (سر) معاد است و معنی
 شده ولی بنا بر این معنی که مرحوم سزواری
 فرمودند چنین میشود (سر) مولود بلا غیب است
 الخ میشود -

ترجمه ۲۷۹ مشوی ۳ - گفتش این کفر
 مقصی بی قصاست هست آثار قصا این کفر راست
 سر ۲۰۷ - یعنی ممتنع معصیت بی کفر
 پس کفر مقصی است نه قصد باید داشت که فضا
 باید داشت که قضا عبارت است از وجود اشیاء
 سحر و فعلیت و احاطت بر وجه تقدس و نزاهت ماده
 و عوارض طبعه بشر و وجود معنویه با
 در مالا یرال بلکه پیش از صور قدریه و مقداریه
 جمیعاً بر وجه جریه و احتیاف عوارض زمان و
 مکان چه جای ماده و لواحق آن و مقصی این
 وجود است جزئیة محدودیه لازالیه است و معاونت
 دیگر وجود شیء سابقاً در عالم امر و عالم عمل
 قصاست و وجود آنها لاحقاً در عالم خلق و
 علم صور و مقادیر مقصی و عالم امر و تجرد غیر

از باب هم را مهم که با سطوت و مظهریت
نخواستہ میباشد

ترجمه ۳۱۵ مثنوی (۳) - ر غم سنگ گان
اسرار ۲۰۹ صبح از غم بیگانگان - چاچه
ترجمه شده -

ترجمه ۳۴۱ مثنوی (۲) - نه خود ر خود
ر بسته د سر ر ۳۱۱ سر بسته ر برد ریخت
نور در بسته اند میباشد - و در بعضی نسخ بعد از
و هم تفویض و وسواس و گمان - میباشد و اول
صحیح است و معنی این است که این سر بسته
خود شناسد و سایه خود را از دوات خود اختیار
دارد و در سر بسته من است معنی را بسته اند
بوجهی بیگانه است و اگر سایه را آفتاب معکوس کند
و عکس در آب گم شود علت سگال آلوده شدن
صاحب عکس را باکی نیست و خود باقی است

ترجمه ۳۵۱ مثنوی ۵ - چو سکه هیش بند
بر دست گوسه مو باشد و خود و موس
سر ر ۲۱۲ دو مو - یعنی مویش مخلوط است
از سیاه و سپید مثل کهل صوری و موی سیاه
کنایه است از هستی و وصف بشری چه تمیز که
اورا جهت و عین ثابت گویند مظلم و اسود است
و وجود مشوب بمظلم مظلم و اسود میشود و
همچنین ماده جسمیه مظلم و اسود است سبب فوه
و متداد و آلوده و اسود سبب فوه در سبب
مظلم و اسود شده اند و توجرد از آوازیں نورست
و سببی بخشند -

ترجمه ۴۹۶ مثنوی (۶) جمله تلویها و ساعت
حاست است - اسرار ۲۱۵ - جمله تلونها معنی
مبعع بصرات و حجاب قویست از جمع
که اجزی زمان با هم جمع میشوند بالذات و
رابطه جمع میشوند بصح و چنانکه معنی متداد
مکان است طی امتداد زمان نیز هست بلکه طی
عالم صور هم هست در عالم معنی الح -

ترجمه ۴۴۲ مثنوی ۲ - هر که خوابی دیدد
رورالت مست باشد در رطوبات مست - اسرار
۲۱۸ حاصل آست که هر چه در مالا یزال میشود
بر طلق قضا و بر وفق قدراست و قدر همین صور
مثالبه است که مذکور شد و جبر هم بیست چه

اراده عمد و اختیار هم در اینجا صورت پذیرد و
پس فعل هر کس که در غم و قضا و قدر گذر
بصر رایت گذشته معنی فعل از ر و قع شد
مست و خود تو و اتحاد به دستور و معنی و
و اراده و اختیار بود و بهین طور در مراتب
سایه هم مست بوده اند پس آنکه گفت - می
خوردن من حق ز ازل میداست گر می بخورم
علم خدا چهل بود - باید ناو گفت چنانکه می
خوردن را که فعل تست میداست ثبوتی ترا و
وجود ترا که ذات توست میداست و شعر دیر را
بآن اراده و اختیار معصافه نمود که صفات تست
میداست چه وجود داری پس فعل تو مسبوق
بصفات در غم گذشته و اگر ثبوتی بدی من
وجود هم بدی و شعور در احبار سر بدی
لیکن چون هستی داری همه را داری پس چنانکه
عملت واجب الوقوع است در مالا یزال که در غم
ازل بوده اراده و اختیارات نیز واجب الوقوع
است در مالا یزال چه در عالم ازل بوده -

ترجمه ۴۶۷ مثنوی (۶) خواجه زاده عقل مانده
بی هوا نفس خوبی خواجه گشت و بی هوا اسرار
۲۲۰ خواجه اراده که عقل جرنی شد گر گوئی
که خواجه غلامی که نفس باشد اورا کشته کیست
گویم عقل نظری که بالقوه مانده بسبب خواهشهای
نفسانی بلکه عقل عملی نام صاحب مقام و ملکه
هم مسود که بالقوه مانده و کشتن گاو من فتضای
صلیت نام کامل میکند بلکه در هر ریاضتی کشتن
عصا هر سبب گاو سر یکباره مرد هر کسی
بیچاره جامی یاردها

رحمه ۴۶۸ مثنوی (۱) گنج اسرار گوید که
ای گنج کلام اسرار ۲۲۰ چنانکه وجود حق تعالی
واجبی را مرتبه احدیت است که لا اسم ولا رسم
و عیب لغوب و عیب مکون و سر معدون و کبر
مخفی گویند که کنت کنزاً مخفی الخ -

ترجمه ۴۷۱ مثنوی (۵) زان شب قدر است
ناخبر و نرفت - اسرار ۲۲۰ گفته می دگر
که شب قدر در تاویل بوجهی نور حق است که
در تنزل است در سلسله نزول تا طلوع میکند در
عالم ماده که اول یوم القیامه در سلسله صعود است
و بوجهی وجود اولیاء الله است که خلق قدر ایشان
و بداند

رحمه ۵۰۴ مثنوی (۴) سر آینه حرکتش
دان ای بو لغصون - اسرار ۲۲۳ معنی مسامحات
خبر گوش از ماه بسوی پیل به از برای انشاء شد
اسب بلکه از برای رسالت شیطان است بسوی
نفس الخ -

ترجمه ۵۲۸ مثنوی (۱) شکر ماره کی سوی
نعمت رود - اسرار ۲۲۴ شکر ماره یعنی شکر طرزد
و روش چه ماره براه موحد را در فارسی معانی
چند است و اینها معنی مناسب است و همچنین
بمعنی دوست است ولی اصح آنست که ماره در این
بیت معنی سب است و ری یکی معرماند - کی
سوی نعمت رود - و چنانچه ترجمه شده است و
روش و طرزد با سیاق سخن مناسبتی ندارد -

ترجمه ۵۳۵ مثنوی (۵) چون باشد روز و شب
تا ماه سال - اسرار ۲۲۵ - در عالم مجردات طی
عوالم صوریه است چه جای زمان و مکان زمان
بسیار است جلای وجود حقیقی است الخ نسخه
مرحوم سرور رحمت سب (چون باشد روز و شب
تا ماه و سال) از این روی بدین روش شرح
کرده اند ولی اصلح آنست که چنانکه از نسخه
اصح لغوی معنی و ترجمه شده سرجمه رجوع شود -

رحه ۵۴۲ مثنوی (۵) مسجد صابر اشان
دورح است - اسرار ۲۲۵ آنچه در دورح است
میرسد لوازم و غایبات افعال دیوبه اشان است و
اینجا دارالجزاست - پس مرار از طاعت طاعات
کویه به کعبه الخ

رحه ۵۶۰ مثنوی (۱) معنی و رند بر نفس
دوم - اسرار ۲۲۷ در معنی نسخ نفس اول را بد
بر نفس دوم - و اول اشهر و اولی است الخ -
ترجمه ۵۶۰ مثنوی (۱) ماهی از سر گنده
باشد نی ددم - اسرار ۲۲۸ ماهی از سر گنده
هم کاف فارسی یعنی ماهیان دریای وجود همه
مستعدید از آغاز و تمامیت و کمال آنها از فوق
و مثلاً ماطی میرسد (قل کل من عند الله) و عالم
غیر مادی سر سب برای انسان شری و غیر معنی
خواهد و ناظر باین بوده اند که انکار کفایت و
اعمال فجاز از سرچشمه کل ر بوده است (جهان
دار دارد خراب) و این وجهی ندارد چه تغییر
در اسرار پس به آنچه گفته شود در
است بلکه خلاف واقع است - ترجمه مذکور
هم مصراع اول آن (نفس اول را بد بر نفس دوم)
و هم کلمه (سر گنده) در مصراع ثانی بر وفق
آنانی که با فتح کاف فارسی خوانند ترجمه شده
است و مظهر گستاخی و سوء ادب نیز ندارد
بلکه معنی و حدیث معروف است سعد بن طری
امه و الشقی شقی فی بطن امه میباشد (چنانچه
حکما این مسئله را شرح کردند و متنی بر جعل
سطر جعل نه جعل مرکب داشتند و در این خصوص
هم مثال معروف (ما جعل الله الشمس مششاً و لکن
اوجده) می آورند و سیاق سخن مولانا هم که پس
از این بیت میفرماید (لنک هم میدان و حرمیران
چو سر جوسکه نسخ کفایت می کند) و اگر
بر معنی دلالت می کند -

ترجمه ۵۷۱ مثنوی ۲ - آب از جوشش همی

قدرت به دارد چه اختیار با تفاوت هراتش در
مضارعین آست که فعل مسوق باشد بمضارع
که حیات و علم و ادا و قدرت باشد و عدم و م
فعل در آن معتبر نیست بلکه مراد مسخریت و
مقبوریت مذک است که لا سبیل له الا الطاعة
و لامر

ترجمه ۵۹۴ مثنوی (۳) نیخ در دستش به از
ععرس سون معنی ر روی احبار به زععرس
بهر ر ععر که سه موحده و چهار هاء باشد
(مکن) ففتح میم و کاف و اینها اضر است از سابق
که عجز بهتر از قدرت و اختیار با سر او است
اشعار در بن عذر دولیات سب او آست
که م حوم سر وی کشه (ه) به زععرس معنی
عزیز و دیر و و هم (مکن) که معن امر است و
کندن آمده است (مکن) باز هم معنی نفی و منع
را ندیده (ه) (۲) عذرت مذکور هوند است
که از سخته مضبوط نقل شده و صحیح نیامده است
و ترجمه که شده است هیچ گونه ایراد علی در
صحت معنور ندارد

ترجمه ۵۹۸ مثنوی ۶ - کود اختر گوی و
معرومی کجاست - اسرار ۲۳۱ - کود اختر معنی
ماینا اختر مثل رود کور یا کور تقاضای
آسمانی و هلی ای تدبیر بکسر راء کور (کوی
معرومی در سب) معنی چون کوی در جم چوگان
کچی الخ - باز هم در سخته (کوی) که بطور
مسلم (کوی) میباشد و معنی اشتباه فرموده
و صحیح همان همان است که در ترجمه و پاورقی
آن نقل از شرح صرا معلوم ذکر شده است

از صفحه ۶۱۹ ترجمه این دفتر سوم تا
پایان ترجمه دفتر ششم منتخبات مقتضی
شرح سیزواری در پاورقی (فارسی لیر نقل
شده است

گردد هوا - اسرار ۲۲۹ یعنی اگر مسببخواهی
آر جاسکه ماده هوا میشود چون آب جوشان
در دیک که بخار میشود و بخار آب میشود و
بخار آب مسود و تند ریخ از علیان تمام مسود
و هوا از شدت سردی آب میشود و هوایی که محیط
بطوسی باشد که میکوب برنج باشد پس بر پشت
آب طاس قطرات آب قرار میگیرد و هر قدر از
پشت طاس تعقیب میکنی باد قطرات دیگر قرار
میگیرد پس معلوم است که هوا از شدت سردی
طاس مقلب بآب میشود و از سبب ورود هوا
درین محجره معصیه (من) تصور آن جناب چه
تصورات منشأ امور طبیعی میشود در اندان از
گرمی و سردی و سرحی و زردی و حرکات و
سکنات پس از تصور امر مانعایی در عین عصب
بن گرم میشود و از تصورات امر مخومی سرد
وردد میشود پس تصور قوی و علم معنی بی (من)
که وجودش شبه الله و قدره الله (و ما رمیت از
رمیت و لکن الله رمی) اعدل گواهیست الله
مشأ انقلاب هوا بآب یا اجتماع اجزای بخار که
در هوا مقصور است شود بلکه چاسکه بی اسباب
تکوین نوع آب از عدم دانی و دهری کردند
اشاء آب از عدم تقدرة الله کنند

ترجمه ۵۷۳ مثنوی (۴) بحر رو بسپاه
بر درپد اسرار ۲۳۰ زیرا که التوحید اسقاط
الاصافات میباشد

ترجمه ۵۸۱ مثنوی (۳) تا بیاید طالعایی چیری
که جست - اسرار ۲۳۰ باشد الخ

ترجمه ۵۹۵ مثنوی (۱) گردش او را به اجر
و عذر - اسرار ۲۳۱ معنی هر نشانه و
سان و اما تکوینی پس برای هر چیزی غایی
است چه ملک و مسکی و چه عنصر و عنصری و
مر : عدم اختیار نه این است که انلائی در گردش
خود فاعل یا لطف اند و حیات و علم و اراده و

صفحة	سطر	
٣٠	٢	الترجمة في بيان تنمة قصة
٣٧	١	اسرحمه عودا يصح الحكاية لمسافرين واولاد الفيل
٣٨	٦	الشرح العربي ان لا ياكلوا فرخ الفيل
٣٩	٣	لترحمه ذلك الحائض
٤٠	٣	الترجمة ان شواء الفرخ للفيل
٤٥	١	مثنوى صدحى حتى وقيل وقال
٥٤	١	مثنوى - رهنمايم همهرت باشم رفيق
٥٤	٦	مثنوى - يا سقيم خسته اين دخمه
٦٦	١٢	مثنوى - لرزان و بترس
٧٠	١١	الترحمه - نظر ايج (مؤخر)
-	١٢	- فردت (مقدم)
٨٤	٤	سرحمه ان مع احسين
-	٧	- عسى بعد
١٠١	١٠	اسرحمه بها منها مقر
١١١	٨	- اذ الخوف اكما -
١١٢	٣	اسرحمه طرف القمره و اى حسده
١١٢	١	الرحمة ذا حب زوجه جد طلب

صفحه	سطر	
۱۱۲	۳	المثنوی سوی دهر و به مهتابی
۱۴۲	۶	الترجمة حَمَمُهُ بِدُنْبٍ لَا يَشْرُ
۱۵۵	۲	الترجمة صدر ما و كُنْ الشَّهْمَ الْأَسَدَ
۱۸۸	۱	المثنوی نَحَابِ مَضْرُوءٍ -
۱۹۶	۱۱	الترجمة مِثْلَ هَذِهِ لَوْ مِثْلَ يَهْجَتِي
۲۰۲	۱۲	الترجمة فِي الْبَارِشْتِ -
۲۰۴	۱	المثنوی وَحَى آمَدَنَ بِمَادِرِ مُوسَى -
۲۰۷	۱	المثنوی - دُرِيسْمَانِهَاشِ بِبَجْدِ -
۲۱۰	۲	از بهر یاری
۲۱۲	۲	لِمَحَلِّ الْبَيْبِ جَرُّ لَانْ
۲۱۲	۴	الترجمة - فِي جَرِّهَا الصَّغْبِ الْخَطِيرِ
۲۳۶	۱	المثنوی تَا بَكِيرِدْ دَسْتِ تَوْ عَلِمَتْنَا
۲۴۱	۶	الترجمة وَأَحْدًا بِالذَّاتِ
۲۴۳	۲	- عَشْرَةٌ قَدِ
۲۴۵	۷	الترجمة وَ أَتَدْلِلُ أَتِ
۲۴۹	۲	المثنوی قَاصِدَ تَعْيِيرِ الْقُرْآنِ
۲۵۱	۱۱	الترجمة فَالْمُضَا الْقُرْآنُ قَدْ صَارَ أَكَا

صفحه	سطر	
۲۶۴	۶	لرحمة يلا ند كد
۲۶۵	۱۰	لرحمة و هجره طرد
۲۶۶	۸	الرحمة غير اتي
۲۶۹	۵	مشوى (ع) - نردن لوح (ع) پس و د سر اشدن او كه بر سر كيه
روم و چارد شم و متب نو بدسم
۲۷۰	۶	مشوى - غاصت كه آن ده مر ۱۱ هر كيه
۲۷۱	۶	لمسور نرد
۲۷۷	۷	الترجمة كاتا يلا
۲۸۵	۵	لترجمة (۳)
۲۸۵	۶	- (۴)
۳۱۳	۲	المشوى ديمارشش مرعدن نوهم نه دسم جميع
۳۲۳	۱۲	لرحمة ك شخص صغود عمل
۳۳۶	۷	الترجمة (۴)
۳۳۸	۲	الترجمة يكتني يديه
۳۴۲	۵	شرح العربى (۳)
۳۴۵	۶	الترجمة فصل غنك
۳۵۰	۳	المشوى چون سار سد
۳۵۲	۷ و ۸	الترجمة (۲) و (۳) رائدان
۳۷۱	۱	الشرح العربى (۲) و (۱) صحيح (۱) و (۲)
۳۸۸	۱۰	لرحمة ليه ليم ما سلكوا
۳۹۰	۶	- لنحي كد نوا

صفحة	مطر	
٣٩٢	٩٥٨	الترجمة (٩) مقدم (٨) مؤخر
٣٩٦	٥	المشوى
٣٩٧	٥	رحمه مكان حد
٤٠٥	٣	شرح المصنف
٤٢١	٨	حمة و دابة مشوى
٤٣٢	١	مشوى
٤٣٣	٩	رحمه في تي حمة دابة
٤٣٨	٢	المشوى همه عالم
٤٤٣	٢	الترجمة العبد العريد
٤٤٥	٢	و من سر القلوب
٤٤٩	١٥	الترجمة أي الملهة صنع
٤٥١	٣	الترجمة ب و ز شمس
٤٥٢	٦	الترجمة و شمس
٤٥٥	٥	مكان
٤٥٦	٥	مصدوق
-	٨	في بي الله
٤٥٨	٩	الترجمة على سر الخط في لدا
٤٦١	٩	له مع حرمه
٤٦٥	٧	و حديد الزين في يد كا

صفحة	سطر	
٤٧٠	٢	الترجمة - حَجَرٌ طَيْرٌ صَغِيرٌ يَضْرِبُ
-	٩	الترجمة - قَيْدٌ مَقُولَاتِ
٤٧٢	٤	الشرح العربي يَكُونُ مُعَيَّنٌ
٤٧٣	٧	الترجمة - كَانَ النَّفْعُ ذَلِكَ
٤٧٦	١	الترجمة - فَوَامِ الْمُنْدَمَكِرِ نُنْدِ مَعَ خُدْعِ نَفْسٍ لَمْ تَدْرِ زَمَنُ
٤٧٧	١	ترجمة - تَحْوِيًّا تَهْ، لَحَرْ لَطَانٌ تَدَ لَا تَرَكْ كَصْرًا تَرَكْ دَا الْعَمَلِ
٤٩٤	٥	كُتِبَتْ مِنْ تَقْدِيسِ حَادِثٍ هَمْ -
٤٩٩	٣	مثنوى - مَلَيْتَهُمْ -
٥١٨	١	مثنوى - چشم باری در چنان پیلان گشا
٥٣٦	٣	الترجمة - دَنْ كَا مَوْهُومٌ فِي كُلِّ رَمَانٍ
٥٦١	٤	نَ تَحْوِ سَفِينِ
٥٧٢	١٠	الترجمة - مَعْجِبِ
٥٧٩	٧	الترجمة - فِي الطَّيْسِ
٥٨٠	١	الترجمة - اِطْلَقْ عَادَ
٥٨١	١٢	» الْحَقُّ قَوْمٌ أَنْ
٥٩٨	١	» هَذِي الْقَرْسُ السَّيْدُ سَقَطَتْ تَهْنُكَ نَتِ فِي عِدِ
٦٣٢	١	» قَالَ دَاوُودَ وَمِنْهُ الْحَدُّ قَدْ كَانَ فِي عَيْنِ الْمَقَالِ دَا بَوَقْدِ
٦٣٥	١	» لِلْسَّلَاطِينِ الْقُصُورُ كَمَا نَسَقِ -

صفحه	سطر	صفحه
۶۴۶	۲	الترجمة أثر الروح له عقل يرى -
۶۴۸	۶	وهناك النحس راح والحسن
۶۵۶	۱۱	" أن كذا ما علة منه تعد ، فلا أن له له تشر يد
۶۵۷	۱	مشوی سخن در ادراك ماهیات عموم
۶۷۲		پاورقی درسی سیردای ۲۳۹ شرح بحرالمیوم ج ۲ س ۱۶۹
۶۷۲		و متحله بشدت
۶۷۲	۴ -	مشوی صد بود آن خود عجب باید خیال
۶۷۶	۳	الترجمة - له الزاد انید - الواو زائدة -
۶۸۹	۱۰	" - والقَدْ مَحَبَّ -
۶۸۹	۶	مشوی ذو کشد سوی وبال
۷۰۲	۲	مشوی حشر هر آراة
۷۰۵	۱	الترجمة اوزیر ویم
۷۰۵	۵	مشوی کور بیم جان
۷۰۸	۷	الترجمة القصة
۷۱۰	۲	مشوی در آنکه من مردانه
۷۱۱	۱	الترجمة حتی اصغر ذلصف
۷۱۲	۲	مشوی مگرد از عقل و داد
۷۱۳	۱۰	الترجمة صد رأی الموت لیدید
۷۱۳	۱۰	بل من الکوّن و میمن یشعی
۷۳۲	۳	مشوی که حدیث

صفحة	سطر	
٧٣٥	٥	الترجمة أنت أول هويسعز وأحرر بـ
٧٤٥	٤	صدقه ذ قبح
٧٤٧	٣	و أجدد نظراً
٧٤٨	٢	وعلى أسرب أقهر أو يصح
٧٤٩	٩	تخص برحل أنت
٧٥٠	١	من به تأتي حياه
٧٥١	١	يعدم فر أحمص
٧٥٢	٦	رشد
٧٥٢	٨	و أنت توتر
٧٥٤	٦	كان تسميت
١٦١	٢	مشوى مقدم على الفنوان الذي قبله
٧٦٢	٥	الترجمة أنا لست الروح ذاك
١٦٣	٤	المشوى لأحرم برتوبالد اضطراب
١٦٣		الترجمة فإذا لأجرم الضوء وحيد
١٦٤	٤	مشوى من نعي ونعم ازين ليك اين لك
١٦٦	٧	مشوى لدهه د ر . صاحب
١٦٧	-	سك س مشوى مساه مقدم مساه دس
١٦٨	١	مشوى بطن جارم
١٧٥	٩	الترجمة وسأخ + د
		رموز اهل راهب

صفحة	سطر	
٧٨٦	٤	الترجمة لَقَدْ أَهْمَتْنِي مِنْهُ تَبَيَّنَ
-	٥	- هَكَذَا أَهْمَتْنِي مِنْ لِقَائِهِمْ
-	٦	- مَنْ تَجَبَّأَ بِأَنْ
٨٠٨	٨	الترجمة ذَلِكَ السَّاحِبُ
٨١١	٩	- وَجَلُّهُ - وَصَلُّهُ -
٨١٣	٣	- شَقَّتْهُ
٨١٦	٤	- سَهَرُ
٨٢٢	٥	- مَعْمَلُ
٨٢٣	١	- ذَلِكَ الْوَاحِدُ
٨٣١	١	- أَلْعَقْلُ
٨٣٢	٧	- صَارَ قَرَصًا -
٨٧٨	٣	- من الغتام طبع ترجمة دفتر الرابع

الفصل الثاني لبعث الأبيات والكلمات من ترجمة دفتر الثالث للمثنوي

صفحة	سطر	الترجمة
١٤٧	١	ذِي السُّطْفِ السَّنِ
٢٠٢	٣	وَهُمْ وَشَكُّ عِنْدَنَا
٢٠٦	٦	هَذَا الَّذِي كَلَّا ذَكَرْ
٢١٠	٣	كَمْ حُرُوبٍ تَأْتِي مَا تُفْتَحُ الشَّدِيدِ
٢١٢	٢	حَرْهَا مِنْ دَلَّهَ كَانَ لَمَرُضٍ نَ مَتَاعٍ يَجِدُ مِنْهَا عَوْضُ
٢٤٧	٦	دَالِحَاءُ مَكَامِ
٢٥١	(١) و (٢)	هذه الترجمة هي معنى السجدة (ديست بهان مي كسند رير
		رمين) و ن صير في مصرع اسب لذي موحه اني
		لاصحب و ساء على السجدة لمد كورة (ديست بهان مشود
		رير زمير) و ان اصير راجع الى الدير فسه تكون ترجمه
		وَمِنْ الْكَذِبِ مَنْ قَدْ عَتَا دِيكَ قَبِيْهُ وَ الْمُؤْمِنُ
		لَا ضَرْبَ وَ أَحْوَفُ سَبْرِ أَبْدَا تَحْتَ الشَّرِّ مَا ظَهَرَ
٢٦٤	٦	(وَ إِذَا مَا لَمْ يَكُنْ أَتَى لَكَ وَيْلًا لَكَ تَعْرِ كَدًا)
٣١٣	٨	(بِالْأُلُوهَةِ قَدْ أَبْدَى أَدْعَاءُ)
٣٢٦	٧	تَتَّعَى السَّبِي سَابِقُ وَ سَدَى الْقَسْدِ بِمَجْ
		وَ جَمَاءَ وَ حَذَمَ مَعَ قَتَّةِ أَمْرَامِ
٣٥٥	١٠	(إِلهِ مَا كَانَ يَتَرَحُّ عَمِي)
٣٩٧	١	(فَادَا مِنْ سَاعَةِ آتٍ عَرَحَتْ)
٤٥٤	٨	مَعَى رُسُلُهُ دَرَى أَسْرَابِ

النسخة الثالثة لسحر الآيات و الكلمات من ترجمه الفهرس الثالث الفهرس

صفحة سطر الترجمة

٤٧٠	(٢١) (حَجَرٌ طَيْرٌ . . . وَمَنْ تَعَوَّضَ دَوْمَ نَقْرٍ) سحرة ثمانية	
	(حَجَرٌ طَيْرٌ هُوَ مَنْ يَصْرَفُ لِمَعْنَى حَتَّى شَاءَ يَذْهَبُ) سحرة ثمانية	
٤٧٢	(٢١) (قَمَّةٌ يَهْيَانُ وَاكْبِسُ يَذْهَبُ وَوَاهِيَانُ دَائِمَةُ الذَّهَبِ)	
	عَتَمًا يَذْهَبُ كَمَا فِي لَمَارٍ تَقْرُسُ لَا تَوْزِي وَانْجَارُ)	
	(مَنْبَارٌ رُوحٌ مَدِيدٌ سَدَرُ)	٣
٥٣٥	(سَاعَةٌ مَعَ أَلْفِ عَامٍ عِنْدَنَا)	١
٥٣٦	(مِثْلُ هَذِي السَّيِّئَةِ حَوْلَ الْغَمْرِ)	٧
٥٥٣	الترجمة ختق ليدوب سواها مقر	٤
٥٥٣	مثنوى وجای گداخت	٢
٥٦٣	(قَمَّةٌ قَتَبُ ابْنِ جَرْمَانَ كَانَ فِي الْأَمَامِ عَيْرُ نَقْرٍ فِي الزُّحْرِ بَانُ)	٤
٦٠٦	مَنْ يَدُ الْخَسِيمِ أَحْيَا وَتَقْدَأُ . . . يَدُ رُوحٍ هَا تَلْقَى الصَّمَاءَ	٨
٦٣٣	(رُوحُهُ قَالَ ابْنُ سَامِي احْصَالُ أَفْرَاقُ قَالَ لَا لَا قَا يَوْصَالُ)	٥
	(ذَا الْفَصَالُ كَانَ . . . لَيْسَ بِالْفِرَاقُ نَالُ هُوَ عَيْنُ اتْدَايِ وَالتَّلَاقُ	
٧٣٢	(رَأْسُ دَاكِ الْقَمْعِدِ كَالْأَحْسَنِ)	٩
٧٣٥	٦٥ قَوْلُهَا السَّحَرُ يَكُونُ وَاحِرًا	
٧٥٠	(تَأْكُلُ مِنْ قَمْرِ إِمَّا التَّعَبُ يَنْعَرَابُ تَجِدُ تَقَى الْكَرْبُ	٤
٧٥٨	الترجمة أعلي	٥

ثم يعرض ثانوي لتوضيح الكلمات والنسخة الثانية لآيات ترجمة الدفتر الثالث للمثنوي

صفحة ٨٦٨ سطر (٦) الترجمة كمنه (رايت) بالدرسية بمعنى الرمح والترجمة المذكورة

ملا به عن هذا المعنى وقد سقط منها أيضاً ترجمة كلمة (بدیشه) التي هي بمعنى الخيل

و المكر و المسحة لأصح لترجمة هذا البيت أن كلمة (راس) فيه عربية و بمعنى العلم والميدق

و رواية المعروفة

إِن تَخَالِ الْعِثْمُ لَا قَىٰ إِنْكَسَارُ مُؤَسُّ الْعِثْمُ يَبْدُءُ اِنْتِظَارُ

س

دفعه محو اشقی فارسی ابیات مشرقی دفتر سوم

صفحه ۱۱۳ سطر اول و دوم و سوم

(در است آنکو چنین جوابی نداد
دریاد پا شده بده و مرید)
(و ر بشد بدر نردود صد دله
دک جان شکر ستنش و سالی گنه)
(پای پیش و پای پس در راه دس
می نهاد ناصد نردود می یقیس)

در جزء سوم شرح بحر المعلوم صفحه ۱۰۹ اجمالاً چنین نوشته است (یعنی آن کس که
روزی است و حتی بیعت و یا مشارکت بیعت کند شده و مرید و طالب
حق باشد) و این وصف کلمه مرید بمعنی میباید و اسم فاعل خواهد بود) و حاصل بیت
تالی آنکه اگر عبادت کننده حق باشد مصداق عبادت میکند بدینکه رشک باشد و بیعت
این تالی تفسیر این نردود است -

صفحه ۲۵۱ سطر ۳ مشوی - (چه کرات شهرها گیرید و جاء دیں بو گیرید * ماهی تا
بماه) در برهان قطع دوسه کلمه ماه چمن ذکر شده است (ماه بران پهلوی شهر و
مملکت گویند که عربان مدینه خوانند گویند حذیفه بعد از فتح آمدن بمهاوند آمد و چون
بهاوند کوچک بود و گنجایی سپه او را نداشت فرمود که آنچه بشمار کوفه بود بدینور
رود و هر چه سپه نصره بود بمهاوند فرود آمدند و چون ماه بران پهلوی شهر و مملکت را
گویند بهاوند در ماه نصره و دیسور را ماه ذوقه می گفتند عربان هم این دو شهر را ماهین
میخوانند و کنایه از مشرق هم هست) و بطور مسلم مولانا در این بیت از احی مملکت او
خو شده و همکه وسعت اطراف آن از مشرق تا مشرق است چنانچه در عربی برای همین
منظور گویند (بیسی و بیسک بعد از مشرقین) و کنایه از بسیاری و هر حی آن میجو هستند

تصحیح و تفسیر کلمات و النسخة الثانية

لا یات ترجمة الدفتر الثاني، من، الفهرست،

صفحة	سطر	الشرح العربي	
۶	۳	مثنوی	سنة اثنين و ستين و ستمائة
۴۵	۲	مثنوی	سنة من مسموع
۱۵۲	۳	مثنوی	رو بهستی کرد فرعون عنود
۱۵۴	۴	مثنوی	او به بیرون میدود که کو عمو
۱۵۴	۱۰	مرجمه	سجدة امامه - فرائد عقیقه شمس خرقا
۱۶۴	۵	اشرح العربي لمصباح رقم (۳)	
۱۶۷	۱	مثنوی	حاجب آتش بود بی رابطه
۱۹۸	۳	مثنوی	النسخة الثانية هذه الاصح
سکر اندر خون به بودی و در سحر چشمش جوی و جوی با عود			
۲۰۵	۳	مثنوی	من به صای کار
۲۰۶	۱	مثنوی	سجد سرا ایام امیر اری لدا (در نو کاری بود
چون حس کش) و قال فی شرح جان کش مانه - جان کش جان کندها چه شمر در			
فارسی حرف مصری پر باشد چون داس و بیش و کش - و اظهار آن نسخة المصحح (چون			
جان کش) ایضا صحیح است که ذکر آن مع شرح			
۲۲۰	۹	لترجمه	إِذْ لَكَ الْهَائِدَةُ حَسَّ تَعَصَّرَ
۲۴۲	۲	»	هُوَ فِي كَمْفَةٍ دَوْمَ وَ قَسْ
۲۴۴	۹	»	و زَمَنَهُ الدِّينُ مِنْ عَنَى رَأْسِ الْجِدَارِ
۲۷۸	۵	»	حَمَلٌ يُوجِدُ الْأَصَوْتَ يُعِيدُ
۳۱۹	۵	»	سند لقمان عبداً أمراً يا فلان قم و سر مُسَدِّراو
و تُسْنِي حُلَا سَقَمَنَ الْوَلَدِي فَهُوَ زَمَاناً عِيَّ أَبْعَدُ			

تعميمي ثانوي لتصحيح الكلمات، والنسخة الثانية لا بدأت. ترجمة الدكتور الثاقب، من المخطوطة.

صفحة سطر

الترجمة	٥	٣٢٢	حُجَّةٌ أَبَدَيْتُ أَنْ أَلْ تَكْلَأُ
الترجمة	٢	٣٣٥	السَّحْبَةُ أَسَدٌ وَأَجْدًا مُخَيَّافٌ مِمَّا لَا تَرَى
الترجمة	٧		تِلْكَ كُمُ الْحُسَّادِ كَانَتْ دَا شَعْرُ الْقَصْعِ الْمُرِّ مَقْدُومُ الْأَثَرِ
مثنوى	٢	٣٦٢	وَأَنْ جِهَ دَادِي هِرْ جِهَ دَادِي دَرْ زَكَاتِ
الترجمة	٥	٣٧٩	النسخة الثانية
الترجمة	٨	٣٩٢	أَقْلُبُ مِنْتَ حَرِيَّةٍ وَحَرِيْقٍ وَمَعَ هَذَا لَحْرِيقُ كُرِّ رَفِيقِ
الترجمة	١	٣٩٦	دَعْدَتْ بَقَا لِكَا رِيْقَةٍ
الترجمة	٢		الْمَرَرَاتِ زَعَمَ وَوَحِيَّةِ
الترجمة	٢	٣٩٨	ذُ الْوَلِيِّ أَعْيَنَ عَنْ تَمْعِيْرَاتِ
الترجمة	٣	٤٢٠	الْأَصْحَحُ
الترجمة	٤	٤٦٦	مَا فَدَرَتْ عَنْ نَدِيٍّ وَالرَّقْمَةِ
الترجمة	٨	٤٦٢	أَتِ سَرْعَانِ تَهْ تُحْيِي رَمْنِ
الترجمة	٩	٥٣٩	سَجَّةُ السَّابِقِ (عَهْدُهُ تَبَيَّنَ لَنَا الْحُبُّ دَسَلِ
الترجمة	٨	٥٦٢	مَا هُوَ مِنْ حَيْثُ أَتَفَقُّوْا أَحْسَنَ
الترجمة	٨		مِنْ وَهْدِ سِتْرِ كُلِّ أَحَدِ

تمت بحسب ثانوى للكلمات و النسخة الثانية لايات ترجمة الدفتر الثانى من المتنوى

٥٢٣	١	المتنوى	كفت بيزاريم	
٦٨٥	٣	»	السحة الاصح - لَوَ لَكَ بِالْعَنَفِ لَبِدين اِنا	
			كُنْتُ اَقَطُّتُ يدا وَمَت العنا	
			طعني الاضدى قد كان كذا .. و كذا دوماً اما اهوى الاذى	
٥٩٧	٨	المرحمة	اِنْ تَكُونِ الْحَقُّ سَرّاً وَ عَنَنْ -	
٦١٦	٨	»	وَ عَنِ الْعَكْرِ لَهُمْ مَا صَرَحَا -	
٦٥٧	٩	»	ساقط -	
			لَهُمْ قَالِ يا ماضي العماد يا مُنْوكَ الارض يا حشر العباد	
٦٩١	٢	الترجمة	وَ اَفانين رِياء وَ دَعَل	
٦٩٣	٢	»	السحة اشد - وَ رضى بِالْفَقْرِ كَمْ لَقَطٍ دَقِيق -	
٦٩٥	٤	»	طَبَّ لَنَتْهُ كَالْعَدْرِ تُطْعِمُ	
٧٤١	٦	»	وَ لا تُحْشِ الاذى -	
٧٤٢	٤	»	كَمْ تَكُونُ مِنْ قُرُوقٍ رَحِيَّة -	
٨٠٠	٧ و ٨	»	النسخة الثانية	
			كُلِّ وَجْهُ هُوَ بِالْمَدَاتِ اَبَدٌ لَهُ مَا ذَلَّ وَ لا رُغْمًا وَ جَدٌ	
			لَكِنْ الرِيشَ لَهُ عَمْدًا كَسَرَ وَ قَعَ دَوْمٌ بِهِ وَ الْعَجْزُ طَهَرَ	
٨١٥	٥	المرحمة	وَ سَطَّ هَدَى اَصْحَابِ السَّحَابِ	

نعميعس ثالثة، والاصحفة الثانية لبعض الابيات في ترجمة الدفتر الاول، ايضاً

صفحة ٧٩٢ سطر (١) المصحف الثانية

إِنْ يَكُ الْعَالَمُ عَشْرًا وَتَمَارَ لَفْ وَ أَكْثَرُ سَرَّاءُ عَمَلِ

صفحة ٣٣٨ سطر (١) المصحف لثامه

هَلْ زَرَعْتَ الرَّحْبَ وَالشَّعِيرَ أَتَى عَطَى أَتَى دَالاً يَصِيرُ

صفحة ٢٩٤ سطر (١) و (٢) الترجمة الصحيحه

عَنْ هَوَاءٍ فِيهِ لَرُوحٌ أَتَى طَارِبَ أَلَمَةٍ هُجَّتْ بِحَدِّ طَبْرَانِ لَفْصِ فِيهِ صَفَرَتُ

صفحة ٢٤ سطر (١) المصحف الثاني

وَعَدُوْ كَالسُّنَيْنِ هُمْ قَدْ زَعَمُوا لَزَالًا - دَلًا وَ كَدًا

صفحة ٣١ سطر (٣) النسخة الثانية -

هَبْدَةُ الشَّمْسِ هَبَّ اِطْلُ لَهَا يَهْ دَلَّ وَ أَتَى مَا يَهْ

- الم سطر (٨) النسخة الثانية

لَا أَقْلَ لِمَنْبِتِ دَاكِ الْآخِذِ مَا أَتَى مِنْ رُحَصِهِ فِيهِ نَدَّ

صفحة ٤٩ - سطر (٤) النسخة الثانية

لَيْتَ دَاكِ الْعَارِ مِنْ مَمْتِ أَلَمْ وَحِدٍ لَا عَرْدَ أَزْبَى أَلَمْ

صفحة ٢٢٤ سطر (٧ و ٨) النسخة الثانية

مَا هُوَ الْقَشْرُ الْآقَاوِيلُ الَّتِي صُغَّتْ بِاتَّقَوِي لَفْ صُغَّةٍ حَبِثَ أَنَّ الثُّونَ فِي الْمَاءِ أَبَدٍ مِنْ ثَمَاتٍ مَا لَهُ الْمَحْوُ وَجَدَ

تمت بحسب ثالثه والنسخة الثانية لبعضی الآیات فی ترجمه دفتر الاول. أيضاً
صفحة ۲۷۵ سطر (۱۰) وقع هذا البيت اثناء بعد البيت التاسع (و ادا ما فاق العَصُ
الْوَزَق) وهو سبعة بيت ثامن (حَرَرُ عُصْنٍ لِرُطْبٍ وَ الْوَزَقُ)

صفحة ۳۳۶ سطر (۳) من المثنوی کرد پشت دمی و صلب و در طلب عیاش و هم
در طلب و - الصحیح كما فی نسخة سرخساری (در طلب او) اطاع المؤلفه عس و - ف - لا
بالله لشدائد المعصومة لما هو فی الحاشية لغارسة وقلنا عن شرح بحر العلوم انهم ذکر ائمة
(ت) فی شرحه الصحیح

صفحة (۳۷۵) سطر (۵) و مثنوی صحیح چنین است (اندیشم به معجزه من و معجزاتش)
چه بچه در سرار لحدکم سرور می صبحه ۵۹ هم در شده است
صفحة ۳۷۶ سطر (۵) مثنوی صحیح (کافیه - شوق - اندیشم به سرور می در
صفحة ۵۹ سرار لحدکم میبود (ترک کرد) در شرح سیه (ترک کرد) و در ادب
و بمعنی خبر شدن و تمحیل -

صفحة ۳۷۸ سطر ۲ مثنوی الصحیح (من را وحسب جور در هر د)

صفحة ۴۹۸ سطر (۳) الترجمة النسخة الثانية

وَالْي نَادِي أَنَسِي وَ قَرْنِي
تَرَى لَا لِمَشْبَب وَ تَرْنِي

صفحة ۵۰۲ سطر (۶) مثنوی السجدة الصحیحة - من سرودج توام هرچم پری یا ترش

با - نه شمرین می پری - چنانچه در سرار لحدکم صفحه ۶۸ آمده است -

در ترجمه دفتر دوم سطر (۵) صفحه ۴۶۹ صحیح أَنَسِي فِي دِي الدُّنَا

892.88

T23

645

JUL 15 1964

